

కాలం కాపాడుతుంది!

‘కాలం, దేశం, క్రియ, కర్త, ఉపకరణ, ద్రవ్యం, ఫలం- ఇవన్నీ నారాయణుడే!’ అని భాగవత వాక్యం. అన్నీ నారాయణుడే అయినప్పుడు, ఒక దానికొకటి ప్రతికూలం కావు. పరస్పరం సహకరిస్తూ, సమకూరి పరిపూర్ణమవుతాయి. అందుకే పై ఏడింటినీ భగవత్స్వరూపంగా పవిత్రంగా భావించడమే సాఫల్యం. ఈ సాఫల్యమే గొప్ప శుభాకాంక్ష.

‘అన్నీ భగవంతుడే’ అనే భావనను బలపరచుకోవాలి. అప్పుడు తప్పుచేసే లక్షణం తరిగిపోతుంది. ఆ సద్భావన మనలో శక్తిని పెంచుతుంది. ప్రయత్నాలకు సార్థకతను ప్రసాదిస్తుంది.

అందుకే కాలాన్ని ఈశ్వర రూపంగా భావిస్తూ, ఈ కాలం మనకు అనుకూలం కావాలని ఆకాంక్షిస్తూ నూతన వత్సరాన్ని ఆహ్వానించడం మంగళకరం. పైన చెప్పిన ఏడింటిలో మొదటిది కాలం.

దాన్ని ఆధారం చేసుకుని మిగిలిన ఆరూ ఫలవంతమవుతాయి. భగవంతుడు కాలస్వరూపుడై, మిగిలిన తన ఆరు రూపాలను అనుగ్రహిస్తాడు.

ఈ ఏడు రూపాల ఈశ్వరుడి కృప కావాలంటే- ధార్మికమైన అంతఃకరణ అవసరమని వేద వాఙ్మయం బోధిస్తోంది. ‘ఎవరికీ విమలమైన మనసు ఉంటుందో వారిని దేవతలు రక్షిస్తారు. నర్య, తుర్యత, యదు, తుర్యశ- అనేవారిని ఇంద్రుడు రక్షించిన ఘట్టమే దీనికి ప్రమాణం’ అని ఒక ధార్మిక శ్లోకం. దీనికి ఆధారం ఒక వేద కథ. ఒకప్పుడు నర్య, తుర్యత, యదు, తుర్యశ- అనే నలుగురు రాజులు వేర్వేరు దేశాలను పాలిస్తున్నారు. వారందరూ ధార్మికులు. వారి పాలనలో రాజ్యమంతా సుఖిక్షం, శాంతియుతం. వీరి నైతికత రాజ్యాలకు కవచమై, అన్ని విధాలా అభివృద్ధి సాధించాయి. వారు మిత్రులుగా పర

స్పర సహకారంతో ఉన్నారు.

అన్ని రకాలా అభివృద్ధి చెందిన ఈ రాజ్యాలను ఆక్రమించాలనే తలంపుతో శంబరుడనే ఒక దుష్టరాజు కొందరు దుష్టులను కూడగట్టుకొని యుద్ధానికి వచ్చాడు.

నలుగురు రాజులు అతణ్ణి శాంతి ఒప్పందానికి పిలిచి, ‘జననష్ట ధన నష్టాలను వారించడానికై వెనుతిరిగి వెళ్ళవలసింది’గా కోరారు. ఆ రాజుల బలాన్ని చూసి శంబరుడు కాస్త జంకి, అయినా శాంతికాముకులై వారు శౌర్యాన్ని ప్రదర్శించకపోవడంతో కాస్త ధైర్యం చెందాడు.

తాను వెనుతిరుగుతాననీ, కానీ ఆ రాజులు తమ సైన్యాలను కూడా ‘విఘటితం’ చేయాలనీ నిర్దేశించాడు. యుద్ధం కోరని ఆ ధార్మిక రాజులు సరేనని, తమ సైన్యాలను బాగా తగ్గించివేశారు.

మరి యుద్ధానికి రానని చెప్పి వెనుతిరిగిన శంబరుడు, కొద్దినాళ్లలో తన సైన్య బలాన్ని పెంచుకొని, ఒప్పందానికి విరుద్ధంగా హఠాత్తుగా ఆ దేశాలపై దాడి చేశాడు. నైతికంగా ఒప్పందా

నికి బద్ధులైన నర్యుడు, తుర్యేతుడు, యదువు, తుర్యశుడు ఈ ఆకస్మిక దాడికి అచ్చెరువొందారు.

అంతర్మమ

తమ సైన్యబలం తగ్గిఉంది. ఉన్న బలంతోనే ఎదుర్కొన్నారు. వారి ధర్మబద్ధతకీ, ఇన్నాళ్ల నైతిక ధార్మిక జీవనానికీ సంతోషించిన దేవరాజు ఇంద్రుడు తన దేవతా సైన్యాన్ని సహాయకంగా పంపాడు. దేవ సైన్యబలంతో శంబరునీ, అతడి సైన్యాన్నీ ఈ నలుగురు రాజులూ ఓడించారు.

సహకరించిన ఇంద్రుడికి కృతజ్ఞతతో నమస్కరించారు ఆ రాజులు. వారి ధర్మనిరతికి సంతోషించిన మహేంద్రుడు అభీష్ట వరాన్ని చెప్పమన్నాడు. ‘దేవరాజా! నీ కారుణ్యానికి కృతజ్ఞులం. క్షిప్తసమయంలో నీవు మమ్మల్ని ఆదుకున్నందుకు కారణమేమిటి?’ అని ప్రశ్నించిన రాజులతో-

‘మీ నీతి నిబద్ధతలను గమనించి, నేను రక్షించాను’ అని చెప్పాడు ఇంద్రుడు. ‘ఏ నీతినీ, ధర్మాన్నీ చూసి మమ్మల్ని రక్షించావో- ఆ ధార్మిక నైతిక బుద్ధి మాకు ఎల్లవేళలా ఉండేలా అనుగ్రహించు’ అని వరాన్ని కోరుకున్నారు ఆ రాజులు.

- కథలో ప్రాచీన భారత రుషి ఎన్నో అద్భుత సందేశాలనిచ్చాడు.

నీతి ధర్మాలను వదలని నిర్మల చిత్తమే నిజమైన బలం. ఇది ఉంటే ఈశ్వరుడి బలం ఉన్నట్లే. ముల్లోకాల సంపదలను ఇవ్వగలిగిన ఇంద్రుడి ముందు, కేవలం ధర్మబుద్ధినే నిలపమని నర్యుడు మొదలైనవారు అడిగారు. అంటే- సంపదకంటే నీతి గొప్పది. ఆ బలం ముందు ధన బలం, జనబలాలు పనిచేయవని తాత్పర్యం.

ధర్మబలం ఉన్నచోట- అధికారకాంక్షులైన శత్రువులు ఎన్ని క్షుద్రప్రవ్యాహాలు పన్నినా విఫలమవుతాయి- అని చాటుతోందీ కథ.

అవినీతి లేని నిర్మల బుద్ధికి- కాలంతో సహా దేశ, క్రియ, కర్త, ఉపకరణ, ద్రవ్య, ఫలాల రూపంలో ఉన్న భగవంతుడు అనుకూలిస్తాడు. సత్ఫలితాలనిస్తాడు. నూత్న సంవత్సర రూపంలో ఉన్న కాల విష్ణువు ఈ దేశానికి ధర్మబద్ధమైన నైతిక పాలనా తేజాన్ని ప్రసాదించాలని శుభాకాంక్షలు పలుకుతూ స్వాగతిద్దాం!

- సామవేదం షణ్ముఖశర్మ

పౌష్యలక్ష్మి

పుష్యమాసం మంచు కురిసే హేమంత రుతు శీతకాలం. చంద్రుడు పూర్ణిమనాడు పుష్యమీ నక్షత్రంలో ఉండగా వచ్చేది పుష్యమాసం. పుష్య అంటే పోషణశక్తి గలదని అర్థం. మంచు ఆవరించి పంటలతో కళకళలాడుతూ ఉండేది పుష్యమాసం. 'నీళ్లను తాకాలంటే భయంగా ఉంటుంది. అగ్ని మాత్రం ఉజ్జ్వలంగా ఉంటుంది' అని వర్ణించారు ఆదికవి వాల్మీకి. పుష్య పూర్ణిమనాటి రాత్రి సిద్ధాంతలు దూదిని మంచులో ముంచి ఆ మర్నాడు దాన్ని పిండి ఆ ప్రక్రియలో వచ్చిన నీటి చినుకుల్నిబట్టి వర్ష నిర్ణయం చేసేవారు. ఎన్ని చుక్కలు జారిపడితే అన్ని కుంచాల వాన కురుస్తుందని అంచనా వేసేవారు.

'పచ్చపూల జనుప చేలకు ముత్యాలసరులు గూర్చి మిరప పండ్లకు కుంకుమ మెరుపుతార్చి,

బంతిపూల మొగము లల్లంతవిచ్చ మన గృహ ముల ధాన్యసంపదలు నిల్చి సరసురాలైన పుష్య మాసమ్ము వచ్చే' అంటూ పౌష్యలక్ష్మి వైభవం కళ్లకు కట్టించారు కవులు. 'రండి మాయింటికి పేరంటమునకు బొమ్మలెత్తును మా పిల్లయమ్మ లారా ముద్దచేయాలి... పూవులు ముడిచినట్టి పరమ కల్యాణి మా తల్లి పౌష్యలక్ష్మి' అంటారు పింగళి- కాటూరి కవులు. 'కుంకుమంబులు చల్లి, గొబ్బిముద్దలు పెట్టి పగడాల సొగసునే పరిహరింప పక్షివాలిన భంగి పసుపుముగ్గులు దీర్చ పుష్యరాగంబులు పొలుపుమీర సరస సల్లాపములు సేయుసమయమందు పుట్టినింటికి వచ్చెను పౌష్యలక్ష్మి' అని వర్ణిస్తారు తుమ్మల సీతారామమూర్తి.

మార్గశిరంలో ప్రవేశించిన ధనుర్మాసం పుష్యంలోనూ ఉంటుంది. గోపికలు చేసిన కాత్యాయనీ వ్రతాన్ని కన్యలు ఆచరిస్తే మంచి భర్త లభిస్తాడనే నమ్మకంతో గొబ్బెమ్మలు చేయడం ఒక సంప్రదాయం. ఈ మాసంలో ప్రతి ఇంటా ముగ్గులమీద గొబ్బెమ్మలు కనిపి

స్తాయి. ఈ సమయంలో పెట్టే ముగ్గులు ఖగోళ స్థితికి ప్రతీకగా పూర్వులు భావించారు. ఆకాశంలోని నక్షత్రాలు, గ్రహాల చలనాన్ని తెలియ జేసేందుకు, వాటి ప్రభావం కారణంగా మన జీవితాలు నడుస్తూ ఉంటాయని గమనించడానికి ఈ ముగ్గులు సంకేతమని ఒక భావన.

ఈ పుష్యమాసంలో వచ్చే పెద్ద పండుగ సంక్రాంతి. సూర్యుడు ధనూరాశినుంచి మకరరాశిలో ప్రవేశించడమే సంక్రమణం. ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలం ప్రవేశిస్తుంది. సంక్రాంతినాడు పితృదేవతలకు తర్పణం విడుస్తారు. సంక్రాంతి నాటి మంత్రజపాలకు, ధ్యాన పారాయణాలకు శ్రేష్టఫలాలు లభిస్తాయని

విశ్వాసం. సంక్రాంతినాడు నువ్వుల నూనెతో శివుడి సన్నిధిలో దీపం వెలిగించడం కొన్నిచోట్ల

ఆచరిస్తారు. సంక్రాంతినాడు దధిమంధన వ్రతం చేసే ఆచారమూ ఉంది. ఈ వ్రతాన్ని

జాబాలి రుషి సునాగుడనే మునికి వివరించాడట. సంక్రాంతినాడు శివుడి ప్రతిమకు నేతితో అభిషేకం చేయాలని, నువ్వు పూలతోను, మారేడాకులతోను పూజించాలని ఈ వ్రతవిధానం. దధిమంధన వ్రతంవల్ల అఖండ సౌభాగ్యాలు ప్రాప్తిస్తాయని దూర్వాస ముని చెప్పగా ద్రోణాచార్యుడి పత్ని కృపి ఈ వ్రతం ఆచరించి దారిద్ర్యం నుంచి విముక్తమైందని, అశ్వత్థామను

పుత్రుడిగా కన్నదని ఐతిహ్యం.

సంక్రాంతి ముందు రోజు భోగి. శ్రీరంగనాథుడు గోదాదేవిని స్వీకరించి తనలో ఐక్యం

చేసుకొన్న కల్యాణకరమైన రోజు. సంక్రాంతి మర్నాడు 'కనుమ' పశువుల పండుగ.

చలచల్లని గాలులు మేనును స్పృశిస్తుండగా, మంచుజల్లులు తలను తడుపుతుండగా తెల్లవారుజామున లేచి ముగ్గులు పెట్టడం, గొబ్బెమ్మలను తీర్చడం మధురమైన అనుభూతి. గంగిరెద్దుల కోలాహలం, హరిదాసుల సందడి వల్లెల్లో ఉత్సాహభరితం. ఇవన్నీ పుష్య సోయగాలే.

పుష్యశుద్ధ ఏకాదశిని 'సందైకాదశి' అని 'పుత్రదైకాదశి' అని అంటారు. పుష్యబహుళ ఏకాదశిని 'కల్యాణైకాదశి' అని 'షట్టికైకాదశి' అని అంటారు. ఈ ఏకాదశినాటి విధివిధానాల్లో నువ్వులకు అనేక విధాల ప్రాధాన్యం ఉంది. పుష్యశుద్ధ ద్వాదశిని శ్రీకూర్మ ద్వాదశి అంటారు. ప్రకృతి సౌందర్యానికి, పవిత్రమైన పర్వాలకు నెలవైన పుష్యమాసం సౌభాగ్యప్రదం.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

పునరపి మరణం...

చావు ప్రాణికి తీర్చక తప్పని రుణం. పుట్టిన ప్రతిదీ గిట్టక తప్పదు. అయినా మరణం తమ ఇంటి తలుపు తట్టకూడదనే అందరూ కోరుకుంటారు. ఎప్పుడెలా పుట్టిందో తెలియని లోకం ఎప్పుడైనా ఎలాగైనా నశించడం ఖాయం. మనిషి పుట్టింది మొదలు చివరి క్షణం దాకా ఎన్నో సంపదలను గడిస్తాడు. మృత్యువు ఒక్కసారిగా వాటన్నింటినీ దూరం చేస్తుంది. అందుకే మనిషికి చావంటే చచ్చేంత భయం. మరణాన్ని తలచుకొని భయపడటం మానసిక దౌర్బల్యం. ప్రాచీన భారత సమాజం మరణాన్ని భయపెట్టేదిగా చూడలేదు. పుట్టుకలాగే చావు కూడా సృష్టి ధర్మం అని పెద్దలు భావించారు. భవిష్యత్తరాల వారు కూడా మృత్యుపీడను ఊహించుకొని అనుక్షణం భయపడకూడదని మంగళాన్ని ఆశించారు.

మరణం అని ఉచ్చరించవలసినప్పుడల్లా మృత్యువు వల్ల కలిగే ప్రయోజనాన్ని చెప్పి మన భయం తగ్గించే ప్రయత్నం చేశారు.

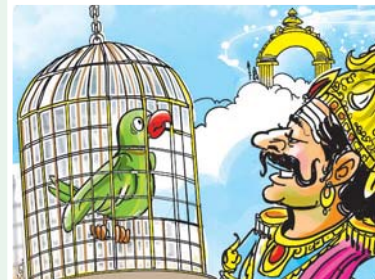
మరణించడమంటే జీవాత్మ పరమాత్మలో లీనంకావడం. అందుకనే మరణించినవారిని శివైక్యం పొందారని అంటారు. చావువల్ల స్వర్గం సిద్ధిస్తుందని ధైర్యం చెబుతూ స్వర్గస్తుడయ్యాడని అంటారు. మనిషి జీవితంలో చేసే అనేక ప్రయాణాల్లో మరణం కూడా ఒకటి. పనిపడి బయటికి వెళ్లిన వ్యక్తి తిరిగి ఇంటికి చేరినట్లే మరణించిన వారు తిరిగి జీవితంలోకి వస్తారనే ఉద్దేశంతో మరణాన్ని మహాప్రస్థానం అన్నారు. బతికుండగా మనిషి గొప్పను అంగీకరించని ఈ సమాజమే మరణించినవారిని కీర్తిశేషులు అని వ్యవహరిస్తుంది. ఈ విధంగా మరణం, లేని కీర్తిని ఆర్జించి పెడుతుంది కొందరికి. సంపాదించినదేదీ శాశ్వతం కాదని, పోయేటప్పుడు ఏ సిరినీ మూట గట్టుకు పోలేమన్న భావాన్ని నిధనుడయ్యాడు

అనే చిన్న పదం ద్వారా మనకు తెలియజేశారు. ఏ పంచ భూతాలతో ఈ దేహం ఏర్పడిందో ఆ పంచభూతాల్లో కలిసిపోవడమే మరణం అని తెలియజేస్తూ మృత్యువును 'పంచతా' అని పిలిచారు.

మృత్యువును దేవతగా సంబోధించిన ఉత్తమ సంస్కారం మనది. తల్లి కడుపులో శిశువు ప్రాణం పోసుకున్న మరుక్షణం నుంచి ప్రాణితో మృత్యున్నేహం మొదలవుతుంది. మనవెంట ఎవరు ఉన్నా లేకున్నా తాను మాత్రం నెమ్మదిగా మనల్ని అనుసరిస్తుంది. అంతమాత్రం చేత అనవసరపు హడావుడితో ప్రతిక్షణం రాద్ధాంతం చెయ్యదు. తన ధర్మం నిర్వర్తించవలసి వచ్చినప్పుడు మాత్రం తొడిమ నుంచి పువ్వు రాలిపడినంత నిశ్శబ్దంగా జీవి నుంచి ప్రాణాన్ని వేరు చేస్తుంది. మరణ సమయం ఆసన్నమయ్యే దాకా మృత్యుదేవత ముఖం భయంకరంగా అనిపిస్తుంది. ఒకసారి మరణించాక ఇహలోక బంధాలు విడిపోయి, కష్టాలు, కన్నీళ్లు కడతేరి ఆ

దేవత నిర్మల వదనం ఆత్మకు అవగతమవుతుంది. అందరిపట్ల సమానత్వం చూపించడమెలాగో మృత్యువు ద్వారా తెలుసుకోవచ్చు.

ఒకనాడు స్వర్గపురిలో దేవతల సమావేశం జరుగుతోంది. యముడు లోపలికి వెళుతూ

అంతర్వేది

ద్వారం ముందు నిలబడి పంజరంలోని చిలుకను ఒక క్షణం పాటు పరిశీలనగా చూశాడు. అంతలోనే నవ్వుకుంటూ లోనికెళ్లిపోయాడు. ఆ నవ్వులో ఏ వైపరీత్యం కనబడిందో ఆ చిట్టి చిలుక శరీరం భయంతో వణికిపోయింది. తనకా క్షణమే ఆయువు మూడినట్లుగా భావించింది. ఇంతలో ఆ చిలకల్ని విష్ణుమూర్తి ఎక్కివచ్చిన గరుడ వాహనం కనిపించింది. ఆ పక్షిరాజును పిలిచి, జరిగింది తెలియజేసి యముడు తిరిగి వచ్చేలోపు ఆయన ప్రయాణించలేనంత దూరం తీసుకెళ్లి విడిచిపెట్టమని ప్రాధేయపడింది. చిలుకను కాపాడాలన్న ఉద్దేశంతో సప్తసాగరాల ఆవల చీకటి గుహలో చిలుకను దించాడు గరుత్మంతుడు. ఇంతలో ఎక్కడినుంచి వచ్చిందో పెద్ద మార్జాలం క్షణకాలం కూడా గడవకముందే చిలుకమీద పడి గొంతుకొరికి చంపేసింది. గరుత్మంతుడు ఆపబోయేలోపే చిలుకను నోట కరచుకొని ఎంచక్కాపోయింది. చేసేది లేక వైనతేయుడు

నిట్టూరుస్తూ వచ్చి యముడిని కలిశాడు. చిలక మరణించిన విషయం చెప్పి అసలు తనను చూసి ఎందుకు నవ్వినదీ కారణం చెప్పమన్నాడు. యముడు మరలా నవ్వుతూ అతికొద్ది సమయం లోనే చిలకప్రాణం సప్తసముద్రాలకు అవతలపోతుందని ఆ చిలక నుదుటిని కనబడిందన్నాడు. అంత తక్కువ సమయంలో చిలుక సప్తసముద్రాలనెలా దాటగలదో తెలియక ఆశ్చర్యంతో నవ్వానన్నాడు. చావు నుంచి ఏ ప్రాణి తప్పించుకోలేదని వివరించాడు. ఈ కథ ద్వారా బోధపడేదేమంటే-ప్రతి జీవికీ చేయక తప్పని రుణం మరణం. ఆ యుద్ధంలో గెలిచినవాడు మృత్యుంజయుడు. ఓడినవాడు అమరజీవి కాగలుగుతాడు. మరణాన్ని భయంకరమైనదిగా కాకుండా మరుజన్మకు తొలి మెట్టుగా భావిస్తే జీవితాంతం మనశ్శాంతి. బతుకంతా సంక్రాంతి.

- జి.రామచంద్రరావు

నిజమైన విజేత

మనిషి జీవితంలో ఆటుపోట్లు, జయాపజయాలు మమేకమై ఉంటాయి. స్వాభావికంగా గెలుపులో ఆనందం, ఓటమిలో విషాదం కూడా దోబూచులాడు తుంటాయి. ఓటమి బాధను ఓర్చుకుని, దానికి కారణాలు విశ్లేషించుకుని సమర్థతను పెంచుకుంటే విజయం ఎంతో దూరంలో ఉండదు. ఏదైనా సమస్య ఎదురైనప్పుడు కొందరు విపరీతంగా కుంగిపోతారు. విసుగు చెందుతారు. ప్రతిదానికీ చిరాకు పడతారు. చేయాల్సిన పనులు కూడా చేయరు. గతాన్ని తలచు కుంటూ ఆనవసరమైన ఆలోచనలతో భవిష్యత్తును పాడుచేసుకుంటారు. సరిగ్గా ఇలాంటి సమయంలోనే సంయమనం పాటించాలి. రెట్టించిన ఉత్సాహంతో గట్టి పట్టుదలతో ముందుకు సాగిపోవాలి.

బతుకు అనే గదిలో ఒక తలుపు మూసుకుపోతే మరొక తలుపు తెరుచుకుంటుంది. అవకాశాలూ

అంతే! రానిదానికోసం కన్నీళ్లు పెట్టుకుంటూ వచ్చే దాన్ని విస్మరించడం భావ్యంకాదు కదా! కొందరు కష్టాల్లో ఉన్నప్పుడు ఇతరుల నుంచి సానుభూతిని ఓదార్పునీ కోరుకుంటారు.

దీనివల్లా ఫలితం శూన్యమే. ఓటమి గాయం మరింత రేగుతుందే గాని ఉపశమనం లభించదు. బయటి నుంచి వచ్చే శుష్క వచనాల వల్ల ప్రయోజనం ఉండదు... కేవలం దైవానుగ్రహం వల్లనే ఇది సాధ్యమవుతుంది. అలాగని గాలిలో దీపం పెట్టి 'దేవుడా నీవేదిక్కు' అనడం అవివేకమే అవుతుంది. నిరంతర సాధనతో మొక్కవోని దీక్షతో లక్ష్యంవైపు సాగిపోవాలి.

ఒక్కోసారి ఓటమి విజయానికి తొలిమెట్టు అవుతుంది... ప్రఖ్యాత న్యాయ శాస్త్ర నిపుణుడు నానీ ఫాల్కీవాలా దేశ రాజధానిలో అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ఏర్పాటైన ఒక సదస్సులో ముఖ్య వక్తగా ప్రసంగించాల్సి వచ్చింది. ఆయన మాట్లాడుతూ అదే వేదిక మీదున్న మరో విశిష్ట అతిథిని అదే పనిగా ప్రశంసించడం మొదలుపెట్టారు. తాను ఈ స్థితికి

రావడానికి ఆమె కారణమనీ అందుకు జీవితాంతం రుణపడి ఉంటాననీ కృతజ్ఞతలు తెలిపారు.

సభ ముగిశాక ఆమె ఫాల్కీవాలాను కలిసి 'మీతో నాకు కనీసం పరిచయమే లేదే... గతంలో మిమ్మల్ని చూసిన జ్ఞాపకం లేదు... నేనేమిటి మీ పురోగతికి కారణం కావడమేమిటి? నాకేమీ అర్థం కావడం

లేదు' అంది. దానికి ఫాల్కీవాలా 'అమ్మా... సుమారు మూడు దశాబ్దాల క్రితం బాంబే విశ్వవిద్యాలయానికి మీరు ఉపకులపతి (వైస్ ఛాన్సలర్)గా ఉండేవారు. నేను ఒకసారి ప్రొఫెసర్ ఉద్యోగానికి నిర్వహించే మౌఖిక పరీక్షకు హాజరయ్యాను. వడపోతలో ఇద్దరమే అభ్యర్థులం మిగిలాం. నిజానికి నాకే ఎక్కువ అర్హతలున్నాయి. ఒక కేంద్రమంత్రి

సిఫార్సు చేసిన రెండో వ్యక్తిని మీరు ఎంపిక చేశారు. పైగా 'నీవు ఇంకా ఎదగాలి బాబూ... పరిణతి సాధించాలంటే నిత్య పఠనం, అధ్యయనం అవసరం. నీకు ఈ ఉద్యోగం ఇవ్వలేనందుకు చింతిస్తున్నాను' అని ఒక ఉచిత సలహా ఇచ్చారు.

మీరు ఏ ఉద్దేశంతో ఆ సలహా ఇచ్చారో గాని- ఆ మాటలు నాలో ఎంతో స్ఫూర్తిని నింపాయి. న్యాయ శాస్త్రాన్ని, రాజ్యాంగాన్నీ క్షుణ్ణంగా అధ్యయనం చేసి అంతర్జాతీయ స్థాయికి వచ్చాను... ఆ రోజు మీరు నాకా ఉద్యోగం ఇచ్చి ఉంటే ఇంకా ప్రొఫెసర్గానే ఉండేవాడిని కదా! నా జీవితాన్ని పరోక్షంగా మలుపు తిప్పింది మీరేకదా!' అని నవ్వుతూ బదులిచ్చారు.

వివిధ రంగాల్లో పేరు గడించిన నిష్ణాతులు, లబ్ధ ప్రతిష్ఠలు సైతం తమ ప్రస్థానంలో ఇలాంటి అనుభవాలు ఎన్నో చెబుతుంటారు. తనపై ఇతరులు విసిరిన రాళ్లతో ఇల్లు కట్టుకోగలిగిన సామర్థ్యం ఉన్నవాడే నిజమైన విజేత!

— కిల్లాన మోహన్బాబు

దివ్య వాహనాలు

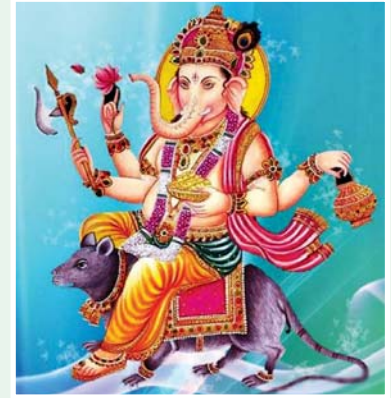
‘ఎద్దునెక్కాడు శివుడు. గద్దనెక్కాడు విష్ణువు. చదువురాని మొద్దు బల్లపై ఎక్కాడు!’ అని తెలుగుబాల శతకంలో కరుణశ్రీ చమత్కరించాడు. ఎవరికీ తగిన వాహనం వారికి ఉంటుంది. మనుషులు తమకు తగ్గ వాహనాలు ఎన్నుకుంటారు. దేవతల వాహనాలకు ఒక పరమార్థం ఉంటుంది. అవి విశిష్టమైనవి. ఒక్కొక్కటి ఒక్కొక్క భావానికి సంకేతం. అందులో అంతర్లీనంగా ఆధ్యాత్మిక తత్వమూ ఉంటుంది. అంకిత భావానికీ అణకువకూ అవి ఆదర్శం. వాటి ఓర్పు నేర్పు మానవాళి అలవరచుకున్నప్పుడే దైవకృపకు పాత్రులు కాగలరు. దేవుడితోపాటు ఆ వాహనాలూ పూజలందుకున్నాయి. ఆ స్థితికి చేరడానికి అవెంత పుణ్యం చేసుకొన్నాయో గదా! వీటిలో కొన్ని ఆకారంలో పెద్దవి. కొన్ని చిన్నవి. కొన్ని పక్షులు. సృష్టి వైవిధ్యమూ వైచిత్రీ స్పష్టంగా గోచరిస్తుంది. జంతువులది పాశవిక

ప్రవృత్తి అని ఈసడించుకుంటారు. ఆలోచిస్తే వాటి పశుత్వం కంటే మానవుడి కాపట్యమే ఎక్కువ ప్రమాదకరం అనిపిస్తుంది. అంతేకాదు- దివ్య వాహనాలు మానవాళికి సందేశాన్నీ అందిస్తున్నాయి. మనిషిలోని పాశవిక శక్తులను అధీనంలోకి తెచ్చుకోవలసిన అవసరాన్నీ అవి సూచిస్తున్నాయి. వాటికి మనం లొంగకూడదు. మనకే అవి లొంగి, చెప్పినట్లు నడవాలి. గుర్రానికి దౌడు తీసే శక్తి గల నాలుగు కాళ్లుంటాయి. కానీ, కళ్లే రౌతు చేతుల్లో ఉంటాయి.

గజేంద్రుణ్ణి రక్షించడానికి విష్ణుమూర్తి ఎంత హడావుడిగా బయలుదేరాడంటే, తనకొక వేగంగా పోయే గరుత్మంతుడనే వాహనం ఉన్నదన్న సంగతి కూడా విస్మరించి వెళ్లాడు. విశ్వాసపాత్రుడైన గరుత్మంతుడే స్వామి వెంట ఎగురుకుంటూ వెళ్లాడు. ఆ గరుత్మంతుడు మనకు పరమ పూజనీయుడు. గోవు మనకు ప్రత్యక్ష దేవత. పుంగవం శివుడికి వాహనం. అందుకే ఆబోతును కొడితే పాపం అనే నానుడి. ప్రాణులన్నీ శివాంశలే!

మూషిక వాహనుడైన గణపతి ఒక పరమాద్భుత దృశ్యం. భారీ దేహం అల్పప్రాణిపై స్వారీ చేయడం విచిత్రం. మూషిక దంతాలు మహానిశితమైనవి. దాని దంతాల దెబ్బకు ఏదైనా బదాబదలు కావలసిందే. బొరియలు తవ్వడంలో దాని తరవాతే ఏదైనా! మన బుద్ధి మూషిక దంతంలా నిశితంగా ఉండాలి. జ్ఞాన సముపార్జన చేసేటప్పుడు విషయం లోలోతుకు పోయే జిజ్ఞాస ఉండాలి. అందుకే మూషిక వాహనుడిని విద్యార్థులు తప్పక పూజించి, ఆయన కరుణకు పాత్రులు కావాలి. ఇక త్రిమూర్తుల వాహనాలు చూడండి. బ్రహ్మ హంస వాహనుడు. హంస శుద్ధ జ్ఞానానికి సంకేతం. స్వచ్ఛతకు మారుపేరు. నిష్కల్మష జ్ఞానమే బ్రహ్మ స్వరూపం. ఆత్మజ్ఞానులు పరమహంసలు; అఖిల మానవాళికి జ్ఞానప్రదాతలైన ధాతలు. సకల లోక సంరక్షకుడు విష్ణుమూర్తి. సృష్టిలో ఏదీ ఆయన దృష్టినుంచి తప్పించుకు పోలేదు. శ్రీహరిని మోయడానికి గరుత్మంతుడికంటే అర్హత గలవారు లేరు. వేగం, బలం, చురుకుదనం, దూరదృష్టి గరుత్మంతుడి

సొంతం. శివుడు వృషభ వాహనుడు. వృషభం ధర్మస్వరూపం. కాలధర్మాన్ని పాటించే కపాలికి నందీశ్వరుడే నచ్చిన వాహనం. శివుడు ప్రళయ

అంతర్విమి

నాట్యం వృషభం వీవునే రంగస్థలంగా చేసుకొని సాగింది. అదే పాతసృష్టికి భరతవాక్యం; కొత్త సృష్టికి ‘నాంది’. సర్వ కళలకు ఆ నంది భావమే నాందిగా పరిణమించింది.

అమ్మవార్లకు కూడా అద్భుత వాహనాలున్నాయి. దుర్గమ్మ ఏకంగా సింహవాహనాధిష్ఠిత. సింహం చీల్చి చెండాడే శౌర్యఖని. రాక్షస శక్తులను దూరంగా తరిమేసి, అమ్మవారి దర్శనాన్ని మనకు సుగమం గావిస్తుంది. రాజసత్వానికీ, శత్రు భీకరత్వానికీ, జిగిషకూ సింహరాజు పెట్టింది పేరు. విజయకాంక్షతో కార్యక్రమాలు ప్రారంభించేవారందరికీ సింహవాహని స్ఫూర్తి ప్రదాత్రి. గుడ్లగూబ లక్ష్మీదేవికి వాహనం. భయరాహిత్యానికి గుడ్లగూబ ప్రతీక. నిశ్చలతకూ బుద్ధిగరిమకూ, దర్పానికి గజరాజును ఉదాహరిస్తారు. లక్ష్మీదేవికి ఏనుగూ వాహనమే! ఇక చదువుల తల్లి సరస్వతీదేవికి హంస. స్వచ్ఛతకు, విద్యలకు ప్రతినీధి.

ఇంద్రుడికి రెండు వాహనాలు. రెండు తెల్లనివే! ఒకటి ఐరావతం అనే ఏనుగు. ఇంకోటి

ఉచ్చైశ్రవం అనే గుర్రం. ఇవి పాలసముద్రంలో పుట్టినవి. ఈ వాహనాలు నిస్వార్థసేవకు, అణకువకూ గుర్తులు. స్కాంద పురాణంలో ఒక వృత్తాంతం ఉంది. కుమారస్వామి రాక్షసులతో తలపడ్డాడు. తన శూలాయుధాన్ని వారిపై ప్రయోగించాడు. శూర పద్మాసురుడు అనే రాక్షసుడు ఆత్మరక్షణ కోసం వృక్షంలా మారిపోయాడు. కుమారస్వామి శూలం ఆ వృక్షాన్ని రెండుగా చీల్చింది. ఒక భాగం నెమలిగా మారిపోయింది. ఆ మయూరాన్ని షణ్ముఖుడు తన వాహనం గావించుకున్నాడు. భారతీయ శిల్పశాస్త్రంలో ఏ దేవుడి విగ్రహమూ వాహనం లేకుండా ఉండదు. కనీసం పక్కనైనా, దేవాలయ ప్రాంగణంలోనైనా, గుడి గోపురంపైనైనా, కుడ్య శిల్పాల్లోనైనా ఉండవలసిందే! కుబేరుడు ధనవంతుడు. ఆయన వాహనం మనిషి. ప్రపంచంలో ఇంతకంటే గొప్ప ప్రతీక మరే దేశ సంస్కృతిలోనూ కనబడదేమో!

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

భగవంతుడి భాష

చాలామందికి ఇదొక జిజ్ఞాస. తీరని సందేహం. భగవంతుడు ఏ భాషలో మాట్లాడతాడు? సంస్కృతమా, తెలుగా, తమిళమా, హిందీనా-ఇంకేదైనా భాషా?

రామాయణాన్ని వాల్మీకి సంస్కృతంలో రచించాడు. వేదవేదాంగాలు ఉపనిషత్తులు సంస్కృతంలోనే అవతరించాయి. కాళిదాసు వంటి మహాకవులు తమ రచనల్ని సంస్కృతంలోనే చేశారు. వేదవ్యాస మహర్షి అష్టాదశ పురాణాలు, మహాభారతం సంస్కృతంలోనే రచించారు.

సంస్కృతాన్ని ఒకప్పుడు అంతర్జాతీయ భాషగా, దేశాల మధ్య అనుసంధాన భాషగా ఉపయోగించే వారు. అది మహాభారతకాలం నాటి సంగతి. కాల గమనంలో విదేశీయుల పాలనలో సంస్కృతం

ప్రాధాన్యం లేని భాష అయిపోయింది. దైవ సంబంధమైన పూజలు, హోమాలు, యజ్ఞ యాగాలన్నీ ఇప్పటికీ సంస్కృతంలోనే నిర్వహిస్తుండటం చూస్తున్నాం. అయితే, ఇవన్నీ క్రియలు. వీటిలో ఎక్కడా సంభాషణలుండవు.

భగవద్గీత సంగతేమిటి? ఇది కృష్ణార్జున సంవాదం. 'నారాయణేన స్వయం'గా పలికిన పలుకులుగా భగవద్గీత ప్రసిద్ధమైంది.

సందేహం లేదు. భగవంతుడి భాష సంస్కృతమే అని హడావుడిగా నిర్ధారణకు వచ్చేయకండి. బైబిలు, ఖురాను, ఆదిగ్రంథ్ (గురుగ్రంథ సాహెబ్) ఇవన్నీ భగవంతుడి పలుకులుగానే ఆ మతానికి సంబంధించినవారు నమ్ముతున్నారు.

మరి ఇన్ని భాషల్లో దైవవాణి ఎలా వింటున్నారు? సమస్య మరింత జటిలమైందిప్పుడు!

భగవంతుడు భారతీయులతో సంస్కృతంలోను, మిగతా దేశాలవారితో ఆయా భాషల్లో మాట్లాడుతున్నాడా? !

ఆయనకు ఇన్ని భాషలు వచ్చా? !

శ్రీకాశహస్తి కథలో సాలెపురుగు, పాము, ఏనుగుల ప్రార్థనలు శివుడు ఎలా వినగలిగాడు? తిన్నడి అనాగరిక భాష ఎలా అర్థం చేసుకున్నాడు? గజేంద్ర మోక్షంలో శ్రీహరి ఏనుగు భాషను వైకుంఠంనుంచి ఎలా వినగలిగాడు? తపస్సులో సుదీర్ఘ

కాలం నిమగ్నమై ఉండే రుషులు, మునులు మౌనం గానే ఉంటూ, భగవంతుడి అనుగ్రహాన్ని ఎలా పొందగలుగుతున్నారు

శివుడి ధమరుక శబ్దాల నుంచీ అక్షరబ్రహ్మం రూపొందినట్లు పండితులు చెబుతారు. నిజానికి భగవంతుడికి ప్రత్యేకమైన భాషంటూ ఏమీ ఉండదు. పైన చెప్పుకొన్న అనేక ఉదాహరణలు ఈ విషయాన్ని ధ్రువీకరిస్తాయి.

భగవంతుడు మనలోనే అంతర్యామిగా, ప్రచ్ఛన్నంగా ఉన్నాడని అనేక పర్యాయాలు మనం చెప్పుకొంటూనే ఉన్నాం. ఆ భావం మన మనసులో స్థిరపడనంతకాలం అనేక సందేహాలు మనల్ని వేధిస్తూనే ఉంటాయి. అందులో భగవంతుడి భాషపై సందేహం ఒకటి.

ఆత్మనివేదన, అంతర్యామికి తక్షణం వినిపిస్తుంది. అదే క్షణంలో- అంతర్యామి స్పందన ఆత్మ వింటుంది. అదే భగవంతుడి భాష!

- కాటూరు రవీంద్రత్రివిక్రమ్

కాంతివలయం

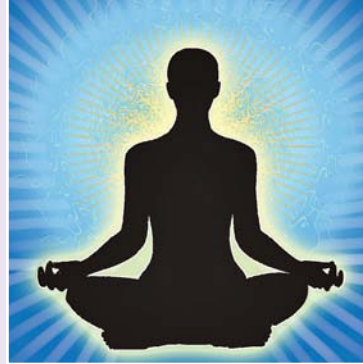
ఎక్కడ తర్కం ఆగుతుందో అక్కడ నుంచి ఆత్మప్రపంచం ప్రారంభమవుతుంది. హేతువు విధించిన పరిమితుల్లో తర్కం పని చేస్తుంది. తర్కం చెప్పలేనివాటిలో మానవ దేహం చుట్టూ మెరిసే కాంతివలయం ఒకటి. ఆంగ్లంలో 'ఆరా' అంటారు.

మానవులతోపాటు ప్రపంచంలోని అన్ని జీవరాశులు కాంతివలయాలను వెదజల్లుతుంటాయి. ఇటీవల కాలంలో ఈ కాంతి వలయాలపై చాలా పరిశోధనలు జరిగాయి. మనిషి చుట్టూ జ్యోతిర్వలయం మెరుస్తున్నట్లు అమెరికన్ శాస్త్రవేత్తలు ప్రయోగాలు చేసి నిరూపించారు. మానవ శక్తి క్షేత్రం నుంచి ఈ కాంతి వలయాలు ఆవిర్భవిస్తున్నట్లు కనుగొన్నారు. కేవలం మనుషులకే కాకుండా చెట్లకు, మృగా

లకూ ఈ వలయాలు ఉన్నట్లు పరిశోధనల్లో తేలింది. మానవులకు ఉన్నంత విస్తృతంగా వాటికి ఈ వలయాలు లేవు.

భారతీయ యోగద్రష్టలు వాటిని ప్రాణికశక్తి వలయాలుగా వర్ణించారు. జీవ ఆవిర్భావానికి మూలం ఈ ప్రాణం. మన మానస స్థితుల వర్ణాలు ఈ కాంతివలయాల్లో అభివ్యక్తమవుతుంటాయి. శరీరంలోని సప్త కేంద్రాల్లో ఈ కాంతి వలయాల రంగులు రూపుదిద్దుకొంటాయి. వాటినే సప్తచక్రాలంటారు. ప్రతి చక్రానికీ ఒక్కో ప్రత్యేక వర్ణం ఉంటుంది.

ఈ కాంతి వలయాలను యోగద్రష్ట కనుక సవ్యంగా వ్యాఖ్యానించగలిగితే, మనిషిలోని అసలు మూర్తిమత్వం దర్శనం అవుతుంది. మనం మన బాహ్యరూపాన్ని దాచవచ్చు. కాని, క్రాంతదర్శికి మాత్రం మనలోని అసలు ఆత్మ విస్తృతంగా కనిపిస్తుంటుంది. కాంతి వలయాన్ని దాచలేం. అలాగే, లోని ఆత్మను

దాచడమూ సాధ్యం కాదు.

శరీరంలో విభిన్న భాగాలకు విభిన్న

వర్ణాల్లో ఈ వలయాలు కనిపిస్తాయి. శరీరం దిగువ భాగం వలయాలు నల్లని, మనక వర్ణంలో ఉంటాయి. పైభాగాన గల వలయాలు ఎరుపు, నీలం, ఉదారంగుల్లో ఉంటాయి. మామూలు మనుషులకన్నా బాగా ఆత్మవికాసం చెందినవారిలో ఈ వలయాలు మరింత తేజోమయంగా కనిపిస్తాయి. ఈ రంగులను బట్టి మానవ స్వభావాన్ని ద్రష్టలు చెప్పగలరు. మనిషి తన శీలాన్ని, ఉద్దేశాల గురించి అసత్యాలు పలకవచ్చునని ద్రష్టకు ఈ కాంతి వలయాలు అతని అసలు స్వరూపాన్ని చూపించగలవు.

శరీరంలో ఆరోగ్యస్థితి గురించి, మానస, ఉద్వేగ స్థితి గురించి, బుద్ధిస్థాయి గురించి, ఒక వ్యక్తిగా మనిషి ఎలా పరిణమించాడు-అవన్నీ కాంతి వలయాలను దివ్యదృష్టితో వీక్షించిన సిద్ధపురుషులు చెప్పగలరు. కాంతి వలయాల స్థితి, వాటి మందం, వాటి దేదీప్య

తేజస్సు, రంగుల్లో మార్పులనుబట్టి సిద్ధులు మానవతత్వం గురించి వ్యాఖ్యానించగలరు.

మానవ రూపాన్ని చూసి గత జన్మల్లో వాడు ఎలాంటివాడో చెప్పగల సిద్ధపురుషులు ఇప్పటికీ ఉన్నారు. అలా చెప్పడానికి ఆధారం కాంతి వలయాలే.

ఈ కాంతి వలయాల కన్నా మరొక విచిత్రం ఉంది. సిద్ధ పురుషులకు, ముక్తి పురుషులకు, జగద్రక్షక స్థాయిని చేరుకున్న యుగపురుషులకు శిరస్సు వెనక ఒక ప్రధాన మండలం మెరుస్తూ ఉంటుంది. అటువంటి చిత్రాలు మనకు కనిపిస్తుంటాయి. అవి చిత్రకారుని కల్పన కాదు. చూడగలిగిన అంత ర్వేత్రాలకు ఆ జ్యోతిర్మండలం కనిపిస్తుంది. ఇవన్నీ తర్కనేత్రం చూడలేని అద్భుతాలు. హేతువుకు అందని కాంతి సీమలు.

— కె.యజ్ఞన్న

వర్తమానం

మనమంతా మనకే తెలియని దేనికోసమో ఆరాటపడు తున్నాం. ఏదో కోరిక, ఏదో తపన, మరేదో ఆందోళన మనలను అటు ఇటు పరుగులు తీయిస్తోంది. మనం ఎక్కడ ఉన్నాం... మనకు ఏం కావాలి మనకు తెలియ దుగాక తెలియదు. తెలిసిన వివేకులు జిజ్ఞాసులు కొందరు ఉంటే ఉండవచ్చు. మనలాంటి సామాన్యుల కన్నా అసాధారణమైన ఆ వ్యక్తుల గురించి మనం అంతగా ఆలోచించాల్సిన అవసరంలేదు. ఎందుకంటే- అలాంటి జ్ఞానులంతా అతీత మానసులు.

మనమెంత... మన ఆలోచనా పరిధి ఎంత? కొత్తగా అనిపించిన ప్రతిదాని కోసం వెంపర్లాడతాం. మానవ సమాజంలో ప్రస్తుతం జరుగుతోంది ఇదే! ఈ అన్వేషణలో మానసం అలిసిపోతోంది. వివేకాన్ని కోల్పోతోంది. పర్యవసానంగా మంచీ చెడులను విశ్లేషించుకోలేకపో

తున్నాం. మనకు కావలసినదేదో మనమే నిర్దుష్టంగా నిర్ణయించుకోవాలి. ఆశ నిరాశల మధ్య ఆరాటంతో మన మనసును మనమే మనకు అనుకూలంగా మార్చుకొన్నాం. మనసు చెప్పినట్లు మనం వినడంలేదు. మనం చెప్పిన రీతిలో మనసు నడవాలని అనుకుంటాం. మనం చేస్తున్నదే వాస్తవం అనుకుని మనసును నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నాం. సదా రేపు గురించి ఆలోచిస్తూ రేపటి సుఖాలకోసం అద్రులు చాస్తున్నాం. రేపన్నది ఎక్కడుంది? రేపు అనేది మనోభావన. ఒక కల్పనకు మనసు గీసిన ఊహ రేఖ- రేపు!

నేటికీ మించిన నిజంలేదు. వర్తమానమే సత్యం కనుక మనిషి వర్తమానంలో జీవించాలి. గతం గడచి పోయిన కాలం. గతం నుంచి హితం నేర్చుకోవాలే తప్ప గత స్మృతుల్లో విహరించకూడదు. ఇలా చేయడంవల్ల మనసు తన సహజస్థితి కోల్పోతుంది. మనం భవిష్యత్తుకోసం పరితపిస్తూ వర్తమానాన్ని నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నాం. ఇందువల్ల మనసు సైతం భవిష్యత్తు గురించి ఆలోచించడం ప్రారంభిస్తుంది. వర్తమానాన్ని విస్మరిస్తుంది.

దానితో మనం వర్తమానంలో జీవించడం మానేస్తాం. ఈ లోకం విడిచి ఊహలోకాల్లో విహరించడం ప్రారంభిస్తాం. ఈ విహారం దేనికీ పనికిరాదు. దేన్నీ మనం సాధించలేం. త్రికాలాల్లో వర్తమానాన్ని నేనే అన్నాడు పరమాత్మ. మనసనేది నీటితో తడిపిన మట్టిముద్దలాంటిది. దానితో కుండలు చేసుకోవచ్చు. దుత్తలు చేసుకోవచ్చు. కూజాగా ఆ మట్టిముద్దను మార్చుకోవచ్చు. ఆ ముద్దను వినియోగించకోకపోతే అది తిరిగి ఎండుమట్టిగా మారిపోతుంది. అలా మట్టిముద్దకు గతంలేదు... భవిష్యత్తు అంతకన్నా ఉండదు.

ప్రస్తుతం అనేది జీవితం, జీవించడమే నిజం. వర్తమానంలో జీవించడానికి మానసిక సంకల్పం చాలు.

భవిష్యత్తు గురించి ఆలోచించకపోతే జీవన విధానాన్ని ఎలా తీర్చిదిద్దుకొంటాం అని కొందరు ప్రశ్నించవచ్చు. భవిష్యత్తు గురించి ఆలోచనకన్నా అవగాహన ముఖ్యం. పూర్ణ జీవనానికి లక్షణం సమగ్ర అవగాహన. అదే జీవిత సత్యం... జీవిత రహస్యం! భవిష్యత్తు గురించి అవగాహన లేకపోతే మనం నిర్దిష్టంగా ఆలోచించలేం. పను

లన్నీ అరకొరగా చేస్తుంటాం. అందువల్ల సమస్యలు ఎదురవుతూ ఉంటాయి. భవిష్యత్తు గురించి ఆశావహ ఆలోచనలకన్నా అవగాహన అవసరం.

వర్తమానంలో సంపూర్ణంగా జీవిస్తూ భవిష్యత్తు గురించి సమగ్రంగా ఆలోచిస్తే ఎలాంటి సమస్యలు ఉండదు. రేపు నేడుగా (భవిష్యత్తు వర్తమానంగా) మారేదాకా జీవిస్తూనే ఉండాలి. అలాచేస్తే నిజానికి మనం సదా వర్తమానంలోనే బతుకుతుంటాం. ఇలా చేయడంవల్ల మన జీవవైతన్యం ఆలోచలకు, జ్ఞాపకాలకు దూరంగా కాలానికి అతీతంగా ఉంటుంది. దైవానికి ఇష్టమైంది కాలానికి అతీతంగా జీవించడం, అదొక సాధన.

వర్తమానంలో జీవిస్తూ సంపూర్ణచేతనను ఇప్పుడే ఇక్కడే మన సొంతం చేసుకోవాలి. అప్పుడే మనిషి జీవితం సంపూర్ణమవుతుంది. సంపూర్ణ జీవితంవల్ల అంతర్యామి ఆచూకీ లభిస్తుంది.

- అప్పరుసు రమాకాంతరావు

జీవితానుభవం

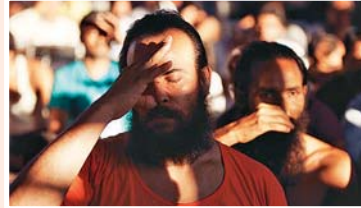
తత్వం అంటే ఒక వ్యక్తిలో ఉండే కొన్ని ప్రత్యేక ఆధ్యాత్మిక భావనలని కాదు. వ్యక్తి ఆచరణ, ఆలోచన విధానం, వ్యక్తిత్వం... అన్నీ కలిసినదే తత్వం. మిగిలినవారి సంగతి పక్కన ఉంచితే, ఆధ్యాత్మిక సాధనలో ముందుగా తమ తత్వాన్ని సరిదిద్దుకోవలసిన అవసరం ఉంది. సంస్కారాన్ని అలవరచుకోవలసిన బాధ్యత ఉంది.

చాలామంది తమ సాధన ఫలితాలపట్ల అసంతృప్తిగా ఉంటారు. ఎంతకాలం సాధన చేసినా ప్రగతి శూన్యమని బాధపడుతూ ఉంటారు. నిజంగానే వాళ్లు శ్రద్ధగా సాధన చేసినా (చేశామని అనుకున్నా) ఫలితాలు రాబట్టలేకపోతున్నారంటే దానికి రెండు కారణాలు ఉండాలి. ఒకటి, అవగాహనాలోపం వల్ల సాధన

తగిన రీతిలో చేస్తూ ఉండకపోవటం. సాధకుడికి ఉండవలసిన లక్షణాలను అలవరచుకోవటంలో విఫలం కావడం రెండోది. సాధనలోని లోపాలను సద్గురువులు సరిజేయగలరు. వారిని ఆశ్రయించటమే మనం చేయవలసిన పని. ఇక సాధకుడు తన తత్వాన్ని సవరించుకోవటం. దీనికి గురువు అనుగ్రహం, శిక్షణ ఉపకరించినా సాధకుడి స్వయంశిక్షణ, క్రమశిక్షణ మీద ఎక్కువ ఆధారపడి ఉంటుంది.

ఆధ్యాత్మికతను, దాని తాలూకు ఆచరణను పూజగదికి పరిమితం చేయటమే ఫలరాహిత్యానికి మూలకారణం. దైవాంశ అయిన మనిషి కనీసం మనిషిగానైనా మసలుకోక అజ్ఞానంగా జీవించటమే మరో ముఖ్య కారణం. సాధన అంటే కేవలం పూజాది కలాపాలే కాదు, మన మనోమయ ప్రపంచాన్ని శుద్ధి చేసుకోవటం కూడా. తానో మనిషిని, ముఖ్యంగా సాధకుణ్ణునే సంగతే మరచి అహంకారమే అలం

కారంగా చరిస్తూ ఉంటాడు. చాలామంది అనవసరపు ఆధిక్య భావంతో సాటి మనిషిని మనిషిగానే గుర్తించరు. మాటల్లో కర్కశత్వం, కుసంస్కారం, పరిహాసం. ఆధ్యాత్మికపరుడు హాస్యప్రియుడైతే అందంగా ఉంటుంది. పరిహాస ప్రియుడైతే అసహ్యంగా ఉంటుంది. కుమ్మరి కళాకారుడు మట్టి పిసికితే గౌరవంగా ఉంటుంది.

పూజారి పూలమాలల పని చూడాలి. మట్టి పనులు చూడకూడదు. ఇలాగే ప్రాపంచిక వ్యవహారాల్లో హుందాతనం కోల్పోయి, హీనస్థాయికి దిగజారిపోయి వ్యవహరిస్తూ ఉంటారు. ఒక మహనీయమైన ఆదర్శాన్ని ఎన్నుకున్న సాధకుడు చిల్లర వ్యవహారాల జోలికి పోరాదు.

జీవన పోరాటంలో పలు వ్యవహారాలు నిర్వర్తించవలసి రావచ్చు. తప్పు లేదు. ధర్మవ్యాధుడు మాంసం అమ్మాడు. తప్పు లేదు. కానీ, మన సంస్కారం తప్పు దారిలో ఉండరాదు. మనసు, మాట మహోన్నత స్థాయిలో ఉండాలి. అది మన సాధనా శ్రద్ధమీద, తపన మీద, తీవ్రత మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. ఆ స్థాయికి ఎదిగే ప్రయత్నమే మన సంస్కారాన్ని సంస్కరించుకోవటం, వ్యక్తిత్వాన్ని పుద్ధిపరచుకోవటం.

వ్యాపారి వ్యాపారం చేయొచ్చు. తప్పు లేదు. మోసం చేయకూడదు. రైతు వాన పాములా మట్టిలో మట్టి అయి పంటలు

పండించొచ్చు. గంజాయి పండించరాదు. సాధకుడు తన జీవనపోరాట రీత్యా అది ఎంత తక్కువ స్థాయిదైనా స్వధర్మాన్ని పాటించవచ్చు. అది పశుపాలన అయినా సరే, తప్పు లేదు. కానీ పశుత్వాన్ని అలవరచుకోరాదు. పూజాగృహంలోకి ప్రవేశించి తలుపులు మూసుకున్నంత మాత్రాన ఆధ్యాత్మిక తత్వం తలుపులు తెరుచుకోదు. జీవితాన్ని అంత రాయం లేని ఆధ్యాత్మిక అనుభవంగా తీర్చిదిద్దుకోవాలి. ఈ తత్వాన్ని తలుపులు, ప్రదేశాలు, సమయాలు, సందర్భాలంటూ రెండుగా విభజించరాదు. తత్వం సదా ఏకత్వంగా, ఏకతత్వంగా విరాజిల్లాలి. తత్వరీత్యా మనిషి మాధవుడయ్యే ప్రయత్నంలో తలమునకలు కావాలి. అదే సంస్కారం, అదే సాధన. ఆ తరవాత ఇక ఫలితం... అనివార్యం. అప్రయత్నం.

- చక్కిలం విజయలక్ష్మి

ప్రార్థన

మానవుడి ఆధ్యాత్మిక జీవనంలో 'ప్రార్థన'కు అత్యంత ప్రాధాన్యం ఉంది. భక్తిసాధానికి ప్రథమ సోపానమిదే. భగవంతుడికి అర్పించే భావనాత్మక తొలి కానుక ఇదే. భగవంతుడి పట్ల విశ్వాసం ఉన్న ప్రతి వ్యక్తి దైనందిన చర్యలో ప్రార్థనకు పవిత్రస్థానం ఉంది.

ప్రార్థనకు హృదయశుద్ధి ఎంతో అవసరం. శ్రద్ధ, ఏకాగ్రత, దృఢవిశ్వాసంతో ప్రార్థనకు ఉపక్రమించాలి. మానసిక సంసిద్ధత ముందు వ్యక్తంకావాలి. ప్రార్థనలో వినయవిధేయతలు, శరణాగతి, ఆర్థత వ్యక్తంకావాలి. భక్తుడు నిరహంకారుడై తన అల్పజ్ఞతను అంగీకరిస్తూ భగవంతుడికి తన బాధ నివేదించుకోవాలి. పరమాత్మ సర్వసమర్థుడు. అన్నింటికీ కర్త ఆ అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండ

నాయకుడు. ఆర్తజన రక్షకుడు. ధర్మపక్షపాతి. అంటే, భక్తుడు నిరంతరం ధర్మశీలి అయివుంటే, అతడే ఆయనకు ఇష్టుడు, శిష్టుడు. ధర్మవిరుద్ధమైన ప్రార్థనకు, భక్తికి విలువే ఉండదు. పరిశుద్ధ అంతఃకరణం, హృదయ నైర్మల్యంతో వ్యక్తమైన భక్తికి భగవానుడు సంతుష్టుడవుతాడు. సుప్రసన్నుడవుతాడు. అతడి తత్వజిజ్ఞాసకు ఆనందిస్తాడు. వందనం, జపం, సంధ్యావందనం, అష్టోత్తర, సహస్రనామావళి, ప్రదక్షిణ, షోడశోపచారపూజలు, మొక్కుబడులు, ధ్యానం, యోగం, సూర్యనమస్కారాలు, దీక్షలు, వ్రతాలు, ఉపవాసాలు, అభిషేకం, అలంకరణ, నైవేద్యం, మంత్రపుష్పం మొదలైనవన్నీ ప్రార్థనలోని విభిన్న ప్రక్రియలే.

ప్రార్థన ఆంతరంగికం, ఆంగికం, బాహ్యం-ఎలాగైనా జరగవచ్చు. సమయమేదైనా కావొచ్చు, స్థలమేదైనా కావొచ్చు. గుడే కావొచ్చు, బడే కావొచ్చు, వ్యక్తిగతంగా చేయవచ్చు. సామూహికంగా చేయవచ్చు. శ్లోకాలు, పద్యాలు,

గద్యం, పాటలు, పదాలు, తరంగాలు, పలు నృత్యవిధానాలు ఏవైనా ప్రార్థనలోని అంశాలే. విద్యధోష్టులు, సంగీతగోష్టులు, పౌరాణిక ప్రవచనాలు, హరికథాగానాలు మొదలైనవాటిలో ప్రార్థన అంతర్లీనమై ఉంటుంది.

ప్రార్థనలో యాచించడం, అర్థించడం, విన్నవించడం కనిపిస్తుంది. ఆర్తి వినిపిస్తుంది. భక్తుడి హృదయభాష భగవంతుడికి చేరాలంటే ఇవే అవసరం. జీవాత్మ-పరమాత్మల మధ్య అనన్య ప్రేమసంబంధాలను దృఢతరం చేసేదే ప్రార్థన. ఆదర్శ ప్రార్థనలో మనోవాక్కాయకర్మలు ఏకత్రితమై ఉంటాయి. యాంత్రిక ప్రార్థనలో వైష్టికత గోచరంకాదు. ప్రార్థనలో శరీరంలోని రోమ రోమం పులకాంకితమవుతుంది. మనసు పారవశ్యంతో ఊగిపోతుంది. అలౌకికమైన అనుభూతి ఆవరిస్తుంది. ఉత్తమ సంస్కారాలు అంకురిస్తాయి. వాసుదేవుడి అడుగులు ఆ భక్తుడివైపు

కదులుతాయి. ఆంజనేయుడు, కుచేలుడు, ప్రహ్లాదుడు, ధ్రువుడు, గజేంద్రుడు, ద్రౌపది, నారదుడు, మీరాబాయి, త్యాగయ్య, అన్నమయ్య, గోపయ్య,

కదులుతాయి. ఆంజనేయుడు, కుచేలుడు, ప్రహ్లాదుడు, ధ్రువుడు, గజేంద్రుడు, ద్రౌపది, నారదుడు, మీరాబాయి, త్యాగయ్య, అన్నమయ్య, గోపయ్య,

క్షేత్రయ్య మొదలైన మహాభక్తుల ప్రార్థనలే ఇందుకు ప్రత్యక్ష తార్కాణాలు. నిజమైన ప్రార్థన చేస్తే జ్ఞానం ఉదయిస్తుంది. జ్ఞానంవల్ల భక్తి అధికమవుతుంది. ఫలితంగా రాగద్వేషాలు నశించి మోక్షప్రాప్తికి అర్హత లభిస్తుంది. చెట్టువేరులో నీరుపోస్తే రెమ్మలు, కొమ్మలు, పూలు, పండ్లతో ఎలా కళకళలాడుతుందో, భగవత్ ప్రార్థన చేస్తే చాలు- జీవితం సుఖశాంతులతో వర్ధిల్లుతుంది.

నదిలో పడవ వెళ్తోంది. పడవ నిండా వివిధ మతస్థులైన యాత్రికులున్నారు. ఉన్నట్టుండి ఒక్కసారిగా పైనుంచి వరద వచ్చింది. ఇక పడవ కొన్ని క్షణాల్లో మునిగిపోతుందనీ, ఎవరికి వారు ప్రార్థనలు చేసుకోండి' అని చెప్పాడు పడవవాడు. 'నన్ను కాపాడు దేవుడా' అంటూ అంతా తమ సంరక్షణ కోసం ప్రార్థనలు చేయడం మొదలెట్టారు. వరద ఇంకా ఉధృతం కాసాగింది. అంతా స్వార్థబుద్ధితో

తమ రక్షణ మాత్రమే కోరుకున్నారు. ఫలితం కనిపించలేదు. పడవవాడు గొంతెత్తి బిగ్గరగా ప్రార్థన చేశాడు- 'దేవుడా! వీరందరినీ కాపాడు' అని. ప్రయాణికులు నీ సంగతేమిటనడిగారు. 'నాకు ఈత వచ్చు బాబూ, ఎలాగో అలా ఒడ్డుకు చేరుతా' అన్నాడు. అటువంటి నిస్వార్థమైన ప్రార్థనకే సత్ఫలితం కలుగుతుంది. అంతే, వరద తగ్గిపోయింది. సురక్షితంగా తీరానికి చేరారు. ప్రార్థనలో కోరికల చిట్టాలుండకూడదు. స్వార్థబుద్ధి ఉండకూడదు. దేవుణ్ణి ఏవేవో కోరుకోడం ప్రార్థన అనిపించుకోదు. ఆయనకు మన అవసరాలు తెలుసు. ఇవ్వగలిగిందే ఇస్తాడు. అందుచేత, అర్హతవుంటే కోరికపోయినా ఇస్తాడు. అర్హులం కాకపోతే అడిగినా ఇవ్వడు. ఈ సత్యాన్ని గుర్తుంచుకొని, పారమార్థిక చింతనతో, నిశ్చలబుద్ధితోనే ప్రార్థన చెయ్యాలి. 'లోకాస్థమస్తాస్సుఖినోభవన్తు'.

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

వేదవాక్కులు

అతి ప్రాచీనకాలం నుంచి అజ్ఞానాన్ని పారదోలి జ్ఞానాన్ని అందించే శబ్దరాశిని 'వేదం' అంటున్నారు. వేదం తొలుత ఏకాకృతిలోనే ఉండేది. ఆయా విషయాలను అనుసరించి వేదాన్ని నాలుగు రూపాలుగా విభజించినవాడు వ్యాసమహర్షి. అందుకే ఆయనకు 'వేద' వ్యాసుడు అనే పేరు సార్థకమైంది. వివిధ దేవతాస్తుతులు అధికంగా ఉన్నందున మొదటి భాగానికి 'రుగ్వేదం' అని పేరు. 'రుక్' అంటే స్తుతి అని అర్థం. యజ్ఞయాగాదులకు సంబంధించిన అంశాలుగల రెండోభాగానికి 'యజుర్వేదం' అనే నామం వ్యవహారంలోకి వచ్చింది. 'యజుస్సు' అంటే యాగం. గానానికి అనుకూలమైన మూడో భాగాన్ని 'సామవేదం' అన్నారు. 'సామం' అంటే గానం అని అర్థం. ఇక మిగిలిన శాస్త్ర విజ్ఞానాది

విషయాలుగల చివరిభాగం 'అధర్వణ వేదం'గా నిలిచిపోయింది. 'అధర్వణం' అంటే 'చిట్టచివరిది' అని అర్థం. ఇలా నాలుగు వేదాలు మానవాళి నిత్యజీవనంలో అనుసరించవలసిన ఎన్నో అభ్యుదయ శ్రేయోమార్గాలను ప్రవచిస్తూ బహుశాదరణ పొందాయి. ఎవరైనా ప్రామాణికంగా మాట్లాడితే అది 'వేదవాక్కు' అనే ప్రశంసకు పాత్రమవుతుం డటం లోకంలో అందరికీ తెలుసు. వేదంలో చెప్పిన అంశాలన్నీ పరమ ప్రమాణాలని చాలా మంది విశ్వసించడమే ఇందుకు ప్రధాన కారణం. వేదాలను ఎవరూ రాయలేదనీ, భగవంతుడి ముఖం నుంచి వెలువడి, బ్రహ్మ సృష్టిద్వారా లోకంలోకి వచ్చాయనీ సంప్రదాయం చెబుతోంది. 'అన్నీ వేదాల్లోనే ఉన్నాయిష' అని నాస్తికులు ఎంతగా వెక్కిరించినా- ఈనాటికీ సమున్నత స్థాయిలో సమాజానికి మార్గదర్శనం చేస్తున్నవీ, విశ్వశ్రేయాన్ని నిరంతరం కాంక్షిస్తున్నవీ వేదాలే అనడంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు. సమున్నత భావాలు విశ్వంలోని ఏ దిక్కు

నుంచి వచ్చినా నిరంతరం వాటిని స్వీకరించాలి' అని రుగ్వేదం చెబుతోంది. యజుర్వేదం లోని పురుష సూక్తంలో ఈ విశ్వమంతా విరాట్ పురుషుడి నుంచి ఎలా ఉద్భవించిందో తెలియజేసే అమూల్య విషయాలున్నాయి. 'మాతృదేవో భవ, పితృదేవో భవ, ఆచార్యదేవో భవ' అంటూ ప్రతి వ్యక్తికీ మొదట జన్మనిచ్చిన తల్లిదండ్రులు, జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించిన ఆచార్యుడు పూజ్యస్థానంలో ఉంటారని చెప్పింది వేదం. వేదంలోని భాగాలైన ఉపనిషత్తుల్లో ఈ లోకంలోని విషయాలను అయిదు భాగాలుగా విభజించి, అవి ఎలా ఉంటాయో చెప్పిన తీరు అమోఘం. ఈ విషయాలు తైత్తిరీయోపనిషత్తులో ఇలా ఉన్నాయి- 'మనిషిని భగవంతుడి సమీపానికి చేర్చే విషయాలు అయిదు. వాటిని అధికరణాలు అంటారు. అవి- 'అధిలోకం, అధి జ్యోతిషం, అధి విద్యమ్, అధిప్రజమ్, అధ్యాత్మమ్' అనే పేర్లు గలవి. 'అధిలోకం' అంటే ఈ లోకానికి సంబంధించిన విషయం. దీనికి

భూమి పూర్వరూపం అయితే, స్వర్గం ఉత్తర రూపం. ఈ రెండింటికీ ఆకాశం సంతానం, వాయువు సంధానంగాను ఉంటాయి. 'అధిజ్యోతిషం' అంటే లోకాన్ని వెలిగింపజేసే జ్యోతిస్సుకు సంబంధించిన అంశం. దీనికి అగ్ని పూర్వరూపం అయితే, సూర్యుడు ఉత్తర రూపం. ఈ రెండింటికీ నీరు సంతానం, మెరుపులు సంధానాలుగాను ఉంటాయి. 'అధివి

అంతర్వేది

ద్యమ్' అంటే లోకంలోని విద్యకు సంబంధించిన విషయం. ఆచార్యుడు పూర్వ రూపంగాను, అంతేవాసి (శిష్యుడు) ఉత్తర రూపంగాను, విద్య సంతానం, ప్రవచనం సంధానంగాను తెలుసుకోవాలి. 'అధిప్రజమ్' అంటే లోకంలో ప్రజలకు సంబంధించిన అంశం. దీనికి తల్లి పూర్వరూపం అయితే, తండ్రి ఉత్తర రూపం. సంతానం సంతానం, సంతానోత్పత్తి సంధానంగాను ఉంటాయి. 'అధ్యాత్మమ్' అంటే ఆత్మ వివేచనకు సంబంధించిన ఇతివృత్తం. ఇది పూర్తిగా 'మననం' అనే విషయంతో కూడి ఉంటుంది. కనుక నోటితో మంత్రాన్ని మననం చేసే సమయంలో కింది దవడలు పూర్వ రూపాలుగాను, పైదవడలు ఉత్తర రూపాలుగాను ఉంటాయి. పలికేవాక్కు సంతానం, నాలుక సంధానంగాను ఉంటాయి. ఇలా అయిదు అధికరణాల్లో మనిషి పుట్టుక నుంచి నూరేళ్ల అతడి జీవన క్రమంతో పాటు చివరికి మరణానంతరం చేరవలసిన గమ్యాన్ని

వివరంగా బోధిస్తోంది వేదం. యజుర్వేదంలోని మంత్రపుష్పంలో- 'మన చెవులతో నిత్యం మంగళాలనే వినాలి. కళ్లతో మంగళ దృశ్యాలనే కనాలి. ఆరోగ్యవంతంగా ఉండే శరీరాలతో ఆనందంగా ఉండాలి. దేవతల ఆశీస్సులతో ఆయుష్యాన్ని సంపూర్ణంగా అనుభవించాలి' అనే మంత్రాలు మానవ జీవనానికి సన్మార్గ నిర్దేశం చేస్తున్నాయి. అందుకే వేదాలు చదవకుండా, ఇతర విజ్ఞానాలను ఎంతగా చదివినా పరిపూర్ణత ఉండదనీ, వేదజ్ఞానం కోసం ప్రయత్నించకుండా ఎన్ని గ్రంథాలను తలపై పెట్టుకున్నా, అవి మూటలు మోసినట్లు బరువులే అవుతాయని పెద్దలు చెబుతారు. 'జ్ఞానం ఎక్కడ ఉన్నా సరే అది స్వీకరించదగినది' అనే సూక్తి వేదాలవల్లనే లభ్యమైంది కనుక వేదాలను చదవడం, అది సాధ్యం కాకుంటే కనీసం అందులోని అమూల్య విషయాలను తెలుసుకోవడం మనిషి కర్తవ్యం. - డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

సచ్చిదానందం

తెలుసుకున్నవి తెలుసుకున్నట్లు లౌకిక సత్యాలు బయటపెడితే- అందరూ వాటిని అవగాహన చేసుకోగలరా? ఆధ్యాత్మిక సత్యాలు హృదయపరమైనవి. బయటపెట్టినా సులువుగా అర్థం కానివి. అందుకే ఒక సత్యాన్వేషి ఓ విషయం చెప్పినప్పుడు, చాలామంది అజ్ఞానులు వేరొక విషయంగా అర్థం చేసుకుని పొరపడే అవకాశం ఉంది.

చూపు లేనివాడికి గంటల తరబడి ఏనుగు గురించి ఎన్ని వివరణలు ఇచ్చినా, అతడి అవగాహనకు ఏనుగు రాదు. మరేదో జంతువు రావచ్చు.

అతడికి కావలసినది మొదట చూపు. చూపు ఇస్తే, ఏ వివరణలు, వర్ణనలు లేకుండా నేరుగా

అతడు ఏనుగును చూడగలడు. దర్శింపజేసేదే జ్ఞానం. దర్శనీయమైనదే జ్ఞానం. జ్ఞానం అనుభూతిలోకి రావాలంటే అంతర్వేత్రం కావాలి. మహానుభావులు మనకు దర్శనం ఇస్తారు. దానితో మన అజ్ఞానం పటావంతలవుతుంది. ఎన్నిసార్లు చెప్పినా సిద్ధాంత పరంగా ఆత్మజ్ఞానం కూడా ఒక శాస్త్రంగానే ఉండిపోతుంది. అనుభవంలోకి రావాలంటే ప్రేమపూర్వకమైన హృదయం ఉండాలి. సత్య దర్శనం చెయ్యగలిగే అంతర్ధృష్టి కావాలి. తెలుసుకున్నది చెప్పాలనే తహతహ ఉంటుంది. శాస్త్రజ్ఞులు తాము కనుక్కున్న విషయాలను వీధుల్లోకి పరుగులు తీసి 'యురేకా యురేకా' అని అరిచి మరీ చెప్పారు. యోగ రహస్యాలను తెలుసుకున్న యోగి అంతకంటే వెయ్యి రెట్లు గట్టిగా బయటకు ప్రకటించగలడు. కాని, ఎంతమంది వాటిని అందుకోగలరు? సత్యం దర్శించినవాళ్లు, తపస్సు ఫలించినవాళ్లు,

ఉత్తమ యోగులుగా మారినవాళ్లు- మౌనం వహించటానికి కారణం ఇదే. తెలుసుకున్నది చెబితే అర్థం చేసుకుని, అంగీకరించే ప్రపంచం వాళ్ల ముందు లేదు. వాళ్లు ప్రపంచాన్ని దాటి వెళ్లి పోయారు. మనసును అధిగమించారు. ఇక ఎప్పటికీ అజ్ఞానులతో కలవరు. కలవాల్సిన అవసరం లేదు. భౌతిక రూపాలతో, బయటకు సాధారణ వ్యక్తుల్లా వాళ్లు కనిపిస్తారు. కాని, వాళ్లు మానవులు కారు. వాళ్లకు చావు పుట్టుకలతో సంబంధం లేదు. అజ్ఞానులు పడే బాధలతో అసలు సంబంధం లేదు. వాళ్లది నిత్య నిరంజన పరమానంద స్థితి. ఆ స్థితినుంచి వాళ్లు దిగిరారు. వాళ్లకు భగవంతుడు స్నేహితుడు. ఒకరకంగా చెప్పాలంటే, వాళ్లు.. నడిచే దైవాలు! ఇలా భగవంతుణ్ణి తెలుసుకున్నవాళ్లు, లోకానికి దూరమైపోతే అజ్ఞానులను ఉద్ధరించేవారు ఎవరనే సందేహం కలగవచ్చు. ఎవరికి వాళ్లు స్వయంగా తెలుసుకుని అనుభవించే అపరోక్ష అనుభూతే

భగవంతుడు. ఆయనను గ్రహించడానికి కొంత సహాయం అయితే ఏదో ఒక రూపంలో లభించ

వచ్చు కాని, చూడాల్సింది మనమే. అందులో లేశమాత్రమైనా సందేహం లేదు. ఇందులో ఇంత సంక్లిష్టత ఉన్నప్పుడు, దైవం నాకు లభించాడని చెప్పినవాడి మాటకు ప్రమాణం ఏమిటి? అతడు దైవ సాక్షాత్కారం పొందాడని ఎలా తెలుస్తుంది? ముఖంచూస్తే తేజస్సు కనిపిస్తుంది. కాని, తేజస్సే పరమ ప్రమాణంగా తీసుకోగలమా? అందుకే భగవద్గీత కొన్ని లక్షణాలు చెప్పింది. అతడికి స్థితప్రజ్ఞుడు అని పేరు పెట్టింది. భూత దయ కలిగి ఉంటాడంది. మాన అవమానాలకు, శీతోష్ణ సుఖదుఃఖాలకు అతీతంగా ఉంటాడని చెప్పింది. ప్రేమ స్వరూపుడై ఉంటాడని చెప్పింది. కోరికలు లేనివాడై వైరాగ్యం అనే స్వర్గంలో మునిగి తేలుతుంటాడని చెప్పింది. కామ, క్రోధాదులను జయించి ఉంటాడని చెప్పింది. ఈశ్వర ప్రణీధానంతో నిత్యం భక్తి అనే గంధం పూసుకొని ఉంటాడని చెప్పింది.

ఇవి చాలు- ఆ మహానుభావుణ్ణి పట్టుకోవడానికి. ఇందులో ఏ ఒక్కటీ ఆత్మదర్శనం లేకుండా రాదు. వచ్చినా ఉండదు. వీటిని నటించలేరు. వీటితో ఆడుకోవడానికి కపటులు ప్రయత్నిస్తే అభాసుపాలవుతారు. చివరికి అధోగతికి చేరుకుంటారు. తెల్లరంగు వేసుకుని కాకి హంసలా విహరిస్తే, వానకాలంలో ఏమవుతుంది? భటుడు నాటకంలో రాజు పాత్ర వేసినంత మాత్రాన అతడు ధనవంతుడై పోతాడా? గులాబీ పరిమళాన్ని కాగితం పూలు ఇస్తాయా? ఒక మానవ దేహంలో దైవం ప్రకటితమైనప్పుడు సత్యం, చైతన్యం, ఆనందం అన్ని కోణాల్లో వెల్లివిరుస్తాయి. సచ్చిదానందం అంటే ఏమిటో చిన్న బాలుడు కూడా ఆ సన్నిధిలో అనుభవించగలుగుతాడు. అదే, ఆధ్యాత్మిక వివేకోదయం!

- ఆనందసాయి స్వామి

దైవప్రవక్త అవతరణ

విశ్వ జగత్తునంతా అజ్ఞానపు కాళరాత్రులు కమ్ము కున్న సమయమది. హింసా దౌర్జన్యాలు రాజ్యం చేస్తున్నాయి. మానవ రక్తం ఏరులైపోయింది. మనిషి తోటివాడికే ఆగర్భశత్రువైపోయాడు. నైతిక విలువల్ని జనులు కాలరాస్తున్నారు. మంచీ మర్యాదలు నామరూపాలు లేకుండా పోయాయి. మానవుడు తనను పుట్టించిన దేవుణ్ణే మరచిపోయాడు. అజ్ఞానం, పాశవికత ఎంత క్రూరంగా మారిపోయాయంటే- స్వయంగా తల్లిదండ్రులే ఆడపిల్లలు పుడితే వారిని సజీవంగా పాతిపెట్టే వారు. కొంతకాలంలోనే ప్రపంచం మొత్తం సర్వ నాశనమైపోతుందేమో అనిపించేది. అలాంటి చీకటి యుగంలో, భయంకరమైన పరిస్థితుల్లో రబి ఉల్ అవ్వల్ మాసంలో 11వ తేదీన మక్కా మహానగరంలో దైవ ప్రవక్త మహాశయులు

ముహమ్మద్ (స) జన్మించారు.

దేవుడు కరుణామయుడు కాబట్టి మానవుణ్ణి పుట్టించి అజ్ఞానపు చీకట్లలో కొట్టుమిట్టాడమని వదిలెయ్యలేదు. మానవ జీవిత లక్ష్యం ఏమిటో, ఏ మార్గం మంచిదో, ఏది చెడ్డదో, ఎలా నడిస్తే మానవుడు ఇహపరలోకాల్లో సుఖవంతమైన, సౌభాగ్యవంతమైన జీవితానికి నోచుకుంటాడో, ఎటు నడిస్తే ఇక్కట్లకు, కడగండ్లకు గురి అవుతాడో ఆయన స్పష్టంగా తెలియజేశాడు. ఇందుకోసం మానవుల్లోనుంచే కొందరు మహానుభావుల్ని ప్రవక్తలుగా ఎన్నుకుని భూప్రపంచానికి పంపించాడు. ఈ విధంగా లక్షా ఎన్నెన్నో మంది దైవ ప్రవక్తలు అన్ని కాలాల్లో, అన్ని ప్రాంతాలకు, అన్ని జాతుల వద్దకు వచ్చారంటారు. ఈ విధంగా దైవ ప్రవక్తలుగా వచ్చినవారిలో చివరి

దైవ ప్రవక్త ముహమ్మద్ (స).

ఆయన జన్మదినాన్ని మీలాదున్నబిగా పాటిస్తారు. ఆయన సాధు స్వభావం కలిగి ఉండే వారు. దుర్మార్గుణ్ణి సైతం క్షమించి వదిలివేసే వారు. తనపట్ల చెడుగా ప్రవర్తించే వ్యక్తితోనూ సద్భావంతో వ్యవహరించేవారు. ఇంట్లో, మసీదులో, బజారులో, లేదా యుద్ధమైదానంలో ఎక్కడున్నా, మిత్రుడితో మాట్లాడినా, శత్రువును కలిసినా, వ్యక్తిగత విషయాల్లోనైనా, సామూహిక వ్యవహారాల్లోనైనా, తన వారిని కలిసినా, పరాయి వారిని కలిసినా, ఎక్కడైనా సరే, ఎలా ఉన్నా సరే ప్రవక్త (స) నైతికత కొట్టొచ్చినట్లు కనిపించేది.

దైవ ప్రవక్త ముహమ్మద్ (స) తన ఇంట్లో పనిచేసే పనిమనుషులు వ్యాధిగ్రస్తులైనప్పుడు వారి చికిత్సకు సముచితమైన ఏర్పాట్లు చేసే వారు. వారి సేవలో లీనమైపోయేవారు. వారితో పాటు కూర్చొని సహపంక్తి భోజనం చేసేవారు. బజారుకు పోయి ఇంట్లోకి కావలసిన దినుసుల్ని

కొని తెచ్చేవారు. రాజూ, వేదా, చిన్నా, పెద్దా అనే భేదభావం లేకుండా అందరితోను కలిసేవారు. ఆయనే మొట్టమొదట కరచాలనం చేసేవారు. ఆయన ముఖారవిందం ఎల్లవేళలా చిరునవ్వుల్ని చిందిస్తూ ఉండేది. ఎలుగెత్తి కేకవేస్తూ మాట్లాడే

వారు కాదు. ఎవరినైనా తిట్టేవారు కారు. ఇతరుల లోపాలను ఎత్తిచూపేవారు కాదు.

దైవ ప్రవక్త (స) తన చివరిశ్వాస వరకు సంఘసంస్కరణ కోసం నిర్విరామంగా కృషి చేశారు. ప్రజల హృదయాల్లో దైవభక్తిని, దైవ భీతిని కలిగించటానికి గట్టి ప్రయత్నం చేశారు. ఆయన ఇలా చెప్పేవారు- 'బ్రహ్మాండమైన ఈ సృష్టి సామ్రాజ్యానికి కర్త యజమాని దేవుడు ఒక్కడే. ఆయన సకల సద్గుణ సంపన్నుడు, ఆదిమధ్యాంతరహితుడు. అన్నీ చూస్తాడు, అన్నీ వింటాడు. నల్లని రాత్రి నల్లని బండమీద నల్లని చీమ నడుస్తూ పోతూ ఉంటే ఆ చీమ చిరుపాదాల సవ్వడిని సైతం ఆయన వింటాడు. ఈ భూలోక జీవితం మానవుడికి ఒక పరీక్ష. ఈ జీవితం అశాశ్వతమైనది, క్షణ భంగురమైనది. ప్రతి మానవుడూ చస్తాడు, మరణం అతణ్ణి వెంటాడుతోంది.' ఇంకా ఆయన ఇలా నెలవిచ్చారు- 'హృదయా

నికి కూడా తుప్పు పడుతుంది ఇనుముకు పట్టి నట్లు. దాన్ని దూరం చేయటానికి మనిషి ఎల్లవేళలా మరణాన్ని గుర్తు చేసుకుంటూ ఉండాలి. దైవ గ్రంథమైన ఖుర్ ఆన్ ను పారాయణం చేస్తూ ఉండాలి. అబద్ధం చెప్పకండి, అబద్ధం చెబితే సంపాదన ఉన్నా దారిద్ర్యం ఉంటుంది.'

ఒకసారి హజ్రత్ అలి (ర)తో ఆయన (స) ఇలా అన్నారు- 'పరస్తీపై అకస్మాత్తుగా దృష్టిపడితే దృష్టిని మరల్చుకో, రెండోసారి దృష్టి సారించకు. మొదటి చూపు నీదే కాని, రెండోది నీది కాదు, అది సైతాన్ చూపు. చాడీలు చెప్పటం, పరోక్ష నింద మోపడం, పరోక్ష నింద వినడం అన్నింటినీ దైవప్రవక్త (స) నిషేధించారు.' నిప్పు కట్టెల్ని భస్మీపటలం చేసినట్లు ఈర్ష్య సత్కార్యాల్ని స్వాహా చేస్తుందనేవారు ముహమ్మద్ (స). ఆయన బోధల స్ఫూర్తికి పట్టం కట్టాలన్నదే మీలాదున్నబి ఆకాంక్ష.

- నసీరా బేగం

మంచి పనులకు పుణ్యకాలం

పర్వకాలాలకు ఆధ్యాత్మికమైన శ్రద్ధావిధానాలే కాక, సామాజికమైన ఉత్సవాల ప్రాధాన్యమూ ఉంది. దీనికి కారణం- 'పుణ్యకాలం' అనే శాస్త్ర విశ్వాసంతోపాటు, ప్రకృతిలో కలిగే పరిణామాల ప్రభావం కూడా. అలాంటి బహువిశేషాలు కలిసిన మహాపర్వం మకర సంక్రమణం. ఈ పర్వానికి ఆధ్యాత్మిక, ధార్మిక విశ్వాసాల క్రియాసరళి ఉంది. అలాగే ఆబాలగోపాలం ఆనందంగా జరిపే వేడుకలూ ఉన్నాయి. ఈ రెండింటి వైభవాలు మన సంస్కృతిలో గొప్ప ఘట్టాలు.

పంటలు చేతికి వచ్చిన కాలం'గా చాలామంది ఈ పండుగను భావిస్తారు. కానీ అంతమాత్రపు విశేషమే కాదు, సూర్యుడు మకర రాశిలో ప్రవేశించే 'అయన' సంక్రాంతి కనుక దీనికి అత్యంత ప్రాధాన్యం ధార్మికశాస్త్రాల్లో గోచరిస్తోంది. దేవత

లను, పితృదేవతలను ఆరాధించడానికి అనువైన, ప్రభావవంతమైన కాలంగా దీనికి ధర్మశాస్త్రం ప్రాధాన్యాన్నిచ్చింది.

దేవతలను ఉద్దేశించి ఇచ్చే ఆహుతులను 'హవ్యా'లనీ, పితృదేవతలకు అర్పించేవి 'కవ్యా'లనీ వేదవచనం. ఈ హవ్యకవ్యాలను ఈ సంక్రమణ వేళ సమర్పించినవారు ధన్యులవుతారని శాస్త్రోక్తి. ఏ విధమైనదానికైనా ఈ సంక్రమణ వేళ అత్యుత్తమం. పాత్రులైనవారికి వస్త్ర, హిరణ్య, ఆహారాదులను సమర్పించడం ముఖ్యవిధి.

నువ్వుల నూనె దీపం భగవంతుడికి అర్పించడం శ్రేష్టమని శాస్త్రవచనం. నల్ల నువ్వులు, బియ్యం కలిపి శివుణ్ణి ఆరాధించడమూ హితకరమని పురాణాలు వర్ణిస్తున్నాయి. నువ్వులను ఆహారంతో కలిపి తీసుకోవడం క్షేమకరమని

కూడా సంక్రాంతి విధులు తెలియజేస్తున్నాయి.

ప్రాతఃకాల స్నానంతో సంక్రాంతి విధిని ప్రారంభించి, నూతన వస్త్రధారణ, దేవతార్చన చేసి- శుభాన్ని కాంక్షించడం ఆనవాయితీ. ఈ మకర సంక్రాంతినాడు కలశమందైనా, ప్రతిమయందైనా శ్రీమహాలక్ష్మిని ఆవాహనచేసి, ఆరాధన చేస్తే ఐశ్వర్యకరమని దేవీభాగవత వాక్యం. శివుడికి నేతితో అభిషేకం చేయడం సంక్రమణారాధనలో ముఖ్యమని శివధర్మాలు చెబుతున్నాయి. సువర్ణం, వజ్రం, నీలం, పద్మరాగం, ముత్యం- ఈ అయిదింటినీ శివార్చనకు వినియోగించడం సంక్రమణ కృత్యంగా శాస్త్రం చెబుతోంది.

సూర్యుని ఉద్దేశించి అర్ఘ్యప్రదానం, క్షీరనివేదనం ఆరోగ్యకరాలు అని శాస్త్రవచనం. రథసప్తమికి ఎంత ప్రాధాన్యం ఉందో, అంతటి ప్రాధాన్యం ఈ మకర సంక్రమణానికీ ఉంది. వేదయజ్ఞ విధుల్లో 'ఆగ్రేయగేష్ఠి' పేరుతో కొత్త బియ్యంతో పాయసంచేసి సూర్యుని ఉద్దేశించి

ఆహూతులకు సమర్పించడం ఉంది. ఆ విధానమే సర్వజన సామాన్యంగా క్షీరాన్నం వండి, సూర్యునకు నివేదించే పద్ధతిగా ప్రాచుర్యమైంది. 'పొంగల్' పేరుతో తమిళులు దీన్ని వ్యవహరించడానికి ఇదే కారణం. దేశవ్యాప్తంగా ఉత్తర దక్షిణ భారతాల్లో ఈ ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలాన్ని వివిధ రీతుల్లో పాటిస్తారు. గంగాది పుణ్యతీర్థాల్లో, నదీ సంగమ ప్రాంతాల్లో పుణ్యస్నానాలు, వాటి తీరాల్లో దానాదులు అత్యంత ఫలప్రదాయకాలు- అని శాస్త్రాలు చెప్పడంవల్ల, దేశమంతటా నదీస్నానాలు విశేషంగా జరుగుతాయి.

తెల్లనువ్వులు, బెల్లం వంటి మధుర పదార్థాలను పరస్పరం ఇచ్చి పుచ్చుకొని సంక్రాంతిని జరపడం కొన్నిచోట్ల సంప్రదాయం. సంవత్సరమంతా శుభంగా ఉండాలని ఈ పుణ్యకాలంలో ఆకాంక్షించడం సంప్రదాయం.

ఈ పుణ్య ఘడియల్లో చేసే సత్కర్మలు సంపూర్ణ ఫలాన్నిస్తాయని సంప్రదాయ బోధ.

తీల (నువ్వులు) ప్రాధాన్యంవల్ల దీన్ని తీల సంక్రాంతి అనీ పేర్కొంటారు.

సౌరశక్తి దైవశక్తి స్వరూపమని వేదసంస్కృతి చాటుతున్న సత్యం. సూర్యుడి కాంతి గమనాన్ని అనుసరించి ఉపాసనలు, శాస్త్రకర్మలు ఆచరించి సత్ఫలితాలను పొందే విధానాలు సనాతన ధర్మపద్ధతులు. ఆ పద్ధతుల్లో ఒక అద్భుతమైన సంప్రదాయ పర్వం ఈ సంక్రాంతి. ఈ విజయ నామ సంవత్సర మకర సంక్రాంతి పురుషుడికి 'మహాదర'నామం. గజవాహనారూఢుడై అయిదు బాహువులతో ప్రకాశించే పురుషుడిగా ఈ సంక్రమణ కాలస్వరూపాన్ని జ్యోతిషశాస్త్రం ఆవిష్కరిస్తోంది. ఈ పుణ్యకాల పురుషుడి ప్రభావంతో సుస్థిరశాంతి, ధర్మాభ్యుదయం కలగాలని ఆకాంక్షిస్తూ సంక్రాంతి సత్కామునికి స్వాగత సన్నాహం చేద్దాం!

- సామవేదం షణ్ముఖ శర్మ

బోధ- బాధ

హితోక్తులు చెప్పేవాళ్లున్నారు. వినేవాళ్లే లేరు. అందువల్ల వివేకవంతులు సుభాషితాలను దిగమింగుకోవలసి వస్తుంది. మేలు కలిగించే మాటలు కొన్ని కటువుగా ఉంటాయి. ఒక్కోసారి వికటిస్తాయి. వృద్ధుల సుద్దులు పిన్నలకు 'ముసలి గొణుగుడు'లాగా వినిపిస్తాయి. పెద్దల హితవు యువతకు తిరోగమన వాదం అనిపిస్తుంది. పెడదోషన పోయేవారు హితం చెప్పడానికి వచ్చినవారిపై కస్సుబుస్సులాడతారు. శ్రీకృష్ణుడు కౌరవ సభకు వచ్చి సంది వచనాలు పలికాడు. దుష్టచతుష్టయం ఆయన్నే బంధించ ప్రయత్నించింది. మంచి మాటలు విననందుకు తుదకు తగిన ఫలితం

అనుభవించారు.

లోకం బాధను తమ బాధగా భావించుకొని, కవులు ప్రబోధాత్మక కావ్యాలను గానం చేస్తారు. రచయితలు నీతికథలను చెప్పారు. ప్రబోధాత్మక నీతి శతకాలను పిల్లలతో వల్లెవేయిస్తే, భవిష్యత్తులో వారి బాధలు దూరం అవుతాయని విజ్ఞుల విశ్వాసం.

రావణాసురుడికి అతడి తమ్ముడు విభీషణుడు అనేక హితోక్తులు చెప్పాడు. 'అన్నయ్యా! నీతమ్మ మహాపతివ్రత. సాధ్వీమణులకు చెడు తలపెట్టినవాళ్లు నశించిపోతారు. నువ్వు చేస్తున్న పాపం ఘోరమైంది. ఆ పాప ఫలితాన్ని నువ్వు అనుభవించవలసి వస్తుంది. నీ వల్ల మన బంధుమిత్రులూ నశించిపోతారు. నా మాట విను. నీతమ్మను శ్రీరాముడి వద్దకు తిరిగి సగౌరవంగా తీసుకువెళ్లి అప్పజెప్పు!' అని విభీషణుడు మంచి మాటలు చెప్పాడు. రావ

ణుడి చెవికి ఈ సూక్తులు ఎక్కాయా? లేదు! తమ్ముడిని దూషించాడు.

'అగ్రజుడిని పట్టుకొని అంతంత మాటలంటావా? నన్ను దేవతలు సైతం గెలవలేరు. ఇక ఒక నరుడా నన్ను గెలిచేది! నా మోచేతి నీళ్లు తాకుతూ, నాకే హితబోధ చేసే సాహసం చేస్తావా! నువ్వు నా సోదరుడివి కాదు, నా శత్రువువి! నువ్వు దుష్టుడివి. శత్రువుతోనైనా సావాసం చేయవచ్చు, పామునైనా పక్కలో పడుకోబెట్టుకోవచ్చు, కానీ, పగవాడి మేలుకోరే నీలాంటి సోదరుణ్ణి మాత్రం సహించకూడదు. పో ఇక్కడ నుంచి' అని రావణుడు విభీషణుణ్ణి తరిమేశాడు. విభీషణుడు తన అన్ననూ, ఇతర బంధుగణాలనూ రక్షించడం కోసమే ఇన్ని హితోక్తులు బోధించాడు. ఫలితం? విభీషణుడికి దేశ బహిష్కారం. మూర్ఖుడికీ, దుష్టుడికీ సద్బోధ చేస్తే, తుదకు

చెప్పినవాడికే శిక్ష పడింది! ఇలాంటివాళ్లకు హితోపదేశం వల్ల కంఠశోష తప్ప ప్రయోజనం శూన్యం. 'చెవిటివాడిముందు శంఖం ఊదితే, దాన్ని కొరకను నీ తాతలు దిగి రావాలి అన్నాడట' అనే సామెత వీరిపట్ల సార్థకం.

ఆకలి బాధ తరవాతే ఏ బాధైనా. అన్నారు

అంతర్వేది

డికి దైవం ఉనికిపైనా సందేహం కలుగుతుంది. ఆ బాధలో ఏ బోధా పనిచేయదు.

గుడిపాటి వెంకటచలం తెలుగు సాహిత్య జగత్తులో ఒక తుపాను. ఆయన హేతువాదం, నాస్తిక భావాలను రంగరించి విప్లవాత్మక ధృక్పథంతో సామాజిక సమస్యలపై చేసిన రచనలు యువతను ఉద్రూతలూపాయి. అటువంటి చలం అరుణాచల యాత్రతో జీవన విధానాన్ని ఆలోచనా పథాన్ని మార్చుకున్నాడు. అక్కడకు వెళ్లిన తొలిరోజుల్లో ఒకవైపు నాస్తికవాదం, ఇంకోవైపు ఈశ్వరవిలాసం ఆయన మదిలో మెదిలేవి. కుమార్తె సారీస్ తో చలం అరుణాచలం వీధుల్లో తిరుగుతున్న రోజులవి. వసతి లేదు. భోజనం లభించడం లేదు. ఆధ్యాత్మిక బోధనలొక వైపు; ఆకలి బాధ ఇంకొక వైపు. ఆ రోజు ఆకలి మిక్కుటంగా ఉంది. చలానికి విసుగు వచ్చింది. 'ఏం అరుణాచలం? ఇదేదో

గొప్ప క్షేత్రమని మాటి మాటికీ వస్తున్నాం. శివ క్షేత్రంలో ఏం దొరుకుతుంది బూడిద! కనీసం ఇది వైష్ణవ క్షేత్రమైనా ఇంత కమ్మటి ప్రసాదం దొరికేది!' అన్నాడు సారీస్ తో చలం. రోజూ వెళ్లే వీధిగుండా కాకుండా కొత్తవీధిలోకి ప్రవేశించారు. అక్కడ ఎదురుగా ఒక చిన్న ఫలహార శాల కనబడింది. అక్కడ ఆశ్చర్యకరంగా దద్దోదనం, పులిహార, జిలేబీలు పెట్టి ఉన్నాయి. చలం పరమానందంతో వాటిని తృప్తిగా తిని ఆకలి బాధ తీర్చుకున్నాడు. 'ఇది కేవలం శివ క్షేత్రమే కాదు, విష్ణు క్షేత్రం కూడా!' అన్నాడు కూతురితో. ఆధ్యాత్మిక వేత్తల ప్రబోధాలు మనుషులను భౌతిక బాధల నుంచి ఎలా విముక్తి చేస్తాయో చలం అనుభవ పూర్వకంగా గ్రహించాడు.

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

విజయపథం

జననం మరణం మధ్య గడిపేదే జీవితం. జీవితం ముగిసిపోయేలోగా మనిషి జీవన లక్ష్యాన్ని సాధించాలి.

మనిషి లక్ష్యాలన్నీ ఒకే తీరుగా ఉండవు. ఒకరు కోటీశ్వరుడు కావాలనుకుంటాడు. మరొకరు మహా పండితుడిగా ప్రపంచ మన్ననలను, గౌరవ సత్కారాలను అందుకోవాలని ఆశిస్తారు. వేరొకరు గొప్పనాయకుడు కావాలనుకుంటారు. చాలా అరుదుగా కొందరు జ్ఞాని కావాలనుకుంటారు.

ఎవరు ఏమి కావాలనుకొన్నా బాల్యమే పునాది. ప్రహ్లాదుడు, ధ్రువుడు బాల్యంలోనే మహాభక్తులు కాగలిగారు. అందుకు ప్రేరణ నారదుడినుంచి, తల్లినుంచి లభించిందని కథ.

ప్రేరణ ఒక్కటే సరిపోతుందా? పెద్దలు పిల్లలకు నిత్యమూ సుద్దులు చెబుతూనే ఉంటారు. మార్గదర్శనం చేస్తూనే ఉంటారు. గురువులు విద్యాబోధతో, జ్ఞాన వికాసానికి దోహదం చేస్తుంటారు. అందరూ వీటి ప్రయోజనాలు పొందుతూ, సత్ఫలితాలు సాధిస్తున్నారా అంటే అనుమానమే! ఇందుకు కారణం ప్రయత్నలోపం.

ప్రియతమమైన వాటిపట్ల మనసు మోజుపడుతుంది. మనసు అటే పరుగెడుతుంది. లక్ష్యం గురి తప్పుతుంది. కాలం వ్యర్థమైపోతుంది. ఇది విశ్వామిత్ర తపోభంగం లాంటిది. ప్రతిసారీ లక్ష్యాన్ని మరిచిపోవటం, గుణదోషాలతో నష్టపోవటం, తేరుకుని తపస్సు కొనసాగించటం... ఇదీ విశ్వామిత్ర జీవితం. జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే- మనలో చాలామంది విశ్వామిత్ర జీవితానికే అంకితమై ఉన్నారు. దేనిమీదా స్థిరబుద్ధి ఉండదు. సాధించదలచిన దానిపట్ల పట్టుదల ఉండదు. దాని ఫలితంగా కృషి సరిగ్గా జరగదు.

‘కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షం’ అని గీతాకారుడి శాసనం. దైవపూజలు, ఆరాధనలు చేయకపోయినా, నాస్తికుడైనా పట్టుదలతో కృషిచేస్తే తప్పకుండా లక్ష్యాన్ని సాధించవచ్చు. అర్జునుడు సర్వశ్రేష్ఠ ధనుర్ధారి కావాలనే పట్టుదలతో ఇతరులకంటే అధికాధికంగా కృషి చేసి, అనుకున్నది సాధించగలిగాడని అతడి జీవిత కథ చెబుతోంది.

విద్యార్థుల్లో ముఖ్యంగా యువతలో పట్టుదల పునాదులు గట్టిగా ఉండాలి. పురోగతికి పరమశత్రువు బద్ధకం. ఇది ప్రజ్ఞ అనే నిప్పుమీద నివురులా కప్పుకొంటుంది. నివురును తొలగించకపోతే నిప్పు చల్లారిపోతుంది. అదేవిధంగా బద్ధకాన్ని జయించకపోతే ప్రజ్ఞ నశించి పోతుంది. విలువైన జీవితం వ్యర్థమవుతుంది. కొందరు అన్నీ ముగిసిపోయాక, జీవిత చరమాంకానికి చేరుకున్నాక, పశ్చాత్తాపం

చెందుతుంటారు. దేవుడు నా బాల్యాన్ని యౌవనాన్ని నాకు తిరిగి ఇస్తే ఎంత బావుండును అనుకుంటారు. దేవుడు ఇవ్వాలన్నీనవన్నీ అడగకుండానే ఇస్తున్నాడు. మనిషి దేవుడిచ్చినవాటిని

అజ్ఞానంతో వ్యర్థం చేసుకుంటున్నాడు. మబ్బుల్ని చూసి నీళ్లు పారపోసుకున్నట్లు ప్రవర్తిస్తే సత్ఫలితాలు ఎలా లభిస్తాయి? క్రమశిక్షణతో కూడిన కృషితోనే సత్ఫలితాలు పొందగలం. క్రమశిక్షణ విధేయతవల్లే కలుగుతుంది.

అవిధేయతవల్ల ఎన్నో దుష్ఫలితాలు తప్పవు. వినయ విధేయత ఎదుటివారిని మనపట్ల ప్రసన్నులను చేసి, ప్రజాసంబంధాలను మెరుగు పరుస్తుంది. ప్రసన్నత అనేది మనలో కూడా ఉండాలి. ఎప్పుడూ ఏదో కోల్పోయినట్లుగానో, ఎవరూ గిట్టనట్లుగానో ముఖ కవళికలు ఉంటే, ఎవరూ మనల్ని పట్టించుకోరు. అందరి సహకారం లభించాలంటే, మన పట్టుదల, కృషికి తోడుగా నలుగుర్నీ ఆకట్టుకునే విధంగా మన ప్రవర్తన ఉండాలి. మాట మధురంగా, మనసు కల్మషరహితంగా ఉండాలి.

ఏది ఎప్పుడు ఎలా చేయాలో ప్రణాళిక సిద్ధం చేసుకోవాలి. అక్షరాలా దాన్ని అమలు చేయాలి. రవీంద్రనాథ్ టాగూర్ అనారోగ్యంతో శరీరం సహకరించకపోయినా, మధ్యాహ్నం వేళ కనీస విశ్రాంతిని తీసుకోకుండా పట్టుదలగా సాహిత్య కృషిచేసి ప్రపంచానికి అమూల్య కానుకల్ని అందించారు. సచిన్ టెండూల్కర్ పట్టుదలతో కృషిచేయటంవల్లే ‘భారతరత్న’ కాగలిగాడు. విశ్వనాథ్ ఆనంద్ పట్టుదలవల్లే పలుమార్లు విశ్వవిజేత కాగలిగాడు. సంకల్పాన్ని గట్టిగా పట్టుకుని కృషిచేయటమే పట్టుదల. సడలని పట్టుదలతోనే మనం విజయ పథంలో పయనించి లక్ష్యాన్ని చేరుకోగలం.

ఏ రంగానికైనా ఈ సూత్రం వర్తిస్తుంది. ఆధ్యాత్మికత అంటే, పట్టుదలతో కూడిన కృషినే తపస్సుగా అర్థం చేసుకోవటం.

— కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

దేహ వాహనం

దేహం ప్రకృతి మనిషికి ప్రసాదించిన వాహనం అంటారు వేదాంతాలు. నిత్యజీవితంలో మనిషి అనేక రకాల వాహనాలు నడుపుతున్నాడు. ప్రకృతి తనకు ప్రసాదించిన ప్రతిభా శక్తులతో మనిషి రూపొందించినవే ఈ వాహనాలు. తనలాంటి మనుషులు నిర్మించినవే అయినా, తన ఆధీనంలో ఉండేవే అయినా వాటి వినియోగానికి అవసరమైన నైపుణ్యాన్ని మనిషి అలవరచుకుంటున్నాడు. జాగ్రత్తలు పాటిస్తున్నాడు. లేకపోతే ముప్పు వాటిల్లవచ్చు. మన శరీరమూ వాహనమే. యాంత్రిక వాహనాలను, ప్రకృతి శక్తులను సమన్వయించి మనిషి సృష్టిస్తే, శరీరాన్ని ప్రకృతే తన శక్తులతో రూపుదిద్ది మనిషికి అందించింది. ఇతర

వాహనాలను మానవుడు తాను వేరుగా ఉండి నడుపుతున్నాడు. కానీ దేహం విషయంలో అలా కాదు. తను దేహంలో ఉంటూనే దాన్ని నడిపించాలి. మనిషి తన సౌకర్యం కోసం సృష్టించుకున్న వాహనాలను నడిపేందుకు శిక్షణ పొందుతున్నట్లుగా తన ఉనికికి ఆధారమైన శరీరాన్ని నడుపుకోవటానికే శిక్షణ పొందాల్సి ఉంది. శరీర భాగాలను, వాటి ద్వారా ప్రసారమవుతున్న వివిధ ప్రవృత్తులను మనిషి అవగాహన చేసుకోవాలి. గుర్రం నడపడం చేతగానివాడు దానిపై కూర్చుంటే అది వెళ్ళిన వెంటే పోక తప్పదు. అలాగే శరీరతత్వాన్ని అర్థం చేసుకోలేకపోతే అది మన మాట వినదు. మనిషికి వాక్కు, చేతులు, కాళ్లు, మల మూత్రావయవాలు ఉన్నాయి. ఇవి కర్మేంద్రియాలు. కన్ను, ముక్కు, చెవి, నాలుక, చర్మం మనిషికి కావలసిన జ్ఞానాన్ని వెలుపలి నుంచి

స్వీకరించిపెట్టేవి. ఇవి జ్ఞానేంద్రియాలు. ఈ పంచేంద్రియాలకు గమ్యాలైన శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస గంధాలను పంచతన్మాత్రలన్నారు. సృష్టిధర్మాన్ని నిర్వహిస్తున్న పంచభూతాల్లో ఆకాశానికి శబ్దగుణం ఉంది. దాన్ని వినేందుకు మనిషికి చెవి ఉంది. వాయువుకు శబ్దంతో పాటు స్పర్శను ఇచ్చే శక్తి ఉంది. దాన్ని అనుభవించటానికి వీలుగా మనిషికి చర్మ నిర్మాణం ఉంది. అగ్నికి శబ్ద, స్పర్శలతోపాటు రూపం కూడా ఉంది. మానవుడికి ఆ రూపాన్ని చూడగలిగే కన్ను ఉంది. నీటికి శబ్ద, స్పర్శ, రూపాలతోపాటు రుచి కూడా ఉంది. ఆ రుచిని అనుభవించటానికి మనిషికి నాలుక ఉంది. భూమికి శబ్ద, స్పర్శ, రూప రసాలతోపాటు గంధాన్ని ఇచ్చే శక్తి ఉంది. మానవుడికి దాన్ని ఆఘ్రూణించగలిగే నాసిక ఉంది. ఈ విధంగా పంచభూతాల నుంచి వ్యక్తమవుతున్న గుణాలను అనుభవించేందుకు వీలుగా ఉపకరణా

లను అమర్చి దేహపురాన్ని మానవుడికి ప్రకృతి నిర్మించి ఇచ్చింది.

మానవుడి ఇంద్రియాలు చైతన్యవంతమైనవి. వాటికన్నా వాటిని అనుభవించే మనసు చైతన్యవంతమైనది. మనసుకు మంచి చెడ్డలు వివరించి చెప్పగల బుద్ధి ఆపైన ఉంది. మహాభారతంలో పుత్రశోకంతో కుమిలిపోతున్న ధృతరాష్ట్రుడితో విదురుడు 'ఈ శరీరం ఒక రథం. దానికి సారథి మనసు. ఇంద్రియాలు గుర్రాలు. ఆ గుర్రాలను అదుపులో ఉంచి కోరిన వైపు తిప్పుడానికి ఉండే పగ్గాలు బుద్ధి వ్యాపారాలు. ఆ బుద్ధి సక్రమంగా ఉండాలి' అని వివరించాడు. బుద్ధి అంటే సంకల్ప వికల్పాలను అంటే, వచ్చి పోయే ఆలోచనలను స్థిరపరచి కార్యాన్ని నిశ్చయించే స్థితి. ఇంద్రియాలతో మనసుకు సంగం ఏర్పడినప్పుడు కామం కలుగుతుంది. కామం నుంచి క్రోధం జనిస్తుంది. క్రోధం వల్ల మోహం పుడుతుంది. నిజస్థితిని గ్రహించలేకపోవడమే మోహం. మోహం వల్ల స్మృతి భ్రంశం చెందుతుంది. దానివల్ల మంచి

చెడ్డలు చెప్పగల బుద్ధి నశిస్తుంది. బుద్ధి నాశం వల్ల మనిషి పూర్తిగా పతనమవుతాడు. గీతకారుడు చెప్పిందిదే. అజ్ఞానం వల్ల దేహమే తాననుకుంటున్నారు. నీవు వేరు, నీ శరీరం వేరు అనే తెలివి ముందుగా పొందాలని విదురుడు బోధించాడు. జీవుడు దేహయాత్ర చేస్తున్నాడు. మార్గశుద్ధి, యాత్రా సాధనలు అనేవాని వివేకం నిండుగా ఉండాలి. చంచలమైన మనసును అభ్యాస వైరాగ్యాలతో దారికి తెచ్చుకోవాలి. దానికి సాధన కావాలి. ఆ సాధన వల్లనే బుద్ధి వ్యాపారాలు సక్రమంగా సాగుతాయి. దేహంలో ప్రయాణించే జీవుడు దానికి వశుడు కాకుండా ఉంటాడు. అతడి బుద్ధి గతి తప్పదు. తద్వారా అతడి వశంలో ఉండే దేహయాత్ర చక్కగా సాగుతుంది. మనిషి ఉత్తమగమ్యం చేరగలుగుతాడు. - డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

పాపం- ప్రాయశ్చిత్తం

‘పాపం ద్వారా సాధించే విజయం కన్నా పుణ్యం ద్వారా పొందే ఓటమే గొప్పది’ అని ఒక చైనా సామెత ఉంది. పుణ్యం, నిజాయితీ, నీతి, ధర్మం- వీటికి జీవితంలో ఎంతగానో ప్రాధాన్యం ఉంది. మనిషిని పడగొట్టేది పాపం, మనిషిని వడగట్టేది పుణ్యం! తప్పు చేయడం మానవ సహజాతం. దాన్ని గ్రహించడం, జరిగిన పొర పాటు వల్ల లభించే దుష్పరిణామం తెలుసుకుని, తనను తాను రూపుదిద్దుకోగలవాడే స్థితప్రజ్ఞుడు.

ఆశలు, కోరికలు మితిమీరినప్పుడు, సంకల్పాలు నెరవేరనప్పుడు మనిషి తప్పుదారి పడతాడు. దురాశల వలలో చిక్కుకుని ఎన్ని అకృత్యాలు చెయ్యడానికైనా వెనకాడడు. సమా

జాన్ని, చట్టాన్ని, సంప్రదాయాన్ని, ధర్మాన్ని- దేన్నీ లెక్కచేయడు. తల్లిదండ్రుల్ని, గురువుల్ని, మిత్రుల్ని సైతం లక్ష్యపెట్టకుండా అవినీతికీ, అధర్మానికీ, అక్రమార్గనకు బానిసైపోతాడు. ప్రతిసారీ పాపం చేస్తూ, ప్రతిసారీ పశ్చాత్తాపపడుతూ, మళ్ళీ అదే పాట పాడుతూ పోతున్న వాణ్ని దేవుడు కూడా క్షమించడు. అసలది పశ్చాత్తాపమనే అనిపించుకోదు. భవిష్యత్తులో మరెన్నడూ పాపం తలపెట్టననే భావనకు పశ్చాత్తాపమే అసలైన నాంది.

తెలిసో తెలియకో ప్రతి మనిషీ జీవితంలో పాపం చేస్తూనే ఉంటాడు. అయితే ఆ చేసిన పనిని సమీక్షించుకుని, జరిగిపోయిన పాపం

తెలుసుకుని భవిష్యత్తులో మరోసారి ఆవృతం కాకుండా జాగ్రత్తపడేవాడే మహాత్ముడు, ఆదర్శ పురుషుడు. చేసిన పాపం వల్ల ఎవరెవరు నష్టపోయారో, హాని పొందారో, దుఃఖితులైపోయారో వారిని నిస్సంకోచంగా క్షమాపణ కోరుకునేందుకు సంసిద్ధం కావాలి. అటువంటివాడే ధైర్యశాలి. కీర్తిని, విజయసంపదను సముపార్జించడానికి అర్హుడు.

‘మధ్యపానం పాపమే అయినా దేవుడు క్షమిస్తాడు. వ్యభిచారం పాపమే అయినా క్షమిస్తాడు. కాని ఇతరుల మనసును మాటలతో, పరుష పదజాలంతో బాధించావంటే భగవంతుడు దాన్ని మాత్రం క్షమించడు’ అంటాడు సోక్రటీసు. ఎందుకంటే అది హత్యతో సమానం.

నిజానికి ఈ సృష్టిలో ఏ చిన్న అకృత్యమైనా పాపమే. ఏమీ హాని చేయని పశుపక్షుల్ని, జంతుజాలాన్ని వేటాడి చంపి, మాంసం తింటూంటాం. మాయమాటలతో, అసత్య

ప్రశంసలతో ఎదుటివాళ్ల బలహీనతల్ని సొమ్ము చేసుకుంటాం. అడ్డదారిలో అంతూ పొంతూ లేని సంపదను బలహీనుల్ని, నిస్సహాయుల్ని వంచించి మరీ కూడబెడుతుంటాం. కుటుంబసభ్యుల్ని, మిత్రుల్ని, గురువుల్ని, సమాజంలో రోజూ మనకు తారసిల్లేవారిని వ్యర్థంగా తూలనాడి బాధపెడుతుంటాం. వారి కన్నీటిని చూసి ఆనందిస్తూంటాం. ఇలా ఎన్నో ఎన్నెన్నో దుర్మార్గపు, పాపపు పనులు చేయడానికెప్పుడూ వెనకాడని కుటిల కుల్లీత మనస్తత్వాలకు తప్పుకుండా ప్రాయశ్చిత్తం ఉంటుంది. నేరమే వృత్తిగా, పాపమే ప్రవృత్తిగా వ్యవహరించేవాడికి కాలమే దండన విధిస్తుంది. సమాజం వదిలిపెట్టినా సర్వేశ్వరుడు వదిలిపెట్టడు.

పశ్చాత్తాపం ఒక అగ్ని. ఆ అగ్ని సకల విధాలైన పాపాలనీ దహించివేస్తుంది. చిత్తం నిర్మలమై శిష్ట వ్యవహారానికి సమాయత్తం చేస్తుంది. పాండవులు కురుక్షేత్రంలో కౌరవు

లను సంహరించారంటే అది పాపం కాదు, హింస అంతకన్నా కాదు. అది క్షత్రియ కర్తవ్యం. ధర్మ రక్షణ కోసం చేపట్టిన చర్య. న్యాయం కోసం చేసిన సంగ్రామం. ప్రతి పాపానికీ పశ్చాత్తాపంతోపాటు ప్రాయశ్చిత్తమూ ఉంటుందని మను ధర్మశాస్త్రం, ధర్మసింధువు లాంటి గ్రంథాలు తెలుపుతున్నాయి. అయితే అసలైన పశ్చాత్తాప ప్రభావమే వ్యక్తిత్వ వికాసానికి, జాతి ప్రగతికి దోహదపడుతుంది. అందుకెంతో సంస్కారం, ఆత్మస్థైర్యం అవసరం. పాపరహితుడైన వ్యక్తి మనసు ఎంత ఆనందంతో, సంతోషంతో పరవళ్లు తొక్కుతుందో అనుభవించినవాడికే తెలుస్తుంది. మనం చేస్తున్న పాపకృత్యాన్ని ఎవ్వరూ చూడటంలేదని నిర్ధారణ చేసుకున్నా నిరీశ్వరుడనేవాడు మాత్రం చూస్తున్నాడన్న నిజాన్ని కచ్చితంగా నమ్మి తీరాలి.

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

తుది పయనం

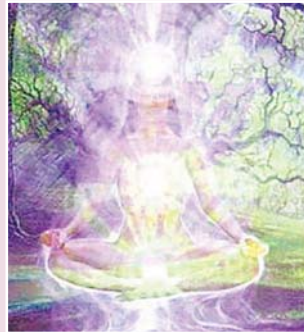
మరణ భయం అర్థం లేనిది. ఎందుకంటే అని వార్తమైనదాన్ని గురించి అనవసర భయాలు అనర్థాన్నే తెస్తాయి. ఏదైనాసరే... మనకు అయిష్టమైనదైనా... అనివార్యమైనప్పుడు ముందుగా దాన్ని అధిగమించే అవకాశం ఉండేమో చూడాలి. అలా వీలుకాని విషయమైతే వీలైనంత మంచి జరిగేలా, వీలైనంత చెడు జరగకుండా ఉండేలా ప్రయత్నించాలి. మనకు ఇష్టం లేకపోయినా మనం ఒక ఊరికి వెళ్లి తీరవలసి ఉంది. తప్పదు. ప్రయాణాన్ని సౌకర్యంగా ఉండేలా చూసుకోవాలి. అవసరమైనవి సర్దుకోవాలి. ఎటూ వెళ్తున్నాం కనుక, వెళ్లిన పని సజావుగా సాగేలా చూసుకోవాలి. వెళ్లినచోట ప్రత్యేకమైన ప్రయోజనం ఏమైనా పొందగలమేమో ఆలోచించాలి. ముఖ్యంగా మనకు కష్టంలేని సమయంలో నష్టం

లేని విధంగా ప్రయాణం సాగించి, ఉండితీరవలసినంత సమయం ఉండి, పని సాధించుకుని రావాలి. అందరికీ తెలుసు. జాతన్య మరణం ధ్రువం. పుట్టిన ప్రతి జీవీ మరణించక తప్పదు. మరణం జీవితంలో ఒక్కసారే వస్తుంది. అయినా మనిషి దాని నిత్య నిరంతర స్పృహతో అనుక్షణం మరణిస్తున్నాడు!

అనివార్యత గురించీ, దానిమీద మనకున్న అయిష్టాన్ని గురించీ ఆలోచించకుండా ఆ కార్యాన్ని ఎంత విజయవంతంగా నిర్వహించగలమో, ఎంత సమర్థంగా పూర్తి చేయగలమో ఆలోచించాలి. మన దారిలో రాళ్లు దొర్లిపడినప్పుడు బెంబేలెత్తిపోకుండా, వాటిని మెట్లుగా మలచుకునే విధానం గురించి ఆలోచించమని విజ్ఞులు అందుకే చెప్పారు. మహారాజు పరీక్షితుకు ఏడు రోజుల్లో మరణం తప్పదని తెలిపేయింది. ఆయన దాన్ని అడ్డుకోవాలని ఒంటి స్తంభపు మేడలాంటి ఎన్ని ఉపాయాలు చేపట్టినా... ఆయనకు

తెలుసు... అవన్నీ పురుష ప్రయత్నం మాత్రమే ననీ, పరమ పురుషుడి నిర్ణయాన్ని తాను అడ్డుకోలేననీ. అందువల్లే ధైర్యం వహించి శుక మహర్షిని ఆశ్రయించి తాను తరించే మార్గాన్ని చూపమని వేడుకున్నాడు. భాగవత శ్రవణంతో పరీక్షితు పరమపదం చేరుకున్నాడు.

మరణం తప్పదని... పుట్టిన క్షణమే తెలిసిపోయిన మనిషి అందుకు ఎలా సన్నద్ధమవుతున్నాడు? మరణం నుంచి కాదు. కనీసం ఆ భయాన్నుంచి తప్పించుకునే మార్గాన్నయినా అన్వేషిస్తున్నాడా? అసలు ఏం చేస్తే ఆ భయం పోతుంది? ఏం చేసినా పోదు,

అంతర్యామి

మార్పులు తప్పవు. వదిలి వెళ్లేందుకు మరణానికి

ఆ అనివార్యతను అంగీకరిస్తే తప్ప. అందుకే అంగీకరిద్దాం. పుట్టాక మనకు ఇష్టమున్నా లేకపోయినా ఎన్నో మార్పులొస్తాయి. పెళ్లి పేరిట ఆడపిల్ల ఉన్న ఊరు, ఇల్లు, అయినవాళ్లు... అందర్నీ, అన్నీ వదిలి అత్తారంటికి వెళ్లిపోతుంది. మగ పిల్లలు (ఇప్పుడు ఆడపిల్లలు కూడా) విద్య పేరిట పరదేశాలకు, పర దేశాలకు వెళ్లిపోతున్నారు. వృత్తిలో, ఉద్యోగాల్లోనూ బదిలీలు, ఊరు అవసరార్థం ఉన్నచోటును పెద్దగా బాధపడని మనం మాత్రం ఎందుకు

భయపడుతున్నాం? రోగగ్రస్తులు విదేశాలకు వెళ్లి ఆరోగ్యాన్ని కుదుర్చుకోవటం లేదా? మనమూ అంతే. మరణమూ అంతే. ఆత్మే నేను అనుకున్నప్పుడు, ఆ నేను- శిథిల శరీరాన్ని మార్చుకుంటోంది. అంతే. ఆ నేను, ఆ మనం... కొత్త వయసుతో, ఆరోగ్యంతో ఆత్మసాధనకు ఆయత్తమవుతున్నాం. అంతే.

నిజానికి మరణభయం పోయే మార్గం ఒకటే. మనం సంవత్సరమంతా సన్నద్ధం కాకపోతేనే, పరీక్షలంటే భయపడతాం. అదే ఎప్పుటి పాఠాలప్పుడు, ఎదురయ్యే ప్రశ్నలకు, పరీక్షలకు అనుగుణంగా చదువుకుని తయారుగా ఉంటే పరీక్షలెప్పుడెప్పుడూ అని ఎదురుచూస్తాం. మరణం కూడా అంతే. మనం పొందిన జీవితకాలాన్ని, ఉద్దేశాన్ని గ్రహించి పాపభీతితో, పరమాత్మ స్పృహతో, ఉత్తముల స్ఫూర్తితో సద్వినియోగం చేసుకుంటూ ఉన్నతంగా జీవించినప్పుడు మరణం ఏమిటో, ఎందుకో అవగతం అవుతుంది. జీవి

తాన్ని మరింత సద్వినియోగం చేసుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తాం. మరణ భయం ఇంకెక్కడిది?

పూర్తి భరోసాలేని ఎన్నింటికీ ఎన్నో నాళ్లు ఏళ్లు సిద్ధపడే మనం, ఒక జీవితకాల సమయమున్న మరణానికి ఎందుకు సిద్ధపడలేక పోతున్నాం? ! స్వరైన అవగాహన లేక, అవధి, వ్యవధి తెలియక. జనన మరణాల మధ్య వ్యవధిని ఎవరూ చెప్పలేరు. మరణం... ఏ క్షణమైనా రావచ్చు మరుక్షణమే రావచ్చు లేదా ఈ క్షణమైనా. మరణ ప్రయాణానికి మనకిక సమయం లేదన్న భావంతోనే సిద్ధపడాలి. ఈ భావం మనకు భయాన్ని కలిగించేదిగా కాకుండా 'కాల అభావం' గురించిన పరిజ్ఞానాన్ని మాత్రం కలిగించేదిగా ఉండాలి. మనో రుగ్మతల నుంచి బయటపడినవాడే మరణాన్ని అర్థంచేసుకోగలడు. జీవితాన్ని మనోహరంగా మలచుకోగలడు. మరణాన్ని కూడా.

- చక్కెలం విజయలక్ష్మి

వ్యసనాలు

ఎడతెరిపి లేకుండా ఒకే విషయంపై రాత్రింబవళ్లు ఉండే అనుచితమైన ఆసక్తిని 'వ్యసనం' అంటారు. వ్యసనాలు రెండు విధాలు- మంచివి, చెడువి. మంచిదైనా, చెడుదైనా వ్యసనం వ్యసనమే. మంచి వ్యసనాలు సమాజానికి హాని చేయవు. చెడు వ్యసనాలు మాత్రం వ్యక్తులనూ, సమాజాన్నీ, వాతావరణాన్నీ కలుషితం చేస్తాయి. పతనానికి దారులు తీస్తాయి. కనుక చెడు వ్యసనాల పట్ల అప్రమత్తత అవసరం. పిల్లలకోసం నీతికోవిదులు ఎన్నో నీతులు చెప్పారు. వాటిలో వ్యసనాలకు బానిసలు కాకూడదనీ, వాటికి దూరంగా ఉండమనీ చెప్పే సుభాషితాలు కోకోల్లలు. వాళ్లు చెప్పిన మంచిమాటల్ని ఒకసారి నెమరు వేసుకోవాలి. డబ్బు సంపాదన ఒక్కటే ముఖ్యమనీ, దానికోసం ఏదైనా చేయాలనీ అనుకొనేవాళ్లెందరో. డబ్బే వ్యసనం అయిన వాళ్లు చదువు చెప్పిన గురువుల్ని సైతం వంచుతారు. బంధువుల్నీ వదిలిపెట్టరు. వాళ్లనూ మోసం చేస్తారు. కామంతో కళ్లు మూసుకుపోయినవారికి వావివరసలు ఉండవు. తల్లినీ, చెల్లినీ కూడా కాముక దృష్టితో చూస్తారు. అలాంటి వాళ్లకు పాపభయం ఉండదు. సిగ్గును వది

లిపెట్టేస్తారు. మద్యం సేవించడమూ చెడు అలవాటే. దానివల్ల ఆరోగ్యానికి హాని కలగడమేగాక, యుక్తాయుక్త విచక్షణ నశిస్తుంది. మత్తులో చేయకూడని పనులు చేసి చెడ్డపేరు తెచ్చుకొంటారు. చెడు వ్యసనాల వల్ల భ్రష్టులై, ఎందుకూ పనికిరాకుండా పోయినవారి గురించి ప్రాచీనులు ఒక కథ చెప్పారు. పూర్వం ఓ ఊరిలో ఒక పౌరుడు దేవాలయానికి వెళ్లి, దేవుడికి నమస్కరించుకొని, ఇంటిదారిపట్టాడు. దారిలో ఆ గుడికి సమీపంలో ఒక కపట సాధువు మాంసం తింటూ కనిపించాడు. నియమంగా, సాత్వికాహారాన్ని తినవలసిన ఈ సాధువు అందరూ తిరిగే దారిలో కూర్చొని మాంసభక్షణ చేస్తుండటాన్ని జేర్చించుకోలేని ఆ పౌరుడు- 'ఓ సాధు పుంగవా! ఇలా నీవు మాంసం తినడం సమంజసమా?' అని అడిగాడు. అప్పుడా సాధువు 'సోదరా! నేను మద్య పానం చేయనిదే మాంసం ముట్టను. కనుక నేను మద్యం కూడా సేవించాను' అన్నాడు. అతడి ధైర్యానికి ఆశ్చర్యపడిన ఆ పౌరుడు- 'నీకు మద్యపానం అనే చెడు అలవాటూ ఉన్నదా?' అని నిలదీశాడు. అప్పుడా సాధువు ఏ మాత్రం జంకకుండానే- 'నేను వారకాంతలతో (వేశ్యా స్త్రీలతో) కలిసినప్పుడే మద్యం సేవిస్తాను' అన్నాడు. అప్పుడా పౌరుడు- 'అయ్యా! ఈ చెడు పనులన్నీ చేయడా

నికి నీకు డబ్బు ఎక్కడ దొరుకుతోంది?' అని ప్రశ్నించాడు. ఏమాత్రం తడుముకోకుండా ఆ సాధువు- 'వీటన్నింటికీ నేను జూదం ఆడిగానీ, దొంగతనం చేసిగానీ డబ్బును సంపాదిస్తాను' అన్నాడు. 'జూదమూ, దొంగతనంలాంటివి నీవు చేస్తావా మహానుభావా?' అని

అంతర్జ్యమి

పౌరుడు వ్యంగ్యంగా అడగగానే, ఆ సాధువు- 'నాలాంటి భ్రష్టుడు ఏ పనిచైనా అవలీలగా చేస్తాడు' అని బదులు చెప్పాడు. ఇదీ చెడు అలవాట్ల పరిస్థితి. నేటి కాలంలో చెడు అలవాట్లకు కొదవలేదు. మనుషుల బలహీనతలే పెట్టుబడులుగా చెడు వ్యసనాలకు మార్గాలు తెరుస్తూ డబ్బు సంపాదించేవారు సమాజానికి ద్రోహం చేస్తున్నారని గుర్తించాలి. పరోపకారమే వ్యసనంగా చేసుకొని తమ ధనాన్నీ, సంపదలనూ, ఇండ్లూ వాకిళ్లనూ, చివరికి ప్రాణాలను సైతం ధారపోసిన మహనీయులు జన్మించిన చోట, చెడు వ్యసనాలను ప్రోత్సహించే వ్యాపారాలు రాజ్యమేలడం దేశానికి క్షేమకరం కాదు. మేఘాలకు నీటిని వర్షించడమే వ్యసనం. గాలికి ప్రాణాలను నిలవడమే వ్యసనం. చెట్లకు తీయని పండ్లను ప్రసాదించడమే వ్యసనం. సూర్యుడికి వెలుగుల్ని కురిపించడమే వ్యసనం. చంద్రుడికి చల్లదనాన్ని అందించడమే వ్యసనం. వ్యసనాలంటే ఇలా ఉండాలి. లోకాన్ని రక్షించేవిగా ఉండాలి కానీ భక్షించేవిగా ఉండకూడదు. చెడుకూ, మంచికీ మద్య జరిగే ఘర్షణలో మంచికి ఎప్పటికీ విజయమే లభిస్తుంది. అదే శాశ్వతం. అదే సత్యం. అదే తథ్యం కూడా.

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

మనసు

మనసులు కనిపిస్తారు. మనసులు కనిపించవు. వాటి తీరుతెన్నులు తెలియవు. అన్వేషించే మనసు ఉంటే ఎవ్వరూ ఊరుకోలేరు. కనపించిన ప్రతిదాని లోతు కనుక్కోవాలని పరుగు తీస్తారు. కనుక్కుంటూ ఉంటారు. ఎన్నో విషయాలు తెలుసుకుంటూ ఉంటారు.

ఈ విధమైన మనసు కలిగి ఉండటం భగవంతుడు ఇచ్చిన వరమే. ప్రశ్నించి, విచారించి ముందుకు వెళ్ళడమే మానవ జీవనధర్మం. నిజమైన మానవుడిగా ఎదగా లంటే, మనసు అతడిని అంతరంగంవైపు నడిపించాలి. పనికిరానివి, ప్రయోజనం లేనివి లోకంలో చాలా విషయాలుంటాయి. వాటివైపు వెళ్ళకుండా మనసు సత్యాన్వేషణ వైపు మొగ్గు చూపడం జన్మజన్మల అదృష్టం. భవంతులు కట్టినా, ఆస్తులు

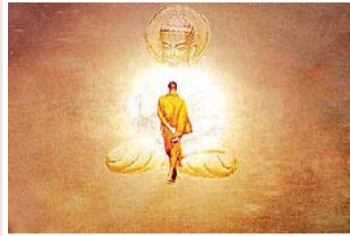
సంపాదించుకున్నా, కుబేరుడంతటివాడైనా దైవాన్ని తెలుసుకోకపోతే వాడి జన్మ వృథాయే అని శాస్త్రాలు ఘోషిస్తున్నాయి.

ఈగకు శ్లేష్మం ఇష్టమైనట్లు, పందికి బురద ఇష్టమైనట్లు, పురుగుకు మలం ఇష్టమైనట్లు- ఆశ, వ్యామోహాలు మనలను రంగురంగుల ప్రపంచం వైపు నడిపించి, అందులో ఉంచి, బంధాల్లో కట్టిపడేసి శాశ్వతంగా లేవకుండా చేస్తున్నాయి.

మన మనసే మనలను రక్షించాలి. ఏ మనసైతే బంధకారకమవుతుందో ఆ మనసే మోక్షకారకమవుతుందని ఉపనిషత్ చెబుతోంది. చితిని వెలిగించిన కట్టె చివరికి తానూ అందులో పడి కాలిపోతుంది. మనసు తనను తాను నాశనం చేసుకుని చివరికి ఒక పరమానంద స్థితికి దారి కల్పిస్తుంది.

ఇదంతా మన అదృష్టం వల్లనే జరుగుతుంది. దీన్ని మనం గుర్తించాలి. గుర్తించిన వెంటనే మాయవలలో పడకుండా సాధన నిరంతరం కొనసాగించేటట్లుగా మనల్ని

మనం తయారుచేసుకోవాలి. మంచి పనులు, ఉదాత్తమైన పనులు చేయిస్తున్న మనసును మరింత పురికొల్పి, గొప్ప పనుల కోసం ఎదురు చూడాలి. అన్నీ మరిచి, అందరినీ మరచి దుర్లభమైన ఆత్మను వరించాలి. ఆ శక్తితో లోకోపకారం కోసం దైవం చూపిస్తున్న దారిలో అసాధ్యమైన పనుల్ని అలవోకగా చేసి చూపించాలి. దేవుడు తప్ప

చెయ్యలేని పనులు ఈ మానవుడు చేస్తున్నాడని అందరూ ఆశ్చర్యపోవాలి.

చిన్న చితుకు ఉంటే మంట వేసుకోగలగాలి. ఒక్క విత్తనం ఉన్నా దాన్ని వనంగా మార్చుకోవాలి. మనసులో ఎన్నో భావాలు పుడుతుంటాయి. పోతుంటాయి. మనకు అవసరమైన వాటిని మనకు సరైన సమయంలో అందించేదే అసలైన మనసు. దాన్ని సాధించుకోవాలి. శుద్ధమైన మనసు సహజంగా ఏర్పడదు. అన్వేషించే మనసే మలినాలను తొలగించుకుని శుద్ధంగా తయారవుతుంది. అప్పటి నుంచి గొప్ప భావాలు అలవోకగా వస్తూ ఉంటాయి. అన్నివైపుల నుంచీ ఉదాత్తమైన భావాలు రావాలని రుగ్వేదం చెబుతూ ఉంటుంది.

పెళ్ళి చేసుకోవడం, పిల్లల్ని కనడం, సంసారం నడిపించడం మంచి పనులే. ఉద్యోగం చెయ్యటం, వ్యాపారం చెయ్యటం, డబ్బు సంపాదించటం మంచి పనులే. కోర్కెలు తీర్చుకోవటం, సంతోషంగా

ఉండటం మంచి పనులే. కాని, ఇవి గొప్ప పనులు కావు. గొప్ప పనులకు ప్రేరేపించేది శుద్ధ మనసు. అది లేకుండా గొప్ప భావాలు ఉత్పన్నం కావు. గొప్ప పనులు జరగవు. రాముడి మనసు సర్వవ్యాపకమై రామాయణమై నిలిచింది. శ్రీకృష్ణ మేధబోధయై గీతగా వెలసింది. కుత్సిత బుద్ధులకు కుంపటి పెట్టి గురు పరంపరలో ఎందరో మహానుభావులు లోక కల్యాణానికి భుజం కాశారు.

మంచి మనసు ఉండటం, అది అన్వేషించే దారిలోకి వెళ్ళటం. అన్వేషణో త్యాహంతో పరుగు తీయటం, సత్య రహస్యాల తెరలు తొలగించుకుంటూ శుద్ధమైన మనసుగా మారటం- ఏ అరుదైన మానవుడో చేసుకున్న అదృష్టం. అందుకే ఆది శంకరుడి మనసు, బుద్ధుడి హృదయం కలిగి ఉండాలని అంటారు.

- ఆనందస్వామి స్వామి

దానం

నదులు తమ జలాలను తాము తాగవు. చెట్లు తమ ఫలాలను తాము తినవు. తమ మూలంగా మొలకెత్తిన ధాన్యపుగింజల్ని మేఘాలు తినవు. సంపన్నుల ధనం ఇతరుల ప్రయోజనం కోసమే.

దానం చేయడం మంచిదని అంగీకరించినా, అనేక ప్రశ్నలకు సమాధానాలు తెలుసుకోవాలి. దానం ఎప్పుడు ఇవ్వాలి? దీనికి మహాభారతం లోని ఒక సంఘటన సమాధానం ఇస్తుంది.

ధర్మరాజు తన వద్దకు దానంకోసం వచ్చిన ఒక బిచ్చగాడితో మర్నాడు రమ్మని అంటాడు. అక్కడే ఉన్న భీముడు తన అన్న మృత్యువును గెలిచారని సంతోషంతో గట్టిగా అరిచాడు. 'రేపు దానం ఇవ్వడానికి తాను జీవించి ఉంటాడని మా అన్నకు తెలుసు' అని భీముని ధీమా. అప్పుడు ధర్మరా

జుకు ఒక సందేశం వినిపిస్తుంది. రేపు దానం చేయడానికి తాను ఉంటాడో ఉండడో దాతకు తెలియదు. కాబట్టి అనుకొన్న క్షణంలో దానం చేస్తే మంచిది.

మరో ప్రశ్న. ఎంత ఇవ్వాలి? చరిత్రలో ఒక ప్రసిద్ధ సంఘటన సమాధానం చెబుతుంది. రాణా ప్రతాప్ మొగల్ చక్రవర్తితో యుద్ధం చేసి ఓడిపోయాడు. తన సైన్యాన్ని, సంపదను కోల్పోయాడు. అంతకన్నా ముఖ్యమైన ఆశను, పోరాడాలన్న సంకల్పాన్ని కోల్పోయాడు. అటువంటి చీకటి క్షణాల్లో అతడి వద్ద పనిచేసిన మంత్రి వచ్చి, తన సంపదనంతటినీ అతడి చేతిలో పెట్టాడు. రాణా ప్రతాప్ తిరిగి సైన్యాన్ని సమకూర్చుకొని యుద్ధం చేసి విజయం సాధించాడు.

ఈ ప్రశ్నకు జవాబు- 'నీవు ఎంత ఇవ్వగలవో అంత ఇవ్వు' అని. ఇంకొక ప్రశ్న! ఏమి ఇవ్వాలి? ధనమే కాదు. ఒక పువ్వు ఇవ్వవచ్చు. ఒక చిరు నవ్వు ఇవ్వవచ్చు. ఒక ఆగంతకుడికి చిరునవ్వు

అందిస్తే అతడికి గత అనేక వారాల్లో అందని మేలు జరగవచ్చు. మనసుతో, సద్భావంతో ఇవ్వాలి. ఎవరికి ఇవ్వాలి? - ఇది చిక్కు ప్రశ్న. సాధారణంగా చాలామంది దానం అడగడానికి వచ్చిన వ్యక్తిలో లోపాలున్నాయని, తప్పులు చేశాడని వంక పెట్టి దానం ఇవ్వరు. అతడు దానానికి అర్హుడు కాడని భావించి తోసిపుచ్చడం న్యాయం కాదు. న్యాయాన్వయాలు బేరీజు వేయకుండా దానం ఇవ్వాలి. ఎలా ఇవ్వాలి? ఇదీ అటువంటి ప్రశ్నే. దానం స్వీకరించే వ్యక్తి అవమానం పాలుకాకుండా, దానంచేసే వ్యక్తిలో ఏదో ఇస్తున్నానన్న గర్వం వ్యక్తం కాకుండా ఇవ్వాలి. కుడిచేయి చేసే దానం ఎడమ చేతికి తెలియకుండా ఇవ్వాలి. ప్రచారం, అట్టహాసం లేకుండా చేసేదే అత్యుత్తమ దానం.

దానం ఇస్తున్నప్పుడు దాన్ని స్వీకరించే వ్యక్తి తాను అల్పుణ్ణి అని భావించడానికి అవకాశం ఇవ్వకూడదు. మనం ఇచ్చే ధనం మనకు చెంది

నది కాదు. ఈ ప్రపంచంలోకి సంపదలతో ఎవరూ రారు. సంపదలు తమతో తీసుకొని పోరు. ఆ సంపద మనతోపాటు కొద్దికాలమే ఉంటుంది. మనకు చెందనిదాన్ని ఇవ్వడంలో ఎందుకు గర్వపడాలి? వినమ్రత, హుందాతనంతో దానం ఇవ్వాలి. ఎవరికైనా ధనం అవసర

అంతర్జ్యమి

మైనప్పుడు దాన్ని అడక్కుండానే అతడికి ఇవ్వాలి. చెయ్యిచాపి అడిగే స్థితికి దిగజారితే, అతడి ఆత్మ గౌరవం లాగేసుకొన్నట్లే. ఆత్మగౌరవం మనం ఇచ్చే దానం కన్నా ఎన్నో రెట్లు విలువైనది.

దానం ఇచ్చిన తరువాత ఎటువంటి భావన కలగాలి? ఏకలవ్యుడి కథ అందరికీ తెలిసిందే. తన గురువు ద్రోణాచార్యుడికి గురుదక్షిణగా నిస్సంకోచంగా తన కుడిచేతి బొటనవేలును నరికి సమర్పించుకొన్నాడు. చాలామందికి తెలియని విషయం ఒకటి ఉంది. 'బొటనవేలును ఇచ్చినందుకు నువ్వెప్పుడైనా విచారిం చావా' అని అడిగినప్పుడు- 'ఒకసారి విచారిం చాను. తన కొడుకు అశ్వత్థామ మరణించాడన్న అబద్ధపు వార్త విని ద్రోణుడు గుండె పగిలి ఏడుస్తూ పోరాటాన్ని నిలిపివేసినప్పుడు నేను దుఃఖపడ్డాను. నేను బొటన వేలు పోగొట్టుకొన్నానని బాధపడ్డాను. ఆ బొటనవేలుంటే, ఎవరూ కూడా నా గురువుపై బాణ

ప్రయోగానికి సాహసించేవారు కాదు' అని ఏకలవ్యుడు సమాధానం చెప్పాడు.

దానం ఇవ్వాలి. అయ్యో! అనవసరంగా ఇచ్చేసానని ఎప్పుడూ విచారించకూడదు. చివరి ప్రశ్న- మన వారసులకు ఎంత సంపద ఇవ్వాలి? వారు శ్రమించి పనిచేసే అదృష్టాన్ని రూపుమాపుతున్నామా అని ప్రశ్నించుకోవాలి. శ్రమకు మించిన ఆనందం లేదు. ఏ పని చేసుకోవడానికైనా అవసరమైన సంపద ఇవ్వాలి. ఏమీ చేయకుండా సోమరులుగా ఉండేటంత ధనం ఇవ్వకూడదు. మితిమీరిన ధనం విపత్తుకు దారితీస్తుంది.

'ఇంటిలో సంపద గుట్టలుగా పెరుగుతున్నప్పుడు, పడవలోకి నీరు వచ్చి చేరుకున్నప్పుడు వాటిని రెండు చేతులతోనూ పట్టుకొని విసిరివేయాలి' అని భక్త కబీరు అంటాడు. ఆ మాటలే మనకు తరగని సంపద.

- కె.యజ్ఞన్న

ఆనంద స్వరూపులు

‘అంతటా ఏకత్వాన్ని చూసేవారికి ఇక శోకం ఎక్కడిది?’ అని ఈశావాస్యోపనిషత్ వచనం. శోకరహిత జీవితాన్ని గడపాలని ఎందరికో ఉంటుంది. కాని గడపలేరు. కారణం లోభం, మోహం వీడలేనితనం వారిలో ఉండటమే. ‘శోక రహితమైన జీవితం కావాలనుకునేవారు లోభాన్ని, మోహాన్ని వీడి అంతటా ఏకత్వాన్ని చూడగలగాలి’ అనేది సారాంశం. ‘మనో, ఇంద్రియ నిగ్రహాలు జ్ఞానాన్ని, శాంతిని ఇస్తాయి. వీటికంటే శాంతినిచ్చే శక్తి లోభాన్ని విడిచిపెడితే కలుగుతుంది. ఎంతటి నిగ్రహవంతుడు, విద్యావంతుడైనా లోభానికి వశుడవుతాడు. కాబట్టి లోభాన్ని జయించడమే గొప్పది’ అని వ్యాసుడు మహా భారతంలో చెప్పాడు. వెదికితే ఆ స్థితికి చేరడానికి మార్గమూ ఉంది. దాన్ని గౌతమ బుద్ధుడు చూపాడు. లాభం-నష్టం, యశస్సు-అయశస్సు, ప్రశంస-నింద, సుఖం-దుఃఖం అనే ఒకదానికొకటి విరుద్ధమైన ధర్మాల్లో దేనికి పొంగిపోకుండా,

కుంగిపోకుండా ఉపేక్షాభావం ప్రదర్శించమని, దీన్నే ‘అష్ట ధర్మ స్పృహ’ అంటారని తథాగతుడి సందేశం. అనిత్యమైనవి, అశాశ్వతమైనవి అని తెలిసిన వస్తువులను ఎవరూ కోరుకోరు. నిత్యమూ, శాశ్వతమూ అనిపించినదాన్ని కోరుకుంటారు. దాన్ని పొందడానికి ఆరాటపడతారు. ఇది సామాన్యుల విషయం. ‘ఇంద్రియ నిగ్రహం కలిగి, బుద్ధి వికసించినవారు మాత్రం ఇది కావాలి, అది కావాలి అని ఆశించరు’ అంటాడు తమిళ కవి తిరువళ్ళువర్. నిజానికి నిత్యమైనది శాశ్వతమైనది ఏదని ఆలోచిస్తే, ఆ ఆలోచన అన్వేషణగా మారితే, అది లోతుగా సాగితే- అనిత్యం, అశాశ్వతం కానిది విశ్వమంతా వెదికినా దొరకదని తెలుతుంది. కాని చిత్రంగా, బుద్ధిజీవులనిపించుకున్న మనుషులే తమ చుట్టూ ఉన్నది, చూస్తున్నది, ఎరిగినది, కలిగినది, కావాలనుకునేది, చివరకు కలగనేది సైతం అన్నీ నిత్యమైనవి, శాశ్వతమైనవి అనే భ్రమిస్తారు. అది వారి దోషమూ కాదేమోననిపిస్తుంది. మానవుడి దృష్టి, ఇంద్రియశక్తి పరిమితమైనవి. వీటితో అపరిమితమైన తత్వాన్ని తెలుసుకోవడం సాధ్యం కాదు. అందుకే వాటన్నింటినీ కోరుకుంటారు. పొందడానికి

ప్రయత్నిస్తారు. ఆ ప్రయత్నంలో భంగపాట్లనీ ఎదుర్కొంటారు. ఫలితంగా, కలిగేది దుఃఖం. దాని పరాకాష్ఠ, శోకం. ఆ శోకాన్ని అధిగమించడానికి మార్గం ఆదిశంకరాచార్యులు వెల్లడించారు. అదే ‘అరిషడ్భావ వికారస్పృహ! పుట్టడం, ఉండటం, మార్పుచెందడం, పెరగడం, క్షీణించడం, నశించడం అనే ఆరూ సృష్టిలో ఉన్నవే. ఇవేవీ శాశ్వతం కాదు.

అంతర్వ్యమి

అసలు లేకుండాపోయేవీ కాదు. కాబట్టి అనిత్యమైన వాటి కోసం ఆత్రపడటం దుఃఖహేతువు అవుతుంది. అందుకే నిశ్చలత్వం అలవరచుకొమ్మని శంకరుల ఉద్దేశ్యం. దానికి ఉదాహరణలూ చెబుతున్నాయి ఉపనిషత్తులు. నీటిమీద బుడగ చూడటానికి ఎంతో అందంగా ఉంటుంది. తాకడానికి ప్రయత్నించగానే పగిలిపోతుంది. ఆ బుడగ చేతిలోకి వచ్చినా మరుక్షణమే మలిగిపోతుంది. దాని గుర్తుగా చిరుతడి మాత్రమే తగులుతుంది. అప్పుడు ఆ దృశ్యాన్ని జ్ఞాపకంగా మార్చుకుని దుఃఖించడమే మిగులుతుంది. దీన్నే ‘సంచిత దుఃఖం’ అంటారు. నిండా జలం ఉన్నట్లు భ్రమింపజేసే మరీచిక (ఎండమావి) పరిస్థితి దీనికి భిన్నమేమీ కాదు. అలా కనిపిస్తున్న నీటిని గ్రోలుదామని ఆత్రపడి అక్కడికి చేరినవారికి కనిపించేది ఇసుకే. కలిగేది నిరాశే. ఇది భ్రమాదుఃఖం. అలాగే ఈ దృశ్యమాన ప్రపంచమంతా భ్రమాభూయిష్టమైనదేనని ఉపనిషత్తుల ఉవాచ. కాబట్టి దృగ్గోచరమయ్యేదంతా మాయామేయమైనదనే వాస్తవాన్ని ఎంత తొందరగా గ్రహిస్తే అంత మంచిది. ఆదిశంకరాచార్యులు, రామకృష్ణ పరమహంస, రమణ

మహర్షి ప్రభృతుల్లా చిన్నవయసులోనే వాస్తవాలను గ్రహించి ఆ మార్గానికి మళ్ళడం ఒక పద్ధతి. దీనివల్ల తనతోపాటు, తన బోధనలతో లోకులు శోకదూరులు కావడానికి కారకులవుతారు. దీనికి జన్మతః వాసనాబలం, పరిపూర్ణమైన దివ్య మార్గదర్శనం ఉండాలి. రెండోమార్గం- ఇది సంకల్పశుద్ధి ఉంటే ఆచరించగలిగేది. సంసారిగా ఉంటూనే తామరాకుమీద నీటిబొట్టులా ఉండటం. ‘ఇదంతా మిథ్య’ అని ఎరుక కలిగి ఉండి; ఈ జన్మ ఎత్తినందుకు, ఇహలోక బంధనాలు కలిగినందుకు వాటినుంచి విముక్తి కలిగి జన్మసార్థకం కావాలంటే ఇతరుల కష్టసుఖాల్లో పాలుపంచుకోడమే పరిష్కారం అని తలవడం. అలా తలచి తమ సంపాదనను, కలిమిని, దాని అవసరం నిజంగా ఉన్నవారి కోసం ఖర్చుచేసి వారి కళ్ళల్లో ఆనంద రేఖలు వెల్లివిరియజేయడమే. డొక్టర్, సీతమ్మ, కావ్యకంఠ గణపతిముని లాంటివారంతా ఈ మార్గాన జీవితాన్ని సార్థకం చేసుకున్నవారే. అలాటివారే ఆనందస్వరూపులు. - అయ్యగారి శ్రీనివాసరావు

కోరికలు

ఒక శిష్యుడు రామకృష్ణ పరమహంసను 'కామాన్ని వదిలించుకోవడమెలా?' అని ప్రశ్నించాడు. అందుకు పరమహంస 'కామ మంటే ఏదో కావాలనే కోరికే కదా? దాన్ని కొంచెం పక్కకు మళ్లించి భగవంతుడు కావాలని కోరుకో, సరిపోతుంది!' అన్నారు తేలిగ్గా.

ఆరు శత్రువులైన కామ క్రోధ లోభాదుల్లోను, పురుషార్థాలైన ధర్మార్థ కామమోక్షాల్లోను కామం పాత్ర ఉంది. మూడో పురుషార్థమైన కామం శత్రువర్గానికి చెందినది కావడంతో అది మనిషిని శాసిస్తోంది. కామం ప్రాణికోటి అంతటికీ సహజమే అయినా, బుద్ధి జీవి అయిన మనిషి తన ప్రవర్తనలో వివేకం ప్రదర్శించవలసిన అవసరం ఉంది. సామాన్య

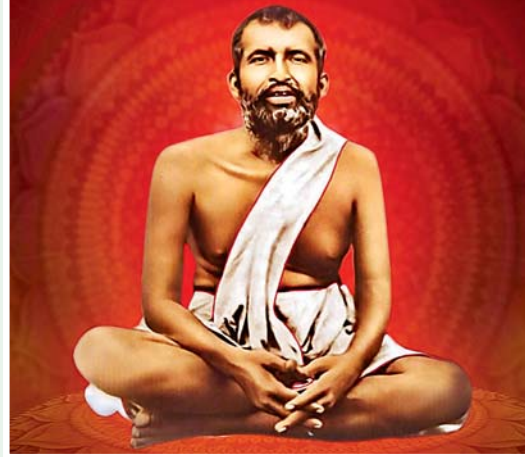
జనభాషలో కామమంటే శృంగారమనే అర్థం ఉన్నా, కామమంటే కోరికే! మానవుడు కోరికల ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోతూ అల్పజీవి స్థాయికి దిగజారుతున్నాడు. సుఖాలు కావాలని మనిషి కోరుకోవడంలో తప్పులేదేమో కాని, సౌఖ్యాలు ఆధ్యాత్మిక ప్రగతికి అవరోధమవుతాయని అతడు తెలుసుకోవడంలో విజ్ఞత ఉంది. సమస్త జీవరాశికి భిన్నంగా, మనోబుద్ధి చిత్తా హంకారాలనే అంతఃకరణ చతుష్టయం మనిషికే ఉంది. వివేకవంతుడు ఆహారనిద్రా మైథునాల్లో విచక్షణ పాటిస్తాడు.

పట్టపగ్గాల్లేని కోరికలతో నిష్ప్రయోజనకర వ్యాపకాలకు, విశృంఖలత్వానికి పాల్పడటం నేటి సమాజంలో పరిపాటి. అధర్మ కామవాంఛకు దాసుడైన రావణుడికి ఏ గతి పట్టిందో లోకానికి తెలుసు. వ్యక్తిత్వపరంగా పరమభక్తుడు, వేదవిదుడు, పండితుడైనప్పటికీ అతడి నీచ ప్రవృత్తి కారణంగా లోకం అతణ్ణి

రావణాసురుడని పిలిచింది.

ఆత్మ సాక్షాత్కారమూ ఓ కోరికే! భగవదనుభూతి పొందినప్పుడు సాధకుడు సకల కోరికల నుంచి ముక్తుడవుతాడు. సాధకుడు కోరుకునే మోక్షం జ్ఞాన వైరాగ్యాల వల్లనే సంప్రాప్తిస్తుంది. జ్ఞానవైరాగ్యాలు పొందిన మహనీయుడికి కోరికల చిట్టా ఉండదు. నిజాయతీగా సంపాదించే ధనం, ధర్మబద్ధమైన కామ్యాల వల్ల మోక్షసాధన ప్రవర్ధమానమవుతుంది. గృహస్థ జీవితం ముక్తికి ప్రతిబంధకం కాదని ఎందరో మహాపురుషులు తమ ఆచరణతో మానవాళికి మార్గదర్శకం చేశారు.

నెయ్యి ఎంతపోసినా హోమాగ్ని చల్లా రదు సరికదా, ప్రజ్వరిల్లుతుంది. కోరికలు తీర్చుకొనేకొద్దీ పెచ్చరిల్లిపోయి తీరని

అంతర్వ్యమి

దాహంలా బాధిస్తాయి. మానవుణ్ణి ఉన్నాదిని చేస్తాయి.

కోరికలను జయించే ప్రయత్నం చేయడం ఓ సాధన! సొంత లాభం కొంత మానుకొని సర్వజనహితకరమైన వ్యాపకాలు అలవరచుకుంటే స్వకీయ కోరికల విజృంభణ తగ్గుముఖం పడుతుంది. ఏమైనా మిగిలి ఉంటే అవి సహేతుకమైనవే అవుతాయి. ఒక కొత్త ప్రణాళిక రూపుదిద్దుకొన్నప్పుడు అది ఎంత ప్రభావవంతమైనదో అందుకు సరిసమానమైన వ్యతిరేకత సైతం జనవాహిని నుంచి ఉత్పన్నం కావచ్చు. ప్రణాళికలో నిజాయతీ ఉంటే బాహ్య వ్యతిరేకత దానికదే సమసిపోతుంది. సమాజంలోని ప్రోత్సాహకర వాతావరణం ఆధ్యాత్మిక ప్రగతికి అడ్డంలో ప్రతిబింబం

వంటిది. భగవదనుభూతి పొందిన ఆత్మజ్ఞాని అసంబద్ధమైన కోరికల నుంచి సంపూర్ణంగా విముక్తుడవుతాడు. ఊపిరి కొనసాగినంతవరకు 'మేమున్నా'మంటూ అస్తిత్వం చాటే కోరికలను త్యజించడం అంత సులువు కాకపోయినా ఉన్నదానితో సంతృప్తిపడటం నేర్చుకుంటే వాటి తీవ్రత తగ్గించుకోవచ్చు.

మానవ జీవితానికి జవం, జీవం శీలమే! శీలంవల్ల వ్యక్తిత్వం శోభిల్లుతుంది. వ్యక్తిత్వం వికసిస్తే కోరదగని కోరికలేవీ సాధకుని ప్రలోభపెట్టలేవు. 'భగవంతుడిపై ప్రేమను ఎంతగా పెంచుకుంటే అంతగా ప్రాపంచిక కోరికల ఉద్భూతి తగ్గించుకోవడం సాధ్యమవుతుంది. ఆ దిశగా సాధన చేయడమే సాధకుడి కర్తవ్యం' అన్నారు రామకృష్ణ పరమహంస.

- గోపాలుని రఘుపతిరావు

నమ్మకం

కష్టాలను అధిగమించడానికి ఆలంబనం 'విశ్వాసం'. కొందరిది ఆత్మవిశ్వాసం, మరికొందరిది పరమాత్మపై విశ్వాసం. ఈ రెండూ కాకుండా ఒక నాయకుడిపై విశ్వాసంతో నడిచే వాళ్ళూ ఇంకొందరు. ఒక పోలీయో వ్యాధిగ్రస్తు రాలైన పిల్ల ఆత్మవిశ్వాసంతో నడవగలిగింది; పరుగిడగలిగింది. తుదకు ఒలింపిక్స్‌లో విజేత అయింది. గాంధీజీ నాయకత్వంపై నమ్మకంతో కోట్లాది పౌరులు స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో పాల్గొనడానికి ముందుకు వచ్చారు.

ఏ పనినైనా మనమే చేయాలి. కానీ, ఆ పని విజయవంతంగా పూర్తి గావించడానికి తగిన శక్తి, పట్టుదల, మనోస్థైర్యం కావాలి. తాము సాధించిన మహత్ కార్యాలకు పరమాత్మ ప్రేరణే ప్రధాన కారణమని మహాత్ములు చెబుతుంటారు.

ఒక మారుమూల పల్లెటూరి విద్యార్థి బడికి పోవాలంటే రోజూ జొన్నచేలు ద్వారా నడవాల్సి

వచ్చింది. ఎందుకంటే వాళ్ల పాఠశాల ఆ చేలకు అవతల ఉంది. పిల్లవాడు జొన్నచేల్లోనుంచి నడిచినప్పుడల్లా వెంట ఎవరో నడుస్తున్న శబ్దం వినబడేది. ఒకరోజు చెమటలు కక్కుకుంటూ వచ్చిన ఆ విద్యార్థిని చూసి ఉపాధ్యాయుడు కారణం అడిగాడు. 'ఒక దెయ్యం రోజూ జొన్న చేలో నా వెంట పడుతున్నది!' అని భయం భయంగా చెప్పాడు విద్యార్థి. ఆ తెలివిగల పంతులయ్య ఇలా చెప్పాడు- 'ఇక నువ్వు ఒంటరిగా ఆ చేలో గుండా రావద్దు. మీ ఊరినుంచి వచ్చే బడిపిల్లలతో కలిసి జట్టుగా చేలోనుంచి నడువు'. పిల్లవాడు మరుసటి రోజు ఇతర పిల్లలతో కలిసి నడిచాడు. అతడికి దెయ్యం అడుగుల చప్పుడు వినిపించలేదు. పంతులుగారు అడిగారు- 'ఇవాళ దెయ్యం నిన్ను వెంబడించిందా?' 'లేదు' సంతోషంతో చెప్పాడు విద్యార్థి. 'ఎందుకో అర్థమైందా?' అన్నాడు ఉపాధ్యాయుడు. 'లేదు!' అని తల అడ్డంగా ఊపాడు పిల్లవాడు. 'అయితే విను- ఒంటరిగా నడిచేటప్పుడు భయం దెయ్యంగా మారి నిన్ను వెంబడించింది. నలుగురితో కలిసినప్పుడు ఆ భయం అనే దెయ్యం నీ వంకకు రాలేదు!'

అని ఉపాధ్యాయుడు విడమరచి చెప్పాడు. ఆ రోజు నుంచీ ఆ బాలుడు మూఢవిశ్వాసాన్ని విడిచిపెట్టి, నిబ్బరంగా చేలో నుంచి నడవగలిగాడు.

ఆపదల్లో ఉన్నప్పుడు ధైర్యం చెప్పే మనిషి దేవుడిలా కనిపిస్తాడు. అండగా నిలబడ్డవాళ్లు కష్టాల్లో ఉన్నవారికి విశ్వాసం కలిగేలా ప్రవర్తించాలి. చీకట్లో చిరుదీపం లాగా కొంచెమైనా ఆత్మవిశ్వాసం కలిగితే చాలు- అదే కొండంత అండ.

ఒక వ్యాపారి ఆర్థిక సమస్యల నుంచి బయటపడలేక సతమతమవుతూ, ఒంటరిగా ఒక తోటలో దీనంగా శూన్యంలోకి చూస్తూ కూలబడి ఉన్నాడు. ఇంతలో ఒక వయోవృద్ధుడు అక్కడకు వచ్చాడు. 'ఎందుకు నాయనా దిగాలుపడి కూర్చున్నావు?' అని ప్రశ్నించాడు. వ్యాపారి తన కష్టనష్టాలన్నీ ఏకరువు పెట్టాడు. 'అలాగా పాపం! నీకు నేను సహాయం చేస్తా!' అంటూ ఒక చెక్కుబుక్కు తీసి, సంతకం చేసి ఇచ్చాడు. 'నాయనా! నీకు నేను దేవుడిపై భారం వేసి ఈ ఆర్థిక సహాయం చేస్తున్నాను. నువ్వు సరిగ్గా ఒక సంవత్సరం తరవాత ఇక్కడికే వచ్చి నా బాకీ తీర్చాలి సుమా!' అన్నాడు. అయిదు లక్షల

అంతర్వేది

దాలర్ల చెక్కు అది! దానిపై రాక్ ఫెల్లర్ అనే సంతకం ఉంది! ఆ పేరు చూడగానే వ్యాపారి దిమ్మెరపోయాడు. తేరుకొని చూస్తే చెక్కు ఇచ్చిన 'రాక్ ఫెల్లర్' అక్కడ లేడు.

సరే! అప్పులన్నీ తీర్చి మళ్లా వ్యాపారం కొనసాగించడానికి ఈ డబ్బు చక్కగా సరిపోతుంది. వచ్చే సంవత్సరం ఇదే రోజుకు వచ్చి రాక్ ఫెల్లర్‌కు వడ్డీతో సహా మొత్తం చెల్లిస్తా!' అనుకుంటూ వ్యాపారి ఇంటికి పోయాడు. చెక్కును బీరువాలో భద్రపరచాడు. రెట్టించిన ఉత్సాహంతో మరుసటి రోజు నుంచీ వ్యాపారం తిరిగి ప్రారంభించాడు. అతడి నిబ్బరం చూసి, అప్పుల వాళ్ళెవ్వరూ ఒత్తిడి చేయలేదు. చెక్కు బ్యాంకులో వేయవలసిన అవసరం లేకుండానే అప్పులన్నీ తీరిపోయాయి. లాభాలు విపరీతంగా వచ్చిపడ్డాయి. అవసరమైతే ఆదుకోవడానికి తన వద్ద అయిదు లక్షల రాక్ ఫెల్లర్ చెక్కు ఉంది. ఈ ఆలోచన అతడికి బోలెడు మనో ధైర్యాన్నిచ్చింది. సంవత్సరం గడిచింది. అనుకున్న రోజుకు చెక్కుతో సహా వ్యాపారి తోటలో రాక్ ఫెల్లర్ కోసం ఎదురు చూస్తున్నాడు. వృద్ధుడు తడబడే

అడుగులతో రానే వస్తున్నాడు. వ్యాపారి కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా నమస్కరించాడు. ఇంతలో ఒక నర్సు పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి వృద్ధుడిని గట్టిగా పట్టుకుంది. 'అమ్మయ్య దొరికాడు... చూడండి! ఈయనకు మతిస్థిమితం లేదు. మా ఆసుపత్రిలోనే పిచ్చికి వైద్యం చేస్తున్నాం. తాను రాక్ ఫెల్లర్‌నని అందరికీ చెబుతుంటాడు... ఇదోరకం పెద్ద పిచ్చి' అంటూ నర్సు ముసలాడిని బలవంతంగా లాక్కెళ్ళింది.

'పిచ్చోడో మంచోడో! అతడిచ్చిన పిచ్చి చెక్కు నాకు మనోబలాన్ని ఇచ్చి, వ్యాపారంలో నేను మళ్లా నిలదొక్కుకునేట్లు చేసింది!' అనుకున్నాడు ఆశ్చర్యం నుంచి తేరుకొన్న వ్యాపారి.

అంధ విశ్వాసాలను గురించి వివేకానందుడు మాట్లాడగా, రామకృష్ణ పరమహంస ఏమన్నారో తెలుసా? 'ప్రతి ఇంటికీ ఒక సింహద్వారం, ఒక దొడ్డి వాకిలి ఉంటాయి. అలాగే పరమాత్మను చేరుకోవడానికి కూడా అనేక మార్గాలు. గుడ్డినమ్మకాలూ అలాంటివే!'

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

త్యాగధనులు

ప్రకృతి మనకు ప్రాణప్రదాత మాత్రమే కాదు. జీవనగమనంలో అనుసరించదగిన ఎన్నో ధర్మ సూత్రాలను అందిస్తోంది. భూమి గర్భంనుంచి విత్తనం మొలకెత్తి మొక్కగా మారి తరవాత చెట్టుగా ఎదుగుతుంది. ఫలపుష్పాలను ప్రాణి కోటికీ అందిస్తుంది. కొమ్మలు కత్తిరించినా కొత్త చిగుళ్లతో దర్శనమిస్తుంది. ఇలా ప్రకృతిలో ప్రతీ వృక్షమూ త్యాగగుణాన్ని ప్రదర్శిస్తోంది. త్యాగంలో ఎంత గొప్పతనముందో మానవాళికి వివరిస్తోంది.

అసలు ఈ సృష్టి యావత్తు త్యాగభావనకు ప్రతీకగా నిలుస్తోంది. అలాంటి త్యాగ గుణాన్ని ప్రతి మనిషీ అలవరచుకోవాలని రుషులు ఉద్బోధించారు.

ఆ పరమేశ్వరుడే ఈ సకల చరాచర జగత్తును సృష్టించాడు. ఆయన త్యాగబుద్ధితో ప్రసాదించిన ఈ సృష్టి సంపదలను మనమందరం త్యాగబుద్ధితోనే అనుభవించాలి. మన సంపాదనలో కొంత భాగాన్ని ఇతరులకు ఇవ్వాలని యజుర్వేదం చెబుతోంది.

‘ధనవంతులు త్యాగభావనతో జీవించాలి. అట్టడుగున ఉన్నవారిని ఉద్ధరించాలి. వారిని ఉన్నతస్థానంలో నిలబెట్టాలి. అలాంటప్పుడు ఈ భూమిపై ఒక్క నిరుపేదా మిగలడు’ అని రుగ్వేదం ప్రవచిస్తోంది.

అధిక ప్రయోజనం కలిగేటప్పుడు అల్ప వస్తువులను వదులుకోవడం తప్పు కాదంటారు విజ్ఞులు. వంశానికంతటికీ మేలు జరిగేటప్పుడు ఒక వ్యక్తిని వదులుకోవచ్చు. అలాగే గ్రామానికి మేలు జరుగుతుందంటే కులాన్ని, వంశాన్ని కూడా వదలమని పెద్దలంటారు. అన్నింటికంటే అధిక ప్రయోజనం కలిగించే ఆత్మదర్శనం

కోసం భూమిమీదున్న సమస్తాన్ని వదలివేయడం మనిషి కర్తవ్యమని శాస్త్రం చెబుతోంది.

త్యాగం వల్లే లోకకల్యాణం సిద్ధిస్తుందని పురాణగాథలు నిరూపించాయి. అద్భుతమైన అనిర్వచనీయమైన త్యాగంతోనే అవతార లక్ష్మీలను పూర్తిచేశారు పురాణ పురుషులు.

హయగ్రీవుడనే రాక్షసుడు వేదాలను చేజిక్కించుకుని సముద్రంలో దాగి ఉండగా విష్ణుమూర్తి మత్స్యరూపం ధరించి హయగ్రీవుణ్ణి సంహరించి వేదాలను కాపాడతాడు. ఏ యుగంలోనైనా భగవంతుడి అవతార లక్ష్మణ త్యాగగుణంతో ధర్మాన్ని రక్షించడమే.

వృత్రాసురుని సంహరించడానికి దధీచి తన వెన్నెముకనే ఇచ్చి దేహత్యాగం చేస్తాడు. ఒక పావురం ప్రాణం నిలవడంకోసం తన శరీరాన్నే కోసి ఇస్తాడు శిబిచక్రవర్తి.

త్యాగమూర్తులంటే రామాయణంలోని సుమిత్రాదేవి, భారతంలోని కుంతీదేవేనని వారిద్దరికీ

పాదాభివందనం చేయాలని అంటాడు పాశ్చాత్య తత్వవేత్త మేక్స్ ముల్లర్.

శ్రీరాముడు అరణ్యవాసానికి వెళుతున్నప్పుడు

లక్ష్మణుడు అన్నను, వదినను అనుసరిస్తాడు. అప్పుడు సుమిత్ర ‘అన్నావదినల రక్షణకోసమే నువ్వు పుట్టావు... ఇకముందు రాముడే నీ తండ్రి. నన్ను సీతలో చూసుకో!’ అంటూ ఆదేశిస్తుంది.

కురుక్షేత్ర యుద్ధం ముగిసిన తరవాత పాండవులు రాజ్యాభిషిక్తులై రాజ్యాన్ని పాలిస్తుంటే కుంతీ దేవి మాత్రం ఆ భోగభాగ్యాలు అనుభవించడానికి ఇష్టపడదు. నూరుగురు కుమారులను పోగొట్టుకున్న ధృతరాష్ట్రుడు, గాంధారి అరణ్యవాసానికి వెళ్ళిపోతూంటే వాళ్లను సేవిస్తూ తానూ అడవికి వెళ్ళిపోతుంది. అసలైన త్యాగమంటే ఏవిటో ఈ జాతికి చాటిచెప్పిన తల్లులు వారిద్దరూ!

ఇలా వీరందరూ త్యాగధనులుగా చరిత్రలో నిలిచిపోయారు. అందరికీ ఆదర్శప్రాయులయ్యారు.

ఆనాటి పౌరాణిక పాత్రల్ని ప్రతి ఒక్కరూ అర్థంచేసుకొని, త్యాగ గుణంతో ముందుకు

సాగాలి. నేడు సంఘజీవితంలో మనిషికి కావలసినవి ఈ పరస్పర సహాయం, పరోపకారం.

ప్రతి మనిషికీ సంతృప్తిని కలిగించేది సంపద కాదు, మానవత్వం. అదే మనిషిని మహాన్నతుణ్ణి చేస్తుంది. ప్రేమ ఉన్నచోట త్యాగం వెల్లివిరిస్తుంది.

జాతి, మత, కుల భేదాలుండవు... స్వార్థం తలెత్తదు. ద్వేషానికి స్థానం ఉండదు. అందుకే మనిషి సమదృష్టితో అందర్నీ ప్రేమించాలి. నిరుపేదలకు, విధివంచితులకు చేయూతనివ్వాలి.

‘జంతూనాం నరజన్మ దుర్లభం’ అన్నారు వేదాంతులు. ఈ భూమ్మీద నివసించే అన్ని జీవులకన్నా మానవ జన్మ ఎంతో ఉత్కృష్టమైనది. ఈ జన్మను సార్థకం చేసుకోవాలంటే మనిషి త్యాగస్వరూపుడు కావాలి. అప్పుడే అతడు మహాత్ముడిగా నిలిచిపోతాడు.

— విశ్వనాథ రమ

ఉన్నత శిఖరాలు

మనిషి సమస్యలన్నీ మనసుతోనే ముడివడి ఉంటాయి. సంతోషానికి పొంగటం, దుఃఖానికి కుంగటం- మనసుకు సహజ లక్షణాలు. జీవితంలో సుఖానుభూతుల కంటే, దుఃఖానుభూతులే అధికంగా ఉంటాయి.

ఆది శంకరులు 'జన్మదుఃఖం, జరా దుఃఖం' అంటూ అని వార్య దుఃఖాన్ని నిర్వచించారు. దుఃఖం వల్ల ఏమీ చెయ్య లేని అశక్తత ఆవరిస్తుంది.

మనం దుఃఖాన్ని జయించలేమా? తప్పక జయించగలం.

అంతే కాదు. మనసును వశం చేసుకోగలిగితే, ఏదైనా సాధించగలం. సాధారణంగా మనం మనసు వశంలో ఉంటాం. మనసు చంచలత్వానికి మారుపేరు. కాబట్టి, ఏకాగ్రత కుదరదు. అసలు 'ఏకాగ్రత' అంటే ఏమిటి?

'ఏక-అగ్రత'- ఒక్కటే అత్యంత ప్రధానమైనదిగా గుర్తించి, గమనిస్తూ, ఆచరిస్తుండటం. ఏకాగ్రతా లోపం ఎలా ఉంటుందంటే- పూజ చేస్తున్నప్పుడు మనసు మరేదో ఆలోచిస్తుం

టుంది. పూజా విధానం మరచిపోవటం, ఒకదాని బదులు ఇంకొకటి చెయ్యటం, అసలు ఏం చేస్తున్నామో గమనిక లేక పోవటం- ఇలా అవస్థలు పడటానికి ఏకాగ్రత లోపించటమే అసలు కారణం. విద్యార్థుల పరిస్థితి ఇంతే.

కళ్లు పుస్తకం మీద, మనసు మరెక్కడో సంచరిస్తుంటుంది.

ఎంత చదివినా ఏమీ ప్రయోజనం ఉండదు. ఇలా- ఎందరో తమ పనిమీద ధ్యాసలేకుండా ఏకాగ్రతా లోపంతో సత్ఫలితాలు పొందలేకపోతుంటారు. ఎలాగోలా అయిందనిపిస్తారు.

ఏకాగ్రత సాధించటానికి ఉపాయాలు ఉన్నాయా?

'శ్వాస మీద ధ్యాస'తో ఏకాగ్రత సాధించవచ్చు. మన చర్యల్ని ఎప్పటికప్పుడు గమనించుకుంటూ, మనసును దారి తప్పకుండా చూసుకోవచ్చు.

బుద్ధితో- మనసును నిగ్రహించవచ్చు దీనికి కొంత సమయం పడుతుంది.

సర్క్యస్ లో ఏనుగులు, పులులు, సింహాలు సైతం శిక్షణకూ, శిక్షలకూ లోబడినట్లే- క్రమశిక్షణకూ మనసు వశమవుతుంది.

దీక్షాకాలంలో ఒక క్రమశిక్షణ పాటించాల్సి ఉంటుంది.

అది దీక్షతో పాటు ముగిసిపోకూడదు. కొనసాగాలి. అప్పుడు మనసు గాడి తప్పుదు. అలాగే విద్యాశిక్షణా క్రమశిక్షణతో కూడి ఉన్నదే. ప్రణాళికబద్ధంగా దినచర్యను రూపొందించుకోవటం, సమయాన్ని సద్వినియోగం చేసుకుంటూ విద్యను అభ్యసించటం- జీవితకాలం కొనసాగించగలిగితే, అలాంటి వ్యక్తి ఉన్నత శిఖరాలు సునాయాసంగా అధిరోహించగలడు. ప్రపంచంలో అందుకు ఉదాహరణలుగా

ఎంతోమంది కనిపిస్తారు.

చెట్లు ఆకాశమే హద్దుగా ఎదిగే ప్రయత్నం చేస్తాయి.

కొన్ని చెట్లు మరుగుజ్జులుగా మిగిలిపోతాయి.

గొప్పవాళ్లు కావాలనే కలలు చాలామందికి ఉంటాయి.

అందుకు తగిన కృషి చేసినప్పుడు కలలు సాకారమవుతాయి.

లేకపోతే, కలలు కల్లలవుతాయి.

మనం ఏదైనా చేయగలమనే ఆత్మవిశ్వాసం ఉండాలి.

అందుకు ఏకాగ్రత తోడు కావాలి.

అవిశ్రాంత కృషి చేయాలి.

నిరాశా, నిస్పృహలు దరిచేరనీయరాదు.

శిఖరం మీదనే దృష్టిపెట్టి, అడుగులు వేయాలి. శిఖరం చేరువ అవుతున్న కొద్దీ మన విశ్వాసం దృఢపడుతుంటుంది.

చేతులు చాచి ఆ సమున్నత శిఖరం మనల్ని ఆప్యాయంగా ఆహ్వానిస్తున్నట్లు ఉంటుంది. అలసట మరిచిపోతాం.

ఉన్నత శిఖరాన్ని చేర్చింది మన ఏకాగ్రతేనన్న నిజం మనల్ని పులకింపజేస్తుంది. ఇదే జీవన సత్యం.

- కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

మార్గదర్శకత్వం

మనిషి పూర్ణమానవుడిగా ఎదగాలంటే బాల్యం నుంచీ రెండు మార్గాల్లో కృషి చేసేందుకు ప్రణాళిక రచించుకోవాలి. మొదటిది, విద్యార్థిగా విద్యా వృత్తి విషయాల్లో. రెండోది, వ్యక్తిగా వ్యక్తిత్వ వికాస నిర్మాణం విషయంలో. పిల్లలకు మనం ఈ విషయంలో మార్గదర్శకత్వం చేయవలసి ఉంది. ఈ రోజుల్లో పిల్లలు పెద్దలకంటే ముందే విద్యా వృత్తి విషయాల్లో తమ అభిరుచి మేరకు ప్రణాళికలు వేసుకుంటున్నారు. నిర్ణయాలు తీసుకుంటున్నారు. పెద్దలూ ఇందుకు సంతోషపడుతున్నారు. సహకరిస్తున్నారు. ఇది మంచి పరిణామమే. కానీ పిల్లలు మంచి విద్యార్థులు అయితే చాలా, తగిన వృత్తి ఎన్నుకుని ఆర్థికంగా స్థిరపడితే

మేలా? కాదేమో. పూర్వం రాజులు, చక్రవర్తులు తమ పిల్లలకు విద్య నేర్పించాలంటే తమ స్థాయికి తగ్గకుండా అంతఃపురాల్లోనే గురువులను ఏర్పాటుచేసి తగిన రీతిగా విద్యను అందించగలిగేవారే. అయితే తమ పిల్లలకు విద్య మాత్రమే అందితే సరిపోదు. బుద్ధికూడా కావాలి. సంస్కారం, సంస్కృతి ఒంటపట్టాలి. కష్టం సుఖం తెలియాలి. వినయం, విధేయత నేర్చుకోవాలి. రాజ ప్రాసాదాల్లో హంసతూలికా తల్పాలమీద పవళించేవారైనా, తమ సంతానాన్ని గురుకులానికే పంపేవారు. గురు శుశ్రూషలో వారు రాజసాన్ని కాకుండా జీవితాన్ని ఔపోసన పట్టేవారు. నేడు అలాంటి అవకాశాలు దాదాపు లేవనే చెప్పాలి. ప్రస్తుతం ఆ బాధ్యత తల్లిదండ్రులది. గురువులకు అంతకంటే బాధ్యత ఎక్కువే ఉన్నా, వారు విద్యార్థులతో కలిసిఉండే సమయం తక్కువ. పైగా పుట్టినప్పటి నుంచే (పుట్టక

ముందు కూడా) పిల్లలతో కలిసి ఉండే అవకాశం తల్లిదండ్రులకే ఉంది.

పిల్లలకు బోధన అనేది తల్లి గర్భం ధరించి నప్పటి నుంచే మొదలవుతుంది. నెలతప్పి నప్పటి నుంచే చూలాలికి భగవద్గీత, రామాయణ భారతాలు, లలితా సహస్రనామం, స్కంధపురాణం వంటి ఆధ్యాత్మిక పాఠానికంటే గ్రంథాలు శ్రవణం చేయమనీ, పాఠానికంటే చేయమనీ పెద్దలు చెబుతారు. హింసాత్మక విషయాలు చూడవద్దనీ, వినవద్దనీ సలహా ఇస్తారు. అంటే తల్లి చుట్టూ పరిసరాల ప్రభావం అన్నిరకాలుగా గర్భస్థ శిశువుకు అందుతుందని అర్థం. స్వయంగా వాళ్లు అర్థం చేసుకుంటారనేది సారాంశం.

అంతర్విమి

పిల్లలకు శిక్షణ గర్భం నుంచే ప్రారంభమవుతోందన్న మాట. గర్భస్థ శిశువుగా తండ్రి తల్లికి చెప్పే పద్యవ్యాస ప్రవేశ అంశాన్ని విని భవిష్యత్ కురుక్షేత్ర యుద్ధంలో దాన్ని ఉపయోగించుకున్న అభిమన్యుడు, రాక్షస వంశంలో జన్మించినా గర్భస్థ శిశువుగానే, తల్లి లీలావతికి నారదుడు ఉపదేశించిన నారాయణ మంత్రాన్ని విని హరిభక్తుడిగా జీవితాన్ని సార్థకం చేసుకున్న ప్రహ్లాదుడు మనకు ఉదాహరణ.

పిల్లలు వ్యక్తులుగా ఎలాంటి మార్గాన్ని, జీవితాన్ని ఎన్నుకోవాలనే అంశమూ చాలా కీలకమైంది. భక్తి మార్గమా, సేవా మార్గమా, కళోపాసనా, ధనార్జనా, క్రీడలా, రాజకీయాలా? ఎన్నో

ఎన్నెన్నో. ఎన్నుకున్న మార్గాన్నిబట్టి ఆ మార్గంలోని కష్టనష్టాలు, వాటిని అధిగమించే మెలకువలు, వృద్ధి చేసుకునే పద్ధతులు, సేకరించుకోవలసిన సరంజామా... దీర్ఘ ప్రయత్నం చేయక తప్పదు. అదంతా ఆసక్తికరమైన పోరాటం. పోరాటం చాలా అందంగా ఉంటుంది. చాలా సరదాగా, ఉత్సాహంగా ఉంటుంది. ఎప్పుడు? మనం ఎన్నుకున్న మార్గంపట్ల మనకు అత్యంత ఆసక్తి ఉంటే. దాని పట్ల మిక్కుటమైన గౌరవం ఉంటే. అది మన జీవితాన్ని ప్రకాశింపజేసేంత తేజోమయమైనదైతే. ముఖ్యంగా ఆ విషయం మనకు అర్థమైతే.

ఈ మనోధర్మం విషయంలోనే పిల్లలకు మన సలహా, సహకారం కావాలి. మేధోవికాసాన్ని పొందే దిశగా మార్గ నిర్దేశం చేయాలి. సహజంగా పిల్లలు తమ స్నేహితులు ఏ మార్గాన్ని ఎన్నుకుంటే తామూ అదే మార్గంలో పయనించాలనే వైఖరితో ఉంటారు. ఆ మార్గం

ఏమిటన్న దానిమీద మనం ఓ కన్నేసి ఉంచాలి. ఎంచుకునే అవకాశం ఉన్నప్పుడు ఉత్తమమైన దానివైపు ప్రేరేపించాలి. అది మానవీయ కోణంలో ఉండేలా చూడాలి. ముఖ్యంగా ఆధ్యాత్మిక సుగంధాన్ని వెదజల్లే దిశగా చూసుకోవాలి. చాలామంది తల్లిదండ్రులు పిల్లలు ఆధ్యాత్మిక మార్గంలో వెళ్తే సంసారంపట్ల విముఖులవుతారనీ, సన్యాసం స్వీకరించినా స్వీకరించవచ్చనే అపోహలో ఉంటారు. ఆధ్యాత్మిక మార్గం కేవలం సన్యాసాన్ని ప్రేరేపించదు. అందుకు ఎన్నో జన్మల సుకృతం ఉండాలి. నిజానికి ఆధ్యాత్మిక పరిమళం జీవితంలోని అన్ని కోణాల్నీ సుగంధభరితం చేస్తుంది. ఎన్నుకున్న వృత్తి వ్యవహారం ఏదైనా దాన్ని ధార్మికంగా మలుస్తుంది. నిజాయతీ, నైపుణ్యం జీవితాన్ని విజయవంతం చేస్తాయి.

- చక్కెలం విజయలక్ష్మి

కల్యాణకారకం మాఘం

యజ్ఞయాగాదులకు శ్రేష్ఠమైనదిగా మాఘమాసాన్ని భావిస్తారు. యజ్ఞాలకు అధిదైవం ఇంద్రుడు. అందుకే ఇంద్రుణ్ణి 'మఘవుడు' అనీ అంటారు. మఘాధిపత్యాన క్రతువులు జరిగే మాసం గనుక 'మాఘం' అయింది. శూన్యమాసంగా పరిగణించే పుష్యం తరవాత వచ్చే ఇది కల్యాణకారక మాసం.

మాఘస్సానాలు పవిత్రమైనవనే భావన ఉంది. సూర్యుడు ఉన్న రాశిని బట్టి ప్రత్యుషకాలంలో సూర్యకిరణాలు ఒక ప్రత్యేక కోణంలో భూమిని చేర

తాయి. ఆ సమయాల్లో సూర్య కిరణాల్లో ఉండే అతినీలలోహిత, పరారుణ కిరణాల సాంద్రతల్లో మార్పులు వస్తాయి. మాఘమాస స్నానాలకు అధిష్ఠానదైవం సూర్య భగవానుడు. స్నానానంతరం సూర్యుడికి అర్ఘ్యం సమర్పించడం ఒక ఆచారం. మాఘ పురాణం మాఘమాస మహిమలను వివరిస్తోంది.

మృకండముని, మనిస్విని దంపతుల మాఘస్నాన పుణ్యఫలమే వారి కుమారుడైన మార్కండేయుని అపమృత్యువును తొలగించిందని పురాణవచనం.

మాఘస్నానంలో దివ్య తీర్థాలను స్మరించి పాపవినాశనం కోరడం సంప్రదాయం. 'ప్రయాగను స్మరిస్తే ఉత్తమ ఫలం లభిస్తుందని విశ్వాసం.

అంతర్వేది

చంద్రుడు మఘ నక్షత్రాన ఉండే ఈ మాసం ఎన్నో పవిత్ర పర్వాలకు నెలవు. మాఘశుద్ధ పంచమి- వసంత పంచమి లేదా శ్రీపంచమి. లక్ష్మీపూజ సంప్రదాయం. మాఘ శుద్ధ సప్తమి జగత్కర్త సాక్షి, సహస్రకిరణ పురుషుడు సూర్యభగవానుడి జన్మతిథి. దీన్ని 'రథ సప్తమి'గా జరుపుకొంటారు. మాఘశుద్ధ అష్టమినాడు భీష్ముడు దేహత్యాగం చేశాడు. అది భీష్మాష్టమి. భీష్ముడు గతించినది అష్టమినాడే అయినా శ్రీహరిరూపమైన శ్రీకృష్ణుడు తనకు ప్రియమైన ఏకాదశీ తిథిని భీష్ముడికి కానుకగా ఇస్తూ 'భీష్మైకాదశి'ని పర్వదినంగా ప్రకటించాడు. ఆ రోజున 'భీష్మ పంచక వ్రతం' ఆచరించే సంప్రదాయం ఉంది.

ఈ ఏకాదశిని 'కామదైకాదశి' అనీ అంటారు. మాఘశుద్ధ పూర్ణిమ 'మహా మాఘం'. ఆ రోజు సముద్రస్నానం మహిమాన్వితంగా భావిస్తారు. మాఘ బహుళ ఏకాదశి 'జ్ఞియైకాదశి'. శ్రీరాముడు లంకాప్రవేశానికి సముద్రంపై నేతువు నిర్మాణం ఆరంభించిన దినంగా విశ్వసిస్తున్నారు. మాఘ బహుళ చతుర్దశి మహాశివరాత్రి. లింగోద్భవవేళ. ఈ చతుర్దశిని 'యుగాది'గా ఐతరేయ బ్రాహ్మణం, తైత్తిరీయోపనిషత్తు పరిగణించాయి. పవిత్ర స్నానాలకూ, భగవచ్ఛింతనకూ నెలవైన ఉత్కృష్టమైన కాలం మాఘమాసం.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

శాంతం-క్రోధం

శాంతం ఉన్నచోట సుఖసంతోషాలు కొలువుంటాయి. అందుకే, శాంతాన్ని సంతోష సదనమన్నారు.

శాంతం సుఖసంతోషాలకు స్థావరం. అది హాయిని చేకూర్చే చల్లని చలువపందిరి. ఆనందానికి ఆశ్రయం. శుభాన్ని కలిగించే శ్రేష్ఠగుణం. శాంతం మనిషికి మేలు చేకూరుస్తుంది. శాంతం వహిస్తే సత్యం అవగతమవుతుంది. అందువల్ల శత్రుత్వాన్ని దూరం చేసుకోగలం. ఫలితంగా భయం మనలో నుంచి తొలగుతుంది. ఆనందం వెల్లివిరుస్తుంది. సుఖం కలుగుతుంది. అందుకే శాంతాన్ని మించిన సౌఖ్యం లేదన్నారు పెద్దలు.

శాంతం తొణికిసలాడుతున్నవారి జీవితం

హాయిగా గడిచిపోతుంది. అటువంటివారు ఆరోగ్యంగా ఉండగలుగుతారు. కోపం శాంతానికి శత్రువు. మనలో కోపగుణం ఉంటే, జీవితంలో మనం స్థిరమైన అభివృద్ధిని పొందలేం. కోపం ఉన్నదంటే దాని పక్కనే కామం ఉంటుంది. ఈ రెండు దుర్గుణాలను ఆశ్రయించుకొనే లోభ, మోహ, మద, మాత్సర్యాలూ ఉంటాయి. ఈ ఆరు దుర్గుణాలూ మన పతనాన్ని కోరుకొంటాయి. మనలో కోపం ఉంటే శత్రువులు చుట్టూ ఉన్నంత ప్రమాదం. ఎప్పుడు ఏ విధమైన హాని, కీడు మనకు కలుగుతాయో, ఎప్పుడు ఏ కష్టనష్టాలు ఎదురవుతాయో అనే ఆలోచనతో సతమతం అవుతాం. భయాందోళనలకు గురి అవుతాం. ఇందువల్ల శారీరకమైన రుగ్మతలు మనలో ప్రవేశిస్తాయి. శాంతికి దూరం అవుతాం. అశాంత జీవితం కష్టాలతో అల్లకల్లోలమవుతుంది. అందుచేత కోపాన్ని మనం దరి చేరనివ్వకూడదు.

శాంతం మనకు రక్షణ కవచం లాంటిదని, కోపం శత్రువుతో సమానమని సుమతీ శతకకర్త బద్దైన నరేంద్రుడి భద్రవాక్కు. 'కోపంతో మాట్లాడే వ్యక్తి వివేకాన్ని కోల్పోతాడు. క్రోధస్వభావం కలిగిన వ్యక్తి ఉద్రేకంతో తనను తానే మరచిపోతాడు. జ్ఞానశూన్యడవు తాడు. మూర్ఖుడవుతాడు. చివరకు నశిస్తాడు... ఇన్ని అనర్థాలకు మూలకారణమైన కోపం వల్ల మోక్షప్రాప్తిని దూరం చేసుకోవలసి వస్తుంది' అని చెబుతూ- గీతలో శ్రీకృష్ణపరమాత్మ కోపాన్ని త్యజించమని లోకాన్ని హెచ్చరించాడు. సకలసాహిత్యాలూ శాంతరసానికే అగ్రస్థానం కట్టబెట్టాయి.

మనం ఎవర్ని ఉద్దేశించి కోపంతో మాట్లాడతామో మన ఆ మాటలు వాళ్లను బాధిస్తాయి. అంతటితో ఆ కోపం తాలూకు చర్య ఆగిపోదు. ఉద్రేకంతో ఆ మాటలు పలికిన మనల్ని కూడా అవి కాల్చుకుంటాయి.

ఇరు వర్గాలవారిని కోపం బాధిస్తుంది. ఎన్నో అనర్థాలకు కారణభూతమైన కోపగుణాన్ని విడిచిపెట్టమని పెద్దలందుకే అంటారు.

కష్టాలకు నిలయం కోపం. అలాంటి కోపం

నుంచి బయటపడేందుకు శాంతం వహించడం ఓ చక్కని ఆరోగ్యచిట్కా. మౌనం వహించడం, కోపం రావడానికి పూర్వాపరాలు సహనభావంతో ఒక్కక్షణం ఆలోచించడం- అనే ఈ రెండు పనులు ఆ ఆరోగ్య చిట్కాకు దోహదపడే పథ్యాలు. ఈ విరామ సమయమే కోపాన్ని తగ్గించి ఇరుపక్షాలవారికి మేలు చేకూరుస్తుంది. కోపమనే జ్వరం తాపాన్ని చల్లబరచే మంచి మందుమాత్ర- శాంతం.

దుర్వాస మహాముని విష్ణుభక్తుడైన అంబరీషుడనే రాజు మీద కోపాన్ని ప్రదర్శించాడు. విష్ణుదేవుడి చక్రం నుంచి వెలువడిన అగ్నిజ్వాలల బారిన పడి నానాయాతనలు అనుభవించాడు. 'అంబరీషుడు చేసిన నేరమేమిటి... నేనెందుకు అతడిమీద కోపాన్ని చూపించాలి' అని దుర్వాస మహాముని శాంతం వహించి క్షణకాలం ఆలోచించివుంటే- అటు అంబరీ

షుడు ఇటు దుర్వాసుడు ఆనందంగా ఉండగలిగేవారే.

అలనాడు కురుసభలో దుష్ట దుర్యోధనుడు ప్రేరేపించగా దుశ్శాసనుడు పాండవులపత్ని ద్రౌపదిని వస్త్రవిహీనను చేయ యత్నించాడు. అలాగే ధూర్త కీచకుడిచే పరాభవతురాలై విరటుడి కొలువులోకి ద్రౌపది ప్రవేశించిన సందర్భంలోనూ ధర్మరాజు ఎంతో శాంతం వహించి తన తమ్ములను ముఖ్యంగా భీమసేనుని కోపాన్ని వదలి శాంతంతో మెలగమని మాటలతో నైగలతో వారించాడు. ధర్మరాజు ప్రదర్శించిన ఆ శాంతమే పాండవుల్ని ఆపదల నుంచి కాపాడింది. ధర్మరాజును అజాతశత్రువుగా నిలబెట్టింది. మన జీవితాలను ఆనందమయం చేసుకోవడానికి శాంతస్వభావాన్ని అలవరచుకోవడం ఎంతో శ్రేయస్కరం.

- కాలిపు వీరభద్రుడు

‘ఆత్మ’ విశ్వాసం

నమ్మకం, విశ్వాసం రెండూ ఒకేలా- అంటే ఒకే అర్థం వచ్చేలా, నిత్యజీవితంలో మనం వాడుతుంటాం. నిజానికి, ఆ రెండింటి నడుమ ఒక ముఖ్యమైన తేడా ఉంది. వ్యాపార వ్యవహారాలు, లావాదేవీలు, నమ్మకం మీద ఆధారపడి ఉంటాయి. ఆ నమ్మకం వమ్ము కాగానే ఆ భాగస్వాముల మధ్య ఉన్న ఒప్పందం రద్దు అయిపోతుంది. స్వామి పట్ల భక్తుడి విశ్వాసం భౌతిక పరిధిని అధిగమించిన ఒక అపురూపమైన ఆత్మిక బంధం. అందుకే, అవతలి మనిషిలోని ఆత్మవిశ్వాసం మనల్ని అలరిస్తుంది. ఆరు నూరైనా, ఆరని దీపకళిక లాంటి ఆత్మవిశ్వాసం కలిగిన వ్యక్తిని అందరూ అభిమానిస్తారు, అభినందిస్తారు.

జాతి, కుల, మత, వర్గ విభేదాలకు అతీతంగా ఒకరి నొకరితో జన్మాంతరాల వరకు కట్టిపడేసే కర్మాను

బంధం మనిషికి మాత్రమే పరిమితం కాదు. కుక్క-కున్న పాటి విశ్వాసం మనుషులమధ్య లేకపోవటం ఇందుకు నిదర్శనం. యజమాని కోసం తన ప్రాణాలను అర్పించిన శునకం కనకాక్షరాలతో తన చరిత్రను రాసుకుంటుంది. విశ్వాసఘాతుకం తలపెట్టిన మనిషి చివరికి తాను తీసిన గోతిలో తానే పడిపోతాడు. ఒక గురువు తనకు తగిన శిష్యుడికోసం వెతుకుతాడు. అలాగే, భగవంతుడూ నిజమైన భక్తుడి కోసం అన్వేషిస్తూనే ఉంటాడంటే ఆశ్చర్యపడనవసరం లేదు.

సర్వాంతర్యామి అయిన పరమాత్మ తన లోపలే సూక్ష్మ రూపంలో ఉన్నాడని, అంతకుమించి తాను ఈ లోకంలో కోరదగింది మరేదీ లేదని గ్రహించగలిగినవాడే నిజమైన భక్తుడు. ఆ నిజాన్ని తెలుసుకుని నవ విధాలుగా ఆరాధించమని భక్త శిఖామణి అయిన ప్రహ్లాదుడు చెప్పాడు. ఎలా పిలిచినా, ఎప్పుడు తలచినా తన భక్తుడి కోసం భగవంతుడు తరలివస్తాడని ద్రౌపది, గజేంద్రుడు నిరూపించారు. ఒకసారి ఆయన ప్రేమలో పడ్డాక ఇక తిరుగులేనట్టే. ఆ ప్రేమే పందిరిలా అంద

రినీ ప్రేమించేలా చేస్తుంది. ఒక ప్రేమికుడు తన ప్రియురాలి కోసం ఏ త్యాగానికైనా సిద్ధపడతాడు. భార్య ప్రేమకే అంతటి శక్తి ఉన్నప్పుడు, ఇక దివ్యప్రేమను గురించి వేరుగా చెప్పవలసింది ఏముంటుంది? సర్వదా మురిపిస్తూ మైమరిపించే పరమ ప్రేమస్వరూపుడు భగవంతుడు.

మానవప్రేమ విజయనగర మహాసామ్రాజ్యంలా ఒక్క వెలుగు వెలిగి మరుగునపడిపోవచ్చు. భగవత్ ప్రేమ అఖండమై భక్తుడి గుండెగుడిలో జ్యోతిస్సుగా వెలుగుతూనే ఉంటుంది. అందుకే నిజమైన భక్తుడికి సిరిసంపదలు, స్వర్గసుఖాలు... ఇవేవీ అక్కర్లేదు. మోక్షం కూడా అతడికి గడ్డిపరకలాంటిదే. అది ఆ దివ్య ప్రేమమధురిమ మహిమే. ఏదో ఒకరోజు విశ్వమయుడు అచంచలమైన విశ్వాసంతో అంటిపెట్టుకున్న భక్తుడికి ముక్తి ప్రసాదించకతప్పదు. జీవాత్మ పరమాత్మల నడుమనున్న అంతస్సూత్రమే ఆత్మవిశ్వాసమై ముందుకు నడిపిస్తుంది.

- ఉప్పు రాఘవేంద్రరావు

అంతా క్షణికమే!

దురాశాపాశానికి బద్ధుడైన మానవుడికి తాను పొందిన పదవీ, అనుభవిస్తున్న సుఖం, తాను సంపాదించిన ఆస్తులూ, డబ్బూ శాశ్వతాలని అనిపిస్తాయి. రోజులు గడుస్తున్నకొద్దీ ఆయువు క్షీణిస్తున్నదని గ్రహించని అజ్ఞాని, తన వైభవం దినదిన ప్రవర్ధమానమవుతున్నదనీ, తనకు అందరూ బ్రహ్మరథం పడుతున్నారనీ అనుకొని మురిసిపోతుంటాడు. వాడి అజ్ఞానానికి అంతం లేదు. తాను అజ్ఞానంలో కొట్టుమిట్టాడుతున్నానని తెలుసుకోలేనంతటి మోహం వాడిలో ఆవరించి ఉంది. ఇంతకూ సత్యం ఏమిటో తెలుసుకోవాలంటే ప్రాచీనుల ఉపదేశాలను చూడక తప్పదు. మనిషికి చెప్పక తప్పదు.

అసలు మానవ జీవితమంతా క్షణభంగురమే అనీ, ఏ దశలోనూ శాశ్వతత్వం లేనేలేదనీ

మహాభారతం చెబుతోంది. మనిషి మనసు ఒక క్షణంలో ఉన్నట్లు మరో క్షణంలో ఉండదు. మనిషి సంపాదించిన డబ్బు నేడు ఉన్నా, రేపు ఉంటుందనే నమ్మకం లేదు. 'నేను చిరకాలం బతుకుతాను' అని ఒక వ్యక్తి మరో వ్యక్తితో చెప్పినా, ఆ చెప్పినవాడూ, విన్నవాడూ మరో క్షణంలో ఉంటారనే నమ్మకం లేదు. యముడికేమో ఏ మాత్రం కారుణ్యం లేదు. ఎంత ప్రార్థించినా కాలం మూడినప్పుడు ప్రాణాలను తీసుకొనిపోకుండా ఉండలేడు. అందువల్ల లోకంలో ఎంతమంది నశించినా శాశ్వతంగా నిలిచి ఉండేది ధర్మం ఒక్కటే. ధర్మం అంటే, 'చేసే మంచి పని'. అది ఒక్కటే చిరస్థాయిగా నిలుస్తుంది. ధర్మం తప్ప మరేదీ ఎల్లకాలం నిలిచి ఉండదు. అంతా క్షణికమే. అంతా క్షణికమే. అంతా క్షణికమే.

మనిషి బాగా డబ్బును సంపాదిస్తాడు, ఆ సంపాదన కూడా ఎవరూ ఊహించలేనంతగా. వాడి తరవాత పది తరాలు కూర్చోని తిన్నా

తరగనంతగా ఆర్జిస్తాడు. అలా ఆర్జించినవాడు ఆ డబ్బును ఖర్చుపెట్టుకోవడానికి చిరకాలం బతుకుతాడా? ఏమో, నమ్మకం లేదు. ఏ క్షణంలో ఆపద ముంచుకువస్తుందో ఎవరికీ తెలియదు. ముందు ఊహించడం సాధ్యం కాదు. కనుక ఆపద ఏ క్షణంలోనైనా రావచ్చు. ఆ ధనవంతుణ్ణి కబళించవచ్చు. అలాగే సంపదలు కూడా ఏ క్షణంలోనైనా ప్రవాహంలా వచ్చి పడవచ్చు. ఆపదలూ, సంపదలూ కళ్లు మూసుకొని, తెరిచేంతలోగా రావచ్చు, పోవచ్చు. ఇవన్నీ క్షణికాలే. అలాగే మనిషి పుట్టుక కూడా క్షణికాలలోనే జరుగుతుంది. వాడి మరణమూ క్షణికాలలోనే సంభవిస్తుంది. కనుక ప్రపంచం అంతా క్షణికమే తప్ప మరొకటి కాదు.

మనిషి సుఖం- దుఃఖం రానంతవరకే. మనిషి సుఖం- ఆపదలు రానంతవరకే. మనిషి సుఖం- ఇంద్రియాలు పనిచేస్తున్నంతవరకే. వీటిలో ఏ ఒక్కటి ముంచుకువచ్చినా మనిషి సయ్యాటలు సాగవు. అంతా క్షణికాలలోనే

జరిగిపోతుంది. కనుక తాను శాశ్వతుడనని విప్రవీగే మనిషికి విధి చురకలు అంటిస్తూనే ఉంటుంది. అయినా వీడికి బుద్ధి రాదు. బుద్ధి లేదు. బుద్ధి పనిచేయదు. బుద్ధి పనిచేసినా

అంతక్షణమే

మాయ వాణ్ణి లోబరచుకొంటుంది. బలంగా తనవైపు లాగేస్తుంది. వీడికి శ్రేయస్సూ క్షణికమే. కనుక ప్రతిక్షణం శ్రేయస్సును సంపాదించుకోవడానికి మంచి పనులు చేయక తప్పదు.

సాయంకాలవేళ సరస్సు దగ్గర తిరుగాడే ఒక తుమ్మెద ఆ సరస్సులో బాగా విచ్చుకొన్న కమలంలో వాలింది. వెంటనే సూర్యుడు అస్తమించాడు. చీకటి పడగానే కమలం ముడుచుకొని పోయింది. తుమ్మెద ఆ కమలంలో బందీ అయిపోయింది. అప్పుడు ఆ తుమ్మెద- 'ఈ రాత్రి ఎప్పటికీ ఉండదు కదా, ఇది గడిచిపోతుంది, మళ్ళీ తెల్లవారుతుంది, మళ్ళీ సూర్యుడు ఉదయిస్తాడు, అప్పుడు ఈ కమలం విచ్చుకొంటుంది, అప్పుడు నాకు స్వేచ్ఛ లభిస్తుంది' అని అనుకొని నిద్రలోకి జారుకొంది. మరుక్షణంలో ఒక ఏనుగు నీళ్లు తాగడానికి ఆ సరస్సు దగ్గరికి వచ్చింది. నీళ్లు తాగింది. ఆ తరవాత తన తొండంతో కమలాన్ని లాక్కిని సరస్సులో నుంచి దాన్ని వేరుచేసి, నోట్లో వేసుకొని కబళించి వేసింది. కమ

లంతో పాటు తుమ్మెదా ఆ ఏనుగుకు ఆహారమై పోయింది. కనుక, అంతా క్షణికమే. అనుకొన్న ఊహకు శాశ్వతత్వం లేదు. నిద్రాసౌఖ్యానికి శాశ్వతత్వం లేదు. ఏ సంపదకూ నిలిచే నమ్మకం లేదు. కన్న కలలకు విలువ లేదు.

శాశ్వతం కాని సుఖంకోసం, చిరకాలం నిలవని డబ్బుకోసం మనిషి దూరని దుర్మార్గం లేదు. చేయని చెడు పని లేదు. చివరికి కన్న తల్లిదండ్రులను కూడా కబళించే దుర్మార్గుడు మనిషి. వీడి పాపాలు అనంతం. కనుకనే భగవంతుడు వీడికి క్షణికత్వాన్నే ప్రసాదించాడు కానీ శాశ్వతత్వాన్ని ఇవ్వలేదు. మనిషి ఈ సత్యాన్ని గ్రహించి తన క్షణిక జీవితాన్ని మంచి పనుల ద్వారా సార్థకం చేసుకొని, శాశ్వతానందానికి దగ్గర కావాలనీ, రాక్షసత్వాన్ని రూపు మాపుకొని, దైవత్వానికి దగ్గరగా ప్రవర్తించాలనీ కోరడం అనుచితం కాదు.

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

అంతర్వాణి

ఏ పౌనఃపుణ్యంతో అనుసంధానం చేస్తే ఆ రేడియో కేంద్రం చక్కగా వినిపించి మనకు ఆనందాన్ని కలిగిస్తుంది? ఆ కేంద్రంతో మనకు అనుసంధానం ఎలా కుదురు తుంది? దేవుడి మాటలు ఎలా వినగలం? ఇంతకీ దైవం మాట్లాడతాడా?

దేవుడు మనలా మాట్లాడతాడా, ఎవరితో నైనా మాట్లాడాడా? కాళికామాత దర్శనం పొందిన రామకృష్ణ పరమహంస, తెనాలి రామకృష్ణ, శ్రీరామదర్శనం పొందిన పోతన, త్యాగయ్య, శ్రీరామదాసు, జీసస్ తో మాట్లాడిన మోజెస్ వీళ్లందరితో దేవుడు మాట్లాడలేదా? మాట్లాడాడు. వాళ్లే చరిత్ర చెప్పిన శాశ్వత సాక్ష్యాలు!

ఒక ప్రభాత సమయాన బుద్ధుడు జ్ఞాన

బోధకు ఉపక్రమించబోతున్నాడు. ఈ లోగా తలుపు దగ్గరనుంచి ఓ పక్షి పాటలు పాడ సాగింది. స్తబ్ధంగానూ, ప్రశాంతంగానూ ఉన్న ఆ తొలి సంద్య వేళ బుద్ధుడు మౌనంగా ఉండిపోయాడు. బాలభానుడు తన తొలి కిరణాలతో వైవిధ్యభరితమైన చిత్రమాలికలను రచిస్తూ ఉంటే ఆ పక్షి కల కూజిత రాగాలతో మనోహరంగా గానం చేస్తోంది. బుద్ధుడు మౌనంగా ఉన్నాడు. అందరూ నిశ్శబ్దంలోనే ఉన్నారు. ఆ నిశ్శ బ్దంలో, ఆ మహా శూన్యంలో పక్షిపాటే ఓ దివ్యగానమైంది. పాట పూర్తయిన తరవాత నిశ్శబ్దం మరింత గంభీరమైంది.

బయల్దేరడానికి బుద్ధుడు లేచి నిలబ డాడు. ఆ రోజు ఆయన ఒక్క మాట కూడా మాట్లాడలేదు. ఆ రోజున సంపూర్ణ నిశ్శబ్దమే ఓ మహా ప్రబోధమైంది.

ఈ జీవితంలో ఉన్నదంతా, ఈ విశ్వంలో ఉంటున్నదంతా దివ్యత్వమే. సర్వ

స్వమూ దైవమే. అన్నింటిలోనూ ఆ దైవం అడుగుల గుర్తులు, ప్రతిబింబాలు ఉన్నాయి. అంతర్లీనంగా అన్నింటిలోనూ

ఆయనే ఉన్నాడు. ఆ దివ్యత్వమే ఉంది. సర్వస్వంలోంచి అదే సదా సాక్షాత్కారి స్తోంది. సర్వస్వరూపాలు, సర్వస్వరాలూ దివ్యమే. కానీ, ఎప్పుడూ నిశ్శబ్దంలో ఉండని మనకు ఆ దివ్యస్వరాలు వినిపించడంలేదు.

అన్ని అన్వేషణలూ విడిచిపెట్టి మనం నిశ్శబ్దంలో స్థితం కావాలి. మన మనస్సును నిశ్శబ్దం చేసుకుని వినాలి. అప్పుడే దైవం మాట్లాడే మాటలు వినగలం. సాగరంలో ఉన్న చేప నీటికోసం వెదకాలా? దైవంలో ఉన్న మనం దైవ సంభాషణలు విన లేమా? ముందు మన ప్రపంచాన్ని ఖాళీ చేసుకోవాలి. మనంలో ఉండే రణగొణ ధ్వనుల్ని తరిమివేయాలి. మనలో అనవస రాన్ని తొలగించుకోవాలి. మనలో మనమే ఉండి సహజత్వాన్ని ఆహ్వానించాలి.

దేవుడు ఓర్పుతో దయగా ప్రేమగా ఉండి మనతో సంభాషించడానికి నిత్యం ఉబలాటపడుతుంటాడు. మనమే తీరికలే

కుండా ఉన్నాం. ఒకవేళ దేవుడు ప్రత్యక్ష మైనా 'ఇప్పుడు ఖాళీలేదు. తరవాత కలుద్దాం' అనో లేదా 'కబురు చెయ్యకుండా ఎలా వస్తావు' అనో, లేదా 'అప్పాయింట్ మెంట్ ఉందా?' అనో అనడానికి ఎవరికీ జంకు, సంకోచం లేవు, ఉండవు. మాయ ప్రభావం అలా ఉంది మరి... కలికాలం!

ఈ పరిస్థితుల్లో ఏనాటికైనా ఆ దైవ వాక్కులు మన చెవిన పడతాయా? విన్న వాళ్లు చెప్పినవే వింటూ, కాలం గడిచేస్తూ గడుసుగా భక్తి, ముక్తి అని మాటలు చెబుతూ వాచావేదాంతులుగా మిగిలిపోవడ మేనా? కట్టు, బొట్టు మార్చుకుని కాషాయం కట్టుకుంటే సాధువులాగ కనిపించవచ్చు. హృదయంలో సాధుత్వం వస్తుందా? సాధు త్వంలేని హృదయాలకు పరమాత్మ పలుకులు వినిపించవు.

- ఆనందసాయి స్వామి

శ్రీపంచమి

చదువుల తల్లి, అక్షరాల అధిదేవత, విద్యలకు రాణి, వీణా - పుస్తకపాణి, సకల జ్ఞానప్రదాయిని సరస్వతీదేవి జన్మదినమే శ్రీపంచమి. మాఘశుద్ధ పంచమినాడు జరుపుకొనే ఈ పర్వదినాన్ని 'వసంత పంచమి' అనీ పిలుస్తారు. 'అనధ్యాయ' అన్న పేరూ ఉంది. ఈ లోకానికి సరస్వతీమాత ప్రసాదించిన మహావరం 'అక్షరం'. మానవజాతికి అక్షయ్యమైన సంపదను అందించేది ఈ అక్షరమే. అందుకే ఎందరో తమ పిల్లలకోసం సరస్వతీదేవి ఆలయాల్లో అక్షరాభ్యాసం చేయిస్తారు. ఈ పవిత్ర దినాన సరస్వతీదేవితోపాటు గణేశుడు, భూమాత, విష్ణువు, శివుడు, సూర్యుణ్ణి కూడా పూజించే ఆచారం ఉంది.

బృహస్పతి దేవతలకు గురువు. మేధాశక్తి, విద్యాసంపదగల బృహస్పతి కూడా విద్యాసిద్ధి

కోసం సరస్వతీదేవిని ఆశ్రయించాడట. ఆదిశేషువును మహాపండితుడిగా ఆర్షగ్రంథాలు ఉల్లేఖించాయి. తనకు జ్ఞానరహస్యాలు ప్రసాదించవలసిందిగా భూదేవి ఆదిశేషుని కోరితే అతడు నిస్సహాయుడై సరస్వతీదేవిని ఆరాధించి, జ్ఞానరహస్యాలు తెలుసుకుని భూమాతకు జ్ఞానబోధ చేయగలిగాడని బ్రహ్మపురాణం చెబుతోంది. పురాణాల గురించి వ్యాస మహర్షి అడిగిన ప్రశ్నలకు వాల్మీకి సైతం బదులు చెప్పలేక, సరస్వతిని ప్రార్థించి, ఆమె అనుగ్రహం వల్ల తన అశక్తత నుంచి బయటపడ్డాడట. వ్యాసుడు పవిత్ర పుష్కర క్షేత్రంలో నూరు దివ్య వర్షాలు సరస్వతిని ఉపాసించి వేద విభజన చేయగలిగాడట.

ప్రకృతి మూడో రూపమైన శ్రీమహాసరస్వతి పరబ్రహ్మమైన పరమాత్మ నుంచి ఆవిర్భవించిన వాణికి, బుద్ధికి, విద్యకు, జ్ఞానానికీ అధిష్ఠాత. విద్యలన్నీ ఆమె స్వరూపాలే. సద్బుద్ధి, సత్కవిత్వం, మేధాశక్తి, జ్ఞాపకశక్తి, సత్కీర్తి, సంస్కార దీప్తి- అన్నీ ఆమె ప్రసాదితాలే. సిద్ధాంత

భేదాలు, వాదోపవాదాలు, తర్కాలు, మీమాంసలు, వ్యాకరణాలు, వ్యాఖ్యానాలు, భాష్యాలు... ఇలా విభిన్న గతుల్లో సాగిపోయే విజ్ఞాన నిధులన్నీ సరస్వతీదేవి కటాక్షవీక్షణ విలాసాలే!

వేదవేదాంగ నిష్ఠాతుడైన యాజ్ఞవల్క్యుడు ఓసారి గురువు ఆగ్రహానికి గురై 'నేర్చుకున్నదంతా మరచిపొ'

మ్మని శాపాన్ని పొందాడు. శాప నివృత్తికోసం ఆదిత్యుని ఆరాధించాడు. సూర్యుడు ఉపదేశించిన సరస్వతీ స్తోత్రం పఠించి, తిరిగి జ్ఞాపకశక్తిని పొందగలిగాడు. సకల శాస్త్ర పరిజ్ఞాన ప్రదాయిని శారదాదేవి మూలస్థానం శశాంక సదనం. అంటే అమృతమయ ప్రకాశపుంజం. తన ఉపాసనకు

ఉంది. సరస్వతీ ఉపాసకులకు ఆచరణీయమైన వ్రత- ఉద్యాపన విధానం వివరించి ఉంది. దేవిని అర్చించే అర్చనా సామగ్రిలో పుష్పాలతో సహా అన్నీ తెలుపు వర్ణంగల వస్తువులనే వినియోగిస్తారు. పుస్తకం, లేఖిని (కలం) ఈ రెండూ ఆమె ప్రధాన నివాస స్థానాలు.

నిరంతరం యాభై అక్షరాల రూపంతో జ్ఞానసుధాధార ప్రవహింపజేస్తూనే ఉంటుంది. ఆమె విగ్రహం శుద్ధ జ్ఞానమయం, ఆనందమయం, తేజోమయం, అపరిమేయం.

'సరస్వతీ రహస్యోపనిషత్తు', 'ప్రపంచసార సంగ్రహం', 'శారదా తిలకం' మొదలైన గ్రంథాల్లో ఆ దేవి ఉపాసనా విధానం వర్ణితమై

సరస్వతీదేవి షోడశోపచార పూజా సామగ్రిలో పెరుగు, వెన్న, పేలాలు, తెల్లనువ్వుల ఉండలు, చెరకు, పటికబెల్లం, తేనె, తెల్లచందనం, తెల్లని పూలు, తెల్లని పట్టువస్త్రం, వెండితో చేసిన వస్తువులు, పాలకోవా, అల్లం, ముల్లంగి, పంచదార, శ్వేతాక్షతలు, బియ్యం, కుడుములు, నెయ్యి, యవలపిండి, గోధుమపిండి, అరటి పండు, కొబ్బరినీరు, కొబ్బరికాయ, శ్రీఫలం, రేగు పండ్లు మొదలైనవి వినియోగిస్తారు.

రాజస్థాన్ లోని పుష్కర్, కాశ్మీర్ లోని శ్రీనగర్, తమిళనాడులోని కూత్తనూర్, కర్ణాటకలోని శృంగేరి, ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని బాసర, రంగారెడ్డి జిల్లా వర్గల్, మెదక్ జిల్లా అనంతసాగర్ లో... కొన్నిచోట్లే సరస్వతీదేవి ఆలయాలున్నాయి. బాసరలోని సరస్వతీదేవి ఆలయాన్ని వ్యాసుడు నిర్మించినట్లు చెబుతారు. వాల్మీకి కట్టించినట్లు మరో పౌరాణిక కథనమూ ఉంది. చరిత్రపరంగా చూస్తే- రాష్ట్రకూటరాజులు, కర్ణాటక రాజులు కానీ బాసర ఆలయాన్ని నిర్మించినట్లు తెలుస్తోంది.

నదిరూపంలో సరస్వతీ జలం క్షీరంలా వర్ణితమై మాతృత్వ తత్వాన్ని దర్శింపజేస్తోంది. ఈ నది పంజాబ్ లోని సిర్ మార్ పర్వతప్రాంతంలో ఉద్భవించి, ప్రయాగలో గంగా యమునల సంగమంలో కలిసి త్రివేణీ సంగమంగా ఖ్యాతి వహించింది. వేదాల ఉత్పత్తి సరస్వతి నుంచే జరిగిందని 'గాయత్రీ హృదయ'మనే గ్రంథం చెబుతోంది. పూర్వం శ్రావణ పూర్ణిమనాడు 'ఉపాకర్మ'తో వేదాధ్యయనం ఆరంభించి, మాఘశుద్ధ పంచమి తిథితో పరిసమాప్తి చేసే విధానం ఉండేది. మత్స్య పురాణం, మార్కండేయ పురాణం, స్కందపురాణం, మానసారాది లాక్షణిక శిల్పశాస్త్రాల్లోనూ వాణివైభవం వర్ణితమైంది. భగవతి మనకు ప్రసాదించిన వాక్కును, విద్యను లోక కల్యాణానికి సద్వినియోగపరచడమే నిజమైన అక్షరదేవతారాధన!

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

మన 'లోపలి మనిషి'

ఒక వ్యక్తి పైకి కఠినం అనిపించవచ్చు కానీ, లోన వెన్న కనిపించవచ్చు బయటకు కురూపం స్వరూపం, అంతరంగంలో అత్యంత సుందరం. బాహ్యునికి భయం, లోన ధైర్యం! ఇలా పరస్పర విరుద్ధ భావాలు గల వ్యక్తులు తరచూ తారసపడుతూ ఉంటారు. ప్రతి వ్యక్తి లోపలా, ఇంకో వ్యక్తి అవ్యక్తంగా ఉంటాడు. అంతరంగాన్ని తట్టి చూస్తే అసలు రంగు తెలుస్తుంది. పైసా పైసా కూడబెట్టిన వాళ్లు కోట్లు కోట్లు దానం చేశారు. పరమేశ్వరుణ్ణి పదేపదే దూషించిన నోటితోనే, అంతర్యామి అనంత నామాలను స్మరిస్తూ పరమపదం చేరినవారూ ఉన్నారు. కలడు కల డనెడువాడు కలడో లేడో అనే సందేహం కలిగినట్లే, మన లోపల ఇంకో మనిషి ఉన్నాడా అనే సందేహమూ కలుగుతుంది. దేన్నికైనా సమయం

రావాలి. సమయం వచ్చినప్పుడు మనిషి మంచి చెడూ బయట పడతాయి. దయ, శాంతి, ప్రేమ మొదలైనవి సుగుణాలు. క్రౌర్యం, హింస, ద్వేషం మొదలైనవి దుర్గుణాలు. తన లోపల ఈ గుణాలకు ప్రతినిధిగా ఇంకో మనిషి దాగి ఉంటాడు- అనే సంగతి పసిగట్టలేకపోవడంవల్ల మనిషి మనిషిలాగా ప్రవర్తించలేకపోతున్నాడు. ఒకసారి దేశంలో భయంకరమైన కరవు వచ్చింది. ప్రజలు ఆకలితో నకనకలాడుతున్నారు. బుద్ధుడు శ్రావస్తీలో ఉన్నాడు. పసిపిల్లలు సైతం తిండి లేక మలమల మాడటం చూసి ఆ కరుణా మూర్తి హృదయం తల్లడిల్లిపోయింది. 'అందరికీ అంతో ఇంతో ఆహారం లభించే మార్గమే లేదా?' అన్నాడు బుద్ధుడు. ఎవరూ కానేవు నోరు విప్ప లేదు. 'ఉన్నది!' అని చిన్నగా ఒక గొంతు పలికింది. బుద్ధుడు అటు చూశాడు. ఒక పదేళ్ల పిల్ల ముందుకు వచ్చింది. బుద్ధుడికి నమస్కరించింది. 'చెప్పు తల్లీ?' అన్నాడు కరుణామూర్తి.

'వంట చేసుకునేవారి ఇంటిలోంచి పొగ వస్తూ ఉంటుంది. నేను వారి ఇంటికి పోయి, నాలాంటి పేదపిల్లల కోసం, వారి రొట్టె లోంచి ఒక చిన్న ముక్క తుంచి ఇవ్వమని ప్రార్థిస్తాను. వాటితో పిల్లల ప్రాణాలు నిలబెట్టగలుగుతాం! మీ ఆశీస్సులుంటే ఇందుకు నేనే ప్రయత్నిస్తా!' బుద్ధుడు ఆ పిల్ల శిరస్సు స్పృశించి ఆశీర్వాదించాడు. ఆ పాప అనుకున్నట్టే జరిగింది. పొయ్యి వెలిగించిన ప్రతి ఇంటి నుంచీ ఒక రొట్టె ముక్క చొప్పున సంపాదించి, వాటిని గంపలో వేసుకొని వచ్చి బుద్ధుడి ఎదుట నిలుచుంది. బుద్ధుడి నేత్రాల నుంచి ఆనంద బాష్పాలు స్రవించాయి. 'చూశారా! సంఘంలో ప్రతి వ్యక్తి హృదయంలో కరుణ ఏ మూలో దాగి ఉంటుంది. ఆ సద్గుణాన్ని వారికి గుర్తుచేసి, వెలికితీసేవాళ్లు కావాలి! అప్పుడు ప్రపంచంలో బాధలనేవే ఉండవు...' అని బుద్ధుడు బోధించాడు. మహాత్ముల్లో సైతం, లోలోపల, అప్పుడ

ప్పుడూ ఈర్ష్య మొదలైన దుర్గుణాలు పొడచూపుతూ ఉంటాయి. ఆత్మవిమర్శ చేసుకోగల

అంతర్యామి

ప్రజ్ఞావంతులు కాబట్టి, వెంటనే తమ లోపల వుట్టిన అసుర గుణాలను ఉపసంహారం' గావిస్తారు. నారద మహర్షి అంతటివాడికి సైతం 'అసూయ' అనే దుర్గుణం మనసులో మొగ్గ తొడిగింది. విష్ణువు తుంబురుడి సంగీత మాధుర్యాన్ని మెచ్చుకొని, సన్మానించడం చూసి నారదుడి అంతరంగంలోని అసూయ అనే అసురుడు 'లోలోన' ఉడికిపోయాడు. తుంబురుడి లోతుపాతులు తెలుసుకొని, పని పట్టాలని నేరుగా అతడి ఇంటికి వెళ్లాడు. తుంబురుడు ఇంట్లో లేడు. కానీ, అతడు సిద్ధం చేసి పెట్టుకొన్న వీణ ఉన్నది. నారదుడు దాన్ని అలా తాకాడో లేదో విశుద్ధ గతులతో అది మోగింది. నారదుడిలోని 'చెడ్డతనం' దాంతో హతమైంది. లోలోపల దాగివున్న 'పశ్చాత్తాపం' అనే 'సుగుణ శీలి' ఖైతన్యవంతుడయ్యాడు. విష్ణువుకోసం తపస్సు చేసి, ఆయన కృష్ణావతారంలో ఉండగా ఆ స్వామివద్దే నిష్కల్మష హృదయంతో

సంగీతాన్ని అభ్యసించి కృతకృత్యుడయ్యాడు. ఈ సుగుణాలన్నీ పరమేశ్వరాంశలే! అవి ఎక్కడో బయట ఉన్నాయని గాలించేవారికి కనబడకపోవచ్చు బలి చక్రవర్తి మూడో తాత హిరణ్యాక్షుడు విశ్వాన్ని జయించాడు. గదను ధరించి భూమి మీద శత్రువనేవాడు లేకుండా చేసి, సంచరిస్తుండగా విష్ణువు వరాహ రూపంలో అతణ్ణి చంపాడు. అతడి సోదరుడు హిరణ్యకశిపుడు శూలాయుధుడై వైకుంఠానికి వెళ్ళి శ్రీహరి కోసం వెదకసాగాడు. విష్ణువు సూక్ష్మరూపంతో నిశ్వాస రంధ్రం గుండా ఆ రాక్షసుడి హృదంతరాళంలోకి ప్రవేశించాడు. ఇది తెలియని హిరణ్యకశిపుడు వైకుంఠంలోనూ, స్వర్గంలోనూ, పాతాళంలోనూ వెతికి, ఎక్కడా శ్రీహరి కనబడక విసిగి వేశా రాడు. విష్ణువు మన అందరిలోనూ, అన్నిచోట్లా ఉంటాడని ప్రహ్లాదుడు మాత్రం గ్రహించగలిగాడు! - డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

సూర్య జయంతి

మామూలు మర్త్య నేత్రాలే సూర్యగోళాన్ని తెరిపార చూడలేవు. ఇక దైవీయమైన ఆయన దివ్య మూర్తిని ఎలా దర్శించగలం? అందుకు తపోదత్తమైన చక్షువులు కావాలి. వాటితో సూర్యమండలాన్ని అధిష్టించి ఉన్న దైవాన్ని దర్శించారు ద్రష్టులు. 'అగ్ని ముఖావై దేవా' అని వేదాలు చెప్పినట్లు దేవతలంతా అగ్నిద్వారానే సూర్యుణ్ణి ఉపాసిస్తారు. సూర్యుడే అగ్ని. ఏ దేవతనైనా సూర్యుడిలోనే ధ్యానించి నమస్కరిస్తే ఆ దేవతా సుగ్రహం పొందగలమని శాస్త్రం చెబుతోంది.

సూర్యుడు ఒక్కడు కాడు. గణించడానికి వీలుకానంత మంది సూర్యులు ఉన్నారంటుంది అరుణం. సొంత తేజస్సులుండే నక్షత్రాలే రుద్ర తేజస్సుగల ఆదిత్యులని అర్థం. దూరంగా ఉంటే నక్షత్రం. దగ్గరగా ఉంటే సూర్యుడు. మన

సూర్యుడికి 'వివస్వాన్' అని పేరు. గీతలో శ్రీకృష్ణుడు వివస్వతుడికి మొదటగా ఈ యోగాన్ని ప్రబోధించాను అన్నాడు.

సూర్యుడు కాలాత్మ అని రుగ్వేదం చెబుతోంది. ఈ కాలాత్మ రథం విశిష్టమైనది. గమనశీలం కలది కాబట్టి దాన్ని రథమన్నారు. అది నిరంతరం నడుస్తూనే ఉంటుంది. ఆ రథానికి సంవత్సరాత్మ ఒకే చక్రం. సూర్య రథానికి చెందిన ఏకచక్రానికి భూత భవిష్యత్ వర్తమానాలు మూడు నాభులు.

రవికి సప్తాశ్వుడని పేరు. సప్త అంటే ఏడు అనే సంఖ్యావాచకమనుకుని సూర్యుడికి ఏడు గుర్రాలున్నాయని, ఆ ఏడు గుర్రాలంటే సూర్య కిరణాల్లోని ఏడు రంగులేనని కొందరు విశ్లేషించారు. కృష్ణ యజుర్వేదంలోని అరణ్యకం అనే భాగానికి చెందిన 'అరుణకౌతుకం' ప్రకారం- సూర్యుడికి (ఒకే వేగం అనే) అశ్వం ఒక్కటే ఉంది. సూర్యుడికి గమనం ఒకటే. కుజాదులకు

మంద, శీఘ్రగమనాలుంటాయి. సప్త అనే పేరు గల అశ్వం ఒకటే. అంతే కాని ఏడు కావని అరుణం చెబుతోంది. సూర్యుడికి సహస్ర కిరుణుడు అని పేరు. అనంతమైన శక్తి కిరణాలు గలవాడు. రోచిర్యయుడు. జగత్తుకు వెలుగుతో పాటు ప్రాణం ప్రసాదించేవాడు. జీవరాశికి చైతన్యాన్ని ఆరోగ్యాన్ని ప్రసాదించే ప్రత్యక్ష నారాయణుడు. సకల జగత్తును ప్రేరేపించేవాడు కాబట్టి సూర్యుడు అన్నారు. 'సుఖ' అనే ధాతువు నుంచి సూర్యుడనే పేరు వచ్చింది. సుఖ అంటే ప్రేరణ అని అర్థం. సూర్యభగవానుడికి సంబంధించిన ముఖ్యమైన పండుగ రథసప్తమి. మాఘశుద్ధ సప్తమి నాడు అంతా జరుపుకొనే సూర్య జయంతి ఇది. కశ్యప, అదితి దంపతులకు సూర్యుడు జన్మించాడు. ఈ రోజున సూర్యోదయ సమయంలో నక్షత్రాలు రథాకారంలో ఉండటం వల్ల రథసప్తమి అనే పేరు వచ్చింది. రథం, చక్రాలు, అశ్వాలు లేని సంకేత పర్వం

ఇది. శ్రీకృష్ణుడు రథసప్తమి వ్రతాన్ని ధర్మరాజుకు వివరించినట్లు భవిష్య పురాణంలో ఉంది.

పూర్వం యశోధర్ముడనే రాజు ఉండేవాడు. ఆయనకు చాలా కాలానికి ఒక కుమారుడు పుట్టాడు. అతణ్ణి సప్తవ్యాధులు వీడిస్తుండేవి. కిందటి జన్మల సుకృతం వల్ల అతడు రథసప్తమి వ్రతాన్ని చూశాడని, ఫలితంగా ఈ జన్మలో రాజవంశంలో పుట్టాడని; దానధర్మాలు, పూజా పునస్కారాలు చేయనందువల్ల ఈ జన్మలో రోగగ్రస్త డయ్యాడని రాజుకు పండితులు చెప్పారు. జోశ్యుల సలహా మేరకు రాజు కుమారుడిచేత రథసప్తమి వ్రతాన్ని చేయించాక, ఆ కుమారుడు ఆరోగ్యవంతుడయ్యాడని కథ. తారలకు, గ్రహాలకు సూర్యుడు అధిపతి. తేజోమంతుల్లో మహా తేజస్వి. ద్వాదశ రూపాలతో తేజరిల్లే సూర్యభగవానుడికి కోటి నమస్సులు.

- కె.యజ్ఞన్న

అనుభవాలు

సగటు మనిషి జీవితం సకలానుభవాల సమాహారం. మంచి అనుభవం మధురానుభూతిగా మారి మన మస్తిష్కంలో నిక్షిప్తమవుతుంది. చెడు అనుభవం చేదు గుర్తుగా మారి జీవితాంతం వెంటాడి వేధిస్తుంది. సత్కర్మ సంతోషం కలిగిస్తే దుష్కర్మ దుఃఖహేతువుగా మారుతుంది. రత్నాకరుడు బందిపోటు దొంగగా ఉన్నప్పుడు అదే మంచి అనుభవంగా భావించాడు. తన పాపఫలితాన్ని పంచుకుంటారా అని భార్యాబిడ్డల్ని ప్రశ్నిస్తే- వారు నిరాకరించడంతో జ్ఞానోదయం కలిగి ఘోరతపస్సు చేసి వాల్మీకిగా మారి శ్రీరామాయణ గ్రంథరచనకు శ్రీకారం చుట్టాడు... అత్యంత ఆధ్యాత్మికానందాన్ని పొందాడు.

మనిషి ప్రతి అనుభవంలోనూ ఆనందాన్నే కోరుకుంటాడు. అన్నమయ్య యౌవనంలో ఈ ప్రకృతిలో స్త్రీకి మించిన సౌందర్యరాశి లేదని నమ్మాడు. ఇద్దరు భార్యలతో సుఖాలనుభవించాడు. కాని ఏడుకొండలస్వామి దివ్యమంగళ విగ్రహాన్ని వీక్షించి విశ్వసౌందర్యానికి పరాకాష్ఠ ఇదే అని భావించి సంకీర్తనల రచనకు పూనుకొని ప్రసిద్ధ వాగ్గేయకారుడిగా చరిత్రలో నిలిచిపోయాడు... అన్నమయ్యకు అంతిమంగా లభించింది ఆధ్యాత్మికానందమే!

మరి సాధారణ మనిషి ఆధ్యాత్మికానందం పొందాలంటే ఎలా? ప్రతిఒక్కరూ అన్నమయ్య రామదాసు త్యాగరాజులు కాలేరు కదా... తనకున్న పరిధిలో భక్తి పునాది నిర్మించుకుని ఆధ్యాత్మిక సౌధం నిర్మించుకోవడం ఒక్కటే మార్గం! నవవిధ భక్తుల్లో ఏది ఎంచుకున్నా లక్ష్యసాధి లభిస్తుంది.

భక్తిలో అచంచలమైన ప్రేమ దాగి

ఉంటుంది. విశ్వాసం వికసిస్తుంది. తాదాత్మ్యం అనుభవంలోకి వస్తుంది. చివరికి ఆత్మసాక్షాత్కారం కలుగుతుంది. రాముని నిత్యం నేవించి

అంజనేవుత్రుడు లోకారాధ్యుడయ్యాడు. పిడికెడు అటుకులతో శ్రీకృష్ణపరమాత్మను వశంచేసుకొని పరవశుడయ్యాడు కుచేలుడు. ఎంగిలిపళ్లతో రఘురాముని మెప్పించింది శబరి. అవతార మూర్తులకే కొన్ని సందర్భాల్లో చెడు అనుభవాలు తప్పలేదు... శ్రీరాముడు తన యౌవనమంతా కష్టాలతోనే గడిపాడు. ప్రజావాక్యానికే విలువనిచ్చి అగ్నిపునీత సీతను సైతం అడవులకు పంపాడు. ఇవన్నీ చెడు అనుభవాలే!

శ్రీకృష్ణుడు సైతం చేయని నేరానికి అవనింద భరించాల్సి వచ్చింది. ఇది ఒక ప్రారబ్ధంగా భావించి చేతులు కట్టుకుని కూర్చోలేదు. శమం తకమణి కోసం అన్వేషణ ప్రారంభించి- దాని జాడ తెలుసుకుని జాంబవంతుడితో దీర్ఘకాలం భీకర యుద్ధం చేసి కాంతామణినీ, శమంతకమణినీ దక్కించుకుని నిందావిముక్తుడయ్యాడు. అంటే, చెడు అనుభవాన్ని తలచుకుంటూ కుమిలిపోకుండా సమస్య పరిష్కారదిశగా శ్రమించి

విజయం సాధించాలని నిరూపించాడు. చెడు అనుభవాన్ని మంచి అనుభవంగా మలచుకున్నవాడే అసలైన ధీరోదాత్తుడు!

పాండవులు సైతం తమ కష్టాలకు కుంగిపోకుండా అరణ్య అజ్ఞాతవాసాలను సైతం తమకు అనుకూలంగా మార్చుకుని మరింత బలోపేతులయ్యారు. ఒక్కోసారి మన ప్రమేయం లేకుండానే చెడు అనుభవాలు ఎదురవుతుంటాయి. అనుకోని ప్రమాదాలు జరిగి కళ్లు, కాళ్లు, చేతులూ పోగొట్టుకున్నవారు ఎందరో జీవితాంతం బాధపడకుండా పట్టుదలతో శ్రమించి మరోరూపంలో విజయాలు సాధించారు. వీరిని చూసి అన్ని అంగాలూ నిక్షేపంగా ఉన్నవారు నేర్చుకోవలసినది ఎంతో ఉంది. చెడును మంచిగా మలచుకోవడం, ఆధ్యాత్మికానందం మనకెప్పుడూ మధురస్మృతులుగానే మిగిలిపోతాయి!

— కిల్లాన మోహన్బాబు

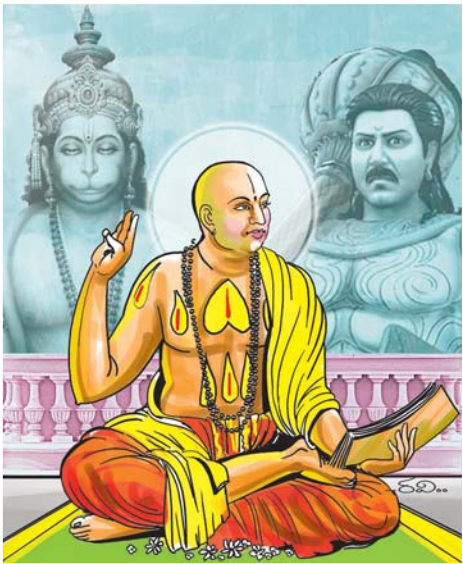
శ్రీ మధ్వ నవమి

మాఘశుక్ల నవమి 'మధ్వ నవమి'గా ప్రసిద్ధం. త్రిమతా చార్యుల్లో ఆఖరి అవతారం- శ్రీమద్వాచార్యుల శ్రీవారి అవతారం. ఆయన ఆశ్వయుజ విజయదశమి నాడు 1238లో ధక్షిణ కన్నడ పజక క్షేత్రంలో జన్మించారు. వాసుదేవుడని నామకరణం చేశారు. పన్నెండో ఏట ఆక్షిత్ప్వేక్ష తీర్థల గురు కృపతో సన్యాసం స్వీకరించారు. ఆ వయస్సులోనే సకల శాస్త్ర జ్ఞానం సంపాదించుకున్నందువల్ల గురువులు వాసుదేవుడికి పూర్ణ ప్రజ్ఞుడన్న బిరుదు ప్రసాదించారు. ద్వైతముతాన్ని ప్రతిపాదించి నందువల్ల ఆయన అనుసరించిన మధ్యే మార్గానికి చిహ్నంగా శ్రీమద్వాచార్యులన్న నామధేయం కూడా వరించింది.

శూన్యవాదం, నిరీశ్వరవాదం ప్రబలి, జాతిని నిర్వీర్యం చేస్తున్న సమయంలో ఆయన సదాచారాన్ని ప్రబోధించారు. ప్రభువుకు సత్కర్మలను నివేదించమని భక్తులకు ఆదేశం

చారు. వేదం కేవలం కర్మకాండ కాదు, నిత్య జీవన విధానానికి అన్వయించదగ్గ ఒక దివ్య ప్రబంధమని నిర్వచించారు. ఒక అనుష్ఠాన వేదాంతిగా భగవద్గీత, బ్రహ్మసూత్ర, మహాభారత, భాగవత పురాణ ఇత్యాది గ్రంథాలకు విపుల వ్యాఖ్యానాలు సమకూర్చారు. ప్రథమ హనుమ, ద్వితీయ భీమ, తృతీయ పూర్ణప్రజ్ఞ అన్న విశ్వాసం మేరకు శ్రీమద్వాచార్యులు ఎన్నో మహిమలను ప్రదర్శించారంటారు. గొప్ప కార్యసాధకుడు అనటానికి ఆయన చేపట్టిన విస్తృత సైద్ధాంతిక కార్యక్రమాలే ప్రబల నిదర్శనాలు.

రుక్మిణీ దేవి పూజించే బాలకృష్ణ విగ్రహం ఉడిపి క్షేత్రంలో ప్రతిష్ఠించింది మద్వాచార్యులవారే. నేటికీ అనునిత్యం సుప్రభాత సేవలతో శ్రీకృష్ణ సేవా కార్యక్రమాలు ఆ క్షేత్రంలో నిర్వీరామంగా కొనసాగుతూనే ఉంటాయి. అలా జరగటానికి అనువుగా, ఎనిమిది మరాలను శ్రీమద్వాచార్యులు ఏర్పాటుచేసి, ఎనమండుగురు తీర్థలను ప్రతినిధులుగా చేశారు. హృషీకేశ తీర్థలు పాలకూర్ మరానికి, నరసింహ తీర్థలు అడమారు మరానికి, జనార్దన తీర్థలు కృష్ణపుర మరానికి, ఉపేంద్ర తీర్థలు పుట్టిగ

మరానికి, వామన తీర్థలు షిరూర్ మరానికి, విష్ణుతీర్థలు సోడె మరానికి, రామతీర్థలు కనిమూర్ మరానికి, అధోక్షజ తీర్థలు పెజావర మరానికి అధిపతులై, గురువు ఆజ్ఞ మేరకు 'పర్యాయ' క్రమంలో కృష్ణుణ్ణి కొలవటం గమనించదగ్గ విశేషం. ఈ పర్యాయ కార్యక్రమం ఇప్పటికీ క్రమం తప్పకుండా కొనసాగుతూ ఉంది.

శ్రీమద్వాచార్యులవారు సుదీర్ఘ జీవిత కాలంలో మూడు పర్యాయాలు బదరీ యాత్ర విజయవంతంగా నిర్వహించారు. వారి చివరి యాత్ర 1317లో 79వ ఏట పరిపూర్ణమైంది. ఆ తిరిగిరాని పయనమే మధ్వనవమి వైశిష్ట్యానికి సంప్రదాయంగా మారింది. ఈ సందర్భంగా అన్ని మఠాల్లో దేశ వ్యాప్తంగా ఆరాధనా కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తారు. అటు అతివాదానికి ఇటు మితవాదానికి మధ్యే మార్గంగా

శ్రీమద్వాచార్యులు ప్రతిపాదించిన ద్వైతం ఒక హితవాదమనే చెప్పాలి. అహం బ్రహ్మాస్మి అయితే నువ్వెవరివి అన్న ప్రశ్నకు, కేవలం శరణాగతి అయితే నీ గతేమిటి అన్న ప్రశ్నకు సమాధానంగా తత్వవాదాన్ని ఆచార్యులవారు అనుసంధించారు. భక్తి జ్ఞాన వైరాగ్యాలతోపాటు కర్తవ్య కర్మ ఆచరణ ద్వారా శ్రీచరణాలు చేరవచ్చునని మార్గదర్శనం చేశారు.

జగత్తు మాయా మాత్రమే. జీవితం ప్రత్యక్ష ప్రామాణికమే. పరమాత్మ సర్వస్వతంత్రుడు, జీవాత్మ అస్వతంత్రుడు. జీవోత్తముడు ఆచార్యుడు. ధర్మమార్గంలో, ఆచార్యుల అనుగ్రహం సంపాదించి, అర్హమైన ఆనందాన్ని అనుభవించమని ఆయన చెప్పిన సూక్తి ముక్తావళి మధ్యులకు శిరోధార్యం.

జీవిత కాలంలో ఆనందానుభూతి పొందగల సులభతరమైన భక్తిమార్గాన్ని ఆయన బోధించారు. అందుకే ఆచార్యులవారికి ఆనంద తీర్థులన్న నామధేయం బహుళ ప్రచారంలో ఉంది.

- ఉప్పు రాఘవేంద్రరావు

ధర్మాగ్రహం

ఆధ్యాత్మికపరులు శత్రుభావానికి దూరంగా ఉండాలా? ఎవరేం చేసినా క్షమించి సహనం పేరిట మౌనంగా ఉండిపోవాలా? అసలు ఇతరులతో- అంటే, కుటుంబ సభ్యులతో, బంధుమిత్రులతో, శత్రువులతో ఎలాంటి సంబంధాన్ని నెలకొల్పుకోవాలి? దీనికి నియమం, నిర్వచనం అంటూ ఏమీ లేదు. సందర్భాన్నిబట్టి సమయోచితంగా నడచుకోవటమే. కాకపోతే సాత్విక దృక్పథాన్ని అలవరచుకోవటమే ఆలంబనగా ప్రయాణించే సాధకుడు మూర్ఖుడిలా కాలుకు కాలు, చేతికి చేయిగా ప్రవర్తించరాదు.

శత్రుభావ రహితంగా ఉండటం మంచిదే. కానీ, శత్రుభావం కాకపోయినా ధర్మాగ్రహం వహించవలసిన సందర్భాల్లో సహనమూ పనికిరాదు. ధర్మాగ్రహం అంటే స్వయంగా మనకు హాని చేసినవారి పట్ల ఆగ్రహం అని కాదు. ఎవరికి ఎవరు హాని చేసినా దాన్ని ఖండించే వైఖరి. ఆ ఖండన మనమే చేయవలసినదైతే ఏ కారణంగానూ వెనకంజ వేయని ధీశక్తి కలిగి ఉండటం. సమస్య మనదే అయినా, ఆ కారణంగా ధర్మగ్లాని పట్ల ఉదాసీనత వహించటమూ తగనిదే. ఇది సహనం, స్వార్థత్యాగం అనిపించుకోవటం కంటే అలా అనిపించుకోవాలనే స్వార్థ భావనగానే అనిపించే అవకాశం ఉంది. ఏది ఏమైనా మన దృష్టి ధర్మం, దానికి కలిగే అపచారం పట్ల మాత్రమే ఉండవలసి ఉంది.

ఈ ధర్మాగ్రహాన్ని గురించి మనకు రామాయణ, మహాభారతాల్లో శ్రీరాముడు, శ్రీకృష్ణుడు ఉదాహరణలుగా నిలుస్తారు. శ్రీరాముడు విశ్వామిత్ర యాగ రక్షణ రీత్యా నిస్వార్థంగా, నిష్కామంగా ఎందరో రాక్ష

సుల్ని దునుమాడినా... వారధి నిర్మాణ సందర్భంగా సముద్రుణ్ణి ఆగ్రహించినా, సీతాపహరణ కారణంగా రావణుణ్ణి నిర్జించినా, సుగ్రీవుడి స్నేహార్థం వాలిని సంహరించినా అందులో స్వకార్యం కంటే ధర్మాగ్రహం, ధర్మపరిరక్షణే ప్రధానంగా ఉన్నాయి. శ్రీకృష్ణుడు శిశుపాలుణ్ణి తొంభై తొమ్మిదిసార్లు క్షమించినా పశ్చాత్తాపం ప్రదర్శించని కారణంగా నూరో తప్పు తరవాత సంహరించాడు. ఇందులో తనను అవమానించాడన్న దానికంటే శిశుపాలుడిలోని అహంకారం, అపకార గుణాలకే శ్రీకృష్ణుడు శిక్ష విధించాడు. కురుక్షేత్ర యుద్ధాన్ని కూడా ధర్మ సంరక్షణార్థమే కృష్ణుడు నడిపించాడు. కౌరవులూ పాండవుల్లాగా బంధువులే అయినా ధర్మగ్లానిని పరిహరించేందుకే యుద్ధాన్ని ప్రోత్సహించాడు. ధర్మం చాలా సూక్ష్మమైంది. శ్రీరామ శ్రీకృష్ణుల్లాంటివారు ధర్మాన్ని అత్యంత వైపుణ్యంగా నిర్వహించారు. ప్రతి ఒక్కరూ వారి గురించి అధ్యయనం చేయవలసి ఉంది. వారు ఆదర్శంగా ఆచరించవలసి ఉంది. ధర్మాన్ని ఆరాధించేవారికి, గౌరవించేవారికి ఆచరణ మరీ కష్టతరమూ, అసంభవమూ ఏమీ కాదు. మంచిచెడ్డల్ని బేరీజు వేసుకునే నిపుణత, దాని ఆచరణలో నిజాయతీ ఉండాలి అంతే. ప్రాపంచకులైనా, పారమార్థికులైనా శత్రుత్వ భావన తగనిదే అవుతుంది. ముఖ్యంగా పారమార్థిక మార్గావలంబులు క్షమా హృదయులై, ఎవరితోనైనా ఆధ్యాత్మిక సంబంధాలను నెలకొల్పుకోవటం ఉత్తమం!

- చక్కెలం విజయలక్ష్మి

సంప్రదాయ సౌరభం

సంప్రదాయం ఒక జీవనది వంటిది. జీవనది ఎల్లప్పుడూ ఒకేరీతిగా ప్రవహించదు. ఒకే రూపులో ప్రవహింపదు. మధ్య మధ్య అనేక ఉపనదులను, ప్రవాహాలను తనలో లీనం చేసు కుంటుంది. నదీప్రవాహం లాగా జీవత్సంప్రదాయానికి ఎన్నో ఆటంకాలు, అవరోధాలు ఎదురవుతాయి. నేటి మానవుడి జీవితం నిన్న మొన్నటి మానవచరిత్ర ఆధారంగా నడుస్తుంది. తన గత చరిత్రను, పురాతన వైభవాన్ని విస్మరించిన జాతి ప్రగతిపథంవైపు నడవనూలేదు, అలాగే తిరోగతి మార్గం నుంచి తప్పించుకోనూ లేదు. మానవుడు నిరంతర గమనశీలి. సాగిస్తున్న జీవనయానంలో ఎన్నో ఒడుదొడుకులు, ఎత్తుపల్లాలు, చీకటివెలుగులు ఉంటాయి. ఒక సారి కాకున్నా, మరోసారైనా వెనకకు చూసి

ముందుకు నడవాలి. పాత తరం నుంచి నేటి వరకు అవిచ్ఛిన్నంగా సాగే సంప్రదాయానికి తల ఒగ్గి జీవించడం ఒకవైపు, సంప్రదాయ వ్యతిరేకతతో ఆధునికమంటూ వేగంగా వెళ్లే జీవితాలు మరోవైపు కనిపిస్తున్నాయి.

సంప్రదాయంలేని జాతి వెన్నెముక లేని శరీరం వంటిది. తన సంప్రదాయాలను నిలబెట్టుకోగలిగే జాతి పదికాలాలపాటు బతికి బట్టకడుతుంది. సంప్రదాయం ఒక జాతి మనోధర్మం. సత్సంప్రదాయం మానవుడి అంతరప్రకృతిని ప్రక్షాళనం చేసి తామసిక వికారాలను తుడిచివేసి అతణ్ణి దివ్య పదవికి చేరవేస్తుందనేవారు రాధాకృష్ణ పండితులు.

సంప్రదాయమంతా మూఢాచారమనే భావన సరికాదు. అపార ప్రతిభావంతుడైన వ్యక్తి తన

పూర్వులు నడచిన బాటలో నడవక నూతన మార్గాన్ని ఆవిష్కరించవచ్చు శ్రేష్ఠులు ఆచరించిన దాన్ని ఇతరులు అనుసరిస్తారు. కాలపరీక్షకు నిలవగలిగితే ఈ నూతన మార్గాలూ కొన్నాళ్లకు సంప్రదాయాలవుతాయి. శాశ్వతంగా నిలిచే సంప్రదాయాలు జాతి మనుగడను తీర్చిదిద్దుతాయి.

భారతీయులకు గర్వకారణమైన సంప్రదాయాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. ఈ దేశ ప్రజలు దుర్భర దారిద్ర్యం లోనూ సంతోషంగా ఉండగలగడానికి కారణం- సంతృప్తికీ, మనశ్శాంతికీ ప్రాధాన్యమిచ్చే సంప్రదాయాలే. ప్రపంచీకరణ మానవ జీవితంలోని అన్నిరంగాల్లోనూ విజృంభిస్తున్న పరిస్థితుల్లో పాశ్చాత్య ప్రభావం సంప్రదాయాలకు సవాలైంది. ఆహార, ఆహార్యాల్లోనే కాదు- మానవ జీవనసరళి మొత్తాన్ని పాశ్చాత్య నాగరికత ప్రభావితం చేస్తోంది.

పాశ్చాత్యులను అనుకరించడంలోని ఆలోచనారాహిత్యం కలవరపడల్సిన స్థాయికి చేరుకొంది. ఆర్భాటాలకు, కృత్రిమత్వానికి ప్రాముఖ్యమిస్తూ

అంతర్వీధి

ఆత్మవిశ్వాసాన్ని వెనక్కు నెట్టేస్తున్నాం.

దీపం వెలిగించడమంటే జ్ఞానద్వారాలు తెరవడం. చీకట్లోంచి వెలుగులోకి నడిపించమని మన ఉపనిషద్ రుషుల ప్రార్థన. పుట్టినరోజున దీపం వెలిగించి పెద్దల దీవెనలందుకోవడం మన సంప్రదాయం. దీపాలార్యే పద్ధతిని పుట్టినరోజు వేడుకల్లోనూ అనుసరిస్తున్నాం. తల్లిదండ్రులు దైవంతో సమానంగా నిత్యపూజార్చులని మన సంప్రదాయం చెబుతోంది. వారిని గౌరవించడానికి ఏడాదికో రోజును కేటాయించుకున్న పాశ్చాత్య విధానం మనకు ఎలా వాంఛనీయం? స్త్రీని విలాస వస్తువుగా చూపడాన్ని మనం పరాయి సంస్కృతి నుంచే

అలవరచుకున్నాం. స్త్రీని ఎలా గౌరవించాలో భారతీయ సంప్రదాయం చెప్పినట్లు ప్రపంచంలో ఎక్కడా చెప్పలేదు. ఈమె నా గృహలక్ష్మి. ఈమె

నా కన్నుల అమృతశలాక. ఈమె స్పర్శ నా శరీరానికి చందన చర్మ.. అని శ్రీరాముడు సీతను భావించిన తీరును భవభూతి చిత్రించాడు.

పెద్దలను, వృద్ధులను గౌరవించడం మన సంస్కృతి. శ్రీరాముని భక్తితో సేవించిన సోదరులు రామాయణంలోనూ, ధర్మరాజును గౌరవించి ఆయన మాట ప్రకారం అడవులకు నడచిన పాండవులు మహాభారతంలోనూ సాక్షాత్కరిస్తారు. పెద్దలను గౌరవించడమంటే వారికి విగ్రహాలు పెట్టి దండలు వేసి సరిపెట్టుకోవడం కాదు. వారి మార్గాన్ని అనుసరించడం సంప్రదాయం. మంచి సంప్రదాయాలను మనం విస్మరించడం అభ్యుదయం కాజాలదు. మన వ్యక్తిత్వాన్ని తీర్చిదిద్దేవి సత్సంప్రదాయాలే. సంప్రదాయం పరిమళభరితమైన పుష్పంలాంటిది. దాని సౌరభాలను ఆఘ్రాణిస్తూ జీవితాలను మాధుర్యభరితం చేసుకోవాలి.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

సమ్మక్క-సారలమ్మ జాతర

సమున్నత ఆశయం కోసం, జనం కోసం, నమ్మకన్న వారి కోసం ప్రాణాల్ని త్యజప్రాయంగా అర్పించిన అమరవీరుల్ని దైవ స్వరూపులుగా భావించి, పూజించడం జానపదుల సంప్రదాయం. ప్రత్యేకించి, గిరిజనులు వనదేవతల్ని, తమ రక్షణ కోసం పోరాడి అమరులైన శూరుల్ని ఆరాధ్యదేవతలుగా కొలుస్తారు. జాతరలు, తిరునాళ్లు, ఉత్సవాలు, సంబరాల నేపథ్యంగా వారికి కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా మొక్కుబడులు సమర్పించుకుంటారు. ఆ సంవిధానంలోనిదే మేడారం సమ్మక్క, సారలమ్మ జాతర. వరంగల్ జిల్లా తాడ్యాయి మండలం మేడారంలో రెండేళ్లకోసారి సమ్మక్క-సారలమ్మ జాతరను వైభవోపేతంగా నిర్వహిస్తారు. దురహంకారాల్ని అన్యాయాల్ని ఎదిరించి తమ జాతి శ్రేయస్సుకు యుద్ధభూమిలో బలైన సమ్మక్క, సార

లమ్మల్ని గిరిజనులే కాదు- గిరిజనేతరులూ భక్తితో పూజిస్తారు. రెండు వెదురు కర్రలకు కట్టిన కుంకుమ భరిణెలనే వనదేవతలుగా భావిస్తూ భక్తులు ఆరాధించుకుంటారు. ఆసియా ఖండంలోనే అతిపెద్ద గిరిజనుల జాతరగా ప్రఖ్యాతిగాంచిన ఈ వేడుక రేపటి నుంచి నాలుగు రోజుల పాటు ఎంతో సందడిగా కొనసాగుతుంది. సమ్మక్క సారలమ్మ ఆవిర్భావం, వారి పేరిట మేడారంలో జాతర నిర్వహించడానికి ఎన్నో విశేషాంశాల్ని కారణంగా చెబుతారు. అలనాటి కాకతీయ సామ్రాజ్య పరిధిలో గోదావరి తీరాన కోయతెగలు వేట ప్రధాన వృత్తిగా జీవనాన్ని సాగించేవి. ఓ సందర్భంలో అడవిలో వేటకు వెళ్ళిన పుడు పులుల సంరక్షణలో ఉన్న పసిపాపను గిరిజనులు కనుగొన్నారు. దైవాంశ సంభూతురాలిగా

తమ కోసం ఆవిష్కారమైన వనదేవతగా ఆ పాపను సంభావించారు. కోయతెగ నాయకుడు మేడరాజు మార్గశిర పౌర్ణమినాడు ఆ చిన్నారికి సమ్మక్కగా నామకరణం చేశాడని చెబుతారు. యుక్త వయస్కురాలైంది సమ్మక్క. కాకతీయుల సామంతుడు, తన మేనల్లుడైన పగిడిద్దరాజుకు సమ్మక్కనిచ్చి మేడరాజు వివాహం జరిపించాడు. ఆ దంపతులకు సారలమ్మ, నాగులమ్మ, జంపన్న జన్మించారు. ఓ సంవత్సరం తీవ్ర క్షామ పరిస్థితుల వల్ల పగిడిద్దరాజు, కాకతీయుల కప్పాన్ని చెల్లించలేకపోయాడు. దాంతో కాకతీయ ప్రభువు ప్రతాపరుద్రుడు వారిపై దండెత్తాడు. కోయరాజులు కాకతీయుల సైన్యాల్ని దీటుగా ఎదుర్కొన్నారు. భీకరమైన పోరాటం జరిగింది. సంపెంగవాగు దగ్గర జరిగిన పోరులో పగిడిద్దరాజు, నాగులమ్మ, సారలమ్మ, ఆమె భర్త గోవిందరాజు వీరమరణం పొందినట్లు చెబుతారు. శత్రువుల చేజిక్కిడం

ఇష్టంలేని జంపన్న సంపెంగవాగులో దూకి ఆత్మాహుతికి పాల్పడ్డాడు. అనాటి నుంచి సంపెంగవాగు జంపన్నవాగుగా మారింది. తన కుటుంబ సభ్యులందర్నీ కోల్పోయిన సమ్మక్క, కదనరంగానికి విచ్చేసి, శత్రుసైన్యాలపై అవర కాళికలా విరుచుకుపడింది. శత్రువులు ఆమెను వెన్నుపోటు పొడిస్తే, ఆఖరి క్షణం వరకు పోరాడి నెత్తురోడుతూ ఆమె మేడారానికి ఈశాన్య దిశగా ఉన్న చిలకలగుట్టపైకి వెళ్లి అదృశ్యమైందంటారు. నెమలినార చెట్టుకింద కుంకుమ భరిణెగా సమ్మక్క అవతరించిందనీ, అదే సమ్మక్క ఆనవాలని గిరిజనులు విశ్వసించారు.

అదృశ్యమైన సమ్మక్క అశరీరవాణిగా తన సందేశాన్ని గిరిజనులకు వినిపించిందంటారు. కుతంత్రాలతో సాధించిన రాజ్యం వీరభోజ్యం కాదు. ఈ గడ్డపై పుట్టిన ప్రతి వ్యక్తీ వీరుడిగానే జీవించాలి. ఈ రణస్థలంలో రెండు గద్దెలు కట్టించి, రెండేళ్లకోసారి ఉత్సవాన్ని జరపండి, భక్తుల కోరికలు నెరవేరతాయి' అని సమ్మక్క వేర్కొంది. ఈ సంఘటన ప్రతాపరుద్రుడిలో పరివర్తన కలిగించింది. అహాన్ని వదిలి, ఆధ్యాత్మిక చింతనతో సమ్మక్క-సారలమ్మలకు ఉత్సవాన్ని నిర్వహించాడు. అలా ప్రతాపరుద్రుడు ఏర్పరచిన సంప్ర

చుకుపడింది. శత్రువులు ఆమెను వెన్నుపోటు పొడిస్తే, ఆఖరి క్షణం వరకు పోరాడి నెత్తురోడుతూ ఆమె మేడారానికి ఈశాన్య దిశగా ఉన్న చిలకలగుట్టపైకి వెళ్లి అదృశ్యమైందంటారు. నెమలినార చెట్టుకింద కుంకుమ భరిణెగా సమ్మక్క అవతరించిందనీ, అదే సమ్మక్క ఆనవాలని గిరిజనులు విశ్వసించారు. అదృశ్యమైన సమ్మక్క అశరీరవాణిగా తన సందేశాన్ని గిరిజనులకు వినిపించిందంటారు. కుతంత్రాలతో సాధించిన రాజ్యం వీరభోజ్యం కాదు. ఈ గడ్డపై పుట్టిన ప్రతి వ్యక్తీ వీరుడిగానే జీవించాలి. ఈ రణస్థలంలో రెండు గద్దెలు కట్టించి, రెండేళ్లకోసారి ఉత్సవాన్ని జరపండి, భక్తుల కోరికలు నెరవేరతాయి' అని సమ్మక్క వేర్కొంది. ఈ సంఘటన ప్రతాపరుద్రుడిలో పరివర్తన కలిగించింది. అహాన్ని వదిలి, ఆధ్యాత్మిక చింతనతో సమ్మక్క-సారలమ్మలకు ఉత్సవాన్ని నిర్వహించాడు. అలా ప్రతాపరుద్రుడు ఏర్పరచిన సంప్ర

చుకుపడింది. శత్రువులు ఆమెను వెన్నుపోటు పొడిస్తే, ఆఖరి క్షణం వరకు పోరాడి నెత్తురోడుతూ ఆమె మేడారానికి ఈశాన్య దిశగా ఉన్న చిలకలగుట్టపైకి వెళ్లి అదృశ్యమైందంటారు. నెమలినార చెట్టుకింద కుంకుమ భరిణెగా సమ్మక్క అవతరించిందనీ, అదే సమ్మక్క ఆనవాలని గిరిజనులు విశ్వసించారు. అదృశ్యమైన సమ్మక్క అశరీరవాణిగా తన సందేశాన్ని గిరిజనులకు వినిపించిందంటారు. కుతంత్రాలతో సాధించిన రాజ్యం వీరభోజ్యం కాదు. ఈ గడ్డపై పుట్టిన ప్రతి వ్యక్తీ వీరుడిగానే జీవించాలి. ఈ రణస్థలంలో రెండు గద్దెలు కట్టించి, రెండేళ్లకోసారి ఉత్సవాన్ని జరపండి, భక్తుల కోరికలు నెరవేరతాయి' అని సమ్మక్క వేర్కొంది. ఈ సంఘటన ప్రతాపరుద్రుడిలో పరివర్తన కలిగించింది. అహాన్ని వదిలి, ఆధ్యాత్మిక చింతనతో సమ్మక్క-సారలమ్మలకు ఉత్సవాన్ని నిర్వహించాడు. అలా ప్రతాపరుద్రుడు ఏర్పరచిన సంప్ర

- డాక్టర్ కావూరి రాజేశ్ పటేల్

ఒంటరి పయనం

స్నేహితులతో జరుపుకొనే వేడుకలు సంరంభంగా ఉంటాయి. వారితో విహారయాత్రలు హుషారుగా, ఆనందభరితంగా సాగుతాయి. తీర్థయాత్రలైతే సత్సంగ ఫలాన్నీ ఇస్తాయి. కర్ణపేయంగా సాగే భజనలు, కోలాటాలు మనసును ఆనందతాండవం చేయిస్తాయి. అయితే ఈ ఆనందహేల ఎంతవరకు? మిత్రులు, సత్సంగులు సన్నివేశం నుంచి నిష్క్రమించేదాకానే! ఆ తరవాత వ్యక్తి, కుటుంబంతో లేదా సహచరుల పరిమిత సాంగత్యంలో గడుపుతాడు. పిచ్చాపాటీ కాస్లేవే! ఆనక? మానవుడి జీవిత సరళి ఒంటరి ప్రయాణమే. ఆహార నిద్రాదులవంటి చాలా కార్యాలు జీవుడు స్వయంగా ఆచరించాలే తప్ప, మరొకరు ఆచరిస్తే అది ఎంతమాత్రం ప్రత్యామ్నాయం కాబోదు.

మనిషి ఒంటరిగానే జీవనరంగ ప్రవేశం చేస్తాడు. అమృతకడుపులోనూ ఏకాంతవాసమే. ఆ బంగారు ఖైదులో ఉనికి తరవాత శైశవ, బాల్యావస్థలు అమాయకంగా గడుస్తాయి. సంపన్నుల ఇంట జన్మించినా, నిరుపేద కుటుం

బంలో పుట్టినా అయినవారితో మమేకం కొంతవరకే. కొన్ని అనుభవాలు పదిమందితోనూ పంచుకునే వీలున్నా-దేహావసరాలు, అనుభూతులూ ఒంటరి అనుభవాలే అవుతాయి. సుఖాలతో పాటు వ్యాధులు, బాధలూ మాన్యుడైనా సామాన్యుడైనా ఓ దేహధారిగా ఒంటరిగా అనుభవించాల్సిందే.

మానవుడు ఆత్మ స్వరూపుడు. మనసు, బుద్ధి, చిత్తం, అహంకారం అనే అంతఃకరణ చతుష్టయం అతడికే సొంతం. అతడి అనేక సమస్యలకు అంతఃకరణ- పరిష్కారం చూపగలుగుతుంది. మరో కోణంలో పరిశీలించినప్పుడు, ఈశ్వరాంశ సంభూతుడైన మానవుడు 'ఒంటరి' ఎన్నడూ కాదన్నది ఓ ఆధ్యాత్మిక సత్యం. బయటకు చెప్పుకోలేని విషయానుభవాలు, తప్పుపులు మనసులో ఒకసారి కదలాడితే, అంతర్యామికి అవి నివేదించుకున్నట్లే, చేరినట్లే. తన గోడు విన్నవించుకున్నాక అతడి భారం సగానికి తగ్గిపోతుంది. మనసు నేదతీరుతుంది. చల్లని మలయ సమీరం వీచినంతటి హాయి కలిగి, మనసు ఆహ్లాదభరితమవుతుంది.

మానవుణ్ణి మమకార వ్యామోహాలు తగ్గించుకోవాలన్నాయి శాస్త్రాలు. పెంచుకున్నాక వీడవలసి వస్తే, సంకెల

విడివడక సతమతం కావాల్సి రావడమే అందుకు కారణం. కన్నీటి జలధి సృజించుకునే కన్నా, మోహం వీడటమే విజ్ఞత అన్నది పండితుల భావన.

మరణానంతరం జీవుడిది ఒంటరి ప్రయాణమే- అన్నది లోకం ఎరిగిన వాస్తవం. జననం కానీ, చరమ పయనం కానీ తనకు తానుగా ఒంటరిగా చేసే మానవుడు జీవితంలో ఎదురయ్యే స్వల్ప బాధలకూ భీరువు కావడం విచిత్రం! లోక వ్యవహారాల వల్ల కలిగే వ్యతిరేకత ఎక్కువైతే, కొందరు ప్రాణాలు తీసుకోవడమూ కద్దు. అలా జరిగినప్పుడు ప్రాణంపోకడ కాల'ధర్మం' అనిపించుకోదు. వారు అనుసరించే ధర్మం (మతం)కానీ, వారికి వర్తించే చట్టంకానీ ఆ తరహా పిరికి చర్యను ఎంతమాత్రం ఆమోదించవు.

అందరికీ దైవమే అండ. ఆ అండ మానవ ఆకాంక్షలు, నమ్మకాలతో సంబంధంలేని కృపాకటాక్ష అమృత ప్రవాహ రుురి. దానర్థం ప్రపంచంలో ఎవరూ ఏకాకి కాదనే! వ్యక్తిలో అంతర్లీనంగా, అంతర్భాగంగా, ఆత్మరూపంలో దైవం స్థితుడై ఉండగా... ఎవరి బతుకూ ఏకాకి జీవితం అనిపించుకోదు. బిడ్డచేయి పట్టుకొని ప్రేమగా, లాలనగా నడిపించే తల్లిలా, తండ్రీలా దైవం ఉండగా జగత్తులో ఎవరు ఒంటరి అవుతారు? ఈ పరమసత్యం తెలుసుకున్నాక వ్యక్తి జీవనయానం ఇష్టంగా, మాధుర్య భరితంగా సాగిపోతుంది.

- గోపాలుని రఘుపతిరావు

అహింస

‘సృష్టిలోని జంతువులు ఇతర జంతువుల్ని ఆహారంకోసం, ఆకలైనప్పుడు చంపుతాయి. ఒక్క జంతువు మాత్రం వినోదం కోసం, భయం, పగ, ద్వేషంతో చంపుతుంది. ఆ జంతువు పేరే మానవుడు’ అన్న మార్క్ ట్వేన్ మాటలు అక్షరసత్యాలు. కరుణ, ప్రేమ, వాత్సల్యం, ఔదార్యం, స్నేహం, తృప్తి కొరవడినప్పుడు మనిషిలో హింసాగుణం పెరిగిపోతుంటుంది. ఒక దేశం సుఖం, సుభిక్షం, శాంతి సౌభాగ్యాలతో వర్ధిల్లాలంటే ఆ జాతి అహింసా మార్గంలో జీవన ప్రస్థానం కొనసాగించాలి.

ఆలోచనలో, వాక్కులో, ఆచరణలో సత్యనిష్ఠ కలిగిన వ్యక్తి అహింసాయుధాన్ని ప్రయోగించడంలో కడు సమర్థుడవుతాడు. అహింస అనే పరమధర్మాన్ని ప్రస్తావించినప్పుడు గౌతమ బుద్ధుడు,

బాపూజీ వంటి మహనీయులే స్ఫురణకు వస్తారు. అహింసా కరదీపికతో మానవుడిలోని అజ్ఞాన తిమిరాన్ని దూరం చేసి మోక్షప్రాప్తికి దారిని సుగమం చేసినది బుద్ధుడైతే, బానిస సంకెళ్లను ఛేదించి ఒక పెద్ద దేశానికి స్వాతంత్ర్య సిద్ధిని కలగజేసి మహోజ్జ్వల భవిష్యత్తును ప్రసాదించిన మహానుభావుడు మహాత్మా గాంధీ.

హింస రెండు రకాలు. శారీరక హింస, మానసిక హింస. కోరికలు, ఆశలు, మోహాలు, వ్యామోహాలు తీరనప్పుడు ప్రతీకార భావనలతో ఇతరుల్ని హింసించటం- శారీరక హింస. పంచభూతాత్మకమైన ప్రకృతిలో ప్రతి ప్రాణికి జీవించే హక్కుందన్న ఇంగిత జ్ఞానాన్ని మరచి బలవంతుడు బలహీనుణ్ణి శారీరకంగా గాయపరచే దుర్మార్గాన్ని ప్రత్యక్షంగా చూస్తున్నాం. ఇక మానసిక హింస- శారీరక హింసకన్నా మరీ ప్రమాదకరమైంది. మాటలతో, దూషణలతో, పరుష పదజాలంతో ఇతరులను హింసించే సంస్కార విహీనులది మానసిక హింస. ఎటువంటి అవాంఛ

నీయ వ్యామోహమైనా ఎంతటి ప్రజ్ఞాశాలినైనా మానసిక హింసకు పురిగొల్పుతుంది. శరీరానికి తగిలిన గాయం కొద్దిరోజులకు మానిపోతుందేమోకాని, మనసుకు తగిలిన గాయం ఎంతకీ మానదు. అందుకే ఆదిశంకరులంటారు- ‘నీలోను నాలోను ఒకే చైతన్యముంది. ఇక నాపై నీకు కోపమెందుకు? కనుక ఎవరినైనా హింసించాలనుకునే ప్రవృత్తిని మానుకో!’ మర్యాదపూర్వక సంభాషణం పరుల మనసుకు క్షోభ కలిగించదు. మధురవచనాన్ని మించిన వశీకరణ మంత్రమే లేదంటాడు గోస్వామి తులసీదాసు!

నడమంత్రపు సిరి, పదవి, అధికారం, నాయకత్వం... ఇవి సంప్రాప్తించినప్పుడు ఎంతో అప్రమత్తంగా ఉండాలి. ప్రేమతో, అభిమానంతో పలకరించి, సంస్కారం చిలకరించి ఇతరుల హృదయాలను దోచుకోవాలి. శ్రీరాముడు, హనుమ, భరతుడు, విదురుడు, అనసూయ, వసిష్ఠుడు, అగస్త్యుడు వంటి మహనీయులు అహింసాగుణానికి ఆదర్శప్రాయులై నిలిచారు. విశ్వామి

త్రుడు, దుర్యోధనుడు, రావణుడు, దుర్యోధనుడు, శిశుపాలుడు వంటివారెందరో హింసాప్రవృత్తికి దాసులై ఆదరణ కోల్పోయారు.

భూతదయ అనే ఒక సిద్ధాంతాన్ని అక్షరాలా

అంతర్వ్యమి

పాటించిన మనిషిలోకి హింసాభావం ఎన్నటికీ ప్రవేశించదు. హింసను త్యజించినవాడు పరమ హంసైపోతాడు. ‘సత్యం పలకాలి, అప్రియమైన సత్యం పలకరాదు’ అన్న భారత వచనం సర్వదా ఆచరణీయం. ఏ పరుష వచనంతో మన మనసుకు బాధ, వ్యధ కలుగుతాయో అలాంటి పరుషవచనాన్ని మనమెన్నడూ పలకకూడదు.

ఓ రాజు పులిని వేటాడుతూ తపస్సు చేసుకుంటున్న ఓ మునివద్దకు వచ్చాడు. ఆ పులి, ముని వెనక్కి వెళ్లి దాక్కుంది. ముని రాజును వారించి పులిని వదిలేస్తే నీకు ఒక మహిమాన్వితమైన రాయినిస్తాను. దానితో ఏ రాత్రినైనా తాకితే వెంటనే అది బంగారమైపోతుంది. అష్టైశ్వర్యాలతో నీ రాజ్యం సుభిక్షంగా ఉంటుంది’ అన్నాడు. రాజు ఆనందాశ్చర్యంలో మునిగిపోయి ‘ఇంత విలువైన రాతిని మీ వద్దే ఉంచుకుని బంగారం సృష్టించవచ్చు కదా!’ అని ప్రశ్నించాడు. ‘ఒక ప్రాణిని కాపాడటం కన్నా ఈ రాయి విలువైంది కాదు. అహింసను మించిన సంపద

లోకంలో మరేదీ లేదు నాయనా!’ అన్నాడు ముని. రాజు పశ్చాత్తాపం చెంది పులిని, రాతినీ వదిలి వెళ్లిపోయాడు. నాటి నుంచీ మాంసాహారాన్ని తన రాజ్యంలో నిషేధించి, అహింసాత్మకమైన పరిపాలన చేశాడు రాజు.

మనం కోరుకునే ముందు ప్రేమను, అహింసను, సత్యాన్ని, ఉపకారాన్ని మనమే పరులకు పంచిపెట్టాలి. అహింస, శాంతి స్థాపనకే వాసుదేవుడు కురుపాండవ సమరం చేయించాడు. సర్వ ప్రాణులను తనలా చూసుకొమ్మన్నాడు. పరుల సుఖదుఃఖాలను తన సుఖదుఃఖాలుగా భావించమన్నాడు. హింసవల్ల సాధించే విజయం తాత్కాలికం. అహింసవల్ల సాధించే శాంతి శాశ్వతం. ‘నిరంతరం సంతోష మనస్కులం కావాలంటే అహింసాపథం ఒక్కటే శరణ్యం’ అని పతంజలి ప్రవచనం. అదే మనిషిని అజాతశత్రువు చేస్తుంది. అవనికి సంజీవనీలా ఉపకరిస్తుంది!

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

ఏది సుఖం, ఏది దుఃఖం?

ఈ ప్రకృతిని గమనిస్తే ఒక విషయం మనకు స్పష్టమవుతుంది. పగలు, రాత్రి, పూర్ణిమ, అమావాస్య, వేసవి, వర్షకాలం... ఇలా పరస్పర విరుద్ధమైన ప్రకృతులు ఒకదాని వెంట మరొకటి వస్తూ సృష్టి నిర్విఘ్నంగా కొనసాగడానికి దోహదపడుతున్నాయి.

భగవంతుడి సృష్టిలో ఎటు చూసినా ఒక ద్వంద్వ ప్రకృతి, ఆ వెంటనే ద్వంద్వతీతమైన సమన్వయ స్థితి మనకు కనిపిస్తాయి.

ఈ ప్రకృతి పరిణామాలను మనిషి యథాతథంగా స్వీకరిస్తున్నాడు. ఎందుకంటే, మనిషి కూడా ప్రకృతిలో ఓ భాగమే.

ప్రకృతిలాగే మనిషి జీవితంలోనూ సుఖదుఃఖాలు సర్వసాధారణం. కాని- సుఖమే కావాలి, దుఃఖం వద్దు అని మనిషి కోరుకుంటాడు. ఇది

మనిషి సహజలక్షణం. సుఖం వల్లే మనిషికి సంతోషం కలుగుతుంది. దుఃఖం వల్ల మనిషి మానసికంగా కుంగిపోతాడు. దుఃఖం వల్ల కలిగే విషాదాన్ని ఏ మనిషీ భరించలేడు.

అసలు ఏది సుఖం, ఏది దుఃఖం?

ఈ రెండూ మనిషి మానసికస్థితికి సంబంధించినవి. సుఖం భౌతికానికి చెందినదైతే, దుఃఖం అంతరంగానికి చెందిన మానసిక స్థితి.

అసలు జీవితం అంటేనే సుఖదుఃఖాల కలయిక. ఒకటి లేకుండా మరొకటి ఉండదు. ఈ సత్యాన్ని అందరూ గ్రహించలేరు.

అందుకే మనలో ఎక్కువ మంది భౌతిక సుఖాల కోసం వెంపర్లాడుతుంటారు. పుట్టిన దగ్గర నుంచీ మనిషి పాకులాట అంతా సుఖం కోసమే. ఈ సుఖాలను సమకూర్చేది డబ్బు ఒక్క

టేనని భావించి, ఆ డబ్బు వేటలో మనిషి పరుగులు తీస్తుంటాడు. ఆ తృప్తి ఎంతకూ తీరదు.

డబ్బు వల్లే సుఖం ఉంటుందని భావించిన మనిషి చివరికి ఆ డబ్బు వల్లే కష్టాల్లో పడటం జరుగుతుంటుంది.

దీనికి కారణం ఒక్కటే. మనిషికి సంతృప్తి లేకపోవడమే. అందుకే గౌతమ బుద్ధుడు ఈ ప్రపంచంలో అన్ని దుఃఖాలకు మూలకారణం మనిషి కోరికలను కలిగి ఉండటమే అని చెప్పాడు. కోరికలను తృప్తి చేయడం వల్లే దుఃఖం అంతమవుతుందని బౌద్ధధర్మం వివరిస్తోంది. నిజానికి సుఖంలాగే విషాదమూ ఒక విధమైన మానసిక స్థితి. అదీ మనిషిని కుంగదీసినా, దానివల్లే జ్ఞానోదయం కలుగుతుంది. దుఃఖం, ఎన్నో సత్యాలను సాక్షాత్కరింపజేస్తుంది.

దుఃఖంలోంచే ఎన్నో మహత్తరమైన సందే

శాలు, ఉపదేశాలు పుట్టుకొచ్చాయి. ఆ సందేశాలే మనుషుల్ని జ్ఞానవంతులుగా తీర్చిదిద్దాయి.

క్రొంచపక్షుల వియోగం కళ్లారా చూసిన

అంతర్వీధి

వాల్మీకి హృదయం దుఃఖభారంతో ద్రవించింది. ఆ విషాదమే రామాయణ గ్రంథ రచనకు పునాదిగా మారి వాల్మీకిని మహాకవిని చేసింది.

ఓ చక్రవర్తికి కొడుకుగా పుట్టినా శ్రీరాముడు అరణ్యవాసం చేశాడు. సీతాన్వేషణలో ఎన్నో కష్టాలను భరించి అవతార లక్ష్మ్యాన్ని పూర్తిచేశాడు. అలాగే కురుక్షేత్ర సంగ్రామంలో అర్జునుడు విషాదయోగం అనుభవించి ఉండకపోతే భగవద్గీత ఆ నారాయణనుడి ముఖకమలం నుంచి ఉద్భవించేదా! దుఃఖం వల్లే మనిషి రాటుతేలుతాడు. మహామనిషిగా మారతాడు.

శీతోష్ణాలు ప్రకృతిలో ఎలా వస్తూ పోతూ ఉంటాయో మనిషి జీవితంలో కూడా సుఖదుఃఖాలు వస్తూ పోతుంటాయని చెబుతాడు గీతాకారుడు. ఒక్కసారి ప్రకృతిని అధ్యయనం చేయండి. ఎన్ని తుపానులు

ఎదురైనా రుతుధర్మం ప్రకారం ప్రవర్తిస్తుంది. ఎండ వేడిమినే కాకుండా ఎడతెగని వర్షాలను కూడా భరించి, పచ్చని ఆకులతో కళకళలాడి, ఫల పుష్పాలను ప్రాణికోటికి అందిస్తోంది. ప్రకృతిలాగా మనిషీ సుఖదుఃఖాలను స్థితప్రజ్ఞతతో స్వీకరించాలి. సముద్రం మీద ప్రయాణం చేసేటప్పుడు తుపానులు తప్పవు కదా! వాతావరణానికి తగినట్లుగా తెరచాప దిశను మార్చాలి. కష్టాలు వచ్చినప్పుడు మనిషి కుంగిపోయినా అవి పోవు. సాధనలో అవి ఒక భాగం. వాటిని భరించినప్పుడే సాధకుడి హృదయం శుద్ధి అవుతుంది. అప్పుడే ఆత్మ మేల్కొంటుంది. సాధకుడు ఆత్మజ్ఞాన సంపన్నుడవుతాడు. ఆత్మ సాక్షాత్కారం పొందాక సాధకుడు దేనికీ చలించడు. సుఖదుఃఖాలను రెండింటినీ సమదృష్టితో స్వీకరిస్తాడు. ఆ భగవంతుడికి నిజమైన భక్తుడవుతాడు.

- విశ్వనాథ రమ

దైవానుభవం

విద్యుత్ శక్తి గురించి స్పష్టంగా ఎప్పుడు తెలుస్తుంది? విద్యుదాఘాతానికి గురి అయినప్పుడు. తుపాను శక్తి గురించి ఎలా తెలుస్తుంది? ద్రోణి ఏర్పడినప్పుడు, సముద్రపు ఒడ్డున వీస్తున్న ప్రభంజనాల మధ్య నిలుచున్నప్పుడు. అగ్ని శక్తి గురించి ఎప్పుడు తెలుస్తుంది? వేళ్లు మంటకు తగిలి చురున కాలినప్పుడు. కళ్లముందరే సజీవరూపాలు దగ్గమైనప్పుడు.

అనుభవాలు కలగనంతవరకు అల్లాటప్పా కబుర్లు ఎన్నైనా చెబుతాం. దైవ శక్తి గురించి ఎలా తెలుస్తుంది? ఆలయదర్శనం వల్ల, విగ్రహాల పూజల వల్లకాదు. మనలో ఉన్న దైవాన్ని జాగృతం చేసి అనుభవంలోకి తెచ్చుకోవడం వల్ల. లేదా, మన సంకల్పాలు నెరవేరకుండా విఘ్నాలు కలుగుతున్నప్పుడు మానవాతీత శక్తి

ఆసరా అడుగుతున్నప్పుడు... ఆ శక్తి పనిచేసి మనల్ని నడిపిస్తున్నప్పుడు!

అనుభవాలే జీవితం. ఆధ్యాత్మిక అనుభవాలే దైవ జీవితం. నమ్మకం లేనిది అనుభవం రాదు. నమ్మి ఆచరించడంలోనే ప్రశాంతత ఉంది. నమ్మకం కలిగించుకోవడంలోనే సుఖ సంతోషాలు ఉన్నాయి.

దుక్కి దున్ని, నారుపోసి నీరుపెట్టినా, దైవ శక్తి అనుకూలించాలి. జన్మించే ప్రతి కొత్త శిశువు ఇంకా సృష్టి నడుస్తుందనే విషయానికి తార్కాణం. 'ఫోల్ కతమ్ దుకాన్ బండ్' అని భగవంతుడు ఒక్కక్షణం అనుకుంటే ఈ విశ్వం ఆగిపోదా? ఎవరికోసం ఎవరు ఈ పని చేస్తున్నారు? దైవాన్ని అర్థం చేసుకున్నవాళ్లు ఎంతమంది ఉన్నారు? దైవానుభవం కోసం అర్రులు చాచేవాళ్లు ఎంతమంది ఉన్నారు?

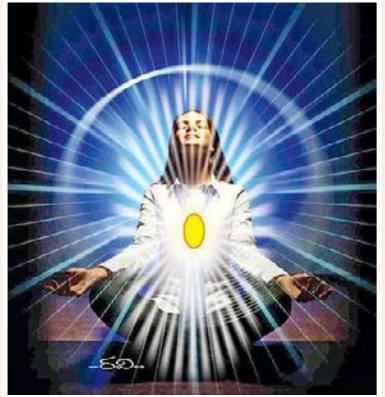
సౌందర్యాన్ని చూసి ఆనందిస్తాం. ఆ సౌందర్యాన్ని సృష్టించిన వాడొకడుంటాడు కదా! ప్రకృతిని చూసి పరవశిస్తాం. ఆ ప్రకృతిని నిర్మించి

నవాడు ఒకడు లేడా? మన హృదయం ఆ భావాల్లోకి విస్తరించనప్పుడు తోలుబొమ్మలు గానే మిగిలిపోతాం. ఆధునిక మహాయుగ యాంత్రికతలో పడికొట్టుకుపోయి, మానవ జీవన పరమార్థం మరచిపోతాం.

అనుభవాలు సులువుగా రావు. ఎముకలు పూచిక పుల్లైపోవాలి. రక్తం స్వేదంగా మార్చుకోవాలి. నిరంతర తపస్సు కొనసాగించాలి. ఊపిరిలో ఊపిరిగా దైవభావం నిండిపోవాలి అన్నారు మన పూర్వు రుషులు. ఆ మాట సత్యం కాదా? పరీక్షించుకోవాలి. దానికోసం బతకాలి.

కడుపు నిండిన మహారాజులు కోటి చెబుతారు. పిడికెడు మెతుకులు దొరకనప్పుడు దేవుడిని నిందించడమో, స్తుతించడమో జరుగుతుంది. దేవుడి ఉనికిని ప్రశ్నిస్తారు. 'పేదవాళ్ల స్నేహితుడు భగవంతుడు' అని చెబుతారు. ఎంతమంది పేదవాళ్లను దేవుడు వరించాడు? ఎంతమంది పేదవాళ్ల కోసం దేవుడు కష్టపడ్డాడు? దేవుడి గురించి పురాణాల్లో చద

వటం కాదు, మన గుండె గూట్లో ఎలా వెలుగుతున్నాడో తెలుసుకుని ప్రశ్నించాలి. గుండె

అంతర్విమ

గూట్లో ఎలా వెలుగుతున్నాడో తెలుసుకొని ప్రశ్నించాలి. అప్పుడు నిజమైన దేవుడు అనుభవంలోకి వస్తాడు.

వనాన్ని అడిగితే వసంతం గురించి చెబుతుంది. నదిని అడిగితే ప్రవాహం అంటే ఏమిటో తెలియజేస్తుంది. మేఘాన్ని కదిలిస్తే వర్షం అంటే ఏమిటో చూపిస్తుంది. మట్టిని ముట్టుకుంటే భూమి గొప్పదనం తెలుస్తుంది.

అన్నింటా తానే అయి వ్యాపించిఉన్న దివ్య శక్తి నీలో నాలో కూడా ఉంది. చూపు మారాలి. లోపలకు చూడాలి. ప్రేమతో హృదయాన్ని స్పృశిస్తే దైవ ప్రకంపనలు శరీరమంతా ఉద్దీపన చెందుతాయి.

ఇక దైవం ఎక్కడున్నాడు అన్న ప్రశ్నకు అర్థమే మారిపోతుంది. ఊపిరి కంటే దగ్గరగా ఉన్నవాడిని, ఊపిరిలో ఊపిరిగా ఉన్నవాడిని, అతడి ఉనికిని ప్రశ్నించే తత్వం మారిపోతుంది. గాలి వీల్చుకోవడానికి కాశీ వెళ్లాలా? గాలి అంతటా వ్యాపించి ఉంది.

అన్నమయ్యను తలచుకుంటే వేంకటేశ్వరుడు గుర్తుకు వస్తాడు. కబీర్ ను తలచుకుంటే శ్రీరాముడు గుర్తుకువస్తాడు. మీరాబాయిని తలచుకుంటే శ్రీకృష్ణుడు గుర్తుకు వస్తాడు. భక్తుల రూపాలే భగవంతుడి స్థానాలు. మన అనుభవాలే మనకు గీటురాళ్లు.

ముక్కు మూసుకుని గులాబీ తోటలో తిరుగుతుంటే పరిమళం ఎలా తెలుస్తుంది? కళ్లు మూసుకుని ఆకాశం వైపు చూస్తుంటే సూర్యోదయం ఎలా కనిపిస్తుంది? చెవులు మూసుకుని వనంలో తిరుగుతుంటే పక్షుల కిలకీలా రావాలు వినిపిస్తాయా? హృదయం మూసుకుని ఉంటే పరమాత్మ ఎలా కనిపిస్తాడు?

ప్రేమతో, దివ్యమైన భావాలతో ఆరాధించాలి. స్తుతించాలి. ఆక్రోశించాలి. ఇక భగవంతుడిని మన దగ్గరకు రాకుండా ఆపే శక్తి విశ్వంలో ఏదైనా ఉందా? లేదు గాక లేదు!

- ఆనందసాయి స్వామి

దర్శనం - ప్రదర్శనం

బమ్మెర పోతన ఈశ్వర ధ్యానం చేస్తూ శ్రీరామ చంద్రమూర్తిని దర్శించాడు. భక్తి మాధుర్యాన్ని స్వయంగా తాను అనుభవించాడు. శ్రీకృష్ణ లీలలను తాదాత్మ్యంతో వర్ణించాడు. తన భాగవత పద్యాలతో శ్రీహరి స్వరూపాన్ని ప్రదర్శించాడు. పోతన భాగవత మకరంద మాధుర్యాన్ని చవిచూసేవారందరికీ ఇది విదితమే. పోతన ఇంటికే కాదు; మన అందరి ఇళ్లకీ భగవంతుడు వస్తూనే ఉంటాడు. కానీ, మనమే తలుపులు బిడాయించుకొని ఉంటాం. దేవుడు ఏ దీనుడి రూపంలో మనకు దర్శనం ఇచ్చాడో, ఇస్తాడో మనకేం తెలుసు? లోకంలో ప్రదర్శనలు ఎక్కువ య్యాయి. ఎవరు నిజమైన దీనులో, ఎవరు వేషధారులో తెలియని పరిస్థితి ఏర్పడింది!

తిరుప్పావ్ శ్రీరంగనాథుణ్ణి దర్శించాలనుకున్నాడు. ఆయన మహాభక్తుడైనా, రెండు అవరోధాలున్నాయి.

ఒకటి, ఆయనకు కన్నులు లేవు. రెండోది, ఆ రోజుల్లో ఆయన వర్గానికి దేవాలయ ప్రవేశం లేదు. గుడి వెలుపలే ఉండి శ్రీహరిని గురించి భక్తిపారవశ్యంతో పాటలు పాడి తిరిగి వెళ్లేవాడు. అతడి భక్తికి మెచ్చి తిరుప్పావ్ ను భుజాలమీద ఎక్కించుకొని తన సమక్షానికి తీసుకొని రమ్మని సాక్షాత్తు ఆ శ్రీరంగడే పూజారిని ఆజ్ఞాపించాడు. స్వామి మహిమ వల్ల నేత్రాలు సైతం వచ్చాయి. శ్రీరంగనాథుని దివ్యమంగళ స్వరూపాన్ని గాంచి ధన్యత చెందిన తిరుప్పావ్, ఆ స్వామిలోనే లీనమై తిరుప్పావ్ ఆశ్వాసుగా పూజలందుతున్నాడు.

శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి దర్శనానికి లక్షల మంది వస్తుంటారు. ఒక్క క్షణ కాలమే సామాన్య భక్తుడికి దర్శన భాగ్యం లభించేది. 'ఇది చాలు... నా జన్మ ధన్యమైంది' అనుకుంటాడు నిజమైన భక్తుడు. సామాన్య భక్తుల దర్శనానికి ఆటంకం కలిగిస్తూ, అతి ముఖ్యవ్యక్తి తన పరివారంతో స్వామిసన్నిధిలో ప్రవేశించాడు. తన గొప్పతనాన్ని

ప్రదర్శించి సంతోషిస్తున్నాడేమోగాని, స్వామి దర్శనంతో మైమరచిపోతున్నాడా- సందేహమే!

లక్ష్మ్యశుద్ధి గలవాళ్లు లక్షలమందిలో ఉన్నా ఏకాంత చిత్తంతోనే ఉంటారు. పరిసరాలు వాళ్లను ప్రభావితం చేయవు. ప్రపంచ ప్రసిద్ధి గాంచిన శస్త్రవైద్యుడు ఒక అపూర్వ శస్త్రచికిత్సకు ఉపక్రమించాడు. ఆయన చుట్టూ వైద్యబృందమూ, సహాయకులూ, వైద్య విద్యార్థులూ మూగి ఉన్నారు. అన్ని దేశాల్లో ఆ శస్త్రచికిత్స శాఖకు చెందిన వైద్య నిపుణులు దర్శించడానికి వీలుగా ప్రసార యంత్రాలను, సాంకేతిక నిపుణులను ఆ శస్త్రచికిత్స కేంద్రంలోకి అనుమతించారు. మధ్యలో రోగిగ్రస్తుడు, అతడి పక్కన శస్త్రవైద్యుడు!- శస్త్రచికిత్స విజయవంతంగా పూర్తయింది. అందరూ ఆ వైద్యశిఖామణిని అభినందనలతో ముంచెత్తారు. ఒక విలేకరి ప్రశ్నించాడు- 'మీ చుట్టూ ఎందరో ఉన్నారు గదా! మీ ఏకాగ్రతను చెక్కు చెదరనీయకుండా శస్త్రచికిత్స ఎలా చేయగలిగారు?'

'నా చుట్టూ ఎవరున్నారు? మేం ముగ్గురమే

గదా ఉంది!' అన్నాడు వైద్యుడు. విలేకరి 'అదేమిటి అలా అంటారు? మీ సహాయకులు, వైద్య విద్యార్థులు మొత్తం పది హేనుమందైనా

ఉంటారు!' అన్నాడు. 'ఏమో! నాకు తెలిసినంత వరకు ముగ్గురమే! ఒకరు రోగి, ఇంకొకరు నేను, మూడో ఆయన... ఆ భగవంతుడు!' అని నింపాదిగా వెళ్లిపోయాడు ఆ ఉత్తమ వైద్యుడు.

జ్ఞానులు అన్నిచోట్లా వెలుగునే దర్శిస్తారు. వాళ్లకు అచేతనాలూ చైతన్యవంతంగా దర్శనమిస్తాయి. శంకరాచార్యులకు కాశీలో కశ్యపం కనబడలేదు. ఒక పవిత్ర క్షేత్రంగా మాత్రమే వారణాశిని వారు దర్శించారు. దివ్య ప్రకాశం ఆయన సందర్శనం గావించారు. 'కాశిక సర్వప్రకాశిక' అన్నారు. ప్రతిచోటా ప్రకాశించే పరమేశ్వరుని దర్శించి ఆయన పరవశించారు. రమణ మహర్షి అంతే! అరుణాచలంలో పర్వతం తన తల్లిగా, తండ్రిగా... తుదకు తానుగా ఆయన భావించారు. వీరందరికీ ఆదిగురువు శ్రీకృష్ణుడు. 'మీ ఎదురుగా ఉన్న పర్వతాన్నే పూజించండి' అని నందాదులకు తెలియజేశాడు. యాగం కోసం చేసిన పిండివంటలను పర్వతానికే పెట్టమన్నాడు. చివరకు హరే గిరై వాటిని స్వీకరించాడు.

పిడుగుల వాన నుంచి గోకులాన్ని రక్షించాడు.

దర్శించే శక్తి ఉండాలేగాని సృష్టిలో ప్రతిదీ సౌందర్య నిధానమే! సమయం సందర్భాన్ని బట్టి వాటి అందం ప్రదర్శితమవుతుంది. జ్యేష్ఠాదేవి, లక్ష్మీదేవి అక్క-చెల్లెళ్లు. ఒకసారి ఆ ఇద్దరికీ స్పర్ధ వచ్చింది. ఎవరు ఎక్కువ అందంగా ఉంటారు? - ఇదీ విషయం. దేవతల్ని నిగ్గుతేల్చమని ఇద్దరూ కోరారు. వాళ్లు ఏం చెప్పగలరు, ఎలా చెప్పగలరు? ఇద్దరిలో ఎవరికీ కోపం వచ్చినా ఫలితం ఒక్కటే! చెప్పినవాళ్లు దరిద్రులవుతారు. ఎవరూ ధైర్యం చేసి ముందుకు రాలేదు. ఇంతలో నారదుడు అక్కడకు వచ్చాడు. అక్క-చెల్లెళ్లు తమ సమస్యను ఆయన ముందుంచారు. నారదుడు ఒక్క నిమిషం ఆలోచించి ఇలా అన్నాడు- 'అమ్మా లక్ష్మీదేవీ! నువ్వు ఇంట్లోకి వచ్చేటప్పుడు సౌందర్యవతివి. తల్లి జ్యేష్ఠాదేవీ! నువ్వు ఇంట్లోంచి పోయేటప్పుడు సౌందర్యవతివి!'

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

సంతోషం

సంతోషం సగం బలం అంటారు. శరీరమంతా ఒకటే అయినా, ఆలోచనకు సంబంధించి మనిషిలో హృదయ పక్షం, శిరఃపక్షం అని రెండు రకాల విభజన ఉంది. భక్తి, దయ, ప్రేమ, స్నేహం, దేశభక్తి... ఇవన్నీ హృదయ పక్షానికి చెందినవి. యోచన, నైతిక ప్రవృత్తి, కార్యనిర్వహణ, వివేకం, దుఃఖ అధిగమనం లాంటివి శిరఃపక్షం. ఈ రెండూ సంతోష కారకాలే.

ఈమధ్యనే కథారచనకు నోబుల్ పురస్కారం పొందిన కెనడా దేశ రచయిత్రి ఎలైస్ మున్రో-సంతోషంగా ఉండటమే జీవన పరమావధి' అని వ్యాఖ్యానించారు. 'ఏం జరిగినా సరే... నువ్వు తట్టుకో గలవని భావించు. పరిస్థితులు ఎటువంటివైనా, నీ స్థితి తేలికవుతుంది. ఆ భావన, స్థితి నమ్మశక్యం కానంత బావుంటుంది. జరిగింది ఏదైనా సరే, నువ్వు సమ్మ

తించగలిగితే విషాదమే లేదు. ఉన్నా చాలా అల్పమై, నీ జీవన గతిని సుగమం చేస్తుంది... తేలికపరుస్తుంది' అంటుంది ఆవిడ. ఈ భావననే మన సంప్రదాయం మరోరకంగా, మరింత సాంద్రంగా చెబుతోంది.

ధర్మార్థ కామ మోక్షాలనే చతుర్విధ లక్షణాలను రామాయణ, భారతాలు సర్వకాలాలకీ తగిన రీతిని ఏర్పరచాయి. ఎలా నడుచుకుంటే, ఏ నియమాలు పాటిస్తే, ఏ నైతికతకు నిలబడితే, ఏ దోషాలు చెయ్యకుండా ఉంటే- మనిషి సుఖంగా ఉంటాడో, అన్ని ప్రాణులకు నెలవైన ఈ లోకం శాంతి సుఖాలకు నిలయమవుతుందో, ఆనందస్థితికి కారణమవుతుందో... అది ధర్మం. రాముడు మూర్తిభవించిన ధర్మం అంటారు. మహాభారత గాథకు కేంద్రం ధర్మరక్షణ.

ధర్మం పాటిస్తే, అర్థ కామాలు సవ్యగతిన సాగు తాయి. తన మనుగడకు కావాల్సినవి మనిషి సమ కూర్చుకోవటం- అర్థం. వాటిపై కోరిక కామం. ఈ చతుర్విధ జీవితం తిరిగి సంతోషానికే. ఆ సంతోషం శారీరకం కావచ్చు, మానసికం కావచ్చు, విడిగా ఎవరికి

వారికే కలిగే సంతోషం ఒక రకం. నలుగురితో కలిసి పొందే సంతోషం మరో రకం. ఇదే వ్యక్తిగత, సాంఘిక జీవిత వ్యత్యాసం. మనిషి సంతోషంగా ఉండాలనుకోవడం దోషం కాదు. తాను సంతోషంగా ఉంటేనే వేరొకరికి సంతోషం కూర్చగలిగేది. 'ఇతరులకు సహాయకారిగా ఉండు. సంతోషంగా ఉండటానికి ప్రయత్నిస్తూనే

ఉండు'- ఇదే సరైన జీవనసూత్రం.

సంతోషాన్ని పలువురు పలు రకాలుగా నిర్వచిస్తుంటారు. ఎవరు ఎలా చెప్పినా, సంతోషం ఒక మేధోస్థితి. ఆ స్థితికి చేరటానికి శరీరం ఓ ఉపకరణం. ఆ సంతోష స్థితిని సంపూర్ణంగా ఆస్వాదించటానికి మేధస్సును ఆయత్తం చెయ్యాలి. పంచేంద్రియాల ద్వారా అనుభూతమయ్యే ఆనందం మేధోపరమైన సుదీర్ఘ అనుభవం కావాలి. భౌతికమైనా, ఆధ్యాత్మికమైనా ఆ అనుభవం కోసమే జీవి తాపత్రయం. ఇహ పర సాధనకు ఆనందాన్వేషణే ఓ రకంగా మార్గం. మేధోగ్రహణ బాల్యంలో ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఏకాగ్రత, ధ్యానం, సాధన పిల్లలకు అలవాటు చెయ్యాలి. అప్పటి గ్రహణ జీవి తాంతం వారికి మేలు చేస్తుంది. వివిధ విషయగ్రహణ, విభిన్న అనుభవాలు మనిషి మెదడును చురుగ్గా ఉంచుతాయి. మెదడు చురుగ్గాఉంటే వృద్ధాప్యం రానట్టే లెక్క. నిత్యసంతోషం ఆరోగ్య రహస్యం, ఆనంద కీలకం.

- వి.రాజారామమోహనరావు

అపహాస్యాలు మనల్ని ఆపరాదు

అనంతోపాసన కోసం ఆధ్యాత్మిక జీవితాన్ని ఎన్నుకున్నా దాన్ని చివరివరకూ నిర్వహించడం, నిభాయించటం అత్యంత క్లిష్టతరమైన విషయం. ముఖ్యంగా గృహస్థులకు అది కత్తిమీద సామే. గృహంలో ఎవరూ మోక్షగాములు కాకపోయినా, కనీసం భక్తితత్వం అలవడనివారు లేకపోయినా- ఇక, ఆ సాధకుడికి ఆధ్యాత్మిక సాధన కత్తుల బోనే. కొన్నిసార్లు ఇంట్లో సాధన చేసే కొందరున్నా, ఇతరులు వారి వారి మనస్తత్వ వికృత పోకడల రీత్యా సాధకుడు ఎప్పటికప్పుడు సమాధాన భావాన్ని అతి కష్టంమీదే అయినా అలవరచుకోక తప్పదు. ఎందుకంటే కష్టమైనా, నిష్ఠరమైనా తన సాధనా అధ్యయనంలో అదో పరీక్ష. అదే అసలు పరీక్ష. ప్రాపంచిక విషయా

ల్లోనైనా విజయాన్ని సాధించవలసి ఉన్నప్పుడు పరీక్షలు ఎదుర్కోక తప్పదు. అనుకున్న ఫలితాన్ని సాధించకా తప్పదు. ఇక సున్నిత మనస్సులైన స్త్రీలు సాధనాపరులైతే అడుగడుగునా అవరోధాలు, అభ్యంతరాలు ఆమెను కట్టపాముల్లా కాటు వేస్తూనే ఉంటాయి. నిందలు, నిర్బంధాలు ఆమె మార్గంలో పల్లేరుముళ్లు పరుస్తూనే ఉంటాయి. మీరాబాయి, సక్కుబాయి, ఆదోని లక్ష్మమ్మ, తరిగొండ వెంగమాంబ లాంటి వారు ఇందుకు ఉదాహరణ. అయితే వారెవరూ తమ ప్రయాణాన్ని ఆపలేదు. అంటిన బురదను కడుక్కుంటూ, అతుక్కున్న ముళ్లను దులుపుకొంటూ ముందుకే సాగారు. కొంత ప్రయాణం జరిగాక దులుపుకొనే అవసరం కూడా లేకుండా

పోయింది. ఎందుకంటే వారికి సమస్యల స్పృహ లేకుండా పోయింది. తాము స్త్రీలమన్న అభద్ర తాభావమో, గెలవలేమన్న న్యూనతాభావమో వారిని ఎన్నడూ వెనక్కు లాగలేదు. ఎందుకంటే- వారి చూపు, గురి, ధ్యేయం... అనంతం, అవి నాశుడు, ప్రేమమయుడు. మొగలిరేకే అందుతున్నప్పుడు ముళ్లకెవరూ భయపడరు. పద్మాన్ని పొందాలనుకున్నప్పుడు పంకాన్ని గురించి ఎవరూ పట్టించుకోరు.

ఇది ప్రపంచం. మంచిగా ఉన్నా మట్టి చల్లుతుంది. మనవాళ్లయినంత మాత్రాన, ఇతరులైనా సరే, ప్రపంచానికి అతీతులు కారు. మనం కూడా వాళ్లకు అలాగే అనిపించవచ్చు. నిజమే కావచ్చు కూడా. మరి మనం... మనను మనం చక్కదిద్దుకుంటున్నామా? ఈ ప్రయత్నం ఇతరులకంటే మనకే ఎక్కువ అవసరం. ఎందుకంటే మన ధ్యేయం అత్యంత ఉత్కృష్టం, ఉన్నతో

న్నతం. దానికి తగిన స్థాయిలో మన ప్రయాణ సన్నాహం ఉండాలి. మన ప్రయాణం మిగిలిన

వారిలాంటిది కాదు. వారితో మనకు పోలిక లొద్దు. దిగజారిన తత్వాలతో మనకు పోటీలేదు, ఓటమి లేదు. సహనం కావాలి. అంతే. మన ఈ ఉత్కృష్ట ప్రయాణంలో మన సన్నాహానికి కావలసినవివే... సత్యం, సహనం, సేవ, క్షమ, వైరాగ్యం... ఇటువంటి సరళ సర్వోన్నత భావాలే. ఒక్కోసారి మన ఈ భావాలు కూడా

అంతర్వేది

ఇతరులకు అసహనంగా, కంటగింపుగా ఉంటాయి. గిల్లాలనో, గిచ్చాలనో చూస్తారు. మీ ఊహల్లోకి రాని భావాలను కూడా మనకు అంటగట్టి ఎండగట్టాలని చూస్తారు. మనమేం చేయగలం? సహనమే శ్రీరామరక్ష.

నిజమే, అవరోధాలను అధిగమించగలం. కానీ

అపహాస్యాలను హరాయించటం కష్టం. ధీమతికి ఈ బేరీజులు తగినవి కావు. అలాంటి అంచనాలతో ఉంటే, సతమతమైతే- అసలు ధీమతి కాదు. ధీమతి కానివారు పరమపదాన్ని చేరుకోలేరు. అసలు దాన్ని ఆశించే అర్హత ఉండదు. పాముకాటుకు భయపడేవాడు పామును పట్టుకునే ప్రయత్నం చేయడు. సంస్కారహీనులు మనల్ని విమర్శిస్తారు, వెక్కిరిస్తారు, వెనక్కులాగుతారు. స్పృహజ్ఞానం లేనివారిలా మనం ముందుకు పోవాలి... పాము కుబుసాన్ని జార్చుకుంటూ ముందుకు వెళ్లిపోతున్నట్లు. శరీరాన్ని, ఆ భావాన్ని వెనక్కు వదులుతూ ఆత్మభావంతో ముందుకు సాగాలి. అభిమానం, ఆత్మగౌరవం, వ్యక్తిత్వం... ఇవన్నీ లొకిలకు. లోకే శ్వరుణ్ణి ఆశించేవారికి కాదు. ఆత్మోపాసన చేసేవారికి కాదు.

- చక్కెలం విజయలక్ష్మి

మహాపురుషుడు

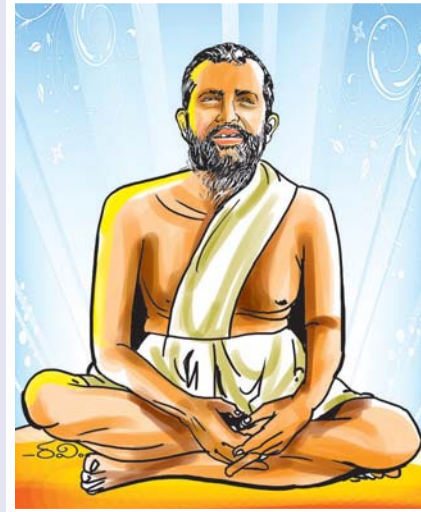
మహా పురుషులు ప్రమిదలో తైలంలా తాము అవిరి అవుతూ మానవాళికి వెలుగుమార్గాన్ని నిర్దేశిస్తారు. వీళ్ళ ఆధ్యాత్మిక సంపత్తులు. శక్తిమంతులు, కీర్తి, వివేకం, వైరాగ్యాలతో ప్రపంచాన్నే ప్రభావితం చేస్తారు. అలాంటివారెందరో మనదేశంలో జన్మించారు. భారతీయులకు సదా ఆధ్యాత్మిక ఆనందాన్ని కలిగిస్తూనే ఉన్నారు. అలాంటివారిలో గదాధరుడు ఒకడు. ఆయన అనంతర కాలంలో శ్రీరామ కృష్ణుడిగా విశ్వఖ్యాతి చెందారు. శ్రీరామకృష్ణుడు రత్నం లాంటివాడు. ఆయన జన్మించిన ప్రజలకు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాన్ని కలిగించేందుకు. సువాసనలను విరజిమ్మే పూలమొక్కవల్ల అడవి అంతా గుబాళిస్తుంది. అలాగే రామకృష్ణుడి వల్ల భారతదేశమంత టీకీ మంచిపేరు వచ్చింది.

1836లో శ్రీరామకృష్ణులు కలకత్తా దరిదాపుల్లోని ఒక గ్రామంలో జన్మించారు. ఆయనలో చిన్నతనం నుంచే చక్కని సృజనాత్మకత ఉండేది. చక్కని గాత్రంతో అప్పటికప్పుడు కథలు సృజించి పెద్దలకూ చిన్నలకూ చెప్పి రసస్పూర్తిని కలిగించేవాడు. ఒక సారి ఆయన తొమ్మిదేళ్ళ వయస్సులో తన ఇంటి పైకప్పు డాబాపై నిలబడి ఆకాశం వైపు చూస్తుండగానే ఆశ్చర్యకరమైన సన్నివేశం వినిలాకాశంలో కనిపించింది. ఒక మహర్షి చేతులు చాచి పక్షిలా గాలిలో

తేలిపోతూ కనిపించాడు. ఆయన వెంట ఒక హంస సైతం ప్రయాణిస్తోంది. గంగాతీరం వైపు నుంచి హిమాలయాలవైపు ఆ రుషీ

పక్షి వెళ్తున్నట్లు గదాధరుడు భావించాడు. తనకూ ఆయనకు ఏదో పూర్వజన్మ సంబంధం ఉన్నట్లు ఆయనకు అనిపించిందట. ఆ సంబంధాన్ని తిరిగి కొనసాగించాల్సిన విధి తనకున్నట్లు ఆయన మనసుకు తోచింది. ఆ తరవాత ఆయన లౌకిక విద్యపట్ల ఇష్టం కోల్పోయాడు. ఈ సంఘటన గురించి పలు సార్లు ఆయన తన శిష్యులకు చెప్పి పరమానందం చెందేవాడు. తొమ్మిది సంవత్సరాల నుంచి ఆయన తన పదిహేనో ఏడు వరకు కలకత్తా సమీప గ్రామాల్లోని పలు చిన్నా పెద్దా ఆలయాలను సందర్శించాడు. ఎక్కడైనా తనకు ఆకాశంలో తేలుతూ వెళ్తున్న దర్శనమిచ్చిన మహర్షి, ఆయనతో పాటు కనిపించిన విహంగం తారసపడతారేమోనని గదాధరుడు కలకత్తాకు పలు దిశలా తిరిగాడు. కాని, గదాధరునికి మళ్ళీ ఆ జీవద్వయం కనిపించలేదు. పదహారేళ్ళ వయస్సులో గదాధరుడు తన గ్రామం నుంచి కలకత్తాకు మారాడు. కలకత్తా దక్షిణేశ్వరంలోని కాళీమాత ఆలయంలో పూజారిగా విధులు నిర్వహించాడు. ఇక్కడే గదాధరుడికి కాళీమాత విగ్రహం సజీవంగా కనిపించింది. ఈ దృశ్యాన్ని తనను కలిసిన శిష్యులకు ఆనందంగా వివరించేవాడు. కాళీమాత కనిపించినప్పుడు ఆలయ పరిసరాలన్నీ వర్ణించ వీలులేనంతటి వెలుగులతో నిండిపోయాయట. తలుపులు గుడిగోడ

లన్నీ అదృశ్యమైపోయాయి. దేవత తప్ప ఆయనకు మరేమీ కనిపించలేదు. ఆ పరిస్థితిలో తాను పక్షి ఈక లాగా తేలిగ్గా మారిపోయాడట. అప్పుడు ఆయనకు కాళీమాత వదనంలో అంతులేని ప్రశాంతత గోచరించింది. ఒక చిన్నారి పసిపాపకు తన తల్లిని చూస్తే కలిగే ఆనందంతో అర్ధత అవహించింది. ఆ

తల్లిపాదాల వద్ద ఒక హంస కూర్చోని తడేకంగా అమ్మవారి వదనాన్నే అమాయక మొహంతో గమనిస్తోంది. ఆ ఆనందం ముందు ప్రపంచంలో ఇంకే ఆనందమైనా సముద్రం పైన రాలే వద్దవు చుక్క లాంటిదని శ్రీరామకృష్ణులు ఎందరికో వివరించేవారు. అమ్మపాదాల వద్ద ఉన్న హంస స్వరూపమే తాననే భావన ఆయనకు ఆ సంఘటన సందర్భంగా కలిగింది. ఆ తరవాత ఆయన తనను తాను శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసగా పేర్కొన్నారు. శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసకు పలు మార్పిక అనుభవాలు కలిగివి. చాలామార్లు పరవశంతో సమాధిలోకి వెళ్లిపోయే వారు. శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసలోని నిర్గుణ తత్వాన్ని యోగత్వాన్ని గమనించిన స్వామి వివేకానంద శ్రీరామకృష్ణ మిషన్ అనే సంస్థకు రూపకల్పన చేసి ఆ సంస్థ ద్వారా ప్రపంచానికి ఆయనను పరిచయం చేశాడు.

ఆయనొక హంస. చెడును వదిలి మంచిని మాత్రమే గ్రహించగలిగే పరమహంస. భారత జాతికి మొత్తం ఆధ్యాత్మిక ఔన్నత్యం కలిగించిన ఒక యోగి. ఆయనను స్మరించడం ఆయన కోసం తపించడం వైవంకోసం ఆరాధపడటం లాంటిదే. భార్య శారదాదేవిలో సైతం తల్లిని చూసిన మహాత్ముడాయన. శ్రీరామకృష్ణులు తన యాభయ్యో ఏట 1886లో తనువు చాలించారు. ఆయన పరివ్రాజకులు విశ్వమంతటా ఆయన వాణిని ఇంకా వినిపిస్తూనే ఉన్నారు... అలా ఆనంతకాలం వినిపిస్తూనే ఉంటారు.

- అప్పరుసు రమాకాంతరావు

తపస్సు

తపస్సు అంటే వేడి అని అర్థం. గట్టి ప్రయత్నం, కృషి అనే అర్థాలు కూడా ఉన్నాయి. తపస్సుకు సంబంధించిన భావాలు ప్రతి మతంలోనూ ఏదో ఒక రూపంలో కనిపిస్తాయి. రాజకీయ జీవనంలోనూ, వైజ్ఞానిక పరిశోధనల్లోనూ ఈ భావాలు ద్యోతకం అవుతాయి. ఉన్నత విలువల కోసం మనిషి కృషి చేసే ప్రతి రంగంలోనూ ఈ భావాలు కనిపిస్తాయి. జీవితంలో ఉన్నత విలువల్ని సాధించడం కోసం కష్టాలకోర్చి ఎవరైనా తనంత తాను ఉద్యమించి, చిరునవ్వుతో స్పందించడం మనకు కనిపిస్తుంది. మానవాళి మెరుగైన జీవితం గడపాలన్న తపన అది.

ఉపవాసం తపస్సులో ఒక భాగం. తనంత తాను ఆహారం తీసుకోవడం మాని, ఆత్మని గ్రహం, ఆత్మ నైర్మల్యం సాధించాలని మనిషి భావిస్తాడు. వదిలేసిన ఆహారం అంత విలువైనది కాదు. కాని, ఉపవాసం వల్ల సాధించాలన్నది ఉన్నతమైన లక్ష్యం. నిజమైన జ్ఞానం పొందాలనుకునే వ్యక్తి ఇంద్రియ సుఖాలు త్యజించడానికైనా సిద్ధపడతాడు. తన దేశ విముక్తి కోసం పోరాడే దేశభక్తుడు సంతోషంతో కష్టాలను ఎదుర్కొంటాడు. మృత్యు వునైనా చిరునవ్వుతో ఆహ్వానిస్తాడు. తన విధి నిర్వహణలో నీతివర్తనుడు శారీరక, మానసిక కష్టాలను, ఒత్తిళ్లను ఆనందంగా సహిస్తాడు.

ఉన్నతమైన ప్రయోజనం కోసం సాధించిన ప్రయోజనాన్ని వదులుకోవడం సాంస్కృతిక పరిణామ లక్షణం. జీవిత విలువలు నశించిపోకుండా కాపాడే ఏకైక కవచమది. దాన్ని నైతిక,

ఆధ్యాత్మిక పరిణామ సూత్రంగా భావించవచ్చు. ఒకదాన్ని పట్టుకొని ఉండకూడదు. దాన్ని వదిలేసి కదలాలి. 'త్యాగం ద్వారా జీవితాన్ని సుఖమయం చేసుకో' అని ఉపనిషత్ ద్రష్ట అంటాడు. మృగం పూర్తిగా ఇంద్రియాలపైనే ఆధారపడి జీవిస్తుంది. మనిషి శారీరక, ఇంద్రియ భూమికల్లో జీవిస్తున్నప్పటికీ ఇంకా ఉన్నత శిఖరాలపైపు కదలాలన్న ప్రేరణ అతడిలో ఉంది. ఆలోచనలను నియంత్రిస్తూ సామరస్య మానస జీవనాన్ని వికసింప చేసుకొంటాడు. మనసును నియంత్రిస్తూ నీతి, ధర్మం, సంస్కృతి, కళలు, విజ్ఞాన శాస్త్రం, తత్వశాస్త్రం, మతం వృద్ధి చేసుకొంటాడు. మానవ పరిణామంలో తపస్సుకు కీలక పాత్ర ఉంది.

తపస్సు అంటే శరీరాన్ని శుష్కింపజేసుకోవడమని అర్థం చేసుకోరాదు. గతకాలపు ప్రవక్తలు,

క్రాంతదర్శులు అటువంటి తపస్సును మానవాళికి ప్రబోధించలేదు. మానవ పరిణామ

అంతర్వ్యమి

హోమంలో అదొక సృజనాత్మక అగ్నికీల. ఒక మహోన్నత దివ్యజీవనం మానవ లక్ష్యమైతే, తపస్సు అందుకు ఉజ్వల మార్గం. సముజ్వల ఉపకరణం.

మనసులోని, ఇంద్రియాల్లోని మహత్తర శక్తుల్ని కేంద్రీకరింపజేయడమే మహోత్సృష్ట తపస్సు. అన్ని ధర్మాల కన్నా, అన్ని పుణ్యాల కన్నా అది అత్యుత్తమమైనది.

విశ్వమింకా ప్రాదుర్భవించని సమయంలో నామ రూపాలతో సృష్టి ఎలా చేయాలో తెలియక బ్రహ్మ తికమక పడుతున్నప్పుడు 'తపస్సు చెయ్యి' అనే మాటలు ఆయనకు వినిపించాయట. ఆ నాదం ఎక్కడ నుంచి వచ్చిందా అని బ్రహ్మ అటూ ఇటూ చూశాడు. తనతోనే ఉన్న పరాత్పరుని నుంచి ఆ సందేశం వచ్చినట్లు ఆయన గ్రహించాడు. తపస్సులలోకెల్లా గొప్పవాడైన బ్రహ్మ

పరిపూర్ణ ఏకాగ్రతతో మహోగ్ర తపస్సు ఆచరించాడు. సృష్టిని చేయగల జ్ఞానం, శక్తి పొందగలిగాడు. సృష్టికి మూలం తపస్సే.

తపస్సు అంటే ఏమిటని ఒకసారి భక్తాగ్రేసరుడు, సంస్కృత కవీశ్వరుడు అయిన కావ్యకంఠ గణపతిముని తన గురువైన రమణ మహర్షిని అడిగారు. 'నేను అనేది ఎక్కడి నుంచి ఆవిర్భవిస్తున్నదో వీక్షించు. అంతర్విలోకనం ద్వారా తెలుసుకో. సమస్త మంత్ర ధ్యానాల ఆవిర్భావ స్థానంలో మనసు లయం కావడమే తపస్సు' అని రమణ మహర్షి సమాధానమిచ్చారు.

సాహిత్యం, కళలు, విజ్ఞాన శాస్త్రం, ఆధ్యాత్మికత వంటి సృజనాత్మక మహత్వ రూపాల మూలాల్లో ఉన్నది తపస్సే.

- కె.యజ్ఞన్న

సౌందర్యం

అందాన్ని ఇష్టపడనివారెవరు? మనిషి గాని, దృశ్యంగాని అందంగా ఉంటే అందరూ చూస్తారు, ఆరాధిస్తారు. తమ అందాన్ని అందరూ చూడాలని, మెచ్చుకోవాలని చాలామంది అనుకుంటారు. దేవుడి చ్చిన రూపానికి మెరుగులు దిద్ది, అలంకరించుకొని అందంగా కనిపించాలని ఉబలాటపడతారు. మనిషి అందాన్ని ఇనుమడింపజేసుకోవడానికి అలంకారాలు మూడు రకాలు. సాత్విక, రాజస, తామసం. నిరాడంబరంగా ఉండి పవిత్ర భావాన్ని కలిగించేది సాత్వికం. ఆడంబరంతో కూడినది రాజసం. చూడటానికి వికారంగా, అసహ్యం కలిగించి, భరింపరానిదిగా ఉండేది

తామసం. చిత్రమేమిటంటే మనిషి మూడో రకమైన అలంకారమే వన్నెతెస్తుందని భ్రమపడి దానికోసం వెంపర్లాడతాడు.

ఏ విధమైన అలంకారాలూ లేని సహజ సౌందర్యమే ఉత్తమమని అభిజ్ఞాన శాకుంతలంలో కాళిదాసు చెప్పాడు. దుష్కర్మలను శకుంతలను తొలిసారిగా కణ్వుడి ఆశ్రమంలో చూడటం తటస్థించింది. చుట్టూ నాచు ఆవరించి ఉన్నప్పటికీ పద్మం అందం కనువిందు చేస్తుంది. దాని అందం తరిగిపోదు. చంద్రుడిలో మచ్చ ఉన్నా అందానికేం తక్కువ లేదు. ఎటువంటి అలంకారాలు లేకపోయినా నారబట్టలు ధరించిన శకుంతల ఆయనకు అద్భుతమైన సౌందర్యవతిగా కనిపించింది. ఆమె సౌందర్యం అతడిని ముగ్ధుణ్ణి గావించింది.

అలంకారభూషితమైన బాహ్య సౌందర్యం ఇంద్రియ గోచరమని, మోహజ

నకమని, క్షణికమని, తుచ్ఛమైనదని, నశ్వరమని దీనికన్న విలక్షణమై, అతీంద్రియ గోచరం, శాశ్వతమైన ఆత్మానందానుభూతే ఉత్తమమని సౌందర్యలహరిలో శంకరాచార్యులు నెలవిచ్చారు. నిర్మలమైన నవ్వు, వినయం, శాంతం, శీలం సద్గుణాలు. బ్రహ్మచర్యం, సద్విద్య, వాక్కుధ్ధి, క్షమ ఇత్యాదులు

అంతర్మయ

అలంకారాలు. అంతస్సౌందర్యం ముఖ్యం. వైదికవాక్కు మనిషిని పవిత్రుడిగా చేస్తుంది. మాటతీరే మనిషికి అందం. అలంకారాలు లేకపోయినా, కురూపి అయినా విద్యాసమలంకృతమైన మనిషి సుందరుడవుతాడని శంకరాచార్యులన్నారు.

పార్వతి సర్వాలంకారభూషితయై, అందమైన వలువలు ధరించి తపస్సు చేస్తున్న పరమశివుని నేవిస్తుంది. శివుడు కళ్లు తెరచి పార్వతిని గాంచి ఆమె లావణ్యానికి ముగ్ధుడై మోహవివశుడు కాబోయి నిగ్రహించుకొని ఆమెను నిరాకరిస్తాడు. పార్వతీదేవి బాహ్యలంకారాలు, బాహ్యసౌందర్యం తాను ఆరాధించి, భర్త కాబోయే పరమేశ్వరునికి ప్రీతి కలిగించవని, తన అలంకారాలు వ్యర్థమని తలచింది. భర్తకు ప్రీతి కలిగించేది భార్య సహజ సౌందర్యమని కాళిదాసు 'కుమార

సంభవం'లో పేర్కొన్నాడు. సౌందర్యం మనసును రంజింపజేయాలి. రెచ్చగొట్టకూడదు. పార్వతి అలంకారాలన్నీ తీసివేసి సాదా వస్త్రాలు ధరించి తపస్సు చేయసాగింది. శివుడు ఆమె అందానికి దాసుడయ్యాడు. బాహ్య సౌందర్యానికి పరమశివుడు అంతటివాడే మోహపరవశుడయ్యాడు. సామాన్యుల సంగతి చెప్పాలా? అయితే శివుడిలా నిగ్రహం పాటించకపోతే ఎవరికైనా పతనం తప్పదు. సీతారాములంతటి వారు బంగారు లేడి బాహ్యసౌందర్యానికి ఆకర్షితులైనందువల్ల అనేక అనర్థాలు అనుభవించారు. బాహ్య సౌందర్యం కాలగమనంతో, వయస్సుతో మాసిపోతుంది. అంతర్గత సౌందర్యం అజరామరమై నిలుస్తుంది.

— వి.ఎన్.ఆర్.మాళి

సౌఖ్యం

మానవుడు తాను సుఖంగా ఉండాలని కోరుకుంటాడు. అందులో అత్యాశలేదు, అది అనుచితమూ కాదు. సుఖంగా ఆనందంగా ఉండాలనే కోరిక మానవులకు సహజం.

తల్లిదండ్రులు తమ బిడ్డను సుఖంగా ఆనందంగా ఉంచుతూ గారాబంతో పెంచుతారు. విద్యాబుద్ధులు చెప్పిస్తారు. తమ బిడ్డ అతడి జీవితంలో కడదాకా సుఖంగా ఉండాలనేదే తల్లిదండ్రులుగా వాళ్ల తాపత్రయం. ఆ ఉద్దేశాన్నే బిడ్డ మనసులో పాదుగొల్పుతారు. ఆ బిడ్డ కూడా తాను పెద్దవాడయ్యాక సుఖంగా కాలం వెళ్ళబుచ్చాలని, భార్యాబిడ్డలతో హాయిగా ఉండాలనే తపనతో కష్టపడి, శ్రమించి విద్యాబుద్ధుల్ని అలవరచుకుంటాడు. తాను కూడా తన

బిడ్డను అదే దారిలో పయనించమని బోధిస్తాడు. బిడ్డ ప్రయోజకుడయ్యాడని తల్లిదండ్రులు, భర్త సంపాదనపరుడయ్యాడని భార్య ఆనందిస్తారు. సుఖంగా ఉంటారు.

ఈ సుఖం నిజమైన సుఖమేనా? మానవ జీవితానికి పరమార్థం ఇలాంటి సుఖాలేనా? కాదు. ఇలాంటి మిథ్యా సౌఖ్యాలు కాదు మనకు కావలసింది. నిజమైన సుఖం కావాలి. నిత్య సుఖం కావాలి. అంటే, భగవంతుడి సన్నిధానాన్ని పొందే సుఖం కావాలి. పరంధాముడి పాదసేవలో తరించే సుఖం కావాలి. లోకంలో జీవించి ఉన్నంతవరకే పరిమితమయ్యే ఇహలోక సుఖం, పారమార్థిక సుఖానికి సహాయకారి కాగలదా అని ఆలోచిస్తే ధనసంపదల చుట్టూ పరిభ్రమించే ఈ సుఖం నిజమైన సుఖం కాదని, అశాశ్వతమైందని అర్థమవుతుంది. ధనాన్ని సంపాదించడం, నిధిని సేకరించడం మానవుల జీవితలక్ష్యం కాకూడదు. పారమార్థిక జీవితమే

లక్ష్యం కావాలి. అందుకు భగవంతుణ్ణి భక్తితో సేవించాలి. అర్పించాలి. పూజించాలి. ప్రార్థించాలి. అయితే భగవంతుడు ఎక్కడ ఉన్నాడు! అతణ్ణి ఎలా అర్పించి ఆనందింపజేయాలి?

దైవ దర్శనానికి, దేవతార్చనకు దేవాలయానికి వెళ్తాం. ఆలయానికి ముందుగా ఉన్న మెట్లమీద వారు, గుడ్డివారు మొదలైన అంగ వికలురు, ఆకలితో ఉన్నవాళ్లు, బడుగు జీవులు ఆలయానికి వచ్చే భక్తుల్ని పిలుస్తూ ఉంటారు- తమ కష్టాలు తీర్చమని, తమను ఆదుకోమని! ఆ పిలుపును ఆ ఆర్తనాదాన్ని సాక్షాత్తు భగవంతుడి పిలుపుగా మనం భావించాలి. ఎందుకంటే వాళ్ల ఆత్మలూ మనందరి ఆత్మల్లాగే ఆ పరమాత్ముడి అంశాలే. భగవంతుడి స్వరూపాలైన వాళ్లకు మనం సేవ చేస్తే అది భగవంతుడికి సేవచేసినట్టే అవుతుంది. అందుకే, ఆ సేవలో భాగంగా వాళ్లను అన్ని విధాలా ఆదుకోవాలి. పరిశుభ్రంగా స్నానం

చేయించాలి. వస్త్రాలను ఇవ్వాలి. ఆహారాన్ని అందించాలి. అప్పుడే వాళ్లలోని ఆత్మలు సంతసిస్తాయి. అనాథలకు చేసే సేవను తనకు చేసిన సేవగా భగవంతుడు సంతసిస్తాడని మనకు తెలి

అంతర్మీమ

సిన విషయమే. అలాంటి దీనులు, అనాథలు దేవాలయం దగ్గరే కాదు, ఉదారులైన సజ్జనాళికి సమాజంలో అనేకచోట్ల తటస్థపడతారు. ఇరుగు పొరుగులో, వీధుల్లో, గ్రామాల్లో ఎంతోమంది కష్ట జీవులు, ఆకలి ప్రాణులు కనిపిస్తారు. వాళ్లకు సాయపడాలి. తమగోడు బయటికి చెప్పుకోవడానికి బిడియపడేవాళ్లూ కొందరుంటారు. అటు వంటివారినీ పసిగట్టి వాళ్ల కష్టాల్ని దూరం చేయాలి. ఇలాంటి సేవా కార్యక్రమాల్లోనే మనకు నిజమైన సుఖం లభ్యమవుతుంది.

తనకు మాలిన ధర్మమూ అనే మాట ఒక టుంది. తాను ఆకలితో బాధపడుతూ ఇతరుల ఆకలిని తీర్చిన రంటిదేవుడంతటి గొప్పవాళ్లం మనం కాలేకపోయినా, మనం వండుకొన్న దానిలోంచి పట్టెడన్నం ఇతరులకు పెట్టగలగాలి. నూతన వస్త్రాలు కాకపోయినా మనం వదిలేసిన చీరలు, దుప్పట్లు వంటి పాత బట్టల్ని అవి లేక ఇబ్బంది పడుతున్నవాళ్లకు ఇవ్వాలి. ఇలాంటి

పరహిత భావనను కొంచెంగానైనా మనం అలవరచుకోవాలి. ఈ భావనను నిత్యకృత్యమూ అన్నంతగా అలవాటు చేసుకోవాలి. అప్పుడే ఇతరుల్ని ప్రేమించి వాళ్ల కష్టాల్ని దూరం చేయగలుగుతాం. పరుల సేవ పరమాత్మ సేవ కాబట్టి ఆ సేవలో కలిగిన సౌఖ్యం అనిర్వచనీయమైనదవుతుంది. మనం సుఖంగా మనగలగడానికి సంతృప్తి కూడా బలీయమైన సాధనమని పెద్దలు చెబుతారు. మనకు ఉన్నదానితో, మనకు లభించిన దానితో మనం తృప్తిపడాలి. సంతృప్తి లేనిదే సౌఖ్యం లేదు. సంతృప్తిగల మానవుడు సుఖంగా ఉండగలడు. సంతృప్తిని మించిన ధనం లేదు. ధనంవల్ల లభించని సుఖం తృప్తివల్ల లభిస్తుందనేది ఉపనిషద్వాక్యం. నిధికాదు సుఖం. రాముడి సన్నిధి అయిన పెన్నిధి అనిర్వచనీయమైన సుఖం అనేది మహనీయ వాగ్దేయకారుడి మాట.

- కాలిపు వీరభద్రుడు

సమయం- సందర్భం

ప్రతి పనికి సమయ సందర్భాలు ఉంటాయి. సమయం ఆసన్నమైతేనే గానీ ఏ పనీ నెరవేరదు. సందర్భానికి తగిన పనులే రాణిస్తాయి, కార్యకర్తకు ప్రశంసలూ లభిస్తాయి. సమయానికి తగని విధంగా మాట్లాడేవాడిని అసందర్భ ప్రలాపి అంటారు. సమయ సందర్భాలు చూసి చెబితే కఠినాత్ముడైనా మాట వింటాడు. ఒక సమయంలో పలుకు బంగారమైతే, వేరొక సమయంలో మాట ఇబ్బందులు తెచ్చిపెట్టవచ్చు. సమయ సందర్భాలకు అతికినట్లు వ్యవహరించడం ఓ కళ! కొందరికది సహజంగా అబ్బుతుంది. మరికొందరు నేర్చుకొని రాణిస్తారు.

సమృత్తి తెలపాల్సిన సందర్భంలో అలా చేయకపోతే అపార నష్టం కలగవచ్చు. ఒక్కోసారి 'కాదు' అనే మాటను సున్నితంగా చెప్పాల్సి

వస్తుంది. తీరు సరిగ్గా ఉంటే మాట మంత్ర సదృశమవుతుంది. సమయస్ఫూర్తితో మాట్లాడవలసిన అవసరాన్ని వాగ్గేయకారుడు త్యాగరాజు నొక్కివక్కాణిస్తాడు. ఆయన పంచరత్న కీర్తనల్లోనిదైన 'సమయానికి తగు మాటలాడెనే' కీర్తనలో సద్భక్తుల నడత అలా ఉండవలసిన అవసరాన్ని రూఢి చేస్తుందనీ, అభక్తుల సాంగత్యాన్ని విడనాడి కష్టాలకు వెరవక శ్రీరామచంద్రుని అభయప్రదాతగా తెలుసుకోవడం విజ్ఞత అనీ తన మనసుకు ఉద్బోధిస్తాడు. స్వామికి ప్రియమైన భావాలను కీర్తనలుగా మలచాడాయన. 'నమోనమో రాఘవాయ' అనే మంత్రోపదేశంతో రామభక్తిని గురుముఖంగా అందుకున్న త్యాగయ్య సందర్భానుసారంగా శ్రీరామచంద్రుడికి తన ఆర్తిని వెల్లడించాడు.

సమయ సందర్భవశంగా మనిషి వ్యక్తిత్వం వెల్లడవుతుంది. ఆ ప్రాధాన్యాన్ని గుర్తించలేని మానవుడు లోక వ్యవహారాల్లో రాణించలేడు, లోకుల విశ్వాసాన్నీ చూరగొనలేడు. సమయ

స్పృహ కొరవడినవాడు ఎంతటి మేధావి అయినా ప్రజల మన్నన పొందలేడు. అలాంటివాడికి మాట తప్పేవాడిగానూ ముద్ర పడుతుంది. పరపతి పోతుంది. జీవితగమనం గాడి తప్పుతుంది.

'కాలం,' 'సమయం' పదాల భావంలోని సునిశితమైన తేడాను గుర్తించడంలో సాధకుడికి విజ్ఞత తోడ్పడుతుంది. 'కాలం'- అంశాన్ని స్థూలంగా వెల్లడించేది; 'సమయం'- సూక్ష్మాంశాన్ని తెలియజెబుతుంది. రోగికి ఔషధ సేవ, రాయవలసిన పరీక్షవంటి పనులు నిర్ణీత సమయానికి జరిగిపోవాలి. సమయానుసారంగా జరగనప్పుడు విపరీణామాలు సంభవించవచ్చు. 'సందర్భం' విలువ గుర్తించకపోతే అది చేదుజ్ఞాపకంగా నిలిచిపోతుంది. సమయసందర్భాలు పరస్పర ఆశ్రయాలు.

సమయ సందర్భాన్ని అనుసరించి మాట్లాడటాన్ని 'సమయస్ఫూర్తి' అంటారు. మహాకవిగా లోకానికి చిరపరిచితుడైన కాళిదాసు శివభక్తుడు. అందగాడు. దురదృష్టవశాత్తు ఓ రుషీశ్వరుడి

అంతర్వ్యమి

శాపానికి గురయ్యాడు. ఆ కారణంగా ఆయన తన విద్యత్తునంతా మరచిపోయి ఓ మూఢ చక్రవర్తిగా తయారయ్యాడు. అదలా ఉంటే, ఓ రాజకుమారి తనను మించిన పాండిత్యం గల పండితుని పెళ్లాడే ప్రయత్నంలో ప్రతి వరుసీ ఓడిస్తూ సంబంధాలు తేవలసిన ఆస్థాన పురోహితుడికి కొరకరాని కొయ్యగా తయారైంది. ఆమెకు సరైన గుణపాఠం నేర్పాలనే తలంపుతో ఉన్న అతడికి రుషీశ్వరుడి శాపకారణంగా శుంఠగా మారిన కాళిదాసు తాను కూర్చున్న చెట్టుకొమ్మను నరుక్కుంటూ అతడి కంట పడ్డాడు. అహంకారి రాకుమారికి బుద్ధి చెప్పేందుకు అతడే తగిన వరుడని భావించిన పురోహితుడు అతణ్ణి చక్కగా అలంకరించి పండితోత్తముడైన వరుడిగా రాజసభకు పరిచయం చేశాడు. సభలో గోడలపై అలంకరించి ఉన్న రావణ, కుంభకర్ణ, విభీషణాదుల చిత్రపటాల్లో రావణుడి చిత్రాన్ని చూసిన కాళిదాసు 'ఇతడేనా రా'భ'ణుడు?' అన్నాడు. రాకుమారి ఆశ్చర్య

పోయింది. సోదరత్రయంలో ఇద్దరికి వారి వేర్లలో 'భ'కారం ఉండగా రావణుడికి మాత్రం ఎందుకుం డకూడదని తలచి 'రావణుడు' బదులుగా 'రాభ'ణుడు' అని పెళ్ళికుమారుడు ఉచ్చరించాడని పురోహితుడు రాకుమారితో నమ్మబలికాడు. అప్పటికే కాళిదాసు అందానికి రాకుమారి ముగ్ధురాలైంది. అతగాడి పాండిత్య ప్రతిభకు సంబంధించి ఎటువంటి చర్చా చేయకుండానే రాకుమారి కాళిదాసును పెళ్ళాడింది. ఆ దంపతుల కథ తరవాత ఎటువంటి మలుపులు తిరిగినా, పెండ్లి కొడుకు పరువు కాపాడిన ఈ సన్నివేశం పురోహితుడి సమయస్ఫూర్తికి దర్పణం పడుతుంది.

సమయ సందర్భ స్పృహ వ్యక్తి ఔన్నత్యాన్ని ఇనుమడింపజేస్తుంది. అది మానవ జీవన వికాసానికి, శోభకు ప్రాణం పోసే అమృత గుళిక; అత్యున్నత సౌరభం!

- గోపాలుని రఘుపతిరావు

సత్యమేవ జయతే!

విజ్ఞాన శాస్త్రం అందించినట్లు వేదాంతం ఇవ్వదు. ఎవరికి వారే అన్వేషణలో పాల్గొనాలి. ఎవరికి వారే ఈ

మాయా ప్రపంచంలో ఉన్న కుళ్లు, కుతంత్రాలను; కన్నీళ్లను కడగండ్లను; దుఃఖం, దారిద్ర్యాన్ని; రోగం, మరణాన్ని ఈసడించుకోవాలి. ప్రశ్నించుకోవాలి. సమాధానం దొరికే వరకు మనసుతో పోరాటం చేస్తూనే ఉండాలి.

సత్యం తెలిస్తే మనుషులు అనంతమైన ప్రేమను, అనంతమైన అనురాగాన్ని దైవంలా ఎందుకు ప్రదర్శించరు? ఎవరికి అబద్ధాలతో గడపాలని ఉంటుంది? ఎవరికి మాయలో తలమునకలు కావాలని ఉంటుంది? ఎవరికి చిన్న పిల్లలు ఆటబొమ్మలతో గడుపుతున్నట్లు ఈ అశాశ్వతమైన సంపదను కాపలా కాయాలని ఉంటుంది? ఎన్నటికీ ఉండదు.

సత్యం తెలియాలి- మనుషులు మారిపోతారు. సత్యం తెలియాలి- ప్రేమ గుండెల్లో

పొంగుతుంది. సత్యం తెలియాలి- ఈశ్వరుడు ముక్కున వేలేసుకునేటట్లు మనుషుల్లో యోగులు బిలబిలమంటూ బయటకు వస్తారు.

అయితే ఈ సత్యాన్ని ఎవరు దాచారు, ఎందుకు దాచారు, ఎందుకు దాస్తున్నారు? మనం అజ్ఞానంలో పడి కొట్టుకోవడం భగవంతుడికి ఇష్టమా? భగవంతుడు జ్ఞాన స్వరూపం కదా. ఎందుకిలా జరుగుతోంది?

అంటే, సత్యానికి మనకి మధ్యలో ఏదో అడ్డు ఉంది. దాన్ని తొలగించుకోవాలి. ఆలస్యం చెయ్యకుండా ఆ తెరను ఆవిష్కరించుకోవాలి. సత్యదర్శనం చేసుకోవాలి. సత్యసాక్షాత్కారం మన హక్కు. అది తెలియకుండా ఏ ఒక్క పనిచేసినా అది మన పురోగతికి పనికిరాదు. వెంటనే సత్యం తెలియాలి.

వనంలో వసంతం ప్రవేశించినప్పుడు కోయిల కూయకుండా ఉండలేదు. మేఘజలం కురుస్తు

న్నప్పుడు చాతక పక్షి తాగకుండా ఉండలేదు. చంద్ర కిరణం సోకినపుడు కమలం వికసించకుండా ఉండలేదు.

సత్యం తెలిస్తే మన ముఖాలు దీనత్వంతో,

హీనత్వంతో మసిబారి ఉండవు. తేజస్సుతో వెలుగుతాయి. సత్యం తెలిస్తే మన శరీరాలు పరోపకారంలో మునిగి తరించడానికి తహతహలాడతాయి. సత్యం తెలిస్తే మన మనసులు సంకుచిత పంజరాల్లో చిక్కుకుని విలవిల్లాడవు.

పూర్ణస్వాతంత్ర్యం సాధించి చిదాకాశంలో హాయిగా ఎగురుతాయి.

సత్యమే పరమావధి. అది తెలిస్తే అన్నీ తెలిసినట్లే. తప్పుడు తాదాత్మ్యంతో బతకడం వల్ల సత్యం మరుగున పడిపోయింది. మేకను పదిమంది అజ్ఞానులు కుక్క అని అనడం వల్ల అది కుక్కగా భ్రమసినట్లు, మన జీవితాలను అజ్ఞానం శాసిస్తోంది.

మావితో శిశువు కప్పబడినట్లు తెలివితక్కువ వాళ్ల ప్రపంచంలో సత్యానికి స్థానం ఎక్కడుంటుంది? దాన్ని వెదికేవారు ఎవరు? ఒక్కసారి మనల్ని సత్యం వరిస్తే జీవితం వెలి

గిపోతుంది. మరణ రహస్యం ముడి విడిపోతుంది. ఈ లోకం ఇలా ఉండదు. సమత్వం, సమదర్శనత్వం వెల్లివిరుస్తాయి. కాకి గూట్లో కోయిల ఎందుకు పెరుగుతుందో అర్థమవుతుంది. శివుడు, అంటరానివాడు ఒకడేనని అర్థమవుతుంది. వంగ కవి రవీంద్రుడు కలలుగన్న ప్రపంచం కళ్ల ముందర సాక్షాత్కరిస్తుంది.

అటువంటి బంగారుయుగం ఒకటి రాబోతుందన్న ఆలోచనే ఆనందం కలిగిస్తుంది. ఈ స్వప్నం సాకారమవుతుందా! సత్యం మన మీద దయ చూపిస్తుందా? కురూపి నుంచి బ్రహ్మం వరకు ఆ సత్యం ఎల్లెడలా వ్యాపించి ఒక్క అజ్ఞానినైనా మిగల్చకుండా తన లోపలకి తీసుకోదా?

ఒక రోజు అది జరుగుతుంది. దాని కోసం తయారవుదాం. మహానుభావుల సంకల్పం కూడా అదే. సత్యమేవజయతే!

- ఆనందసాయి స్వామి

కీర్తి కాంక్ష

పరిశీలించి చూస్తే, సాధారణంగా జీవితంలో అన్నీ జంటగా గోచరిస్తుంటాయి. ఒకదానికొకటి భిన్నంగా కాకపోయినా, ఒకరకంగా సమతుల్యత కాపాడటం కోసం అన్నట్లుగానూ కనిపిస్తుంది. హక్కులన్నవి కర్తవ్యంతో కలిసివస్తాయి. స్వేచ్ఛ అనేది బాధ్యతతో కూడి ఉంటుంది. గుర్తించాల్సిందల్లా- ఒకటి వ్యక్తమైతే మరోటి అవ్యక్తం. కొన్నింటిని సులభంగా గుర్తించడానికి వీలవుతుంది. కచ్చితంగా చెప్పేయొచ్చు మరికొన్నింటి విషయంలోనే మెదడుకు పదునుపెట్టాలి. జ్ఞాపక శక్తికి పని చెప్పాల్సి ఉంటుంది. ఏ సిద్ధాంతమైనా ఆ అవ్యక్తమైనదాన్ని గుర్తించినప్పుడే మనసులో నాటుకొంటుంది. ఫలితాలను పొందడానికి కావల్సిన విధానాన్ని రూపొందించుకోవడానికి అవకాశం ఏర్పడుతుంది. అలాంటి జంటలోని దాని

కోసం నిరంతరం ఎక్కువమంది ఆరాటపడేది, వెంటపడేది, తాపత్రయపడేది- 'కీర్తి'. అధిక సంఖ్యకులకు ఇది అమితమైన ప్రీతిని కలిగించేది. కొందరికి అంతర్జాతీయ గుర్తింపు కావాలి. దానికోసం తలమునకలవుతుంటారు. మరి కొందరు జాతీయస్థాయి గుర్తింపు కోరుకుంటారు. కొద్దిమంది కుటుంబ పరిధులతో సరిపెట్టుకుంటారు. మరికొందరు వాళ్లు పనిజేసే కార్యాలయాల్లోనో, నివసించే వాడల్లోనో తమకు గుర్తింపు కోసం ఆరాటపడతారు. స్థాయిలో భేదం అంతే.

ఎన్నో గంటలు ఏకధాటిగా పాటలు పాడటం, సంగీతాన్ని వినిపించడం, రోజులతరబడి నడవడం, పైకిలు తొక్కడం, గోళ్ళనో, గడ్డానో పొడుగ్గా పెంచుకోవడం, లెక్కకు మించి తినడం... ఇలా ఎన్నో 'మొట్టమొదటి సారి' 'మొదటి వ్యక్తి' అనిపించుకునే ప్రయత్నం చేసి విభిన్నరంగాల్లో ప్రత్యేకత కోరుకునేవారు కనిపిస్తుంటారు.

ఎక్కువగా ఉండేవాళ్ల సంఖ్య చాలా ఎక్కువ. తాను పోయినా, తన పేరు చరిత్రలో నిలిచిపోవాలనే వ్యక్తుల ప్రయత్నమే ఈ కీర్తి అన్న దానివెంట పరుగెత్తేలా చేస్తుందనేది మానసిక శాస్త్రవేత్తల అభిప్రాయం.

కీర్తి ముందుగా ఒక శక్తిని కలగజేస్తుంది. కొన్ని సందర్భాల్లో కీర్తి ద్వారా కలిగిన శక్తి ఎటువంటి సంపదల్నీ తీసుకురాకపోవచ్చు. ఓ గౌరవానికో, పురస్కారానికో కారణం కానూవచ్చు.

కీర్తి చెరిగిపోకుండా ఉండాలంటే? కీర్తితో పాటు జంటగా ఉండేదేమిటి? 'సంపదేమో' అనే భ్రమను కలిగిస్తుంది. సంపద ఏర్పడితే గౌరవమర్యాదలు వాటంతట అవే వస్తాయనే వాదనను పూర్తిగా తప్పుపట్టలేం. సంపద అనేక మైనవాటిని సంపాదించి పెడుతుంది. సంపాదించుకున్నది ఏదైనా సమసిపోక తప్పుదు. మనకు మనంగా సృష్టించుకున్నది ఏదీ శాశ్వతం కాదనేది సత్యం. సృష్టించిన దేని వెలనైనా విపణి వీధి నిర్ణయిస్తుంది. కీర్తి వర్ధిల్లాలి అంటే- అది

ఏ కారణంగా వచ్చింది, సమాజానికి ఎంతవరకు ప్రయోజనం అనేది చాలా ముఖ్యం. పవిత్రగ్రంథాలు చిరస్థాయిగా నిలిచి ఉంటాయి. అవి దైవ శక్తిని పెంపొందించటానికి, ఆ అనుగ్రహంతో సన్మార్గంలో నడిపించటానికి దోహదపడతాయి.

అంతర్జ్యోతి

నాయకులకు శక్తి- ప్రజలు. తల్లిదండ్రులకు వారి పిల్లలు, వంటచేసే వ్యక్తికి అతడు తయారుచేసే ఆహారపదార్థాలు, నేత కార్మికుడికి అతడి నైపుణ్యం బహిర్గతపరచే దుస్తులు... ఇలా ప్రతిరంగంలోనూ. అందుకే కీర్తి అనేది ప్రయోజనకరమైన సేవల ద్వారా లభిస్తుంది. సేవలెక్కడైతే ఉంటాయో అక్కడ కీర్తి ఉంటుంది. అది పవిత్రతపైన ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈ మార్గాన్ని గుర్తించినప్పుడే మనిషి లేకపోయినా అతడు చేసిన సేవలు, ఆచరించిన విధానాలు నిలిచిపోతాయి. తద్వారా ఆ వ్యక్తి చిరస్మరణీయుడవుతాడు. అందుచేతనే విలువలను కాపాడే గురువును ఎల్లకాలం తలచుకుంటారు. పాఠశాల విద్యార్థులు, వారి కుటుంబ సభ్యులూ గుర్తుంచుకుంటారు. కీర్తి వెనక సదుద్దేశం ముఖ్యమని గుర్తించాలి.

సమాజంలో కీర్తికోసం పడే పాట్లను చూస్తూనే ఉన్నాం. విషయం ఏమీ లేకపోయినా గుర్తింపు కోసం, కీర్తిప్రతిష్ఠలకోసం ఎన్ని వక్రమార్గాలైనా

అనుసరించేవాళ్లు చాలామంది కనిపిస్తారు. చనిపోతే ఎవరూ పట్టించుకోరేమోనన్న అనుమానంతో, భయంతో బతికుండగానే తమ శిలావిగ్రహాలను తయారు చేయించుకునేవాళ్లూ లేకపోలేదు. కీర్తికి అపకీర్తికి మధ్యన ఉన్న గీత చిన్నదే.

తమ జీవనవిధానంలో ఎందరినో ప్రభావితం చేసిన మహాత్మాగాంధీ, రామకృష్ణ పరమహంస, స్వామి వివేకానంద లాంటివారు, జీవితాలను ప్రయోగశాలలకు అంకితం చేసిన గొప్పగొప్ప శాస్త్రవేత్తలు... ఎవరిని తీసుకున్నా వారేనాడూ కీర్తికోసం ప్రత్యేకంగా ఏదీ చేయలేదు. ఒక కర్తవ్యంగా, ఒక ఆదర్శంతో, ఒక దీక్షతో పనిని దైవంగా భావించినవారే. వారు చేసినదాంట్లో నలుగురికీ 'మంచి' ఉంది. సమాజోద్ధరణ ఉంది. వారు చేసే పుణ్యమే వారిని గొప్పవారిని చేసింది. మరపురాని మహనీయులుగా చరిత్రలో నిలిపిందనేది అందరూ గ్రహించాల్సిన సత్యం.

- మంత్రవాది మ హేశ్వర్

గుణగణాలు

‘గుణం’, ‘దోషం’ అనే పదాలు ప్రపంచస్పృష్టి మొదలుకొని ప్రపంచ ప్రళయం దాకా లోకంలో వ్యాపించి ఉంటాయి. వీటికి అడుగడుగునా, అణు వణువునా చోటు లభిస్తుందంటే అతిశయోక్తి కాదు. దోషరాహిత్యం గుణం అయితే, గుణరాహిత్యం దోషం అని చెప్పవచ్చు. దోషాలకు సభ్య సమాజంలో ఆదరణ ఉండదు కనుక దోషాల గురించి ప్రస్తావించకపోవడమే మంచిది. గుణాల గురించి ఎంత ఎక్కువగా చెబితే, మానవాళికి అంత ఎక్కువగా లాభం చేకూరుతుంది. చంద్రుడి పదహారు కళల్లో మచ్చ వెలవెలబోయి నట్లు గుణాలముందు దోషాలు నిలువనే నిలువ లేవన్నది అక్షర సత్యం. కనుక మనిషి ఎప్పుడూ గుణాలను గురించి మాట్లాడాలి. వాటినే అనుసరించాలి. వాటినే ఆచరించాలి.

మానవుడి శరీరం పైకి అందంగా కనబడుతున్నంత మాత్రాన అతడి స్వభావం(గుణం) అందంగా ఉన్నదని చెప్పడం సాధ్యం కాదు. ఎందుకంటే శరీరం వేరు, గుణం వేరు. శరీరానికీ, గుణానికీ ఏమాత్రం సంబంధం ఉండదు. అందుకే నీతికోవిదులు- ‘శరీరానికీ, గుణానికీ నక్కకూ, నాకలోకానికీ ఉన్నంత దూరం ఉంటుంది. శరీరం ఏ క్షణంలోనైనా నశించవచ్చు.. కానీ, గుణం ఎన్నో వేల సంవత్సరాల దాకా నిలిచి ఉంటుంది’ అంటారు. ఈ మాట సంపూర్ణ సత్యమే. అయితే, గుణాన్ని సాధించడం ఎంతో కష్టం. గుణ సాధనకోసం ఎన్నో అగచాట్లు పడాలి. నియమపూర్వకంగా జీవించాలి. కష్టనష్టాలను ఎదుర్కోవాలి. తాను పలికిన మాటపై నిలబడటం కోసం జీవితాలనే త్యాగం చేసిన మహాత్ములను తలచుకొంటే గుణసాధన ఎంత కష్టమో, క్లిష్టమో తెలుస్తుంది. అందుకే పెద్దలంటారు- ‘గుణవంతులకు కష్టాలెక్కువ, వక్రమార్గంలో వెళ్లేవారికి సుఖాలెక్కువ. మధురంగా పలికే చిలుక

లనే కదా పట్టి బంధించి, పంజరంలో పెడతారు! కర్ణకరోరంగా అరిచే కాకులను ఎవరైనా ఇంట్లో పెట్టుకొంటారా?’ అని. ఇది యథార్థమే అయినా వక్ర మార్గంలో వెళ్లాలని ఎన్నడూ అనుకోరాదు. ఎన్ని కష్టాలెదురైనా గుణమే ఆభరణం! గృహానికి మంగళతోరణం!!

గుణవంతుల కథలనే కావ్యాలుగా మలచి, చదువుకోవాలని కావ్య శాస్త్రకోవిదులు అంటారు. అందుకే వాల్మీకి- ‘ఈ వర్తమాన ప్రపంచంలో అత్యంత గుణవంతుడు ఎవడున్నాడో అతణ్ణి గురించి వివరించమని నారద మహర్షిని కోరతాడు. అతడి గురించి తాను కావ్యం రాస్తానంటాడు. అప్పుడు నారదుడు సంతోషించి మర్యాదాపురుషోత్తముడూ,

అంతర్వేది

ఉన్న తుమ్మెదలవంటి సుజనులను ఆకర్షిస్తాయి. దగ్గరికి చేర్చుకుంటాయి’ అంటారు పెద్దలు. అమ్మ తమయ్యమైన కళలు ఉన్నందువల్లే చంద్రుణ్ణి

సంపూర్ణ గుణవంతుడూ అయిన శ్రీరాముడి చరిత్రను కావ్యంగా తీర్చిదిద్దమని వాల్మీకిని ఆదేశిస్తాడు. దీనివల్ల గుణానికిగల గొప్పతనం ఎంతటిదో తెలుస్తుంది.

గుణానికి ఉన్న గొప్పతనం ఏమిటంటే, ఎవరిలోనైనా ఒక్క గుణం ఉంటే చాలు, అది మరొక గుణాన్ని పుట్టిస్తుంది. ఇలా ఒక్కొక్కటిగా గుణాలు పెరిగిపోతాయి. అనేక గుణాలకు ఆశ్రయమిస్తాయి. అప్పుడు ఎక్కడ చూసినా గుణాలే మిగులుతాయి. ‘గుణాలు సుగంధాల వంటివి. అవి ఎక్కడో దూరాన

శివుడు తలపై పెట్టుకొన్నాడు. దేవతలు ఎందరో ఉన్నా వాళ్లను తన తలకు ఎత్తుకోలేదు. ఇదే గుణానికి గల విశిష్టత. గుణవంతుడు ఏ స్థానంలో ఉన్నా అతడు వెలిగిపోతూనే ఉంటాడు. రత్నాన్ని తలపై పెట్టుకున్నా, మెడలో వేసుకొన్నా, చేతికి కట్టుకొన్నా, పాదానికి తొడిగినా దాని విలువ ఒకేవిధంగా ఉంటుంది గానీ, తరిగి పోదు. గాజుపెంకును తలపై పెట్టుకొని ఊరేగినా ఏం ప్రయోజనం? దానికి విలువ ఉండదు.

అందుకే లోకంలో ప్రతి మనిషీ గుణంకోసం ప్రయత్నించాలి. పక్కదారిలో దోషాలకు చోటు ఇవ్వరాదు. దోషాల వల్ల వ్యక్తి నాశనం కావడమే గాక, అతడి చుట్టూ ఉన్న సమాజానికీ హాని కలుగుతుంది. పాలివ్వని ఆవుల మెడలో ఎన్ని గంటలు కడితే ఏం లాభం, వాటిని ఎవరైనా కొంటారా? కొననే కొనరు. అందువల్ల గుణమే ధనం. గుణమే ఘనం. గుణమే జీవనం!

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

శివోహం

పరమ జిజ్ఞాసువు, కారణజన్ముడైన ఒక విద్యార్థిని ఒక ఆధ్యాత్మిక గురుత్తముడు 'నీ వెవరివి?' అని ప్రశ్నించాడు ఆ విద్యార్థి సవినయంగా నమస్కరించి 'చిదానందరూపః శివోహం శివోహం' అని సమాధానం చెప్పాడు. ఇక్కడ శివుడు అన్న పదానికి పరబ్రహ్మం అనే అర్థం. మనం పరమేశ్వరుడు, శివుడు అని అర్థం చెప్పుకొంటే సందర్భోచితంగా ఉంటుంది. ఏ వ్యక్తి అయినా 'నేను శివుడిని, నేనే శివుడిని' అని మనసులో అనుకున్నా, పైకి అన్నా బాగానే ఉంటుంది. శివతత్వాన్ని అర్థం చేసుకుని శివుడిలాగా ప్రవర్తిస్తే ఇంకా బాగుంటుంది.

శివం అంటే శుభం అని అర్థం. శివుడు అంటే శుభాన్ని కలిగించేవాడు. శం అంటే సుఖం. శంకరుడు అంటే సుఖాన్ని కలిగించేవాడు. పాలసముద్రం నుంచి హాలాహలం

ఆవిర్భవించినప్పుడు లోకాలన్నీ భయకంపితాలై హాహాకారాలు చేస్తుంటే శివుడు ఆ ఘోర విషాన్ని అరచేతిలోకి తీసుకొని ఆనందంగా తాగాడు. తనకు వెలుపల ఉన్న లోకాలకు, తనకు లోపల ఉన్న లోకాలకు ఇబ్బంది కలగకుండా దాన్ని తన కంఠ ప్రదేశంలో నిలుపుకొన్నాడు. ఇతరుల ఇబ్బందిని తొలగించడం మన పని అయినట్లయితే, మనం ఆ పనిని చేసి తీరవలసిందే. వారికి వచ్చిన ఇబ్బందిని తీర్చవలసిందే. ఇదీ శివతత్వం!

శివుడు అభిషేక ప్రియుడు. భక్తిప్రపత్తులతో ఒక్క ఉద్ధరిణిడు నీళ్లు తీసుకొని 'హరహర మహాదేవ!' అంటూ శివలింగం మీద పోస్తే చాలు. ఒక్క మారేడు దళాన్ని తీసుకొని 'ఓం నమశ్శివాయ!' అంటూ శివలింగం మీద ఉంచితే చాలు- శివుడు పొంగిపోతాడు. అతగాడి కోరికలనన్నింటినీ తీరుస్తాడు. మనవద్దకు వచ్చిన వ్యక్తి ఎంత విలువైన వస్తువును తెచ్చాడనేది కాదు, ఎంత ఆప్యాయతతో తెచ్చాడనేది ప్రధానం. మనం చూడవలసింది

అర్థాన్ని కాదు, ఆత్మీయతనే. ఇదీ శివతత్వం! శివుడు రుద్రుడు. అపరిమితమైన ఆగ్రహం కలవాడు. అదే శివుడు పరమ శాంత మూర్తి కూడా! శివుడి ఫాలనేత్రంలో భయంకరమైన అగ్ని ఉన్నది. తలమీద చల్లని వెన్నెలను కురిపించే చంద్రుడున్నాడు. మన్మథుడు తన మీద బాణంవేసిన సమయంలో శివుడు కాలాగ్నిరుద్రుడయ్యాడు. తన మూడో కంటి మంటతో అతణ్ణి భస్మీపటలం చేశాడు. మన్మథుడి భార్య రతి దీనంగా ప్రార్థించగానే చల్లబడ్డాడు. ఆమెకు పతిభిక్ష పెట్టాడు. కోపమనేది మనిషికి చాలా సహజమైన లక్షణం. దీర్ఘక్రోధం పనికిరాదు. ఇరుగు పొరుగుకు నష్టాన్ని కలిగించే క్రోధం అసలు పనికిరాదు. పశ్చాత్తాపం చెందినవారిని క్షమించే గుణం ఉండాలి. ఇదీ శివతత్వం!

ఎక్కడో గగనతలంలో ఉన్న గంగానదీ ప్రవాహం ఒక్క ఊపున భూమి మీదకు

దూకితే చిన్న మట్టిముద్దలాంటి భూగోళం మొత్తం తడిసి బద్దలైపోవటం ఖాయం. అటు

అంతర్విమి

వంటి సంకట పరిస్థితిలో భగీరథుడు 'త్వమేవ శరణం మమ' అంటూ ప్రార్థిస్తే శివుడు తన రెండు చేతులనూ నడుంమీద మోపి, రెండు పాదాలనూ కైలాస పర్వతశిల మీద స్థిరంగా ఊని గంభీరంగా నిలబడ్డాడు. ఆకాశం నుంచి ఒక్క ఊపున దూకిన గంగను తన శిరస్సు మీద భరించాడు. జటాజూటంలో బంధించాడు. ఒక్క పాయను వదిలి గంగను నిదానంగా హిమవత్పర్వతం మీదకు పంపాడు. మన సమక్షంలో ఏదైనా మహాప్రమాదం జరగబోతూ ఉంటే దాన్ని ఆపగలిగిన సామర్థ్యం మనకుంటే మనం ఆపవలసిందే. ఇదీ శివతత్వం!

శివుడు విభూతిరాయుడు. విభూతి అంటే ఐశ్వర్యం. అన్ని విధాలైన ఐశ్వర్యాలకూ ఆయన అధిపతి. సమస్త సంపదలకూ అధీశ్వరుడైన కుబేరుడు అతడికి ప్రియమిత్రుడు. అయినప్పటికీ శివుడు నిరాడంబ

రుడే! మన ఘనత అనేది మన వ్యక్తిత్వంలో ఉండాలి. మన ప్రవర్తనలో ఉండాలి. మన కర్తవ్య నిర్వహణలో ఉండాలి. అంతేకానీ, బాహ్యవేషంలో కానేకాదనటానికి శివుడే ఉదాహరణం; ఆదర్శం. ఇదీ శివతత్వం!

మహాన్యాసం అనే శివాభిషేకంలో దశాంగ రౌద్రీకరణం అని ఉంది. అదేవిధంగా షోడశాంగరౌద్రీకరణం కూడా ఉంది. ఇవి మన శరీరంలోని లలాటం, నేత్రం మొదలైన పది అవయవాల్లోనూ, శిఖ, శిరస్సు మొదలైన పదహారు అవయవాల్లోనూ శివుడున్నాడని తెలియజేస్తున్నాయి. అంటే, మన శరీరం యావత్తూ శివస్వరూపమేనన్నమాట. మన శరీరం ఇంత పవిత్రమైనదీ, విలువైనదీ కనుక దీన్ని మనం సత్కార్యాల కోసమే వినియోగించాలని దీని అంతరార్థం. శివోహం-నేను శివుడిని; నేనే శివుడిని అనే మాటకు అసలైన అర్థమిదే!

- డాక్టర్ పోలేపెద్ది రాధాకృష్ణమూర్తి

జయాపజయాలు

జయించాలనే ఎవరైనా ఆటలో పాల్గొంటారు. ఓడిపోతామేమోనని భయపడి ముందే ఆట మానటం క్రీడాకారుడి లక్షణం కాదు. తుప్పు పట్టిన మేకులా ఒక మూల పడి ఉండటం కన్నా ఆడి ఓడటం మేలు. అనుభవం వస్తుంది. ఆటలో మెళకువలు తెలుస్తాయి. ఒకనాటి విజయానికది సోపానమవుతుంది.

సమ ఉజ్జీల మధ్య ఆటల పోటీ హర్షదాయకం. ఈ పోటీలో ఎవరు గెలిచారన్నది ముఖ్యం కాదు. ఆట గెలుస్తుంది. ప్రేక్షకులు ఆనందిస్తారు. అందరికీ తెలుసు, ఆటలో జయాపజయాలు దైవాధీనమని. ఒకసారి ఒక జట్టు గెలిస్తే మరోసారి రెండో జట్టు గెలవ వచ్చు పదేపదే ప్రయత్నించటం వల్ల క్రీడాకారుడిలో దాగిన ప్రతిభ బయటకి వస్తుంది.

ఏదో ఒకనాడు అత్యుత్తమ దశకు చేరుతాడు. ఆటలో ఓడినప్పుడు కాని వాస్తవంగా జయించటంలోని పరమానందం క్రీడాకారుడి అనుభవానికి రాదు. నెగ్గినవాడు ఓడినవాడిని గేలి చేయకూడదు. మరోసారి ఆడి గెలవమని ప్రోత్సహించటం క్రీడాస్ఫూర్తిని పెంపొందిస్తుంది.

గెలుపులో ఆనందముంది. ఓటమిలో బాధ ఉంటుంది. రెండింటినీ సమానంగా తీసుకోలేకపోతే రెండు తీరాలు లేని నదిలా ఉంటుంది జీవితం. ఎవరికైనా విజయానికి నాలుగు మూలాలు కావాలి. ఒకటి ఆత్మవిశ్వాసం. రెండోది మనోబలం. మూడోది ఆటలో మెళకువలు. చివరిది ఆటలో నైపుణ్యం.

అన్నింటిలోకి ముఖ్యమైనది ఆత్మవిశ్వాసం. అది ఒక బృందంగా ఆడే ఆటలో బాధ్యత తీసుకొనేందుకు కావాల్సినంత ఆత్మస్థైర్యాన్నిస్తుంది. ఆడేటప్పుడు జరిగిన తప్పులు తక్కినవారివని, ఒప్పులన్నీ తనవని అనుకొనే స్వార్థ

బుద్ధి లేకుండా అంతా కలిసిమెలిసి పథకం వేసుకొని ఆడితేనే లక్ష్యం నెరవేరుతుంది.

అలాగే, ఒక కుటుంబంలోని సభ్యులందరూ క్రీడాబృందంలోని ఆటగాళ్ళలాంటి

వారే! ఇంట్లో ఎటువంటి ఒడుదొడుకులు వచ్చినా కలత పడకూడదు. కష్టాలకు కలవరపడకూడదు. ఒత్తిడికి కుంగిపోకూడదు. ఒక రిసెంసర్ నిందించుకోకూడదు. అంతా సమాన బాధ్యతను స్వీకరించాలి. అప్పుడే కుటుంబంలో సుఖశాంతులు నెలకొంటాయి.

ఎవరికి వారు కుటుంబంలో కలిగే సుఖాలన్నీ తమ వల్లనేనని, దుఃఖాలన్నీ తక్కినవారి వల్లనేనని నిందలకు పాల్పడితే ఆ ఇల్లు నరకసదృశమవుతుంది. ఎలాంటి ఘర్షణలకు దారి తీయకుండా, అంతా ఎవరికి వారు నియంత్రణలో ఉండాలి. ఓర్పు, క్రమశిక్షణ, ఏకాగ్రత వల్లనే ఇది సాధ్యం. మనోబలం కలవారే దీనికి సారథ్యం వహించగలుగుతారు. కుటుంబంలో చిన్నా పెద్దా తేడా లేకుండా ప్రతి ఒక్కరి అభిప్రాయానికీ విలువనిచ్చి నప్పుడే అది శాంతి నిలయమవుతుంది.

ఇంట్లో ఎవరికి కష్టం కలిగినా అది తామం

దరిద్రీ అన్న భావనతో ఉండాలి. ఎవరు పరీక్షలో తప్పినా అది అందరి అపజయంగా భావించాలి. తమకు తాము ధైర్యం చెప్పుకొన్నట్లుగానే, తప్పినవారికి అండగా నిలిచి మరో ప్రయత్నం చేయమని ప్రోత్సహించాలి. అటువంటివారే తమ పరీక్షలోనూ ఉత్తీర్ణులవుతారు. మధ్య మధ్య ఓటములు అడ్డుపడినా వారు కుంగిపోరు. అవి జీవితమనే ఆటస్థలంలో చిన్న చిన్న గొప్పలుగా భావించి అంతా దైవం మీద భారం వేసి ముందుకు సాగిపోతుంటారు. అలాంటి వారికి భగవంతుని అండ నిండుగా ఉంటుంది.

జయాపజయాలు ఒక నాణేనికి రెండు పార్శ్వాలు. అలా చూడగల ధీరులనొక్కరినే చివరకు విజయం వరిస్తుంది. అలాంటి వారి ఓటమిని దేవుడు కూడా కోరడు. భరించలేడు.

— తటవర్తి రామచంద్రరావు

జ్ఞాన మీమాంస

దేవుడున్నాడా లేడా?

దేవుడి అనుగ్రహం పొందడానికి- రుద్రాక్షలు, విభూతి రేఖలు, పంగనామాలు, తులసి మాలలు విధిగా ధరించాలా?

గుళ్లో ప్రదక్షిణలు చేసి కొబ్బరికాయలు కొట్టాల్సిందేనా?

దేవుడు ఆస్తికులనే అనుగ్రహిస్తాడా, నాస్తికులను శపిస్తాడా?

... ఇలా ఉంటుంది జ్ఞాన మీమాంస.

జ్ఞానం అంటే 'ఏది అజ్ఞానమో తెలుసుకోవటమే'నంటారు పెద్దలు. మురికి తొలగిస్తే వస్త్రాలు, మకిలిని శుభ్రం చేస్తే ముత్యాలు ఎలా ప్రకాశిస్తాయో, అజ్ఞానాన్ని వదిలించుకుంటే జ్ఞానమూ అలా ప్రకాశిస్తుంది.

ముందు ఏది అజ్ఞానమో మనం గుర్తించాలి. అలా గుర్తించాలంటే తార్కిక దృష్టి అవసరం. తర్కం వల్లనే మూఢ విశ్వాసాల నుంచి బయటపడగలుగుతాం. మనిషి వ్యక్తిత్వం మెరుగుపడాలంటే ప్రతి మూఢాచారాన్నీ, అంధ విశ్వాసాన్నీ తర్కదృష్టితో చూసి లోతుపాతులు నిగ్గుతేల్చాలి. మన శాస్త్రాల్లో తర్క మీమాంస పరిజ్ఞానానికి ప్రత్యేక గుర్తింపు ఉంది. అవి తెలియకపోతే భ్రమావరణంలోనే కొట్టుమిట్టాడుతుంటాం.

ఏవి భ్రమలు?

శరీరం శాశ్వతం అనుకోవటం

ఆత్మ-శరీరం ఒకటే అనుకోవటం

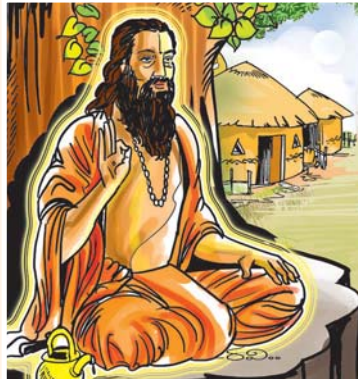
నేను వేరు, దేవుడు వేరు అనుకోవటం

ఇప్పుడు వీటిని తార్కిక దృష్టితో పరిశీలిద్దాం.

శరీరం శాశ్వతమైతే ఎవరూ మరణించకూడదు. కానీ, మన కళ్లముందే ఎందరో మరణిస్తున్నారు. కాబట్టి, శరీరం అశాశ్వతం.

ఆత్మ నాశనం లేనిది. శాశ్వతమైనది.

అందుకు భగవద్గీతే ప్రమాణం. కాబట్టి- ఆత్మ వేరు, శరీరం వేరు.

అంతర్వ్యమి

నేను, దేవుడు వేరు అనుకోవటాన్నే 'ద్వైతం' అంటారు. మనిషికి 'అంతర్యామి' గురించి అవగాహన లేనంతకాలం ఈ ద్వైతభావనతోనే ఉంటాడు. దైవంతో అనుబంధం పొందటానికి ద్వైతభావన అవరోధం. అది మనల్ని గర్భగుడి బయటే నిలబెడుతుంది. అంతర్యామిని చేరని వ్వదు. జ్ఞాన మీమాంస లోంచి బయటపడి, ఆత్మజ్ఞానాన్ని పొందిన సాధకుడు, తన శరీరమే గుడి అని అర్థం చేసుకుంటాడు. అంతరంగమే అంతరాలయం. అంతర్యామే అసలు దేవుడు.

మన సుఖదుఃఖాలను నిత్య నివేదనగా అంతర్యామికి సమర్పిస్తుండాలి.

'ఇదమ్ న మమ'- అనే హెచ్చరికతో ప్రతి పనీ చెయ్యాలి. ఫలితాలపట్ల మమకారం, అపేక్ష లేకపోతే దుఃఖం ఉండదు. 'ఏదీ నాది కానప్పుడు దేనికోసం దుఃఖించాలి? అన్నీ దైవలీలలో భాగమైనప్పుడు దేనికోసం ఆనందించాలి?' ఇదీ, అసలైన తార్కిక దృష్టి.

ఈ భావనలో మనం స్థిరంగా ఉండగలిగితే, ఆధ్యాత్మిక ఆనందాన్ని ఆస్వాదిస్తూ చెరగని మందహాసంతో జీవించగలుగుతాం.

శుకమహర్షి ఇలాంటి ఆనందంలో ఉండేవాడు. ఆధ్యాత్మికతకే కాదు. తార్కిక దృష్టి మన జీవితంలో అడుగడుగునా ఉపయోగపడుతుంది. విద్యార్థులు తమ కృషిని బట్టే ఫలితాలు పొందుతున్నామనీ, ఏ రంగానికి చెందిన వారైనా తమ తమ శ్రద్ధ, ఆసక్తి, కృషి వల్లనే తగిన ఫలితాలు పొందగలరనీ అర్థం చేసుకుంటే, నిరాశా నిస్పృహలతో ఎవరూ ఆత్మహత్యలకు పూనుకోరు.

ఆత్మహత్యలతో సమస్యలు తీరిపోతాయా? తార్కిక దృష్టితో చూస్తే, సమస్యలకు నిజమైన పరిష్కారం నిలిచి పోరాడి సాధించటంగా అర్థమవుతుంది. అదే తారక మంత్రంగా మనం గ్రహించాలి!

- కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

పలుకే బంగారం

మధురమైన వాక్కు పలికి మంచితనాన్ని పదుగురికీ పంచగలిగే అద్భుతమైన వరం మనిషికి ప్రసాదించాడు భగవంతుడు. ఈ సౌకర్యం సృష్టిలో మరే ప్రాణికి లేదు. తినడం, మాట్లాడటం అనే రెండు ప్రక్రియలు నాలుకకు సంబంధించినవి. మంచి ఆహారం తీసుకోకపోతే మనిషి భౌతికంగా రోగగ్రస్తుడవుతాడు. మంచి మాట నాలుకతో పలకకపోతే సామాజికంగా పతనమైపోతాడు. చెడు ఆహారం లోపలికి పొరపాటున ప్రవేశించినా, వైద్య విధానాల వల్ల దాన్ని ఖైటికి పంపివేసి, ఆరోగ్యవంతుడు కావచ్చు కాని, నాలుక ఏమైనా పరుషమైన వాక్కు పలికిందంటే దాని దుష్పరిణామం తీవ్రంగాను, ప్రమాదభరితంగాను ఉంటుంది. చేసిన వాగ్దానం నిలబెట్టుకోవడం ఎంతో కష్టతరం. నాలుక పలికేసి

లోపల దాక్కుంటుంది. దాని ఫలితాన్ని శరీరమంతా అనుభవించవలసి వస్తుంది. పదార్థం రుచిగా ఉందని, నాలుకకు అదేపనిగా పనిపెడితే రోగాలకు శరీరం బలైపోతుంది.

నోరు మంచిదైతే ఊరు మంచిదవుతుందన్నారు పెద్దలు. నోరంటే ఇక్కడ 'నాలుక' అనుకోవాలి. మంచి మాటలు పలికితే ఇతరులు వశీభూతులు కావటమే కాకుండా మనం కోరుకున్న ప్రతి సహాయమూ సంతోషంగా, మనస్ఫూర్తిగా అందిస్తారు. మన మాటతీరును బట్టి మన సభ్యత, సంస్కారం వ్యక్తమవుతాయి. ఇతరులను నొప్పింపక, తానొవ్వక చమత్కారభరితంగా, సత్యమైన, ప్రియమైన మాటలు పలికేవాడు సమర్థుడైన వక్త. కాలుజారితే తీసుకోగలం కాని, నోరు జారితే తీసుకోలేం. మాట ప్రభావం మంచిదైనా, చెడుదైనా ఎదుటివారి మనసులపైన శాశ్వతమైన ముద్ర వేస్తుంది. 'మంచిమాట మాట్లాడటం వశీకరణ మంత్రం' అంటాడు గోస్వామి తులసీదాసు. అన్ని ఆభరణాల్లో 'వాగ్భూషణమే ఉత్తమ

భూషణం' అంటాడు భర్తృహరి.

నాలుక లక్ష్మికి నివాస స్థానమన్నారు. సరస్వతీ మాత ఆలయమన్నారు. బంధువులు, మిత్రులు, ఆత్మీయులు, అందరినీ సంపాదించి మనకందించే శక్తి నాలుకలోనే ఉంది. అనుచిత ప్రేలాపనలు, అసందర్భ వ్యాఖ్యలు, అసంబద్ధ కువిమర్శలకు నాలుక ఏల్లకైతే జీవితం నరకప్రాయమైపోతుంది.

'అమెరికా సోదర సోదరీమణులారా!' అనే ఆత్మీయ సంబోధనతో అమెరికావాసుల్ని మంత్రముగ్ధుల్ని చేశాడు స్వామి వివేకానంద. ఆచితూచి మాట్లాడే నాలుక మనిషిని 'మితభాషి' చేస్తుంది. అతిగా మాటాడే నాలుక వాచాలుణ్ని చేస్తుంది. అసలు ఏమీ మాటాడక మిన్నకుండే నాలుక మౌన వ్రతధారిని చేస్తుంది. ఏమాత్రం నెరవేర్చలేని వాగ్దానాలు చేసి, ప్రగల్భాలు పలికే నాలుక ఉత్తరకుమారుణ్ని చేస్తుంది. మనిషిని విభిన్న భూమికల్లోకి తీసుకెళ్లే నాలుక గురించి చాలా అప్రమత్తులమై ఉండాలి.

తామరాకు మీద నీటిబొట్టు పడినా నిలవదు.

అలాగే నాలుక ఏ వస్తువునూ తనమీద ఉంచుకోదు. మంచేకానీ, చెడేకానీ, ఏదైనా బయటికో లోపలకో పంపివేస్తుంది. మనిషీ అలాగే తనవద్ద ఏదీ దాచుకోక దాతృత్వంతో, ఔదార్యంతో ధర్మబద్ధమైన జీవనం గడపాలని పరోక్షంగా సందే

శమిస్తోంది. ఇటువంటి నిస్సంగత్వమే మోక్ష ద్వారానికి సముచిత మార్గమని ఆదిశంకరుల వారు ప్రవచించారు. సాత్వికాహార స్వీకృతి ఒక్కటే మిత భాషిత్వానికి తరుణోపాయం. సందర్భానికి, స్వభావానికి తగినట్లుగా మాట్లాడేవాడే పండితుడు. నిరహంకారియై ప్రేమపూర్వక భాషణం చేసేవాడే ఆదర్శ నేత. సంపూర్ణంగా మౌనంగా ఉండగలిగేవాడే సర్వేశ్వరుడితో సంభాషించగలుగుతాడు. అసూయ, ద్వేషాలు లేని మాట మనిషిని అందలం ఎక్కిస్తుంది.

సత్యమైన వాక్కుతో సమానమైన గురువు లేడని 'మాండూక్యోపనిషత్తు' చెబుతోంది. 'సత్య శీలతను, సత్యవాక్కును పాటించేవారికి స్వర్గం లభించేలా చేసే పూచీ నాది' అంటాడు గీతాకారుడైన వాసుదేవుడు. ఆధ్యాత్మిక ప్రగతిని కోరుకునేవాడెప్పుడూ అసత్య వచనానికీ, పరుష పద ప్రయోగానికీ దూరంగానే ఉంటాడు.

సాధ్యమైనంతగా అబద్ధాలు పలకకుండా ఉండాలంటే, వీలున్నంతసేపు మౌనంగా గడపాల

న్నారు. అందుకే స్నానం, భోజనం, హోమం, జపం వంటి సమయాల్లో మౌనం పాటించాలన్నారు. అనుచిత, అసందర్భ ప్రేలాపన సర్వదా అనర్థదాయకమే. 'మాట మట్టి, మౌనం బంగారం' అంటారు. మనం మౌనాన్నే ఆహ్వానించాలి. బంగారాన్ని వదిలి మట్టివేస్తేనా కోరుకుంటాడా?

హాస్యరసస్ఫోరకమైన ఒకమాట ఎదుటివారికి భౌతికంగాను మానసికంగాను ఆరోగ్యాన్నిస్తుంది. ఆనందాన్నిస్తుంది. అవహేళన, చులకన భావం లేని చమత్కార భాషణం పరులను ఇట్టే ఆకర్షించి, అలరిస్తుంది. సభ్యత-సంస్కారం మాటల్లో ప్రతిబింబించాలి. ఆదరణ, అభిమానం మన ప్రతిమాటలోనూ వ్యక్తం కావాలి.

మాటలకు జన్మస్థలం నాలుక. ఆ నాలుకను పవిత్రంగా ఉంచుకుని నరుడు నారాయణ నామ స్మరణతో, సత్య వాక్యాలనతో ఈ అమూల్య జీవితాన్ని చరితార్థం చేసుకోవాలి.

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

ఔదార్యం

కొందరు అంతే! వాళ్ల వాంఛలకు అంతే ఉండదు. ఆ వాంఛల్ని తీర్చుకోవడం కోసం సంపదలను అన్వేషిస్తూనే ఉంటారు. ఇలాంటి వారికి సంతృప్తి కలగదు. సంతృప్తి అనేది ప్రకృతి ప్రసాదించిన సంపద. వాంఛ? ... కృత్రిమమైన పేదరికం! ఈ రెంటికీ పొంతనే లేదు. సంపదలు పెరిగే కొద్దీ విచక్షణ, వివేకం తరుగుతాయి.

మనిషి హృదయంలో ఔదార్యం ఉండాలి. ఔదార్యమే సంపద అన్నది ఆర్యోక్తి. మన కోసం మాత్రమే మనం బతికితే ఆ బతుక్కి పరమార్థం ఉండదు. చీమను గమనించండి. కొన్ని చక్కెర పోచలు కనపడితే చాలు, ఆబగా వాటిని స్వాధీనం చేసుకోకుండా కలుగులోకి వెళ్లి ఆ చీమ మిగతా చీమలన్నింటికీ చక్కెర పోచల్ని

గురించి చెప్పి ఔదార్యం ప్రదర్శిస్తుంది. చీమలన్నీ కలిసి పంచదార కణాల్ని మోసుకొని కలుగులోకి వెళ్లి ఉమ్మడిగా తింటాయి. ఆ పిపీలికా నికున్న సూక్ష్మజ్ఞానం మనకు లేదు. మనకున్న దాంట్లోనే ఎంతోకొంత ఇతరులకు ఇవ్వాలని జ్ఞానులు చెబుతారు. ఒకరికి ఇవ్వడంలో కలిగే ఆనందమే ఆధ్యాత్మికం. ఆలయానికి వెళ్లి కానుకల్ని సమర్పించి టెంకాయ కొట్టి మూర్తి ముందు మోకరిల్లడం కన్నా అలమటించే వాడిని ఆదుకోవడమే మోక్ష హేతువు. దైవం సృజించిన ప్రకృతి సైతం మనకు సూచించేది ఇదే.

నదుల నిండా నీళ్లుంటాయి. కాని, ఆ నీళ్లను నది తాగదు. జీవరాశుల దాహం తీరుస్తుంది. చెట్టుకొమ్మల నిండా మధుర ఫలాలుంటాయి. ఆ పళ్లను చెట్టు తినదు. జీవుల ఆకలిని తీరుస్తుంది. మేఘాలు వర్షించి ధాన్యాలను పండిస్తాయి. పండిన ధాన్యాన్ని మేఘాలు భుజించవు. అలాగే, ఈ లోకంలో సంపన్నులు ధర్మాత్ములై తాము

సంపాదించిన సంపదలో కొంత ఇతరుల కోసం వినియోగించాలన్నది ప్రాకృత (భగవంతుడి) భావన. మనిషిలోని ఔదార్యం గాలిలా విస్తరించి ఉండాలని భారవి అంటాడు. గాలి సుగంధంతో పాటు దుర్గంధాన్నీ సహిస్తుంది. సంపన్నుడు పేదరికాన్ని సైతం తెలుసుకొని ఉండాలి. ఒక వృక్షానికి చిగురించడంతో పాటు మోడువారడమూ తెలుసు. ఒక నదికి నీటి ఉద్భూతితో పరవళ్ళు తొక్కడం ఎంత బాగా తెలుసో, ఎండిపోయి పిల్లకాలువగా ప్రవహించడం అంతే బాగా తెలుసు. పేదరికానికి జడిసే మనస్తత్వం కలవారికి సంపద్విహీన ప్రమాదం సదా పొంచి ఉంటుందని రామకృష్ణ పరమహంస చెప్పేవారు. పేదరికాన్ని ఆస్వాదించగలిగే వాడికి సంపదలు నశించినా ఆనందంగానే జీవిస్తాడు. ఔదార్యంతో సమానమైన సద్గుణం లోభంతో సమానమైన దుర్గుణం మరోటి లేదన్నది లోకోక్తి.

ఒక నిరుపేద గౌతమ బుద్ధుని ఆశ్రయించి

సంపదలను ప్రసాదించమని వేడుకొన్నాడు. అప్పుడు బుద్ధుడు నిరుపేదతో- 'నా దగ్గర ఏదీ లేదు నాయనా! నేనేదీ ఇవ్వలేను. స్వీకరించనూ లేను. అదృష్టం అన్వేషించేవారినే వరిస్తుంది. నీవు ఇక్కడే నిలుచుని కొన్ని క్షణాల పాటు పరిసరాలను పరికిస్తూ అన్వేషించు' అని సలహా

ఇచ్చాడు. నిరుపేదకు బుద్ధుడు చెప్పింది అర్థం కాకున్నా అక్కడే నిలుచుని కొంతనేపు అటూ ఇటూ చూస్తూ ఉన్నాడు. కొంత సమయం తరవాత అల్లంత దూరంలో ఒక మనిషి బుద్ధుడి వైపు పరుగు పరుగున రావడం గమనించాడు. వెంటనే సిద్ధార్థుడితో- 'హే భగవాన్! నాకే అదృష్టం కనిపించలేదు... ఆ వస్తున్న మనిషి తప్ప' అన్నాడు. బుద్ధుడు దరహాసం చేసి మౌనం వహించాడు. కొన్ని క్షణాల్లోనే ఆగంతకుడు వచ్చి బుద్ధుడి ముందు మోకరిల్లాడు. అతడు ధరించిన దుస్తులూ నగలూ అతడు సంపన్నుడని నిరూపిస్తున్నాయి. 'తండ్రీ! నేను అలుపన్నది ఎరుగక నిరంతరం సంపాదించాను. ఆ సంపదనంతా దాచాను. ఇప్పుడు నా సంతానమే ఆ సంపద కోసం నన్ను హతమార్చాలని ప్రయత్నిస్తున్నారు. నా ధనమంతా నా కుమారులకిచ్చేసి మీ శిష్యుడిగా మారాలని వచ్చాను' అన్నాడా వ్యక్తి. 'పుత్రుడా! తండ్రీ అని సంబోధించావ్.

నాకేమీ ఇవ్వవా?' అని ప్రశ్నించాడు బుద్ధుడు. అప్పుడా వ్యక్తి- 'నాకు ఇద్దరు కొడుకులు. నా సంపదను మూడు భాగాలు చేసి ఒక భాగం మీకిస్తాను' అన్నాడు. వాటాలు పంచారు. తథా గతుడు తన పాలుకొచ్చిన సంపదనంతా ఆ నిరుపేదకిచ్చేశాడు. ఆ పేదవాడి ఆనందం చూసి సంపన్నుడు ముగ్ధుడయ్యాడు. వెంటనే బుద్ధుడితో- 'స్వామీ, అతడి కళ్లలోని వెలుగులో మీరే కనపడుతున్నారు. సంపద భారాన్ని తొలగించుకొని మీ శిష్యుడనయ్యే అవకాశం కలిగి నేనూ ఆనందంతో ఉన్నాను. ఇప్పుడు తెలిసింది... ఆనందంగా సంతృప్తిగా జీవించే మనిషికి దైవత్వమే కదా సిరిసంపదలు' అన్నాడు. అవును మరి. లౌకిక సంపదలేవీ ఆధ్యాత్మిక సంపత్తికి సరిరావు. ఔదార్యంతో కూడిన మానవత్వమే దైవత్వానికి ప్రతిబింబం.

- అప్పరుసు రమాకాంతరావు

గీతార్థసారం

అయిదువేల సంవత్సరాల క్రితం కృష్ణుడు కురుక్షేత్రంలో అర్జునుడికి గీతామృతం అందించాడు. అది ఏనాటికీ మనపాలిట ఒక పరమ ఔషధం. మానవజాతి భవ్యజీవన విధానానికి ఒక మార్గదర్శకం. గురుకులంలో ఏమేమి చదివావు? తండ్రి అడిగిన ప్రశ్నకు తనయుడు ప్రహ్లాదుడు చదువుల సారం తెలుసుకున్నానని సమాధానం చెప్పాడు. గీతా గ్రంథాన్ని ఎన్ని సార్లు వల్లెవేసినా సశేషమే. ఎంత ఒంటపట్టిందన్నదే విశేషం.

అర్జున విషాద యోగంతో ఆరంభమై మోక్ష సన్యాస యోగంతో గీతాగ్రంథం పరిసమాప్తం అవుతుంది. విషాదంలో మునిగి విషణ్ణు వద

నుడైన కురువీరుడు, కృష్ణుడి చిరునవ్వుతో మరింత ఖిన్నుడయ్యాడు. గురూపదేశం పూర్తికాగానే, అర్జునుడికి పట్టిన మోహవేశం తొలగిపోయింది. యుద్ధరంగంలో తాను ఏం చేయాలో వెంటనే గుర్తుకు వచ్చింది. గురువు దయదలిస్తే శిష్యుడికి శీఘ్రమే జ్ఞానోదయం అవుతుందని, కర్తవ్యం కరతలామలకం అవుతుందని కృష్ణార్జున సంవాదం మనకు తెలియజేస్తున్నది.

బ్రహ్మవిద్య అయినా, యోగశాస్త్రమైనా గురు కృపవల్ల లొంగిరాక తప్పదు. యోగేశ్వరుడైన కృష్ణుడు, ధనుర్ధారి అయిన అర్జునుడు ఎక్కడ ఉంటే అక్కడ ధనం, విజయం, సంపద, దృఢమైన నీతి రాజ్యమేలుతాయని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రుడికి చెప్పాడు.

యుద్ధరంగంలో శత్రు సైన్యం తిలకిస్తూ ఉండగా అస్త్ర సన్యాసం చేశాడు అర్జునుడు. జ్ఞానోదయం కాగానే గాండీవం ధరించి దేవదత్త శంఖం పూరించాడు. సింహం లేడి

గుంపుమీద లంఘించిన విధంగా శత్రు సైన్యం మీద విరుచుకుపడ్డాడు. అంతలో ఎంత వింత! అది అంతే మరి! సూర్యుడి కిరణం సోకితే చీకటి ఎలా ఉంటుంది?

నిత్య జీవితంలో గీతోపదేశాన్ని ఆచరణలో పెట్టాలి. జీవిత పరమార్థం తెలిపి సరైన మార్గంలో గమ్యంవైపు నడిపించేదే అసలైన విద్య. అనుష్ఠించలేని వేదాంతం అవిద్యతో సమానం. ముచ్చటగా మూడు గీతాశ్లోకాలను అనుష్ఠించగలిగితే మన జీవితాలు ధన్యమవుతాయి.

సాంఖ్యయోగంలో రెండోశ్లోకం- ఆత్మవిజ్ఞానాన్ని ఆచరణ యోగ్యమైన పద్ధతిలో మనకు తెలియజేస్తున్నది. నువ్వు ఏది చేయాలో అది మాత్రమే చేయాలి. అది పండుతుందా లేక కాయగా మిగులుతుందా అన్నది నీకు అనవసరం. అలాగని కర్మఫలానికి హేతువు కానని నువ్వు కర్మ చేయకుండా ఉండకూడదు. నువ్వు

యోగించవలసింది కర్మతో కాబట్టి ఫలాభిసంధి రహితంగా, నిస్వార్థ క్రియాశీలిగా జీవితం జీవించాలని పై శ్లోకం ప్రబోధిస్తున్నది. ఇది కర్మయోగం!

రాజవిద్యా రాజగుహ్య యోగంలో- ఇరవై రెండోశ్లోకం అలా చేస్తే ఏం జరుగుతుందో మనకు తెలియజేస్తున్నది.

‘మరో ఆలోచనకు తావులేకుండా నన్నే భక్తితో చింతన చేస్తూ నిష్కామకర్మ అనుష్ఠించినట్లయితే నీ యోగక్షేమాలు నా తలకెత్తుకుంటాను’ అంటున్నాడు కృష్ణుడు. యోగం అంటే మన దగ్గరలేనిది, మనం కోరుకునేది. క్షేమం అంటే ఆ అదృష్ట యోగాన్ని అట్టేపెట్టడం. మనకు కావలసింది ఆ పరమాత్మ అనుగ్రహం. అది అలా ఉండిపోవాలనే కదా మనం కోరుతున్నాం? ఇక మనం చేయవలసిందల్లా ఆయన సేవ, ఆయన చింతన. ఇది భక్తియోగం!

పద్దెనిమిదో అధ్యాయంలోని అరవై ఆరో శ్లోకం- ‘నన్ను నమ్ముకున్నావంటే నీ యోగక్షేమాలే కాదు, నీ పాపాలన్నీ పటాపంచలు చేస్తాను’ అంటూ స్వామి భరోసా మరోమారు ఇస్తున్నాడు. కృష్ణార్పణంగా చేసేవన్నీ నిష్కామకర్మలే అవుతాయి కదా! అప్పుడు అది బంధం కాదు; భగవంతుడితో అనుసంధానం అవుతుంది. ఇది తెలుసుకోవటమే జ్ఞానయోగం.

జ్ఞాన కర్మ భక్తి మార్గాలు మోక్ష విహంగానికి మూడు అంగాలు. దాని రెండు రెక్కలు జ్ఞాన, కర్మ యోగాలు. అవి ఉంటే చాలదు. గమ్యం చేరటానికి సవ్యంగా ఆ పక్షికి తోక కూడా కావాలి. భక్తి అలాంటిదే! జ్ఞానం, కర్మ పరిపూర్ణం కావటానికి భక్తి ఒక ఔషధయోగం. అందుకే భక్తి లేకపోతే ముక్తి లభించదంటారు.

- ఉప్పు రాఘవేంద్రరావు

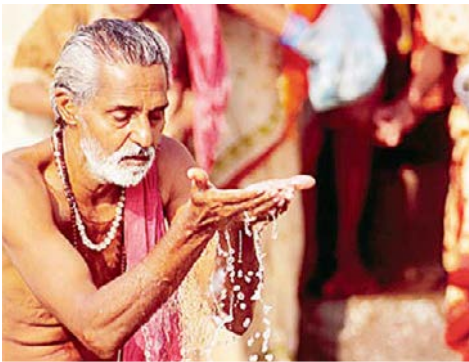
ఈ దేశం... నడయాడే వేదం!

భారతీయ ఆధ్యాత్మికత చేసినంత విస్తృతంగా, విశాలంగా మరే దేశమూ లోక కల్యాణానికి దిశానిర్దేశం చేయలేదు. ఇక్కడ భారతీయ ఆధ్యాత్మికత అంటే- ఆధ్యాత్మికత భారతదేశానికి సంబంధించినది మాత్రమే అనికాదు. లేదా, అది తనకంటూ ఒక ప్రత్యేక ఆధ్యాత్మికతను సృష్టించుకుందనీ కాదు. భారతదేశం ఆధ్యాత్మికతను అన్ని కోణాల్లో విశ్వ కల్యాణానికి తగిన విధంగా మలచుకుందని. అందులోని అఖండ తను, అనంతతను, విస్తృతను, విశాలతను, లోతును సర్వజీవ సంక్షేమానికి అనుగుణంగా ఆవిష్కరించుకుందని. ఉన్న అన్ని వనరులను సద్వినియోగం చేసుకుందని. నిజానికి భారత దేశం ఆధ్యాత్మికతను తన దేశ అవసరాలకు, ప్రగతికి అవసరమైన రీతిలో మలచుకుండా లేక ఆధ్యాత్మికతే భారతాన్ని ఇంత సర్వోన్న

తంగా మూర్తిమంతం చేసిందా అన్నది ఓ అందమైన మీమాంస. ఈ లోకంలోని ఏ వ్యవస్థ అయినా చాలావ రకు ఒకే అంశం ప్రధానంగా, ధ్యేయంగా ఏర్పడుతుంది. విద్య, వైద్యం, పరిశోధనలు, కళలు, వృత్తులు, ఆవిష్కరణలు, రాజకీయాలు, వాణిజ్యం... ఇలా లోకంలోని అన్ని అవస్థల్నీ వ్యవస్థీకృతం చేసి, విడివిడిగా బలోపేతం చేసి, మళ్ళీ అన్నింటినీ ఏకీకృతం, ఏకోన్ముఖం చేసే ఒకే ఒక అద్వితీయ వ్యవస్థ, రంగం... ఆధ్యాత్మికత. లోతైన విషయాలను తరచి చూసి, పరిశోధించి, లోక కల్యాణానికి ఏది ఎంతవరకు ఉపయోగపడుతుందనే అంశాలను గ్రహించి ఆధ్యాత్మికతను విస్తృత స్థాయిలో ప్రపంచానికి అందించారు మన రుషి శ్రేష్టులు. ఏది చదివితే, ఏది తెలుసుకుంటే మరేదీ తెలుసుకోవల

సిన అవసరం లేదో- అదే ఆత్మజ్ఞానం. ఆధ్యాత్మికత అందించే అపూర్వ, అద్వితీయ బ్రహ్మతేజం. పిపీలికం నుంచి బ్రహ్మపర్యంతం విమలంగా, విపులంగా తెలియజేసే ఏకైక జ్ఞాన భాండారం- ఆధ్యాత్మిక రంగం. ఒక శాస్త్రవేత్త తాను అనుసరించే ప్రత్యేక అంశంలో మాత్రమే ప్రవీణుడై ఉంటాడు. ఒక కళాకారుడు తాను సాధన చేసి సాధించిన కళలో మాత్రమే నిష్ణాతుడై ఉంటాడు. ఏదిఏమైనా, ఎంత తెలివైనవారైనా, ఎంత సమర్థులైనా వారి వారి రంగాల్లో తప్ప మరే రంగం పట్ల పెద్దగా ఆసక్తి గానీ, అభినివేశంగానీ కలిగిఉండరు. అదే ఓ పరిణతి చెందిన ఆధ్యాత్మికవేత్తకు అన్ని అంశాలమీదా అవగాహన, జ్ఞానం ఉంటాయి. ఆర్తులపట్ల సానుభూతి, సానుకూల దృక్పథం ఉంటాయి. బాధల్లోంచి బయటపడవేసే శక్తి, ఆసక్తి ఉంటాయి. ఎందుకంటే, వాళ్లు తెలుసుకున్న ఏకజ్ఞానంలోనే, బ్రహ్మజ్ఞానంలోనే సకల

జ్ఞానసారం ఇమిడి ఉంటుంది. అందులో ప్రేమ, త్యాగం, సమర్పణ, సేవ... ఎన్నో... అన్నీ... ఇబ్బడిముబ్బడిగా ఉంటాయి. అందుకే మనదేశంలో ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాన్ని

అంతర్విమ

ఉగ్రపాలతో రంగరించి పోస్తారు. జీవితంలోని నైమిత్తిక కార్యక్రమాలన్నింటా భగవత్ తత్వాన్ని కలగలుపుతారు. శాంతి, నిష్కామ కర్మ, దానధర్మాలు, ప్రతిభ, సాధు సత్పురుషుల సేవ... ఈ అన్నీ 'జీవన విధానం'గానే పిల్లల్ని పెంచుతారు. ఏదీ ప్రత్యేక ప్రక్రియగా కనిపించకుండా, అని పించకుండా జీవన్మతేలిని మలుస్తారు. మన సంస్కృతిని అంత సమున్నతంగా, సర్వశ్రేష్ఠంగా మలచి వేదాలు, భారతీయ వాంగ్మయం, రుషులూ, గురువుల పరంపర ఓ అద్భుత వరంగా మన కందించాయి. పారమార్థిక జ్ఞానంలోనే ప్రాపంచిక జ్ఞానం ఇమిడి ఉంది. ఒక రుషిలో సమస్త శేముషీ వైభవం ఉంది. మేధావి అయిన సంసారి కంటే పారమార్థికతను ఎరిగిన సన్యాసి సంసార సాధకబాధకాలను అధికంగా అర్థం చేసుకోగలడు. సమస్యా పరిష్కారమూ ఎరిగి ఉంటాడు. అంటే జీవితానికి కావలసిన

అన్ని వనరులూ, సమస్యా పూరణలూ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానంలో ఇమిడి ఉన్నాయి. జ్ఞాన భాండారం, స్వయంగా 'జ్ఞానం' అని పిలిచే వేద వాంగ్మయంలో లేని అంశం లేదు- అది పారమార్థికమైనా, ప్రాపంచికమైనా. మనం ఇంట వేద ధేనువును కట్టేసుకుని కూడా కల్తీ వెన్న కోసం వెదుకులాడుతున్నాం. పంచగవ్యాల గని మన గృహం... భారత దేశం. క్షీరసాగరమే మన దాలిపాయి్య మీది పాలకుండ. గంగ మన స్నానఘట్టం. తుంగ మన తాగునీటి చెరువు. హిమాలయ సానువులు మన ధ్యాన మందిరాలు. అనుక్షణం పుణ్యావచన విధి జరిగే పవిత్రదేశం. నిత్యాగ్ని హోత్ర హోమగుండం. మన ఆరాధనకు ముందే... అర్పించుకొమ్మని తూరువున తానుగా దర్శనమిచ్చే ప్రత్యక్ష సూర్యనారాయణుడు. ఏమి దేశమిది! ఏమి భాగ్యం మనది! - చక్కెలం విజయలక్ష్మి

అత్యాశ అనర్థదాయకం

స్వామి శ్రద్ధానంద తన శిష్యుడు ధర్మానందతో కలిసి ఒక ధనికుడి ఆహ్వానం మీద అతడి ఇంటికి వెళ్లాడు.

ఏదో బాధలో ఉన్నట్టున్నావని స్వామి అడిగాడు. వ్యాపారంలో అయిదుకోట్లు నష్టం వచ్చిందని వాపోయాడు ధనికుడు. అతడి శ్రీమతి నవ్వి అదేమీ కాదని, అతడికి వాస్తవంగా అయిదు కోట్లు లాభం వచ్చిందని, పదికోట్లు ఆశించి రానిదాన్ని నష్టంగా చెప్పుకొంటున్నాడంది.

తిరుగు ప్రయాణంలో సిరిసంపదలతో తులతూగుతున్నా, ఇల్లు కళకళలాడుతున్నా ధనికుడి ముఖంలో నిస్పృహ, నిరాశ ఎందుకు కనిపిస్తున్నాయి గురు వర్యా! అని అడిగాడు ధర్మానంద.

స్వామి మందహాసం చేసి ఇలా చెప్పాడు. 'మనిషి అభివృద్ధిలోకి రావాలంటే ఒక గమ్యం ఉండాలి. ఆశయం ఉండాలి. మంచిదే! దానికి అండగా చిరు ఆశ ఉండాలి. నీ ప్రయత్నమూ ఉండాలి. అప్పుడే పురోభివృద్ధి కలుగుతుంది. అందినదానితో తృప్తిప

డాలి. దురదృష్టమేమంటే, అతడిలాంటివారు అలా దొరికినదానితో తృప్తిపడరు. అది భగవత్ప్రసాదమని అనుకోరు. అదే వారి ఆశాభంగానికి మూలకారణం.

ఆశించింది అందనప్పుడు అంతా నష్టమనే అనిపిస్తుంది. ఆ ధనికుడు మన నుంచి ఆశించింది ఆ నష్టానికి సానుభూతి. అలాంటి మూర్ఖులకు జీవితంలో సంతృప్తి ఇచ్చే సుఖం విలువ తెలియదు. రేపు మరో పది కోట్లు అయాచితంగా లభించినా ఆనందించడు. ఎంత దొరికినా అతడికి దొరకని దానిమీదే దృష్టి. కాని, అతడి భార్య వివేకవంతురాలు. ఆమెకు అందినదానితో ఆనందించటం ఎలాగో తెలుసు. తన ఆనందాన్ని పలువురికి పంచి పెట్టడం ఇష్టం. అలాంటివారి ముఖంలో ఎప్పుడూ ప్రశాంతత, ప్రేమ, కరుణ, దానగుణం నెలకొని ఉంటాయి. ఒకరికి పెట్టడంలో ఉన్న పరమానందం తెలిసిన పుణ్యాత్మురాలు ఆమె. ఆ భవనంలో ఎన్ని సంపదలున్నా అతడు దుఃఖితుడు, దొర్భాగ్యుడు. ఆమె సంతోషి. భాగ్యవంతురాలు!'

'కేవలం దురాశేనా అతడి బాధ?' అని అడిగాడు ధర్మానంద.

అంతర్విమ

'అతడి లాంటివారికి ఇంకో చిత్రమైన బాధ ఉంటుంది. వారికి దుఃఖపడటం అంటే మక్కువ. లాభాలు వచ్చినప్పుడు ఇతరుల అభినందనలు వారికి నచ్చవు. తక్కువ లాభాలు వస్తే ఇతరుల సానుభూతి కావాలి. తాము సంతోషంగా ఉంటే ఇతరులు

ఎక్కడ అసూయ పడతారోననే చిత్రమైన బాధ వారిది. కాస్త లోటు వస్తే చాలు- ప్రపంచంలోని అన్ని బాధలూ తమ మీదకే వచ్చిపడినట్లు వాళ్లు చెప్పుకొని వాపోతారు. తాము కష్టాల్లో ఉన్నప్పుడే మిత్రులు పలకరించవస్తారని... తాము తృప్తిగా బతుకుతుంటే దరిదాపులకైనా రారని భ్రమపడుతుంటారు. తాము సుఖంగా ఉన్నట్లు ఎవరికీ తెలియకూడదని తాపత్రయపడుతుంటారు. ఆశాభంగాన్ని ప్రేమించినంతగా తృప్తిని భరించలేని అవివేకులు వారు...'

'కష్టపడి సంపాదించినదానితో సంతృప్తుడివి కావాలి. అదే నీకు స్వర్గం. దురాశతో దేనికోసమూ పాకులాడకు. అది నీకు నరకం. నీ జీవితంలో శాంతి కలగాలంటే, నీ ముఖంలో అందరికీ ఆనందం కనిపించాలంటే- ఆశాభంగానికి గురికాకు. నీవు పోటీ పడాల్సింది నీతోటి వ్యాపారస్తులతో కాదు. నీ మనసును పట్టిపీడిస్తున్న అత్యాశతో... అది అనర్థదాయకం!' అని స్వామి ఆ ధనికుడికి చేసిన బోధను మననం చేసుకున్నాడు ధర్మానంద.

- తటవర్తి రామచంద్రరావు

దుష్టులకు దూరం

పుట్టుకతో వచ్చే లక్షణాలకు పరిసరాల వల్ల అలవడే లక్షణాలు కలిస్తే మనిషి. మనిషి మనస్తత్వం మీదా, ఆలోచన ధోరణి మీదా, ప్రవర్తన మీదా బాగా ప్రభావం చూపేది పరిసరాలు.

ఈ జన్మలో తనని తాను సంస్కరించుకోవాలన్నా, కోరిన విధంగా మలచుకోవాలన్నా, వ్యక్తిత్వ వికాసం సాధించాలన్నా మనిషి చేయగలిగింది తన పరిసరాల విషయంలో వీలై నంత జాగ్రత్త వహించటం. పరిసరాలంటే మట్టి కాదు, మనుషులు. తన చుట్టూ ఉండి తనను ప్రభావితం చేసే సాటి మనుషులను చక్కగా ప్రయత్నపూర్వకంగా ఎంచుకోగలిగితే, మనిషి తన ప్రవర్తననూ ఆలోచనలనూ కోరుకున్న మంచి మార్గంలో పెట్టుకోవచ్చు. ఇది కూడా కొంతవరకే సాధ్యం. ఎందు

కంటే, మనిషి మీద బాహ్యప్రభావాలు ఎక్కువగా ఉండే శిశుదశలో, బాల్యదశలో మనిషికి తన పరిసరాలను ఎంచుకొనే అధికారంగానీ, అవకాశంగానీ ఉండదు. శైశవ దశలో మనిషి ఎక్కువ 'సహవాసం' చేసేది సాధారణంగా తల్లితో. కనుక, ఆహార విహారాల విషయంలోనూ, యాంత్రికంగా నలుగురితోపాటు అనుసరించే 'సాంప్రదాయిక' విషయాల్లోనూ శిశువు మీద తల్లి ప్రభావం ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఏ కారణం వల్లనైనా తల్లి పెంపకానికి దూరమైన వారికి, పెంచిన తల్లి (అమ్మమ్మ, నాయనమ్మ, దాది తదితరుల) ప్రభావం ఎక్కువ ఉంటుంది. ఇది అనివార్యం.

ఆ దశ తరువాత శిశువు పరిసరాల విస్తృతి పెరుగుతుంది. తండ్రి, తోబుట్టువులు, బంధువులు, బాల్యమిత్రులు మనిషిని ప్రభావితం చేస్తారు. ఆ తరువాత ఉపాధ్యాయులు, సహాధ్యాయులు, సహాద్యోగులు, సంఘం... ఇవేకదా మనిషి స్వభావాన్ని

నిర్ణయాత్మకంగా ప్రభావితం చేసే పరిసరాలు! వీటికి పుస్తకాలను, పత్రికలను ఇతర మాధ్యమాలను కలపాలి- ఈ మాధ్యమాలు అక్షర రూపంలోనూ, తెరమీది బొమ్మల రూపంలోనూ ఉన్న ఉపాధ్యాయులూ, స్నేహితులూ. ఈ ప్రభావాల్లో కొన్ని (కొందరు) బలహీనమైనవి, కొన్ని పాత ప్రభావాలను చెరిపి, కొత్త ప్రభావాలను మనిషి మనసుమీద ముద్రించేంత శక్తిమంతమైనవి.

వికాసం, పురోగతి కోరుకునే మనిషి తన పరిసరాలను తానే నిర్ణయించుకొనే స్థాయి, వయసు, దశ వచ్చినప్పటి నుంచి అవాంఛనీయమైన 'చెడు' ప్రభావాల నుంచి దూరంగానూ, వాంఛనీయమైన మంచి ప్రభావాలకు చేరువలోనూ ఉండటం మంచిది. ఇది బోధించేందుకు ఏ తర్కశాస్త్రమూ అక్కర్లేదు. ఇది సామాన్య మానవుడి, సామాన్య బుద్ధికి అందే విషయమే. ఆచరణే కష్టం. ఆచరణలో అప్రమత్తత అవసరం.

విభాండక మహర్షి కుమారుడు రుష్య

శృంగుడు అడవిలో తన ఆశ్రమంలో తపస్సు చేదాధ్యయనం తప్ప మరొక ప్రపంచం తెలియకుండా పెరిగాడు. నిష్కల్మషంగా పెరిగిన తపస్వి కనక ఆయన అడుగుపెడితే చాలు, కరవు కాటకాలు తొలగిపోయేవట!

ధర్మరాజు అరణ్యవాసం చేసినన్నాళ్లు ఎక్కువ

కాలం రుషులతోనూ, ధర్మవేత్తలతోనూ ధర్మచర్చలతో కాలం గడిపేవాడు. దుష్ట సాంగత్యానికి దూరంగా ఉండి, స్వభావరీత్యా ఉన్న ధర్మబుద్ధి కలుషితం కాకుండా కాపాడుకొన్నాడు. అటు దుర్యోధనుడు నిరంతర దుష్ట సాంగత్యం వల్ల ధర్మాధర్మ విచక్షణ కోల్పోయాడు. అర్ధరాజ్యానికి హక్కుదారులైన దాయాదులకు అయిదు ఊళ్లు ఇవ్వటానికైనా నిరాకరించాడు. ఇలాగైతే సర్వనాశనం తప్పదని ఆయనకు చెప్పనివారు లేరు, ఆ దుష్టచతుష్టయం తప్ప. మంచిమాటలు పెడచెవిన పెట్టి, మూర్ఖంగా నాశనం కోరి తెచ్చుకొన్నాడు.

దుష్టులకు దూరంగా ఉండాలని బోధించే నీతి కథలెన్నో ఉన్నాయి. ముఖ్యంగా భక్తులకు, ఆధ్యాత్మిక చింతనలో మనసు లగ్నం చేయాలనుకొనేవారికీ దుష్టసహవాసం, వితండ వాదాలూ ప్రమాదకరం. నారద భక్తి సూత్రాల్లో ఒకటి- దుష్ట సాంగత్యం సర్వదా త్యజించవలసినదే. సర్వం

'బ్రహ్మమయం' అన్నారు కదా! అలాంటప్పుడు దుష్టుడు బ్రహ్మమయమేగదా వాడికి దూరంగా ఉండటం ఎందుకు- అని అడిగాడట ఒక శిష్యుడు రామకృష్ణ పరమహంసను. 'నాయనా, నీళ్ళన్నీ నీళ్ళేకదా అని ఉప్పునీళ్ళూ, మురికి నీళ్ళూ తాగలేం కదా? భక్తుడు తన భక్తికి, సాధకుడు తన సాధనకు విరుద్ధమైన ప్రభావాలకు దూరంగా ఉండకపోతే, అవి ఆ భక్తిని సాధననూ భంగపరుస్తాయి. సిద్ధుడికి జగమంతా బ్రహ్మమయమే. సాధకుడు మాత్రం బుద్ధి చలింపజేసే దుష్ట సాంగత్యం విషయంలో ఏమరుపాటు లేకుండా ఉండాలి' అని ఆయన జవాబిచ్చారు.

'ఎంతటి విద్వాంసుడైనా, దుర్జనుడైతే అతడికి దూరంగా ఉండు. ఎంత గొప్ప మణి తలమీద ఉన్నా, పాము ప్రమాదకరం కాకుండా ఉంటుందా?' అంటాడు భర్తృహరి.

- మల్లాది హనుమంతరావు

స్త్రీ వైభవం

‘స్త్రీ’ అంటే ‘స్త్రీ’ వంటిదనీ, ఆమె సకల వైభవా లకు మూలమనీ వేదాలు మొదలుకొని, ఆధునిక గ్రంథాల వరకు అన్ని వాఙ్మయాలూ ఘోషిస్తున్నాయి. అందువల్ల సృష్టిలో స్త్రీ మహిమ వర్ణనలకు అందనిది.

‘ఎక్కడ నారీమణుల్ని గౌరవిస్తారో అక్కడ దేవతలు సంతోషంతో, సంతృప్తితో సంచరిస్తారు... ఎక్కడ మహిళామణులకు అవమానం జరుగుతుందో అక్కడ అన్ని పనులూ నిష్ఫలమై పోతాయి... ఏ ఫలితమూ దక్కదు’ అంటాడు మనువు.

మానవ సృష్టికి బ్రహ్మ సంకల్పం మూలం అయితే మాతృగర్భం కారణం అవుతుంది.

ముత్యం ఆవిర్భవించడానికి శుక్తి (ముత్యపు చిప్ప) ఎలా కారణం అవుతుందో అలాగే మానవసృష్టికీ తల్లికడుపు అనే శుక్తి మూలం. స్త్రీ లేకుంటే నేడు మానవజాతి ఉండేదేకాదు. కనుక ఆమె ఈ మానవ సృష్టిలో ఎంతటి విశిష్టరాలో అర్థం చేసుకోవచ్చు. అందుకే మొదటి నమస్కారాన్ని తల్లికే చేయాలని వేదం చెబుతోంది.

బాల్యంలో కూతురిగా, కౌమారంలో చదువుల తల్లిగా, యౌవనంలో ధర్మపత్నిగా, వార్ధక్యంలో తోడునీడగా ఉండే స్త్రీ జన్మ సార్థకమే కాదు విశ్వకల్యాణకారకం కూడా. లోకంలో జరిగే పెళ్ళిళ్లకు అన్నింటికీ, స్త్రీ మాత్రమే మూలం అంటే అతిశయోక్తి కాదు.

మానవోత్తముడైన శ్రీరాముడు స్త్రీ వైభవాన్ని ఎంతగానో కొనియాడాడు. ఉత్తర రామచరిత్రలో తన అర్ధాంగి సీతాదేవిని ప్రశంసిస్తూ- ‘సీతను విడిచి నేను ఒక్కక్షణం కూడా జీవించలేను.

ఈమె నా గృహలక్ష్మి. నా కన్నులకు వెలుగును అందించే అమృతపు వత్తి. ఈమె స్పర్శ నా శరీరానికి చందనపు పూత. ఈమె బాహువులు నా కంఠానికి ముత్యాల సరాలు. నాకు ఈమెతో ఎన్నటికీ ఎడబాటు ఉండరాదు!’ అంటాడు.

వివాహం అయిన తరువాత గృహలక్ష్మిగా భర్త ఇంటిలోకి అడుగుపెట్టిన వనిత జీవితాంతం వరకు ఎన్నో అవతారాలు ఎత్తుతుంది. సేవకురాలై ఇంటిపనులన్నీ చేస్తుంది. ఇంటిబాగోగుల గురించి ఒక మంత్రిలా ఆలోచిస్తుంది. లక్ష్మీదేవిలా ఆభరణాలు ధరించి గృహిణిగా కన్నుల పండుగ చేస్తుంది. భూదేవిలా సహనంతో అన్నీ ఓర్చుకొంటుంది. కుటుంబసభ్యులకు, అతిథులకు అన్నం పెట్టే సమయంలో తల్లిలా కారుణ్యం ప్రదర్శిస్తుంది.

భర్తతో సాంసారిక సౌఖ్యంలో అనురాగవతిగా అల్లుకొనిపోతుంది. కనుక స్త్రీ మహిమ వర్ణనలకు అందనిదని విష్ణుశర్మ పంచతంత్రంలో అంటాడు.

అంతర్జ్యోతి

వర్ణనలకు అందనిదని విష్ణుశర్మ పంచతంత్రంలో అంటాడు.

ఏ ఇంటిలో భర్త భార్యను సంతోషంగా బతకనిస్తాడో ఆ ఇంటిలో సకలకల్యాణ గుణపరంపరలు తాండవిస్తాయనీ, ఆమెను దుఃఖానికి గురిచేస్తే అన్ని సంపదలూ నశించి పోతాయని మనువు ఉపదేశిస్తాడు.

స్త్రీ అంటే బంగారు ముద్దవలె సంపన్నురాలనీ, చంద్రుడు ఆమెకు పవిత్రతను కలిగిస్తే, గంధర్వులు వినసొంపైన పలుకులను ప్రసాదిస్తారనీ, అగ్నిదేవుడు తళతళ మెరిసే కాంతిని ఆమెకు అందిస్తాడనీ నీతికోవిదులు పేర్కొన్నారు.

అందరినీ ఆదరించి, అన్నంపెట్టే గృహిణి లేని ఇల్లు ఎన్ని సంపదలున్నా అడవితో సమానమే అని పెద్దలు అంటారు.

సహధర్మచారిణి అయిన స్త్రీ లేకుండా ఏ ఇంటిలోనూ శుభకార్యాలు చేసే అధికారం వురు ఘడికి లేదని వేదం చెబుతోంది. దీనివల్ల స్త్రీకి ఎంతటి ప్రాధాన్యం ఉన్నదో గ్రహించవచ్చు.

లోకంలో మహాత్ములు, మహాపురుషులు చిన్నతనంలో తల్లివల్ల శిక్షణ పొందినవాళ్లే. తల్లి ప్రమేయం లేకుండా సౌజన్యం, సౌశీల్యం, సాత్వికత లభించడం కష్టం. అసలు స్త్రీ అంటే నే కారుణ్యానికి ప్రతీక. ఆమె కరుణతోనే ఈ ప్రపంచం చల్లగా వర్ధిల్లుతోంది. చరిత్రలన్నీ ఆమె చుట్టూ తిరుగుతున్నాయి. విశ్వసంక్షేమం స్త్రీ మూర్తి కారణంగానే సంభవం. ఆమె లేని ప్రపంచం ఎడారి వంటిదే. ఆమె ఉన్న జగత్తు నందనవనం. ఆమె కరతలమే అక్షయపాత్ర. ఆమె చూపే సంజీవని. ఆమె పలుకే అమృతం. ఆమె చరితం ధన్యం.

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

దేవాలయ స్తంభాలు

త్రాసు న్యాయానికి సంకేతం. తరాజులో తకరారు ఉంటే... అన్యాయం జరిగి తీరుతుంది. కాటాకు వేలాడే రెండు సిబ్బీలు సమానంగా ఉండాలి. అలా ఉండాలంటే మధ్యలో ఉండే ముల్లు ఎటూ మొగ్గకుండా సరి సమాన న్యాయానికి సూచికగా నిలబడాలి. ఈ త్రాసుకు యజమాని భగవంతుడే! సమానత్వం అనేది దైవదృష్టి. సృష్టిలో అన్నీ సమానమే ఆయనకు. నేను అందర్నీ సమదృష్టితో చూస్తాను. ఒకరు నాకు అత్యంత ప్రియులుగాని, ద్వేషులుగాని కారు. ధర్మమార్గంలో చరించేవారందరూ నాలో ఉంటారు; నేనూ వారిలో ఉంటాను' అంటాడు భగవానుడు గీతలో. భవిష్య పురాణం 'తల్లిదండ్రులకు పిల్లలందరూ సమానులే... అలాగే జగ

త్తుకు మాతా పితరులైనవారికి ప్రాణులన్నీ సమానమే!' అంటుంది. భగవంతుడి దృష్టిలో హెచ్చుతగ్గులు లేవు. అంకిత భావంతో కృషి చేస్తే ఎవరైనా ఉన్నత స్థితికి చేరవచ్చు. ఈశ్వర కృపకు పాత్రులు కావచ్చు అని ఘోషిస్తోంది రుగ్వేదం. ఈ సూక్తులను పాటించకపోవడమే మన కష్టాలకు కారణంగా కనిపిస్తున్నది.

దైవం చూపే దయాగుణానికి అనేక నిదర్శనాలున్నాయి. అవి కొందరికి అద్భుతాలు అనిపించవచ్చు. మరికొందరికి అవిశ్వసనీయాలనిపించవచ్చు. కానీ, సారాంశం 'సుగుణం ఆచరణీయం.' ధనానికి విలువ ఇచ్చేవాళ్లు వృత్తుల హెచ్చుతగ్గులను గణిస్తుంటారు. బంగారు నాణాన్నీ, మట్టిగడ్డనూ సమానంగా భావించిన రామకృష్ణ పరమహంస, మలశాలలు శుభ్రపరచేవారికీ తనకూ అభేదాన్నే పాటించాడు.

సంత రవిదాసు చర్మకార వృత్తిలో జీవిస్తూ ఉండేవాడు. ఆయన ఇతరులకు ఏం సాయం

చేయగలడు? ఎవరైనా చెప్పులు లేకుండా కనిపిస్తే ఆయన హృదయం ద్రవించిపోయేది. తాను కుట్టిన చెప్పులను స్వయంగా వారి పాదాలకు తొడిగి నమస్కరించేవాడు. ఒకరోజు గంగాస్నానానికి వెళ్లే తీర్థయాత్రికుడు సంత రవిదాసు ఇంటికి వచ్చాడు. రవిదాసు ఆ యాత్రికుడి పాదాలపై చూశాడు. చెప్పులేవు. బహుదూరం నడవడం వల్ల అతడి పాదాలు వుండ్లు పడి ఉన్నాయి. రవిదాసు అతడి పాదాలను శుభ్రంగా కడిగి, తన పై వస్త్రంతో తుడిచాడు. తాను అప్పుడే కుట్టిన చెప్పులను అతడి పాదాలకు తొడిగాడు. 'అయ్యా! తమరు గంగానదీ పవిత్రజలాల్లో స్నానం చేయబోతున్నారుగదా! ఆ తల్లికి నా కానుకగా ఈ వక్కను సమర్పించండి!' అని ఒక వక్కను అతడి హస్తాల్లో ఉంచి భక్తితో నమస్కరించాడు. ఆ తీర్థయాత్రికుడు గంగాతీరం చేరాడు. గంగలో దిగి స్నానం చేసి, రవిదాసు ఇచ్చిన వక్కను భక్తితో గంగానదీ పవిత్ర జలాల్లో

విడిచాడు. అంతే! ఆశ్చర్యకరంగా ఒక దివ్యహస్తం ఆ గంగా జలాలనుంచి వెలుపలికి వచ్చింది. ఆ చేతిలో ఒక స్వర్ణ కంకణం ఉంది. 'దీన్ని రవిదాసుకు నా ప్రసాదంగా ఇవ్వు' అన్నది గంగామాత. తీర్థయాత్రికుడు దాన్ని తీసుకొని వెళ్లి రవిదాసుకు ఇచ్చి, జరిగిన విషయం చెప్పాడు. ఇది ఆనోటా

అంతర్వేది

ఈనోటా పడి అందరికీ తెలిసింది. 'చెప్పులు కుట్టుకునేవాడు ఒక పనికిమాలిన వక్కను గంగామాతకు ఇవ్వడమేమిటి? గంగామాత అతడికి బంగారు కంకణం ప్రసాదించడమేమిటి? ' కొందరికి నమ్మబుద్ధి కాలేదు. 'నీవు నిజంగా అంతటి మహాత్ముడివైతే రెండో కంకణం కూడా తెప్పించు' అని సవాలు చేశారు. సంత రవిదాసు ఆ సమయంలో ఒక పాత్రలోని నీటిలో చెప్పులు కుట్టడానికి ఉపయోగించే చర్మాన్ని నానవేసి ఉన్నాడు. భక్తితో గంగామాతను ప్రార్థించాడు. వెంటనే, అందరూ ఆశ్చర్యపడే విధంగా, ఆ పాత్రలోని జలాల్లోనుంచి గంగాదేవి దివ్యహస్తం ఒక స్వర్ణకంకణాన్ని పట్టుకొని ప్రత్యక్షమైంది. ఆ కంకణాన్ని రవిదాసుకు ఇచ్చి అదృశ్యమైంది! చెప్పులు కుట్టే వృత్తిలో ఉండీ, పవిత్ర జీవనంతో మహాపురుషుల వరసలో చేరాడు సంత రవిదాసు. అంతటి మహాత్ముడు కాబట్టే భక్త మీరాబాయి 'గురు మియారైదాసుజీ' అని ఆయన్ని అత్యంత గౌరవంతో

సంబోధించింది. సిక్కుల గురువు అర్జునదేవ్ సంతరించిన గురు గ్రంథ సాహిబ్ లోని నలభై ఒక్క పద్యాలను 'రవిదాసీయం' అని భక్తితో అంటారు. దీన్ని 'అమృతవాణి'గా ఆరాధిస్తారు.

సమాజాభివృద్ధికి అన్ని వర్గాలవారి కృషి అవసరమే! ఏ వర్గాన్ని కించపరచినా సమాజాభివృద్ధి కుంటువడుతుంది. సమాజం ఒక పవిత్ర దేవాలయం. వివిధ వృత్తులు అనే స్తంభాలపై ఆధారపడి విరాజిల్లుతుంది. వినయంచేత గొప్పతనం, వైరాగ్యం చేత జ్ఞానం, భక్తి చేత భగవదనుగ్రహం... ఇలాంటి సుగుణాలచేత సమాజానికి సుఖశాంతులు కలుగుతాయి. ఈ సద్గుణాలు అలవరచుకుంటే అన్ని వృత్తులకూ సమానగౌరవం లభిస్తుంది. అన్ని స్తంభాలూ కళకళలాడుతూ ఉంటేనే సమాజ దేవాలయం కలకాలం నిలుస్తుంది. ధ్వజస్తంభం ఇదే పిలుపునిస్తుంది!

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

కోరిక

కోరికలు అనర్థదాయకాలు, మానవుల కష్టాలకు మూలకారణాలని కొందరంటారు. అసలు కోరికే లేకుంటే మానవాళి మనుగడకు అర్థం ఏముంటుంది? గొంతెమ్మ కోరికలు, అలవికాని, అమలు కాని కోరికలతో ప్రమాదముంటుంది కానీ- కోరికే లేకుంటే మనిషి నేడు అన్ని రంగాల్లో ఇంతటి ప్రగతి సాధించేవాడా? ఆనాడు ఆదిమానవుడు ఆత్మరక్షణ కోసం ఆయుధాలు తయారుచేసుకొన్నాడు. క్రూర జంతువుల బారి నుంచి తనను తాను రక్షించుకోవడమేలా అన్న ఆలోచనకు బీజం పడింది... ఆనాటి నుంచి నేటి వరకు అనేక రకాల కోరికల వల్లనే కదా మనం పురోగతి సాధించాం. నాటి రాతియుగం నుంచి నేటి అణు యుగం వరకు మానవ మేధను నడిపిస్తోంది

కోరికలే కదా!

అవసరం అన్వేషణకు దారితీస్తుంది. మెదడుకు పదును పెడుతుంది. కార్యసాధనకు శ్రీకారం చుడుతుంది. ఆ దిశగా అడుగులు వేయిస్తుంది. చిత్తశుద్ధితో లక్ష్యసిద్ధి కోసం అహరహం కృషి చేసేలా నడిపిస్తుంది. కొన్ని విజయాలతో ప్రగతి ఆగిపోదు. నిరంతర సాధనతో మానవుడు నిత్య కృషీవలుడిగా మారినప్పుడే నిజమైన ప్రగతి కను లముందు నిలుస్తుంది. దీనికి మూలకారణం కోరికే కదా! ఆశలు, ఆశయాలు ఉండగానే సరి పోదు. సంకల్పసిద్ధి కోసం తగిన కార్యాచరణ ఉంటేనే ఫలితం లభిస్తుంది.

కొత్త దేశాన్ని చుట్టి వద్దామని ఓడలో బయలు దేరిన కొలంబస్‌కి కొత్త ఖండమే కనిపించింది. ప్రస్తుతం అదే ప్రపంచాన్ని శాసించే అగ్రరాజ్యంగా వెలుగుతోంది. ఈ విజయం వెనక దృఢదీక్ష, కఠోర పరిశ్రమ ఉన్నాయి కదా! ఇవన్నీ బలమైన కోరిక నుంచే పుట్టాయి. నేడు ఆధునిక మాన

వుడు అనుభవిస్తున్న సౌక ర్యాలు ఒకప్పుడు లేవు. వివిధ రంగాల్లో ఎన్నో దశల్లో మేధావుల కృషి వల్లనే ఇవన్నీ లభించాయి. ఒక మేధావి మదిలో మొదలైన ఆలోచన ప్రగాఢ కాంక్షగా మారుతుంది. అష్టకష్టాలకోర్చి ప్రయోగాలు చేస్తాడు. పదేపదే విఫలమవు తున్నా విసుగుచెందక చివరికి విజయం సాధిస్తాడు. మానవ జాతికి మేలు చేస్తాడు. ఎన్నో వ్యయప్రయాసలు, శ్రమద మాదులకు ఓర్చిననాడే లక్ష్యం సిద్ధిస్తుంది.

హిమాలయాల్లో కళ్లు మూసుకుని తదేక ధ్యానంలో మునిగిపోయిన మునులు, రుషులు కూడా మోక్షసిద్ధి అన్న కోరికతోనే ఆ పని చేస్తు

అంతర్వ్యమి

వాలి. దీనికి సక్రమమైన మార్గాలనే ఎంచుకో వాలి. అక్రమం అనర్థదాయకం! కొన్నిసార్లు అవ కాశాలు, అదృష్టం కూడా కలిసి రావాలి. ఈ

న్నారు. ఒక విద్యార్థికి ప్రథమ శ్రేణిలో ఉత్తీర్ణత సాధించా లన్న కోరిక ఉంటుంది. ఒక కళాకారుడికి తన రంగంలో ఉన్నత స్థితికి ఎదగాలన్న కోరిక ఉంటుంది. ఒక చిన్న సంస్థ లేదా పరిశ్రమ స్థాపిం చిన వ్యాపారికి ప్రపంచ వ్యాప్తంగా వ్యాపారం విస్తరిం పజేయాలన్న కోరిక కలుగు తుంది. కార్యదీక్షకు ఎంతో ఓర్పు, నేర్పు ఉండాలి. అవరో ధాలు అధిగమించే శక్తియు క్తులు చూపాల్సి ఉంటుంది. ఎన్నో ఆటపోట్లు తట్టుకో

వైకుంఠపాళిలో నిచ్చెనలెక్కడం కష్టసాధ్యమే కదా! కోరికలే మనశ్శాంతిని దూరం చేస్తాయి, కష్టాల కొలిమిలోకి నెట్టేస్తాయి అని కొందరు చెబుతుం టారు. ఇవన్నీ ఆకాశానికి నిచ్చెనలు వేసేవారికే వర్తిస్తాయి. మనిషి తనకున్న పరిధి, పరిమితి, సమర్థత తెలుసుకుని తదనుగుణంగా కృషి చేస్తే తన కల తప్పక సాకారమవుతుంది. మనిషి జీవి తంలో ఒక్క చావును జయించడం తప్ప మిగి లినదేదీ అసాధ్యం కాదని షేక్స్పియర్ ఒక నాట కంలో వ్యాఖ్యానించాడు. కోరికలే ప్రగతికి సోపా నాలు... విజయానికి బాటలు. నిత్య సాధన, శోధనలకు అవే ప్రేరణలు, ప్రేరకాలు! కోరికే లేకుంటే మానవ జీవిత ప్రయాణం ఆగిపో తుంది. కాలమే స్తంభించిపోతుంది. ప్రపంచ మంతా నిత్యకల్పాణం, పచ్చతోరణంగా భాసిల్లా లంటే కోరికలుండాలి!

— కిల్లాన మోహన్‌బాబు

ప్రశ్నించే మనిషి

ఏ మార్గంలో మనం ప్రయాణం చేసినా, చివరికి మన మీద మనం ఒక ప్రశ్న వేసుకోకపోతే అన్వేషణాపర్యం మొదలు కాదు. ప్రశ్నలు సంధించుకుంటూపోతే అది లక్ష్యాన్ని చేదించక మానదు. మున్నుతిన్న పాములాగ ఎంతకాలం జీవిస్తాం? కోటానుకోట్లమంది పుడుతున్నారు, చనిపోతున్నారు. నాలుగురోజుల బతుకు బతికి చరిత్రలో కలిసిపోతున్నారు. ఇందుకేనా మానవ జన్మ? ప్రశ్నిస్తే గుండలు కదిలించే రహస్యాలు కనులముందు సాక్షాత్కరిస్తాయి.

విశ్వం మానవుడికి అన్వేషణోత్సాహం ఇచ్చింది. జిజ్ఞాసతో కూడిన ఆర్తిని ఇచ్చింది. ప్రశ్నించి తెలుసుకునే నేర్పును ఇచ్చింది. దీన్ని ఉపయోగించుకుని చిట్టచివరికి భగవంతుణ్ణి కలుసుకునే అవకాశం ఇచ్చింది.

ఇంతకంటే ఏం కావాలి, ఏ అస్త్ర శస్త్రాలు కావాలి- మాయతో యుద్ధం చెయ్యడానికి. మానవ అంతరంగంలోకి నడిచి వెళ్లడానికి. తార్కిక బుద్ధి, హేతువాదం లేనివాడికి శాస్త్ర విజ్ఞానమే కాదు, సత్య సాక్షాత్కారం కూడా కాదు. అన్నీ ఇచ్చిన దేవుడు, తనను తాను తెలుసుకునే తాళపు చెవి మాత్రం తన దగ్గర ఎందుకు ఉంచుకుంటాడు? తన కడుపు కిందే కస్తూరి ఉన్నా, జీవితాంతం ఆ వాసన కోసం పరుగుతీసే కస్తూరి మృగం చందాన, మానవుడు అన్నీ తన దగ్గరే ఉన్నా, అవి ఎక్కడో ఉన్నాయని పరుగు తీస్తున్నాడు. ఆ రహస్యం తెలుసుకోలేకపోతున్నాడు. ఆ కీలకం అర్థం చేసుకోలేకపోతున్నాడు.

ప్రశ్నే తాళపుచెవి. ప్రశ్నించడమే తెరవటం. పగలనక, రేయనక ప్రశ్నించేవాడికి భగవంతుడు దొరికిపోతాడు. సమాధానాలు చెప్పలేక ఉక్కిరి బిక్కిరి అయి భక్తుడి ఒళ్లో వాలిపోతాడు. అతణ్ణి విచేకిని చేస్తాడు. విజ్ఞానిని చేస్తాడు.

జ్ఞాన విజ్ఞాన యోగంలో ముంచెత్తుతాడు. బాణాలు వేసి శ్రీరాముడు యుద్ధం చేశాడు. సీతమ్మను సంపాదించుకున్నాడు. శ్రీరాముణ్ణి

ప్రశ్నల బాణాలతో సంధించి రామతత్వాన్ని తెలుసుకుని జన్మ ధన్యం చేసుకున్నారు రుషులు, యోగులు. ప్రశ్నించేవాళ్లను ఆహ్వానించేవాడు సత్యస్వరూపుడైన భగవంతుడు. అతడు గురు రూపంలో ఎదుటకు వస్తాడు. అంతరంగంలో అన్వేషణ మొదలై ఒక పరిపక్వ స్థితికి రాగానే. అప్పుడు అన్ని ప్రశ్నలూ ఆగిపోతాయి. ఒకే ఒక్క సమాధానం మిగులుతుంది.

ఇంత చక్కటి పద్ధతి మన హృదయంలో నిక్షిప్తమై ఉండగా, ఒక్క ప్రశ్న వేసుకోకుండా, ఆశ వ్యామోహాల వెంటపడి తిరుగుతూ కాలం గడుపుతుంటే మానవజన్మ వృథా అయిపోదా? దైవ లక్ష్యం ఎలా నెరవేరుతుంది? ఎవరు మనకు దేవుణ్ణి తీసుకువచ్చి చూపిస్తారు?

ఆకాశం చూడాలంటే తలను పైకి ఎత్తాలి. నేలను దర్శించాలంటే తలను కిందికి వంచాలి. పరమాత్మను చూడాలంటే అంతర్యుఖాన్వేషణ చెయ్యాలి. ప్రశ్నల వర్షం కురిపించాలి. 'అడగండి. దొరుకుతుంది' అన్నాడు జీసస్.

'వెదికితే దేవుడే లభిస్తాడు' అంటోంది ఇస్లాం. 'తొలి ప్రశ్న నువ్వు వెయ్యి. మలి ప్రశ్నలు నేనే వేసి, సమాధానాలు ఇచ్చి నీకు ఆత్మను తెలియజేస్తాను' అంటాడు శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ గీతలో. తమోగుణ ప్రభావంతో కొండచిలువలా పడి ఉండటం మౌనం కాదు. విధిలేక నిస్సహాయ స్థితిలో అలా ఉండిపోవటం నిశ్చలత్వమూ కాదు. అడగాల్సిన సమయంలో అడగటం, ప్రశ్నించాల్సిన సమయంలో ప్రశ్నించటం చెయ్యకపోతే మరో అవకాశం రాదు.

చేతిలో బత్తాయి ఉన్నప్పుడే పూర్తిగా రసం పిండుకోవాలి. ప్రస్తుతంలో సంపూర్ణంగా జీవించడం చేతకాకపోతే భవిష్యత్తు అంధకారమైపోతుంది. మోక్షం ఎప్పుడో వస్తుంది. కాని మనం ప్రశ్నించటం ఇప్పుడే మొదలుపెట్టాలి. ఆగకుండా, ఎడతెరిపి లేకుండా ప్రశ్నించాలి. అప్పుడే మనిషిగా మన గుర్తింపు మనకు ఉంటుంది!

- ఆనందసాయి స్వామి

పవిత్రత

ఇరవై అయిదు సంపుటలుగా వెలువడిన ఓ విజ్ఞాన సర్వస్వ గ్రంథం స్వామి వివేకానంద పరిశీలనకు వచ్చింది. అనారోగ్యంతో ఉండీ ఆయన వేగంగా పది సంపుటలు చదివి విషయాన్ని కూలంకషంగా గ్రహించారు.

ఆయన పదకొండో సంపుటం చదువుతుండగా ఓ శిష్యుడు వచ్చి 'స్వామీ! ఈ గ్రంథ సంపుటలన్నీ చదివి విషయం గ్రహించడానికి మనిషికి బహుశా ఒక జీవితకాలం చాలదేమో కదా?!' అన్నప్పుడు స్వామి చిర్నవ్వు నవ్వి 'అదేం కాదు... నేను అతి తక్కువ సమయంలో ఇన్ని సంపుటలు చదివాను కదా!?' కావలినై నన్ను 'ప్రశ్నించవచ్చు' అన్నారు. శిష్యుడు ఆయన చదివిన సంపుటలనుంచి క్లిష్టమైన విషయాలకు సంబంధించిన కొన్ని

ప్రశ్నలడిగాడు. స్వామి చక్కగా సమాధానం చెప్పారు. 'మీకు ఇంతటి సూక్ష్మగ్రాహ్యత ఎలా సాధ్యమైంది?' అని శిష్యుడు ఆశ్చర్యంతో స్వామిని ప్రశ్నించాడు. వివేకానందులు మంద హాసం చేసి అన్నారు- 'ఆధ్యాత్మిక చింతన చేస్తూ పవిత్ర జీవనం సాగించే సాధకులకు అది సాధ్యమే. ఏకాగ్రత దానికదే సిద్ధిస్తుంది.'

పవిత్ర జీవనానికి మానవ జీవితంలో ఎంతో ప్రాధాన్యం ఉంది. మంచి దృష్టి, మంచి వాక్కు, మంచి నడవడి కలిగినవారి జీవితం పవిత్రమవుతుందన్న బుద్ధ భగవానుడి మాటలు సంస్మరణీయం. ఏకాంత జీవనానికి ప్రాధాన్యం ఇస్తూ రుషీశ్వరులు అరణ్యాలకు వెళ్ళి కందమూలాలు(గెనుసు గడ్డలు) తింటూ తపస్సు చేసేవారు. ఇంద్రియ దృష్టికి గోచరించే విషయాలు మనిషిని ఎక్కడెక్కడికో తీసుకుపోతాయి. మనసు (చంచలమైనది కాబట్టి) అపవిత్ర మార్గంలో ఆలోచనలు చేసినప్పుడు సాధకుడి తపస్సుకు భంగం కలగవచ్చు. కాళిదాసు కావ్య కథానా

అంతర్వేది

యిక శకుంతలకు జన్మ ఇచ్చిన విశ్వామిత్రుడు- మేనకల ఉదంతమే అందుకు ఓ ఉదాహరణ! సమాజంలో ఉంటూ పవిత్ర జీవనం గడపటం ఒక విధంగా కత్తిమీద సామువంటిదే. అయినా రామకృష్ణ పరమహంస, షిర్డీ సాయి, రమణ మహర్షి వంటి సద్గురువులు సాధకులకు మార్గదర్శనం చేస్తూ దివ్య సందేశాలు అందించారు.

సప్తర్షుల్లో ఒకరైన వసిష్ఠుడి భార్య అరుంధతిని పవిత్రతకు, పాతివ్రత్యానికి పర్యాయంగా చెబుతారు. అగ్నిహోత్రుడు ఓ యాగ సమయంలో సప్తర్షుల భార్యలను చూసి మోహపరవశుడయ్యాడు. అగ్నిదేవుడి భార్య స్వాహాదేవి ఆరుగురు రుషిపత్నుల రూపాలు ధరించి భర్తను సంతోషపెట్టింది. కానీ వసిష్ఠుడి ధర్మపత్ని అరుంధతి రూపాన్ని మాత్రం ఆమె ధరించలేక పోయిందట! అందుకు కారణం అరుంధతి పాతివ్రత్యం, సౌశీల్యమే అంటారు.

లింగభేదం లేకుండా అందరికీ అవసరమైన, అందరూ సాధించవలసిన సంపద 'సౌశీల్యం'

. సహనం, కరుణ, పవిత్ర జీవనం వంటి సుగుణాల వల్ల వ్యక్తిత్వం వెలుగులీనుతుంది. ఆడవారికే శీలప్రాధాన్యంగానీ పురుషులకు కాదన్న దురభిప్రాయాన్ని మర్యాదా పురుషోత్తముడైన శ్రీరామచంద్రుడి పాత్రద్వారా వాల్మీకి మహర్షి తొలగించాడు. 'పవిత్రత' భారతీయ తత్వచింతనకు ఊతమిచ్చే మహత్వపూర్ణ అంశం. పవిత్రతే శక్తి, పవిత్రతే బలం, పవిత్రతే సంపద అన్న గొప్ప భావనను మన రుషులు ఆచరించి చూపారు. సౌశీల్యాన్ని ధర్మంగా భావించే పురుషులు పరస్త్రీలను జగన్మాతృస్వరూపంగాను, స్త్రీలు పరపురుషులను నారాయణ స్వరూపంగాను దర్శించవలసి ఉంది. ఆ పవిత్ర భావన ఆంతరంగిక, సామాజిక (బాహ్య) జీవన పరిణతికి, పవిత్రతకు తోడ్పడగల మహత్తర సాధనమని ప్రవచించారు మన పండితులు.

- గోపాలుని రఘుపతిరావు

అక్షర సత్యం

మానవ మేధ బ్రహ్మతత్వాన్ని తెలుసుకోవడం అతికష్టం. సూర్యుణ్ణి చీమ ఎప్పటికీ చూడలేదు. ఒకవేళ చూస్తే దానికి ఏం అర్థమవుతుంది? బ్రహ్మతత్వం ఆలోచనకు, వాక్కుకు అతీతం. అయినా వేదాలు బ్రహ్మతత్వాన్ని విపులీకరిస్తూనే తమకు ఆ వర్ణన కడు దుర్లభమని ఘోషించాయి. ఒకపక్క తమ అశక్తతను వెల్లడిస్తూనే అవర్ణనీయమైన అనంత సాన్నిధ్యాన్ని వర్ణించడానికి వేదద్రష్టలు ప్రయత్నించారు. అది వారి ప్రయత్నం మాత్రమే. మేము బ్రహ్మతత్వాన్ని మాటల్లో వర్ణించామని గొప్పలు చెప్పుకోలేదు. వేదాల్లో ద్రష్టలు అజ్ఞాతంగానే ఉండిపోయారు.

పరబ్రహ్మాన్ని సత్యం, జ్ఞానం, అనంతం అని ఉపనిషత్తులు వర్ణించాయి. మానవ మనసుకు

తెలిసిన భాషలు, ప్రపంచంలోని అనుభవాల ద్వారానే విశ్వాతీతంగా భాసించే సత్య స్వరూపం గురించి, భగవంతుడి గుణాల గురించి ఉపనిషద్రష్టలు వర్ణించారు. తాము కనుగొన్న అద్భుతాన్ని మానవ జాతికి అందించాలన్న తపనేకాని, లేనిపోని సంక్లిష్ట భావజాలాన్ని రుద్దాలని వారు అనుకోలేదు.

ఈ ప్రపంచంలో ఉన్న ప్రతి వస్తువును భగవంతుడు ఆవరించి ఉన్నాడు. ఆ తత్వం దూరంగా ఉంది. దగ్గరలోనే ఉంది. నక్షత్రాల వెనక మెరిసే మహా తేజస్సు, హృదయాల్లో స్పందించే దివ్య దీప్తి. లేనిపోని కల్పనలు ద్రష్టలు చేయలేదు. తర్కాన్ని ఉపయోగించమన్నారు. బుద్ధి, హేతువుకు అందకపోయినా వాటిని వాడాలి. ఈ విశ్వాన్ని, నక్షత్రాలను, జీవరాశుల్ని, నిర్జీవ రాశుల్ని కళ్లతోనే చూడాలి. బుద్ధితో ఆలోచించాలి. అవి ఎక్కడి నుంచి వచ్చాయి? వాటికి మూలం ఎవరు? ఏ కారణం లేకుండా సృష్టి ఎలా వస్తుంది? ఈ

విధంగా పరిశోధన జరిపితే మూలకారణం ఒకటి ఉందని తెలుస్తుంది కదా!

గజేంద్రుడు విచారగ్రస్తుడై, విధి శాపగ్రస్తుడై విలపిస్తూ, బయటపడటానికి అన్ని

అంతర్విమ

ప్రయత్నాలూ చేశాడు. మూల కారణం తెలుసుకోవాలని అనుకున్నాడు. అది తెలుసుకోగల శక్తి ఏనుగుకు లేదు. వచ్చిన బాధకు, విశ్వానికి మూల కారణం తెలుసుకోవలసిన అగత్యం ఏమిటి? గట్టిగా అరిస్తే ఎవరో అడవిలోనుంచే వచ్చి రక్షిస్తారు కదా? గజేంద్రుడు ఏనుగు కాదు. జీవాత్మయే. విధివంచిత అయి భూమిపై సర్వదుఃఖాలు అనుభవిస్తున్న జీవాత్మ బయటపడటానికి మూలకారణం తెలుసుకుని తీరాలి. విశ్వానికి మూలకారణం బ్రహ్మతత్వమే. ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాల్లోని తత్వసారం తెలుసుకోవడానికి మనం సంకుచితత్వాన్ని, పరిమితత్వాన్ని, మరుగుజ్ఞు మనస్తత్వాన్ని వీడాలి. అవి ఉన్నంతకాలం ఆధ్యాత్మిక అనుభవాలు రావు.

ఆధ్యాత్మిక విషయంలో అతివిస్తృతమైన దిజ్ఞుండలాలకన్నా విస్తరించాలి మనసు. హిమగిరి శిఖరాలకన్నా ఎత్తు ఎదగాలి. మహాసముద్రం కన్నా ఉన్నతమై మహనీయమై

పొంగాలి. అప్పుడు రుషులు చెప్పే మాటలు కొద్దిగానైనా అర్థం అవుతాయి. కొంచెమైనా ఆచరించగలం. రుషుల్నే విమర్శిస్తే, వారు చెప్పే ప్రబోధాలు ఎలా అర్థం అవుతాయి?

ప్రాచీనకాలం నాటి వేదాలు, పవిత్ర గ్రంథాలు- చీకటిలో లక్ష్మ్యాలవైపు నడిపించే దీపస్తంభాలు. సంసార సాగరంలో మనల్ని అవతలి ఒడ్డుకు చేర్చే కాంచన నౌకలు అవి. అతి పవిత్రమైన ఆలయ దీపాలవి. అసలు సత్యాన్ని మనం చూసి తెలుసుకోవలసిందే. మంత్రాక్షరాలు గొప్పవే. కాని అక్షర పరబ్రహ్మ తత్వాన్ని చూపించలేవు. అందుకే అశక్తతను వ్యక్తంచేస్తూనే వేదద్రష్టలు తమ ప్రయత్నం తాము చేశారు.

పరబ్రహ్మ స్వరూపిణి అయిన జగన్మాతను వేదాలు వర్ణించలేక, ఆమెకు స్వర్ణాభరణాలుగా మెరిశాయని కవిద్రష్టలు చమత్కరించారు!

- కె.యజ్ఞన్న

పట్టుదల

భర్తృహరి నీతి శతకమైనా, ఆధునిక మనోవైజ్ఞానిక శాస్త్రమైనా ఒక్కటే చెబుతుంది. పనిని ప్రారంభించడమే కాదు, దాన్ని పూర్తిచేయాలన్న పట్టుదల ఉన్నప్పుడు మాత్రమే ఆ కార్యసాధన పూర్తవుతుందని.

పట్టుదలే మనిషికి మహాబలం. అది ఉన్న మనిషి ఈ లోకంలో సాధించలేనిది ఏదీ లేదు. నిరాశకు అవకాశమివ్వకుండా పట్టుదలతో ముందుకు సాగే మనిషి తప్పకుండా విజేత కాగలడు.

ప్రాచీన పురాణ గాథలు గమనిస్తే పట్టుదలతోనే పురాణ పురుషులు మహాకార్యాలు సాధించారని తెలుస్తోంది.

అమృతం కోసం పాలసముద్రాన్ని మధించారు దేవతలు. అందులో లభించిన విలువైన

రత్నరాశులు చూసి వారు సంతోషించలేదు. పుట్టిన కాలకూటవిషానికి భయపడి ప్రయత్నాన్ని విరమించలేదు. పట్టుదలతో అమృతం లభించేవరకు పాలసముద్రాన్ని మధిస్తూనే ఉన్నారు. ఇదే కార్యసాధకుల లక్షణం.

గంగను దివి నుంచి భువికి తీసుకువచ్చిన భగీరథుడి పట్టుదల ఎంత గొప్పదో అందరికీ తెలిసిందే. సగరులను తరింపజేయడానికి గంగను భూమికి తీసుకురావాలని వారి పుత్రుడు అంశుమంతుడు తపస్సు చేశాడు. కాని, సాధించలేకపోయాడు. తరవాత అతడి కుమారుడు దిలీపుడు తపస్సు చేశాడు. అతడూ ఆ కార్యాన్ని సాధించలేదు. ఆపై దిలీపుడి తనయుడు భగీరథుడు తపస్సు చేసి గంగను భూమిమీదకు తెచ్చాడు. అందుకే ఏ సాధననీ ఎవరూ ఆపకూడదు. పట్టుదలతో కొనసాగించాలి. చివరికి ఆ కార్యాన్ని పూర్తిచేయాలి.

జాంబవంతుడి ప్రేరణతో సీతాన్వేషణకు పూనుకొన్న హనుమంతుడి పట్టుదల సామాన్యమైనదా!

లంకాపురం చేరేందుకు పట్టుదలతో అతడు అతికష్టమైన పనులు నాలుగు సాధించాడు. అవి వరసగా- సముద్ర లంఘనం, మైనాకుడి ఆతిథ్యాన్ని తిరస్కరించడం, సురసను జయించడం, సింహికా దమనం. ఈ కష్టతరమైన పనులను హనుమంతుడు పట్టుదలతోనే పూర్తిచేశాడు.

నాటి నుంచి నేటి వరకు ఎందరెందరో మహనీయులు ఈ నేల తల్లిని పునీతం చేస్తూ, పట్టుదలతో మహాకార్యాలు సాధిస్తూ లోక కల్యాణం కోసం పాటుపడ్డారు.

లక్ష్యం మంచిదైతే ఆ భగవంతుడి కృప తప్పక లభిస్తుంది. కష్టపడేవాళ్లకు, కార్యదీక్షతో ముందుకు సాగేవారికి విజయం తప్పక లభిస్తుంది.

భారతీయ సంస్కృతిని, ఔన్నత్యాన్ని ప్రపంచానికి చాటిచెప్పిన వివేకానందుడు మొదట్లో ఎన్నో అవమానాలు ఎదుర్కొన్నాడు. చివరికి అందరూ మెచ్చే వేదాంతిగా నిలిచాడు. అలాగే సిద్ధార్థుడు బుద్ధుడిగా మారడం వెనక ఎంత

పట్టుదల ఉందో!

పట్టుదలనే ప్రధానంగా భావించి ముందడుగు వేసే సాధకుడు ఎలాంటి కష్టాలనైనా భరిస్తాడు. స్థితప్రజ్ఞతతో వ్యవహరిస్తాడు.

ఈ ప్రకృతిలో సంచరించే మూగజీవుల్ని పరిశీలించండి. ప్రతి జీవి పట్టుదలకు ప్రతీకగా నిలువెత్తు సాక్ష్యంగా నిలుస్తుంది. గడ్డిపరకలు సంపాదించి పరమాద్భుతంగా పిచ్చుక గూడు కట్టుకుంటుంది. ఆహారం కోసం చీమలు ఎంత దూరమైనా ప్రయాణిస్తాయి. ఇలా ప్రతి జీవి నిరంతరం శ్రమిస్తూనే ఉంటుంది.

పట్టుదల, పరిశ్రమ ఉంటే సామాన్య కుటుంబంలో పుట్టినవారైనా ఎనలేని కీర్తిప్రతిష్ఠలు ఆర్జిస్తారు. అంధురాలైన హెలెన్ కెల్లర్ అంత ర్జాతీయ ఖ్యాతి పొందడం వెనక ఎంత పట్టుదల ఉందో ప్రతి ఒక్కరూ గ్రహించగలరు. తాళాలు తయారు చేసే గోద్రెజ్ ప్రముఖ వాణిజ్యవేత్త అయ్యాడు. ప్రమాదంలో కాలు పోగొట్టుకున్న సుధాచంద్రన్ ప్రముఖ నర్తకిగా పేరు

సంపాదించుకుంది. వారందరూ సామాన్య వ్యక్తులే. కఠోర పరిశ్రమతో, పట్టుదలతో అంత ర్జాతీయ ఖ్యాతిని ఆర్జించారు.

విజేతలంటే కేవలం విజయం సాధించినవారే కాదు. ఎన్ని అడ్డంకులు ఎదురైనా కార్యదీక్షతో ముందుకు సాగేవారందరూ విజేతలే.

గెలుపు ఓటములు ఎలాంటివారికైనా తప్పవు. ఈ రెండూ ఎవరి జీవితంలోనూ శాశ్వతం కావు. ఓటమి సంభవించినప్పుడు సైతం రెట్టింపు ఉత్సాహంతో మళ్ళీ ప్రయత్నించి విజయం సాధించేవారే అసలైన విజేతలు.

విజయం సాధించాలనుకున్నవారు చెడు ఆలోచనల్ని మనసులోకి రానివ్వరు. భవిష్యత్తు మీద విశ్వాసం పెంచుకుంటారు. నిరంతర సాధనతో, పట్టుదలతో గట్టి ప్రయత్నంతో విజయ తీరాలను చేరుకుంటారు. పట్టుదలే మనిషికి శ్రీరామరక్ష!

- విశ్వనాథ రమ

ప్రకృతి వైద్యం

ప్రకృతి మనిషిని పరమేశ్వరుడికి సన్నిహితంగా తీసుకువెళ్తుంది. ప్రతి అణువులోనూ పరమేశ్వర తత్వాన్ని నింపుకొని దైవం ఉనికిని చాటుతుంది. ప్రకృతిని ఆస్వాదించడం దేవదేవుని పూజించి నంత పవిత్రంగా చెయ్యగలగాలి. చూసే కన్నులుంటే మెరిసే నింగిలోని చుక్క, కురిసే వాన నీటిచుక్క భగవత్ స్వరూపాలే. చెవులుండి విన గలిగితే సాగే నెలయేరు, కదిలే వరిపైరు చేసే శబ్దం భగవన్నామమే. వీచేగాలి, అలలెత్తే కడలి, విరులకన్నెలు, మనసును ఆహ్లాదపరచే వెన్నెలలు అన్నీ ఆ అజరామరుని చేతిలో చిత్రితమైన అద్భుతాలే. తీర్థయాత్రలు చెయ్యడం వెనక ఆంతర్యం కేవలం పుణ్యసాధన మాత్రమే కాదు. అపరిచితాలైన ఇతర ప్రాంతాలను దర్శించి అక్కడి ప్రకృతి రమణీయతను తనివితీరా ఆస్వా

దించడం కోసమన్నది మరచిపోకూడదు. ఏ ప్రాణికి లేని ప్రకృతి ఆస్వాదనా గుణాన్ని మనిషి సంపూర్ణంగా సద్వినియోగపరచుకోవాలి. ప్రకృతిలో భాగమైన చెట్లను, పుట్లను, బండలను, కొండలను పూజించే సత్సంప్రదాయానికి వారసులమైనందుకు మనందరం గర్వించాలి. నదీనదాలను పావనమూర్తులుగా చూడటంతో పాటు పుష్కర మహోత్సవాలు జరిపి గుండెల నిండా భక్తి నింపుకొనే ఉత్తమ సంస్కారం మనకు అందించినందుకు భారతీయతకు చేతులెత్తి నమస్కరించాలి. లోకమంతా వర్ణరంజితం చేసే చక్కటి ప్రకృతి మోక్షసాధకులకు సాక్షాత్తు దైవస్వరూపం. కురిసే జలపాతం, వారికి శివుని జటాజూటం నుంచి ఉప్పొంగి దూకే గంగ. వెదురు చెట్లమీదినుంచి వీచే చల్లని గాలి, వేణుగానలోలుడు వినిపించే మధుర సంగీతం. పచ్చని ప్రకృతితో అలరారే పర్వతరాజుకు పుట్టిన పార్వతి అసలైన ప్రకృతి స్వరూపం. సాక్షాత్తు వెండికొండనే నివాసంగా పొందినప్ప

టికీ దాన్ని వదిలిపెట్టి మంచుకొండల్లోని మానస సరోవరానికి విచ్చేసిన శంకరుడు ప్రకృతి ప్రియత్వానికి నిజమైన అర్థం. మనిషి ఎంత అభివృద్ధి సాధించినా ప్రకృతికి నిబద్ధుడై ఉండాలి. ఈ సంగతి గ్రహించారు కాబట్టే మన పెద్దలు ప్రకృతికి మనిషికి మధ్య బంధాన్ని విడదీయలేనంతగా పెనవేశారు. తెలుగువారి పెద్దపండగైన సంక్రాంతి అచ్చంగా ప్రకృతి ఆరాధనే. చెట్లన్నీ పూలు సింగారించుకొని ముస్తాబయ్యే చైత్రవేళ ఉగాది పండుగ వస్తుంది. ఉగాది పండగంటే ప్రకృతికి మనం చేసే పట్టాభిషేకమే. సంక్రాంతి వేళ గోమయంతో గొబ్బెమ్మలు చేస్తారు. గోపంచకం గ్రహిస్తారు. ఉగాదినాడు వేప వగరు చిగుళ్లను ఇష్టంగా ఆస్వాదిస్తాం. ఇవన్నీ ప్రకృతితో మన జీవితాలెంతగా మమేకమయ్యాయో తెలియజేస్తాయి. పక్షుల కువకువలతో ప్రారంభమయ్యే ప్రతి దినం ఆ అనంతాత్ముడి అద్భుత తత్వాన్ని తెలుసుకునేందుకు ఆయన మనకిచ్చిన అవకాశం.

పరికించి చూస్తే ఆ పైవాడు ప్రకృతి అంతా తానే అయిఉన్నాడు. సృష్టికర్త అయిన ఆ దేవుడు మనిషికివ్వవలసిన సందేశమంతా ప్రకృతి ద్వారానే అందజేశాడు. ప్రాణాలతో ఉండేది ఒక్కపూటే అయినా పరులు కొనియాడే విధంగా జీవించమని పూలను సృష్టించాడు. సంపాదించినది దాచుకునే లోభి సముద్రంలాగా అట్టడుగునే ఉండిపోతాడు. దానగుణం కలిగిన దాత మేఘంలా ఆకాశంలో ఎత్తుగా ఉంటాడని తెలియజేసేందుకు మేఘాన్ని సృష్టించాడు. ఆటంకాలెన్ని ఎదురైనా అనుకున్న లక్ష్యాన్ని చేరడమెలాగో మనిషి నేర్చుకోవాలని నదులను సృష్టించాడు. కొండలు, కోనలు ఏవి ఎదిరించినా, ఎత్తులు, పల్లాలు ఎంతగా బెదిరించినా నది సమయానుకూలంగా నడుచుకొని కడలిలో కలిసిపోతుంది. ప్రకృతి ఆరాధన మనిషిని రసహృదయుడిగా మారుస్తుంది. బండబారిన మొండి గుండెల్లోనూ చిరునవ్వులు చిగురు తొడిగేలా చేస్తుంది. మన

సుకు కలిగిన గాయాలను ప్రకృతి వైద్యం ఆశ్చర్యకరంగా నయంచేస్తుంది. ఎంత ధనం వెచ్చించినా మనం కొనలేనిది మానసిక ప్రశాంతత. ప్రకృతి కాంత మాత్రం ఒక్కపైసా కూడా ఆశించకుండా ఆ ప్రశాంతతను ఉదారంగా అందజేస్తుంది. జన్మతః మనందరం సౌందర్యారాధకులమే. ఆధునికత మూలంగా వచ్చిపడిన పని ఒత్తిళ్లతో చుట్టూ ఉన్న ప్రకృతి అందాలపై చూపు సారించలేకపోతున్నాం. రాత్రిళ్లు పనిచేస్తూ పగలు నిదురిస్తున్నాం. చీకటి తెరలను చీల్చుకువచ్చే తొలి వేకువ కిరణంలోని వెచ్చదనం, మంచుపూల హారాన్ని ధరించి మరింతగా శోభిల్లే చెట్లకొమ్మల సౌందర్యం- దుప్పటిలో ముసుగుతన్ని నిదురిస్తే ఎప్పుడూ ఆస్వాదించలేం. మనిషిని గురించి తెలుసుకోవాలన్నా, భగవంతుడి గురించి తెలుసుకోవాలన్నా తప్పనిసరిగా ప్రకృతిని ఆస్వాదించాల్సిందే.

— జి.రామచంద్రరావు

రంగుల రంగేళి

హోలీ పండుగ కాశ్మీరం నుంచి కన్యాకుమారి దాకా ఆబాలగోపాలం ఆనందోత్సాహాలతో జరుపుకొనే ఒక గొప్ప సంబరం. ఫాల్గుణ మాసంలో శుద్ధపూర్ణిమ రోజు రంగులు, బుక్కాలు చల్లుకోవటం అనూచానంగా వస్తున్న ఆచారం. ఈ ఆచారానికి ఒక ఇతిహాసమూ ఉంది. క్రీస్తుపూర్వం 400 సంవత్సరాల కాలంలో ఈ హోలీ సంప్రదాయం గురించి జైమిని ముని 'ఉత్తర మీమాంస' అనే గ్రంథంలో ఉటంకించాడు. ఈయన వేద వ్యాసుల వారి శిష్యుల్లో గణనీయుడు.

మన్మథుడు ముక్కంటి మంటకు బూడిదయ్యాడు. లోకమాత శైలసుతను సతీవియోగ

బాధితుడైన శివుడికి అర్ధాంగి చేయాలన్న ఆ అనంగుడు తన సంకల్పాన్ని చచ్చి సాధించాడు. రతీదేవి కన్నీటికి కరిగిపోయి కైలాస పతి రతిపతిని మళ్ళీ బతికించి మదన సామ్రాజ్యానికి జీవం పోశాడు. కాముడు లేకపోతే సృష్టి ఆగిపోతుంది. సృష్టికర్త అయిన బ్రహ్మనే సంధ్య అనే దేవకాంతపట్ల మోహితుణ్ణి చేసి శాపానికి గురి అయ్యాడు. బ్రహ్మదేవుడి శాపం మన్మథుడికి శివుడివల్ల తీరిపోయింది. బ్రహ్మ వరప్రభావంతో బూడిదైన మన్మథుడు అనంగుడై పునరుజ్జీవితుడయ్యాడు.

ఈ శుభ సందర్భాన్ని పురస్కరించుకుని మానవజాతి నిండు పున్నమినాటి పండు వెన్నెల రోజు ఆనందాతిరేకంతో చిందులు తొక్కడం, రంగులు చిలకడం, చిరునవ్వు జవాబుగా ఆడ మగ తేడాలు మరచి పరవశించడం... అలనాటి బృందావన రాసలీలా విలా

సాన్ని మరిపిస్తుంది. మధుర, బృందావనం, బ్రజభూమి, నందగాం... ఇలా కృష్ణుడు విహరించిన ప్రదేశాలన్నీ హోలీ పండుగను ఘనంగా జరుపుకొంటాయి. దేశవ్యాప్తంగా ఈ పండుగ జనాకర్షకంగా జరుగుతుంది. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా నేపాల్, బంగ్లాదేశ్, పాకిస్థాన్ లోని హిందువులు, పాశ్చాత్య ఖండాంతరవాసులైన ప్రవాస భారతీయులు హోలీకి హారతి పడతారు. అస్సామీయులు ఈ పండుగను ఫాగ్వా అని, ఒడిస్సీయులు డోలా అని, బెంగాలీలు బసంత్ అని పిలుస్తారు. ఏది ఏమైనా పండుగ పండుగే. ఏకత్వంలో అనే

అంతర్వీధి

చమితో హోలీ ఉత్సవాలు పరిసమాప్తం అవుతాయి. మన్మథుడు వాడి పూబాణాల గురి నుంచి

కత్వం ప్రతిబింబించే భారతీయ సంస్కృతికి హోలీ సంబరం ఒక ప్రబలమైన నిదర్శనం అని చెప్పవచ్చు.

ఈ హోలీ అన్న పదానికి మాతృక సంస్కృత భాష. ధూలీ అన్న పదం హోలీగా మారిందని ప్రాజ్ఞుల అభిప్రాయం. మధురానగరంలో పదహారు రోజులు రాధాకృష్ణులపరంగా ఈ సంబరాలు కొనసాగటం ఒక విశేషం. మామూలుగా, పూర్ణిమ తరవాత మూడోనాడు రంగపం

ఎవరూ తప్పించుకోలేరు. దేవతలైనా, దానవులైనా, మానవులైనా కామదేవుడికి అందరూ రుణపడి ఉండవలసిందే. తమిళనాట అంగళూరు అనే గ్రామంలో కామేశ్వరాలయం ఉంది. ఈ ఊరు సేలం జిల్లాలో ఉంది. అలాగే, రాజస్థాన్ లో అభనేరి అనే ఊరిలో మన్మథుడికి బృందావన్ కామ్యవన్ పేరిట ఒక ఆలయం వెలసింది. బ్రహ్మ శాపంవల్ల, హరుడి కోపంవల్ల శరీరం కోల్పోయినా ప్రణయ సామ్రాజ్యానికి మన్మథుడు మకుటంలేని మహారాజు. పరమ ప్రేమ స్వరూపుడైన రాధామాధవుడికి ప్రద్యుమ్న రూపంలో కొడుకై ద్వాపరంలో ముచ్చట తీర్చుకున్నాడు. అనంగుడికి అనంతమైన పేర్లు. కందర్ప దర్పాన్ని ఏ సీమాంతర రేఖలు, ఖండాంతర విభాగాలు- అడ్డనూలేవు, విడగొట్టనూ లేవు.

- ఉప్పు రాఘవేంద్రరావు

శ్రీలక్ష్మీ జయంతి

ఈ కలియుగంలో ధర్మార్థ కామ మోక్షాలనే చతుర్విధ పురుషార్థాల్లో 'అర్థాని'కి ఎంతో ప్రాముఖ్యం ఉంది. అర్థం లేనివారి జీవనం వ్యర్థంగా భావిస్తుంటారు. ఈ విత్తానికి అధిష్ఠాన దేవత శ్రీలక్ష్మీదేవి. లక్షణయుక్తులను లక్షించి, గుర్తించి, లక్షణంగా చేసే దేవత కనుక 'లక్ష్మీ' అయింది. జ్ఞానం, ఐశ్వర్యం, సుఖం, ఆరోగ్యం, ధనం, ధాన్యం, జయం మొదలైనవాటిని ఎవరికి లక్ష్మీ (గుర్తు)గా చెబుతుంటారో ఆమె 'లక్ష్మీ' అని 'నమకం' వివరిస్తోంది.

'శ్రీ' పదం మొదట రుగ్వేద బాలకాండలోని శ్రీసూక్తంలో వినవస్తుంది. ఈ సూక్తమే 'లక్ష్మీ' దేవి పంచభూతాత్మకమైన ఈ ప్రకృతికి

మూల'మని జగత్ వ్యాప్తిని తెలియజేస్తుంది. ఈ జగత్తంతా ఏ విధంగా విష్ణువుతో వ్యాపితమైందో, అదేవిధంగా శ్రీమహాలక్ష్మితోను వ్యాప్తమైందని 'విష్ణు ధర్మోత్తర పురాణం' చెబుతోంది. మాసాల్లో ఫాల్గుణం పన్నెండోది. దీనినే వేదం 'తపస్య మాసం'గా పేర్కొంది. ఉత్తర ఫల్గుణి నక్షత్రం కూడిన పున్నమి కలిగింది కావటంతో, ఈ మాసానికా పేరు వచ్చింది. శ్రీమహాలక్ష్మి స్వయంభువ మన్వంతరంలో 'భార్గవి' అనే పేరుతో భృగుమహర్షి కుమార్తెగా జన్మించింది. స్వారోచిష మన్వంతరంలో స్వచ్ఛమైన జలం నుంచి అవతరించింది. తమస మన్వంతరంలో భూమి నుంచి, రైవత మన్వంతరంలో బిల్వం నుంచి, చాక్షుష మన్వంతరాన సహస్రదశ పద్మం నుంచి, ఈ వైవస్వత మన్వంతరంలో క్షీరసాగరం నుంచి ఉద్భవించిందని పురాణగాథలు చెబుతున్నాయి. ఫాల్గుణమాస పూర్ణిమ ఉత్తరా

నక్షత్రం శుక్రవారంనాడు లక్ష్మీదేవి ఉదయించిందని 'శ్రీ పాంచరాత్రాగమ శ్రీప్రశ్న సంహిత' చెబుతోంది. ఫాల్గుణ పౌర్ణమినాడు గాని, ఉత్తర ఫల్గుణి నక్షత్రం ఉంటే ఆ మర్నాడు బహుశ పాడ్యమినాడు గాని లక్ష్మీ జయంతి జరపడం సంప్రదాయం.

ఈ సృష్టిలో ప్రతిదానికీ ఓ లక్షణం ఉంటుంది. ఆ లక్షణాలే ఉనికిని, పోషణను ఇస్తాయి. ప్రతి వస్తువుకు దాని స్వాభావిక లక్షణమే ఐశ్వర్యం. చూపు- కంటికి ఐశ్వర్యం. నాలుకకు వాక్కు, రుచి ఐశ్వర్యం. ఇంద్రియా లకు ఆయా ఐశ్వర్యాలనిచ్చింది ఆత్మచైతన్యమే. ఆత్మకు చైతన్యమే లక్షణం. ఆ చైత

న్యమే లక్ష్మి. ఈ ప్రపంచమనే సముద్రం నుంచి ధనధాన్యాదుల కోసం మనలోని సుగుణాలు (దేవతలు), దుర్గుణాలు (రాక్షసులు) చేసిన మథనమే క్షీరసాగర మథనం. ఎన్నో చేదు అనుభవాలు మనకు జీవితంలో ఎదురవుతుంటాయి. అదే హాలాహలం. ఆ సమయంలో భగవంతుణ్ణి ప్రార్థిస్తే, మనల్ని విషం మింగే శివుడి రూపంలో వచ్చి అనుగ్రహిస్తుంటాడు. ఆ సర్వాంతర్యామికి ప్రాణ సమానురాలైన లక్ష్మి- వైకుంఠంలో మహాలక్ష్మిగా, గృహాల్లో గృహలక్ష్మిగా, రాజ్యాల్లో రాజ్యలక్ష్మిగా వెలుగుండుతుంది. లక్ష్మీదేవి అనంత రూపాల్లో ఉన్నా, ముఖ్యంగా ఎనిమిది రూపాల్లో పూజిస్తుంటాం. ఆదిలక్ష్మి, విద్యా లక్ష్మి, ధనలక్ష్మి, ధాన్యలక్ష్మి, ధైర్యలక్ష్మి, గజలక్ష్మి, విజయలక్ష్మి, సంతానలక్ష్మి- అష్టలక్ష్ములు.

లక్ష్మీదేవి ఒక్కొక్కరి శరీరంలో ఒక్కొక్క స్థానంలో కొలువై ఉంటుందని శాస్త్రాలు చెబుతు

న్నాయి. లక్ష్మి ఏ స్థానంలో ఉంటే ఏ పుణ్యఫలం లభిస్తుందో మార్కండేయ పురాణంలో వివరంగా ఉంది. లక్ష్మి- నరుల పాదాల్లో ఉంటే గృహాన్నిస్తుంది. తొడలపై ఉంటే వస్త్రాభరణాలు ప్రాప్తిస్తాయి. గృహస్థానంలో ఉంటే కళలను ప్రసాదిస్తుంది. ఒడిలో ఉంటే మంచి సంతానం లభిస్తుంది. హృదయంపై ఉంటే కోరిన కోరికలు నెరవేరతాయి. లక్ష్మి కంఠంపై ఉంటే- కంఠాభరణాలు అనుగ్రహిస్తుంది. నోట్లో ఉంటే చక్కని మాటలను ప్రసాదిస్తుంది. ఆమెకు ఇరువైపులా ఉండే ఏనుగులు రాచరికానికి, శుభాలకు చిహ్నాలు.

శుకమహర్షికి బ్రహ్మ ఉపదేశించిందే శ్రీలక్ష్మి కవచం. అది పరిస్తే సకల పాపాలు, వ్యాధులు, గ్రహవీడలు నశిస్తాయని ఎందరో విశ్వసిస్తారు.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

సమద్రష్ట

భగవంతుడు దుష్టశిక్షణ, శిష్ట రక్షణార్థం ఆయా సందర్భాల్లో అవతారాలు ఎత్తాడు. రాముడు, కృష్ణుడు, పరశురాముడు, వామనుడు... సరే-వీక్షంతా మానవులు. మానవ రూపాన్ని ధరించిన పరమాత్మ స్వరూపాలు. ఎనభై నాలుగు లక్షల జీవరాసుల్లో అత్యంత ఉత్తమమైన మానవ దేహం భగవంతుడు దిగివచ్చి నివాసం ఉండేందుకు తగిన ఉపాధి. స్వస్వరూపాన్ని తాత్కాలికంగా మరచినా స్వయంగా బ్రహ్మమే అయిన మానవుడు నిజ బ్రహ్మను ఆవాహన చేసుకునేందుకు యోగ్యుడు. మరి జంతువులు! కూర్మం, వరాహం, మత్స్యం... నిమ్నస్థాయి జీవులు. భగవంతుడు తనను తాను తగ్గించుకున్నాడా? లేక నిమ్నస్థాయి జీవుల గౌరవాన్ని

పెంచే నిర్ణయం తీసుకున్నాడా? ఇవేమీ కాదు. విశ్వంలోని సమస్త జీవజాతులు, జడ వైతన్యాలు అన్నీ ఆయన సృష్టే. విశ్వ నిర్మాణంలో ప్రకృతిని సమతుల్యంగా మలచే చేతనా ప్రక్రియలో భాగంగా అవసరాన్నిబట్టి, అనుకూల్యతా పరిమితులనుబట్టి, ఆయా స్థానాల్లో ఆయా జడాజడాలను ప్రతిష్ఠించిన దైవం సమదృష్టిని మనం అవగతం చేసుకోవాలి.

సాధారణ చిత్రకారుడు కాన్వాసుమీద ఒక రంగుల చిత్రంలో అవసరాన్నిబట్టి రంగులను, స్వరూపాలను, పరిమాణాలను ఎంచుకుని చిత్రాలు వేసినట్లు దేవుడూ తన కళాత్మక రూపమైన లోకాన్ని జీవ వైవిధ్యంతో, రకరకాల జడ వైతన్య రాసితో అలంకరించాడు. పరస్పర సహకారానికి అమరికను ఏర్పరచాడు. ఆయన సృష్టిలో భేదం లేదు... అవసర భేదం తప్ప. సౌందర్య దృష్టి తప్ప. అదీ మన సౌకర్యం కోసం, సౌలభ్యం కోసం, సౌందర్యాస్వాదన

కోసం. ఉచ్చ నీచ, నిమ్న స్థాయి భేదం ఆయనకు లేదు. సృష్టి... అంతే. మన ఇంట పుట్టిన బిడ్డలను మనం ఒకే దృష్టితో ఆదరిస్తాం. అవసరాన్ని, అవకాశాన్ని బట్టి, అర్హతల్ని బట్టి జీవికను ఏర్పాటుచేస్తాం. మొత్తంమీద కుటుంబ సంక్షేమం, సఖ్యత, ఐక్యత ప్రాధాన్యంగా ఉంటాయి. పరమాత్మలాంటి సర్వశ్రేష్ఠుడికి, సమద్రష్టకు, ప్రేమమయుడికి తన సృష్టిజాలంపైన దృష్టిభేదం ఎలా ఉంటుంది!? ఆయన దృష్టిలో అందరూ, అన్నీ, అంతా సమానమే. అందుకు ఆయన తీసుకున్న అవతార వైవిధ్యమే రుజువు. మనుషులమైన మనకే ఈ అంతర తరతమ భేదాలు. ఈ రీత్యా ఎన్నో ఉన్నత దైవకార్యాలకు ఉప

అంతర్వ్యమి

వర్తులాకారంలో ఏ అణువు పక్కకు తొలగినా ఆ వర్తులం, ఆ చక్రం, ఆ బ్రహ్మాండం అసంపూర్ణమే. దైవం అనే ఆ అనంత ప్రేమ వారాసిలో

యోగించిన ఆ విభిన్న నిమ్న జీవజాతి ఎవరికీ తీసిపోదని మనకు నిరూపణ అవుతోంది. రూపురేఖలేవైనా, జీవన విధానం ఏమైనా- సృష్టిలోని ప్రతి జీవీ, ప్రతి జంగమ స్థావరాలు జడాజడాలు సృష్టికర్త ఆడించే జగన్నాటకంలో పాత్రధారులే. ప్రధాన నియమిత స్థానంలో, నియమబద్ధ జీవనంలో, ఆయన సృష్టి చక్ర చాలనంలో తిరుగులేని పాత్ర పోషించి రక్తి కట్టించవలసి ఉన్న నిబద్ధ కంకణబద్ధధారులే. ఉడుత జన్మ ఉడుతదే. ఉడుత సేవ ఉడుతదే. ఈ బ్రహ్మాండ

ప్రతి చుక్కా అమృత బిందువే. దాన్ని పానం చేసే హక్కు సృష్టిలోని ప్రతి జీవీకీ, ప్రతి అణువుకూ ఉంది. అందుకే పక్షపాత రహితంగా జీవ నిర్జీవ నిమోక్షత భేదం లేకుండా పంచభూత సమన్వయం చేసి, సమానంగా సంపన్నం చేశాడు.

వాయుపుత్రుడు, అమిత బలశాలి, అరివీర భయంకరుడూ అయిన హనుమ భక్తికి ఇచ్చినంత విలువా, మూపున మోసుకొచ్చి నాలుగు ఇసుక రేణువుల్ని రాల్చిన ఉడుతకూ ఇచ్చాడు రాముడు. గోవుల్ని కాపాడేందుకు గోవర్ధన గిరినే చిటికెన వేలున నిలిపాడు కృష్ణుడు. సర్పాలను, వృషభాలను, నెమళ్లను, ఎలుకలను, వ్యాఘ్రు సింహాలను కుటుంబ సభ్యులను చేసుకున్నాడు శివుడు. అటువంటి సమదృష్టిని, సమతుల్యతను అలవరచుకొమ్మనేదే దైవసందేశం.

- చక్కెలం విజయలక్ష్మి

అనుభవసారం

ఒక యువకుడు చెన్నపట్నం వీధిలో వెళుతున్నాడు. చక్కగా పైజమా లాల్బీలను ఉతుక్కుని, తెల్లని మలైపూవుల్లాంటి ఆ దుస్తులు ధరించి నడుచుకుంటూ పోతున్నాడు. అప్పుడే వర్షం వెలిసింది. రోడ్డుమీద గుంటల్లో నీళ్లు నిలిచాయి. ఇంతలో ఒక కారు వేగంగా వెళ్లింది. రోడ్డుపైన నిలిచిన మురికినీళ్లు ఆ యువకుడి దుస్తులపై పడ్డాయి. కొత్తగా చలన చిత్రాల్లో నటించడానికి బయలుదేరిన ఆ యువకుడు కళ్లనీళ్ల పర్యంతమయ్యాడు. రోజులు, సంవత్సరాలు గడిచాయి. ఆ యువకుడు చలనచిత్రాల్లో నటించి పేరు ప్రఖ్యాతులు ధనం ఆర్జించాడు. మంచి కారు కొనుక్కున్నాడు. వర్షం వచ్చినప్పుడల్లా తన కారు డ్రైవరును హెచ్చరించేవాడు-

‘జాగ్రత్త! రోడ్డుపై నీళ్లు నిలుస్తాయి. నువ్వు వేగంగా నడిపితే ఆ మురికినీళ్లు చింది, పాదచారుల బట్టలు పాడవుతాయి. నిదానంగా చూసి పోనివ్వు’ అని. ఆ చలనచిత్ర నటు డెవరో కాదు- స్వర్ణీయ అక్కినేని నాగేశ్వరరావు! పెద్దలు చెబితే కొంత లోకజ్ఞానం కలుగుతుంది. విద్యద్వారా కొంత వివేకం కలుగుతుంది. కానీ... అనుభవం వల్ల కలిగిన అనుభూతి హృదయంపై గాఢంగా ముద్రవేస్తుంది. అది చెక్కుచెదరదు. అది జీవనమార్గాన్ని నిర్దేశిస్తుంది. పుస్తకాలను అవగాహన చేసుకోవడం వేరు; జీవితాన్ని అవగాహన చేసుకోవడం వేరు. ఒక విషయం అర్థమైనప్పుడు ఒకరకంగా, అర్థం కానప్పుడు ఒకరకంగా ప్రవర్తిస్తాం. స్వానుభవంతో అనుమానాలు, అపార్థాలు పటాపంచలవుతాయి. వ్యక్తుల విలువ తెలియకపోతే వాళ్లను పరిహసిస్తారు; తెలిస్తే గౌరవిస్తారు. రైలు పెట్టెలో ఒక యువకుడు ప్రయాణిస్తు

న్నాడు. పక్కనే వృద్ధురాలు కూర్చుని ఉంది. ఆ యువకుడు కళ్లు విప్పార్చుకుని అక్కడ కూర్చున్న అందర్నీ ఆశ్చర్యంగా చూస్తున్నాడు. ప్రతి దృశ్యమూ ఒక అద్భుతమే అతడికి. వాళ్ల ఎదురుగా కూర్చున్న యువతికి, అతడి ప్రవర్తన నవ్వు తెప్పించింది. అదే పనిగా అతడు ముసలమ్మను వేనే ప్రశ్నలు వినీవినీ విసుగుపెట్టింది. కానీ, ఆ అమ్మమ్మ మాత్రం విసుక్కోవడంలేదు. ఓర్పుగా అతడికి అర్థమయ్యేలాగా అన్నీ వివరించి చెబుతున్నది. ఎదురుగా ఉన్న యువతి నిశ్చయానికి వచ్చింది. ‘ఇతడి బుద్ధిమాంద్యానికి ఈ ముసలమ్మే కారణం. అతిముద్దు చేసి అతణ్ణి మొద్దు రాచిప్పుగా చేసింది!’ అనుకుంది. ఆ యువకుడు ఈ యువతివైపు కనురెప్ప వేయకుండా చూశాడు. ఎన్నడూ ఆడవాళ్ల ముఖం చూడనట్లే చూస్తున్నాడు. ఆ యువతికి కోపం వచ్చింది. ‘బామ్మ గారూ! మీ మనవడికి ఏమైనా పిచ్చా? ’ అన్నది. ముసలమ్మ కాసేపు ఏమీ మాట్లాడలేదు. తుదకు

ఏమనుకున్నదో ఏమో... ఇలా చెప్పింది. ‘నా మనవడు పుట్టుగుడ్డి. వీడి తండ్రి ఎప్పుడో చనిపోయాడు. తల్లి ఈ మధ్యే పోయింది. ఆమె కళ్లు డాక్టర్లు వీడికి వేశారు. ఆసుపత్రి నుంచే వస్తున్నాం తల్లీ! లోకం బాహ్యస్వరూపాన్ని ఇవాళే చూస్తున్నాడు...!’ ఆ యువతికి గుండె పిండినట్లు

యింది. కళ్లవెంట నీళ్లువచ్చాయి. మన కళ్లకు కనబడేదే సత్యంకాదనీ, దానివెనక దాగిఉండే మర్మం కూడా తెలుసుకొని మాట్లాడాలనీ యువతి గ్రహించింది. అనుభవంతోగాని ఈ జ్ఞానం కలగదు. నారదుడు విష్ణుమూర్తిని అడిగాడు. ‘స్వామీ, మాయ అంటారే... ఏమిటి దాని కథ, అది ఎలా ఉంటుంది? ’

‘అదో ప్రపంచం, అందులో పడినవాడు బయటపడటం కష్టం నారదా!’ ‘అలానా, నావంటి ఆజన్మ బ్రహ్మచారి కూడానా? ’ ‘ఎంతటివాడికైనా!’ ‘అయితే అది ఎలా ఉంటుందో నాకు చూడాలని ఉంది!’ ‘అలాగే చూడ్తువు, ఆ ఎదురుగా ఉన్న ప్రవాహంలో నీళ్లు తాగిరా, తరవాత చూడ్తువు గాని!’ నారదుడు స్వామి చెప్పినట్లే వెళ్లి ఆ ప్రవాహంలోకి కొంచెం దిగాడు. వెనక్కి తిరిగిచూస్తే గట్టుపై ఒక సుందరాంగి కనబడింది. నారదుడికి ఎక్కడలేని కోరిక పుట్టుకువచ్చింది. ‘కాంతా! నన్ను పెళ్లిచేసుకుంటావా? ’ అని అడిగాడు. ఆమె వెంటనే అంగీకరించింది. పెళ్లయింది. బిలబిల పిల్లలు పుట్టారు. అంతా నిమిషాల్లోనే! ఇంతలో జలప్రవాహం పెద్దదై, ఒక పెద్ద కెరటం సుడులు తిరుగుతూ వచ్చి

వాళ్లపైన పడింది. నారదుడు ఆ సుడిగుండంలో పడి గిరగిర తిరిగాడు. ఊపిరి అందటం లేదు. బయటపడే మార్గంలేదు. ఆయన నోటి వెంట అలవాటుగా వచ్చేది నారాయణ నామం. ‘నారాయణా! నారాయణా! స్వామీ! నువ్వే దిక్కు నారాయణా! నారాయణా...!’ అని పెద్ద పెట్టున కేకలు వేస్తూ విలపించాడు. హఠాత్తుగా జలప్రళయం అదృశ్యమైంది. ఎదుట నారాయణమూర్తి నవ్వుతూ ప్రత్యక్షమయ్యాడు. ‘ఏం నారదా, మాయ అంటే బాగా తెలిసిందా? ’ అన్నాడు. ‘తెలిసింది స్వామీ తెలిసింది. సంసారం ఒక మాయ. ఆ మాయా సుడిగుండంలోంచి బయట పడటానికి నారాయణ నామస్మరణ తప్ప వేరే దిక్కులేదని అనుభవపూర్వకంగా గ్రహించాను!’ అన్నాడు రెండు చేతులూ జోడించి నారదుడు. - డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

మానవ సంబంధాలు

మానవ సంబంధాలు పటిష్ఠంగా ఉండాలి. తుమ్మితే ఊడిపోయే ముక్కులా ఉండేవి మానవ సంబంధాలు కావు. అవి వ్యావహారిక, వ్యాపార సంబంధాలు మాత్రమే. ప్రతి మనిషికి మనిషికి మధ్య సంబంధం ఉంటుంది. అలాగే ప్రతి జీవికి జీవికి మధ్య సంబంధం ఉంటుంది. ఈ సంబంధాలన్నీ సూక్ష్మంగా ఆలోచిస్తే ఆత్మ సంబంధాలే.

ఏ రుణానుబంధం లేకుండా ఎవరూ ఎవరి దగ్గరికి రారు అంటారు మహానుభావులు.

కెరటానికి కెరటానికి మధ్య ఉండే సంబంధం అశాశ్వతమైనది. క్షణికమైనది. కెరటానికి సముద్రానికి మధ్య ఉండే సంబంధం శాశ్వతమైనది. సత్యమైనది.

లేదంటే చిక్కులు, ఒడుదొడుకులు, అశాంతి తప్పదు. అమ్మా-నాన్న, అక్కా, చెల్లి, అన్నా-తమ్ముడు, మామ-బావ... అని వరసలు పెట్టి పిలుచుకోవడంలో అర్థం ఏమిటి? రక్తసంబంధం, బంధుత్వం! అలాగే మనుషుల మధ్య సాంఘిక జీవనంలో ఒకరికి ఒకరికి మధ్య నిత్యం నడిచే బంధుత్వం ఏమిటి? మానవత్వం, జీవనతత్వం.

పాండవుల మధ్యలోకి వచ్చాడు దేవదేవుడైన శ్రీకృష్ణుడు. రకరకాల బంధుత్వాలు ఏర్పరచుకున్నాడు. నాటకం నడిపించాడు. బతుకులో, యుద్ధంలో వాళ్లవెంట ఉన్నాడు. రకరకాల సహాయం చేశాడు. నిజమైన మానవత్వం వెంట దైవత్వం ఉంటుందని రుజువు చేశాడు.

‘నాకు నువ్వు అన్నీ ఇవ్వాలి. నీకు మాత్రం నేను ఏమీ ఇవ్వను’ అనేవాళ్ల దగ్గర మానవ సంబంధాలు ఎలా నిలుస్తాయి? ఇచ్చి పుచ్చుకోవడమే జీవితం. పరస్పరం ఒకరినొకరు గౌరవించుకుని, ఒకరికోసం ఒకరు నిలబడాలి. అదే జీవన సంబంధం. లేకపోతే అన్నీ పుటుక్కున తెగిపోయే గాలివాటు దారపు పోగులే.

వ్యాపారాల కోసమే ఈ సంబంధాలను ఏర్పరచుకోవాలని ప్రయత్నిస్తుంటారు కొందరు. వ్యవహారాల కోసం ఈ సంబంధాలను నిలబెట్టుకుంటూ ఉంటారు ఇంకొందరు. స్వార్థ ప్రయోజనాల కోసం ఎక్కడెక్కడి సంబంధాలో కలుపుకొని, పని కాగానే ఏరు దాటిన తరవాత తెప్ప తగలేసినట్టు వ్యవహరిస్తారు మరి కొందరు.

చిట్టచివరిది, ఉదాత్తమైనది, శాశ్వతమైనది అయిన సంబంధం మనకు భగవంతుడితోనే ఉంటుంది. దాన్ని గుర్తించి, తెలుసుకుని నిలబె

ట్టుకునేవాళ్లకు మానవులందరూ మిత్రులవుతారు. సర్వజీవులు ఆప్తులవుతాయి. ఈ బంధాలు హాయిగా బతకడానికే కాదు, మరణించిన తరవాతా జీవించడానికి ఉపయోగపడతాయి!

బలి, శిబి, జనకుడు, ప్రహ్లాదుడు, ధ్రువుడు, కన్నప్ప... మరణించిన తరవాత కూడా జీవిం

చారు. జీవిస్తున్నారు. రకరకాల పూలను గుచ్చి దండను తయారు చెయ్యాలి. ఏ పువ్వు అందం దానిదైనా, అన్నీ కలిసి ఒక బంధాన్ని ఏర్పరచుకుని, కొత్త అందాన్ని ప్రతిష్ఠించాలి.

తండ్రి మాట జవదాటకుండా, తల్లులను గౌరవిస్తూ, అన్నదమ్ములను ప్రేమించాడు శ్రీరాముడు. రాజ్యంలో ప్రతీ ఒక్కరినీ తన బిడ్డగా భావించి పరిపాలన సాగించాడు. అరణ్యంలో చెట్లను, పుట్లను, పురుగులను, పక్షులను చివరికి రాక్షసులను కూడా తన ప్రేమతత్వంలో ముంచి ధర్మానికి నిలువెత్తు విగ్రహంలా నిలిచాడు. మానవ సంబంధాల విషయంలో రామాయణం చూపిన మార్గం ఎంతో గొప్పది. ఆదర్శవంతమైనది.

చేయికి చేయి కలిపి విదేశీ సంప్రదాయంలో ఆప్యాయంగా ఊపినా, రెండు చేతులు కలిపి, హృదయం దగ్గర చేర్చి నమస్కరించినా ఒకరిని ఒకరు గౌరవించుకోవడమే. ఒకరితో ఒకరు

మానవ సంబంధాలు నెలకొల్పుకోవడమే.

ఇంటికొచ్చిన ఎంత గొప్ప అతిథి అయినా పట్టించుకోకపోతే నొచ్చుకుంటాడు. గౌరవం కావాలంటే ఇచ్చి తీరాల్సిందే. మర్యాద కావాలంటే మర్యాదగా ఉండాల్సిందే. మానవులతో సత్సంబంధాలు కావాలంటే ఉత్తమ మానవుడిగా ఉండాల్సిందే.

ఏవీ పుట్టుకతో రావు. అభ్యాసంతో అన్నీ వస్తాయి. గిరి గీసుకొని కూర్చుంటే ఎవరూ మన దగ్గరికి రారు. సిద్ధార్థుడు బుద్ధుడైన తరవాత, ఆయనకు ఎక్కడికీ వెళ్లే అవసరం లేకపోయినా, తన ఆత్మ దర్శనాన్ని లోకానికి పంచడానికి కొన్ని వేల మైళ్లు తిరిగి ఎంతోమందిని దివ్యత్వంలోకి ప్రవేశపెట్టాడు. ‘ధ్యానం’ అనే ప్రక్రియతో విశ్వమంతా చక్కటి మానవ సంబంధాలు నెలకొల్పాడు- ఆధ్యాత్మిక మార్గంలో.

- ఆనందస్వామి స్వామి

కర్తవ్య పాలన

దృఢ సంకల్పంతో కర్తవ్యపాలన సాగించడం దేవతారాధనతో సమానం. పరమేశ్వరుడు వైతం ధర్మసంస్థాపనార్థం సాకారుడై అవతరిస్తాడు. కష్టసుఖాలను అనుభవిస్తాడు. భగవద్భక్తులు ఆ ఈశ్వర విలాసాన్ని అర్థం చేసుకుని, తామూ అదే మార్గంలో కర్తవ్యపాలన గావిస్తారు. ఈ ప్రయత్నంలో ప్రాణాలు వీడినవారు పరమాత్మనే చేరతారు. అధర్మ నిర్మూలనకు ప్రయత్నించక, కేవలం దైవపూజ మాత్రం గావించేవారు పరమేశ్వరుడికి ప్రీతిపాత్రులు కారు.

ఎట్టయెదుట మాతామహులు, మేనమామలు, గురువులు ఆయుధాలు ధరించి యుద్ధానికి సిద్ధంగా ఉన్నారు. అర్జునుడు వారిని చూసి కలత చెందాడు. విజయం వల్ల కలిగే స్వర్గసుఖం తనకు వద్దన్నాడు. దానికి బదులు మృత్యువునే ఇష్టపడతానన్నాడు. ధృతరాష్ట్రుడి పుత్రులు నిశ్చేతనుడైన తనను చంపినా సంతోషమే అన్నాడు.

‘అలా అనడం పాపం!’ అన్నాడు కృష్ణుడు. ‘అర్జునా! ఈ క్లిష్ట పరిస్థితిలో అపకీర్తిదాయకమైనవీ, ఉత్తములు పాటించనివీ అయిన ఈ పాపపు పలుకులు ఎలా పలుకుతున్నావు?’ అని నిలదీశాడు.

అర్జునుడిది ఈ సందర్భంలో ‘కార్యణ్య దోషం’. ‘కృపణత’ అనేది దీనికి మూలం. శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడి కార్యణ్య దోషాన్ని గీతాబోధనతో హరింపజేశాడు.

కొంచెమైనా వ్యయం చేయకపోవడాన్ని ‘కృపణత్వం’ అంటారు. ఏమిటి ఆ వ్యయం చేయనివి? సదాచారం, సత్కర్మ, సదాలోచన మొదలైనవి! వీటిని వ్యయిస్తే పరమాత్మ స్వరూపం తెలుస్తుంది. వీటిని ఖర్చు చేయకుండానే ఇహలోక యాత్ర చాలించేవారు కృపణులు. ఈ కార్యణ్యానికి అహంకార మమకారాలు కారణాలు.

భర్త యుద్ధానికి వెళతానంటే సామాన్యంగా భార్య ఇష్టపడదు. యుద్ధంలో ఏమైనా జరగవచ్చు- గాయాలు తగలవచ్చు, శత్రువుల చేతిలో చిక్కవచ్చు, ప్రాణాలే పోవచ్చు, ఇంటివద్దే ఉంటే బిచ్చమెత్తుకొని అయినా బతకవచ్చు. కాబట్టే, భర్తను యుద్ధానికి పోవద్దని భార్య అతడి కాళ్లా

వేళ్లా పడుతుంది. కానీ, ‘మగువ మాంచాల’ బాలచంద్రుడికి నుదుట వీరతలకం దిద్ది ‘రతిరాజసుందరా! రణరంగధీరా!’ అంటూ యుద్ధభూమికి పంపింది. మాంచాల చేసిన ‘వీరపత్నీధర్మం’ అనే ఖర్చు పరమాత్మ పుణ్యాల ఖాతాలో

అంతర్వ్యమి

జమ అయింది. భువిపై ఆమె పేరు నిలిచింది.

వర్షకాలంలో నదీజలాలు వేగంగా సముద్రంవైపు పరుగెత్తుతాయి. అలాగే ధర్మాన్ని అనుష్ఠించిన వారివైపు పుణ్యాలు వేగంగా వస్తాయి- అని రామచరిత మానస్ ప్రబోధిస్తోంది.

పుష్కల మహారాజు భరతుడి పుత్రుడు. అతడు శ్రీరాముడి అశ్వమేధయాగ సమయంలో అశ్వ రక్షణ కోసం ఆయుధాలు ధరించి బయలుదేరాడు. అతడి భార్యమణి పుష్కలుడితో ఇలా పలికింది. - ‘స్వామీ, వీరపత్నీని. నేను సిగ్గుపడే విధంగా మీరు ఎన్నడూ ప్రవర్తించవద్దని నా ప్రార్థన. నా తోడికోడళ్ల వద్ద అవహేళనకు నన్ను గురిచేయవద్దు. ప్రాణాలను లెక్కచేయక వీరత్వం ప్రదర్శించండి. యుద్ధభూమిలో ఎప్పుడూ వెనకడుగు వేయవద్దు!’

జీవితం ఒక సమరం. ఈ సమరంలో వెనకంజ వేసేవారు సమస్త ఆపదలను ఎదుర్కోవలసి వస్తుంది. దేశ, ధర్మ రక్షణల కోసం పురుషులే కాదు- స్త్రీలూ, సన్యాసులూ నడుము కట్టవలసి ఉంది. అప్పుడే పారతంత్ర్యం, దారిద్ర్యం అంతమవుతాయి. శాంతి చేకూరుతుంది.

- పి. భారతి

అంతరంగ మథనం

నువ్వెంతగానో ప్రేమించేవారితో నీకు భేదాభిప్రాయాలొచ్చాయా? ఘర్షణకు దారితీస్తోందా? ఏర్పరచుకున్న సంబంధాల విషయానికొస్తే ఊహించని పరిణామాలు అనుభవంలోకి వస్తున్నాయా?

ముందు మనలో స్వార్థం ప్రవేశించకూడదు. అదే జరిగితే ప్రేమకు మచ్చ ఏర్పడినట్లే. అటువంటప్పుడు ప్రేమ పంచడానికి బదులు ఆశించడం మొదలవుతుంది. వాస్తవమైనా, అవాస్తవమైనా ఎంతో ఆశిస్తూ అవతలివాళ్లను కట్టిపడేసే ప్రయత్నం చేస్తాం. చివరికి, ఒక అభద్రత భావానికి గురై దయనీయంగా బలహీనంగా మారతాం. ఎప్పటికీ ఆశలు నెరవేరే పరిస్థితులు లేవన్న నిరాశ కలుగుతుంది. అవతలివారు ఎంతచేసినా, ఇంకా ఇంకా చేయాలి అనిపిస్తుంది. వారి చేతల్లో లోపమే గోచరిస్తుంది. ఆశకు అంటుండదు. అప్పుడు ఆ బంధం ఘర్షణతో కూడిఉంటుంది. అది ఎంతదాకా వెళుతుందో అంటే, చివరికి ఆ వ్యక్తినే వదులుకునే స్థితి ఏర్పడుతుంది.

వేదాంతసారాన్ని ఆకళింపజేసుకుని ఈ ఆధునిక జీవనానికి అన్వయించుకోవాలి. కొత్తమార్గాలను మనకు మనం నిర్వచించుకోవాలి. కొత్తతరానికి మార్గదర్శకంగా

నిలవాలి. దానికి అంకితభావం, అచంచల విశ్వాసం, అలుపెరుగని ఆభ్యాసం.... ఈ మూడూ అవసరం.

బుద్ధిని విస్తృతపరచాలి. ఎక్కువ మందితో సఖ్యతతో మెలగగలగాలి. సమాజం, దేశం, మానవజాతి... ప్రపంచ సంక్షేమం దృష్ట్యా ఆలోచించగలగాలి. ఎప్పుడైతే 'బుద్ధి' విస్తృత పరిధిలో ఆలోచించడానికి పురిగొల్పుతుందో, అప్పుడు అల్పవిషయాల గురించి ఆలోచన ఉండదు. నిజమైన ప్రేమ ఉదయిస్తుంది. చట్రాల్లో బిగించిన రీతిలో కాకుండా బంధాలు స్వేచ్ఛను పొందుతాయి. ఇతరుల మీద ఆధార పడటమనేది భయంకరమైన శూన్యం దిశగా, కేవలం తన వ్యక్తిగత శ్రేయం కోసం ఆధారపడ్డట్టు అవుతుంది.

ఎప్పుడైతే మనం అంతర్గతంగా సంతోషంతో ఉంటామో అప్పుడే ఇతరులతోనూ సత్సంబంధాలు ఏర్పడతాయి. జీవితం అర్థవంతమవుతుంది. మన శూన్యాన్ని భర్తీ చేసుకోవడం కోసం మరొకరి మీద ఆధారపడటం సరైన పద్ధతి కాదని గ్రహించాలి. ఇది జీవితంలో ఎంత

త్వరగా గుర్తిస్తే అంత మంచిది. మనకు మనమే పరిపూర్ణమైన సంతృప్తి జీవులం. మనం సంతోషంగా ఉండటానికి ఎవరి అవసరాన్నో ఆశించాల్సిన పనిలేదు. సంతృప్తిలోంచే జ్ఞానం పదును పెరుగుతుంది.

మంచివాళ్లయినా, చెడ్డవాళ్లయినా ప్రేమించడం నేర్చుకోవాలి. ఒక ముఖ్యమైన, గుర్తుంచుకోవాల్సిన విషయం ఏమిటంటే, ఎవరైనా వారి వారి స్వభావాన్ని అనుసరించి ప్రవర్తిస్తారు. క్రూరంగా కనబడుతోందని సింహాన్ని, పిరికిగా ఉందని లేడిపిల్లను అసహ్యించుకుంటామా? మనం రెండింటినీ ఇష్టపడతాం. అవి వాటి వాటి స్వభావాలుగా పరిగణిస్తాం. మరి అలాంటప్పుడు మనుషుల విషయంలో ఈ ఆలోచన ఏమైపోతుంది? జీవిత భాగస్వామికి కోపం ఎక్కువని, కడుపున పుట్టిన బిడ్డకు చొరవ తక్కువని పదే పదే నిందించడం సమంజసం కాదు. మన ప్రవర్తనతో వారిని బాధకు గురిచేయడం సరైనది కాదు!

ఎదుటివారూ మనలాంటివాళ్లే అని, మంచి చెడు, కోపం శాంతం

అంతర్మేషి

లాంటి లక్షణాలు సహజాతి సహజమని అనుకున్నప్పుడు మనదృష్టి వారిలోని సద్గుణాలవైపు మరలుతుంది. మనుషులపట్ల భేదభావం సమసిపోతుంది. ఎదుటివారి విజయాన్నీ ఆస్వాదించగలుగుతాం. ఈ విధంగా సంతోషం ఎన్నో రెట్లు పెరుగుతుందనేది వాస్తవం. ప్రస్తుతం మంచిగానీ విజయంగానీ మనకు కలిగినప్పుడే ఆనందించడం జరుగుతోంది. అందరిలో పరమాత్మను దర్శించగలగడం ముఖ్యం. వాస్తవానికి అంతా ఒక్కటే... వేరుగా చూడటం అనేది మన దృష్టి... దృక్పథం- ఇదంతా మాయ!

మనసుతో చూసినప్పుడు మన ప్రేమ పరిధి విస్తృతమై అంతా మన కుటుంబమే అనే భావం కలుగుతుంది. బుద్ధిని పెంచుకుంటే సమభావం పెంపొందుతుంది. ఆత్మతో సంయోగం చెందినప్పుడు అంతర్గతంగా ఉన్న 'శక్తి' అన్ని రకాల తారతమ్యాలను మాయం చేస్తుంది. నిన్ను అందరిలోను, అందరినీ నీలోనూ చూసుకునే స్థితి ఏర్పడినప్పుడు పొందే ఆనందమే వేరు... ఇది అనుభవిస్తే అవగతమవుతుంది. ఒకేసారి వివిధ దర్పణాల్లో ప్రతిబింబాలను చూసుకున్నట్లుగా ఉంటుంది. అప్పుడే బాధలనుంచి, క్రొంతులనుంచి విముక్తి అనుభవమవుతుంది.

- మంత్రవాది మహేశ్వర్

ఉదార చరితం

లోకంలో ప్రతి వస్తువునూ, ప్రతి ప్రాణినీ వేరు చేసే విషయాన్ని 'భేదం' అంటారు. 'భేదం' అనేది ఉండరాదనీ, 'అభేదమ్' అంతటా ఉండాలనీ అందరూ కోరుకుంటున్నా, బ్రహ్మ సృష్టిలో భేదం అనేది సాధారణ విషయమే. ఒక తల్లికి ఎందరో పిల్లలు పుట్టవచ్చు కానీ, వాళ్లందరూ ఒకే విధంగా ఉండరు. ఎంత అభేదంగా ఉందామనుకొన్నా స్వల్పంగానో, అనల్పంగానో భేదాలు కనబడుతూనే ఉంటాయి. అందువల్ల భేదాన్ని రూపుమాపడం అసాధ్యమే.

మనిషి జనజీవి అవుతాడుగానీ, వనజీవి కాలేడు. జనజీవనంలో భేదాలు పనికిరావు. అవి ఉంటే సమాజం ఆటుపోట్లకూ, ఒడుదొడు కులకూ లోనవుతుంది. సాధారణంగా ప్రపం

చంలో కనిపించే భేదం ధనవంతుడికీ, నిరుపేదకూ మధ్య ఉండేది. సమాజం అన్నప్పుడు డబ్బున్నవాళ్లూ, డబ్బులేనివాళ్లూ ఉండటం సహజమే. కానీ, ఎన్ని శతాబ్దాలు గడచినా ధనవంతుడు మరీ సంపన్నుడు కావడం, పేదవాడు మరీ పేదవాడుగా మారడం సంఘానికి ఆరోగ్య దాయకం కాదు, అనర్థదాయకమే.

సమాజంలోని అత్యంత సంపన్నులు ఉదారచరితులు కావాలి. అత్యంత హీనంగా బతుకులను ఈడుస్తున్న నిరుపేదల గురించి పట్టించుకోవాలి. లేకుంటే మానవత్వం బతకదు. మానవాళి ప్రశాంతంగా జీవించలేదు. అందుకే ప్రాచీన కవులు ఉదార చరితులను ప్రాతఃస్మరణీయులుగా కీర్తిం చారు. 'ఎంత ధనం ఉన్నా ఏం లాభం? సంకుచిత మనస్తత్వం కలిగిన అల్పబుద్ధులు వీడు నా వాడు, వీడు పరాయివాడని భేదాలను సృష్టించుకొని, తనవాడికి మాత్రమే ఉపయోగపడుతూ, ఇతరులను పట్టించుకోరు. కానీ ఔదార్యం మూర్తీభ

వించిన గొప్ప మనసుగల ఉదారచరితులు ఈ ప్రపంచమంతా తమ కుటుంబంగానే భావించి, సేవ చేస్తారు. అలాంటివాళ్లే సమాజానికి అవసరం' అంటాడు భర్తృహరి మహాకవి.

ప్రపంచంలో నూటికి ఒక్కడే వీరుడు వుడతాడు. వేయి మందిలో ఒక్కడే పండితుడు అవుతాడు. పదివేల మందిలో ఒక్కడే మంచి మాటకారిగా రూపొందుతాడు. కానీ, లక్ష మందిలో ఒక్క ఉదారచరితుడు (దాత) కూడా పుట్టడం కష్టం' అంటారు నీతికోవిదులు. ఉదార చరితుడిదే పుణ్యం. వాడి జననమే లోకానికి వెలుగు. వాడి ఉనికి దైవం ఉనికితో సమానం. కనుక ఎవరైనా ఉదారచరితులుగా మారడానికి యత్నించాలికానీ, పిసినారిగా బతకడానికి ఇష్టపడకూడదు. పిసినారి గురించి ఒక ప్రాచీనకవి వ్యంగ్యంగా- 'ఎవ్వడికీ ఒక్క పైసా కూడా దానం చేయనివాడే మహా త్యాగధనుడు, ఎందుకంటారా? వాడు చచ్చినప్పుడు అపార ధనాన్ని ఈ

భూమిపైనే ఉంచి వెళ్లిపోతాడు. దానం చేసేవాడు అలా కాకుండా తాను మరణించే సమయంలో ఏదీ మిగల్చకుండానే పోతాడు' అంటాడు. ఈ కవివాక్కును విన్న తరవాత అయినా పిసినారులు పరివర్తన చెందాలి, దానాలు చేయాలి.

దానం ఎవరికి చేయాలి? ఈ సందేహం చాలామందిలో కలుగుతూ ఉంటుంది. ముక్కు, ముఖం తెలియని పరాయివాడికి దానం చేసే బదులు, సుపరిచితులైన తనవాళ్లకు దానం చేస్తే, వాళ్లు జీవితాంతం గుర్తుంచుకుంటారనీ, తమ కీర్తి తమవారి వల్లనే ప్రపంచానికి తెలుస్తుందనీ అనుకొని, తెలిసినవాళ్లకే దానాలు చేస్తారు. ఇది ఉభయతారకం అని వారి విశ్వాసం. కానీ, పరిచయం ఉన్నవాళ్లకు చేసేది దానం అనిపించుకోదనీ, అపరిచితులకు పాత్రతను గుర్తించి చేసే దానమే ఫలవంతం అవుతుందనీ పెద్దలంటారు.

రూపాయి దానం చేసి, లక్ష రూపాయల కీర్తిని కోరేవారు అడుగడుగునా కనబడతారు. వీళ్లంతా ఉదార చరితులవుతారా? ప్రచారం కోసం దానం, ప్రయోజనాన్ని ఆశించిన దానం దానమేనా అని మనిషి ఆలోచించాలి.

కుడి చేతితో చేసే దానం, ఎడమచేతికి కూడా

తెలియకూడదని మహర్షుల ఉపదేశం. ఎవ్వరికీ చెప్పుకుండా, ఎవరి మెప్పునూ కోరకుండా, ప్రచారానికి పోకుండా గుప్తంగా దానం చేసేవాడే ఉదారచరితుడు. పురుషోత్తముడైన శ్రీరాముడిలో ఈ గుణం విశేషంగా ఉన్నదని వాల్మీకి అంటాడు. అందుకే అతడు లోకాభిరాముడైనాడు. రాజ్యసంపదలను గడ్డిపోచల్లా వదిలేశాడు.

శిలాఫలకాల మీద పేర్లున్నంత మాత్రాన దాతలు కాలేరు. హృదయంలో త్యాగభావన చెరగని అక్షరాలతో ముద్రితం కావాలి. దాతపేరు అక్షరం కావాలి. కానీ అక్షరం దాతపేరుగా మారకూడదు. అణువు బ్రహ్మాండం కావాలిగానీ, బ్రహ్మాండం అణువుగా సంకుచితం కాకూడదు. ఇదే ఉదార చరితం అంటే. ఇలాంటి ఉదారచరితులు ఎవరైనా ఉంటే, వారికి ఒక నమస్సు. వారి ఉనికి లోకానికి ఉషస్సు.

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

క్షమ

‘గతంలో నేను చేసిన తప్పుల్ని ఇప్పుడు ఒప్పులుగా మార్చలేను. కాని, మళ్ళీ అలాంటి తప్పులు జరగకుండా జాగ్రత్త పడతాను. తెలిసో తెలియకో నా ఆలోచనల్లో, మాటల్లో, చేతల్లో ఎన్నో తప్పులు జరిగాయి. నిన్ను బాధ పెట్టాను. దయచేసి అందుకు నన్ను క్షమించు సఖీ! సరికొత్త జీవితాన్ని ఆరంభించనివ్వు’ అని తన స్నేహితురాలు రాసి తన బల్లమీద పెట్టిన లేఖను చదివి కదిలిపోయింది అనుపమ జైన్.

ఒక సందర్భంలో ఇద్దరికీ అభిప్రాయభేదాలు వచ్చి తగాదాపడ్డారు. తరవాత చాలాకాలం వాళ్ళమధ్య మాటలాగిపోయాయి. కాని, ఒక పండుగ రోజున అనుపమ బల్లమీదకు ఆ లేఖ వచ్చి వాలింది. అది చదివి ఆమె చలించిపో

యింది. ఆమెకు కన్నీళ్ళాగలేదు. ఏ వ్యక్తి అయినా నిజాయతీగా క్షమాపణ అడిగినప్పుడు అలాగే జరుగుతుంది. ఇంతకాలంగా అనుపమ మనసులో పేరుకుపోయిన ద్వేషం, పగ, కోపం, చేదు లాంటి లక్షణాలన్నీ ఆ కన్నీటి వరదలో కొట్టుకుపోయాయి.

జైనులు ప్రతియేడూ ‘దస్ లక్షణ్ పర్వ’ అనే పదిరోజుల పండుగను త్రికరణ శుద్ధిగా జరుపుకొంటారు. వారికది చాలా పవిత్రమైనది. మనుషులు చేసే తప్పుల్ని క్షమ, అహింస, సత్య ధర్మాలతో ప్రక్షాళన చేసుకునే అవకాశాన్ని ఈ పండుగ ప్రసాదిస్తుంది.

అన్నింటిలోకి ఉత్తమమైనది క్షమ. దీన్నే జైనులు ‘వీరస్య అభూషణం’ అంటారు. అంటే, క్షమాగుణం ఒక బలహీన లక్షణం కాదని అర్థం. అదొక అద్భుత శక్తి. ద్వేషంతో మనం గతాన్ని మార్చలేం. మంచి వైపు సాగాలంటే క్షమ తోడు కావాలి.

‘క్షమావాణి పర్వ’ దినాన జైనులు తమ బంధుమిత్రుల్ని జరిగిన తప్పుల్ని క్షమించమని అడుగుతారు. నోటితో అడగటానికి సిగ్గుపడేవారు లేఖలు రాస్తారు.

క్షమ ఆధ్యాత్మికమైన పవిత్ర కర్మ. అది ఆత్మప్రక్షాళనతో సమానం. నువ్వొక మనిషిని

బాధపెట్టి ఉండొచ్చు, చంపిఉండొచ్చు, కాని, ఆత్మలన్నీ ఒకటే! మనుషులందరిలోను మంచీచెడులు కలగలిసి ఉంటాయి. కోపిష్టి ఇంకా కోపాన్ని పెంచుకుని దాని భారం కింద అణగిపోతాడు. కాని, ప్రేమను పెంచుకునే వాడు క్షమను పెంపొందించుకుని ఆనందపరవశుడవుతాడు. పరిశుద్ధాత్మ కలవారిలో ఉన్నతులు మాత్రమే క్షమాగుణం కలిగి ఉంటారు...’ అన్నాడు మహావీరుడు.

క్షమించగలిగినప్పుడు క్షమించినవాడికే కాక ఆ క్షమను పొందినవాడికీ అది ఒక వరమవుతుంది. క్షమాగుణం తపస్సుకన్నా గొప్పది. లౌకిక ప్రపంచంలో క్షమించేవాణ్ని చాలమంది బలహీనుడి కింద జమకడతారు. కాని, క్షమ ఒక రోగికి ఆరోగ్య ప్రదాయిని. క్షమించినవాడి మానసిక ఆనందంవల్ల అతడి వ్యక్తిత్వమూ ప్రకాశిస్తుంది. జైన సిద్ధాంతరీత్యా క్షమవల్ల క్షమించినవాడూ, క్షమపొందినవాడూ ఇద్దరూ

పవిత్రులవుతారు. ఒక పాపప్రక్షాళనం జరిగినంత పుణ్యకార్యమది.

తనను తుపాకీతో కాల్చి చంపిన గాడ్సేని క్షమించమని దైవాన్ని ప్రార్థించే ఉంటారు గాంధీజీ తన చివరి క్షణంలో. తన శరీరాన్ని సిలువపై మేకులతో కొట్టిన సైనికుల గురించి ‘వాళ్లేం చేస్తున్నారో వాళ్లకు తెలియదు. వాళ్లను మన్నించు ప్రభూ!’ అని దైవాన్ని ఏసుక్రీస్తు ప్రార్థించాడు. ఆయన మానవాళిని ఉద్ధరించవచ్చిన దివ్యపురుషుడని ముందే తెలిసి ఉంటే ఆ సైనికులు అంత ఘోరానికి తలపడేవారు కాదేమో!

అన్ని మతాలూ క్షమ శక్తిమంతమైనదని, బలహీన లక్షణం కాదని బోధిస్తున్నాయి. దైవాంశ కలవారికే ఆ శక్తి లభిస్తుందని పురాణాలు ఘోషిస్తున్నాయి.

– తటవర్తి రామచంద్రరావు

విమర్శ

జీవితంలో ఎవరైనా పురోభివృద్ధి చెందాలనే కోరుకుంటారు. సుఖసంపదలు, శాంతి, కీర్తి తదితరాలపైనే ఆశ తిరుగాడుతుంటుంది. ఆశ ఉండటం సహజమే! అది అత్యాశో, దురాశో కాకూడదు. చిగురంత ఆశ చాలు, సంకల్పాన్ని దృఢతరం చేసుకోవడానికి. జీవనగమనంలో మనం అనుకోకుండానే తప్పుటడుగులు వేయడం స్వాభావికమే. అయితే అవి తప్పుటడుగులు కాకూడదు. తెలిసి తెలిసి చేసే తప్పులు, పొరపాట్లు- నేరాలు, అపరాధాలు, పాపాలుగా మారి జీవితాన్ని నరకప్రాయం చేస్తాయి.

పొరపాట్లు జరిగినప్పుడు కుమిలిపోకూడదు. 'ప్రమాదో ధీమతామపి' అన్నారు. ఎంతటి మహనీయులైనా తమ జీవితంలో ఎక్కడో

అక్కడ ఎప్పుడో అప్పుడు తప్పులు చేసే ఉంటారు. వాటిని వారు సరిదిద్దుకున్నారు. పశ్చాత్తాపంతో ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకున్నారు. ఆత్మ పరిశోధనతో మరోసారి అలాంటివి జరగకుండా చేసుకున్నారు... కనుకనే మహాత్ములైనారు.

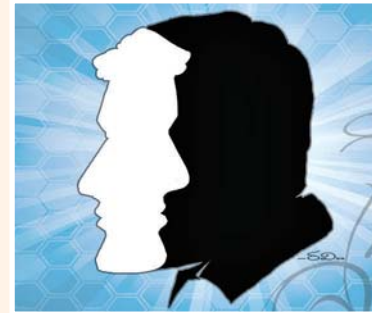
సంకల్పం సఫలీకృతం కావాలంటే ప్రయత్నం, కృషి, పట్టుదల ఉండాలి. ఓటమి, అవమానం మొదలైన అవరోధాలెన్నో ఎదురు కావచ్చు. అంతమాత్రం చేత బెంబేలు పడకూడదు. 'లక్ష్మసిద్ధికి వేయిసార్లు పోరాడు. వెయ్యి సార్లు ఓటమి ప్రాప్తిస్తే మరోసారి ప్రయత్నించు. అంతేకాని ప్రయత్నాన్ని విరమించొద్దు. ఇదే ప్రగతి పొందడానికి మార్గం' అంటారు స్వామి వివేకానంద. పొరపాట్లనేవి మన పురోగమనానికి దారిచూపే కాంతిపుంజాలు. మన వికాసానికి తగిన పాఠాలు. అలాగే ఇతరుల తప్పుల్నీ, పొరపాట్లనూ విమర్శించే దుర్గుణాన్ని కూడా మనం మానుకోవాలి.

ప్రపంచంలో చెడ్డవాడెక్కడున్నాడా అని అన్వేషించాను. చివరికి నాలో నన్ను చూసుకుంటే నా కంటే చెడ్డవాడెక్కడా లేడని గ్రహించాను' అంటాడు సంత కబీర్ దాసు. సహజంగా మన మేమీ చెడు పనులను చేయడం లేదనీ, ఎదుటి వారు చేసేదంతా చెడుపనేననీ మనం ఆరోపణలకు పూనుకొంటాం. ఏ రంగంలో చూసినా ఈ దుష్ప్రవృత్తే కనపడుతూంటుంది.

మనం ఇతరుల్ని క్షమిస్తున్నామంటే, అదేదో గొప్పతనంగా, ఘనకార్యంగా భావించకూడదు. అది మన ధర్మం. ఎందుకంటే తప్పులు మన వల్లా జరగొచ్చు. పరులను క్షమాపణ కోరవలసిన రావచ్చు. ఉన్న స్థితి నుంచి ఉన్నత స్థితికి ఎదగాలంటే క్రోధాహంకారాలను మాత్రం దరికి రానీయకూడదు. అహంకారంవల్ల దుర్యోధనాదులు పతనం చెందారు. క్రోధం వల్ల దుర్వాసాదులు కళంకితులైనారు. శత్రువు తమ్ముడైనా విభీషణుడికి శ్రీరామచంద్రుడు ఆశ్రయమి

చ్చాడు. అంజనేయుడు భీముడి గర్వం సర్వం ఖర్చు చేశాడు.

ఓ మహాత్ముణ్ణి ఆయన శిష్యుడెప్పుడూ ఘాటుగా విమర్శించేవాడు. అనుక్షణమూ

నిందించేవాడు. ఏదో సమయంలో శిష్యుడు తెలుసుకోగలుగుతాడనీ, పశ్చాత్తాపం చెందుతాడనీ ఆ మహాత్ముడనుకునేవాడు. తన ఇతర శిష్యులతో- ఆ శిష్యుడు నిగర్వి అని, చాలా సద్గుణశీలుడని మెచ్చుకోలుగానే ఆ మహాత్ముడు చెప్పేవాడు. కొన్నాళ్లకు ఆ గర్వివృద్ధైన శిష్యుడు పొరుగుగారికి ఓ పనిమీద వెడుతూ ఆలోచించాడు. తానెంతగా విమర్శిస్తున్నా గురువుగారు తననెన్నడూ పల్లెత్తు మాటయినా అనలేదు. పైగా తనను మెచ్చుకుంటూనే మాటాడుతున్నాడు. ఆయన దగ్గరికెళ్లి తప్పక క్షమాపణ కోరాలనుకున్నాడు. అయితే ప్రమాదవశాత్తు పులివాతపడి ప్రాణాలు కోల్పోయాడు. ఈ వార్త విన్న మహాత్ముడెంతగానో దుఃఖించాడు. 'నాలో అహంకారం పెరగకుండా, ఎప్పటికప్పుడు ఆత్మపరిశోధన చేసేందుకు ఉపయోగపడే విమర్శలు చేసే శిష్యుడు మరణించడం నా దురదృష్టం' అని విచారించాడు.

ఎదుటివారి విమర్శలు మనలో అంతర్వేక్షకు ప్రేరేపిస్తాయి. మనకు పాఠాలవుతాయి. మార్గదర్శకాలవుతాయి. మన వివేచనను, వివేకాన్ని జాగృతం చేస్తాయి. అంతేగాని విమర్శించిన వారిని నిందించడం, అవమానించడం తగదు. మనలోని లోపాలను గ్రహించుకునే ప్రయత్నం చెయ్యాలి. అటువంటి ప్రయత్నం చెయ్యకుండా పూర్వం అహంకారపూరితులై అణగారిపోయిన మూర్ఖులు రావణుడు, శిశుపాలుడు, నరకుడు, హిరణ్యకశిపుడిలాంటి వారెందరి పేర్లో మనకు తెలుసు. ఆ పాత్రలన్నీ మానవ జీవన వికాసానికి పరోక్షంగా దోహదపడినవే. ఇది ధర్మం, ఇది అధర్మం, ఇది సత్కర్మ, ఇది కుకర్మ అని మనను హెచ్చరించినవే. అది గ్రహించి ఆదర్శవంతమైన, ఆధ్యాత్మిక పావన జీవన విధానానికి కంకణబద్ధులం కావడం మన చేతిలో వున్నది!

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

సన్మార్గ దుర్మార్గాలు

కొందరెందుకో దుష్టత్వంతోనే జీవిస్తారు. సన్మార్గంలో కాక దుర్మార్గంలో నడుస్తుంటారు. ప్రపంచంలో అందరూ దుష్టులు కారు. గుణవంతులే ఎక్కువ. ప్రమాదమేమిటంటే దుష్టులు కొందరే అయినా సమాజాన్ని దుర్మార్గంలోకి నెడతారు. కడివెడు పాలల్లో ఒక చుక్క విషం చాలు... పాలంతా విషతుల్యం కావడానికి!

దుష్టులు కొత్తగా ఇప్పుడు పుట్టి రాలేదు. మానవ మనుగడ ప్రారంభ కాలం నుంచీ సన్మార్గాలు దుర్మార్గాలు ఉండనే ఉన్నాయి. దుష్టులు సదా మంచివారిని హింసిస్తారన్న భావనతో సముద్రమథనంలో లభించిన సుధను దేవతలకు పంచి పెట్టాడు శ్రీమహావిష్ణువు, మోహినీ రూపంలో. మోహినీ

రూపం ఎందుకు ధరించాడంటే దుష్టుల్లో కామం అధికం కనుక! దుష్టుల్లోని ఈ లోలత్వం వల్ల వాళ్లను త్వరగా దారి తప్పించవచ్చు. అందుకే జగన్మోహిని అవతారంలో సన్మార్గులకు మాత్రమే దైవం అమృతం అందించాడు.

సముద్ర మథనంలో అమృతానికి ముందు గరళం కూడా ఉద్భవించింది. ఆ గరళాన్ని అమృతంగా భ్రమింపజేసి అసురులకు పంచిపెట్టే అవకాశం ఉన్నా దైవం ఆ దుష్ట కార్యం చేయలేదు. దుర్మార్గాన్ని సన్మార్గంలో మార్చవచ్చనే భావంతో దైవం సహనం ప్రదర్శిస్తూనే ఉన్నాడు. భగవంతుడికి రూపం లేదు. ప్రేమ మూర్తిభవిస్తే దైవంగా మారతాడు. ఆ ప్రేమభావనతోనే రాక్షసత్వాన్ని సహిస్తూ వచ్చాడు. అయితే దుర్మార్గం హద్దులు మీరితే సమాజం నాశనమవుతుంది. సాధు జనులను రక్షించి దుష్కర్ములను వినాశనం చేయాల్సిందేనని పరమాత్మ అన్నాడు.

తనను తాను రక్షించుకోవడానికి అవసరమైతేనే పాము

కాటు వేస్తుంది. అవసరమున్నా లేక పోయినా దుష్టుడు వేధిస్తూనే ఉంటాడు. ఈ రెండు జీవుల్లోనూ పామే నయమంటాడు కౌటిల్యుడు. దుర్మార్గుడు రెండు కాళ్లున్న పశువుతో సమానం. కష్టాలు కనబడకుండా బాధిస్తే దుష్టుడు కనబడుతూ నరకం చూపిస్తాడు. సాక్షాత్తు అవతార పురుషుడైన శ్రీకృష్ణుడు శిశు పాలుడి వేధింపుల పరిధి దాటగానే సంహరించాడు. ఎలాంటి పరిస్థితిలోనూ అతి పనికి రాదు.

వికృతమైంది ఏదైనా కూడా మానవత్వానికి హితం కాదు. చెడిన ఆహారం, దుష్టుని సాంగత్యం, కోపిష్టి

భార్య... ఈ మూడూ నిప్పు లేకుండా శరీరాన్ని దహిస్తాయి. వికృత తత్వం కూడా అంతే. తాము చేసే దుర్మార్గం వల్ల కలిగే అనర్థాలను గమనించగలిగితే దుష్టత్వానికి చరమగీతం పాడవచ్చు.

రామాయణంలోని అరణ్యకాండలో ప్రత్యక్షమయ్యే వాలి దుష్టత్వం తెలిసిందే. తమ్ముడి భార్యను చెరపట్టి సోదరుని రాజ్యభ్రష్టుని చేసినందుకే శ్రీరాముడి శరాఘాతంతో విగతజీవుడవుతాడు. చివరికి శ్రీరాముడు చెప్పిన మంచి మాటలతో తన తప్పును తెలుసుకొని వాలి సుగ్రీవుని ఆదరిస్తాడు. ఆ మార్పుతో వాలి

సన్మార్గుడై స్వర్గ ప్రాప్తి పొందుతాడు. కాని, రావణుడు అలా కాదు. శ్రీరాముడు శాంత పురుషుడు. ఆయన శాంతాన్ని బలహీనతగా భావించి సీతను అపహరిస్తాడు. శాంత పురుషులకు అన్యాయం చేసేవారి చరమాంకం దీనాతిదీనంగా ఉంటుందంటారు. రావణాసురుడి మరణం అలాంటిదే! దుష్టులు ఎందరు ఉన్నా సన్మార్గుడు ఒక్కడే అయినా దుష్టత్వానికి దూరంగా ఉంటాడు. రావణ లంకలో రాక్షసులందరూ చెడు మార్గాన్ని అనుసరించినా విభీషణుడు సన్మార్గాన్ని ఆశ్రయించాడు. వేలాది రాక్షసులు మరణించిన తరువాత విభీషణుడే లంకకు రాజు అయ్యాడు.

దుర్మార్గులైన వందమందికన్నా గుణవంతుడైన ఒక్కడు చాలు మానవత్వ మనుగడకు. ఎందుకంటే చీకట్లను పారదోలేది చంద్రుడొక్కడే కాని... లక్షల నక్షత్రాలు కావు కదా!

- అప్పరుసు రమాకాంతరావు

మనీషి

కొందరి దృష్టిలో...

మనీషి మృగం. రూపుదాల్చిన దుష్టత్వం. మూర్తీభవించిన మూర్ఖత్వం, రాశీభూతమైన జడత్వం. నక్షత్రాలను రోజూ చూస్తూనే ఉంటాడు. అయినా అటు ఎదగలేని మరుగుజ్జు. సాధించాల్సినవి పొందదగినవి ఎన్నో ఉన్నాయని తెలుసుకుని వాటికోసం ప్రయత్నించని అచేతనా శిల మనీషి.

అన్నీ తనకు కావాలనుకుంటాడు. ఆనందం తన ఒక్కడి సొత్తు అని విద్రవీగే రాజసం మనీషి. అల్ప విషయాలపై శత్రుత్వం పెంచుకుంటాడు. వాటి కోసం ప్రాణాలు తీస్తాడు. సుఖం కోసం పగలు, రాత్రి అన్నేషించే కాముకత్వం. అతడి వేరు తృప్తి. అతడి చిరునామా అసంతృప్తి. క్రూరత్వం, క్రోధం అతడి ప్రకృతి.

గొప్పదాని గురించి చదివినా, తెలుసుకున్నా గొప్పతనం ఎరుగని అల్పత్వం. తనకు అడ్డు వచ్చేవాటిని,

వ్యక్తుల్ని సంహరిస్తూపోయే రాక్షసత్వం. ఆలయాలకు వెళ్లినా రాయిలో దాన్ని చూడలేని గుడ్డితనం.

మనీషి నిలువెత్తు చీకటి. ఘనీభవించిన స్వార్థపరత్వం. ఏ తీరం చేరలేని నిరంతర యాత్రకుడు. అసత్య వాక్పరిపాలకుడు. అధర్మ పరాయణుడు. అన్నీ తెలుసుననుకునే దురహంకారం. అన్ని దుష్ట లక్షణాల సమాహారం.

మరికొందరి దృష్టిలో...

మనీషి ప్రకృతి సృష్టించిన అద్భుతాల్లో దాగిన ఆత్మ. దివ్యత్వం కిరీటంగా ధరించగలడు. ప్రకృతి ద్వారా స్ఫూర్తిమంతమైన పరమాత్మతత్వం వైపు ప్రస్థానించే ఆత్మ. భగవత్ మహార్ణవంలో నిత్య ప్రవాహశీలమైన తరంగం మనీషి.

అతడు ఒక దైవత్వం. చిరంతన అస్తిత్వం. ఏ విశ్వా తీత పరతత్వం నుంచి ఏతెంచాడో ఆ పరతత్వంతో సాయుజ్యం చెందగల వాస్తవికత అతడు. తాను ఆరాధించే దేవతల కన్నా గొప్పవాడు. అతడి అస్తిత్వమంతా మృగతత్వం కాదు. సగం మృగం కూడా కాదు. అది

అతడి వాస్తవ చేతన కాదు.

అతడు వాస్తవంగా భగవదాత్మే. భగవంతుడిలో చైతన్యదీప్తమైన దివ్యాంశ. అతడొక్కడే దాన్ని ఆవిష్కరించగలడు. అతడి గొప్పతనం అదే. సృష్టిలో మరే జీవికీ

ఆ అదృష్టం లేదు, ఆ అవకాశం లేదు.

విశ్వచైతన్య భూమిక నుంచి విముక్తం చెందిన మనీషి భగవంతుడిలో ఒక్కడిగా భాసించగలడు. విశ్వ ప్రకృతితో ఒక ఆత్మగా విరాజిల్లగలడు. విశ్వాన్ని దాటి పోయే తేజస్సులోకి, అనంతంలోకి ఎదగగలడు. విశ్వా తీత విజ్ఞాన రాశితో వెలిగిపోగలడు. అహంకార వలయంలో చిక్కుబడిపోవడం అతడి చిట్టచివరి పరిపూర్ణత్వం కాదు.

మనీషి పరస్పర వైరుధ్యాల అపురూప రూపం. ఈ లోకం ఒక క్షుద్ర, వికృత ప్రపంచంలాగా కనిపిస్తుంది. కానీ, నిజానికి అది అత్యంత మనోజ్ఞ పరమాద్భుతం. మనీషి- ఆకాంక్షించే మృగం.

మనీషి నిరాశాశుడైన దేవత.

కాని, అతడు మృగమూ కాదు, దేవతా కాదు.

అతడు మనీషి!

అతడు మనీషి!

- కె.యజ్ఞన్న

ప్రేమ ఎంత మధురం!

మనుషులు ప్రేమను ఎందుకు అర్థం చేసుకోరు! కనీసం జంతువులంత. కనీసం పక్షులంత. కనీసం మొక్కలు, పూలు, యావత్ ప్రకృతి అంత! చాలా ఆశ్చర్యంగా ఉంటుంది. అంత అద్భుతమైన ప్రేమను అహంకారానికి, అపార్థాలకు, ఆర్థిక వ్యవహారాలకు బలిపెట్టడం చూస్తే-మనుషుల మానసికస్థాయి ఇంత అధమమా! ప్రేమ లభించనివారు దురదృష్టవంతులు. ప్రేమించగలవారి నుంచి లభించిన ప్రేమను గుర్తించనివారు, మరేదాని కోసమో, మరేదాని కోసమో బలిపెట్టేవారు దౌర్భాగ్యులు.

ఈ లోకంలో అన్నింటికంటే గొప్ప వరం ప్రేమ. అపురూపమైన అదృష్టం ప్రేమ. అది లభించటం... ఎక్కడినుంచైనా ఎవరినుంచైనా దేన్నుంచైనా, ఎంతైనా కానీ మనం కొన్నిసార్లు-కాదు కాదు- ఎన్నోసార్లు చాలాసార్లు... దాన్ని స్వీకరించం. కనీసం గ్రహించం. మనకు

తెలుసా? మనం భగవంతుడి ప్రేమనే స్వీకరించటం లేదు. బ్రాహ్మముహూర్తంలో సమయాన్ని... నిశిలోని క్షుద్ర తరంగాలను అంత రింపజేసి, పవిత్రీకరించి మన సాధనాకార్యాలకు ఆహ్లాదకరంగా అలంకరించి మరీ ఏర్పాటు చేస్తున్నాడు. మనం ఉపయోగించుకుంటున్నామా? ముసుగుతన్ని నిద్రపోతున్నాం. ప్రాతఃకాలం ప్రకృతి ఎంత రమణీయంగా, రాగరంజితంగా ఉంటుంది! మనం ఆనందిస్తున్నామా? బెడ్ కాఫీ తాగుతూ దినపత్రిక తిరగేస్తున్నాం. పూవుల రంగుల సుగంధాల విలాసాలు, పక్షుల కలకూజితాలు, సౌమ్య ఇన కిరణాలు, సుగంధ భరిత మృదు సమీరాలు, ప్రకృతినే పులకింపజేస్తున్న మంచు బిందువులు... రోజుకో రకపు కొత్త పోకడలతో రంగులు, హంగులు... మనకంటే ముందు మనచుట్టూ ప్రపంచ పరిసరాల్ని శోభాయమానంగా అలంక

రించి ఉంచే భగవంతుడి అహేతుక ప్రేమను మనం కనీసం గుర్తిస్తున్నామా? నీళ్లు, నిప్పు, గాలి, అవని, ఆకాశం... ఇవన్నీ ఆయన, ఆ మహాదాత దాత ప్రేమకాక మరేమిటి? పరమాత్మ సృష్టి అయిన ప్రకృతి మనను ప్రేమిస్తుంది. ఆ ప్రేమను ప్రేమగా మనం స్వీకరించటంలేదు. దాన్ని అపసవ్యం చేస్తున్నాం. అపహాస్యం చేస్తున్నాం. అలజడి రేపుతున్నాం. తీర్థాన్ని గోపాదముద్రలోంచి తీర్థంలాగే స్వీకరించాలి. గ్లాసులో పోసుకుని తాగరాదు. బంగారు గ్లాసులో పోసుకుని తాగినా అది తీర్థం కాలేదు. ప్రకృతిని, పంచభూతాల్ని వినయంతో శిరోధార్యంగా ఉపయోగించుకోవాలి. తలబిరుసుతనంతో మన ఇష్టం వచ్చినట్లు మలిచి కాదు. ప్రేమను సహజంగా అమృతంగా ఆస్వాదిస్తేనే అందం, ఆనందం. దాన్ని మనకు నచ్చిన మూసలో పోసుకుని, ఘనీభవింపజేసి ఐస్ క్రీమ్ లా చప్పరించకూడదు.

మనమీద దేవుడి ప్రేమ అమృతం. దేవతలు నేవించే అమృతం కూడా ఇంత అగణిత

సంఖ్యలో ఇంక వైవిధ్యంగా, ఇంత రసభరితంగా ఉండదు. ఆయన కళాత్మకత అద్భుతం. అద్వితీయం. వృక్షములు, సప్తవర్ణాలు, సూర్యాస్తమయ వర్ణాల వెలుగుల జిలుగులు, చంద్ర... మాసపూర్ణ విన్యాసం, వెన్నెలల హెచ్చుతగ్గుల ఆహ్లాదం. సాటి మానవులే కాకుండా మిగిలిన సకల జీవరా

అంతర్ధ్యామి

సుల రూపస్వభావాల సామీప్యం, సాంగత్యం! ఇదంతా ఏమిటి? భగవంతుడి ప్రేమకాదా? మనుషుల్లా దేవుడు పొడిపొడిగా 'ఐ లవ్ యూ' అనడు. అడుగడుగునా, అణువణువునా పంచభూత సమన్వితంగా ప్రతి రంగుగా, ప్రతి రుచిగా, ప్రతిరూపంగా, ప్రతి కదలికగా అందిస్తాడు. నిజానికి మనిషి జన్మే ఆయన తాలూకు ఒకానొక అపురూప ప్రేమాభివ్యక్తి. ఆయన ప్రేమ వ్యక్తీకరణగా మనం, మనుషులం ఎంతగా ప్రేమకిరణాలను ప్రసరింపజేయాలి... సహజంగానే! ఎందుకు విషతుల్యంగా మారిపోయింది ఈ దైవ సృజిత తేజోవుంజ దేహం... దానిలోని మనోహర మనోవుప్పుం!?

దేవుడి ప్రేమను అర్థం చేసుకోలేని మనుషులు సాటి మనుషుల ప్రేమను అర్థం చేసుకోలేరు. అహంకారంతో తన సొంత ప్రేమను కొలిచి చూపటంలోనే తల మునకలైన మనిషి ఎదుటివారి ప్రేమను అంత సులభంగా గ్రహించలేడు. అదీ అహేతుక, అకళంకిత ప్రేమను! అదే మనిషి

దౌర్భాగ్యం. మల్లెచెట్టు తీగల చేతులతో చుట్టేసేందుకు మనవైపు సాగలపడుతూ ఉంటే ముళ్ల గులాబీకై పాకులాడుతాం.

గడ్డిపూవు ప్రేమనైనా అపురూపంగా, ఆప్యాయంగా స్వీకరించే, ఆదరించే ప్రేమ దైవానికి మాత్రమే ఉంది. మన ప్రేమను మనం ప్రేమించేవారు అర్థం చేసుకోలేదని బాధపడటంలో అర్థం లేదు. అది అవతలివారి దౌర్భాగ్యం. మన అణువంత ప్రేమను కూడా కొండంతగా పరిగణించి స్వీకరించే ప్రేమమయుడున్నాడు. మన ప్రేమ... అటువైపు, ఆ మానస సరోవరంవైపు ప్రవహించనిద్దాం. అందులో దేవతలు స్నానమాడతారు.

ప్రేమ ప్రవాహంలాంటిది. ప్రవహిస్తూనే ఉంటుంది. ప్రేమ వెన్నెల లాంటిది. ప్రసరిస్తూనే ఉంటుంది. తగిన వేదిక కోసం చూడదు. తగిన వ్యక్తి కోసం చూడదు. వెన్నెల అడవిలో కూడా కాస్తుంది. నది మరుభూమి మీదా ప్రవహిస్తుంది. వాటిని అనుభవించలేక పోవటం మన దురదృష్టం. ఆస్వాదించలేకపోవటం మన దౌర్భాగ్యం.

- చక్కిలం విజయలక్ష్మి

ఆదర్శ రాముడు

శ్రీరామచంద్రుడు సకల ధర్మ స్వరూపుడని, మర్యాదాపురుషోత్తముడని, సర్వలోక ఆదర్శనీయుడని, సాక్షాత్తు పరబ్రహ్మ స్వరూపుడని ఉపనిషత్తులు పేర్కొన్నాయి. ఆ సంవిధానంలోనే ఆదికవి వాల్మీకి మహర్షి శ్రీరాముణ్ణి విశిష్టగుణ శోభితుడిగా తీర్చిదిద్దాడు. నిత్యజీవన వ్యవహారంలో సమస్త మానవాళి సుఖంగా, సంతోషంగా, శాంతిమయంగా జీవించడానికి దోహదపడే ధర్మాలను శ్రీరామపాత్ర నేపథ్యంగా వాల్మీకి పొందుపరచాడు. రాక్షసుడైన మారీచుడి ద్వారా 'శ్రీరాముడు మూర్తిభవించిన ధర్మ స్వరూపుడు' అని పలికించి, శ్రీరామ పాత్ర ఉదాత్తతను చాటాడు. 'రాముడిలా మనిషి జీవించాలి తప్ప రావణుడిలా కాదు' అనే దివ్య సందేశాన్ని రామకథ ద్వారా వాల్మీకి

అందించాడు.

శ్రీహరి ధరించిన దశావతారాల్లో పరిపూర్ణంగా మానుషలక్షణాల్ని ప్రకటించింది రామావతారంలోనే! శ్రీరామచరితంలో రాముడు సాధారణ మనిషిగానే జీవిస్తూ లోకాన్నంతటినీ తన మార్గం అనుసరించేలా చేశాడు. నడవడిక, గుణగణాలు, ధర్మాచరణంతో అందరికీ ఆదర్శనీయుడయ్యాడు. వాల్మీకి మహర్షి రాఘవుణ్ణి కేవలం మానవమాత్రుడిగానే చివరివరకు చిత్రీకరించాడు. శ్రీరాముడి పితృభక్తి, మాతృభక్తి, దైవభక్తి, గురుభక్తి, సోదరప్రేమ, శరణాగత సంరక్షణ, సత్యవాక్య పరిపాలన, భూతదయ వంటి ఉత్తమ గుణాల్ని తాను ఆచరించి, లోకానికి బోధించాడు. 'నా మాయ, నా లీలావైభవాలే నన్ను సదా ఆవహించి ఉండుగాక' అని భగవంతుడు తన విషయంలోనే సంకల్పించాడు. అందుకే రామా

వతారంలో ఆసాంతం శ్రీరాముడు మనుజు ధర్మాల్నే అవలంబించి, తన మాయా మానుష తత్వాన్ని సమగ్రంగా ప్రకటించాడు. మానవ జన్మ ధరించిన మహనీయుడిగా శ్రీరాముడు బంధాలు, అనుబంధాలు, మానుష సంబంధాల విషయంలో సర్వో

న్నత గుణ సంజాతుడిగా తేజరిల్లుతాడు. తల్లిదండ్రులకు, భార్యకు, సోదరులకు, ప్రజలకు, మూగజీవాలకు, కపివీరులకు ప్రేమానురాగాల్ని పంచడంలో తనకు ఎవరూ సరిలేరని రాముడు నిరూపించుకున్నాడు. ప్రేమాస్పద స్వరూపుడిగా, ప్రేమైక జీవన మూర్తిగా శ్రీరామచంద్రుడు శ్రీమద్రామాయ

ణమంతా ప్రకటితమవుతాడు. ప్రేమపాశం ఎంతో బలవత్తరమైనదనీ, మనసులో ప్రేమ భావనలు లేనివాళ్లు ఎంతటి దుష్కార్యాలకైనా వెనకాడరని రామాయణం ప్రబోధిస్తుంది. ప్రేమతత్వానికి రాముడు ప్రతీక అయితే, కల్లోల, కల్మష మనస్తత్వాలకు రావణ, వాలి పాత్రలు సూచికలు. మనిషిగా జన్మించి, మనిషిగానే ఎదిగి, మనిషిగానే తన అవతారతత్వాన్ని రాముడు ప్రకటించాడు. రావణాసుర సంహారం తరువాత సకల దేవతలు విచ్చేసి 'శ్రీరామా! నువ్వు సాక్షాత్తు శ్రీవిష్ణువువే' అని ఘనంగా స్తుతించారు. 'ఆ సంగతి నాకు తెలియదు. నేను దశరథుడి కుమారుడను. నాపేరు రాముడు' అంటూ యుద్ధకాండ చివర కూడా రాముడు తాను ముమ్మూర్తులా మనిషినేనని పేర్కొన్నాడు. రామాయణంలో కొందరు మహర్షులూ

రాముణ్ణి శ్రీహరి అవతారంగా గుర్తించారు. అయితే వారి ప్రతిపాదనను రాముడు ఎక్కడా బలపరచకుండా, మనిషిగానే ప్రవర్తించాడు.

మనిషి జీవితంలోని అన్ని పాఠ్యాల్ని రాముడు పలికించాడు. మానవజీవితంలోని సంవేదనల్ని, సంక్లిష్ట పరిస్థితుల్ని ఎదుర్కొన్నాడు. ఎన్ని కష్టాలు ఎదురైనా ఆత్మనిగ్రహాన్ని పాటించాడు. ధైర్యస్థైర్యాలతో పరిస్థితుల్ని చక్కబెట్టాడు. కర్తవ్యోన్ముఖుడై మనోబలంతో శారీరక, మానసిక శక్తుల్ని ప్రచోదనం చేసి తన నిరుపమాన మూర్తి మత్వాన్ని ప్రస్ఫుటింపజేశాడు. అందుకే శ్రీరాముడి గుణాలు, శ్రీరామకథ ఉదాత్త అంశాలు నాటికీ, నేటికీ ఏనాటికైనా ఆదర్శనీయాలు. సర్వకాల సర్వావస్థల్లోనూ అనుసరణీయాలు. ఆవి ఆచంద్రతారార్కం దేదీప్యవంతంగా భాసిల్లే దివ్య జీవన సోపానాలు.

- డాక్టర్ కావూరి రాజేశ్వరరెడ్డి

మన చేతిలోనే ఉంది!

నేను జాతకాల్నీ, జ్యోతిష్యాల్నీ నమ్మను' అన్నాడో పెద్దమనిషి. 'అవును. ఈ విషయం మీ జాతకంలోనే ఉంది' అని సమాధాన మిచ్చాడు మరో పెద్ద వ్యక్తి.

ఇది కొంచెం హాస్యంలా అనిపించినా వాస్తవం లేకపోలేదు. మన జన్మపై ప్రభావం చూపే జ్యోతిషశక్తుల్నీ, కాలశక్తుల్నీ 'గ్రహాలు' అని పేర్కొన్నాయి శాస్త్రాలు.

ఎవరి నమ్మకాలు వారివే అయినా, ప్రపంచంలో ప్రతి దేశంలోనూ వారి విజ్ఞానంతో తమ భవిష్యత్తు గురించీ, శుభాశుభాల గురించీ తెలుసుకోవాలనే కుతూహలాన్ని ప్రదర్శించడం కనిపిస్తూనే ఉంది.

ఒక నాస్తిక మేధావి తన ఇంటి ముందు- ఏదో దేవుడి బొమ్మ, పూజాయంత్రం తగిలించాడు. దాన్ని చూసి ఓ మిత్రుడు 'నువ్వు ఇలాంటివి నమ్మవు కదా! మరి ఎందుకు వీటిని పెట్టించావు?' అని ప్రశ్నించాడు. దానికి సమాధానంగా- 'మనం నమ్మకపోయినా ఇవి పనిచేస్తాయని ఓ శ్రేయోభిలాషి చెప్పాడు. అందుకే పెట్టించాను' అన్నాడీ మేధావి.

కాలగతిలో నూతన సంవత్సరం రాబోతుండగా, గడచిన సంవత్సరానికి వీడ్కోలు పలుకుతూ, కొత్త ఏడాదికి స్వాగతం పలుకుతూ 'ఈ సంవత్సరం ఎలా ఉంటుందో!' అనే ఉత్సుకత, శుభంగా ఉండాలనే ఆకాంక్ష ప్రతి వ్యక్తి ప్రదర్శిస్తాడు.

ఈ ఆకాంక్షలే రకరకాల వేడుకలుగా ఈ నడిరాత్రి సందడిస్తాయి. మన భవిష్యత్తును ఎవరు నిర్దేశిస్తారు? మనమా, కాలమా, భగవంతుడా? మన ధార్మిక గ్రంథాలే చెబుతున్నాయి? ఎవరి అనుభవానికి వారే కర్తలు! మరి మనం ఒకటి ఆశిస్తే మరొకటి జరుగుతోందెందుకు? అటువంటప్పుడు- మనకు పైన మరేదో ఉన్నట్టే

కదా? అది కాలమా, దైవమా?

వీటిన్నింటికీ చక్కటి అన్వయాలు మన శాస్త్రాలందించాయి. ఏం జరుగుతుందో మనకు తెలియదు. తెలియనివ్వకుండా చేసింది ఈ విశ్వంలోని ఈశ్వర వ్యవస్థ. ప్రత్యేక శాస్త్రాలతో కొందరు జరగనున్నది చెప్పే ప్రయత్నాలు చేశారు. అవన్నీ భ్రాంతులేనని తీసిపారేయలేని శాస్త్రాధారాలు కనిపిస్తున్నాయి కూడా. కానీ, అవి సూచనలు మాత్రమే.

మన ప్రయత్నాల్లో బలమూ, దృఢమైన సంకల్పమూ ఉంటే అనివార్యాలను సవరించుకోవచ్చు- అని కూడా ధార్మిక గ్రంథాలు చెబుతున్నాయి.

గత జ్ఞాపకాల్లో తీపీ చేదూ రెండూ ఉంటాయి. చేదు సంఘటనలను మనోనిబ్బరంతో ఎదుర్కొని, తీపిని మధురస్మృతిగా దాచుకొని- రెండింటిలోంచి గ్రహించిన అనుభవాన్ని భవితకు అవకాశంగా మలచుకోవడం ఉత్తమ వ్యక్తిత్వం.

'నా చేయి భగవచ్ఛక్తితో కూడినది. భగవచ్ఛక్తి కంటే గొప్పది.

సమస్త దుఃఖాలనీ పరిష్కరించే శక్తి నా చేతి స్పర్శలో ఉంది' అని ఒక రుగ్వేద మంత్ర భావం. హస్త స్పర్శకు భగవచ్ఛక్తిని ఆవహింపజేసే మంత్రంగా దాన్ని భావించినా, దీనిలో ఒక

అద్భుత సందేశాన్ని రుషి నిక్షిప్తం చేశాడు.

'చేయి'- అనే శబ్దమే 'కృషి'ని చెబుతోంది.

మనదైన కృషిలోనే భగవంతుడి శక్తి ఉంది.

నిజానికి ఇది ఆ శక్తి కంటే గొప్పది- అనడంలో ఆంతర్యం? చిత్తశుద్ధితో సత్కర్మను ఆచరిస్తే భగవంతుడే కృషికి ఫలాన్ని ప్రసాదిస్తాడు- అని భావం.

మన కృషితో మనం దేనినైనా సాధించగలం- అనే ప్రోత్సాహ వాక్యం ఈ మంత్రంలో ధ్వనిస్తోంది.

ఇప్పటి మన జాతకాలకు వెనకటి కర్మలు కారణమైతే, జరగబోయేవాటికి నేటి కర్మలు (కృషి) కారణమవుతాయి.

'నా కుడిచేతిలో కార్యశక్తి ఉంది- ఎడమ చేతిలో విజయం ఉంది' అని ఒక అధర్వవేద మంత్రభావం.

కృషి నీవంతు- ఫలితం నీకు తప్పక లభిస్తుంది- అనే కర్తవ్య నిర్దేశాన్ని వేదధర్మం ప్రబోధిస్తోంది.

మన సత్సంకల్పానికీ సత్కర్మకీ ఫలమిచ్చేదే దైవం. తగిన విధంగా, తగిన తరుణంలో ఫలమిచ్చే భగవత్స్వరూపమే కాలం.

సంయమనం, సదాచారం- ఈ రెండింటి ద్వారా ఇంద్రియాలు మధురమవుతాయి'- అని రుగ్వేద, యజుర్వేదాల్లో వచ్చే ఒక మంత్రం చెబుతున్నది.

అధర్వాచరణకు వెనుదిరగడం సంయమనం, ధర్మానికి సిద్ధపడి ఆచరించడం సదాచారం, ఈ రెండే ఇంద్రియాలకు పుష్టినిస్తాయి. అలాంటి ఇంద్రియాలే తనకు, పదిమందికి ప్రయోజనకరంగా పనిచేస్తాయి. ఆ ప్రయోజనాన్నే 'మాధుర్యం'గా వర్ణించింది వేదం.

సమాజానికి పనికివచ్చే సత్కర్మను చిత్తశుద్ధిగా ఆచరించేవాడికి, కాలరూపుడైన ఈశ్వరుడు ఎప్పుడూ అనుకూలిస్తాడనే వేదాశీర్వాచనం, నూతన కాల ద్వారాలను తెరుస్తుంది!

- సామవేదం షణ్ముఖశర్మ

చైత్ర విలాసం

అరవై సంవత్సరాల కాలాన్ని ఒక మహా విపంచిగా భావన చేశారొక కవి. అరవై తంత్రులున్న వాద్యమది. ఒక్కొక్క సంవత్సరం ఒక్కొక్క తంత్ర పలుకుతుందట. మన సంప్రదాయంలో సంవత్సరాలకీ పేర్లున్నాయి. సంవత్సరాన్ని ఆరు రుతువులుగాను, పన్నెండు మాసాలుగానూ విభజించారు మన పూర్వులు. ఈ మాసాల్లో తొలిమాసం చైత్రం. చైత్ర శుద్ధ పాడ్యమినాడే బ్రహ్మ సృష్టి ప్రారంభించాడని పురాణోక్తి.

చైత్రంలో వసంతం వెల్లివిరుస్తుంది. వసంతం రుతువుల రాణి. పూర్వకవులు ప్రతి రుతువులోనూ అందాలు దర్శించినా అన్ని రుతువుల్లోకీ వసంతం అత్యంత ఆహ్లాదకరమైందని వారికి అనిపించి ఉంటుంది. తెలుగునాట వసంతోత్సవాలు జరుపుకొనే సంప్రదాయం ఉంది. శ్రీరామనవమి ఉత్సవాల్లో సైతం ఆఖరిరోజున 'వసంతం' చల్లుకోవడం ఒక వేడుకగా ఇటీవలి కాలం వరకు కొన్ని

యేవి. ఒకప్పుడు మతం, సంస్కృతి పరస్పరాశ్రయాలుగా ఉండేవి. కనుక ఈ దినాలు సాంస్కృతికోత్సవాలకు సందర్భాలు కలిగిస్తుండేవి.

శ్రీకృష్ణదేవరాయలు స్వయంగా కవి గనుక కవిపండితులను రప్పించి వసంతోత్సవాల్లో వారిని సత్కరించేవాడని నంది తిమ్మన 'పారిజాతాపహరణం' ప్రబంధంలో ఒక పద్యంలో వివరించాడు. కొండవీటి పాలకుడు కుమారగిరిరెడ్డి పాలనలో వసంతోత్సవాలు కడువైభవంగా జరిగేవి. ఆయనకు 'కర్పూర వసంతరా యలు' అనే బిరుదుండేది.

వసంతం ప్రకృతి కాంతకు సీమంతం. వసంతాన్ని మధుమాసమని, మాధవమాసమని కూడా అంటారు. మాధవుడంటే విష్ణువు. విష్ణువుకు ప్రీతికరమైన మాసమిది. మనసును చలింపజేసే వసంతమాసం మన్మథమాసం. వసంతంలో ఎర్రగా పూచేవి

చోట్ల ఉంది. ఉత్తరాదివారి హోలీ తరవాత వచ్చే పండుగ ఇది. ఆటలు, పాటలతో ఉత్సవాల రోజులు సందడిగా సాగిపో

మోదుగపూలు. వసంతంలోని నందివర్ధనాలు కంటికి చల్లదనాన్ని ప్రసాదించేవైతే; మల్లెలు, జాజులు శిరోజాలంకరణకేగాక పరిమళద్రవ్యాల్లోనూ ఉపయోగపడుతుం

టాయి. వేప దివ్యోషధం. కానుగ కాయలను ప్రణాల చికిత్సలో వినియోగిస్తారు.

పెద్దన మనుచరిత్రలో వసంతాన్ని శత్రువుపై దండెత్తిన రాజుగా అభివర్ణిస్తాడు. వసంతం రాగానే దేవకాంతలు హిందోళంలో గానం చేశారట. మానవ జీవితమే ఆరు రుతువుల సమ్మేళనం. కొత్త కొత్త ఆలోచనలే వసంతం. నిరాశానిస్పృహలకు లోనుకాకుండా భవిష్యత్తుపై ఆశలు పెంచి కొత్త జీవితానికి ఊపిరిపోసేది వసంతం. పగలు, వెలుగు-చీకటి, సుఖం-దుఃఖం, తీపి-చేదుల మిశ్రమ ఫలితాలే జీవితపంచాంగంలోని తిథి, వార, నక్షత్ర, యోగ, కరణాలు. రోగాలను తొలగించి శుభయోగాలనిచ్చే ప్రతి ఉగాదీ నూతన కార్యారంభమే.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

జీవన సూత్రం

శ్రీకృష్ణదేవరాయలు రాసిన జాంబవతీ కల్యాణం అనే సంస్కృత నాటకంలో భరత వాక్యం ఈ రీతిగా ఉంటుంది.

‘నా సామ్రాజ్యాన్ని ప్రజలు ఎన్నటికీ మరిచి పోకుండా ఉండాలి. నేను నా ప్రజల సౌకర్యం కోసం ఇచ్చిన కానుకలు చిరకాలం కొనసాగాలి’

అదే రాయల జీవన సూత్రమైంది. అదే ఆయనను చిరస్మరణీయుణ్ణి చేసి సాహితీ సమరాంగణ సార్వభౌముణ్ణి చేసింది. ఎంత అద్భుతమైన జీవన సూత్రం ఇది!

రాజ్యం ఏలే చక్రవర్తికాని, ప్రజలు ఎన్నుకునే నాయకుడు కాని ప్రజాక్షేమం గురించి ఆలోచించి సరైన నిర్ణయాలు తీసుకున్నప్పుడే ఆ వ్యక్తి చిరస్థాయిగా ప్రజల హృదయాల్లో నిలిచి

పోతాడు. ఆ రాజ్యం సుఖిక్షంగా ఉంటుంది.

రఘువంశం రాసిన కాళిదాసు రఘువంశీయుల గొప్పతనాన్ని, ఆ రాజుల జీవనసూత్రాన్ని ఇలా కీర్తిస్తాడు. ‘సముద్రం నుంచి నీరు తీసుకున్న సూర్యుడు ఆ నీటిని తనలో దాచుకోకుండా వాన రూపంలో మళ్ళీ భూమి మీదకు వర్షిస్తాడు, ప్రజలకు మంచినీటి కొరత తీరుస్తాడు. సూర్యుడు ఉప్పునీటిని తాను స్వీకరించి ఆ నీటిని శుభ్రపరచి అందరికీ ఉపయోగపడేటట్లు మంచినీటిని అందిస్తున్నాడు’

ఆ విధంగానే రఘువంశంలో పుట్టిన దిలీపుడు కూడా ప్రజలకు సేవచేయడానికి మాత్రమే పన్నులు విధించి వసూలు చేసేవాడు. ఎవరు కట్టగలరో ఎవరు కట్టలేరో చూసి వారి నుంచే పన్నులు వసూలు చేసేవాడు. సేకరించిన సొమ్మును ప్రజాప్రయోజనాలకు వినియోగించేవాడని రఘువంశంలో పుట్టిన దిలీపుడి గొప్పతనాన్ని వర్ణిస్తాడు కాళి

దాసు.

అందుకే రఘువంశరాజుల కీర్తిప్రతిష్ఠలు చిరస్థాయిగా నిలిచి పోయాయి. కలిసి రక్షించు

కుందాం. కలిసి భుజిద్దాం. కలిసి శక్తిమంతులవుదాం. మనకు తేజస్సు కలగాలి. మనం ద్వేషించుకోం. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే కలిసి ఉంటే కలదు సుఖం అని అర్థం. ఇదే వేదం చెప్పిన జీవనసూత్రం. ఐకమత్యం గొప్పతనాన్ని వేదం ఎంత గొప్పగా చెప్పిందో! అంతే కాదు. వేదం మనిషి ఎలా బతకాలో చెప్పింది.

మనిషి నూరేళ్లు బతకాలి. అదీ ఎలా అంటే చక్కగా చూస్తూ, చక్కగా వింటూ, మంచి మాట్లాడుతూ, ఎవరికీ ఆధీనుడు కాకుండా బతకాలి. ఇలా ఎవరైనా ఉంటే వందేళ్లు బతుకుతారని అర్థం. వేదం శాంతి సౌభాగ్యాల గురించి చెప్పింది. ఎవరి ధనాన్నీ దొంగిలించవద్దని చెప్పింది. ద్వేషం లేని ప్రేమైక సమాజం జాతికి వెలుగునిస్తుందని చెప్పింది. అందుకే వేదం అంటే జ్ఞాన ప్రవాహం. ఇది మనిషి మనసులోని మలినాలను దూరం చేస్తుంది.

అహింసా సిద్ధాంతంతో ముందుకు సాగిన

గాంధీజీ జీవనసరళి ఎంత నిరాడంబరమైనదో! ఆ జీవనసూత్రంతోనే ఆయన పురోగమించి కొన్ని కోట్లమందికి ఆరాధ్యులయ్యారు.

నేడు మనిషికి కావలసినది మతాలు, మొక్కుబళ్లు కావు. కావలసినది దయ, ధర్మం. అవే మనిషిని మహోన్నతుణ్ణి చేస్తాయి.

ఈ తమోమయ ప్రపంచంలో ఆత్మకు సుఖ శాంతులు ప్రసాదించేవి ధన, కనక, వస్తు వాహనాలు కానే కావు. అందరినీ ప్రేమించాలి. మనకు ఉన్నదాన్ని పదిమందికి పంచాలి. దరిద్రనారాయణుల సేవలో పాలుపంచుకోవాలి. ఇవే మనిషికి జీవనసూత్రాలు కావాలి.

ఈ జీవనసూత్రాలు ఆచరిస్తూ మనిషి ముందుకు సాగితే ఈ సమాజమే నందనవనమవుతుంది. ఆ మనిషి మహోన్నత మానవమూర్తిగా నీరాజనాలందుకుంటాడు.

– విశ్వనాథ రమ

మరణానంతర జీవితం

నూరేళ్లు, వీలైతే ఇంకా ఎక్కువకాలం జీవించాలని కోరుకునేవాళ్లెందరో ఉన్నారు. ఎంతకాలం జీవించినా ఎప్పుడో ఒకప్పుడు పోక తప్పదు. ఆది శంకరాచార్యులవారు ముఖ్యై రెండేళ్లే జీవించారు! వెయ్యి సంవత్సరాల తరవాత కూడా ఆయన కీర్తి సజీవంగానే ఉన్నది. ఆయన ఆధ్యాత్మిక శక్తి అజరామరం. నిరుడు వివేకానందుల 150వ జయంతి ఉత్సవాలు దేశమంతటా వైభవోపేతంగా జరిగాయి. యువశక్తితో జాతిని జాగృతం చేయాలని ఆనాడు ఆయన పిలుపునిచ్చారు. నేటి యువతకు వివేకానందులే స్ఫూర్తి ప్రదాత. వివేకానందులు ఎక్కువకాలం జీవించలేదు. ఆయన కీర్తిశేషులైన తరవాత స్వాతంత్ర్య ఉద్యమం ఊపునం

దుకొన్నది. తిలక్, గాంధీ, సుభాష్... వంటి స్వాతంత్ర్యోద్యమ వీరులందరూ తాము స్వామి వివేకానందుల నుంచి స్ఫూర్తి పొందామన్నారు! జీవించి ఉన్నప్పటికంటే, మరణించిన తరవాతే మహాత్ములు ఎక్కువ ప్రభావం చూపిస్తారు! మనిషి జీవించి ఉన్నప్పుడు ధనాన్నీ, అధికారాన్నీ, పేరు ప్రతిష్ఠలనూ సంపాదించడానికి అవకాశం ఉంటుంది. అతడి ధనాన్ని చూసే, అధికారానికి ఆకర్షితులై అనేకులు 'ఎందుకైనా మంచిది' అని పొగడ్తలకు లంకించుకుంటారు. పదిమందీ పొగడితే కీర్తి లభిస్తుంది. ఆ కీర్తిమంతులు భుజికిర్తులు తగిలించుకొని మురిసిపోతూ ఉంటారు. అధికారాంతమున జూడవలెగదా ఆ అయ్య సౌభాగ్యముల్-

అన్నాడొక కవి. ధనం రావచ్చు పోవచ్చు అధికారమూ అంతే... ఇవి నిలకడగా ఉండేవి కావు. వీటిని ఎవరూ వెంట తీసుకువెళ్లలేరు. వారి మరణానంతరం కొందరైనా 'పోయినోడు మంచోడు' అనుకుంటే... వాళ్లు మరణానంతరం కూడా కొంతకాలం జీవించి ఉన్నట్లే! అయితే ఆ 'కొందరు' పోయినవాడి దగ్గర అవి నీతి సౌమ్యును పంచుకున్నవాళ్లు మాత్రం కాకూడదు. కళాకారుల జీవితంలో ఎక్కువ భాగం కష్టాలతో గడుస్తుంది. ఎక్కువ కష్టాలు అనుభవించినవారి కీర్తి, వారి మరణానంతరం ఎక్కువగా వ్యాపిస్తుంది. సంగీతం, సాహిత్యం, శిల్పం, చిత్రం... అన్ని కళలకూ ఈ సూత్రం వర్తిస్తుంది. వాళ్లు కష్టాలు అనుభవించారని మనం భావించి బాధపడతామే గాని, ఆ మహాత్ములు మాత్రం ఆనందంగానే జీవితం గడిపారు. వేమన వీధుల వెంట వెర్రివాడిలాగా తిరిగాడు. ఆయన చెప్పే

అంతర్జ్యమి

ఆటవెలదుల్ని పిచ్చిమాటలనుకున్నారు. కానీ... కాలం గడిచేకొద్దీ ప్రజల నాలుకలపై ఆయన ఆటవెలదులు నాట్యం చేశాయి. ప్రజల హృదయాల్లో వేమన సజీవమూర్తిగా నిలిచాడు. 'కవులు హాలి క్వులైతేనే? అడవుల్లో కందమూలాలు తిని బతికే వాళ్లయితేనే? కష్టపడి భార్యాబిడ్డల్ని పోషించుకోవడంలో తప్పులేదు' అని చాటిన పోతన పేదరైతు. తెలుగు సాహిత్య సరస్వతికి వెలలేని భాగవత రత్నహారాన్ని సమర్పించిన సంపన్నుడు! శ్రీ కైవల్యసిద్ధి కోసం ఆయన భాగవతాన్ని రచిస్తే, ఆ భాగవత పఠనం తమకు శ్రీ కైవల్యం కలగజేస్తుందని అనునిత్యం పోతన భాగవత పద్యాలను పఠించేవాళ్లెందరో ఉన్నారు. హంపీ శిల్పాలను చూద్దాం. ఏ శిల్పి చెక్కాడో తెలియదు. సరిగమలు పలికే రాతి స్తంభాల్లో నాటి శిల్పులు జీవించే ఉన్నారనిపిస్తుంది! సృజనాత్మక ప్రతిభకు మరణం లేదు. యోగివేమన, భక్తపోతన,

త్యాగయ్య పాత్రలకు ప్రాణం పోసిన మహానటుడు చిత్తూరు నాగయ్య చలనచిత్ర ప్రపంచంలో సజీవుడే! భగవద్గీతను తాదాత్మ్యంతో గానం చేసిన ఘంటసాల అమర గాయకుడే! జగ వీర పాండ్య కట్ట బ్రహ్మన- తమిళనాడులో ఒక చిన్న పాశెగాడు. స్వాతంత్ర్య సమరయోధుల్లో ప్రథమశ్రేణిలో ఎన్నదగినవాడు. రవి అస్తమించని బ్రిటిష్ పాలనను ఎదిరించి నిలిచాడు. తుదకు మేజర్ సర్ బానర్మన్ వంచనతో కట్ట బ్రహ్మనను బంధించాడు. ఒక చింతచెట్టుకు ఉరి తీశాడు. ఉరితాడు తగిలించుకునే ముందు కట్ట బ్రహ్మన పలికిన పలుకులు- 'ఇప్పుడుపోయే నా ఊపిరి నుంచి లక్షలాది దేశభక్తులు ఊపిరి పోసుకుంటారు!' కట్ట బ్రహ్మన భౌతికంగా మరణించినా, కోట్లాది దేశభక్తుల హృదయాల్లో జీవించే ఉన్నాడు! - డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

ఆనందోపాసన

ఆనందం అనే అనుభూతి ఎంతటిదో నిఘంటువులు చెప్పలేవు. అది ఉపాసకుడికి తెలుస్తుంది. సుఖం, సంతోషం, ఆనందం వంటి వన్నీ నిఘంటువుల్లో పర్యాయపదాలుగా కనపడతాయి. వాస్తవానికి అనుభూతిస్థాయిలో అవి వేరువేరు. ఆధ్యాత్మికంగా చూస్తే వాటిమధ్య అంతరాలు చాలా పెద్దవి. లోకంలో 'ఆనంద బాష్పాలు' అనే మాట వినబడినంత విరివిగా-సుఖ బాష్పాలు, సంతోష బాష్పాలు వంటి పదాలు మనకు వినపడకపోవడానికి కారణం వాటిమధ్య స్పష్టమైన తేడాలున్నందునే! మండు టెండలో తిరిగి తిరిగి వచ్చిన మనిషికి చల్లని చెట్టునీడ ఎంతో ఉపశమనాన్నిస్తుంది. అప్పుడు కలిగే సంతృప్తిని సుఖం అని చెప్పుకోవచ్చు.

చెట్టు నీడలోనో, శీతల మందిరాల్లోనో సేద తీరేటప్పుడు మనిషికి సుఖంగా అనిపిస్తుంది. అంటే, అది దేహానికి సంబంధించినది. అలా ఇంద్రియాలకు సంబంధించిన ఒకానొక సంతృప్తిని సుఖంగా మనం అర్థం చేసుకోవాలి.

సంతోషమనేది దీనికంటే పైస్థాయిది. సుఖానుభూతిలో శరీరానికి లేదా ఇంద్రియాలకు మాత్రమే ప్రమేయం ఉంటుంది. మనసుకు సైతం సంతృప్తిని కలిగించేదాన్ని సంతోషంగా చెప్పుకోవచ్చు. లేకలేక బిడ్డ కలిగినప్పుడో, కొడుక్కి మంచి ఉద్యోగం దొరికిందని, కూతురికి చక్కని సంబంధం కుదిరిందని వార్త విన్నప్పుడు మానసికంగా ఎంతో ఉత్తేజం కలుగుతుంది. అలా మనసులో పొటమరించే సుఖానుభూతిని, సంతృప్తిని మనం సంతోషంగా భావించాలి. ఒక్కమాటలో సుఖం- శారీరకం! సంతోషం- మానసికం!

సంతోషకరమైన స్థితిలో అటు మనసు, ఇటు

శరీరమూ రెండూ ఉల్లాసంగా ఉంటాయి. కనుక, సుఖంకన్నా సంతోషం కాస్త పైస్థాయికి చెందినదిగా చెప్పుకోవచ్చు.

ఆనందం అనేది ఆత్మకు సంబంధించిన సుఖానుభూతి. ఆధ్యాత్మికంగా చెప్పుకోవాలంటే, దైవం మెచ్చుకునే పనులు చక్క పెట్టి నప్పుడు వరంగా లభించే సంతృప్తి పేరు- ఆనందం! లోకహితం కోరి కృషిచేసే సజ్జనులకు ఆనందం అనుభవమవుతుంది. ఆనందం అనేది ఆత్మలోకపు దినుసు. అందుకే ఆనందమయ స్థితిలో అప్పుడప్పుడూ కళ్లు చెమరిస్తాయి. సుఖం అనే స్థితిలో ఉన్నవాడెవడూ కంటతడి పెట్టడు. కాబట్టే లోకంలో ఆనందాశ్రవులనే మాటే తప్ప, సుఖాశ్రవులన్నది స్థిరపడలేదు.

సుఖసంతోషాలది శాక్రిన్ తీపి అనుకుంటే- ఆనందానిది పట్టుతేనే మాధుర్యం. ఆనందానుభూతిని చవిచూసినవారికి సుఖసంతోషాలతో

సరిపెట్టుకోవడం కిట్టదు. మందారమకరంద మాధుర్యాన్ని రుచిచూసిన తేనెటీగ ఉమ్మెత్త పూల జోలికి ఎలా పోగలుగుతుందని ప్రశ్నించాడు.

అంతర్ముఖ

చాడు పోతన్న. ఆనందోపాసకుడు కాబట్టే ప్రవరుడు సుఖానుభూతిని కోరిన వరూధినిని తృణీకరించాడు. ఆనందమనేది అంత ఉన్నతమైనది కనుకనే బ్రహ్మానందం అన్నమాటే తప్ప- బ్రహ్మసుఖం, బ్రహ్మసంతోషం అనే మాటలు వాంగ్మయంలో మనకు కనపడవు. సుఖం, సంతోషం, ఆనందాల్లోని స్థాయి భేదాలను గుర్తించిన మనపెద్దలు 'ఆనందో బ్రహ్మ' అని తేల్చి చెప్పేశారు. వేదాంతాలు గొప్పగా వర్ణించే అలాంటి అత్యున్నత స్థితిని సాధించాలనుకుంటే మనిషి స్వీయవాస్తవిక స్థితిని చేరుకోవాలని 'మాస్లో' వంటి మానసిక తత్వశాస్త్రజ్ఞులు సూచిస్తున్నారు.

దాని గురించి సరళమైన భాషలో చెప్పుకోవాలంటే- పరుగులు ఆపేసి, సాధారణంగా జీవించడం. మానవ జీవితంలో అతి సహజంగా లభించే ఆనందాన్ని గుర్తించి, ఆస్వాదించడం మనిషి అలవరచుకోవాలి. పసిపిల్లల్ని

చూస్తే మనకది తెలుస్తుంది. వారికి అచ్చమైన ఆనందం కావాలంటే పెద్దపెద్ద ప్రయత్నాల జోలికి పోరు. వెన్నెల విరిస్తే చాలు, వర్షం కురిస్తే చాలు, హరివిల్లు నిలిస్తే చాలు, ఆటల్లో గెలిస్తే చాలు, పక్షులు పిలిస్తే చాలు... ఆనందం ఆవరిస్తుంది. సీతాకోకచిలుక పలుకరిస్తే, అమ్మ దగ్గరకు తీసుకుని ముద్దిస్తే, నాన్న చిన్న బొమ్మేదో కొనిస్తే... ఎంత గొప్ప ఆనందమో! అది సుఖసంతోషాలకన్నా చాలా ఎత్తయిన అచ్చమైన ఆనందం. ఆరాటాలు, ఆత్మతలు, ఉద్విగ్నతలు ఏవీ లేని సహజ జీవన మకరందం.

నిజానికి వారిది చాలా విలువైన ఉపదేశం! నిసర్గ సుందర జీవిత సందేశం! దాన్ని అలవరచుకున్నాడు మనమంతా అచ్చమైన ఆనందోపాసకులం.

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

అభయం

ఏడుస్తున్న చంటి పిల్లవాడు... లాలించే యత్నంలో ఉన్న అమ్మను చూసి ఊరట చెందుతాడు. సవాలక్ష ప్రశ్నలతో అత్తారింటి గుమ్మంలోకి అడుగుపెట్టిన పెళ్ళికూతురు మనసు- పెళ్ళికొడుకు ప్రసన్నంచేయడంతో కుదుటపడుతుంది. అనారోగ్యంతో బాధపడుతున్న వృద్ధుడికి వైద్యుడి మాటలు ఉపశమనం కలిగిస్తాయి. ఇవన్నీ అంతర్గతంగా అభయహస్తం అందించిన ఉదాహరణలే!

శ్రీకృష్ణుడు భగవద్గీతలో అర్జునుడితో 'ఓ సవ్యసాచీ! శత్రువులను జయించు. వాళ్ళంతా ఓడిపోయినవాళ్ళే. నీవు నిమిత్తమాత్రుడవు' అనడం వెనక 'అభయం' ఉంది.

మనసును మంచి కార్యాల్లోకి, ఆచరణల్లోకి మళ్ళించగలిగితే, ప్రక్షాళన పొంది కార్యశూరులుగా నిలబడతాం. అప్పుడు పట్టుదల పెరిగి ఫలితాలు సానుకూలంగా ఉంటాయి. విశ్వంలో ఎన్ని అవకతవకలు, అన్యాయాలు జరుగుతున్నా శ్రమ, ధర్మం, నీతి, నిజాయితీకి కట్టుబడ్డవారికి 'అంతర్యామి' పరిధిలో సాయం

ఉంటుంది. అలా నమ్మకం పెంచుకుంటే 'భరోసా'తో ఆత్మవిశ్వాసం విస్తరించి పనిలో నాణ్యత, క్రమశిక్షణ, జవాబుదారీతనం పెరుగుతాయి. పేదలపట్ల దయాగుణంతో వ్యవహరించాలి. వారికోసం మన చక్షువుల్లో కొంత 'తడి'ని కేటాయించాలి. అంటే, వారి కోసం ఏడవమని కాదు. అభిమానంతో మెలిగితే, ఆర్థిక అనివార్యమై మనమే వారికి అభయహస్తంగా నిలబడతాం. అదొక గర్వకారణంగానూ, మానసిక పరిణతిగానూ రూపాంతరం చెందుతాయి.

పూర్వకాలంలో మతపెద్దలు 'ప్రార్థన'కు కొన్ని నియమనిబంధనలు రూపొందించారు. వాటిని పాటించడంవల్ల భగవంతునిపట్ల విశ్వాసం పెరిగి, ధర్మం కోసం ఆలోచనల్లో పడతాం. ఆ కృషి ఫలితమే 'సంతృప్తి' రూపంలోకి మారి మనసు పులకిస్తుంది. సంతృప్తిని మించిన ధనాగారం లేదు కదా! నవ్వును మించిన ఆరోగ్య సూత్రం లేనేలేదు. ఎక్కడో పుడతాం. ఎక్కడో పెరుగుతాం. ఎక్కడో తనువు చాలిస్తాం. ఈ జీవన పరిణామక్రమంలో ఎన్నో సంఘటనలు, సుఖదుఃఖాలు మనల్ని ప్రభావితం చేస్తాయి. ఆ ప్రక్రియలో మనం 'దోషులు'గా నిలబడే సందర్భాలూ ఉంటాయి. మనం సున్నిత హృదయులమైతే ఆ పరి

స్థితి పునరావృతం కాకుండా ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకుంటాం. అప్పుడు మనోద్వారాలు వికసించి 'ప్రయత్నించు నేనున్నాను' అనే సందేశం వినిపిస్తుంది. ఆ మంత్రంతో కార్యం సులభతరమవుతుంది.

మనం గుడిమెట్లు ఎక్కుతున్నప్పుడు దేవుణ్ణి

దర్శించాలన్న ఆరాటం ఉంటుంది. మెట్లు దిగుతున్నప్పుడు మనసు, శరీరం తేలికవుతాయి. మనం చేసిన 'నివేదన' అంతర్యామికి అందిందన్నమాట! నివేదించుకోవటం, అభయహస్తం పొందటం రెండూ ఇచ్చిపుచ్చుకోవడాలన్న మాట. దేవుడికి నైవేద్యంగా నీ 'మంచి'ని చూపించుకుంటే 'అభయం' అనే ప్రతిఫలాన్ని పొందుతావు.

ఆ భావతరంగిణిలో జన్మ సఫలమైందని భావించడమే మోక్షమార్గం.

సూర్యోదయానికి ముందు స్నానాదులు ముగించుకొని దేవుడి గదిలో మంచి మనసుతో దీక్షగా ఆలోచిస్తూ ప్రార్థన కొనసాగిస్తే హాయిగా ఉంటుంది. అలా చేస్తున్నప్పుడు తనకు జన్మనిచ్చిన తల్లిదండ్రుల పట్ల, విద్యాభ్యాసం నేర్చిన గురువు పట్ల, తనతో ఏడడుగులు నడిచిన భార్య పట్ల, సాటి మనుషుల పట్ల తన విధివిధానాల్లో సాయంగా ఉంటానని అనుకోవడం నిరాశ నిస్త్రుహలను దూరం చేస్తాయి. ఆ 'అభయం'తో శేషజీవిత అనుభవాలు శాంతిగా, ముక్తిమార్గంగా, జీవనమార్గంగా మారతాయి. అదే విజయం!

- గుడిమెట్ల గోపాలకృష్ణ

ధర్మాన్ని కాపాడు!

పరుల ధర్మానికి విరుద్ధంగా నిలిచే ఏ ధర్మమైనా అది కుధర్మమే- అని పంచమ వేదమైన మహాభారతం చెబుతుంది. ధర్మమార్గంలో నడవాలని మానవుల్ని హెచ్చరిస్తోంది. మానవ జీవితాన్ని నియమపూర్వకంగా ముందుకు నడిపిస్తుంది ధర్మం. మానవులంతా సమష్టిగా ఉండాలనీ అది ఉద్దేశిస్తుంది. వైరుధ్యంతో కూడిన విశ్వాసాలను, భావాలను అదుపులో పెట్టుకొని, వాటిని అధిగమించాలని హితవు పలుకుతోంది. సంయమనాన్ని పాటించమంటుంది. సహనాన్ని అలవరచుకోమంటుంది. సామరస్యపూర్వకంగా ఐక్యతను సాధించుకోమని సలహా ఇస్తోంది.

పర ధర్మంలో ఉండే విశిష్టతలను స్వీకరిం

చమని ధర్మం చెబుతుంది. పొరపాటు చేసినవారిని మన్నించమని అంటుంది. మానవులంతా సమానమే అని, ఆపదలో ఉన్నవారిని ఆదుకోమని, తెలియజేస్తుంది. పొరుగువారిని ప్రేమించమని చెబుతుంది. కబీరు దాసు కూడా పరులకు మేలు చేసేదే ధర్మమని చెప్పాడు. ధర్మం మానవులందరినీ సమానంగా భావిస్తుందని, అది ఎవరికీ హాని చేయదని, ఎవరితోనూ కలహించదని తేటతెల్లం చేశాడు.

ధర్మాన్ని మనం కాపాడితే అది మనల్ని కాపాడుతుంది అనేది ఆర్యోక్తి. మన కర్తవ్యం ప్రకారం నడవడాన్ని ధర్మం అంటారు. ధర్మం ప్రకారం నడుచుకొంటే కాపాడినట్టే అని గ్రహించాలి. అంటే మనం చేసే పనులు న్యాయబద్ధంగా ఉండాలన్నమాట. ఇలాంటి సందర్భంలోనే 'ఎవరి హద్దుల్లో వాళ్లు ఉండా'లనే మాటను వాడుతూ ఉంటాం. హద్దు దాటి ప్రవర్తిస్తే

ధర్మాన్ని అతిక్రమించడం అవుతుంది. అలాంటప్పుడు ఇతరులు తమ ధర్మాన్ని, విధుల్ని తాము సక్రమంగా నిర్వర్తించలేరు. ఇతరుల్ని వాళ్ల పనులు వాళ్లను చేసుకోనివ్వాలి మనం.

అప్పుడే వాళ్ల ధర్మాన్ని మనం కాపాడిన వాళ్లమవుతాం. అంతేకాదు, మన ధర్మాన్ని మనం పాటించిన వాళ్లమవుతాం. ఇతరులు కూడా తమ విధి నిర్వహణలో తాము ఉంటూ మన ధర్మానికి అడ్డు రాకుండా ఉండగలుగుతారు.

అగ్రజునికి రాజ్యాన్ని అప్పగించాలనే దశరథుడి విధి నిర్వహణను భంగపరచడంలో, రాముడికి

చెందవలసిన రాజ్యాధికారాన్ని తన కొడుకు భరతుడికోసం లాక్కోవడంలో కైకేయి తన ధర్మాన్ని తాను విస్మరించింది. అంతే కాకుండా ఎదుటివారి (దశరథుడి) ధర్మ

నిర్వహణకు అడ్డు తగిలింది. అందువల్ల కైకేయికే కాకుండా ఆ కుటుంబసభ్యులందరికీ కలిగిన కష్టనష్టాల్ని రామాయణంలో మనం చూస్తాం. కైకేయి ధర్మాన్ని కాపాడలేదు కాబట్టి ధర్మం ఆమెను కాపాడలేదన్నది స్పష్టమవుతోంది. రాముడి సొత్తును (సీతాదేవిని) రావణుడు అపహరించాడు. అధర్మ మార్గంలో

చరించాడు. ధర్మ రక్షణమనే తన కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించకుండా ధర్మానికి హాని కలిగించాడు. అందుకే ధర్మం కూడా అతణ్ణి రక్షించలేదు.

ఇతరుల హక్కునీ, అధికారాన్నీ మనం గౌరవించాలి. వాళ్ల సొత్తును, సంపదను కబళించాలని ప్రయత్నించకూడదు. ధర్మాన్ని తప్పి ప్రవర్తించకూడదు. ధర్మానికి భంగం కలిగించే పనులు చేస్తే ఎన్నెన్నో ఆపదలు, కష్టాలు మనకు వస్తాయి. పాండవుల సంపదను, రాజ్యాన్ని లాక్కోవడంతో దుర్యోధనుడు ధర్మం తప్పాడు. ధర్మానికి హాని కలిగించాడు. అందుకే ధర్మం కూడా అతణ్ణి కాపాడలేదు. ఫలితంగా సర్వనాశనమయ్యాడు.

ప్రజలకు సుఖవంతమైన జీవితాన్ని అందివ్వడం పాలకుడిగా ప్రభువు ధర్మం. ఈ ప్రభు ధర్మాన్ని రాముడు పాటించాడు కాబట్టే 'రామరాజ్యం'గా ఆయన పాలన జనరంజకమైంది.

అమృతాన్ని పొందాలని దేవదానవులు క్షీరసాగర మథనం జరిపారు. ఆ సందర్భంలో బయటపడిన భయంకర విషం తన పెనుమంటలతో లోకాన్ని బూడిద చేస్తుంటే, ప్రభు ధర్మాన్ని పాటించిన పరమశివుడు ప్రజాహితం కోసం ఆ విషాన్ని పానం చేశాడు. ప్రజల్ని కాపాడి ప్రభుధర్మాన్ని పాటించమని పార్వతీమాత కూడా తన భర్తను ప్రోత్సహించింది. ధర్మాన్ని కాపాడినందువల్లనే పార్వతీ వల్లభుడు శుభాలనొసగే శంకరుడిగా స్తవనీయుడయ్యాడు.

భగవంతుడు మనకు ప్రసాదించిన ఆర్థిక, శారీరక, విద్యా బలాలను నిస్వార్థ బుద్ధితో సాటి మానవులకు వినియోగించి మానవ ధర్మాన్ని మనం పాటించాలి. అప్పుడే ధర్మం మనల్ని కాపాడుతుంది.

- కాలిపు వీరభద్రుడు

వార్ధక్యమూ వరమే...

మానవ జీవితంలో అనివార్య దశ వృద్ధాప్యం. జీర్ణస్థితికి చేరుకుంటున్న ఈ దశను 'జర' అనీ అంటారు. ఇష్టం లేకపోయినా ఈ దశ ప్రతి ఒక్కరికీ తప్పదు. ఈ దశనూ ప్రకాశవంతంగా చేసుకోవలసిన అవసరం ఉందని వేదమాత ప్రబోధిస్తోంది. యౌవనంలో ఉన్నప్పుడే మనిషి తగు ముందు జాగ్రత్తలు తీసుకుంటే, తగిన సాధన చేస్తే- వయోధికుడైన తరవాత ఎదు రయ్యే ఇబ్బందులు, సమస్యలు తగ్గుతాయి. వృద్ధాప్య దశ కూడా తేజోవంతంగా, ఉత్సాహ భరితంగా, చురుకుదనంగా భాసిల్లుతుంది. క్రమశిక్షణ, పౌష్టికాహారం, నిరంతర పరిశ్రమ, వ్యాయామం, ధ్యానం, యోగ... ఇవన్నీ వయో ధికులకు ఎంతగానో ఉపయోగపడతాయి. ఆరో

గ్యవంతమైన వృద్ధాప్య జీవనానికి యౌవనంలో తీసుకోదగిన ఈ జాగ్రత్తలే పునాదులు. పండితులు శాస్త్ర అధ్యయనాలకు, తత్వవిచారానికీ, కావ్యశాస్త్ర తర్కాలకూ జీవనకాలాన్ని సద్వినియోగం చేస్తే... మూర్ఖులు సప్త వ్యసనాలతో బతుకు నాశనం చేసుకుంటారట. వృద్ధాప్యం ఒక హుందాతనానికి, పెద్దమనిషి తరహాకు ప్రతీక. వయోధికులు తమ విద్యను, సంస్కారాన్నీ అనుభవంతో రంగరించి ఇతరులకు మెలకువలు చెబుతారు. వాస్తవానికి వారికిది దేవుడిచ్చిన గొప్ప వరం. ఆ దశలో ప్రతిక్షణాన్నీ భగవత్ ప్రతీక్షకు సద్వినియోగపరచుకోవచ్చు. ఎన్నో గ్రంథాలు చదవవచ్చు. ఎందరో సాధువులు, సజ్జనులను కలుసుకొని సత్సంగం చేయవచ్చు. తీర్థయాత్రలు చేసి తమ విజ్ఞాతకు, ఆధ్యాత్మికతకు మెరుగులు దిద్దుకోవచ్చు. బాల్య, కౌమార, యౌవన దశల్లోనే సదభ్యాసాలతో, సదాచారంతో జీవనయానం చేసిన

ట్లయితే- వృద్ధాప్యంలో ఆ అనుభవం మరింత పరిణతి చెంది, తరవాతి తరాలకు ఉపయోగపడుతుంది. వయోధికుల నుంచి జ్ఞానం, అనుభవ పాఠం, సదుపదేశం అందుతున్న కొద్దీ సమాజం వారిని సమాదరిస్తూనే ఉంటుంది. ఒక సదాలోచన, పరిష్కారం తోచిందంటే యువత విన్నా వినకపోయినా దాన్ని ప్రస్తావించడంలో ఎంతమాత్రం సంకోచించవలసిన అవసరమే లేదు. నేడు కాకపోతే రేపైనా గ్రహించి కొత్తతరం దాన్ని అనుసరిస్తుంది. శారీరకంగా శక్తి లేకపోయినా గతకాలపు అనుభవాలు, జ్ఞాపకాలు, జ్ఞాన సంపద భద్రపరచి తమ వారసులకు వాటిని అందించడం వృద్ధుల విధి. అదే వారు చేసే గొప్ప మేలు. వారి సూచనలను శ్రద్ధగా విని, వారిని ఆదరించటం, ప్రేమించటం పిల్లల విధి. సుఖదుఃఖాలను, దూషణ భూషణలను సమానంగా భావించి వృద్ధులు నిర్లిప్తత, నిరా

సక్తి అలవరచుకోవాలి. మనసును ప్రసన్నంగా, నిర్విచారంగా ఉంచుకోవాలి. లౌకికదశ నుంచి తమ ఆలోచనలను అలౌకిక దశవైపు మళ్ళించుకోవాలి. చిన్నచిన్న సమస్యలకు కుంగిపోకుండా ఆత్మస్థైర్యంతో పరిష్కారదిశగా ఆలోచనలు చేయాలి. ఎదుటివారికి ధైర్యం చెప్పాలి. వారికి

సాంత్యన కలిగించాలి. ఇంటికొచ్చిన ప్రతివారి ముందు తమ ఆరోగ్య సమస్యలను ఏకరువు పెట్టకూడదు. ఓపిక ఉన్నంతవరకు జపం, ధ్యానం, యోగ, సంధ్యావందనం, వేదపఠనం-శ్రవణం, ఆధ్యాత్మిక గ్రంథపఠనం, సత్సంగం, పురాణ శ్రవణం మొదలైనవాటికి తమ భాగస్వామితో సమయం ఎక్కువగా కేటాయించాలి. మాతృభాషా వైభవం గురించి శతక పద్యాలు, సూక్తులు, చిన్న నీతికథలు, ప్రహసనాలు, మహానుభావుల జీవనగాథలు మొదలైనవి పిల్లలకు వాళ్ల స్థాయిలో చెప్పి, విజ్ఞానవంతులుగా తీర్చిదిద్దవలసిన బాధ్యత వయోవృద్ధులదే! ప్రతి సందర్భంలో మాటిమాటికీ 'ఊరు పొమ్మంటోంది, కాడు రమ్మంటోంది' అంటూ నిరాశానిష్టుహలకు లోనుకాకూడదు. బాల్య, కౌమార, యౌవన దశల లక్షణాలను వివరిస్తూ వృద్ధాప్య దశలోనైనా గోవిందుణ్ణి భజించమని ప్రబోధించారు ఆదిశంకరులు తమ భజగో

వింద శ్లోకాల్లో. 'గతం గతః' అనుకోవాలే కాని, గతజల సేతుబంధనం చేసి ప్రయోజనమే ముంది! 'తపో ఓపో సగంపైగా జీవితం గడిపేశాం. ఇక చింతించి ప్రయోజనం లేదు. శేష జీవిత సమయాన్నయినా వృథా కానివ్వక ధార్మిక కార్యకలాపాలకు సద్వినియోగం చేద్దాం' అనుకోవాలి, ఆచరించాలి. మితాహారం, మిత భాషణ, సమయపాలన, కర్తవ్యనిష్ఠ, శుచి, శుభ్రత, వాత్సల్యం, నైతికవర్తన అలవాటు చేసుకోవాలి. సంతృప్తిని మించిన సంపద లేదు, శాంతిని మించిన సంతోషం లేదు. 'మా వృద్ధాప్యం ప్రకాశవంతంగా ఉండాలి. సర్వులకు మేలు కలిగించేదిగా ఉండాలి' అని రుగ్వేద కథనం. ఇదే వృద్ధుల దైనందిన ప్రార్థనగా భావించాలి. ఈ ప్రార్థన, ఈ కోరిక తీరితే వార్ధక్యమూ వరమే! - చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

సౌశీల్యసంపద

ఎంత డబ్బున్నా, పలుకుబడి ఉన్నా మనిషికి నడత ముఖ్యం. డబ్బు, పలుకుబడి ఉన్నంత కాలం పదిమందీ చుట్టూచేరతారు. శారీరక బలం, ఆర్థికబలం ఉన్నా గుణం మంచిది కాక పోతే వ్యర్థం. మనిషి గొప్పతనాన్ని నిర్ణయించేవి గుణం, స్వభావం.

గుణవిహీనుడిని సమాజం గౌరవించదు. శ్రీరాముడు సుగుణశీలుడు. అందుకే జనుల గుండెల్లో ఆరాధ్య దైవంగా నిలిచాడు. సౌశీల్యమే దైవత్వాన్ని కలిగిస్తుంది. మన నడత పదుగురికి ఆదర్శం కావాలి. బతకడానికి డబ్బు అవసరం. అలాగని అడ్డమైన పనులు చేయటం, ఇతరులను బాధించడం తగదు. ఈ

ప్రపంచంలో శీలానికి మించిన సద్గుణం లేదు. సద్గుణాలు కలిగినవాడినే లోకం కీర్తిస్తుంది.

పాండవులు ఇంద్రప్రస్థపురంలో సకల భోగభాగ్యాలు అనుభవిస్తున్నారు. వారి సిరిసంపదలు, ఆనందం చూసి దుర్యోధనుడికి అసూయ కలిగింది. ధర్మనందనుడి రాజసూయయాగ వైభవం చూసి మరీ భిన్నుడయ్యాడు. తనలోని బాధను భీష్ముడి వద్ద వెళ్లబోసుకున్నాడు. భీష్ముడు 'నాయనా, దానికి ఓ కారణముంది. సౌశీల్యసంపద గలవారికి ఐశ్వర్యం సొంతం కాగలదు. నీవు ఇప్పటి నుంచి మంచి నడవడి అలవరచుకోవాలి. మాంధాత చక్రవర్తి వంటివారు శీలమహిమతోనే లోకప్రసిద్ధులయ్యారు' అన్నాడు.

దనుజాధిపతి ప్రహ్లాదుడు సౌశీల్య సంపత్తితో ఇంద్రలోకాన్ని స్వాధీనం చేసుకొని ధర్మ బద్ధంగా పాలించాడు. దేవేంద్రుడు బృహస్పతిని సలహా అడిగాడు. అతడు శుక్రాచార్యుణ్ణి

సంప్రదించమన్నాడు.

ఆ ప్రకారమే ఇంద్రుడు శుక్రాచార్యుణ్ణి దర్శించి తన మనోరథం వెల్లడించాడు. ప్రహ్లాదుణ్ణి ఆశ్రయిస్తే ఆ పరమభక్తాగ్రేసరుడే కర్తవ్యం బోధిస్తాడని శుక్రాచార్యుడు చెప్పాడు. ఇంద్రుడు బ్రాహ్మణ వేషధారిగా ప్రహ్లాదుడి వద్ద చేరి సేవలు చేయసాగాడు.

ప్రహ్లాదుడు ఆనందంగా ఉన్న సమయంలో ఇంద్రుడు అతణ్ణి త్రిలోకాధిపత్యం కలగడానికి కారణమడిగాడు. ప్రహ్లాదుడు 'నేనెప్పుడూ నా ఉన్నతికి, ప్రజ్ఞకు గర్వపడలేదు. గర్వపడను. ప్రతిదినం భూసురులను ధనధాన్యాల వంటి దానాలతో అర్చిస్తున్నాను. వారి అభినందనలు స్వీకరించిన సౌశీల్యంతోనే ఇంతటి ఐశ్వర్యం, యశస్సు ప్రాప్తించాయి' అన్నాడు. ఇంద్రుడు ప్రహ్లాదుడితో ఆ శీలసంపద తనకు అనుగ్రహించమని వేడుకున్నాడు. ప్రహ్లాదుడు అతడి దీన

అంతర్వ్యమి

త్వాన్ని గమనించి, మారుమాట్లాడకుండా తన శీలసంపదనంతటిని ఇచ్చివేశాడు. ఇంద్రుడు తన లోకమైన స్వర్గం చేరుకున్నాడు.

మరుక్షణం ఓ దివ్యపురుషుడు ప్రహ్లాదుడి నుంచి వెలువడి, ఇంద్రలోకం దిశగా వెళ్లడానికి ఉద్యుక్తుడయ్యాడు. అతడెవరని ప్రహ్లాదుడు అడిగాడు. తను సాధుస్వభావ స్వరూపుణ్ణని, తనను బ్రాహ్మణుడికి అనుగ్రహించడంతో అక్కడికి వెళుతున్నానని అన్నాడు. ఆ విధంగా నాలుగు తేజోమయ స్వరూపాలు ప్రహ్లాదుణ్ణి వీడి వెళ్లసాగాయి. తాము ఉత్తమ ధర్మం, సత్యం, సదాచారం, బలిమి అనే నాలుగు సుగుణాలని తెలిపాయి. అంతలో ఓ ముగ్ధమనోహర సౌందర్యరాశి వచ్చి తాను శ్రీదేవతనని, బలిమి ఉన్నచోట తన నివాసమని చెప్పింది. ప్రహ్లాదుడు బ్రాహ్మణుడి గురించి అడిగాడు.

లక్ష్మీదేవి- ఆ విప్రుడు ఇంద్రుడని చెప్పింది.

ప్రహ్లాదుడి సమస్త సామ్రాజ్యం చేజిక్కించుకోవాలని అతడి శీలసంపదను కోరాడంది. మంచి నడవడితోనే ధర్మం నిలిచి ఉండగలదని, ఆ ధర్మం సత్యానికి నెలవని, సత్యవ్రతమే సదాచార సంపదకు ఆలవాలమని వివరించింది. బలిమి ఉండేది సదాచారంలోనే. ఆ బలిమి-లక్ష్మి నిత్యం విహరించే భూమి. అన్ని సుగుణాలకూ శీలమే ప్రధాన ఆధారం.

సకల ప్రాణుల పట్ల మనోవాక్కాయ కర్మలలో ద్రోహబుద్ధి లేకపోవడమే శీలమని ఆర్యులు చెప్పారు. దానివల్ల ఎప్పుడూ ప్రయోజనమే చేకూరుతుంది. ధనం పోతే ఏదో ఒకటి పోయినట్లే. ఆరోగ్యం పోతే సుఖ, శాంతులు కోల్పోయినట్లే. సత్రప్తవర్తన లేకుంటే సర్వం కోల్పోయినట్లే!

- వి.ఎన్.ఆర్.మౌళి

శ్రీరామస్మృతి

శ్రీరాముడు ధర్మస్వరూపుడు. అంత మాత్రమే కాదు-చరమాత్మ. కేవలం ధర్మం చేతనే రాముడు దేవుడయ్యాడనడం అంత జైచిత్త్యం కాదనే చెప్పాలి. రాముడి పూర్వీకులైన మాంధాత, రఘువు, ఇక్ష్వాకుడు, కకుత్స్థుడు వంటివారు కూడా ధర్మాచరణలో పరిపూర్ణులే. రాముడు ఆ ధర్మపరంపరను ప్రతిష్ఠించాడు.

విశేషించి భగవానుడి అవతారం కనుకనే ఆరాధ్యుడయ్యాడు. పరిపూర్ణ ధర్మపాలనను చూపించిన సంపూర్ణ మానవుడిగా నడయాడిన నారాయణుడే శ్రీరాముడు.

అన్నమయ్య రాముని కీర్తిస్తూ 'సౌజన్యనిలయాయ' అనే గొప్ప పదాన్ని ప్రయోగించాడు. సౌజన్యానికి నిలయుడు రాముడు.

సుజనుడి స్వభావం సౌజన్యం. 'సు-జనుడు' అనే మాట చాలా బరువైనది. 'సు'-అంటే మంచి, మేలు అని అర్థాలు. అందరికీ మేలు కలిగించే, మేలిమి గుణాలరాశి సుజనుడు. అదే రాముడి స్వభావం.

ప్రధానంగా శ్రీరాముడు రాజు అనగా- పాలకుడు. జగత్పాలకుడు నరపాలకుడిగా అవతరించి-

పాలన ధర్మంలోని పరిపూర్ణతను ప్రకటించాడు.

వ్యక్తిగత ప్రయోజనాల్ని త్యజించి ప్రజాప్రయోజనాలకే ప్రాధాన్యమిచ్చిన ప్రభువు.

రామపాలనలో- 'ఒకరినొకరు హింసించుకోవడం లేదు' అని వర్ణించాడు వాల్మీకి. అంతకంటే గొప్ప దేశం మరొకటి ఉంటుందా!

ఒకరి వల్ల ఒకరికి బాధలేని వ్యవస్థే, అసలైన పాలన! ఒకరినొకరు దోచుకోనిదీ, ఒకరినొకరు ఆదుకొనేదీ అయిన సమాజమే సుపరిపాలనకు నిదర్శనం.

ఈ ఒక్కమాటతో రామరాజ్యమంటే ఏమిటో తెలుస్తోంది.

★ ★ ★

అలాంటి రాముడేలిన నేలలో ప్రజలు పరస్పర భయంతో ధన-ప్రాణ-మాన రక్షణలు లేని స్థితిలో నేడు ఉన్నారనేది దుర్భర వాస్తవం.

నాటి సుస్థితికీ నేటి దుస్థితికీ హేతువులేమిటి? దీనికి రామాయణమే సమాధానం చెబుతోంది.

నీతి కలిగిన నేత ఉంటే సుస్థితి, నీతి కోల్పోతే దుస్థితి.

'మార్గో నేయో నయో నయః- నేతో' అని విష్ణు రామ నామాలు.

నడిచే పద్ధతి 'నీతి'. నడిపే వ్యవస్థ 'న్యాయం'.

తాను న్యాయంగా నీతితో ఉంటూ నీతిమార్గంలో నడిపేవాడే 'నాయకుడు'. పదిమందిని పోగువేసుకొనే వాడు నాయకుడు కాలేడు. నీతియే నాయకత్వ లక్షణం. న్యాయమే నాయకుడికి ప్రాణం కావాలి.

'రామరాజ్యంలో దొంగలు లేరు. ప్రతివారు వారి కర్మల్ని లోటు లేకుండా నిర్వహిస్తూ తృప్తిగా ఉన్నారు' అని వాల్మీకి వర్ణన. దొంగలు నాయకు

తంత్రకృష్ణమి

లైతే ప్రజలూ దొంగలవుతారు. అవినీతి పాలకుణ్ణి ఆమోదించితే ప్రజలూ అవినీతిపరులవుతారు. అవి నీతిని ఎంచుకొనే ప్రజలకు అభ్యుదయాన్ని ఆశించే అర్హత ఉండదు.

సత్యవంతుడు, ధర్మపరాయణుడు, స్వచ్ఛచరిత్రుడూ అయిన పాలకుడి ఆధీనంలో ప్రజలందరూ సులక్షణ సంపన్నులే, ధర్మపరాయణులేనని రామాయణాభివర్ణన.

'యథారాజా తథాప్రజా' అనే నానుడికి ఇదే నిదర్శనం. నేత నీతిమంతుడు కావాలి, నీతిమంతుడినే నేతగా ఎంచుకోవాలని రామాయణ నీతి. పాదుకా పట్టాభిషేకానికి మునుపు, భరతుడికి రాముడు నీతిని బోధించాడు. రాజపాలన భోగం కాదు. అది త్యాగ మయమైన యోగం.

'అర్థకామాల కంటే ధర్మానికి మాత్రమే ప్రాధాన్య మిచ్చేవాడు రుషి, నేను రుషిని' అని రాముడే స్వయంగా ప్రకటించాడు. అందుకే రాముడు రుషిరాజు, రాజర్షి. పరమపావనమైన 'శ్రీరామనవమి' నాడు- రామచంద్రస్మరణతో మన భావనలు నీతినీ ధర్మాన్నీ నింపుకోవాలి, నిష్క-శంక నైతికతకే నేతృత్వం కలిగించాలి- అని సంకల్పిద్దాం.

- సామవేదం షణ్ముఖశర్మ

కష్ట సుఖాలు

సుఖదుఃఖాలు వ్యక్తిగత మానసిక అనుభూతులు. అవి ఒకదాని తరవాత మరొకటి వస్తూ ఉంటాయి. అందుకే అవి ఒకే నాణానికి ఉండే బొమ్మాబొరుసూ లాంటివి.

కష్టసుఖాల సమ్మేళనమే జీవితం. జీవితంలో కష్టాలు, సుఖాలు వస్తూ ఉంటాయి, పోతూ ఉంటాయి. సుఖాలు మాత్రమే రావాలంటే కుదరదు. అలాగే వచ్చిన కష్టాలన్నీ వెనువెంటనే పోవాలన్నా జరగదు. వాతావరణంలో ఎలాగైతే ఎండకాలం, వానకాలం... ఒకదాని తరవాత మరొకటి కాలానుగుణంగా మారుతూ ఉంటాయో, అలాగే జీవితంలోనూ కష్టాల వెంటడి సుఖాలు వస్తూ ఉంటాయి.

ఒకడు మిట్ట మధ్యాహ్నం చెప్పులు లేకుండా గుడికి వెళ్తున్నాడు. కాళ్ళు కాలుతుంటే 'అయ్యో! అందరికీ చెప్పులున్నాయి. నాకు లేవే' అని బాధ

పడసాగాడు. కాసేపటికి గుడి దగ్గరికి వచ్చి మెట్ట మీద ఒక్క కాలే ఉన్న అవిటి భిక్షగాడిని చూసి చెప్పులు లేకపోయినా ఫర్వాలేదులే. నాకు కాళ్ళు అయినా ఉన్నాయి' అని స్థిమితపడ్డాడు.

ఒకసారి ఒక ఈగ గొడ్లసావిట్లో మేతమేస్తున్న ఎద్దు కొమ్ము మీదకు వచ్చి కూర్చుంది. ఉదయం నుంచి మధ్యాహ్నం వరకు అలాగే కూర్చున్న ఈగ 'అయ్యో! ఈ ఎద్దుకు నా వల్ల ఎంత భారం కలుగుతుందో కదా' అనుకుని 'ఉదయం నుంచీ నీ కొమ్ముమీద కూర్చునే ఉన్నాను. పాపం! నీకెంత భారమయ్యానోకదా! ఏమీ అనుకోవద్దు. వెళ్ళిపోతున్నాను' అన్నది. అప్పుడా ఎద్దు ఈగతో 'సువ్వు నా కొమ్ము మీద కూర్చున్నావా? నాకు తెలియదే! నాకేమీ బరువు లేదు. నీ కుటుంబ మంతా వచ్చి కూర్చోండి. నా కెలాంటి బాధ లేదు' అని బదులిచ్చింది. ఈ కథ చెప్పిన స్వామి వివేకానంద 'మనకెదురయ్యే కష్టాల పట్ల మనం అలా ఉండాలి' అని బోధించారు.

కష్టాలు నీ శత్రువులు కాదు. నీ బలాల్నీ, బల హీనతల్నీ నీకు తెలియజేసే నిజమైన నేస్తాలు.

శ్రమ దేహానికి బలాన్నిచ్చినట్లు, కష్టాలు మనసుకు బలాన్నిస్తాయి. క్షిప్తపరిస్థితుల్లోనే మనిషి శక్తియుక్తులు బయటపడతాయి. సిసలైన బంగారం కొలిమిని చూసి భయపడదు. ఆ వేడిని తట్టుకుని, మాలిన్యాలను వదుల్చుకుని, మరింత మెరుపుతో ప్రకాశిస్తుంది. అలాగే ఉత్తముడైన మనిషి కూడా కష్టాలకు కుంగిపోడు. ఆ అనుభవాలు నేర్చిన పాఠాలతో తనలోని లోపాలను సవరించుకుని, సరిదిద్దుకుని మరింత ఉత్సాహంతో, మరింత వివేకంతో ముందుకు సాగుతాడు.

కష్టాలు చుట్టుముట్టినప్పుడే ధైర్యం తెచ్చుకోవాలి. రోడ్డుమీద వెళ్ళేటప్పుడు, కుక్కలు వెంటపడితే, మనం భయపడి పరిగెత్తినట్లైతే అవి మన వెంటపడి ఇంకా తరుముతాయి. అదే మనం ధైర్యంతో ఎదురుతిరిగి, తరిమికొడితే, భయపడి, వెనక్కి తిరిగి పారిపోతాయి. జీవితంలో మనకు వచ్చే కష్టాలూ అంతే. మనం ధైర్యంతో ఎదురుతిరిగితే, వెనక్కి తిరిగి పారిపోతాయి.

చిన్న కష్టమొచ్చిందని, కొంచెం బాధ కలిగిందని, అనుకోని అపజయమెదురైందని, ఊహించని

ప్రమాదం జరిగిందని జీవితం నుంచే పారిపోవాలనుకోకూడదు. ధైర్యంగా నిలబడి, ఎదురొడ్డి పోరాడినవారే, అనుకున్నది సాధించినవారే జీవితంలో రాణిస్తారు. శ్రీరామచంద్రుడు అరణ్యవాస

అంతర్విమ

క్షేపాలను కష్టమనుకోకుండా, ఇష్టపడి అనుభవించడం వల్లనే విజయలక్ష్మిని, సీతామహాలక్ష్మిని, రాజ్యలక్ష్మిని పొందగలిగాడు.

అందరి జీవితమూ వడ్డించిన విస్తరి కాదు. ఎలాగైతే కెరటాలు లేని సముద్రం ఉండదో, ముళ్లులేని గులాబీ ఉండదో- అలాగే సమస్యలు లేని జీవితం ఉండదు. జీవితంలో సుఖసంతోషాలనే కాదు; కష్టాలను, దుఃఖాలను సైతం ఆనందంతో సహించడం, భరించడం నేర్చుకోవాలి. కొమ్ములు నరికినా సరే, చెట్టు మళ్ళీ చిగురిస్తుంది. కష్టాలకు కుంగిపోకుండా, ముందుకు సాగిపోవాలనే స్ఫూర్తినిస్తుంది.

చీకటి వేకువకు ప్రాణం పోస్తుంది. కష్టంలోనే సుఖం ఉంటుంది. కష్టాలు లేని లాభాలుండవు. ఈ విషయం మనం తేనెటీగను చూసి నేర్చుకోవాలి. అది ఒకపక్క. కష్టపడి తేనెను నేకరిస్తూనే, దాచుకుంటూనే మరోపక్క ఆనందంతో ఝమ్మని పాట పాడుతూ, ఎగురుతూ ఉంటుంది. అది దాచుకున్న తేనెను మనం దోచుకుంటూ ఉన్నా సరే; అది నేకరించటమూ, దాచుకోవటమూ

మానుకోదు. అందుకే మనం తేనెటీగలా బతకాలి.

ఏళ్ల తరబడి నీళ్ళలోనే ఉన్నాసరే, రాయి మెత్తబడదు. అలాగే ఎన్ని కష్టాలు చుట్టుముట్టినా గానీ, తట్టుకుని నిలబడేవారే ధీరులు. ఎవరైతే కష్టాలను, సుఖాలను తట్టుకుని, రెండింటినీ సమదృష్టితో చూస్తారో, సమభావంతో అనుభవిస్తారో- వారే స్థితప్రజ్ఞులు.

జీవితమంటేనే నేర్చుకోవటం, మార్చుకోవటం. మనం కావాలనుకుంటే ఈ ప్రపంచాన్ని స్వర్గం లామైన, సుందరమైన నందనవనంగా తీర్చిదిద్దుకోవచ్చు. లేదా నరకప్రాయమైన, కర్మ-శమైన కారాగారంగానైనా తయారుచేసుకోవచ్చు. ఒకవేళ అలా కారాగారంగా మారినా సరే అప్పుడు కూడా 'చెరసాల బతుకులో' 'చె'ని చెరిపివేసుకోగలిగితే మళ్ళీ 'రసాల బతుకు' అవుతుంది. అంతా మన చేతుల్లోనే ఉంది. మన బతుకు బండిని నడివే చక్రం మన చేతుల్లోనే ఉంది!

- గుజ్జల వీరనాగిరెడ్డి

...అమృతంగమయ

యుగయుగాలుగా మానవుడు జనన మరణ చక్రభ్రమణ రహస్యాన్ని తెలుసుకోవాలని అహర్నిశలు ప్రయత్నిస్తూనే ఉన్నాడు. జననం తన చేతిలో లేదు, మరణమూ తన చేతిలో లేదు. మృత్యువును తప్పించుకుని అమృతతత్వం పొందాలని కోరినప్పుడు మరణ సదృశమైన ఈ జీవితాన్ని కూడా విడిచిపెట్టక తప్పదు. జనన మరణాలనే విభిన్న తీరాలకు అతీతంగా అమృతత్వం మెరుస్తోంది. ఆత్మజ్ఞాన సంపన్నులైన ప్రాచీన మహాద్రష్టలు (ఏ దేశం వారైనా) జీవితాన్ని పూర్తిగా పరిశోధించి మరణ రహస్యాన్ని ఛేదించారనడానికి ఆధారాలు కనిపిస్తున్నాయి.

అమృతతత్వం పొంది చిరంజీవులైనవారెందరో ఉన్నట్లు గతకాలపు గాథల్లో చదువు

కున్నాం. మార్కండేయ మహర్షి బ్రహ్మకు మించిన ఆయుష్షు గలవాడు. స్వర్గం సాక్షిగా, జనన మరణాలకు అతీతంగా అద్భుతావహమైన మానవ హృదాగ్నికుహరంలో అమృత జోతిర్నివహం భాసిస్తోంది. అదే అమృత తత్వానికి కాంతి గవాక్షం. అవన్నీ కథలు కావు. ప్రతీకలు. వాటి అంతర్భాగంలోకి తొంగి చూస్తే గొప్ప ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానకిరణావళి విచ్చుకుంటుంది.

గ్రీక్ పురాణాల్లో 'స్పింక్స్' అనే మాయా యక్షిణి కనిపిస్తుంది. మనుష్య సంచారం ఎక్కువ లేని ప్రదేశంలో ఒక చిన్న కొండపై స్త్రీ వదనంతో, సింహం శరీరంతో, శునకం పాదాలతో, సర్పం తోకగా విచిత్ర యక్షిణి నివసిస్తున్నది. ఎప్పుడైనా దారిన పోయేవారిని ఇలా ప్రశ్నించేది- 'ఉదయం నాలుగు కాళ్లతో, మధ్యాహ్నం రెండు కాళ్లతో, సాయంత్రం మూడు కాళ్లతో నడిచే జంతువు ఏది?' అని.

జవాబు చెబితే సరేసరి. లేదా ఆ యక్షిణి అతణ్ణి మింగేసేది. ఎంత మేధావికైనా ఆ ప్రశ్నకు జవాబు దొరకలేదు. ఎవరూ జవాబు చెప్పలేకపోయారు. ఒక రోజున ఇడిపస్ అనే రాజకుమారుడు అటు వెళ్తుండగా ఆ యక్షిణి అదే ప్రశ్న వేసింది. 'ఆ ప్రశ్నకు జవాబు నేనే' అని అతడు సమాధానం ఇచ్చాడు. 'నువ్వే సమాధానమా... అదెలా?' అని యక్షిణి అడిగింది.

'మనిషి చిన్నతనంలో నాలుగు కాళ్లపై, మధ్యాహ్నం అంటే చిన్నతనం గడిచిన తరువాత రెండు కాళ్లపై నడుస్తాడు. సాయంత్రం ముసలితనంలో కర్ర సాయం తీసుకొంటాడు' అని అతడు చెప్పాడు.

ఆ సమాధానం ఇవ్వగానే ఆ యక్షిణి కుప్ప కూలిపోయి మరణించింది. తన నిజమైన

అంతర్వేది

ఆత్మను ఎవరైనా తెలుసుకున్నప్పుడు, మృత్యువు మరణిస్తుంది అని ఉపనిషత్ చెబుతోంది. మృత్యువు మాయ, నిజం కాదు. మృత్యువు మాయాస్వరూపమే యక్షిణిగా మారింది. మాయ లాగే మరణం కూడా అదృశ్యమవుతుంది. గ్రీక్ పురాణగాథల్లో కనిపించే ఉపనిషత్ సత్యం అది.

మానవుడి చిరంతన అన్వేషణకు ప్రతీక మాయా యక్షిణి. మన ఆత్మలో జ్ఞాన వికాసం కలిగినప్పుడు, ఆ సంకేతం అర్థం అవుతుంది. యక్షిణి అడిగే ప్రశ్నకు సమాధానం చెబితే మనం అమృత తత్వం పొందుతాం లేదా మరణిస్తాం.

ఇటువంటి కథ 'మహాభారతం'లో ఉంది. ధర్మరాజు మినహా పాండవులంతా దాహం తీర్చుకోవడానికి ఒక కొలను వద్దకు వెళ్లినప్పుడు అదృశ్యరూపంలో ఉన్న ఒక

యక్షుడు అడిగిన ప్రశ్నలకు జవాబు ఇవ్వలేక ప్రాణాలు కోల్పోయారు. చివరికి ధర్మరాజు వంతు వచ్చేసరికి 'అన్నింటిలోకెల్లా వింత ఏమిటి?' అని యక్షుడు అడిగాడు. 'తన చుట్టూ ఉన్న మనుషులు మరణించడం చూస్తున్నా తాను మాత్రం ఎల్లకాలం జీవిస్తానని మనిషి అనుకుంటాడు, ఇది అన్నింటిలోకీ వింత!' అని ధర్మరాజు జవాబు ఇస్తాడు. ఆ జవాబులోనే ఒక రహస్యం ఇమిడి ఉంది. లోకంలో చావు ఉన్నా మనిషిమాత్రం అమృతుడై నిలుస్తాడని ధర్మరాజు ఉద్దేశం. యక్షుడు ఓడిపోయి అందరినీ బతికిస్తాడు.

ఎప్పటికప్పుడు 'జీవితాన్ని' ప్రకృతి అడిగే ప్రశ్న 'మృత్యువు'. తనను తాను కనుక్కోలేకపోవడం గురించి ప్రకృతి ఈ ప్రశ్న ద్వారా 'జీవితాన్ని' గుర్తు చేస్తుంటుంది.

- కె.యజ్ఞన్న

గెలుపు సూత్రం

భక్తుల కోర్కెల విషయంలో దేవుడు రెండు విధానాలు పాటిస్తాడు. తానే తీర్చేసి, తనపై మనకున్న నమ్మకాన్ని పెంచడం మొదటిది. మన ప్రయత్నం ద్వారా నెరవేర్చి, మనపై మనకు నమ్మకాన్ని పెంచడం రెండో పద్ధతి. వీటిలో మొదటి దాన్ని 'దైవికం' అంటారు. రెండోదాన్ని పౌరుషంగా చెబుతారు. మనిషి విజయానికి దైవ, పౌరుషాలు రెండూ అవసరమే! అంతా దైవికమే అనుకుంటూ, మనిషి ప్రయత్నాన్ని విరమిస్తే పని చెడిపోతుంది. అంతా తన ప్రతాపమే అనుకున్న నాడు- మనిషి చెడిపోతాడు. ఈ విషయాన్నే మాఘ కవి వివరిస్తూ 'విద్వాంసుడు పూర్తిగా దైవంపై ఆధారపడడు. అలా అని, అంతా తన ప్రతిభేనని పొరపడడు. సత్యపులకు శబ్దం, అర్థం

రెండూ ఎలా అవసరమో; దైవం, పౌరుషం రెండూ మనిషికి ముఖ్యవసరాలే' అని 'శిశుపాల వధ'లో ఉద్ఘాడి నోట చెప్పించాడు. దైవం, పురుష ప్రయత్నం సమన్వయం కావడాన్ని- కాలం కలిసిరావటంగా మన పెద్దలు చెబుతారు.

మనిషి మునుపటి ప్రయత్నాలకు ఇప్పుడు లభించే ఫలితాలను 'దైష్టికత' అంటారు. గతం గురించి తెలియదు కనుక మనిషి దాన్ని అదృష్టంగా భావిస్తాడు. అదృష్టమంటే- కంటికి కనిపించనిది, ఇంద్రియాలకు తోచనిది అని అర్థం. దైవ పౌరుషాల మధ్య చక్కని సమన్వయం కోసమే కురుక్షేత్ర యుద్ధంలో అర్జునుడు- శ్రీకృష్ణుడి అండ కోరుకున్నాడు. 'నీవు ఆయుధం పట్టే పనిలేదు, నీవు తోడుగా ఉంటే నా ప్రయత్నంతో విజయం సాధించగలను' అన్నాడు. కృష్ణుడు తోడుంటే దైవ బలం, అదృష్టం కలిసొచ్చినట్లే. తన పరాక్రమానికి ఆ రెండూ జత పడితే విజయం తథ్యం అన్నది అర్జునుడి ఆలోచన. నిజానికి అదే జరిగింది.

ఈ విజయ సూత్రాన్ని మనిషి నిత్యజీవితంలో అన్వయించుకోవడం ఎలాగో స్వామి రామతీర్థ చెప్పారు. 'అర్జునుడిలా పూర్తి సామర్థ్యంతో రథంపై నిలిచి యుద్ధం చెయ్యి... పగ్గాలు మాత్రం కృష్ణుడి చేతిలో ఉండేలా చూసుకో!' అని బోధించారాయన. అంటే, పురుష ప్రయత్నానికి ఏ మాత్రం లోటు రాకూడదు. మనిషి శక్తివంచన లేకుండా విజయానికి కృషి చేయాల్సిందే! అలా చేస్తూనే, తన పనికి దైవానుకూలత జతపడేలా చూసుకోవాలి. అప్పుడు గెలుపు దక్కి తీరుతుంది. దైవ సంకల్పాలకు, పురుష ప్రయత్నాలకు మధ్య సమన్వయం కుదరడంలోనే ఉంది విజయ రహస్యం.

'నీ పని నీవు చక్కగా చేసుకుంటూ పో, ఫలితాన్ని మాత్రం నాకు విడిచిపెట్టు' అని గీతలో కృష్ణుడు చెప్పాడు. ఈ సూత్రాన్ని సాధన చేస్తే- ఫలితం తారుమారు అయినా, దుఃఖం ఉండదు. ఒకవేళ అది దుష్కర్మ అయితే, దాని

పాపఫలమూ అంటుంది. పరాజయంలోనూ దైవబలాన్ని మనిషి తోడుతెచ్చుకోవడం వంటిదిది. అయితే మనిషి దీన్ని జీర్ణించుకోలేడు. తన ప్రయత్నానికి దైవబలం తోడై గెలుపు దక్కకపోతే నిరాశ ఆవరిస్తుంది. దైవం మీద నమ్మకం పోతుంది. శుభకర్మలూ, ప్రయత్నాలూ పూర్తిగా తనవే అయినప్పుడు ఇక దైవంతో పని ఏముంటుంది అనిపిస్తుంది. పుణ్యకర్మల నిల్వలు లేనప్పుడు- మనిషికి దైవం తోడు కావాలి. గెలుపు దక్కాలి. అంతేగాని 'గెలుపు ఓటములకు నీ కర్మలదే బాధ్యత' అనే దేవుడితో మనిషికి అవసరం ఏమిటి? ఇది నిజంగానే తర్క సహితమైన ప్రశ్న! యుగాలుగా మనిషిని వేధిస్తున్న సందేహమిది.

ఈ సందేహానికి 'యోగవాసిష్టం' చక్కని బదులిచ్చింది. 'దైవ పౌరుషాల్లో ఏది ఎక్కువ బలీయమైనదో, అదే విజయానికి దోహదం చేస్తుంది. కాబట్టి మనిషి అటు దైవపరుడూ అయి ఉండాలి, ఇటు ప్రయత్నశీలుడూ అయి తీరాలి' అని బోధించింది. దీనిలో రహస్యం ఏమంటే- మనిషి దైవపరుడు

తనవే అయినప్పుడు ఇక దైవంతో పని ఏముంటుంది అనిపిస్తుంది. పుణ్యకర్మల నిల్వలు లేనప్పుడు- మనిషికి దైవం తోడు కావాలి. గెలుపు దక్కాలి. అంతేగాని 'గెలుపు ఓటములకు నీ కర్మలదే బాధ్యత' అనే దేవుడితో మనిషికి అవసరం ఏమిటి? ఇది నిజంగానే తర్క సహితమైన ప్రశ్న! యుగాలుగా మనిషిని వేధిస్తున్న సందేహమిది.

ఈ సందేహానికి 'యోగవాసిష్టం' చక్కని బదులిచ్చింది. 'దైవ పౌరుషాల్లో ఏది ఎక్కువ బలీయమైనదో, అదే విజయానికి దోహదం చేస్తుంది. కాబట్టి మనిషి అటు దైవపరుడూ అయి ఉండాలి, ఇటు ప్రయత్నశీలుడూ అయి తీరాలి' అని బోధించింది. దీనిలో రహస్యం ఏమంటే- మనిషి దైవపరుడు

కావడం కారణంగా ప్రయత్నంలో లోటు ఉన్నా, దైవికంగా కలిసి వస్తుంది. బలం చేకూరి, విజయం చేజిక్కుతుంది. రెండో సందర్భంలో- ప్రయత్నం గట్టిదైతే, మనిషి దైవపరుడు కాబట్టి గెలుపు విషయంలో దైవం అడ్డుపడకుండా ఉంటాడు. గెలుపు లభిస్తుంది. యోగవాసిష్టం ఇస్తున్న భరోసా ఇది! మనిషి దైవాన్ని నమ్మడంతోపాటు అంతకన్నా బలంగా తన ప్రయత్నాన్ని నమ్మాలి. ఆ రెండింటిలో ఏది గాఢమైనదో, అది- రెండోదాని లోపాన్ని భర్తీ చేస్తుంది. మంచి ఫలితాన్నిస్తుంది. అర్జునుడి విషయంలో అదే రుజువైంది. అతడు దైవాన్ని ఎంతగా విశ్వసించాడో, తన పరాక్రమాన్నీ అంతగానూ విశ్వసించాడు. అర్జునుడి గెలుపు సూత్రాన్ని అర్థం చేసుకున్న ఆధునిక యువత సర్వత్రా విజయాలను చేజిక్కించుకుంటుంది!

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

మహావీర జయంతి

క్రీస్తుపూర్వం ఆరో శతాబ్దంలో ప్రపంచవ్యాప్తంగా ప్రజల్లో నైతిక ఆధ్యాత్మిక అశాంతి నెలకొని ఉండేది. ఆ కాలంలో ప్రసిద్ధులైన తత్వవేత్తలు వారివారి సమాజాల్లోని మతమౌఢ్యాలను, సాంఘిక దురాచారాలను నిరసించారు. భారతావనిలో మహావీరుడు, బుద్ధుడు, పర్షియాలో జోరాస్టర్, చైనాలో కన్ఫ్యూసియస్, గ్రీసులో హెరాక్లిడిస్లు ఈ కోవకు చెందినవారు.

ఆ కాలంనాటి భారతదేశ ఆధ్యాత్మిక జీవనంలో జైనం విలక్షణ భూమిక నిర్వహించింది. జైనధర్మంలో తీర్థంకర సంప్రదాయం ఉండేది. సంసార సాగరాన్ని తరింపజేసే గురువే తీర్థంకరుడు. వర్థమాన మహావీరుడు జైనంలో 24వ, చివరి తీర్థంకరుడు. జినుడనేది ఇతడి బిరుద నామం. జయించినవాడని దీని అర్థం. ఈ పేరుమీదే

జైనం అనేమాట ఏర్పడింది. వైశాలి రాజ కుమారుడైన వర్థమానుడు ముప్పయ్యో ఏట ఇల్లువిడిచి పన్నెండేళ్లు దేశసంచారం చేశాడు. 42వ ఏట రుజుపాలికా నదీతరంలో నేటి బీహార్లోని జృంభ గ్రామం వద్ద అతడికి జ్ఞానోదయమైంది.

మహావీరుడి కాలంనాటికి వైదిక ధర్మంలో వర్ణాశ్రమ ధర్మాలు, యజ్ఞ యాగాలు, జంతు బలులకు ప్రాధాన్యం ఉండేది. మహావీరుడు వీటితో పోరాడాడు. సంఘంలో ఆత్మపరమైన శక్తుల్ని పెంచడమే ధ్యేయంగా బోధనలు సాగించాడు. భౌతిక ఆధ్యాత్మిక శక్తుల కలయికే మానవుడి జీవితంగా మహావీరుడు భావించాడు. ఆత్మకు మరణంలేదని, అది సర్వంతర్యామి

అంతర్జ్యోతి

యని, మానవుడి కర్మయే అతడి భవిష్యత్తును నిర్ణయిస్తుందని, ఆత్మ కర్మను అంటిపెట్టుకొని ఉంటుందని మహావీరుడి భావన. మహావీరుడు భగవంతుడి ఉనికిని విశ్వసించలేదు. అతడి ఉద్దేశంలో భగవంతుడంటే మానవుడి ఆత్మలో దాగి ఉన్న శక్తులు. ఈ అంతఃశక్తినే భగవంతుడని మహావీరుడు విశ్వసించాడు. అచేతనాలకు ఆత్మ ఉంటుందని నమ్మాడు. వృక్షాలను కూడా బాధించరాదన్నాడు. దేహాన్ని కఠోర నియమాలతో బాధించాలని, ఉపవాసం, భిక్షాటనం, బ్రహ్మచర్యం వంటి నియమాలు పాటించాలని బోధించాడు. మంచి విశ్వాసం, మంచి జ్ఞానం, మంచి నడవడి అనే మూడు

అంశాలు జైనమతంలో 'త్రిరత్నాలు'గా ప్రసిద్ధికెక్కాయి. అహింస, సత్యం, అస్తేయం, అపరిగ్రహం, బ్రహ్మచర్యం అనే అయిదింటిని 'పంచ మహావ్రతాలు'గా జైనులు పరిగణిస్తారు. కర్మ నుంచి ఆత్మను వేరుచేయడమే మోక్షమని, కర్మలు నాశనమయ్యాక ఆత్మలో ఉన్న లక్షణాలు బహిర్గతమవుతాయని, ఆత్మ అనంతంగా ప్రకాశిస్తుంటుందని జైనుల విశ్వాసం. నాటి సమాజంలోని కులవ్యవస్థను జైనం నిరసించింది. మహావీరుడు సాంఘిక వ్యవస్థ మారాలని, మనుషులందరూ సమానులేనని ఉద్ఘాటించాడు.

మహావీరుడి తరవాత ఆర్యసుధర్ముడనే అతడి శిష్యుడు జైనమతవ్యాప్తి కోసం పనిచేశాడు. కర్ణాటకలోని శ్రావణబెళగొళ, రాజస్థాన్లోని అబూ పర్వతం, ఒడిశాలోని ఉదయగిరి గుహలు జైనుల ప్రధాన పవిత్రస్థలాలు. ప్రాకృతభాషలో అపారమైన జైనవాంగ్మయం వెలువడింది.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

ఎటు వెళుతున్నాం?

పుడమిపై అడవులు కూడా తల్లుల వంటివే! అరణ్యం దాహార్తిని తీరుస్తుంది. కాయగసురల నిచ్చి కడుపు నింపుతుంది. తల్లిలా తన చల్లని ఒడిలో పెట్టుకొని లాలించి సేద తీరుస్తుంది. అందుకే వేదం వనాన్ని మాతృమూర్తి అంటుంది. మానవ సంస్కృతికి ఆద్యంతాలు అరణ్యాలే! విద్యాభ్యాసానికి, తపోదీక్షకు తగిన స్థలం వనం. వేద విజ్ఞానమంతా అరణ్యల్లోనే ఆవిర్భవించింది. 'అరణ్యాకాలు' భారతీయ ఆధ్యాత్మిక వైభవానికి తార్కాణాలు, ఆత్మానాత్మ విచారణకు మూలకాలు. మానవుడి జీవన యాత్రలో వానప్రస్థాశ్రమమే తుది మజిలీ! దేవతలను సైతం వృక్షాలు రక్షించాయి. దేవాసుర యుద్ధంలో దేవతలు పరాజితులైనప్పుడు అరణ్యాలే వారికి శరణ్యాలయ్యాయి.

శివుడు బిల్వ వృక్షాన్ని ఆశ్రయించాడు. విష్ణువు రావిచెట్టు మాటున ఉన్నాడు. సూర్యుడు వేప చెట్టులో లీనమయ్యాడు. తులసి సర్వదేవతా నిలయం. బృందావనం శ్రీకృష్ణుడి విహార భూమి. బృందావనంలో జలం, జంతుజాలం, వృక్షాలు, పక్షులు అన్నీ పవిత్రమైనవే! వాటిని ప్రేమతో సంభావిస్తారు. మనదేశంలో ప్రతి అరణ్యమూ పౌరాణిక గాథతో ముడివడి ఉంటుంది. దండకారణ్యం పురాణ ప్రసిద్ధం. నేటి మధ్యప్రదేశ్, ఛత్తీస్ గఢ్, ఒడిశా, ఆంధ్రప్రదేశ్- ఆనాటి దండకారణ్య భాగాలు. ఇక్ష్వాకు మహారాజు హిమాలయాలనుంచి వింధ్య పర్వతాల వరకు ఉన్న ప్రాంతాన్ని పరిపాలించాడు. ఆయన కుమారుల్లో ఒకడి పేరు దండుడు. అతడు పరిపాలించిన ప్రాంతమే దండకారణ్యం. సీతారామలక్ష్మణులు ఈ అరణ్యంలో కొంతకాలం ఉన్నారు. అనసూయాదేవి సీతాదేవికి ధర్మోపదేశం గావించింది ఇక్కడే! అత్రి మహర్షి ఈ అరణ్యంలోనే సీతారామలక్ష్మణులకు ఆతిథ్యం ఇచ్చాడు. శకుంతల అడవిలోనే పెరిగింది. ఆమె అత్తవారింటికి వెళ్లేటప్పుడు చెట్ల వద్ద నుంచీ సెలవు తీసుకుంటుంది. భవభూతి వనదేవతను ఒక పాత్రగా తీర్చిదిద్దాడు తన ఉత్తర రామచరితంలో! రుద్రుడు వృక్షాలకు రక్షకుడు- అని వేద ఘోష. లలితా త్రిపుర సుందరీ దేవి కదంబ వనవాసిని. మన ప్రాంతంలోని త్రిపురాంతకలో వెలసిన అమ్మవారి గుడిచుట్టూ కదంబ వృక్షాలను గమనించినవాళ్లు ఆశ్చర్య చకితులవుతుంటారు. దైవం మన పరిసరాల్లో ఉండే ప్రాణికోటిలో పరివ్యాప్తమై ఉన్నది. అందువల్ల వృక్షాలు సైతం మనకు పూజనీయాలు అవుతున్నాయి. భారతంలో ఒక వృక్షం గురించి చక్కని కథ ఉంది. భీష్ముడు ధర్మరాజుకు ఈ కథ చెబుతాడు. నారదుడు ఒక వృక్షం వద్దకువెళ్లి 'నువ్వు చాలా పెద్ద దానివి. వాయుదేవుడు సైతం నీ

పత్రాలను కదల్చలేడు! అవునా? ' అన్నాడు. దాంతో ఆ మహావృక్షం ఉబ్బితబ్బిబ్బు అయింది. 'అవును, నన్ను ఆ గాలిదేవుడు కూడా కదల్చలేడు. ఒక వేళ ప్రయత్నిస్తే వాయుదేవుడు అభాసుపాలు గాక తప్పదు!' అన్నది చెట్టు గర్వంతో. నారదుడు సరాసరి వాయుదేవుడి వద్దకు వెళ్లి వృక్షం అహంకారాన్ని గురించి చెప్పాడు. కోపంగా అక్కడకు వచ్చిన వాయుదేవుడితో 'నన్ను కదల్చడం నీ చేత కాదు!' అన్నది చెట్టు అహంకరిస్తూ. వాయుదేవుడు దాని ధైర్యానికి విస్తుపోతూ 'రేపు వచ్చి నీ పని పడతా' అని అక్కడి నుంచి వెళ్లిపోయాడు. అతడు అలా వెళ్లిపోయాడో లేదో చెట్టుకు మహాచెడ్డ భయం పట్టుకుంది. 'అయ్యో, తొందరపడి వాయుదేవుడితో వైరం పెట్టుకున్నానే! వాయుదేవుడు తలచుకుంటే నన్ను వేళ్లతో సహా పెళ్లగించి దూరంగా పారేస్తాడు గదా! ఇప్పుడెలాగ? రేపు ఆ మహా బలిశాలి నాపై విరుచుకుపడేలోపు నా పటాటో పాన్ని ప్రదర్శించడానికి ఉపకరించే ఆకుల్ని, కొమ్మల్ని మొత్తం నేనే రాల్చేసుకుంటా' అని చెట్టు మొత్తం రాల్చుకొని బోడి మాను మిగుల్చుకున్నది. మరుసటిరోజు వాయువు వచ్చి చెట్టును చూసి నవ్వుతూ 'ఎవరూ అహంకరించ

గర్వంతో. నారదుడు సరాసరి వాయుదేవుడి వద్దకు వెళ్లి వృక్షం అహంకారాన్ని గురించి చెప్పాడు. కోపంగా అక్కడకు వచ్చిన వాయుదేవుడితో 'నన్ను కదల్చడం నీ చేత కాదు!' అన్నది చెట్టు అహంకరిస్తూ. వాయుదేవుడు దాని ధైర్యానికి విస్తుపోతూ 'రేపు వచ్చి నీ పని పడతా' అని అక్కడి నుంచి వెళ్లిపోయాడు. అతడు అలా వెళ్లిపోయాడో లేదో చెట్టుకు మహాచెడ్డ భయం పట్టుకుంది. 'అయ్యో, తొందరపడి వాయుదేవుడితో వైరం పెట్టుకున్నానే! వాయుదేవుడు తలచుకుంటే నన్ను వేళ్లతో సహా పెళ్లగించి దూరంగా పారేస్తాడు గదా! ఇప్పుడెలాగ? రేపు ఆ మహా బలిశాలి నాపై విరుచుకుపడేలోపు నా పటాటో పాన్ని ప్రదర్శించడానికి ఉపకరించే ఆకుల్ని, కొమ్మల్ని మొత్తం నేనే రాల్చేసుకుంటా' అని చెట్టు మొత్తం రాల్చుకొని బోడి మాను మిగుల్చుకున్నది. మరుసటిరోజు వాయువు వచ్చి చెట్టును చూసి నవ్వుతూ 'ఎవరూ అహంకరించ

గూడదు. మదంతో నోటికి వచ్చినట్లు మాట్లాడే వాళ్లందరికీ చివరకు ఇదే గతి' అన్నాడు. చెట్టు అప్పటి నుంచి, పత్రాలూ ఫలాలూ అధికమయ్యే కొద్దీ- వినయంగా వంగి ఉండటం నేర్చుకున్నది! విష్ణు ధర్మోత్తర పురాణం 'పదిమందికీ ఉపయోగపడే మొక్క నాటినవాళ్లకు నరకం ఉండదు' అంటుంది. వృక్షాలను మనం రక్షిస్తే అవి మనల్ని రక్షిస్తాయి అని రుషులు బోధించారు, ఆచరించారు. పవిత్ర క్షేత్రాల్లో 'స్థల వృక్షాలు' సైతం దర్శనం ఇస్తాయి. కంచీలో మామిడి చెట్టు సుప్రసిద్ధం. స్వామిని కూడా ఏకామ్రేశ్వరుడంటున్నాం. బుద్ధుడు బోధి వృక్షం కిందే జ్ఞానం పొందాడు. ఆధునిక నాగరికత వృక్షారణ్యాలను నిర్మూలిస్తోంది. కాంక్రీట్ అరణ్యాలను నిర్మిస్తోంది. మనం ఎటు వెళుతున్నాం? - డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

వివేక చూడామణి

మనసులో రకరకాల ఆలోచనలు వస్తుంటాయి. అవి మనలను వేధిస్తూ ఉంటాయి. చాలా ఇబ్బంది పెడుతుంటాయి. మన మనసు ఆలోచిస్తున్నట్లు మన శత్రువు కూడా ఆలోచించడేమో? అయినా వస్తూ, పోతూ ఉన్న ఆలోచనా స్రవంతిలో మునిగిపోతూ ఉంటాం. మనకు తెలియకుండా మనం వాటికి వశమైపోతూ ఉంటాం. వీటి నుంచి విముక్తి పొందేదెలా?

అందరూ యోగులు కారు. యోగులు కాలేరు. స్థితప్రజ్ఞులు కారు. కనీసం సాధకులైనా కారు. నిత్యం మనసుతో పోరాటంచేసే సామాన్య మానవులం మనం. జీవితం పోరాటం. జీవనం పోరాటం. మనసుతో హాయిగా విహరించాలని అందరికీ ఉంటుంది. అదే పక్కలో బలైమై కాచు

కుని ఉంటే ఏం చెయ్యగలం, ఏదైనా దారి ఉందా? రోగం ఇచ్చిన భగవంతుడు ఔషధం ఇచ్చాడు. ఆకలిని సృష్టించిన ఈశ్వరుడు అన్నం చూపించాడు. ఈ ఆలోచనల జడిలోంచి మనం బయటపడటానికి ఒక దారి చూపించే ఉంటాడే? అది మనకు తెలియడం లేదు. ప్రతిదానికి మనసునే ఆశ్రయిస్తున్నాం. దొంగను పట్టుకోవడానికి దొంగనే ఆశ్రయిస్తున్నాం.

ఏ పూర్వ పుణ్యంవల్లో ఒక మంచి భావం వచ్చిందంటే, అది శాశ్వతంగా ఉంటుందేమోనని ఆశపడతాం. కొన్ని క్షణాల్లో, గంటల్లో రోజుల్లో ఉండి వెళ్లిపోతుంది. మళ్ళీ మన ప్రతికూల భావాలతో సతమతమవుతూ ఉంటాం. గట్టిగా ఒక మంచి భావాన్ని పట్టుకుని నిలబడగలిగితే మంచి పనులు చెయ్యగలుగుతాం. వెంటనే ఆ భావాన్ని మార్చడానికి మనసు తీవ్ర ప్రయత్నాలు చేస్తుంది. మనసు స్వభావం అది. మరి మనమేం చెయ్యాలి? కిందపడిన నీచ కీటకం పదే పదే

చెట్టు ఎక్కడాన్ని చూసి, దాని పట్టుదలకు మురిసిపోయి బుద్ధుడు తన సాధన తీవ్రతరం చేశాడు. ఒక పురుగు తన ప్రయత్నంలో విఫలమవుతున్న ప్రతిసారీ మళ్ళీ మళ్ళీ ప్రయత్నిస్తుందే? మానవుడిని నాకు ఎంత పట్టుదల ఉండాలి అనుకుని నిశ్చల మనస్కుడై అచంచల సాధన చేశాడు. విజయం సాధించాడు. చరిత్ర సృష్టించాడు.

మనసు- పరచిన పానువు కాదు. మనసు- గులాబీ తోటకాదు. మనసు- శీతల పవనం కాదు. మనసు- మనం చెప్పినట్లు వినే మన ఇంటి పెంపుడు కుక్కపిల్లా కాదు. మనలోనే ఉండి, మనతోనే ఉండి మనలను తన ఇష్టం వచ్చినట్లు ఆడించే ఒక శక్తి. దీనికి ఎలా కళ్లెం వెయ్యాలి, అసలు వెయ్యగలమా?

ఎన్ని మార్గాల్లో వచ్చి, ఎన్ని పాటలు, పద్యాలు, శ్లోకాలు కథలుగా, పురాణాలుగా, ఇతిహాసాలుగా, ఉపనిషత్తులుగా చెప్పినా ఆధ్యాత్మికత అంతా మనసు కేంద్రంగానే జరిగింది. మనసు తీరుతే

న్నులు చెప్పడం కోసమే ఇవన్నీ పుట్టుకొచ్చాయి. వ్యక్తులు అడవుల్లోకి పారిపోయి, రుషులుగా మారిపోయింది- ఈ మనసు బెడద వదిలించుకోవాలనే! సంసారంలో యుద్ధాలు పుట్టుకొచ్చిందీ

ఈ మనసు సృష్టించిన గందరగోళం వల్లే! అయితే ఈ మనసు అంతు చూడలేమా, ఇది ఇలా కొనసాగవలసిందేనా?

కూడదు అంటున్నారు పెద్దలు, ముందు వెళ్లిన వాళ్లు. జాగ్రత్తగా మనసును మచ్చిక చేసుకో అంటున్నారు కొందరు. మనసుకు అతీతంగా వెళ్లిపో అంటున్నారు మరికొందరు. మనసును లేకుండా చేసుకో, మనసుతోనే మనసును జయించు అంటున్నారు ఇంకొందరు. ఏది నిజం? దాన్ని మన మననే చెప్పాలి. ఎందుకంటే మన మనసు ఏదైతే మళ్ళీమళ్ళీ చెబుతుందో దాన్నే మనం నమ్ముతాం, ఆచరిస్తాం. అక్కడే ఉంది చిక్కు. అక్కడే మన మనసుకు బానిసలమై పోతున్నాం.

ఇలా మనం ఉంటే ఆధ్యాత్మికతలో ఒక్క అంగుళమైనా ముందుకు సాగలేమని శాస్త్రాలు ఘోషిస్తున్నాయి. అయితే ఈ మనసును ఎలా ఎదిరించాలి? అసలు ఎదిరించగలమా అంటే-

తప్పక ఎదిరించగలం! దీనికోసం మనకు ఒక ఆయుధం ఇచ్చాడు భగవంతుడు. అది- ఇచ్ఛాశక్తి (విల్ పవర్). మనం ఎలా అనుకుంటే అలా ఉండే సంకల్ప శక్తి. ఏ కార్యాన్నికైనా ఇది కావాలి. ఇచ్ఛాశక్తి లేకుండా ఆధ్యాత్మిక మాట ఉచ్చరించే అవకాశమే లేదు. ఇదే క్రియాశక్తిగా, జ్ఞానశక్తిగా మారుతుంది. చివరికి అద్భుతాలు సాధిస్తుంది. ఇచ్ఛాశక్తి బలంగా ఉన్నవారు, మనసును విసిరి పారేస్తారు. దాన్ని ఒక యాంత్రికమైన పనిముట్టుగా మార్చుకుంటారు. ఆడించే మనసునే ఒక ఆట ఆడిస్తారు. అదీ గమ్మత్తు. ఆ ఇచ్ఛాశక్తి అందరిలో నిప్పురవ్వలా ఉంటుంది. దాన్ని మనమే రాజేసి ద్విగుణీకృతం చేసి జ్వాలాయమానంగా చేసి మహాగ్నిగా మార్చుకోవాలి. ఆ అగ్నిలోపడి అజ్ఞాన మనసు ఆహుతై పోవాలి. అదే మనోనాశనం. జ్ఞాన సూర్యోదయం. వివేక చూడామణి.

- ఆనంద సాయి స్వామి

హనుమజ్జయంతి

చైత్రశుద్ధ పూర్ణిమ హనుమజ్జయంతిగా ప్రసిద్ధం. హనుమంతులవారు పుట్టిన శుభదినం. వాల్మీకి రామాయణానికి ముందునుంచి, వానరుల గురించిన ఒక కథ ప్రచారంలో ఉంది. దేవతలు వాహన సౌలభ్యం కోసం వానరులను నరులుగా మార్చారని, అందుకు సంకేతంగా కోతుల మొహాలు ఎరుపు-నారింజ రంగులు కలిగి ఉన్నాయని చెబుతారు. ఈ పౌరాణిక గాథను పక్కనపెట్టినప్పటికీ, జీవపరిణామ సిద్ధాంతం మాత్రం కోతినుంచి మానవుడు పుట్టాడని ప్రతిపాదించటం మనకు తెలిసిన విషయమే.

అంజనాదేవి గర్భంలో అంజనేయులవారు సూర్యోదయ వేళ ఉదయించారు కాబట్టి, ఆ రోజు పూజాది కార్యక్రమాలు ఉదయాన్నే మొదలుపెట్టడం ఆనవాయితీ. హనుమజ్జయంతి ఉత్సవాలు దేశవ్యాప్తంగా మారుతి ఆలయాల్లో పౌర్ణమినాడు ప్రారంభం అవుతున్నాయి. పంచాంగంలోని తేడాలవల్ల కొన్ని ప్రాంతాల్లో ఈ ఉత్సవాలు ఆశ్వయుజ

కృష్ణపక్షంలో పద్నాలుగో రోజున నిర్వహించడమూ కద్దు. అయినా, అధికంగా చైత్రశుక్లపక్ష పౌర్ణమినాడు ప్రశస్తంగా హనుమజ్జయంతి పాటిస్తుంటారు.

బలానికి, తేజానికి, ధైర్యానికి మారుపేరు హనుమ. అంచేత దేవ, మానవ, దానవగణాల్లోని భక్తజనులు ఆయనను అభయప్రదాతగా కొలుస్తారు. సముద్రాన్ని లంఘించగలడు; పర్వతాన్ని అవలీలగా ఎత్తుకురాగలడు-సంజీవరాయుడు. అందుకే నడిసముద్రంలో మైనాకుడు పర్వతాకారంలో ఆయన్ని సేదదీర్చటానికి సిద్ధమయ్యాడు. అయినా, రామస్వామి కార్యోన్ముఖుడై బయలుదేరిన అంజనేయస్వామి విశ్రమించటానికి అంగీకరించలేదు. గమ్యం చేరే దాకా గమకాన్ని ఆపకపోవటమే మహాత్ముల లక్షణం. కలలో ఇలలో కలవరపాటుకు గురైన భక్తులు, భజరంగబలి నామ స్మరణ ఒక తరుణోపాయంగా తలుస్తారు. రోమరోమానికి కోటిలింగాలు ధరించిన శివాంశసంభూతుడైన అంజనేయుడు, కొలిచినవారికి కొంగుబంగారం. పాపాలను పటాపంచలు చేయగల చేవగలవాడు కావటంచేత, హనుమాన్ చాలీసా భగవద్గీతలాంటి నిత్యపారాయణ గ్రంథం అంటే అతిశయోక్తి

కాదు. వాల్మీకి మహర్షి కిష్కింధకాండలో హనుమను ఒక దూతగా ప్రవేశపెట్టి చివరికి రామదూతగా రూపుదిద్దారు. రాయబారిగా మాత్రమే కాకుండా, జ్ఞాన, భక్తి, వైరాగ్యాల మువ్వలిగుట్టగా, ప్రతిభాశాలి అయిన రాజప్రతినిధిగా ఆయ

నను మనకు పరిచయం చేశారు. చూసిరమ్మంటే కాల్చిరాగల సమర్థుడు అన్న బిరుదు ఆయనకే చెల్లుతుంది. సింహిక, లంకిణి లాంటి దుష్టశక్తుల్ని నాశనం చేయటంవల్ల, శాకినీ, ధాకినీలాంటి పిశాచాల నుంచి కాపాడగలవాడు హనుమంతుడేనని పామరుల విశ్వాసం. హనుమంతుడు సింధూరప్రియుడు కాబట్టి, హనుమద్భక్తులు నొసట సింధూర తిలకాన్ని దిద్దుకుంటారు. కామరూపుడైన కపిశ్రేష్ఠుడు కావటంవల్ల, కొండంత ఎత్తుకు ఎదిగి, పిసరంత పిల్లిగా ఒదిగిపోగలడు. మధ్య సంప్రదాయంలో హనుమజ్జయంతికి విశిష్ట స్థానం ఉంది. విశేషం ఏమిటంటే, శ్రీమద్భావార్యులవారు జీవోత్తముడైన వాయునందనుడు. హరిసర్వోత్తముడు, గురువు వాయు జీవోత్తముడు. ప్రథమం హనుమ, ద్వితీయం భీమ, ముచ్చటగా మూడో అవతారం తృతీయం శ్రీమద్భువనవారు- అన్న దృఢవిశ్వాసానికి ఈ జయంతి ఉత్సవం ప్రబల నిదర్శనం. ముఖ్య ప్రాణ అని, పంచభూతాల సాక్షిభూతమైన పంచముఖి అంజనేయస్వామిని తత్వవాదులు సదాసేవిస్తూ తరిస్తారు.

- ఉప్పు రాఘవేంద్రరావు

లోపలి ప్రపంచం

అందరికీ ఇల్లు తనదైన ప్రపంచం. బయట లోకంతో కూడినది మరో ప్రపంచం. కుట్రలు, కుతంత్రాలు చేసే అధో ప్రపంచజీవులది ఇంకో ప్రపంచం. తాగుబోతులు, తిరుగుబోతులు, ఇతర వ్యసనాలకు బానిసైన జీవులు తమ తమ ప్రత్యేక ప్రపంచాల్లో బతుకీడుస్తుంటారు. ఆధ్యాత్మిక పంథాలో జీవించేవారికి తమదైన ప్రత్యేక పవిత్ర ప్రపంచం ఉంటుంది. అది భగవంతుడితో కూడినది. మమేకమైనది. సాత్వికమైనది. ప్రయోజనకరమైనది. శాశ్వతమైనది. ఆనందకారకమైనది. తమకే కాక తోటివారికీ ఆనందాన్ని పంచేది. రుషి సంస్కృతి నుంచి వారసత్వమందుకున్నది. జపతప ధ్యానాదికాలతో కూడినది. అదో ఉన్నత ప్రపంచం! దివ్య ప్రపంచం! తేజో ప్రపంచం!

ధ్యాన నిష్ఠలో ఉన్న సాధకుణ్ణి బయటి ప్రపంచ కార్యకలాపాలేవీ ప్రభావితం చేయలేవు. లోపలి సూక్ష్మ ప్రపంచంలో అతడి ఆత్మ నిష్ఠ కొనసాగుతుంది. అదో కనీకనిపించని ఆత్మలోకం! ఆత్మావలోకనం చేయగలిగే మహోత్సృష్ట క్షణాలు అనుభూతమయ్యే దివ్య ఘడియలవి! సాధన వల్ల సమకూరే ఆత్మావలోకనంలో భగవంతుడి ఆత్మరూపంలో ఓ వెలుగుగా గుర్తించారు మహర్షులు. అంతం లేని దివ్యానందానుభూతులను సొంతం చేసుకున్న ఆ మహనీయులు ఆ దివ్యక్షణాలను ప్రబంధాల రూపంలో తమ వాణిగా లోకానికి నివేదించారు. లోకసంక్షేమం కోసం ఆవిర్భవించిన అపార సాహిత్య పారావారాలు పురాణాలుగా, ఇతిహాసాలుగా, ఉపనిషత్తులుగా లోకానికి అందాయి. ప్రాచీన రుషుల అనుభవాలను పాఠాలుగా మలచుకొని వారి ప్రపంచాన్ని తమ లోపలి ప్రపంచంగా ప్రతిష్ఠించుకొని దివ్యానుభూతులు పొందడం అజరామర

మైన సాధనకు నిదర్శనం! లోపలి ప్రపంచాన్ని పరివేష్టించి, పాలించేది మనసే! మనసు అనుభూతులకు కారకమైనది. ప్రేమ, కరుణ, ఆనందం, విషాదం వంటి వైవిధ్య అనుభూతులకు కారణమైనది. తాను బతుకుతున్న బయటిప్రపంచం నుంచి పొందే ఆనందానికిగాని, విషాదానికిగాని ప్రేరణ అయినది. ఓ నాలుగేండ్ల బాలుడు తండ్రితో కలిసి తిరునాళ్లకు వెళ్లాడు. వాడికి అక్కడ ఎన్నో ఆకర్షణలు కనిపించాయి. చిత్ర విచిత్రమైన ఆటబొమ్మలు, మిఠాయిలు వాడి చిట్టి మనసును విశేషంగా ఊరించసాగాయి. తనకు ఫలానా ఫలానా కావాలని తండ్రికి చెప్పి కోరికల చిట్టా సాకారం చేసుకొనే లోగానే మరో ఆకర్షణ! మరో వస్తువు కొనిపెట్టమని మారాం చేయసాగాడు. ఇంతలో ఓ చిత్రం జరిగింది. విపరీతమైన రద్దీలో వాడు తండ్రి నుంచి వేరయ్యాడు. తండ్రి కనబడకపోయేసరికి వాడికి దిగులు,

ఏడుపు ఒక్కసారిగా ముంచుకొచ్చాయి. ఇప్పుడు వాడిని ఆటబొమ్మలు, మిఠాయిలు, ఇతర వింత వస్తువులేమీ ఆకర్షించడం లేదు.

అంతర్విమ

వాడికి తండ్రి కావాలి! తండ్రి కావాలి! తండ్రి కోసం ఏడుపు లంకించుకొన్నాడు పసివాడు. బాహ్య ప్రపంచ లక్షణాన్ని అనుసరించి ప్రాథమ్యాలు మార్చుకోవడం మనసు తీరు. లోపలి ప్రపంచం అందుకు భిన్నంగా ఉంటుంది. ఉండాలి కూడా! బాహ్యంగా పవిత్రతతో ప్రకాశించే వ్యక్తి తాలూకు లోపలి ప్రపంచం కొంత మేరకు మలిన భూయిష్టమై ఉండవచ్చు. బాహ్యశుద్ధితో పాటు అంతశ్శుచీ అవసరం! అంతశ్శుద్ధి బాహ్య అవలక్షణాలను సైతం తొలగించి ఉపాధిని పవిత్రం చేస్తుంది. బాహ్య పవిత్రతతోపాటు అంతస్సౌందర్యం ఓ వరం! లోపలి ప్రపంచం పవిత్రంగా ఉన్నప్పుడు బతుకు దివ్యానుభూతులకు ఆలవాలమవుతుంది. ఆత్మ సాక్షాత్కారం కోరుకునేవారికి వాంఛితార్థం దివ్యమైన లోపలి ప్రపంచమే! ఆత్మ ఆసీనమై ఉండే లోపలి ప్రపంచ రథానికి సారథి మనసే కాబట్టి మనసు పవిత్రత పొందితే రథ గమనం భగవంతుడి

దిశగా వడివడిగా, సునాయాసంగా కొనసాగుతుంది. లోవెలుగును సందర్శించగలుగుతుంది. ఆధునిక శాస్త్రవేత్తలు చెప్పేది కూడా మనసును స్థిరంగా, పవిత్రంగా ఉంచుకొమ్మనే. అలా చేయగలిగిననాడు ఘన కార్యాలు సాధించడం నల్లేరు మీద నడక! ప్రజలచేత శేభాష్ అనిపించుకొని, ప్రజల మన్ననలు పొంది, ప్రజల ఆశీర్వాదానికి అర్హులైనవారు తమతమ లోపలి ప్రపంచాలను మహోన్నతంగా తీర్చిదిద్దుకున్నవారే! మన లోపలి ప్రపంచం ఉన్నతంగా లేకుండా, బాహ్య, లౌకిక ప్రపంచం ప్రయోజనకరంగా భాసిల్లే అవకాశం లేదు. అంతఃకరణ శుద్ధి లోపలి ప్రపంచాన్ని పవిత్రీకరించగల ఏకైక సాధనం. ఆ దిశగా అడుగులు సాధకులకు ఉన్నత ప్రయోజనాలను కల్పించగలవనటంలో అతిశయోక్తి ఇసుమంతైనా లేదు.

- గోపాలుని రఘుపతిరావు

నాయకత్వం

తనను సరైన మార్గంలో నడిపించే మార్గదర్శి కోసం వెదుకుతాడు బాటసారి. అలాంటివాడై తేనే సరైన గమ్యానికి చేరుస్తాడని అతడి నమ్మకం. తనను జ్ఞానవంతుడిగా చేస్తాడనే ఆశతో సరైన బోధకుడి(గురువు) కోసం పరితపిస్తాడు విద్యార్థి. గెలుపు సాధించాలనుకునే వాడు తనలో ప్రేరణ కలిగించి, ఉత్సాహం రెట్టింపుచేసే దీర్ఘకాల జోడికోసం చూస్తాడు. వారేకాదు- తమకు లేనివి, తాము కోరుకునే లక్షణాలున్నవారిని ఆయా రంగాల్లో ఉన్నవారు కోరుకుంటారు. అవకాశం ఉంటే ఎన్నుకుంటారు. అనుకున్న విధంగా ఆయా లక్షణాలున్నవారు, అలా కోరుకునేవారికి దొరికితే అదృష్టమే. దురదృష్టవశాత్తు లభించకపోతే ఆ ఒక్కరే నష్టపోతారు. సంఘం (కొంతమంది

సమాహారం), సమాజం (అన్ని వర్గాల సమాహారం) విషయంలో అలాకాదు. వాటికి ఒక నాయకుడు కావాలి. అందరిలో నుంచి ఒక్కడిగా పైకి వచ్చిన అతడు, అందరికోసం ఒక్కడై పనిచేయాల్సి ఉంటుంది.

నాయకత్వ లక్షణాలున్నవారు చాలామందే ఉండవచ్చు ఏ ఒక్కరికో మాత్రమే ఆ అవకాశం వస్తుంది. అందువల్ల నాయకుడి స్థానంలో ఉన్న వాడు తన శిరస్సుపై గురుతర బాధ్యత, తనను నమ్ముకున్నవారి భవిత ఆధారపడి ఉందని ప్రతిక్షణం గుర్తుంచుకోవాలి. తాను అందరికీ జవాబు దారుననే స్పృహ కలిగి ఉండాలి. తనలో ఏదో గొప్పతనం ఉంది కాబట్టి తనను ఎన్నుకున్నారనో, తాను వారందరి కంటే భిన్నమైనవాడిననో భావించకూడదు. అలా ప్రవర్తిస్తే తాను తాత్కాలికంగా లాభపడవచ్చునేమో కాని ముందుగా తనను నమ్ముకున్నవాళ్లు, క్రమేపీ అతడూ శాశ్వతంగా నష్టపోతారు. అప్పుడు తనకు నాయకత్వం కట్టబెట్టిన చేతులే మరేం చేయడానికైనా వెనకాడవు.

తిరువీధి తిప్పుడానికి దేవతా విగ్రహాన్ని తలకెత్తుకున్న వ్యక్తి ఆ విగ్రహవాహకుడిగానే ప్రవర్తించి అందరికీ దైవదర్శనం కావడానికి సహకరించాలి. తన తలమీద ఉన్న దేవతా విగ్రహానికి పెట్టే నమస్కారాలు- దేవుడిగా భావించి తనకే పెడుతున్నారని అహంకారంతో ప్రవర్తిస్తే తగిన శాస్తి జరగకమానదు.

అహంభావం వల్ల ఆలోచనాసరళి గతి తప్పుతుంది. అందువల్ల నాయకుడికి అది ఉండకూడదు. ఇంద్ర పదవి కోరి తపస్సు చేస్తున్నాడు విశ్వరూపుడు. అందుకు కోపించి అతడి శిరస్సు ఖండించి సంహరించాడు దేవేంద్రుడు. ఆవేశం చల్లారాక ఆ పాపానికి భయపడి ఎటో పారిపోయాడు. నాయకుడు లేనివారైపోయారు దేవతలు. నాయకత్వ లేమి సంఘానికి శ్రేయస్కరం కాదని తెలిసినవారు సరైన నాయకుడికోసం వెదుకులాడుతున్నారు. అలాంటి సమయంలో అనేక క్రతువులు చేసిన పుణ్యఫలతంగా నహుషుడు దైవత్వాన్ని పొందాడు. అతడు మానవుడైనప్పటికీ

అన్ని క్రతువులు చేసి తమలో కలిసినందువల్ల అతణ్ణి ప్రత్యేకంగా గుర్తించి ఇంద్ర పదవికి ఎన్నుకున్నారు. ఆ నేపథ్యంలో వారివారి అంశలనీ, శక్తులనీ సైతం అతడికి ఇచ్చారు. అంతవరకూ మాములుగా ఉన్న నహుషుడికి ఆ పదవి రాగానే అహంకారం, గర్వం పెచ్చరిల్లాయి. అది ఎంతవరకూ వెళ్లిందంటే శచీదేవి (దేవేంద్రుడి భార్య)

అంతర్వీక్షి

తనదిగా కావాలన్నంతవరకు. ఆ దురాలోచన గ్రహించిన శచీదేవి మునివాహనుడై(మునులు బోయాలై పల్లకి మోయగా) తన దగ్గరకు వస్తే అతణ్ణి భర్తగా అంగీకరిస్తానని తెలిపిందట. అయాచితంగా, అనాయాసంగా వచ్చిన నాయకత్వపు గర్వంతో కన్నుమిన్నూ కానకుండా సప్తరుషులనే తన బోయీలుగా ఉండమన్నాడు. దేవతలకు నాయకుడన్న కారణంగా, సప్తరుషులు అతడి పల్లకి బోయీలయ్యారు. వారిలో కాస్త పొట్టివాడైన అగస్త్యుణ్ణి అవమానపరచి అతడి తలమీద తన్నాడు నహుషుడు. అందుకు కోపించిన అగస్త్యుడు నహుషుణ్ణి సర్పమై అరణ్యంలో పడి ఉండమని శపించాడు. ఆ శాపానికి విమోచన చెబుతూ తన గురించి కాకుండా, తనను ఆశ్రయించుకుని ఉన్నవారి శ్రేయం కోరుకునే వాడివల్లనే శాపవిమోచనం జరుగుతుందన్నాడని భారతంలోని కథ. కాబట్టి నాయకుడనేవాడు ఒక్కడు కాదు, అందరి సమాహారం అని గుర్తెరిగి అప్రమత్తుడై ప్రవర్తించాలి.

నాయకుడైనవాడికి కొన్ని అవకాశాలు, అధికారాలు ఉంటాయి. వాటిని పదిమందికీ ఉపయోగపడేలా ప్రయోజనం కలిగించేవిగా ఉపయోగించుకోవాలి. అంతేగాని, తన ప్రయోజనానికి కాదు. ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే నాయకుడనేవాడు 'ఇల్లాలు/ అమ్మ' లక్షణాలు కలిగి ఉండాలి. ఆమె తన ఇంటికి సర్వాధికారిణి. అటు భర్త, ఇటు పిల్లలు తన అధీనంలో ఉంటారు. వారి విషయాలన్నీ ఆమెకు క్షుణ్ణంగా తెలుసు. ఇన్ని ఉన్నా ఏనాడూ తన సొంతం కోసం ఏమీ చేసుకోదు. తనకున్న అధికారంతో భర్తకు, బిడ్డలకు మధ్య వారధిగా ఉంటుంది. అవసర సమయాల్లో ఇద్దరినీ ఎదిరిస్తుంది, ఓదారుస్తుంది. బుజ్జిగిస్తుంది. సమన్వయపరుస్తుంది. అవసరమైతే ఏ త్యాగానికైనా సిద్ధపడుతుంది. నాయకుడనేవాడు అలా ఉండాలని అందరూ కోరుకుంటారు. అవకాశం వస్తే అలాంటివారినే ఎన్నుకుంటారు!

- అయ్యగారి శ్రీనివాసరావు

సిలువపై క్రీస్తు ఉపదేశాలు

ఒక అటవీ ప్రాంతం. ఆ ప్రాంతం అంతా బలమైన వృక్షాలతో నిండి ఉంది. ఎన్నో ఏళ్లుగా ఆ ప్రాంతంలో మనుషుల సంచారం లేదు. ఆ చెట్లన్నీ తమను నరికి తమ దేహాల నుంచి అందమైన ఆకృతులను తయారుచేసే మనుషుల కోసం ఎదురుచూస్తున్నాయి.

ఒకరోజు కొంతమంది గొడ్డళ్లతో, రంపాలతో ఆ ప్రదేశానికి వచ్చారు. తమ పనుల్ని ప్రారంభించారు. కొంచెం నేపైన తరవాత ఆ ప్రదేశంలో దాదాపుగా ఏమీ మిగలలేదు. ఒక్క చెట్టును మాత్రం వారు వదిలేసి వెళ్లారు. వారు వెళుతూ అనుకుంటున్న మాటలకు ఆ చెట్టు దిగులుపడింది. 'ఆ చెట్టును కొట్టడానికి కారణం... ఈ దేశపు రాజు నిర్మిస్తున్న అందమైన భవంతి నిమిత్తం కొన్ని చెట్లు మూలస్తంభాలైతే, మరి కొన్ని చెట్లు రాజు శయన మందిరంలో ఉండే హంసతూలికా తల్పం తయారీకోసం, అలాగే

కొన్ని చెట్లు రాజు అంతఃపురంలో అందమైన బొమ్మలుగా కొలువుతీరేందుకు!'

వారి మాటలకు ఒంటరిగా మిగిలిన ఆ చెట్టు ఎంతో క్షోభపడింది. మరికొన్ని నెలలు గడిచాయి. ఆ చెట్టు ఎండకు ఎండింది. వానకు తడిసింది. శీతకాలపు చలికి వణికింది. 'అయ్యో, నా బతుకు ఈ అడవిలో మోడుగా నశించవలసిందేనా, హాయిగా రాజు అంతఃపురంలో కొలువుతీరే భాగ్యమే లేదా' అనుకుంటూ మరింత దిగులుపడింది. అలా కొన్ని రోజులు గడిచాయి. ఒకరోజు కొంతమంది గొడ్డళ్లతో మళ్ళీ ఆ ప్రదేశానికి వచ్చారు. వారు చెబుతున్న మాటలను ఆ చెట్టు చెవులు రిక్కించి మరీ వింది. 'ఈ చెట్టు నుంచి సిలువ తయారుచేస్తారు. ఈ దేశపు రాజుగారి ఆజ్ఞప్రకారం ఈ సిలువపై ఎవరికో మరణశిక్ష వేస్తారు...' ఆ మాటలకు ఆ చెట్టు ఎంతో దుఃఖించింది.

'చివరికి నా బతుకు సిలువగా ముగిసిందా... ఒక క్షతగాత్రుడు నాపై మరణిస్తాడా?' అంటూ అమితమైన బాధకు గురైంది.

కొన్ని రోజుల తరవాత- ఆ చెట్టు అనుభవించిన దుఃఖం తీరిపోయింది. అంతవరకు క్షోభపడిన ఆ చెట్టు హృదయం ఆనందంతో ఎగసిపడింది. కారణం, ప్రభువైన యేసుక్రీస్తును ఆ సిలువపై వేలాడదీశారు. ఆయన దేహ స్పర్శ తగిలిన ఈ జన్మ ధన్యం అనుకుంటూ ఆ చెట్టు ఆనందపడింది.

ఆ చెట్టు మాదిరిగానే నశించబోతున్న మానవాళిని వెదికి రక్షించేందుకు యేసుక్రీస్తు ఈ లోకంలోకి వచ్చాడు. సిలువపై సమస్త లోక పాపభారాన్ని మోశాడు. ఆయన బలియాగం ద్వారా సమస్త జనులకు రక్షణ, పాపులకు విముక్తి లభించాయి. పవిత్రమైన శుక్రవారం రోజున ఆయన సిలువపై శారీరక శ్రమలను అనుభవించి చనిపోయారు. సిలువ పైనుంచి ఆయన పలికిన ఏడు మాటలు ఏడు ఉపదేశాలుగా, సప్త సందేశాలుగా నిలిచిపోతాయి. ఏనుసు సిలువపై వేలాడదీసిన ప్రదేశం

గొల్గోతా. అక్కడ ఆయనను కొరడాలతో కొట్టారు. తలపై ముళ్ల కిరీటం ఉంచారు. కాళ్లకు, చేతులకు మేకులు కొట్టి సిలువపై వేలాడదీశారు. ఇన్ని బాధలకు గురిచేస్తున్నా ఆయన, 'తండ్రీ... వీరేమి చేయుచున్నారో వీరెరుగరు గనుక వీరిని క్షమించు...' అంటూ తండ్రైన దేవుణ్ణి వేడుకున్నాడు. ఇది సిలువపై ఆయన పలికిన మొదటి మాట. సిలువపై ఆయనను వేలాడదీసినప్పుడు, ఆయనతోపాటు ఇద్దరు దొంగలకూ సిలువ

వేశారు. వారిలో ఒక దొంగ ఆయనపై విశ్వాసంతో ఉండటంతో, 'నీవు రేపు నాతోపాటు పరలోకంలో ఉంటావు' అని చెప్పిన మాట రెండోది. తాను లేని పరిస్థితుల్లో తల్లి ఒంటరిదవుతుందనే ఉద్దేశంతో, ఆమెను యోహాను అనే శిష్యుడికి అప్పజెబుతూ, 'తల్లీ ఇదిగో నీ పుత్రుడు, సోదరుడా ఇదిగో నీ తల్లి...' అంటూ చెప్పిన మాట మూడోది. 'నా దేవా, నా దేవా, నన్నేల చేయి విడిచితివి' అని పలికిన మాట నాలుగోది. 'ఇహ లోక సంబంధమైన దాహం గురించి కాదు. ఆత్మల రక్షణ నిమిత్తం దాహార్తివై ఉన్నాననే భావంతో ఆయన పలికిన మాట అయిందోది.

క్రీస్తు ప్రభువు ఈ లోకానికి రావడం వెనక కారణం తన తండ్రీ అయిన దేవుడు అప్పగించిన ఆ మహత్కార్యాన్ని పూర్తిచేయడానికి. అందుకే ఆయన పలికిన ఆరోమాట 'సమాప్తమైనది'. సిలువపై తన బలియాగం పూర్తయిందన్న సూచనగా, ఆయన ప్రాణం విడుస్తూ పలికిన ఆఖరిమాట. 'తండ్రీ, నీ చేతికి నా ఆత్మను అప్పగిస్తున్నాను!'

సిలువపై నుంచి సమస్త జనులకు అందించిన ఈ ఏడు మాటల వెనక అంతరార్థం ఏమిటి?

వాటినుంచి క్రీస్తు ఏ సందేశం ఇస్తున్నాడు?

శత్రువులను సైతం క్షమించాలి. హింసించేవారి కోసం ప్రార్థించాలి. మనం పరస్పరం ఒకరిపట్ల ఒకరు నమ్మకంతో, విశ్వాసంతో మెలగాలి. మనకు జన్మనిచ్చిన తల్లిదండ్రులను జీవిత పర్యంతం నేవించాలి, ప్రేమించాలి. వారు మనకు అప్పగించిన బాధ్యతలను నెరవేర్చాలి. దేవుడు కొలువుతీరేది ఆత్మలో అయితే, ఆ ఆత్మ ప్రవేశానికి దగ్గరదారులు కరుణ, ప్రేమ, త్యాగం, దయ... వీటితో మెలగడం అని గ్రహించాలి. అదే దేవుడు పేర్కొన్న ఆత్మ నివేదన.

సిలువపై ఇలా తన అంతిమ సందేశాలను అందించి సమస్త జనుల పాపపరిహారార్థం పరమపదించిన క్రీస్తు తిరిగి మూడో రోజున లేచాడంటారు. ఆ రోజే ఈస్టరు పర్వదినం.

పాపం నుంచి విముక్తి పొందిన మనిషి పాపరహితుడైన క్రీస్తులా పునరుత్థానం చెందు తాడన్నదే సిలువపైనుంచి క్రీస్తు ప్రభువు అందించిన సప్తసందేశాల సారాంశం.

- డాక్టర్ ఎమ్.సుగుణరావు

ఉపకారం

అందరూ సంపదలు పెంచుకొనేందుకే ఆరాటపడతారు. గుణసంపద గురించి ఆలోచించరు. ఇహపరాల్లో గుర్తింపునిచ్చేది గుణసంపదే, ధనసంపద కాదు!

ధనం ఎంత ఆర్జించినా తృప్తి కలగదు.

సద్గుణ సంపద సంతృప్తినిస్తుంది.

మానవ సంబంధాలను పటిష్ఠం చేస్తుంది.

మనకు ఏ కష్టం వచ్చినా ఎవరు సాయం చేస్తారా అని వెతుకులాట ప్రారంభిస్తాం. ఎదుటివారికీ మనం అలాగే తోడ్పాటు అందించాలి.

ఎవరికి వారు సాయం తాము పొందాలే తప్ప, ఇతరులకు ఏమీ చెయ్యనవసరం లేదనుకుంటే- ఎవరూ ఎవరికీ ఏమీ చెయ్యరు.

ఎవరి కష్టం వాళ్లది, ఎవరి జీవితం వాళ్లదిగా బతుకులు వెళ్లదీయాల్సి ఉంటుంది.

ఉపకారబుద్ధి ఉత్తమ మానవుల లక్షణం.

యాచిత సహాయం గొప్ప విషయం కాదు.

అయాచిత సహాయమే గొప్పది. ఎందుకంటే కొందరు ఎంత కష్టం కలిగినా, స్వాభిమానం చేత ఎవర్నీ సాయం కోరరు. తామే సహిస్తూ, భరిస్తూ ఉంటారు. ఇలాంటి బాధితుల్ని చూసినప్పుడు మనకు జాలి, సానుభూతి కలగాలి. తాత్కాలికం చెయ్యకుండా సహాయానికి పూనుకోవాలి.

సమయానుకూల సహాయమే ఉపకారం.

ఉపకారంలో స్వార్థముంటే, అది ఉపకారం అనిపించుకోదు. వ్యాపారం అవుతుంది.

కొందరు బిచ్చగాళ్లకు చిన్న నాణెం ఇవ్వటానికి సైతం ఇష్టపడరు. ఎవరూ బలి చక్రవర్తి, శిబి చక్రవర్తి, దానకర్ణుడు కానవసరం

లేదు. అలా కావాలన్నా కాలేరు. కానీ, తమకు ఉన్నంతలో చేయగల సాయానికి వెనకాడకూడదు. ఎప్పుడో ఒకసారి చేసి

‘అబ్బో! నేను చాలా సాయం చేశాను’ అనుకోవడం హాస్యాస్పదం.

సహాయానికి కొలబద్ధలు పెట్టుకోకూడదు.

మనకు మనమే ఆంక్షలు విధించుకోకూడదు.

ఉపకారంలో ఉన్న ఆనందం దాన్ని అనుభవించినవారికే తెలుస్తుంది. ఉపకారం ధనంతో ముడిపడిలేదు. ఆనందం, సంతృప్తితో జతపడి ఉంది.

మాట సాయం కూడా ఉపకారమే.

ఎదుటి మనిషిలోని చెడు గురించి చెప్పటానికి ఎంతో ఉత్సాహం చూపించే కొంతమంది, మంచి గురించి పొరపాటునైనా చెప్పరు. ఉద్యోగం, వివాహం వంటి విషయాల్లో మంచి చెప్పాలి. అలా చెప్పటం వల్ల కొందరికి జీవితం స్థిరపడుతుంది. అటువంటి ఉపకారం, పూజలకన్నా ఎంతో గొప్పది.

మహాసముద్రాల్లో అనంత జలరాశి

ఉంటుంది. గుక్కెడు నీరైనా తాగటానికి పనికిరాదు. బావిలో నీరు కొంచెమే ఉంటుంది. కానీ, దాహం తీర్చి ప్రాణం రక్షిస్తుంది. కోట్లు కూడగట్టిన వ్యక్తికి దానబుద్ధి లేకపోతే, అతడి సంపద సముద్రజలంతో పోల్చదగిందే. సామాన్యుడైనా తనకు ఉన్నంతలో యథాశక్తి సాయం చేసిన వ్యక్తి, ప్రాణరక్షణ చేసే బావినీటితో పోల్చదగినవాడు.

భగవంతుడు అంతర్యామిగా అందరి అంతరాలయాల్లో నిత్యసాక్షిగా ఉంటాడు. ఎప్పటికప్పుడు మన పాప పుణ్యాలు బేరీజు వేస్తుంటాడు. ఫల ప్రదాతగా మనకు వాటిని ఆయన అనుగ్రహిస్తుంటాడు.

అందుకే యథాశక్తి ఉపకార సాయం చేయాలి. అదే ఉత్తమ పద్ధతి. సామాజిక సఖ్యతకు అది మేలు బాటలు పరుస్తుంది!

— కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

సేవాభావం

సేవ... ఓ అమృతతుల్య చేతన. కొన్నిసార్లు, కాదు చాలాసార్లు- ప్రేమ కంటే సేవే ప్రాధాన్యం వహిస్తుంది. నిజమే... ప్రేమ ఓ అద్భుత భావన. తీయని హృదయ నివేదన. దాని మీద ఎన్ని క్రియలు, ప్రక్రియలైనా సాగనీగాక, అది అవతలివారికి చేరనీ చేరకపోనీ గాక. లోకంలో అంతకంటే మధురమైంది మరోటి లేదు- ప్రేమిం చేవారికైనా, ప్రేమ పొందేవారికైనా! ప్రేమ దైవ స్వరూపం. దేవుడి 'భావరూపం'. ఇంతకుమించి కావలసినదీ మరోటేముంది? కానీ సేవ... ఒక అవసరార్థికి, ఒక అభ్యాగతుడికి, ఒక అనారోగ్య వంతుడికి అవసరమైన చేయూత. బాధలోంచి, కష్టంలోంచి నిస్సహాయత లోంచి పైకి లాగి అక్కన చేర్చుకునే ఉపశమన పరిష్కారం.

నిప్పుల కొలిమిలోంచి తీసి శీతల జలస్పర్శతో సేదతీర్చే ఓ అమృత వర్షం. ప్రేమ... కొన్ని సార్లు ఇది లేకపోయినా, మనిషి లేదా ఓ జీవి నిస్సహాయతలో అవసరమైన సేవ లభించక పోతే అంతకంటే దుర్భర స్థితి మరొకటి ఉండదు. అనివార్యంగా అందే తీరాలి.

లోకంలో ప్రేమించే పుత్రుల గురించి చరిత్ర గానీ, పురాణాలుగానీ శాశ్వతంగా చెప్పుకొన్న సంఘటనలు ఎక్కువగా లేవు. కానీ వృద్ధులూ, అంధులూ అయిన మాతా పితలను కావడిలో మోసి సేవించిన శ్రావణ కుమారుడి చరితం చిరంతనమై నిలిచి ఉంది. ఆదర్శమై అనంత కాలం నిలిచి ఉంటుంది. ఒక వికలాంగుడు, ఒక రోగి, ఓ నిస్సహాయులైన తల్లిదండ్రులు ప్రేమ ఉంటే ముందుగా ఆశించేది సేవే. పుత్రుడే కావచ్చు, పరాయివాడే కావచ్చు, వారికి కావలసింది హృదయం ఉన్నవాడు. దిల్ వాలా! అయితే సేవ ఏ భావంతో చేయాలి? అసలు

సేవ చేసేవారికి ఆ సేవ అందుకునేవారి పట్ల ఏ భావం ఉంటుంది? ముఖ్యంగా సేవకు సాఫల్యత ఏమిటి? నిజానికి సేవ ఓ ఉత్పత్తి సాధన. అది ప్రాపంచిక దృష్టితోనైనా, పారమార్థిక దృష్టితోనైనా నిజానికి సాధన అనేది పారమార్థిక కోణంలో తీసుకున్నప్పుడే సముచితమైన, సమున్నతమైన భావంతో భాసిస్తుంది. ప్రస్తుతం ఇక్కడ పార మార్థిక దృష్టితోనే తీసుకుందాం. మన పూర్వ రుషులు మొదలు రాజులు, చక్రవర్తులు, ఆధునిక సాధకుల వరకూ సేవను సాధనాంశంగానే పరిగ ణించారు. స్వీకరించారు. సార్థకతను పొందారు. కానీ... సేవ పేరిట ఒక ఫక్తు ప్రాపంచిక ప్రక్రియ సాధన ఎలా అవుతుంది? అయినా సేవను సాధనతో ఎందుకు ముడిపెట్టాలి? దేని కదే స్వచ్ఛంగా, స్వేచ్ఛగా ఉండనిస్తే ఏమవు తుంది? సేవ పవిత్రమైందీ, ఉదాత్తమైందీ అయి నప్పుడు భక్తికీ, దానికీ ముడిపెట్టడం ఎందుకు? సేవ తనను తానుగా సార్థక్యాన్ని పొందలేదా?

సర్వోన్నత ఫలితాలను సాధించలేదా?

సేవను, సాధనను విడదీస్తే... ఆ సేవ ప్రాణప్రతిష్ఠ చేయని రాతి విగ్రహంలా, మంత్ర సహితం కాని హోమసమిధలా నిర్లక్ష్యమైపో

అంతర్వ్యమి

తుంది. వజ్రం గొప్పదే. కానీ దాన్ని రాగి ఆభరణంలో పొదిగితే? పారిజాతం పవిత్రమైందే. కానీ దాన్ని గాఙు బొమ్మల్లో పెడితే? సేవ కూడా అంతే. సేవ గొప్పదే. దాన్ని సాధనగా కూడా, సాధనలో ఓ భాగంగా కూడా మలచుకో గలిగితే తావి అబ్బిన బంగారంలా దాని ఔన్నత్యం శతాధికమవుతుంది. అందరూ ఆధ్యాత్మిక పరులు కాకపోవచ్చు, సాధన చేయకపో వచ్చు. అయినా సేవ పట్ల ఆసక్తులై ఉండవచ్చు. అప్పుడు... ఆ సేవను భగవత్ కార్యంగా భావించగలిగితే చాలు. అదే ఓ సాధ నగా సార్థకమవుతుంది. నిష్కామ కర్మ యోగం లోని మూలసూత్రం ఇదే. అసలు రహస్యం ఇదే. నాస్తికుల సేవాభావానికి, ఆస్తికుల సేవా తత్పరతకూ మామూలు చెక్క ముక్కకూ, గంధపు చెక్కకూ ఉన్నంత అంతరం ఉంది. నాస్తికుల దృష్టిలో సేవను ఆశించేవారి పట్ల జాలి, సానుభూతి ఉంటుంది. అంతర్లీనంగా

తామేదో ఉద్ధరిస్తున్న అహం ఉంటుంది. కానీ ఆస్తికుడి దృష్టిలో ప్రతి జీవి (నిజానికి నిర్జీవి కూడా) దైవ స్వరూపమే. ఆ దృష్టి కోణంలో ప్రపంచానికి, పరమాత్మకూ తేడా లేనట్లే సేవకూ, భక్తికీ భేదం ఉండదు. భక్తుడికి సేవ ఓ అదనపు యోగ్యత, అర్హత, అదనపు ఫలసాధన అవుతుంది. అదే భక్తిరహితుడికి సేవ అన్ని పనుల్లాంటిదే. కాకపోతే మరికొంత తృప్తి, మరి కొందరి మెప్పు దొరుకుతాయి అంతే. ఆ సేవను పవిత్రమూ, అత్యంత ఫలవంతమూ చేయాలంటే దానికి భక్తిభావాన్ని జోడించాల్సిందే. ముందుగా సేవాభావాన్ని అలవరచు కున్నా, లేదా భక్తి భావనతో తలమునకలై ఉన్నా రెండోది జత కలిస్తేనే పరిపూర్ణం అవు తుంది. పాలూ తేనెల కలయికలా పక్వమై, పవిత్రమై శివాభిషేకార్హం అవుతుంది.

- చక్కిలం విజయలక్ష్మి

సద్భావనలు

మనిషిని చూస్తే మనిషి భయపడకూడదు. అనుమానించకూడదు. లేనిపోని సందేహాలతో దూరం కాకూడదు. ఒకరికి ఒకరు సమస్యగా మారకూడదు. పరస్పరం ఉండాలైన నమ్మకం, విశ్వాసం కోల్పోకూడదు.

సాయంకాలానికి పక్షులన్నీ చెట్టుపై వాలతాయి. తెల్లారితే, వాయుకణాలు గాలిలో చెల్లాచెదురుగా పోయే తీరున పోతాయి. ఈ తీరున మానవాళి ఉండరాదు. ఉండాలైన విధంగా సమాజంలో ఉంటున్నామా? ఇది ఎవరికి వారు ఆత్మ పరిశీలన చేసుకోవాల్సిన విషయం. ఉన్నతమైన సంఘటిత తత్వానికి మానవుడు ప్రతీకగా నిలవాలి. మానవుడిగా పుట్టడమే గొప్ప వరం. తోటి మానవులతో శాంతియుత సహజీవనం గడ

పడం ద్వారా జీవితాన్ని అర్థవంతం చేసుకోవాలి. మనిషి తనను తాను బాగా ఇష్టపడతాడు. తన నడత, ఆలోచనా విధానం సరైనవని, ఉన్నతమైనవిగా భావించుకుంటాడు. తనలాగా ఎదుటివారి పద్ధతి ఉండదని భావిస్తాడు. అర్థంలేని అనుమానాలకు లోనవుతూ ఉంటాడు. ఎదుటివారి పవిత్రతను, నిబద్ధతను తక్కువగా అంచనా వేసుకుంటూ ఉంటాడు. దీనితోటే మొదలవుతుంది తంటా. సమస్యలు ఉత్పన్నమయ్యేదిక్కడే!

కొత్తగా బాధ్యతలు స్వీకరించిన ఓ అధికారి, నిర్ణీత కాలంకంటే ముందుగా వచ్చి పనికి ఉపక్రమించేవాడు రోజూ. 'నాలాగా నిబద్ధతతో ఎవ్వరూ పనిచేయడం లేదు. కేవలం జీతపురాళ్ల కోసమే!' అనే దురభిప్రాయాన్ని సిబ్బందిపై పెంచుకున్నాడు. ప్రమాదానికి లోనై, ఆ సంస్థలో పనిచేస్తున్న వ్యక్తి ఆఖరి ఘడియల్లో ఆస్పత్రిలో ఉండగా చూడబోయాడు. పలకరించాడు. ఆ వ్యక్తి కళ్లు మూతలు పడుతుండగా, శక్తివంతా కూడదీ

సుకొని, అధికారి చేతిని తన చేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు. 'ఏమైనా చెబుతావా?' అధికారి అడిగాడు.

'మన సంస్థలో- మీ నేతృత్వంలో పనిచేశానన్న తృప్తి, గర్వం ఉన్నాయి. ఇంతకన్నా ఇంకేం కావాలి!' అంటూ ఆఖరి శ్వాస వదిలాడు.

ప్రమాన్వడిపోయాడు అధికారి.

ఎదుటివారి నిజాయతీని, నిబద్ధతను పరిగణనలోకి తీసుకుంటూ వివేకంతో మసలుకోవాలి. సమాజంలో వృత్తి ఉద్యోగాలు, సంపదలు, హోదా పలుకుబడులు సహజంగానే అంతరాలను సృష్టించేవిగా ఉంటాయి. ఎవరి శక్తిసామర్థ్యాల మేరకు వారు ఆయా స్థాయిల్లో పనిచేస్తుంటారు.

స్థాయిభేదాలు మనుషుల మధ్య అంతరాలు సృష్టించేవిగా, అవమానించేవిగా, ఆధిక్యతా ప్రదర్శనకు తావిచ్చేలా ఉండకూడదు. సర్వ సమత్వ భావన' ఉండాలి.

మనుషుల మధ్య ఆత్మీయత, అభిమానం పెరగనిదే సమాజం ఆరోగ్యంగా ఉండదు.

బాహ్యంగా, ఆంతరంగికంగా మానవ నైజం ఒకేలా ఉండాలి. భగవంతుడి సృష్టిలో హెచ్చుతగ్గులకు, ఆధిక్యత-చులకన భావాలకు తావులేదు. 'బుద్ధిజీవి'గా చెప్పుకొనే మానవుడే భిన్నంగా ప్రవరిస్తున్నాడు.

నోటితో మాట్లాడుతూ నొసటితో వెళ్ళిరించే తీరు దేనికి నిదర్శనం? మంచి చెడులను నిర్దుష్ట

ధ్వంగా చెప్పగలగాలి. మనోగతాన్ని సూటిగా వెల్లడించగలగాలి. భాషణలో ప్రియత్వం, మనసులో మృదుత్వం ఉండాలి. ఎదుటివారిని గాయపరచని వైఖరి అవసరం.

సద్భావనలు వ్యక్తిత్వాన్ని పరిమళింపజేస్తాయి. 'మనింటికి వారి ఇల్లు ఎంత దూరమో, వారింటికి మన ఇల్లా అంతే దూరమన్న విషయం మరచిపోకూడదు. ఎదుటివారిని మనం అభిమానించకుండా- మనల్ని అందరూ అభిమానించి గౌరవించాలనుకుంటే ఎలా? ఇది సంకుచితత్వానికి స్వార్థపూరిత మనోప్రవృత్తికి నిదర్శనం.

అడవిలో ఏవుగా పెరిగిన వెదురు పొదలు ఎండకు, హోరుగాలికి ఒరుసుకొంటూ నిప్పురవ్వను పుట్టిస్తాయి. అది చాలు... అడవి పచ్చదనాన్ని దగ్ధం చేసేందుకు! దురభిప్రాయం ఒక్కటి చాలు, మనుషుల మధ్య బంధాలు తెగేందుకు! దురాలోచన ఒక్కటి చాలు, జీవితాలు గాడి తప్పేటందుకు! 'సమ్మకం-విశ్వాసం దృక్పథంలో లేకపో

వడం' అన్న దుర్లక్షణం ఒక్కటి చాలు, శత్రుభావనలతో కుతకుతలాడిపోయేందుకు!

సద్భావనలు మొలకెత్తేందుకు ప్రధాన క్షేత్రాలు రెండు. కుటుంబం-చిద్యాలయం! సత్సంగాలు, సద్బంధ పఠనాలు కలిగించే సద్భావనల గాఢత కన్నా కుటుంబం-చిద్యాలయం కలిగించే భావనా గాఢత పూర్ణ వ్యక్తిత్వ పరిమళాన్ని ఇస్తుంది.

ఛత్రపతి శివాజీని చిన్ననాడు కుటుంబం ఎంతటి సంస్కారవంతుడిగా చేసిందో- పెద్దయ్యాక గుర్తువైన సమర్థ రామదాసు అంతటి వివేకశీలిగా చేశాడు. చిన్ననాటినుంచి పడే ముద్ర కలకాలం వెన్నంటి ఉంటుంది.

సద్భావనల సమాహారంగా మానవుడు పెరగాలి. ఎదగాలి. సర్వసమత్వ భావనతో మానవుడు మహనీయుడిగా ఎదుగుతాడు. మార్గదర్శిగా శోభిల్లుతాడు. సర్వజన ప్రియుడవుతాడు.

- దానం శివప్రసాదరావు

జ్ఞానవిప్లవం

పుస్తకాలు విజ్ఞాన నిక్షేపాలు. ఆనంద సీమలకు స్వర్ణ ద్వారాలు. ఉన్నత శిఖరాలకు వెన్నెలదారులు. పుస్తకాలకు మించిన మంచి మిత్రులు లేరు. కాలాన్ని కబుర్లకు ఆహుతి చేయకుండా విజ్ఞతతో గడపడానికి ఎన్నో ఎన్నెన్నో మంచి గ్రంథాలు ఉన్నాయి. మన వయస్సుకు తగినట్లు, మన అభిరుచికి తగినట్లు పుస్తకాలను ఎంపిక చేసుకోవచ్చు. ఎన్నో జ్ఞానదీపాలను వెలిగించే దీపశిఖలు అవి.

పుస్తకాలు రెండు రకాలు. ఒకరకం పిప్పరు మెంట్లు, చాక్లెట్ల వంటివి. మరోరకం శరీరానికి, మనసుకు పుష్టినిచ్చే మృష్ణాన్నం వంటి గ్రంథాలు. మొదటిరకం కాలక్షేపానికి తప్పు, మనోవికాసానికి పనికిరావు. వాటి ఆయువు

కొన్ని గంటలు మాత్రమే. రెండోరకం శరీరానికి, మనసుకు, ఆత్మకు బలం, తేజస్సు ఇచ్చే పుస్తకాలు. వాటి ఆయువు శతాబ్దాలని బెర్నార్డ్ షా అన్నాడు. నవలలు, కథలు, వినోద గాథలు మనల్ని క్షణకాలం సంతోషంతో ముంచెత్తుతాయి. శ్రమించి పనిచేసిన ఒత్తిడి సమయంలో అవి ఉపయోగపడతాయి. అవి కాలక్షేపానికి మాత్రమే. కావ్యాలు, ఉన్నత దర్శనాలకు చెందిన గ్రంథాలు ఉత్సాహాన్ని ఉత్తేజాన్ని కలగజేస్తాయి. మరో లోకానికి తలుపులు తెరుస్తాయి. రామాయణ, భారత, భాగవతాది మహాగ్రంథాలు కాలక్షేపాలు కావు. అనంత కాల నిక్షేపాలు.

నైతిక, ఆధ్యాత్మిక విలువలను పోషించే గ్రంథాలు, మనలో ఆలోచనలను ప్రేరేపిస్తాయి. అవి ఆనందాన్ని కలగజేస్తాయి. దానితోపాటు నీతిని, ధర్మాన్ని ప్రబోధిస్తాయి. నీచమైన అభిరుచుల కోసం రానే అసభ్య పుస్తకాల వలలో చిక్కిన మానవాత్మ వికాసం చెందలేదు.

గొప్ప పుస్తకాలు గొప్ప వ్యక్తుల్ని తయారు చేశాయి. గొప్ప పుస్తకాలు మనిషిలో సంస్కృతి, సౌజన్యత, శీలాన్ని పెంపొందిస్తాయి. ప్రపంచం ఆ రచయితలకు రుణపడి ఉంటుంది. ప్రపంచంలోని వీరులు, ఘనకీర్తిని పొందిన స్త్రీ పురుషులు మంచి జీవిత చరిత్రలతో ఉత్తేరణ పొందిన

అంతర్విమి

వారే. పాత ఆలోచనలకు, పాత రచనలకు కొత్త వెలుగులో వ్యాఖ్యానం చేసి రానే పుస్తకాలు మానవాళికి ఎంతో ఉపకారం చేస్తాయి. పాతరాళ్లతో కొత్త ఇళ్లను నిర్మించలేమా? అపారమైన పరిశోధనను పుస్తకాలపై సాగించిన వారున్నారు. గణనీయమైన విద్యుత్తును పొందినవారున్నారు.

‘ఒక వాక్యం రాయడానికి 20 పుస్తకాలు చదివాను. ఒక వర్ణనాత్మకమైన చరణం రాయడం కోసం వందమైళ్లు ప్రయాణించాను’ అంటాడు మెకాలే. ఆయన ‘ఇంగ్లాండ్ చరిత్ర’ రాశాడు. ఒక పుస్తకంలో 50 పుస్తకాల్లోని వివేకసారం ఉంటుంది. 50 సంవత్సరాల రచయిత అనుభవం పరిశీలన ఇమిడి ఉంటాయి.

రచయితలు సాధారణంగా విశ్వజనీన దృక్పథం కలిగి ఉంటారు. ‘ఒక దేశం కోసం మాత్రమే పుస్తకాలు రానేవాడు రచయితల్లోకెల్లా కడు దీనుడు అంటాడు ఇబ్బన్’. పుస్తకాలు మనుషుల్లో ఆలోచనల్ని విప్లవరేఖగాలి. ఒక

నీతిని, ఒక సందేశాన్ని అందివ్వాలి.

మంచి పుస్తకాలను పరిమితంగా చదవడమే మేలు. గ్రీకు విద్వాంసుడు ఇరాస్టస్ లైబరీలో 50 గ్రంథాలు మాత్రమే ఉండేవి. అధికంగా చదివేవారు నాణ్యమైన గ్రంథాలు రాయగలరన్న నమ్మకం లేదు. ఈ యుగంలో మనం జ్ఞానవిప్లవం చూస్తున్నాం. జ్ఞానం రెండేళ్లలో రెండింతలు పెరుగుతోంది. ఆ వేగాన్ని అందుకోలేక పోతే మనం వెనకబడిపోతాం

పుస్తకాలు చదవడంవల్ల మనం ఇంటినుంచి బయటి సీమలకు వలసపోతాం. అయితే ప్రతిచోటా మనకు ఒక ఇల్లు దొరుకుతోంది ఆదరించడానికి. ఆధునిక మానవుడు చదవడం అలవరచుకొన్నాడు. చదవడంలో ఎంతో నేర్పరి అయ్యాడు. ఎలా చదవాలో నేర్చుకున్నాడు. ఏమి చదవాలో నేర్చుకోలేదు!

— కె.యజ్ఞన్న

మౌన సందేశం

గౌతమ బుద్ధుడి గురించి ఒక చక్కటి కథ ప్రచారంలో ఉంది. ఒకనాటి ఉదయం ఒక వ్యక్తి బుద్ధుడి వద్దకు వచ్చి- 'స్వామీ, దేవుడున్నాడా?' అని ప్రశ్నించాడు. బుద్ధుడు అతడి కళ్లలోకి నిశితంగా చూసి- 'లేదు' అని సమాధానం చెప్పాడు. అదే రోజు మధ్యాహ్నవేళ మరో వ్యక్తి వచ్చి బుద్ధుడికి అదే ప్రశ్న వేశాడు- 'దేవుడున్నాడంటారా?' బుద్ధుడు అతణ్ణి నిశితంగా పరిశీలించి- 'ఉన్నాడు' అని సమాధానం చెప్పాడు. ఎప్పుడూ బుద్ధుడి వెన్నంటి ఉండే, అతడి శిష్యుడు ఆనందు డికి మతిపోయినట్లయింది. ఒకే ప్రశ్నకు ఒకే రోజు వేర్వేరు సమాధానాలా?

ఆ రోజే సూర్యాస్తమయ సమయంలో మరో వ్యక్తి బుద్ధుడి వద్దకు వచ్చి దాదాపు అలాంటి ప్రశ్నే వేశాడు- 'కొందరు దేవుడున్నాడు అంటారు. మరికొందరు లేడంటారు. ఏది నిజమో అర్థంకావటంలేదు. అందుకే మీవద్దకు వచ్చాను. నన్ను అనుగ్రహించండి' బుద్ధుడు ఈసారి ఎలాంటి సమాధానమూ

చెప్పలేదు. మౌనంగా ధ్యాన నిమగ్నులయ్యాడు. ఆగం తకుడూ బుద్ధుణ్ణి అనుసరించి మౌనంగా కళ్లు మూసుకొని ధ్యానంలో కూర్చున్నాడు. గంటకు పైగా గడచిపోయింది. తరవాత నెమ్మదిగా కళ్లు తెరచి ప్రసన్న వదనంతో బుద్ధుడి పాదాలు తాకాడు. 'తమ దయవల్ల నాకు సమాధానం లభించింది. నేను వెళ్లేందుకు అనుమతించండి' అన్నాడు. బుద్ధుడి మౌనాంగీకారంతో ఆ వ్యక్తి వెళ్లిపోయాడు.

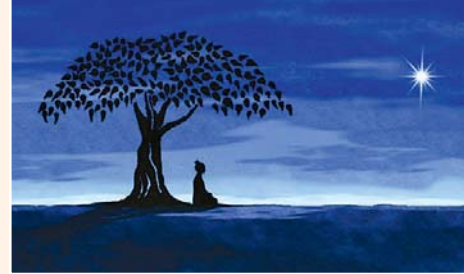
ఆనందుడి అయోమయం మరింత పెరిగిపోయింది. ఒకే ప్రశ్నకు మూడు సమాధానాలా?

ఆనాటి రాత్రి బుద్ధుడు విశ్రమించే సమయానికి ముందు, ఆనందుడు ప్రార్థనా పూర్వకంగా అడిగాడు- 'భగవాన్, ఒకే రోజు ఒకే ప్రశ్నకు మూడు విధాలుగా సమాధానాలు చెప్పారు. నాకంతా అయోమయంగా ఉంది. మీరు అసత్య మాడరని నాకు తెలుసు. మరి ఇది ఎలా సాధ్యం? దయ చేసి నా సంశయాన్ని తీర్చండి'

'ఆనందా! ఆ వ్యక్తులు వేరు... వారి సమస్యలు వేరు. అది నీ సమస్య కానప్పుడు నీకెందుకు అంత వ్యాకులత. అయినా చెబుతాను విను. మొదటి వ్యక్తి ఆస్తికుడు. అతడు దేవుడున్నాడని నమ్ముతాడు. తన నమ్మకాన్ని బల

పరుచుకోవటానికి నా వద్దకు వచ్చాడు. మనిషికి నమ్మకం ప్రధానం కాదు. అనుభవం అవసరం. నేను అతణ్ణి బలపరిస్తే అందరికీ అదే ప్రచారం చేస్తాడు. అందుకే అతడి నమ్మకాన్ని బలపరచలేదు'

'రెండో వ్యక్తి నాస్తికుడు. అతనెక్కడ దేవుణ్ణి అన్వేషించి నట్లు? అతడి అపనమ్మకాన్ని నేను బలపరచలేదు. ఇక

మూడోవ్యక్తి సత్యాన్వేషి. అలాంటివారికి మాత్రమే నేను సాయపడగలను. అతడికి నమ్మకం కలిగించడం నా పద్ధతి కాదు. అన్వేషణకు మార్గం చూపాలి. అందుకే నేను ధ్యానంలో కూర్చున్నాను. అతడు నన్ను అనుసరించాడు. నా సమక్షంలో అతడూ ధ్యానానుభవం పొందాడు. ఆ మార్గంలో పయనిస్తే తన ప్రశ్నకు సమాధానం లభించగలదని అతడికి అర్థమైంది'

ఈ కథ మనకందిస్తున్న సందేశం విస్పష్టం. దేవుడున్నాడని నమ్మడం వల్ల ఒరిగేదేమీ లేదు. లేడని ప్రచారం చేసినా పోయేదేముంది కనుక? నమ్మకాలు కాదు ముఖ్యం, స్వానుభవం కావాలి. ఆ అనుభవానికి దగ్గరి మార్గం ధ్యానం. ధ్యానమెలా చేయాలో సూచించాడు బుద్ధుడు. వారి సమక్షంలో, వారి లోతైన ధ్యానక్షేత్రంలోనే కూర్చున్న ఆగంతకుడూ ధ్యానానుభవం పొందాడు. ఆ ప్రశాంత నిశ్శబ్దంలో గంట సమయం నిమిషంలా గడచిపోయింది. ఆనందానుభూతి మిగిలింది. బుద్ధుడి మౌనం ద్వారానే అతడికి కావలసిన సందేశం అందింది.

— గుడి సేవ వెంకటేశ్వరరావు

కోరికలు

కోరి కష్టాలు తెచ్చుకుంటారా ఎవరైనా?

కైక కోరికే అన్ని కష్టాలకూ కారణం. తన కుమారుడే రాజు కావాలని ఆమె కాంక్ష. ఫలితం? భర్త మరణం! సీతారామ లక్ష్మణులు అడవులపాలు... సీతాపహరణం... రామరావణ యుద్ధం! చివరకు కైక కోరిక తీరనేలేదు!

‘కోరికలే దుఃఖానికి మూలం’ అని బుద్ధ భగవానుడి ఉవాచ. ఏ కోరికలూ లేకుండా ఎలా బతకడం? కొన్ని మంచి కోరికలు ఉండవచ్చు. అనుచితమైనవి కోరకూడదు. మంచి కోరికలనూ గుర్రాలకు కళ్లేలు వేసి అధీనంలో ఉంచుకోవాలి. లేకపోతే అదుపుతప్పే అవకాశం ఉంది.

ఒక దానివెంట ఒకటి గొలుసు కట్టులాగా కోరికలు పుట్టుకువస్తాయి. రాజకీయాల్లో ఉండేవారికి పదవీకాంక్ష! వంశపారంపర్యంగా తమ కుటుంబమే ఆధిపత్యం చలాయించడం కోసం, ఎన్ని

అన్యాయాలైనా చేయడానికి వెనకాడరు. వ్యాపార స్థులకు లాభాపేక్ష సహజం. కళాకారులకు కీర్తికంఠాతీ అంతే! అయితే వీళ్లను సానుభూతితో చూస్తుంది లోకం. అవినీతి కళలో ఆరితేరి, ప్రజలను వంచించి, ధనార్జన చేసి, ఆ ద్రవ్యంతో అధికారపీఠం దక్కించుకోవాలనుకొనేవారి కాంక్ష మాత్రం క్షమార్హం కాదు. వాళ్లెన్ని కష్టాలపాలైనా లోకం సానుభూతి చూపదు.

చత్రపతి శివాజీకి స్వరాజ్య స్థాపనే ఏకైక కాంక్ష. తుదకు హిందూ పథ్ పాదుషాహిగా పట్టాభిషిక్తుడై తన మనోరథాన్ని నెరవేర్చుకున్నాడు. ఆయనలో రోజురోజుకూ వైరాగ్య భావన పెరిగిపోయింది. తుదకు రాజ్యాన్ని విడిచిపోయి, తన గురువైన సమర్థ రామదాసు పాదాలవద్ద కూర్చున్నాడు. గురువు మౌనంగా లేచి భిక్షాటనకు బయలుదేరాడు. శివాజీ ఆయన వెంట నడిచాడు. సాయంత్రండాకా ఊరంతా తిప్పి, తిరిగి తన కుటీరానికి చేరాడు గురువు. శివాజీ వినఘ్నమై, తనకు ఉపదేశం చేయమని ఆయన్ని ప్రార్థించాడు.

‘...నాకు రాజ్యంపై కోరిక లేదు. ఐహిక

వాంఛలపట్ల విరక్తుడనయ్యాను. నాకు మార్గోపదేశం చేయండి. నా రాజ్యం మొత్తం మీ పాదాల చెంత సమర్పిస్తున్నాను!’ అన్నాడు శివాజీ.

సమర్థ రామదాసు సమాధానమిచ్చాడు. ‘అయితే ఇప్పుడు నేనే రాజును. నీవు నా సేవ కుడవు. ప్రభువు చెప్పినట్లు బంటు నడచుకోవాలి. నిన్ను ఆజ్ఞాపిస్తున్నాను. ఇకపై నా ప్రతినిధిగా, ఈ భగవాద్యజాన్ని పట్టుకొని ధర్మమార్గంలో రాజ్యాన్ని పాలించు. ఇదే నా కోరిక!’

శివాజీ గురువు కోరికను తీర్చడానికి ధర్మధ్వజాన్ని చేబూనాడు! అన్ని మతగ్రంథాలనూ, ప్రార్థనా మందిరాలనూ పవిత్రంగా చూశాడు. అబలలకు రక్షణ కల్పించాడు. పేదధనిక తారతమ్యం లేకుండా అందర్నీ గౌరవించాడు. ‘హీరాకణ్ణి’ వంటి

పేదరాలి పేరిట బురుజు నిర్మించాడు.

ఏ కోరికలూ లేకుండా మరణించినవారు ధన్యులు. సంతృప్తితో కాలధర్మం చెందడం గొప్ప వరం. మహారాణా ప్రతాప్ కి ఇటువంటి పరిస్థితి తటస్థపడింది. రాణాప్రతాప్ మేవాడ్ ప్రభువు. పేరుకు రాజు. రాజ్యం మాత్రం లేదు! ఆయన కోటలన్నీ అక్కరు అధీనంలో ఉన్నాయి. ‘నా రాజ్యానికి పూర్తి స్వాతంత్ర్యం సాధించేదాకా నేను భవనాల్లో నివసించను, పళ్లెంలో అన్నం తినను, మంచాలపై శయనించను’ అని ప్రమాణం చేశాడు.

ఇరవై అయిదేళ్లపాటు అరణ్యాల్లో ఉంటూ, ఆకులు అలములు తింటూ, స్వాతంత్ర్యాన్ని సంపాదించడానికి సమరం గావించాడు. ఒకే ఒక కాంక్ష! ‘స్వాతంత్ర్యం’ -అంతే! తుదకు ఎన్నో కోటల్ని తన స్వాధీనంలోకి

తెచ్చుకున్నాడు. మూడు కోటలు మాత్రం మిగిలాయి. ఆయన శరీరంపై గాయంలేని చోటే లేదు. వాటితో వ్యాధి/గ్రస్తుడయ్యాడు. శరీరమంతా విపరీతమైన నొప్పి ఉన్నా ఏమాత్రం బాధను ప్రకటించలేదు. ఆయన కుమారుడు అమరసింహుడు తండ్రిని చూడటానికి వేగంగా వచ్చాడు అలా వచ్చేటప్పుడు అతడి నుదుటికి తండ్రి ఉన్న పూరింటి వెదురుకర్ర గుచ్చుకొని రక్తం చిందింది.

‘అబ్బా! ఎన్నాళ్లు మాకు ఈ దారిద్ర్యం? మా నాన్నకు ఈ మేవాడు రాజ్యానికి పూర్తి స్వాతంత్ర్యం రావాలని కోరిక! అక్కరు చక్రవర్తితో వైరం పెట్టుకొని మేము పూర్తి స్వాతంత్ర్యం సంపాదించగలమా? ’ అంటూ లోనికి అడుగుపెట్టాడు. అప్పటిదాకా చిన్నగానైనా బాధ ప్రకటించని రాణా, పెద్దగా ‘అమ్మా! మేవాడు మాతా!’ అంటూ వలవల దుఃఖించాడు. ‘ప్రభూ! దేహం బాధగా ఉందా? ’ అన్నారు అనుచరులు.

‘నా దేహంకోసం కాదయ్యా నా కన్నీరు... నా దేశంకోసం ఏడుస్తున్నాను! ఇటువంటి పుత్రులా

నా దేశానికి స్వాతంత్ర్యం సంపాదించగలిగేది! ఇరవై అయిదేళ్లు గడ్డి రొట్టెలు తింటూ అవిశ్రాంతంగా పోరాడాను. ఇప్పుడు నా కుమారుడు చిన్న వెదురుపుల్ల తగిలితే భరించలేకపోతున్నాడు... ఇటువంటి కుమారులు తండ్రి కోరికను తీర్చలేరుగదా అని శోకిస్తున్నాను!’

తండ్రి మాటలు విన్న అమరసింహుడు ఆయన పాదాలపై పడి ఇలా ప్రమాణం గావించాడు. ‘నాన్నా, ఇదిగో మీ పాదాలపై ఆన... మీ కోరిక సంపూర్ణంగా నెరవేర్చడానికి నేను కూడా మీ లాగానే నా జీవితాన్ని గడుపుతాను!’

కుమారుడిలో పరివర్తన చూసి, తన దేశానికి ఎప్పటికైనా సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం సిద్ధిస్తుందనీ, తన కోరిక తప్పక తీరుతుందనీ భావిస్తూ సంతోషంగా ప్రాణాలు వీడాడు మహారాణాప్రతాప్.

త్యాగమయ జీవితంతో తరాలను ప్రభావితం గావించగల ప్రజానాయకులకు ఎలాంటి కోరికలుండాలో మచ్చుకు ఇదొక ఉదాహరణ మాత్రమే!

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

పాలన యోగ్యతలు

‘పాలకుడు’ అంటే ప్రజలను పరిపాలించేవాడు. కాలాన్నీ, వ్యవస్థలనూ అనుసరించి పాలకుడికి ఎన్నో పేర్లు ఉన్నాయి. పూర్వకాలంలో రాజు, మహారాజు, చక్రవర్తి, ప్రభువు, రాజేంద్రుడు, నరేశుడు, భూపతి అనీ పిలిచిన చరిత్ర కనబడుతుంది. నేటి ప్రజాస్వామ్యకాలంలో ప్రజలే పరిపాలకులు కనుక, స్థాయినిబట్టి రాష్ట్రపతి, ప్రధాన మంత్రి, ముఖ్యమంత్రి, రాజ్యపాలకుడని ఎన్నో పేర్లు ఉన్నాయి. పేర్లు, హోదాలు ఎలా ఉన్నా అందరూ ప్రజా పాలకులే అనే మాట నిర్వివాదం!

‘పాలకుడు ఎలా ఉండాలి?’ అనే చర్చ వేదకాలం నుంచి కొనసాగుతూనే ఉంది. ప్రధానంగా ప్రభువు అయినవాడు అందరిపట్ల సమధర్మాన్నీ, సమన్యాయాన్నీ అమలు చేయాలనే విషయంలో ఎవరికీ అభిప్రాయ భేదం లేదు. కానీ, పాలకుల గత చరిత్రలను పరిశీలిస్తే సర్వసమానత్వాన్ని స్థాపించినవాళ్ళెవరైనా ఉన్నారా అని ప్రశ్నించుకోవలసిన అవసరం ఏర్పడుతుంది. ఇలాంటి

దుస్థితి దేశానికి గౌరవప్రదం కాదు.

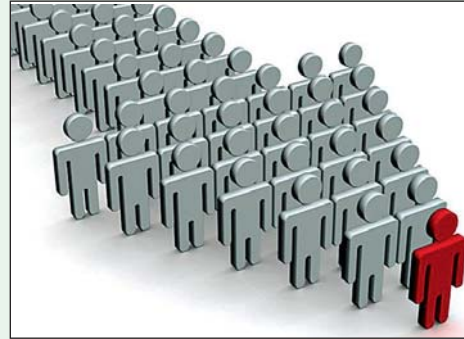
‘ప్రజల్లో వినయ సౌశీల్యాలను నింపుతూ, వారిని సదా రక్షిస్తూ, చక్కగా పోషించేవాడే- నిజమైన పాలకుడు’ అని కాళిదాస మహాకవి రఘువంశంలో అంటాడు. అన్ని విధాలుగా ప్రజల పోషకుడు, పాలకుడు, రక్షకుడు, శిక్షకుడు అయినవాడు పాలకుడే అయితే, ప్రజల తల్లిదండ్రులు కేవలం జన్మకారకులే అవుతారని, అలాంటి ప్రభుత్వ వ్యవస్థ ఆదర్శప్రాయమన్నది కాళిదాసు భావన.

అనాదిగా సాహిత్యాన్ని అవలోకిస్తే ప్రతి కావ్యంలోని ఉపసంహార వాక్యాల్లో ‘ప్రభువులు ప్రజలను చక్కగా పరిపాలింతురు గాక’ అనే మాట కనబడుతుంది. అంటే ప్రజాపాలకుడి బాధ్యత ఎంత గురుతరమైనదో గ్రహించవచ్చు.

ప్రజలు ఎలాంటి పాలకుణ్ణి కోరుకుంటారు అనే ప్రశ్నకు సాహిత్యంలో అడుగడుగునా సమాధానాలు కనబడతాయి. భర్తృహరి తన సుభాషిత త్రిశతిలో- ‘ఓ రాజా! నీవు పాలించే ఈ భూమండలం ఒక ఆవు వంటిది. ప్రజలు లేగదూడల వంటివారు. నీవు ఈ భూగోవు నుంచి అమృతమయమైన పాలను పిండుకోవాలంటే, ఆవు సంతానమైన లేగదూడల్ని చల్లగా

కాపాడు. లేగదూడలు బాగుంటేనే ఆవుకు సంతోషం కలుగుతుంది. అప్పుడు ఆ గోవు ఎక్కువగా పాలు ఇస్తుంది’ అంటాడు. ఈ మాటల వల్ల ప్రజాభిప్రాయం ఏమిటో తెలిసింది కదా.

ప్రజాపాలనలో అడుగడుగునా నాలుగు పాదాలా

అంతర్వీక్షి

ధర్మాన్ని నడిపించి, విశ్వవిఖ్యాతి గాంచిన విక్రమార్కు చక్రవర్తి చరిత్ర అందరికీ తెలుసు. ఆయన అనంతరం ఆయన కూర్చొన్న గొప్ప సింహాసనాన్ని అధిష్టించాలని ప్రయత్నించాడు భోజరాజు. ఒక శుభముహూర్తంలో ఆ సింహాసనంపైకి ఎక్కబోతుండగా ఆ సింహాసనానికిగల పదహారు మెట్లకు ఇరువైపులా ఉన్న బొమ్మల్లో ఒక్కొక్క బొమ్మ విక్రమార్కుడిలోని సామర్థ్య గుణాలకు సంబంధించిన కథను చెప్పి ‘అలాంటి సుగుణాలు నీలో ఉంటేనే ఈ అపూర్వ సింహాసనాన్ని అధిరోహించడానికి అర్హుడవు’ అని చెబుతుంది. అలా భోజరాజు ముఖై రెండు బొమ్మలు చెప్పిన ఆ కథలను విని, వాటిలోని విక్రమార్కుడి సుగుణాలు తనలోనూ ఉన్నాయని నిశ్చయించుకున్న తరవాతే సింహాసనాన్ని అధిరోహించాడట. ఆ సుగుణాల్లో దయ, ధర్మం, నీతి, కారుణ్యం, సత్యశీలం, రుజువర్తనం, దాతృత్వం, ప్రేమ, ఆప్యాయత, శౌర్యం, ప్రజ్ఞ, సౌజన్యంలాంటి గుణాలెన్నో దర్శనమిస్తాయి. ఈ కథ నేటికీ ఆదర్శం. ఇప్పటి ప్రజాక్షేత్రంలో అధికారాన్నీ, పదవులనూ కోరుతున్న ప్రజానాయకులు తమలో ఇలాంటి సుగుణ సంపదలు ఉన్నాయని నిర్ధారించుకున్న తరవాతే పదవులు చేపట్టాలి.

సుగుణ సంపత్తితో ప్రజారంజకమైన పరిపాలన చేసిన నేతలను ప్రజలు ఎలా ప్రశంసిస్తారో ప్రాచీన కవుల సూక్తుల్లో గ్రహించవచ్చు- ‘ఓ రాజా! సూర్యుడు కోట్ల కొలది చేతులతో (కిరణాలతో) మానవాళిని ఆరోగ్యంగా కాపాడుతుంటే, నీవు ఒక్క చేతితోనే ప్రజలందరికీ సహాయపడుతున్నావు. కనుక నీవు సూర్యుడికంటే గొప్పవాడవు’- అంటాడు ఒక కవి. ‘ఓ రాజా! దానాలు చేయడంలో నీతో పోటీపడలేక బలిచక్రవర్తి పాతాళానికి వెళ్లిపోయాడు. ఇందులో ఆశ్చర్యమేమీ లేదు. కానీ, స్వర్గంలో ఉన్న కల్పవృక్షం కూడా నీతో సమానంగా అడిగినవి ఇవ్వలేక స్వర్గాన్ని వీడి, కిందకు పడిపోయింది’ అంటాడు మరొక కవి.

ఇలా ప్రజాపాలకులకు ప్రజలే పరీక్షకులు. ప్రజల హృదయాలను గెలుచుకొన్నవాడే నిజమైన పాలకుడు. ప్రజల నిరసనను పొందినవాడు పాతకుడిగా మారిపోతాడు. కనుక ప్రజలకు చిత్తశుద్ధిగా సేవ చేయాలో, ప్రజలను ఉదాసీనం చేసి ప్రజాగ్రహానికి గురికావాలో తేల్చుకోవలసింది నాయకులే!

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

నిర్ణయాత్మక శక్తి

అత్యంత కీలకమైన నిర్ణయాలు తీసుకోవాల్సిన సందర్భాల్లో ఒక్కొక్కసారి మనం పొరపాట్లు చేస్తుంటాం. దీని పర్యవసానాలు, ఫలితాలు జీవితాంతం వేధిస్తాయి.

జీవిత భాగస్వామిని ఎంపిక చేసుకోవటం, ఏ చదువు చదవాలి, ఏ దేవుని కొలవాలి, ఏ వృత్తిని ఎంపిక చేసుకోవాలి, ఏ వైద్యుని ఆశ్రయించాలి... ఇటువంటి అంశాల్లోనే కాదు, ఎవర్ని నేతగా ఎంచుకోవాలనే ఘట్టంలోనూ మన పొరపాట్లకు భారీమూల్యం చెల్లించాల్సి ఉంటుంది.

జీవిత భాగస్వామి ఎంపికలో అందం, ఆస్తి చూసి నిర్ణయం తీసుకోకూడదు. గుణగణాలు, వంశచరిత్ర కూడా తెలియాలి. అప్పుడు

వివేచనతో నిర్ణయం తీసుకోవాలి.

అన్ని విషయాలూ కూలంకషంగా విచారించిన తరువాత తీసుకునే నిర్ణయాన్ని వివేచనాత్మక నిర్ణయం అంటారు. ఈ వివేచన ముఖ్య విషయాలన్నింటిపట్లా చూపాలి.

పెద్దలు కోరుకుంటున్నారు కదా అని విద్యార్థులు తమకు ఇష్టం లేకపోయినా, ఏదో ఒక చదువునో, వృత్తినో ఎంపిక చేసుకుని, దాని పట్ల శ్రద్ధచూపలేక, అర్థంగాక, అర్థాంతరంగా విరమించుకోవటంవల్ల ధనం, సమయం వ్యర్థమవుతాయి. అలాకాక, తమ అభిరుచికి, అవగాహనకు సరిపడే విద్యను, వృత్తివిద్యను ఎంపిక చేసుకున్నప్పుడు ఫలితాలు ఉత్తమంగా ఉంటాయి. భవిష్యత్తు బావుంటుంది. శ్రద్ధ గలవారికే విద్య, విజ్ఞానం లభిస్తాయి, లాభిస్తాయి కూడా!

పాండవులు అయిదుగురూ మహాశూరులే. కానీ, భీముడు గద, అర్జునుడు ధనస్సు, ధర్మ

జుడు శూలం, నకుల సహదేవులు ఖడ్గాలు తమకు ప్రీతికరమైన ఆయుధాలుగా, యుద్ధవిద్యలుగా నేర్చి ప్రావీణ్యం సంపాదించారు. ఎంపిక అలా ఉండాలి. దీన్నే వివేచన అంటారు.

ఎవరు ప్రజారంజకులో వారికే పాలనార్హత

అంతర్వీక్షి

ఉంటుంది. అర్హత లేకపోయినా, అధికారం కోసం ఆరాటపడేవారు కొల్లలుగా ఉంటారు. చాణక్యుడు ప్రతిపాదించిన ప్రజాప్రభుత్వాల్లో ప్రధానాంశం అర్హత.

అర్హత ఎలా నిర్ణయించాలి? మాటల గారడీతో కొందరు తమంతటివారు తామేనన్నట్టుగా ప్రజల్ని మభ్యపెడుతుంటారు. ఇక్కడ కూడా వివేచన అవసరమే. ఆచితూచి వ్యక్తి అర్హతను నిర్ణయించాలి. సమర్థుణ్ణి, దక్షుణ్ణి బలపరచాలి. అదే వివేచన.

దైవారాధన విషయాల్లోనూ వివేచన ఎంతో అవసరం. సామాన్య ప్రజలు 'వరమిచ్చే వేల్పు' ఎవరూ అని ఆరాట తీస్తారు. ఎవరిని కొలిస్తే ఎలాంటి ఫలితాలు వచ్చాయి, ఏ పూజ చేస్తే ఏ కోరికలు తీరాయనే సమాచారం ఆధారంగా పూజలు, ఆరాధనలు చేస్తారు. అనుకున్నవి జరక్కపోతే 'మొక్కిన వరమీని వేలుపు గ్రక్కున వదలంగ వలయు'

అన్నట్టుగా దేవుణ్ణి మార్చేస్తారు.

దీన్నే చంచల భక్తి అంటారు.

సమాజమే భగవంతుడి విశ్వరూపం.

భక్తి అంటే, సమాజాన్ని దైవస్వరూపంగా భావించి, నేవించటం. స్వార్థం లేకుండా చూపే ప్రేమను భక్తి అంటారు. మనకు పాఠం పర్యంగా, ఆస్తులతోబాటు, కులమత విచక్షణలు కూడా సంప్రాప్తిస్తున్నాయి. ఇవి పరస్పరం ఉండాలని ప్రేమల్ని చిదిమేస్తున్నాయి. అందువల్ల, మనసులు పూలతోటల్లా గుబాళించాల్సినవి ఎడారి సీమల్లా బీడుబారిపోతున్నాయి.

మనం ఈ పరిస్థితిలోంచి ఎంత త్వరగా బయటపడితే అంత క్షేమం. అందుకు మన వివేచనే దోహదపడాలి. మనలోని నిర్ణయాత్మక శక్తి పటిష్ఠమైనప్పుడే, జీవితం పూలబాటలో సాగుతుంది.

- కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

అర్హత- యోగ్యత

ఆధ్యాత్మిక ఆకాశంలో విహరించడానికి రెండు రెక్కలు కావాలి. అవి అర్హత, యోగ్యత. ఇవి లేని నాడు ఏ వ్యక్తి సరిగ్గా రాణించలేడు. అవి భక్తికి, ముక్తికి మాత్రమే పరిమితమైనవి కావు. సర్వకాల సర్వావస్థల్లో సార్వత్రికంగా అంతటా అంగీకరించదగినవి. బతకడానికి కూడా ఇవి కావాలి.

అర్హత లేకుండా ఏదీ మన దగ్గరకు రాదు. వచ్చినా అది యోగ్యత లేకపోతే నిలబెట్టుకోలేం. ఒక వ్యక్తి వైద్యుడు కావాలంటే వైద్య శాస్త్రం చదవాలి. ఒక వ్యక్తి న్యాయవాది కావాలంటే న్యాయశాస్త్రం చదవాలి. సాంకేతిక నిపుణుడు కావాలంటే సాంకేతిక శాస్త్రం చదవాలి. ఈ చదివిన చదువు అర్హతను ఇస్తుంది. అతడు ఒక మంచి వ్యక్తి కాకపోతే, సచ్చీలత లేకపోతే, దుర్గుణాలకు అలవాటు పడినవాడైతే-

యోగ్యత అనేది రాదు. ఆ విద్య ప్రకాశించదు. అతడు చివరికి అనర్హుడిగా మిగిలిపోతాడు.

అనర్హుడు అందలాలు ఎక్కే అదృష్టం భగవంతుడు ప్రసాదిస్తాడా? ఎన్నటికీ అలా జరగదు. పరిపాలించేవాడు, పాలితుడు ఇద్దరిలోంచి భగవంతుడు పని చేస్తాడు. మనమే వివేకంతో యోచించి ఉత్తముడికి పట్టం కట్టాలి. ఒక ఉత్తముడి నాయకత్వంలో ఊరు బాగుపడుతుంది. జిల్లా బాగుపడుతుంది. రాష్ట్రం బాగుపడుతుంది. చివరికి దేశం కూడా అతడి సేవల కోసం ఎదురుచూస్తుంది.

మన రాతలు మనమే రాసుకోవాలి. రాత బాగాలేకపోతే, చేతలతో మన రాతలు మార్చుకోవాలి. బ్రహ్మరాత కూడా అపరిమిత ఇచ్చాశక్తి ఉన్న వ్యక్తికి తల వంచుతుంది. లోకానికి మంచి చేసేవాళ్లను కాలం ఆహ్వానిస్తుంది. చరిత్ర బ్రహ్మరథం పడుతుంది. అవకాశం వచ్చినప్పుడు మనం అందరికంటే ముందుకెళ్లి అతడి మెడలో పూల

హారం వెయ్యాలి. నువ్వే మా నాయకుడవని కోట్ల గొంతులతో మన అంగీకారాన్ని తెలియజేయాలి.

రావణాసురులు, హిరణ్యకశిపులు పుట్టుకొస్తుంటే ప్రసాద భావంతో జీవించగలమా? ఏనాడైనా ఏ అవతారమూర్తిగా భగవంతుడు భూమ్మీదకు రావడానికైనా దుష్టసంహారం చెయ్యడానికైనా కారణం ఎవరు? దేవతలు కోరుకున్నారు. తాపసులు ఆహుతయ్యారు. రుషులు ఇబ్బందులు పడి మొరపెట్టుకున్నారు. వాళ్లు ఊరుకోలేదు. పరబ్రహ్మం తలుపు తట్టారు. విజయం సాధించారు.

మంచిని పొందాలంటే మంచి వ్యక్తులు రావాలి. అర్హతలు లేనివాళ్లను తిర

స్కరించాలి. యోగ్యతలు లేనివాళ్ల ముఖమైనా చూడకూడదు. పులులు పాటలు పాడతాయంటే జింకలు నమ్ముతాయా? నక్కలు స్నేహం చేస్తాయంటే బాతులు వెంటపడతాయా?

అంతర్విమి

చెప్పిన కథలే చెప్పి, వాటి నేపథ్యం మారుస్తుంటే చూసే ప్రేక్షకుడికి విసుగు పుట్టదా?

‘మేం కారణజన్ములం. మీకు మేం నాయకులం. మీ తలల మీద ఊరే గుతాం’ అనుకున్నవాళ్లందరూ అధఃపాతాళానికి పడిపోయారని చరిత్ర చెబుతోంది. సమయం ఆసన్నమైంది. మన విజ్ఞత మనకు దారిచూపాలి. హృదయంలో శ్రీకృ

ష్ణుడు దిశానిర్దేశం చెయ్యాలి. కురుక్షేత్రమే జరగాలి. మంచివాళ్లు విజయం సాధించాలి. ఆ కలను మనం నెరవేర్చుకోవాలి.

హృదయాన్ని ఇచ్చిన భగవంతుడే వివేకాన్నీ ఇచ్చాడు. అర్హులను చేతులు చాచి ఆహ్వానించాలి. అనర్హులను నిర్ద్వంద్వంగా తిరస్కరించాలి. ఇక్కడ మనం అప్రమత్తంగా లేకపోతే, భవిష్యత్తులో మనం మరిన్ని శాపాలకు గురికావాల్సి వస్తుంది.

అడవిలో క్రూరమృగాల మధ్య కుందేళ్లు బతుకుతాయి. వాటి ఉపాయాలు వాటికుంటాయి. సముద్రంలో భయంకరమైన జలచరాల మధ్య చిన్నచేపలు జీవిస్తాయి. చక్కగా తప్పించుకు తిరగటం వాటికి బాగా తెలుసు. అలా అవి వాటి ఉనికిని కాపాడుకుంటూ జీవిస్తూ ఉంటాయి. నిరంతరం జీవితం తన ఉనికిని సంఘర్షణ ద్వారా కాపాడుకుంటూ ఉంటుంది.

ఎవరి తెలివితేటలు వాళ్లకు ఉండాలి. సమయం వచ్చినప్పుడు ఆ తెలివితేటలు ఉపయోగించాలి. చెడ్డను మార్చలేం అని చేతులు ముడుచుకుని కూర్చునేకంటే, అర్హులైనవాళ్ల వెంటే పరుగుతీయాలి. వాళ్లను సింహాసనం మీద కూర్చోబెట్టే వరకూ నిద్ర పోకూడదు. మంచికి ఎవరు సహాయం చేస్తారు? మంచివాళ్లే చేస్తారు. మంచి వారు, నీతిమంతుల్లో భగవంతుడు కొలువుండకుండా ఆకాశంలో ఉంటాడా?

మనిషికి ఏ అర్హత ఉందని భూమ్మీద ఉన్నాడు? యోగ్యుడైనవాడు భూమిని నివాస యోగ్యం చేసుకొని లోకక్షేమం కోసం పాటుపడతాడు. అతడికి ప్రజల రూపంలోనే భగవంతుడు అవకాశం ఇస్తాడు. అలాంటివాళ్లు కావాలి, రావాలి. మనం రప్పించుకోవాలి. అదే మన కర్తవ్యం. పదండి ముందుకు!

- ఆనందసాయి స్వామి

రాజ్య ధర్మం

రాచరికమైనా, ప్రజాస్వామ్యమైనా మరి ఏ ఇతర ప్రభుత్వ విధానమైనా పాలకులకు ప్రజా శ్రేయమే పరమావధి. అన్ని వ్యవస్థల్లోనూ 'మంత్రి' చాలా ముఖ్యమైన వ్యక్తి. ఈ మంత్రులు ఇప్పుడే కాదు చరిత్రలోనూ, ఇతిహాసాల్లోనూ కూడా మనకు కనిపిస్తారు. మంత్రాంగం తెలిసినవాడు మంత్రి. మంత్రాంగమంటే ఆలోచన. రాజు సమర్థుడైనా, కాకపోయినా మంత్రుల సామర్థ్యం మీద రాజ్యాలు మనగలిగిన ఉదంతాలు మనకెన్నో ఉన్నాయి.

ఆంధ్ర మహాభారత శాంతి పర్వంలో ధర్మ రాజుకు భీష్ముడు చేసిన ఉపదేశం చాలా విలువైనది. రాజ్యంలో మంత్రిగా పనిచేసేవారు ఎలాంటి గుణగణాలు కలిగి ఉండాలని ధర్మ

జుడు పితామహుణ్ణి అడుగుతాడు. మంత్రి జ్ఞానవంతుడై ఉండాలి. పౌర జానపదులకు అప్పుడై ఉండాలి. ధైర్యశౌర్యమివ్వడై ఉండాలి. రాజ్యంపట్ల, రాజుపట్ల అంకితభావం గలవాడై ఉండాలి. ఉద్యోగులు- సేవకులపట్ల క్రూరంగా ప్రవర్తించరాదు. రాజకార్య నిర్వహణలో మంత్రికి పరిశుద్ధత, చిత్తశుద్ధి చాలా అవసరం. సుఖదుఃఖాలకు అతీతుడిగా మంత్రి సమచిత్తంతో తన విధులు తాను నిర్వహించుకుంటూ పోవాలి. పొగడ్తలకు, తెగడ్తలకు లొంగనివాడై ఉండాలి. ముఖ్యంగా రాజ్యంలోని పేదసాదల పట్ల కరుణాశుభై ఉండాలి. మిత్రలాభం, మిత్రభేదం ఎరిగి శత్రువును సైతం తమ రాజుకు అనుకూలంగా మార్చగల చాతుర్యం ఉండాలి. ఇన్ని చిత్రాల మధ్య మంత్రి పదవిని నిర్వహించాలి. ఇప్పటిలా నాడు మంత్రులకు పదవీకాల పరిమితి లేదు. ఒక్కొక్క రాజ్యానికి తండ్రుల కాలంలోనూ, తనయుల కాలంలోనూ సచివు

లుగా ఉండి రాజ్యక్షేమమే తమ జీవిత లక్ష్యంగా మనుగడ సాగించిన మహామాత్యులు మనకు నాటి వ్యవస్థలో కనిపిస్తారు.

మంత్రి ప్రజలకు, ప్రభుత్వకు వారధి. కొన్ని రాజ్యాల్లో మంత్రి పరిషత్తులుండేవి. ఈ పరిషత్తు ధర్మాసనంగానూ వ్యవహరిస్తుంది. ధనికుడికి, పేదకు సమన్వయం ఉండాలి. ప్రజా సమన్వయ పరిష్కారంలో ధనానికి ప్రాధాన్యమిస్తే, పేదలు ప్రభుత్వానికి దూరమవుతారు. ప్రజలు పక్షుల గుంపై డేగవంటి ప్రభుత్వాన్ని వెంబడించి తరిమి కొడతారని భారతం చెబుతోంది. మంత్రులు రాజ్యరహస్యాలను తన కుటుంబ సభ్యులకైనా చెప్పరాదు. మంత్రులు నేరాలు చేసి కోశానికి నష్టం కలిగిస్తే రాజ్యానికది పెను విపత్తు. అటువంటి మంత్రులకు శిరచ్ఛేదమో, రాజ్య బహిష్కారమో శిక్ష అవుతుంది. ఆశ్రితపక్షపాతానికి మంత్రులు

దూరంగా ఉండాలని భీష్ముడు బోధించాడు. రాజు కేవలం మంత్రుల మీద రాజ్యభారం

వేసి విలాసంగా గడుపుతున్నా, ఉదాసీనుడైనా అది రాజ్యానికి అరిష్టమే. రాజలక్షణాలను రాజనీతిని 'అముక్తమాల్యద'లో శ్రీకృష్ణదేవరాయలు చక్కగా విశ్లేషించాడు. యమునాచార్యుడు తన కుమారుడికి రాజనీతిని బోధిస్తూ రాజు నిత్యం వేదవిహితంగా ధర్మాన్ని ఆచరించాలన్నాడు. చాడీలు చెప్పే వారిని రాజు నమ్మకూడదని, అందర్నీ నమ్మినట్లు నటిస్తూ, ఎవర్నీ అతిగా నమ్మకూడదని, రాజ్య రహస్యాలను బయలుపరచేవారిని కఠినంగా దండించాలని, సజ్జనులను దూరం చేసుకోరాదని, ఎలుగుబంటి ఒక కంటితో చూస్తూ ఒక కన్ను మూసుకుని నిద్రపోయిన రీతిగా రాజు నిద్రావస్థలోనూ అప్రమత్తుడై ఉండాలని యమునాచార్యుడి రాజనీతి బోధ.

కాలం మారినా రాజ్య స్వరూపం మారినారాజుకైనా, మంత్రికైనా, రాజోద్యోగులకైనా

ఎప్పుడూ ప్రజల క్షేమమే పరమలక్ష్యం కావాలి. మన ప్రాచీన వాఙ్మయం బోధించిన ఈ సుపరిపాలనా గుణాలు నేటి పాలకులకూ శిరోధార్యమే. ప్రజాస్వామిక వ్యవస్థలో మంచి పాలకులను ఎన్నుకునే స్వేచ్ఛ ప్రజలకుంది. జనశ్రేయం పట్ల పాలకులకు ఎటువంటి బాధ్యత ఉందో, సమర్థుల్ని, నీతిమంతుల్ని, సజ్జనుల్ని, సేవాతత్పరుల్ని గుర్తించి వారికి అధికారం అప్పగించవలసిన బృహత్తర కర్తవ్యం ఈ కాలంలో సాధారణ ప్రజానీకంపై ఉంది. వ్యక్తుల సమూహమే సంఘం. వ్యక్తులు విధ్యుక్త ధర్మ నిర్వహణ పరులైతే, సంఘం బలోపేతమవుతుంది. విజ్ఞత, విచక్షణ, ధర్మబుద్ధిగల వ్యక్తులు అసంఖ్యాకంగా ఉండి తమ కర్తవ్యం సక్రమంగా నిర్వహిస్తేనే- సుఖశాంతులతో సమాజం శోభిల్లుతుంది.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

ఎంపిక ప్రధానం

‘నీకు ఏది కావాలి?’ అనే ప్రశ్నను హఠాత్తుగా ఎవరికైనా వేస్తే వెంటనే సమాధానం చెప్పలేరు ఎవరూ. ‘ఏది కావాలంటే అది ఇస్తా, వెంటనే కోరుకో’ అంటే మరింత తడబడిపోతారు. ‘ఏది కావాలంటే అది నువ్వే తీసుకో. కానీ, ఒక్క షరతు. కొద్ది క్షణాల్లో అది జరగాలి’ అంటే తబ్బిబ్బి తలకిందులైనంత పనిచేస్తారు చాలా మంది. అంతేతప్ప, తమకు ఏది కావాలో ఇద మిథ్యంగా నిర్ణయాన్ని తెలపలేరు. దానికి కారణం తమకు కావలసినదేదో స్పష్టత లేకపో వడమే.

‘కొంత సమయం తీసుకుని నిర్ణయం చెప్పు’ అంటే... ‘సరే, ఇంకా సమయం ఉంది కదా! ఇప్పుడొచ్చిన తొందరేం లేదు’ అని ఆ విషయాన్ని పక్కనపెట్టేస్తారు. అంతేతప్ప, తమకు

నిజంగా కావలసినదేదో నిర్ణయించుకుని కోరుకో వడానికి సమయం కేటాయించరు. తీరా గడువు సమీపించేసరికి ఆదరా బాదరాగా ఏదో ఒకటి కోరుకుంటారు. అందువల్ల కోరుకున్నదానిలో నాణ్యత కొరవడే ప్రమాదం లేకపోలేదు. దాని ఫలితంగా కోరినది(ఏదైనా) తమ(దగ్గర)తో ఉన్నన్నాళ్ళూ ఏదో రకమైన ఇబ్బందులు ఎదుర్కొంటూనే ఉండవలసిన పరిస్థితి రావచ్చు.

తనకు కావలసినవాటిని కోరుకునే విషయంలో మనుషులకంటే పశుపక్ష్యాదులే చాలా ముందంజలో ఉంటాయి. వాటికి ఎదురుగా ఎన్నో ఉన్నా దేన్నిపడితే దాన్ని కోరుకోవు. తమకు అవసరమైనది ఏదో, ఎంతో... దాన్నే అంతవరకే కావాలనుకుంటాయి. వాటిని సాధించుకుంటాయి. మిగిలినవాటిని అలాగే విడిచిపెట్టేస్తాయి. వాటికి ఆ నిబద్ధత ఉంది కాబట్టే, ఏ ప్రాణికి ఆ ప్రాణే వాటి పరిధిలో నియమబద్ధ జీవనాన్ని గడపగలుగుతున్నాయి. అందువల్లే అవి సుఖంగా, ప్రశాంతంగా జీవి

చగలుగుతున్నాయి. బుద్ధిజీవి అనిపించుకున్న మానవుడు, తాను ఆలోచనా శక్తిగల ప్రాణి అయినా తనకు నిజంగా కావలసిన దాని గురించి కనీసం ఒక్క క్షణమైనా ఆలోచించడు. అలాగని అక్కర్లేనివాటిని విడిచిపెట్టడు. ఫలితంగా ఎన్నో చిక్కుల్లో పడి ఇక్కట్ల పాలవుతూనే ఉంటాడు. కోరుకునే విషయంలో ‘ఏదైతే ఏం పోయిందిలే’ అనే నిర్లిప్త ధోరణి ఉండ కూడదు. ఎందుకంటే మానవ జీవితంలో నిరంతరం ఏదో ఒక అవసరం ఏర్పడుతూనే ఉంటుంది. కోరుకున్న దాన్ని ఎంపిక చేసుకునే

అవకాశమూ వస్తుంది. అలాంటప్పుడు తనకు నిజంగా అవసరమైనదాన్ని కోరుకోవాలి. ఉపయోగకరమైనదాన్ని ఎంపిక చేసుకోవాలి. అది వస్తువు కావచ్చు, స్నేహితుడు, చదువు, ఆస్తి, జీవిత భాగస్వామి... ఇలా ఏదైనా కావచ్చు. కచ్చితమైన నిర్ణయం తీసుకుని ఎంపిక చేసుకోవాలి. అనాలోచితంగా ఎంపిక చేసుకుంటే, వస్తువైతే కొన్నాళ్లు వాడి, విడిచిపెట్టి మరొకటి సంపాదించుకోవచ్చు. చదువు, ఉద్యోగాల విషయంలో శ్రమ, జీతం లాంటి విషయాల్లో తేడాలు ఉంటే సర్దుకుపోయి జీవించాల్సి

ఉంటుంది. స్నేహితుడు, జీవిత భాగస్వామి విషయంలో సంతోషంతో కాకపోయినా సర్దుబాటు ధోరణితో రాజీపడి కాలం గడపాల్సిన పరిస్థితి కలగొచ్చు. వాటి ఫలితం వ్యక్తిగతం కాబట్టి పెద్దగా ప్రమాదం ఉండకపోవచ్చు. తాము కోరుకుని ఎంపిక చేసుకునే వాటిలో సమష్టి ప్రయోజనం కలిగించేవి ఉండవచ్చు. ప్రజలే ప్రభువులైన నేటికాలంలో తమకు కావలసిన లక్షణాలున్న నాయకుణ్ని ఎన్నుకునే అవకాశం అలాంటిదే. అంత మంచి అవకాశం వచ్చినప్పుడే తమ విజ్ఞత ప్రదర్శించి సమర్థ నాయకుణ్ని ఎన్నుకోగలగాలి. దానికోసం మేధోమథనం జరగాలి.

పూర్వం రాజును కోల్పోయి, వారసులు లేని రాజ్యానికి నేతను ఎంపిక చేయడం కోసం ఏనుగు తొండానికి పూలదండ ఇచ్చి అది ఎవరి మెడలో వేస్తే వారినే గద్దె ఎక్కించేవారని కథల్లో చదువుకున్నాం. ఒక సామాన్య ప్రాణి అయిన ఏనుగు మానవుడి కంటే ఎక్కువ తెలి

వైనదా? అది ఎవరి మెడలో దండవేస్తే అతడిలో నిజంగా నాయకత్వ లక్షణాలు, పాలించే సామర్థ్యం ఉన్నట్టేనా? నేటికీ అలాంటి అలసత్వం కొనసాగాలా? చరిత్ర కథనాలు, సాక్ష్యాలు, స్వీయానుభవాలు చూస్తూ, వింటూ, చదువుతూ కూడా సదా సద్వివేచన జ్ఞానంకల మానవులమనిపించుకున్నవారు- తమకు నాయకత్వం వహించే, తమను పాలించబోయేవారిని ఎంపిక చేసుకుని ఎన్నుకునే విషయంలో అలసత్వం ప్రదర్శించడం సమర్థనీయం కాదు. అభిలషణీయం కాదు. ఎవరి కోసమో, ఏదో కోరుకోవడం కాదు. తమ కోసం, తమ బాగుకోసం, తద్వారా అందరి సంక్షేమం కోసం కచ్చితమైన ఎంపిక కోసం, తద్వారా కలకాలం వెల్లివిరిసే సంతోషాల కోసం కొద్దిక్షణాలు వెచ్చించలేరా, బుద్ధిజీవులమని నిరూపించుకోలేరా? - తలచుకుంటే సాధించగలరు!

- అయ్యగారి శ్రీనివాసరావు

సహజీవన సౌందర్యం

ప్రతి జీవీ సహజీవుల హితం కోసమే, సమాజహితం కోసమే బతుకుతోంది. అది జీవస్వభావంగా, అదే జీవ స్వభావంగా భగవంతుడు సృష్టించాడు... తెలిసినా తెలియకపోయినా! ఎందుకంటే, విశ్వకల్యాణానికి అది అవసరం, అనివార్యం కాబట్టి. ఈ పరస్పర ఆధారిత, పరస్పర సహకార వ్యవస్థ కేవలం ప్రకృతిలోని జీవ వైవిధ్యంలోనే కాదు, మన శరీరం మొదలుకొని కుటుంబం, సమాజం, ప్రపంచం, భౌగోళికం... అందు ఇందు అని ఏల... ఎల్లెడలా వెల్లివిరిసింది.

గుండె, ఊపిరితిత్తులు, జీర్ణకోశం, రక్తం, మాంసం, అస్తులు, జ్ఞానేంద్రియాలు, కర్మేంద్రియాలు... ఒకటనేమిటి శరీరంలోని తల వెంట్రుకల నుంచి కాలివేలి గోళ్లవరకూ అసంక

ల్పితంగా నిష్కామంగా ఒకదానికొకటి సహకరించుకుంటాయి. కడుపులో ఆకలివేస్తే, చేయి అన్నం కలిపి నోటికి అందిస్తుంది. కాలికి గాయమైతే, చేయి చికిత్స చేస్తుంది. చేతికేమైనా అయితే మిగిలిన అవయవాలు నేవ చేస్తాయి. దేహంలోని బాహ్యకరణాలే కాకుండా అంతర అజ్ఞాత భాగాలూ ఏ మూల ఏ అవయవానికి, ఏ కణానికి ఏ అవసరమొచ్చినా తక్షణమే స్పందించి నేవను, సహకారాన్ని అందిస్తాయి. కుటుంబమైనా అంతే. సంపాదించే యజమాని అయినా కావచ్చు, కుటుంబానికి అన్నింటా తానై ఇంటిని తీర్చిదిద్ది, కడుపారా ప్రేమతో అన్నం పెట్టే అమ్మ అయినా కావచ్చు, తండ్రికి చేదోడు వాదోడుగా ఉంటూ, వ్యాపార లావాదేవీలు చూస్తూ, తల్లికి సరకూ సరంజామ తెచ్చిపెట్టే కొడుకైనా కావచ్చు ఇంకా నౌకర్లు, చాకర్లు, ఎవరైనా, ఏ పనికి నియంత్రితులైనవారైనా, వయసుకు, హోదాకు, చేనే పని ప్రాముఖ్యతకు సంబంధం లేకుండా ఒకరికొకరు సఖ్యతతో

సహకరించుకుంటేనే, తమ తమ కర్తవ్యాలను పాలించుకుంటేనే కుటుంబం, కుటుంబ వ్యవస్థ సవ్యంగా సజీవంగా మనగలుగుతాయి. అలాగే సమాజమైనా, దేశమైనా, ప్రపంచమైనా, అంతరిక్షమైనా అవసరమైన సహకార మార్పిడి కలిగి ఉంటేనే శాశ్వత సంక్షేమం సాధ్యమవుతుంది.

భగవంతుడు దాన్ని ఏర్పరచే- లోకాన్ని సృజించాడు. ప్రకృతిని నియమించాడు. నియంత్రించాడు. మరి మనమేం చేస్తున్నాం? సాటి జీవుల్ని కాదు, సాటి మనుషుల్ని నీచస్థాయికి నిర్ణయించి ఈ సృష్టి సామ్రాజ్యానికి సమస్తం మనమే అన్న అహంకారంతో విర్రవీగుతున్నాం. స్వార్థంతో వెర్రెక్కిపోతున్నాం.

క్రూరమృగాలు కూడా తమ వేట కోసం... అంతకుమించి మరోదారి లేదు కాబట్టి... గోళ్లను, కోరలను ఉపయోగించి క్రూరత్వాన్ని (మన దృష్టిలో) ప్రదర్శిస్తున్నాయి. కానీ, అవసరం లేకపోయినా మిగిలిన జీవుల్ని శాసించే, హింసించే లక్షణం మానవులదే! విషం కళ్ళే, సర్పాలు కూడా సమాజహితాన్ని ఔదలదాల్చిన కారణంగా విషాన్ని ఔషధంగా మార్చి మనిషికి అందిస్తున్నాయి. ఆ కృతజ్ఞత కూడా లేకుండా మనిషి బతికివున్న పామును నిట్టనిలువునా మేకులు కొట్టి చర్మాన్ని ఒలిచి, అలంకరణ వస్తువులుగా తయారు చేసుకుంటున్నాడు.

మనిషంటే మనసున్నవాడు. మనిషంటే మానవత్వం ఉన్నవాడు. కానీ... మానవత్వమంటే? మనిషి జ్ఞాన సంపన్నుడు. భగవంతుడికి శరణాగతుడయ్యే మనిషి ఆ భగవంతుణ్ణే శాసించే స్థాయికి ఎదగగల శక్తిమంతుడు. అది శారీరక శక్తి కాదు. మానసిక శక్తి. ఇందీవరుణ్ణి ఇటుకమీద నిలబెట్టగలిగినవాడు. యముణ్ణి నిలదీసినవాడు. సూర్యుణ్ణి ఆపగలిగినవాడు. ప్రళయాన్ని సృష్టించినవాడు. ప్రణయాన్ని పరిమళింపచేసినవాడు. ప్రణవరూపంగా మారబోయేవాడు. ఎందుకీ రాక్షసత్వం! సమాజాన్ని ప్రేమిద్దాం. సహమానవుణ్ణి, సహజీవరాశిని ప్రేమిద్దాం. కనీసం సహకరిద్దాం. కనీసం శత్రుత్వాన్ని అంతం చేద్దాం. పాములు కుబుసాన్ని విడిచి పెట్టినట్లు మన రాక్షసత్వాన్ని వదిలించుకుని కొత్త తేజస్సుతో ప్రకాశిద్దాం.

- చక్కిలం విజయలక్ష్మి

స్వర్గం- నరకం

మనలో చాలామంది స్వర్గనరకాలను నమ్ముతారు. అవి నిజంగా ఉన్నాయా అన్న అనుమానం మనకు ఒక్కోసారి వస్తుంటుంది. 'నువ్వున్నది స్వర్గమా, నరకమా అన్నది నీ మానసిక స్థితిపై ఆధారపడి ఉంటుంది' అన్నాడు బుద్ధుడు.

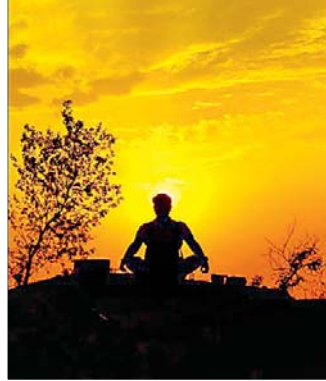
ఒకడికి మనశ్శాంతి లేదు. ఎవరో ఏదో అన్యాయం చేశారనో, మరే కారణంవల్లో అతడి మనసు గాయపడింది. అలజడి, ఆందోళన, ఒత్తిడి, నిస్పృహ, అసూయ, ద్వేషం, కోపం... ఇలా ఏదోటి అతనికి మనఃస్థిమితం లేకుండా చేశాయి. అంటే, అప్పుడతడి మనసు నరకప్రాయమైందని అర్థం. ఇక్కడ నమ్మకంతో ప్రసక్తిలేదు. అతడికది స్వానుభవం!

ఇంకొకడి మనసులో నిర్మల ప్రశాంతత. ప్రేమ, కరుణ, క్షమ, ఆర్ద్రత, వెన్నెల... ఏదోటి నెలకొని ఉన్నాయి. ఇక్కడా నమ్మకంతో పనిలేదు. ఒక అపురూప అనుభూతితో మనసు నిండి ఉంది. అదే స్వర్గం. అతడికది స్వానుభవం!

తన జీవితంలో సుఖమొక్కటే ఉండాలనుకునేవాడికి, తనకెలాంటి బాధలు కలగకూడదనుకునేవాడికి అడుగడుగునా అసంతృప్తే మిగులుతుంది. బాధే కలుగుతుంది. అనుభవాలు నరక సదృశమవుతాయి.

తన జీవితంలో దొరికినదానితో తృప్తి పడేవాడికి, తనకెంత కష్టంవచ్చినా ఓర్పుకోగలిగినవాడికి అనుక్షణం స్వర్గధామమే! ప్రతి అనుభూతి పరిపూర్ణ సంతోషభావనగా గ్రహించగలిగిన స్థితప్రజ్ఞుడు ఎంతటి దుఃఖ భాజనుడితోనైనా నిశ్చ

బ్ధంగా సంభాషించగలుగుతాడు. అతడి దుఃఖంలో పాలుపంచుకుంటాడు. తన

సుఖాల్ని అతడికి వంచిపెడతాడు. అతణ్ణి తన నరకంలోంచి బయటకులాగి తన స్వర్గంలోకి వెంటపెట్టుకుని వెళ్లిపోతాడు.

ఇది సుఖపడే కాలం, ఇది బాధపడాలన్న సమయం అంటూ ఎవరి జీవితంలోనూ ఎక్కడా రాసి పెట్టి ఉండవు. అంతా ఆ వ్యక్తి వర్తమాన మానసిక పరిస్థితిపై ఆధారపడి ఉంటుంది. అప్పటికోరిక తీవ్రతనుబట్టి ఉంటుంది.

తాను పరిమళాలను వెదజల్లాలని ప్రత్యేకంగా ఏ పువ్వు అనుకోదు. అందరినీ తన సువాసనలతో సరిసమానంగా ఆనందపెట్టడం దానికది ప్రకృతి ధర్మం. అలాగే, తన జ్ఞాన పరిమళాలతో పరిసర వ్యక్తుల్ని ప్రభావితం చేయటం- ఒక పరమజ్ఞానికది సహజగుణం! తనకు ఉన్నంతలో తోటివాడి అవసరాలు తీర్చడం ఒక నిర్మల నిస్వార్థ హృదయా

నికి జన్మతో వచ్చిన త్యాగగుణం.

స్వార్థంతో, అహంకారంతో, అసూయతో తాను సుఖపడకుండా ఇతరులను ఆనందపడనీయకుండా తన బతుకు దుఃఖభరితం చేసుకునే మనిషి జీవితం అతడికే కాకుండా అందరికీ దుర్భరమే!

మనిషి మరణానంతరం స్వర్గనరకాల్లో దేనిలోకి ప్రస్థానం జరుపుతాడో అన్న మీమాంసతో వర్తమానాన్ని అశాంతి పాలు చేసుకోవాల్సిన అవసరం లేదు.

ఇక్కడే ఈ భూమి మీదే స్వర్గనరకాల్లో దేనిలో బతకాలన్నా ఆ భగవంతుడు మనిషికి సమానమైన అవకాశాలు అడుగడుగునా సమకూరుస్తూనే ఉంటాడు. దేనిలో ప్రవేశించటమా అన్నది ఆ మనిషి చేతుల్లోనే ఉంది!

- తటవర్తి రామచంద్రరావు

చార్ధామ్ యాత్ర

భగవంతుడు మనిషికి ప్రసాదించిన అనేక వరాల్లో ఉత్తమమైంది ప్రకృతి. అలాంటి ప్రకృతి రసార్ణవ ఆకృతిగా ప్రకటితమైతే- హిమాలయ పర్వత పంక్తుల సౌందర్యమై విలసిల్లుతుంది. ఆ హిమవన్నుగాల చెంత ఉన్న ఉత్తరాఖండ్ రాష్ట్రం లోని నాలుగు దివ్యస్థలాల్ని చార్ధామ్ గా వ్యవహరిస్తున్నాం. యమునోత్రి, గంగోత్రి, కేదార్ నాథ్, బదరీనాథ్ క్షేత్రాల దర్శన సమాహారాన్ని చార్ ధామ్ యాత్రగా పరిగణిస్తారు. ప్రతి సంవత్సరం అక్షయ తృతీయనాడు ఈ యాత్ర ప్రారంభమవుతుంది. ఈసారి మే రెండునుంచి ఆరంభమయ్యే ఈ యాత్రలో వేలాది భక్తులు పాల్గొంటున్నారు. చార్ధామ్ క్షేత్రాల యాత్రకు హరిద్వార్ ను ముఖ ద్వారంగా భావిస్తారు. భగీరథ యత్నానికి తల వంచి, చండప్రచండమైన వేగంతో, గంగ శివుడి

జటార్ముటంలోకి దూకింది. ఆ గంగ హిమ పర్వతాల నుంచి జనావాసాల్లోకి వచ్చింది హరిద్వార్ లోనే! ఇక్కడ నీల పర్వతంపై నెలకొన్న చాందీదేవి, బిల్వ పర్వతంపై ఉన్న మానసాదేవి ఆలయాల్ని భక్తులు సందర్శిస్తారు. హరిద్వార్ నుంచి రిషికేశ్ కు భక్తులు చేరుకుంటారు. క్షీరసాగర మథనంలో ఆవిర్భవించిన హాలాహలాన్ని మహాదేవుడు నేవించిన ప్రదేశంగా వ్యవహరించే నీలకంఠ మహాదేవాలయాన్ని దర్శిస్తారు. ఇక్కడే ఉన్న రామ్, లక్ష్మణ్ ఝూలాలు, వసిష్ఠ గుహ, భరత్ మందిరాల్ని తిలకిస్తారు.

చార్ధామ్ యాత్రలో మొదటి క్షేత్రమైన యమునోత్రికి డెహ్రాడూన్, ముస్సోరీల మీదుగా భక్తులు పయనమవుతారు. యమునా నది పర్వతాగ్రాల నుంచి కిందకు దిగిన ప్రదేశం యమునోత్రి. హనుమాన్ చట్టి నుంచి 14 కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉన్న ఈ క్షేత్రానికి కాలినడకన లేదా గుర్రాల మీద భక్తులు వెళ్తారు. సముద్రమట్టానికి 3,165 అడుగుల ఎత్తులో ఉన్న ఈ ప్రాంతంలో

యమునాదేవి ఆలయం గోచరమవుతుంది. కిలోమీటరు దూరంలో ఉన్న భారీ పర్వతాన్ని అధిరోహిస్తే యమున జన్మస్థలి దర్శనమిస్తుంది.

యమునోత్రి నుంచి ఉత్తరకాశి మీదుగా గంగనాని, ధూలి ప్రాంతాల్ని దర్శించి భక్తులు గంగోత్రికి చేరుకుంటారు. సముద్రమట్టానికి మూడు వేల అడుగుల ఎత్తులో ఈ ప్రదేశం ఉంటుంది. భగీరథుడి తపోఫలితంగా గంగాదేవి నదీరూపంలో భూమిపై అడుగిడిన చోటుగా భావించే స్థలంలో పవిత్రమైన శిల ఉంటుంది. సహజసిద్ధంగా ఏర్పడిన ఈ శిలాకృతిని శివలింగంగా భక్తులు పూజిస్తారు. గంగమ్మ దూకుడును తట్టుకుని తన జటార్ముటంలో బంధించేందుకు శివుడే ఇక్కడ కూర్చున్నాడని స్థల పురాణం. గంగోత్రిలో మంచు కారణంగా ఏటా ఆరు నెలల పాటు మూసి ఉండే గంగా మాత ఆలయాన్ని, అక్షయ తృతీయ నుంచి దీపావళి వరకు తెరుస్తారు. ఈ ఆలయానికి 18 కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉన్న గోముఖ్ ను గంగానది జన్మస్థలిగా భావి

స్తారు. ఇక్కడ భాగీరథి ప్రవహిస్తుంది. ఇది దేవప్రయాగ దగ్గర అలకానంద నదితో సంగమమై గంగానదిగా మారుతుంది.

గంగోత్రి నుంచి శ్రీనగర్, రుద్రప్రయాగ, గౌరీకుండ్ మీదుగా భక్తులు మూడో దివ్యధామమైన కేదార్ నాథ్ కి చేరుకుంటారు. ఈ జ్యోతిర్లింగ క్షేత్రం సముద్ర మట్టానికి 12 వేల అడుగుల ఎత్తున ఉంటుంది. హరుడు, కేదారేశ్వరుడిగా

అంతర్వ్యమి

వెలసిన ఈ క్షేత్ర వైభవం స్కాంద పురాణంలో ఉంది. ఓసారి పార్వతీదేవి కేదార క్షేత్ర విశేషాల్ని వివరించమని పరమశివుణ్ణి ప్రశ్నించింది. 'దేవతల్లో విష్ణువు, సరోవరాల్లో సాగరం, నదుల్లో గంగ, పర్వతాల్లో హిమాలయం, భక్తుల్లో నారదుడు, గోవుల్లో కామదేనువు, పురాల్లో కైలాసం, క్షేత్రాల్లో కేదారం నాకు పరమ ప్రియమైనవి' అని మహేశ్వరుడు పేర్కొన్నాడట. సృష్టి ప్రారంభం నుంచి నేను బ్రహ్మరూపాన్ని ధరించి, పరబ్రహ్మతత్వాన్ని సాధించడానికి ఈ క్షేత్రంలో నివసిస్తున్నానని శివుడు వెల్లడించాడని చెబుతారు. కేదార్ నాథ్ లో మహాదేవుడు లింగాకృతిలో కాకుండా, త్రిభుజాకారంలో దర్శనమిస్తాడు. ఈ ఆలయం ఏటా మే నుంచి అక్టోబర్ వరకే తెరిచి ఉంటుంది. పాండవులు స్వర్గరోహణం చేసిన సన్నిధి, జగద్గురువు ఆదిశంకరాచార్యులు కైవల్యం పొందింది ఇక్కడేనని ప్రతీతి.

చార్ధామ్ యాత్రలో నాలుగో దివ్యస్థలి బదరీనాథ్. హిమాలయాల్లోని నీలకంఠ పర్వతాల నేప

థ్యంలో నర, నారాయణ కొండల నడుమ, అలకానంద నదీ తీరాన విష్ణు రూప బదరీనాథుడు కొలువుతీరి ఉంటాడు. ఈ ఆలయం ఏడాది పొడుపునా తెరిచే ఉంటుంది. గర్భాలయంలో ధ్యానముద్రాంకితుడైన శ్రీహరి విగ్రహం గోచరమవుతుంది. ప్రధాన ఆలయంతోపాటు ఆదిబద్రి, యోగధ్యాన్ బద్రి, బృధా బద్రి, భవిష్య బద్రి పేరిట మరో నాలుగు ఆలయాలు ఉంటాయి. ఇక్కడ పంచ ప్రయాగలుగా పేర్కొనే దేవ, రుద్ర, నంద, కర్ణ, విష్ణుప్రయాగలు దర్శనీయ ప్రదేశాలు.

మన దేశం 'సమోనమామి' అంటూ ఆరాధించదగిన కర్మభూమి, పుణ్యభూమి. ఆనేతు హిమాచలం ఎన్నో దివ్యసన్నిధులు ఇక్కడ నెలకొన్నాయి. ఈ మహనీయ స్థలాల్ని శ్రద్ధ, భక్తి, విశ్వాసాలతో దివ్య, భవ్య, ఆధ్యాత్మిక పెన్నిధులుగా నేవించాలి. అప్పుడే యాత్ర సిద్ధి, చిత్తశుద్ధి, అలోకికమైన ఆత్మానంద లభి చేకూరుతాయి.

- డాక్టర్ కావూరి రాజేశ్ పటేల్

అంతర్ జ్ఞాన

ఈ ప్రపంచం సుఖదుఃఖాల సమాహారం. ఎంతటి ధన రాశి ఉన్నా, ఎంతటి విద్యత్తు ఉన్నా, ఎంతటి యోగదృష్టి ఉన్నా- దుఃఖం తప్పదు! అంతరంగంలో ఆధ్యాత్మిక ప్రకంపనలు చెలరేగినప్పుడు, ప్రాపంచిక విజయాలకన్నా జీవన ప్రయోజనం మరింత గొప్పదని తెలుస్తుంది. అప్పుడే ఒక జ్ఞానజ్యోతి భాసిస్తుంది. ఒక అంతస్ఫూర్తి మేలుకుంటుంది. ఒక అంతర్జ్వాల ప్రజ్వరిల్లుతుంది. అప్పుడే సుఖదుఃఖాలకు అతీతమైన ఒక అద్భుత కిరణం ప్రసరిస్తుంది.

సుఖదుఃఖాలు ఇసుక, పంచదార లాగా కలిసిమెలిసి ఉంటాయి. ఒక చీమ లాగా వాటిని వేరు చేయగలిగితే మిగిలేది ఆనందం. దీనికి ఎంతో నైపుణ్యం కావాలి. అంతరంగ మధనం కావాలి. అప్పుడే ఆధ్యాత్మిక పురోగమనం సాధ్యపడుతుంది. యోగదృష్టి పెంపొందించిన సాధుపురుషుల మధ్య జీవితాన్ని గడపాలి' అని రామకృష్ణ పరమహంస చెప్పేవారు.

ఆధ్యాత్మిక లోకాలకు ధ్యానమే మార్గం. ధ్యానం మన

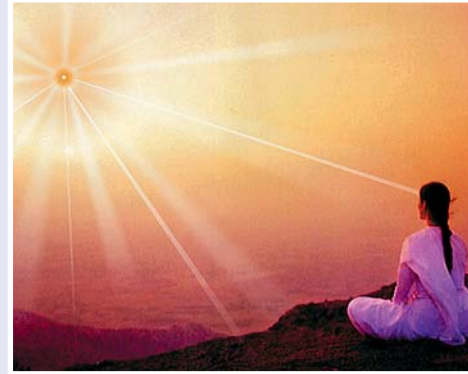
సుకు సంబంధించినది. ఎంతో ఏకాగ్రత ఉంటేనే అది సాధ్యం. ఆలోచనలతో నిండిన మనసు అనేక మార్గాల్లో పనిచేస్తుంటుంది. మెరుపు వేగాన్ని మించిన ఆలోచనలు శరీరం ఏ పని చేస్తున్నా సాగుతూనే ఉంటాయి.

ఏకాంతాన్ని కోరుకోవడంవల్ల ఆలోచనల ప్రవాహం ఆగిపోదు. నిశ్శబ్ద తీరాల్లో నిలబడినా సముద్ర తరంగాల ఘోష (ఆలోచనలు) వినిపిస్తూనే ఉంటుంది. మనసును నియంత్రించడమే ఏకైక మార్గం.

దైవంపై దృష్టిని ఏకాగ్రం చేయడం ఒక పద్ధతి. ధనుర్విద్య నేర్చుకొనడానికి ముందు బాణాలను పెద్ద వస్తువులపై గురి పెట్టాలి. తరవాత నెమ్మదిగా చిన్నదైన లక్ష్యంపై మనసును కేంద్రీకరించాలి.

మొదట భగవంతుడి రూపం ధ్యానిస్తూ నెమ్మదిగా మనసులో పరమాత్ముని రూపరాహిత్యం వైపు తిప్పాలి.

చిన్నతనంలో పలకపై పెద్ద అక్షరాలు రాస్తాం. నెమ్మదిగా ఏకాగ్రతతో చిన్న అందమైన అక్షరాలు రాయడం అలవడుతుంది. అలాగే మనసును మొదట భగవంతుడి రూపంపైన ఉంచితే, దారి తప్పే ప్రసక్తి ఉండదు. ఓడలో దిక్కుచి సరిగా పనిచేస్తున్నంత కాలం ఓడ క్షేమంగా ప్రయాణం చేసినట్లు

భగవంతుడివైపే మనసు ఉంచితే ఏదోనాడు తీరం చేరవచ్చు. ఒక్క సెకనులో ఆలోచనలు చెల్లాచెదురైపోతాయి. అప్పుడు

వాటిని నియంత్రించడం మనసుకు చాలా కష్టమవుతుంది.

సుస్థిరమైన మనసే భగవంతుడివైపు మార్గం చూపుతుంది. ఆలోచనల అలజడి లేని మనోమందిరంలో భగవంతుడు నిశ్చలంగా ప్రకాశిస్తాడు. మనసును భగవంతుడివైపు ఏకాగ్రం చేయగలిగితే, అంతకుమించిన మహనీయ యోగం మరొకటి లేదు. అప్పుడే మనలో అంతర్వైత్రం తెరుచుకుంటుంది.

శాశ్వత తేజస్సు నుంచి ప్రసరించిన కిరణం మనిషి అని తెలుసుకున్నప్పుడు అజ్ఞానం ఉండదు. అజ్ఞానం లేనప్పుడు దుఃఖం ఉండదు. కాంతి దుఃఖిస్తుందా? ఆనందమయ అనంతం నుంచి కాంతిరేఖ తెగిపోవడం జరగదు.

తరంగానికి, సముద్రానికి తేడా లేదు. మానవ కిరణానికి, భగవత్ సూర్యుడికి తేడా లేదు. ఈ జ్ఞానం ఉన్నప్పుడు ఇసుక రేణువులో స్వర్గధామం చూడవచ్చు.

తుపానులు చెలరేగే సముద్రాలపై ప్రయాణం దేనికి? రూపరహితమైన ప్రేమస్వరూపం నీ గుండెల్లో ఉంది కదా! ఆయన నీలోనే వెలుగుతున్నప్పుడు నీవెక్కడ ప్రారంభించావో అక్కడే నీ మహాయాత్ర ఆగిపోతుంది.

— కె.యజ్ఞన్న

అన్న ప్రసాదం

భారతీయ సంస్కృతికి మోక్షమే లక్ష్యం. అంతః కరణ శుద్ధి ద్వారా ఇది సాధ్యం. అంతఃకరణ శుద్ధికి ఆహారశుద్ధి అవశ్యకం. శుద్ధమైన ఆహారం ప్రశాంత జీవనానికి ప్రథమ సోపానం. 'ఆహారం శుద్ధంగా ఉండాలి. అప్పుడే భోక్త బుద్ధివల్ల స్మృతి దృఢమవుతుంది. స్మృతివల్ల హృదయ దృఢత్వం, దానివల్ల ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం కలుగుతుంది' అని ఛాందాగ్యోపనిషత్తు. భుజించడానికి ముందు ఆహార పదార్థాలను భగవంతుడికి నివేదన చేయాలి. అప్పుడది 'అన్నప్రసాదం'గా మారు తుంది. ప్రసాదగుణం గల భోజనం మనసును ప్రసన్నం చేస్తుంది. భగవద్గర్భంలో ప్రయాణిం చడానికి సాత్వికాహారం ఇలా తోడ్పడుతుంది. త్రికాలజ్ఞులైన మహర్షులు అన్నాన్ని గురించి ఎన్నో విషయాలు పేర్కొన్నారు.

ధర్మ సాధనకు శరీరమే మూలం. శరీరం ఉంటేనే పురుషార్థాలు పొందగలుగుతారు.

ఆరోగ్యవంతులే ధార్మిక, సామాజిక రంగాల్లో రాణిస్తారు. ఈ శరీరానికి, దీని ఆరోగ్యానికి ఆధారం అన్నమే. 'కోటి విద్యలూ కూటి కొరకే', 'ఏ పాటు తప్పినా సాపాటు తప్పదు...' లాంటి సామెతలు అన్న ప్రాధాన్యాన్ని చాటుతున్నాయి. లోతుకుపోయి ఆలోచిస్తే అవి ఎంత సార్థకతతో తెలుస్తుంది. వేదంలో 'ఆకలి మానవులకు మహత్తర శత్రు'వని ఉంది. ఆకలి ఒక వ్యాధి అనీ, దీనికి ఔషధం ఆహారమే అని శంకర భగ వత్పాదులు నెలవిచ్చారు. ఈ వ్యాధి లేకపోతే లోకంలో ఆకృత్యాలకు తావేలేదు. మితాహారంతో క్షుద్బాధను తగ్గించుకుంటే హితం చేకూరుతుంది. 'అన్నమో రామచంద్రా' అని అల్లాడే దీనులకు పట్టెడన్నం పెట్టడం కంటే పవిత్ర మతం ఏదీలేదని వివేకానందులు చాటారు.

అత్యంత నియమబద్ధ ఆహారాన్నే ఆర్షసంప్ర దాయం ఇష్టపడుతుంది. తినడం, తాగడం, నిదురించడం.. మొదలైనవి సర్వప్రాణి సాధారణం అయితే వాటికి మితం ఉండాలి. విశృంఖలత అనర్థాలకు దారితీస్తుంది. అమితమూ, అనియతమూ అయిన ఆహారంవల్ల కీడు కలు

గుతుందని స్మృతుల ప్రబోధం. దేశ, కాల, వయో, అవస్థా భేదాలను అనుసరించి వైద్య శాస్త్రం ఆహార నియమాలు పేర్కొన్నది. స్మృతులు, శాస్త్రాలు పేర్కొన్న ఆహార నియమాలు శరీర ఆరోగ్యానికేగాక, పరమార్థ సాధనాలుగా కూడా ఉపయోగపడతాయి.

అంతరింద్రియం మనసు. మనసు ప్రేరణ చేతనే బాహ్యేంద్రియాలు ప్రవర్తిస్తాయి. మనసు సరైన స్థితిలో ఉంటే మానవుడు, లేక పోతే దానవుడు. ఆత్మ సాక్షాత్కారానికి మూలం మనసు. అదే మోక్షసాధనం. మానసిక శుద్ధి ఆహార శుద్ధిపై ఆధారపడి ఉంటుంది. సాత్విక, రాజస, తామస ఆహారాలను అనుసరించి ఆయా గుణాలూ వస్తాయని ప్రాచీనుల విశ్వాసం. రసవంతం, స్వచ్ఛం, మధురం అయిన ఆహారం- ఆయుష్షు, ఆరోగ్యం, బలం, సుఖం కలిగిస్తుంది. ఇది సాత్వికాహారం. కారం, ఉప్పు, పులుపు, ఎక్కువగా ఉంటే రాజసాహారం- దుఃఖప్రదం. అతిగానో తక్కువగానో వండిందీ, దుర్వాసన వేసేదీ, ఎంగిలిదీ- తామసాహారం- విషప్రాయం. వీటిలో సాత్వికాహారం ఉత్తమం

అని గీతోపదేశం.

ఒకే ఆహారం సందర్భాన్ని అనుసరించి మంచిగానో చెడుగానో మారుతుంది. ఒకే ఆహారం ఒక వ్యక్తికి బలకరం, ఇంకో వ్యక్తికి రోగకారకం! దేశకాల పాత్రలననుసరించి ఆహారాన్ని ఎన్నుకోవాలి. ఎవరి ఆహారం వారే వండుకొని తినడం 'స్వయంపాకం'. ఎక్కడపడితే

అక్కడ, ఏది పడితే అది తినేవారికి 'స్వయంపా కులు' పరిహాసపాత్రలు. మోదుగ, అరటి, నేరేడు, మామిడి ఆకుల్లో భోజనం శ్రేష్ఠం. తూర్పుకు తిరిగి తినాలని పెద్దల మాట. వరసలో తీపి, ఉప్పు, పులుపు పదార్థాలు తినాలి. మొదట ద్రవపదార్థం, తరవాత ఘనపదార్థం, చివర మరలా ద్రవపదార్థం తీసుకోవాలి. తడి బట్టా, తడి తలా ఉండకూడదు. రెండుసార్లే భోజనం. భోజనానికి ముందు, తరవాతా కాళ్లు, చేతులు, నోరు శుభ్రం చేసుకోవాలి. పంక్తిలో నుంచి మధ్యలో లేవకూడదు. పిల్లలకు, వృద్ధులకు ముందు వడ్డించాలి. పాడుబడిన ఇళ్ళూ, గుడులూ భోజనానికి పనికిరావు. పెరుగును తప్ప మిగతావాటిని ఒక్క రాత్రి గడిస్తే స్వీకరించకూడదు. శత్రుషక్షంవారు, దొంగ సాక్ష్యాలు చెప్పేవారు, కోపిష్ఠులు పెట్టే అన్నం తినరాదు.

పారంపర్యంగా చెప్పుకొనే కథ ఒకటుంది. ఒక గ్రామాధికారి ఇంట సన్యాసి ఒకడు భోజనం చేశాడు. అన్నం తిన్న తరవాత అతడి మెదడులో చెడు ఆలోచనలు పుట్టుకొచ్చాయి. ఆ ఇంట్లో ఆడుకునే బాలుణ్ణి చూశాడు. బాలుడు

ధరించిన ఆభరణాలు కాజేయాలనే కోరిక పుట్టింది సన్యాసికి. ఇంతలో పెద్ద దగ్గుతెరకమ్మి, సన్యాసి తిన్నదంతా బయటకు వచ్చేసింది. మరుక్షణమే అతడి మనసు మంచిగా మారింది. ఈ మార్పుకు కారణం ఏమిటా అని ఆరా తీశాడు. ఒక దొంగ కానుకగా ఇచ్చిన పదార్థాలనే గృహస్థు తనకు పెట్టాడని సన్యాసి తెలుసుకున్నాడు. దొంగసొమ్ము కాబట్టే, తన మనసులో చోర గుణం పుట్టిందని గ్రహించాడు. ఇలాగే హింస మూలంగా సంపాదించిన సొమ్ము కూడా సుఖంగా భోజనం చెయ్యనీయదు. పాండవులు రాజసూయ యాగ సందర్భంలో ఎందరో రాజులను హింసించారు. ఆ రాజ్యసంపద వారికి సంతోషాన్నివ్వలేదు. 'నెత్తురు కూడే' మిగిలింది. ఈ విషయాన్ని దేవీ భాగవతం ప్రవచించింది.

న్యాయార్జ్ఞతమైన కలోగంజో ఏదైనా దాన్ని భగవంతుడికి సమర్పిస్తే అన్న ప్రసాదం అవుతుంది. భగవత్ ప్రసాదం సంతృప్తిని, సంతోషాన్ని ఇస్తుంది.

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

ఉన్నత వ్యక్తిత్వం

ప్రతి వ్యక్తి గొప్పవాడు కావాలని కలలు కంటుంటాడు. ఇది సహజం. కానీ, అందరికన్నా గొప్పవాడు కావాలని కొందరు ఆరాటపడతారు. అలా కావటానికి చేతనైన అన్ని రకాల విధానాలూ అనుసరిస్తారు. అడ్డదారులు తొక్కుతారు. అవినీతికి సిద్ధపడతారు. అనాయాసంగా, నిస్సంకోచంగా అబద్ధాలు ఆడతారు.

కొందరు విశేషంగా ధనం సంపాదించి, తాము గొప్పవారమనే భ్రమతో గర్విస్తారు. మరికొందరు హోదా లభించగానే అధికార దర్పం, అహంకారం ప్రదర్శిస్తారు. ఇది కూడా ఆధిక్యతాభావం వల్లనే!

కొందరు తమకంటే అందరూ తక్కువ స్థాయిలోనే ఉండాలని కోరుకుంటారు. తమ

కన్నా ఎవరు మించిపోతున్నా భరించలేరు. అసూయతో కుమిలిపోతారు. వారిమీద కక్షగా ఉంటారు. అవకాశం లభిస్తే, ఏదో విధంగా, తమకన్నా అధికులకు అవకారం చేస్తారు. వారికి కష్టనష్టాలు కలిగినప్పుడు, లోలోపల సంతోషపడుతూ, పైకి కపట సానుభూతి ప్రకటిస్తారు.

దుర్యోధనుడికి సుయోధనుడు అనే మరొక పేరు ఉంది. నిజానికి అతడు అసూయాధనుడు. పాండవుల ఔన్నత్యాన్ని, ఆధిక్యతను సహించలేక పోతుండేవాడు. బాల్యం నుంచే పాండవుల పట్ల అసూయ, ద్వేషం కలిగి ఉండేవాడు.

అసూయ అగ్ని వంటిది. ద్వేషమూ అంతే. ఏ కర్ర నిప్పు ఆ కర్రనే కాల్చినట్లు, ఎవరు అసూయాపరులో, వారినే అసూయాద్వేషాలు దహిస్తాయి. ఇది నిత్య సత్యం. 'స్పర్ధయా వర్ధతే విద్య'- చదువులో

అసూయ తప్పులేదు. కానీ, అది ద్వేషపూరితంగా ఉండకూడదు. పోటీతత్వంతో, పట్టుదలగా విద్య నేర్వాలి. వాయిదాలు వేయకుండా విద్యాకృషి చెయ్యాలి. 'రేపు చదవొచ్చు' అని బద్ధకిస్తే, చివరికది పరీక్షల సమయం

దాకా ఆచరణగా మారదు! అప్పుడు ఆందోళన, ఆవేదన పడుతూ ఆరోగ్యభంగం చేసుకోవాల్సి ఉంటుంది. కొందరు నిరాశా నిస్పృహలకు లోనై ఆత్మహత్యకు పాల్పడతారు. ఇవన్నీ చేయకూడని పనులే.

'కృషితో నాస్తి దుర్నిక్షం'- నిరంతర కృషి ఒక్కటే విజయ ద్వారాలకు తాళపు చెవి. మరే అడ్డదారులూ ఉండవు. సత్కార్యాలకు ఆలోచన-ఆచరణ మధ్య ఆలస్యం ఉండకూడదు. కర్ణుడు ఎడం చేత్తో బంగారు పాత్రను దానం చేయటానికి గల కారణం చెబుతూ- 'చెయ్యి మార్చుకునే లోగా మనసు మారిపోవచ్చు' అనటం అందరికీ ఆదర్శం. ప్రజాసేవ చేస్తామనేవారికన్నా, చేస్తున్న వారినే ప్రజలు నమ్ముతారు.

భక్తిని బోధించేవారిని కాకుండా, భక్తిగా జీవించేవారినే భగవంతుడు నైతం ఇష్టపడతాడు. అసూయ లేకపోవటం ఎంత గొప్పదంటే- అసూయలేని షేక్ మహిళగా, అత్రి

మహర్షి అర్థాంగిగా వినుతికెక్కిన అనసూయా దేవి పుత్రుడిగా జన్మించటానికి, త్రిమూర్తి స్వరూపుడైన దత్తాత్రేయుడు ఇష్టపడ్డాడు.

అసూయలేని హృదయం పరిశుద్ధ దేవాలయం. అసూయ లేదంటే, ప్రేమకు నిలయమని అర్థం. ప్రేమ పున్నమి వెన్నెల వంటిది. అందర్నీ ఆకట్టుకొంటుంది. భగవంతుని కూడా ప్రసన్నుణ్ణి చేస్తుంది. అసూయ లేనివారికి ద్వేషం ఉండదు. శత్రువులూ ఉండరు.

ఉన్నత వ్యక్తిత్వం కేవలం అసూయా రహితులకే సాధ్యం. మనం మన దేహంలోని రోగాల నుంచి విముక్తి పొందటానికి తహతహలాడతాం.

అసూయ నుంచి విముక్తి పొందటానికూడా తహతహలాడాలి. అప్పుడే నిజమైన ఆధ్యాత్మిక జీవితం సాధ్యపడుతుంది.

- కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

దొంగలు పాలకులు కారాదు!

నీతి-నేత-న్యాయం... ఈ మూడింటికీ అనుబంధం ఉంది. నడవవలసిన పద్ధతి 'నీతి'. నడివేవాడు 'నేత'. దీనికి 'నాయకుడు' పర్యాయపదం. నీతిని నిలిపే వ్యవస్థ 'న్యాయం'.

నీతి, న్యాయం లేనివాడు 'నేత' అనిపించుకోడు. ఒక వ్యవస్థను ప్రజాక్షేమపరంగా, ధర్మబద్ధంగా నడపడమే 'న్యాయం'. ఈ న్యాయంలో క్షుణ్ణమైన పరిజ్ఞానం, నీతితో కూడిన జీవన విధానం కలిగినవాడే నాయక శబ్దానికి అర్హుడు. నేత నీతి తప్పితే అతడు పాలనకు అనర్హుడు- అని ప్రాచీన ధార్మిక వాంగ్మయం స్పష్టంగా పేర్కొంది.

పాలనలో నైతికత లోపిస్తే ప్రజలూ నీతి తప్పుతారు.

నీతి తప్పిన ప్రజలకు అవినీతిపరుడే నేత కావాలనే కోరిక వుడుతుంది. తద్వారా వారి అవినీతులకు భద్రత లభిస్తుందనే ఆశ కారణం. అలాంటి నేతలకు భాగవతం 'దోపిడిదారులు' అనే పేరు పెట్టింది.

ఒకప్పుడు భూదేవి గోరూపంతో పురుషోత్తమంకి దర్శనమిస్తుంది. సన్యాసులు, ఓషధులు ఇవ్వని గొడ్డుటావుగా కనిపించిన భూమాత- 'నీకు ముందున్న (పూర్వపు) రాజు ప్రజాధనాన్ని భోగాలకు వినియోగిస్తూ, అవినీతిపరులతో మసలాడు. దోపిడిదారులైన నాయకులు, అధికారుల ఏలుబడితో నేను వట్టిపోయాను. అందుకే నేను ఇవ్వవలసిన ఆహారాది సంపదలను ఇవ్వలేకపోయాను' అని వాపోతుంది. తిరిగి పురుషుడు తన ధర్మ సరళితో,

న్యాయపాలనతో భూమిని పాడినిచ్చేదిగా చేయగలిగాడు. ఇది భాగవత గాథ. అవినీతి పాలనలో దేశం దరిద్రమవుతుందని ఈ గాథలోని బోధ. అధికారం, సంపద రాజుకు (పాలకుడికి) అందుబాటులో ఉంటాయి. అందుకే రాజైనవారికి నైతిక సంస్కారం బాగా అవసరం.

పాలకుడిలో చౌర్యబుద్ధి ప్రవేశిస్తే వ్యవస్థలో అధికారులందరికీ ఆ బుద్ధి సంక్రమిస్తుంది. అది దేశ దారిద్ర్యానికి హేతువవుతుంది.

మన దగ్గరనుంచి రెండు లక్షలు దోచుకొనే నాయకుడు, తన అధికారం కోసం మనకు రెండు వేలు చేతిలో పెట్టవచ్చు ప్రత్యక్షంగా మనకు దక్కిన మొత్తాన్ని చూస్తున్నాంగానీ, పరోక్షంగా మననుంచే అతడు దోచుకోబోతున్నాడన్న వాస్తవాన్ని మనం తెలుసుకోలేనప్పుడు మూర్ఖులమే.

ప్రజాధనాన్ని స్వార్థంకోసం వాడే నేతలను 'దొంగలు'గా చిత్రించింది రాజనీతి శాస్త్రం. నిష్కపట నైతిక చరిత్ర లేనివాడు ఏ వ్యవస్థకీ

నాయకుడు కారాదని రామాయణంలో స్వయంగా రాముడి వాక్కు.

అవినీతిని శిక్షించే హక్కు నీతి కలిగిన పాలకుడికే ఉంటుంది. 'తాను ధర్మమార్గాన ఉంటూ, అధర్మాన్ని దండించే నాయకుడినే ప్రజలు మన్నిస్తారు. అతడికే ఇహపరాలు లభి

స్తాయి' అని అయోధ్యకాండలో రాముడు భరతుడితో చెప్పిన మాట.

'రాజ్యంలో అందరూ ధన ధాన్య సమృద్ధితో ఉండాలి. అన్ని వృత్తులవారూ పాలన వల్ల సంతృప్తి పొందగలగాలి. సకాలంలో దోషిని శిక్షించాలి. నిర్దోషిని నిష్కారణంగా శిక్షించినా, దోషిని విడిచిపెట్టినా ఆ పాలకుడు పాపాత్ముడవుతాడు' అని రామ రాజనీతి బోధ.

ప్రజల మాన ప్రాణ ధనాలకు రక్షణ కల్పించలేనప్పుడు ఆ పాలన వ్యవస్థ ఉన్నా లేనట్లే లెక్క. దీనినే 'అరాచకస్థితి' అనవచ్చు.

పైగా ఆ రక్షణ రాహిత్యానికి పాలకులే కారణమైతే అది అసురత్వం. ప్రజలనుంచి రాబట్టిన పన్నులను, వారి క్షేమానికి వినియోగించని రాజు దారుణ ఫలితాలను ఎదుర్కోవాల్సి వస్తుందని పురాణేతి హాసాలు వివిధ సందర్భాల్లో చెబుతూనే ఉన్నాయి.

మారణాయుధాలతో ప్రజలను భయపెడుతూ,

తన ఉనికికోసం అధర్మంగా హింసను ఆచరిస్తూ, సంపదలను హస్తగతం చేసుకొని, ఆస్తులను అక్రమంగా ఆక్రమించేవాళ్లను 'ఆతతాయు'లంటారనీ, అలాంటి ఆతతాయులైన దుర్మార్గులను శిక్షించి తీరాలని శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడికి చేసిన బోధ.

సుపరిపాలనను సుప్రతిష్ఠితం చేసే రాజనీతి శాస్త్రాన్ని యుగాలనాడే అందించిన మన ఆర్ష గ్రంథాలు నేడు మన బుద్ధులకు స్ఫూర్తినివ్వాలి. నిజమైన రక్షకులను, నీతిపరులను గుర్తించి ఎంచుకొనే కీలక తరుణంలో ప్రజల్లో నైతికత మేల్కొనాలి. ప్రలోభాలకు లోనుకాకుండా, తాత్కాలిక స్వార్థానికి లొంగకుండా శాశ్వత క్షేమాన్ని కోరుకొనే సంస్కారం ప్రజాస్వామ్యంలో ప్రజల్లో ఉండాలి.

నీతితప్పిన పౌరులకు న్యాయాన్నీ, క్షేమాన్నీ పొందే అర్హత కూడా ఉండదు కదా!

- సామవేదం షణ్ముఖశర్మ

పుత్రవ్యామోహం

పుత్రోత్సాహం తండ్రికి పుత్రుడు జన్మించినప్పుడు కాదు- ఆ కుమారుడు పెరిగి పెద్దవాడై, గుణవంతుడై, పేరు ప్రఖ్యాతులు సంపాదించినప్పుడే వాస్తవంగా కలుగుతుందని ప్రసిద్ధ శతక పద్యం చెబుతోంది. భారతీయ సమాజంలో పున్నామనరకం నుంచి రక్షించేవాడు పుత్రుడనే భావన ఉంది. అందుకే అన్ని కాలాల్లో పుత్రసంతానాన్ని కోరుకునేవారు కనిపిస్తారు. పుత్రకామేష్టియాగం గురించి తెలిసిందే. పుత్రులు తమ కుటుంబ భౌతిక సంపదలకే కాదు- సద్గుణ సంపత్తికి, సత్సంప్రదాయాలకు, ధార్మిక జీవనానికీ వారసులు కావాలి. శైశవం నుంచి తల్లిదండ్రులు తమ పిల్లల పోషణలో చూపే శ్రద్ధ, తమ వారసుల్ని గొప్పవారిగా

తీర్చిదిద్దాలనే తపన ఫలించి భవిష్యత్తులో వారు సంస్కారవంతులై గొప్ప వ్యక్తిత్వంతో విరాజిల్లుతారు. దీనికి భిన్నంగా పుత్రులు తమ సంపదకు వారసులని, వారు తమకన్నా ఎక్కువ సంపాదించాలని వస్తుసంస్కృతినే బోధిస్తూ స్వార్థచింతనకు, అక్రమార్గనకు, అధర్మాచరణకు తమ సంతానాన్ని వారసులుగా తీర్చిదిద్దుతున్నవాళ్లు ప్రజాస్వామిక వ్యవస్థలో కొల్లలుగా మనకు కనిపిస్తున్నారు. పుత్రులపై ప్రేమ ఉండటం తప్పు కాదు. వారిని అధర్మవర్తనులను కావించేటంతటి అభిమానం- దురభిమానమే గాని ప్రేమ అనిపించుకోదు! మహాభారతంలో ధృతరాష్ట్రుడి పుత్రప్రేమ ప్రసిద్ధమైనది. పాండవులు వనవాసంలో ఉన్నప్పుడు, వారికి హాని చేయ సంకల్పిస్తాడు దుర్యోధనుడు. వ్యాసుడు ధృతరాష్ట్రుడి వద్దకు వచ్చి- నీ కుమారుడి అధర్మవర్తనాన్ని మాన్పించమని ప్రబోధిస్తాడు. వాడిది దుర్బుద్ధి అని

తెలిసికూడా పుత్రప్రేమవల్ల ఉదాసీనుణ్ణయ్యానని తన నిస్సహాయత వెల్లడిస్తాడు గుడ్డిరాజు. ఈ సందర్భంలో వ్యాసుడు ఇంద్ర-సురభి సంవాదాన్ని రాజుకు చెబుతాడు. పూర్వం సకల గోవులకు తల్లి అయిన సురభి దేవేంద్రుడి వద్దకు వెళ్లి ఏడ్చింది. ఇంద్రుడు కారణమడిగితే, నీ పాలనలో నా సంతానం కష్టాలనుభవిస్తున్నారని చెప్పింది. బలమైన పశువులతో బలహీనమైన పశువుల్ని కట్టి మనుషులు నాగళ్లతో దున్నుతున్నారు. అవి ఆ భారం మోయలేకపోతే ములుకోలతో కొట్టి, పొడిచి హింసిస్తున్నారు. అది చూడలేకుండా ఉన్నానని రోదించింది. దానికి ఇంద్రుడు నీకు వేలకొద్దీ సంతానం ఉంది. అందరికీ ఇటువంటి దుఃఖమే కలగలేదు. ఎందుకు బాధపడతావని ఓదార్చాడు. కాని, సురభి 'తల్లికి బిడ్డలందరూ సమానమే.

ఒకరిపై ఇష్టం మరొకరిపై అయిష్టం ఉండకూడదు. బాధల్లో ఉన్నవారినే మరింతగా ప్రేమించాలి'

అన్నది. ఇంద్రుడు ఆమె మాటలు విని కురిపించాడు. నేలమీద తృణసంపద పెరిగింది. పశుగ్రాసంతో పశువులు బలిష్ఠమయ్యాయి. ఈ కథ చెప్పిన వ్యాసుడు- నీ పుత్రులపై ఉన్న ప్రేమ నీ తమ్ముడి కొడుకులపైనా చూపవయ్యా అని సలహా ఇచ్చాడు. మైత్రేయ మహాముని వచ్చి నీ కుమారుడికి ధర్మోపదేశం చేస్తాడనీ చెప్పి వెళ్లిపోయాడు. మైత్రేయుడు రాగా ధృతరాష్ట్రుడు అతణ్ణి పూజించాడు. దుర్యోధనుడు మాత్రం నిర్లక్ష్యంగా చూశాడు. ముని 'పాండవులతో వైరం మంచిది కాదు... యుద్ధమంటూ వస్తే వారిని నీవు జయించలేవు' అంటూ వారితో మైత్రి నెరపమని హితవు పలికాడు. అహంకారియైన దుర్యోధనుడు కాలిబొటన వేలితో నేలను తాటిస్తూ చేతులెత్తి తొడలు చరుచుకొంటూ

అంతర్వేది

నవ్వాడు. మైత్రేయుడు ఆగ్రహించి- సమరంలో భీముడి గదాఘాతంవల్ల నీ తొడలు విరిగిపోతాయని శాపం ఇచ్చాడు. ధృతరాష్ట్రుడు భయంతో శాపం మరల్చమని ప్రార్థించాడు. 'వీడికి సమబుద్ధి ఏర్పడితే నా శాపం బాధించద'న్నాడు. కాని దుర్యోధనుడిలో మార్పు రాలేదు. మునిశాపం అనుభవించాడు. ధృతరాష్ట్రుడి గుడ్డిప్రేమే దీనికి కారణం. తమ వారసులకు అక్రమంగా సంపదలు దోచిపెడుతున్న నాయకులు, ఆ ధనమదంతో ధర్మాన్ని విస్మరించి అధర్మరాజ్య స్థాపనకు వ్యూహాలు పన్నుతున్న వారసుల్ని జనాగ్రహం క్షమించదు. మన పిల్లల్ని మంచి పౌరులుగా, ధర్మప్రతీకలుగా తీర్చిదిద్దే బాధ్యత తల్లిదండ్రులు విస్మరిస్తే సమాజమే రోగగ్రస్తమవుతుంది.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

ధన్యజీవులు

మనిషి ఏ రంగంలోనైనా ఎదగవచ్చు. తన అభిరుచి మేరకు ఉద్యోగ, వాణిజ్య, రాజకీయ, ఆధ్యాత్మిక రంగాల్లో దేనిలోనైనా, లేదా అన్నింటా ఎదుగుదలకు ప్రయత్నించ వచ్చు. అయితే, తాను ఎన్నుకున్న రంగంలో మనిషి ఒక ఉన్నత స్థితికి చేరుకునేసరికి, వ్యక్తిగా కూడా ఎదుగుదలను తప్పక సాధించాలి. వ్యక్తిగతంగానూ ఔన్నత్యం సాధించి, ఒక రకమైన హుందాతనాన్ని సంత రించుకున్న మనిషిని ఈ సమాజం బాగా గౌరవించి, ఆయన్ను అనుసరిస్తుంది. పెద్ద రాజకీయ నాయకుడయ్యే సరికి, లేదా బాగా డబ్బున్నవాడయ్యేసరికి ఆ మనిషికి పెద్దమనిషి తరహా అలవడాలి. వయసొచ్చినంత మాత్రాన ప్రతి వ్యక్తి పెద్దవాడవుతాడని లేదు. చాలా మంది ముసిలాళ్ళవుతారు. కొందరే పెద్దవాళ్ళవుతారు.

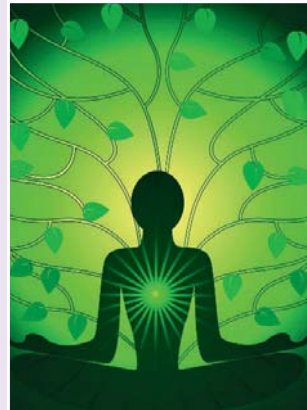
వ్యక్తిగతంగా ఉన్నత స్థితిని సాధించిన మనిషి ఆలో చనల్లో- ఒకానొక సామాజికపరమైన, సాంస్కృతికపర మైన హుందాతనం కనపడుతుంది. లోకానికి హితం

చేకూర్చే సద్భావన ఆ ఆలోచనల్లోంచి తొంగిచూస్తుంది. ఆ రకమైన లోపలి ఎదుగుదల లేకుండా మనిషి ఈ లోకంలో గొప్పవాడైపోతే, ఆత్మ లోకంలో ఘర్షణ ఎదు రవుతుంది. లోపల ఒక రకంగా, బయటకు మరో రకంగా ఉన్న మనిషిని ఆత్మలోకపు దివాలాతనం వెక్కి రిస్తుంది. నూటికి తొంభైమందిలో ఈవేళ మానసిక అశాంతికి ముఖ్య కారణం ఇదే! సమాజంలో ఉన్నతస్థితి లోనే ఉన్నా, వ్యక్తిగతంగా ఔన్నత్యం లోపిస్తే మనిషికి మనశ్శాంతి కరవవుతుంది. సమాజంలో పెరుగుతున్న కీర్తిప్రతిష్ఠలు- మనిషికి నీడ వంటివి. నీడ మనిషిని మించిపోతోందంటే- సూర్యాస్తమయానికి సమయం సమీపించిందని అర్థం. ఆపై మిగిలేది చీకటే! కనుక కీర్తి కన్నా, ప్రాచుర్యం కన్నా మనిషి స్వీయ వ్యక్తిత్వం తప్పక ముందుండాలి. ఆ రెండింటి మధ్యా సమతుల్యం ఏర్పడాలి.

మనస్తత్వ శాస్త్రవేత్తలు చెప్పేదిదే! ఆత్మలోకపు ఎదు గుదల లేకుండా బయట సమాజంలో మాత్రం పెద్దమ నిషిగా చలామణీ అయిపోయేవాళ్లను 'మిస్టర్ జెకిల్-మి స్టర్ హైడ్'గా వర్ణిస్తారు. పైకి ఉదారవాదాన్ని విని పిస్తూ, నీతి గురించి ప్రవచించే వ్యక్తి- 'మిస్టర్ జెకిల్!'

లోలోపలి తప్పుడు ఆలోచనలకు ముసుగు తొడిగి ఉన్న అదే వ్యక్తి పేరు 'మిస్టర్ హైడ్'! మనకు రోజూ ఎదురయ్యేవాళ్ళలో చాలామంది ఇలాంటివాళ్ళే. సభల్లో, బారుల్లో, క్లబ్బుల్లో యూనియన్ల నేతల్లో- ఎక్కు వమంది వారే కనబడతారు. ముఖ్యంగా రాజకీయ నేతల్లో వీరి శాతం మరీ ఎక్కువగా ఉంటుంది. దురదృష్టకరమైన విషయం ఏమంటే- అప్పుడప్పుడు అద్దంలో చూసుకుంటున్నప్పుడు కూడా!

'విజయమా, విలువలా...' దేనికి మీ ప్రాధాన్యం? అని ప్రసిద్ధ శాస్త్రవేత్త ఐన్ స్టీన్ ను అడిగితే ఆయన 'ఓటమి ఎరుగని మని షిని అనిపించుకోవడం కన్నా- విలువలు వదులుకోని వ్యక్తిగా ఉండటమే నాకు ఇష్టం' అన్నాడు. మహాత్ముడు చెప్పిందీ అదే! ఏం సాధించావు అనేదాని కన్నా, ఎలా దాన్ని

సాధించావు అనేది ప్రధానం అనే అర్థంలో బాపూజీ 'సిద్ధి కన్నా సాధనలు ముఖ్యం' అని నిర్వచించారు. విలువల కోసం తాపత్రయపడ్డారు కనుకనే అలాంటివారు చరిత్రలో నిలిచారు. ఎదిగే క్రమంలో ఓడిపోయినా ప్రమాదం లేదుగానీ, విలువలు జారిపోతే మాత్రం- అటు వ్యక్తికీ, ఇటు సమాజానికీ చేటు కలుగుతుంది. కనుక మనిషి బయటే కాదు, లోపలా 'మిస్టర్ జెకిల్'గానే ఉండాలి. 'హైడ్'తో స్నేహం వదులుకోవాలి. అప్పుడే మనిషిలో ఘర్షణ ఆగిపోయి, ప్రశాంతత ఏర్పడుతుంది.

మనిషికి లోపలా బయటా స్థిరపడుతున్న సమతూకాన్ని ప్రముఖ కవి షేక్ స్పీయర్ కవితాత్మకంగా వ్యాఖ్యానిస్తూ 'సువ్య బయటకు ప్రదర్శిస్తున్నదానికన్నా నీలో విషయం ఎక్కువ ఉండాలి.'

ప్రపంచానికి నీవు చెబుతున్నదానికన్నా నీకు ఎక్కువ తెలిసి ఉండాలి' అన్నాడు. లోకంలో దీనికి విరుద్ధంగా జరుగుతోంది కాబట్టే మనిషికి ఒత్తిడి పెరిగిపోతోంది. లోపల సంఘర్షణ చోటుచేసుకుంటోంది. దీనికి విరుగుడుగా పెద్దలు నాలుగే మాటల మంచి మంత్రాన్ని మనకు సూచించారు. దాని పేరు 'చిత్తశుద్ధి! ఆ ఒక్క దాన్ని మనిషి కాపాడుకుంటే చాలు. రాజకీయ, వాణిజ్య, ఆధ్యాత్మిక రంగాల్లో మనిషి ఎన్నెన్ని ఎత్తులకు ఎదిగినా- చిత్తశుద్ధిని ఆధార కుడ్డమంగా నిలుపుకొన్నవాడు ఆ మనిషిలో ఘర్షణ ఉండదు. దివాలాకోరుతనం ఉండదు. జీవనరాగం శ్రుతి తప్పదు. అశాంతికి చోటు ఉండదు. బయటా లోపలా మనిషి 'మిస్టర్ జెకిల్'గానే ఉండగలగడం అంటే- జీవితాన్ని జయించడమని అర్థం. దానికి చిత్తశుద్ధి మూలం. అప్పుడు మనిషి సాధించినదానికన్నా అతడి అర్హత ఇంకా పైస్థాయిలో ఉంటుంది. లోకంలో ప్రాచుర్యంకన్నా, కీర్తి కన్నా- అసలు మనిషి ఇంకా ఎత్తులో ఉంటాడు. అలాంటి మనుషుల్నే ధన్యజీవులంటారు.

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

అనుభవించక తప్పదు!

తనవారు చేసిన తప్పులకు తాను బాధ్యత వహించేవాడు ఉత్తముడు. తాను చేసిన తప్పులకు తన వారిని, అమాయకులను, తనను విశ్వసించినవారిని బాధ్యులను చేసేవాడు అధముడు.

ఇది సత్యకాలం కాదు. కలికాలం. కాబట్టి నీ, నా భేదాలు, పాపం పుణ్యం పరమార్థాలు ఉండని వైనం సర్వత్రా దర్శనీయమే. స్వప్రయోజనాలకోసం ఎంతకైనా తెగించే తత్వమే ఎక్కువ. ఇతరులకు హానిచేసినా తన పబ్బం గడుపుకోవాలన్న దుగ్ధతో మనిషి ఎంతకైనా దిగజారే దుర్మాగమైన ప్రవృత్తి కనిపిస్తోంది.

కుటుంబంలో వ్యక్తి తప్పు చేస్తే కుటుంబ యజమాని; శిష్యుడు తప్పు చేస్తే గురువు; పరివారం, ఉద్యోగులు తప్పు చేస్తే పాలకులు బాధ్యత వహించాలని భారతీయ ధర్మాలు చెబుతున్నాయి.

ధర్మాన్ని ఆచరించడం మనిషి ప్రధాన కర్తవ్యం. అధర్మ వర్తన మనసుకు తోచినంత మాత్రానే సరి దిద్దుకునేవాడు వివేకి. న్యాయశాస్త్రాలు తప్పుపట్టినా న్యాయపోరాటాల పేరుతో ముసుగులు కప్పుకొనేవారు సమాజానికి, కుటుంబానికి సైతం దూరంగా ఉండాల్సిన వారే. మనసే మొదటి న్యాయస్థానం. ఆ తీర్పు సరైన, కచ్చితమైన నిర్ణయాన్నే ఇస్తుంది. ఆ తీర్పును శిరసావహించినవారు చరిత్ర పురుషులవుతారు. లోకానికి ఆదర్శనీయులూ అవుతారు.

గంగా యమునలు కలిసే చోట నీటమునిగి పన్నెండు సంవత్సరాలు ఘోర తపమాచరించిన మహా రుషి చ్యవనుడు. ఒకసారి జాలర్లు వేసిన వలలో చిక్కుతాడు. ఆశ్చర్యపోతారు, భయపడతారు మత్స్యకారులు. 'చేపలతోపాటు రాజుగారికి నన్ను కూడా ఆమ్మేయండి' అంటాడు చ్యవనుడు. విషయం తెలుసుకున్న మహారాజు నహుషుడు వచ్చి చ్యవనుడి పాదాలపై పడి- ఇది నా తప్పుగా భావించి మన్నించమని ప్రార్థిస్తాడు. ఇది ఎవరి

తప్పుకాదు. నా విలువ ఎంతో కట్టి వారికి ఇచ్చి పంపమంటాడు. కోటి మాడలిస్తానని అంటాడు మహారాజు. 'నా విలువ అంతేనా?' అంటాడు. అయితే రాజ్యమే వారికిస్తానంటాడు మహారాజు. నవ్వుతాడు చ్యవనుడు. ఇంతేనా నా వెల అంటాడు. సర్వ సంపదలకు నెలవు గోమాత. కాబట్టి ఆ మత్స్యకారులకు గోదానం చేసి పంపుతారు మధ్యవర్తులుగా అక్కడే ఉన్న రుషులు, మంత్రులు.

ఇక్కడ మనం గమనించాల్సింది- నిజానికి మత్స్యకారులు చేసిన తప్పేమీ లేదు. అది వారి వృత్తి. అంతటి మహర్షి తపోభంగమైంది కాబట్టి తెలిసి చేసినా, తెలియక చేసినా తప్పు తప్పే కాబట్టి, ఆ తప్పును తనదిగా భావించమని, రాజ్య పరిత్యాగానికి కూడా సిద్ధపడ్డాడు నహుషుడు.

శివాజీ మహారాజుకు కానుకగా సైనికులు, ఓ అద్భుత సౌందర్యవతిని అంతఃపురానికి తెస్తారు. విషయం తెలుసుకున్న ఛత్రపతి ఆ సౌందర్యవతి దగ్గరకు వెళ్ళి- తల్లీ! నా సైనికులు చేసిన ఈ

అజ్ఞానపు కార్యానికి నన్ను మన్నించు. 'అమోఘ సౌందర్యవతివి తల్లీ నీవు! బిడ్డగా నీ కడుపున పుట్టే భాగ్యం నాకు లేకపోయేనే' అంటూ చేతులు జోడిస్తాడు.

అంతటి గొప్ప సంస్కారం ఉంది కనకనే చరిత్రలో వారి గాథలు సువర్ణాక్షర లిఖితమయ్యాయి.

అవినీతిపరుల దుశ్చర్యలతో ప్రభుత్వ బొక్కసం లోని ద్రవ్యం అపహరణకు గురైనా, ప్రభుత్వ ఆస్తులు కొల్లగొట్టినా, దుండగుల వల్ల రాజ్యంలో శాంతి సుఖాలకు ఆటంకం ఏర్పడ్డా, ప్రభుత్వ పాలన అస్తవ్యస్తంగా మారినా అందుకు తప్పు-బాధ్యులైనవారిదే కాదు, పాలకులది కూడా!

తన తప్పులకు ఇతరులను బలిచేయడం, అభిశంసించడం, దోషులుగా చేయడం అమానవీయ వైఖరి. పంచతంత్ర కథలు ఇందుకు అద్దం పట్టే విగా అనేకం కనిపిస్తాయి. 'ఇకపై అడవిలోని సాధు జంతువులను కాపాడదాం. ఇష్టం వచ్చినట్లు తినేయడం, చంపేయడం చెల్లదు' తీర్మానం చేసింది పులి. అలాగేనన్నాయి నక్క, తోడేలు, ఒంటె. నక్కకు జిహ్వాచాపల్యం ఎక్కువ.

దొంగచాటుగా సాధు జంతువులను చంపి తింటూ ఎముకలను తోడేలు, ఒంటె సంచరించే ప్రాంతాల్లో వేసేది. పైగా పులితో ఈ రెండింటిపై చాడీలు చెప్పింది. పులి వచ్చి చూసింది. ఆగ్రహించింది. వాటిని చంపేసింది.

తన కడుపు నింపుకోవడంతోనే తృప్తిపడలేదు నక్క. దానిది అధమ గుణం. తోటి జంతువులకే కీడు తెచ్చింది. తన తప్పులను గ్రహిస్తూ ఎప్పటికప్పుడు నడతను మార్చుకునే గుణం కొనియాడతగిందే. ఎందరో పురాణ పురుషులు, మహనీయుల చరిత్రలే ఇందుకు నిదర్శనం.

మహాత్మాగాంధీ చిన్నతనంలో చేసిన చిన్న చిన్న పొరపాట్లను తండ్రికి చెప్పి సరిదిద్దుకునే వరకు, స్థిమిత మనస్కుడిగా ఉండలేకపోయేవాడు. మరలా ఆ పొరపాట్లు చెయ్యలేదు జీవితంలో. అందుకే మహాత్ముడైనాడు. ప్రపంచానికే ఆరాధ్యుడయ్యాడు. నిప్పు కాలుస్తుంది. తప్పు అంతే. ధర్మరాజుకు తెలియనిదా, జూద వ్యసన ఫలితం ఎలా ఉంటుందో! జూదం ఆడక తప్పలేదు. ఫలితం కురుక్షేత్ర సంగ్రామానికే దారితీసింది. తెలిసి తప్పుచేసి దిద్దుకొనే కంటే, తప్పు చెయ్యకపోవడమే మేలు కదా!

- దానం శివప్రసాదరావు

నేను-ఏమిటి?

'నేను' అనే పదానికి లోతైన అర్థం ఉంది. రోజూ కనీసం పదిసార్లయినా చెప్పుకొనే ఈ పదానికి అర్థం చాలామందికి తెలీదు. అదే మిటో అనుభవిస్తేగాని అంతుపట్టని ఒక చిత్రమైన ప్రయోగం.

మంత్రార్థం తెలుసుకోకుండా ఎన్నిసార్లు మంత్రం వల్లెవేసినా ఫలితం దక్కదు. అన్ని మంత్రాలకు అతీతమైన ఈ 'నేను' అనే మూల మంత్రం గురించి తెలుసుకుని మననం చేయ కపోతే జీవితకాలం వృధా అయిపోతుంది.

ఇంతకూ 'నేను' అంటే ఏమిటి? కాలా, మోకాలా? తొడా, నడుమా? కడుపా, కాలే యమా? గొంతు, నోరు, ముక్కు, మొహం, చెవులు, కళ్లు, గుండెకాయ, తలకాయ- ఇవేవీ

కాదు. ఇవన్నీ శరీరంలోని భాగాలు మాత్రమే. ఒకదానితో మరొక దానికి పోలిక లేదు. వాటి రూపాల్లా వాటి కర్మలూ వేరువేరు. ఒకవేళ వాటికి తామేమిటో తెలియజేయగల అవకాశం కలిగితే, దేనికది నేను అంటే ఆశ్చర్యపోనవస రంలేదు. అంచేత, నేనుకు అర్థం వీటిలో వెతకటం వృధా ప్రయాస.

కాస్త కుదురుగా కూర్చుని, ప్రశాంతంగా ఆలోచిస్తే, ఈ విభజనకు అతీతంగా ఒక అఖండ చైతన్యం ఉండవచ్చునన్న తలపు, తలుపు తడుతుంది. ఆ చైతన్యమే అన్నింటా నిండి నిబిడీకృతమై ఉండాలన్న అభిప్రాయం కలుగుతుంది. అన్ని జీవరాశుల్లో ఉన్న ఈ నేను- దేవ, మానవ, దానవ గణాలకు అన్వయిస్తుందన్న ఎరుక ఏర్పడుతుంది.

ఈ మేను- నేను కాదని తెలియకపో వటంవల్ల, జీవితంలో వ్యాకులపాటు, భయభ్రాం తులు చోటుచేసుకున్నాయి. మేనుకు, నేనుకు

మధ్య అవిద్య ఒక అడ్డుగోడ కావటంవల్ల, ఈ ప్రపంచం అడ్డగోలుగా, తలకిందులుగా

కనిపిస్తోంది. ఇలా మనల్ని తికమకపెడుతోంది, ఆత్మ నుంచి మరింత దూరం చేస్తోంది- వికార షట్కం! అంటే, 'నేనున్నాను, నేను పుట్టాను, నేను పెరుగుతున్నాను, నేను మార్పుకు లోనవు తున్నాను, నేను తరిగిపోతున్నాను, నేను చనిపో తున్నాను' అన్న ఆరు వికారాలే భ్రాంతికి మూల కారణం. ఈ భ్రాంతి ముదిరి భవరోగంగా మారిపోతుంది. కురుక్షేత్రంలో అర్జునుణ్ణి పట్టు కున్న ఈ భవరోగం అతణ్ణి విషాద యోగానికి గురిచేసింది. వివేకం కోల్పోయి వియోగబాధతో విలవిల్లాడిపోయాడు. అది మరింత విష మించకుండా కృష్ణుడు గీతామృతం అందించి తగిన చికిత్స చేశాడు నరుడికి.

ఆ నరుడి సంతతి మనది కాబట్టి ఈ ఆరు వికారాల భవరోగానికి దూరంగా ఉండాలి మనం. అలతోపాటు ఆకాశానికి ఎగసిన ఒక నీటి బిందువు తన అస్తిత్వపు మూలం తెలు సుకుని తిరిగి ఆ సింధువులో ఒక బిందువుగా

మారిపోయింది. ఇంతే నేను అన్న భావనవల్ల మనల్ని మనం పరిమితం చేసుకుని అజ్ఞా నంలో కుమిలిపోతున్నాం. భావనే భవకారణం కాబట్టి, మనసును అన్నివైపులా వ్యాప్తిచెందేలా ప్రయత్నం చేయాలి. సాధన వల్ల అంతా నేనే భావన బలపడి, మనసు సముద్రమంత విశా లమవుతుంది. భూమి ఆకాశం ఏకమైనట్టు, పరిమితమైన నేను అపరిమితమైన నేనుతో లీనమైపోవటమే యోగం.

నేను- ఏమిటి అన్న ప్రశ్నకు సంతృప్తికర మైన జవాబు రాబట్టుకోవటం అంత సులభం కాదు. కనీసం ఈ జీవితంలో రోజూ ఎదు రయ్యే మూడు ప్రశ్నలకు సమాధానం తెలుసు కోగలిగితే జీవితం ధన్యమవుతుంది. శరీరం ఆలోచనల దృశ్యరూపం, మనసు అదృశ్య రూపం, ఆత్మ నగ్నరూపం!

- డాక్టర్ రాఘవేంద్రరావు

నీవే ఓ ప్రపంచం

‘ప్రపంచం మొత్తం నీలో ఉంది. ఎలా చూడాలో గ్రహించాలో తెలిస్తే తలుపు అక్కడే ఉంది. భూమి మీద ఉన్న ఏ ఒక్కరూ నీకా తాళించెవిని ఇవ్వలేరు. తలుపు తెరవలేరు, నీవు తప్ప!’ ఈ వాక్యాలు చెప్పిన వారు గురువా, యోగి పుంగవుడా, అవధూతా? ఆయనను ఏమని సంబోధించినా తక్కువ చేసినట్లే అవుతుంది. ఆయనే జిడ్డు కృష్ణమూర్తి. మహా వక్త, దార్శనికుడు, ఎంతమందికో జీవితం పట్ల అవగాహన కలిగించిన మార్గదర్శకుడు. తాను భారతదేశానికో మరొక దేశానికో సంబంధించిన భావనాత్మక ఆలోచనకు కాని, సిద్ధాంతానికి కాని ప్రతినిధిని కాదన్నారు.

‘మన పరిసరాల నుంచి బాంధవ్యాల నుంచి ఎక్కడికో పారిపోవటం కాదు. ఉన్నచోటనే ఉండి, ఎదురయ్యే క్షణంలోని సమస్యను అవగాహన చేసుకోవా’లన్నారు కృష్ణమూర్తి. సమాజ నిర్మిత కట్టుబాట్లను అర్థం చేసుకుని, మరింత క్రమశిక్షణ పేరుతో వాటికి బందీలు కాకుండా స్వేచ్ఛా జీవితాన్ని పొందాలన్నారు. స్వేచ్ఛ అనేది ఒక భావం కాదు, ఒక స్థితి. ఆలోచనలో చిక్కుకొన్న మనసు... స్వేచ్ఛను తెలుసుకోలేదు. దానిని బయటనుంచి యధార్థంగా చూడగలిగినప్పుడు మాత్రమే స్వేచ్ఛను అవగాహన చేసుకోగలదు. అలా చూడగలగాలంటే సావధానత ఎంతో అవసరం. అది

ఎలా వస్తుందన్న ప్రశ్నకు సమాధానంగా ‘సావధానంగా లేము అనే ఎరుకే సావధానత తెస్తుంది’ అని చెప్పారాయన. ‘తన లోపల ఉన్న ఆలోచనల్ని బహుస్పృష్టంగా పరిశీలిస్తూ సావధానతలో ఉంటే, మనసు మౌనమవుతుంది. ఆ మౌనంలో నుంచి సమస్తం చూడగలం. ఆ స్థితిలో మాత్రమే ఉన్నదానిని గ్రహించి ఆఖండమైన క్రియ చేయగలరు. అదే- సత్యాన్ని గ్రహించటం’ అన్నారు. తనను తాను ఉద్దేశించి మాట్లాడుతూ నేను ఒకే ఒక్క నిమిషంపాటు ఎరుకతో ఉంటే, ఒక గంటపాటు సావధానత లేకుండా గడుపుతాను. ఆ గంట గడచిన తరువాత తిరిగి సావధానమవుతాను’ అంటూ వివరించారు. అదే మనమూ ఆచరించగలిగితే, మన లోపల అద్భుతమైన యోగ క్రియ జరగటాన్ని గమనించవచ్చు. చేతన, అచేతన మనసులను అప్పుడే అవగాహన చేసుకోగలం.

‘అసలు ఏదీ... దేనికీ వేరు కాదు’ అంటారాయన. ఆలోచన- ఆలోచనాపరుడు, అనుభూతి- అనుభూతి చెందేవాడు... వేరుకాదు. అన్నీ తనలోనే ఉన్నాయి, తానే అయి ఉన్నాయి. అన్నింటినీ వేరుగా విభజించటం వల్ల అన్వేషణ అనే పేరుతో బయట వెదుకుతున్నాం. నిజానికి సమస్య, పరిష్కారం రెండూ నీలోనే ఉన్నాయన్నారు. ‘మొత్తం నీలో ఉంది. నీ అంతరంగాన్ని శోధించగలిగేది నీవే. కోరికలు, భావాలు, కోపాలు, ద్వేషాలు, ప్రేమ, కరుణ అన్నీ నీలో నిబిడికృతమై ఉన్నాయి. పరిశీలన అనే కాగ

డాతో అణువణువు వెదికి చూస్తే, అన్నీ నీలో కనపడతాయి. ఎప్పుడైతే నిన్ను నీవు తెలుసుకోగలవో అప్పుడే సత్యాన్ని అవిష్కరించుకోగలవు’ అన్నారు.

సత్యం... ఎవరో చెబితేనో గ్రంథాలు చదివితేనో తెలిసేది కాదు. అది తనలోకి తాను అవలోకించి అనుభూతి చెందగలిగేది. అప్పుడే- నీ సుఖాలకు దుఃఖాలకు, శాంతికి అశాంతికి కారణాలు తెలుసుకోగలవు. ఒక కొత్త ప్రపంచాన్ని అవిష్కరించుకోగలవు.

అప్పుడు నీకు నువ్వే ఓ ప్రపంచం కాగలవు’ అన్నారు జిడ్డు కృష్ణమూర్తి.

సన్యాసం తీసుకొని జీవితం నుంచి పారిపోవాలనుకుంటారు. మనిషిలో ఉన్న మనసు నుంచి పారిపోలేరు కదా! ఎక్కడికెళ్ళినా అది వారితోపాటే ఉంటుంది. ఇంట్లో చొరబడిన దొంగను పట్టుకోవాలంటే- జాగ్రత్తగా వాడిని గమనిస్తూ వెనకే వెళ్ళాలి. అలాగే మనసును తెలుసుకోవాలంటే ఆ మనసు ఎటు పయనిస్తుందో, ఎలా స్పందిస్తుందో గమనించాలి. ఆ గమనికే జరుగుతున్న వాటిపట్ల ఎరుక కలిగిస్తుంది. తన గురించిన జ్ఞానం కరతలామలకం అవుతుందని ఆయన ఉద్ఘోషించారు.

కులం, మతం, దేశం అంటూ విభజించటం వల్ల మనుషులు సైతం విభజనకు గురవుతున్నారు. ఏ ప్రజలైనా భాష, ఆహారం, అలవాట్లు వేరు కావచ్చు కాని- మానసిక స్థితి అందరిదీ ఒక్కటే. అందరిలోనూ అభిద్రతా భావనలు, భయాలు ఒక్కటే. అందుకే నేను, నీవు అంటూ విడిపోకుండా సమస్యలను కలిసి చర్చిద్దాం- పరిష్కారం దొరుకుతుందేమో. అప్పుడే ఒక నవ్య సమాజాన్ని, ప్రేమపూరిత సామ్రాజ్యాన్ని నిర్మించుకోగలం’ అంటూ ఆయన ఇచ్చిన సందేశం ఆచరణ యోగ్యం. ఆయన సరళమైన జీవనశైలి మహాన్నతం. అందరికీ అనుసరణీయం.

- డాక్టర్ డి.చంద్రకళ

జీవన సౌఖ్యాలు

మనిషి పుట్టిన తరువాత, బుద్ధి తెలిసిన నాటినుంచి అతడు అనుక్షణం కోరుకునేది సౌఖ్యం. అయితే సౌఖ్యం అంత సులభంగా దొరకదు. దానికోసం కష్టపడాలి. కష్టం చేయకుండా ఇష్టమైన సౌఖ్యం సాధ్యం కాదు. అందుకే దుఃఖానంతరం సుఖం, సుఖానంతరం దుఃఖం- చక్రంలా మనిషి జీవితంలో తిరుగుడుతూ ఉంటాయని అన్నీ తెలిసిన పెద్దలు అంటారు. సుఖదుఃఖాలు శాశ్వతాలు కావని సారాంశం.

మనిషి ఎంత స్వార్థపరుడంటే, చివరికి మరణం కూడా సుఖంగానే రావాలని భగవంతుణ్ణి కోరుకుంటాడు. నిరంతరం పాపాలు చేసే మనిషి, చేసిన పాపాలకు

ఎప్పుడో ఒకప్పుడు శిక్ష అనుభవించాలి కదా! చేసిన పాపాలకు శిక్షపడకుండా తప్పించుకోవాలని శతవిధాలా ప్రయత్నించడం మానవ నైజం. శిక్షానుభవం తప్పదంటే, కనీసం కొన్నేళ్లపాటు శిక్షను వాయిదా వేసుకోవడానికైనా ప్రయత్నిస్తాడు. అంటే మనిషి ఎంతటి సుఖాలనుడో తేటతెల్లం అవుతుంది. కష్టాలకు భయపడే మనిషిని కాలం ఇంకా భయపెడుతుంది. భయం ఒక మానసిక బలహీనత. ఇది ఉంటే అన్ని రోగాలూ ఉన్నట్లే. చీమ చిటుక్కుమన్నా భయపడేవాడు ధీరుడు ఎలా కాగలడు? అందుకే మనిషి భయాన్ని జయించాలి. అందుకోసం కష్టాన్ని సైతం ఇష్టపడాలి. మహాత్ములు కష్టాలకు భయపడరు. వనవాసంతో సీతారామ లక్ష్మణులూ, పంచపాండవులూ పొందినంత కష్టం లోకంలో ఎవరైనా పొందారా? అయినా వారు ఎంత ధైర్యంగా ఉన్నారో గ్రహిస్తే 'భయం' అనేది

మిథ్య అని తేలుతుంది. నిరంతరం ధనం వస్తుండటం, రోగాలు లేకుండా ఆరోగ్యంగా ఉండటం, మనసుకు నచ్చిన- మధురంగా మాట్లాడే భార్య ఉండటం, తన మాటను జవదాటని కొడుకులు లేదా కూతుళ్లు ఉండటం, డబ్బును సంపాదించి పెట్టే విద్య ఉండటం... మనిషి జీవితంలోని సౌఖ్యాలని 'హితోపదేశం'లో నారాయణ పండితుడు అంటాడు. ఇవన్నీ ఉన్నవారు నేటిలోకంలో చాలా అరుదు. ప్రవాహంలా డబ్బు వస్తే వస్తుందేమోగానీ, అనారోగ్యాలు రాకుండా ఎలా ఉంటాయి? 'లక్షాధికారి అయినా లవణాన్నమే తింటాడుగానీ బంగారు ముద్దలను మింగలేడు' అని నరసింహ శతకకర్త అంటాడు. నేడు కోటీశ్వరుడికి షడ్రసోపేత భోజనం చేసే అదృష్టం ఉండదు. ఈ రెండూ (డబ్బు, ఆరోగ్యం) ఉంటే ఇంట్లో భార్యానుకూల్యం ఉండదు. భార్య అనుకూలవతి అయినా, కొడుకులు చెడుదారి

పడతారు. చెప్పిన మాటలు వినరు. కూతుళ్లూ అంతే. అన్నీ ఉన్నా, డబ్బు సంపాదించిపెట్టే విద్య ఉండదు. ఇలా మానవ జీవనంలో అన్నీ

అంతర్వేది

సక్రమంగా ఉండటం అనేది ఎండమావే. కొందరు ధార్మికులు అంటారు- 'మనిషికి ఇన్ని కష్టాలున్నా, తనను పుట్టించిన దేవుణ్ణి కనీసం కృతజ్ఞతతో తలవడమే లేదు. దేవుడు అన్ని సౌఖ్యాలూ వాడికి ఇస్తే, ఇక దేవుణ్ణి లెక్కచేస్తాడా? ' అని. ఇందులో సత్యం లేకపోలేదు. ఎన్ని కష్టాలున్నా మనిషి కృతఘ్నుడు కాకూడదు. తన పుట్టుపూర్వోత్తరాలను స్మరించుకోవాలి. తన జన్మకు కారణమైనవారిని తలచుకొని, నమస్కరించాలి. వీలైతే సేవ చేయాలి. అందులోనే మానవ సౌఖ్యం ఉంది. సేవలో సౌఖ్యాన్ని అనుభవిస్తున్న గొప్ప మనుషులెందరో లోకంలో ఉన్నారు!

మనిషి అమితంగా సుఖాలకు అలవాటు పడటం మంచిది కాదు. శ్రుతిమించిన సౌఖ్యం శరీరాన్ని భారంగా మార్చివేస్తుంది. అనారోగ్యాలకు ఆలవాలమవుతుంది. కనుక కష్టాన్ని కూడా ఇష్టంతో ఎదుర్కోవాలి. పురాణ పురు

షులందరూ భగవంతుణ్ణి ప్రార్థించే సమయంలో, తమకు కష్టాలే ఉండాలని కోరుకునే వారట. దాని పరమార్థం- కష్టాలుంటేనే భగవంతుడు గుర్తుకు వస్తాడు. లేకుంటే మనిషి భగవంతుణ్ణి కూడా మరచిపోతాడు. కష్టాల్లో భగవంతుణ్ణి తలచుకుంటే, అతడు భక్తుణ్ణి ఇష్టపడతాడు. ద్రౌపదీ మాన సంరక్షణం, గజేంద్రమోక్షం లాంటి కథలు ఇందుకు ఉదాహరణలు.

స్వప్న వాసవదత్త నాటకంలో విదూషకుడన్నట్లు 'సుఖం అంటే రోగాలతో గడపడం కాదు, ఆరోగ్యంగా ఉండటమే' అనే మాటల్ని తలచుకుంటే 'ఆరోగ్యమే సౌఖ్యం' అనేది అక్షరసత్యం. మానవాళి ఆయురారోగ్య భాగ్యాలతో ఆచం ద్రార్కం వర్ధిల్లుగాక! శ్రుతిమించిన సుఖాలను కోరకుండుగాక!

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

పసి పిల్లల పసిడి ప్రపంచం

మహాభారతం, రామాయణం వంటి ప్రాచీన కావ్యాల్లో ఎన్నో అద్భుతమైన కథలు ఉన్నాయి. అవి అన్నీ నమ్మదగినవిగా ఉండవు. కొన్ని సంఘటనలు నిజంగా జరిగాయో అని ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. కల్పిత గాథలుగా కనిపించినా అవి యుగాలుగా నిలిచి ఉన్నాయి. ఇప్పటికీ వాటిని ఎంతో ఆసక్తితో చదువుతూనే ఉన్నాం. పసిపిల్లలు మాత్రమే కాదు, పెద్దవారికీ కథలంటే ఆకర్షణ. దేవతల గురించి కథలు మరీ మరీ ఇష్టం. 'అవి అన్నీ అబద్ధాలు, వాటిని చదవవద్దు' అని జ్ఞానం ఉన్నవారెవరూ అనలేదు. అడ్డు చెప్పలేదు. కథలు చదవగా చదవగా వాటి వెనక

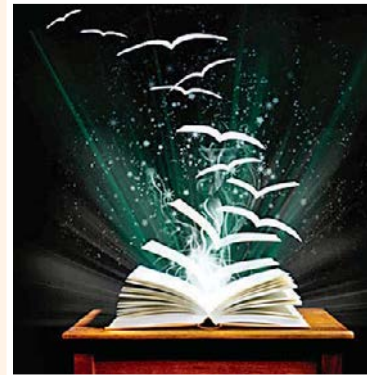
మరేదో రహస్యం ఉన్నట్లు, ఏదో సత్యం దాగి ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. మన మనసు అంతఃస్ఫూర్తితో విశాలంగా ఎదిగిన కొద్దీ కథలన్నీ ప్రతీకలుగా కనిపిస్తాయి. మనిషి మనసు, జీవితం వికాసం చెందడానికి పనికివచ్చే అంతరాధారాలు అన్నింటినీ వాటిలో ద్రష్టలు నిక్షిప్తం చేశారనిపిస్తుంది. వాటిలో నైతిక, ఆధ్యాత్మిక, ధార్మిక పరమార్థం ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది. ప్రాచీన కథలు- అంతర్ధర్శన కథలు!

మనిషిలో ధర్మం, నీతి ఉన్నంతకాలం కథలు కల్పితాలైనా నష్టం రాదు. రామాయణ, భారతాలు కల్పితాలైనా, కట్టుకథలైనా వాటిలో ధర్మం,

నీతి లేవని ఎవరూ ధైర్యంగా చెప్పలేదు. అవి చదివితే పాతివ్రత్య మహిమ అనేది ఉందని, తపశ్శక్తితో ఏదైనా సాధించవచ్చునని తెలుస్తుంది. మానవాళి ధర్మం, నీతిని కాపాడుతూ వచ్చేవి ఆ కథలే.

ప్రాచీన యుగాల్లో ఉన్న ధర్మం, నీతి ఆస్థాయిలో ఇప్పుడు ఉన్నాయో అన్న సందేహం వస్తుంది. కారుచీకట్లు మధ్య వెలిగే దీపకళికలాగా- దొంగలు, అవినీతిపరులు, హంతకులు, దుష్ట కీచకులు. అధర్మ, వికృత రాకాసి నీడల మధ్య ధర్మం ఇంకా వెలుగుతూనే ఉంది.

ధర్మం మరణిస్తే మానవజాతి గురించి గొప్పగా చెప్పుకొనేది ఏదీ చరిత్రలో మిగలదు. కాంతిహీనమైన నిర్జీవ భూగోళం సూర్యుడి చుట్టూ నిరామయంగా పరిభ్రమిస్తూనే ఉంటుంది. ధర్మం, నీతిని కాపాడే బాధ్యత

ఇప్పుడు మానవజాతి భుజస్కంధాలపైనే ఉంది. 'ధర్మం ఎవరిక్కావాలి, నీతి ఎవరికీ అవసరం' అని మొండిగా జీవించాలనుకుంటే మానవ జీవనపరిణామ హోమగుండంలో రాక్షస ప్రవృత్తులు మాత్రమే ప్రజ్వరిల్లుతాయి. అవి మానవజాతి ఉనికికే ప్రమాదం తెస్తాయి.

భవిష్యత్తులో ప్రపంచం సద్వర్తనులు, సాధు మూర్తుల ధర్మధామం కావాలంటే నేటి పసిపిల్లల ఆలోచనలే కాంతిపునాదులు కావాలి. క్రాంతి బీజాలు కావాలి. వారు భగవంతుడి కలలకు ప్రతిరూపాలు. చిన్న పిల్లలు ఉత్సాహంగా పుస్తకాలు చదువుతున్నప్పుడు 'అవి కట్టు కథలు' అని చెప్పి, వారిని నిరుత్సాహపరచకూడదు. 'జీవితం అలా ఉండదు' అని ఎప్పుడూ వారితో అనకూడదు. 'ప్రస్తుతం ప్రపంచం అలా లేదు. పరిస్థితులు వేరుగా ఉన్నాయి. కాని వాటి వెనక,

ఒక అతిలోక సౌందర్యం దాగి ఉంది. ఈ కురూపి ప్రపంచం ఆ అద్భుత సౌందర్యాన్ని వ్యక్తం చేయడానికి ప్రయత్నిస్తోంది' అని వారితో చెప్పాలి. 'ఈ సౌందర్యాన్ని నువ్వు ప్రేమించాలి. నీ వైపు ఆకర్షించుకోవాలి. దీన్ని నీ స్వప్నాలు, నీ ఆశల పరమావధిగా చేసుకోవాలి' అని చెప్పాలి. వారిని ప్రోత్సహించాలి.

తాము అందమైన కల కన్నామని, ఆ కలలో తమకెన్నో శక్తులున్న భావం కలిగిందని, అక్కడ అన్నీ దివ్య సౌందర్యంతో భాసిస్తున్నాయని పిల్లలు చెప్పినప్పుడు 'మీ జీవితం అలా ఉండదు' అని వారితో ఏనాడూ చెప్పకూడదు. 'జీవితం అలాగే ఉంటుంది' అని చెప్పాలి. అప్పుడే ప్రేమ మాధుర్యాలు నిండిన బంగారులోకం తలుపులు తెరుచుకుంటాయి.

- కె.యజ్ఞన్న

మహితాత్ముడు

అయిదుగురు ఆధ్యాత్మికవేత్తలకు ఒక వివాదం వచ్చింది. ఎవరికి వాళ్లు తమ మతమే మంచిదని వాదించుకుంటున్నారు. ఎంతకూ వాళ్ల తగాదా తీరడంలేదు. 'ఎవరైనా గొప్ప జ్ఞాని వద్దకు వెళ్లి, మన వాదాలు వివరించి, ఏ మతం గొప్పదో తేల్చిచెప్పమని అడుగుదాం!' అని నిర్ణయించుకున్నారు. అలాంటి గొప్ప జ్ఞాని ఎవరాలని వెతికి, అక్కడకు చేరుకున్నారు. ఒక్కొక్కరే తన మతంలోని విశిష్టతను, తాము పూజించే దేవుడి స్వరూపాన్నీ, స్వభావాన్నీ వర్ణించి చెప్పి, తుదకు ఇతర మతాలపై తమ ద్వేషాన్ని కూడా వెళ్లగక్కారు. 'ఇతర మతాలు పనికి మాలినవి కాబట్టి అందరూ తమ మతాన్ని అనుసరిస్తేనే దైవసన్నిధికి చేరగలరు' అని స్పష్టం చేశారు.

అక్కడ మౌనంగా కూర్చుని ఉన్న మహాత్ముడు తుదకు పెదవి కదిపాడు. 'దేవుడి దృష్టిలో అందరూ సమానులే! ఆయనకు రాగ ద్వేషాలుండవు. పక్షపాత బుద్ధి ఉండదు. ఆయన శాంతిస్వరూపుడు, కరుణామయుడు, పవిత్రుడు, శుభంకరుడు- అని మీరందరూ స్తుతిస్తూ ఉంటారు. కానీ, మీ హృదయాల్లో మాత్రం పక్షపాత బుద్ధి, రాగద్వేషాలూ నెలకొని ఉన్నాయి. మీ మాటల్లో అసహనం తాండవిస్తూ ఉంది. సర్వ సద్గుణ సముపేతుడైన సర్వేశ్వరుడి చెంతకు చేరుకోవాలంటే, ముందుగా ఈ దుర్గుణాలను మీరు విడిచిపెట్టాలి. మీలో సహిష్ణుత అనే సద్గుణం ఉండాలి. మీరు ప్రేమమూర్తులు కావాలి. శాంతస్వభావులే భగవంతుడి సన్నిధికి చేరుకోగలుగుతారు!'

మహాత్ముడి మాటలు విని ఆ అయిదుగురు మత తత్వవేత్తలూ సిగ్గుతో తలదించుకున్నారు.

ఈ హితబోధ చేసిన మహాపురుషుడు బుద్ధభగవానుడు. బుద్ధుడి జీవితంలో మనకు నమ్మశక్యంగాని విషయాలేమీ ఉండవు. కానీ, సన్నివేశాలన్నీ అద్భుతమైనవే! కష్టమంటే ఏమిటో తెలియడానికి అవకాశంలేని రాజసౌధంలో పెరిగిన యువరాజు తుదకు సన్యాసిగా మారడం కంటే ఆశ్చర్యకర సన్నివేశం ఏముంటుంది? కోరికలే దుఃఖానికి కారణం. అజ్ఞానంవల్ల కోరికలు కలుగుతాయి. అజ్ఞానాన్ని అంతంచేస్తే దుఃఖానికి స్థానం ఉండదు. ఈ ప్రపంచం అశాశ్వతం అని గ్రహిస్తే అజ్ఞానం తొలగిపోతుంది. సరైన వాక్కు, దృష్టి, క్రియ, జీవనం, ప్రయత్నం, మనసు, ధ్యానం అనే వాటివల్ల జ్ఞానం కలుగుతుంది. అహింస, దయ, భోగరాహిత్యం, ప్రేమ, సత్యం- ఈ నియమాలే మనిషి తనను తాను ఉద్ధరించుకోవడానికి తోడ్పడతాయి! అందరికీ అర్థమయ్యే రీతిలో, ఆచరించడా

నికి వీలైన వాటిని ప్రవచించాడు బుద్ధుడు. ఆధ్యాత్మిక ప్రపంచంలోకి ఆయన అడుగుపెట్టగానే మత ధర్మాల తీరే మారిపోయింది. భిక్షాటనం చేసే ఒక భారతీయ సన్యాసి తన ప్రవ

అంతర్వ్యమి

చనాలతో ఆసియాఖండం మొత్తాన్ని ప్రభావితం చేశాడు. ఆయన వెలిగించిన జ్ఞానజ్యోతి రెండున్నర వేల సంవత్సరాల తరవాతా సర్వ ప్రపంచ మానవాళి శోకపు చీకట్లు చీల్చుకొని బయటపడటానికి కరదీపికగా వెలుగొందుతూనే ఉంది. నాటికీ నేటికీ ఏవైనా మహిమలు చూపగలవారినే ప్రజలు అధిక సంఖ్యలో అనుసరిస్తారు. మహిమలతోగాక, హిత వచనాలతో ప్రపంచ ప్రజల దృష్టిని ఆకర్షించి, వారిని సన్మార్గముల్ని చేసిన మహితాత్ముడు గౌతమ బుద్ధుడు.

జీవహింస మానవత్వానికి మచ్చగా ఆయన భావించాడు. ఒక పక్షికి బాణపు దెబ్బ తగిలితే, దాన్ని తన ఒడిలో పెట్టుకొని, కన్నీటితో దాని రక్తాన్ని కడిగాడు. 'ఒక గొర్రెపిల్లను బలి ఇస్తే మోక్షం లభిస్తుందని నమ్మేటట్టైతే, మనిషిని నన్ను బలి ఇస్తే మీరు సరాసరి స్వర్గానికే పోవచ్చు కదా!' అని సమాజంలోని మూఢవిశ్వా

సాలకు ముచ్చెమటలు పట్టించాడు. మతం అంటే ప్రేమాదరాలతో, సచ్చీలతతో కూడిన ధర్మమార్గం అని బుద్ధుడు విశ్వసించాడు. ఎనభయ్యో ఏట తాను తుదిశ్వాస విడిచే వరకు, సామాన్య ప్రజలకు అర్థమయ్యే భాషలో, సమాజ గమనాన్ని సచ్చీలతవైపు మరలించడానికే ప్రయత్నించాడు. 'ఎవరి మోక్షాన్ని వాళ్లే సంపాదించుకోవాలి. ఎవరో వచ్చి సాయంచేస్తే వచ్చేది కాదు అది!' అనే మహత్తర సందేశాన్ని మానవజాతికి ప్రసాదించాడు.

'బుద్ధుడు' అనే పదం అనంత జ్ఞానానికి సంకేతం. 'నేను గౌతముణ్ణి. సాధనవల్ల బుద్ధుణ్ణి కాగలిగాను! మీరూ సాధనచేస్తే బుద్ధులుగా మారగలరు' అని ఆత్మవిశ్వాసాన్ని మనందరికీ కలగజేసిన మహామహితాత్ముడు బుద్ధ భగవానుడు.

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

నీరు- దైవస్వరూపం

పంచభూతాత్మకమైన ఈ ప్రకృతిలో నీటికి అత్యంత ప్రాధాన్యం ఉంది. ప్రాణికోటికి జీవనాధారమైనది కనుక నీటిని దైవస్వరూపంగా భావిస్తాం. ఆకాశం నుంచి వాయువు, వాయువు నుంచి అగ్ని, అగ్ని నుంచి నీరు, నీటి నుంచి భూమి, భూమి నుంచి ఓషధులు, వాటినుంచి అన్నం, అన్నం వల్ల ప్రాణులు ఉత్పన్నమైనట్లు శ్రుతులు చెబుతున్నాయి. మన శరీరం కూడా పంచభూతాల తత్వంతో ఏర్పడిందే. అందుకే దీన్ని పాంచభౌతిక దేహం అంటున్నాం.

సకల చరాచరాలను సృష్టించేది నీరే. 'నారాయణుడు' అంటే నీరే స్థానంగా కలవాడని అర్థం. నీటి నుంచే నారాయణుడు ఆవిర్భవించి నట్లు దుగ్వేదం చెబుతోంది. ఉదకంలో భగవంతుడు, భగవంతుడిలో ఉదకం ఉందనీ, దాని

విశేషం తెలుసుకున్నవారే ముక్తికి అర్హులనీ 'మంత్రపుష్పం' చెబుతోంది. 'జీవితమివ్వడానికి, దీర్ఘాయువు కలిగించేందుకు, తేజస్సు పెంచేందుకు ఈ జలాలు కదులుతూ మమ్మల్ని తడుపుతుండాలి' అన్న వేదార్థం కూడా ఉంది.

నీటితో చేసే అయిదు రకాల స్నానాల వివరణ పద్మపురాణంలో ఉంది. శరీరానికి విభూతి పూసుకొంటూ జలస్మరణం చేయటం ఆగ్నేయస్నానం. శుద్ధజలంతో స్నానం చేస్తే అది వారుణస్నానం. శిరస్సుమీద జలాన్ని ప్రోక్షణ చేసుకుంటే బ్రహ్మస్నానం. గోధూళిలో సంచరిస్తే వాయవ్యస్నానం. ఎండకాస్తుండగా కురిసేవానలో తడిస్తే దివ్యస్నానంగా చెబుతారు. తడిగుడ్డతో శరీరాన్ని తుడుచుకోవడం కపిలస్నానం. ఏనుగులా చాలానేపు స్నానం చేయడం శ్రేష్ఠమని నీతిశాస్త్రకారుడు చెప్పాడు.

మన ఆరోగ్యవృద్ధి కోసం సనాతనులు పలు సందర్భాల్లో పలువిధాలుగా నీటిని స్వీకరించాలని

చెప్పారు. ఆధునిక విజ్ఞానశాస్త్రమూ దీన్నే సమర్థిస్తోంది. సంధ్యావందనంలో పెట్టిన ఆచమన విధి అందులో ఒక భాగమే. అరచేతిని ఆవుచేవిలా చేసుకొని అందులో ఒక ఉద్ధిరణ శుద్ధోదకం పోసుకుని మూడుసార్లుగా ఆచమనం చెయ్యమన్నారు. సంధ్యావందనం ముగిసేలోగా ఇలా చాలాసార్లు చేయవలసి వస్తుంది. అంటే, రోజూ మనం నీరు తరచూ తాగాలన్న సంకేతమిది. పూజలో కూడా 'మధ్యేమధ్యే పానీయం సమర్పయామి' అంటున్నాం. ఎలాంటి జలం అంటే, 'శుద్ధాచమనీయం' అంటున్నది వేదం. నీరు పరిశుభ్రంగా లేకుంటే వ్యాధులు వస్తాయన్న హెచ్చరిక ఉంది అందులో.

మనకు సంక్రమించే వ్యాధుల్లో అధికభాగం స్వచ్ఛమైన నీరు తాగకపోవడంవల్లే సంభవిస్తున్నాయి. వేదంలో అడుగడుగునా 'శుద్ధోదకం' అనే మాట వినిపిస్తుందందుకే. ఒక అగ్గివుల్ల ప్రకాశానికీ, దహనానికీ ఎలా వినియోగపడు

తుందో ఒక్క నీటిచుక్క ఆరోగ్య రక్షణకు, ఆరోగ్యహానికీ అలాగే ఉపయోగపడుతుంది. ఆయుర్వేదంలో జల ఔషధ వైశిష్ట్యం సవివరంగా ఉంది. ప్రకృతి చికిత్సలో నీటికిగల ప్రాచుర్యం అనూహ్యమైనది. వేలసంవత్సరాల పూర్వం రాజులు జలస్తంభన విద్య నేర్చేవారు. పరిశుద్ధ

మైన నీరునిచ్చే వర్షంకోసం యజ్ఞాలు చెయ్యాలని గ్రీతలో పరమాత్మ చెప్పాడు.

జలతరంగాల్లో అంతర్యామిగా ఉన్న రుద్రుడికి నమస్కారమని 'రుద్రనమకమ్' చెబుతోంది. మత్స్యకూర్మావతారాల ఆవిర్భావం నీటినుంచే జరిగింది. అందుకే సలిలం దైవసమానం. జలచరాలన్నింటికీ భగవంతుడే ఆశ్రయమిచ్చి ప్రత్యక్ష సంరక్షకుడయ్యాడు. విషాన్ని హరించి జలాన్ని శుద్ధిచేసే జలచరాలెన్నో ఉన్నాయి. వాటికి ఆ వరం దైవమే ప్రసాదించాడు.

పరమాత్మ 'పత్రం, పుష్పం, ఫలం, తోయం' లలో తనకు నాలుగోదైన నీటిని సమర్పించినా సంతృప్తి పొందుతాననే చెప్పాడు. కలియుగంలో వ్యామోహ, ప్రలోభాలకు దాసులైన మానవాళికి ఇంతటి నేవాసౌలభ్యం అనుగ్రహించాడంటే భగవంతుడికి మనం సర్వదా కృతజ్ఞులమై ఉండాలి.

చెంబుడు నీళ్లుపోస్తే శంభుడు సంబరపడతాడు కదా! అందుకే ఆ అగ్నినేత్రుణ్ణి అభిషేక

ప్రియుడంటున్నాం. సృష్టిలో మూడువంతులు నీరు, ఒకవంతు నేల ఉంది. వృక్ష సంతతితో సహా సకలజీవకోటిని ఈ నీరే పోషిస్తోంది. పవిత్రమైన నదీ సాగర తీరాల్లో ఎన్నో దేవాలయాలు, పుణ్యతీర్థాలు వెలిసి భక్తకోటిని తరింప చేస్తున్నాయి. సముద్రస్నానం, నదీస్నానం మానవ జన్మ సార్థక్యానికి అత్యంత ఆవశ్యకాలని ఉపనిషత్తులు చెబుతున్నాయి. ఆరోగ్య పరిరక్షణలోనూ నీరు కీలక పాత్ర పోషిస్తుంది. మానవ శరీరంలో అర్థవై ఎనిమిది శాతం నీరు ఉంది.

భూగర్భంలో జలవనరులు అడుగంటిపోతున్న ఈ విషమ పరిస్థితుల్లో తమవంతుగా నీటిని పొదుపుగా వాడుకోవడం మానవాళి పరమావధి. ప్రతి నీటిబిందువును అమృతసింధువుగా భావించి, అప్రమత్తతతో ఉంటే జలయాగాలు చేసినంత ఫలితం.

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

కర్మయోగం

ఒళ్లు వంచి కష్టపడాలనే భగవంతుడి ఉద్దేశాన్ని తెనెటీ గలు, చీమలు, కొన్ని రకాల పురుగులు, అడవిలో జంతువులు చక్కగా నెరవేరుస్తున్నట్లు కనపడుతుంది. కొందరు మనుషులు మాత్రం- తాము కూర్చోవాలి, ఇతరులు కష్టపడాలి, వాళ్ల కష్టాన్ని హాయిగా దోచుకోవాలనే దుర్మార్గపు ఆలోచనతో బతుకుతుంటారు. ఇది భగవంతుడు నిర్దేశించిన కర్మ మార్గానికి విరుద్ధం. ఇతరుల కూడు కొల్లగొట్టే ఇలాంటివారు లోకానికి ప్రమాదం. వీళ్లకు భవిష్యత్తు ఉండదు.

జీవితమంతా పని చెయ్యాలి. శ్రమైక జీవనసౌందర్యం అంటే ఏమిటో తెలుసుకోవాలి. ఎవరి పని వారు చెయ్యాలి. మనల్ని ఒక ప్రదేశంలో ఉంచి, మనతో ఒక ప్రయోజనం నెరవేరేటట్లు మన జన్మను తీర్చిదిద్దిన ఆ భగవంతుడికి ఏమిచ్చి రుణం తీర్చుకోగలం? చక్కగా కష్టపడి పనిచేసి బతుకుతూ, హాయిగా ఆయన గొప్పతనాన్ని

కీర్తిస్తూ జీవించడం తప్ప!

కర్మయోగంలోనే కాదు, భక్తియోగంలోనూ పంచేంద్రియాలకు, మనసుకు పని ఉంది. జ్ఞానయోగంలో మనసుకు, వివేకానికి బోలెడంత పని ఉంది. కదలకుండా ఒక దగ్గర కూర్చున్నట్లు కనిపించినా- యోగులు చేసే పని అని తర సాధ్యం! కదులుతున్నట్లు కనిపించినా బుద్ధి తక్కువ పనులు చేసేవాళ్లు ఏం పని చేస్తున్నట్లు? చేసే పనిలో నాణ్యత ఉండాలి. ఒక లక్ష్యం ఉండాలి. ఉన్నతంగా ఉండాలి. తక్కువ కాలంలో ఎక్కువ పనిచేసి కొత్త విషయాలను అందించి లోకోపకారం చెయ్యగలగాలి.

దైవాన్ని అర్థం చేసుకున్నవాళ్లు పనిని విమర్శించరు. తమకు కేటాయించిన పనిని ప్రసాదంగా స్వీకరిస్తారు. తమకు ఇచ్చిన పనిని అంకితభావంతో ఎవరూ వేలెత్తి చూపడానికి అవకాశం లేకుండా పూర్తిచేసి, తమదైన ముద్ర వేస్తారు.

అంతమంది వీరులు ఉండగా అర్జునుణ్ణి కురుక్షేత్ర యుద్ధానికి సమాయత్తం చేశాడు శ్రీకృష్ణుడు. ఎందుకు? అతడి విలువిద్యనైపుణ్యం, కార్యనిర్వహణ సామర్థ్యం అసాధారణమైనవి. పని వెంట విజయం ఉంటుంది. మన పని మనం పరిపూర్ణమైన మనసుతో వివేచనతో చేస్తే- దైవ

బలం, ఫలం తప్పక లభిస్తాయి!

దేవతలు వేరుగా లేరు. మానవ దేహాలను అంటిపెట్టుకుని తిరుగుతూ ఉంటారంటారు పెద్దలు. వాళ్ల లోకాలు నరదేహంలోనే నిర్మించుకున్నారు. శిరస్సు నుంచి పాదం వరకూ వ్యాపించి ఉన్నారు. దేహంలో రకరకాల పనులు

అంతర్విమ

నిర్వహిస్తున్నారు. మనం బయట పనులు చేస్తుంటే, వాళ్లు లోపల పనులు చేస్తున్నారు. నిజానికి వాళ్లు చేయాల్సిన పనులు అత్యంత జాగరూకతతో, నిరంతర అప్రమత్తతతో చెయ్యకపోతే మన ప్రాణాలు గాలిలో కలిసిపోతాయి.

దేహంలో అంతర్గత కార్యకలాపాలైన రక్తప్రసరణ, గుండె కొట్టుకోవటం, కాలేయం, మూత్రాశయం, మూత్రపిండాలు పనిచేయడం, జీర్ణవ్యవస్థ పనిచేయడం, శిరస్సులో మెదడు కోటనుకోట్ల కణజాలంతో అనుసంధానమై పనిచేయడం... ఇదంతా ప్రకృతి చేసిన ఏర్పాటే.

విశ్వవ్యవస్థలో నిరంతర కర్మ జరుగుతూనే ఉంటుంది. సూర్యోదయం నుంచి సూర్యాస్తమయం వరకు ప్రకృతి తన చైతన్యంతో విస్తరించి ఉంటుంది. రాత్రి మరో కర్మకు తెరతీసి జీవులను నేదతీరుస్తూ ఉంటుంది.

నిజంగా, శాశ్వతంగా మనం బతకాలనుకుంటే మన పని గురించి గొప్పగా, ఉన్నతంగా మన మరణం తరవాతా ప్రతి ఒక్కరూ చెప్పుకోవాలి. అలాంటి పని చెయ్యాలి. తప్పకుండా చేద్దాం. భగవంతుడి ఉద్దేశాన్ని నెరవేరుద్దాం.

- ఆనందసాయి స్వామి

మహాత్ములు

ప్రపంచంలో మంచి, చెడు కలిసే ఉంటాయి. మనుషుల్లోనూ మంచివారు, చెడ్డవారు ఉంటారు. మనిషి ఎప్పుడూ మంచి పనులు చేస్తూ, సాధ్యమైనంతవరకు ఇతరులకు మేలు చేయడానికే ప్రయత్నించాలి. అలా అందరికీ మేలుచేసి, నిస్వార్థంగా సేవలు అందించి లోకహితం కోసం అనవరతం పాటుపడి చరిత్రలో, జనుల గుండెల్లో మహాత్ములుగా నిలిచిపోయినవారెందరో ఉన్నారు. గాంధీజీ సత్యం, శాంతి, అహింస విధానాలను పాటిస్తూ నిరాడంబర, నిస్వార్థ జీవితాన్ని గడుపుతూ దేశ స్వాతంత్ర్యం కోసం పరితపించి, పరిశ్రమించి మహాత్ముడయ్యాడు.

ఆపదలు కలిగినా, క్షిప్త పరిస్థితులు ఎదురైనా మహాత్ములు ధైర్యాన్ని వీడరు. ఎన్ని తత్వాలు మారినా, ప్రళయం సంభవించినా సప్త కుల పర్వతాలుగాని, సప్త సముద్రాలుగాని తమ పరిధి దాట

లేదు. పదుగురి శ్రేయం కోసం పాటుపడటమే మహాత్ముల ఆశయం, లక్ష్యం. అత్యాశ లేకపోవడం, ఓర్పు కలిగి ఉండడం, గర్వం లేకపోవడం, చెడ్డ పనులవైపు మనసు పెట్టకపోవడం, సత్యం చెప్పడం, పూజనీయులను గౌరవించడం, శత్రువునైనా దయాదృష్టితో చూడటం, వినయ విధేయతలు కలిగి ఉండటం ఇత్యాదులన్నీ మహాత్ముల లక్షణాలు.

సముద్రం ఎంత అబ్బురపాటు కలిగిస్తుందో పరిశీలించినవారికే తెలుస్తుంది. అందుకే భర్తృహరి ఇలా అంటాడు. 'కడుపులో పద్నాలుగు లోకాలను ధరించిన శ్రీమహావిష్ణువు శయనించడానికి ఆధారం కల్పిస్తూనే మరోవైపు ఆ విష్ణువు శత్రువులైన కాలకేయాది రాక్షసులు నిర్భీతిగా నివసించడానికీ ఆవరమవుతుంది. ఇంద్రుడి భయంవల్ల మైనాకుడు మొదలైన పర్వత రాజులు దాక్కోవడానికి నిలయమైనా, ప్రళయ మేఘాల ప్రభంజనమనదగ్గ బడబానలం తనను వీల్చేస్తున్నప్పటికీ వర్ధిల్లుతుంది. సజ్జనులు ఇలాంటివారే. తామెన్ని కష్టాలు అనుభవిస్తున్నా పరులకు ఆశ్రయమివ్వడానికి వెనకాడరు. పరోపకారమే ప్రధానమని, అదే తమ

జీవిత ధ్యేయమని తలచేవారే ఎన్నటికీ గణనీయులు అనదగినవారు. వారి జన్మ సఫలీకృతమైనట్లే. మిగిలిన వారంతా ఇలాంటి మహాపురుషులపై ఆధారపడినవారే.

ఈ దేహం ఉన్నది ఇతరులకు ఉపకారం చేయడం

కోసమే అనుకునే స్వభావం మహాత్ములది. వృక్షాలు, నదులు, గోవులు ఇలాంటి లక్షణాలు కలిగి ఉంటాయి. ఏమీ ప్రార్థించకుండానే సూర్యుడు పద్మాలను వికసింపజేస్తాడు. చంద్రుడు కలువలను విప్పారజేస్తున్నాడు. సత్పురుషులు ఎవరిచేత అడిగించుకోకుండానే ఇతరులకు సదా మేలు చేయడానికే ఇష్టపడతారు.

విష్ణు సహస్రనామాల్లో భగవానుడు సత్పురుషులకు నిలయుడని పేర్కొన్నారు. అనునిత్యం అహింస, ఓర్పు, రుజువర్తనం, పెద్దల సేవ, శుచిత్వం, ఇంద్రియ నిగ్రహం, అహంకారరాహిత్యం, నిశ్చలమైన మనసు, భగవద్భక్తికి, దుష్టులకు దూరంగా ఉండటం, మోక్షంపట్ల ఆవేక్ష కలిగి ఉండటం తదితరాలు మహాత్ముల లక్షణాలుగా ఆర్యులు నెలవిచ్చారు. వీరికే భగవంతుడి సంపూర్ణ అనుగ్రహం లభిస్తుంది. పైన చెప్పినవాటిని దైనందిన జీవితంలో అనుసరించాలి. ఈ సద్గుణాలన్నీ సత్పురుషులకు ఆభరణాలు. అందుకే అలాంటి గుణాలు కలవారు మహాత్ములయ్యారు.

— వి.ఎస్.ఆర్.మాళి

సృజనాత్మకత

‘గొడ్డుటావు వద్దకు పాలు పితకాలని పోతే పాలివ్వకపోగా, పళ్లాడ తంతుంది’ అని హెచ్చరించాడు ప్రజాకవి వేమన. ఆ నోటితోనే ‘సాధనమున పనులు సమకూరు ధరలోన’ అనీ ఉపదేశించాడు. ఏదైనా ఘనకార్యం సాధించే సందర్భాల్లో మనం మొదటిదాన్ని పట్టించుకున్నట్లు రెండోదాన్ని పట్టించుకోం. నిజమైన కార్యసాధకులు వేమన చెప్పిన ఉపదేశాన్నే బాగా ఒంటపట్టించుకుంటారు. మామూలుగా పాలిచ్చే ఆవు నుంచి పాలు పితకడం ఏమైనా ఘనకార్యమా అనేది వారి ఆలోచన. నేటి యువతరం బాగా అలవరచుకోవాల్సింది ఈ సృజన పౌరుషాన్నే! అప్పుడే వారి చర్యలు చరిత్రలువుతాయి. తరవాతి తరాలకు వ్యక్తిత్వ

వికాస పాఠ్యాంశాలవుతాయి.

బెనారస్ హిందూ విశ్వవిద్యాలయ వ్యవస్థాపకుడు పండిత మదన్ మోహన మాలవీయ అలాంటి సృజన పౌరుషవంతుడు. ప్రజల విరాళాలతో ఉన్నత విద్యాసంస్థకు ఊపిరి పోశాడు. ఒకనాడు ఆయన ఒక హైందవేతర ప్రభువు వద్దకు వెళ్లి హిందూ విశ్వకళా పరిషత్తుకు చందా అడిగాడు. ఆ రాజుకు చాలా కోపం వచ్చింది. ‘హిందువును కానని తెలిసీ, నన్నే వచ్చి చందా అడుగుతావా’ అంటూ ఉగ్రుడై తన కాలి చెప్పును మాలవీయపైకి విసిరాడు.

దాన్ని మాలవీయ మహాప్రసాదంలా అందుకున్నాడు. తిన్నగా రాచవీధికి వెళ్లాడు. పెద్ద గొంతుతో నలుగురినీ చేరపిలిచాడు. చెప్పును పైకెత్తి చూపించాడు. ‘ఇది మన మహాప్రభువుల కాలి చెప్పు. ప్రభుభక్తి మిక్కుటంగా కలిగినవారు దీన్ని మంచి జ్ఞాపకంగా స్వీకరించి, భద్రంగా దాచుకోవాలని బహిరంగంగా వేలం

వేస్తున్నాను. సొంతం చేసుకోదలచినవారు వెంటనే వచ్చి ఈ వేలంపాటలో పాల్గొనవచ్చు’ అని ప్రకటించాడు.

ఒక్కసారిగా జనం ఆశ్చర్యచకితులయ్యారు. కలకలం చెలరేగింది. సందడి రాజు చెవిన పడింది.

ఆయన ఆలోచనలో పడ్డాడు. తన కాలి చెప్పును ఎవడో అనామకుడు చవగ్గా సొంతం చేసుకుంటే ఎంత నామర్థా? తీరా ఎక్కడో దాన్ని ప్రదర్శనకు పెడితే ఎంత చులకనగా ఉంటుందీ! వాస్తవానికి అది కాలి కింద చెప్పే గాని, తన పరువు మొత్తాన్ని రచ్చకీడ్చేలా ఉంది!

ఈ ఆలోచన రాగానే ప్రభువు తన పరిచా రకుణ్ణి పిలిచాడు. ‘ఎంత సొమ్ము ఖర్చయినా ఫర్వాలేదు, వేలంపాటలో చేజిక్కించుకుని రా’ అని పురమాయించాడు. ఆ రకంగా మదన్ మోహన మాలవీయకు భారీ మొత్తం దక్కింది.

అదీ కార్యసాధకుడి లక్షణం!

రాజు కోప్పడ్డారని చిన్నబుచ్చుకోవడంగాని, చెప్పు తనపైకి విసిరితే తీవ్ర అవమానంగా

అంతర్వ్యమి

భావించిగాని రైలుకింద తలపెడితే- మాలవీయ చరిత్ర మనకు పాఠమయ్యేది కాదు. మామూలువాళ్లు బెంబేలుపడే సన్నివేశాన్ని ఆయన బెంబేలు ఎత్తించే విధంగా మలచుకున్నాడు. అదీ నేర్చుకోవలసింది!

లోకంలో అంతటి ధీమంతులు చాలా అరుదుగా ఉంటారు. సామాన్యులైనా సరే, సమస్యలు ఎదురైనప్పుడు కాస్త సంబాళించుకుని, స్థిమితంగా ఆలోచిస్తే ఏదో చిన్నపాటి ఉపాయం తట్టకపోదు. ‘చేట పెయ్య’ ఆ రకమైన ఉపాయమే. రోజూ క్రమం తప్పకుండా పాలిచ్చే ఆవులు సైతం ఒక్కోసారి ఎందుకో మొరాయిస్తాయి. పెంకిగా ప్రవర్తిస్తాయి. పాలు చేపవు. అలాంటప్పుడు దూడ మృతదేహంలో దట్టంగా గడ్డికూరి, ఆవు పొదుగు దగ్గరకు చేర్చి, దూడమూతిని దానికి తాకిస్తారు. ఆపద్ధర్మంగా అలా ఉపయోగపడటానికి అప్పటికే తయారుగా ఉంచుకునే దూడ మృత

దేహాన్ని ‘చేట పెయ్య’ అంటారు. పాడి సమ్మద్ధిగా ఉన్న కమతాల్లో చేటపెయ్యలు ఇప్పటికీ మనకు కనపడతాయి. అప్పటిదాకా మొండికే సిన ఆవు దాన్నే దూడగా భ్రమపడి, వెంటనే పాలు చేపుతుంది. పాలు ఇవ్వనని భీష్మించుక్కుర్చున్న ఆవు గొడ్డుటావు వంటిదే. అలాంటి దాన్నుంచి యుక్తితో పాలు పితకడం వాస్తవానికి ప్రయోజకత్వమే!

మాలవీయ స్థాయి ధీమంతులం కాకపోయినా, చేటపెయ్య లాంటి కనీస ఆపద్ధర్మ ఉపాయాలు తోచేందుకైనా బుర్రకు పదును పెట్టడం నేర్చుకోవాలి. ప్రయత్నించి చూడాలి. గెలవకపోవడం కాదు- అసలు ప్రయత్నించక పోవడమే ఓటమి!

మనసుంటే మార్గం ఉంటుందని మన పెద్దలు ఉత్తినే అన్నారు!

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

పిబరే రామరసం

రామనామం పలుకుతూ ఉంటే జిహ్వ అమృతాన్ని ప్రవిస్తుంది. జిహ్వమీది ప్లడుచులకు సంబంధించిన ప్రత్యేక రుచిగ్రంథులన్నీ రామనామంలోని మాధుర్యాన్ని ఆస్వాదించేందుకు ఏకీకృతం చెంది, తమ సహజ స్వభావాన్ని మరచి ఆ ఓపలేని తీపిని ఆనందిస్తాయి. ముల్లోకాల్లోని ఆనందాన్నంతా ఓ మూసలో పోస్తే అది రామనామం అవుతుంది. సమస్త వేదసారం అవుతుంది. అది ఈశ్వరుణ్ణే ఆకర్షించిన నామం. ఈశ్వరుడే ఆరాధించే నామం. మృదువైన శబ్దం. మధురమైన శబ్దం. నాద శుద్ధమైన నామం. స్వయంగా ఓ వేదం. అపశ్రుతి లేని స్వరం. పలికినంతనే పర్యం. స్మరణమాత్రానే సర్వం. ఒకే నామంలో శివకేశవులను స్మరించిన పుణ్యాన్ని మూటగట్టే పుణ్యధామం. రాక్షసులు కూడా అనేక సందర్భాల్లో అప్రయత్నంగా పరవశించిపోయిన రామనామం. శతకోటి జన్మల పాపరాశిని స్మరణమాత్రం చేత భస్మీపటలం చేయగలిగిన అత్యంత పుణ్యనామం. అదే రామం. భక్తజన పావన 'శాశ్వత విశ్రామ ధామం'.

శ్రీరాముడు ప్రత్యక్షంగా కొందరినే ఉద్ధరించాడు.

రామనామ సంజీవని అగణిత భక్తజన ఉద్ధారక దివ్యోషధం. మోక్షనైషధం. రామరూపం కనుమరుగవుతుంది. కానీ రామనామం నిరంతర, అంతరాయ రహిత శబ్దరూపం. హృదయ గాయానికి ఆరని అమృత లేహ్యం. నిజ రామభక్తుడి గుండె లబ్డబ్ద అని శబ్దించదు. 'రాంరాం' అని రవళిస్తుంది. పరవశిస్తుంది. మరి గుండె శబ్దించే పర్యంతమూ హృదయంలో, తద్వారా ప్రతి రక్త కణంలో రామనామం శబ్దిస్తూనే ఉంటుంది.

ప్రతి శబ్దంలోనూ, శబ్దంలోని ప్రతి అక్షరంలోనూ రామనామాన్నే వినే భక్తుల గుండె రామనామాన్ని శబ్దించటంలో విడ్డూరమేముంది? రాధకు ప్రతి నీలిరంగు వస్తువులోనూ కృష్ణ భావన కలిగేదట. అది మొయిలు కావచ్చు నెమలి కావచ్చు నీళ్లు కావచ్చు పూలు కావచ్చు పులుగు కావచ్చు రామభక్తుడూ రాధా సమానుడే. ప్రతి శబ్దంలో వినిపించడం కాదు. ప్రతి శబ్దమూ రామనామంగానే శబ్దిస్తుందని భావించటంలో వింత లేదు. అతిశయోక్తి లేదు. గోపికలు పాలు పెరుగులను కృష్ణా, మాధవా అంటూ కృష్ణ నామాలతోనే అమ్మేవారని చదువుకున్నాం. రాముడు ఏకపత్నీ వ్రతుడు. అష్టభార్యలు, గోపికలు లేరు మరి. కృష్ణుడు తలనొప్పి పేరిట భక్తురాలి పాదధూశిని శిరసున ధరిస్తే రాముడు తన పాద ధూళితో

అహల్యను శాపవిముక్తురాలిని చేశాడు. బహుశా అహల్య శాప పర్యంతమూ రామనామాన్నే జపిస్తూ ఉండి ఉండవచ్చు భక్తులందరికీ రామ ప్రత్యక్ష రూపంతో పరిచయం లేదు. వారికి తెలిసింది రామ నామమే. వారు ప్రేమించేదీ, ఆరాధించేదీ రామ నామాన్నే. వారిని ఉద్ధరించేదీ ఆ పావన నామమే. రాముడు నీళ్లలో మునగొచ్చేమోగానీ రామ నామాన్ని

రాసిన, మోసిన రాయి మునగదంటారు భక్తులెందరో! మనిపైనా అంతే. భవసాగరంలోంచి పైకి తేల్చే నావ రామనామం.

భక్తుడు ఓ చిలిపి ఆలోచన చేస్తాడు. 'రామనామం తీర్చని కష్టం లేదు. దేవతలతో సహా ఆ నామంతో ఉద్ధరణ పొందని వారు లేరు. బహుశా రాముడు కూడా తన కష్టకాలంలో ఒక్కసారి 'రామా' అని ఆర్తిగా పిలిచివుంటే ఆ కష్టాలన్నీ తీరిపోయేవేమో' అని. ఔను. రాముణ్ణి ఉద్ధరించగల రామనామం. రాముణ్ణి ఉద్ధరించగల రామనామం. అయితే మరి 'రామా రామా' అంటూ రాముడి కోసమే మరణించిన దశరథుడి సంగతేమిటి? ఉద్ధరించటం అంటే కేవలం మరణం నుంచి తప్పించటం కాదు. ఎవరికి ఎప్పుడు ఏమి అవసరమో, ఆ జీవికి ఏది ఉద్ధరణ అవుతుందో దాన్ని ప్రసాదించటం. ఆ సమయానికి రామ స్మరణలో మరణించటమే దశరథుడికి అత్యంత ఉద్ధారక అంశమై ఉండవచ్చు అదే జరిగిపోయింది.

లోకంలో రామనామం కంటే రసప్రధానమైన పదార్థం మరోటి లేదు. రసహృద్దయమైన మాధుర్యం మరోటి లేదు. స్వయంగా అదే తీర్థం. పరమార్థం. రామనామం అనిర్వచనీయం. కేవల అనుభవైకవేద్యం.

— చక్కిలం విజయలక్ష్మి

శాస్త్ర విశ్లేషణ

ఏ విషయాన్నినా లోతుగా అవగాహన చేసుకోవాలంటే విశ్లేషణ తప్పనిసరి. సముద్రాన్ని చూస్తున్నప్పుడు అదొక విశాల జలరాశిగానే కనిపిస్తుంది. ఉచ్చైత్తున ఎగిసిపడే అలలు, ఊయల లూగుతూ పయనించే నౌకలు, దిగంతాలతో అంత మయ్యే దృష్టి పథం... ఇవి, పైకి కనిపించే దృశ్యాలు. సముద్రం లోపల మరొక ప్రపంచం ఉంది. అందులో అనంతమైన జీవరాసులు ఉంటాయి. జలప్రపంచంలోకి పయనిస్తే, ఎన్నో అద్భుతాలు మనల్ని ఆశ్చర్యపరుస్తాయి.

భూమి విషయమూ అంతే.

చెట్లు చేమలతో కనిపించే భూమిని చదునుచేసి, దుక్కి, దున్ని, విత్తులు వెదజల్లితే, సస్యశ్యామలమై, ఆహార సంపద ప్రసాదిస్తుందని రైతు రుజువు చేస్తున్నాడు.

బంగారం, వెండి వంటి విలువైన లోహాలు, వజ్రవైడూర్యాలు, మరెన్నో ఖనిజాలు భూమి నుంచే మనకు లభిస్తు

న్నాయి. శాస్త్ర విషయాలైనా అంతే.

ఆచారాలు, సంప్రదాయాలు నిగూఢంగా ఉంటాయి. నిత్యం ప్రాతఃకాలంలో సూర్యుడికి ఎదురుగా నిలబడి, కనీసం పదినిమిషాలు ధ్యానం చేస్తే, నేత్రాలు రోగ రహితమవుతాయంటారు. ఇది మన భారతీయులకు వేదకాలం నాడే తెలుసు. ఇప్పుడు అనేక ఆధునిక వైద్య విధానాలు, చికిత్సలు, అతినీల లోహిత కిరణాల ద్వారానే చేస్తున్నారు. సూర్యుడికి ఎదురుగా నిలబడి ప్రతి ఉదయమూ పది నిమిషాలు నమస్కార పూర్వక ధ్యానం చేస్తే, ఉచితంగా ఇదే ప్రయోజనం కలుగుతుందని శాస్త్రజ్ఞులే చెబుతున్నారు.

మన ఆచార వ్యవహారాల్లో ఇలాంటి నిగూఢ శాస్త్ర ప్రయోజనాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. వాటిని మనం సద్వినియోగం చేసుకోవాలి.

కాలగమనంలో కొన్ని మూఢాచారాలుగా మారిన విషయమూ మనం గమనించాలి. మూఢత్వాన్ని తొలగించాలంటే తర్కం అవసరమవుతుంది. తర్కం వేద శాస్త్రాల్లో ఒక విభాగం. తర్కమూ, మీమాంస-ప్రాచీన శాస్త్రాల్లో ప్రముఖమైనవి. ఈ జ్ఞానాన్ని భారత దేశమే ప్రపంచానికి వెల్లడించింది. అటు తరవాత, వారి వారి భాషల్లోకి మారి కొత్తరూపంలో మనల్ని చేరుకుంటున్నాయి. విదేశాల నుంచే మనకు ఆధునిక జ్ఞానం లభించిందనీ, లభిస్తోందనీ ఇప్పటితరం భావించటం దురదృష్టం.

చంద్రుడి వెన్నెల, సూర్యుడి వెలుగు ప్రపంచంలో అనేక దేశాలను తాకుతోంది. ఆయా దేశాల్లో సూర్యచంద్రులు నిలయమై ఉన్నారని కాదు. వారు తమ స్థానాల్లోనే ఉంటారు. వారి కాంతులు మాత్రమే వివిధ

దేశాల్లోకి ప్రసరిస్తున్నాయి. విజ్ఞాన ప్రభలు కూడా ఇలాంటివే! విజ్ఞాన మూలాలు మనదేశంలోనే ఉన్నాయి. అవి ఏమిటో మనం తెలుసుకునే ప్రయత్నాలు చెయ్యాలి. అలా చేయాలంటే, 'తార్కిక దృష్టి'ని మనం అలవరచుకోవాలి. పైన చెప్పుకొన్నట్లు- తార్కిక దృష్టి విశ్లేషణతో కూడి, సామాన్య దృష్టికి అతీతంగా ఉంటుంది.

ఆధ్యాత్మిక విశ్లేషణా మనకు చాలా అవసరం. గుడ్డిగా వారినీ, వీరినీ అనుసరించటం వల్ల మనం దారి తప్పే ప్రమాదం ఉంది. తార్కిక దృష్టితో అవగాహన పెంచుకోవాలి. అలాగని 'కుతర్కం'తో నష్టపోకూడదు. తర్కం ఉంటే బంగారంలోని మలినాలు తొలగించి మేలిమి బంగారంలాంటి వాస్తవాలు వెలికి వస్తాయి.

విశ్లేషణ అంటే- శ్లేషను తొలగించటం.

సత్యం రెండుగా ఉండదు. ఒక్కటిగానే ఉంటుంది.

ఆ ఒక్కటి తెలియాలంటే తార్కిక దృష్టితో కూడిన విశ్లేషణ తప్పనిసరి, తర్కం అసలు ప్రయోజనం అదే!

- కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

ఆనంద నిలయాలు

వైకుంఠం ఎక్కడుంది, కైలాసం చిరునామా ఏది? మన చుట్టూ ఉన్న పరిసరాల్లోనే ఈ రెండూ ఉన్నాయి. దేవాలయాలన్నీ దేవుడి నివాస స్థలాల్లే. మనిషి దైనందిన జీవన సరళికి ప్రతీకలే దేవస్థానాలు. మనం నమ్మే మతం, మనం ఆచరించే సంస్కృతి, మన సామాజిక వ్యవస్థ... అంతా దేవాలయంలో మూర్తీభవించి ఉంటాయి. శివాలయాన్ని సందర్శించి అక్కడ ఉన్నది మనం స్మరించే శివుడేనని సంపూర్ణంగా నమ్మితే చాలు- అదే మనం ఊహిస్తున్న కైలాసం. వైష్ణవ ఆలయానికి వెళ్లి అక్కడి మూర్తి సాక్షాత్తు విష్ణువేనని మనసా వాచా భావిస్తే... అదే వైకుంఠం. మన ఊహలకు నమ్మకాన్ని పునాదిగా చేసుకొని ఆలయంలోకి వెళ్తే విష్ణు దర్శనం కలిగినట్లే.

ప్రార్థన స్థలాలు జీవాత్మను పరమాత్మతో అనుసంధానం చేసే క్షేత్రాలు. ప్రతీ మనిషీ తనలోని జిజ్ఞాసవల్ల ఏదో ఒక నాడు జీవాత్మను పరమాత్మలో ఐక్యం చేసుకోవాలని భావి

స్తాడు. ఈ భావాన్ని దైవానికి విన్నవించుకొనే ఏకైక ప్రార్థన స్థలం దేవాలయం. ఆలయాల్లోనే ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం ఎంతో కొంత మనిషికి లభిస్తుంది. ప్రతీ దైవక్షేత్రం ముక్తికి మార్గాన్ని సుగమం చేస్తుంది. దేవతామూర్తుల వైభవం, ఆగమశాస్త్ర ప్రకారం జరిగే మంత్రోచ్ఛాటన, సమర్పిత విరుల నుంచి వీస్తున్న పరిమళం, చందన చర్చితమైన దైవ విగ్రహం... ఇవన్నీ మనిషిని అలౌకిక లోకాల్లో విహారింప జేస్తాయి. జీవాత్మ పరమ పవిత్రంగా మారుతుంది. ప్రతి క్షేత్రంలో మహామంత్రవేత్తలు, వేదాంతలు, రుషులు ఆగమ శాస్త్రాన్ని అనుసరించి నిర్వహించే క్రతువు పవిత్ర భావనలు పెంపొందింపజేస్తుంది.

దేవాలయ విధి విధానాలన్నీ శాస్త్ర ప్రకారం జరుగు తాయి. ఆలయాలు మనిషికి దైవానికి ఉన్న పరిధులను తగ్గిస్తాయన్నది విశ్వాసం. ఆలయంలో దైవం మూర్తీభవించి ఉంటాడని భక్తులు నమ్ముతారు. విశ్వాంతరాశాల్లోని దైవీ శక్తి యావత్తు క్షేత్రంలోని గర్భ గుడిలో కేంద్రీకృతమై ఉంటుందని చెబుతారు. ప్రతీ కోవెల గర్భగృహానికి గోపురం నిర్మించడానికి ఇదే కారణం. గోపురం, శిఖరం విశ్వాంతరా

శంలోని దైవీశక్తిని గ్రహించి ఆలయంలోకి విడుదల చేయడానికి ఉపయోగపడతాయని అంటారు. అందుకే పురాతన ఆలయాల్లో గోపురాలు అనేక అంతస్తులుగా పోసుపోసు ప్రమాణం తగ్గిస్తూ శిఖరం చిన్నదై ఆకాశాన్ని తాకుతున్నట్లుగా ఉంటుంది.

ఈ శిఖరం అంటేన్నాగా పనిచేస్తుందని భావిస్తారు. దానితో అతీంద్రియ శక్తులన్నీ దేవాలయంలో కేంద్రీకృతమై ఉంటాయి. ఇలాంటి శక్తి వ్యాపించి ఉంటుందని రామకృష్ణ పరమహంస తరచూ చెప్పేవారు. అందుకేనేమో ఆలయంలోకి ప్రవేశించాక ఎంతటివారైనా ఒక అలౌకిక భావనకు లోనవుతారు. దేవాలయంలోని అర్చామూర్తి తూర్పువైపు వీక్షిస్తున్నట్లుగా ఉండాలని ఆది శంకరాచార్యులు సూచించారు. అందుకే ఆలయ ప్రకార ద్వారాలు తూర్పు వైపు ఉంటాయి. గుడిచుట్టూ మనంచేసే ప్ర'దక్షిణ' తూర్పు నుంచి ప్రారంభించి ఉత్తర పడమరలను దాటి దక్షిణం వైపు రావాలి. ఇది జీవన యాత్రకు సంకేతం. నదీతీరాల్లో కొండకోనల్లో నిర్మించిన ఆలయాల్లో దైవాంశ కాక సాక్షాత్తు దైవమే మూర్తీభవించి ఉంటాడని ఈశావాస్యోపనిషత్తు చెబుతోంది.

పూర్వం రాజులు ప్రజల్లో నైతిక ఆధ్యాత్మిక విలువలను పెంపొందించేందుకు ఆలయాలు నిర్మించేవారు. పుణ్యతిథులను పురాణాలను ప్రజలు మరచిపోకుండా ఉండేందుకు ఆలయాల్లో పౌరాణిక గాథల్ని శిల్పాల రూపంలో చెక్కించే

వారు. ఉత్సవాలు నిర్వహించేవారు. ఇందువల్ల ప్రజల్లో దైవ భక్తి రాజభక్తి పెరిగేది. దైవానికి ధన కనక వస్తు వాహనాలను సమర్పించడం వెనకా ముఖ్యకారణం చెబుతారు. నిరుపేదలకు అన్నదానం వస్త్రదానం చేయడంవల్ల పుణ్యం పురుషార్థం దక్కేది. ఇదీకాక లౌకికపరమైన ఎన్నో మేళ్లూ ఒనగూడతాయి. గుళ్ల పరిసరాల్లో పూజా సామగ్రి, పూలు విక్రయిస్తూ ఎందరో జీవనోపాధి పొందుతారు. ప్రత్యేకమైన పూజలు కైంకర్యాలు నిర్వహించేందుకు చెల్లించే ధనం పేద భక్తుల ఆశ్రయంకోసం వినియోగిస్తారు. తులసితీర్థంవల్ల ఆరోగ్యం కలుగుతుంది. ఉత్సవాల కాలంలో పలు ప్రదేశాల నుంచి తరలివచ్చే ప్రజలు తమతమ సంప్రదాయాలు, సంస్కృతులను ఒకరితో ఒకరు పంచుకొని ఆనందం పొందుతారు. ఆలయ నిర్మాణాల నేపథ్యం ఇదే. సామాజికంగా మానవ సంబంధాలు మెరుగై సమాజం ఔన్నత్యం పొందుతుంది. సహజంగా దేశంలో ప్రశాంతత నెలకొంటుంది. అందుకే ఆలయాలను ఆనంద నిలయాలంటారు!

- అప్పరుసు రమాకాంతరావు

స్వార్థం- పరార్థం

జన్మ ఎత్తిన ప్రతి ప్రాణీ తనదైన మార్గంలో ధర్మ-అర్థ-కామ-మోక్షాలనే చతుర్విధ పురుషార్థాలు సాధించేందుకు యథాశక్తి ప్రయత్నిస్తుంది, ప్రయత్నించాలి. వీటిలో మోక్ష పురుషార్థం, దాన్ని సాధించేందుకు కావలసిన సాధనా వ్యక్తిగతమైన విషయాలు. అవి సమాజాన్ని స్పృశించవు.

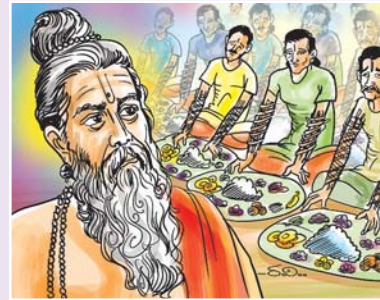
అర్థకామాల సాధనా వ్యక్తికి సంబంధించిందే. అదే వ్యక్తి 'స్వార్థం'. వ్యక్తి తన స్వార్థ సాధనకు చేసే యత్నాలు సమాజానికి ఎంతో కొంత లాభమో నష్టమో కలిగిస్తాయి. స్వార్థం సాధించుకొనేందుకు ధర్మం సాధనం. ధర్మం మీద ధ్యాస ఉంచి, ధర్మమార్గంలో స్వార్థం సాధించుకోవటం ఉత్తమ మార్గం. ధ్యాస అర్థకామాలమీదనే ఉంచి, ధర్మాచరణ అనే సాధనంతో సంబంధం లేకుండా స్వార్థం సాధించుకోవాలన్న తాపత్రయం

వ్యక్తికీ, సమాజానికీ నష్టం కలిగిస్తుంది. అడ్డదారుల్లో, అత్యాశతో, అధర్మమార్గంలో అర్థకామాలు సంపాదించుకొనే యత్నాలు దుర్మార్గానికీ, దుష్టవర్తనకూ దారితీస్తాయి. పాపకార్యాలు చేయిస్తాయి. అడ్డదారుల్లో అర్థకామాలు సాధించినా, అవి ఆనందం కన్నా అశాంతినీ, మనోవ్యధనే ఎక్కువగా ఇస్తాయి. అత్యాశతో చేసిన అధర్మాలకు, పాతకాలకు ఎప్పటికో అప్పటికి ఫలం అనుభవించక తప్పదు. ఆ ఫలం చాలా చేదు!

మానవజాతికి పురాణాలు, ఇతిహాసాలు అందించే సందేశం, నీతీ ఇదే. అష్టాదశ పురాణాలూ మహాభారత ఇతిహాసమూ రచించిన వ్యాసుడు భారతకథ చివర తన ఆశ్చర్యాన్ని ఆవేదననూ ప్రకటిస్తూ 'ధర్మం వల్లనే అర్థకామాలు కలుగుతాయి మొదల అని నేను ఇన్ని గ్రంథాల ద్వారా, కథల ద్వారా, ఇన్నిసార్లు చేతులు రెండూ పైకెత్తి కేకలు పెడుతూ హెచ్చరిస్తున్నాను గదా, మీరు ధర్మం ఆచరించి సుఖపడరే

మిటి? నా హెచ్చరిక ఎవరూ పట్టించుకోరే మిటి? ' అని వాపోతాడు- ఆ ప్రాచీన కాలంలోనే. ఇప్పుడూ అదే పరిస్థితి. మనుషుల్లో ఎక్కువమంది అటు స్వార్థమూ, ఇటు పరార్థమూ రెంటికీ చెడిపోతున్నారు. నరకం చూస్తున్నారు. స్వర్గ నరకాల గురించి హిబ్రూ సంప్రదాయంలో ఒక ఆసక్తికరమైన కథ చెప్పారు.

మానవజాతి ఉద్ధరణ కోసం నిరంతరం కృషి చేసే ఓ మహర్షి ఉన్నాడు. ఆయనకు, ఒకసారి, స్వర్గ నరకాల్లో జీవితం ఎలా ఉంటుందో చూడాలని ముందు నరకలోకం వెళ్లాడు. అక్కడి మనుషులంతా తిండి లేక పీక్కుపోయి ఆకలి మంటతో అల్లాడుతూ దుఃఖిస్తున్నారు. చిత్రమేమిటంటే, వాళ్లందరూ బ్రహ్మాండంగా అమర్చిన భోజనం ముందు కూర్చొని ఉన్నారు. వాళ్లందరి మోచేతులు వంచేందుకు వీలు లేకుండా పొడుగు పాటి కమ్మీలు కట్టేసి ఉన్నాయి. బల్లమీద పదార్థాలు వాళ్లు చేతులతో తీసుకోగలరు. కానీ, ఆ

చేతులు నోటి దాకా చేర్చుకోలేరు, మోచేయి వంగదు కనక. అందుకే పంచభక్త్య పరమాన్నాలున్నా వాళ్లు మలమలమాడుతూ, రోదిస్తూ నరకయాతనతో జీవిస్తున్నారు.

'అయ్యో, పాపం' అనుకున్నాడు మహర్షి. అక్కడినుంచి స్వర్గానికి వెళ్లాడు. అక్కడా సరిగ్గా నరకంలో కనిపించిన దృశ్యమే కనిపించింది. చేతులకు కమ్మీలు కట్టి ఉండటంవల్ల వాళ్లు కూడా మోచేతులు వంచలేని పరిస్థితిలో ఉన్నారు. అయితే వీళ్లొక ఉపాయం అమలులో పెట్టారు. మోచేతులు వంచలేకపోయినా, ఆ చేతులతో బల్లమీద పదార్థాలు తీసుకొని ప్రతివాడూ తన తోటి వాడి నోటికి ఆహారం అందిస్తున్నాడు. దాంతో అందరికీ అన్నీ చక్కగా అందుతున్నాయి. అందుకే స్వర్గంలో అందరూ ఆరోగ్యంగా, పరస్పర మైత్రీభావంతో సుఖంగా ఉన్నారు.

ఈ ఉపాయం నరకవాసులకు నేర్పితే, వాళ్లు పాపం కడుపు నిండా భోంచేస్తారు కదా అని మహర్షి వెంటనే నరకానికి పరిగెత్తాడు. అక్కడ ఉన్నవాళ్లకు ఈ ఉపాయం ఓపికగా బోధించాడు వ్యాసమహర్షి లాగే. విన్నవాళ్లు లేరు!

'ఛీఛీ... ఇదేం ఉపాయం! ముందు నా కడుపు

నిండే మార్గం చెప్పు. వాళ్లకు నా చేతులతో తిండి పెట్టి సహాయం చేసే ఓపికా, తీరికా, ఉత్సాహం నాకు లేవు. నా స్వార్థం మానుకొని వాళ్లవరికో తిండి అందిస్తూ కూర్చోవటం కంటే, ఎన్నాళ్లయినా ఇలా తిండి నీరూ లేకుండా మాడిపోవటమే నాకు ఇష్టం' అనేవాళ్లే. దాంతో మహర్షికి వాళ్లు నరకంలో ఎందుకు ఉన్నారో, అసలు నరకం ఎందుకు ఉన్నదో అర్థమైంది!

ఇది కథ. నీతి కథ. కొంచెం లోతుగా చూస్తే ఈ కథలో నీతి ఎక్కడో ఉన్న స్వర్గనరకాలకే కాదు. భూమి మీద స్వార్థ సాధనకు సైతం వర్తిస్తుంది. కొంచెం సహనంతో, దూరదృష్టితో అందరికీ మేలు కలిగించే ధర్మమార్గం మీద మనసు లగ్నం చేసి దాన్ని అనుసరించి ప్రవర్తిస్తే, స్వార్థం దానంతటదే సిద్ధిస్తుంది.

వ్యాసుడు చేతులెత్తి పదేపదే ఘోషించిన సత్యం ఇదే!

- మల్లాది హనుమంతరావు

మార్గదర్శకుడు

విజయసాధన కోసం నిరంతర కృషిసల్పేవారందరికీ ఆంజనేయుడు మార్గదర్శి. ఆయన లంకకు లంఘించేటప్పుడు ఎదురైన ఆటంకాలు అన్నీ ఇన్నీ కావు. సురస, ఛాయాగ్రహం, లంకిణి... ఒక్కొక్కటి ఒక్కొక్క తీరులో అడ్డగించాయి. ఏ అడ్డంకిని ఎట్లా తొలగించి ముందుకు వెళ్లాలో అట్లా తొలగించుకుంటూ ముందుకు వెళ్లాడు హనుమంతుడు.

హనుమ మహా శక్తిమంతుడు. సమయం, సందర్భం వస్తేగానీ తన శక్తిని వెల్లడించని వినయశీలి. లక్ష్మణుని ప్రాణరక్షణార్థం సంజీవనీ పర్వతాన్నైనా పెకలించి తేవడానికి వెనుదీయని కార్యదక్షుడు. మహాపండితుడై ఉండి ఎన్నడూ పాండిత్య ప్రదర్శన చేయని నిరాడంబరుడు. ఒక్కడే లంకలో ప్రవేశించి లెక్కలేనన్ని సాహస

కృత్యాలు గావించాడు. పవిత్రమైన శ్రీరామ కార్యాన్ని విజయవంతంగా పూర్తిగావించి, సీతమ్మ కృపకు పాత్రుడై చిరంజీవిగా వర్ధిల్లుతున్నాడు. ఎక్కడ రామనామం వినపడుతుందో అక్కడ హనుమంతుడు భక్త్యంజలి ఘటిస్తూ, ఆనందబాష్పాలు విడుస్తూ సంచరిస్తూ ఉంటాడు. రాముడు ధర్మస్వరూపుడు. ధర్మం ఉన్నచోట ఆంజనేయుడుంటాడు.

శ్రీరాముడికి భారతదేశమంతటా గుళ్ళూ గోపురాలున్నాయి. అంతకంటే ఎక్కువగా హనుమంతుడి విగ్రహాలు దర్శనమిస్తాయి. రాములవారి గుడిలో హనుమంతుని విగ్రహం తప్పదు. గనిలో, వనిలో, కార్థానాలో, చెట్టు కింద, కొండపైన, గుట్ట పక్కన కూడా హనుమంతుడు పూజలందుతూ ఉంటాడు. బుద్ధినీ బలాన్నీ ప్రసాదించమని అందరూ ఆయన్ని ప్రార్థిస్తుంటారు. ఇక బ్రహ్మచారులకు ఆయనే ఆరాధ్య దైవం. కసరత్తులు, సాముగరిడీలు

చేసేవారూ కొలిచేది హనుమనే!

ఒక రాములవారి గుడిలో హనుమంతుడి విగ్రహానికి పూలమాల వేస్తున్నారు. కానీ, ఎక్కడిదీ ఈ దండ? రాములవారి మెడలో వేసి, తీసి, దాన్ని హనుమంతుడి కంఠాన అలంకరిస్తున్నారు. దీన్ని చూసి ఒక యువకుడు వెంటనే వెళ్ళి పూజారిని 'ఇదేనా మీ భక్తి?' అని నిలదీశాడు. 'రాములవారికి అలంకరించిన పూలమాల ఆంజనేయుడికి వేసే బదులు ఇంకో కొత్త పూలమాల తెచ్చి వెయ్యవచ్చుగదా! మీ దగ్గర లేకపోతే చెప్పండి, నేను కొనుక్కొని వస్తా!' అని

పూజారిని దబాయించాడు.

పూజారి ప్రశాంత చిత్తంతో జవాబిచ్చాడు. 'నాయనా! ఇది హనుమంతుల వారి కోరిక. త్రేతాయగంనాటి సదాచారం ఇది. రామచంద్రుడు సీతాదేవీ సహితుడై అయోధ్యలో పట్టాభిషిక్తుడయ్యాడు గదా. ఆ సందర్భంలో శ్రీరాముణ్ణి అందరూ అభినందిస్తూ పూలమాలలతో ముంచెత్తారు. ఆ పూలరమ్మల తాకిడితో తన స్వామి మెడకు నొప్పి కలుగుతుందేమో అని హనుమ ఆవేదన చెందాడు. 'స్వామీ! మీ కంఠాన్ని అలంకరించిన పూల దండలను నాకు అనుగ్రహించండి' అని ప్రార్థించాడు. రాము

లవారి అనుగ్రహంతో హనుమ ఆ పూలమాలలను తాను తీసుకుని మెడలో వేసుకున్నాడు. ఈ విధంగా శ్రీరాములవారికి ఉపయోగించిన పూలమాలల్నే ఆంజనేయస్వామికి అలంకరించడం సంప్రదాయమైంది. భక్తవరేణ్యుడైన ఆంజనేయస్వామి ఈ విధంగా శ్రీరామచంద్రుడు ధరించిన దండలను తాను ధరించే అదృష్టానికి నోచుకున్నాడు!

ఈ ఇతిహాసం విన్న యువకుడు సిగ్గుతో లోలోన అనుకున్నాడు- 'ప్రతి సంప్రదాయానికీ వెనక ఒక పౌరాణిక గాథ ఉంటుంది. అది తెలియక, కలత చెంది, పూజారిని చులకన చేసి మాట్లాడాను. ప్రాచీన ఆచారాన్ని తొందరపడి విమర్శించకూడదు. శ్రీరామభక్త హనుమాన్ అనీ, రామబంటు అనీ ఆంజనేయుణ్ణి ఊరకే అంటారా? తుదకు ఆయన ధరించిన పూలమాలకూడా హనుమ రామభక్తినే వేనోళ్ల చాటుతోంది!'

ఉత్తమ వ్యక్తిత్వానికి ప్రతీకగా నాటికే నేటికీ నిలచినవాడు హనుమంతుడు. జీవన పోరాటంలో ప్రవేశించే యువతకు స్ఫూర్తిప్రదాత మారుతి. ఎంతటి ఉన్నత శిఖరాలను అధిరోహించినా అహంకరించక, శ్రీరాముని చరణారవిందాల వద్దనే భక్తి ప్రపత్తులతో కూర్చున్న హనుమ... అధికార పీఠాలనధిరోహించే వారి కందరికీ మార్గదర్శకుడు. కూర్చున్నది రాములవారి పాదల వద్దనే అయినా, ఆయన స్థిరంగా ఉండేది శ్రీ రాములవారి హృదయంలోనే! సద్గుణశీలి స్థానం పరంధాముని హృదయంలోనే! హనుమంతుణ్ణి ఆదర్శంగా తీసుకునే కార్యసాధకులు కష్టాలకు కుంగిపోరు, విజయాలకు పొంగిపోరు. అనుకున్నది సాధించి, వినయంతో నమస్కరిస్తూ సమాజ పరమేశ్వరుడి పాదాల చెంత కూర్చుంటారు!

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

అమృతవాహిని

మనిషి అమృత స్వరూపుడు. అయినా ప్రతి ప్రాణికి మృత్యువంటే భయం. ఎన్ని జన్మలు ఎత్తినా లేక మోక్షం పొందినా అతడి ఆత్మపయనం పరమాత్మదిశగా సాగే అమృత ప్రవాహమే. ఏదో ఒక నాటికి లోకం నుంచి నిష్క్రమించవలసిందే అని తెలిసికూడా కొందరు అవినీతికి పాల్పడగా ఇతరులకు లేనిది, తనకు ఉన్నది ఏదో చూసుకొని గర్విస్తారు కొందరు. కొందరు చట్టం విధించే పరిమితులు అతిక్రమించగా మరికొందరు అవినీతి కూపంలో చిక్కుకుంటారు. ఎంత ప్రగతి సాధించినా కడకు మృత్యు దేవత ఒడికి చేరవలసిందే అని మానవుడు గ్రహించలేకపోవడం సృష్టి వైచిత్ర్యం. ప్రపంచంలో మనిషి చూడలేనిది ఒక్కటే. అదే తన మృతశరీరం! భౌతిక శాస్త్రవేత్తల అంచనా ప్రకారం ఓ

ఇసుక రేణువును ప్రకృతి తయారు చేయడానికి కొన్ని లక్షల సంవత్సరాలు పడుతుందట!

జీవించే ప్రతివ్యక్తి ఏదో ఒక స్థాయిలో ప్రత్యేకత గలవాడే! అతడి ప్రత్యేకతను మరణానంతరం గుర్తిస్తే దక్కే ప్రయోజనం ఏమీ ఉండదు. మనిషికి నిత్యావసరాలతోపాటు నిద్ర అత్యావశ్యకం. కంటి నిండా నిదుర ఓ వరం! నిద్రకోసం కొందరు ఔషధాలనూ ఆశ్రయిస్తారు. నిద్ర జీవనాధారమే కాక సుఖాన్నిచ్చే ఓ ఉపకరణం. గాఢ నిద్రలో మనకు లోక వ్యవహారాలు తెలియవు. స్పృహలో ఉండి సదా లోకాన్ని చూడాలనుకుంటాడు మనిషి. అందుకే కాస్తేపు ధ్యాననిష్ఠలో గడపటానికి ఇష్టపడని వారెందరో! నిద్రాసుఖాన్ని ఆస్వాదించే మనిషి అదే పోలికతో లోక సంబంధాలను శాశ్వతంగా కత్తిరించే మరణమంటే మాత్రం భయపడిపోతాడు. మరణం చెప్పిరాదు. వచ్చాక ఏం జరుగుతుందో ఎవరికీ తెలియదు. నిజానికి మనిషిని వెన్నాడేది మృత్యుభయమే

కానీ మృత్యువు కాదు. కొందరు జీవితాన్ని దుఃఖసింధువులా భావిస్తారు. అలా భావించేవారికి ఆనందం దుర్లభమే!

జనన మరణాల శృంఖలను ఓ అమృతవాహినిగా గుర్తించాలి. నిజానికి ప్రాణులకు అదో తప్పనిసరి క్రతువు. మోక్షాన్ని కోట్ల మందిలో ఏ ఒక్కడో సాధిస్తాడంటాడు శ్రీకృష్ణ భగవానుడు. భగవంతుడి ప్రతి ప్రణాళికా, ఆవిష్కరణలో లోక సంక్షేమం ఇమిడి ఉంటుందని నమ్మినవారికి ఎప్పుడూ ఆనందమే! నయంకాని రోగాలతో బతుకుబండి నడిపించేవారికి దేహపతనం శాశ్వత విముక్తిని ప్రసాదించవచ్చు. 'అహంబ్రహ్మస్మి' అని తెలుసుకోవడం జ్ఞానమంటారు పండితులు. మానవులంతా ఒక్కటే అన్న సౌహార్ద భావన విశ్వ సౌభ్రాతృత్వ చింతనకు నాంది! ఆ ఉత్తేజం జగత్కల్యాణ కారకం!

దేహం శాశ్వతం కాదన్న జాగృతి ధనేషణ నుంచి విముక్తి కలిగిస్తుంది. అదే భావన ఆధ్యా

త్మిక మార్గంలో పయనించే వ్యక్తి తనకు ఉన్నంతలో తృప్తిపడుతూ నేవా కార్యక్రమాలకు ఉద్యుక్తుడయ్యేలా ప్రోత్సహిస్తుంది.

మృత్యుభయం వల్ల మానవుడు ప్రాణమంటే ఎంత తీపో తెలుసుకోగలుగుతాడు. లోక నిష్క్రమణ ఎన్నో ప్రాపంచిక బంధాలు, బాధల నుంచి

విముక్తి కలిగించినా ఆత్మహత్య మహాపాతకమే కాక ఏ మతం, శాస్త్రం, చట్టం సమర్థించనిది. అందుకే బతికి సాధించాలి. జీవితం ఎంతో విలువైనది. సదాశయం, సదాచరణ జీవితానికి పరిమళం అద్దుతాయి. 'దుఃఖమనేది భగవంతుడిచ్చే కానుక. అతడి దయకు ప్రతీక' అంటారు మాతృశ్రీ శారదాదేవి. దుఃఖం తెలియనివారికి ఆనందమెలా అర్థమవుతుందని ప్రశ్నిస్తారామె.

కొత్త భావనలు, నూతన వ్యాపకాలు, ఉన్నత విద్య, లలిత కళలు, సంఘసేవ జీవితానికి కొత్త సౌబగులు అద్దటమే కాక ఆనంద మాధుర్యాన్ని అనుభూతం చేస్తాయి. వైఫల్యాలను ఎదుర్కోవాల్సి వస్తుందేమోనన్న ఒకే ఒక భయం స్వప్నాలను సాకారం చేసుకోకుండా అడ్డుకుంటుందని గ్రహించాలి. మరణానంతరం ఓ కట్టెకున్న విలువ చేయని దేహం జీవించి ఉండగా ఎన్నో మహత్కార్యాలు చేయగలదు. దేశ విదేశాలు చుట్టి రాగలదు. సముద్రాల

లోతులు అన్వేషించగలదు. చావు బతుకుల్లో ఉన్నవారిని ఉద్ధరించగలదు. జాతిని మేల్కొల్పి సమాజోద్ధరణ చేయగలదు.

మంచివారిని శరీరంతో ఉన్నప్పుడు, దేహపతనం తరవాత కూడా లోకం గుర్తించి గౌరవిస్తుంది. అవినీతి, అత్యాచారాలతో కునారిల్లుతున్న నేటి సమాజానికి జీవం పోయగలిగేది మానవత్వమే! అదో అమృతవాహిని. వివేకంతో పంచభూతాత్మకమైన దేహ పరిమితులు తెలుసుకున్న మనిషి నిర్భీతితో జీవించగలుగుతాడు. మానవుడు అమృత పుత్రుడన్నాయి ఉపనిషత్తులు. ఆ స్ఫూర్తితో సాధకుడు ప్రయత్నించినప్పుడు జగమే ఒక పాఠశాల అవుతుంది. అన్ని విద్యలూ నేర్చుతుంది. నిజానికి మానవుడు జయించాల్సింది మృత్యు భయాన్ని కాదు- బతుకు భయాన్నే!

— గోపాలుని రఘుపతిరావు

భయానికి మందు?

లోకంలో ప్రతిమనిషీ ఏదో సందర్భంలో ఏదో కారణంగా భయపడుతూనే ఉంటాడు. ఎటువంటి ధైర్యశాలికైనా ఈ అనుభవం అనివార్యం. మనిషికి జీవితంలో ఆనందాన్ని, సుఖాన్ని దూరం చేసే ప్రధానమైన అంతర్గత శత్రువుల్లో భయం ఒకటి. ఈ భయం రెండు విధాలు. లేనిది రాదే మోనన్న భయం, ఉన్నది పోతుందేమోనన్న భయం. సంపూర్ణమైన ఆరోగ్యం ఉన్నవాణ్ణి సైతం అణువణువునా క్రమక్రమంగా కుంగజేసేది, కృశింపజేసేది ఈ భయమే.

ఇటువంటి భయం గురించి భర్తృహరి మహాకవి ఒక శ్లోకంలో విశదంగా విశ్లేషించాడు- 'భోగాలను అనుభవిద్దా మంటే, అవి అతిగా పరిణమించి వ్యాధులను సంక్రమింపజేస్తాయేమోనని భయం. ఎప్పుడైనా ఇంటిగుట్టు రట్టయి నలుగురిలో నగుబాటుచేసి పరువు తీస్తుందేమోనని భయం... సంపన్నుల మీద రాజుల దృష్టి పడితే తమను ఏ క్షణాన పీడించి, సంపదను దోచుకుంటారోనని భయం... ఏదో ఘనకార్యం చేసి కీర్తి సత్కారాలు, సన్మానాలు పొంది నవారికి ఎవడు ఏ కళంకం అంటగట్టి అవమానం చేస్తాడో నన్న భయం... మంచి బల పరాక్రమాలు కలిగి ప్రశంసలు పొందినవాడికి ఎవడు కుట్ర పన్ని వెన్నుపోటు పొడిచి అప

కీర్తిపాలు చేస్తాడోనని భయం... యౌవనవతి, సౌందర్యవతికి శరీరమెక్కడ ముడతలు పడి వికృతమైపోతానో అని భయం... సకల శాస్త్రాలు ఆపోసన పట్టిన పండితుడికి ప్రజలంతా బ్రహ్మరథం పడుతుంటే, పోటీగా ఏ సిద్ధాంతకర్తయినా ఎదుర్కొని తనను ఓడిస్తాడేమోనని భయం... గుణవంతుడు, సంస్కారవంతుడైన సజ్జనుడు ఏ నీచుడైనా తనతో స్నేహంచేసి దుష్ప్రభావితం చేస్తాడేమోనని భయం... ఇక, శరీరానికి మృత్యుభయం ఉండనే ఉంది-యముడెప్పుడొచ్చి లాళైడతాడోనని! అందువల్ల ఈ భయాలన్నీ దూరం చేసేదొక్క వైరాగ్యం మాత్రమేనని భర్తృహరి చెప్పాడు. అయితే సామాన్య మానవుడు ఒక్కసారిగా విరాగి కాగలడా అన్నది ప్రశ్న. అంత సులువుగా ప్రతి మానవుడిలోను ఏర్పడేది కాదీ వైరాగ్యం.

వైరాగ్యమనే రెండో సోపానం ఎక్కాలంటే 'భక్తి' అనే ప్రథమ సోపానం మీద అడుగెట్టవలసిందే. భయమనే వ్యాధికి దివ్యౌషధం కేవలం భక్తి మాత్రమే అని మనకు శాస్త్రాలు, పురాణాలు చెబుతున్న మాటను మనం నమ్మితీరవలసిందే. భయం కలిగించేదీ, దూరం చేసేదీ శ్రీమన్నారాయణమూర్తే అని విష్ణు సహస్రనామం చెబుతోంది. అందుకే ఆ నామ పారాయణం చేస్తాం. 'భక్తికి వశమయ్యేదీ, భయాన్ని తొలగించేదీ శ్రీలలితా పరమేశ్వరియే' అని లలితా సహస్రనామం తెలియజేస్తోంది కనుక అదీ

అవశ్యం పారాయణయోగ్యమే. మృత్యుభయంతో ఉన్న మార్కండేయుడు మహా శివలింగాన్ని ఆలింగనం చేసుకున్నాడు. శ్రీమన్నారాయణ స్మరణ చేస్తూ ప్రహ్లాదుడు తండ్రి విధించిన మరణ శిక్షలన్నింటినీ నిర్భీతితో సహించగలిగాడు. రామదాసు తానీషా విధించిన శిక్షలన్నీ ఒక్క రామనామ స్మరణతో భరించి, భయాన్ని దూరం చేసుకోగలిగాడు. మీరా బాయి నందగోపాలుణ్ణి స్మరిస్తూ నిర్భయంగా విషాన్ని తాగితే అది పాయసంగా మారిపోయింది.

'నా హృదయ కుహరంలో శంక రుడనే సింహం ఉండగా, ఇక నాకు భయమెందుకు?' అన్నారు ఆదిశంకరులు శివానందలహరిలో. ఆయన ప్రసాదించిన 'శ్రీలక్ష్మీ నృసింహకరావలంబ స్తోత్రం' భక్తుల భయాన్ని దూరం చేయగలిగే మహిమాన్విత ఔషధం. పరమసాధ్వి అనసూయ భక్తివల్లనే త్రిమూర్తులు పెట్టిన పరీక్షలో నెగ్గగలిగింది. గజేంద్రుడు మకరి బారి చిక్కి ఎన్నో సంవత్స

రాలు పోరాడి, చిక్కి శల్కమై, హరిని స్మరించి, శరణాగతుడు కావడంవల్లే మోక్షప్రాప్తికి అర్హుడు కాగలిగాడు.

భక్తిలో ఆర్తి ఉంటుంది. వేదన ఉంటుంది. వినమ్రత ఉంటుంది. శరణాగతి ఉంటుంది. నిరహంకారం ఉంటుంది. ఆత్మ సమర్పణాభావం ఉంటుంది. జ్ఞానముంటుంది. వైరాగ్యముంటుంది. అదే భక్తి. భక్తి పొందడానికి సర్వులూ అర్హులే.

కుల, వర్ణ, మత, ప్రాంతాల భేదాలుండవు. అందరికీ, అన్నిటికీ అతీతమైనది భక్తి. చిత్తశుద్ధి, ఏకాగ్రత, కంటిచెమ్మ ఉన్నచోట భక్తి ఉంటుంది. దైవం చేరేందుకు దారి చూపగలిగేది అదొక్కటే. తన అల్పజ్ఞతను అంగీకరించినవాడి నిర్మల హృదయమే దైవానికి మందిరం. అటువంటివాడిని ఏ విధమైన భయమూ దరిచేరదు. యుగధర్మాలను అనుసరించి, కలియుగంలో చిత్తశుద్ధితో, ఏకాగ్రతతో భగవన్నామ స్మరణ చేస్తే మోక్షప్రాప్తి జరుగుతుంది.

ఇంతటి సౌలభ్యాన్నీ సద్వినియోగపరచుకోలేకపోతున్నాం. మంగమ్మ మంచి దైవ భక్తురాలు. ఆమెకు ఒక్కడే కొడుకు. పేరు సూరి. ఎప్పుడూ కృష్ణుడి విగ్రహం ముందు నిలుచుని సూరి నమస్కరించేవాడు. ఓసారి సూరికి మంగమ్మ కొన్ని విలువైన ఆభరణాలిచ్చి పొరుగుూరిలోని మేనమామగారింట్లో ఇచ్చి రమ్మని పంపింది. దారిలో కొందరు దొంగలు అతణ్ణి అడ్డగించి నగలమూట ఇమ్మని బెదిరించారు. ఆర్తితో సూరి 'కిష్టయ్యా, కిష్టయ్యా!' అంటూ బిగ్గరగా కేక వేశాడు. దొంగలు ఆ కేక విని బెదిరి పారి పోయారు. ఆ అడవిలో కిష్టయ్య అనేవాడు మరో దొంగల ముఠా నాయకుడు. అతనంటే ఈ దొంగలకెంతో భయం. అలా కృష్ణుడి నామం సూరిని కాపాడింది. సూరి నిశ్చింతగా వెళ్లి ఆభరణాలు మేనమామకు అప్పగించి, తిరిగి తల్లి వద్దకు వచ్చి జరిగింది చెప్పాడు. అప్పటినుంచి సూరి భగవన్నామ స్మరణతో జీవనపథంలో పురోగతి సాధించాడు. అందుకే మన ఇష్టదైవాలను ఎప్పుడూ స్మరిస్తుంటే భయమనే అవలక్షణం భయపడి పారిపోతుందని పెద్దలు చెప్పిన మాట మనకు ఆచరణీయం. భయం తలుపు తడుతుంది. భక్తి తలుపుతెరిచి చూస్తే అది ఎన్నటికీ కనిపించదు. కేవలం దేవుడికి భయపడాలి. ఇదే దైవభక్తికి ప్రథమ సాధనం.

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

నాయకుడు

ఒక కుటుంబం వృద్ధిలోకి రావాలంటే ఆ కుటుంబ పెద్ద పటిష్టమైన నాయకత్వం అవసరం.

ఆధ్యాత్మిక పథంలో ముందుకు సాగాలంటే జ్ఞానవంతుడైన గురువు మార్గదర్శకత్వం అవసరం. ఒక ప్రాంతం లేదా దేశం పురోగమించాలంటే నిస్వార్థపరుడైన సమర్థ నాయకుడు కావాలి.

నిజానికి వీరంతా మనకు అందనంత దూరంలో ఎక్కడో గగనపథంలో లేరు. మన కుటుంబంలో, మన పరిసరాల్లో, మనదేశంలోనే ఉన్నారు. మన జీవితాలను ప్రగతిపథంలో నడిపించేందుకు, మనదేశాన్ని ఉన్నతంగా తీర్చిదిద్దేందుకు మన ప్రజలే స్వయంకృషితో వీరిని అన్వేషించుకుని సాధించుకోవాలి.

సమర్థ నాయకుడు అంటే... బాధితులకు సరైన న్యాయం జరిగి, ప్రయోజనకరమైన ఫలితాలు వారికి లభించేలా ఉత్తేజం కలిగించేవాడు. ఫలితాన్ని పరమాత్మకే వదిలేసి, తన కర్తవ్యాన్ని నిజాయతీగా రుజుమార్గంలో నిర్వహిస్తే- నాయకుడిగా ప్రజాసేవకుడిగా అతడు సఫలీకృతుడైనట్టే. అననుకూల పరిస్థితుల్లో సైతం బాధ్యత వహించి, కల్లోలత సముద్రంలోనూ సక్రమంగా ఓడను నడిపించగలిగినవాడే నిజమైన నాయకుడు.

నాయకత్వమంటే ఇతరులను సమ్మోహనపరచి మంత్రముగ్ధుల్ని చేసే వాగాడంబరం కాదు. ఎదుటివారిని స్తుతించి, వారి అభిమానం పొందడం కాదు. తోటివారి ఆలోచనాపరిధిని విస్తరింపజేసి, వారి దృష్టిని ఉన్నత లక్ష్యాల వైపు మళ్లించి, తమపై తాము విధించు కున్న పరిమితుల్ని వారంతట వారే అధిగమించేట్టు చేయడమే నిజమైన నాయకత్వానికి మూల సూత్రం. ఆ

లక్షణాలు ఉన్నవారు ఇతరుల ప్రతికూల లక్షణాలకు పెద్ద ప్రాధాన్యం ఇవ్వరు. నిద్రాణమై ఉన్న సామర్థ్యాన్ని గుర్తించి వెలికితేవడంలోనే నిజమైన నాయకత్వ ప్రతిభ దాగి ఉంటుంది.

తన పట్ల కాకుండా వారి పట్ల వారికే విశ్వాసం కలిగించే వ్యక్తి అసలైన నాయకుడిగా వెలుగొందుతాడు. సహచరులందరి సహకారంతోనే తన బాధ్యతలను నిర్వర్తించగలనని అతడు నమ్ముతాడు. ఏదైనా వైఫల్యం ఏర్పడినప్పుడు, నెపం సహచరుల మీద తోయడు. అలా జరగకుండా భవిష్యత్తులో తీసుకోవా

ల్లిన జాగ్రత్తలేమిటా అని మాత్రమే ఆలోచిస్తాడు. నిజమైన నాయకుడు తన చుట్టూ అనేకమంది నాయకులను తయారుచేస్తాడు. ఒక నాయకుడిలోని నిజాయతీ, తోటివారిని హృదయపూర్వకంగా అభిమానించి గౌర

వించే లక్షణాలే సహచరుల్లో అంకితభావాన్ని ప్రేరేపిస్తాయి. అందరితోనూ సత్సంబంధాలు కొనసాగించడం, ఇతరులను

తనవద్ద పనిచేసేవారుగా కాకుండా తనతో పనిచేసేవారిగా పరిగణించడం నాయకత్వపు మరో లక్షణం. ఏ పనినైనా తాను చెప్పినట్టు చేయాలని కాకుండా బాగా చేయాలని కోరడం, తోటివారి ప్రయోజనాలు కాపాడడానికి ప్రయత్నించడం- నాయకత్వ లక్షణాలున్న అందరిలోను ప్రస్ఫుటంగా కనపడుతుంది.

ఇలాంటి ఉన్నత విలువలే ఏ వ్యక్తినైనా నాయకత్వ స్థానానికి చేరుస్తాయి. ఈ విలువలే పదికాలాల పాటు పదిలంగా కాపాడతాయి. అందుకే సమర్థ నాయకుడి ఎంపిక కోసం మనమంతా ఆత్మశోధన చేసుకోవాలి. అప్పుడే మన మధ్యలో నుంచే మన కష్టసుఖాలు తెలిసిన అత్యద్భుత ప్రజాసేవకుడైన నాయకుడు ఉద్భవిస్తాడు. మన జీవితాలకు వెలుగునిస్తాడు. అభ్యుదయ మార్గంలో మనలను ముందుండి నడిపిస్తాడు.

- పి.వి.శేషారత్నం

చిత్తశుద్ధి

మానవ జీవితంలో పరిశుద్ధతకు ప్రత్యేక స్థానం ఉంది. ఉదయమే గృహవరణాన్ని ఇల్లాలు పరిశుభ్రం చేస్తుంది. కాలకృత్యాల ద్వారా ప్రతి వ్యక్తి శరీరశుద్ధి చేసుకుంటాడు. విడిచిన వస్త్రాలను ఉతికి ఆరవేసుకుని మలినాన్ని వదిలిస్తాడు. దైవగృహాల్లోనూ పరిశుద్ధత పాటిస్తారు. ఇన్నీ చేస్తూ కూడా, మనసు విషయం మరిచిపోతారు.

కంటికి కనిపించని మాలిన్యమంతా మనసులో పేరు కుపోతూ ఉంటుంది. దాన్ని ఎప్పటికప్పుడు తొలగించు కోకపోతే, భగవంతుడికి, మనకీ మధ్య మనో మాలిన్యం అడ్డుగోడలా ఉండిపోతుంది. ఈ కారణం చేతనే, మన ప్రార్థనలు తక్షణం భగవంతుడికి చేరవు.

పాత్ర శుద్ధిలేకుండా పాకం శుచిగా ఉండగ లదా? పాత్రలు ఎప్పటికప్పుడు శుభ్రం చేయాలని మనకు తెలుసు. మనసుకు సైతం అది వర్తిస్తుందని మనం గ్రహించం. 'చిత్తశుద్ధి లేని శివపూజ లేలరా'

అన్నాడు వివేకి వేమన. అంటే- చిత్తశుద్ధి లేకుండా చేసే పూజలన్నీ వ్యర్థమే తప్ప, సత్ఫలితాలను ఇవ్వవు.

పూజలే కాదు, చిత్తశుద్ధి లేకుండా ఏ పని చేసినా సత్ఫలితాలు లభించవు. విద్యార్థులు ఏకాగ్రతగా చది వితేనే ఉత్తీర్ణులవుతారు. ఇక్కడ చిత్తశుద్ధి అంటే ఏకా గ్రత. మరో వ్యాపకం లేకుండా చదువే ముఖ్యం అను కుంటూ మనసును పూర్తిగా లగ్నం చేయాలి. అలాగే, ఉద్యో గులు కర్తవ్య నిర్వహణలో ఏమరుపాటు లేకుండా, తమకు అప్పగించిన పనిని విజయవం తంగా పూర్తిచేయటంలో చిత్త శుద్ధి చూపాలి. పాలకులైనా, ప్రజాసేవకులైనా తమ కర్తవ్యా లపట్ల అంకిత భావం కలిగి ఉండాలి. ఇక్కడ అంకిత భావమే చిత్తశుద్ధి.

మనం ఏమి చెప్పినా అది చిత్తశుద్ధితో చెప్పాలి. లోపల ఒకటి, పైకి మరొకటిగా ఉండ

కూడదు. అలా చెప్పటం ఇతరుల్నే కాదు, మనల్ని మనమే మోసం చేసుకోవటం!

అసత్యవాదుల అంతరాలయం ఒక శిథిల దేవా లయం. అక్కడ అంతర్యామి వైతన్యంలేని శిలామూ ర్తిగా ఉంటాడు. సత్యవాదుల హృదయాలయం తేజోవి రాజితం. అక్కడ అంతర్యామి శుద్ధ వైతన్యమూర్తిగా వెలుగులు విరజిమ్ముతుంటాడు.

మనసు, బుద్ధి పెడమార్గం పట్టి నప్పుడు సహజ తేజోస్వరూప మైన ఆత్మ, మబ్బుల్లో సూర్యు డిలా ప్రచ్ఛన్నంగా ఉండిపో తుంది. బురదలో పడిన మాణి క్యంలా అపరిశుభ్రమైపోతుంది.

దీన్ని సంస్కరించే ఉపా యాలు లేవా? చాలా ఉన్నాయి! కానీ, మనం వాటిని ఆచరణగా మార్చుకోవాలి. మన సనాతన ధర్మం, సంప్ర దాయం, ఆచారం, ఏ క్షణాని కాక్షణం ఆత్మను శుద్ధి చేసు

కునే పద్ధతులు చెప్పాయి. ఇవన్నీ ఆచరణకు అను వైనవే. అవేమిటంటే-

ఒకటి- ఏ పని చేసినా చిత్తశుద్ధితో చేయటం. రెండు- కర్తవ్య నిర్వహణనే పరమాత్మ సేవగా భావించి, ఆచరించటం. మూడు- మనకు ఉన్నంతలో ఇతరులకు సహాయపడటం.

ఒకరికి ఇచ్చినప్పుడే భగవంతుడు మనకు ఇస్తాడు. విత్తనాలు దాచుకుంటే పుచ్చిపోతాయి. పంటకోసం వినియోగిస్తే పది రెట్లవుతాయి. పుణ్యఫలం కూడా ఇలాగే ఉంటుంది.

శుద్ధ బ్రహ్మపరాత్పరుడైన రాముడి గురించి అందరూ తెలుసుకోవాలి. మానవులకు ఆదర్శం చూప టానికి, నేర్పటానికి వచ్చిన అవతారమే శ్రీరాముడు! రామరాజ్యం ఒక ప్రామాణికం. పాలకులు మాటలతో కాకుండా ఆచరణలో రామరాజ్యాన్ని చూపగలిగితే, ప్రజలు మళ్ళీ మళ్ళీ వారి నాయకత్వాన్నే కోరుకుం టారు. ప్రజలను కన్నబిడ్డల్లా కాపాడేవాడే శుద్ధ బ్రహ్మ. ప్రజాక్షేమాన్నే చిత్తశుద్ధితో ఆయన కోరతాడు!

- కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

పావన గంగ

ప్రకృతిలో ఏర్పడే కాలుష్యాలను ప్రకృతిలో ఉండే జీవ, వస్తు సముదాయమే తొలగిస్తుంది. పుడమికి శుచి, శుభ్రతను ఒనగూరుస్తుంది. మన శరీరం కూడా ప్రకృతి జనితమే. ప్రకృతిలోని అంశీభూతాలు మనలో ఉన్నాయి. శరీరాన్ని నడిపేది మననే. అదొక మహాసాగరం. ఆ సాగరంలో కల్పవృక్షమూ కామధేనువులే కాదు- కాలకూట విషం కూడా ఉంటుంది. అది కాలుష్యాలకూ ఆలవాలం.

ఈ కాలుష్యాలను తొలగించుకోకుంటే తనకు తానే ఓ పెద్ద సమస్యగా మారిపోతాడు మానవుడు. చీకటి రాజ్యంలో అలమటిస్తాడు. జలరాశుల్లోని హానికర సూక్ష్మక్రి

ములను తొలగించేటందుకు సూర్యకిరణాలు దోహదపడతాయి. అలాగే మనోసాగరంలోని కాలుష్యాలను కడిగి వేయడానికి ఆధ్యాత్మిక కిరణాలు తోడ్పడతాయి. ఆధ్యాత్మిక భావనవల్ల భక్తిప్రపత్తి, దానివల్ల జ్ఞానం, జ్ఞానంవల్ల ముక్తి లభిస్తాయని శాస్త్ర వచనం.

చీకట్లను తొలగించి వెలుగు రేఖలు ఉదయించేటట్లుగా చేస్తుంది ఆధ్యాత్మిక భావన. ఆధ్యాత్మిక జీవనం అంటే ఓ పెనుమార్పు. మానసికమైన ఉద్ధతి. పరిణతి. జాగృతి.

మనో, దేహతాపాలను ఉపశమించేటట్లు చేసి, చివరకు జితేంద్రియులయ్యేటందుకు ఉపకరించే మహాన్నత సాధనం 'ఆధ్యాత్మిక చింతన'. తమో గుణాన్ని నిరోధించి, రజోగుణాన్ని అణిచివేసి సత్యగుణ ప్రధానులుగా చేస్తుందీ చింతన.

మనసులో పొడచూపే ఓ అద్భుత కదలిక. తుదిలేని సాధన. తపనగా సాగించే ఆరాధనగా రూపాంతరం

చెందుతుంది. మనసు, శరీరం పవిత్రమవుతాయి. కర్మలను ఆచరించే కర్మయోగిగా విశ్వశ్రేయస్సును కాంక్షించే పరమ పురుషుడిగా భాసిల్లుతాడు మానవుడు.

వేమన గతమంతా భోగ జీవితం. కాంతాకనకాలే సర్వస్వంగా భావించాడు. మనోసంద్రం అంతా కోర్కెలతో, వ్యామోహాలతో, వ్యసనపూరిత భావాలతో నిండిపోయింది. జీవితంలో వీటివల్ల ఎదురైన సంఘటనలతో మనసులో అలజడి ప్రారంభమైంది. వైరాగ్యం ఆవహించింది. పరివర్తనకు నాందీవాచకం పలికాడు. అరిషడ్వర్గాలను ఆవల ఉంచాడు. భోగజీవనం జీవిత పరమార్థం కాదని గ్రహించాడు. ఆయనలో వచ్చిన కదలిక- ఓ గొప్ప సంస్కారవంతమైన ప్రపంచానికి దారి తీసింది. మూఢాచారాలను ఎండగట్టింది. 'మనిషి'కి పరిపూర్ణమైన అర్థం చెప్పింది. అర్థవంతమైన జీవనాన్ని ఏ రకంగా మానవాళి కలిగి ఉండాలో చెప్పింది. ఆయన సమాజాన్ని సంస్క

రించే యోగిగా మారిపోయాడు.

ఆధ్యాత్మికత ఓ అనంతసాగరం. మధించడం ఎవ్వరి తరమూ కాదు. 'ఆ సాగరాన్ని దాటాను' అని చెప్పుకోవడం అవివేకం. ఆ శుద్ధ జలరాశి నుంచి శక్తిమేరకు, భగీరథ ప్రయత్నంలా భావిస్తూ శుద్ధ జలాన్ని పొందగలగడమే మన కర్తవ్యం. ఆ శుద్ధ జలమే మనలోని కాలుష్యాలను కడిగి వేసే పావనగంగ.

ఆధ్యాత్మిక చింతన అనగానే అదేదో బ్రహ్మపదార్థం అని భావిస్తూ- ఏదో వయసుడిగిననాడు ఆదుకొనే బ్రహ్మ స్త్రంలా భావించేది కాదు. ఎదుగుతున్న ప్రాయం నాటి నుంచే ఒంటపట్టించుకోవాల్సిన జీవిత సత్యమని గ్రహించుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. మంచి జీవితాన్ని అందించే మహాషధం ఆధ్యాత్మికత.

- దానం శివప్రసాదరావు

సంతుష్టి

సంతోషం అంటే మనసును మురిపించే ఆనందమని అర్థం. సంతుష్టి, సంతోషం అనేవి సమానార్థకాలైనా సాధారణంగా సంతుష్టిని సంతృప్తి అనే అర్థంలోనే ఉపయోగిస్తుంటాం. సంతృప్తి అంటే ఇక చాలు అనుకోవడం. ఏదైనా ఒక వస్తువునో, ఒక అనుభవాన్నో కోరుకుని, అవి లభించిన తరువాత తనివి తీరి, ఇకచాలు అనుకోవడం ఆనందమిస్తుంది. అంటే, కోరిక తీరింది అనేకదా అర్థం. ఈ కోరిక అనేదానికి ఒక సహజ గుణముంది. అది తీరిన తరువాత మరో రూపంలో ఉద్భవిస్తుంది. ఒక కోరిక తీరగానే మరో కోరిక పుడుతుంది. ఇలా ఒక కోరిక తరువాత మరో కోరిక పుట్టడం, ఆ కోరికలను తీర్చుకునే ప్రయత్నం చేస్తూనే ఉండటం... ఈ వలయం చూస్తుంటే

నిజంగా కోరిక తీరినందువల్ల తుష్టి-అంటే తోషం- సంతోషం కలుగుతున్నదా అనిపిస్తుంది. ఇలా కోరిక తరువాత కోరికను తీర్చుకుంటూ, అందులో ఏదో ఆనందముందని భ్రమసి, తుష్టి అనేదే లేకుండా చేసుకునే దాని కన్నా- అసలు కోరికలనే అదుపులో ఉంచుకొని, కోరికలనేవాటిని ఇక చాలు అనుకోవడంలో ఉండే సంతోషం శాశ్వతమైనది కదా!

సంతోషం సగం బలం అని సామెత. కోరికలను అదుపులో ఉంచుకోకుండా ఏదో కావాలి ఏదో కావాలి అనుకునే కన్నా ఇక చాలు అనుకోవడంలో ఉండే ఆనందం- ఆరోగ్యాన్నీ, తద్వారా ఆయుర్దాయాన్నీ కూడా ఇస్తుంది. నిజమైన సంతుష్టి, ఆశను తీర్చుకోవడంలో కాక ఆశలను లేకుండా చేసుకోవడంలోనే లభిస్తుంది. అది భౌతికానందాన్ని మాత్రమే కాక, ఆధ్యాత్మికమైన పరమానందాన్నీ ఇస్తుంది.

సంతుష్టుడీ మూడు జగముల పూజ్యుడు' -

అన్నారు పెద్దలు. ఒక వ్యక్తి సంతుష్టుడైతే ఇతరులకు ఎందుకు పూజ్యుడు కావాలి అనే ప్రశ్న వస్తుంది. ఒక వ్యక్తి ఇతరుల వద్దకు వస్తున్నాడనగానే అతడు అప్పుకోసమో, మరో దానికోసమో వస్తున్నాడని తోచి చూసీ చూడ్డంతోనే అతడి మీద వ్యతిరేక భావం, తేలిక భావం కలుగు

తాయి. ఒక సంతుష్టుడైన మనిషి వస్తే- అతడు మన నుంచి ఏమీ అశించడు, స్వార్థం కోసం రావడం లేదు అని అనిపించి అతనంటే పూజ్య భావం సహజంగానే కలుగుతుంది. త్రికరణశుద్ధిగా ఈ సంతుష్టిని కలిగి ఉన్న వ్యక్తి అన్ని లోకాల్లోనూ పూజ్యత పొందుతాడు.

కోరిక అంటే ఆశ. ఏదో కావాలి అని తీవ్రంగా అనుకుని దాని కోసం వ్యసనపడటం. దీనికి అంతం లేదు. విశాలమైన సామ్రాజ్యాన్ని పాలించే అవకాశమూ, అధికారమూ వచ్చినా ఆ ఆశ తీరదు. లోతుగా ఆలోచిస్తే తుష్టి వల్లనే శాంతి, పుష్టి లభిస్తాయనీ చెప్పవచ్చు. అసలు సంతుష్టే సుఖం.

సంతృప్తి పరమశాంతికి కారణమవుతుందని వసిష్ఠుడు తన శిష్యుడైన రామచంద్రుడికి చెప్పాడు. సంతుష్టి అనేది భోగభాగ్యాలమీద ఆశను కలగనీయదు. ధనాన్ని ఇంకా ఇంకా ఆబగా సంపాదించాలనే కోర్కెకు దూరంగా

ఉంచుతుంది. తనకున్నదానితోనే చక్కని ఆనందాన్ని పొందగలుగుతాడు సంతృప్తుడు. ఎప్పుడైతే మనిషికి దురాశ లేదో, అతడికి మనోవ్యాధులుండవు. ఆ కారణంగా శారీరక వ్యాధులు దరిచేరవు.

పిండితార్థం ఏమిటంటే- మనిషి గొంతెమ్మ కోరికలను పెంచుకోకూడదని. తోడే కొలదీ ఊరే చెలమనీటిలా తీరేకొలదీ కొత్త కోరికలు పుడుతూనే ఉంటాయి. ఒకదాని తరువాత ఒకటిగా పుడుతుండే కోరికలను తీర్చుకునే క్రమంలో తీరికను, చిత్తశాంతిని, సౌఖ్యాన్ని కోల్పోతాడు మనిషి. ఆ రకంగా దేవుడికీ, దైవభావనకూ దూరమవుతాడు. ఆత్మసంతుష్టి కలిగినవాడు తనయందు సకల భూతాలనూ, సకల భూతాలయందు స్వీయాత్మనూ దర్శించి సర్వోత్తమమైన ప్రశాంతిని పొందగలుగుతాడు.

- సి హెచ్.వి.బృందావనరావు

ఆరంభం

ఎవరైనా ఒక పనిని ఆరంభించాక అది పూర్తయ్యే వరకు విశ్రమించకూడదు. సర్వశక్తులూ ఉపయోగించి ఆ పని పూర్తిచేయాలి.

అకుంతిత ధైర్యం, సూక్ష్మదృష్టి, నిశిత బుద్ధి, గొప్ప సామర్థ్యం అనే ఈ నాలుగు సుగుణాలూ ఎవరు కలిగి ఉంటారో వాళ్ళే ఘనకార్యాలు సాధిస్తారని రామాయణం లోని సుందరకాండ చెబుతోంది. ఈ గొప్ప సుగుణాలు కలిగిన ఆంజనేయుడు అశోకవనంలో సీతమ్మను చూసి, స్వామి ఆనవాలు అందించాడు. అసాధ్యాన్ని సుసాధ్యం చేసి ఉత్తమ సేవకుడిగా ఈనాటికీ నిలిచిపోయాడు. అందుకే ధీరులైనవారు తాము చేయవలసిన కార్యం సఫలమయ్యేవరకు విడిచిపెట్టరు.

పాల సముద్రాన్ని చిలికినప్పుడు విలువైన రత్నాలెన్నో బయటపడ్డాయి. వాటిని చూసి దేవతలు సంతోషించ లేదు. హాలాహలమనే భయంకరమైన విషం పుట్టింది.

దాన్ని చూసి వాళ్ళు ఏమాత్రం భయపడలేదు. అమృతం లభించేవరకు పాల సముద్రాన్ని మధిస్తూనే వెళ్లారు. ఇదే కార్యసాధకుల లక్షణం.

ప్రజలను పాలించే పాలకులకు లక్ష్యాలపట్ల దృఢమైన అంకితభావం ఉండాలి. ప్రజలందరికీ హితవు కలిగించే పనులనే ఆరంభించి పూర్తిచేయాలి. పాలకుల ఆశయాలు ప్రజల జీవన విధానంలో ప్రతిబింబించాలి అంటాడు భీష్ముడు పాండు కుమారులతో. ఇలాంటి సందేశాలెన్నో మహాభారతంలో కనిపిస్తాయి.

‘ఏ పని ప్రారంభించకుండా దానంతటదే జరుగుతుందని కూర్చునేవారు మందబుద్ధులు. వారిది వినాశమార్గమని యోగవాసిష్టంలో వశిష్టుడు శ్రీరామచంద్రుడికి బోధిస్తాడు.

నిజమే! అందరూ కారణజన్ములు కాలేరు. మహాపురుషులుగా పేరు తెచ్చుకోలేరు. కానీ, లోకకల్యాణం కోసం ఎవరు మంచి కార్యాలు ఆరంభించినా చేయూతనివ్వాలి. అందరికీ మార్గదర్శకంగా ఉండాలి. జయాపజయాల్లోనూ పాలు పంచుకోవాలి. దీపంలా ప్రజలకు వెలుగునివ్వాలి. వివేకానందుడు ఇలా అంటాడు.

‘ఏ పనినైనా ఆరంభించాలనుకున్నప్పుడు ప్రకృతి ఎన్నో సమస్యలను, కష్టాలను మన మార్గంలో అడ్డంగా ఉంచు

తుంది. వాటిని అధిగమించే శక్తిసామర్థ్యాలు, తెలివితేటలు మనకు ఉన్నాయో లేవోనని పరీక్షిస్తుంది. సమర్థుడైన వ్యక్తి మాత్రమే అన్ని అడ్డంకులను ఎదుర్కొని ఆరంభించిన పనిని సక్రమంగా పూర్తిచేయగలడు’

ఎవరైనా ఒక లక్ష్యాన్ని సాధించడానికి ముందడుగు వేస్తున్నప్పుడు దురుద్దేశంతోనో, ఈర్ష్యతోనో ఆటంకాలు కలిగించేవాళ్ళు అనేకమంది ఉంటారు. అలాగే విమర్శించేవాళ్ళూ ఉంటారు. ఎలాంటివాటికీ చలించకుండా, బెదరకుండా ఎన్ని అవాంతరాలెదురైనా మంచి కార్యాలను ఆరంభించినవాళ్ళే మహనీయులు.

మనిషికి ముఖ్యమైనది ఆత్మవిశ్వాసం. అదే మనిషిని ముందుకు నడిపిస్తుంది. ఎన్నో అనుభవాలనిస్తుంది. చివరికి విజేతను చేస్తుంది.

రైట్ సోదరులు విమానం కనిపెట్టాలనుకుంటున్నా మని ప్రకటించినప్పుడు ప్రజలందరూ హేళన చేశారు. ‘గాలికన్నా బరువైనది ఎలా ఎగరగలదు?’ అని ప్రశ్నించారు. దానివల్ల వారు నిరుత్సాహపడక ఆత్మవిశ్వాసంతో ముందుకు సాగి, చివరికి విజయం సాధించారు.

కారు కనిపెట్టిన హెన్రీ ఫోర్డ్, వెలుగులు విరజిమ్మే బల్బు కనిపెట్టిన ఎడిసన్, హాస్యనటుడు చార్లీ చాప్లిన్, రచయితలైన చార్లెస్ డికెన్స్, మాక్స్ ముల్లర్ గోర్కి పెద్దపెద్ద చదువులు చదవలేదు. కానీ, లోకానికి అవసరమైన లోక విద్యను అభ్యసించారు. అదేమిటంటే, సరైన సంకల్పాన్ని ఏర్పరచుకోవాలి. ఎన్ని సమస్యలెదురైనా చివరికి విజయం సాధించాలి. ఇదే వాళ్ళ గెలుపు సూత్రమైంది. అందుకే ఆరంభాన్నిబట్టి ఫలితం ఉంటుంది.

‘నీచులు విఘ్నాలు వస్తాయన్న భయంతో పనికి పూనుకోరు. మధ్యములు పని ప్రారంభించి విఘ్నాలెదురైతే వదిలేస్తారు. ధీరులు ఎన్ని ఆటంకాలు కలిగినా పూనుకొన్న పని నెరవేరే వరకూ వదలనే వదలరు’ అంటాడు భర్తృహరి. అందుకే ప్రతి మనిషి ధీరుడిలా సత్కార్యాలు ఆరంభించాలి. మంచినే మార్గంగా అలవరచుకుని మహానుభావుల అడుగు జాడల్లో నడవాలి. నిస్వార్థ సేవకు అంకితం కావాలి.

– విశ్వనాథ రమ

విశ్వరూపం

మాయ ప్రదర్శించే, రక్షికట్టించే సన్నివేశాల్లో జనం ఎంత గంభీరంగా లీనమైపోతారంటే, వాళ్లను అందులోంచి విడదీయడం బ్రహ్మతరం కాదు. అదే భగవంతుడి లీలలో గొప్ప విశేషం.

జీవితం జీవించడానికే అని ఎందరో అనుకుంటారు. ఎన్నో కోట్లమంది జీవిస్తూ ఉంటారు. లీనమైపోయి తాదాత్మ్యం చెందుతూ ఉంటారు. జీవితం ముమ్మాటికీ జీవించడానికే కాదు. జీవన పరమార్థం తెలుసుకోవడానికి! ఇప్పుడు కాకపోతే ఇంకోసారి. ఎప్పుడైనా ఆ జగన్నాటక సూత్రధారికి ఎదురువెళ్లి ప్రశ్నించి, సేవించి, మెప్పించి, స్తుతించి, ఆరాధించి జీవన రహస్యం తెలుసుకోవాలి.

అసలు ఎలా నిద్ర పడుతుంది? చేసిన పనులే చేస్తూ, ఆడిన మాటలే ఆడుతూ, గానుగెద్దుల్లా తిరుగుతూ అదే నిజమైన బతుకనుకొని యాంత్రికంగా నడిచే శవాల్లా బతకగ

లమా? ఇదొక మహత్తర జీవితం, గొప్ప జీవనం అనుకొని మేడలు, మిద్దెలు సంపాదించుకుని, బంగారం పోగేసుకుని సంతానాన్ని డాలర్ల వేట కోసం విదేశాల్లో విడిచిపెట్టి, బిక్కు-బిక్కుమంటూ వేదధర్మాన్ని భూస్థాపితం చేసి నిరీక్షిస్తూ బతకడం రుషి సంప్రదాయం అని కలలోనైనా అనగలమా?

కొంచెం దారి మళ్లించి, చూపును లోపలికి తిప్పితే ఈశ్వరుడి అంతరంగం బోధపడుతుంది. ఇంతవరకు మనం చేసిన పనులు, బతికిన బతుకు చిన్నపిల్లల ఆటకు ఏ మాత్రం తీసిపోవని తెలుస్తుంది. బొమ్మలాట అడుకునేటప్పుడు ముఖాలు అంత గంభీరంగా ఎందుకు పెట్టుకోవాలి? అజ్ఞేర్వోగంతో బాధపడే వాళ్లలాగ అసహ్యంగా, ఇబ్బందికరంగా ఎందుకు ఉంచుకోవాలి? చక్కగా చిన్నపిల్లలాగ హాయిగా నవ్వలేమా? ఏ అరమరికలు లేకుండా స్నేహపూర్వకంగా, ప్రేమపూర్వకంగా కలిసి మెలిసి ఉండలేమా?

శిశువులుగా మనం మారకపోతే ఈ అద్భుత ప్రపంచ సౌందర్యాన్ని హాయిగా అనుభవించలేం. కష్టపడి, తీవ్రంగా మధనపడి సూర్యోదయంలో తాజాదనాన్ని ఉత్తేజాన్ని అనుభవించగలమా? ఇబ్బందిపడి, ఇరుకునపడి,

మెలికలు తిరిగి చంద్రోదయాన్ని ఆనందించగలమా? ఒక మూర్ఖుడు ఏనాడైనా అందమైన ప్రకృతిని చూసి పరవశించి, ఆనందించి ఆహ్లాదం పొందగలిగాడా?

మూలాల్లోకి, లోతుల్లోకి వెళితే జీవితం గుబాళించిన పుష్పమవుతుంది. తత్వం తెలిస్తే, జీవన వనంలో బతుకు కోయిల హాయిగా పల్లవిస్తుంది.

విసిరిన వలలో చేపే ఎదురువెళ్లి ఇరుక్కుంటే దాన్ని ఎవరు రక్షించగలరు? అందంగా ఉంది కదా బతుకు అని అందులోనే ఉండిపోతే, యుగాల తరబడి మన అజ్ఞానం అలాగే ఉండిపోతుంది.

నేర్చుకునే మనస్తత్వం కలిగిన మనం సాంకేతిక నిపుణులమవుతున్నాం. వైద్యులమవుతున్నాం. శాస్త్రజ్ఞులమవుతున్నాం. చిత్రకారులమవుతున్నాం. కళాకారులమవుతున్నాం. సంగీతజ్ఞులమవుతున్నాం. భాషా కోవిదులమవుతున్నాం. దేశ పాలకులమవుతున్నాం. ఆధ్యాత్మికవేత్తలం ఎందుకు కాలేకపోతున్నాం? యోగులుగా ఎందుకు ప్రకాశించలేకపోతున్నాం? కీలకాంశంపై ఎందుకు ఈ చిన్నచూపు?

దేవుడిని ప్రశ్నించేవాడే చివరికి దేవుడవుతాడు. ప్రశ్నించకుండా లొంగిపోయి, తల వంచితే జీవితం పులి నోటపడ్డ కండ అవుతుంది. చివరికి ఏమీ మిగలదు. ఇదేనా మనం సాధించాల్సింది? ఆహుతి అయిపోవడమేనా? ఒక ఉన్న

తోన్నతమైన ఉద్దేశం కోసం జీవితాన్ని అర్పణ చేసుకోవడంలో అర్థం ఉంది. అలా కొంతమంది మహానుభావులు చేశారు. చరిత్రలో మిగిలిపోయారు. అది వేరే విషయం.

ఊపిరున్నంత వరకు బతకడం, జనాభా జాబితాలో పేరు చూసుకోవడం, భుజకీర్తులు తగిలించుకుని ఊరే గడం... ఎంతమాత్రం నిజమైన మానవుడి జీవితం కాదు. నిజమైన మానవుడు పరిణామం చెందేవాడు. భౌతికంగానే కాదు- మానసికంగా, ఆధ్యాత్మికంగా అతడే నారాయణుడు. అతడే భూమి. అతడే అంతరిక్షం. అతడే విశ్వరూపం.

శాస్త్రవేత్తలందరూ మోకరిల్లుతున్న విశ్వం అతడికి భిన్నంగా లేదు. అతడు విశ్వానికి ఏ మాత్రం అడ్డుగా లేడు. ఇది అందరూ గ్రహించవలసిన సార్వత్రిక సత్యం. ఇది తెలిస్తే మన గంభీరత్వం పోతుంది. దుఃఖం తొలగి పోతుంది. సంతోషం కురుస్తుంది. ఆనందం వెల్లివిరుస్తుంది. నిజంగా బతకడమే సహజమైన బతుకు. ఈ బతుకులోనే ఆటలు ఆడగలం. పాటలు పాడగలం!

- ఆనందసాయి స్వామి

ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలం

ఉత్తరాయణాన్ని పుణ్యకాలం అనడం ఆనవాయితీ. ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలంలో మరణిస్తే మోక్షం లభిస్తుందని ఒక నమ్మకం. శరత్చంద్రుడు భీష్మపితృమహాడు ఉత్తరాయణ ఆగమనం కోసమే చాలాకాలం ఊపిరి నిలుపుకొన్నాడని భారతం చెబుతోంది. ఉత్తరాయణం పుణ్యకాలం ఎలా అవుతోందంటే, దక్షిణాయనంలో చేసిన తపస్సువల్ల! మన మహర్షులు రూపొందించిన ప్రణాళిక రీత్యా దక్షిణాయనం చక్కని సాధనాకాలం. దక్షిణాయనంలో చేసిన తపస్సువల్ల ఉత్తరాయణం పుణ్యకాలమవుతోంది. శ్రావణంతో మొదలై పుష్యం, మాఘం దాకా మన పెద్దలు నిర్దేశించిన ఒకానొక ఆరాధనా క్రమాన్ని పరిశీలిస్తే అది రుజువవుతుంది.

దక్షిణాయనం వర్షరతువుతో మొదలవుతుంది. సృష్టికి దాన్ని ఆరంభకాలంగా చెబుతారు. తపస్సు ఆరంభానికి అది అనుకూలమైన కాలం. ఆధునిక యోగుల్లో పేరు గడించిన అరవిందయోగి జననం శ్రావణంలోనే! ఈ లోకానికి గీతోపదేశం చేసిన పరమ యోగేశ్వరేశ్వరుడు కృష్ణభగవానుడు శ్రావణమాసంలోనే జన్మించాడు. అమృతాన్ని సాధించిన గరుత్మంతుడు గరుడ పంచమినాడు పూజలందుకుంటాడు. అదీ శ్రావణంలోనే! యోగసాధనతో అమృతత్వసిద్ధికై చేసే ప్రయత్నాలకు శ్రావణం ప్రశస్త ప్రారంభ శుభకాలం!

శ్రావణంలో ప్రధానమైనది శ్రవణం. అంటే వినడం. దేన్ని

శ్రవణం చేయడమంటే- వేదాన్ని! వేదపండితులు సంచారాలకు బయలుదేరడంలోను, వేదసభలు శ్రావణంలో విశేషంగా జరగడంలోను ప్రత్యేకత అదే. వేదపఠనం, శ్రవణం- తపస్సుకు తొలిమెట్టు. సాధనకు గురి కుదిరి, ఏకాగ్రత స్థిరపడితే- వట్టుక్రాల్లో మొదటిది మూలాధారంలో ఆధ్యాత్మిక చైతన్యం పురివిప్పుతుంది. కుండలీని జాగ్రత్తమవుతుంది.

మూలాధారానిది పృథివీతత్వం. భాద్రపదంతో బ్రహ్మదేవుడు గణపతిగా ఆవిర్భవిస్తాడు. మట్టితో వినాయకుడి ప్రతిమ చేసుకుని, పృథివీతత్వాన్ని ఆరాధించాలన్నది మన మహర్షుల ఆదేశం. తొలి పూజలందుకునే ఇలవేలుపుగా గణపతిని ఆరాధించడమంటే- మూలాధారాన్ని, పృథివీతత్వాన్ని ఆరాధించడమే! పెద్ద ఏనుగు ముఖం, బాసపోట్ట, చేటల్లాంటి చెవులు, చేతిలో పెద్దలడ్డు, ఉండ్రాళ్లు వంటివన్నీ పృథివీతత్వానికి చెందిన స్థూలరూప ప్రతీకలు. గణపతి మూలాధార క్షేత్రజ్ఞుడు. చవితి అంటే నాలుగో తిథి. దాని అర్ధం త్రిగుణాతీత స్థితిని సాధించడం!

శ్రావణ భాద్రపదాల తరవాత వచ్చే ఆశ్వయుజమాసం శక్తికి సంకేతం! దేవీ నవరాత్రులు ఆశ్వయుజంలో వస్తాయి. కుండలీని శక్తి జాగ్రత్తికి అవి కీలకమైన రోజులు. సకల శక్తి స్వరూపిణిగా అమృతాని ఆరాధిస్తారు. ముక్తికి ఆటంకంగా నిలుస్తున్న లోపలి శత్రువుల్ని జయించడానికై సాధకుడికి అవసరమైన శక్తిని అమృతారు అనుగ్రహించే కాలమది. దసరా రోజుల్లోని దశమిని విజయదశమిగా పిలుస్తారు.

సాధకుడు అంతశ్శత్రువులపై సాధించిన విజయానికి అది సంకేతం! పరమ శక్తిస్వరూపిణి సీతమ్మను అన్వేషిస్తూ హనుమ ప్రయాణమైంది శరద్భతువులోనేనని రామాయణం చెబుతోంది. శక్తి సాధనకై ఆశ్వయుజం సద్వినియోగం కావాలని మన పెద్దలు- ఆ రోజుల్లో అమృతారి ఆరాధనకు

మిక్కిలి ప్రాధాన్యం కల్పించారు. ఆశ్వయుజం అనంతరకాలం కార్తికం, శివుడికి పరమప్రీతి కరమైనది. శివుడు జ్ఞానప్రదాత కార్తికంలో శివారాధనం జ్ఞానప్రాప్తికి గొప్ప సాధనం! జ్ఞానం- మోక్షానికి దారి చూపిస్తుంది. కర్మపాశాలచే బంధితులవుతారు కనుక జీవులందరినీ పశువులు అంటారు. వాటికి యజమాని పరమశివుడు. అందుకే ఆయనను పశుపతి అన్నారు. కర్మవిమోచనానికి అవసరమైన జ్ఞానాన్ని పశుపతి అనుగ్రహిస్తాడు. కర్మబంధ విమోచనం మోక్షానికి ముఖ్య అర్హత. దానికోసం చేసే సాధనకు కార్తికమాసం చాలా అనుకూలమైన కాలం.

మోక్షాన్ని అనుగ్రహించేవాడు మహావిష్ణువు. ఆయనను ఆరాధించడానికి అనువైన కాలం- మార్గశిర మాసం! దుర్గభమైన మనిషి జన్మకు పరమలక్ష్యం మోక్షం. కనుక మార్గశిరంలో మోక్షప్రదాతగా విష్ణువును ఆరాధించాలని మన పెద్దల నిర్దేశం. నేను మరణిస్తున్నానన్న అసురభావంలోంచి- ఈ దేహాన్ని విడిచిపెడుతున్నానన్న అమృత భావనలోకి జీవుణ్ణి నడిపిస్తాడు విష్ణువు! మృత్యుభావన విడిచిపెట్టడమే ముక్తిస్థితి. 'మాసాల్లో నేను మార్గశీర్షాన్ని' అన్నాడు గీతాచార్యుడు. అందుకే మార్గశీర్షాన్ని 'తలదారి' అంటారు. మార్గశిరం తరవాత వచ్చే పుష్యం, మాఘం సూర్యభగవానుడికి ప్రీతికరమైన మాసాలు. సూర్యుణ్ణి పుష్యమాసంలో విశేషంగా ఆరాధిస్తారు. పుష్యంలోనే దక్షిణాయనం పూర్తయి, ఉత్తరాయణం ఆరంభమవుతుంది. శ్రావణంలో మొదలైన సాధకుడి తపస్సు భాద్రపదంలో గణపతిని, ఆశ్వయుజంలో

అమృతారిని, కార్తికంలో పరమశివుణ్ణి, మార్గశిరంలో మహావిష్ణువును, పుష్య మాఘాల్లో సూర్యభగవానుణ్ణి ఉపాసిస్తూ క్రమంగా పక్షస్థితికి చేరుతుంది. ఇదే పంచాయతన మహా పూజా విధానం పంచాయతనంలో పూజలందుకునే దేవతా మూర్తులు- ఆ ఆయదుగురే. గాణాపత్యం, శాక్తేయం, శైవం వైష్ణవాల సమ్మేళన మహాయోగం- పంచాయతనం! దక్షిణాయనంలో ఇలా దశల వారీగా సాగిన సాధన పంచాయతన పూజగా పర్యవసించి, ఉత్తరాయణంలో ఫలించి మోక్షానికి యోగ్యతను కలిగిస్తుంది. ఉత్తరాయణం ఆ రకంగా సాధకుడికి పుణ్యకాలం అవుతుంది. అంటే దక్షిణాయనాన్ని సద్వినియోగం చేసుకుంటేనే- ఉత్తరాయణం పుణ్యకాలమై అనుగ్రహిస్తుంది. స్వచ్ఛంద మరణాన్ని వరంగా పొందిన భీష్ముడు ఉత్తరాయణం వచ్చేదాకా ఎందుకు ఆగాడంటే- నరకానికి పోతానన్న భయంతో కాదు, దక్షిణాయన సాధనాక్రమాన్ని పరిపూర్తి చేయడానికి! తద్వారా అమృతత్వసిద్ధిని సాధించడానికి. అదీ- ఈ రెండు కాలాల మధ్యగల ఆధ్యాత్మిక అనుబంధం! ఉత్తరాయణ శుభఫలాలను అందుకోవాలనుకుంటే- సంవత్సర కాలవృక్షపు దక్షిణాయన మూలాలకు చక్కగా ఆధ్యాత్మిక ఎరువులు, నీళ్లు పోసి పెంచి పెద్దచేయాలి. అందుకే దక్షిణాయనంలో ఎన్నో పండుగలు నిర్ణయించి, ఉపవాస నియమాలు ఏర్పరచి, ఆరాధనాక్రమాన్ని నిర్మించి ఇచ్చారు. దాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోవడం మన కర్తవ్యం.

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

మాయామాత్రం

బ్రహ్మసూత్రాల మూడో అధికరణం 'మాయా మాత్రం' అని చెబుతోంది. మాయ అంటే హుళక్కి అనుకుంటున్నాం. ఉన్నది లేకపోవటం, లేనిది ఉండటం- రెండూ అసాధ్యం. తారాపథాన గ్రహ నక్షత్రాలు ఇలా కనిపించి అలా మాయమై పోతూ ఉంటాయి. అంతమాత్రాన అవి లేనివి కాజాలవు. అలాంటి ఒక నక్షత్రం అరుంధతీ నక్షత్రం. ఈమె సప్తరుషి మండలాన అంతరిక్షంలో వసిష్ట మహర్షి తలవైన కొలువుతీరి తళు

కులీనటం మనం చూస్తూనే ఉన్నాం. ఆమె వసిష్టుల భార్య అని పురాణాలు చెబుతున్నాయి. అరుంధతికి 'ఆరంజోతి' అన్న అర్థం కూడా ఉన్నది. సృష్టి స్థితిలయాలు, జాగృత స్వప్న సుషుప్తులు- ఇవన్నీ ఆ పరమాత్మ ఇచ్చాశక్తికి లోబడి జరుగుతున్న కార్యక్రమాలు. ఈ చర్యలన్నింటి వెనక అదృశ్య శక్తి ఒకటి ఉన్నదని, అదే పరమాత్మ అని మనం నమ్ముతున్నాం.

ఈ ప్రపంచం అనేక చరాచర వస్తు విశేషాలతో నిండి ఉన్నది. మనం మన కర్మ జ్ఞానేంద్రియాలతో వాటిని తెలుసుకుంటున్నాం. మన అవసరాలకు వాటిని వాడుకుంటున్నాం. ఇలా జగత్

చక్రం ప్రవర్తించటానికి, జీవనయాత్ర కొనసాగటానికి ఆ పరమాత్మ ఇచ్చాశక్తి కారణం. రోజూ ఉదయించే సూర్యచంద్రుల అందాలను, ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని తిలకిస్తున్నాం; ఆరాధిస్తున్నాం; అనుభవిస్తున్నాం- మెలకువ స్థితిలో. ఇవన్నీ నిజమైనట్టు, కలలో కూడా మనం ఎన్నో అనుభవాలకు, అనుభూతులకు లోనవుతున్నాం. మంచి కలలో నవ్వుతూ, చెడు కలలో ఏడుస్తూ కనిపిస్తే అచ్చంగా అన్నీ జరిగినట్టే అనిపిస్తుంది. కాబట్టి ఆ కలలో కనిపించే వస్తువులు, కలిగించే అనుభూతులు స్వప్నలోకానికి చెందిన వాస్తవాలే. ఉదయం చూసినవాటిని, రాత్రి కలగన్నవాటిని

కలగాపులగం చేస్తే గందరగోళం అవుతుంది. మనసు ఒక వెండితెర లాంటిది. పగలు చూసిన చిత్రాలు పూర్తిగా ఆకళించుకోలేక, కొన్నింటిని విస్మృతిలోకి జారవిడుస్తోంది. అయినా, వాటి తాలూకు సన్నివేశాలు, సంఘటనలు దాని చిట్టాలో నిక్షిప్తమైపోతున్నాయి. అవి తాపీగా స్వప్నావస్థలో ప్రత్యక్షం అవుతున్నాయి. కాబట్టి, సినిమా హాలులో వెండితెరపై కనిపించే చిత్రవిచిత్రాలను ఆస్వాదించి, బయటికి రాగానే వాటిని వదిలివేయాలి. ఓ కాగితంపై కళాకారుడు కుంచెను ఉపయోగించి సహజత్వం ఉట్టిపడేలా బొమ్మలు గీస్తాడు. పులిబొమ్మ అచ్చం పులిలాగే

ఉంటుంది. కాని, అది నిజమైన పులి అనగలమా? దాని ప్రతిరూపాన్నే చిత్రకారుడు మన కళ్లకి కట్టిస్తున్నాడు. మహాశిల్పి, మహా చిత్రకారుడూ ఆ పరమాత్మే కదా? కనుక, కలను కల్ల అనటం, ఆయన సృష్టించిన ఈ విశ్వం మాయాజాలం అనటం ఆ విశ్వకర్మ ఇచ్చాశక్తిని అవమానించటమే. సృష్టి, స్థితి, లయలు అవస్థాత్రయం. దైవేచ్ఛకు లోబడి జరుగుతున్నాయి. నిత్యానిత్య విశ్లేషణకు అవి అందని ద్రాక్షపళ్లు. ఈ ప్రపంచం మాయామాత్రమే కాని, మాయ మాత్రం కాదు.

- ఉప్పు రాఘవేంద్రరావు

విశ్వ భాష

దయ ప్రదర్శించేది హృదయం. ఏది మంచి, ఏది చెడు తెలిపే సాధనమది. హృదయ కమలంలో హిరణ్యగర్భుడు ఆసీనుడై ఉంటాడంటాయి శ్రుతులు. తన కర్మలవల్ల అందబోయే ఫలాలు, కలగబోయే పరిణామాలు హృది మోచురిక చేస్తుంది. కానీ, మనిషి ఆ సూచనలు బేఖాతరు చేయడంవల్ల అనర్థాలు జరుగుతుంటాయి. హృది సూచనలను అంతర్వాణి ప్రబోధం అనవచ్చు. భౌతికంగా గుండె ఉండే ప్రదేశం హృదయ స్థానం కాదు. అనాహత చక్రస్థానంలో హృదయం నిక్షిప్తమై ఉంటుందంటుంది యోగ శాస్త్రం. కన్నులు మాట్లాడతాయి. పెదవులు కబుర్లు చెబుతాయి. గుండె లయవిన్యాసం

చేస్తుంది. గాలి ఊసులాడుతుంది. ఆకాశంలో కారుమబ్బులు కుండపోత వర్షానికి నాందీ ప్రస్తావన చేస్తాయి. శ్రావణ మేఘం వర్షించబోతున్నానని మూగభాషలో చెబుతుంది. నాలుకలు సాచే అగ్నికీలలు దహిస్తామని మోచురిక చేస్తాయి. లోక వ్యవహారాల్లో అలసిసొలసిన మనిషి నేదతీరుస్తానని, నిద్రాసుఖాన్ని అందిస్తానని తల్పం హామీ ఇస్తుంది. అది వస్తుభాష. మూగభాష. దేహభాష. విశ్వభాష. చల్లని చెట్టు నీడ చూడగానే బాటసారికి ప్రాణం లేచొస్తుంది. అది హరితప్రాణులైన వృక్షసంతతి మానవాళికి ఇచ్చే అలిఖిత హామీ. ముఖం మనసుకు విషయ సూచిక. మనసు గుట్టు విప్పి చదవగలిగినవారికి లిపితో పని లేదు. కుత్తుకలు కత్తిరించగల ఖడ్గం ఆ పనిచేయగలనని మాటల్లో చెప్పదు. ప్రకృతి విలయాలు సంభవించే ముందు కొన్ని

జంతువులు, పక్షులు వింతగా ప్రవర్తిస్తాయంటుంది విజ్ఞానశాస్త్రం. అది తెలుసుకోవడానికి భాష ఓ మాధ్యమం కానక్కరలేదు. ఓ హాళికుడు ఫలవృక్షాలను నాటుతాడు. వర్తమానికులకు, భావితరాలవారికి ఫలాలు అందిస్తామనే ఫలవృక్షాల అప్రకటిత హామీ మానవాళికి విదితమే. భగవంతుడు చర్మచక్షువులకు కనిపించడు. అయినా, తాను ఉన్నాడని ఎన్నో హామీలు ఉన్నాయి. కంటికి కనిపించని గాలి, దృష్టికి గోచరంకాని తీగలోని విద్యుత్తు, చెవికి వినిపించినా కంటికి కనిపించని మాట ఆయన సర్వవ్యాపకత్వాన్ని రూఢి చేస్తాయి. తను ప్రవహించినంత మేర భూమిని సస్యశ్యామలం చేస్తాననీ, తనను సేవించినంతనే ప్రాణికోటి దాహార్తిని తీర్చి ప్రాణాలు నిలబెడతాననీ నీరు అవిరచిత హామీని ప్రపంచానికి అందిస్తుంది.

కోయిలమ్మలు పాడే కమనీయ సంగీతం రసాస్వాదకులకు ఇచ్చే హామీని అనుసరించి కవులు కవితలు రాస్తారు. ఆ హామీలో

ఇసుమంతైనా తేడా రాదు. దయ, జాలి, ప్రేమ, కరుణ వంటివి కమనీయ పదాలు. ఆ భావాలన్నీ విశ్వభాషననుసరించి వ్యక్తపరుస్తాయి. ఆపన్న హస్తాలు అందించే సేవకు మాటలు అవసరం లేదు. కనిపించని ప్రకృతి ఆదుకునే చేతులు మొక్కలను, జంతువులను పెంచి పెద్ద చేస్తాయి. ప్రకృతి భాష, విశ్వభాషలకు లిపి ఉండదు. హృదయ భాషకు వాక్యాలు అక్కరలేదు. అక్షరాల అవసరం ఉండదు. మొక్కలు, జంతువులు మాట్లాడతాయి. దేహభాషలో. మూగభాషలో. దేహభాష దైవభాష. దానికి పరిమితులు లేవు. దేహభాషలో వైద్యులకు రోగలక్షణాలు అర్థమవుతాయి. సంగీత విద్వాంసులకు రాగలక్షణాలు అవగతమవుతాయి. లలితకళలు ప్రపంచ భాష. వాటిని ఆస్వాదించడానికి లిపి, పలుకు నేర్వనవసరం

లేదు. అనేక భాషలు, లిపి నేర్చుకొని నాగరికుడనిపించుకున్నమానవుడు భాషావైషమ్యాలు పెంచుకొని, అనాది లక్షణాలు సంతరించుకొని సంకుచిత హృదయుడవుతున్నాడు. తన మేధో పరమైన వైవిధ్యంతో, పాండిత్య ప్రతిభతో సకల భాషలవారినీ అలరించే నాగరికుడు జాతిశ్రేయానికి అవసరం, కీలకం. తన విజ్ఞత, మానవత్వం సమాజాన్ని కలిపేందుకు, బంధాలు నిలిపేందుకు వారధి అయినప్పుడు నాగరికులు గర్వించే నవసమాజం మనముందు ఆవిష్కృతమవుతుంది. ప్రాంతం, నాగరికత, వేషం, భాష, యాస పండిత పామరులు ఆనందించే విశ్వభాషకు అంగాలైనప్పుడు అందరూ మెచ్చే అందరినీ అలరించే సుందర ప్రపంచం కనుల ముందు ఆవిష్కృతమవుతుంది.

— గోపాలుని రఘుపతిరావు

నిరంతర విద్యార్థి

‘గురుబ్రహ్మ, గురువిష్ణు, గురుదేవో మహేశ్వర! గురుసాక్షాత్ పరబ్రహ్మ తస్మై శ్రీగురవే నమః’ అనేవారు గతకాలంలో. ఒక వసిష్ఠుడు, ఒక సాందీపుడు, ఒక వ్యాసుడు... సాక్షాత్తు అవతార పురుషులకే గురువులు కాగలిగారు. వారు తపస్సంపన్నులేకాక నిత్య సాధకులు. వారి శిష్యులు సామాన్యులు కారు. శ్రీరాముడు, శ్రీకృష్ణుడు. వారు పరమ పురుషులు కనుకనే వారి గురువుల్ని సర్వ కాల పూజితుల్ని చేయగలిగారు.

ఆధునికకాలంలో గురుశిష్య సంబంధాలు పూర్తిగా మారిపోయాయి. ఇప్పుడు ఎవరు ఎంతవరకు గురువులో, ఎవరు నిజమైన

శిష్యులో చెప్పలేని పరిస్థితి తాండవిస్తోంది. ఒక పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు, ఒక సర్వే పల్లి రాధాకృష్ణన్లు రాసిన పుస్తకాలు, వారే చదువుకున్న తరగతులకు పాఠ్యగ్రంథాలు కాగలిగాయంటే, వారు అసాధారణ జ్ఞాన సంపన్నులు కనుకనే! ఇప్పుడు అలాంటి సమర్థులు ఎక్కడా లేరు!

విద్యాలయాల్లో జీతం కోసం ఉద్యోగాలు చేసే ప్రతివాడూ గురువు కాడు. పట్టాలకోసం కళాశాలల్లో చేరే ప్రతి కుర్రాడూ విద్యార్థి కాడు!

తమ విజ్ఞానాన్ని పెంచుకోవటానికి పరితపిస్తూ ప్రశ్నలపై ప్రశ్నలు కురిపించే శిష్యుల్ని ‘నన్నే ప్రశ్నించేంతవాడివయ్యావా?’ అని అహంకరించే నేటి ఉపాధ్యాయులు నిజమైన విద్యార్థుల నోళ్లు మూయించలేరు. ఆ శిష్యుల సందేహాలు తీర్చటానికి తామే మరిన్ని ప్రామాణిక గ్రంథాలు పఠించటమో, మరింత

శాస్త్రపరిజ్ఞానం ఉన్న అనుభవజ్ఞుల్ని ఆశ్రయించి తెలుసుకోవటమో చేయాల్సిన పరిస్థితి వచ్చిందిప్పుడు. నేటి గురువు కూడా నిరంతర విద్యార్థి కావాలి!

‘నేను తెలుసుకుని నీ ప్రశ్నకు జవాబు చెబుతాను’ అని గురువు కనుక అంటే, ఏ శిష్యుడూ ఆ గురువును చిన్నచూపు చూడడు. తనకోసం ఆ గురువు ఎంతో శ్రమ తీసుకుంటున్నందుకు స్వచ్ఛమైన మనసుతో గౌరవిస్తాడు. తన ప్రశ్నకు జవాబు దొరికిన అనంతరం ఆ గురువును అభినందిస్తాడు. ఆయనే అసలైన గురువని తోటి విద్యార్థుల్లో ప్రచారం చేస్తాడు. అప్పుడు ఏ జీతాలు, పదోన్నతులూ ఇవ్వని తృప్తి ఆ గురువుకు కలుగుతుంది. గురువు ఏ పని చెప్పినా చేసే రోజులు, ఏది బోధించినా నమ్మే కాలం కావివి. ఇప్పుడు గురుశిష్య సంబంధాలు మారటమే కాదు- విద్యావసరాలూ

మారిపోయాయి.

నిన్నటిదాకా అదే విద్యాలయంలో విద్యార్థిగా ఉన్నవాడు, నేడు ఉపాధ్యాయుడై వచ్చినంత మాత్రాన పరిపూర్ణుడైన గురువైనట్టు కాదు. పట్టా వచ్చినంత మాత్రాన తన పుస్తకాల్ని త్యజించలేడు. తన పరీక్షల కోసం చద

వటం వేరు. తన విద్యార్థులకు నేర్పడానికి చదవడం వేరు. గురువు మరింత ఉన్నత ప్రమాణాలుగల పుస్తకాల్ని సేకరించి మరో ముందడుగుగా ఉంటూ నిత్యసాధన చేయాల్సిందే! ఆ సంగతి అతడికే తెలుసు. విద్యార్థులకే తెలుసు. తమను ప్రశ్నించే

శిష్యుల ఎదుట పడటానికి భయపడే గురువు కేవలం ఒక జీతగాడిగా మిగిలిపోతాడే కాని- ఏ నాటికీ నిజమైన గురువు కాలేడు! శిష్యుల సందేహాలు తీర్చటానికి నిత్యం శ్రమపడి, వారిని సంతృప్తి పరచగలిగినవాడే గురువుగా పూజలందుకుంటాడు.

‘ఇప్పటికీ నేనూ విద్యార్థిని’ అని ఏ గురువైతే రోజూ తన పుస్తకాలు తాను శ్రద్ధగా చదువుకుంటూ పిల్లల సందేహాలు నివృత్తి చేస్తాడో, అతడే అసలైన గురువు అవుతాడు. ఎవరైనా తన పేరు వెనక పది పట్టాలు తగిలించుకుని ఒక విశ్వవిద్యాలయంలో దస్తాలమీద సంతకాలు పెట్టే కులపతి స్థాయికి చేరగలరేమో కాని- గురువు స్థానానికి అర్హులు కాలేరు!

- తటవర్తి రామచంద్రరావు

కర్తవ్య పాలన

జీవి కళ్లు తెరిచినప్పటి నుంచీ కర్తవ్యం అంటిపెట్టుకుని ఉంటుంది. కుటుంబ, వంశ ధర్మాన్ని అనుసరించి పెంపకం ఉంటుంది. వేదపండితుల గృహంలోని శిశువు ఆ ఇంటి వాతావరణానికి అనుగుణంగా మనసు, బుద్ధి, శరీర ధర్మాలు, ఆహార విహారాలు కలిగి ఉంటాడు. వైదిక చిహ్నాలు ధరించి ఉంటాడు.

క్షత్రియ బాలుడైతే తమ వంశాచారాన్నిబట్టి పరాక్రమశాలిగా, మహాయోధుడిగా రూపొందటానికి బాల్యం నుంచే శిక్షణ పొందుతాడు.

కులాలన్నీ పృథ్వులకు మారుపేర్లు. దేని ప్రాధాన్యం దానిదే. ఎక్కువ తక్కువల ప్రస్తావన అనాగరికం. మనిషి కేవలం తన నడవడి, ప్రవర్తనల ద్వారానే గుర్తింపు, గౌరవం పొందుతాడు. ప్రజ్ఞ, ప్రాభవాలతో ఉన్నత సోపానాలు అధిరోహిస్తాడు. కేవలం కులం వల్లనే ఎవరూ అధికులు కాలేరు.

ధర్మవ్యాధుడు, ఏకలవ్యుడు కులానికి తక్కువైనా జ్ఞానం, ప్రజ్ఞ అనే విశిష్టతల వల్ల చరిత్రలో స్థానం సంపాదించగలిగారు. సూత పుత్రుడిగా కర్ణుడు అనేక అవమానాలు పొందినా- మహా

రథిగా, కౌరవ సేనాపతిగా ప్రభవించాడు. వాల్మీకి బోయవాడిగా జీవితం గడిపినా, తదుపరి కాలంలో తపోదీక్షవల్ల రామాయణ మహాకావ్య రచనతో శాశ్వత కీర్తి ఆర్జించాడు. కులానికి కుమ్మరి అయిన కవయిత్రి మొల్ల తన రచనతో ఎంతో ప్రఖ్యాతిని పొందింది. చండాలుడు జ్ఞానశరాలు సంధించి ఆదిశంకరుల అజ్ఞానాన్ని పోగొట్టాడు. పరిశీలిస్తే మనకు ఇలాంటి ఉదాహరణలు ఎన్నో కనిపిస్తాయి.

వీటన్నింటి సందేశం ఒక్కటే.

కులఘనత కన్నా, వ్యక్తి ఘనతకే గుర్తింపు ఉంటుంది!

వ్యక్తి ఘనత గుర్తింపు పొందాలంటే, కర్తవ్యం పట్ల అంకిత భావం ఉండాలి. అప్పుడే, అనుకున్న పనిని దిగ్విజయంగా చేయగలుగుతాడు. ఆత్మవిశ్వాసానికి పరీక్షలు ఎదురవుతాయి. అద్భైర్యం ఆవహించి భీరువును చేయజూస్తుంది. విధి నిర్వహణ అసాధ్యమనిపిస్తుంది. చేయగలిగిన సత్తా ఉన్నా, చేయలేమోననే శంక నిర్వీర్యుణ్ణి చేసే ప్రమాదం ఉంది. దాంతో కర్తవ్య విముఖుడవుతాడు.

అలాంటి పరిస్థితిలో కొనసాగితే కార్యభంగమవుతుంది. అదనులో పదును చూపని కత్తి ఎలా నిరర్థకమో, అవసరానికి ఉపయోగించని ప్రజ్ఞ సైతం అలాగే వ్యర్థమవుతుంది.

ఇలా జరగకుండా ఉండాలంటే- మనలో జ్ఞాన ప్రజ్వలన

చేయగల మార్గదర్శి ఉండాలి. ఆ వ్యక్తి గురువు పాత్ర పోషించాలి. మనల్ని మళ్ళీ కర్తవ్య సుముఖుల్ని చేయటానికి అవస

అంతర్విమి

రమైన సమర్థత అటువంటి వారిదే. ఇక్కడ మనం అర్జునుడు-కృష్ణుడు పాత్రల్ని గుర్తుచేసుకోవాలి. సమర్థత కలిగి, తనవల్ల కాదని మరికొద్ది నిమిషాల్లో యుద్ధం ఆరంభం కానుండాగా అర్జునుణ్ణి విషాదం ముంచేసింది. వ్యాసుడు దీన్ని 'విషాదయోగం' అన్నాడు. ఎందుకంటే స్వతహాగా అర్జునుడు కర్మయోగి. సాక్షాత్తు పరమాత్మతో ఆత్మీయానుబంధం కలిగినవాడు అయినా, ఆత్మవిశ్వాసం కోల్పోయి, విచక్షణ మరచిపోయి, కర్తవ్య విముఖుడయ్యాడు. వెంటనే పరమాత్మ తన జ్ఞానబోధతో అర్జునుణ్ణి విషాదం నుంచి విముక్తుణ్ణి చేశాడు. అర్జునుడు కర్తవ్య సుముఖుడు కాగలిగాడు. యుద్ధంలో విజయాన్ని సాధించాడు.

ప్రతి మనిషిలోనూ ఒక అర్జునుడు ప్రచ్ఛన్నంగా ఉంటాడు. అలాగే 'అంతర్యామి'గా శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ సైతం ఉంటాడు. అంతర్ద్ఘ్న ద్వారానే వీరిద్దరినీ మనం గుర్తించగలుగుతాం. ఆత్మ విమర్శ ద్వారా కర్తవ్య విముఖత్వం నుంచి సుముఖత్వానికి మారటం వల్లనే లక్ష్మ్యసాధన సులభతరమవుతుంది. అర్థాంతరంగా విధి నిర్వహణను విడనాడి, చేతకాదని చేతులెత్తేవారిని ఎవరూ హర్షించరు.

- కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

అభివాదం

భారతీయ సంస్కృతిలో అభివాదానికి అత్యంత విశేషమైన ప్రాధాన్యం ఉంది. వినయశీలత, సమాదరణ, అభిమానం, ప్రేమ, శ్రద్ధ, స్నేహం తదితర సంస్కారవంత భావాలు వ్యక్తంచేసేదే అభివాదం. మనఃపూర్వక నమస్సులు తెలియ జేయడమే దీని ఆంతర్యం. సమాజంలో పెద్దలు ఎదురైనప్పుడు, సమ వయస్కులను కలసినప్పుడు అభివాదం తెలుపుకొనే విధానం చూస్తుంటాం. ఇది మర్యాద సూచకం. సభ్యతకు సంకేతం. ప్రగాఢ ప్రేమకు ప్రతీక. ఆప్యాయతకు ఆనవాలు. ఈ అలవాటు అన్ని కులాల్లో, మతాల్లో, వర్గాల్లో, దేశాల్లో ఉంది. పిల్లలకు ఈ సదాచారం గురించి తెలపాల్సిన అవసరం ఉంది. దీనివల్ల ఎదుటి వ్యక్తుల్లో

మన పట్ల సుహృద్భావం నెలకొంటుంది. వారి మనసుల్లో మనకు చోటు ఏర్పడుతుంది. అభి వందనం ఒక శిష్టాచారం, ధార్మిక అనుష్ఠానం.

భగవంతుడి సమక్షంలో భక్తి ప్రపత్తులు చాటేందుకు సాష్టాంగ ప్రణామం చేయాలి. ఉదరం, వక్షం, పాదాలు, హస్తాలు మొదలైన అష్టాంగాలు నేలను తాకేలా బోర్లా పడుకుని చేసేదే సాష్టాంగ నమస్కారం. ఇది అధికంగా దైవం ముందే చేస్తారు. సద్గురువుల ప్రవచనాలు అందుకున్న తరవాతా చేస్తారు. సకల విద్యా పారంగతుల ముందు ఇలా అభివాదం ప్రకటిస్తారు. 'ఆహ్నిక సూత్రావళి' గ్రంథంలో సాష్టాంగ ప్రణామ విధుల వివరణ ఉంది.

జగత్పిత పరమేశ్వరుడే ఈ సృష్టికి కర్త, భర్త, సంహర్త. ఆయన దయచేతనే సకల జీవ రాశులు- మానవులతో సహా పోషణ పొందు తున్నాయి. అందుకే సాష్టాంగ ప్రణామం కృత జ్ఞతాపూర్వకంగా చేయాలని ఆ గ్రంథంలో

సూచించారు. మనం త్రికరణ శుద్ధిగా చేసే భగవత్ చింతనలో కర్మణా చేసే చింతన ఇదే. దీనివల్ల మనలో ఏ మూల దాగి ఉన్న అహ మైనా నశిస్తుంది. మనో వికారాలు మాయమవుతాయి. హృదయం నిర్మలమవు తుంది. ఆత్మ సమర్పణ భావం వ్యక్త మవుతుంది.

'చరణస్పర్శ అనేది అద్వితీయ పరంపర. వేదాధ్యయన ప్రారంభ శుభ సమయాన, శిష్యుడు తప్పక గురుచరణాలను స్పృశించాలి. తన కుడిచేతితో గురువు కుడిపాదాన్ని, ఎడమ చేతితో ఎడమపాదాన్ని తాకి నమస్కరించాలి' అని మనుస్మృతిలో వివరించారు.

పాదాభివందనం చేయడంతో ఆయువు, విద్య, యశస్సు, బలం అనే నాలుగు ప్రయోజనాలు కలుగుతాయని మనువు బోధించాడు. ఒక దీపంతో మరో దీపం వెలిగించడం వల్ల కాంతి ఎలా పరివ్యాప్తమవుతుందో, అదేవిధంగా

జ్ఞానం సైతం ప్రసరిస్తుంది. ఇది వైజ్ఞాని కంగాను ప్రామాణికమైంది. ఇలా అభివాదం ధార్మికం, సనాతనం, ఆధ్యాత్మికంగానే కాకుండా వైజ్ఞానిక దృక్పథంలోను ప్రామాణికంగా నిల చింది. నిర్మల మనసుతో చేసే నమస్సు అనం

తమైన సుఖశాంతులనే కాక అపార పుణ్యఫలాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. అహాన్ని అణచివేస్తుంది. సంస్కార సంపదను పెంచుతుంది. మనకు కీర్తిప్రతిష్ఠలు తెచ్చిపెడుతుంది.

'పరమాత్మకు నమస్కరిస్తే, నీలోని కోరికలన్నీ నీకే నమస్కరిస్తాయి' అని తైత్తిరీయ ఉపనిషత్తు చెబుతోంది. నమస్కారం పంచ ప్రణవాల్లో ఒకటి. పరమేశ్వరుడికి నమస్కరించే విధానాలే 'నమకాలు'గా ప్రసిద్ధి చెందాయి. సర్వత్రా వ్యాప్తిచెందిన చైతన్యవంతమైన శక్తికి అనేక రకాలుగా నమస్కరించడానికే ఈ నమకాలు వినియోగమవుతున్నాయి.

దీవనలందుకుంటేనే నమస్కార ప్రక్రియకు అర్థం, పరమార్థం సిద్ధిస్తాయి. దేవతలు వెంటనే అనుగ్రహించేలా నమస్కరించే విధానాన్ని 'అంజలి' అంటారు. హృదయానికి దగ్గరగా చేతులు జోడించే నమస్కారమిది. 'నమస్కరిస్తేగాని తెలియని అద్భుత తత్వం పర

మాత్మది' అని భగవద్గీతలో అర్జునుడంటాడు.

'దైవం మానుష రూపేణ' అన్నారు కనుక ఈ లోకంలో ప్రతి మనిషీ నమస్కరింపదగినవాడే. అప్పుడే ప్రేమ, అహింస, ఆత్మీయత, అనురాగం, ఆదరణ, లోకంలో సుస్థిరం కాగలవు. ఏ పరిమితులు, ఏ పరిధులు, ఏ నిష్ఠలు, ఏ నియమాలు లేని పావన ప్రక్రియ 'నమస్సు' ఒక్కటే! అభివాదం ఒక్కటే. ఒక నమస్కారం చేస్తే చాలు పరమాత్మ సంతుష్టుడై ఆదుకుంటాడని చెబుతారు. అందుకే పరమాత్మను నమస్కార ప్రియుడంటారు.

నమస్సు, అభివాదం, దండం, ప్రణామం, వందనం, ప్రణతి, ఇవన్నీ నమస్కారానికి గల పర్యాయపదాలే! రేపటి తరాల వారికి ప్రణతిలోని పారమార్థిక మహాత్మ్యం తెలియజేయవలసిన ఆవశ్యకత ఎంతైనా ఉంది.

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

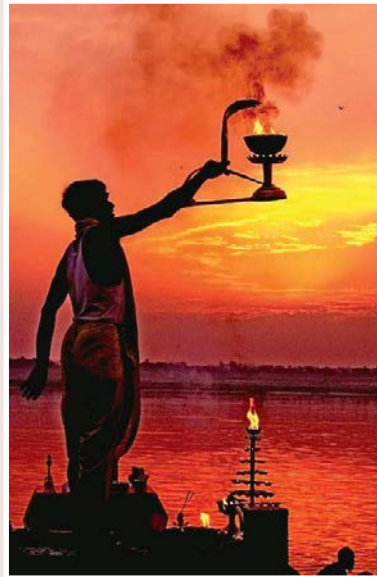
గంగోత్సవం

ప్రకృతిలో పరమాత్మను దర్శించడం భారతీయుల విలక్షణత. నదీనదాలు, సాగరం, వృక్షాలు, పర్వతాలు- వీటన్నింటినీ ప్రకృతి వనరులుగానే కాకుండా ఆధ్యాత్మిక స్ఫూర్తి కేంద్రాలుగా భారతీయులు భావిస్తారు. గంగ, సరస్వతి, సింధు, బ్రహ్మపుత్ర, గండకి, కావేరి, యమున, రేవా, కృష్ణ, గోదావరి, మహానదుల ప్రస్తావన 'ఏకాత్మతాస్తోత్రం'లో ఉంది. 'గంగేచ యమునే వైవ గోదావరి...' అనే నదీసూక్తం యావద్భారత ఐక్య భావోద్ధీపన సూత్రం. గంగ, గోవు, గీత ఈ జాతికి పరమ పవిత్రమైనవి.

గంగ కలుషహారిణి అని ప్రజల విశ్వాసం. గంగాస్నానం, గంగాజల పానం అత్యంత

శ్రేష్ఠకార్యాలుగా పరిగణిస్తారు. హిమాల యాల్లో ఈ నది ఉద్భవించిన హిమనీనదాన్ని 'గంగోత్రి' అంటారు. పర్వతోపరిభాగంలో భాగీరథిగా వ్యవహరించి, దేవ ప్రయాగ వద్ద అలకనందతో కలిసినప్పుడు గంగానదిగా పేర్కొంటారు. దీన్ని దేవనదిగా భావిస్తారు.

గంగా జలం పవిత్రతకు, నైర్మల్యానికి ప్రతీక. ప్రపంచంలోని ఏ నదీజలమైనా చెడి పోతుందేమోగాని, నిల్వ ఉంచినా చెడనిది గంగాజలమని నమ్మకం. యాత్రికులు గంగాజలంతో రామేశ్వరంలోని ఈశ్వరుణ్ణి అభిషేకించాలని గంగ చెంబులు తెచ్చుకొంటారు. శ్రీమ హావిష్ణువు వామనావతారం ధరించినప్పుడు ఒక పాదంతో ఆకాశాన్ని ఆక్రమించగా బ్రహ్మ దేవుడు ఆ మహావిష్ణు పాదాన్ని నీటితో కడిగాడట. ఆ కడిగిన నీరే విష్ణు పాదోద్భవమై గంగానదిగా ప్రవహించిందని పురాణ ప్రసిద్ధి. సగరుడి వంశంలో జన్మించిన భగీరథుడు

తపస్సుచేసి గంగాదేవిని భూలోకానికి రమ్మని ప్రార్థించాడు. కపిలముని శాపంచే భస్మమైన సగర పుత్రులను పునరుజ్జీవుతుల్ని చేయడానికే భగీరథుడు ప్రయత్నం చేసి గంగను దివినుంచి భువికి రప్పించాడు. గంగ భూమిపై పడకుండా ఆమె భారాన్ని జటాజూటంలో వహించడానికి శివుడు అంగీకరిం

అంతర్వేది

చాడు. ఆ తరువాత కిందకు జారి భగీరథుడి వెంట పోతున్న ప్రవాహాన్ని జహ్నువనే ముని వీల్చివేశాడు. భగీరథుడి ప్రార్థనపై ముని కర్ణం నుంచి విడిచిపెట్టడంతో 'జాహ్నువి' అయింది.

రుగ్వేద, మహాభారత, రామాయణ, భాగ

వతాది గ్రంథాల్లో గంగానది మహిమలను వర్ణించారు. వైశాఖ శుద్ధ తదియనాడు గంగా వతరణం జరిగిందని, జ్యేష్ఠ శుద్ధ దశమి నాడు గంగ మైదానంలో హరిద్వారం వద్ద దర్శనమిచ్చిందని పండితుల నిర్ధారణ.

జ్యేష్ఠ శుక్ల పాడ్యమి నుంచి దశమివరకు ఉత్సవం చేయడం పరిపాటి. దీన్ని గంగోత్సవం అంటారు. చివరి రోజైన దశమి విశేష ప్రాధాన్యం గలది. ఈ దశమిని 'దశహర దశమి' అంటారు. అంటే, పది పాపాలను పోగొట్టేదని అర్థం. దశపాపహర పూజ ఈ దశమినాడు చేస్తారు. జ్యేష్ఠ శుద్ధ దశమి నాడు కాశీవాసులు దశాశ్వమేధ తీర్థంలో స్నానంచేసి గంగాపూజ చేస్తారు. ఇతర ప్రాంతాల వారు సమీప నదిలో స్నానంచేసి గంగను పూజిస్తారు. గంగను ఆవాహనం చేసుకొని నారాయణుని, రుద్రుని, బ్రహ్మను, సూర్యుని, హిమవంతుని, భగీరథుని స్మరి

స్తారు. నేయి కలిపిన నల్లనువ్వులు, బెల్లం తీర్థంలో జల్లుతారు.

జ్యేష్ఠ శుద్ధ దశమి హస్తానక్షత్రంతో కూడినప్పుడు చేసే గంగా స్తోత్రం ఫలదాయని అని నమ్మకం. గంగాపూజ హరించే దశవిధ పాపాలు పరుల వస్తువులు అపహరించడం, శాస్త్ర వ్యతిరేకమైన హింసాచరణం, పరస్త్రీ సంగమం- ఇవి కాయకాలు. పరుషం, అసత్యం, అసంబంధాలాపం, ఇతరులపై కొండీలు చెప్పడం- వాచికాలు. పరద్రవ్యాభిలాష, పరులకు అనిష్టం కలిగేరీతిలో యోచించడం, అహంకారం- మానసికాలు. దశవిధ పాపహారిణియైన ఈ వ్రతం 'దశహరా' సంజ్ఞ గలది. వందల యోజనాల దూరం నుంచి గంగను స్మరించినా పాపాలు పోతాయని నమ్ముతారు.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

సమయం-సందర్భం

విజయ సాధనకు మార్గమేది?

ధనం, అందం చందం, అనుచరగణం... అన్నీ ఉన్నా 'విజయం తథ్యం' అని చెప్పగలమా?

విజయానికి తొలిసోపానం 'జిగీష'- జయించాలనే కోరిక. జయకాంక్ష లేకుండా చేసే ప్రయత్నం విఫలమయ్యే తీరుతుంది. ఒకవేళ సఫలమైనా దాన్నిక పొరపాటుగా సమాజం భావిస్తుంది. విజయమే లక్ష్యంగా జైత్రయాత్ర సాగించేవారికి పరమాత్మ కరుణాకటాక్షం ఉంటుంది. యాత్ర మధ్యలో అవాంతరాలవల్ల ఆగిపోయినా, నిరాశా నిస్పృహలు ఆవరించినా, ఈశ్వరుడే మానుషరూపంలో ప్రోత్సాహం అందించి విజయతీరాలకు చేరుస్తాడంటారు.

జయేచ్ఛ లేనివారికి విజయం అంచుదాకా వచ్చి కూడా చేజారిపోవచ్చు! జిగీష గడ్డిపోచను కూడా బ్రహ్మాస్త్రంగా మలచగలుగుతుంది.

ఉన్నవాటితోనే ఉన్నతస్థానం చేరడానికి సోపానాలు వేసుకోవాలి. రోజుకు ఇరవైనాలుగు గంటలే ఉంటాయి. ఒక్క నిమిషం అధికంగా కావాలన్నా లభించదు. అలాగే యుద్ధ సామగ్రి, సైనికులు అప్పటికప్పుడు అధికంగా కావాలంటే కుదరదు. చేతిలో ఉన్న సామగ్రిని, సిద్ధంగా ఉన్న సైనికులను సద్వినియోగపరచుకోవాలి. అన్నింటికంటే సమయం ముఖ్యమైంది. 'సమయాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోవడమే నా విజయ రహస్యం' అన్నాడు నెపోలియన్ బోనపార్ట్.

అసలు ఏ పనికైనా ఎందుకు పూనుకోవాలి? 'ఏ పనీ ఆరంభించకపోవడం నీచ మానవ లక్షణం. ఆరంభించి, పూర్తిచేయలేమేమో- అని మధ్యలోనే వదిలేయడం మధ్యముల లక్షణం.

విజయవంతంగా పని పూర్తిచేయడం ఉత్తముల లక్షణం' అని సుభాషితం. పూనుకొన్న పని విజయవంతం కావాలంటే ముందుగా ప్రణాళిక సిద్ధం చేసుకోవాలి! 'చర్యకు ఉపక్రమించే ముందే బాగా యోజన చేయాలి. పని ప్రారంభించిన తరువాత ఆలోచన ప్రారంభించడం

బలహీనత లక్షణం' అంటాడు తిరువళ్ళువర్.

రామరావణ యుద్ధంతో పోల్చదగింది రామ రావణ యుద్ధమే! దానితో సాటి అయినది లేదు. రావణాసురుడి బాణాల దెబ్బకు రామలక్ష్మణులు స్పృహ తప్పి పడిపోయారు. శ్రీరాముడు 'ఆదిత్య హృదయం' మంత్ర ప్రభావం చేత స్పృహలోకి తిరిగి రాగలిగాడు. లక్ష్మణుడు

మాత్రం మూర్ఖుడుడై అలాగే పడి ఉన్నాడు. సూర్యోదయంలోపు సంజీవని మూలికను ఎవరైనా తేగలిగితేనే లక్ష్మణుడు బతుకుతాడు! హనుమంతుడు సంజీవనికై ద్రోణపర్వతాన్ని వెతుక్కుంటూ బయలుదేరాడు. మధ్యలో ఎన్ని ఆటంకాలు? మోసగించిన కాలనేమిని, అడ్డగించిన మొసలిని, ఆటంకపరచిన గంధర్వులను చంపి ద్రోణ పర్వతం వద్దకు చేరాడు! కానీ... ఏం ప్రయోజనం? అందులో సంజీవని మూలిక ఏదో హనుమంతుడు గుర్తుపట్టలేకపోయాడు! ఎంత విపత్కర పరిస్థితి? అక్కడ చావు బతుకుల్లో లక్ష్మణస్వామి... సమయం మించిపోతున్నది! ఏం చేయాలి? మొత్తం ద్రోణ పర్వతాన్నే పెకలించి ఆంజనేయుడు మోసుకుపోయి, లక్ష్మణుని బతికించాడు! ఆ సందర్భంలో మీనమేషాలు లెక్కిస్తూ ఏ మాత్రం సమయం వృథా చేసినా ఇది సాధ్యమయ్యేనా? ఆపద సమయంలో తెగింపు ఎంత

అవసరమో ఈ సంజీవరాయుడి పవిత్రగాథ తెలియజేస్తుంది.

అర్జునుడికి జయేచ్ఛ ఉంది. సర్వసన్నద్ధుడై కురుక్షేత్రంలో ప్రవేశించాడు. సాక్షాత్తు శ్రీకృష్ణ భగవానుడే రథసారథి... కానీ ఏమైంది? ఎదురుగా ఉన్నవారంతా తనవారే! పితామహులు, గురువులు, సోదరులు! నిస్పృహకు గురి అయ్యాడు. 'విజయసాధనే నీ లక్ష్యం! వచ్చిన పని మరచిపోవద్దు... భ్రాంతి వీడు! అంతా ఈశ్వరార్పణంగా భావించి నీ కర్తవ్యం నీవు నెరవేర్చు!' అని జగద్గురువు శ్రీకృష్ణుడు గీతాబోధ గావించాడు. విజయ సాధకులకు గీత మార్గదర్శక మంత్రం. యుద్ధ సందర్భాన్ని పురస్కరించుకొని, నరుడు నిస్పృహకు లోనైనప్పుడు నారాయణుడు లోకానికి గీతా మకరం దాన్ని ప్రసాదించాడు.

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

అమ్మ... తుమ్మిపూల కొమ్మ!

లోకంలో ఎందరు బిడ్డలైనా ఉండవచ్చు. వాళ్ల తత్వం వేరు. వేరు వేరు. అయితే ఎందరు తల్లులైనా ఉండవచ్చు. ఆ తల్లుల తత్వం మాత్రం ఒక్కటే. ప్రతి తల్లి తత్వం ఒకే ఒక్కటే. ప్రేమ, మమకారం, సేవ, అంకిత భావం, త్యాగం! ఆ బేల మనసులో, ఆ బల హీన శరీరంలో బిడ్డపట్ల కొండంత ప్రేమ. కొండను ఢీకొట్టే మమకారం. తన రెక్కల చాటు ఉండగా, తన ఆశీస్సుల బోటు ఉండగా ఆ పిల్ల పక్షిని ఏ గద్దలూ తన్నుకుపోలేవు. ఏ పాములూ మింగలేవు.

బిడ్డ శరీరాన్ని గర్భస్థ శిశువుగానే తన రక్తమాంసాలతో, ఊపిరితో మలుచుకున్న తల్లి ఆ బిడ్డ మనస్తత్వాన్నీ, వ్యక్తిత్వాన్నీ కూడా మలుచుకుంటుంది. తనను మించి మెరుగుపట్టుకుంటుంది. ఒక బిడ్డలో తల్లిది కానిదంటూ ఏమీ లేదు.

ఉండదు. అవసరం తీరిపోయాక పేగు కోసుకుని ఆ బిడ్డ విడిపోయినా తన మనోబంధంతో, అనురాగబంధంతో తల్లి బిడ్డతో తన బంధాన్ని, అనుబంధాన్ని ఎప్పుట్లాగే కొనసాగిస్తుంది (బిడ్డ అభిప్రాయంతో సంబంధం లేకుండా). ఆమె దృష్టిలో ఆ కోత బిడ్డ బొడ్డు ఓ గాయంగానే కనిపిస్తుంది గానీ తన నుంచి బిడ్డను విడదీసిన కసాయి కోతగా అనిపించదు. తన మనోబంధం నుండి బిడ్డ విడిపోవడమన్నది తల్లి కలనైనా ఊహించలేనిది. తల్లిపక్షి పిల్లపక్షి కాలికి దారం కట్టి వదిలి నిశ్చింతగా ఉన్నట్లు తన నాభి బంధాన్ని నమ్ముకునే ఉంటుంది అమ్మ. పిల్ల స్వేచ్ఛగానే తిరుగుతున్నా తన ఆత్మబంధానికి కట్టుబడే ఉంటుందని నమ్ముతుంది పిచ్చి తల్లి. ఒక మనిషికి సాటిలేని, మరోదానితో పోల్చలేని అత్యంత అద్భుత అమృత వరం అమ్మ. అంతకు మించిన వరాన్ని మరో

దాన్ని దేవుడైనా ఇవ్వలేడు. అమ్మను మరిచిన ఆ దేవుణ్ణి మించిన శిల్పి, కళాకారుడు, మనస్తత్వ శాస్త్రవేత్త, మనిషి అవసరాలను, ఆశలను, బలహీనతలను యధాతథంగా గ్రహించిన అవగాహనాపరుడు మరొకరుంటారని ఊహించటం కూడా అవివేకం. ఊహించే అవకాశమే లేదు. ఎందుకంటే అమ్మ ఇవ్వలేనిది ఏమీ లేదు కనుక. ఇవ్వటంలో దేవుడు కూడా అమ్మకంటే వెనకబడే ఉంటాడు. ఎందుకంటే.. దేవుడిది అహేతుక ప్రేమే అయినా ఆయనపట్ల మనకు భయం ఉండాలి. భక్తి ఉండాలి. నిర్మోహమాటంగా శిక్షిస్తాడనే పాపభీతి ఉండాలి. ఒక పూజ్యభావం, ఒక గౌరవం... ఎన్నెన్నో ఉండాలి. ఉంటాయి. కానీ, అమ్మకవన్నీ ఏమీ అవసరంలేదు. తన గుండె పెకలించినా 'పెకలించినప్పుడు నీ చేయి నొప్పెట్టిందా కన్నా' అంటూ బాధపడుతుంది. ఆమె బిడ్డకు ఏదైనా ఇవ్వడానికి అది తన దగ్గర లేకపోవటమొక్కటే

అభ్యంతరంగానీ ఇచ్చేందుక్కాదు.. అది ఏదైనా! అదీ అమ్మ. అదే అమ్మ. అందుకే రావణుడు అమ్మ కోసం శివుడి ఆత్మలింగాన్ని పెకలించుకొచ్చాడు. గరుత్మంతుడు అమృత కలశాన్నే సాధించి

అంతర్వేది

తెచ్చాడు. భగవంతుడు కూడా అమ్మ పంచే అమ్మతాన్ని వదులుకోలేక, అవతారాలు దాల్చినా ఆయా అవతారాల్లో వకుళాదేవి, కౌసల్య, యశోద మొదలైన రూపాల్లో అమ్మను కూడా తన వెంట తెచ్చుకున్నాడు.

మనిషి జీవితంలో- అతడెవరైనా కానీగాక, అమ్మది అత్యంత ప్రభావవంతమైన స్థానం కాబట్టే... శంకరాచార్యులంతటి అవతార పురుషుడికీ సన్యసించేందుకు తల్లి అనుమతి కావలసివచ్చింది. సన్యాసి అయినా ఆమె చివరి క్షణాల్లో ఆమె అభిమతానికి కట్టుబడాల్సి వచ్చింది. రామకృష్ణ పరమహంస, రమణ మహర్షి వంటి భగవత్ స్వరూపులు కూడా తల్లిని తమ చెంతనే ఉంచుకుని, సేవించి తరించారు. అమ్మ ఒక అమృత సాగరం. అనంతాంబరం. ప్రేమకు, త్యాగానికి ముక్కవోని, మొక్కవోని పూర్ణం. పరిపూర్ణం. అందంతో, ఐశ్వర్యంతో పోల్చే వస్తువు కాదు. కొలిచే వస్తువు

కాదు. అవన్నీ ఆమెలో వెదికే పనీ లేదు. గంధపు వనంలో ఉన్నా, గంజాయి తోటలో ఉన్నా అమ్మ బృందావనంలోని తులసి మొలక. పూజకు మాత్రమే పనికివచ్చే పావన లతిక.

బిడ్డా! జీవితంలో నీవు వేసే ప్రతి అడుగులో అడుగున అమ్మ సుతిమెత్తని అరచేతులుంటాయి. దానికి కారణాలు.. నీ అడుగులు తడబడకూడదనీ, 'తప్పు'టడుగులు పడకూడదనీ అన్నది ఒక కారణమైతే నీ పాదాలను రాళ్ళూ, ముళ్ళూ బాధించకూడదన్నది మరో కారణం. ఇదీ అమ్మ. ఇదే అమ్మ. అమ్మను సేవించటం అమ్మతాన్ని సేవించటమే. కారణం ఏదైనా జీవితంలోంచి అమ్మను నిషేధించుకోవద్దు. అది విషాన్ని సేవించటమే. ఆమె ప్రేమ ప్రవాహాన్ని నిరోధించుకోవద్దు. అది ఎడారిని ఆహ్వానించటమే.

అమ్మను ప్రేమించటం, సేవించటం నీ గొప్ప కాదు. ఆ మహద్భాగ్యానికి నీకవకాశం ఇస్తూ ఆమె ఉండటమే గొప్ప.

- చక్కెలం విజయలక్ష్మి

తారుమారైనా... తలకిందులైనా...

కొలగమనంలో చిత్రవిచిత్రమైన మార్పులు, ఊహకు సైతం రాని పరిణామాలు చోటుచేసుకుంటూ ఉంటాయి. అన్ని రోజులూ ఒకేలా, అనుకూలంగా ఉండాలని ఆభిలషిస్తాం. తప్పులేదు. కానీ ప్రతికూల తలు ఏర్పడినా పరిస్థితులకు అనుగుణంగా నడచుకోవాల్సిన వివేకం ఎంతైనా అవసరమని గుర్తించాలి. గ్రహించాలి. చిన్నతనంగా భావించకూడదు. అలా భావిస్తే ఆత్మన్యూనతాభావం ఏర్పడి మొదటికే ముప్పు వస్తుంది. మనసు కేంద్రకం. దేనికైనా ఒడిగడుతుంది. దాన్ని మనం ఆడించాలేగానీ- దాని మాయలో పడకూడదు. అంటే, కాలానికి ఎదురొడ్డి నిలవాలి!

తలొంచుకుపోవడం అనివార్యం అయినప్పుడు, తెలివిగా మనసుకోవడమే కర్తవ్యంగా ఎంచుకోవాలి. దూకుడు మనస్తత్వం అన్ని వేళలా పనికిరాదు, శోభిల్లదు. పైగా ప్రాణం మీదకు తేవచ్చు. కష్టకాలంలో మానసిక సన్నద్ధత చాలా ముఖ్యం. ఇది మాత్రమే గట్టెక్కించగలదు. కాలాన్ని జయించేటట్లు చేస్తుంది. సుఖాల్లో ఓలలాడిన శరీరం, కష్టాల కొలిమిలో కాలాల్ని వచ్చినప్పుడు- ఆ ఉష్ణాన్ని తట్టుకునే ధైర్యం అవసరం. అలా తట్టుకోగలిగిన జీవితం అర్థవంతమైందిగా, ఆదర్శవంతంగా ఉంటుంది. అననుకూల పరిస్థితులు ఏర్పడినప్పుడు పరిసరాల అధ్యయనం- తదనుగుణమైన నడత

అవసరం. ఇది చాలా కీలకం.

పాండవుల పురోహితుడు ధౌమ్యుడు. పాండవులు అరణ్యవాసం ముగించుకొని, అజ్ఞాతవాసాన్ని విరాటుడి కొలువులో పూర్తిచేయాలనుకుంటారు. అక్కడ సేవకాపుత్తిలో బతకాలి. అప్పటివరకు మహారాజులుగా భావించుకున్న తాము, మహాపరాక్రమవంతులుగా నిలబడిన తాము, వాటిన్నంటిని పక్కనపెట్టి, కొత్త బతుకు- అదీ ఒకరి కింద బతకాలి. ఈ విషయం పాండవుల కన్నా ముందే గ్రహించిన ధౌమ్యుడు- మహారాజు కొలువులో అంతఃపురాల్లో ఎలా మనసుకోవాలో మనసుకోకూడదో 'నీతి' బోధిస్తాడు.

రాజుగారి సభలో ఉన్నప్పుడు, తగిన ఆసనంలోనే కూర్చోవాలి. సమయం తెలుసుకొని మనసుకోవాలి, మాట్లాడాలి. అనవసర ప్రసంగం చెయ్యకూడదు. నాగరికుల వేషధారణకు భిన్నంగా ఉండకూడదు. నేను రాజు కొలువులో ఉన్నాను. రాజుతో చసవుగా తిరుగుతున్నాను.

నాకేమిటి? అనుకుంటూ నిర్భయంగా, మర్యాదను అతిక్రమిస్తూ నడుచుకుంటే మొదటికే మోసం వస్తుంది. రాజుగారి వేషధారణ, ఆహార విహారాదులతో సమానంగా ఉండకూడదు. వారిని మించరాదు. ఆర్థిక పరమైన ఆధిక్యాన్ని ప్రదర్శించరాదు. 'తగుదునమ్మా' అంటూ సమర్థుడిగా ప్రతి పనికి పోరాదు, అడ్డుకోరాదు. రాజుతో సన్నిహితంగా ఉండటంలో తప్పులేదు. రాజువద్ద ఉండే చాలామందికి కష్టం కలిగించే పనుల్లో మాత్రం జోక్యం పనికిరాదు. మౌనంగా ఉండరాదు. ఆర్థాటంగా మాట్లాడరాదు. అంతఃపుర వ్యవహారాలను బయట ఎక్కడా చర్చించరాదు. గౌరవాన్ని, అవమానాన్ని సమంగా స్వీకరించే నైజం ఉండాలి. ఎండకూ, వానకూ సహించాలి. రాజు చెప్పిన పనిని శ్రద్ధతో, భక్తితో చెయ్యాలి. రాజధానాన్ని సర్దుమని భావించాలి. ఏనుగుతోనైనా, దోమతోనైనా ఒకేలా స్నేహం చెయ్యాలి. రాజుకు ఎదురుగా నిలబడి రాజు ముఖంలోకి చూస్తూ మాట్లాడరాదు. సమయం, సందర్భం ఎరిగి అంతఃపుర ప్రవేశ, నిష్క్రమణలు ఉండాలి.

కాలం కలసిరానప్పుడు పాండవులంతటివారికే ఇవన్నీ పాటించక తప్పలేదు. ఒకరి ప్రాపకం కోరే

వారికీ, అడుగులకు మడుగులొత్తే స్వభావం ఉన్నవారికీ, పరిస్థితులు తారుమారై వేరొకరి పంచన బతికేవారికీ ఆనాటి ధౌమ్యుడి మార్గదర్శకాలు అనుసరణీయమే.

భగవంతుడు బుద్ధిని, తెలివితేటలను ప్రసాదించాడు. ఎప్పటికైనా దాటుకుపోవాలో గ్రహిస్తూ జాగరూకతతో మెలగాలి. ఊసరపెల్లిని రంగులు మారుస్తుందంటూ అవహసిస్తారు. నిజానికి స్వీయరక్షణకు, తన ఉనికిని కాపాడుకునేందుకు ఆ సృష్టికర్త అనుగ్రహించిన గొప్పవరం- రంగుల మార్పు. సహజ రక్షణ కవచం. శత్రు సైన్యం ఒక్కసారిగా అదాటున వచ్చి పడుతుంటే- ముందు తప్పించుకోవడం చేతకానితనం కాదుగదా! సమయం చూసి శత్రువులను జయించి పట్టు నిలుపుకోవడమే విజ్ఞత కదా!

పరిస్థితులు తారుమారైనప్పుడు, పెట్టే చేయి అడిగే చేయిగా మారినప్పుడు, స్వేచ్ఛాయుత జీవనం పోగొట్టుకున్నప్పుడు- ఉద్దేశాలకు, ఉద్దేశ్యాలకు చోటుండరాదు. ఆలోచననే ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలి. భవిష్యత్తుపై ఆశతో శక్తియుక్తులు కూడగట్టుకోవాలి. ఏకాగ్రమైన సాధనాశక్తికి ఏ అడ్డంకులూ ప్రతిబంధకాలు కావని తెలుసుకోవాలి. అంతేకానీ- చేష్టలుడిగి ఉండిపోవడం, ఎవరినో నిందిస్తూ, వాటిల్లిన పరిస్థితులను చూస్తూ వాపోవడం ధీరుల లక్షణం కాదు. కాలం ఎన్నో పరీక్షలకు గురిచేస్తుంది. ప్రతి పరీక్షా ఓ అనుభవం. ఉత్తీర్ణత సాధించాలి. విజేతగా నిలవాలి!

- దానం శివప్రసాదరావు

యాదృచ్ఛికం

కోటానుకోట్ల నక్షత్ర గ్రహరాశులతో ఈ విశ్వం ఎలా ఆవిర్భవించింది? యాదృచ్ఛికంగానే వచ్చిందని శాస్త్రవేత్తలు చెబుతారు. 'ఈ అద్భుత, అనంత విశ్వం దానంతట అదే శూన్యం నుంచి వచ్చింది. మా టెలిస్కోపుల్లో దేవతలు ఎవరూ కనిపించలేదు. ఏదో ఒక దివ్యశక్తి ఉన్నట్లు మా దృష్టికి రాలేదు' అని శాస్త్రవేత్తలు నిష్కర్షగా తేల్చివేశారు. నిజం అని పిస్తుంది. ఎన్నింటికీ సైన్సుపై ఆధారపడిన మనం శాస్త్రవేత్తల మాటలు నమ్ముతాం. గెలాక్సీల నిర్మాణం, నక్షత్రాల పరిణామం, భూమిపై జీవజాలం- వీటన్నింటినీ క్షుణ్ణంగా పరిశీలించి, పరిశోధించి చెప్పిన మాటలు తప్పెలా అవుతాయి? అయితే, విశ్వావిర్భావా

నికి ముందు దైవకణం ఒకటి ఉందని, మేఘాల్లో(నెబ్యులా) దానివల్ల కలిగిన రాపిడికి నక్షత్ర మండలాలు ప్రభవించాయని ఇటీవల వారే చెప్పారు. ఆ దివ్యరేణువు స్వరూప స్వభావాలు ఇంకా తేలలేదు. 'పేరులేని ఒక మహాశక్తి ఉందని, అదే భౌతిక పదార్థరూపం చెందినదని వారూ విశ్వసిస్తారు.

ఒక అలౌకిక మహాశక్తి ఈ అసంఖ్యాక ప్రపంచాలకు లీలకోసం నిర్మించిందని, ఆ శక్తి భగవంతుడని ప్రాచీన ద్రష్టలు చెప్పారు. ఆ శక్తి ఆదిమధ్యాంతరహితం అని, లోకాలను పాలించి, రక్షించి, తనలో లీనం చేసుకుంటుందన్నారు. గుండె ఎలా కొట్టుకుంటోందో, సూర్యుడు లాంటి ఘనపదార్థం శూన్యంలో ఎలా నిలిచిందో శాస్త్రవేత్తలు చెప్పలేదు. వారు మేధాశక్తితో విశ్వావిర్భావం గురించి చెబితే, ద్రష్టలు తమలోని దివ్యఅంతఃస్ఫూర్తితో(ఇంట్యూషన్) చెప్పారు. ద్రష్టలు అంతటితో ఆగి

పోలేదు. ఆ శక్తి అంతటా ఆవరించి ఉందని, అందరిలోనూ దీపిస్తున్నదని, అనేక నామ రూపాల్లో అది పరిధవిల్లుతోందన్నారు. శాస్త్రవేత్తలు అవేమీ పట్టించుకోలేదు. వారికి వాటి అవసరం లేదు. విచిత్రమేమిటంటే అంతఃస్ఫూర్తి అన్నది శాస్త్రవేత్తల్లోనూ ఉంది. కాని

దాన్ని వారు అంగీకరించరు. దైవంవైపు దాన్ని వారు ప్రసరింపజేయలేరు.

ఈ సృష్టిలో ఎక్కడో ఒక మహా మేధస్సు ఉంది. సర్వ ప్రపంచాలను అది నియంత్రిస్తోంది. అది గనుక లేకపోతే ఈ సృష్టి ఎప్పుడో అంతరించి ఉండేదని ఐన్స్టీన్ అంతఃస్ఫూర్తితోనే చెప్పాడు. ఐన్స్టీన్ తపస్సు చేయలేదు. టెలిస్కోపులూ ఉపయోగించలేదు. తన గదిలో ఎలాంటి పరిశోధనలూ జరపలేదు. అదీ వింత.

కదలని రాయి నుంచి, కదిలే సకల జీవరాశిలో ఒకే ఒక్క ఆత్మ ఉందని, రూపాలు మాత్రం భిన్నమని 'సాంఖ్యప్రవచనం' అనే గ్రంథం చెబుతోంది. సృష్టికి ముందు అచేతనం లేదు. చైతన్యమూ లేదు. అప్పుడు అమృతత్వం లేదు. మరణం లేదు. అక్కడ ఉన్నదేదో ఊపిరి తీయడంలేదు. శాశ్వతమై పడి ఉంది. దానిపైన మరేమీలేదు. మొదట్లో

చీకట్లో చీకటి దాగి ఉంది. అంతా అణువుల గందరగోళం, తన అనంతశక్తిని కూడదీసుకుని ఒకడు(ఏకంసత్) రూపుదాల్చాడు. కోరిక ఉంది మొదట్లో. కోరిక చేతనగా మారింది. కోరిక విశ్వానికి మొదటి బీజం. ఇదంతా ఎవరికి తెలుసు? తరవాత వచ్చిన దేవతలకు తెలియదు. ఆ ఒకడు సృష్టిచేసి ఉండవచ్చు. అత్యున్నత ఆకాశ సీమల్లో ఉన్నవాడికి తెలుసు' అని రుగ్వేదం చెబుతోంది.

అంతర్దృష్టి, అంతర్వేక్షణం కనుక లేకపోతే, అంతా యాదృచ్ఛిక లీలాఖేలనంగానే కనిపిస్తుంది. సర్వశక్తిమంతుడైన ఈశ్వరుడు జీవులతో జూదం ఆడుతున్నట్లు అనిపిస్తుంది. ఈ ప్రపంచం విధి చదరంగం. చివరికి ఈశ్వరుడు గెలుస్తాడో, జీవుడు గెలుస్తాడో? సమాధానం వేరే చెప్పనవసరం లేదు!

— కె.యజ్ఞన్న

హృదయ స్పర్శ

సుప్రభాతవేళ పచ్చని ఆకుమీద నీటిబిందువు, కిటికీలోంచి గాలికి ఊగుతున్న గులాబీ పువ్వు, ఆకాశంలో ఎగురుతున్న ఒంటరి పక్షి, సాయం సంద్య, తొలకరి చినుకు... ఇలా ఎన్నో హృదయాన్ని కట్టిపడేస్తాయి.

హృదయాన్ని స్పృశించే సంఘటనలు దైవప్రేరణతోనే జరుగుతాయి. శ్వాసించడం ఒక సహజమైన ప్రక్రియ. ఆ శ్వాసను పట్టుకుని ప్రాణాయామంగా మలచుకొని కుండలినీ శక్తిని జాగృతం చేసుకొని దివ్యత్వాన్ని అనుభవించడం హృదయాన్ని స్పృశించే సంఘటన.

కూర్చోవడం, కళ్లు మూసుకోవడం చాలా సాధారణమైన సంఘటనలు. కాని, అందులో ఒక ధ్యానస్థితికి వెళ్లిపోయి మనోలయం జరిగితే అది ఆధ్యాత్మిక సంతృప్తి కలిగిస్తుంది.

నిశ్చలమైన స్థితిలో ఉన్న ఒక అంధుణ్ణి కొందరు రోడ్డు దాటించడం చూస్తుంటాం. అదే,

అతడికి నేత్రదానం చేసి చూపు ఇవ్వగలగడం- ఎంత అద్భుతమైన భావన!

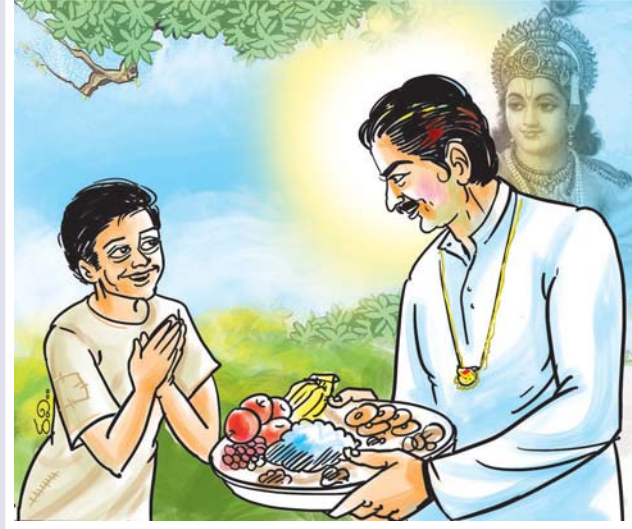
జీవితం మొత్తం లెక్కచేసుకుంటే మిగిలేది జ్ఞాపకాలే. వాటిలో హృదయ స్పందనలు లేకపోతే ఆ సంఘటనలన్నీ మరచిపోయి యాంత్రికంగా చేసిన పనులే అవుతాయి. మనవి భగవంతుడి ప్రేమకు ప్రతినిధి. భగవంతుడు మనవి రూపంలో వచ్చి ఎంతోమంది మనుషులను స్పృశించాడు. హృదయాన్ని తట్టిలేపాడు. ప్రేమతో పలకరించాడు. ప్రేమను నింపాడు.

హృదయాన్ని స్పృశించాలి. మధురంగా మాట్లాడాలి. మంచిగా ఉండాలి. మంచితనం పంచాలి. కవిత్యం రాస్తే పోతనలాగ రాయాలి. శ్రీరాముడు దిగిరావాలి! స్తుతిస్తే ప్రహ్లాదుడిలా స్తుతించాలి. శ్రీహరి దిగిరావాలి! హృదయాలు కదిలిపోవాలి. మనసులు పులకించిపోవాలి. ఆనందం కోసం బతకాలి. ఆనందంలో జీవులు పుడుతున్నాయి. ఆనందంలో స్థితమవుతున్నాయి. చివరికి ఆనందంలో లయమవుతున్నాయి. అందరికీ ఆనందం పంచడం కోసం బతికినవారే విశ్వంలో అజరామరంగా

వెలుగుతారు. వాళ్లు మాత్రమే హృదయాలను స్పృశించేవారు. వాళ్లు హృదయ బంధువులు.

ఒకసారి చూసిన ముఖాన్ని మళ్ళీ మళ్ళీ చూడాలని అనిపించాలి. మన మంచికోసం ఎవరు నిలబడి ఏం చేసినా, మాట్లాడినా వాళ్లను జీవితాంతం గుర్తు పెట్టుకోవాలి. మంచి చెయ్యకపోయినా, చెడు చెయ్యడానికి ప్రయత్నించినా నెమ్మదిగా మరచిపోవాలి. ఆ తరవాత క్షమించగలగాలి. ఎందుకంటే, చాలా సందర్భాల్లో భగవంతుడు మనల్ని క్షమిస్తూనే ఉన్నాడు. ఇదంతా హృదయ భాష.

మనసును నెమ్మదిగా వదిలించుకుంటుంటే, హృదయం మనకు అనుసంధానం అవుతుంది. అప్పుడు మనకు ఎక్కడ చూసినా చెడుకంటే మంచి కనిపిస్తూ ఉంటుంది. చెడ్డలోనూ మంచి కనిపిస్తుం

అంతర్వేది

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాల్లో మహారచయితలు ఎన్ని గొప్ప విషయాలు చెప్పినా, అవన్నీ హృదయపరంగా తెలియజేసినవే. అవి సామాన్య మాన

టుంది. అది హృదయాన్ని తాకుతుంది. ఇలా జీవించడం అలవాటు చేసుకుంటే బతుకులో సౌందర్యం నిండిపోతుంది. ఎటువంటి కష్టాలైనా చిరునవ్వుతో ఒడిసి పట్టుకోవటం అలవాటువుతుంది.

శ్రీకృష్ణుడి హృదయం భగవద్గీతలో దొరుకుతుంది. శ్రీరామ ప్రేమ రామాయణం రూపంలో హృదయాన్ని వివిధ కోణాల్లోంచి స్పృశిస్తుంది. వాల్మీకి హృదయాన్ని తెలియజేస్తుంది. విశ్వాసమే ప్రాతిపదికన కరుణామయుడి హృదయాన్ని ఆవిష్కరిస్తుంది భైరవి. దైవం నిరాకార తత్వాన్ని విస్తృతంగా తెలియజేస్తుంది ఖురాన్.

వుడి హృదయాన్ని తట్టిలేపి, భక్తి బీజాలు నాటేవే. హృదయమే వాటి నేపథ్యం.

హృదయాలను స్పృశించే సంఘటనలు, సందర్భాలు ఉండాలి. ఏ కార్యరంగంలో ఎవరు విజయం సాధించినా, ఎక్కడో ఒక దగ్గర వాళ్లు ఇతరుల హృదయాలను తాకినవాళ్లే.

కోకిల కాకి గూట్లో పెరగాలంటే, కాకి ముందుగా కోకిల పిల్లను ఇష్టపడాలి. ఇష్టపడే హృదయం దానికి లేకపోతే, ప్రకృతి అలా ఏర్పాటు చెయ్యకపోతే ఎలా ఉండేదో? హృదయానికి భాష ప్రేమ. ప్రేమతో మాట్లాడితే ప్రతీ విషయం మనల్ని స్పృశిస్తుంది. ప్రేమ ఉన్న చోటుకు భగవంతుడు చంటిపిల్లాడిలా పొక్కుంటూ వస్తాడు.

భగవంతుడు ప్రవేశిస్తే హృదయం తెరచుకుంటుంది. హృదయం తెరచుకుంటే మనసు చిత్తగిస్తుంది. ఇక అనుభూతుల వాన ఇప్పుడు హృదయాన్ని స్పృశించే సంఘటనలకు ఏం కొదవ? అలా జీవితం సాగాలి. అదే మనం కోరుకోవాలి!

- ఆనందసాయి స్వామి

స్వర్గం-నరకం

స్వర్గం, నరకం ఈ రెండింటి గురించి మనం రోజూ వింటూ ఉంటాం. ప్రతిరోజూ ఎప్పుడో ఒకప్పుడు అంటూ ఉంటాం. ఈ స్వర్గం, నరకం అనే రెండింటిమీదా విచారణ చేస్తుంటాం. విచారస్తూ ఉంటాం. మన ఆలోచనలన్నీ ఈ స్వర్గం, నరకం చుట్టూనే పరిభ్రమిస్తుంటాయి. పరుగులు తీస్తూ ఉంటాయి. మన మనసు ఈ రెండింటి మీదా ఆదుర్దాపడుతుంటుంది. ఆందోళన చెందుతుంటుంది. నిజానికి స్వర్గం, నరకం అనే ఈ రెండూ ఒకటేనా, వేర్వేరా? కలిసి ఉండి వేర్వేరుగా అనిపిస్తాయా? ఈ స్వర్గం, నరకం ఎక్కడూన్నాయో, ఎక్కడుంటాయో మనకు తెలీదు. ఎలా ఉంటాయో, ఎందుకుంటాయో అసలు తెలియనే తెలీదు.

పూర్వం ఓ మహనీయుడు తన శిష్యుణ్ణి పిలిచి 'నీకు స్వర్గాన్ని ఇస్తాను. కావాలా?' అని అడిగాడు. దానికి ఆ శిష్యుడు 'స్వామీ, ఆ స్వర్గం అనేది ఏంటో నాకు తెలీదు. ఎక్కడుంటుందో, ఎలా ఉంటుందో నేను చూడలేదు. చూసొచ్చిన వాళ్లు ఎవరైనా ఉంటే, వాళ్లను అడిగి స్వర్గం గురించి తెలుసుకుందామనుకుంటా. అయితే, స్వర్గాన్ని చూసొచ్చి, నాకు చెప్పేవాళ్లు ఎవరూ లేరు. ఏమీ తెలియని దాన్ని, తెలుసుకోవాలన్నా సాధ్యపడనిదాన్ని, ఊహాజనితమైన ఆ స్వర్గం నాకెందుకు? నాకు అక్కర్లేదు' అని స్వర్గంమీద తన అనాసక్తత గురువుకు వివరించాడు.

సత్రవర్తన, సచ్చీలత, సత్ సంకల్పం ఇత్యాది మంచి పనులు మనిషి జీవించినంతకాలం ఆచరిస్తే- మరణించిన తరువాత అతడికి స్వర్గం ప్రాప్తిస్తుందట! అక్కడ సర్వసౌఖ్యాలు ప్రాప్తిస్తాయట!!

మహా మహా పాపాలు, నేరాలు, ఘోరాతిఘేరాలు జీవించి ఉండగా చేస్తే- మరణించాక ఆ

వ్యక్తి నరకానికి పోతాడట. అక్కడ పాశవికమైన, దారుణాతిదారుణమైన, ఘోరాతిఘోరమైన శిక్షల్ని అనుభవిస్తాడట!

మంచి పనులు, పరోపకారాలు, దానాలు, ధర్మాలు, పవిత్రమైన పుణ్యకార్యాలు మనం ప్రతిక్షణం చేస్తూ ఉంటే, ముందు మన మనసు చల్లబడి ప్రశాంతత లభిస్తుంది. మానసిక ప్రశాంతత వల్ల జీవితంలో శాంతి సౌఖ్యం లభిస్తాయి. తద్వారా ఆరోగ్యం అభివృద్ధి చెందుతుంది. ఆరోగ్యమే మహాభాగ్యం కాబట్టి మొత్తంగా సుఖం, సౌఖ్యం, సంతోషం, సౌభాగ్యం, తృప్తి, సంతృప్తి, ఆనందం, శాంతి లభిస్తాయి.

భౌతికాన్ని ఆధ్యాత్మికానికి అన్వయించి, ఉత్తమోత్తమ ఆధ్యాత్మిక తత్వాన్ని అవలోకిస్తే, అక్షరాలా 'స్వర్గం' అంటే ఇదే! ఇక నరకం. మనకు తెలియకుండానే మనలో అంతశ్శత్రువులు ఆరుగురున్నారు. అరిషడ్వర్గాలు. కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మదమత్సరాలు. ఈ ఆరు మనమీద

అనుక్షణం స్వారి చేస్తుంటాయి. అజమాయిషీ చేయటానికి తలపడుతుంటాయి. అప్పుడు మనం మనలో ఉండే సమతుల్యతను కోల్పోతాం. తత్ఫలితంగా అసౌకర్యం, అశాంతి మనమీద దండెత్తుతాయి. ఫలితంగా అనారోగ్యం పాలవుతాం. వివేకం, విచక్షణ కోల్పోయి, కష్టాల

నష్టాల ఊబిలో కూరుకుపోతాం. ఆ ఊబిలో ఉండలేక, అందులోంచి ఎంత ప్రయత్నించినా పైకి రాలేక, జీవితాంతం గిలగిల కొట్టుకుంటాం.

ఇదే నరకమంటే! అశాశ్వతమైన వాటికోసం వెంపర్లాడటం, పాకృతికమైన ప్రేరకాలను అంటి చుకోవడం, అనల్ప విషయాలతో అంటకాగటమే నరకం!! నిత్యమైన, సత్యమైన, శాశ్వతమైన, పారమార్థిక సంపద కోసం ప్రయత్నించటం, సాధనతో పారమార్థిక తత్వాన్ని పెంపొందించుకోవటమే.. అసలైన స్వర్గం!! అందుకోసం పెళ్లాం, పిల్లల్ని, సంసారాన్ని వదలి, సన్యాసులమై అడవుల్లో తిరగనక్కర్లేదు. అన్నింటిలోనూ ఉండాలి. దేన్నీ అంటించుకోకూడదు. అన్నింటితోనూ ఉండగలగాలి. దేనితోనూ అంటకాగకూడదు. ఇదే.. ఆధ్యాత్మిక తత్వంలో అసలు సిసలైన స్వర్గం! ఉదాహరణకు నావ నీటిలో ఉంటుంది. కానీ, నీటితో ఏ సంబంధం పెట్టుకోకుండా ఉంటుంది. నీటితో కలియకుండా, తన అస్తిత్వాన్ని నిలబెట్టుకుం

టుంది నావ. అలా కాకుండా ఆ నీటితో కొంచెం రాగానురాగాలు పెంచుకుని, ఏ చిన్ని రంధ్రం ద్వారానో, ఆ నీటితో తాను కలియడానికి ప్రయత్నించినదంటే చాలు, ఆ నావ ఆ నీటికి దాసోహమై పోతుంది. నీటి మునిగిపోయి నీటితోనే సర్వనాశనమైపోతుంది.

పాలూ, నీరును హంస వేరు చేసి చూడగలిగినట్లు, మనం జీవితంలో ప్రతి దశలో, దిశలో, ప్రతి కోణంలో, ప్రతీ వ్యూహంలోనూ మంచి చెడుల్ని క్షణక్షణం, అనుక్షణం విశ్లేషించుకుంటూ 'మంచి'ని ఆచరించటం స్వర్గం. 'మంచి'ని అనుభవించటం స్వర్గం. 'మంచి'ని అనుభవంలోకి తెచ్చుకోవటం స్వర్గం. మంచిని ఆచరించకపోవటం, ఆచరించలేకపోవటం, అనుభవించలేకపోవటం, అనుభవంలోకి తెచ్చుకోలేక పోవటమే నరకం.

ఇదే.. స్వర్గం-నరకం

- రమాప్రసాద్ ఆదిభట్ల

ఏరువాక

వ్యవసాయ ప్రధానమైన మన భారతదేశంలో అన్నదాతలు చేసుకునే వేడుకలు, పండుగలు ఎన్నో ఉన్నాయి. వాటిలో ప్రధానమైంది ఏరు వాక పున్నమి. జ్యేష్ఠ శుద్ధపూర్ణిమనాడు ఈ పండుగను రైతులు, కర్షకులు, కార్మికులు సకుటుంబంగా ఎంతో ఉత్సాహంతో జరుపుకొంటారు. ఈ పున్నమినే కృషి పూర్ణిమ, హల పూర్ణిమ అనీ పిలుస్తారు.

కృషీవలురు తమకు అన్నంపెట్టే పంటపొలాలు, తమతో పాటు శ్రమించే పశువులు, వ్యవసాయ సంబంధిత ఉపకరణాల్లో దైవాన్ని చూసుకుని, వాటిని పూజించడం ఆనవాయితీగా వస్తున్న సదాచారం. 'ఏరు' అంటే నాగలి అనీ, 'ఏరువాక' అంటే దుక్కి ప్రారంభ దినమనీ అర్థాలున్నాయి. ఈ రోజున 'నాగలి'ని రైతులు

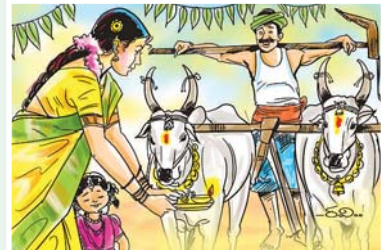
పూజించి దుక్కి-దున్నటం ప్రారంభిస్తారు. వ్యవసాయానికి కావలసిన వృష్టిని ప్రసాదించే ఇంద్రుణ్ణి ఆరాధిస్తారు. పొలం దున్నేందుకు మంచి నక్షత్రం 'జ్యేష్ఠ' అని జ్యోతిషశాస్త్రంలో వివరించారు. జ్యేష్ఠ నక్షత్రంతో చంద్రుడు కూడి ఉండే పర్వడి జ్యేష్ఠపూర్ణిమ. సకల ఓషధులకు అధిపతి చంద్రుడు. ఓషధులు సమృద్ధిగా ఉంటేనే వ్యవసాయం విశేషమైన ఫలసాయం అందిస్తుంది. వర్షరుతువు ప్రారంభంలో జరుపుకొనే ఈ పల్లెపండుగనాడు ఎంతో ఆనందంతో, చిత్తశుద్ధితో అన్నదాతలు క్షేత్రపాలుణ్ణి స్తుతిస్తూ మంత్రపఠనం చేసేవారని రుగ్వేదం చెబుతోంది.

ఉత్తరభారతంలో ఇదేరోజున 'ఉద్బృషభ యజ్ఞం' పేరుతో ఎడ్లను పూజించి, వాటిని పరుగెత్తిస్తారు. జైమిని 'న్యాయమాల'లో ఈ ఉదంతం కనిపిస్తుంది. 'విష్ణు పురాణంలో' సీతా యజ్ఞం పేరుతో ఈ పండుగ నిర్వహించే ఆచారం ఉన్నట్లు పేర్కొన్నారు. 'సీత' అంటే

నాగేటిచాలు. బౌద్ధ జాతక కథల్లోని 'పప్పుమం గలదివన' అనే పండుగ ఏరువాక పున్నమితో పోలినదే. శుద్ధోదన మహారాజు కపిలివస్తు నగరంలో వర్షరుతువు ఆరంభం కాగానే లాంఛనంగా కర్షకులకు బంగారు నాగళ్లను బహూకరించేవాడని 'లలిత విస్తరం' అనే గ్రంథం చెబుతోంది. హాలుని 'గాథా సప్తశతి'లో 'ఏరువాక పున్నమి' ప్రస్తావన ఉంది. 'ఏరు' అంటే ఎడ్లు అను కట్టి దున్నడానికి సిద్ధం చేసిన నాగలి అనీ, 'ఏరువాక' అంటే దున్నడానికి పూనుకొనే ఆరంభదశ అని నైఋతికార్థాలున్నాయి.

వ్యవసాయానికి ఆలంబన అయిన పశుసంపద, భూమి, పనిముట్లను శుభ్రపరచి, పసుపు, కుంకుమ, పూలు, టెంకాయలు, పళ్లు మొదలైన వాటిని సమర్పిస్తారు. కళ్లాలు, పశువుల కొట్టాలను శుభ్రం చేసి అలంకరిస్తారు. ఎడ్లబండ్లను, ఎడ్లు కట్టిన నాగళ్లను మంగళవాయిద్యాలతో ఊరేగించి, నృత్యాలు చేసుకుంటూ, పొలాలకు వెళ్లి, దుక్కి ప్రారంభిస్తారు. వాడవాడల్లో

గోగునారతో చేసిన తోరణాలు కడతారు. వాటిని చర్నాకోళ్లతో కొట్టి, ఎవరికి దొరికిన పీచును వారు తీసుకుపోతారు. ఇది తమ పశువులకు శుభదాయకంగా పల్లెవాసులు భావిస్తారు. ఐరోపా దేశాల్లో ఇదే పండుగను 'మేషోవ్' అనే పేరుతో జరుపుకొంటారు. ఈ పర్వదినాన కొన్ని ప్రాంతాల్లో కాడికోవైపు

అంతర్జ్యమి

ఎడ్డును కట్టి, మరోవైపు రైతులే భుజాన వేసుకుని భూమిని దున్నే ఆచారం ఉంది. పశువుల పేడను మొదటిసారిగా ఇదే రోజున పొలాలకు తీసుకెళ్లే ఆచారమూ ఉంది. అధర్వణ వేదంలో 'అనడుభవం' అనే పేరుతో రైతులీ ఉభవం జరుపుకొన్నట్లు వివరణ ఉంది. 'హలకర్మ' అనే పేరుతో నాగలి పూజ, 'మేదినీ ఉభవం' పేరుతో భూమిపూజ, 'వృషభ సౌభాగ్యం' పేరుతో పశువుల పూజ తదితర పూజాప్రక్రియల విశ్లేషణ అధర్వణ వేదంలో ఉంది. వరాహమిహిరుడు రాసిన 'బృహత్సంహిత'లో, పరాశరవిరచితమైన 'కృషి పరాశరం' అనే గ్రంథంలో ఈ ఉభవాల ప్రస్తావన ఉంది. కర్ణాటకలో ఈ పండుగను 'కారిణిపబ్బం' అనే పేరుతో వ్యవహరిస్తారు. కొన్ని ప్రాంతాల్లో వర్షాలకు అధిదేవతైన ఇంద్రుణ్ణి శాస్త్రోక్తంగా పూజించి, 'పొంగలి' (బెల్లంతో వండిన పులగం)ని నివేదన చేసి అందరికీ ప్రసాదం పంచి పెడతారు. ఎడ్లను ఈ రోజున పరుగెత్తిస్తూ

పందాలు కాసే ఆచారమూ కొన్ని ప్రాంతాల్లో ప్రాచుర్యంలో ఉంది.

మనదేశ సౌభాగ్యంలో పల్లెవాసుల సంస్కృతీ పరిరక్షణలో కర్షకుల పాత్ర విస్తరించ వీలుకానిది. మెతుకు పెట్టి బతుకునిచ్చే మన అన్నదాతల ఈ ప్రముఖ ఉభవదినం సర్వులకు అవిస్మరణీయమైనదీ, అభినందనీయమైనది.

ఈ ఏరువాక పున్నమినాడే స్త్రీలు 'పటసా విత్రీ వ్రతం' అత్యంత భక్తి శ్రద్ధలతో ఆచరిస్తారు. యముడి వెంటపడి తన భర్త సత్యవంతుణ్ణి బతికించుకుని తిరిగి భూలోకానికి వచ్చిన సతీసావిత్రిని అర్చిస్తూ మహిళలు ఆచరించే వ్రతమిది.

భారతీయ సంస్కృతికీ, జాతిజీవన విధానానికీ పట్టుకొమ్మలైన ఇటువంటి ఉభవాలే నవనవోన్మేష చైతన్యానికీ, సంస్కృతీ-సంప్రదాయ పరిరక్షణకూ ఎంతగానో దోహదపడతాయి.

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

విశ్రాంతి

మానవుడు పరిపూర్ణమైన ఆయుర్దాయంతో బతకాలంటే, భగవంతుడు ఇచ్చిన వ్యవధి నూటశరవై సంవత్సరాలు. ఇందులో సగం భాగం అంటే అరవై సంవత్సరాలు నిద్రకు వ్యయమైపోతుంది. మిగిలిన అరవై సంవత్సరాల కాలంలో కాలకృత్యాలకు, భోజన విలాసాదులకు కొంత పుణ్యకాలం హరించుకుపోతుంది. బతుకుతెరువు కోసం ప్రతినిత్యం కనీసం ఎనిమిది గంటలు పనిచేయాలి. ఈ పని జీవితాంతం వరకు చేయడం సాధ్యం కాదు. ముసలితనం పైబడితే చేస్తున్న ఉద్యోగానికి 'విరమణ' పలకవలసిందే. ఇలా ప్రతి నిత్యం కొంత విశ్రాంతినీ, ముదిమి వయస్సులో సంపూర్ణ విశ్రాంతినీ పొందగోరడం మనిషి నైజం. అది అవసరం కూడా. కొంతమంది

పదవీ విరమణ పొందిన తరవాతా మళ్ళీ ఉద్యోగాలు చేస్తూ తాము విశ్రాంతులం కాదనీ, అవిశ్రాంతంగా పనిచేయగల సమర్థులమనీ చాటుకుంటుంటారు. ఇదొక పద్ధతి.

అసలు మనిషికి విశ్రాంతి అవసరమా అంటే, ఆరోగ్యశాస్త్రాలన్నీ 'తగిన' విశ్రాంతి అవసరం అంటాయి. రోగాలు లేకుండా జీవించడానికి విశ్రాంతి అత్యవశ్యకం. మనిషికి విశ్రాంతి ఎలా లభిస్తుందనే ప్రశ్నకు ప్రాచీన మహర్షులు ఎంతో వివేచనతో అనేక సమాధానాలు, పరిష్కారమార్గాలు చెప్పారు. వాటిని ఒకసారి పరిశీలిస్తే, మనిషి తనకు ఎలాంటి విశ్రాంతి కావాలో తేల్చుకోగలుగుతాడు.

మూడు వేల సంవత్సరాల క్రితం పుట్టి, నాట్యశాస్త్రాన్ని రచించి, లోకానికి అందించిన భరతముని మానవుల 'విశ్రాంతి' కోసం సంగీత సాహిత్యాది కళలను పరిచయం చేస్తూ ఒక మాట అన్నాడు. 'లోకంలో మానవులు మూడు విధాలు- దుఃఖార్తులు, శ్రమార్తులు, శోకార్తులు.

వారికి ఉచిత సమయంలో విశ్రాంతి కలిగించడానికి నేను ఈ నాట్యశాస్త్రాన్ని రచిస్తున్నాను' అని. ఎంత గొప్పవాడు ఆ మహర్షి!

భరతుడి మాటల వల్ల మనిషి మూడు రకాల బాధల్ని నిరంతరం పొందుతుంటాడనీ, వాటినుంచి మానసిక విముక్తికోసం వినోదాన్ని అందించే నాట్యాది కళలను ఆశ్రయిస్తాడనీ అర్థమవుతోంది.

మనిషికి దుఃఖం దైవికంగానూ, భౌతికంగానూ, ఆధ్యాత్మికంగానూ సంభవిస్తుందని పెద్దలు చెబుతారు. ప్రకృతి బీభత్సాలవల్ల కలిగే ఆపదలు దైవికమైనవి. జంతువులు, క్రిమికీటకాదులు, విషపదార్థాల వల్ల కలిగే ఆపదలు భౌతికమైనవి. పుణ్యపాపాల వివేచన లేకుండా, ఆత్మజ్ఞానం లేకుండా చేసే పనులవల్ల కలిగే ఆపదలు ఆధ్యాత్మికమైనవి. ఈ దుఃఖాలనుంచి మనిషికి మానసిక విశ్రాంతి కావాలి.

మనిషి ప్రతినిత్యం కనీసం ఎనిమిది గంటలు పనిచేస్తాడు. చేసే పనిలో ఎన్నో

అంతర్విమ

ఇబ్బందులుంటాయి. ఒత్తిడులుంటాయి. కష్టాలుంటాయి. వాటినుంచి మానసిక విశ్రాంతి కావాలి.

ఇష్టమైనవాళ్ళు, ఆత్మీయులు దూరమైనందు వల్ల కూడా మనిషికి శోకం కలుగుతుంది. దాని నుంచి మానసికంగా విముక్తి కావాలి. ఇలా అనేక విధాలుగా మనిషి విశ్రాంతి కోసం తపిస్తాడు.

అసలు విశ్రాంతి శారీరకమైందా, మానసికమైందా? మానసికమైన విశ్రాంతి మాత్రమే నిజమైన విశ్రాంతి అవుతుందిగానీ, కేవలం శారీరక విశ్రాంతి అసలైన విశ్రాంతి కాదనే మాట యధార్థం. మనసు అల్లకల్లోలంగా ఉన్నప్పుడు మనిషి ఏ పనీ చేయకున్నా విశ్రాంతిని పొందలేడు. మనసు కుమిలిపోతున్నప్పుడు అందమైన చలనచిత్రం సైతం అసహ్యంగానే కనబడుతుంది. మనసు ప్రశాంతంగా ఉన్నప్పుడు చిన్న పలకరింపు వినోదాన్ని అందిస్తుంది. అందువల్ల 'విశ్రాంతి' అంటే మానసిక

మైన వినోదమే తప్ప, భౌతిక విరామం కాదు.

మానసిక విశ్రాంతి కోసమే కళలు, వినోదాలు, సాహిత్యాలు, సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు. మానసిక విశ్రాంతి ఒక్కటే మనిషి ఆయుష్షు పెంచుతుంది. ఆత్మహత్యా ప్రయత్నం నుంచి మనిషిని తప్పిస్తుంది. జీవితాన్ని అమృతమయంచేస్తుంది. ఉప్పొంగి ప్రవహించే నదికి ఆనకట్ట కట్టకపోతే నీరంతా వ్యర్థమైపోతుంది. అలాగే, మానసిక సంఘర్షణల వెల్లువకు 'విశ్రాంతి' అనే అడ్డుకట్ట వేయడం చాలా అవసరం. ఈ విశ్రాంతి పూర్తిగా మానసికం అయితేనే మనిషి చక్కని 'విశ్రాంతి' పొందుతాడు. లేకుంటే పైకి విశ్రాంతిగా ఉన్నా, మనసులో ఘర్షణ తప్పదు. కనుక మనిషి ఎప్పుడూ మానసిక విశ్రాంతినే కోరాలి. అలా కుదుటపడిన మనసే, ఆధ్యాత్మిక ప్రగతికి తొలి సోపానమవుతుంది!

- డాక్టర్ అయాచితం నభేశ్వరశర్మ

ఎక్కడున్నాడు?

మన చేతిని ఎవరో తాకారనుకోండి- 'నన్ను' తాకారు' అంటాం. కాలిని ఎవరో తన్నారను కోండి- 'నన్ను' తన్నారంటాం. దేహంపై ఎక్కడ బురదపడినా - 'నా'మీద పడింది' అంటాం. ఆ 'నేను' అనేది ఎక్కడుంది? శరీరమంతటా ఉంది! కొత్త చొక్కా దేహానికి కాస్త ఇరుక్కతే 'నాకు' చొక్కా సరిపోలేదంటున్నాం కనుక... నేను అనేది మన దేహమంతటా వ్యాపించి ఉందని లెక్క. కంటికి కనిపించకపోయినా అది ఉందన్న విషయంలో ఎవరికీ సందేహం లేదు. అలాగే మనిషి మనసనేది ఎక్కడుందో తెలియదు. కాని ఎవరైనా తిడితే 'మనసు' గాయపడుతుంది. కంటికి కనపడని, ఎక్కడుందో తెలియని వాటిని ఉన్నాయని గట్టిగా నమ్మే మనిషి-

భగవంతుడి విషయంలో 'ఉన్నాడో లేడో' అని సందేహపడతాడు. ఈ ప్రకృతి అంతా ఆయన దేహమే. మనిషి రక్తంలోని ప్రతి అణువులోను మనిషి జీవలక్షణం దాగి ఉన్నప్పుడు, ప్రకృతిలోని ప్రతి రేణువులోను భగవంతుడి చైతన్యం ఉండి తీరుతుందనడానికి సందేహం ఎందుకు?

'ఈ సృష్టి అంతటా భగవంతుడు వ్యాప్తి చెంది ఉన్నాడు. సృష్టి సమస్తం ఆయనకు చెందినదే. దీనికి ఆయనే సర్వాధినేత' అని ఈశావాస్య ఉపనిషత్తు చెబుతోంది. ఈ సాక్ష్యాన్ని నమ్మి సాధన చేస్తే, భగవంతుడి ఉనికికి సంబంధించిన రుజువులు మనకూ దొరుకుతాయి. ఆ దివ్య సాక్షాత్కార అనుభవం సాధించిన మహాపురుషులు, రుషులు మనకు పురాణాల్లో కనిపిస్తారు. ఈ లోకంలో అలాంటి చాలామందికి భగవంతుడు రుజువయ్యాడు. నిజమయ్యాడు. కనిపించాడు. వారిని కరుణించాడు. ఇది ఒక హనుమ అనుభవం. భీష్ముడి

దర్శనం. ఒక ప్రహ్లాదుడి ఎరుక. ఒక అన్నమయ్య గమనిక.

కలియుగంలో అది నమ్మశక్యం కాదంటారు కొందరు. దేవుడు నిజంగా కనిపిస్తాడా? అని

అంతర్విమ

ఎంతోమందికి సందేహం. నిజంగా ఉండాల్సిన సందేహం ఏమంటే- 'దైవాన్ని తప్ప ఈ సృష్టిలో చూసేందుకు ఇంకేముంది?' అనే. ఈ చరాచర జగత్తంతా పరమాత్మ చైతన్యమే పరివ్యాప్తమై ఉన్నప్పుడు, మన కంటికి తోచేదంతా దైవస్వరూపమేనన్న నిశ్చయబుద్ధి మనకు ఎందుకు కలగడం లేదు? అంటే, మనం పోల్చుకోవడంలో పొరపడుతున్నాం. తడబడుతున్నాం. రావణుడికి కనిపించిన రాముడే హనుమంతుడికీ కనిపించాడు. దుర్యోధనుడికి కనిపించిన కృష్ణుడే భీష్ముడికీ కనిపించాడు. మానవ దేహాల్లో ఉన్న దైవాన్ని వారు పోల్చుకోలేకపోయారు. వీరు పోల్చుకున్నారు. దానికి కారణం- దైవాన్ని గుర్తించడానికి తగిన సంసిద్ధత, విశ్వాసం రావణ దుర్యోధనుల్లో లేవు. హనుమంతుడికీ భీష్ముడికీ ఉన్నాయి. అంటే సృష్టిలోని పరమాత్మ చైతన్యాన్ని గమనించేంత సిద్ధత, నిజాన్ని తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలం మనిషికి ఉండాలి. అది

ప్రహ్లాదుడికి ఉంది. అన్నమయ్యకు ఉంది. అందుకే దైవం వారి విషయంలో రుజువయ్యాడు. నిజమయ్యాడు. పసిపిల్లవాడు తన తల్లిని స్పృశ్యతో పోల్చుకున్నట్లు, మనిషి ఈ సృష్టిలో దైవ చైతన్యాన్ని జ్ఞానంతో గుర్తించాలి.

మనిషిలాగే కనిపిస్తున్నవారిలోని దైవిక లక్షణాలను గుర్తించిన భక్తుల అనుభవాలను అధ్యయనం చేస్తే, మనకు జ్ఞానం పట్టుపడుతుంది. ఆధునిక యుగంలోని మనిషి అభ్యసించాల్సింది ఈ పాఠాన్నే. పొందాల్సింది ఈ జ్ఞానాన్నే. భగవంతుడున్నాడు అని చెప్పడానికి నిజానికి మనిషే సాక్ష్యం! ఈ సృష్టి ఆధారం. ఈ ప్రకృతే నిదర్శనం. ఎందుకంటే- ఈ మూడింటా ఉన్నది ఆయన చైతన్యమే కనుక!

భగవంతుడు లేకపోవడం సత్యం కాదు... చూడలేకపోవడం మనిషి లోపం!

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

ధర్మావేశం

మనిషన్నవాడికి మనసుంటుంది. మనసు ఉన్న తరవాత ఆవేశాలూ, ఉద్వేగాలూ తప్పనిసరిగా ఉంటాయి. ఆ ఆవేశం, ఉద్వేగం- అధర్మం వైపు మళ్లితే దౌష్ట్యం విజృంభిస్తుంది. లోకానికి ప్రమాదకారిగా పరిణమిస్తుంది. ఆవేశం ధర్మబద్ధమైనప్పుడు అది మనిషిలోని మానవత్వాన్ని వికసింపజేస్తుంది. మనసును వికసింపజేసే ఆవేశాలు, ఉద్వేగాలు మనిషికి ఎప్పుడూ అవసరమే. సత్యాగ్రహం లాంటిదే ధర్మావేశం కూడా.

అశ్వత్థామ సహజంగా ఆవేశపరుడు. తన తండ్రిని పాండవులు అధర్మంగా వధించారనే బాధతో వారిపై ద్వేషం పెంచుకున్నాడు. దుర్యోధనుడి పక్షంలోనివారందరూ చనిపోయారని శోకించాడు. ఆ శోకం ఆవేశంగా మారింది. అది క్రోధావేశం. పాండవపక్షంలో ఉన్నవారి

నందర్నీ నిద్రిస్తుండగా రాత్రివేళ రహస్యంగా మట్టుపెట్టాలనే తన సంకల్పాన్ని తనతోపాటు మిగిలి ఉన్న కృపాచార్యుడికి, కృతవర్మకు చెబుతాడు. అప్పుడు కృపాచార్యుడు కొన్ని హితవచనాలు పలుకుతాడు.

క్రోధం, లోభం, భయం అనే మూడూ నిండిన హృదయం గలవాడు దుర్జనుడై చేసే పనులు వానినే బాధిస్తాయని, దురాగ్రహం పనికిరాదని బోధించినా అశ్వత్థామ ఆవేశం ఆలోచింపనీయలేదు. ఉపపాండవులందరినీ అర్ధరాత్రివేళ ఊచకోత కోశాడు. ద్రౌపది గర్భశోకాన్ని తట్టుకోలేకపోయింది. అర్జునుడు అశ్వత్థామను పట్టితెచ్చి పుత్రశోకంతో కుంగిపోతున్న ద్రౌపది ముందు నిలబెట్టాడు. ఈ ఘట్టంలో ద్రౌపది భారతంలో కంటే భాగవతంలో విలక్షణంగా మానవీయమూర్తిగా దర్శనమిస్తుంది. 'నీ తండ్రి ద్రోణుడు మా మగవారినందరినీ మహావీరులుగా తీర్చిదిద్దిన దేశికోత్తముడు. నీవు కుమారుడి రూపంలో ఉన్న ఆచార్యుడివి. మమ్మల్ని ఆశీర్వదించవలసినవాడివి. బ్రాహ్మణుడివి. దయాబుద్ధితో వెలుగొందవలసినవాడివి. పసిపిల్లలను పొట్టన పెట్టుకున్నావు. మా

పిల్లలు ఉద్రేకంతో శస్త్రధారులై నీ మీదకు వచ్చి నిన్ను కవ్వించారా? యుద్ధభూమిలో నీకెదురు నిలిచారా? అటువంటివారిని వధించడానికి నీకు చేతులెట్లా

వచ్చాయి? నీకు ప్రాణమెలా ఒప్పింది?

పుత్రుల్ని కోల్పోయినదానైనా నేను కుమిలి కుమిలి ఏడుస్తున్నాను. నిన్ను చంపడానికి అర్జునుడు పట్టి తీసుకువెళ్లాడని తెలుసుకున్న మీ తల్లి ఎంత దుఃఖిస్తున్నదో. గర్భశోకం ఎవరికైనా ఒకటేగదా. మా పాలిట నీవెంత దుష్టుడివైనా, ఆమెకు నీవు కొడుకువే గదా!' అన్నది. కృష్ణార్జునులతో 'ద్రోణుడి భార్య కృపి భర్తతోపాటు శరీరాన్ని విడిచిపెట్టలేదు. తన బిడ్డ అయిన ఈ అశ్వత్థామ మీద మమకారం పెంచుకుని అతడి కోసం మిగిలి ఉంది. పుత్రశోకంతో నేనే ఇంతగా కుమిలిపోతున్నాను. ఆమె ఎంత ఆక్రోశిస్తుందో గదా. ఆ తల్లి కోసం ఇతణ్ణి వదిలివేయండి. అతడు ఎలాంటివాడైనా బ్రాహ్మణుని కోపింపజేయడం మంచిది కాదు' అంది.

ద్రౌపది మాటలు ధర్మరాజుకు మిగిలినవారికి సంతోషం కలిగించాయి. ఆమె ఉదారతకు ముగ్ధులయ్యారు. కాని, భీముడి ఆవేశం శాంతింపలేదు. శ్రీకృష్ణుడు ఓదార్చాడు. కృష్ణుడి సలహాపై అర్జునుడు అశ్వత్థామకు కేశ ఖండనం చేసి, వాటి మధ్య ఉన్న మహి

మాన్వితమైన మణిని తొలగించి, దాన్ని స్వీకరించి అశ్వత్థామను అవమానించి పంపివేస్తాడు.

శత్రువును వదిలిపెట్టడం తేలికైన విషయం కాదు. అందునా ద్రౌపది ఉన్న అటువంటి స్థితిలో. అశ్వత్థామకు ఒక తల్లి ఉన్నదనీ అతడికి ఏ అపకారం జరిగినా తన లాగే ఆమె తల్లడిల్లుతుందని ద్రౌపది మాతృహృదయంతో ఆలోచించింది.

తాను అనుభవిస్తున్న దుఃఖం పగవారికి కూడా కలగకూడదని ఆలోచించడం గొప్ప మానవీయ లక్షణం. ఎదుటివారిని మన స్థితిలో ఊహించుకోవడం ఎంతమంది చేయగలుగుతారు?

ఈ సందర్భంలో అశ్వత్థామది దుష్టమైన ఆవేశం. అనర్థదాయకం. కాని, ద్రౌపది ఆవేశంతో ఒక పరమార్థాన్ని సాధించుకుంది. ద్రౌపదిది ధర్మావేశం. ఆమె ఎప్పుడూ ధర్మం కోసమే ఆవేశపడింది. ధర్మం కోసం నిలబడింది. తన భర్తలను స్వధర్మంలో నిలబెట్టింది.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

సద్గుణ వికృతి

నేరం చేసిన వ్యక్తికి శిక్ష వడింది. అతడి సత్ప్రవర్తనకు ప్రభుత్వం మెచ్చి క్షమించి చెరసాల నుంచి విముక్తి ప్రసాదించింది. వెలుపలకు వచ్చిన వెంటనే ఆ 'సచ్చీలి' దేశాన్నే రక్తపాతంతో ముంచెత్తడానికి ప్రణాళిక సిద్ధం చేశాడు!

- ఇలాంటి వార్తలు ఇప్పుడు సర్వసామాన్యం అయ్యాయి. 'ఏం చేసినా మాకు ఏమీ జరగదు' అనే ధీమా నేరస్థుల్లో కుదురుకుంటున్నది. ఘోర నేరాలు చేసిన వారినీ సమర్థించే సంఘాలకూ కొరత లేదు. 'హింసావాదులను సమర్థిస్తే సమాజం ఏమనుకుంటుందో' అనే బెరుకులేని మేధావులూ ఉన్నారు. ఆదిమ సమాజం నుంచి ఆధునిక సమాజం వరకు అన్ని వ్యవస్థల్లోనూ శాంతిస్థాపన కోసం చట్టాలు చేయడానికీ, వాటిని అమలు చేయడానికీ ఎన్నో ప్రయత్నాలు జరిగాయి. మతం, ధర్మం, రాజ్యాంగం, సాహిత్యం-

ఇవన్నీ సమాజాన్ని సజావుగా నడిపించడానికి ఏర్పడినవే! వీటన్నింటిలోనూ అరాచకవాదుల పట్ల ఉపేక్ష కనబడదు. కంటి చూపుతోనో, కఠినో క్తులతోనో, న్యాయదండంతోనో కొందరిని భయపెట్టకపోతే సమాజంలో శాంతి నెలకొల్పడం కష్టం.

ఇప్పటి పరిస్థితి ఎలా ఉంది? భయం! భయం!! బతుకు భయం!!!

అనునిత్యం భయంతో బతకడం దుర్భరం. నిర్భయంగా జీవించేవాళ్లే శాంతియుత సహజీవనం గడపగలరు. సచ్చీలురూ, శాంతమూర్తులూ అయిన ప్రజలు ప్రతినిత్యం అలజడుల మధ్య మానసిక అశాంతితో జీవించవలసి వస్తున్నది. దుష్టులు మాత్రం రొమ్ము విరుచుకొని, సమాజాన్ని శాసించగలుగుతున్నారు. చట్టాలు నైతం వాళ్లకు చుట్టాలుగా మారిపోతున్నాయి. అమాయకులకు మాత్రం అశనిపాతమైంది. రాజశాసనాన్ని కఠినంగా అమలుపరచనంత కాలం ఇదే పరిస్థితి కొనసాగుతుంది. ఈ దుష్టులు పొరపాటున పట్టు పడి, చెరసాలలో కొన్నాళ్లున్నా, చివరకు సచ్చీలు రనే ప్రశంసా పత్రంతో విడుదల కావడం సభ్యస

మాజాన్ని నివ్వెరపరుస్తున్నది. అన్నింటికంటే మించిన భయం- ప్రాణభయం! బౌద్ధజాతక కథలో ఈ నీతిని విశదంచేసే ఉదాహరణ ఉంది.

బోధిసత్వుడు ఒక రాజుగా జన్మించాడు. ధర్మ దేవతకు మారుపేరై రాజ్యాన్ని పాలించాడు. ఆయన శాంతమూర్తి. ఒకసారి దేశంలో కరవు కాటకాలు ఏర్పడ్డాయి. అరాచకవాదులు విజృంభించగా అశాంతి తాండవించింది. యాగం చేస్తే శాంతి నెలకొంటుందని పురోహితులు నెల విచ్చారు. 'ఏ యజ్ఞం?' అన్నాడు రాజు. 'అశ్వ మేధం' అన్నారు పురోహితులు. రాజు ఆలోచించి ఇలా అన్నాడు- 'అశ్వమేధం ఎందుకూ? దాని కంటే పై మెట్టు నరమేధం ఉందిగా! అది చేస్తే ఇంకా ఎక్కువ శాంతి కలుగుతుంది!'

శాంతి మార్గగామి అయిన రాజు నరబలి అంటున్నాడేమిటా అనే సందేహం వారి మదిలో మెదిలింది. అంతమంది మనుషులు ఎక్కడ లభిస్తారు ప్రభూ అన్నారు. 'ఒక్కడు కూడా దొరక్కపోవచ్చు చూద్దాం... ఏం జరుగుతుందో' అంటూ ఒక ప్రకటన చేయించాడు రాజు. 'ప్రియ

మైన దేశ ప్రజలారా! మన రాజుగారు నరమేధం అనే గొప్ప యాగం తలపెట్టారు. దేశంలో ఏ మూలనైనా హింసావాదులు, దేశద్రోహులు, అబద్ధాలకోరులు, మోసగాళ్లు కనబడితే, వారినందరినీ వేటాడి, వెంటాడి, పట్టుకొచ్చి ఆ యాగంలో బలిస్తారు! ఇవాళ నుంచే రాజుగారి గూఢచారులు గాలింపు మొదలుపెడతారహో!' అని జనా

అంతర్వ్యమి

వాసాల్లో టముకు వేసి ప్రచారం చేశారు. దాంతో తప్పుడు ప్రవర్తనగలవాళ్లందరికీ ప్రాణభీతి కలిగింది. లంచం తీసుకోవాలన్నా, అబద్ధం చెప్పాలన్నా, హింసకు పాల్పడాలన్నా, మోసం చేయాలన్నా... ఎవరికీ ధైర్యం చాలడంలేదు. వారంతిగేసరికి దేశంలో ప్రశాంతత నెలకొంది. ఒక్క నరపశువు లభించలేదు. లభించేదాకా యాగం ఆపుతానన్నాడు రాజు. ప్రజలు ఎవరి పనులను వాళ్లు నిజాయతీతో చేయడం మొదలుపెట్టారు. దేశం ధనధాన్యాలతో తులతూగింది. పురోహితులు రాజుతో అన్నారు- 'ప్రభూ, మీవంటి అహింసాయుత శాంతమూర్తులు నరమేధం అన్నప్పుడు ఆశ్చర్యపోయాం. ఇప్పుడు అర్థమైంది. యాగం చేయకుండానే మీరు యాగఫలాన్ని పొందారు. దేశం ప్రశాంతంగా ఉంది. మరణ భీతివల్ల రాక్షస ప్రవృత్తిగలవాళ్లందరూ తోక ముడిచారు. ఇలా చేయడానికి ప్రభుత్వానికి కావలసింది ధైర్యం. ప్రజల్లో ఉండవలసింది రాజశాసనం పట్ల భయం. క్షమాగుణం గొప్పదే! కానీ, దానికి సమయం,

సందర్భం ఉంటాయి. వ్యక్తి వ్యక్తికీ ఇవి మారతాయి. క్షమించేవాళ్లు తమ ఉదారగుణాన్ని చాటుకోవడానికి ఈ సదాచారాన్ని దుర్వినియోగపరచకూడదు. ఇది తుదకు దేశ స్వాతంత్ర్యానికే పెను ముప్పుగా పరిణమిస్తుంది. చరిత్ర పుటల్లో ఇందుకు తిరుగులేని సాక్ష్యాల్నే ఉన్నాయి. పృథ్వీరాజు తన చేత చిక్కిన విదేశీ దురాక్రమణదారు ఘోరీని వధించలేదు. ఘోరీ మొసలికన్నీరు కార్చాడు. తనను విడిచిపెడితే, భారతదేశపు ఎల్లలు దాటి ఎన్నటికీ రానని ప్రమాణం చేశాడు. పృథ్వీరాజు అతణ్ణి క్షమించేశాడు. తరవాత ఏం జరిగింది? ఘోరీ కపటోపాయంతో తిరిగి వచ్చి పృథ్వీరాజును బంధించి, కళ్ళు పొడిపించి, ఘోరంగా వధించాడు! పృథ్వీరాజులాగానే ఎందరెందరో దుర్మార్గుల్ని క్షమించి, తమకూ, దేశానికీ ముప్పు తెచ్చారు. క్షమించడం సద్గుణమే! కానీ నికృష్టుల్ని కూడా క్షమించడాన్ని ఏమనాలి! ఇదే సద్గుణ వికృతి' అంటే!

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

యమునా నదీ పుష్కరాలు

ఈ సంవత్సరం యమునా పుష్కరాలకు ఒక ప్రత్యేకత ఉంది. ఈ ఏటికి ఇదే ఏకైక పుష్కరం. పుష్కర దేవత అయిన బృహస్పతి, సప్తమినాడు, అదే గురుతిథిని కర్కాటక రాశిలో ప్రవేశించబోతున్నాడు. ఈ రోజు గ్రహకూటమి గొప్పగా కలిసిరావటం మరో విశేషం. నేటి నుంచి ముప్పయ్యో తేదీ వరకు పన్నెండు రోజులు బృహస్పతితో పాటు ముక్కోటి దేవతలూ యమునానదిలో కొలువుతీరి ఉంటారు. ఈ సమయంలో స్నాతలై పితృకార్యాలు జరిపి దానాలు చేస్తే, పితృదేవతలతోపాటు దేవతలూ దీవెనలు అందిస్తారనీ విశ్వసిస్తారు. పుష్కరాంతంలో అంటే ముప్పయ్యో తేదీనాటికి చంద్రుడు ఉచ్చస్థానం అలంకరించి, స్వస్థానమైన కర్కాటక రాశిలో గురుస్వరూపుడైన బృహస్పతితోపాటు

తిష్ఠవేయటం- పసిడికి పరిమళం అబ్బటం వంటిది. అందుకే యమునా పుష్కరంలో పాలుపంచుకోవటానికి దేశవిదేశీ జనాభా తండోపతండాలుగా వస్తుంటారు. పునర్వసు నక్షత్రం నాలుగో పాదంలో పుట్టినవారికి ఈ పుష్కరం చిరస్మరణీయం కానుంది.

దేవభూమిగా పిలిచే ఉత్తరాఖండ్ రాష్ట్రం పుణ్యక్షేత్రాలకు, పవిత్ర తీర్థాలకు ప్రసిద్ధమైన ప్రదేశం. ఎత్తయిన హిమవత్ పర్వతశ్రేణిలో ఉరకలెత్తుతూ ఉరవడి చేసే నదీసుందరీమణుల్లో యమునాదేవిని ముందుగా చెప్పుకోవాలి. హరిద్వారానికి ఉత్తరదిశలో సప్తరుషి కుండంలో పుట్టి కొండకోనల్లో చిందులు వేస్తూ తన ప్రత్యేకతను చాటిచెప్పుకొంటున్నది యమున.

యమునాదేవి యమధర్మరాజు చెల్లెలని, సూర్యుడికి శరణ్యకు పుట్టిన ముద్దులపట్టి అన్నది పురాణగాథ. నదులను తల్లిగా చెల్లిగా గౌరవించటం భారతీయ సంస్కృతిలో ఒక భాగం. యమునాదేవిని గంగాదే

వికన్నా మిన్నగా పొగడటానికి కారణం లేకపోలేదు. లీలామానుష రూపుడు, పూర్ణపురుషుడు అయిన కృష్ణభగవానుడు యమునా తీరాన రాసక్రీడలు సలిపి యమునకు ఒక విశిష్టత కల్పించాడని కొందరి నమ్మకం. మానవాతీత దృష్టికి ఈ నదీమతల్లులు అపూర్వసంగమం. ఒక అద్భుతమైన సన్నివేశం. ప్రయాగ దగ్గర అంతర్వాహిని అయిన సరస్వతితో సంగమించి తమ ఐకమత్యాన్ని చాటిచెబుతున్నాయి గంగాయమునలు. గంగా, యమునా, సరస్వతి, నర్మదా, సరయు, బ్రహ్మపుత్ర, సింధు- ఈ ఏడు నదులు 'సప్తసింధు'గా వైదికయుగం నాటినుంచి సుప్రసిద్ధం. ఈ సందర్భంలో యమునా నదీ పుష్కరాంతంలోనే పూరీజగన్నాథ రథయాత్ర కలిసి రావటం శుభకరం, శోభస్కరం!

- ఉప్పు రాఘవేంద్రరావు

నీవే శిల్పి - నీదే శిల్పం

మానవ జీవితం బుద్బుదప్రాయం. ఈ అందమైన రంగురంగుల బుడగ ఎప్పుడు పగులుతుందో తెలీదు. బుడగకు ఆలోచనాశక్తి లేదు. విచక్షణా జ్ఞానం లేదు. కానీ, మనిషికి ఉంది. మనకు ఉంది. పుట్టాం... ఆలోచనారహితంగా, ప్రణాళికావిహితంగా! ఒక రకంగా ఇది మంచిదే. ఎందుకంటే, తెల్లకాగితం మీద మాత్రమే మనకు ఇష్టమొచ్చిన అక్షరాలు రాయగలం. నచ్చిన చిత్రాలు గీయగలం. ప్రణాళికారహిత సుదీర్ఘ జీవితం మనముందు ఉంది. జీవించే అవకాశం ఉంది. 'ఎలా' అన్న నిర్ణయాధికారం మనదే!

బాల్యం మన చేతుల్లో లేదు. అప్పుడు జ్ఞాన శూన్యం. పెరిగేకొద్దీ మనం ఏదో చేయాలనే

ఆలోచన వస్తుంది. సొంత నిర్ణయాల ప్రకారం నడుచుకునే తెలివి పెరుగుతుంది. మనకు ఇష్టమైన దాన్ని ఎంచుకునే ఆసక్తి రగులుతుంది. అంటే, భవిష్యత్ ప్రణాళిక వేసుకునే అవసరం, అనురక్తి మనను క్రియాశీలం చేస్తాయి. అంటే, మనం ఏం చేయాలో ఏం కావాలో, ఎలా మారాలో అన్న అంశం మన చేతుల్లోనే ఉంది.

ఎటూ బాల్యరూపంలో కొంతకాలం వృధాగా గడచిపోయింది. (ప్రహ్లాదుడు, ధ్రువుడు, మార్కండేయుడు లాంటివారి విషయం ప్రత్యేకం. వారు కారణజన్ములు. సుకృతులు. అయినా మనం కూడా అలా అయ్యే అవకాశం, అదృష్టం ఉంది). ప్రస్తుతం విచక్షణా

పూరిత అవకాశం ఉన్న మనం, జీవితాన్ని నిర్లక్ష్యంగా దాని ఇష్టం వచ్చినట్లు అది నడిచేందుకు, గడిచేందుకు వదిలివేయాలా? ఇది భగవంతుడి పట్ల విశ్వాసమా? కాదేమో. ఆకలేస్తే ఆయన్ను స్మరిస్తూ ఆయన తెచ్చిపెట్టే దాకా నిరీక్షిస్తామా? అనారోగ్యం వస్తే ఔషధాలు వాడకుండా ఆయన మూర్తికేసి చూస్తూ నిర్వికారంగా ఉండిపోతామా? ఏ అంశం గురించైనా ముందు జాగ్రత్తలు చేపట్టమా? జీవితం కూడా అంతే. అయితే, తాత్కాలిక ఉపశమనాలు కాదు. ఇంత విలువైన జీవితాన్ని అస్తవ్యస్తంగా నడిచేందుకు అనుమతిస్తూ అలా నిర్వికారంగా చూస్తూ ఉండిపోరాదు.

తెల్ల కాగితం లాంటి జీవితాన్ని, సారవంతమైనా సేద్యం చేయని భూమిని మనం సద్వినియోగం చేసుకుందాం. సాగులోకి తెచ్చుకుందాం. ఆ అవకాశం మనకు ఉంది. మన

జీవితపత్రం మీద అందమైన చిత్రాలను గీసుకుందాం. అమూల్యమైన అనుభవాలను రాసుకుందాం. బంజరు భూమిలా విస్తరించి ఉన్న జీవిత క్షేత్రాన్ని సాగు చేసుకొని అమృత

అంతర్వ్యూహం

బీజాలు నాటుకుందాం. కలుపును కాల్చివేసే అగ్ని బీజాలు విత్తుకుందాం. సంకల్పం చేసుకుంటే దేవుణ్ణి పుత్రుడిగా పొందే అవకాశం ఉన్న మనిషి- పుట్టి పెరుగుతున్న తనను... తాను మలుచుకోలేదా?

ఎంత అందమైన అవకాశం! ఎంత అద్భుతమైన అదృష్టం! భగవంతుడు మన జీవితాన్ని, జీవితంలోని ప్రతి క్షణాన్ని ముందే రాసి ఉంటాడు. కానీ వివేకం, విచక్షణల సహకారంతో సమయానుకూల నిర్ణయాధికారం మనదే. అదీ ఆయన ఇచ్చిందే. అదే పురుష ప్రయత్నం. జీవితంలోని ప్రతి అడుగులో, ప్రతి క్షణంలో మనం ఆ ప్రయత్నం... పురుష ప్రయత్నం చేయాలి. చేసే తీరాలి.

ప్రారబ్ధ ఆగామి కర్మలను సంస్కరించుకునే అవకాశం మనకుంది. ఆయన మనకి చ్చాడు. అదే పురుష ప్రయత్నం. దానితో మన జీవిత చిత్రాన్ని మనమే చిత్రించు

కుందాం. మన జీవిత గ్రంథాన్ని మనమే లిఖించుకుందాం. మన భవిష్యత్తును మనమే నిర్ణయించుకుందాం. ఫలితం ఆయన చేతుల్లోనే ఉన్నా మన ప్రయత్నాన్ని ఆయన గుర్తిస్తాడు. అభినందిస్తాడు. ఆశీర్వదిస్తాడు. మన ఉత్తమ అభిరుచులకు, ఆపేక్షలకు, ప్రయత్నాలకు అనుగుణంగా ఫలితమిచ్చే అవకాశాన్ని పరిశీలిస్తాడు.

దేవుడి కృపావర్షాన్ని పొందే ప్రయత్నం మనమే చేయాలి. ఆయన ఇచ్చిన ఈ జీవితాన్ని ఆయన మెచ్చే విధంగా తీర్చిదిద్దుకునే ప్రయత్నం చేద్దాం. ప్రయత్నం ఆయన నిర్ణయాలను తృణీకరించినట్లు కాదు. ఫలితాన్ని ఆశించటమే. అదే మనం చేసే పొరపాటు.

అవకాశాలను అంది పుచ్చుకొందాం. అమృత మయమైన జీవితాన్ని మలచుకుందాం.

- చక్కిలం విజయలక్ష్మి

భావం

దైవభావన లేకపోతే దైవం మనకు ఎలా చేరువ అవుతాడు? భావంలోనే అంతా ఉంది కదా. అష్టాదశ పురాణాలు మనం చదివేసి ఉండవచ్చు. వేదవేదాంగాలు జైపోసన పట్టి ఉండవచ్చు. కాని, భావం లేని భాష మనకు అనుభవాన్ని ఎలా ఇస్తుంది? అనుభవం లేకపోతే అనుభూతి ఎలా కలుగుతుంది? రకరకాల భావాలతో దేవుణ్ణి అర్పించగల సామర్థ్యం మనకు రావాలి. భావం లోకి మనం ప్రవహించాలి. భావం మనలోకి ప్రవహించాలి. అప్పుడే కదా ఆనందం కలుగుతుంది. భావాలను పక్కన పెట్టేసి, చర్చలకే పరిమితమై పోతే- జీవితం ఒక సిద్ధాంతం అయిపోతుంది. చెట్టు ఒక భావం. అడవి ఒక భావం. పుట్ట

ఒక భావం. పక్షి ఒక భావం. ఆకాశం ఒక భావం. అమ్మ ఒక భావం. కళ్లముందు కనిపించే జీవ నిర్జీవ పదార్థాలన్నీ చక్కటి భావాలే. భావ నామయం జగత్తు అన్నారు పెద్దలు. ఎలా భావిస్తే అలా ఉండగలం. భావం ఎలా ఉంటే మనలో అలాంటి మార్పులే సంభవిస్తాయి. త్రిమూర్తులను బిడ్డగా చేసి ఊయల్లో వేసి ఊపి జోల పాడింది ఒక స్త్రీమూర్తి. రాళ్ల మీద కూడా పూలను వేసి అంతటా దైవాన్ని దర్శించి ధన్యుడయ్యాడు పరమహంస. పొదలు, తరులలో కన్నయ్య రూపాన్ని చూసుకుని కన్నీరు కార్చి, విరహవేదనను అనుభవించి తపించి తరించారు గోపికలు. భావం మన దగ్గర ఉందా- భగవంతుడు మన దగ్గర ఉన్నట్లే! భావించుకోవడానికి ఒక గొప్ప భావం మనకు అనుసంధానం కాకపోతే ఈ బతుకే వృథా అనిపించదా? ఎడా

రిలో పూలు లేకపోవచ్చు. మన మనసుతో పూల వనాలను సృష్టించుకోవచ్చు. నిజానికి భగవంతుడు షోడశోపచారాలతో చేసే పూజకంటే పరాపూజనే బాగా ఇష్టపడతాడంటారు. మనసునే పూజాద్రవ్యంగా వాడే ఈ పూజలో దోషాలు వెతికినా కనిపించవు. ఏ భావనకైతే మనసు కావాలో, ఆ మనసే భావనను కలగనివ్వకుండా ఆపుతుంది. ఎందుకంటే దాన్ని ముందు ఒప్పించాలి. అది ఒప్పుకోకపోతే మనం భావనామయ ప్రపంచంలోకి వెళ్లడానికి తాళం ఇవ్వదు. అది ఎప్పుడూ ప్రశ్నలతో, సందేహాలతో, తర్కవితర్కాలతో పెనుగులాడుతూ ఉంటుంది. మనసు దారి ఇవ్వకపోతే మంచి భావం కలగడం కల్ల. మరి ఈ మనసును ఎలా లోబరచుకోవాలి? భక్తి-విశ్వాసాలనే రెండు అస్త్రాలను ఉపయోగించి దాన్ని వశం చేసుకోవాలి. మనసు నోరు నొక్కి

పట్టి హృదయాన్ని తెరిపించాలి. అప్పుడు ప్రేమ ప్రవహిస్తుంది. ఇక భావాలు వరదలా పొంగుతాయి. ఎటు చూసినా సృష్టి ఆనంద డోలికలూ పుతుంది. అనుభూతులు వాటికవే కలుగుతుం

అంతర్వేది

టాయి. పది రోజులు పంచదార నామస్మరణ చేశాం. లాభం ఏముంది? చిటికెడు పంచదార నోట్లో వేసుకుంటే తియ్యదనం తెలుస్తుంది. దైవ నామానికి భావాన్ని జోడిస్తే తియ్యదనం తెలుస్తుంది. దైవం పలుకుతాడు. సిరులొలుకుతాడు. వెలుగువైపు నడిపిస్తాడు. భావనలు లేనివాళ్లకు భగవంతుడు ఎన్నటికీ కానరాడు. నిజ జ్ఞానం కలిగి, తత్వం తెలిసి, సాక్షాత్కారం పొందిన మహానుభావులు, వారు ఎక్కడ ఉంటే అక్కడ, ఎప్పుడు కావాలంటే అప్పుడు గొప్ప గొప్ప దైవ భావనల్లో మునిగి తేలుతుంటారు. వారికి దేశ, వస్తు, కాల పరిమితులు ఉండవు. విగ్రహాన్ని మనం బయట చూస్తూ ఉంటే, వాళ్లు నిరంతరం లోపలే చూస్తూ ఉంటారు. దైవంతో మమేకమై, తాదాత్మ్యం చెంది ఉంటారు. రకరకాల భావనల్లో ఈశ్వరుణ్ణి నిరంతరం ఆరాధిస్తూ ఉంటారు.

వాళ్లకు విశ్వంలో ప్రతి ప్రదేశమూ పవిత్రమే. ప్రతి దృశ్యమూ దైవ సన్నిధానమే. ప్రతి ఒక్కరూ దైవస్వరూపమే. అత్యంత అశుభమైన అతి చిన్న స్థలమూ మహా పుణ్యక్షేత్రమే. వాళ్లు మనసు నశించి, హృదయమంతా భగవంతుడి భావనలతో నిండిపోయిన ఆనందకరమైన స్థితిలో ఉంటారు. అందుకే సినిమా వేసేవాడు ఫిల్ము మార్చితే తెరమీద బొమ్మ మారినట్లు, మన లోపలి ప్రాపంచిక భావనలను తొలగించుకోవడానికి, దైవ భావనలు నిరంతరం మన మనసనే తెరమీద ప్రయత్నపూర్వకంగా ప్రవేశపెడుతూ ఉండాలి. కొంతకాలానికి దైవం నిండిపోయి మనసు నిశ్చలమైపోతుంది. నిజమైన ఆనందం తెలుస్తుంది. అదే భావం గొప్పదనం.

- ఆనందసాయి స్వామి

ఆధ్యాత్మికానందం

అతడు సంపన్నుడు. డబ్బుతోపాటు అధికారమూ ఉంది. సుఖించేందుకు అవసరమైన వస్తుసామగ్రి వున్నాయి. పంచభక్త్య పరమాన్నాలతో వెండిపళ్లెంలో భోజనం చేస్తాడు. మధ్యపానం చేసి ఊహలోకాల్లో విహరిస్తాడు. సేవకులు సేవలు చేస్తారు. అతడికి కొంత ధైర్య భక్తి సైతం ఉంది. లోకంలో తనలాగా ఆనందం అనుభవించేవారు అరుదని అతడు భావించేవాడు.

ఒకసారి ఆ గ్రామానికి ఓ ఆధ్యాత్మిక ప్రబోధకుడు వచ్చాడు. ఆ ఊరి ప్రజలందరికీ ప్రవచనాలు చెప్పసాగాడు. వారికి ఆ బోధనలు నచ్చాయి. తండోపతండాలుగా గ్రామప్రజలు సాయంత్రంవేళ ప్రబోధకుడి స్థావరానికి వెళ్లి ప్రవచనాలు వినేవారు.

సంపన్నుడికి బోధకుడి విషయం తెలిసింది. ఆ ఊరి జనం అతడి గురించి గొప్పగా చెప్పు

కోవడం విని, ఆయనను ఇంటికి ఆహ్వానించేందుకు తన ప్రధాన సేవకుణ్ణి పంపాడు. అందుకు ఆ ఆధ్యాత్మిక గురువు సరేనంటూ- 'అయినా మీ యజమాని దుఃఖితుడు కాదు కదా? దుఃఖితులు కానివారికి బోధనలు చేయను' అన్నాడు. అందుకు ఆ ప్రధాన సేవకుడు బదులిస్తూ 'మహాశయా! మా యజమాని దుఃఖితుడు కాదు. నిత్యసంతోషి. తీరాల్సిన అవసరాలు ఆయనకు లేవు' అన్నాడు. తరవాత బోధకుడు ఆ సంపన్నుడి ఇంటికి వెళ్లాడు. అతడు ఆయనను సాదరంగా ఆహ్వానించి సవర్యలు చేశాడు.

బోధకుడు దీవిస్తూ 'ఏం కావాలి నాయనా? ఏదైనా కోరిక ఉంటే చెప్పు' అన్నాడు. సంపన్నుడిలో ఆభిజాత్యం పెరిగింది. తనకన్నీ ఉన్నాయని, ఏదీ అవసరం లేదని అంటూ ఆయనకు కొంత డబ్బును వెండిపళ్లెంలో పెట్టి ఇవ్వబోయాడు.

ఆ డబ్బు, వెండిపళ్లెం తనకు దుఃఖకారకం అవుతాయన్న ప్రబోధకుడు 'నీ దుఃఖాన్ని నాకెందుకు పంచివ్వాలని చూస్తున్నావు?' అని

ప్రశ్నించాడు. 'డబ్బు దుఃఖకారకమా? నా సంతోషానికి ఆనందాలకూ అదే కారణం స్వామీ!' అన్నాడు సంపన్నుడు.

అందుకు ఆయన స్పందిస్తూ 'అలాగైతే ఈ పళ్లెంలో పెట్టి కొద్దిపాటి ఆనందాన్నే ఇచ్చావ్. నీకున్నదంతా ఇచ్చి, ఆనందం మొత్తం నాకు దానం చేయొచ్చు కదా?' అన్నాడు. సంపద వల్లే తాను ఆనందంగా ఉన్నానని, సంపద లేకపోతే దుఃఖం ఆవహిస్తుందని సంపన్నుడు చెప్పాడు.

అప్పుడు బోధకుడు ఆసనంపై కూర్చొని, 'రోగాలు, రొప్పులు, దొంగతనం లాంటి కారణాల వల్ల సంపదలు కరిగిపోతాయి. ఆధ్యాత్మిక ఆనందం వల్ల ముక్తి కలుగుతుంది' అన్నాడు. సంపన్నుడు ఆ గురువు గొప్పతనాన్ని గ్రహించి, ఆధ్యాత్మిక ఆనందం గురించి చెప్పమని కోరాడు. గురువు చెప్పడం ప్రారంభించాడు.

'ఆధ్యాత్మిక ఆనందం అందరూ కోరుకుంటారు. అతి తక్కువమంది సాధకులకే అది లభిస్తుంది. కొందరికైతే భౌతిక ఆనందానికి

అంతర్వేది

ఆధ్యాత్మిక ఆనందానికీ తేడాయే తెలియదు. సుఖాలనిచ్చే వస్తువులు, పేరు ప్రఖ్యాతులు, సమాజంలో స్థాయిలాంటివి మాత్రమే ఆనంద హేతువులనుకొంటారు. ఆధ్యాత్మిక ఆనందం భౌతిక ఆనందానికి అతీతమైంది. ఈ ప్రపంచంలో చాలా కొద్దిమందే సదా ఆధ్యాత్మిక ఆనందంలో సంచరిస్తుంటారు. మరికొందరికి అప్పుడప్పుడే ఈ అతీత ఆనందం అనుభవానికి వస్తుంది. దీన్నే బ్రహ్మానందం అనీ అంటారు. శరీరంలోని అణువణువు నుంచీ ఈ ఆనందం ఉద్భవిస్తుంది. శరీరం పులకాంకితమవుతుంది. కారణం తెలియని ఆర్తతతో కన్నీరు ధారలు ధారలుగా ప్రవహిస్తుంది. గొంతు గాఢదికమవుతుంది. స్వార్థం సమసిపోయి, ఉన్నదంతా ఆర్తులకు ఇచ్చేయాలనిపిస్తుంది. అన్నీ సానుకూలమైన భావనలే అంకురిస్తాయి. కాకి అరుపులో సైతం కోకిల స్వరాలు వింటాం. అసహ్యలన్నీ సహ్యలైపోతాయి. ఆభిజాత్యం తొలగిపోయి ధైర్యానికి లొంగిపోయినట్లనిపిస్తుంది. ఎవరో మృదువైన వచనాలతో మనల్ని దీవిస్తున్న భావన కలుగుతుంది. ఆకలిదప్పులు తెలియవు.

మరుక్షణం గురించిన ఆలోచనలు మాసిపోతాయి. కాలం సర్వం మనదేననిపిస్తుంది. అపస్వరాలు సుస్వరాలైపోతాయి. దయ, కారుణ్యం జాలువారుతాయి. ఇంతకన్నా ఆనందమే లేదనిపిస్తుంది. ఆ ఆనందం నిర్వచనానికి అందదు. త్యాగయ్య బ్రహ్మానందాన్ని అనుభవించేవారి గురించి గానంచేస్తూ- 'హరి గుణగణ మణిమయ సరములు గళమున శోభిల్లు భక్తకోటులలలో తెలివితో చెలిమితో కరుణ కల్గి జగమెల్లను సుధాదృష్టిచే బ్రోచువారెందరో మహానుభావులు అందరికీ వందనములు' అన్నాడు' అని గురువు వివరించాడు.

గురువు చెప్పిన మాటలు విని సంపన్నుడు ఆధ్యాత్మిక పరమశుడయ్యాడు. ఆయన పాదాలమీద వాలి- 'భౌతిక ఆనందాన్ని త్యజిస్తాను. ఆధ్యాత్మిక ఆనందాన్ని అన్వేషిస్తాను' అన్నాడు.

ఆ బోధకుడు లేచి, సంతృప్తితో తిరిగి తన స్థావరం వైపు బయలుదేరాడు.

- అప్పరుసు రమాకాంతరావు

విశ్వసౌందర్యం

అక్షరాలు రాయలేని మహాకావ్యం. ఏ ఉలీ చెక్కలేని అతిలోక శిల్ప కళాఖండం. ఏ కుంచే వెయ్యలేని అద్భుత వర్ణచిత్రం. ఏ గొంతూ పలకలేని అమృతవర్షిణి రాగం. ఏ తాత్విక దర్శనమూ అందుకోలేని చివరి సాక్షాత్కారం. మనసు పట్టుకోలేని మాధుర్యం. ఏ నక్షత్రాలూ ఇవ్వలేనంత మనోహర తేజస్సు. కవులు ఇంకేమీ అనలేక దీనినే 'విశ్వసౌందర్యం' అన్నారేమో!

విశ్వసౌందర్యం ఎవరిది? భగవంతుడిదా, ప్రకృతిదా, మానవ అంతరంగానిదా? సృష్టిలోని అందాలన్నింటినీ పోగుచేసి కాస్త వెలుగును జోడించి అదే దైవమని, అదే విశ్వ

సౌందర్యమని ద్రష్టలు భావించారా? కవులు తామే విశ్వసౌందర్యం గురించి ఊహాగానం చేశామని మురిసిపోయారా? ఏదో కాలాతీత మహాస్సు పుస్తకాలలో ఇమిడిపోయి- తనకు తాను విశ్వసౌందర్యమని, కవితాసౌందర్యమని పేరుపెట్టుకుందా?

గులాబీపువ్వు అందాన్ని మానవ మేధస్సు చూసి మూగబోతుంది. విశ్లేషించలేదు. ఆశ్చర్యచకిత అవుతుంది. తన్మయత్వం చెందుతుంది. ఆత్మ మౌనిగా మారుతుంది. అంతా నిశ్శబ్దం. ఆ నిశ్శబ్దమే కవితగా పల్లవిస్తుంది. ఆ కవితే అమరమవుతుంది. మధురమై ఎప్పటికీ నిలిచిపోతుంది. విశ్వసౌందర్యమే అంతిమ సత్యంగా గానం చేస్తుంది.

'ఓ చిన్నారి పుష్పమా! నిన్ను చూస్తే నాకు భగవంతుడు అర్థమవుతాడు' అని గీతం ఆలపిస్తుంది కవి మనస్సు. మంత్రమై మోగుతుంది

కవి తపస్సు. చుట్టూ ఉన్న అల్ప వస్తువులలోను ఏదో అద్భుత సౌందర్యం నడిచివెళ్లిన జాడలు కనిపిస్తాయి. ఆ క్షణం గొప్పది. అప్పుడే అలౌకిక కాంతి సామ్రాజ్యానికి మణిద్వారాలు తెరచుకొంటాయి. విశ్వసౌందర్యం తొంగిచూస్తుంది. అణువణువునా ఏదో విశ్వాతీత మనోజ్ఞత్వం పురివిప్పుకొంటుంది.

మేధో విశ్లేషణతో అతిలోక సౌందర్యం పువ్వునుంచి రాలిపోయి మట్టిలో కలిసిపోతుంది. తన అందం రహస్యాన్ని పువ్వు సైతం చెప్పలేదు. మూగగా మన వైపు చూసి నవ్వి ఊరుకుంటుంది. అంతే! అది రేకుల పొందిక కాదు. రంగుల అమరిక కాదు. అందమైన ఆకారం

కాదు. మరేదో అవర్ణనీయమైనదే పువ్వులో దాగి ఉంది. అది నైరూప్యం, నిఖిలం, నిరపేక్షం. కవి తాత్మ దాన్ని తన కలంలో బంధిస్తుంది. అంత రంగ అంతఃస్ఫూర్తితో అక్షరాలుగా, అనంతాలుగా విడుదల చేస్తుంది. అప్పుడు క్షణాలన్నీ శాశ్వతత్వపు వజ్ర శకలాలు. అణువులన్నీ అనంతకాలపు తేజః పుంజాలు!

విశ్వసౌందర్య తీరాలు దాటినప్పుడే అంతిమ సత్యబింబం ప్రత్యక్షమవుతుంది. సత్యశిఖరాలపై సౌందర్యం వెన్నెలధారగా కురుస్తుంటుంది. రెండింటినీ వేరుచేయలేం. సృష్టిని, భగవంతుణ్ణి విడగొట్టలేం. సృష్టి అంతటా ఎవరిదో అలౌకిక సౌందర్యం రాశీభూతమైనట్లు తోస్తుంది. మరి ఆ 'ఎవరో'... ఎంత అందగాడో?

అత్యున్నత రసమయ సీమలలో సౌందర్య మయూఖాలు కనిపిస్తూ మనల్ని రారమ్మని పిలుస్తుంటాయి. సమీపానికి చేరేకొద్దీ ఇంకా

దూరంగా వెళ్లిపోతుంటాయి. అవి మృగత్వ స్థలు కావు. కలల జలతారు కుచ్చులు కావు. అవి నిజమే. నిజంగా నిజమే. అవి రంగుల మధుపాతాలా, నీలిసంద్రాల మౌన వేదాలా?

సాధన సాఫల్యం చెంది పూర్ణత్వం సిద్ధించినప్పుడు- తానే అక్షరంగా, అతీత రూపంగా మారిపోతుంది. ఏవో పేరు లేని అనంతాలు చేరువవుతాయి. కవి, సాధకుడిలోని కవితా పూర్ణత్వమే రాసుకొంటూ పోతుంది. ఆ రచనలు అజరామరాలు. చిరంతన చింతనలు. మానవాళికి మిగిలే విశ్వసౌందర్య మహత్వపు మంత్రధ్వనాలు. అవి అడుగులు దాటి నిలిచిపోతాయి. అవే మానవాళిని పుణ్యమూర్తులుగా, దివ్యమూర్తులుగా మార్చే అమృత ధారలు, కాంతి గీతాలు!

- కె. యజ్ఞన్న

సంపూర్ణ విజయం

గెలుపు అనేది చాలా మధురమైనది. విజయం రుచి మరిగినవాడు నిరంతరం దానికోసం తహతహలాడుతూనే ఉంటాడు. దానికి ముందూ, వెనకూ రెండు దశలుంటాయి. విజయమనే కొండ శిఖరంపైకి ఎగబాకడం ఒక ఎత్తు. అక్కడికి చేరుకున్నాక, స్థిరంగా నిలదొక్కుకోవడం మరొక ఎత్తు. ఎగబాకే దశలో ఎన్నో ఆటంకాలు, కష్టాలు, ప్రలోభాలు ఎదురవుతుంటాయి. అడ్డదారులు ఆకర్షిస్తూ ఉంటాయి. వాటిలో చిక్కుకోకుండా, తాను అనుకున్న లక్ష్యంవైపు ఏకాగ్రతతో సాగిపోవడమే నిజమైన విజేత లక్షణం. దానివల్ల రెండు రకాల ప్రయోజనాలు చేకూరతాయి. రుజుమార్గంలో గెలుపు సాధించడంవల్ల కలిగే ఆత్మసంతృప్తి ఒకటి; అలా కష్టాలు, ప్రలోభాలు ఎదుర్కోవడం వల్ల చేకూరే అనుభవం మరొకటి. అది ఒక రకంగా శిక్షణ వంటిది. చీకట్లో తారకలు దర్శనం ఇచ్చినట్లు- కష్టాల్లో పడ్డప్పుడు మనిషిలోని అంతర్గత శక్తులు బయటపడతాయి. ప్రలోభాలకు, అడ్డదారులకు

లోబడకుండా ఉండే స్థిరప్రజ్ఞత ఒంటపడుతుంది. మనిషి బలోపేతుడు కావడానికి మనిషిలోని అంతర్గత శక్తులు, స్థిరప్రజ్ఞత వంటివి బాగా దోహదం చేస్తాయి. గెలుపు సాధించాక వాటితో చాలా అవసరం ఉంటుంది. మనిషి స్థిరంగా నిలదొక్కుకోవడానికి, మళ్ళీ జారిపోకుండా ఉండటానికి అవసరమైన బలమైన వ్యక్తిత్వం వాటిద్వారా రూపుదిద్దుకుంటుంది. దాంతో మనిషి సంపూర్ణ విజేత కాగలుగుతాడు. సరైన లక్ష్యాన్ని ఎన్నుకోవడంతోపాటు అందుకోసం సక్రమమైన మార్గాన్నీ ఎంచుకుని, ఆ గమ్యం వైపు సాగిపోవడమే మనిషి కర్తవ్యం.

వెనకటికి ఒక రాజుగారు తన కుమార్తెకు స్వయం వరం ప్రకటించాడు. అమ్మాయి సర్వాంగసుందరి, మరోవైపు రాజ్యం సర్వసౌభిక్షంగా వర్ధిల్లుతోంది. కనుక లోకంలోని యువరాజులంతా మేమంటే, మేమంటూ స్వయంవరానికి ఎగబడ్డారు. చూడటానికి అందరూ బాగున్నా- వారి యోగ్యతలపై యువరాణికి సందేహాలు కలిగాయి. వారిలో యోగ్యుడు, వివేకవంతుడు, తనకు భర్త కాదగినవాడు ఎవరో తేల్చుకోవాలని, వచ్చినవారందరికీ ఆమె ఒక పరీక్ష పెట్టింది. పరుగు పందెంలో తనతో పోటీ పడి గెలిచినవాణ్ణి

వరుడిగా ఎన్నుకుంటానని ప్రకటించింది.

సుకుమారమైన ఒక రాకుమార్తెతో పరుగు పందెం అనే సరికి, వచ్చినవారందరికీ చాలా లోకువగా తోచింది. పోటీకి అందరూ సిద్ధపడ్డారు. వజ్రవైడూర్యాలు, మరకత మాణిక్య రత్నాలు పొదిగిన బంగారు ఆభరణాలు భారీగా ధరించి యువరాణి నడిచొస్తున్న నగలకొట్టులా పోటీకి

అంతర్జ్యోతి

తరలివచ్చింది. పోటీ మొదలైంది. రాకుమార్తె శరవేగంతో పరుగెడుతుంటే- ఆమె ధరించిన విలువైన నగలు ఒక్కొక్కటే జారిపడిపోతూ వచ్చాయి. వెనక దూసుకువస్తున్న యువకుల కళ్ళకు, కాళ్ళకు అంతటి ఖరీదైన ఆభరణాలు అడ్డం పడుతుంటే పరుగు ముందుకు సాగింది కాదు. ఎవడికివాడే వాటిని ఏరుకోవడం ప్రారంభించాడు.

వేగంగా రావడం, చటుక్కున ఆగిపోవడం... దొరికిన నగలు చేజిక్కించుకోవడమే తప్ప, చివరకు రాకుమార్తెను జయించినవాడెవడూ లేడు. గమ్యం చేరేసరికి ఆవిడ ఒకరై మిగిలింది. హేళనగా చూసి, అందరినీ 'అయోగ్యులు' అని ప్రకటించి, రాజకుమార్తె తన మందిరానికి తిరిగి వెళ్ళిపోయింది.

దృష్టిని గమ్యంపై నిలిపి, చిల్లర వస్తువుల కోసం ప్రలోభపడకుండా, పోటీలో యువరాణిని జయించి ఉంటే- ఏడేడు వారాల ఎన్నో నగలతో రాకుమార్తెతో పాటు, భవిష్యత్తులో రాజ్యం కూడా చేజిక్కి ఉండేదని గ్రహించలేనివాళ్ళు అయోగ్యులు కాక ఏమవుతారు? ఆ పూట ధరించడానికే ఇన్ని నగలున్న అమ్మాయి తన పెళ్ళి కోసం ఏపాటి సంపదను దాచిపెట్టి ఉంటుంది?

ఈ కథ విజేతలందరికీ వర్తిస్తుంది. అంతేకాదు, ఆధ్యా

త్మిక సాధనలో ఉన్నవారికి మరీ ముఖ్యంగా అన్వయిస్తుంది. తీవ్రంగా సాధన సాగుతున్న క్రమంలో చిన్న చిన్న సిద్ధులు లభించడం సహజం. ఆపాటితోనే సంతృప్తిపడిపోతే, వాటిని ప్రదర్శించడం ద్వారా లభించే ప్రాచుర్యానికి ప్రలోభపడితే, సాధకుడి తపస్సు క్షీణిస్తుంది. అఖండ చిన్మయానందం అందకుండా పోతుంది. ఆధ్యాత్మిక సాధనలన్నింటి అంతిమ లక్ష్యం- ఈ సర్వసంపదలకూ అధినేత అయిన ఈశ్వర సాక్షాత్కారమే తప్ప, చిల్లర గుర్తింపులు కానేకావు. సముద్రాన్ని దాటే క్రమంలో హనుమంతుడికి ఎన్నో ప్రలోభాలు, ఆటంకాలు, ఆకర్షణలు ఎదురయ్యాయి. వాటికి లొంగిపోయి ఉంటే హనుమకు అమృతాని దర్శనం దక్కి ఉండేది కాదు. తదేక దీక్షను సడలనివ్వకపోవడంవల్లే ఆయన విజేత కాగలిగాడు. హనుమ చూపించిన రుజుమార్గం ఎటువంటిదో అర్థం చేసుకుంటే- ఆయనలాగే మనమూ గొప్పగా గెలుస్తాం, చరిత్రలో నిలుస్తాం.

గెలుపంటే అనుకోకుండా లభించేది కాదు, అలవాటుగా సాధించేది. అలా అయినప్పుడే మనిషి అసలైన విజేత!

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

సత్యమేవ జయతే!

వేదాలు, ఉపనిషత్తులు సత్యం వలన జయం ప్రాప్తిస్తుంది' అని చెప్పాయి. సత్యం ఎప్పుడూ సత్యగుణాన్ని ఆశ్రయించి ఉంటుంది. ఎవరు సత్యగుణ సంపన్నులో- వారే సత్యప్రేమికులు!

సత్యగుణంలో శాంతం అంతర్లీనంగా ఉంటుంది, సహనం కూడా! శాంతం వల్ల వివేకం, వివేచన ప్రజ్ఞతో ఉంటాయి. 'సత్యం' అంటే బలం అనే అర్థమూ ఉంది. మనిషికి సత్యగుణం పెట్టనికోటలా రక్షణ కల్పిస్తుంది.

ధర్మరాజు శుద్ధ సత్యగుణ సంపన్నుడు. పరమ శాంతమూర్తి. నిండుసభలో ద్రౌపది వస్త్రాపహరణ అవమానాన్ని సహించాడు. భీముడు రజోగుణుడు. దుర్యోధన, దుశ్శాసనుల దుర్మార్గానికి ఆగ్రహంతో మండిపడి

ఘోరమైన శపథాలు చేశాడు.

ఒకవేళ శ్రీకృష్ణుడి రాయబారం ఫలించి ఉంటే, భీముడి శపథాలు వ్యర్థమయ్యేవి. అర్జునుడి పరిస్థితి అదే. పట్టుదలకు పోయి ప్రాణాంతక శపథాలు చేసినప్పుడు సత్యగుణ సాగరుడైన శ్రీకృష్ణుడే కాపాడవలసి వచ్చింది.

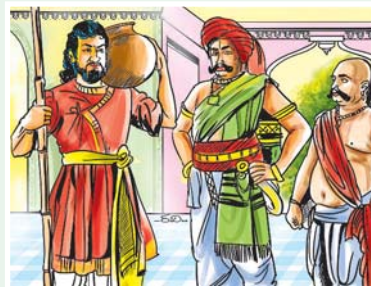
'సత్యనిష్ఠ' సక్రమంగా సాగాలంటే సత్యగుణం ఒక అనివార్య లక్షణం. హరిశ్చంద్రుడు సత్యవ్రతాన్ని నిరాఘాటంగా చేయగలిగిన కారణం సత్యగుణమే. అదే లేకపోతే, ఏదో ఒక సందర్భంలో, భరించలేని బాధల్లో అసత్యమాడి, కష్టాలనుంచీ గట్టెళ్లేవాడు. అప్పుడు మనకు సత్యహరిశ్చంద్రుడి కథ ఉండేది కాదు!

గాంధీజీ సత్యగుణాన్నే తన ఆయుధంగా చేసుకున్నారు. శాంతం, సహనం సత్యగుణానికి ఉపాంగాలు.

కోట్లాది జనంలో సత్యగుణం కలవారు కొద్దిమందే ఉంటారు. వారే భగవంతుడికి

ప్రీతిపాత్రులు. వారి నుంచే భక్తులు, మహాత్ములు వ్యక్తమవుతారు.

సత్యగుణం అందరిలో ఒకేవిధంగా ఉండదు. స్థాయిభేదాలు ఉంటాయి. మన చుట్టూగలవారిలో మనం ఈ భేదాన్ని స్పష్టంగా గమనించ

అంతర్వీక్షి

వచ్చు. అందరూ అన్నివేళలా ఒకే విధంగా ప్రవర్తించరు. ఎంతో శాంతమూర్తులనుకునేవారు ఆగ్రహం చెంది ఆశ్చర్యపరుస్తారు. శ్రీకృష్ణుడన్నట్టు 'అజాత శత్రువే అలిగిననాడు' అన్నట్టుగా శాంతచిత్తులు అలిగితే వారి ఆగ్రహం పట్టనలవి కాదు. పరమభక్తుడైన ఆంజనేయుణ్ణి గరుడుడు అవమానిస్తాడు. అప్పుడు ఆంజనేయుడు విజృంభించి తన అసమాన బలంచూపి, గుణపాఠం నేర్పాడు. ఇలాంటి సంఘటనలు కొల్లలుగా మనకు పురాణాల్లో కనిపిస్తాయి.

ప్రతి వ్యక్తీ సత్యగుణాన్ని తనలో పెంచుకునేందుకు తనవంతు ప్రయత్నం చెయ్యాలి. అనేక ప్రాపంచిక సమస్యలకు సత్యగుణం రక్షణగా నిలుస్తుంది.

సత్యగుణం ఆధ్యాత్మిక జీవితానికి అనివార్యం. రజోగుణంవల్ల ఆధ్యాత్మిక జీవితం ఒడుదొడుకులతో నడుస్తుంది. పొందిన ఆధ్యాత్మిక ప్రయోజనాలూ చేజారే ప్రమాదం ఉంది.

తమో గుణం స్వార్థమయమైన కోరికలతో నిండి ఉంటుంది. పూజలు చేసినా, ఏ దైవ ఆరాధనలు చేసినా కోరికలే ప్రధాన పాత్ర వహిస్తాయి. కోరికలు ఫలించకపోతే దైవాన్ని మార్చేస్తారు. అలాంటివారిని భగవంతుడు ఎందుకు అనుగ్రహిస్తాడు? వారు ఏ దేవీ, దేవతల్ని పూజించినా పెద్దగా ప్రయోజనం ఏమీ ఉండదు. భగవంతుడు ఒక్కణ్ణే అనేక రూపాల్లో, అనేక పేర్లతో వ్యవహరిస్తున్నారన్న సత్యం- రజో, తమో గుణ సంపన్నులకు అర్థం కాదు. అందువల్లే మనం సత్యం కోసం సత్యగుణాన్ని ఆశ్రయిద్దాం. భగవంతుడే సత్యం. మనం జీవించి ఉండగానే! ఆ సత్యాన్ని మన అంతర్యామిగా చూడగలిగేది సత్యగుణాన్ని ఆశ్రయించినప్పుడే. అందుకే 'సత్యమేవ జయతే' అనేది అక్షర సత్యం.

- కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

ఆధ్యాత్మిక ఆషాఢం

ఆధ్యాత్మిక చింతనకు గొప్ప ప్రేరణ కలిగించే మాసం ఆషాఢ మాసం. పూర్వాషాఢ నక్షత్రంతో కూడిన పౌర్ణమి ఉన్న నెలను ఆషాఢ మాసంగా వ్యవహరిస్తారు. కొంత నిస్తేజమైనదంటారు కాని, ఈ నెలలోనూ పర్వదినాలు చాలా ఉన్నాయి. ఆషాఢ మాసంలో సూర్యుడు కర్కాటక రాశిలోకి ప్రవేశిస్తాడు. ఆషాఢం నుంచే దక్షిణాయనం ప్రారంభమవుతుంది. వర్ష రుతువు ప్రారంభమూ ఆషాఢం నుంచే. సృష్టికి ఇది ఆరంభసమయంగా రుషులు, మునులు సంభావించారు. ఇప్పటి నుంచి తపస్సు ప్రారంభించి ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలంలో మోక్షం పొందేందుకు తాపసోత్తములు అర్హత సంపాదిస్తారట. ఆషాఢ మాసాన్ని 'శూన్య

మాసం' అంటారు. ఆషాఢం నుంచే తొలకరి జల్లులు కురుస్తాయని, నేలంతా చల్లబడుతుందనీ మహాకవి కాళిదాసు మేఘసందేశంలో వర్ణించాడు. ఈ నెలలో త్రిమూర్తి స్వరూపుడైన గురువును ఆరాధించే పర్వదినం వస్తుంది. అదే 'గురు పూర్ణిమ'. దీనికి వ్యాసపూర్ణిమ అనే పేరూ ఉంది.

ఆషాఢ శుద్ధ విదియనాడు 'పూరీ' జగన్నాథ, బలభద్ర సుభద్ర రథయాత్ర అత్యంత వైభవంగా జరుగుతుంది. జగత్ప్రసిద్ధమైన ఈ రథయాత్ర పరమపావనమైనది. శ్రీమహావిష్ణువుకు అత్యంత ప్రీతిపాత్రమైన శుభదినమిది. దక్షిణాయన ప్రారంభ దినాన శివ-విష్ణు-శక్తి ఆరాధన చేయడం, అనుష్ఠానాదులను ఆచరించడం తమ సుకృతంగా ఆస్తికులు భావిస్తారు. శుద్ధ పంచమిని 'స్కంధ పంచమి'గా పిలుస్తారు. స్కంధుణ్ణి ఈ రోజున ఆరాధిస్తారు. షష్ఠినాడు కుమారస్వామిని

పూజిస్తారు. అందుకే దీన్ని 'కుమార షష్ఠి' అన్నారు. దక్షిణాయనంలో గతించినవారు పితృదేవతల శుభాశీస్సులందుకుని చంద్రలోకం చేరుతారని పురాణ కథనం. సప్తమిని 'భాను సప్తమి' అని పిలుస్తారు.

ఉత్తరం నుంచి దక్షిణ దిశకు పయనిస్తున్న ప్రభాకరుడు మూడు నెలల తరవాత మధ్యకు చేరుకుంటాడు. ఆ రోజు పగలు, రాత్రి, నిమిషం ఘడియ-విఘడియల తేడా లేకుండా సరిసమానంగా ఉంటాయి. ఆ రోజును విష్ణు దినంగా అత్యంత వైభవంగా వేడుక జరుపుకొంటారు. దీన్ని ఒక అద్భుత వైజ్ఞానికాంశంగా పరిగణిస్తారు. ఆషాఢ శుద్ధ ఏకాదశికి 'తొలి ఏకాదశి' అనీ, శయనైకాదశి అనీ వివిధ నామాలతో పిలుస్తారు. ఈ రోజు నుంచి చాతుర్మాస వ్రతం ఆరంభమవుతుంది. దీనికి 'మతత్రయ ఏకాదశి' అనీ

త్రంతయ్యమ్మ

పేరు. ఆషాఢంలో చేసిన సముద్ర నదీస్నానాలు ఎంతో ముక్తిదాయకాలు.

ఆషాఢంలో అల్లుడు అత్తగారి గడప తొక్కురాదనీ, కొత్త కోడలు అత్తగారి ముఖం చూడరాదనీ అంటారు. అంతగా కురవని ఆషాఢ మేఘాలు ఊరించి, ఆశ చూపి అదృశ్యమవుతుంటాయి. అందుకేనేమో నమ్మించి తప్పించుకునేవాళ్లను 'ఆషాఢభూతు'లంటారు.

ఆషాఢ మాసం మొదటి ఆదివారం నుంచీ ప్రధానంగా తెలంగాణలో బోనాల ఉత్సవాలను అత్యంత వైభవంగా నిర్వహిస్తారు. మహాంకాళి అమ్మవారికి బోనం (భోజనం) నివేదన చేసే పండుగనే 'బోనాలు' అంటారు. ముఖ్యంగా గ్రామీణ స్త్రీలు సకుటుంబంగా ఈ ఉత్సవాల్లో ఎంతో భక్తితో, ఆనందంతో పాల్గొంటారు. సృష్టి స్థితి లయ కారణభూత అయిన 'ఆది పరాశక్తి'

ఈ ఉత్సవాల్లో ఆరాధ్య దేవత. బోనంలో వండిన అన్నం, బెల్లం, పెరుగు, వేపాకులతో కలసిన నీరు ఉంటాయి. సాంక్రమిక వ్యాధుల నివారణకు ఈ దినుసులన్నీ ఎంతగానో ఉపకరించేవే. మహిళలు మొక్కుబడులను బోనాల రూపంలో తీర్చుకుంటారు. మహాంకాళి దేవికి కూడా ఈ సంబురాల్లో విశేషమైన పూజలు జరుగుతుంటాయి. మహత్తర ఆధ్యాత్మిక సంప్రదాయానికి ప్రతీకలైన ఈ బోనాలు ఆషాఢంలో మహాత్సాహంతో సువృష్టికి ఆహ్వానం పలుకుతాయి.

ఆధ్యాత్మిక ఆహ్లాదానందాలను అందించే ఆషాఢ మాసాన్ని ఆత్మీయతతో ఆవాహన చేసి, ఆచరణయోగ్యమైన, సంప్రదాయబద్ధమైన, సత్కర్మలతో మనసంతా నెలంతా వెన్నెల నింపుకొందాం!

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

దేవతార్చన

‘ఎదురుగా ఉన్న దైవాన్ని వదిలి ఎక్కడెక్కడో అతడికోసం వెదకడం అవివేకం’ అంటారు తత్వవేత్తలు. దైవం ఎదురుగా ఉన్నాడు’ అనేసరికి ఎవరికైనా అనేక సందేహాలు కలగవచ్చు. వేదాలు, పురాణాలు, ఉపనిషత్తులు, ఇతిహాసాలు, కావ్యాలంటివి ఆ సందేహాలను నివృత్తి చేస్తూనే ఉన్నాయి. దైవమనేది ఎక్కడో లేడు... ఎదురుగానే ఉన్నాడు’ అని అవన్నీ ఏదో సందర్భంలో, ఏదో రూపంలో చెబుతూనే ఉన్నాయి. ‘దైవం’ అనే పదానికి పూజనీయమైనదనే అర్థం ఉంది. ‘ఎవరు పూజనీయుడవుతాడు?’ అని ప్రశ్నించుకుంటే- అందరికంటే ఉన్నతుడు, ఆపదలనుంచి కాపాడేవాడు, సంపదలనిచ్చేవాడు, మంచి మార్గాన్ని చూపేవాడు, మంచి జీవితాన్ని ఇచ్చేవాడు... ఇలా అదీ ఇదీ అని కాదు, దేన్ని కోరు

కునేవారికి దాన్ని ఇచ్చేవాడినే పూజనీయుడిగా చూస్తారు. అర్చనల పేరుతో ఆ పని మాత్రమే చేస్తూ, తాను నిర్వర్తించవలసిన కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించకుండా నిష్క్రియాపరుడైన మనిషికి మాత్రం పైవి ఏవీ సమకూడవనేది నిఘరసత్యం. అందుకే గీతాకారుడు సైతం ‘నీ పని నువ్వు చెయ్యి. నీకు నేను అండగా ఉంటాను’ అని, దానితోపాటు ‘పని చేయడం పైనే నీకు అధికారం ఉంది కాని ఫలితాన్ని ఆశించడంలో లేదు’ అని నిష్కర్షగా చెప్పాడు. కాబట్టి భగవదనుగ్రహం కావాలి అంటే, మానవ ప్రయత్నం తప్పనిసరి అవుతుంది!

తాను చేయవలసిన పని, ప్రయత్నం తాను చేస్తూనే ఆత్మవిశ్వాసం కోసం అజ్ఞాతమైన, అమేయమైన ఒక శక్తిని ఆరాధించడమే భగవదారాధన అసలు ఉద్దేశం. భగవంతుడి తత్వాన్ని గురించి వేదాలు చెబుతున్న తీరు పరిశీలిస్తే, వాటిని అర్థం చేసుకోగలిగితే దైవం కోసం ప్రత్యేకంగా వెదకవలసిన అవసరం లేదని బోధపడు

తుంది. ‘విశ్వమంతా నిండి ఉన్నవాడు, నీలో, నాలో, సమస్త వస్తుజాలం, ప్రాణికోటిలో అణువణువునా నిబిడికృతమై ఉన్నవాడే పరమాత్మ’ అని దైవ లక్షణాన్ని చెబుతున్నాయి వేదాలు. ‘సాధన చేయడమే భగవంతుణ్ణి తెలుసుకునే మార్గం... కాబట్టి అది చేయడమే మానవ కర్తవ్యం’ అంటారు రామకృష్ణ పరమహంస.

ఏనుగు లక్ష్మణకవి తన వైరాగ్య శతకంలో భగవంతుడి గురించి అక్కడా, ఇక్కడా వెదికేవాళ్లను ద్వేషించి చెప్పాడు. ‘ఓ మనసా! (మనిషికి అతిముఖ్యమైన సాధనం అదే) నీకున్న చంచల స్వభావంవల్ల అయితే ఆకాశానికి, కాకపోతే పాతాళానికి, ఇంకా కాకపోతే దిగంతాలకు పోయి దైవాన్ని గురించి వెతుకుతున్నావు. కానీ... నిజానికి నీలోనే అంతర్గతంగా ఉన్న దైవాన్ని గుర్తించడానికి ప్రయత్నించటం లేదు. అదే చేసిననాడు శాశ్వతానందాన్ని పొందగలవు’ అని వెల్లడించాడు. దానికోసం పడవలసిన పెద్ద కష్టమూ

ఏమీ లేదు. ఎన్నో సులువైన మార్గాలున్నాయి. వాటిని రుషులు, పురాణపురుషులు, కవులు, అను

అంతర్వ్యమి

భవజ్ఞులు అనేక సందర్భాల్లో చెప్పారు.

‘మాతృదేవో భవ (తల్లిని దైవంగా పూజించు), పితృదేవో భవ (తండ్రిని దైవంగా పూజించు), ఆచార్య దేవోభవ (గురువును...), అతిథిదేవో భవ (అతిథిని...) అనే ఉపనిషద్వాక్యాలు ఆయా వ్యక్తులను మనస్ఫూర్తిగా పూజించగలిగితే దేవుణ్ణి పూజించినట్టేనని చెబుతున్నాయి. వారంతా తనను ఉన్నతుడిగా, స్థిరమైన ఉనికి కలవాడిగా నిలదొక్కుకోవడానికి దోహదపడేవారే. కాబట్టి దైవంగా భావించమని వాటి బోధనాసారం. ‘మానవసేవే మాధవసేవ’ అనడం ద్వారా- (కష్టాల్లో ఉన్న) సాటి మనిషికి సేవ చేయడం సాక్షాత్తు భగవంతుణ్ణి అర్పించడమే అని చెబుతున్నారు మానవతావాదులు. ఫ్లారెన్స్ నైటింగేల్, మదర్ థెరిసా లాంటివారే కాక, అనేకమంది ఆ రూపంలో భగవదర్శన చేసి తరించినవారే.

‘పనే దైవం’ అనడంలో ‘నీవు చేసే పనినే దైవంగా భావించి కష్టించి పనిచెయ్యి’ అనే అర్థం

ఇమిడి ఉంది. దానివల్ల వచ్చే ఫలితమూ అంతే గొప్పగా ఉంటుంది. కార్మికులు, కర్షకులు లాంటి వారు నిజాయతీగా పనిచేయబట్టే మానవాళికి అనేక ఉత్పత్తులు అందుతున్నాయి. రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ తన గీతాంజలిలోని గీతాల భావపరంపరలో అడుగడుగునా, అణువణువునా ఇదే విషయాన్ని విశదీకరిస్తూ రచన సాగించాడు. ఇవే కాకుండా ‘ప్రేమే దైవం (సమస్త ప్రాణికోటిపట్ల ప్రేమ కరుణ కలిగి ఉండటమే దేవతార్చనతో సమానం), శ్రమే దైవం (శ్రమించి, ఆ శ్రమ ఫలితాలను అందరికీ అందించడమే దేవతార్చన)... అనడం ద్వారా దైవస్వరూపాన్ని, అర్చనా విధానాన్ని తెలుపుతోంది సాహిత్యం. ఒక కవి అన్నట్టు ‘దైవం ఎరిగినవారికి ఎదలో ఉన్నాడు. ఎరగని వారికి ఎదుటే ఉన్నాడు’ అనే మాట అక్షరసత్యం అనిపించక మానదు.

- అయ్యగారి శ్రీనివాసరావు

సకల జనానందయాత్ర

బదరీ, ద్వారక, రామేశ్వరం, పురీ- అనే నాలుగు ధామాల్లో పురి క్షేత్రానికి చాలా ప్రత్యేకత ఉంది. ఆలయ పురాణగాథలు, చారిత్రకాంశాలు, అక్కడ జరిగే పూజావిధానాలు, శిల్పకళ, ఉత్సవాలు... అన్నీ ఇతర మందిరాల కంటే విభిన్న పద్ధతిలో ఉండటం ఒక అద్భుత వైశిష్ట్యం.

ఒడిశాకు చెందిన ఈ క్షేత్రానికి 'పురుషోత్తమ క్షేత్రం' అని మరో పేరు ఉంది. వివిధ పురాణాల్లో ఈ క్షేత్రప్రశస్తి ఉంది. ఒడియా భాషలో అనేక గ్రంథాలు పురాతన కాలం నుంచి వివిధ గాథల్ని చెబుతున్నాయి. వాటి ప్రకారం- 'నారాయణుడు మొదట ఈ సాగరతీరంలోని అరణ్యంలో నీల మాధవుడిగా నెలకొని ఉన్నాడు. విశ్వావసు అనే భక్తుడు స్వామిని రహస్యంగా

కొలుచుకొనేవాడు. ఆ స్వామిని దర్శించేందుకు ఇంద్రద్యుమ్న మహారాజు ప్రయత్నించాడు. దాంతో స్వామి అంతర్ధానమయ్యాడు. స్వామి దర్శనానికి తపించిన మహారాజు ఒక మహా యాగాన్ని నిర్వహించాడు. ఆ భక్తికి నారదుడు సంతోషించి, నృసింహమూర్తిని తెచ్చి ప్రతిష్ఠించాడు. తరవాత రాజు శ్రద్ధకు కరుణించిన విష్ణువు, తానొక 'మహాదారువు' (కర్రగా) సముద్రం ద్వారా వస్తానని, దాన్ని విగ్రహాలుగా విశ్వకర్మ రూపొందిస్తాడని ఆనతి ఇచ్చాడు, ఆ మాటను అనుసరించి వచ్చిన ఒక సుగంధభరిత మైన పెద్ద కర్రదుంగను, నాలుగు మూర్తులుగా విశ్వకర్మ మలచాడని సంప్రదాయ గ్రంథాల కథనం. అవే జగన్నాథ, బలభద్ర, సుభద్ర, సుద

ర్శన మూర్తులు. వీరిని బ్రహ్మదేవుడే ప్రతిష్ఠించాడనీ పురాణాలు చెబుతున్నాయి. ఈ మూర్తులున్న వేదికను 'రత్నవేది' అంటారు.

ప్రతి పన్నెండేళ్లకోమారు, ప్రత్యేక ఉపాసన ప్రక్రియ ద్వారా వృక్షాలను ఎంపిక చేసి, నూతన మూర్తులను కొలువు తీర్చడం ఆలయ ఆచారమైంది. ఆ నూతన విగ్రహాల్లోకి, పాత మూర్తుల నుంచి కొన్ని పద్ధతుల ద్వారా దైవశక్తిని గ్రహించి తిరిగి ప్రతిష్ఠించడం- 'సవకళేబరోత్సవం'గా ప్రసిద్ధి పొందింది. ఒకే దారువు, నాలుగు మూర్తులు కావడమనే కథ ద్వారా, ఒకే విష్ణు విభిన్నాకారాలు ధరించాడనీ, అన్నింటినీ ఏక నారాయణ స్వరూపంగా దర్శించాలనీ అంతర్ధార్థాలు. పూర్ణమూర్తి వాసుదేవుడు జగన్నాథుడిగా, అంశవతారమైనా సంకర్షణుడు బలరాముడిగా, విష్ణుసోదరి పరాశక్తి సుభద్రగా, ఆయుధ దైవం సుదర్శనుడిగా ఇక్కడ పూజలందుకుంటున్నారు. ఈ నాలుగు చతుర్వేద మూర్తులనే అన్వయల కూడా పురాణోక్తి.

అత్యంత విస్తారమైన ప్రాంగణంతో, బృహదాలయంగా ఉన్న జగన్నాథ మందిరం దేశ సంస్కృతిలో, చరిత్రలో ఒక సగర్వమైన అద్భుతం. రత్న వేదిపై నాలుగు విగ్రహాలతోపాటు మదనమోహనుడు, శ్రీదేవి(లక్ష్మి), విశ్వధాత- అని పిలిచే దేవతలూ ఆరాధనలు అందుకుంటున్నారు.

పరంపరతో కూడిన శాస్త్రబద్ధ నియమాలతో అలరారే ఈ ఆలయం నుంచి సాక్షాత్తు మూలవి

రాట్టులే కదలివచ్చి దర్శనమిచ్చే యాత్ర- 'రథ యాత్ర'. ఏటా ఆషాఢశుద్ధ విదియనాడు యాత్ర జరుగుతుంది. నాటి నుంచి పదినాళ్లు గుండిచా మందిరంలో కొలువుతీరి సర్వులనూ అనుగ్రహించే దర్శనం ఒక మహాసౌభాగ్యం.

ఈ రథయాత్ర ప్రపంచంలో అతి పెద్దది. ఘన చరిత్ర కలిగినది. ప్రధానాలయం నుంచి మూడు కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉన్న గుండిచా మందిరానికి వెళ్లే విశాలమార్గం(బొడొదండొ) లక్షలాది జనవాహినితో కళకళలాడుతుంది. ఉపనిషత్తుల్లో వర్ణించిన విధంగా- శరీర రథంలో పరమాత్మను దర్శించే (కరోపనిషత్తు) అంతర్ముఖ సాధనకు ఈ యాత్ర ఒక ప్రతీక. శ్రీక్షేత్రమనీ పేరుపొందిన ఈ మహాస్థలం, ఇక్కడి ధర్మాలు, ఒడిశా సంస్కృతిపై ప్రగాఢ ప్రభావం కలిగి ఉండటమే కాక, ప్రపంచ దృష్టిని సైతం ఆకర్షించే సాంస్కృతికాంశాలుగా నిలిచిపోయాయి. జగన్నాథుడి 'నందిఘోష' రథం, బలభద్రుడి 'తాళ' ధ్వజ రథం, సుభద్రాదేవి

'దర్పాదళన' రథాలను ఏటా దారువులతో నిర్మిస్తుంటారు. వాటి శిల్పవైఖరి, పరివేష్టించే దేవతలు ఈ క్షేత్రానికే పరిమితమైన ప్రత్యేకతలు.

రథంలో ఉన్న జగన్నాథుణ్ణి, పది రోజులు గుండిచా మండపంలో ఉండే స్వామిని దర్శిస్తే వేలయాగాలు చేసిన ఫలితం లభిస్తుందన్నది స్కంధ పురాణ వచనం. సర్వజనోద్ధరణకై జగన్నాథుడే కదలివచ్చి అనుగ్రహించే యాత్రగా దీన్ని ప్రసిద్ధ ఉత్సవ కవి కవిసమ్రాట్ ఉపేంద్రభంజ అభివర్ణించాడు. ఆదిశంకరులు ఈ క్షేత్రంలో గోవర్ధన మఠాన్ని స్థాపించి, స్వామిపై అద్భుత స్తోత్రాలు రచించారు. శ్రీరామానుజాచార్య, నింబార్కాచార్య, చైతన్య మహాప్రభు, గురునానక్, కబీర్, తులసీదాస్, వల్లభాచార్య లాంటి మహాత్ములు జగన్నాథ దర్శనంతో పులకించారు. ఆధ్యాత్మిక శక్తికి, చారిత్రక ప్రశస్తికి కేంద్రం ఈ క్షేత్రం!

- సామవేదం షణ్ముఖశర్మ

సరళీకృత జీవనం

విశ్వంలో మానవుడు బుద్ధిజీవి. ప్రకృతితో మమేకమై ఫలపుష్పాదుల్ని ఆస్వాదిస్తూ మృదు మనస్కుడై కాలం గడుపుతూ ఉండిపోవచ్చు. కాని ఎందుకు, ఏమిటి అనే ప్రశ్నలతో నిరంతరం సంఘర్షించాడు. నిత్యాన్వేషణే సహజలక్షణంగా తనను తాను నిర్వచించుకునే ప్రయాసతో ప్రారంభమై ఈ సృష్టి మూలాల్ని కనుగొనే ఆసక్తి కనపరచాడు. అనేకానేక విశ్వాసాలతో మతాలను రూపొందించాడు.

కాలానికి తుది, మొదలు మానవుడి అన్వేషణలో దొరక్కపోయినా ఎప్పటికప్పుడు సుఖదుఃఖ హేతువుల్ని కనుగొన ప్రయత్నించాడు. ధర్మాధర్మాలు, న్యాయాన్యాయాలు సూత్రీకరించాడు. ఆయా సాంఘిక పరిస్థితులను అనుసరించి

విధుల్ని గుర్తించి బాధ్యతల్ని మోశాడు. కొన్ని బలహీనతలతో మితిమీరిన కాంక్షలతో అదుపు తప్పిన కోరికలతో ధన అధికార వ్యామోహాల్లో కొట్టుమిట్టాడాడు. తానే గొప్పవాడినంటూ తననే పూజించమంటూ శాసించాడు. అహంకార పూరితంగా ప్రకృతికే సవాలు విసరుతూ వికృతంగా ప్రవర్తించేవాడు. ధర్మం గాడి తప్పినప్పుడు ప్రతియుగంలోనూ సృష్టికర్త యుగపురుషుల్ని భూమిపై సృజించాడు. వారిని పండితులుగా, ఆచార్యులుగా, గురువులుగా, రాజులుగా, ప్రవక్తలుగా మానవలోకం గౌరవించి శిరసు వంచింది.

ఈ కలియుగంలో క్రీస్తు శకం ఆరు శతాబ్దాల తరవాత సౌదీ అరేబియా ప్రాంతంలో మక్కా పట్టణంలో అబ్దుల్లా, బీబీ అమీనా పుణ్యదంపతులకు హజరత్ మొహమ్మద్ సల్లెల్లాహు అలైహి వసల్లిం జన్మించారు. చివరి ప్రవక్తగా మానవులకు దిశనిర్దేశకులుగా ఇస్లాం మతాన్ని స్థాపించి వ్యాప్తి చేశారు. ఇస్లాం అంటే శాంతి. ఇస్లాం

అంటే మనో వికారాలను అదుపు చేసుకుంటూ అనునిత్యం భగవంతుణ్ణి స్మరించుకునే పవిత్ర మార్గమని తెలిపారు.

అకుంఠిత దీక్షతో ధ్యానిస్తూ దివ్యశక్తి ద్వారా 'షబె మెహరాజ్' రాత్రి హజరత్ మొహమ్మద్ (స.అ.వ.) దివ్య సందేశాన్ని మానవులకు బోధించారు. అనంత కృపాశీలుడు, అపార కరుణామయుడైన అల్లా విశ్వసృష్టికర్తయని ఆయన అద్భుతశక్తి ముందు ఏ శక్తి సాటిరానిదనీ తెలియజేశారు. అల్లా భూమ్యాకాశాలను సృజించిన మహాశక్తి అని, చావు పుట్టుకలు లేని నిరాకారుడని అభివర్ణించారు. ఇస్లాం మానవ సందేహాలను నివృత్తి చేసి దైవమార్గంలో జాతిని నడిపిస్తూ విశ్వమంతా

వ్యాప్తి చెందింది. దైనందిన కార్యక్రమాలతో సతమతమవుతూ, లాభనష్టాల గణనల్లో తలమునకలవుతూ స్థాయి భేదాలతో నలుగుతున్న మానవులకు చాంద్రమానం ప్రకారం వచ్చే తొమ్మిదో మాసమైన రమదాన్ అత్యంత కీలకం. ఈ మాసంలో తమ జీవనాన్ని సరళీకృతం చేసుకునేందుకు ఇస్లాం మతధర్మాలు మానవులకు మంచి మార్గాన్ని చూపి ప్రశాంతతకై సహాయ పడతాయి.

పవిత్ర ఖురాన్ సంపూర్ణిగా సిద్ధమై లోకానికి అందింది ఈ రమదాన్ మాసం లోనే. ఖురాన్ అరబ్బీ భాషలో ధర్మసూక్ష్మాల్ని విపులీకరించే ఉద్గ్రంథం. అరబ్బీ మూడు సంవత్స

రాలు సచ్చీలతతో జీవించిన మొహమ్మద్ (స.అ.వ.) తన జీవితాన్ని ఆదర్శంగా లోకానికి అంకితం చేసి పవిత్ర ఖురాన్ లోని ప్రతి అంశాన్నీ తమ శిష్యులకు వివరించారు.

మానవతావిలువలు, మానవుల మధ్య సంబంధాలు, దానధర్మాలు, పాపపుణ్య భేదాలు, వాటి ఫలితాలు, స్వర్గం, నరకం, మరణానంతర జీవితం వంటి విషయాలను ప్రపంచానికి వివరించే గ్రంథం పవిత్ర ఖురాన్. ఇది ఎటువంటి ఒడుదొడుకులు లేని జీవన విధానాన్ని నేర్పిస్తుంది. సత్కర్మలను ఆచరిస్తూ అల్లాపై అమిత భక్తి విశ్వాసాలతో నిరాడంబరంగా జీవిస్తూ హజరత్ మొహమ్మద్ (స.అ.వ.) ఆదేశాల్ని అమలుపరచడమే మానవ కర్తవ్యమని దివ్య ఖురాన్ బోధించింది. అటువంటి గ్రంథాన్ని పఠించడం, ఆచరించడం మానవులకు ఎంతో ప్రయోజనకరం.

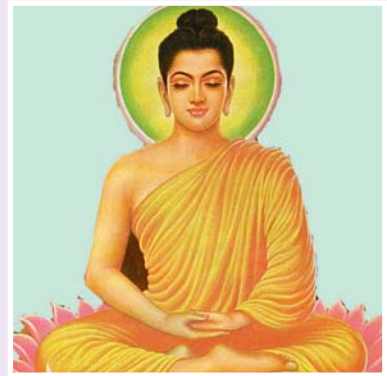
- షేక్ బషీరున్నీసా బేగం

శాంతిమార్గం

ఒక చిన్న అల ఏకంగా సముద్రం మొత్తాన్నీ కుదిపేసి భీకర ప్రళయాన్ని సృష్టించినట్లు, ఒక చిన్న కోరిక జీవితం మొత్తాన్నీ అతలాకుతలం చేస్తుంది. బుద్ధభగవానుడులాంటి ఎంతమంది వివరంగా చెప్పినా, ఈ విషయాన్ని ఎందుకో కానీ మానవాళి చెవిన పెట్టదు. కోరికలను నియంత్రించండి, ఆశలను వదలండి అనే మాటలు మనసుకు పడితే- జీవితం హాయిగా గడుస్తుంది. భగవంతుడు జీవితాన్ని అందరికీ సమానంగానే ఇచ్చి భూమ్మీదకు పంపాడు. ఆయనిచ్చిన జీవితం పరిధిని తెలుసుకొని, ఆ పరిధిలో తాము చేయాల్సినవన్నీ చక్కగా చేసేస్తూ జీవితాన్ని

సార్థకం చేసుకుంటారు కొందరు. మరికొందరు ఆశకు పోయి ప్రయాసపడుతూ, తమకు అందుబాటులో ఉన్నదీ అనుభవించలేని దుస్థితికి చేరుకుంటారు. పెద్దలు ఈ విషయాన్ని- ఇంటి బయట కట్టుకొయ్యకు కట్టేసిన పశువుతో పోలుస్తారు. పశువు కట్టుకొయ్య నుంచి తన మెడదాకా ఉన్న తాడు పరిధిని బట్టి, అదే పరిసరాల్లో చుట్టూ తిరుగుతూ మేస్తూ ఉంటుంది. కొన్ని పశువులు ఇంకా బయటకు వెళ్లి, ఎంతెంతో మెయ్యాలనే ఆశతో కట్టుకొయ్య నుంచి విడిపించుకొనే ప్రయత్నం చేస్తుంటాయి. ఆ ప్రయత్నంలో ఆ తాడు కట్టుకొయ్యకు చుట్టుకొంటూ, మెల్లమెల్లగా పశువు తిరిగే పరిధి తగ్గిపోతుంది. చివరకు అది తన కాళ్ల ముందు ఉన్న గడ్డిని సైతం తినలేని దురవస్థకు చేరుకుంటుంది. ప్రలోభాలకు లొంగిన మనిషి పరిస్థితి అంతే! అందుకే మనిషి

మనసులో రేగిన చిన్న అలలాంటి కోరిక మొత్తం జీవితాన్నే పాడుచేస్తుందంటారు. ఇక్కడ గుర్తుంచుకోవాల్సిన అంశం ఒకటే. సర్వసాధారణంగానే, ప్రలోభాలకు లొంగకుండా తట్టుకొని నిలబడే శక్తి మనిషిలో ఎంతో కొంత ఉంటుంది. ప్రతి మనిషీ ఆ శక్తిమీద విశ్వాసాన్ని పెంచుకోవాలి. 'ఎలాంటి ప్రలోభాలకు లొంగను' అని గట్టిగా నిర్ణయించుకోవాలి. అటువంటి నిర్ణయాత్మకమైన నియంత్రణ శక్తిని పెంచుకొన్నవారు జీవితంలో సఫలీకృతులవుతారు. నిజానికి కామం, ద్వేషం, దురాశలాంటి గుణాలు బీజరూపంలో మనిషిలో ఎక్కడో దాగి ఉంటాయి. అవి ఎప్పుడెప్పుడు బయటికి వద్దామా అని ఎదురుచూస్తుంటాయి. అవకాశం దొరకగానే ఆ దుర్గుణాలు ఒక్కసారిగా మొలకెత్తి బయటికొచ్చి, పెద్దపెద్ద పిచ్చి చెట్లుగా

మారి జీవన గమనానికి అడ్డుపడతాయి. అందుకే సత్సాంగత్యం, ఆధ్యాత్మిక ధోరణులు, ధ్యానం అనే జ్ఞానమార్గాలను మనిషి అవలంబించాలి. అవలక్షణాలను బీజరూపంలో ఉన్నప్పుడే అంతం చేసుకోవాలి. ముందుగా చేయాల్సిన పని- ప్రలోభాలను గుర్తించటం. ఎవరైనా సరే, ఏదో చేస్తామని ప్రలోభపెడుతున్నారంటే.. అంతకంటే విలువైనదేదో వారు మన దగ్గరనుంచి ఆశిస్తున్నారన్నది సత్యం. చిన్నచిన్నవాటికే ప్రలోభపడటం, కళ్ళెంతేని గుర్రాలవంటి కోరికలను అదుపు చేసుకోలేక పోవడం సరికాదు. అంతంతేని పాశంలాంటి ఆశకు లొంగి, చిక్కుల్లో చిక్కుకుపోయి, చిక్కి శల్యమవడం తగదు. దురాశకు ఆస్కారమివ్వకుండా, మంచి నిర్ణయాత్మక శక్తితో సన్మార్గంలో నడుచుకోవటమే మేలు.

మనసులో ఉండే నీచమైన శక్తులకు, విపరీత ఉద్వేగాలకు అవకాశం ఇవ్వకూడదు. స్వభావరీత్యా మనసు ఏదో ఒకటి ఆలోచిస్తూనే ఉంటుంది. అలాంటి మనసుకు మంచి ఆలోచనలను ఇవ్వగలిగితే, దాని గమనం మంచి మార్గంలోనే సాగిపోతుంది. సద్గురువుల బోధనలనే ఊతంతో, చక్కటి ఆలోచనలతో మున్ముందుకు కొనసాగవచ్చు. ఆ మార్గంలో జీవితం గడుపుతూ నిరంతరమూ ధార్మిక ఆలోచనలు చేస్తుండాలి. అప్పుడు ప్రలోభాల ఎరలు, కోరికల వలలు, ఉవ్వెత్తున లేచే రాగద్వేషాల అలలు మనిషిని ఏమీ చేయలేవు. జీవితం అనుకొన్న లక్ష్యంవైపు శాంతిమార్గంలో హాయిగా సాగుతుంది!

- డాక్టర్ యల్లాప్రగడ మల్లికార్జునరావు

క్షమాగుణం

ఎప్పుడైనా, ఎవరైనా నమ్మకద్రోహం చేసినప్పుడు, బాధించినప్పుడు, నిరాశకు గురిచేసినప్పుడు, కోపానికి కారణమైనప్పుడు- ఏం చేస్తాం? ఒక్కో సమయంలో ఒక్కో రీతిలో స్పందిస్తాం. కారణమేదైనా బాధ్యత మన దైనట్లుగా ప్రవర్తిస్తాం. విపరీతమైన భావోద్వేగాలకు లోనవుతాం. జీవితంలో జరిగే ఇటువంటివన్నీ సర్వసాధారణమని, మనకు జరిగినట్లే అందరికీ జరుగుతుంటాయని భావిస్తే కొంతవరకు తేలిగ్గా తీసుకోగలుగుతాం. ఏదో ఈ అన్యాయం మనకే జరుగుతోందని తలకిందులైపోకూడదు. క్షమాగుణాన్ని ఎంత అలవరచుకుంటే అంత మంచిది.

తప్పుచేసి కూడా తమ వైఖరే సరైనదైనట్లు ప్రవర్తించడం, ఆ ప్రవర్తన ఎదుటివారిని బాధించిందని తెలిసీ లెక్కచేయనట్లు ఉండటం- భరించడానికి కష్టమైన విషయమే. అటువంటి సందర్భాలు, మనుషులే జీవితంలో మనకు కఠిన పరిస్థితుల్ని ఎదుర్కోగలిగే శక్తిని, తరుణోపాయాల దిశగా ఆలోచించే అవకాశాన్ని కలగజేస్తారను

కోవాలి. ఎవరిది తప్పు, ఎవరిది ఒప్పు, ఆ ప్రవర్తన సమంజసమా... అనే అంచనాలు, లెక్కలు పక్కన పెట్టి- మన విచక్షణతో అటువంటివారిని క్షమించే గుణం పెంచుకోవాలి. నిష్ప్రయోజకమైన ఆలోచనల మురికిని అంటించుకోకూడదు.

మనల్ని బాధపెట్టిన వ్యక్తుల్నే తీసుకుందాం. వారి ధోరణి మన మనసును గాయపరచింది. వారు విరోధుల్లా అనిపిస్తున్నారు. తలచుకున్నప్పుడల్లా మనసు పాడవుతోంది. ప్రశాంతంగా ఉన్న సమయంలోనైనా వాళ్లు గుర్తొస్తే చాలు- మానసిక ఉద్వేగం... వాళ్లు మన ఎదురుగా లేకపోయినా! ఇక్కడే మనం ఆలోచించాలి. కాదు, మనల్ని మనం ప్రశ్నించుకోవాలి. వారు విరోధులని పదే పదే తలచుకోవడం వల్ల ఏమిటి ప్రయోజనం? ఈ భావనను కొనసాగించడంవల్ల సంతోషం ఏ మాత్రమైనా కలుగుతోందా? గాఢ నిద్రపట్టేందుకు సహాయపడుతోందా... జీవన విధానం మెరుగుపడిందా? - ఈ ప్రశ్నలన్నింటికీ సమాధానం 'లేదు' అనే వస్తుంది. అందుకే విచక్షణతో నిర్ణయం తీసుకోవాలి. ఆ జరిగిన గొడవను, సంఘర్షణను అక్కడితోనే మరచిపోయే ప్రయత్నం చేయాలి. మొదట్లో సాధ్యం కాకపోయినా, క్రమక్రమంగా అటువంటి పరిస్థితుల్ని అధిగమించడం తేలికవుతుంది. తద్వారా మన

సుకు ప్రశాంతత లభిస్తుంది. ఈ పరిస్థితే అనుభవంగా మారుతుంది.

ఓ అమ్మాయి స్వామీజీ దగ్గరకొచ్చింది. 'ఇదివరకటిలా స్థిమితంగా ఉండలేకపోతున్నాను. చాలా అశాంతిగా ఉంటోంది. ఎందుకో తెలియటం లేదు. ఏకాంతంగా కూర్చుని ప్రార్థనగానీ, ధ్యానంగానీ చేసుకోలేకపోతున్నాను' అన్నది.

'ఎందుకు అలా జరుగుతోందో... కారణం ఏమై ఉంటుందో బాగా ఆలోచించు'

'బహుశా నేను ఒకప్పుడు ఎంతో సఖ్యంగా ఉండే స్నేహితురాలే కారణమై ఉండాలి. ఆమె ప్రవర్తనను నేను క్షమించదలచుకోలేదు. జీవితంలో మాట్లాడదలచుకోలేదు. ఇలా చెబుతున్నందుకు బాధగానే ఉంది. అప్పట్నుంచే నాకు మనశ్శాంతి దూరమైంది. ఏం చేయను?'

'నీ నిర్ణయాన్ని మార్చుకో. ఆమె దగ్గరికి వెళ్లి క్షమించమని అడుగు' అని సలహా ఇచ్చారు స్వామీజీ.

కాసేపు తటపటాయించి... ఆలోచించి, మరుసటిరోజు ఉదయం స్వామీజీ చెప్పినట్లు వెళ్లి తాను నిర్ణయంగా ప్రవర్తించిన తీరుకు క్షమాపణ చెప్పింది. అంతే, వెంటనే ఆ స్నేహితురాలికి దుఃఖం పొంగుకొచ్చింది.

'నువ్వు నా దగ్గరకొచ్చి క్షమించమని అడుగుతున్నావా... అసలు, తప్పు నాది. క్షమించమని నేను నిన్నడగాలి. నా ప్రవర్తనకు నేనే సిగ్గుపడుతున్నా' అంది. ఆ తరవాత ఇద్దరూ కలిసిపోయారు.

క్షమాగుణాన్ని చేరుకోవడానికి నాలుగు స్థానాలుంటాయి. గాయపడటం, ద్వేషం, ఉపశమనం, కలిసిపోవడం. మనపట్ల ఎదుటివారి ప్రవర్తన, పక్షపాత వైఖరితోనో,

అన్యాయంగానో ఉండటం. అది మరచిపోలేకపోవడం, మనసు గాయపడటం... ఆ బాధ మనసును తొలిచేయడం. ఇక్కడ గుర్తుంచుకోవలసింది ఒకటుంది- దెబ్బతిన్నది మనం కాదు. మన 'అహం'.

ఆ ఏర్పడిన గాయం ద్వేషానికి కారణమవుతుంది. కొన్ని సందర్భాల్లో ఆ అవతలి వ్యక్తి, తనకు కలిగించిన బాధకు పదిరెట్లు అనుభవించాలని ఆవేశంలో కోరుకోవడమూ, శాపనార్థాలు పెట్టడం జరుగుతుంది.

మూడో స్థితి- ఉపశమనం. భగవంతుడి దయవల్ల ఆ గాయపరచాడని భావిస్తున్న వ్యక్తిని మరో కోణంలో చూడటంవల్ల పరిస్థితిని అర్థం చేసుకునే స్థితి ఏర్పడుతుంది. ఆవేశంతో కాకుండా ఆలోచనతో విషయాన్ని గమనించగలం. ఆ బాధించిన జ్ఞాపకం మరుగై, ఆ వ్యక్తి స్వేచ్ఛను పొందుతాడు.

ఆ తరవాత ఇద్దరూ కలుసుకోవడంతో ఒకరంటే ఒకరికి ప్రేమ కలుగుతుంది. సహృదయ వాతావరణం ఏర్పడుతుంది. ఎవరికి వారు 'తప్పు' నాదంటే నాదనుకుంటారు. బంధం మెరుగుపడి కలిసి ముందుకుసాగే పరిస్థితి వస్తుంది!

- మంత్రవాది మ హేశ్వర్

దర్శనం

భగవంతుడు రుజువయ్యాడు... భగవంతుడు నిజమయ్యాడు...

భగవంతుడు కరుణించాడు... భగవంతుడు కనిపించాడు...

ఇది ఒక హనుమంతుడి అపూర్వ అనుభవం... రాముడి విషయంలో!

ఇది ఒక భీష్ముడి అమోఘ దర్శనం... కృష్ణుడి విషయంలో!

భగవంతుడి ఉనికి విషయమై ప్రహ్లాదుడికైతే ఎంతమాత్రం సందేహమే లేదు!

రామాయణ, భారత, భాగవతాలు ఈ లోకానికి తేల్చిచెప్పిన సంగతులివి. వారందరికీ దైవసాక్షాత్కార అనుభవం కలిగిందనీ, వారంతా ఆయన దివ్య సమక్షాన్ని అనుభవించారనీ, సాక్ష్యాలు చెప్పి

నవాళ్లు మామూలు మనుషులు కారు- వ్యాస, వాల్మీకి మహర్షులు! వారు పలికింది పరమ సత్యమేగాని, మరొకటి కావటానికి వీలేదు. కనుకనే వారిని రుషులుగా పిలిచిందీ లోకం. రుషులవి ఊహించి చెప్పిన పలుకులు కావు, దర్శించి పలికిన సత్యాలు! ఎందుకంటే భీష్మాదులకు కలిగింది ఎలాంటి అనుభూతో, అది ఎంతటిదో వారూ స్వయంగా ఎరిగినవారు కనుక!

కలియుగంలో అలా దైవాన్ని దర్శించగలమా, దేవుడు నిజంగా కనిపిస్తాడా అని మనలో చాలా మందికి సందేహం వస్తుంది. నిజానికి రావలసిన సందేహం ఏమిటంటే- దైవాన్ని తప్ప ఈ సృష్టిలో చూసేందుకు ఏముంది? ఉన్నదంతా పరమాత్మ చైతన్యమే అయినప్పుడు, చూస్తున్నదంతా దైవ స్వరూపమే అన్నది మనకు ఎందుకు తోచడం లేదు? ఉదాహరణకు మన చేతుల్ని ఎవరో తాకారనుకోండి- 'నన్ను' తాకారంటున్నాం. కాలిని ఎవరో తన్నారనుకోండి- 'నన్ను' తన్నారం

టున్నాం. అంటే 'నేను' అనేది దేహం అంతటా వ్యాపించి ఉందని లెక్క. అలాగే కంటికి కనిపించని మనసును సైతం మనం నమ్ముతున్నాం. ఎవరైనా తిడితే- 'నా మనసు' గాయపడిందంటాం. ఆ మనసును ఎప్పుడైనా చూశామా? లేదు. పోనీ ఆ గాయం ఎక్కడుందో తెలిసిందా? లేదు. అయినా, మనసనేది మన దేహంలోనే ఎక్కడో ఉందని నమ్ముతాం.

'నేను'ను ఎవరం కంటితో చూడలేదు. మనసును కంటితో చూడలేదు. చూశామని మనకు సాక్ష్యం చెప్పినవాళ్లు లేనేలేరు. అయినా ఆ రెండూ ఉన్నట్లు మనం గట్టిగా నమ్ముతాం. మరి దైవాన్ని నమ్మడానికి అభ్యంతరం ఏమిటి? భగవంతుడు లేడని చెప్పటానికి మనకు ఆధారం ఏమిటి? ఉన్నాడని హనుమ, భీష్మ, ప్రహ్లాదాది భక్తులంటున్నారు. సాక్షాత్తు రుషులు సాక్ష్యం చెబుతున్నారు. దాన్ని ఎలా కాదనగలం?

కాదు, వాళ్లు దేవుణ్ణి చూశారు కనుక ఉన్నా

డంటున్నారు. మనం చూడలేదు, అనుకుండా మంటే- వారు చూసింది ఎవరిని? ఎదురుగా ఉన్న తనలాంటి మనిషినే! ఇది చాలా కీలకమైన విషయం. తనలాంటి మనిషిలోనే వారంతా దేవుణ్ణి పోల్చుకోగలిగారు. పసిపిల్లవాడు తన తల్లిని గుర్తుపట్టినట్లు ఎదుటి మనిషిలోంచి వ్యక్త

మవుతున్న దైవిక గుణాలు చూసి, వారంతా దైవాన్ని గుర్తుపట్టారు. ఆధునిక మానవుడు అభ్యసించవలసింది ఈ పాఠాన్నే! పొందవలసింది ఈ జ్ఞానాన్నే! భగవంతుడు ఉన్నాడని చెప్పడానికి నిజానికి మనిషే సాక్ష్యం. ఈ సృష్టి ఆధారం. నీ దేహం అంతటా నీవుండగా లేనిది, తనలోంచే ఆవిర్భవించిన ఈ సృష్టిలోనూ, తనకు ప్రతిరూపమైన ఈ ప్రకృతిలోనూ- భగవంతుడు ఉండడా? నీలో నీ మనసు ఉండగా లేనిది ఈ సృష్టినంతటినీ దేహంగా కలిగిన భగవంతుడి చైతన్యం సృష్టిలోని అణువణువునా వ్యాపించి ఉండడా? ఉండి తీరుతుంది అంటోంది ఉపనిషత్తు. 'ఈ సృష్టి అంతటా భగవంతుడు వ్యాప్తి చెంది ఉన్నాడు. ఈ సృష్టి సమస్తం ఆయనకు చెందినది. ఆయనే దీనికి అధినేత' అంది ఈశావాస్యం. మన రక్తంలోని ప్రతి కణం మన జీవలక్షణాన్ని దాచుకున్నట్లు, ఈ ప్రకృతిలోని ప్రతి రేణువూ భగవంతుడి చైతన్యాన్ని తనలో పొదు

వుకొంది. దేవుడికి నెలవైంది. దీన్ని నమ్మి సాధన చేస్తే మనకూ దైవలక్షణాలు అన్నింటా స్ఫురిస్తాయి. దైవంపట్ల విశ్వాసం ఏర్పడుతుంది. లేత మామిడి మొక్క ప్రస్తుతం కాయలు కాయకపోవచ్చు. రేపు పెద్దయ్యాక మధుర ఫలాలను తప్పక అందిస్తుంది. దానికోసం మనం వేచి చూడాలి. మనకు నచ్చని వ్యక్తులు ఎదురైనప్పుడు మనం ఆలోచించవలసిన తీరిది. రేపు వాళ్లు మారవచ్చు కదా అనిపించాలి.

అలా మనం ఒకానొక సాధన మార్గంలోకి అడుగులు వేస్తే, క్రమంగా మనకు త్వరలోనే దైవ సాక్షాత్కార అనుభూతి తప్పక లభిస్తుంది. అలా వ్యక్తుల్లోనే కాకుండా ప్రకృతిలోనూ దైవాన్ని దర్శించగలిగితే మనం సైతం కలియుగపు భీష్ములం, ప్రహ్లాదులం అవుతాం. అప్పుడు మనకూ భగవంతుడు రుజువవుతాడు. నిజమవుతాడు!

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

ఆశాపాశం

భాగవతంలో వామనావతార ఘట్టం రమణీయమైంది. బాల వటువైన వామనుడు బలిచక్రవర్తి యాగశాల వద్దకు వచ్చాడు. బలి వామనుణ్ణి ఏం కావాలో కోరుకొమ్మన్నాడు. శ్రేష్ఠమైన వస్త్రాలా, మాడలా, ఫలాలా, గోవులా, రత్నాలా ఏం కావాలని అడిగాడు. వామనుడు మాత్రం తనకు మూడు అడుగుల నేల చాలన్నాడు.

ఉన్నదాన్ని పెంచుకోవాలని చూడకుండా, కోరికలు తీరలేదని దుఃఖానికి లోనుకాకుండా, దొరికింది లేశమైనా దాన్నే గొప్పదిగా భావించి తృప్తి చెందాలని, తృప్తిలేని మానవుడికి ప్రపంచం మొత్తం లభించినా సుఖంగా జీవించలేడని అతడు చెబుతాడు. కథాపరంగా వామనుడి ఆంతర్యం ఏదైనా, తృప్తిని గురించి వెల్లడించిన భావాలు సర్వకాలాలకు వర్తిస్తాయి. అంతేకాదు, ఆశ పాశం వంటిదని, దాని పొడవు అనంతమైనదని వామనుడు వ్యాఖ్యానిస్తాడు. మనిషి ఆశతో

జీవించడం తప్పు కాదు. ఆ ఆశ దురాశ కాకూడదు. దురాశ పాశం లాంటిది. అది యమపాశంగా మారనూవచ్చు పాశ మంటే పగ్గం. దురాశ అనే పగ్గానికి మనిషి పట్టుబడ్డాక అతడు స్వాధీనంలో ఉండడు. పగ్గం చెప్పినట్లే వినాలి. వ్యక్తిత్వం నశిస్తుంది. దురాశ తనను పరాధీనుణ్ణి చేసిందనీ గుర్తించలేడు. దురాశ దుఃఖానికి చేటన్నది పాతకాలపు సామెత. కాని, ఎప్పుడూ ఇది విలువైన సత్యమే. భూమండలానికి హద్దుంది. సముద్రానికి హద్దుంది. కాని, దురాశకు అవధులేవు. ఈ విషయాన్ని మన వేదాలు, శాస్త్రాలు, పురాణాలు చెబుతూనే ఉన్నాయి. మనమే వినడానికి ఇష్టపడం. విన్నా ఆచరణలో దూరంగా ఉంటాం.

పూర్వం ఒకడు తిండికి లేక పస్తులు పడుండేవాడు. కట్టెలు కొట్టుకొని బతుకు సాగిస్తున్నా కష్టాలు తీరడంలేదు. దేవతను ప్రార్థించాడు. తాను ముట్టుకున్నదల్లా బంగారం కావాలని కోరుకున్నాడు. తినే అన్నం, దప్పిక తీర్చే నీరు కూడా బంగారమైపోయాయి. తాకితే భార్యాపిల్లలూ బంగారంగా మారిపోయారు. తిరిగి దేవతతో మొరపెట్టుకొని పాత జీవితాన్నే ఇవ్వమని ప్రార్థించాడు. మితిమీరిన ఆశ ఎలా

దుఃఖహేతువో ఈ కథ వివరిస్తుంది.

మనిషికి కోరికల కంటే, తృప్తిగా జీవించే అలవాటు వరంలాంటిది. జీవితంలో తనతోపాటు ఉంటూ తన సంపాదనతో జీవించేవారెవరూ వెంటరానన్న విషయం ఎప్పుడూ గుర్తుంచుకోవాలి. మనిషిని బంధించేవి ఆశామోహాలనే సర్పాలు. ఆశ విషసర్పం లాంటిది. పాము పడగ మీద మణికోసం పుట్టలో చేయిపెట్టడం ఎంత ప్రమాదకరమో, దురాశతో ధనం కోసం వెంపర్లాడటమూ అంతే. ఇతరుల ఆస్తులను కాజేయడం, దేవాలయ భూములను ఆక్రమించుకోవడం, వేదల్ని మోసంచేయడం వంటి ఉదంతాలెన్నో నిత్యం మనం చూస్తున్నాం. మనిషికి ఉన్నదాంతో తృప్తి లేకపోవ

అంతర్వేది

డమే దీనికి కారణం. ఈ సందర్భంగా మహా రచయిత టాల్ స్టాయ్ కథ గుర్తు చేసుకోవాలి. ఒక రైతు తనకున్న కొద్దిపాటి భూమితో సుఖజీవనం సాగిస్తున్నాడు. అతడి దగ్గరకు ఎవరో వచ్చి కాస్తదూరంలో పొలాలు చౌకగా వస్తున్నాయి ఈ నేల అమ్ముకుని అక్కడ కొనుక్కోవడం మంచిదని సలహా ఇచ్చాడు. రైతుకు ఆశపుట్టింది. ఉన్న ఊరు వదిలాడు. ఎక్కువ భూమి సంపాదించుకున్నాడు. క్రమేపీ ధనవంతుడయ్యాడు. మళ్ళీ ఎవరో వచ్చారు. ఇంకోచోట ఇంకా మంచి భూమి అతి చౌకగా లభిస్తుందంటే ఇల్లువాకిలి, పొలం అమ్ముకొని కొత్త ప్రదేశంలో భూమి సంపాదించి ఇంకా ధనవంతుడ

య్యాడు. కొన్ని రోజులు గడిచాక ఒక ప్రాంతంలో పొలాలు ఉచితంగా లభిస్తాయని తెలిసి వెళ్లాడు. అక్కడ పొలాలు అమ్మరు. అక్కడి నియమం ఏమిటంటే, సూర్యోదయమే బయలుదేరి సూర్యాస్తమయానికి చుట్టివచ్చిన ప్రాంతమంతా అతనిదవుతుంది. రైతు నడక ప్రారంభించాడు. అది సారవంతమైన భూమిగా గుర్తించాడు. నడక వేగం పెంచాడు. దాహం వేసినా నీళ్లు తాగితే సమయం వృథా అవుతుందనుకున్నాడు. ఆకలిని భరించాడు. పొద్దు పడమరకు వాలు తోంది. అయినా ప్రాణాలకు తెగించి పరుగెత్తాడు. దగ్గర్లో కొండను తాకితే అంతవరకు భూమంతా తనదేనన్నారు. కళ్లు చీకట్లు కమ్ముతున్నా పరుగు మానలేదు. చేతికొన వేళ్ళు కొండ అంచుల్ని తాకాయి. జనం రైతును అభినందించారు. రైతు నేలను గెలుచుకొని ప్రాణం కోల్పోయాడు. అతడు ఎంత భూమి సంపాదించినా పూడ్చడానికి కావలసింది ఆరడుగులే. మంచి ఆలోచనతో పెరిగే ఆశ మనిషి భవిష్యత్తుకు నిచ్చిన కావచ్చు. కాని, అది దురాశమాత్రం కాకూడదు.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

పవిత్ర ఖుర్ఆన్

ముస్లిములు ప్రతిరోజూ ఉదయం నమాజు తరవాత తప్పనిసరిగా శ్రద్ధాభక్తులతో ఖుర్ఆను గ్రంథాన్ని పారాయణం చేస్తారు. మనిషికి మృత్యుఘడియలు సమీపించినప్పుడు అతడికి ఎలాంటి బాధా కలగకూడదని బంధువులు చెంత కూర్చొని ఖుర్ఆను గ్రంథాన్నే పఠిస్తారు. ఇంకా సభలను, సమావేశాలను కూడా ఖుర్ఆను గ్రంథ పారాయణంతోనే ప్రారంభిస్తారు. గృహప్రవేశం చేసినా, కొత్త వ్యాపారాన్ని ప్రారంభించినా ఖుర్ఆను గ్రంథ పారాయణం చేస్తారు.

మహోజ్జ్వలమైన ఈ ఖుర్ఆను గ్రంథం దాదాపు 1400 సంవత్సరాలకు పూర్వం కారుణ్య మూర్తి మహాప్రవక్త మహమ్మద్(స)పై రమజాను మాసంలో అవతరించింది. ఇది చివరి దైవ గ్రంథం. దాదాపు ఇరవైమూడు సంవత్సరాల

సుదీర్ఘమైన కాలంలో ఈ గ్రంథం మానవుల అవసరాలకు, ఆ కాల పరిస్థితులకు అనుగుణంగా సందేశాలను మోసుకొచ్చింది. 'ఖుర్ఆన్' అంటే మాటిమాటికి చదివే గ్రంథం అని అర్థం.

ఖుర్ఆను అవతరణకు పూర్వం ఈ భూప్రపంచంలో ముఖ్యంగా అరేబియా దేశంలో అసంఖ్యాకమైన చెడులు, దురాచారాలు ప్రబలి ఉండేవి. న్యాయం నశించి అన్యాయం రాజ్యమేలేది. నీతి-నిజాయతీ, మంచితనం, సానుభూతి, ప్రేమ, దయాదాక్షిణ్యాలు, పరస్పర సహాయసహకారాలు... ఏవీ మచ్చుకైనా కనబడేవి కావు. దోపిడులు, హత్యలు సర్వసాధారణమైపోయాయి. ప్రజలు తమ స్వార్థం కోసం ఎంతటి అఘాయిత్యానికైనా పాల్పడేవారు. తెగలు, తెగలుగా విభజితులైన ఆ సమాజంలో ఎప్పుడూ యుద్ధాలు జరిగేవి. తెగల మధ్య శాశ్వత వైరం పడగలు విప్పి కరాళనృత్యం చేసేది. వ్యభిచారం ప్రబలింది. స్త్రీలను ఎంతో హీనంగానూ, నీచంగానూ

చూసేవారు. వారికి ఎలాంటి హక్కులనూ ఇచ్చేవారు కాదు. దైవభక్తి, దైవభయం నశించిపోయాయి. పరలోకచింతన మచ్చుకైనా ఉండేది కాదు. అరేబియా దేశచరిత్ర రక్తసిక్తమై ఉండేది.

అటువంటి దుస్సహ వాతావరణంలో మహమ్మద్(స)పై అవతరించిన ఈ గ్రంథరాజాన్ని ఆనాడు కొంతమంది కల్పితమని దూషించారు. ఆయనవి పిచ్చి రాతలని, అసత్యాలని వ్యతిరేకించారు. మనిషి జీవించే విధానాన్ని చూపించే ఈ గ్రంథాన్ని స్వీకరించినవారు ఆ సమాజంలోనే చాలామంది ఉండేవారు. దాన్ని విశ్వసించిన వారి జీవితాలు సమూలంగా మారిపోయాయి. అవిశ్వాసాలు, అసత్యాలు వారిలోనుంచి అంతరించిపోయాయి. పూర్వకాలం నుంచి వారి పెద్దలు పాటిస్తూ వచ్చిన దురాచారాలు, దుష్టసంప్రదాయాలు కాలగర్భంలో కలిసిపోయాయి.

బానిసలు అధమస్థితిలో నుంచి బయటపడి అధికార పీఠాలను అలంకరించారు. దొంగలు,

దోపిడిదారులు విశ్వసనీయతగలవారిగా, శాంతికాముకులుగా పరివర్తన చెందారు. జీవించే హక్కునే కోల్పోయిన స్త్రీజాతి పురుషుడితో సమానంగా మరికొన్ని హక్కుల్ని సాధించింది.

ఈ ఖుర్ఆను గ్రంథం ఖలీఫా ఉమర్ బిన్ ఖత్తాబ్(ర) చేతుల్లోకి రాగానే ఆయన హృద

అంతర్వీక్ష

యంలో ఆవరించి ఉన్న కారుచీకట్లు తొలగిపోయాయి. నిజమైన ఇస్లామీ చైతన్యస్ఫూర్తి ఆయనకు కలిగింది. ఆయన 'ఫారూఖ్ ఆజమ్' అనే బిరుదుతో అలంకృతులయ్యారు. ఈ ఖుర్ఆను గ్రంథం తన అనుయాయులకు పటిష్టమైన విశ్వాసాన్ని కలిగించింది. వారి హృదయాలు దైవభక్తితో పులకించిపోయాయి. ఆ గ్రంథం ద్వారా వ్యక్తమయ్యే ప్రతి ఆజ్ఞను వారు తు.చ. తప్పకుండా పాటించేవారు. 'ఓ ముస్లిములారా! రుకూ చేసేవారితో కలిసి మీరు కూడా రుకూ చెయ్యండి' అనే ఆజ్ఞ చెవుల్లో పడగానే వారు మసీదుల వైపు పరుగెత్తేవారు. 'వడ్డీని తీసుకోవద్దు, అది నిషిద్ధం' అనే ఆకాశవాణి విన్నంతనే వారి వడ్డీ వ్యాపారాలన్నీ మూతపడ్డాయి. 'మద్యపానం నిషిద్ధం' అనే దైవాజ్ఞ అవతరించగానే సారాయి కుండలన్నీ బద్దలైపోయాయి.

పరలోకం ఉంది. అక్కడ మీరు చేసిన పాప కార్యాలను ప్రశ్నిస్తారు' అనే ఖుర్ఆను ఆయతు

విన్నంతనే పరలోక భయం వారిని పట్టుకుంది. ఈ భయమే వారిని దైవభక్తి పరాయణులుగా, బాధ్యతాయుతమైన వ్యక్తులుగా, సత్యపాలకులుగా తీర్చిదిద్దింది. నేడు ఆ గ్రంథరాజం మనవద్ద కూడా ఉన్నది. కాని, దానిపై మన విశ్వాసం సన్నగిల్లినట్లు కనిపిస్తోంది. కనుకనే దాని ఆజ్ఞలన్నింటినీ మనం పాటించటంలేదు. ఇష్టానుసారం కొన్ని ఆదేశాలను హృదయానికి హత్తుకుంటున్నాం. ఇతర ఆదేశాలన్నింటినీ తృణీకరిస్తున్నాం. ఖుర్ఆను గ్రంథం అవతరించిన మాసం ఇప్పుడు మన జీవితంలోకి ప్రవేశించింది. కనీసం ఇప్పుడైనా మనకు కనువిప్పు కలిగితే గతంలో జరిగిన తప్పిదాలను సరిదిద్దుకోవచ్చు ఆ గ్రంథాన్ని ఈ మాసంలో అత్యధికంగా పారాయణంచేసి, అవగాహన చేసుకుని, దాని ప్రకారం జీవితాన్ని గడిపి అనన్యమైన పుణ్యఫలాలను పొందవచ్చు

- నసీరా బేగం

బ్రోచేవారెవరురా...

ఉదయం నిద్రలేచిన దగ్గర్నుంచీ ఇదే మన వెతుకులాట! ఎవరు మనకు సాయపడతారు, ఎవర్ని మనం ఉపయోగించుకొని లాభం పొందగలం? ఇదే అన్వేషణ!

అవతలివారి నుంచి సాయం పొందటానికి ఎన్ని వేషాలైనా వేస్తాం. ఎన్ని కథలైనా చెబుతాం. అవి అబద్ధాలని మనకు తెలిసినా, అక్షర సత్యాలుగా నమ్మించటానికి అన్ని పాట్లా పడతాం.

ఆధ్యాత్మిక క్రమశిక్షణ చాలా కఠినంగా ఉంటుంది.

అసత్యాన్నీ శిక్షార్హమైన దుష్కర్మగానే భావిస్తారు. ఒక్క అబద్ధం చెప్పినందుకే ధర్మ రాజుకు యమలోక దర్శనం శిక్ష పడిందట. పైగా ఆయన యమధర్మరాజు అంశజుడు. కార

ణజన్ముడు. అయినా అక్కడ ఆయనకు ఎలాంటి మినహాయింపు లభించలేదు.

అసత్యం ఇంతటి శిక్షార్హమైన దోషం కనుకనే హరిశ్చంద్రుడు ఎన్ని కష్టాలు అయినా భరించాడేగానీ, ఒక అబద్ధం కూడా చెప్పలేదు.

మనలో చాలామందికీ, అబద్ధం చెప్పుకుండా రోజూ గడవదు! అవసరం ఉన్నా లేకపోయినా, అనాయాసంగా, వినోదంగా కూడా మనం అనేక అబద్ధాలు చెబుతూ ఉంటాం.

ప్రతి అబద్ధం ఒక మలినం లాంటిది. అది అంతరాలయం మీద పేరుకుంటూ ఉంటుంది. ఎన్ని అబద్ధాలు చెబితే అంత దట్టంగా మకిలి పేరుకుపోతూ అంతర్యామి దర్శనం దుర్లభం చేస్తుంది.

అసలు కొందరు 'అంతర్యామి'ని నమ్మరు. అలాంటిదేమీ లేదనే ధోరణిలో వాదిస్తుంటారు. శాస్త్ర విషయాలు సైతం అభూత కల్పనలని వారి నమ్మకం. భగవంతుడు ఎంత గొప్పవాడంటే ఇలాంటివాళ్లని కూడా భరిస్తుం

టాడు. నూరు తప్పుల శిశుపాలుణ్ణి, హింసాప్రవృత్తిలో అగ్రగణ్యుడు హిరణ్యకశిపుణ్ణి...

అంతర్యామి

మరెందరినో ఆయన సహించాడు. అవిశ్వాసుల పట్ల ఆయన ఉదాసీనంగా ఉంటాడు.

మనిషి మానవ సంబంధాల పట్ల చూపే ఆసక్తి దైవ సంబంధం కోసం చూపదు. కనిపించని దేవుడి గురించి ప్రయాస దేనికి-అనుకొంటాడు.

సాధకులు, భక్తులు అలా కాదు. వారు సత్యస్వరూపుడైన భగవంతుడి ఉనికిని వెతుక్కుంటారు. ఆయన రూపం చూసి పరవశించిపోతారు. అహరహమూ ఆయన ధ్యాసలోనే ఉంటారు. అంతరాలయంలో ఆ దివ్యతేజోమూర్తిని దర్శించగానే పరవశించిపోతారు. చైతన్య మహాప్రభు లాగా పాడుతూ నృత్యం చేస్తారు. ఆ ఆనందం అటువంటిది. అన్నమయ్య, త్యాగయ్యలు అలాంటి ఆనందాన్ని అనుభవించినవారే.

పరమాత్మ తత్వం తెలిశాక, ఆయన అనంత శక్తి అర్థం అయ్యాక, సంసారబంధాలన్నీ బాధాకరంగా వేధిస్తాయి. ఎప్పుడు ఆయన దివ్యసన్ని

ధికి చేరుకొందామా అని భక్తుడు తహతహలాడతాడు. ఆ తహతహతోనే త్యాగరాజస్వామి 'బ్రోచేవారెవరురా నినువినా రఘువరా' అని ఆర్తిగా కీర్తించాడు.

భక్తికి పరాకాష్ఠ ఆర్తి. శ్రీ రామకృష్ణుల శరీరం ఆర్తితో నెగలుచిమ్మేదట. ఇహలోక దృష్టి చాలా స్వల్ప సమయం మాత్రమే ఆయనకు ఉండేదట.

ఇంతటి ఆర్తిపూరిత భక్తి అందరికీ సాధ్యం కాదు. ఎవరి స్థాయిలో వారు భగవంతుడి పట్ల ఆసక్తి, అనురక్తి, ఆత్మీయానుబంధం, చెదరని విశ్వాసం, నిస్వార్థ ప్రేమను సుస్థిరం చేసుకొనేందుకు కృషి చేసి తీరాలి. లేకపోతే, మానవ జన్మ పరమార్థం మనం కోల్పోయినట్లే. గతంలో ఎలా ఉన్నామనే విషయం విస్మరించి, ఈ క్షణం నుంచి ఆ పరమాత్మతో అనుబంధానికి గట్టి కృషి చేద్దాం!

- కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

సర్వ ధర్మ పరాయణం

పరాయణం అంటే సర్వోత్తమమైన ఆశ్రయం, గమ్యం అని అర్థం. ఆయనం అంటే ఆధారం, ఆశ్రయం, నివాసం, ద్వారం అని అర్థాలున్నాయి. పర-ఆయనం అంటే ఉత్కృష్టమైన గమ్యం, ఆశ్రయం! సర్వ ధర్మాలకు పరాయణమై, సర్వ ధర్మ మార్గాల్లో అత్యుత్తమమైన మార్గం అని చెప్పే ధర్మం ఒకటి ఉంది. భారతీయ సనాతన సంప్రదాయంలో ఇది మహాభారతం శాంతిపర్వంలో సుస్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.

మహా భారత యుద్ధం పూర్తయిన తరువాత, ధర్మరాజు పట్టాభిషిక్తుడవుతాడు. ఆయనకు శ్రీకృష్ణుడు ఒక సూచన చేస్తాడు. 'భీష్మ పితామహుడు అంపశయ్య మీద ఉన్నాడు. ఆయన వసిష్ట శిష్యుడు, ధర్మశాస్త్ర విశారదుడు. సర్వ విద్యలకూ ఆయన ఆశ్రయం. రేపు ఉత్తరాయణం రాగానే ప్రాణ త్యాగం చేయాలని ఎదురుచూస్తున్నాడు. ఆయన అస్తమిస్తే, ఆయనతోపాటు ఆయన అపారజ్ఞానమూ నశించిపోతుంది. అందుచేత ఆయనను నువ్వు వెంటనే కలిసి, అడగదలచు కొన్న ధర్మసందేహాలన్నీ అడిగి, అఖిల ధర్మాలు ఆయన నుంచి నేర్చుకో' అని. ధర్మరాజు బంధుమిత్ర పరివార సమే

తంగా తాతగారి దగ్గరకు వెళ్ళి సుదీర్ఘమైన, అత్యద్భుతమైన ధర్మచర్చలు చేస్తాడు. ఈ చర్చల సారాంశంగా భీష్ముడు ధర్మరాజుకు ఒక్క ధర్మం బోధిస్తాడు. అది బాగా లోక ప్రసిద్ధమే అయినా తరచుగా మననం చేసుకోదగిన ధర్మం. 'ధర్మరాజా, ధర్మం అతి సూక్ష్మంగా ఉంటుంది. బహు విధాలుగా ఉంటుంది. దాని సమగ్ర స్వరూపం గ్రహించటం కష్ట సాధ్యం. కానీ 'ధర్మ సర్వస్వ వైజ స్వరూపం' కరతలామలకంగా ఒక్క మాటలో చెబుతాను, విను' అని భీష్ముడు ఈ అతి ముఖ్యమైన ధర్మాన్ని బోధిస్తాడు. ఇతరులు ఏమేమి చేస్తే తన మనసుకు కష్టంగా ఉంటుందో, తాను ఇతరులకు అవి చేయకుండా ఉండటం గొప్ప ధర్మ మార్గాల్లో అన్నిటికన్నా విశిష్టమైంది. ఇది సర్వధర్మాల సంగ్రహ రూపం. సృష్టంగా ఉంది. గ్రహించటం కష్టం కాదు. గుర్తుంచుకోవటమూ కష్టం కాదు. నిజంగా దృఢ సంకల్పం ఉంటే ఇది ఆచరణ యోగ్యం కాదనీ అనలేం. ఇదేం అమిత వ్యయప్రయాసలతో కూడిన బృహత్కార్యమూ, యుద్ధమూ, యజ్ఞమూ, యాగమూ?

ఒక విచిత్రమేమిటంటే ఈ ధర్మం ప్రపంచంలో ఉన్న ప్రధాన మత సంప్రదాయాలు అన్నింటిలోనూ కనిపిస్తుంది. బౌద్ధ, జైన, యూదు, పార్సీ, క్రైస్తవ, మహమ్మదీయ మతాల

మత గ్రంథాలన్నింటిలోనూ ఈ సూత్రం కనిపిస్తుంది. అన్ని మత సంప్రదాయాల్లో దాదాపు ఒకే రూపంలో కనిపించే ఒకే ఒక్క ధర్మసూత్రమూ ఇదే. ఆలోచిస్తే, ఇందులో అంత ఆశ్చర్యపడవలసిందీ లేదేమో! 'ఏ వ్యవస్థలోనూ ఇతరులను నొప్పించటమనేది న్యాయమూ ధర్మమూ కాజాలదు' అన్నాడు సోక్రటీస్. అది సత్యమే కదా?

నువ్వు ఇతరులకు ఏం చేశావో, వాళ్లు నీకు అదే చేస్తారు,

సిద్ధపడు!' అని హెచ్చరిస్తాడు సెనెకా అనే వేదాంతి. 'నీకు అప్రియంగా నువ్వు భావించేదాన్ని, ఇతరుల మీద రుద్దకు' అంటాడు కన్ఫ్యూషియస్ అనే చైనా దేశపు విజ్ఞాని. 'నేను ఎలాంటివాడినో ఇతరులూ సరిగా అలాంటివారే. వాళ్లు ఎలాంటివారో నేనూ సరిగ్గా అలాంటివాడినే' అనే సూత్రం గౌతమ బుద్ధుడి బోధల్లో కనిపిస్తుంది. 'అవతలివాళ్లను నీతో పోల్చుకొని వారూ నీ వంటివారే అని గమనించు. చంపవద్దు, హింసించవద్దు' అంటుంది 'ధమ్మపద' అనే బౌద్ధ మత గ్రంథం. 'ఇతరులు నీకు ఏమి చేయాలని కోరుకొంటావో వాళ్లకు నువ్వు అదే చెయ్యి' అనేది బైబిల్ బోధించే ముఖ్యమైన ధర్మ సూత్రాల్లో ఒకటి. 'నీతోటివాడిని నీలాగే ప్రేమించు!' అని బోధిస్తుంది పాత నిబంధనల పుస్తకం.

స్వర్గానికి వెళ్లేందుకు తేలిక మార్గం ఏదైనా తనకు బోధించమని ఒక శిష్యుడు మహమ్మద్ ప్రవక్తను అడిగితే, 'ఇతరులు నీకు ఏం చేస్తే బాగుంటుందో, అది నువ్వు ఇతరులకు చెయ్యి, వాళ్లు నీకు చేసేవాటిలో నీకు నచ్చనివి నువ్వు వాళ్లకు చెయ్యకు!' అన్నాడట. ఇలా అన్నీ మతాల బోధనల్లోనూ కనిపించే ధర్మసూత్రం కనుక దీన్ని 'సువర్ణ సూత్రం' (గోల్డెన్ రూల్) అన్నారు. 'ఇతరులు నీకేది చేస్తే నీకు బాగుంటుందో, అది వాళ్లకు నువ్వు చేయి' అనేది ఈ

సూత్రం సకారాత్మక రూపం. చెయ్యవలసిన విధిని చెబుతున్నది. ఇది సువర్ణ సూత్రం. భారతంలో చెప్పినట్లు, 'ఇతరులు ఏం చేస్తే నీకు అప్రియంగా ఉంటుందో, అది వాళ్లపట్ల నువ్వు చెయ్యకు' అనేది నకారాత్మక రూపం. చేయకూడని పనిని నిషేధరూపంలో చెబుతుంది. దీన్ని 'రజత సూత్రం' (సిల్వర్ రూల్) అనటం కద్దు. ఈ సువర్ణ సూత్రంతో విభేదించే ప్రముఖులూ ఉన్నారు. జార్జి బెర్నార్డ్ షౌ ఇలా చమత్కరిస్తాడు- 'ఇతరులు నీకేం చేస్తే నీకు బాగుంటుందో, అది నువ్వు వాళ్లకు చెయ్యటం ఎప్పుడూ వివేకవంతమైన మార్గం కాదు సుమా! నీకు నచ్చింది వాళ్లకు నచ్చాలని ఎక్కడుంది?'

'నిరాశావాదులు, పిడివాదులు తమకున్న విలువలు, నమ్మకాలతో ఈ సూత్రాన్ని పాటించకపోతేనే ఇతరులకు మేలు. అందుకే ఈ సువర్ణ, రజత సూత్రాలకు తోడుగా ప్లాటినం సూత్రం అన్న పేరుతో ఒక కొనసాగింపు ఉంది.

'నీకేది బాగుంటుందో అది ఇతరులకు చేయడం కాదు. వాళ్లకేది బాగుంటుందో చక్కగా ఆలోచించి, అది వాళ్లకు చేయి!'

- మల్లాది హనుమంతరావు

తొలి ఏకాదశి

ఏకాదశి ఒక పుణ్య తిథిగా, పవిత్రమైన రోజుగా ప్రసిద్ధం. కుల, వర్గ భేదాలకు అతీతంగా పండుగరోజున భగవంతుడి ద్యానంలో ఉపవసించటం అనూచానంగా వస్తున్న గొప్ప ఆచారం. శరీరాన్ని, మనసును శుభ్రం చేసుకోవటానికి అనువైన సమయం. ఏకాదశి మహాత్మ్యం గురించిన అనేక పౌరాణిక గాథలు ఈ వ్రతం ఇహపరాల నడుమ సేతుబంధనం లాంటిదని తెలియజెబుతున్నాయి. ఆషాఢ మాసంలో వచ్చే ప్రథమ ఏకాదశి 'సర్వేశాంశయనైక' ఏకాదశి అని, ఆరోజు నుంచి చాతుర్మాస్య వ్రతం మొదలవుతుంది కాబట్టి ప్రధాన మైందని చెబుతారు. త్రిపుష్కరయోగం, గోపద్యువ్రతం తొలి ఏకాదశినాడే ఆరంభం కావటం మరో విశేషం.

భాగవత పురాణంలో ఏకాదశి మహాత్మ్యాన్ని వివరించే

కథ ఉంది. అంబరీష మహారాజు పరమ విష్ణుభక్తుడు. ఏకాదశి వ్రతం పాటించటంలో నిష్ఠాగరిష్టుడు. ఒకరోజు దుర్వాస మహాముని అంబరీష రాజ్యానికి వచ్చాడు. ఆరోజు ఏకాదశి కావడంతోపాటు ద్వాదశినాడు అక్కడే ఆతిథ్యం స్వీకరించటానికి ముని సిద్ధం కావటం, అంబరీషుడికి ఎంతో ఆనందం కలిగించింది. ద్వాదశి ఘడియ రాగానే ఏకాదశి ఉపవాస దీక్ష విరమించటం అంబరీషుడికి అలవాటు. కాని, ఉదయం స్నానానికి వెళ్లిన దుర్వాసుడు ఎంతకూ రాలేదు. అంబరీషుడికి ధర్మసంకటం కలిగింది. ఏం చెయ్యాలో తోచని పరిస్థితిలో, ఆ రాజుకు శాస్త్రజ్ఞులు ఒక సలహా ఇచ్చారు. ద్వాదశి ఘడియ మించి పోతే ఏకాదశి వ్రతఫలం దక్కకుండా పోతుంది. అందు వల్ల తులసి తీర్థం సేవించి, అతిథి రాకకోసం ఎదురుచూడటం సమంజసమని నచ్చజెప్పారు. అంబరీషుడు అలాగే చేశాడు. అదే సమయానికి రాజ ప్రాసాదంలో అడుగు పెట్టిన దుర్వాసుడికి, అతడు ద్వాదశి

పౌరాయణం చేయటం కంటపడింది. ముని కోపం కోడే నాగులా లేచింది. ఆగ్రహోదగ్రుడై 'కృత్య' అనే మహాశక్తిని సృష్టించి రాజుపైన ప్రయోగించాడు.

అంబరీషుడు అప్పుడు మహావిష్ణువును ధ్యానిస్తున్నాడు. ఆ రాజు తప్పేమీలేదని ఎందరు నచ్చజెప్పినా దుర్వాసుడు

వినిపించుకోలేదు. విష్ణుమూర్తి తన భక్తుణ్ణి రక్షించటానికి సుదర్శన చక్రం ప్రయోగించాడు. అది మహాకృత్యను మట్టుపెట్టి, నిప్పులు చెరుగుతూ దురంహకారి దుర్వాసుడి వెంటపడింది. మహర్షి ప్రాణభయంతో త్రిమూర్తులను ఆశ్రయించాడు. బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులు ఎవరూ అభయం ఇవ్వలేదు. సుదర్శన చక్రాన్ని శాంతింపజేయగలవాడు అంబరీషుడేనని వారు తేల్చిచెప్పారు. దుర్వాసుడి ఆర్తనాదం ఆలకించిన అంబరీషుడు కళ్లు తెరిచాడు. మహర్షిని మట్టుపెట్టడానికి సిద్ధంగా ఉన్న సుదర్శన చక్రానికి నమస్కరించి అతణ్ణి రక్షించమని ప్రార్థించాడు. దుర్వాసుడు ఊపిరి పీల్చుకున్నాడు. భగవద్భక్తికి మించిన తపోశక్తి ఏదీ లేదని ఆయనకు అవగతమైంది.

ఒక నెలలో రెండు ఏకాదశులు రావడమేమిటి, ఏకాదశినాడు ఉపవాసం చేయటం ఎందుకన్న ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పుకోవాలి. ఏకాదశి ఉపవాసం కేవలం ఒక ఆచారం కాదు. ఆధ్యాత్మిక శిఖరం అందుకోవడానికి అది

ఒక సాధనం. శుక్లపక్షంలో వచ్చే ఏకాదశిని శుక్లఏకాదశి అని, కృష్ణపక్షంలో వచ్చే ఏకాదశిని కృష్ణ ఏకాదశి అని అంటారు. పక్షంలో పదకొండోరోజు అయిన ఏకాదశి తిథికి ఒక ప్రత్యేకత ఉన్నది. పదకొండు సంఖ్యాపరంగా అయిదు కర్మేంద్రియాలు, అయిదు జ్ఞానేంద్రియాలు, మనసు అనే మానవ ఇంద్రియాలకు సంకేతం. మనసును ఆరో ఇంద్రియంగా చెప్పుకోవచ్చు. ఆరోజు ఉపవసించటం అంటే ఈ పదకొండు ఇంద్రియాలను పరమాత్మధ్యానోన్ముఖం చేయటమే! యోగశాస్త్రం ప్రకారం శుక్ల ఏకాదశినాడు తన స్వస్థానమైన ఆజ్ఞాచక్రంలో (భూమధ్యం) చేరి మనసు భగవత్ పరంగా ఏకాగ్రం అవుతుంది. కృష్ణ ఏకాదశినాడు అనాహత చక్రం (హృదయం)లో విశ్రమిస్తుంది.

ఏకాదశి ఉపవాసం మనోనిగ్రహాన్ని మరింత బలోపేతం చేస్తుందనటంలో సందేహం లేదు.

— ఉప్పు రాఘవేంద్రరావు

ఇదే సృష్టి చాలన

భగవంతుడి మీద చాలామందికి కోపం. లీల పేరుతో మానవుల్ని అనేక కష్టాల పాలుచేస్తున్నాడని. ఈ లీల, ఈ క్రీడ... మైదానంలో అందరూ ఆనందించే ఆటలా లేదు. చిన్న పిల్లలు ఓ పురుగును చేతిలోకి తీసుకుని దాదాపు అది చచ్చేంతవరకు వేళ్లతో నలిపి, మళ్ళీ దాన్ని నేలమీద వదిలి, అది అతికష్టం మీద అటూ ఇటూ పొర్లి, కోలుకుని, శక్తి పుంజుకొని మాయాలుగా కదిలేసరికి మళ్ళీ చేతిలోకి తీసుకుని, నలిపి, వదిలి, మళ్ళీ... మళ్ళీ మళ్ళీ... మళ్ళీ మళ్ళీ మళ్ళీ... ఇదీ తంతు. అవును. అచ్చు రాక్షస క్రీడలా. దేవుడి లీల ఇలా ఉందని అధిక శాతం మానవుల భ్రమ.

నిజమే. అలాగే ఉంటుంది. అంత భయంకరంగానూ ఉంటుంది... అనుభవించేవారికి, చూసే ఆత్మీయులకు. కానీ... దేవుడంత క్రూరుడా? ప్రాణికోటి రక్షణకు కంకణం కట్టుకున్న ఆ కరుణామయుడు ఆర్తత్రాణ పరా

యణతే కర్తవ్యంగా స్వీకరించిన ఆ దయాసాగరుడు తన బిడ్డలను తానే హింసిస్తాడా?

తల్లి బిడ్డలను దండిస్తుంది. కోపం ఎక్కువైతే ఓ పూట అన్నం కూడా పెట్టకుండా శిక్షిస్తుంది. ఎందుకు? ఓ బిడ్డను తల్లికంటే అధికంగా ఎవరైనా ప్రేమించగలరా, క్షమించగలరా? ఆ ఆగ్రహం వెనక ఆవేదనను, పిల్లల శ్రేయం పట్ల, నేర్పించాల్సిన బాధ్యత పట్ల ఆందోళనను మనం గ్రహించాలి. ప్రేమ గలవారి విషయంలో శిక్ష ఎప్పుడూ శిక్షణకు ప్రత్యామ్నాయమే. ఔషధం ఒక్కోసారి పంచదార పూతతో తినిపించాల్సి వస్తుంది. ఒక్కోసారి చేదు పూతతో... వ్యాధిని బట్టి. తప్పుదు.

భగవంతుడు ఏ ఒక్కరికో తల్లి కాదు. ఏ ఇద్దరికో తండ్రి కాదు. సకల చరాచర సృష్టికి మూల హేతువు. ధాతువు. ఆత్మబంధువు. పిత. పాలన పోషణకర్త. సంహారకర్త కూడా. ఎంత నిర్వహించాలి! ఎన్ని నిభాయించాలి! ఊహకైనా అందుతుందా? నియమ నిష్ఠలు, సమదృష్టి, సమ సవరణలు, క్షేమం, నిష్కలపాతం. అయినా నేరానికి తగిన శిక్ష, శిక్షణ. ఒక తల్లికి బిడ్డను ప్రేమించటం ఎంత ఆనందదాయకమో, బిడ్డను శిక్షించవ

లసి రావటం అంతకు వేయి రెట్లు ఆవేదనాకారకం. పరమ దయాశుభైన పరమాత్ముడు తన బిడ్డల్ని శిక్షిస్తున్నాడంటే (అలా మనం భ్రమపడుతున్నామంటే) అది ఆయనకెంత వేదన కలిగించాలి! బహుశా మనం అనుభ

వించే శిక్ష ఆయనకూ మరెంతో శిక్ష అయి ఉండాలి. నిజానికి మన బాధలు, కష్టాలు, కన్నీళ్లు ఆయన విధించే శిక్షలు కాదు. శిక్షణలు. మనకు మనం విధించుకున్న శిక్షలు. సంచిత, ప్రారబ్ధ, ఆగామి కర్మల నిష్ఠుర ఫలాలు. మళ్ళీ అదంతా మరో పెద్ద వ్యవస్థ. అవస్థ.

ఒక కుటుంబం అస్తవ్యస్తం కాకుండా విశృంఖలత్వాన్ని అలవరచుకోకుండా కుటుంబ పెద్దల అదుపాజ్ఞల్లో మెలగుతూ, తప్పులు సరిదిద్దుకుంటూ, తన, తన కుటుంబ గౌరవాన్ని నిలబెట్టుకుంటూ సమరసంగా, సంప్రదాయబద్ధంగా జీవించాలంటే ఆ కుటుంబ పెద్ద అన్నీ నిభాయించవలసిన అవసరం ఉంది. చిన్నా పెద్దల తారతమ్యాలు, తప్పుపుల పరిగణన, శిక్షలు, తగిన శిక్షణలు, అవసరాలు, ఆదరణ, ఆత్మీయత, సంక్షేమం. అన్నీ... అన్నీ నిర్వహించవలసిన అవసరం ఉంది. పంచవలసిన అవసరం ఉంది. ఈ సంప్రదాయం, ఇదే సంప్రదాయం అంటులేని విశ్వ కుటుంబాన్ని నిభాయించటంలో భగవంతుడి విషయంలో కారిత్యమో, కర్మశత్యమో అవుతుందా?

ఆయన పరమ దయామయుడు కాబట్టే మన కర్మ

ఫలాలను మన శక్తిస్థోమతలను బట్టి మార్చి మార్చి ఏమార్చి, మనకు అనుకూలంగా కూర్చి అందజేస్తున్నాడు. కొండలుగా పేరుకుపోయిన మన దుష్కర్మల ఫలితాలను ఉపాయంగా రయం చేస్తున్నాడు. ఎంత దయ!

ఒక వ్యక్తి ఒక తప్పు చేసినప్పుడు సమాజానికే అది తలనొప్పి అవుతుంది. ఒక వ్యక్తి దురాగతాలను క్షమాదృష్టితో సమాజం తలనొప్పికి అనుమతించటం కంటే, చేయని తప్పునకు బాధపడే సమాజ శ్రేయం దృష్ట్యా తప్పుచేసిన వ్యక్తిని శిక్షించటమే న్యాయం. సర్వ శ్రేయోదాయకం. అయినా నేరం ఎప్పుడూ శిక్షార్హమే. మన నేరాన్ని, పాపాన్ని మనం ఎప్పుడూ అంగీకరించలేం. మనకు మనం శిక్ష విధించుకోవటమూ అసంభవమే. ఈ పాపభారం నుంచి, అపరాధ భావం నుంచి మనను విముక్తులను చేసే అత్యంత క్లిష్టతరమైన బాధ్యతను ఆయన దయతో స్వీకరించాడు. కఠినమే అయినా నియమ పాలన, నిష్ఠుర నియంత్రణ సార్వత్రిక, సార్వజనిక, శాశ్వత శ్రేయోపాలనకే. ధర్మ చాలనకే. స్థాపనకే.

- చక్కిలం విజయలక్ష్మి

విధి విజేతలు

మనిషి ప్రయత్నిస్తే సాధించలేనిది ఏదీ లేదు. చెక్కు చెదరని సంకల్పం ఏదైనా సాధిస్తుంది. అపజయాలకు నీరు కారిపోకుండా, అంతిమ విజయం సాధించగలనన్న గట్టి నమ్మకం చాలు. అన్ని వైఫల్యాలు దాటి విజయశిఖరం చేరవచ్చు.

జీవితంలో అన్ని అవరోధాలను సంకల్పశక్తి అధిగమిస్తుంది. జీవనమార్గం అంతా గులా బీలు పరచుకోవు. విజయానికిగల మార్గంలో ముళ్లు, రాళ్లు నిండి ఉంటాయి.

మహనీయుల జీవితాలు కష్టాలమయం, వారి జీవితాలను పరిశీలిస్తే మనకు ఎక్కడా లేని ధైర్యం, నమ్మకం కలుగుతాయి.

1831లో అబ్రహం లింకన్ వ్యాపారంలో

విఫలమయ్యారు. 1832లో పార్లమెంటు ఎన్నికల్లో ఓడిపోయారు. 1833లో మళ్ళీ వ్యాపారంలో నష్టపోయాడు. 1838లో స్పీకర్ పదవికి జరిగిన పోటీలో ఓడిపోయాడు. 1842లో కాంగ్రెస్ కు జరిగిన ఎన్నికల్లో ఘోర పరాజయం పాలయ్యాడు. అప్పుడు లింకన్ తన మార్గాన్ని మార్చుకుని లాయర్ గా ప్రాక్టీసు ప్రారంభించాడు. అదృష్టదేవత వరించింది. తరవాత ఆయన అమెరికా అధ్యక్షుడయ్యాడు.

లూయీ బ్రెయిలీ గుడ్డివాడు. మూడో ఏట ఒక ప్రమాదంలో చూపు కోల్పోయాడు. పదో ఏట అంధుల పాఠశాలలో చేరాడు. అపార ఉత్సాహం, మొక్కువోని ప్రయత్నంతో అతను మోర్స్ కోడ్ ఆధారంగా బ్రెయిలీ విధానాన్ని కనుగొన్నాడు. అంధులకు వెలుగులు పంచాడు.

ప్రపంచ విఖ్యాతి చెందిన సంగీత కళాకారుడు బీథోవెన్ 30 ఏళ్ళ వయసుకు ముందే వినికిడి శక్తి కోల్పోయాడు. అయినప్పటికీ

సంగీత ప్రపంచంలో అత్యున్నత శిఖరం చేరాడు. 'ఈ అసాధారణమైన వరం భగవంతుడు నాకు ప్రసాదించాడు. 40 సంవత్సరాల పాటు రోజుకు ఎనిమిది గంటలు సాధన చేస్తే ఎవరైనా నాలాగా కీర్తి సాధించగలరు' అని ఆయన చెప్పేవాడు.

శరీర లోపం కలిగిన చార్లెస్ డార్విన్ డిగ్రీ చదువుతున్నప్పుడు మతం అధ్యయన అంశంగా తీసుకున్నాడు. చర్చిలో మతాధిపతిగా పనిచేశాడు. అలాగే ఉండుంటే ప్రపంచానికి ఆయన ఎవరో తెలిసేది కాదు. తన మార్గం మార్చుకొని జీవశాస్త్రం అధ్యయనం చేయసాగాడు. తరవాత అతను జీవపరిణామం కనుగొని చరిత్ర కాంతి పుటల్ని అలంకరించాడు.

శ్రీనివాస రామానుజన్ ఇంటర్మీడియట్

అంతర్జ్యోతి

తప్పాడు. మద్రాస్ పోర్ట్ ట్రస్టులో గుమస్తాగా 24 రూపాయల జీతంతో పనిచేశాడు. గణితశాస్త్రంలో ఆయనకు గల ఉత్సాహం, ఆసక్తితో కేంబ్రిడ్జ్ యూనివర్సిటీ ప్రొఫెసర్ హార్డీ దృష్టిని ఆకర్షించాడు. రామానుజన్ లోని అమేయ ప్రజ్ఞను ఆయన గుర్తించారు. ప్రపంచం ఆయన్ని వేనోళ్ల పొగిడింది.

హెలెన్ కెల్లర్ 20 ఏళ్ల ప్రాయంలో తీవ్రమైన అస్వస్థతకు గురిఅయింది. ఆమె చూపు, వినికిడి శక్తి, మాట కోల్పోయింది. ఎవరైనా ఆ స్థితిలో ఉంటే ఆత్మహత్య చేసుకునేవారు. కాని ఆమె ఆశతో జీవించింది.

ప్రపంచ ఖ్యాతి చెందింది. అంధులకు ఆదర్శ దీప్తిశిఖగా వెలిగింది.

వ్యాసుడు, యాజ్ఞవల్క్యుడు, బుద్ధుడు, రామ

కృష్ణ పరమహంస, వివేకానంద, రమణ మహర్షి, శ్రీఅరవిందులు అతిసామాన్య, నిరాడంబర జీవితం గడిపారు. వారు ఐశ్వర్యాన్ని పరిత్యజించి ఏ పదవీ ఆశించకుండా ఆత్మకు సంబంధించిన శాస్త్రంలో అత్యున్నత పరిశోధనలు జరిపి, నిజమైన ఆనంద రహస్యం తెలుసుకున్నారు. జీవితానికి పరమార్థం, మృత్యువు మార్గాన్ని గ్రహించారు.

వ్యక్తిగత జీవితంలో ఎదురయ్యే ఒడుదొడుకుల్ని అధిగమిస్తూ విధి వక్రించినా, ధైర్యం కోల్పోకుండా ఎన్నో సాధించి మానవాళికి వెలుగులు పంచినవారంతా ప్రాతఃస్మరణీయులు! తిరుగులేని వజ్రసంకల్పంతో ప్రపంచ భవితవ్యాన్ని తీర్చిదిద్దడానికి నూతన మార్గాలు ఆవిష్కరించిన ఆధునిక క్రాంతి దర్శకులంతా చిరస్మరణీయులు!!

- కె.యజ్ఞన్న

భావోద్వేగాలు

నరేంద్ర మోడీ విజయం సాధించగానే మొదట చేసిన పని ఏమిటి? తన తల్లి వద్దకు వెళ్లి పాదాభివందనం గావించడం!

పార్లమెంటులో ప్రవేశించే ముందు ఆ భవనం మెట్లకు ప్రణమిల్లారు. పార్లమెంటరీ పార్టీ నేతగా మోడీ ఎన్నికైన సందర్భంలో అద్వానీ ప్రసంగిస్తూ 'చరిత్రలో మరచిపోలేని క్షణాలను కళ్లారా చూసే భాగ్యాన్ని కలగజేసిన మోడీకి కృతజ్ఞతలు' అన్నారు. మోడీ ప్రసంగిస్తూ 'ఇకపై అద్వానీ ఆ మాట అనవద్దని ప్రార్థిస్తున్నా...' అని కాసేపు మౌనంగా రోదించారు. ఆయన కంఠం కాసేపు ముగిసిపోయింది. ఆ తరువాత గద్గద స్వరంతో 'అమ్మకు నేవ చేయడం ఉపకారం కాదు. భారతదేశం లాగానే, నా రాజకీయ పక్షమూ నా

మాతృమూర్తే! కుమారుడు తల్లికి చేసేది ఉపకారం కాదు; నేవ మాత్రమే!' అన్నారు.

ఆ క్షణాల్లో ఆ సభలో ఉన్నవారే కాదు, దూర దర్శనాల ద్వారా ఆ దృశ్యాన్ని వీక్షిస్తున్న ఎన్నో లక్షలమంది భావోద్వేగానికి గురయ్యారు. ఇందరి హృదయాలను కదిలించిన ఆ దృశ్యం మర్మం ఏమిటి? స్వసుఖాలను వీడి, కుటుంబాన్ని వదిలి, అనుక్షణమూ దేశమాత నేవే జీవితద్యేయంగా పనిచేసే వ్యక్తి, దేశాధినేత అయితే, అతడి భావాలెలా ఉంటాయో ప్రజలు ప్రత్యక్షంగా వీక్షించారు. తల్లికి నేవ చేయడమే బిడ్డ కర్తవ్యం అని ఆ సందర్భంలో నరేంద్ర మోడీ తన హృదయావిప్పురణ గావించడం, భావోద్వేగానికి లోనుగావడం ఒక చారిత్రక ఘట్టంగా నిలిచిపోతుంది. ఆయన పార్లమెంటు భవన సోపానాలను ముద్దుపెట్టుకోవడం చూసినప్పుడు ఎందరికో స్మృతిపథంలో స్వామి వివేకానంద మెరిశారు. విదేశాల్లో వివేకానందులు విజయయాత్ర చేసి తిరిగి మనదేశానికి

వచ్చి నేలపై కాలుమోపారు. మరుక్షణమే మాతృ భూమి ధూళిలో పొర్లాడుతూ, నేలను చుంబించారు. భక్తితో భరతమాతకు నమస్కరించారు. ఆ దృశ్యాన్ని చూసిన నాటి ప్రజలందరూ భావోద్వేగంతో తలమునకలయ్యారు.

ఉత్తమ ఆదర్శాలను ఆచరణలో పెట్టేవారిని చూసినప్పుడు సహృదయులందరూ కరిగిపోతారు. ఆదర్శ వ్యక్తుల భావోద్వేగ సరళిని వీక్షించేవారు తమ జీవితం ధన్యం అని భావించడంలో ఆశ్చర్యం లేదు. ఆదర్శాల కోసం భావోద్వేగాలకు లోనయ్యే మహాపురుషుల ప్రవర్తనలు సమాజంలో నైతిక విలువలను తీర్చిదిద్దుతాయి. అలాంటి భావోద్వేగ పరంపరలు మనకు మహా తిహాసాల ప్రసాదాలు! ఈ వారసత్వ పరంపర రామాయణం నుంచే మనకు లభించింది.

దశరథుడు 'శ్రీరామా, నువ్వు రాజ్యాన్ని త్యజించి అరణ్యాలకు పో!' అని ఆదేశించలేదు. ఎవరో పరిచారిక వచ్చి కైకా దశరథుల సంభా

షణను చెప్పిన వెంటనే రాముడు అరణ్యవాసానికి సిద్ధపడ్డాడు. 'మీ నాన్నగారు నిన్ను పిలిచి చెప్పలేదుగదా! నువ్వెందుకు అప్పుడే అరణ్యానికి బయలుదేరడం?' అన్నారు పరిజనులు. అప్పుడు రాముడు 'నాన్న చెబితే ఒకటి, అమ్మ చెబితే ఒకటినా? తల్లి కోరిక తీర్చడం బిడ్డ

విధి!' అన్నాడు. రాముడు అయోధ్యను వీడి వెళుతూ ఉంటే ప్రజలు దుఃఖసముద్రంలో మునిగిపోయారు. రాముడు మాత్రం చలించలేదు! రావణాసురుణ్ణి వధించి సీతాసమేతుడై అయోధ్యకు తిరిగి వెళ్లే సమయంలో రాముడు చెప్పిన మాటలు నేటికీ మన హృదయాలను చలంపజేస్తాయి. లక్ష్మణుడు 'అన్నయ్యా! ఈ లంకా నగరం మహావైభవోపేతంగా ఉంది. సర్వసంపదలూ సమృద్ధిగా ఉన్నాయి. మనం ఇక్కడే ఉండిపోవచ్చు గదా!' అన్నాడు. అప్పుడు శ్రీరాముడు ఇలా చెప్పాడు.

'తప్పు తమ్ముడూ! అలా అనకూడదు. ఈ లంకా నగరం స్వర్గమయం అయితే కావచ్చు నాకు మాత్రం సంతోషప్రదం కాదు. ఎందుకంటే, మాతృమూర్తి, మాతృదేశమూ స్వర్గం కంటే మించినవి!'

ఈ శ్రీరామ ప్రబోధమే మన దేశభక్తులకు కరదీపిక. ఆ రామాయణమే వివేకానందులు భారత

భూమిని ముద్దాడేటట్లు చేసింది. ఆ రామాయణమే మోడీ పార్లమెంటును భావోద్వేగంతో మంత్రముగ్ధులయ్యేట్లు గావించింది. ఇద్దరి పేర్లూ నరేంద్రులు కావడం కాకతాళీయమే! మొదటి స్వాతంత్ర్య దినోత్సవ సమయంలో ఆకాశంలో రెపరెపలాడే త్రివర్ణ పతాకాన్ని చూసినప్పుడు ఆనాటి పోరాట వీరులు, త్యాగధనులు పొందిన ఆనందం అర్థవాన్ని మించి ఉండి ఉంటుంది. వారి భావోద్వేగాలను వర్ణించడానికి మాటలు చాలవు. అలాంటి భావోద్వేగాన్నే పొందిన నరేంద్ర మోడీ, ప్రసంగం మధ్యలో మాటలకం దని భావాన్ని మౌనంతో ప్రదర్శించారు.

ఈ భావోద్వేగాల వల్ల మనం నేర్చుకోగలిగినదేమిటి? ఉత్తముల భావోద్వేగాలు సమాజాన్ని నిరంతర కృషి దిశగా, నీతిమార్గంవైపు పయనింపజేస్తాయి!

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

విధేయతా మార్గం

ఇస్లాం స్తరైన విశ్వాసం, ఆచరణ ప్రమాణాల ఆధారంగా నెలకొన్నది. అది లక్ష్యాలకు, సాధనాలకు సమ ప్రాముఖ్యమిస్తుంది. 'ఎవరైతే విశ్వసించి మంచి పనులు చేస్తారో వారే స్వర్గంలో ప్రవేశిస్తారు' అని పవిత్ర ఖురాన్ చెబుతోంది. విశ్వాసం కలిగి ఉండి, చెడుగా ప్రవర్తించేవారికి ఇస్లాములో స్థానం లేదు. ఇహ లోకంలో చేసే ఏ పాపకార్యాలకూ నిప్పుతి లేదన్నది స్పష్టం. తగిన శాస్త్ర తప్పుక అనుభవించాల్సి ఉంటుంది.

అల్లా అమిత కరుణామయుడు, అపార కృపాశీలుడు. అల్లా దయకు, క్షమాపణకు పాత్రలు కాని వారు నాలుగు రకాల మనుషులు. 'తాగుబోతులు, తల్లిదండ్రులకు అవిధేయులు, దగ్గరి బంధుజనం నుంచి తమకు తాము దూరంగా ఉండేవారు, తోటి సోదరీసోదర వర్గం పట్ల మనసులో చెడు ఆలోచనలు నింపుకొని సంబంధాలు తెంచుకొనేవారు' అని దివ్య ఖురాన్ మానవాళిని హెచ్చరిస్తోంది.

మద్యానికి బానిసలైనవారు సమాజంలో గౌరవాభిమానాలు కోల్పోయి ఆర్థికంగా చితికి నైతికతను వీడి

సర్వరోగాల పాలవుతారు. కుటుంబంలో భీష్మరాలను లెక్కచేయక సాంఘికంగా దిగజారి అమానవీయ సంఘటనలకు కారణమవుతారు. అటువంటి మద్య పాన దురలవాటును ఇస్లాం తీవ్రంగా వ్యతిరేకిస్తుంది.

జన్మనిచ్చిన తల్లిదండ్రులు లోకంలో జీవించే విధానాన్ని బోధించే వేల్పులు. తమ జీవితాలను బిడ్డలకోసం అంకితం చేసి, వారి బాగోగులకై ఎంతటి త్యాగానికైనా సిద్ధపడే జననీజనకులు-ప్రతిఒక్కరికీ ఆరాధనీయులు! తల్లిదండ్రులను చులకన చేసి మాట్లాడి, ఈసడించి, వారిని నిర్లక్ష్యంగా వదిలివేసేవారు- అల్లా దయకు అనర్హులు! బాధ్యతలు విస్మరించిన వీరు ఎన్నటికీ అల్లా అనుగ్రహాన్ని పొందలేరు. తల్లిదండ్రులను సేవించుకోవటం పరమధర్మం.

సంఘజీవి అయిన మానవుడు ఒంటరిగా అడవుల్లోనో, సముద్రతీరాల్లోనో, కొండల్లోనో బతకడం అసాధ్యం. పుట్టుకతోనే చుట్టూ అల్లుకున్న బంధులతో, ఆత్మీయుల్ని కూడగట్టుకొని సంతోష సమయాల్లో ఆనందిస్తూ దుఃఖ సమయాల్లో ఒకరినొకరు ఓదార్చుకుంటూ ఎల్లప్పుడూ అందరికీ సహకరిస్తూ జీవించాలని ఇస్లాం ప్రబోధిస్తోంది. కలహాలు పెంచుకొని కోపాగ్నితో రగిలిపోతూ మానవ

సంబంధాలను తెంచుకొనే విధానాలను పవిత్ర ఖురాన్ ఆమోదించదు. అటువంటివారు అల్లా దయకు అనర్హులని చెబుతోంది. సత్యాన్ని గ్రహించి, పగ ప్రతీకారాలను చల్లార్చుకొని మానవులు శాంతియుత సహజీవనం సాగించాలి.

అంతర్జ్యోతి

స్నేహభావంతో ఉన్నట్లు నటిస్తూ, గుండెలోతుల్లో ఎదుటివారి పట్ల చెడు ఆలోచన చేస్తూ, అంతరంగి కంగా క్రూరమైన భావాలు కలిగినవారు అత్యంత ప్రమాదకారులు. సమయం ఆసన్నమైనప్పుడు వారి అసలు రంగు, రూపు బహిర్గతపరచి నష్టపరచేవారు కుటిల మనస్కులు. వారు అనూహ్యంగా సమీపబంధువులను సైతం బాధిస్తారు. అలాంటివాళ్లు సైతానుకు అమిత ఇష్టులు.

సమస్తం ఎరుకగలవాని ముందు ఏ కపట ముసుగులూ పనిచేయవు. విశ్వమంతటా వ్యాపించిన సృష్టికర్త దయాదాక్షిణ్యాలను పొందడానికి అత్యుత్తమ గుణాలతో జీవనప్రమాణాలు కలిగి ఉండాలి. ఆరాధ్యుడు పరమోత్తముడైన అల్లాపై విశ్వాసం ఉంచి ఆఖరి ప్రవక్త మొహమ్మద్ (స.అ.వ.) చూపిన విధేయతామార్గాన్ని అనుసరించడమే సకల జనులకు శ్రేయోదాయకమని దివ్య ఖురాన్ బోధిస్తోంది. పరిపూర్ణ శాంతితో జీవిస్తే, అనంతమైన ఆనందం సిద్ధిస్తుంది.

- షేక్ బషీరున్నీసా బేగం

సద్గురు స్మరణం

బ్రహ్మనంద స్వరూపుడు, జ్ఞాన స్వరూపుడు, శాశ్వతుడు, త్రిగుణాతీతుడైన సద్గురువు అను గ్రహం అవసరంలేని మానవుడు ఈ నేలపై లేడు. గురుతత్వ సారమంతా స్కాంధ పురాణంలో పార్వతీ పరమేశ్వరుల సంవాద రూపంలో 351 శ్లోకాల్లో నిక్షిప్తమై ఉంది. 'గు' కార 'రు'కారాలకు బుధులు పలు అర్థాలు చెబు తున్నారు. 'గు'కారం గుణాతీతం, 'రు'కారం రూపాతీతం. అంటే, గురువు నిర్గుణ పరబ్రహ్మతో 'సమానుడు'. 'త్రిమూర్తులకన్నా అతీతుడు గురువు' అని ఉపనిషత్కథనం.

'బ్రహ్మజ్ఞాని' అయిన వ్యాసుడు మనకు ఆది గురువు. పుణ్య భారతావనిలో జన్మించి మనకు అనేక గ్రంథాల్లో గురుబోధ చేసి ఉండటం-

భారతీయుల సుకృతం! అందుకే, వ్యాసజయంతి గురుపూర్ణిమగా వినుతికెక్కింది. అర్జునుడికి గీతాబోధ చేసి కృష్ణపరమాత్మ 'కృష్ణం వందే జగద్గురుమ్' అని ప్రశంసలందుకున్నాడు. శివుడు కోపిస్తే గురువు మనను రక్షిస్తాడు. గురువే కోపిస్తే- లోకంలో కాపాడేవారే లేరు. గురుపాదం పూజకు కారణం. గురువాక్యం మంత్రానికి ఆద్యం. గురుకృపే మోక్షం.

గురూపదేశం కాని ఏ విద్య అయినా మంత్రమైనా నిష్ప్రయోజనం. గురుశిష్యుల లక్షణాల గురించి సంత కబీర్ దాస్ ఇలా చెప్పాడు. 'గురువు అడగక పోయినా శిష్యుడు తన సర్వస్వాన్ని గురుచరణాలవద్ద అర్పించడానికి సిద్ధమవ్వాలి. అలాగే శిష్యుడు ఏమిచ్చినా గురువు స్వీకరించకూడదు. పవిత్రాత్మ'గల గురుదేవుడు ఉన్నచోట సర్వదేవతలూ సంచరిస్తుంటారట. గురుకృపవల్ల శిష్యుడికి అష్టసిద్ధులు, నవనిధులు సంప్రాప్తిస్తాయి. మనిషిని మనీషిగా తీర్చిదిద్దేది

గురువే. జ్ఞానాల్లోకెల్లా ఉత్తమజ్ఞానం- ఆత్మజ్ఞానం. దాన్ని ప్రసాదించే గురువే సద్గురువు.

భారతీయ సంస్కృతిలో పురోహితులను, ఆచార్యులను గురువులని సంబోధించేవారు. మార్కండేయ పురాణంలోని తాంత్రిక పరంపరలో పరమ శివుణ్ణి ఆదిగురువుగా అభివర్ణించారు. ప్రపంచంలో అనేక రకాలైన విద్యలున్నాయి. ఎవరు ఏ విద్య నేర్చినా, ఆయన 'గురు' సంబోధనతో వందనీయుడే! 'నా ఆత్మే నాకు గురువు. భూదేవి నుంచి సహనాన్ని, నీటి నుంచి పారిశుద్ధ్య గుణాన్ని, గాలి నుంచి నిస్సంగత్వాన్ని ఇలా మొత్తం 24మంది గురువుల నుంచి జ్ఞాన సముపార్జన చేశాను' అని శ్రీదత్తాత్రేయులు ప్రకటించారు. 'ప్రతి మనిషిలోను ఉన్న ఆత్మే నిజమైన గురువు' అని ఓంకార స్వామి ప్రవచించారు. గురువు అనుగ్రహం అనేది సూర్యుడి వెలుతురు వంటిది. జీవులంతా తమ తమ అవసరాన్నిబట్టి ఆ వెలుగును వినియోగించుకుంటూ

అంతర్యామి

ఉంటారు. సూర్యుడు వెలుగు ఇచ్చినట్లు, గురువూ శిష్యుల మీద సమ వాళ్ళల్సరి, కృప చూపిస్తాడు. శిష్యుడు చిత్తశుద్ధితో ఆ వాళ్ళల్సరికి అర్హత సంపాదించే యత్నం చేయాలి. పరమపద గమ్యానికి గురువు పారదర్శకమైన రాచబాట. అరిషడ్వర్గాల నుంచి, అహంకారాలనే దొంగలనుంచి శిష్యుణ్ణి కాపాడగలిగేది గురువొక్కడే!

నేటి యువతకు అవసరమైన ఆరు ప్రధాన మౌలిక గుణాలు గురువు నుంచి లభించవలసి నవే. అవి- ఉత్సాహం, ధైర్యం, భక్తి, సాహసం, శక్తి, పరాక్రమం. శిష్యుల్లో ధార్మిక, నైతిక, వైదిక, ఆధ్యాత్మిక ప్రవృత్తి, సత్యం, శాంతి, ప్రేమ, విధేయత, సమత, మమత, ఉత్సుకత, నిరంతర పరిశ్రమ ఈ సులక్షణాలను పెంపొందించాల్సింది గురువే! లోకంలోని ఏడుకోట్ల మహామంత్రాల్లో గురువు ఉపదేశించే ఒక మంత్రం శిష్యుడికి కామధేనువుతో సమానమైనది. సనకసనందనులు, శుకుడు, వసిష్ఠుడు,

విశ్వమిత్రుడు, ద్రోణాచార్యుడు, సాందీపుడు, బృహస్పతి, శుక్రుడు, దక్షిణామూర్తి, ఆదిశంకరులు, హయగ్రీవుడు, పరాశరుడు, దత్తాత్రేయుడు, రాఘవేంద్రుడు, దయానందుడు, రామకృష్ణ పరమహంస, వివేకానందుడు మొదలైన వారెందరో సద్గురువులై శిష్యకోటిని ప్రభావితం చేసిన పుణ్యభూమి ఇది. ఇది భరతజాతి చేసుకున్న పుణ్యం.

అజరామరమైన సద్గురు పరంపర ప్రసాదించిన జ్ఞానసంపద వల్లే ఈ తపోభూమి ఆధ్యాత్మిక శిఖరాగ్రాన్ని అధిరోపించి యావత్ప్రపంచానికీ ఆదర్శమై అలరారుతోంది. మనిషిలోని మంచితనాన్ని గురూపదేశంగానే స్వీకరించి, ఆచరించినట్లయితే లోకంలో హింసకు, ద్వేషానికి, స్వార్థానికి తావే ఉండదు. మానవజాతి మహితోన్నతికిదే ఏకైక మార్గం!

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

ఆషాఢ బోనాల వేడుక

ప్రకృతి ఆరాధన, శక్తిపూజ మన సంస్కృతిలో ప్రధాన భాగం. సృష్టి స్థితి లయ కారణమైన శక్తిని పలు రీతుల్లో కొలిచే సంప్రదాయాలు ఉన్నాయి. ప్రాంతీయ ఆచార వ్యవహారాల్నిబట్టి ఈ శక్తి ఆరాధనా విధానాలు మారుతూ ఉంటాయి. ఈ శక్తి ప్రకృతి. 'కృతి' అంటే సృష్టి. ప్రశస్తమైన కృతి-ప్రకృతి. వరుణుడు కరుణించాలనీ, సస్యవృద్ధి ఏర్పడాలనీ, ప్రకృతి పచ్చదంతో పరిమళించాలనీ, రోగకారక పరిస్థితులు తొలగాలనీ, అంతటా ఆనందం వెల్లివిరియాలనీ ఆషాఢ మాసంలో వ్యవసాయంపై ఆధారపడిన జానపదులు అమ్మతల్లిని ప్రధానంగా ఆరాధిస్తారు. ఆ పరంపరలోనిదే తెలంగాణలో నిర్వహించుకొనే బోనాల సంబరం. ఆషాఢ మాసంలో ఎంతో ఆర్భాటంగా జరిగే ఈ వేడుకను 'ఆషాఢ జాతర'గా వ్యవహరిస్తారు.

ఆషాఢ మాసంలో అమ్మ ఆరాధన సర్వత్రా ప్రకటితమవుతుంది. ప్రాంతాలతో నిమిత్తం

లేకుండా ఆషాఢంలో అమ్మవారిని వివిధ రీతుల్లో భక్తులు కొలుచుకుంటారు. దక్షిణాయనం ప్రారంభంలో శక్తిమాత ఆరాధనల వల్ల రాబోయే కాలమంతా సమస్త సుఖశాంతులు చేకూరతాయని భక్తులవిశ్వాసం. తెలంగాణ ప్రాంతంలో అమ్మతల్లికి బోనాలు నిర్వహిస్తే, ఇదే తరుణంలో ఉత్తరాంధ్ర, రాయలసీమ, కోస్తా ప్రాంతాల్లో అమ్మవారికి కొలుపులు నిర్వహించి వైవేద్యాలు, ఉపాహారాలు ప్రత్యేకంగా సమర్పిస్తారు.

ప్రకృతి శక్తి జగన్మాతను మంత్రతంత్రాలకు అతీతంగా తమదైన పద్ధతులతో, నిర్మలమైన భక్తితో ఆరాధించే శైలి బోనాల వేడుకలో గోచరమవుతుంది. సమాజానికి, వ్యక్తికి జ్ఞానం, సంపద, శక్తి కావాలి. సరస్వతి, లక్ష్మి, కాళి- ఈ అంశాలకు అధిష్ఠాన దేవతలు. ఈ ముగ్గురమ్మల మూలపుటమ్మ అయిన ప్రకృతి శక్తికి బోనాలు సమర్పించడం ఆషాఢ జాతరలో ముఖ్యాంశం. ప్రకృతిలోని విభిన్న శక్తి స్వరూపాలే గ్రామ దేవ

తల ఆకృతులని దేవీ భాగవతం వివరిస్తోంది. వీరి అనుగ్రహ విశేషం వల్ల గ్రామసీమలన్నీ సౌభాగ్యంతో విలసిల్లుతాయని ప్రతీతి. ప్రకృతి రూపాల్ని ఇలవేల్పుగా, కులదైవంగా, గ్రామదేవతగా ఆరాధించడం విశిష్టమైన వైఖరి. 'అందరికీ భగవత్ కృప దక్కాలి'-అనే భావానికి దర్పణం పట్టే అమ్మ ఆరాధన, సామాజిక సమష్టితత్వానికి సంకేతమై నిలుస్తోంది.

'కాకతి'ని తమ ఆరాధ్య దేవతగా పూజించిన కాకతీయులు అమ్మవారికి ఆషాఢ ఉత్సవాల్ని నిర్వహించేవారు. ప్రజలందరూ సుఖశాంతులతో ఉండాలని, రాజ్యం సుభిక్షంగా వర్ధిల్లాలని కాకతీ మాతకు ఆషాఢ మాసంలో ప్రతినీత్యం ఉత్సవాల్ని జరిపేవారు. అన్నాన్ని దేవత ముంగిట రాశిగా పోసి, 'బోనం' పేరిట వైవేద్యాన్ని సమర్పించేవారు. తెలంగాణవ్యాప్తంగా గ్రామదేవతలకు బోనాల్ని సమర్పించే ఆచారం గోల్కొండ నవాబుల పాలన ప్రారంభమయ్యేవరకు కొనసాగింది. ఆ తరువాత సన్నగిల్లింది. 1869వ సంవత్సరంలో హైదరాబాద్, సికింద్రాబాద్ ప్రాంతాల్లో కలరా, ప్లేగు వంటి సాంక్రామిక వ్యాధులు ప్రబలి, ఎన్నో వేలమంది మరణించారు. అమ్మ తల్లి ఆగ్రహమే దీనికి కారణమని

భావించిన జానపదులు బోనాల సంప్రదాయాన్ని పునరుద్ధరించారు. అప్పటినుంచీ అవిచ్చి

అంతర్విమి

న్నంగా ఈ జాతర పరిధివిల్లుతోంది. సికింద్రాబాద్ ఉజ్జయినీ మహంకాళి ఆలయం, హైదరాబాద్ పాతబస్తీలోని షాలిబండలో వెలసిన అక్కన్న మాదన్న మహంకాళి ఆలయం, లాల్ దర్వాజా మాతామహేశ్వరి ఆలయాల్లో విశేషంగా బోనాల ఉత్సవాల్ని నిర్వహిస్తారు. జంట నగరాల్లోనే కాకుండా, తెలంగాణలోని వివిధ జిల్లాల్లో మంగళ, శని, ఆదివారాల్లో బోనాల సంబరాలు కోలాహలంగా కొనసాగుతాయి.

'అన్నాద్భవంతి భూతాని...' అని భగవద్గీత పేర్కొంది. యజ్ఞద్రవ్యమైన అన్నాన్ని ఆశ్రయించి-మనుషులే కాదు, సూక్ష్మ భూమిక వహించే దేవతా శక్తులూ ఉంటాయని శాస్త్ర వచనం. భోజనానికి రూపాంతరమే బోనం, బోగం. సకల జీవకోటికి ఆధారం అన్నం. జీవుల ఉత్పత్తి, పోషణ జీవద్రవ్యమైన అన్నం వల్లనే జరుగుతాయి. ప్రకృతి శక్తులకు అన్నాన్ని అంటే బోనాన్ని సమర్పించడమంటే కృతజ్ఞతలు తెలియజేయడం. 'మీ కృప వల్ల సిద్ధించిన ఈ అన్నాన్ని బోనంగా మీకే సమర్పిస్తున్నా'మనే భావం బోనాల వేడుకలో ప్రస్ఫుటమవుతుంది.

ఘటం 'ఎదుర్కోళ్ల'తో బోనాల వేడుక ఆరంభమవుతుంది. వ్యాధికారక పరిస్థితుల్ని నిర్మూలించే

పసుపు కలిపిన నీటిని వేప కొమ్మలతో చిలక రిస్తూ భక్తులు అమ్మతల్లి ఆలయాలకు తరలివెళ్తారు. తమ మొక్కుబడుల్ని అనుసరించి పాత్రల్లో బోనాల్ని సంసిద్ధం చేస్తారు. పసుపునీటితో అమ్మవారిని అభిషేకిస్తారు. ఈ ఘట్టాన్ని 'సాక బెట్టుట'గా వ్యవహరిస్తారు. ఈ పర్వదినాల్లో అమ్మవారికి ఇష్టమైన పదార్థాల్ని ఇంట్లో తయారుచేసుకొని ఓ బండిలో ఆలయాలకు తీసుకెళ్తారు. ఆ వేడుకను 'ఫలహారపు బండ్లు'గా పేర్కొంటారు. విలక్షణ వేషధారణతో నృత్యవిన్యాసాలు చేసే పోతురాజులు, భవిష్యవాణిని వివరించే 'రంగం', పోతురాజులకు సొరకాయ, గుమ్మడికాయలతో దిప్పిటీసే అంశాలు ఈ సంబరాల్లో ముఖ్యభూమి కను పోషిస్తాయి. 1815వ సంవత్సరంలో నిర్మించిన సికింద్రాబాద్ ఉజ్జయినీ మహంకాళి ఆలయంలో జరిగే బోనాల వేడుకతో ఈ సంబరాలు పతాకస్థాయిని చేరుకుంటాయి. అమ్మవారిని పురవీధుల్లో ఊరేగించే 'సాగనంపు'తో ఆషాఢ బోనాల సందడి పరిసమాప్తమవుతుంది. సామూహిక భక్తి చైతన్యానికి, సమైక్య జీవన సౌందర్యానికి బోనాల వేడుక... ఓ సమున్నత ప్రతీక.

- డాక్టర్ కావూరి రాజేశ్ పటేల్

స్ఫూర్తిదాయకాలు

సామాజిక భవనాలు శిథిలావస్థకు చేరుకుంటున్న స్థితిలో పునాదుల గురించిన పునర్నివేచన తప్పదు. మూలాల గురించి తెలుసుకొనే ప్రయత్నం మానవ జాతి సదా చేయాలి. ఎక్కడ తప్పిదం ఉందో గ్రహించగలిగితే, మానవ సమాజం ఆ తప్పిదాలను సరిదిద్దుకుని ఉన్నతిని సాధించవచ్చు. ఏవి తప్పులో తెలుసుకోవడానికి, వివేకాన్ని కలగజేయడానికి మార్గసూచి అవసరం. వైయక్తిక ప్రయోజనాల కంటే సామాజిక ప్రయోజనాలు ముఖ్యం. సామాజిక ప్రయోజనాల పట్ల మనలో వివేకాన్ని కలగజేయడానికి రుషులు సృజించిన సాహిత్యమే ఉపనిషత్తులు. ఈ ఉపనిషత్తులు ధర్మాన్ని గురించి చెబుతాయి. ధర్మబద్ధ జీవనం గడపడం అంటే, మనిషి తనతో పాటు సమాజాన్ని పరస్పర ఆధారితం చేసుకొని సుఖ

సంతోషాలతో జీవించడమే.

తన శ్రమను ఇంకొకడు కొల్లగొట్టడం, తన స్వేచ్ఛా జీవితానికి మరొకడు అడ్డుపడటం, తన ఆనందానికి మరెవరో అంతరాయం కలిగించడం, సుఖం, శాంతి, నిశ్చింత తన నుంచి దూరం చేయడాన్ని ఎవరూ ఇష్టపడరు. మరి సాటి మనిషి పట్ల తాను సైతం ఇదే రీతిలో వ్యవహరిస్తున్నా నేమో అనే ఆలోచన ఉండాలి. ఇలాంటి ఆలోచనలను, వివేకాన్ని, జ్ఞానాన్ని ప్రాచీన భారతీయ సాహిత్యమైన ఉపనిషత్తులు మానవజాతికి ప్రసాదిస్తున్నాయి. మార్గదర్శకాలై నిలుస్తున్నాయి.

ఉపనిషత్తుల్లో వివరించిన వేదాంతం భారతదేశంలోని ప్రతి మానవుడికీ సాంత్వన కలిగిస్తుంది. ఉపనిషత్తుల్లో లేనిది ప్రపంచంలో ఎక్కడా కనిపించదు. నాలుగు వేదాల సారమే ఉపనిషత్తులు. అందుకే వాటిని వేదాంతాలని అంటారు. సమాజంలో ప్రతి మనిషీ గ్రహించాల్సిన విలువైన జ్ఞాన సంపద ఉపనిషత్తుల్లో ఉంది. మనిషి అనుసరించాల్సిన ధర్మం గురించి, అతనికి సమాజం పట్ల

బాధ్యతల గురించి ఉపనిషత్తులు వివరిస్తాయి. అంతెందుకు... మనిషి తన కుటుంబసభ్యులతో మెలగాల్సిన తీరుతెన్నుల గురించీ ఉపనిషత్తులు బోధిస్తున్నాయి. ఈ బోధనలు పూర్వం, ప్రస్తుతం, భవిష్యత్తులో కూడా అనుసరణీయాలే! ఉపనిషత్తులు వివేకానికి పరాకాష్ఠ. అవి విజ్ఞాన ఖనులు. అందుకే అవి మానవజాతికి స్ఫూర్తిదాయకాలవుతున్నాయి. ఉపనిషత్ సారాంశం వర్ణించేందుకు భావాలు చాలవు. ఆదిశంకరాచార్యులు, రామానుజులు, వివేకానందుడులాంటి మహానుభావులు ఉపనిషత్తుల నుంచే స్ఫూర్తి పొందారు. వేదాంత సారాన్నంతా ఇముడ్చుకున్న ఉపనిషత్తులు మానవాళికి శాంతిని, సాంత్వనను చేకూర్చాయి. అవి విలువ కట్టలేని జ్ఞాన నిధులు. శోధించిన కొద్దీ లభించే అంతులేని జ్ఞాన సంపదలు ఉపనిషత్తుల్లో ఉన్నాయి. ఇందులోని భాష ఎంతో అందమైనది. ఉపనిషత్ సాహిత్యం ఉద్భవించి వేల సంవత్సరాలు గడిచాయి. ఈ ఆధునిక యుగంలోనూ అది సమాజానికి మార్గదర్శకమై

నిలిచింది. అందులోని భావాలు ఆచరణనీయమైనవి, మధురమైనవి.

క్రీస్తుశకం 1788-1860 మధ్య జీవించిన విశ్వవిఖ్యాత జర్మన్ ఆధ్యాత్మికవేత్త షోపెన్ హోయర్

నిలిచింది. అందులోని భావాలు ఆచరణనీయమైనవి, మధురమైనవి.

రోజూ నిద్రించే ముందు ఛాందోగ్యోపనిషత్తులోని ముఖ్యమైన అధ్యాయాలను చదివేవాడు. ఆయన సొంత గ్రంథాలయంలో- ఉపనిషత్తులన్నీ ప్రముఖంగా కనిపించేటట్లు సర్దుకునేవాడని అంటారు. బృహదారణ్యకం తరవాత ఛాందోగ్యోపనిషత్తు పెద్దది. సామాజిక న్యాయం అనే పదం కొత్తదేమీ కాదని ఈ ఉపనిషత్తు విశదపరచింది. 'ఈ ప్రపంచంలో మానవాళికి ప్రయోజనం చేకూర్చే ఉపనిషత్తులాంటి సాహిత్యం మరెక్కడా లేదు. నా జీవితానికి ఈ ఉపనిషత్తులే సాంత్వననిచ్చాయి. నా మరణం తరవాత ఇవే నాకు శాంతిని ప్రసాదిస్తాయి' అని ఆయన రాసుకున్నాడు. భారతీయ రుషులు మాత్రమే సత్యాన్ని తెలుసుకోగలిగారని అనేవారాయన.

మన కంటికి కనిపించని పరమాత్మను ఉపనిషత్తులు హృదయంలో ఆవిష్కరింపజేస్తాయి. నేనెవరు, ఎక్కడినుంచి వచ్చాను, నా ప్రస్థానం ఎటువైపు-అనే అంతుదొరకని ప్రశ్నలకు ఉపనిషత్తులు సమాధానం చెబుతాయి. ఆది

మధ్యాంత రహితుడైన పరమాత్మ గురించి ఉపనిషత్తులు వివరిస్తాయి. అమృతత్వం సాధించేందుకు ఉపనిషత్తుల సారాంశం దోహదం చేస్తుంది. మార్మిక దైవీజ్ఞానాన్ని ఉపనిషత్తులు బోధిస్తాయి. ఈ జ్ఞానం వల్ల భవ జలధిని మనిషి దాటగలడు. మనిషి తనను తాను తెలుసుకోగలిగే వివేకమంతా ఉపనిషత్తుల్లోనే ఉంది. వేదాలు నాలుగు. రుగ్వేదం, యజుర్వేదం, సామవేదం, అధర్వణ వేదం. వీటిని యాభై విభాగాలుగా విభజించారు. వీటి సారాంశాలను ఒక వేయి నూట ఎనభై ఉపనిషత్తుల్లో సమకూర్చారు. ఏది తెలుసుకోవడం వల్ల మరేదీ తెలుసుకోవవసరం లేదో అదే ఉపనిషత్సారం. బహిర్ సమాజాన్నీ, అంతర్గత ప్రపంచాన్నీ అర్థం చేసుకునే వివేకం ఉపనిషత్తుల వల్ల కలుగుతుంది. అమందానంద మోక్ష ప్రస్థానానికి ఉపనిషత్తులే దారి చూపుతాయి.

- అప్పరుసు రమాకాంతరావు

జీవితం ఓ పాఠశాల

అందరికీ సరైన విద్యావకాశాలు ఉండవు.

కొందరు ప్రకృతినే బడిగా చేసుకుంటారు.

రైతులు ఎక్కువమంది అలాంటివారే. ఏ పాఠశాలలోనూ చదవకపోయినా, ఆరుగాలాల శ్రమలో అందమైన జీవితాన్ని చూస్తారు. నేల తల్లి మనసు వారికి తెలుసు. వరుణుడు కరుణించగానే పనులు మొదలెడతారు. ప్రకృతి నవ్వుల్లో వారు సేదతీరతారు. తన్మయంతో ప్రకృతిలో ఒకరిగా మమేకమైపోతారు.

మనలో చాలామందికి ఆధ్యాత్మిక జీవితం విచిత్రంగా ఆరంభమవుతుంది. మన పెద్దల నుంచి అనూచానంగా కొన్నింటిని మనం స్వీకరిస్తాం. వారు నమ్మిన దేవతనో, ఆరాధనా

పద్ధతినో గుడ్డిగా అనుసరిస్తాం. మొక్కుబడిగా వాటిని చేస్తుంటాం. అలా చేయటం ద్వారా దైవం మన కోరికలు తీరుస్తాడనీ, కష్టాల్లో ఆదుకొంటాడనీ నమ్ముతాం.

జీవన గమనం విషయం చూస్తే, అదొక విచిత్రం. బాల్యంలో ఆటపాటలు ఎంతో బావున్నాయనిపిస్తుంది. జీవితమంతా ఇలాగే గడిచిపోతుందనుకొంటాం. దశదశకీ జీవితం మారిపోతుంటుంది. పరిణామాలన్నీ మన మనసుమీద ప్రభావం చూపుతూ ఉంటాయి.

ఇవన్నీ మనసుకీ-మనిషికీ జతకలిసి ఉంటాయి. నేను అంటే ఈ శరీరం. ఈ శరీరంతో ఉన్న నేను శాశ్వతుణ్ణి. ఈ ప్రపంచం

నా ఇష్టారాజ్యం. నేను నా తెలివితేటలు వెచ్చించి, ప్రయోజకుణ్ణి కావాలి. అందర్నీ మించిన గొప్పవాడిని కావాలి. మంచి చెడులు, పాపపుణ్యాలతో సంబంధం లేకుండా తరతరాలకు సరిపడా సంపదను ఆర్జించాలి. అందరూ నన్ను గౌరవించాలి. నేను అనుకున్నవన్నీ సాధించాలి. -ఇలా ఉంటుంది మనిషి ఆలోచనా ధోరణి. అయితే, ఆశాభంగాల నుంచి జీవితపాఠాలు మొదలవుతాయి. రైతుకు ఈతిబాధలతో పంట చేతికి రానప్పుడు, విద్యావంతుడికి ఎన్ని పట్టాలు అర్హతలు ఉన్నా ఉద్యోగం రానప్పుడు, నాయకులు ఓటమిని ఎదుర్కోవాల్సి వచ్చినప్పుడు, మనిషి అనారోగ్యాన్ని అనుభవిస్తున్నప్పుడు, శరీరంలో వస్తున్న వయసు మార్పులు అందాన్నీ ఆకర్షణనీ తగ్గిస్తున్నప్పుడు మనోచింతన ఆరంభమవుతుంది.

ప్రశ్నలు మొదలవుతాయి. ఎందుకిలా జరుగుతోంది? కృషి లోపమా? దైవం ప్రతికూలంగా ఉన్నాడా? ఏ ఆలయానికి వెళితే సమస్యలు తీరతాయి? ఏ పుణ్యక్షేత్రం దర్శించాలి? ఏ మొక్కులు, ఏ దేవుడికి మొక్కాలి? ... సమస్య తీరనంత కాలమూ ఈ

ప్రశ్నలు మనల్ని వేధిస్తూనే ఉంటాయి.

రామకృష్ణులు ఒక శిష్యుడితో అంటారు- 'మనసులోకి సమస్యలు చొచ్చుకురావటం అంటే, పడవలోకి నీళ్లు రావటంలాంటిది. అలా రాకుండా చూసుకోగలిగితే, ఆధ్యాత్మిక జీవితానికి అర్హత పొందినట్లే!'

ఇది అందరికీ వర్తించే ఉపదేశం. మహాత్ములు ఏది చెప్పినా అది అందరికీ వర్తిస్తుంది. దాన్ని ఆచరణాత్మకం చేసుకున్నవారందరికీ ప్రయోజనం కలుగుతుంది.

జీవితమే ఒక నిత్య పాఠశాల. ఎన్నో సత్యాలను బోధిస్తుంటుంది. కొన్ని మౌనంగా, మరికొన్ని- అనుభవాలూ అనుభూతుల పరంగా.

వీటిని మనం స్వీకరించగలగాలి. సుఖం, దుఃఖం, ఆనందం, విచారం, అనారోగ్యం, విజయం, ఓటమి, మిత్రత్వం, శత్రుత్వం... ఇవన్నీ మనకు ఎన్నో పాఠాలు చెబుతుంటాయి. మనమే గుర్తించగలగాలి. అప్పుడు అన్నింటినీ మనం స్వీకరించగలుగుతాం. ఏదీ మనల్ని బాధించదు!

- కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

గీతామృతం

శరీరాలు ఏనాటికైనా నశించేవే. అవి నశించినా ఆత్మ నశించదు అనే ఆత్మతత్వాన్ని ప్రతిపాదించేది సాంఖ్యయోగం. ప్రతి ఒక్కరూ తన కర్తవ్యమైన కర్మను తప్పకుండా చేయాలని చెబుతూ, ఆ కర్మను ఎలా చేస్తే పాప పుణ్యాలుంటవో, అటువంటి విధానాన్ని వివరించే కర్మయోగాన్ని ఆత్మతత్వోపదేశంగా బోధించాడు కృష్ణుడు.

అర్జునుడు ధీశాలి, మహావీరుడు. భయం ఎరుగనివాడు. పెద్దలనుంచి ధర్మాధర్మ స్వరూపం చక్కగా గ్రహించినవాడు. అలాంటివాడు సైతం శోకమోహాలకు వశుడయ్యాడు. ఇవి పిరికితనంవల్ల కలిగినవి కావు. అర్జునుడి

విషాదానికి కారణాలు వేరు. యుద్ధంలో తన వాళ్లందరూ నశిస్తారనే చింత మొదటి కారణమైతే, స్వయంగా తనవారిని చంపడం అధర్మమనే భావన రెండో కారణం. ఈ విషాద కారణాలు రెండింటినీ తొలగించి అర్జునుడి స్వాభావిక ప్రవృత్తిని పునరుద్ధరించాలన్నదే శ్రీకృష్ణుడి ప్రయత్నం.

శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడికి చేసిన ఉపదేశానికి సద్యోఫలం అతడు యుద్ధరంగం నుంచి వెనక్కి మరలిపోకుండా యుద్ధం చేసేటట్లు చూడటమే. ఈ ఫలాన్ని సంపాదించడం కోసం కృష్ణుడు ప్రసక్తానుప్రసక్తంగా అనేక విషయాలు చెప్పవలసి వచ్చింది. అర్జునుడి శోకమోహాలు సమూలంగా తొలగించడానికి ఆత్మకు సంబంధించిన పరమార్థ సత్యాలను, కర్మయోగ సంబంధిత విషయాలను చెప్పాడు.

బోధించినవాడు జగద్గురువు. ఉపదేశం

మహోదాత్తం. అది విశ్వజనీనం. దేశ-కాల-జాతి భేదాలకు అతీతమైంది. ఈ ఆధ్యాత్మ విద్యను 'గీత' అన్నారు. గీత అంటే గానం చేసినదని కాక ఈ సందర్భంలో ఉపదేశించినదని అర్థం చెప్పుకోవాలి. భగవంతుడు చేసిన ఉపదేశం కనుక భగవద్గీత అంటారు. తానున్న స్థితి కంటే ఉన్నత స్థితిని సంపాదించగలిగిన శక్తిని భగవంతుడు మానవుడికి మాత్రమే ప్రసాదించాడు. పశుపక్ష్యాదులకు ఈ శక్తి లేదు. ఆ ఉన్నత స్థితికి చేరుకోగలిగేందుకు ఉపకరించే ఆధ్యాత్మిక శక్తిని ఇవ్వగలిగేది గీత.

గీత జ్ఞానసాగరం. వివిధ జ్ఞానాల భాండాగారం. గీత పరమ రహస్య సమన్వితం. సకల శాస్త్ర శోభితం. భగవంతుడి ముఖారవిందం నుంచి అవతరించిన గీత సర్వశ్రేష్ఠమైనది. గీత భగవానుడికి ఊపిరి,

హృదయం. గీత భగవానుడి కంటే మహిమాన్వితమని విజ్ఞులు భావిస్తారు. 'నేను గీతను

అంతర్వ్యమి

ఆశ్రయించి ఉంటాను. గీతయే నా నివాసం. ముల్లోకాలు పాలించడంలో గీతాజ్ఞానమే నాకు పరమ సాధన'మని స్వయంగా భగవానుడే ప్రకటించాడు.

మానవుడు దైనందిన జీవితంలో నిత్యం గుర్తుంచుకోదగిన విషయాలెన్నో భగవద్గీత ఉపదేశించింది. మానవుడు ఇంద్రియ నిగ్రహం, దానం, దయ అనే మూడు గుణాలను ప్రధానంగా అలవరచుకోవాలి. అప్పుడు సుఖశాంతిమయ జీవనాన్ని గడపగలుగుతాడు. కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మద, మాత్సర్యాలు ఆరూ లోపలే ఉండి ప్రతి మనిషినీ బాధించే శత్రువులని పురాణేతిహాసాలు అడుగడుగునా మనల్ని హెచ్చరిస్తుంటాయి. వీటిలో మొదటి మూడింటిని మూడు నరకాలుగా గీత పేర్కొంటోంది. ఎదుటివారితో

వ్యవహరించేటప్పుడు 'అతడి స్థితిలో నేనుంటే ఏమి చేసి ఉండేవాడిని అని ఆలోచించగలిగిన వాడే మహాయోగి' అని ఉపదేశిస్తున్న గీత అందరిలోనూ పరమాత్మ స్వరూపాన్ని చూడగలిగినప్పుడే ఈ ప్రవృత్తి అలవడుతుందనీ పేర్కొన్నది.

పరిణామక్రమంలో మనిషికి బాహ్య ప్రపంచం నిమిత్తంగా లోపలి లోకంతో మథనం జరుగుతుంది. ఈ మథనం నుంచి వివేకోదయం వ్యక్తిగతంగా జరుగుతుంది. అర్జునుడి విషయంలో జరిగిందదే. చదువు, అధికారం, సంపద, సౌందర్యం ఉన్నా మృత్యువును ఎదుర్కొనే నైపుణ్యం చేజిక్కదు. శ్రవణ మనన కీర్తన ధారణాదుల ద్వారా గీతా రహస్యాన్ని హృదయగతం చేసుకొన్నవారే అమృతత్వం పొందగలరు. ఎందుకంటే గీతయే అమృతం.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

జీవనకళ

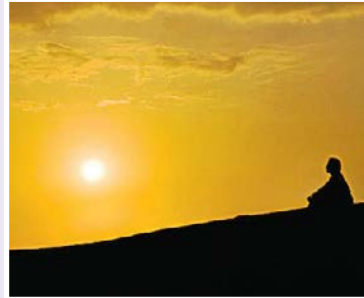
ప్రపంచ కుబేరుడిగా ప్రసిద్ధుడైన వారెన్ బఫెట్ ఒకసారి యువతను ఉద్దేశించి మాట్లాడుతూ 'నిరుపేదగా పుట్టడం తప్పు కాదుగాని, చివరి కంటా అలానే జీవించి, పేదవాడిగా చనిపో వడం మాత్రం చేతకానితనమే అవుతుంది' అన్నారు. యువత బాగా లోతుగా అర్థం చేసు కోవలసిన మాట అది. కేవలం ఆర్థిక రంగానికే కాదు- మొత్తం జీవన వ్యాసంగానికీ ఆ మాట అన్వయిస్తుంది. జీవితాన్ని నిస్సారంగా గడపడా నికీ, గొప్పగా నిర్మించుకోవడానికీ మధ్య తేడా ఏమిటో గ్రహించాలంటే- వారెన్ బఫెట్ మాట లను జాగ్రత్తగా అర్థం చేసుకోవాలి. తమ జీవితాలను అద్భుతంగా తీర్చిదిద్దుకోవాలి. దానికి తగిన శక్తి సామర్థ్యాలు తమకున్నాయని యువ కులు విశ్వసించాలి. వయస్సొచ్చేకొద్దీ

పెద్దవాళ్లవ్వాలేగాని- ముసలాళ్లయిపోకూడదు. అందుకు ఒకటే సూత్రం! వృద్ధాప్యం హుందాగా గడవాలంటే యౌవనం ఉజ్జ్వలంగా నడవాలి. ఆర్థికపరంగాను, ఆరోగ్యపరంగాను క్రమశిక్షణ పాటించిననాడు- వృద్ధాప్యం సైతం వసంత రుతువే అవుతుంది. అలా ఉజ్జ్వలమైన యౌవనానికీ, పెద్దరికం తొణికిసలాడే వృద్ధాప్యా నికీ మధ్య వారధి నిర్మించుకోగలిగే యువకులే నిజ జీవితంలోనూ విజేతలవుతారు.

'క్షణక్షణం జ్ఞానార్జన, కణం కణంగా ధనార్జన' అని పెద్దలు సూచించారు. వయసులో ఉన్న పుడు అనుక్షణం కష్టపడుతూనే ఉండాలి. పైసా పైసా కూడబెట్టాలన్నది అందులో అంతరార్థం. కేవలం డబ్బు సంపాదన మాత్రమే కాదు, ప్రాజ్ఞ తనూ సాధించాలని పెద్దల నిర్దేశం. వయసులో ఉన్నప్పుడు వివేకంతో వ్యవహరించి ఆర్థికం గానూ, ఆరోగ్యంగానూ బాగా బలపడాలన్నది వారి ఆకాంక్ష. ఆ రకమైన పరిణతి సాధించిన వారు నిజమైన భాగ్యవంతులు. వారికి

యౌవనం అందమైన అనుభవం అవుతుంది. వార్ధక్యం అద్భుత వరం అవుతుంది. దాన్నే జీవ నకళ అంటారు.

అరవయ్యో పడిలోకి ప్రవేశించేసరికి మనిషికి దేహదారుఢ్యం సన్నగిల్లుతుంది. ఇంద్రియ

పటుత్వం క్షీణిస్తుంది. బతుకు నిస్సారంగా మారుతుంది. నూరేళ్లు జీవించాలన్న కోరిక బలంగా ఉన్నా, దానికి తగ్గ శారీరక సామర్థ్యం లేకపోవడం వల్ల- బతుకు బరువుగా మారడం చాలామంది విషయంలో చేదు నిజం. ఆ దుస్థితిని నివారించడానికి మనిషి యౌవనంలో ఉన్నప్పుడే తగు జాగ్రత్తలు పాటించాలి. వినడానికి అతిశయోక్తిలా ఉంటుందిగాని- మనిషి ఆయు ర్దాయం నిజానికి నూట ఇరవై ఏళ్లు అని శాస్త్రం చెప్పింది. 'నిండు నూరేళ్లు జీవిద్దాం. నూరేళ్లు జీవం తొణికిసలాడుతూ ఉందాం. సంతోషంగా ఉందాం. నూరేళ్లు ఉందాం, విందాం, హాయిగా మాట్లాడుతూ ఉందాం...' అంటూ వేదం మని షిని ప్రోత్సహించింది. జీవచ్ఛవంగా కాకుండా, పంచేంద్రియ పరిపుష్టితో నూరేళ్లు మనిషి జీవించాలని వేదం నిండుగా ఆకాంక్షించింది.

వయసులో ఉన్నప్పుడు ఇంద్రియ నిగ్రహం పాటించడం, శారీరక వ్యాయామాలు, యోగాభ్యాసాలు, ధ్యానాది ప్రక్రియలు అలవరచుకోవడం

ద్వారా జీవశక్తిని పొదుపు చేసుకోవాలి. ఆహార విహారాల్లో నిగ్రహం పాటిస్తూ ఇంద్రియ పటుత్వాన్ని ఆదా చేసుకోవాలి. వయసులో ఉండగా అలాంటి జాగ్రత్తలు పాటించినవారికి వార్ధక్యం వరమై అనుగ్రహిస్తుంది. శిశిరాన్ని దూరం పెడు తుంది. వయసు మీరినా వసంతోత్సాహంతో మిలమిలలాడేవారిని చూస్తే- గడపడానికి, జీవించడానికి గల తేడా అర్థమవుతుంది. జీవితం పట్ల ఒకానొక ప్రత్యేక కుతూహలంతో పరిపూర్ణంగా మనిషి జీవించాలంటే- దానికి తగిన జాగ్రత్తలు వయసులో ఉన్నప్పుడే పాటించాలి. భారతీయ జీవనకళ కోణంలోంచి వారెన్ బఫెట్ మాటలను అన్వయించుకోవాలంటే 'భాగ్యవంతుడిగా పుట్టడం తప్పుకాదు... భోగభాగ్యాలతో జీవించడం దోషం కాదు... నిర్భాగ్యుడిగా చనిపోతే మాత్రం ఆ పాపం సిరిసంపదలదే అవుతుంది!'

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

ఆధ్యాత్మిక జాతీయత

గొప్ప లక్ష్యం, నిరంతర సాధనతో పొందే ఆశ్చర్యకర ఫలితాలు మానవుడి అసమాన ప్రతిభకు తార్కాణాలు. కుల మత వర్గ విభేదాలకు అతీతంగా ప్రజల్ని ఏకం చేసి మానవ సమాజాన్ని పద్నాలుగు వందల సంవత్సరాల క్రితం స్థాపించిన మహాత్మా వ్యక్తి మొహమ్మద్ (స.అ.వ.). ప్రజాస్వామిక వ్యవస్థను ఆచరించి చూపిన తొలిదర్శం ఇస్లామును దివ్యవాణి సహాయంతో ప్రబోధించి సోదర భావ బీజాల్ని నేలపై నాలుగు చెరగులా నాటిన అద్భుతశక్తి మొహమ్మద్ (స.అ.వ.).

ఓ అనాథ బాలుడి నుంచి బహిష్కృత శరణార్థిగా కొన్నాళ్లు గడిపి ఆధ్యాత్మికంగా భౌతికంగా సర్వసత్తాక ప్రభువుగా రూపాంతరం చెంది జాతికి భవితవ్య నిర్ణేతగా ఆయన

మారాడు. ఉదారమైన దాతృత్వ స్వభావంతో నీచమైన మూఢనమ్మకాలతో ఉన్నవారిని సంస్కరించి నిర్దోషమైన భయాలను పారదోలాడు. ఏ విశ్వవిద్యాలయాల్లోనో తత్వ శాస్త్రం చదవకున్నా అనర్గళంగా భావస్ఫూర్తితో సంభాషించి అందరికీ ప్రీతిపాత్రుడయ్యాడు. శత్రువులు కూడా ఆయనను అల్ అమీన్ విశ్వసనీయుడు, అస్సాదిక్ సత్యసంధుడు అని ఒప్పుకొని జేజేలు పలికారు. నిరుపేద గానే జీవిస్తూ తన చెప్పుల్ని తానే బాగుచేసుకుంటూ తన బట్టల్ని తానే కుట్టుకుంటూ స్వయంగా మేకపాలు పిండుతూ పొయ్యి శుభ్రం చేసుకుంటూ ఖర్చూర పండ్లు తిని నీళ్ళు తాగి కాలం వెళ్లదీసిన వ్యక్తి, పది లక్షల చదరపు మైళ్ల వైశాల్యంగల భూభాగం అరేబియాకు అధినేత. అంగరక్షకుడు లేడు, ఖజానా లేదు, కేవలం దైవిక అధికారంతో ప్రజలను ప్రభావితం చేసి పరిపాలించిన ఏకైక నిరాడంబర జ్ఞాని.

దేవుడి ఏకత్వమే కేంద్రీయ సిద్ధాంతంగా నెలకొన్నది ఇస్లాం. అల్లా ఒక్కడే. మరెవ్వరూ అన్నింటినీ కనిపెట్టి ఉండేవారు లేరు. అల్లాహ్

అంతర్జాతీయ

అని పిలిచినా రహ్మాన్ అని పిలిచినా సుందరమైన అన్ని పేర్లూ ఆయనవే. ఆయన మృత్యువును, జీవితాన్ని సృజించినవాడు. మనలో ఎవరు ఆచరణరీత్యా ఉత్తమమైనవారో పరీక్షించే మహాశక్తిమంతుడు సదా మన్నించేవాడు అల్లాహ్ అని దివ్య ఖురాన్ గ్రంథం తెలియజేస్తోంది. అటువంటి గ్రంథాన్ని గురించి జాతికి అవగాహన కల్పిస్తూ తన ఆచరణల ద్వారా అందరినీ ఉత్తేజపరచిన మొహమ్మద్ (స.అ.వ.) నిస్సందేహంగా దైవప్రవక్త.

అత్యంత పవిత్ర కాబా గృహంపై నుంచి ప్రార్థనకు పిలిచే అజాన్ బాధ్యతను ఓ నీగ్రో బానిస బిలాల్ కు మొహమ్మద్ (స.అ.వ.) ఇచ్చినప్పుడు అరబ్బులు కోపోద్రిక్తులైనారు. ఆదాం (అ.) సంతానమైన మనుషులంతా రెండే వర్గాలు- భయభక్తులున్నవారు, కఠిన హృదయులు అని తెలియజేసి వారి అహంకారాన్ని దూరం చేశాడు. దేవుడి దృష్టిలో ఉత్తముడు అత్యంత భయభక్తులు కలవాడేనని

దివ్య ఖురాన్ ప్రవచించింది. రాజు, పేద పక్కపక్కనే దైవ సమక్షాన మోకరిల్లి అల్లాహ్ అక్కర్ దేవుడే గొప్పవాడు అని ప్రకటించడం అద్భుత ఆధ్యాత్మిక విధానం, పరిపూర్ణ ప్రజాస్వామికం. విశ్వజనీన సోదర సిద్ధాంతం ఉని కిలోకి తెచ్చేందుకు పోరాటాన్ని సల్పిన మొహమ్మద్ (స.అ.వ.) గొప్ప యోధుడు. ఆధ్యాత్మిక సామ్రాజ్య స్థాపకుడు. హేతుబద్ధమైన విశ్వాసాల సంస్థాపకుడు.

ఓ వైపు నీతిగా నిరాడంబరంగా జీవిస్తూ మరోవైపు తన ఆత్మ దైవసాన్నిధ్యంలో పరమానందాన్ని పొందేలా సాధన చేస్తూ జీవనం గడపడం క్లిష్టంగా అనిపించినా అసాధ్యం కాదు. దైవానికి ప్రతి ఒక్కరూ స్వయం సమర్పణ చేసుకోవాలి. ఏ దుఃఖం, బాధ అప్పుడు బాధించవు. విజయసాఫల్యంతో పరిపూర్ణ శాంతి సిద్ధిస్తుంది.

- షేక్ బషీరున్నీసా బేగం

ఆటవిడుపు

భగవంతుని చేరడానికి ఎన్ని మార్గాలున్నాయి? బహుశా ఆ విషయం ఆయన కూడా చెప్పలేడేమో. ఎందుకంటే, ప్రతి జీవీ తనదైన ఒక మార్గాన్ని ఎంచుకుంటుంది. మనుషులే కాదు జంతుజాలం, కీటకాలు, పర్వతాలు, నదులు... సృష్టిలోని ప్రతి అణువూ పరమాత్మ సన్నిధానానికై ఆత్మత చెందుతుంటుంది. ఆర్తితో తపించిపోతుంది. ఏ ఒక్కరి మార్గం మరొకరి మార్గాన్ని పోలి ఉండదు.

ఏనుగు తొండంతో అభిషేకం చేసి పుష్పాలు సమర్పించింది. సర్పం మణులతో అలంకరించి మురిసిపోయింది. శివుడి దేహాన్ని సాలీడు తన లాలాజలపు తీగలవస్త్రంతో చుట్టి తరించిపోయింది. తిన్నడు తన ఎడమ కాలి పాదరక్షతో

శివలింగం మీది నిర్మాల్యం తొలగించి, పుక్కిట పట్టిన ఎంగిలినీళ్లతో అభిషేకం చేసి, మధ్య మాంసాలతో నైవేద్యం పెట్టాడు. శబరి, విదురుడు, అన్నమయ్య... ఎందరు! ఎన్ని సాధనలు! ఎన్నెన్ని సమర్పణలు!! ఎంత వైవిధ్యం! అవి వారి వారి ఇష్టం. ఎవరి ఇష్టాయిష్టాలతో సంబంధం లేదు. ఆటంకమూ లేదు.

భగవంతుడి విషయంలో ఉన్నంత వెసులుబాటు, స్వేచ్ఛ- లోకంలో మరే విషయంలో లేదు. ఏ గౌరవనీయుణ్ణి సేవించాలన్నా, వారి వారి సమయాసమయాలు, ఇష్టాయిష్టాలు, అభిరుచులు, ఆగ్రహాలు పరిగణనలోకి వస్తాయి. తీసుకోవాలి. భగవంతుడి విషయంలో ఆ పేచీ లేదు. మన ఇష్టం. మన వీలు. మన సమయం. మన స్వేచ్ఛ ఇదే పూజ. ఇదే ఆరాధన. సాధన. ఎంత అందమైన పూజ! ఎంత స్వేచ్ఛాపూరిత ఆరాధన! ఎంత భయరహిత సాధన! నిజమే. ఇదే నిజమైన ఆరాధన. ఎందు

కంటే స్వేచ్ఛలేని ఆరాధన, గౌరవ సమర్పణ... అదంతా ఓ నాటకమే అవుతుంది. ఎదుటివారిని మన నటనతో ప్రసన్నం చేసుకోవాలనే నాటకం.

వాస్తవానికి భగవంతుణ్ణి కూడా ప్రసన్నం చేసుకోవాలనే దృక్పథంతోనే మన సాధనలు సాగుతాయి. కానీ, అది నిష్కామ దృక్పథం. ఆయన ప్రేమ, సాన్నిధ్యం కోసం పడే తపన, ప్రాపంచిక ఆరాటాల నుంచి, పోరాటాల నుంచి బయటపడాలనే ఊపిరి సలపని యుద్ధం. ఈ లౌకిక కల్మషాలతో, ఈ మురుగు కాలువ... తాపసిక తపనలతో సాగిసాగి, పాకిపాకి, పారిపారి కల్మషాలను వదుల్చుకుంటూ చివరికి గంగానదిలా మారి సాగరసంగమానికై పరుగులు తీసే ఆర్తి. భక్త దాహార్తి. శుద్ధ ప్రేమార్తి. ఔను... నిజభక్తుడు. ఓ సౌమ్య సాత్విక సత్వమూర్తి. ఔను. అతడిలో ఎంత స్వేచ్ఛ అయినా

ఉండనీగాక- అది కల్మష రాహిత్యానికి చిహ్నం. (స్వేచ్ఛను భక్తుడు దుర్వినియోగం చేసే ప్రమాదం లేదా? ఉంది... కానీ లేదు).

అంతర్వ్యమి

స్వేచ్ఛ ఉన్నప్పుడే మనిషి తానేమిటో అదే బయటపడతాడు. బయట పెడతాడు. భయ రాహిత్యం ఉన్నచోట అలా బయటపడేందుకు ఇక భయమెందుకు? అంతకంటే ఆనందం, ఆహ్లాదం మరేముంటుంది? మనం పొందాలనుకున్న అత్యంత ఘనాతి ఘనమైన విషయం, వరం ఆనందంగా, ఆహ్లాదంగా ఆడుతూ పాడుతూ ఆటవిడుపులా పొందగల అవకాశం ఉందంటే అంతకంటే అదృష్టం మరేముంటుంది? భగవంతుడి విషయంలో మనకా అవకాశం ఉంది. అదృష్టం ఉంది. పంచాగ్నుల మధ్య యజ్ఞాలకు ఉన్నంత ఫలితమూ, అంతకుమించిన భక్తిప్రపక్తులుంటే మన ప్రేమను అంతే ఔదార్యంతో స్వీకరిస్తాడు. ఎంగిలి పళ్లను, పారేసే పళ్ల తొక్కలకు, మాంసపు ముక్కలకూ ఆ దేవుడు ఫలితం ఇస్తాడు.

మన 'ప్రేమ దర్పణం' పరిమాణం పెరిగేకొద్దీ అందులో ఆటంకాలు కొంచెమై కనిపిస్తాయి. కుదించుకుపోతాయి. సమస్యల సముద్రాలు గోష్పాదమంత చిన్నవై పిల్లలాడే దాటుడు ఆటలా మారిపోతాయి. మార్గాలు కొన్ని సందర్భాల్లో తప్ప, అన్ని సందర్భాల్లో ప్రాధాన్యం వహించవు.

శరీరానికి హృదయం ఉండాలి... మెదడు మాత్రమే కాదు. పుష్పానికి పరిమళం ఉండాలి... వర్ణాలు మాత్రమే కాదు. ఫలానికి మాధుర్యం ఉండాలి... పరిమాణం ఒక్కటే కాదు. సాధకుడి సాధనలో కరిన శ్రమ ఒక్కటే చాలదు... హృదయం ఉండాలి. పరిమళం ఉండాలి. మాధుర్యం ఉండాలి. ఆ అన్నీ కలబోసినదే ప్రేమ. పరమప్రేమ. ఎవరు ఏ మార్గంలో వెళ్లినా అదే ప్రయాణానికి తెరచాప.

- చక్కిలం విజయలక్ష్మి

బ్రహ్మమొక్కటే!

‘సకల సృష్టి నియామకుడు ఒకడున్నాడు’ అనే ఎరుక కలిగినవారు ‘నేను’ అనే రెండక్షరాల పదాన్ని మరచిపోతారు. ఆ ఎరుక లేనివారు మాత్రం తాను, తనది, తనవల్ల లాటి భావాలు కలిగి ఉంటారు. ఆ భావాలున్న ఫలితంగా తాము ఎందరికో దగ్గరవుతున్నామని, ఎందరో తమను కీర్తిస్తున్నారని భావి(భ్రమి)స్తుంటారు. కాని, వారి భావనకు భిన్నంగా ఎందరికో దూరం అవుతున్నారని గ్రహించలేకపోతున్నారు. అందువల్ల అలాంటి భావంకలవాళ్లు తరచి, తరచి ఆలోచించాలి. ఆ ఆలోచనలతో పరంపరగా వెనక్కు వెళితే తనను మించిన శక్తి మరొకటి ఉందని, ఆ శక్తి అమేయమైనది, అమోఘమైనది’ అనే వాస్తవం బోధపడుతుంది. నిజానికి ఆ స్థితిలో ఉన్నవారికి ఆ

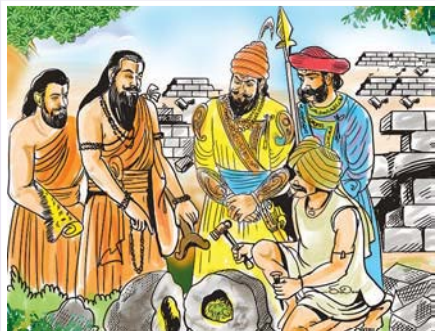
ఆలోచన రావడం కష్టమే. అందుకే అది కలిగించడానికి వేదాంతులు, యోగులు, రుషులు, యతులు, కవులు, వాగ్గేయకారులు, భక్తులు ఇలా ఎందరో, ఎన్ని రకాలుగానో తమ తమ పంథాలో చెప్పారు. కొందరు గురువులు ఇదే విషయాన్ని ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో తమ శిష్యులకు బోధించారు. అలాంటివారిలో సమర్థ రామదాసు ఒకడు.

ఛత్రపతి శివాజీ తన పరివారానికి ఇళ్లు కట్టించదలచి ఆ పనిచేయిస్తున్నాడు. ఒకసారి పని జరుగుతున్న తీరును పరిశీలించడానికి ఆ ప్రాంతానికి వెళ్లాడట. సుందరంగా జరుగుతున్న ఆ నిర్మాణాలను చూసి తన మనసులో ‘నేను నా పరివారానికి ఎన్నో సౌకర్యాలు కల్పించి ఎంతో చక్కగా చూసుకుంటున్నాను. నేనేగాని ఈ పని చేయకపోతే వాళ్లందరూ ఎన్నో ఇబ్బందులు పడేవారు కదా!’ అని తనను తానే మెచ్చుకుంటూ ఆనందపడుతున్నాడు. శివాజీ ఆ స్థితిలో ఉన్నప్పుడే అతడి గురువైన సమర్థ రామదాసు అక్కడికి వచ్చాడు.

ఆ ఆనందంతో ఉన్న శివాజీ తన గురువుతో అదే విషయాన్ని చెప్పాడు. ఆ మాట విన్న సమర్థ రామదాసు చిరునవ్వు నవ్వాడు. అంతలోనే ఒక పనివాడిని పిలిచి, నిర్మాణ పని కోసం అన్నట్టు వారి పక్కనే ఉన్న ఒక బండరాయిని పగలగొట్టించాడు. అది పగలగానే దాని గర్భంనుంచి ఒక కప్ప బయటపడింది. దాన్ని చూడగానే సమర్థ రామదాసు. ‘ఆహా శిష్యా, ఎంత గొప్ప వాడివి నువ్వు! ఈ రాతిలో కప్పకూ అన్న పానీయాలనిచ్చి చక్కగా పోషిస్తున్నావంటే నీది ఎంత గొప్పతనమో కదా! నేనింత వరకూ నువ్వు ఇంత గొప్పవాడివి అనుకోలేదు సుమా’ అన్నాడట. దాంతో శివాజీకి గురువు మాటల్లోని అంతర్ధారం బోధపడింది. నిజమైన పోషకుడెవరో అర్థమైంది.

అతడే కాదు, చాలమంది ఆలోచనల తీరు అదే. తాము ఇతరులను పోషిస్తున్నామని, తామే కనక ఆ పని చేయకపోతే వారి మనుగడ కష్టమై పోతుందని భావిస్తుంటారు. నిజానికి సృష్టి గమ

నంలో ప్రతి దాని మనుగడకూ ఏర్పాట్లు జరిగే ఉంటాయి. అది సృష్టి సహజం. అదే విషయాన్ని శేషపు కవి (నరసింహ శతకకర్త) సుస్పష్టంగా చెప్పాడు తన శతకంలోని ఒక పద్యంలో. దాని

అంతర్ధ్యమి

భావం పరిశీలిస్తే... అడవిలో పక్షులకు, మృగాలకు, నీటిలో తిరిగే ప్రాణులకు ఎవరు ఆహారం పెడుతున్నారు? సృష్టిలో చెట్లన్నింటికీ నీరు ఎవరు తోడి పోస్తున్నారు? త్రీగర్భంలో శిశువును ఎవరు పెంచి పోషిస్తున్నారు? ‘అంటూ జీవకోటిని పోషించేవాడు- ఆ సర్వాంతర్యామీ అనే భావాన్ని వ్యక్తీకరించాడు.

తాము చేస్తున్నామని తలచే పని ఏదైనా నిజానికి తాను చేసేదికాదు. అదే నిజమైతే సృష్టిలో ఇన్ని రకాలైన కష్టాలు, బాధలు ఉండవు. మరో కోణంనుంచి ఆలోచిస్తే... ఎవరికీ నచ్చినట్టు వారు సృష్టిని చేయగలిగితే దాని పరిస్థితి ఇంకోలా ఉండేదేమో! దానికి ఉదాహరణ విశ్వామిత్ర సృష్టే. సృష్టికి సమానంగా ఎన్నింటిని సృష్టించినా దాన్ని ‘ప్రతి సృష్టి’ అన్నారే తప్ప ‘సృష్టి’ అని అనలేదు. ఎందుకంటే- అసలైన సృష్టి ఒక్కటే. సృష్టికర్త ఒక్కరే. ఆ సృష్టికర్త రూపాన్ని, ఉనికిని, శక్తిని, పోతన తన భాగవతంలో ఇలా తెలియజేశాడు.

‘బలవంతులకు, బలహీనులకు, నీకు నాకు, బ్రహ్మాది దేవతలకు, సామాన్య ప్రాణులకు బలమెవ్వడో... అతడే సకల చరాచర సృష్టికీ బలాన్ని ఇచ్చేవాడు; పెంచి పోషించేవాడు అతడే. అతడి పేరు పరమాత్మ’ అని ప్రహ్లాదుడితో చెప్పించాడు. అలాంటి పరమాత్మ రూపాన్ని వర్ణిస్తూ ‘ఎవరి వలన ఈ జగమంతా సృష్టి జరిగిందో, ఎవరి లోపల ఈ జగమంతా లీనమైపోయి ఇమిడి ఉందో... ఆది, మధ్య అంతంలేనివాడు, సర్వమూ తానే అయినవాడే ఆ పరమాత్మ’ అని. అతడు స్వయంభువు అని చెప్పాడు. కాబట్టి కనిపించేది, కనిపించనిదీ అంతా ఆ పరమాత్మ తత్వమే. అదే సర్వసృష్టినీ నడిపించే చైతన్యం. దాని శక్తి అనంతమైనది. ఆ విషయాన్ని గ్రహించగలిగితే ‘నేను’ అని ప్రత్యేకంగా లేదని గ్రహించగలుగుతారు. ఆ స్థితికి చేరినవారికి అంతా ఒక్కటే... అదే పరబ్రహ్మం.

- అయ్యగారి శ్రీనివాసరావు

ధర్మాచరణ

నీటిని పొయ్యిమీద పెడితే వేడెక్కి తెల్లతుంది. నీటికి ఆ ధర్మాన్ని ఇచ్చిందేది? నిప్పులో చాలా సేపు ఉంచిన ఇనుము ఎర్రగా వెలిగి ప్రజ్వలిస్తుంది. దానికి ఆ ధర్మాన్ని ఏది ఇచ్చింది? అయస్కాంతం తాకిడికి తానూ అయస్కాంతంగా మారే ధర్మాన్ని ఇనుముకు కల్పించిందే? అదే... ఆ శక్తి... ధర్మాన్ని ఆచరిస్తే దైవంగా అయ్యే స్థితిని మానవుడికి ఇచ్చింది. అందుకే దాన్ని 'ధర్మం' అన్నారు. 'ధర్మోరక్షతి రక్షితః'... తనను రక్షించినవాణ్ణి ధర్మం రక్షిస్తుంది అనీ అన్నారు.

నిప్పుమీద నీరు తెల్లటం ఎంత సత్యమో సహజమో- సాధన హృదయపూర్వకంగా చేస్తే దైవం కావడమూ అంతే.

గొంగళిపురుగు సీతాకోకచిలుక అవుతుంది. సున్నపురాయి పాలరాయిగా మారుతుంది. బొగ్గు ముక్క వేల సంవత్సరాలు భూమిలో నిక్షిప్తమై, వజ్రంగా ప్రత్యక్షమవుతుంది. జీవపరిణామ సిద్ధాంతం ప్రకారం, వానరుడు నరుడయ్యాడు. ఆ నరుడు నారాయణుడవుతాడు.

దేహం ఒక ప్రయోగశాల. ఇంద్రియాలు పరికరాలు. మనసుతో సహా బుద్ధిని సానపెట్టి, వివేకాన్ని తోడుగా పెట్టుకుని, నిత్యమూ దైవమే లక్ష్యంగా సాధన చేస్తుంటే... ఆత్మ ఎదురొస్తుంది. సత్యం తేటతెల్లమవుతుంది.

ఏ సందేహాలూ లేని హృదయపూర్వకమైన సాధన అంటే ఇదే. ప్రతి జీవికీ ఒక స్వభావం ఉన్నట్లే, ప్రతి వస్తువుకీ ఒక స్వభావం ఉంటుంది. దానికి అనుగుణంగానే అది పనిచేస్తూ ఉంటుంది. చివరికి దైవానికీ ఒక స్వభావం ఉంది. దానిని అవగాహన చేసుకున్నవాడే విజయాన్ని సాధిస్తాడు.

ప్రకృతి కొన్ని సూత్రాలకు అనుగుణంగా నడు

స్తుంది. దైవీప్రకృతి సైతం అంతే. ఏదీ అలవోకగా రాదు. బయట దృష్టిని లోపలకు తిప్పాలి. లోపల దృష్టిని బాగా పెంచుకుంటూ పోవాలి. లోతైన భావాలలోనే పరమ సత్యాలు వెల్లడి అవుతాయి. దైవం కప్పుకొన్న ఆచ్ఛాదనలన్నీ ఒకటొకటిగా తొలగిపోతాయి.

దైవం బోధపడితే దైవ ధర్మం బోధపడుతుంది. చెట్టు గురించి తెలిస్తే పత్ర హరితం గురించీ తెలుస్తుంది. పుట్ట గురించీ తెలిస్తే పాముకు అది ఎంత నివాసయోగ్యమో తెలియవస్తుంది. గాలి గురించి తెలుసుకుంటే అందులో ఉండే ప్రాణవాయువు ప్రాధాన్యమూ తెలిసొస్తుంది. భూమి గురించి తెలిస్తే మట్టికి మానవుడెలా వారసుడో అవగతమ

అంతర్వేది

నిర్మితమై ఉంటుంది. ప్రకృతి సూత్రాలపై పయనిస్తున్న బ్రహ్మాండ చైతన్య రథం అది. అసలు దైవంగా ఎందుకు మారాలి?

వుతుంది. అగ్ని గురించి తెలిసిందంటే, వెచ్చదనం శరీరానికి ఎంత అవసరమో తెలుస్తుంది. నీటి గురించి తెలిస్తే 'అదే మన మనుగడ' అని స్పష్టమవుతుంది. ఆకాశం గురించి తెలిస్తే, అదెంత సర్వవ్యాప్త-అవగాహనకు రాక మానదు.

దైవ ధర్మాన్ని తెలుసుకోవాలి. దైవ స్వభావాన్ని ఆచరించాలి. దైవ మార్గాన్ని పట్టుకోవాలి. దైవంతో సహజీవనం చెయ్యటానికి తహతహలాడాలి.

దానికదే ఎలాగోలా నడిచే బండి చక్రం కాదు విశ్వం. ఎంతో పటిష్టంగా, విశ్వమేధతో

మన నిజ స్వభావాన్ని మరచిపోయి బతుకుతున్నాం. మనిషి లోలోపల ఉండేది దైవతత్వమే. అది బయటకు రావాలి. అందుకు ధర్మాన్ని అభ్యసించాలి. ధర్మాన్ని ఆచరించాలి. ఒకరోజు మనిషి నేను మనిషిని కాను, భగవంతుడిని' అని ఒప్పుకొంటాడు.

ఈ విషయాన్ని ఒప్పుకోవాలని ఉపనిషత్తులు ఘోష పెడుతున్నాయి. అహం బ్రహ్మాస్మి అని ప్రస్ఫుటం చేస్తున్నాయి.

స్వభావం మారితే, తత్వం తెలిస్తే, మార్పు లోలోపల ఏర్పడితే- మూర్ఖుడు పండితుడవుతాడు. సాధకుడు జ్ఞాని అవుతాడు. సర్వజీవులూ తన సోదరులేనన్న భావనకి వస్తాడు. ఎటు చూసినా తానే కనిపించే అద్దాల మందిరమే ఈ భువన భాండం అని గ్రహిస్తాడు. సర్వవ్యాప్తి, సర్వజ్ఞుడు, సర్వాంతర్యామి అయిన భగవంతుడు విశ్వచైతన్యంగా తెలుసుకుంటాడు!

- ఆనందస్వామి స్వామి

చేతలు-కోతలు

‘కష్టపడటం అంటే నాకు చాలా ఇష్టం. దాని గురించి ఎన్ని గంటలైనా మాట్లాడగలను’- అన్నాడట ఓ ఇటాలియన్ కవి చమత్కారంగా.

సమాజంలో సాధారణంగా రెండు రకాల వ్యక్తుల్ని చూస్తుంటాం. విపరీతంగా మాట్లాడుతూ పనికి బద్ధకించేవారు మొదటిరకం. విపరీతంగా శ్రమిస్తూ అసలు మాట్లాడనివారు రెండోరకం. మొదటిరకంవారివన్నీ కోతలే. రెండోరకంవారివన్నీ చేతలు. ఈ రెండింటికీ హస్తిమశకాంతరం ఉంది. ఈ రెండింటినీ సమతౌల్యంతో స్వీకరించినవారి వ్యక్తిత్వం ఎంతో ఆదర్శవంతమై, ప్రఖ్యాతి పొందుతుంది.

మనకు సాధారణంగా ‘కోతలు’ కోసేవారే ఎక్కువగా కనిపిస్తున్నారు. ఏ వృత్తి, ఉద్యోగంలో ఉన్నా, అధిక శాతం మాటల పెట్టుబ

డితో మూటలు కూడబెట్టుకోవాలన్న ఆలోచనే తప్ప, మరేదీ కనిపించడం లేదు. ‘మాటలు కోటలు దాటుతాయి, కాలు గడపదాటదు’ అన్న సామెత అందుకే వుట్టింది.

వేదన నుంచి వేదం వచ్చినట్టే, వాదన నుంచి సత్యం వెలువడాలి తప్ప, ఊకదంపుడు ప్రేలాపన ఉండకూడదు. అప్పుడే వ్యక్తిత్వానికి సాన పెట్టినట్టవుతుంది. మొండివాదన, వితండ వాదన ఎదుటివాడి రోదనకు కారణం కారాదు. వ్యర్థ వాచాలత్వంతో, అతిశయోక్తులతో ఇతరుల్ని ఆకర్షించగలుగుతున్నానని అనుకునేవాడు మూర్ఖుడు. అటువంటివాడు క్రియాశూన్యుడు. పనికి బద్ధకించే సోమరి పోతు. సోమరిపోతంత దేశద్రోహి మరొకడు ఉండడు. అటువంటివారు జీవితంలో ఎన్నో సమస్యలు ఎదుర్కోవలసి వస్తుంది. దుఃఖాలని భరించవలసి వస్తుంది. దుష్టమిత్రుల్ని ఆశ్రయించి, భంగపడవలసి వస్తుంది. భయంకరమైన అనుమానాలు, అనుభవాల

కందకంలో పడిపోయి, దిక్కుతోచనివారై, చరిత్రహీనులుగా మిగిలిపోవలసి వస్తుంది.

‘వాక్కు’ అనేది ‘సరస్వతి’కి ప్రతీక. దాన్ని పవిత్రంగా ఆలోచించాలి. పవిత్రంగా పలకాలి. పవిత్రంగా ఆచరణలో పెట్టాలి. పరిమితంగా వినియోగించుకోవాలి. వాక్కుతో ఇతరుల్ని బాధించకూడదు. అపరిమితమైన అసత్యాలతో ఇతరుల ముందు అవహేళనకు, అవిశ్వసనీయతకు గురికాకూడదు. అందుకే మహర్షులు, పండితులు, నేతలు, సంస్కర్తలు, తరచుగా మౌనవ్రతం అవలంబించేవారు.

శ్రమను, సేవను ప్రేమించేవారు. దానవుల్ని మానవులుగా

అంతర్వేది

మార్చేసేవారు. మూర్ఖుల్ని మేధావులుగా తీర్చిదిద్దేవారు, దొంగల్ని సత్పురుషులుగా సంస్కరించేవారు. వాగ్భూషణమే అసలైన భూషణమని సందేశం అందించేవారు. మాట్లాడితే కొట్లాడే పరిస్థితి రాకూడదని హితవు చెప్పారు. నోరు తక్కువ తెరవాలని, చెవులు ఎక్కువ సేపు తెరవాలనీ సూచించారు. అతిగా మాట్లాడటం అనర్థదాయకమని ప్రవచించారు. జీవితంలోని అమూల్య క్షణాలను, అతి వాచాలత్వంతో అగ్నికణాలుగా చేసుకోవద్దని ప్రబోధించారు. ఆంజనేయుడు

వానరుడైనా, తన మితభాషణతో పురుషోత్తముడైన శ్రీరామ చంద్రమూర్తిని సైతం

సంతృప్తిపరచాడు.

‘శ్రమయేవ జయతే’ అన్నారు పెద్దలు. శ్రమను గౌరవించి అనుసరించినవాడు జీవితంలో ఎక్కడా పరాజయం పొందడు. పరాభవం పొందడు. ఆదర్శవంతుడు, యశోవంతుడవుతాడు. ఎన్నో పుణ్యాల ఫలితంగా ఈ నేల మీద జన్మించినందుకు మనిషి సమయాన్ని కోతలతో వ్యర్థపరచరాదు. ఇతరుల ఆనందం కోసం, సుఖం కోసం శ్రమించాలి. ఒకటిన్నే వంద లభిస్తాయి. మంచి అయినా అంతే, చెడియినా అంతే! మనిషి కర్మశీలి కావాలి. ఆ కర్మధర్మబద్ధమైనదై ఉండాలి. ఆర్జున, అనుభవం, ఆనందం, వితరణ, అంతా ధర్మనిరతితోనే జరగాలి. ధర్మం తప్పినదేదీ శాశ్వతంగా నిలవదు. సుఖమివ్వదు. కీర్తినివ్వదు. చివరికి కారాగారంలో ఉన్నా, అంతఃపురంలో ఉన్నా, శాంతిని వ్వదు. చేస్తున్న కర్మనిష్కామంగా ఉండాలని, ఎప్పటికప్పుడు సత్కర్మ ద్వారా మనసును, బుద్ధిని ప్రక్షాళన చేసుకుంటుండాలని గీతాశా

రుడు పలికాడు. పంచ పాండవులు, రంతిదేవుడు, సీతాదేవి, తుకారాం మొదలైనవారంతా తమకొచ్చిన కష్టాలను ఇష్టాలుగా చేసుకుని అవీ దైవసంకల్పాలుగా భావించారు తప్ప, ఎవ్వరినీ నిందించలేదు. ఆ సహనమే వారికి శ్రీరామరక్ష అయింది. కోరి కష్టాలు తెచ్చుకోకపోయినా, కాకతాళీయంగా వచ్చి పైబడినవాటిని ఆత్మవిశ్వాసంతో ఎదుర్కొని, వివేకంతో వాటిని అధిగమించాలి.

మన పూర్వీకులు నిరంతరం శ్రమించి, త్యాగాలు చేసి మనకిచ్చిన స్వాతంత్ర్య ఫలరస సుధాధారల్ని గ్రోలి, స్వేచ్ఛావాయువులు పీలుస్తున్నాం. ఈ సత్ఫలితాలను, సౌఖ్యాలను రేపటితరాల కోసం భద్రపరచడం మన కనీస కర్తవ్యం. వ్యర్థమైన మాటల్ని దూరంగా ఉంచి, సార్థకమయ్యే పనులను సాధించి, లోక కల్యాణమంటపానికి తోరణాలు కడదాం!

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

తొమ్మిదో ఐశ్వర్యం

దాసీ జనం, భృత్యులు, మిత్రులు, బంధువులు, వాహనాలు, ధనం, ధాన్యం, సంతానం... ఈ ఎనిమిదింటినీ అష్టైశ్వర్యాలుగా చెబుతుంటారు పెద్దలు.

అష్టైశ్వర్యాలతో తులతూగటం కంటే మనిషికి కోరదగినదేమైనా ఉంటుందా? తప్పకుండా ఉంటుంది. మనిషికి కావలసింది ఆనందం. ఐశ్వర్యం కాదు. ఐశ్వర్యం ఆనందానికి సాధనంగా ఉపకరించవచ్చు ఉపకరించకపోనూవచ్చు ఆనందానికి ఉపకరించకపోతే - అష్టైశ్వర్యాలు కాదు, శతసహస్ర ఐశ్వర్యాలైనా... వ్యర్థమే!

అష్టైశ్వర్యాలు సమృద్ధిగా ఉండీ నిత్యం సమ స్థల వలయాల్లో తలమునకలవుతూ, మనశ్శాంతి ఆరోగ్యమూ కొరవడి, మాయాలు నిద్రాహారాల్లాంటి సుఖాలకూ దూరమై, చింతలతో భయంతో కాలం గడిపేవారు లోక వ్యవహారంలో

కనిపిస్తూనే ఉంటారు. భౌతికమైన ఐశ్వర్యం అనగానే నీడలా వెన్నంటి దాని సంరక్షణ బాధ్యత, అది నష్టపోతామేమోనన్న భయమూ ఉంటాయి. దాని గురించి తపనా తాపత్రయమూ లేకుండా, నిస్సంగంగా రాజర్షి జనకుడిలా దాన్ని అనుభవించగలవాడికి మాత్రమే, సంపదవల్ల దుఃఖచాయ లేని ఆనందం దక్కుతుంది. అలాంటి రాజర్షికి అష్టైశ్వరాలు ఉన్నా లేకపోయినా ఆనందమే! ఆయన ఆనందానికి భౌతిక సంపద కారణమూ కాదు, సాధనమూ కాదు.

ఆనందానికి భౌతిక సంపదలకూ అసలే సంబంధం లేదనటం, 'అభావవైరాగ్యం' లాంటి ఆత్మవంచన అవుతుంది. కానీ 'ఎంత ఎక్కువ ఐశ్వర్యం ఉంటే అంత ఎక్కువ ఆనందం' అని సిద్ధాంతం చేసినా అది సత్యదూరమే అవుతుంది. ఐశ్వర్యం ఉండి ఆనందంగా ఉండేవారూ ఉంటారు. అది చాలదనో, మరింత లేదనో, మరొకడికి తన కంటే ఎక్కువ ఉందనో చింతిస్తూ, ఐశ్వర్యం ఉండీ ఆనందం లేనివారు ఉంటారు.

ఐశ్వర్యం లేకపోయినా ఉన్నంతలో తృప్తిగా ఆనందంగా గడిపేవారూ ఉంటారు. దారిద్ర్య బాధతో దిగులుపడుతూ దుఃఖించేవాళ్లూ ఉంటారు. కనుక ఐశ్వర్యానికీ, ఆనందానికీ 'అది ఉంటే ఇది' అనే అవినాభావ సంబంధం చెప్పటానికి వీలేదు.

ఒక రాజుగారికి ఆనందం కర్రవై, 'దిగులు' జబ్బుతో కుంగిపోతుంటే, లోకజ్ఞుడైన వైద్యుడొకరు 'దేశంలో అందరికంటే ఆనందంగా ఉండే పౌరుణ్ణి వెతికించి, అతడి చొక్కా ఒక్క రోజు ధరించండి' అని చికిత్స మార్గం చెప్పాడట. విశ్వప్రయత్నంతో రాజభటులు అలాంటి పౌరుణ్ణి పట్టుకొన్నారు. కానీ, అతగాడు ఏ స్థిరచరాస్తులూ లేని నిరుపేద. రాజుగారికి అరువి చేందుకు, ఆ కొవ్వీనధారికి చొక్కాయే లేదు! దీనిలో అతిశయోక్తి సంగతెలా ఉన్నా, కేవలం బాహ్య ఐశ్వర్యం వల్ల ఆనందం కలగదని చెబుతోందీ కథ. ఇలాంటి కథలు బోధించే నీతిలోకంలో ఈ నాటికీ మనం చూడగల యధార్థమే! వైన చెప్పిన అష్టైశ్వర్యాలూ భౌతికమైనవి.

మనిషికి బయటికి కనిపించని ఐశ్వర్యం కూడా ఒకటుంది. అది తొమ్మిదో ఐశ్వర్యం- గుణసంపద. ఈ సంపద అష్టైశ్వర్యాలు కంటే ప్రధానమైనదనీ, దీని ప్రయోజనం ఈ జన్మలోనూ, జన్మాంతరాల్లోనూ ఉంటుందని భగవద్గీత బోధిస్తున్నది. ఈ గుణసంపదను దైవీ సంపద, ఆసురీ సంపద అని రెండు తరగతులుగా గీత విభజిస్తున్నది.

అంతర్ముఖ

దైవీ గుణసంపద మనుషులను బంధాల నుంచి విముక్తుల్ని చేస్తుంది. ఆసురీ గుణసంపద మనుషులకు బంధాలు కలిగించి బందీలను చేస్తుంది. ఆసురీ గుణాలవల్ల మనిషి ఏది చేయవచ్చో చేయకూడదో తెలియక, అల్పబుద్ధిగా, నాస్తికుడిగా కామ క్రోధ మోహ మద మాత్సర్యగ్రస్తుడిగా, చింతా గ్రస్తుడిగా నరక మార్గంలో ప్రయాణిస్తాడు.

దైవీ సంపద ఇహపరాల్లో శ్రేయానికి, పుణ్యగతికీ కారణం అవుతుంది. భౌతిక సంపద అష్టైశ్వర్యాలనే ఎనిమిది రూపాలైతే, దైవీ గుణసంపద ఇరవైఏడు సాత్విక లక్షణాల సముదాయం. నిర్భయం, చిత్తశుద్ధి, నిశ్చలమైన పరమార్థజ్ఞానం, శమం, దమం, త్యాగం, అహింస, అక్రోధం, శౌచం, అద్రోహం, అపైశనం(పరదోషాన్వేషణ లేకుండా ఉండటం), యజ్ఞ దాన తపస్సులు, సర్వభూత ప్రేమ, ఇంద్రియ నిగ్రహం, సహనం, స్థైర్యం, వినయం అహంకార రాహిత్యం మొదలైనవి. ఈ గుణాలు ఐహిక, ఆముష్మిక ఆనందాన్ని కలగజేస్తాయనీ, జన్మచక్ర

క్రమంలో ఉత్తరోత్తర మరింత దైవీ సంపదగల జన్మలు ప్రసాదిస్తాయనీ గీత చెబుతోంది.

భారతీయ సనాతన సంప్రదాయం భౌతిక సంపదల కంటే, ఈ గుణసంపదను ఎక్కువ గౌరవనీయంగా మహత్తరంగా భావించింది. ఆ సంప్రదాయంలో సర్వం సహా చక్రవర్తికన్నా నిష్ఠా గరిష్ఠుడైన యతికి ఎక్కువ గౌరవం. రాజేంద్రుడికి సైతం యతీంద్రుడు పూజనీయుడే.

సాత్విక గుణసంపత్తి అష్టైశ్వర్యాల కంటే విలువైంది, ఉపయోగకరమైంది. ఆ గుణాలు అలవడటం అంత తేలిక కాదు. ముందు వాటి ప్రయోజనం గుర్తించి, తరవాత వాటిని చక్కగా అలవరచుకొన్న పెద్దలను ఆదర్శంగా తీసుకొని, వారి మార్గం అనుసరించే ప్రయత్నం చేయాలని మన ధర్మగ్రంథాలు ఉద్బోధిస్తున్నాయి. వితండమూ, రంధ్రాన్వేషణా వదిలి, నిష్పక్షమైన స్వబుద్ధితో ఆ బోధలు చక్కగా వివేచించుకొంటే మేలు!

- మల్లాది హనుమంతరావు

స్ఫూర్తిదాయక ప్రాణులు

మనిషి పుట్టినప్పటినుంచి గిట్టేవరకు అడుగడుగునా అన్ని దిక్కులనుంచీ పాఠాలు నేర్చుకుంటాడు. మనిషికి, సాటి మనుషులే కాదు- చెట్లు, పుట్టలు, గుట్టలు, రాళ్లు, రప్పలు, అడవులు, నదులు, సముద్రాలు, పర్వతాలు... చివరికి క్రిమికీటకాదులు, జంతుజాలం కూడా పాఠాలు చెప్పే గురుస్థానంలోనే ఉన్నాయి. ఎంత నేర్చుకొన్నా మనిషి ప్రవృత్తి 'కుక్కతోక వంకర' అనే సామెతను గుర్తుచేస్తుంది.

మనిషికి బాల్యం నుంచే పాఠాలు నేర్పే ఉపాధ్యాయులు తటస్థపడతారు. విజ్ఞానంతోపాటు జ్ఞానాన్నీ అందిస్తారు. క్రమంగా మనిషి ఎన్నో నేర్చుకొని ఉపాధ్యాయుల స్థాయికి చేరుకొంటాడు. అయినా అతడిలో కరడుగట్టిన అజ్ఞానపు అవశేషాలు కొన్ని మిగిలిపోతాయి. కొన్ని

సందర్భాల్లో అతడు 'చదువుకొన్న అజ్ఞాని'లా మారిపోతాడు. ఇంకా పాఠాలు, గుణపాఠాలూ నేర్చుకోవాల్సిన స్థితిలోనే ఉంటాడు.

మనిషి తాను బుద్ధిమంతుడు కావడానికి క్రిమికీటకాదుల నుంచి, జంతువులనుంచీ నేర్చుకోవాల్సిన విషయాలెన్నో ఉన్నాయి. చీమలను చూసి, భావికాలం కోసం అవసరమైన సంపదలను భద్రపరచుకోవాలని తెలుసుకోవాలి. కుక్కలను చూసి విశ్వాసపాత్రంగా ఉండాలని గ్రహించాలి. గోవులను చూసి సాధుప్రవృత్తి నేర్చుకోవాలి. గాడిదలను చూసి ఎంతటి భారాన్నైనా మోయడాన్ని అలవరచుకోవాలి. గుర్రాలను చూసి కర్తవ్య నిర్వహణ సమయంలో వేగాన్ని అనుసరించాలి. నక్కలను చూసి శత్రువులపై వ్యూహరచన ఎలా చేయాలో సమీక్షించుకోవాలి. ఏనుగులను చూసి గాంభీర్య ప్రవృత్తిని అలవరచుకోవాలి. పులులను, సింహాలను చూసి పరాక్రమించడాన్ని అర్థం చేసుకోవాలి. మొసలిని చూసి పట్టినపట్టు విడవకుండా అనుకొన్నది సాధించడా

నికి పూనుకోవాలి. పక్షులను చూసి స్వేచ్ఛను, కోకిలను చూసి కమ్మగా పలకడం అలవాటు చేసుకోవాలి. కాకులను చూసి కఠోరంగా అరవకుండా ఉండటాన్ని అనుసరించాలి. నెమలిని చూసి కళల్ని ఎలా ప్రదర్శించాలో నేర్చుకోవాలి. ఉడుతల్ని చూసి సేవాభావాన్ని అలవరచుకోవాలి. చేపల్ని చూసి సంసారసాగరాన్ని ఎలా ఈదాలో తెలుసుకోవాలి. కస్తూరీమృగాన్ని చూసి సంస్కార పరిమళాలను ఉత్పత్తి చేయడం నేర్చుకోవాలి. గరుడ పక్షిని చూసి దూరదృష్టిని అలవరచుకోవాలి. చిలుకల్ని చూసి అనుకరణశీలాన్ని సొంతం చేసుకోవాలి. పిట్టలను చూసి గూళ్లు ఎలా కట్టుకోవాలో తెలుసుకోవాలి. తుమ్మెదలను చూసి జీవనసార మకరందాన్ని ఎలా జుర్రుకోవాలో గ్రహించాలి. ఇలా ఏ ప్రాణిని తీసుకొన్నా, ఏదో ఒక గుణాన్ని సంపాదించుకోవడం సాధ్యమవుతుంది.

మానవ సమూహానికి చరాచరాలన్నీ మార్గదర్శకాలుగానే కనిపిస్తాయి. మనసు విప్పనిదే

ఎందులోనూ ఏదీ లభించదు. హృదయ వైశాల్యాన్ని పెంచుకొనే మనిషికి అణువణువు మంచিদారి చూపుతుంది. కోటానుకోట్ల ప్రాణులు ఈ విశాల భూమండలాన్ని ఆశ్రయించుకొని మనుగడ సాగిస్తున్నాయి. నీళ్లులేని ఎడారిలోనూ జీవించగలిగే ప్రాణుల్ని వీక్షించినప్పుడు ఏదీ అసాధ్యం కాదని తెలుతుంది. ఇతర ప్రాణుల కష్టాల ముందు మానవుడు పడే కష్టం స్వల్పమే. బుద్ధివికాసం లేకున్నా, రక్షణ వ్యవస్థ లేవీ లేకున్నా జంతువులు, పశుపక్ష్యాదులు జీవనం కోసం పరితపిస్తున్నాయంటే- అవి మానవులకు జీవనపాఠాలు నేర్పుతున్న గురువుల వంటివే!

కనుక మనిషి సకల ప్రాణుల స్థితిగతులను కళ్లారా చూసి, సద్గుణాలను అలవరచుకోవడం అవసరం. అప్పుడే మనిషి తన లక్ష్యాలను సునాయాసంగా చేదించగలుగుతాడు.

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

భయభక్తుల మాసం రమజాన్

రమజాను మాసం అత్యంత శుభప్రదమైనది. ఎనలేని శుభాలు వర్షించేది. ఈ మాసంలోని ప్రతి ఘడియ ఎంతో అమూల్యమైనది. ఈ మాసంలో చేసే పుణ్యకార్యాలన్నీ ఎక్కువరెట్లు పుణ్యఫలాలను సంతరించుకుంటాయి. రమజానులో పుణ్యఫలాల స్థానాన్ని, దాని ప్రతిఫలాన్ని తానే నిర్ణయిస్తానని దేవుడు వాగ్దానం చేస్తున్నాడు. ఈ మాసానికి ఇంత విశేష ప్రాముఖ్యం, ఘనత లభించటానికి కారణం- సత్యాసత్యాలను వేరుపరచి చూపించే దివ్యఖుర్ఆన్ గ్రంథం. ఈ మాసంలోని ఒక విలువైన రాత్రి లైలతుల్ ఖద్ర్ లో చివరి దైవప్రవక్త అయిన కారుణ్య మూర్తి మహాప్రవక్త ముహమ్మద్(స)పై అవతరించటమే. విలువైన ఈ కానుకను ప్రసాదించిన దేవుడు దానికి కృతజ్ఞతా పురస్కారంగా ముస్లిములు ఈ మాసమంతా ఉపవాసాలను పాటించాలని ఆజ్ఞాపించాడు. కనుకనే ముస్లిమ్

భక్తులు రమజాను మాసం అంతా అత్యంత శ్రద్ధాభక్తులతో ఉపవాసాలను పాటిస్తారు; అదనపు ఆరాధనలు చేస్తారు; ఖుర్ఆను గ్రంథాన్ని పారాయణం చేసి దాన్ని అవగాహన చేసుకునే ప్రయత్నం చేస్తారు.

రమజాను మాసంలో ముస్లిమ్ భక్తుడు పాటించే ఉపవాస వ్రతం అత్యంత కఠోరమైనది. తెల్లవారుఝామున నాలుగున్నర గంటల నుంచి సూర్యాస్తమయం అయ్యేవరకు దాదాపు పద్నాలుగు గంటలపాటు ఉపవాస వ్రతాన్ని పాటించాలి. ఏమీ తినకూడదు, ఏమీ తాగకూడదు. పచ్చి మంచినీళ్లు సైతం ముట్టుకోకూడదు. ఇంకా కామ, క్రోధ, మద, మోహ, మాత్సర్యాలపై అదుపు సాధించాలి. చెడు చెయ్యకూడదు, చెడు చూడకూడదు, చెడు వలకకూడదు, చెడు వినకూడదు. ఒక ఉపవాసి ఈ నియమాల్నీ తప్పకుండా పాటిస్తాడు. ఆ ఉపవాసం

ఎంత కఠినమైనదిగా అనిపించినా, మంచినీళ్ల కోసం నాలుక పిడచ గట్టుకుపోతున్నా- ఒక్క చుక్క మంచినీరైనా అతను తాగడు. వంటకాల సువాసనలు ఘుమఘుమలాడుతున్నా, ఆకలితో అతని కడుపులోని పేగులు మెలితిరిగిపోతున్నా దానివైపు కన్నెత్తి అయినా చూడడు.

సుద్దీర్ఘమైన ఉపవాస వ్రతాన్ని పాటించిన భక్తుడు దీక్ష విరమించిన తరవాత విశ్రాంతి తీసుకుందామనే ఆలోచనలో ఉండగానే మసీదు నుంచి 'అల్లాహు అక్బర్ అల్లాహు అక్బర్' అంటూ నమాజు కోసం పిలుపు చెప్పల్లో ప్రతిధ్వనిస్తుంది. ఎవరో తట్టి లేపినట్లుగా తక్షణమే లేచి కూర్చుని వుజూ చేసుకుని నమాజు కోసం బయలుదేరతాడు. శక్తిని కూడగట్టుకుని విధిగా చెయ్యవలసిన నమాజులనే కాకుండా అదనపు నమాజుల్నీ, తరావీ నమాజుల్నీ గంటల తరబడి చేస్తాడు. ఆ తరవాత మూడు, నాలుగు గంటలు మాత్రమే నిద్రపోతాడు. గాఢ నిద్రలో మునిగి ఉన్న తాను మళ్ళీ సహారీ భోజనం కోసం లేస్తాడు. దాని తరవాత ఉదయపు నమాజు చేసి కొంతనేపు విశ్రాంతి తీసుకుంటాడు.

ఈ మాసంలోని చివరి పది రోజుల్లో అతను చెయ్యవలసిన అతి ముఖ్యమైన ఆరాధన మరొకటి ఉంది. ఖుర్ఆను గ్రంథం దివి నుంచి భువిపైకి ఈ మాసంలోనే అవతరించినప్పటికీ, అవతరించిన ఆ రాత్రిని అల్లాహ్ గోప్యంగా ఉంచాడు. ఆ రాత్రి రమజాను మాసం చివరి పది రోజుల్లోని బేసి సంఖ్యల్లో ఉంటుందనీ, ఆ

అంతర్ముఖ

రాత్రి వెయ్యి మాసాలకంటే కూడా విలువైనదనీ, భక్తుడు ఘనమైన ఆ రాత్రిని పొందటానికి అయిదు రాత్రులు జాగారం చేసి ఆరాధనలో గడిపి దాన్ని పట్టుకోవాలని ఆదేశించాడు. కనుక పవిత్రమైన ఆ రాత్రిని వెతకటానికి ఇరవైరోజుల ఉపవాసాలను పాటించి అలసిసొలసి పోయినప్పటికీ ముస్లిమ్ భక్తుడు ఆ అయిదు రాత్రులు జాగారం చేసి ఆరాధనలు చేస్తాడు. ప్రభువు సాన్నిహిత్యాన్ని పొందుతాడు. క్షమాభిక్ష పెట్టమని, నరక జ్వాలల నుంచి తనను కాపాడమని ప్రభువును వేడుకుంటాడు.

దేవుడు మానవులందరినీ ఒకేరీతిగా పుట్టించినా సిరిసంపదలను మటుకు తన ఇష్టానుసారం పంచిపెట్టాడంటారు. చేతికి ఉన్న అయిదు వేళ్ల మాదిరిగా ఒకరిని ధనవంతులుగానో, మరొకరిని పేదవారిగానో, మరికొందరిని మధ్య తరగతివారుగానో రూపకల్పన చేశాడంటారు. ఇందులో మహా వివేకం అంతర్లీనమై ఉంది. దేవుడు అలా చేసి మానవులందరినీ ఇట్టే వదిలేయలేదు. ధనవంతుల సంపదలో పేదవాళ్లు, వితంతువులు, అనాథలు, బాట

సారులు, అగత్యపరుల హక్కును కూడా అట్టే పెట్టాడని చెబుతారు. దీనికోసం జకాతు దానాన్ని విశ్వాసులందరిపై విధి ధర్మంగా చేశాడు. వారి మొత్తం సంపదలోనుంచి ప్రతి సంవత్సరం లెక్క చూసి రెండున్నర శాతం చొప్పున నిరుపేదలకు పంచిపెట్టాల్సి ఉంటుంది.

ఈ విధంగా రమజాను మాసంలో ముస్లిమ్ భక్తుడు చేసే పుణ్యకార్యాలన్నీ దైవభక్తి, దైవభయం, దైవ ప్రసన్నత లాంటి గుణవిశేషాలతో పరిపూర్ణమై ఉంటాయి. సంవత్సరానికొకసారి ఒక నెలకాలంపాటు ముస్లిమ్ భక్తుడు పొందే ఈ శిక్షణ ఉద్దేశమేమిటి? మిగతా అన్ని మాసాల్లోనూ ఇదే విధంగా బాధ్యతాయుతమైన జీవితాన్ని గడపాలి. దానిద్వారా దైవసంతోషం అతనికి లభించాలి. సత్సమాజం ఉనికిలోకి రావాలి. కలకాలం ఉండిపోయే స్వర్గ ధామం అతనికి శాశ్వత నివాసం కావాలి. ఇదే రమజాను సందేశం!

- నసీరా బేగం

పరివర్తన

ప్రకృతికి పరిణామ శీలం ఎలాంటిదో మనిషికి పరివర్తనాశీలం అలాంటిదే. ప్రకృతిలో కళ్లకు, చెవులకు, మనసుకు ఆనందం కలిగించే ఎన్నో అద్భుతాలు మనకు నిత్యం కనిపిస్తూ ఉంటాయి. ఇలాంటి ఏర్పాటు భగవంతుడు మనకోసం చేసి ఉంచాడు. ఒకే దృశ్యాన్ని మనం రోజూ చూడటానికి ఇష్టపడం. అలాగే ఒకే తరహా సంగీతాన్ని విని ఆనందించలేం. అందుకే జన్మరగాలు అనేకంగా ఉంటాయి.

మనిషి తనకు అందుబాటులో, తన అధీనంలో ఉన్నవాటికి తానే సర్వాధికారినని భ్రమిస్తాడు. అహంకారంతో ప్రవర్తిస్తాడు. అసలు సర్వాధికారి సర్వేశ్వరుడనే స్పృహ కలిగి ఉండడు.

ఎవరు ఎంత శక్తిమంతులైనా, వారిపైన మరొక శక్తి ఆధిక్యం కలిగి ఉంటుంది. ఇది రుజువైన సత్యం. వర

గర్వి రావణాసురుడు వాలి, కార్తవీర్యార్జునుడి చేతుల్లో భంగపడినప్పుడు వెంటనే వాళ్లతో మైత్రి చేసుకుని పరువు దక్కించుకొన్నాడు. కానీ, ఒక్క వేటుతో వాలిని కూల్చిన పురుషోత్తముడైన శ్రీరాముడితో వైరం మాని, శరణు కోరమని ఎందరు ఎన్నివిధాల చెప్పినా విన్నాడు కాదు. చివరకు తనతోపాటు సమస్త రాక్షస వీరుల్ని, లంకను పోగొట్టుకుని నాశనమయ్యాడు.

యుగం మారినా మూర్ఖుల మనస్తత్వాలు మారవనేందుకు ఉదాహరణ దుర్యోధనుడి కథ. శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ రక్షణలో ఉన్న పాండవులతో వైరం వద్దని అతడి శ్రేయోభిలాషులు, తల్లిదండ్రులు చెప్పినా అహంకారంతో పెడచెవిని పెట్టి, బంధుపరివారంలో, సోదరుల్లో ఒక్కరూ మిగలకుండా, దుర్యోధనుడు దుర్మరణం చెందాడు.

వీటిని కాలక్షేపం కథలుగా భావించకూడదు. అమూల్యమైన ఉదంతాలను విశదపరచే గొప్ప సందేశాలుగా అర్థం చేసుకోవాలి.

అహంకారమే కాదు, ఎవరేమి చెప్పినా వినరాదనే మూర్ఖత్వమూ ఎంతో అపకారం చేస్తుంది. వైద్యుడు చెప్పిన విధంగా మందులు ఎందుకు వేసుకోవాలి అనుకుంటే, రోగం మన ప్రాణం తీస్తుంది.

కొందరు రోగాల్ని ప్రేమిస్తారు! అదొక భోగమనుకునే ఘనులూ మనకు కనిపిస్తారు. సేవలు చేయించుకోవటం బాగానే ఉంటుంది. కానీ, రోగం సంగతే మిటి? మంచంమీద పడుంటే ఎన్ని పనులు ఆగిపోతాయి? ఎంత అమూల్య సమయం వ్యర్థమవుతుంది? ధనం కూడా వ్యయం అవుతుంది!

మొండితనం, మూర్ఖత్వం

తీవ్రమైన మనో రుగ్మతలు. వీటినుంచి బయటపడకపోతే మనం కోరుకునేది ఏదీ మనం సాధించలేం. జీవితం నిరర్థకమవుతుంది.

శరీరంలో ఎన్నో మార్పులు కలుగుతుంటాయి. ఇది పరిణామం. మనసులోనూ మంచి మార్పులు రావాలి. ఇది పరివర్తన.

ఎవరు మంచి సలహా, సూచన ఇచ్చినా స్వీకరించి, ఆచరణాత్మకం చేసుకోవాలి. చక్కటి సలహా ఇచ్చేవారు వయసులో పెద్దా చిన్నా, గొప్పవారా తక్కువవారా లాంటి అనవసర ప్రశ్నలు మనలో మార్పునకు ఆటంకాలవుతాయి.

జీవితం ముగినేలోగా మనం మారి తీరాలి. ఆ మార్పు మంచి పరివర్తనగా గుర్తింపు పొందాలి. అప్పుడు అందరూ మనల్ని ప్రేమిస్తారు. గౌరవిస్తారు. అప్పుడు నిజమైన ఆనందం అనుభవంలోకి వస్తుంది.

భగవంతుడు మనలో కోరేది ఇటువంటి పరివర్తనే!

— కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

నటన

ప్రకృతి సహజమైనవి మేలు చేస్తాయి. కృత్రిమమైనవి కీడు చేస్తాయి. ఈ సూత్రం శాస్త్రీయం. అసహజ ఆహారం, వేషం, భాష అపాయకరం. అవి మానసిక శారీరక ఆరోగ్యాలను చెడగొడతాయి. వాటి గురించి ఎక్కువ ఆలోచించినా దుష్ప్రభావానికి లోనుగాక తప్పదు. అగ్ని మనవెనక వైపు ఉన్నా, దాన్ని మనం సూటిగా చూడకున్నా, నెగ తగలక తప్పదు. కష్టమైనా నష్టమైనా మనం మనంగానే మనగలగాలి. తప్పించుకోవడానికి మారువేషం వేస్తే తిప్పలు తప్పవు.

జగన్నాటక సూత్రధారి ఈశ్వరుడు. పరమేశ్వరుడు ప్రసాదించిన పాత్రలోనే మనం జీవించాలి. రంగస్థల నటుడు పాత్రలో జీవించి ప్రేక్షకులను ఆనందపరచుకున్నా గావిస్తాడు. నిజజీవితంలో 'వేషాలు' వేసి నటిస్తే సమాజంలో అందరికీ కోపం వస్తుంది. నాటకంలో దర్శకుడు

చెప్పిన విధంగా నటించాలి. దర్శకుడే నాటక సూత్రధారి. జగన్నాటక సూత్రధారి ఇచ్చిన పాత్రలో మనం జీవిస్తేనే లోకం హర్షిస్తుంది. పాత్రను ప్రసాదించిన సూత్రధారి కరుణిస్తాడు. జీవితంలో నటన విషాదాంతం అవుతుంది.

నటిస్తూ జీవించడమంటే భయంతో బతకడమే. అబద్ధాలు చెప్పాల్సి వస్తుంది. తమాషా కోసం కూడా కొన్ని మాటలు అనకూడదని మన పెద్దలు చెబుతారు. తథాస్తు దేవతలుంటారు కాబట్టి, నోటికి ఏదొస్తే అది అనకూడదని అంటారు. చేసిన అప్పులు ఎగవేయాలని ఒక పెద్దమనిషి ఉపాయం పన్నాడు. పిచ్చెక్కినట్లు నటించసాగాడు. బంధువులు వైద్యం చేయించారు. 'పిచ్చి' తగ్గలేదు. పిచ్చివాడు మన బాకీలు ఎలా చెల్లిస్తాడంటే అని అప్పిచ్చినవారు అడగడం మానేశారు. ఎవరైనా పొరపాటున అప్పు సంగతి ఎత్తితే అతడు ఉన్మాదం పెరిగినట్లు ఊగిపోయేవాడు. అతడి 'నటన'ను ఒకడు కనిపెట్టాడు. తన మిత్రుణ్ణి వైద్యుడి వేషంలో వెంటపెట్టుకొని వెళ్లాడు. ఈ 'కొత్తవైద్యుడు' కాసేపు పరీక్షించినట్లు నటించి, 'పిచ్చివాడిని' పక్కకు తీసుకెళ్లి ఇలా

అన్నాడు. 'నీ సంగతి నాకు తెలిసిపోయింది. నీకు నిజంగా పిచ్చి పట్టలేదు. పిచ్చెక్కినట్లు నటిస్తున్నావు. ఇలా నటించడం కూడా ఒక జుట్టే. ఇలా ఎక్కువ కాలం నటిస్తే నిజంగానే పిచ్చెక్కుతుందని మా వైద్యశాస్త్రం చెబుతోంది' అన్నాడు. ఈ మాటలు వినిగానే అతడి పిచ్చి రక్కున కుదిరింది. నటన మానేశాడు. మర్యాదగా బాకీలన్నీ తిరిగి చెల్లించాడు. చెడును అనుకరించేవాళ్లు నిజంగానే చెడ్డవాళ్లయ్యే ప్రమాదం ఉంది. అనుకరణ కోసమైనా మంచిని స్వీకరిస్తే ఆ మంచి ఏకొంచెమైనా మనకు లభించవచ్చు.

రాజభటులు ఒక దొంగను పట్టుకోవడానికి వెంటపడ్డారు. దొంగ పారిపోతూ దారి పక్కన ఉన్న ఒక మఠంలో దూరాడు. అక్కడ చూస్తే ధ్యానంలో నిమగ్నులైన సన్యాసులు కనిపించారు. వెంటనే దొంగ విబూదిరేకలు పూసుకొని తానూ వారి మధ్య కూర్చొని 'దొంగ జపం' చేయసాగాడు. రాజభటులు అతణ్ణి వెతకడానికి మరొకరికి వచ్చారు. లోపల అందరూ సన్యాసులే కనబడ్డారు. వెంటనే భటులు సన్యాసులకు దండాలు పెట్టి తిరిగి వెళ్లిపోయారు. భటులను

చూడగానే భయకంపితుడైన 'దొంగ సన్యాసి' తనలో ఇలా అనుకున్నాడు. 'అరేరే, నేను తప్పించుకోవడానికి కాసేపు సన్యాసిలా నటిస్తేనే నాకు దండాలు పెట్టి, రాజభటులు తిరిగి వెళ్లిపోయారే! నిజంగా నేను సన్యాసిని, నిజమైన ధ్యానంలో కూర్చుంటే ఇంకెంత గౌరవం లభిస్తుందో గదా! ఇలా అనుక్షణమూ భయపడుతూ... దొంగ బతుకు బతికే బదులు, సన్యాసిని ప్రజల పూజలు అందుకోవచ్చు గదా'

అంతర్వేది

అనుకున్నాడు. అంతే, ఆనాటినుంచి అతడి జీవితమే మారిపోయింది.

దేవుడు మానవుడికి అనేక వరాలు ప్రసాదించాడు. అవి జంతువులకు లేని విశిష్ట లక్షణాలు. వాటిలో 'నవ్వు' ఒకటి. సంతోషం కలిగినప్పుడు వచ్చే నవ్వు దేవుడిచ్చింది. విషపు నవ్వులు దుష్ట నటనకు సంకేతాలు. తిక్కన తన పాత్రలతో ముప్పై మూడు రకాలుగా నవ్వించాడు. దుష్ట పాత్రధారులు క్రౌర్యాన్ని సూచించడానికి నవ్వు నటిస్తారు. నటన చేతగాని జంతువులు సహజ ప్రవర్తనతో దర్శనమిస్తాయి. మనిషిలో నిజమేదో నటన ఏదో కనుక్కోవడం కష్టం. కనుక్కునే లోపలే నష్టం జరిగిపోతుంది.

ఒక పరిశోధకుడు రైతు జీవితంపై పరిశోధిస్తున్నాడు. ఒక మారుమూల గ్రామానికి వెళ్లాడు. పొలానికి నీరు కడుతున్న రైతును చూశాడు. నీరెక్కడిదా అని పరిశీలించాడు. సమీపంలో మామిడి చెట్ల అవతల ఉన్న బావిలోది ఆ నీరు. బావిలో నుంచి నీరు ఎలా బయటకు వస్తున్నదా అని దగ్గరకు వెళ్లి చూశాడు. ఎడ్లు బావి చుట్టూ తిరుగుతున్నాయి. బావిలో నీటి డబ్బాలు వర

సగా మునిగి, నీటితో బయటకు వచ్చి గుమ్మరించి, మళ్ళీ బావిలోకి వెళుతున్నాయి. ఎడ్లు తిరగడం ఆగితే అవి ఆగిపోయే విధంగా ఉన్న ఆ ప్రాచీన పద్ధతిలో తయారుచేసిన పరికరాన్ని చూసి పరిశోధకుడు ఆశ్చర్యపోయాడు. రైతు వద్దకు వచ్చి అడిగాడు.

'అయ్యా, మీరు దూరంగా చెట్ల ఇవతల పని చేసుకుంటూ ఉన్నారు గదా! ఎడ్లు మీరు లేక పోయినా ఎలా తిరుగుతున్నాయి?'

'మా ఎడ్లకు నేను ఇక్కడున్నానని తెలుసు. మధ్య మధ్యలో ఇక్కడి నుంచే హెయ్ హెయ్ అంటుంటే చాలు... ఆగకుండా తిరుగుతాయి'

'వాటి మెడలో గంటలెందుకు?'

'గంటల సవ్వడినిబట్టి అవి తిరుగుతున్నాయో లేదో తెలుసుకుంటాను'

'ఒక వేళ ఆ ఎడ్లు ఒక్కచోటే నిలబడి, మెడలు ఊపుతూ గంటలు మోగిస్తేనో?'

'అలా చేయవు. ఎందుకంటే జంతువులు మనుషుల్లా నటించవు' అన్నాడు రైతు!

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

పావన శ్రావణం

మన సంస్కృతిని అర్థవంతంగా ఆవిష్కరించేది, సంపూర్ణంగా ప్రతిబింబించేది శ్రావణమాసం. ఇది మహిళలెందరో సంతోషంగా ఎదురుచూసే మాసం. శ్రావణి వర్షదాయని. శ్రావణ మేఘాలు నిశ్చలంగా ఉండి వర్షాలు కురిపిస్తాయి. ఆషాఢంలో విరహాన్ని అనుభవించిన కొత్త జంటలకు ఉత్సాహాన్నిచ్చే మాసం.

అధ్యయనపరంగానూ శ్రావణానికి మన సంస్కృతిలో ప్రాముఖ్యం ఉంది. ప్రాచీనకాలంలో గురుకుల వ్యవస్థలో శ్రావణంలోనే వేదాధ్యయనం ఆరంభమయ్యేది. కొత్త విద్యార్థులు గురుకులాల్లో చేరేది అప్పుడే. వేదపాఠం మొదలయ్యే తంతును 'శ్రావణి' అనేవారు. వేదాధ్య

యన ప్రారంభానికి దీక్ష వహించడానికి నూతన యజ్ఞోపవీతధారణ అప్పుడే జరిగేది. పిదప ఆ ఆచారమే కంకణ సూత్రధారణగా పర్యవసించి సమాజంలోని వివిధ వర్గాల్లోను రక్షాబంధన కర్మగా ఏర్పడి ఉండవచ్చని పండితుల భావన.

మహిళలు శ్రావణ మంగళవారం నోములతో, శుక్రవారం పూజలతో ఈ నెలంతా సంబరంగా గడిచిపోతుంది. ఈ మాసంలో రెండో శుక్రవారంనాడు 'వరలక్ష్మీ వ్రతం' ఆచరిస్తారు. శ్రీ మహాలక్ష్మిని ఈ రోజున 'వరలక్ష్మి' పేరిట అర్చించడం సంప్రదాయం. ఇది స్త్రీల సౌభాగ్య వ్రతం. శ్రావణ మాసం కనుక శుక్రవారంతో మొదలైతే, దానికి అంతకుముందురోజే నిష్క్రమించిన అమావాస్య స్పర్శ కొంతైనా ఉంటుందని, అలా వచ్చినప్పుడు మూడో శుక్రవారం వరలక్ష్మీ వ్రతం ఆచరించాలని 'నిర్ణయసింధు'

చెబుతోంది. పట్టుచీరల రెపరెపలతో, వాయనాలు, నైవేద్యాలతో- సొగసు, సంస్కృతి, సంప్రదాయం కలబోసుకున్న శ్రావణలక్ష్మి తెలుగువా

అంతర్వేది

కిళ్లలో అడుగు పెడుతుంది. ముత్తైదువుగా నూరేళ్లు మాంగల్య శోభతో నిండు జీవితాన్ని అనుభవింపజేసే మంగళసౌధాన్ని చేరడానికి మంగళగౌరీ వ్రతం ఆచరిస్తారు.

శ్రావణ పంచమిని నాగ పంచమి అని గరుడ పంచమి అని వ్యవహరిస్తారు. శ్రావణంలో పూర్ణిమ ఎన్నో విశిష్టతల రోజు. ఈ పూర్ణిమను పాల్కురికి సోమన కవి 'నూలి పున్నమి' అన్నాడు. నూలుతో తయారుచేసిన జంధ్యాలను ధరించడం దీనికి కారణం కావచ్చు. సర్వమానవ సౌభ్రాతృత్వం, సామరస్యం వెల్లివిరిసే పర్వదినంగా రక్షాబంధనం పేరిట ప్రాచుర్యం వహించిందీ శ్రావణ పూర్ణిమ. భవిష్యపురాణంలో దీని ప్రస్తావన ఉంది. 'ఆకాశం మేఘావృతమై ఉండగా, భూమి శాద్యలావృతం కాగా శ్రావణ పూర్ణిమ ఉదయం స్నానమాచ

రించి పట్టు వస్త్రంతో రక్షను ధరించాలని సంప్రదాయం పేర్కొంటోంది. ఆధునిక సమాజంలో సోదరీ సోదర రాగబంధ చిహ్నంగా 'రాఖీ' ప్రాచుర్యం వహించింది. శ్రావణ పూర్ణిమనాడే హయగ్రీవ జయంతి. వేదాలను అపహరించిన రాక్షసుని సంహరించి వేదోద్ధరణ గావించిన హయగ్రీవుని సకల విద్యాప్రదాతగా భావిస్తారు. వైఖానస మహర్షి జయంతి శ్రావణ పూర్ణిమనాడే. శ్రావణ బహుళ అష్టమి కృష్ణాష్టమి. శ్రావణ బహుళ అమావాస్య 'పోలాల అమావాస్య' రైతుల పండుగ. పనివారికి రైతు జీతాలు, ధాన్యం ఇచ్చేది, ఎద్దులను పూజించేది ఈ అమావాస్యనాడే. గ్రామాల్లో 'పోలేరమ్మ' అనే గ్రామదేవతను పూజిస్తారు.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

రంజాన్ పరమార్థం

ప్రపంచ ముస్లిం సోదర సోదరీ మణులందరికీ రంజాన్ అత్యంత ప్రీతిపాత్రమైన పండుగ. కేవలం ఆ పండుగ రోజే కాదు, ఆ రంజాన్ మాసమంతా ఇస్లాం మత విశ్వాసులకు పవిత్రం, పుణ్యదాయకం.

ప్రాతఃకాలం సహారీతో ఉపవాస దీక్ష రోజుకు సంకల్పించి సూర్యాస్తమయం తరవాత ఇఫ్తార్ తో విరమిస్తారు. తదుపరి తరాబీ నమాజుల్లో పాల్గొంటారు. దైవసన్నిధిలో ఉన్న అనుభూతి పొందుతూ తాదాత్మ్యతతో శారీరక అలసట, నీరసం మరచిపోతారు. శరీర శుభ్రత పాటిస్తూ నమాజుకు పూనుకొంటారు. నమాజు చేసే సమయాన ఒక్కొక్క భంగిమ ఒక్కొక్క యోగాసనమై శారీరక దృఢత్వాన్ని, మానసిక చేతనను కలిగిస్తుంది. ఒకేసారి మనిషి

బాహ్యంతరాలు పరిశుద్ధం కావడం విశేషం.

వ్యక్తిగత సమస్యల నుంచి అల్లాను రక్షణ కోరడమేగాక ప్రపంచశాంతికై రంజాన్ నెలలో ప్రత్యేక దువా(ప్రార్థన) చేస్తారు. ఉపవాసాలు చేయడంవల్ల సంపన్నులకూ బీదవారి ఆకలిబాధ అర్థమై ఎవరూ నిరాహారంగా అలమటించరాదన్న అవగాహనకు వస్తారు. చేతనైనంతగా సహాయం చేసేందుకు ముందుకు వస్తారు. మానవతాదృష్టితో మేల్కొంటారు. కుటుంబంలోని ప్రతి సభ్యుడి తరపున రెండున్నర కిలోల గోధుమలు లేదా సరిసమాన సొమ్మును ఫిత్రాగా నిర్ణయించి బీదవారికి దానమివ్వాలని పవిత్ర ఖురాన్ గ్రంథం చెబుతోంది. అందుకే రంజాన్ మాసాన్ని ఈదుల్ ఫితర్ పండుగ అని పిలుస్తారు. ధనిక వర్గాలతోపాటు సామాన్యులూ ఆనందంగా పండుగ జరుపుకోవాలన్నది ఈ ఫిత్రా దానం తాలూకు పరమార్థం.

ప్రతి దినం అయిదు పూటల నమాజు చేయడం,

అంతర్వ్యిమ

రంజాన్ నెలలో కఠిన ఉపవాస దీక్ష రోజు పాటించడం, కలిగి ఉన్న ఆస్తి ఆదాయాలను లెక్కగట్టి రెండున్నర శాతం సొమ్మును జకాత్ రూపేణా బీదలకు దానంగా ఇవ్వడం, అనాథలు, వితంతువులు, అన్నార్తులను ఆదుకోవడం, జీవితంలో ఒక్కసారైనా హజ్ యాత్ర చేయడం ఇస్లాం పంచసూత్రాలు. అల్లా కరుణాకటాక్షాలకై ప్రార్థిస్తూ ప్రపంచంలోని ముస్లింలందరూ ఒకే క్రమపద్ధతిలో నిర్ణీత సమయాల్లో నమాజు చేస్తారు. దీనివల్ల దురలవాట్లు దూరమై సోదరభావంతో ఒకరితో ఒకరు స్నేహంగా జీవించడం అలవడుతుంది. తల్లి పాదాల చెంత స్వర్గముంటుందని దివ్యఖురాన్ చెబుతోంది. తల్లిదండ్రులను కుటుంబ పెద్దలను గౌరవించడం ముఖ్య సంప్రదాయం. 'అస్సలాం-అలైకుం' అంటూ ఎదుటి వ్యక్తి క్షేమానికై అల్లాను ప్రార్థించడం అందరి శుభాలు కోరుకోవడం సమసమాజ నిర్మాణానికి దోహదపడి సమన్వయం చేకూర్చే అంశం. నెల పొడుపుతో రంజాన్ ఉపవాస దీక్షలు విరమించి

మరుసటి దినాన్ని రంజాన్ పండుగగా నిర్ణయిస్తారు. అల్లా రక్షణ, కరుణ అందరూ పొందాలన్న ఆశయంతో ఈద్గాలో బారులుతీరి పండుగ నమాజు చేస్తారు. కొత్త వస్త్రాలు, పరిమళ ద్రవ్యాలతో వాతావరణమంతా ఆహ్లాదకరమవుతుంది. ధనిక, బీద తారతమ్యం లేక, సహృదయాలతో సద్భావనలతో ఆలింగనం చేసుకుంటారు. ద్వేషాలన్నీ సమసి ప్రేమపూరిత భావం ఇనుమడిస్తుంది. ప్రత్యేకంగా సేమ్యాతో చేసిన ఖీర్ తినిపించుకొని ముస్లింలే కాక ముస్లిమేతర సోదరులు కూడా కలిసి శుభాకాంక్షలు తెలియజేసుకుంటారు.

మానవుల మధ్య నెలకొన్న వర్గ వైషమ్యాలు తొలగించి అందరిలో ఆధ్యాత్మిక చింతన కలిగించి చిరుజీవితాన్ని ఆనందంతో నింపి పుణ్యకార్యాల వైపు దృష్టి మరల్చే రంజాన్ మాసం చైతన్యాన్ని కలిగించి ముందుకు సాగే ధైర్యాన్నిస్తుంది.

— షేక్ బషీరున్నీసా బేగం

శ్రీఆండాళ్ తిరునక్షత్రం

‘నాపై మనసు నిలిపినవాళ్లను భవసాగరం నుంచి నేనే ఉద్ధరిస్తాను’ అని శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడితో అంటాడు. మనసు నిలపడం అంటే సదా భగవంతుని మనసారా కీర్తించడం. నవవిధ భక్తి మార్గాల్లో కీర్తనకున్న ప్రాముఖ్యం అంతా ఇంతా కాదు. భగవంతుని గుణవిలాసాలను కీర్తించడమే కీర్తనాభక్తి! భగవంతుని సాక్షాత్కరింపజేసుకోవడానికి ఈ భక్తి ఉత్తమమైంది. వాల్మీకి, నారదుడు, ప్రహ్లాదుడు, పన్నెండు మంది ఆశ్వురులు కీర్తనా భక్తితో ధన్యులయ్యారు. ఈ పన్నెండు మంది ఆశ్వురుల్లో శ్రీఆండాళ్ ఒక్కరే స్త్రీ. అందుకే ఆమెను వైష్ణవంలో భక్తి కోవిదురాలు అని సంబోధిస్తారు.

శ్రీహరి దివ్యకళలు ఒక్కొక్కటిగా భూమిపై

మానవులుగా పుట్టి మహాభక్తులుగా జీవించారని విష్ణుపురాణం తెలుపుతోంది. విష్ణుమూర్తి ధరించిన కొస్తుభమే బాలిక రూపం ధరించి శ్రీవిల్లిపుత్తూరులోని తులసి వనంలో పెరియాళ్వారు అనే బిరుదునామం కలిగిన విష్ణుచిత్తుడికి కలియుగం తొలి శతాబ్దంలో లభించిందని సంప్రదాయ గ్రంథాలు చెబుతున్నాయి. క్రీస్తు శకం 776లో నలనామ సంవత్సరం శ్రావణ మాసం శుక్లపక్షం పూర్వాభాద్ర నక్షత్రంలో ఆమె లభించిందని చరిత్రకారులు తేల్చారు. ఆ విధంగా విష్ణుచిత్తుడి పెంపుడు కూతురిగా ఆమె పెరిగింది. విష్ణుచిత్తుడు ఆ బాలికను కోడై అనే పేరుతో పిలిచేవాడు. మహా వైష్ణవభక్తుడు విష్ణు చిత్తుడి ప్రాపకంలో పెరిగిన గోదాదేవికి సహజం

గానే విష్ణుభక్తి పూవుకి తావిలా అభింది.

గోదాదేవికి పన్నెండేళ్ల వయస్సులో శ్రీవిల్లిపుత్తూరులోని వటపత్రశాయి మూలవిరాట్టుగా ఉన్న శ్రీకృష్ణుడినే తన భర్తగా భావించి మాల ధారణ చేసేదట. గోదాదేవిలోని మధుర భక్తిని గమనించిన వైష్ణవులు ఆమెను ఆండాళ్ అని సంబోధించేవారు. ఆండాళ్ అంటే భక్తితో పరమాత్ముని మనసును గెలిచిందని అర్థం. ఆ మధుర భక్తి ఆండాళ్లో పెల్లుబికి శ్రీకృష్ణుడి కోసం విరహపడే దాకా వెళ్లింది. సంప్రాప్తయవ్వని అయిన ఆండాళ్ ఒకరోజు వటపత్రశాయి ఆలయంలోని మదన గోపాలుని చూస్తూ మధుర భావనకు లోనైంది. ఆ భావన క్రమంగా బృందావనంలోని గోపికల అనుభూతిని కల్పించింది. తన పదహారో ఏట తనను తాను గోపికగా వటపత్రశాయిని శ్రీకృష్ణుడిగా భావించి కాత్యాయనీ వ్రతం చేసింది. ఈ వ్రతాన్ని మార్గశీర్ష మాసంలో ఆమె ఆచరించింది. ప్రతిరోజు

వేకువకాలంలో స్నానం చేసి వటపత్రశాయిని దర్శించుకొన్నప్పుడల్లా స్వామి చూపులు శృంగార గర్భితమై ఆమె హృదయంలో సంచలనం కలిగించేవట. ఒకరోజు వేకువజామున చీకట్లలో ఆండాళ్ స్నానంచేసి కోవెలకు తిరిగి వస్తుండగా నీలదేహ ఆజానుబాహు దివ్యమూర్తి కిరీటాది భూషణధారి వేళ్లకు రవ్వల ఉంగరాలు ధరించినవాడు ఆండాళ్ చెక్కిళ్లను వెనక నుంచి స్పృశించిన అనుభూతి కలిగింది. ఈ అనుభూతి నిజమా భ్రాంతా ఆమెకు అర్థంకాలేదు. ఆ అనుభూతిలో ఆమె రచించిన దివ్య ప్రబంధమే తిరుప్పావై. తిరుప్పావై గానం చేసిన ముప్పై రోజులూ ఆ దివ్యరూపుడు వచ్చి పోయిన వెంటనే తన వాలుజడలోని ముద్ద

బంతి పూవు మాయమయ్యేది. కోవెలకు వచ్చి చూస్తే ఆ ముద్దబంతి పువ్వు స్వామి వేణువుపై అలంకరించి ఉండేది. ఈ వైఖరితో శ్రీకృష్ణుడే తనను వివాహం చేసుకోదలచాడని ఆండాళ్ భావించింది. తన మానసాన్ని విష్ణుచిత్తుడికి తెలిపింది. అదేరోజు రాత్రి విష్ణుచిత్తుడికి స్వప్నంలో శ్రీకృష్ణుడు తెల్ల గుర్రాలను పూనిన రథంలో దర్శనమిచ్చాడని ఆశ్చర్య వైభవంలో ఉంది. విష్ణుచిత్తుడు ధనుర్మాసం చివరి రోజు శ్రీరంగంలోని రంగనాథుడితో పెళ్ళి జరిపించాడు. వెంటనే ఆమె శ్రీరంగడిలో ఐక్యం అయిందని ఆముక్తమాల్యదలో శ్రీకృష్ణదేవరాయలు రచించాడు.

గోపీగోపికల శృంగారం దానిలో అంతర్లీనంగా ఉన్న

అంతర్వేది

ఆధ్యాత్మిక సాధనను ఆండాళ్ అనుసరించింది. స్వామి అనుగ్రహం వల్ల ఆండాళ్కు ఒక భావనా స్పర్శ కలిగింది. అది ఆమె మానసంలో ప్రేమగా, విరహవేదనగా రూపొందింది. శ్రీహరిలో ఒక సంకల్పం జనించడం, అది ఆండాళ్ మనసులో భావనగా రూపొందడం- ఈ మధుర భక్తిలో మనం గమనించవచ్చు ఆండాళ్ సాధన చేసిన ఈ భక్తికి హేతువు అభ్యాసమనే శక్తి. ఆండాళ్కు ఒక స్వభావం ఏర్పడిందన్నా దాన్ని అనుసరించి ఆమె మనసు ప్రవర్తించాలన్నా అభ్యాసమనే శక్తికి తప్ప ఇతరత్రా సాధ్యం కాదు. అలౌకిక దివ్య శృంగారాన్ని సాధన చేసి ఆండాళ్ మీరాబాయి సక్కుబాయి లాంటి మధుర భక్తులకు స్ఫూర్తిని కలిగించింది. శ్రీవైష్ణవ ఆలయాల్లో ఆండాళ్ జన్మించిన రోజును శ్రీఆండాళ్ తిరునక్షత్రంగా అంగరంగవైభవంగా జరుపుకొంటారు.

- అప్పరుసు రమాకాంతరావు

ఉయ్యాలలో బిడ్డను పెట్టుకొని...

ఓ అమ్మకు అంతా హడావిడే! నవమాసాలు మోసి కన్న బిడ్డను కంటికి రెప్పలా కాచు కొంటూ పెంచుకుంటోంది ఆ అమ్మ. కనురెప్ప వాల్చకుండా బిడ్డకోసమే ఆ తల్లి తన సమయాన్నంతా వెచ్చిస్తోంది. ఒక రోజు ఆమె తన బిడ్డ కనబడటం లేదని ఊరంతా వెతికొచ్చింది. అయ్యోపాపం పసిబిడ్డను ఎవరెత్తుకెళ్లారో ఏమో అని అనుకున్నారు ఊళ్లోవాళ్లు. ఆమెకు తోడుగా కొంతమంది బిడ్డను వెతకటానికి కూడా వచ్చారు. అలా ఇంట్లోనూ వెతుకుతుంటే ఉయ్యాలలో చక్కగా ప్రశాంతంగా నిద్రపోతున్న బిడ్డవారికి కనిపించాడు. అయ్యో ఇదేంటమ్మా మీ ఇంట్లో ఉయ్యాలలో బిడ్డను పెట్టుకొని ఊరంతా వెతికావు, నానా హైరానాపడి మమ్మల్ని హడలగొట్టావు అని నిలదీశారు.

అలా ఉంది నేటి సమాజంలో అశాంతితో ఉండేవారి పరిస్థితి. సమకాలీనంగా ఎక్కడ చూసినా, ఏ వర్గంలో చూసినా, ఏ ఉద్యోగం, మరే వ్యాపారంలో చూసినా అశాంతి, అశాంతి అనే పలవరింతలే వినిపిస్తున్నాయి. ఇంతమందిని ఇలా ఇన్ని రంగాల్లో అశాంతి పట్టి పీడిస్తుంటే మరి ఆ చీడను వదలగొట్టడానికి మందు కావాలి కదా! ఆ మందు ఎవరూ తయారుచేయడం లేదా? చేసినా ఎవరికీ అందుబాటులోకి రావటం లేదా? అసలా మందు ఎక్కడుందో తెలియటం లేదా? అశాంతికి విరుగుడు మందుంది. అది ఎక్కడో సుదూర తీరాల్లో లేదు. క్షణకాలం పాటు జాగ్రత్తగా ఆలోచిస్తే అది అందరికీ అందుబాటులోనే ఉందనిపిస్తుంది.

కొంతమంది అంటారు- మనసు అశాంతిగా ఉన్నప్పుడు ధ్యానం చేయండి అని. ధ్యానం వైపు ఆ మనసు మళ్లితే కదా! ధ్యానం వైపు మనసు మళ్లకపోగా అశాంతి పోవటానికి విశ్రాంతి చాలులే అనిపిస్తుంటుంది. రోగం ఒక టైతే మందొకటి వేసినట్టు అవుతుంది. విశ్రాంతి అనగానే బద్ధకంగా కాలక్షేపం చేస్తుంటాం. అసలు ప్రమాదం పెరుగుతున్న రోగంలా అప్పుడే ముంచుకొస్తుంది. బద్ధకంతో కూడిన విశ్రాంతి సమయంలో మనసు కళ్లెంలేని గుర్రంలాగా విచ్చలవిడిగా పరుగెత్తుతూ ఏవేవో ఉపిస్తుంటుంది. ఆ మనసు తీసే పిచ్చి పరుగులు మనిషికి మరింత అశాంతినే కలిగిస్తాయి. తన శక్తికి మించినవి, తాను పొందకూడని వాటిని ఆ సమయంలో కావాలని గోలపెడుతుంది మనసు. ఆ గోల అశాంతి జ్వాలలను మరింతగా రేపుతుంది. మరి అసలైన మందేది అంటే- ధ్యానంతో పాటు జపం కూడా చేయటమేనని అంటారు

మరి కొంతమంది పెద్దలు. అది నిజమే. ధ్యానం, జపం అనేవి ఏ దేవుడికి సంబంధించినవన్న ప్రశ్న వెంటనే తలెత్తుతుంది. ఈ ప్రశ్నలన్నింటికీ సమాధానం శుక్లయజుర్వేద సంహితలో మనకు

అంతర్యామి

కనిపిస్తాయి. అలాంటివాటి గురించి తెలుసుకొన్నప్పుడు- నిజమే సుమా... ఆ తల్లైవరో ఉయ్యాలలో బిడ్డను పెట్టుకొని ఊరంతా వెతికినట్టు మనమంతా అలాగే చేశామేమిటి అనిపిస్తుంది. ఆ సంహితలో చెప్పేదేమిటంటే- ఒక దేవుడు, ఆ దేవుడిని మాత్రమే ధ్యానం చేయండి అని మాత్రం కాదు. ఎవరికి ఏ దేవుడు ఇష్టమైతే ఆ దేవుణ్ణి ధ్యానం చేయొచ్చు అప్పుడాయనను- నీవు పవిత్రతాస్వరూపుడివి. నన్ను పవిత్రతతో నింపేయ్. నీవు శక్తిస్వరూపుడివి. కనుక నాకు శక్తిని ప్రసాదించు. నీవు బలవంతుడివి. కనుక నాకు బలాన్నివ్వు. నీవు ఓజస్సుంపన్నుడివి. నాలో ఓజస్సును నింపు అని ప్రార్థించాలి. ఒక వేళ దేవుడేమిటి, ఎక్కడున్నాడు అని ప్రశ్న వేసుకుంటే- పుట్టిన ప్రతిమనిషీ తనకు ఆత్మ ఉందని, అంతరాత్మ సాక్షిగా తానెప్పుడూ మంచి పనులనే చేస్తున్నట్లు అనుకోవటం సహజం. అందుకని దేవుడి మాటను పక్కన పెట్టి ఆ మనిషి తన లోకి తాను చూసుకుంటూ అంతర్యామి అయిన

తన అంతరాత్మను మిగతావాళ్లు దేవుడిని దృష్టిలో ఉంచుకొని చేసిన ప్రార్థననే చేయొచ్చు. ఇలా భగవంతుడి మీద లేదా తన ఆత్మ మీద ధ్యానమంచి ధ్యానం చేస్తే అశాంతి నశిస్తుంది. శాంతి, శక్తి అన్నీ లభిస్తాయి. అంతేకానీ- అశాంతిని పోగొట్టుకొనేందుకు ధ్యానం చేయమన్నారు కదాని ఊరు, వాడ విడిచి ఎక్కడికో అడవులకో, అడవుల్లోని గుహలకో పరుగెత్తనక్కర్లేదు. ఇల్లావాకిలీ విడిచిపెట్టుకుండా ఉన్నంతలో కాస్తంత ప్రశాంత స్థలాన్ని ఎంచుకొని అక్కడ ధ్యానం చేయొచ్చు. ఇష్టదైవాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని ఆ దైవానికి సంబంధించిన జపంతో ధ్యానాన్ని కొనసాగించవచ్చు. అది కూడా కాదనుకొంటే తనలోకి తాను చూసుకొంటూ శ్వాస మీద ధ్యాన నిలిపి ఆత్మసాక్షిగా ధ్యానం చేయటాన్ని అలవాటు చేసుకుంటే- అశాంతి నశించి ప్రశాంతి పరిధవిల్లుతుంది. - డాక్టర్ యల్లాప్రగడ మల్లికార్జునరావు

నాగపంచమి

సర్పపూజకు నిర్దిష్టమైన తిథి పంచమి. ఆది శేషుడి కోరిక ప్రకారం విష్ణువు నాగులకిచ్చిన వరమిది. పాలకడలిలో శయ్యగా అమరి విష్ణువును సేవిస్తున్న ఆదిశేషుడే, స్థితికారకుడికి సాయంగా భూభారాన్ని సైతం వహించే లోకోపకారాన్ని చేస్తున్నాడు. ఇటు స్వామికార్యం, అటు లోకోపకారం రెండూ చేస్తున్న ఆదిశేషుడి సేవలకు మెచ్చి విష్ణువు ఏదైనా వరం కోరుకొమ్మన్నాడట. ఆ మాటకు ఆదిశేషుడు- నరులు తమ జాతివారిని ప్రతి మాసంలోనూ శుక్లపంచమినాడు పూజించాలని, అంతశక్తి లేకపోతే శ్రావణ, మార్గశిర శుక్లపంచమి (రెండింటికీ 'నాగపంచమి' అనేపేరు) రోజుల్లో తప్పక పూజించాలని; అది వీలుకానివారు శ్రావణ శుక్ల

పంచమినాడు తప్పక పూజించాలని వరం కోరాడట. అతడి కోరిక మన్నించి విష్ణువిచ్చిన వరం వల్లనే నాగపంచమి తిథి నాగులకు పూజాది వసమైందని పురాణ కథనం.

ఈ రోజుకే 'గరుడ పంచమి' అనే పేరూ రావడం వెనక ఇంకో కథనం ఉంది. విష్ణువు వాహనమైన గరుత్మంతుడికి, శయ్యగా అమరిన ఆదిశేషుడి బంధువైన తక్షకుడికి ఒక సందర్భంలో ఘోర యుద్ధం జరుగుతోంది. విషయం తెలుసుకున్న విష్ణువు- తన సేవకులైనవారు, అందునా అక్క చెల్లెళ్ళ (వినత, కద్రువల) బిడ్డలైన (వినత కొడుకు వైనతేయుడే గరుత్మంతుడు, కద్రువ నాగమాత) సోదరులైన ఆ ఇద్దరూ యుద్ధం చేయడం సబబు కాదని వారించి, సఖ్యత కూర్చాడట. ఇరు వర్గాలు (నాగ, గరుడ) శత్రుత్వాన్ని వదలి సామరస్య భావాన్ని ప్రదర్శించినందుకు గుర్తుగా ఆ రెండు జాతులనీ పూజించడం ఆనవాయితీ అయింది.

ఈ సంఘటన శ్రావణ శుద్ధపంచమినాడు జరిగింది కాబట్టి ఈ రోజును నాగపంచమి, గరుడపంచమి అని వారి వారి ఆచారాల ప్రకారం వ్యవహరిస్తున్నారని పురాణ కథనం.

ఈ రోజు దేశంలోని అనేక ప్రాంతాల్లో, రాష్ట్రాల్లో నాగుల్ని, గరుడుణ్ణి పూజించడం ఆనవాయితీగా మారింది. గుజరాత్, ఒడిశా, కాశ్మీర్, తమిళనాడు, తెలంగాణ, నాగాలాండ్ తదితర రాష్ట్రాల్లో నాగుల్ని పూజిస్తారు. కోస్తాంధ్ర ప్రాంతంలో ముఖ్యంగా కృష్ణా, గోదావరి ప్రాంతాల్లోను, కర్ణాటక, గుజరాత్, అస్సాం వంటి రాష్ట్రాలు, పొరుగు దేశమైన నేపాల్ లో సైతం ఈ రోజు గరుడుణ్ణి పూజిస్తారు. నాగులనీ సమానంగా పూజిస్తారు.

బెంగాల్ రాష్ట్రంలో ఈ రోజు 'విష హరి పూజ' అనే పేరుతో నాగులను, 'మానసాదేవి పూజ' పేరిట సర్పాధిదేవతను పూజిస్తారు. గ్రామ ప్రాంతాల్లో మట్టితో నాగుల విగ్రహాలను ఏర్పాటు

చేసి ప్రతిష్ఠిస్తారు. స్త్రీ పురుషులందరూ పూజించి, అనంతరం నాట్యం చేస్తారు. ఇళ్ల గోడలకు, ద్వార బంధాలకు నాగుల బొమ్మల్ని వేలాడదీసి అలంకరిస్తారు. పువ్వులు, పసుపు, మంచి గంధం లాంటి వాటితో పాటు వేచిన ఉలవలు, చిక్కుడుగింజలు,

అంతర్జ్యమి

బియ్యం పూజాద్రవ్యాలుగా ఉపయోగిస్తారు. పళ్ళు, ఉడికించని పదార్థాలు (చలిమిడి, చిమ్మిలి, వడపప్పు వంటివి) నివేదన చేస్తారు. సాయంత్రం పాముల పుట్టల దగ్గరకు వెళ్ళి పూజలు చేస్తారు.

నాగులను మానవులు పూజించడానికి అనేక బలీయ కారణాలున్నాయి. దేవ, రాక్షస, నాగ, పితృ, యక్ష, గంధర్వ, మానవ అనే సప్త గణాల్లో నాగ, మానవ గణాలే భూమి మీద నివసించేవి. వారి మధ్య సఖ్యతకు గుర్తుగా మానవులు నాగుల్ని పూజించే పద్ధతి మొదలైంది. వ్యవసాయదారులకు అన్ని రకాలుగా మేలుచేసేవి నాగులు. వాటి ప్రధాన నివాస స్థలాలు వ్యవసాయ క్షేత్రాలే. వ్యవసాయానికి హానిచేసే ఎలుకలు వాటి ప్రధాన ఆహారం. వాటి బారి నుంచి పంటలను కాపాడుతున్నందుకు కృతజ్ఞతగాను, తాము వ్యవసాయం చేసేటప్పుడు వాటిపట్ల ఏదైనా పొరపాట్లు జరిగినా క్షమించమని కోరే ఉద్దేశంతోనూ ఈ

రోజు నాగపూజ చేస్తారు.

నాగులు సంతానప్రదాతలని నమ్మే అతివలు చాలామందే ఉన్నారు. వారు సంతాన ప్రాప్తి కోసం నాగపూజ చేస్తారు. సోదరుల క్షేమాన్ని కోరి కొందరు సోదరీమణులు ఈ పూజ చేస్తారు. తమ సౌభాగ్యం కోసం పూజించే స్త్రీలూ ఉన్నారు. అంతేకాక నాగులకు అనేక శక్తులున్నాయని, వాటిని పూజిస్తే అవి తమకు వశమవుతాయని భావించి పూజించేవారు కొందరు. నాగులకు గుప్త నిధులజాడలు తెలుస్తాయని, వాటిని పూజిస్తే అవి తమ వశమవుతాయని నమ్మి పూజించేవారూ లేకపోలేదు.

ఈ రోజున భూమి దున్నడం, గోతులు తవ్వడం, మంటలు పెట్టడం, చెట్టు కొట్టడం లాటి వ్యవసాయ పనులు చేయకూడదన్న నియమం చాలామంది పాటిస్తారు!

- అయ్యగారి శ్రీనివాసరావు

ప్రశ్న - జవాబు

చిరాకు పుట్టే జవాబులుంటాయి తప్ప, చీకాకు పెట్టే ప్రశ్నలు ఉండవని మన పెద్దలు ఒక సిద్ధాంతం చెప్పారు. కొన్ని సందర్భాల్లో ప్రశ్న, జవాబు రెండూ మనిషిని కలవరపెడతాయి. చిరాకుపరుస్తాయి. 'నేనెవరు?' అనేది కర్ణుణ్ణి జీవితకాలం వేధించిన ప్రశ్న. తీరా దానికి జవాబు లభించినప్పుడు, అంటే 'నీవు కుంతీ పుత్రుడవు' అని కృష్ణుడు తేల్చి చెప్పినప్పుడు- ఆ జవాబు సైతం కర్ణుణ్ణి ఇబ్బంది పెట్టింది. సమాధానం దొరికిందని సంబరపడటం అటంచి, దాన్ని బయటపెట్టవద్దని బతిమాలు కోవాల్సిన దుస్థితి దాపురించింది. మరికొన్ని సందర్భాలు సరిగ్గా దీనికి వ్యతిరేక దిశలో నడుస్తాయి. 'చెట్టుచాటు నుంచి

చంపడం ద్వారా అకృత్యానికి పాల్పడ్డావు దాశరథీ! రేపెప్పుడో సత్పురుష సమావేశం నిన్ను నిలదీస్తే ఏం బదులు చెబుతావు?' అని రాముణ్ణి వాలి అడిగాడు. వాలి ప్రశ్న శ్రీరాముణ్ణి కలవరపెట్టలేదు. అలాగే రాముడు చెప్పిన గొప్ప జవాబు, అటు వాలినీ చీకాకుపరచలేదు. రాముడి సమాధానంతో వాలి పూర్తి సంతృప్తి చెందాడు. లౌకిక వ్యవహారాల దగ్గరకు వస్తే- 'అడిగే వాడికి చెప్పేవాడు లోకువ' అనే సామెత లోకంలో వినపడుతుంది. అది చొప్పుదంటు ప్రశ్నలకు బాగా వర్తించే సూత్రం. ఇద్దరు ఆకతాయి కుర్రాళ్లు ఒక ప్రార్థనాలయం ముందు నడిచిపోతుండగా, వారిలో ఉన్న ట్టుండి ఒక ప్రశ్న మెదిలింది. లోపల ప్రార్థనలు నిర్వహిస్తున్న పెద్దాయన దగ్గర తేల్చుకుందామని నిర్ణయించుకున్నారు. వెళ్లి ఒకడు అడిగాడు- 'అయ్యా, ప్రార్థన చేసే సమ

యంలో సిగరెట్ కాల్చబుద్ధివేస్తే కాల్చుకోవచ్చా' అని. ఎవరైనా ఆ ప్రశ్నకు ఏం చెబుతారు? తప్పు, వద్దు అనే అంటారు కదా! ఆ పెద్దాయన కోపంగా అదే చెప్పాడు. రెండోవాడు కలగజేసుకుని 'క్షమించండి, మావాడికి ప్రశ్న ఎలా అడగాలో తెలియలేదు. దీనికి జవాబు చెప్పండి. నేను సిగరెట్

అంతర్వేది

కాలుస్తుండగా దేవుడు గుర్తొచ్చి, ప్రార్థన చేయాలనిపించింది. నేనప్పుడు ప్రార్థన చేయవచ్చా, చేయకూడదా?' అని అడిగాడు. దీన్నే అతి తెలివితేటలు అంటారు. తనకు ఎలాంటి జవాబు కావాలో చూసుకుని సరిగ్గా అలాంటి జవాబును రాబట్టే విధంగా అడి

గితే- ఆ ప్రశ్న ఇలా ఉంటుంది. ప్రస్తుతం లోకంలో విరివిగా అమలవుతున్న ఈ ధోరణిపై సామెత పుట్టడానికి కారణమై ఉంటుంది. నిజానికి జవాబు చెప్పడంకన్నా, ప్రశ్న అడగడమే చాలా బాధ్యతతో కూడిన వ్యవహారం. ఒక్కోసారి ప్రశ్న వెనక ఒక జీవితకాల అన్వేషణ ఉంటుంది. ఒక జీవితకాల ఆవశ్యకత ఉంటుంది. అలాంటప్పుడు, ఆ ప్రశ్నకు చాలా విలువ ఉంటుంది. ప్రశ్న అనేది మనిషి చేతనకు గుర్తు. ప్రగతికి సూచన. మిగలముగ్గిన పండు రాలి, కిందే ఎందుకు పడింది, పైకి ఎందుకు ఎగిరిపోలేదు అని న్యూటన్ మనసులో పుట్టిన చిన్నప్రశ్న- ఈ లోకానికి భూమ్యాకర్షణ సిద్ధాంతాన్ని కానుకగా అందించింది. చదువుల విషయంలో ప్రశ్నించే తత్వమే విద్యార్థుల్లో వివేకానికి పునాది అవుతుంది. ఒక్క ప్రశ్న- జీవితం మలుపు తిరగడానికి, విజయానికి కారణమయ్యే సందర్భాలు

చాలా ఉంటాయి. విద్యార్థికి, గురువుకు మధ్య నడిచే ప్రశ్నోత్తర విభావరి ఆధ్యాత్మిక జగత్తులో వెలుగులు నింపిన సందర్భాలూ ఉంటాయి! దీనికి ఉదాహరణగా మనం 'ప్రశ్నోపనిషత్తు'ను చెప్పుకోవచ్చు. ప్రశ్న పేరిట ప్రత్యేకంగా ఒక ఉపనిషత్తు రూపొందడమే ఒక గొప్ప విశేషం. రామకృష్ణ పరమహంసకు ఎదురైన ఒక అద్భుత ప్రశ్న 'స్వామీ మీరు భగవంతుణ్ణి చూశారా?' అనేది నరేంద్రుణ్ణి- వివేకానందుడిగా మార్చేసింది. భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జగత్తుకు మేలిమలుపుగా ప్రకాశించింది. మేలుకొలుపుగా వికసించింది. అద్భుతమైన జవాబు కోరేవాడు, అద్భుతమైన ప్రశ్నను అడగగలిగి ఉండాలి. అప్పుడు ఆ జవాబు మన జీవితాన్ని మలుపు తిప్పుతుంది. తీర్చిదిద్దుతుంది- వివేకానందుడిలా!

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

గోస్వామి తులసీదాసు

ప్రాచీన హిందీ భక్తకవుల్లో అగ్రగణ్యుడు గోస్వామి తులసీదాసు. 15వ శతాబ్దంలో పుట్టి 16వ శతాబ్దం ప్రారంభం వరకు జీవించి ఉన్నట్లు చరిత్రకారులు చెబుతున్నారు. జన్మ తిథి విషయంలో వారిలో అభిప్రాయ భేదాలున్నా శ్రావణ శుద్ధ సప్తమి పర్వదినాన ఉత్తరప్రదేశ్‌లోని 'రాజాపూర్' గ్రామంలో ఆయన జన్మించినట్లు కొందరు పండితుల అభిప్రాయంగా చరిత్ర చెబుతోంది. ఉత్తర భారతంలో ఇదే రోజున ఎందరో భక్తులు తులసీ జయంతి జరుపుకొంటున్నారు.

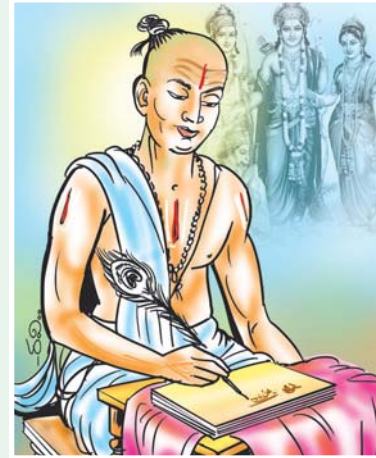
తులసీదాసు మర్యాదా పురుషోత్తముడైన శ్రీరామచంద్రమూర్తిని తన ఆరాధ్య దైవంగా నమ్మాడు. సంస్కృత రామాయణం ఆధారంగా అయోధ్యవాసుల మాతృభాష 'అవధి'లో రామచరిత మానస్ అనే కావ్యం రచించాడు. శ్రీరామ కావ్యరచనతో జన్మ ధన్యం చేసుకున్న తులసీ

దాసు బాల్యమంతా విషాదభరితంగా గడిచింది. తులసి తండ్రి ఆత్మారామ్ డూబే. తల్లి హులసీబాయి. పుత్రప్రాప్తి కోసం ఆంజనేయ స్వామిని వారు ఆరాధించారు. పుట్టగానే తులసి నోట ఏడుపు బదులు 'రామ్' అనే మధురమైన మాట విన్న ఆ దంపతులు అతడికి రామ్‌బోలా అని నామకరణం చేశారట. తరవాత కొద్దిరోజులకే తులసి తల్లి తనువు చాలించింది. అతడు 'మూల' నక్షత్రంలో పుట్టాడని, పుట్టినప్పుడే ముప్పై రెండు దంతాలు ఉండటంవల్ల ఎలాంటి అనర్థాలు దాపురిస్తాయోనని అతణ్ణి చునియా అనే దాసికి అప్పగించి తండ్రి వెళ్లిపోయాడట. కొద్ది రోజులకే చునియా కూడా మరణించింది. ఆ బాలుడికి శివుడి సతి పార్వతీదేవి అన్నం తిని పించిందన్న వార్త ప్రాచుర్యం పొందింది. శంకరుడి కృపవల్ల రామ్మైలంలో నరహరిదాసు అనే పండితుడు తులసిని దగ్గరికి తీసుకున్నారు. 'రామ్‌బోలా' అన్న పేరుతో ఉపనయనాది సంస్కారాలు కావించారు. రామచరితం వినిపించి, విద్యాబుద్ధులు నేర్పించారు.

కాశీ పట్టణంలో శేషసనాతన పండితుడి వద్ద వేదవేదాంగాలు నేర్పించారు. 'ఏకసంధాగ్రాహి' కావడంవల్ల తులసిపై గురువు నరహరిదాసుకు అనురాగ వాత్సల్యాలు ఉదయించాయి. గురువు ఆదేశానుసారం సద్గుణరాశి అయిన రత్నావళిని వివాహం చేసుకున్నాడు.

భార్య రత్నావళిని తులసి అపరిమితంగా ప్రేమించేవాడు. ఆ క్రమంలో అతడిలోని రామభక్తి తగ్గిపోసాగింది. ఓనాడు ఆమె పుట్టింటికి వెళ్లింది. తులసి తక్షణం అత్తవారింటికి బయలుదేరాడు. భయానక తుపాను వాతావరణంలో పరవళ్లు తొక్కుతున్న గంగానదిని ఈదుకుంటూ అత్తవారింటికి చేరాడు. ఆ స్థితిలో భర్తను చూసిన రత్నావళికి కోపం వచ్చింది. 'మీకు సిగ్గు, లజ్జ వేయడంలేదా? అస్థి చర్మమయమైన ఈ అస్థిర దేహాన్ని అనుభవిద్దామని వచ్చారా? దీనిమీద ఉన్న ప్రేమను ఆ శ్రీరామచంద్రుడి మీద చూపిస్తే మీ జన్మ చరితార్థమయ్యేది కదా' అని తులసిని గట్టిగా మందలించింది. అంతే, తక్షణం తులసి వెన్నుపై ఎవరో బలంగా చరిచినట్లయింది.

వెనుతిరిగి చీకటిలో ప్రయాణమయ్యాడు. చుట్టూ గాఢాంధకారం. కానీ, మనసంతా ఏదో

అంతర్వేది

కొత్త వెలుగుతో నిండిపోయింది. అదే జ్ఞానం! పశ్చాత్తాపంతో గురుబోధలను స్ఫురణకు తెచ్చుకుని ఆ రోజు నుంచి సన్యసించి, రాముడికి దాసుడై, తులసీదాసుగా మారిపోయాడు. కాశీవిశ్వనాథుడి ఆనతి మేరకు అయోధ్య వెళ్లి, 'రామచరిత మానస్' రచన మొదలుపెట్టాడు. శ్రీరామ దర్శనం కోసం తపించిపోయాడు. ఆంజనేయుడు ప్రసన్నుడై శ్రీరామ సాక్షాత్కారం కలిగించాడంటారు. రెండున్నర సంవత్సరాల కాలంలో రామచరిత మానస్ రచన పూర్తయింది. భారతీయ భక్తివాఙ్మయ్యాన్ని మథించి, వెలికితీసిన అమృతకావ్యమది. భారతీయులకే కాక, ప్రపంచ భక్తావళికి అది పారాయణ గ్రంథమైంది.

ఆ గ్రంథంలో తులసి వర్ణించిన శ్రీరాముడు సంపూర్ణ పురుషుడు, పరబ్రహ్మ స్వరూపుడు. ఆదర్శ మానవుడు. ధర్మమూర్తి, అవతారమూర్తి. దాస్యభక్తితో, సంపూర్ణ విశ్వాసంతో కొలిచిన ఆరాధ్య దైవం.

తులసీదాసు శివకేశవుల అభేదాన్ని విశ్వసించిన వైష్ణవాగ్రేసరుడు. శ్రీ రామానుజుల అనుయాయి. విశిష్టాద్వైత మతాభిమాని. శైవ

వైష్ణవ సామరస్యం కోసం త్రికరణశుద్ధిగా కృషి చేసిన భక్త కవివరేణ్యుడు. మానవాళికి 'హనుమాన్ చాలీసా' వంటి అపురూప ఆధ్యాత్మిక కరదీపికను అందించి భక్తలోక మార్గదర్శకుడయ్యాడు.

ఓసారి పండితులు కొందరు తులసీదాసు మీద కక్షతో 'రామచరిత మానస్'ను ధ్వంసం చేసి రమ్మని కొందరు దుండగుల్ని తులసీదాసు కుటీరం మీదికి పంపారు. ఆ సమయంలో ఇద్దరు బలిష్ఠులైన యువకులు ధనుర్బాణాలు ధరించి గుడిసెకు కాపలా కాస్తున్నారు. వారిలో రామలక్ష్మణులు దర్శనమివ్వడంతో భీతిల్లి పారిపోయారు. నిజం తెలుసుకున్న పండితులు తులసీదాసును క్షమాపణ కోరి రామభక్తులైపోయారు. తులసీదాసు జీవితంలో ఇలాంటి సంఘటనలెన్నో జరిగాయి. ఆయన రచించిన దోహావళి, గీతావళి, వినయపత్రిక, కృష్ణగీతావళి వంటి పలు గ్రంథాలు భక్తి, జ్ఞాన, నీతి, వైరాగ్య ప్రబోధక కృతిరత్నాలు!

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

మానవ సేవే మాధవ సేవ

దేవుడంటే ప్రేమ. దేవుడంటే సాయం.

ప్రేమంటే నిస్వార్థమైన ప్రేమ, అవ్యాజ్యమైన అనురాగం, అలౌకికమైన ఆప్యాయత. ప్రేమంటే చంటిపాపను కంటికి రెప్పలా కాపాడుకునే కన్నతల్లి ప్రేమ. ఎందుకంటే ఆ పసిబిడ్డ కాసేపు ఏడిస్తేనే, తల్లడిల్లిపోయి అల్లకల్లోలమవుతుంది ఆ కన్నతల్లి మనసు.

సాయమంటే పేరు కోసమో, గుర్తింపు కోసమో, సంపద కోసమో, పదవి కోసమో మరొకరికి చేయూతనివ్వడం కాదు. ప్రతిఫలం ఆశించకుండా పరోపకారం చేయడం.

రోడ్డు పక్కన ముక్కు మొహం తెలియని ఓ వ్యక్తి రోగంతో బాధపడుతుంటే అక్కున చేర్చుకుని, ఆదరించి, అన్నం పెట్టడం ప్రేమంటే. ఆ అలౌకికమైన, విశ్వజనీన

మైన ప్రేమను విశ్వమంతా పంచిపెట్టడం వల్లనే థెరె సాను విశ్వమంతా వేనోళ్ళ కొనియాడుతున్నారు. ఆమె చెప్పిన ఓ మాట 'ఎదుటి వారిని చూసి ప్రేమపూర్వకంగా నవ్వగలిగితే, అదే వారికి నువ్విచ్చే అందమైన బహుమతి'.

ప్రార్థన చేసే పెదవుల కన్నా, సహాయం చేసే చేతులు గొప్పవి. ప్రేమ ఉన్నప్పుడే సాయమందివ్వడం జరుగుతుంది. కష్టాల్లో ఉన్న వారిని చూసినప్పుడు స్పందించని వారు అధములు, సానుభూతి చూపేవారు మధ్యములు, సాయపడేవారు ఉత్తములు.

ప్రార్థన చేస్తే ఒక భాగం ఫలితం వస్తే, అదే ఒక మంచి పని చేస్తే దానికి వంద రెట్లు ఫలితం ఇస్తాడు ఆ భగవంతుడు. అందువల్ల సేవను మించిన పుణ్యం లేదు.

దయగల హృదయమే దేవాలయం. డాక్టర్ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్ మాటల్లో 'బాధపడేవారికి సేవ చేయడమే నిజమైన పూజ'.

పవిత్ర ఖురాన్ ప్రకారం భగవంతుడి దరి చేరడానికి మూడు మార్గాలు ఉన్నాయి. అవి ఏమిటంటే- 'ప్రార్థన చేస్తే, అది నిన్ను సగం దూరం దాకానే తీసుకెళ్తుంది. ఉపవాసం చేస్తే, అది దేవుడి వాకిలి వరకు తీసుకె

ళ్తుంది. బీదవారి కష్టాలు తీరిస్తే, అది నేరుగా సన్నిధానానికి తీసుకెళ్తుంది'.

'దేవాలయాల్లోని విగ్రహాల్లో దేవుళ్లను చూసేవారు భక్తుల్లో చివరి స్థానంలో ఉంటారు. ఆకలితో బాధపడేవారికి అన్నం పెట్టి ఆకలి తీర్చడంలోనో, ఇతరుల బాధలు పోగొట్టడంలోనో దేవుణ్ణి చూసేవారు భక్తుల్లో మొదటి

స్థానంలో ఉంటారు' అని స్వామి వివేకానంద చెప్పారు.

రాముడంటే మూర్తీభవించిన ధర్మం. అలాగే క్రీస్తు అంటే అర్థం రూపం దాల్చిన ప్రేమ. 'ఎదుటివారికి సాయం చేసినప్పుడే దైవం నిన్ను అనుగ్రహిస్తాడు' అని పవిత్ర గ్రంథం బైబిలు చెబుతుంది.

'జీవితం కరిగిపోయే మంచు, ఉన్నదాంట్లోనే నలుగురికీ పంచు' అంటాడు తిలక్. అందుకని ఉన్నంతలో నలుగురికీ సాయమందిస్తూనే ఉండాలి. నలుగురికీ నీడనిచ్చి సాయపడే మహావృక్షంలా జీవించాలి. ఆ విధంగా సేవా దృక్పథం ఉన్న మనిషే మహామనిషి అవుతాడు.

ఇతరులకు ఉపకారం చేయడం కోసమే ఈ శరీరమున్నది. ఉపకారం చేసినవాడికి తిరిగి ఉపకారం చేయడం గొప్పకాదు. అపకారం చేసినవాడికి సైతం ఉపకారం చేయడమే గొప్ప.

మనుషులు దైవ స్వరూపమే. కాబట్టి మానవసేవే మాధవసేవ!

- గుజ్జుల వీరనాగిరెడ్డి

అవరోధాల ఆటవిడుపులు

సాధనకు ఎన్నో అవరోధాలు, ఆటంకాలు, వాటిని అధిగమించటం- మనకు భగవంతుడి మీద ఉన్న ప్రేమ తీవ్రతపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఎందుకంటే, పనిమీదకన్నా ఫలశ్రుతి మీద మనకు ఆసక్తి ఎక్కువ. అలాంటిది ఏం లభిస్తుందో, అసలు లభిస్తుందో లేదో కూడా తెలియని అంశం మీద ఇంత శ్రద్ధపెట్టి, కష్టాలను అధిగమించి, అర్థం కాని మార్గంలో పయనించి గమ్యం (అసలు చేరగలమా అనే మీమాంసతో పాటు) చేరుకోవటం అన్నది నిజంగా ఆయనమీద అత్యంత ప్రీతి ఉంటే తప్ప సాధ్యం కాని విషయం!

బలం, ఆరోగ్యం ఉరిమే ఉత్సాహానికి ప్రతీక. చేయాల్సిన పనిని విజయవంతంగా చేసేందుకు తగిన వనరు. సాధనకైనా అంతే! వయసుతో

సంబంధం లేని అనారోగ్యం సాధనను దెబ్బతీస్తుంది, బాగా ఇబ్బంది కలిగిస్తుంది. సాధకుడు కుంగిపోతాడు. నిరాశ చెందుతాడు. ఈ కుంటి, ఒంటి కాలితో నడకలాంటి సాధన గమ్యాన్ని చేరుస్తుందా అనే నైరాశ్యం సాధనోత్సాహాన్నీ దిగజారుస్తుంది. నిజమే. కాల పరిగణన లేకుండా మేరుదండాన్ని నిలుపునా నిలబెట్టి సాధన చేయాలంటే పట్టుమని పది నిమిషాలైనా కూర్చోలేని అశక్తత. ధ్యాన యోగ్యమైన పద్మాసనంలో కూర్చునేందుకు మోకాళ్ల నొప్పులు. కూర్చుని మోకాళ్ల మీద అరచేతులను చాపి, వేళ్లను చిన్ముద్రలో పెట్టాలంటే వేళ్లు మడవలేని కీళ్ల జబ్బు. ఆసనం మీద పదిలంగా కూర్చోలేం. వేళ్లతో జపమాల తిప్పలేం. సూర్యుడికి అర్ఘ్యమివ్వలేం. ఇక క్షేత్ర దర్శనాలు, తీర్థయాత్రలు... చెప్పనే అక్కర్లేదు.

అరుణాచల ప్రదక్షిణం, కైలాస పర్వత పరిక్రమణ, బద్రీ, కేదార్, అమర్ నాథ్ లు, మానస సరోవరం... కలలోని వార్తలే.

నిజమే... అవన్నీ గొప్ప ఆశలే. తీర్పుకోవాల్సిన కోరికలే. ఆధ్యాత్మిక ప్రయోజన కారణాలే. ఆర్థికపరమైనవాటికంటే ఆరోగ్యపరమైన ఇబ్బందులే సాధకులను నిస్సహాయుల్ని చేస్తాయి. సంతృప్తిగా తోచిన, చేతనైన సాధన చేసుకోలేని జీవితం మీద విరక్తి కలగజేస్తాయి. ఇక ఈ జన్మకింతేనా అనే నిస్సహాయో కష్టంతో నైనా చేయగలిగిన చిన్న చిన్న సాధనలూ చేయకుండా ముడుచుకు పడుకుంటాం. ఇది సముచితం కాదు. ఇది కేవలం మన అమాయకత్వం.

నిజమే... ఆశ ఉండీ అశక్తత కాటువేస్తుంటే భరించడం కష్టమే. ముఖ్యంగా భక్తి అనేది అన్ని వ్యసనాలనూ మించిన వ్యసనం. మధురమైన, మహోన్నతమైన వ్యసనం. దాన్ని మనకు అందకుండా చేస్తున్న మన పరిస్థితుల మీద, అసహ

యత మీద ఏమీ చేయలేని నిస్సహాయత- నరక ప్రాయమే. అయితే మనకు తెలుసా? మనం వీరులం. మడమ తిప్పని పోరాట యోధులం. మనం... భగవత్ హృదయ సామ్రాజ్యాన్ని గెలుచుకునేందుకు పోరాటం సలుపుతున్న వీర సైనికులం. యోధుడికి ఓటమి లేదు. గెలిచేవరకూ పోరాటమే. మనకు శారీరక అనారోగ్యం ఉంది. అశక్తత ఉంది. అంతే కదా! మనసుకేమైంది?

ఉన్న చిన్ని చిన్ని వనరులకేమైంది? సాధనను మనసుతో కొలుచుకోవాలి. శరీరంతో చేసే పూజాది అర్చనలతో కాదు. మనసును మనం పొందుతున్న ఆధ్యాత్మికానందంతో కొలుచుకోవాలి. జప సంఖ్యతో కాదు. ప్రేమను బాహ్యసేవలతో కాదు, ఆంతరిక ఆర్తితో గెలుచుకోవాలి. అన్నీ బాగున్నప్పుడు అన్నీ ఆచరించాల్సిందే. వసతి లేనప్పుడు, వెసులుబాటు కోల్పోయినప్పుడు ఏది అందుబాటులో ఉంటే దానితోటే. చేయగలిగిన వసతి ఏది ఉంటే, దాన్నే ఉపయోగించుకోవాలి.

ఆసనం మీద కూచుని యోగం చేసుకోలేనప్పుడు కుర్చీలో కూచుని. అసలు కూర్చోలేనప్పుడు పడుకుని, జపమాల తిప్పలేనప్పుడు మానసిక జపంతోనే. ప్రాణాయామం చేసుకోలేకపోతే సుషుమ్నీ ద్వారా మానసిక ప్రాణాయామం ఆచరించవచ్చు. స్నానం చేయలేమా? విభూతి స్నానం ఉండనే ఉంది. యాత్రలకు వెళ్లేలేమా?

మన అంతరంగ క్షేత్రం తెరుచుకునే ఉంది. పరమాత్మ ప్రతిరూపమైన ఆత్మజ్యోతి వెలుగుతూనే ఉంది. దేనికి ఎంత వీలు కుదురుతుందో... అంతే. ఎంత చేయగలమో, ఏది చేయగలమో అదే. మనం ఏమీ చేయలేకపోతున్నామనే ఆవేదనే ఆయన పాదాల ముందు పూజాపుష్పం అవుతుంది. ఏం చేయాలో తెలియని అసహాయతే ఆయనకు మంత్రపుష్పం అవుతుంది.

భగవంతుడి విషయంలో ఎవరూ ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ న్యూనభావంతో తక్కువ పడకూడదు. ఆయన నామమే మనల్ని అత్యున్నత స్థానంలో ఉంచుతుంది. అత్యుత్తమ స్థాయికి చేరుస్తుంది. ఆ బాధ్యత ఆయనదే. 'రామా' అంటే చాలు. 'శివా' అంటే చాలు. కళ్లు అరమోడ్పులవుతాయి. ఆ వెనక అద్భుత ఆంతరిక ప్రపంచం కళ్లు తెరుస్తుంది... సాధనకు వేదిక అవుతుంది.

- చక్కెలం విజయలక్ష్మి

ద-ద-ద

మనుషుల్లో మూడు రకాలవాళ్లుంటారు. ఒకరు, తమ పనులు కూడా వదులుకొని ఇతరుల పనులు చేసిపెట్టేవారు. ఇది దైవగుణం. రెండో వారు, తమ పనులకు భంగం కలక్కుండానే ఇతరుల పనులు చక్కబెట్టేవారు. ఇది మంచి మనుషుల లక్షణం. మూడోవారు, తమ స్వార్థంకోసం ఇతరుల పనులు చెడగొడతారు. ఇది రాక్షస లక్షణం. రాక్షసుల సంగతి అటుంచి, దేవతలకూ మనుషులకూ కూడా కొన్ని చెడు గుణాలుంటాయి. దేవతలకు ఇంద్రియ నిగ్రహం తక్కువ. మనుషులకు లోభగుణం సహజం. తమకు ఈ అవగుణాలున్న సంగతి వారికి తెలియక పోలేదు. ఉపనిషత్తులకు చివరకుండే ఖిల కాండంలో దీనికి సంబంధించిన చక్కని వృత్తాంతం ఉంది.

ప్రజాపతికి మూడు తెగల పుత్రులున్నారు- దేవతలు, మనుషులు, రాక్షసులు. ఈ ముగ్గురికీ తండ్రి, గురువు, దైవమూ అన్ని ప్రజాపతే! అందువల్ల వాళ్లు తమ పితృదేవుణ్ణి గురువుగా భావించి 'ఉపదేశం' అనుగ్రహించమన్నారు. అప్పుడు ప్రజాపతి అందరికీ కలిపి ఒకేమారు ఒకే అక్షరాన్ని ఉపదేశం గావించాడు-

'ద'- అని!

'మహాప్రసాదం!' అన్నారు మూడు రకాల వారూ. 'మీకు ఏం అర్థమైందో చెప్పండి!' అని అడిగాడు ప్రజాపతి దేవతలను.

'మేము ఇంద్రియనిగ్రహం లేనివాళ్లం. అందు వల్ల మాకు అవసరమైన 'దామ్యత'ను మీరు ఉపదేశించారు. మీరు చెప్పిన 'ద' అనే అక్షరం దాంతులై (ఇంద్రియ నిగ్రహవంతులై) ఉండండి అని ప్రబోధిస్తున్నది!' అన్నారు దేవతలు.

అసూయ, ఆత్మస్తుతి, క్రోధం, దురభిమానం, అతివాదం, హింస, కాముకత మొదలైన గుణాలు

లేనివారే ఇంద్రియ నిగ్రహంతో ప్రవర్తించగలరు. శౌచం, సంతోషం, భూతదయ, సాధుజన సాంగత్యం, సత్యభాషణం, సుశీలభావం- ఇవి ఇంద్రియ నిగ్రహానికి గుర్తులు. 'దామ్యత' లేని వారు, దేవతలైనా సరే- తప్పులు చేస్తారని పురాణాలు చెబుతున్నాయి. దేవతలకు రాజైన ఇంద్రుడంతటివాడే ఇంద్రియ నిగ్రహం లేక శాపగ్రస్తుడయ్యాడు. 'మరి... మీకేం అర్థమైంది?' అని ప్రజాపతి మానవుల్ని ప్రశ్నించాడు.

'మా స్వభావంలో సహజంగానే వీనాసితనం ఉంటుంది. లోభత్వంతో డబ్బు కూడబెట్టుకోవడమే మా జీవిత ధ్యేయం. అత్యాశనుంచి విముక్తి చెందడానికి దానం చేయడమే మార్గం. కాబట్టి, మీరు పలికిన 'ద' అనే అక్షరాన్ని 'దానం'గా మేము భావించాం!' అన్నారు మనుషులు.

'అరణ్యాలు, పర్వతాలు, సముద్రాలు భూమికి భారం కావు. కొంచెమైనా దానబుద్ధి లేనివాడే నేలకు బరువు' అంటాడు శ్రీనాథుడు.

దానం చేయమన్నారు గదా అని ఎవరికి పడితే వారికి దానం చేయకూడదు. పాత్రతనెరిగి దానం చేయాలి. దానం ఇచ్చి తనను తాను ప్రశంసించుకున్నా, దానం తరవాత లోలోన దిగులుపడినా ఆ దానం వ్యర్థం. అన్యాయంగా సంపాదించిన దాన్ని దానం చేయడాన్ని 'మూర్ఖ

న్యాయం' అని భారతం అపహసించింది. న్యాయార్జిత విత్తాన్ని శాంతగుణం కలిగినవారికి దానం చేయాలని ఆనుశాసనిక పర్వం శాసనం.

ప్రజాపతి రాక్షసుల వైపు తిరిగాడు. 'మీకేం అర్థమైంది?' అని ప్రశ్నించాడు. 'మాది క్రూర స్వభావం. జీవహింస గావిస్తుంటాం. మీరు పలికిన 'ద' అక్షరం భావం 'దయ' అని మా ఉద్దేశం. అహింసే పరమధర్మమని గ్రహించాం!' అన్నారు రాక్షసులు.

వేటగాడి బాణపు దెబ్బకు జంట పక్షుల్లో ఒకటి నేలకూలింది. ఆ హింసను చూసిన వాల్మీకి శోకించాడు. ఆ శోకమే శ్లోకమై, 'కరుణా పయోనిధి' యైన శ్రీరామ చరిత్రను రచించడానికి మూల కారణమైంది. 'అహింసా స్వరూపాన్ని గురించి భారతం అరణ్యపర్వంలో గొప్ప చర్చ ఉంది. హింస చేయనివాడు ఈ జగంలో లేడు. నీరు, భూమి, ఆకాశం సర్వం జంతుమయం అయినప్పటికీ, తమకు చేతనైనంతలో హింసామార్గానికి

దూరంగా ఉండటానికి ప్రయత్నం చేయాలి. అదే అహింస అంటే!' అని ధర్మవ్యాధుడి ఉపదేశం. పాపపుణ్యాలకు బుద్ధి మూలం. కాబట్టి బుద్ధి పూర్వకంగా హింస చేయకూడదు.

ఉపనిషత్ సందేశాన్నిబట్టి దేవతలు దమంతో, మనుషులు దానంతో, రాక్షసులు దయతో ప్రవర్తించాలి. మనుషులు అటు దేవతలకు చెప్పిన ఇంద్రియ నిగ్రహాన్ని, ఇటు రాక్షసులకు బోధించిన దయాగుణాన్ని కూడా అలవరచుకోవాలి. అప్పుడే ఉత్తమ మానవులవుతారు.

ప్రకృతి ద్వారా భగవంతుడు తన సందేశాన్ని మానవాళికి వినిపిస్తూ ఉంటాడు. మేఘాలు 'దదాద' అని ప్రపంచం ప్రతిధ్వనించేట్లు పలుకుతాయి. మొదటి 'ద' దమం, రెండో 'దా' దానం, మూడో 'ద' దయ. ఇది మేఘ సందేశం. భగవత్సందేశం!

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

‘రవి’బింబం

ఒక రామచిలుక అడవిలో పెరిగింది. మరో రామచిలుక పంజరంలో పెరిగింది. ఒక రోజున విధివశాన అడవి చిలుక పెంపుడు చిలుకను కలుసుకుంది.

‘బయటకు రారాదూ. ఎంత స్వేచ్ఛగా ఉంటుందో!’ అంది అడవి చిలుక.

‘లోనికి రారాదూ. ఎంత సురక్షితంగా ఉంటుందో!’ అంది పెంపుడు చిలుక.

‘ఆకాశంలోకి పోదామురా. అంతులేని ఆ ఆకాశంలో రెక్కలు విప్పి ఎగురుదాము హాయిగా’

‘అమ్మబాబోయ్... ఆకాశంలోకే... అంతులేని ఆకాశం.. ఆనుకోవడానికి ఊచలేవీ!’ అని రాస్తారు ఓ చోట రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్.

మనం నేత్రాలున్నా చూడటం లేదు. చెవులున్నా వినటం లేదు. ఇది బహిరంగ రహస్యం. నిత్యం ప్రదర్శితమయ్యే ఈ మానవ నాటకంలో ముఖ్యాంశాలను తీసివేసి ఉన్నతస్థితికి తీసికెళ్ళగలిగే కవే మహాకవి... రవీంద్రుడు. ఆయన ‘గీతాంజలి’ భారతదేశంలోనే కాదు, పాశ్చాత్యఖండాల్లోనూ అందుకే మెప్పు పొందింది.

అస్తమిస్తున్న సూర్యుడు అనుకుంటాడట- అయ్యో... నేను వెళ్ళిపోతున్నానే, ఇక ఈ లోకానికి

దిక్చైవరూ అని. ప్రమిదలో మినుకు మినుకుమనే తైలదీపం అంటుంది- ‘నా చేతనైనంత నేను సాయ పడతాను ప్రభూ అని’.... ఇది, రవీంద్రుడి భావన.

ఆయన గీతాల్లో మానవ హృదయం పరమాత్మలో ఐక్యం కావడానికి ఏ విధంగా పరితపిస్తుందో తేటపడుతుంది. ‘చావు బతుకులు కవల పిల్లలు. నాకు జీవితంపట్ల అనురక్తి ఉంది. మృత్యువుపట్లా అభిమానం ఉంది. చంటి పిల్లడు పాలు తాగేవేళ తల్లి కుడి స్తనం నుంచి తప్పించినప్పుడు బిగ్గరగా ఏడుస్తాడు. మరుక్షణమే ఎడమచైపు స్తనం నోటికి తగిలాక ఊరుకుంటాడు’- అంటే, ప్రాణిని ఈ లోకం నుంచి బలవంతంగా లాగినప్పుడు దుఃఖిస్తాడు అంటారు రవీంద్రులు.

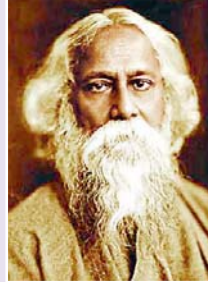
‘గీతాంజలి’ ఆధునిక యుగంలోని భక్తిరస ప్రధాన గ్రంథాల్లో ఉత్తమమైనది.

‘సామ్రాజ్యమంటే దేవుడికి విసుగు, చిన్ని పువ్వులంటే ఎప్పటికీ విసుగు లేదు’ అన్న తాత్వికతను, బంగారపు రెక్కల పక్షి పైకెగర లేదనే సత్యాన్ని విడమరచి చెబుతారు రవీంద్రులు.

ప్రేమే మానవ జీవితానికి ముఖ్యాధారమని రవీంద్రుడి భావగీతాలు విశదీకరిస్తాయి. అనేకత్వంలో

నుంచి ఏకత్వాన్ని గ్రహించాలని ఆయన సందేశం.

‘దేవుడు తప్ప అన్నీ ఉన్నవారు, దేవుడు తప్ప ఏమీ లేనివారిని చూసి నవ్వుతారు’ అని చెప్పే రవీంద్రులు- వట్టి కలలుగనే కవి కాదు. తన చుట్టూవున్న ప్రపంచాన్ని చాలా సూక్ష్మంగా అవగాహన చేసుకున్నారని,

ఆయన కథలు, నవలలు చదివినవారికి స్పష్టమవుతుంది. మమతలతో, మత్సరాలతో, ఈసులతో, ద్వేషాలతో, స్వార్థంతో, త్యాగాలతో రకరకాల విరుద్ధ తత్వాలతో సంకీర్ణమైవున్న మానవ హృదయాన్ని మధించి అందులోంచి అమృతమూ, హాలాహలమూ ఎత్తి చూపించారు. ఆయన కేవలం కథకుడే కాదు- గొప్ప తత్వవేత్త అనీ గ్రహిస్తాం.

రక్తబంధం వల్ల మనిషికి మనిషికి మధ్య ఏర్పడే అనుబంధాలకంటే యాదృచ్ఛికంగా ఏ సంబంధంలేని వ్యక్తులనడుమ ఏర్పడే అనుబంధాలంటే రవీంద్రుడికి ఎంతో ప్రీతినిస్తుంది. అటువంటి అనుబంధాలను అతి సున్నితంగా, గాఢంగా చిత్రిస్తారు.

రవీంద్రులు రుషిలాంటివారు. లోకాన్ని ఆయన దూరంనుంచే చిత్రిస్తారు. అతి నిశితంగాను, సూక్ష్మంగాను పరిశీలిస్తారు. లోకం తాలూకు సుఖదుఃఖాల

కల్లోలంలో ఆయన మునిగిపోకుండా, గట్టునుంచి చూసే ఒక ఆర్థతతో వర్ణిస్తారు.

రవీంద్రుడికి ఆధ్యాత్మికబలమే ఆయనకు ప్రతి భావాన్ని పొందికగా భాషలో అమర్చేశక్తిని ప్రసాదించింది. ఎంతటి ఉదాత్తమైన భావాన్నైనా అతి నిర్దిష్టమైన భాషలోకి అనువదించగల సామర్థ్యం ఆయన సొంతం.

మానవుడు ఈ ప్రపంచంలో ఎన్నో ప్రయోజనాలు పొందుతాడు. కానీ వాటిలోనే సంతృప్తిపడి మనుగడ సాగించలేడు. పరమాత్మను చేరుకోవాలని, ఉదాత్త మానవుడు కావాలని ఆకాంక్షిస్తాడు. మానవుడే కాదు, నదీనదాలు తమ నిత్య కర్తవ్యంగా కేదారాలను సస్యశ్యామలం చేస్తున్నా కడకు అతడి పాదకమలాల్ని ప్రక్షాళన చేయాలనే చరమలక్ష్యంతో పయనిస్తున్నాయని రవీంద్రుడి ఆలోచన.

రవీంద్రుడు తాను పెంపొందించిన విశ్వమానవ సోదర భావంవల్ల ఈ దేశ ఎల్లలు దాటి లోకహితుడు, లోకమిత్రుడు, లోకగురువుగా శాశ్వతంగా ప్రపంచ ప్రజల హృదయాల్లో నిలిచిపోయాడు. ఆయన భారతదేశంలో జన్మించడం మనకు గర్వకారణం. ఆధ్యాత్మిక సాధనకు ఆయన ఉపన్యాసాలు, రచనలు తరతరాలకూ ఎంతో సాయపడతాయి.

- మంత్రవాది మ హేశ్వర్

వరలక్ష్మీ వాత్సల్యం

అభీష్టమే 'వరం'. అది నెరవేరడమే ఐశ్వర్యం. ఆ ఐశ్వర్యమే వరలక్ష్మి. పంటలు పండించే వర్షం భూమికి, భూవాసులకీ వరం. ఆ వరం వర్షించే శ్రావణం వరలక్ష్మి వ్రతకాలం. అందునా- వృద్ధి చెందే కళలతో చంద్రుడు ప్రవేశించే శుక్లపక్షంలో, శక్తి ప్రధానమైన శుక్రవారం లక్ష్మీదేవిని ఆరాధించడం- కాలానికి, దైవశక్తికీ ఉన్న అనుబంధాన్ని గుర్తించిన రుషులు ఔచిత్యంతో నిర్దేశించిన పుణ్యకార్యం. సర్వజీవుల ఉనికికీ ఆధారమైన జలాలు, సస్యాలు లక్ష్మీరూపాలుగా దర్శించింది ఆర్ష సంస్కృతి. 'లక్ష్మీ' అనే మాటలోనే అద్భుతభావాలు దాగి ఉన్నాయి. 'లక్ష్మింఛుట' అనే మాటకు 'చూచుట' అని అర్థం.

- అందరినీ (లక్ష్మింఛే) చూసే తల్లి లక్ష్మి. కరుణామయ కటాక్షాలతో లోకాన్నే కాచుకొనే దేవి.
- అందరూ చూసే తల్లి- అని కూడా మరో అర్థం చెప్పవచ్చు. అందరికీ లక్ష్మమైన ఐశ్వర్యం, ఆనందాల రూపమే లక్ష్మీదేవి.
- 'ఆ పరాశక్తి ఎవరిని చూస్తుందో, వారిని అందరూ చూస్తారు' అని శాస్త్రం చమత్కారంగా చెబుతోంది. జగదంబకృపకు పాత్రులైనవారు, లోకంలో అందరి ప్రశంసకు పాత్రులై, కీర్తి ప్రతిష్ఠలు పొంది సార్థక జన్ములై, కృతార్థులై రాణిస్తారన్నది దీనిభావం. స్త్రీలందరూ లక్ష్మీకళాంశాలేనని పురాణ వచనం. అందుకే స్త్రీ ప్రాధాన్యం కలిగిన పర్వమిది.

గృహాలు, గృహిణులూ గృహలక్ష్మీ కళతో శోభిల్లుతూ వరలక్ష్మిని ఆహ్వానించి, ఆవహించి ఆరాధించే ఈ పర్వంలో- ఆధ్యాత్మిక, దైవీయ యజ్ఞసంస్కారంతోపాటు, సామాజిక, సాంస్కృతిక సౌందర్యం కూడా ప్రకాశిస్తోంది. ఇరుగూ పొరుగూ, ఊరూ వాడూ ఒకరినొకరు లక్ష్మీరూపులుగా సంభావిస్తూ వాయనాలు అందించడం, పసుపు కుంకుమలు పంచుకోవడం మానవ సంబంధాల్లో దివ్యానుబంధాలను సుస్థిరంపజేస్తాయి. ఆరాధించే దేవతను కలశంలోగాని, విగ్రహంలోగాని, యంత్రంలోగాని లేదా- ఒక పసుపు ముద్దలోగాని మంత్రోచ్ఛారణతో ఆవహించడం హైందవాచారం. అందుకే ఈ రోజున కలశంలో అమ్మను ఆవహించి అర్చిస్తారు. పూర్ణ కలశం దైవశక్తిని గ్రహించగలిగే విధంగా అమర్చడం వైదిక సంప్రదాయం, వెండి, రాగి, ఇత్తడి- వీటిలో ఏదో ఒక ధాతు

వుతో నిర్మించిన కలశంలో జలాన్ని పోసి, దానిలో పంచపల్లవాలు (మామిడి, రావి, మేడి,

జువ్వి, మర్రి) ఉంచి దానిపై పసుపు రాసి కుంకుమ పెట్టిన పూర్ణకలశం ఉంచి, దానిపై నూతన వస్త్రాన్ని అమర్చేదే కలశం. లక్ష్మీ (ఏదేవతైనా) ఆవాహనకు కలశపు ఏర్పాటు ఈ మాత్రమే. కొందరు తమ భావన కోసం కలశానికి దేవీ ముఖాన్ని తగిలించడమో, దిద్దడమో చేస్తారు. ఇది వారి భావానుకూలానికే కానీ, శాస్త్ర నియమం లేదు. కొన్ని ప్రాంతాల్లో కలశంలో నీరు బదులుగా, బియ్యాన్ని నింపడం ఆచారం. అటువంటి కలశంలో శాస్త్రోక్త శ్లోక మంత్రాలతో లక్ష్మీదేవిని ధ్యానించి, షోడశోపచారాలతో పూజించడం విధి. వైయక్తికంగానూ, సమష్టిగానూ స్త్రీలు ఈ పూజను ఆచరిస్తారు. వికసించిన పద్మంలో, ఆసీనమైన వరలక్ష్మీదేవి- పై కుడిఎడమ చేతుల్లో పద్మాలను దాల్చి, కింది రెండు చేతుల్లో వరద, అభయ ముద్రలతో, బంగారు వన్నెలతో భాసిస్తున్నట్లుగా ఈ ఆర్చనలో

ధ్యానిస్తారు. ఈ మూర్తిలోనే దేవీతత్వమంతా దాగి ఉంది. ఆనంద, జ్ఞాన వికాసమే పద్మాలు. కోరిన కోరికలు కురియడమే వరద ముద్ర. పారమార్థికమైన జ్ఞానమే అభయ ముద్ర. ఇది క్షేమస్థితికి కూడా సంకేతం. ఈ తల్లి నాలుగు చేతులతో జ్ఞానానందాలను, అభీష్టసిద్ధిని, అభయాన్నీ ప్రసాదిస్తున్నదని- ఈ మూర్తిలోని సంకేతం. ధర్మబద్ధమైన వాంఛలను నెరవేర్చే కారుణ్యం ఆ జగన్మాత. వాత్సల్యం, ధర్మానుగుణమైన బుద్ధి 'చారుమతి'. ఆ చారుమతి దేవీ కటాక్షానికి నోచుకున్నదని ప్రతకథ గొప్పగా సందేశాన్ని చిత్రిస్తోంది. మన దేశానికి సర్వతోముఖ సమృద్ధిని ప్రసాదించవలసిందిగా ఆ శ్రీమాతను ప్రార్థిద్దాం. - సామవేదం షణ్ముఖశర్మ

సద్గుణ 'రాశి ఫలాలు'

మనలో అధికులు జాతకఫలాలు నమ్ముతారు.

తిథి వారఫలాలు ఎంతో ఆసక్తిగా చూసుకొంటారు. వర్జ్యం, రాహుకాలం, తిథుల పట్ల హెచ్చరికగా ఉంటారు.

కష్టాలన్నింటికీ గ్రహదోషాలే కారణమని నమ్మి శాంతి కార్యక్రమాలు, దానాలు, దేవాలయంలో ప్రదక్షిణలు పడేపడే చేస్తుంటారు. కానీ, కష్టాలు పూర్తిగా తీరినట్లు అనిపించదు. మనసులో కష్టాలను గుదిబండలా మోస్తూనే ఉంటారు. అశాంతిగానే కనిపిస్తుంటారు.

మరికొందరు మూఢవిశ్వాసాల జోలికి పోకుండా తమ పనులేవో చేసుకొంటూ, కష్టాల్ని, సమస్యల్ని పట్టించుకోకుండా జీవిస్తుంటారు. వీళ్లు ప్రశాంతంగా ఎలా ఉండగలుగుతున్నారనేది

కొందరికి అర్థం కాని ప్రశ్న. పరిస్థితులు ఒకటే అయినా మనఃస్థితిలో గల తేడాయే అందుకు కారణం.

మనం చేసే ప్రతీ పనిలో ఉత్తమఫలాలనే ఆశిస్తాం. కానీ, అన్ని వేళలా అలా జరిగి తీరాలని ఏమీ లేదు. ఒకప్పుడు నెత్తిన మోసిన నాయకుణ్ణి, నిర్దయగా నేలమీద విసిరికొట్టే పరిస్థితులూ దాపురించవచ్చు.

ఆ ప్రజలే, ఆ అనుయాయులే... అలా పూర్తి విరుద్ధంగా ప్రవర్తించవచ్చు. నహుషుణ్ణి దేవేంద్రుడనే గౌరవంతో పల్లకిలో మోసిన సప్తరుషులే, అతడి అహంకారానికి ఆగ్రహించిన అగస్త్యుడి ద్వారా సర్పరూపంతో భూలోకంలో జీవించమనే శాపాన్నీ ఇచ్చారు!

అందువల్ల, ఎవరైనా పదవిలో ఉన్నప్పుడే అత్యంత జాగరూకత కలిగి ఉండాలి. నవనం దులు అధికార మదంతో చాణక్యుడి నిండుస

భలో అవమానించిన పర్యవసానంగా రాజ్య భ్రష్టులయ్యారు.

దుర్గుణాల ఫలితాలు అలా ఉంటాయి. మన దుష్కర్మలే మనకు వీడలవుతాయి. సత్కర్మలే మనకు వరాలవుతాయి.

సద్గుణాలను బాల్యం నుంచే అభివృద్ధి చేసుకోవాలి. ప్రహ్లాదుడి నారాయణ భక్తి అనేక కష్టాలు, ప్రాణప్రమాదాల నుంచి రక్షించింది. ద్రువుడు, మార్కండేయుడు బాల్యం నుంచే సద్గుణాలు కలిగి ఉన్నారు.

అలాగని బాల్యం దాటిపోయాక సద్గుణాలు అలవడవు అనుకోకూడదు.

బహుకాలం దుర్నడతతో జీవించిన పుండరీకుడు మహాభక్తుడయ్యాడు. వాల్మీకి కథా అంతే. అలాగని కొన్నాళ్లు విచలవిడిగా జీవించి, ఆ తరవాత మంచివాడిగా మారిపో దామనుకోకూడదు! అలా మారటం అందరి వల్లా కాదు. ఎవరి జీవిత కథ వాళ్లదే!

ప్రయత్నించి ఎవరూ వాల్మీకి, పుండరీకుడూ కాలేరు.

కానీ, ప్రయత్నించి సద్గుణాలను సొంతం చేసుకోవటం సాధ్యమే. అందుకు కావాల్సింది- దృఢసంకల్పం, పట్టుదల!

సద్గుణాలను సొంతం చేసుకొంటున్న కొద్దీ, మన మానసిక దృఢత్వం పెరుగుతుంటుంది. చంచలత్వం పోయి స్థిరబుద్ధి అలవడుతుంది. ఆలోచనా ధోరణి మారుతుంది.

మనలో సద్గుణ సంపద పెరిగిన వైనం మన ప్రవర్తనలో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. అప్పుడు మనం ప్రత్యేకించి అదే పనిగా ఏ రాశి ఫలాలూ చూడాల్సిన అవసరం ఉండదు. అన్నీ మంచి రోజులే, అన్ని పనులూ ఆనందకరమే. అందరూ మనకు ఆత్మీయులే. కష్టాలుగా ఏవీ కనిపించవు. సుఖాలు ఊరించవు. అహంకారం మన నెత్తిమీద నాట్యం చెయ్యదు.

ఇవే సద్గుణ 'రాశిఫలాలు'.

- కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

రక్షాబంధన్

ఆత్మ పదార్థం సకల జీవరాసుల్లో వ్యాపించి ఉంది. వ్యక్తి స్వార్థాన్ని వీడితే, సృష్టిలోని మూలపదార్థంతో ఐక్యం కాగలుగుతాడు. అందుకు భ్రాతృత్వ భావన తోడ్పడుతుంది. ఈ బంధాన్ని పటిష్ఠం చేసే పండుగ- శ్రావణ పౌర్ణమి. ఇది రక్షాబంధన్ ఉత్సవంగా భారతీయులు అనాదిగా జరుపుకొంటూ ఉన్న పండుగ. సన్నిహితత్వానికి, సోదర భావానికి, పరస్పర రక్షణకు, జాతీయ భావనకు రక్షాబంధనం ఒక దీక్షాకంకణం.

లోకంలో వ్యాపార సరళితో ఎందరో స్నేహితులు ఏర్పడుతుంటారు. మన కష్టసుఖాలతో ఈ మిత్రులకు పనిలేదు. వీళ్ల స్నేహం ఆర్థిక, రాజకీయ లావాదేవీలకే పరిమితం. స్వప్రయోజనం కోసం ఏర్పడిన బంధం అది. దీంతో హృదయ సంబంధం ఉండదు. స్వచ్ఛమైన

స్నేహంలో ఆత్మీయతాముద్ర ఉంటుంది. ఆ స్నేహం శ్రీకృష్ణ కుచేలర మైత్రీలాగా పరిథవిల్లుతుంది. తోటివారి బాధల్లో పాలుపంచుకునే మైత్రీబంధం అది. అలాంటి స్నేహంవల్ల మానవుడు దైవత్వానికి దగ్గర కాగలడు. ఈ పవిత్రమైన సోదర స్నేహభావానికి రక్షాబంధన్తో నాంది పలకవచ్చు.

నిజానికి మానవ జీవితంలో సుఖం తక్కువ, దుఃఖం ఎక్కువ. ఈ దుఃఖాన్ని తగ్గించి, సుఖాన్ని హెచ్చించే ఉత్తమ సాధనం భ్రాతృభావన. భ్రాతృత్వం దుఃఖాన్ని భాగిస్తుంది. సంతోషాన్ని హెచ్చిస్తుంది. సోదరీమణులు సోదరులకు రక్ష కట్టడం ఇప్పుడు బాగా ప్రాచుర్యంలో ఉన్న ఆచారం.

పురాణాల్లో రక్షాబంధనం ప్రసక్తి ఉంది. రాక్షసులు అమరావతిపై దండెత్తారు. యుద్ధానికి పోవద్దని ఇంద్రుడికి బృహస్పతి సలహా ఇచ్చాడు. కాని, శచీదేవి మాత్రం భర్తను యుద్ధానికి ప్రోత్సహించింది. 'ధర్మరక్షణ కోసం యుద్ధం తప్పనిసరి. మీకు విజయం తప్పక

లభిస్తుంది' అని ఇంద్రుడి చేతికి రక్షాబంధనం అలంకరించింది. దేవతలందరూ ఇంద్రుడి పక్షాన యుద్ధానికి సిద్ధమయ్యారు. దేవదానవులు గావించిన ఘోర సమరంలో తుదకు ఇంద్రుడు జయించాడు. అప్పటి నుంచి ప్రతి విజయ యాత్రలోనూ రక్షాబంధనం ఒక ఆచారమైంది. 'ఏ రక్షతో గొప్ప బలశాలి అయిన రాక్షసరాజును బంధించగలిగామో, ఆ రక్షతో నిన్ను బంధిస్తున్నాను' అని అంటూ రక్షను తోటివారికి కట్టడం అనూచానంగా వస్తున్నది. 'నీవు సమాజానికి రక్ష, నీకు సమాజం రక్ష' అనేది ఈ పండుగ పరమార్థం. ఇది పౌరాణిక సంప్రదాయ పర్యదినమే అయినా నేటి సమాజానికి తప్పనిసరిగా ఆచరింపదగిన ఉత్సవంగా అందరూ గుర్తిస్తున్నారు. గొప్ప సంస్కృతికి మనం వారసులం అని దీన్నిబట్టి రుజువువుతోంది. ప్రజల మధ్య ఐకమత్యాన్ని పటిష్ఠం గావించి, దేశ భాగోళిక, సాంస్కృతిక సంపదలను రక్షించుకోవడానికి దీక్షాకంకణం ధరింపజేసే మహోత్సవం 'రక్షాబంధన్'.

అంతర్జ్యోతి

చారిత్రకంగా హైందవ ధర్మ పరిరక్షణకు పూనుకొన్న వీరులందరి చరిత్రల్లో రక్షాబంధన్కి స్థానం ఉంది. ఔరంగజేబుకు ఒక రసపుత్ర వీరుడిపై కోపం వచ్చింది. అతణ్ణి సకుటుంబంగా నాశనం చేయడానికి షాహిన్ షా ఔరంగజేబు ప్రయత్నాలు ప్రారంభించాడు. ఆ రసపుత్రుడి ధర్మపత్ని ఔరంగజేబు సామంతుల్లో ఒకరికి 'రక్ష' పంపింది. 'అన్నా, నువ్వే నాకు రక్ష!' అని ఆమె తనను అర్థిస్తున్నదని ఆ సామంతుడు గ్రహించాడు. ఆ రక్షా కంకణాన్ని ధరించి, సాటి రసపుత్ర వీరుణ్ణి ఆ సామంతుడు రక్షించాడు.

మహారాష్ట్ర వీరుడు బాజీరావు పీష్వాను బుందేల్ ఖండ్ పాలకుడు ఛత్రసాల్ సాయం కోరాడు. మొఘలాయీల దాడి నుంచి ఛత్రసాల్ ను రక్షించడానికి బాజీరావు పీష్వా పూనుకొని అతడికి 'రక్ష' పంపాడు.

ఇలా ఏకీకృత శక్తితో అసుర శక్తులను ఎదిరించి, విజయం సాధించడానికి, ఒకరికొకరు రక్షలను కట్టుకొని, దేశ సంస్కృతీ సార్యభామ

త్వాలను పరిరక్షించుకున్న ఉదంతాలెన్నో ఉన్నాయి.

'నీవు నాకు రక్ష, నేను నీకు రక్ష, మనం ఈ సమాజానికీ, ధర్మానికీ రక్ష. ఈ సమాజం, ధర్మం మనకు రక్ష' అంటూ నేడు వయో, లింగ భేదం లేకుండా దేశప్రజలందరూ ఒకరికొకరు రక్షకడుతూ, తమ కర్తవ్యాన్ని స్మరించుకుంటున్నారు.

'ఇది నా మాతృదేశం! ఈ ప్రజలందరూ నా సోదరులు. ఇక్కడి సంస్కృతి నా వారసత్వ సంపద' అనే భావం అందరిలో కలిగినప్పుడే ఐకమత్యం సిద్ధిస్తుంది. 'వారు వేరు, మేము వేరు. మా భాష, మా రాష్ట్రం వేరు వేరు' లాంటి భావనలు విద్వేషానికి, అనైక్యతకూ దారితీస్తాయి. ఈ అనైక్యత నుంచి మనల్ని బయటపడవేసే సూత్రం రక్షాబంధన్. ఈ సూత్రం కేవలం ఒక దారంగా భావించరాదు. 'ఇది ఐక్యతకు ఒక ఆధారం'- అనే పవిత్రభావనతో రక్షాబంధనం గావించాలి.

- డాక్టర్ పి.ఎన్.రావు

రసమయ జగత్తు

ఈ ప్రపంచం ఎంతో అందమైంది. ఆనందా లనూ అందిస్తుంది. కొన్ని వేదనలను బాధలనూ కలిగిస్తుంది. అయినా ఇక్కడే జీవించాలి. ప్రతి క్షణం సంపూర్ణంగానూ హృదయపూర్వకంగానూ జీవించాలి. ఈ ప్రపంచాన్ని ఎంత అందంగా సృష్టించారు! ఈ పర్వత శ్రేణులు, ఈ వనాలు, తటాకాలు, నదులు, నదాలు, వాగులు, వంకలు... బృహత్తరమైన సృజన. కృష్ణపక్షంలో తగ్గుతున్న చంద్రుడు, శుక్లపక్షంలో తొలి రోజుల్లోని నెలవంక- పూర్ణిమనాటికి రాకా సుధాకరుడు! ఈ సుధాకరుడి కిరణాలు తటాకాలపై వాలి, అలలపై వెండి తున కలను పరుస్తాయి. ఆ సూర్యుడు... తన కిరణ జన్య సంయోగ క్రియతో పంటలు పండించి సకల జీవరాశులకు ఆహారాన్ని అందిస్తున్నాడు.

ఈ ప్రపంచంలో సర్వం ఆనందమయం. జీవ

రాశుల ఆనందం కోసమే భగవంతుడు జగత్తును రసమయం చేశాడు. ఈ జగత్తులో జన్మించినందుకు, ఈ జగత్తుకు అనువైన క్రియలు చేస్తూ హాయిగా జీవించాలి. బాధల్లో కూడా సుఖాలను పరిశీలించగలిగితే, ఈ జగం ఒక ఆనందాల భువనం.

బాధల గాయాల లోతును బాగా పరికించాలి. నిస్సంకల్పంగా నిశ్చయంగా నిర్భయంగా ఎరుకతో దుఃఖాన్ని లోలోపలే అనుభూతి చెందాలి. అప్పుడు ఈ అవనే స్వర్గధామం అవుతుంది. ఈ భూమిపైన జన్మించినందుకు ఎంత సంతోషపడతామో, ఈ భూమిపై మరణిస్తున్నందుకు అంత ఆనందించాలి. సుఖదుఃఖాలకు నిలయమైన ఈ భూమిపైనే స్వర్గ నరకాలున్నాయి. మన మననే స్వర్గాన్ని సృష్టిస్తుంది. దురాలోచనలతోనూ దురభిప్రాయాలతోనూ నిండి ఉన్న మనసు, నరకాన్ని సృజిస్తుంది. ఆలోచనలు శూన్యం నుంచి ఎలా ఉద్భవిస్తున్నాయో శూన్యంలో ఎలా కలసిపోతు

న్నాయో- అలాగే స్వర్గ నరకాలు ఇలలోనే ఇలా పుట్టి అలా గిట్టుతూనే ఉంటాయి. ఈ ప్రపంచంలో ప్రతి మనిషిదీ ఒక జీవన యాత్ర.

ఈ ప్రపంచంలోనే వైకుంఠం ఉంది. ఎక్కడో ఉన్న వైకుంఠపురంలోని ఒక మూల సౌధంలో భగవంతుడు లేడు. ఈ భూమిపైని ప్రతి చరం లోనూ అచరంలోనూ దైవమున్నాడు. వైకుంఠం ఇక్కడే ఉంది. దైవమూ ఇక్కడే ఉన్నాడు. చెట్టు పుట్టు, గట్టు గుట్టు, వాగూ వంకా... అన్నీ దైవమే! అందుకే అవి అందంగా భాసిస్తాయి. ఇందులో అనుమానమే లేదు. అనుమానించే మననే మన మార్గానికి పెద్ద అవరోధం. మనం దాన్ని సూక్ష్మంగా గమనించకపోయినట్లైతే, అది మనసును దుర్బలం చేస్తుంది. నరకం సరిగ్గా అక్కడే ప్రత్యక్షమవుతుంది. సత్యాన్ని తెలుసుకు నేందుకు మనం చేసే ప్రయత్నాలకు అడ్డంకులు ఏర్పడతాయి. జరిగేదాన్ని జరుగుతున్నట్లుగా తీసుకుని, తేలికగా కష్టం లేకుండా హాయిగా జాగ్రత్తగా

రాగద్వేషాలు లేకుండా సమతతో జీవిస్తే ఈ జగత్తు స్వర్గంగా మారుతుంది.

మనం ఊహించుకొని నిర్మించుకొన్న వైకుంఠ పురం కోసం అన్వేషిస్తున్నాం. ఈ ప్రపంచంలోనే సర్వ జీవకోటిలోనే దైవం ఉన్నాడనే నిజాన్ని తెలుసుకొంటే చాలు... చలనాలన్నీ నాట్యాలు, అచలనాలన్నీ రంగురంగుల చిత్రపటాలవుతాయి. అందుకే మనం ప్రస్తుతం ఎక్కడ జీవిస్తున్నామో అక్కడే దైవం కోసం అన్వేషించాలి. ఎందుకంటే దైవం ఎక్కడో దూరతీరాల్లో లేడు. ఈ క్షణమే ఇక్కడే ఉన్నాడు. కష్టాలు కడగండ్లు అనేవి జీవితంలో భాగాలే. మనమెప్పుడూ వ్యతిరేక భావాల ఉచ్చులో పడకూడదు. ఇంత చక్కని అవని పైన జీవిస్తున్నాం. వంకలు వాగులై వాగులు నదులై నదులు సముద్రాల్లో కలుస్తున్నాయి. అరణ్యాల్లో చిన్న మొక్క నుంచి ఆకాశాన్నంటే వృక్షం దాకా కలసి జీవిస్తున్నాయి. మనం కూడా ద్వేషభావం లేకుండా, ఊహాజనితమైన స్వర్గం కోసం ఎదురు చూడకుండా అలసట లేకుండా మౌనంగా ఉన్న మనసుతో జీవించాలి. జీవితానికి ఒక శ్రుతి

ఉంటుంది. శ్రుతిలేని జీవనం తెరచాప లేని నౌక వంటిదంటారు. వీణ తీగలు బిగ్గవైనా వదులైనా సరైన నాదం రాదు. సరిగ్గా శ్రుతి చేయాల్సి ఉంటుంది. శ్రుతి చేసిన జీవన శైలివల్ల పరమాత్మ దరిచేరుతాడు. ఈ అందమైన విశ్వంలో విస్తరించి ఉన్న పరమాత్మ ఏకమై మన హృదయాలను ఆవరిస్తాడు. ప్రతిదీ ఆనందమే. బ్రహ్మానందమే. అంతా స్వర్గధామంగా భాసిస్తుంది.

అప్పుడు ప్రతిదీ ఆనందంతో నిండిన అపూర్వ అనుభూతిగా మారిపోతుంది. అవని అంతా అందాల ఆనందమయంగా మారిపోతుంది. జీవరాశులన్నీ మనకు ఆప్తులవుతాయి. గాలి సైతం మలయమారుతమైపోతుంది. దైవం ఉనికి ఎక్కడో కాదు, ఇక్కడే అని తెలిసి జగత్తు రసమయమవుతుంది. ఈ రసమయ జగత్తే వైకుంఠం.

- అప్పరుసు రమాకాంతరావు

నడక

‘నడకలోన బతుకు నాణ్యమై నిలుచురా’ అన్నా డొక మహాకవి. నడక గొప్పతనం అది. నడకకు ఎన్నో పేర్లున్నాయి. గమనం, గతి, ప్రజనం, ప్రస్థానం, గమం, యాత్ర వంటివి నిఘంటువుల్లో దర్శనమిస్తాయి. ఇవన్నీ మనిషి ప్రవర్తనకు అతి కిసట్లుగా సరిపోతాయనడంలో సందేహం లేదు.

అసలు ‘నడక’ అంటేనే ‘ప్రవర్తన’ అనే అర్థం అంతటా వ్యాపించి ఉంది. ‘నడక బాగాలేదే’ అంటే ప్రవర్తన బాగాలేదనే అర్థం. ఇలా క్రియా పదం అయిన ‘నడక’ మనిషి ప్రవర్తనకు చక్కగా సమన్వయించడం ఒక విశేషం.

ప్రతి మనిషి అనుదినం నిద్రలేవగానే కోరుకు నేది నడక. తొలిపొద్దు నడకవల్ల శరీరం తేలిక పడి, ఏ వ్యాధులూ రాకుండా ఉంటాయని, మానసికోల్లాసం పెరుగుతుందని, ఆయుర్దాయం పెరు

గుతుందని ఆరోగ్యశాస్త్రాలు ఘోషిస్తున్నాయి. వైద్యులు సైతం రోగులకు సూచనలు ఇచ్చే సమయంలో తెల్లవారుజామున నడవాలని చెప్పడం నడకలోని పరమార్థాన్ని స్పష్టం చేస్తోంది.

ప్రవర్తనకు పర్యాయపదం అయిన నడక గురించి ఎన్నో విషయాలు చెప్పవచ్చు ‘నా గతి బాగాలేదు’ అని, ‘ఏమిటి నీ గతి?’ అనే మాటల్లో గతి అనే పదం నడక అని కాకుండా అదృష్టం, భాగ్యం అనే అర్థాల్లో సమన్వయమవుతోంది. చక్కని దారిలో పోతున్నాడు, వంకర దారిలో పోతున్నాడు, అడ్డదారిలో అందలమెక్కాలని చూస్తున్నాడు. పురోగమిస్తున్నాడు, తిరోగమిస్తున్నాడు అనే మాటలూ ప్రవర్తననే బోధిస్తున్నాయి. కనుక మనిషి నడక భౌతికమైనా, ప్రవృత్తి పరమైనదైనా శీలాన్ని మాత్రమే ప్రతిబింబిస్తున్నదని చెప్పాలి.

భౌతికమైన నడక ఎప్పుడైనా మంచిదే. దానికి వేళాపాళా అవసరం లేదు. ఉదయంపూట తీరిక

లేనివారు పొద్దంతా ఎప్పుడైనా నడక సాగించవచ్చు సాయంకాలపు నడక చాలామందికి అలవాటు. పదవి నుంచి విశ్రాంతి పొందినవారు ఆరోగ్యంకోసం, కాలక్షేపంకోసం సాయంకాలం నడకను ఇష్టపడతారు. ఉదయమే నిద్రలేచేందుకు బద్ధకించేవాళ్లూ దీన్నే ఇష్టపడతారు. నడక బద్ధకాన్ని తొలగించి, చురుకుగా మసలే విధంగా మలుస్తుంది.

విశ్రాంతి లేకుండా అహోరాత్రాలూ అంతరిక్షంలో వేగంగా నడిచే సూర్యుడు మానవుడికి ఆదర్శం. సూర్యుడిలా నిత్యచైతన్యంతో ఉండాలంటే సూర్యగతిని అనుసరించి నడకను సాగించవలసిందే. కాయకష్టం చేసుకునే బడుగు జీవులు లోకంలో ఎందరో ఉన్నారు. వారి నడకకు ఏ సమయ నిబంధనా లేదు. ఏ వేళలోనైనా, ఏ ప్రాంతానికైనా వెళ్లడానికి సిద్ధపడతారు. అదే వారి ఆరోగ్యసూత్రం కూడా. ఎండలో, వానలో, చలిలో అలుపెరుగని నడకను సాగించే

వారి శరీరం స్వస్థత పొందుతుంది. సంచారజీవుల జీవనయాత్రను పరిశీలించినప్పుడు వాళ్లు వేలాది మైళ్లదూరం నడకను ఎలా సాధించారో తెలుస్తుంది. కష్టానికి సైతం వెరవనివాళ్లనే కఠిన పరిస్థితులు రక్షిస్తాయి. ఎవరెప్పుడు శిఖరాన్ని అధిరోహించిన ఒక చిన్నారి సాహసాన్ని చూస్తే ‘నడక’ సాధించలేనిది ఏదీలేదు అని తేలుతుంది.

అసలు భగవంతుడు మనిషికి రెండు కాళ్లు ఇచ్చింది చక్కగా నడవడానికేగానీ, ముడుచుకొని కూర్చోవడానికి కాదు. నడకతో పర్వతాలను గెలవవచ్చు. సంకల్పం మాత్రం మనిషిలో ఉండాలి. కదలడానికి ప్రయత్నించాలి.

మనుషులకే కాదు- సకలప్రాణికోటికీ నడక ఒక్కటే జీవం, నడక మాత్రమే భావం. నడక లేకుంటే అన్నీ చచ్చుబడిపోతాయి. జీవితం, స్తబ్ధమవుతుంది. ప్రాణం నిశ్చలం అవుతుంది. మరణం సంభవిస్తుంది. అందుకే పెద్దలు ఆశీర్వాదిస్తూ ‘పురోగమించు’, ‘ముందుకు సాగు’ అంటుంటారు. ఆ మాటలోని ఆంతర్యం భౌతికంగానూ, మానసికంగానూ, కృషిపరంగానూ చైతన్య శీలంగా ఉండాలనేదే.

సాహిత్యసృష్టిలోనూ ‘నడక’కు ఎంతో ప్రాధాన్యం ఉంది. రచనాశైలిని ‘నడక’ అనడం పరిపాటి. కవిత్వం నడకను గురించి చెప్పే సందర్భంలో వచనం బాగా సాగింది, గేయం బాగా

నడిచింది, పద్యం నడక భేషుగ్గా ఉంది అనే మాటలు నడకతీరును సూచిస్తాయి. నడక కవిత్వానికీ అవసరమని చెబుతాయి. ‘పద్యం బాగా నడిచిందోయ్’ అంటే పద్యంలోని పదవిన్యాసం, రచనాధార ధారాళంగా ఉన్నాయని అర్థం. ఇది కవితాగుణాల్లో ఒకటి. నడక అన్నింటల్లోనూ విజయసూచిక.

‘నడక’ వెనక ఎన్నో సృష్టి రహస్యాలున్నాయి. అంతరిక్షంలో గోళాలన్నీ చలనశీలమైనవే. సౌర మండలాలూ, పాలపుంతలూ సైతం నిరంతరం కదులుతూనే ఉంటాయి. ఈ కదలిక (నడక) లేకుంటే అన్నీ నశించిపోతాయి. ‘తమసోమా జ్యోతిర్గమయ’ అనే వేదసూక్తి కూడా చీకటిలో నుంచి వెలుగులోకి నడిపించే శక్తిని ప్రసాదించు మని కోరుతోంది. కనుక ‘నడక’ సకలప్రాణికోటికీ ప్రాణప్రదం.

— డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

ధర్మ సంఘర్షణ

‘ఇదే ధర్మం, అది అధర్మం’ అని ఒక్కొక్కసారి తేల్చిచెప్పలేం. ధర్మమనే మాట ఒక వాక్యంలో నిర్వచనానికి అందదు. ఏది సంఘాన్ని కట్టుబాటులో నిలుపుతుందో అదే ధర్మమని పెద్దలు నిశ్చయించారు. లోకనీతి ధర్మమే. జాతి ధర్మమూ ధర్మమే. ఆశ్రమ ధర్మాలూ ధర్మం పరిధిలోనివే. న్యాయం, శీలం, విధి, పుణ్యకర్మల వంటి భావనలనూ ధర్మంగానే పరిగణిస్తున్నారు. ఒకే పరమ ధర్మం స్థితి భేదాలను పొంది భిన్నంగా గోచరిస్తోంది. ఒకే ఆకాశం విభిన్న ధర్మాలు గల పంచభూతాలుగా వ్యక్తమైనట్లు, ఈ సృష్టిలో సకల ధర్మాలు ఒకే పరమ ధర్మం తాలూకు వివిధ కక్షల్లోని అంచులుగా భాసిస్తాయి.

న్యాయసూత్రాలు గ్రంథాల్లో కుప్పలు తెప్పలుగా

ఉన్నా ఆ సూత్రాలకు అందని వివాదాలు న్యాయస్థానాల్లో చూస్తున్నాం. ధర్మాధర్మాల రసాయనిక మిశ్రమాల్లా కలిసిపోయి ఉన్నప్పుడు, వాటిని వేర్వేరుగా గ్రహించడం సులభసాధ్యం కాదు. క్షీరనీర మిశ్రమం నుంచి క్షీరాన్నే గ్రహించే హంసవలే పరమహంసకు మాత్రమే ధర్మాధర్మ విభజన సాధ్యమవుతుంది. నిత్యానిత్య సుఖాలు కలిసి మానవుడి ముందుకు వస్తాయి. తాత్వికధీరుడైన పరమహంస వాటిని తెలుసుకొని వేర్వేరుగా విభజించి శ్రేయస్సును పొందుతాడని కరోపనిషత్తు చెబుతోంది.

ధర్మాలకు సంఘర్షణ సంభవించిన ఉదంతాలు మనకు భారతంలో ఎన్నో కనిపిస్తాయి. ఒకదాన్ని ధర్మంగాను, వేరొకదాన్ని అధర్మంగాను మనం సాధారణంగా భావిస్తాం. పరీక్షిత్తు చచ్చిన పామును శమీకముని మెడలో వేయగా, మునికుమారుడు శృంగి పరీక్షిత్తును శపిస్తాడు. తండ్రి చెప్పినా శృంగి

శాపాన్ని ఉపసంహరింపలేనన్నాడు. శమీకుడి శిష్యులు పరీక్షిత్తుకు శృంగి శాపాన్ని తెలియజేశారు. శమీకుడు సహనశీలి గనుక పరీక్షిత్తును శపించకపోవడం ధర్మం. కుమారుడు శాపాన్ని ఉపసంహరించకపోగా తగిన రక్షణోపాయాలు

చేసుకోవడానికి శాపవృత్తాంతాన్ని పరీక్షిత్తుకు చెప్పిపంపడం ధర్మవిశేషం.

తరవాత కశ్యపుడనే విప్రుడు తన విద్యాబలంచేత తక్షకుడి విషాన్నుంచి పరీక్షిత్తును రక్షించడానికి బయలుదేరడం ధర్మం. పరీక్షిత్తును రక్షించడం యశోధనాలతో కూడిన ధర్మమని కశ్యపుడు చెబుతాడు. మార్గమధ్యంలో తక్షకుడు తారసిల్లి కశ్యపుడి విద్యను పరీక్షించడానికి తానొక మర్రిచెట్టును కాటువేసి భస్మం చేయగా, కశ్యపుడు తన విద్యాబలంతో ఆ చెట్టును పునరుజ్జీవింపజేశాడు. ఈ విధంగా కశ్యపుడి ధర్మం తక్షకుడి ధర్మానికి అడ్డం వచ్చింది.

తక్షకుడిది ధర్మమూ అని సందేహిస్తాం. మహాతపస్వి అయిన శృంగి శాపాన్ని నిర్వర్తించడం తక్షకుడి ధర్మమే. తనకు విహితమైన ధర్మాన్ని పాటించడానికి ఎదురైన విఘ్నాలను యుక్తిగా తప్పించడం అధర్మం కాదు. అందుకే

నా విద్యాబలం వల్ల ఈ వృక్షం సంజీవితమైనా, కోపించిన విప్రుడి శాపంవల్ల పరీక్షిత్తు బతకడని, రాజు ఇచ్చే ధనం కన్నా అధికమైన ధనాన్ని ఇస్తాను వెనక్కి పొమ్మని కశ్యపుడితో చెబుతాడు. కశ్యపుడు ధర్మతత్వాన్ని తన దివ్యజ్ఞానంతో గ్రహించి తక్షకుడి నుంచి అపారమైన ధనాన్ని పొంది వెళ్లిపోతాడు.

క్షీణాయుష్కుడైన పరీక్షిత్తును నీవు బతికించలేకపోతే నీ కీర్తి కిరణాల్లేని సూర్యుడిలా మాయమవుతుందని తక్షకుడు చెప్పగా కశ్యపుడు పరమ లౌకికుడిగా ప్రవర్తించాడు. తన దివ్యజ్ఞానం వల్ల రాజు అల్పాయుష్కుడని గుర్తెరిగి వ్యర్థప్రయత్నం చేయకుండా ఉండటమే ధర్మతత్వంగా గ్రహించాడు. రాజు రక్షణ ధర్మాన్ని విడిచిపెట్టాడు.

రెండు ధర్మాల మధ్య ఘర్షణ ఏర్పడినప్పుడు ఒక్కొక్కరి లౌకిక ధర్మం జయిస్తుంది.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

ఆదర్శ దంపతులు

ఆదర్శ దంపతులకు మరో పేరు సీతారాములు. రాముడు లోకోత్తర వీరుడు. ధర్మమూర్తి. ఇక సీతాదేవి సుగుణాల రాశి. ఒకే మాట, ఒకే బాట, ఒకే భావనగా మెలగిన జంట వారిది. తరతరాల కుటుంబ వ్యవస్థకు వారధి. అందుకే లోకానికి ఆదర్శమైంది. కాలాలకు అతీతంగా, యుగాలకు అతీతంగా నిత్యస్మరణకు ఆ జంట పాత్రమైంది. పురుషుడెలా ఉండాలో చెప్పడానికే రాముడి పాత్రను సృష్టించాడు వాల్మీకి. ఆయనను ఏకపత్నీ వ్రతుడిగా చెప్పడంలో ఆంతర్యమదే. ధీరోదాత్త లక్షణాలన్నీ అతడికి ఆపాదించినదీ అందుకే. 'రామ' అనేది బీజాక్షరమని, దాన్ని జపిస్తే చావుపుట్టుకల చక్రబంధం నుంచి విముక్తి దొరుకుతుందని మంత్రశాస్త్రం చెబుతోంది.

అలాంటి రాముడికి భార్య సీతాదేవి. సౌశీల్యం

ఆమె సొత్తు. సాక్షాత్తు లక్ష్మీదేవి అవతారం. రాముడి కోసమే భూమిపై అవతరించింది. అదీ అయోనిజగా. జనకుడు యాగం కోసం భూమి దున్నుతుంటే నాగటిచాలులో ఆమె దొరికింది. యోధానుయోధులు ఎక్కువెట్టలేక తంటాలుపడ్డ శివధనస్సును ఆమె ఎడమచేత్తో లేపిందని వాల్మీకి వర్ణన. రాముడితో ఉండాలన్నదే సీత అభిమతం. రాజభోగాలను, పలుకుబడిని వదులు కుని అడవికి వెళతానన్నదీ అందుకే. రాముడి లాంటి నాయకుడికి సరిజోడుగా వాల్మీకి సీత పాత్రను ఇలా సృష్టించాడు.

సీత మనసైతే, రాముడు ఆత్మ. ఆత్మలోని అంతరాంతరాలను మమేకం చేసే మంగళశకర బంధమే వారి అనురాగ బంధం. రెండు దేహాలు, ఒకటే ప్రాణమన్న భావనతో మెలగ డంవల్లే వారిది ఆదర్శ దాంపత్యమైంది. సీతా రాముల విగ్రహాలను పెళ్ళి మంటపాల్లో ఉంచి, వాటి సాక్షిగా కల్యాణాలు చేసేదిందుకే. ఒకరి

పట్ల ఒకరు అవగాహన పెంచుకుని, అర్థవంత మైన జీవితాన్ని పంచుకుని కలకాలం సుఖంగా జీవించమని నూతన వధూవరులను దీవిం చడంలోని ఆంతర్యమూ ఇదే. అర్థవంతమైన జీవితం అంటే- బతుకు గమనంలో ఎదురయ్యే ఆటుపోట్లను, సుఖదుఃఖాలను, ఆవేశకావేషాలను, ఆనంద విచారాలను, కన్నీటిని పన్నీటిని సరిసమానంగా భార్యాభర్తలు పంచుకోవడమే. సీతారాములు చేసిందదే.

ఎక్కడో పుట్టి పెరిగిన ఆడపిల్లలు మరెక్కడో ఉన్న మెట్టినింటికి వెళతారు. సీతారాములనే తీసు కుంటే సీత పుట్టింది నాగటి చాలులో, పెరిగింది జనకుడింట. ఇక రామయ్య జననం అయోధ్యలో. స్వయంవరం అనంతరం ఒకటైన ఆ జంట కైక వరాల కారణంగా కానలపాలయ్యారు. ఎక్కడి అయోధ్య, ఎక్కడి మిథిల, ఎక్కడి దండకారణ్యం, ఎక్కడి లంక? జీవన యానంలో తీవ్ర ఒడుదొ డుకులు ఎదురైనా లెక్కచేయలేదు. ధర్మం తప్ప

అంతర్యామి

లేదు. భార్య రక్షణ భారం భర్తదేనని రాముడికి తెలుసు. అదే సమయంలో భార్య కోరిక తీర్చ డమూ భర్త బాధ్యతని తెలుసు. అందుకే బంగారు లేడిని తెమ్మని ఆమె కోరినప్పుడు లక్ష్మ ణుడు వెళ్తానన్నా వద్దన్నాడు. తానే వెళ్తానన్నాడు. తన భార్య ముచ్చట తాను తీర్చాలి తప్ప తమ్ముడితో చేయించరాదన్నది రాముడి ఆంతర్యం. మరి సీతే ప్రాణంగా బతికే రాముడు నట్టడవిలో ఆమెను వదిలి వెళ్తాడా? అందుకే మహావీరుడైన లక్ష్మణుని రక్షణగా ఉంచాడు. సీత కెన్నో ధర్మాలు చెప్పి వెళ్తాడు. ఓ బాధ్యతగల భర్త ఎలా చేయాలో ఇక్కడ తానది చేసి చూపాడు. అదీ భర్త ధర్మమంటే!

అశోకవనంలో శోకిస్తున్న సీతమ్మను కలిసిన హనుమంతుడు ఆమెను తానే రాముడి వద్దకు తీసుకువెళ్తానన్నాడు. కానీ ఆమె అంగీకరించ లేదు. అంజనేయుడి వెంట వచ్చేస్తే భర్తను అగౌరవపరచినట్లేనని తలచి, ససేమిరా

రానంది. భర్తపై ఆమెకంత నమ్మకం మరి! నమ్మకం, ప్రేమ, పవిత్రతలనే మూడు ముళ్ళ బంధంతో పెనవేసుకున్న ఏ జంటైనా ఒకరి కొకరం అనుకుంటుంది. ఎక్కడున్నా నువ్వే నేను, నేనే నువ్వనే భావన కలిగి ఉంటుంది. సీతా రాములిద్దరిదీ ఒకటే దృష్టి కావడంవల్ల పరస్పర విశ్వాసంతోనే వారు నడిచారు. పదిమందికీ ఆదర్శంగా నిలిచారు, గెలిచారు. దీన్నే సీతారా ముల నుంచి మనం నేర్చుకోవాలి. ఎక్కడో పుట్టి, పెరిగి... విభిన్న వ్యక్తిత్వాలతో కలిసిన ప్రతి జంటా ఏకత్వ సాధనకు కృషిచేయాలి. సాధ్యా సాధ్యాలను నిర్ణయించుకునే విచక్షణ మీద జీవి తంలో ఆనందం, విషాదం ఎదురవుతాయి. ఆ విచక్షణ ఉంటే పరిణతి చెందినట్లే. సీతారాములు అది సాధించారు గనుకనే వారిని ఆదర్శ దంప తులుగా నిత్యం స్మరిస్తున్నాం, గౌరవిస్తున్నాం.

- రాళ్ళబండి సంగంనాయుడు

స్వేచ్ఛ

స్వేచ్ఛగా ఉండడమంటే, మన సంకెళ్లను మనం తెంచుకోవడం కాదు. ఇతరుల స్వేచ్ఛను గౌరవిస్తూ దాన్ని పెంపొందించే విధంగా జీవించడం.

యజుర్వేదం పరాధీనతను ఎంతమాత్రం అంగీకరించదు. స్వేచ్ఛలేని జాతి జీవనం పాతాళానికి పడిపోతుందనే సత్యాన్ని పురాణాలు సైతం విశదీకరించాయి.

ఆధ్యాత్మికపరంగా స్వేచ్ఛ అంటే- జీవుడు దేహ బంధం నుంచి, సంసార బంధం నుంచి విడుదల కావడం. ఈ భవ బంధనాల నుంచి విముక్తి పొందడం అంత తేలికైన పని కాకపోయినా, అసాధ్యం మాత్రం కాదు. గతంలో రుషులు, పురాణ పురుషులు ధర్మాన్ని పాటించి, జ్ఞానసం

పదతో చిత్తవృత్తుల్ని నిరోధిస్తూ పురుషార్థాలైన ధర్మ, అర్థ, కామ, మోక్షాలను సాధించి చరితార్థులయ్యారు. ఆ విధంగానే ప్రతి మనిషీ గృహశ్రమ జీవనంలో ఉంటూనే తామరాకుపై నీటిబొట్టులా ప్రవర్తించి విరాగత్వం పొందగల వీలుంది.

గీతాచార్యుడు సెలవిచ్చిన యోగమార్గమైన ధ్యానం ద్వారా ఇంద్రియ నిగ్రహంతో అరిషడ్వర్గాలను జయిస్తే, మనిషీ మానసిక స్వేచ్ఛతో ఇక్కడే ఆత్మానందాన్ని పొందవచ్చు. ఈ ఆనందమే బ్రహ్మానందం. ఇదే మోక్షానికి దారి.

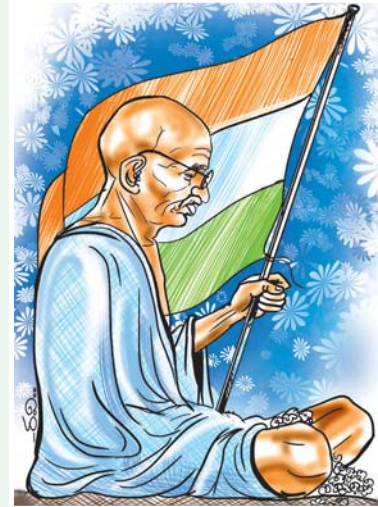
దేశాన్ని దైవంగా భావిస్తున్న పరంపర మనది. జాతికి స్వేచ్ఛను ప్రసాదించిన మహాత్మాగాంధీ దేశభక్తి భావనలను భగవద్గీత స్ఫూర్తితోనే ఎల్లవేళలా విశ్లేషించేవారు. ఆత్మ సాక్షాత్కారానికి, అసలైన విజ్ఞానానికి 'గీత'ను మించిన గ్రంథం లేదని చెప్పేవారు.

నెహ్రూ తన ప్రసంగాల్లో దేశమాతను దైవీభావంతో స్మరించేవారు. 'ఆంధ్రకేశరి'

టంగుటూరి ప్రకాశంపంతులు పురాణేతిహాసాలను జాతీయ ఉద్యమంతో జోడించి ప్రజల్లో చైతన్యాన్ని రగిలించారు. గీతాసారాన్ని ఆకళింపు చేసుకున్న బలంతోనే ఆయన తుపాకి గుండుకు ఎదురుగా గుండె నిలిపే సాహసం, స్థితప్రజ్ఞత ప్రదర్శించారు.

విశ్వకవి రవీంద్రుడు తాను రాసిన 'గీతాంజలి'లో 'ఎక్కడ మనసు నిర్భయంగా ఉంటుందో, ఎక్కడ మనుషులు తలెత్తుకు తిరుగుతారో ఆ స్వేచ్ఛా స్వర్గానికి... తండ్రీ నన్ను మేల్కొల్పు' అని ప్రార్థించారు. ఆ స్థితిలో సమస్యల గురించి, వాటిని సృష్టించే వ్యక్తుల గురించి ఎలాంటి ఆందోళనా ఉండదు మరి.

'ఈ ప్రపంచ గమనంలో ఓ గొప్ప మార్పు తేవడానికి, సమస్త జాతులూ సమత్వంతో ఉండే ప్రజాస్వామిక స్వేచ్ఛాసమాజం నా కల. ఆ ఆదర్శం కోసమే జీవిస్తాను' అనేవారు దక్షిణాఫ్రికా అధ్యక్షులు మండేలా. ఆయన తన

అంతర్జ్యోతి

జీవితకాలంలో దాదాపు మూడోవంతు సమయం జైలులోనే గడిపారు. ఇతరుల స్వేచ్ఛ కోసం తన స్వేచ్ఛను త్యాగం చేసిన చారిత్రక పురుషులాయన.

స్వేచ్ఛలాగే నిజాయతీ ఒక దైవాంశ. ఎన్ని కష్టాలు వచ్చినా నిజాయతీని వీడని ధర్మవీరులు మన ఇతిహాసాల్లో ఎందరో ఉన్నారు. ఆదర్శ పురుషులందరూ నిజాయతీపరులే. వారు జీవనవేదాన్ని బోధించే రుషులు.

చాణక్యుడు రాత్రిపూట ప్రభుత్వ జమాఖర్చులు రాయాల్ని వచ్చినప్పుడు, నూనె దీపం వెలిగించేవాడు. సొంత పనుల కోసం తన సంపాదనతో కొన్న ఆ దీపం వెలుగులోనే బాధ్యతలన్నీ పూర్తిచేసేవాడు. అర్థశాస్త్రం పరమార్థాన్ని ఆచరించి చూపిన ఆయన నిజాయతీకి నిలువెత్తు ప్రతిరూపం.

ఆ మహానుభావుల మార్గంలో నడచి, ఆ పరంపరనీ నేటి ప్రగతిని విస్తృతపరచి దేశాన్ని

రక్షించుకునే బాధ్యత ప్రతి పౌరుడిమీదా ఉంది. దేశమంటే కేవలం మట్టి కాదు. ఆ మట్టిలో పరిమళించే తరతరాల సంస్కృతి, ధర్మం వాటి ఔన్నత్యం. దేశానికి స్వేచ్ఛ ప్రసాదించిన మహనీయుల్ని గౌరవిస్తూ వారి స్ఫూర్తితో ఆదర్శవంతమైన జీవనం సాగిస్తూ దేశ గౌరవాన్ని పెంపొందించడానికి ప్రతి ఒక్కరూ కృషిచేయాలి.

'ఏ దేశమేగినా ఎందుకాలిడినా, ఏ వీరమెక్కినా ఎవ్వరెదురైనా, పొగడరా నీ తల్లి భూమి భారతిని, నిలువరా నీ జాతి నిండు గౌరవము' అన్న రాయప్రోలువారి ప్రబోధ గీతాన్ని త్రికరణ శుద్ధిగా అందరూ ఆచరించాలి. దేశాన్నే దైవంగా కొలుస్తూ సామాజిక హితాన్ని కోరడమే మన జాతీయ దృక్పథం. ఈ ధర్మాన్ని పాటిస్తూ ముందుకు సాగడమే మనందరి కర్తవ్యం.

- విశ్వనాథ రమ

సర్వ స్వతంత్రత

జీవితాన్ని పరిపూర్ణంగా తెలుసుకుని, ఒక అవగాహన తెచ్చుకుని ఎరుక ఏర్పడటప్పటికి తాను తప్పించుకోలేని ఒక బందిఖానాలో ఇరుక్కుపోయానని తెలుసుకుంటాడు మనిషి. దీనినే సంసారం అంటారు.

తొలి అడుగుల్లో- ఇదేముంది, ఎప్పుడైనా పక్కకు తప్పుకోవచ్చు అనుకుంటాడు. మలి అడుగుల్లో ఊబిలో కూరుకుపోతున్న భావన కలుగుతుంది. పోనుపోను అన్ని తలుపులూ మూసుకుపోతాయి. ఇది ప్రకృతి చేసిన ఏర్పాటు. ఇది మాయ రచన. మానవుడు తెలుసుకోవాలని ప్రయత్నించి, విఫలమవుతున్న స్థితి.

దీన్ని చూసి హాయిగా నవ్వుకుంటాడు ఈశ్వరుడు. నా లీల నుంచి తప్పించుకున్నవాడు ఒక్కడూ లేడు కదా అని ఆనందాన్ని ప్రకటిస్తూ

ఉంటాడు. ఇదంతా- పిల్లికి చెలగాటం, ఎలుకకు ప్రాణ సంకటంలాంటిది.

ఏది ఎందుకు జరుగుతుందో ఎవరికీ తెలియదు. వ్యాఖ్యానాలు, వాదనలు, చర్చలు, సమావేశాలను తప్పించుకుని ప్రవచనాలను కూడా పక్కకు తోసేసి ముందుకు సాగిపోతుంది జీవితం.

కవులు, కళాకారులు, పండితులు, పరమ సన్యాసులు నిశ్చేష్టులై రాళ్లలా ఉండిపోయారు. బొమ్మల్లా చూస్తున్నారు. మాట, పలుకూ లేదు. మౌనంలో కలిసిపోయారు. అందుకే వాళ్లను మునులు అన్నారు.

కుట్ర చేసేవాడైనా, కుట్ర చేసే ఆనవాళ్లను విడిచిపెడతాడు. జీవితం ఇలా మూడో కంటివాడికి తెలియకుండా ఇరికించడానికి కారణం ఎవరు? నువ్వే, ముమ్మాటికీ నువ్వే- అని దోషిని నిలబెట్టినట్లు నిలబెడతాడు ఈశ్వరుడు. తనకు ఏమీ సంబంధం లేనట్లు నిమిత్తమా

త్రంగా ఉంటాడు.

పెనుగులాడేవాడు ప్రాణం విడిచిపెడతానని అంటే ఆత్మహత్య మహాపాతకం అంటాయి శాస్త్రాలు. చచ్చి నువ్వు ఏం సాధిస్తావు అంటారు పెద్దలు. తెలివితక్కువ ఆలోచన అంటారు వైద్యులు. అది నిజం.

జీవితం నలిపి నలిపి వదిలేస్తుంటే... అనుభవించు. అనుభవిస్తే ప్రారబ్ధం క్షయమైపోతుంది- అంటారు యోగులు.

బోనులో పడిన ఎలుకలాగ, పంజరంలో ఇరుక్కున్న చిలుకలాగ, గొలుసులతో బంధించి తీసుకుపోతున్న మృగంలాగ, ఎవరైనా, ఎంతటి వాళ్లైనా ఈ ఉచ్చులో ఇరుక్కోక తప్పదు అనిపిస్తుంది.

దీని నుంచి తప్పించుకునే మార్గమే లేదా? ఈ గారడి ఇలా కొనసాగవలసిందేనా? చావు బతుకుల మధ్య తిరుగుతూ ఉండటమేనా? ఏ ఒక్కరైనా దీన్ని ముందుగా గుర్తించి తప్పించు

కునే ఆస్కారమే లేదా? ఎందుకు లేదు!

తప్పించుకోవాలనే తీవ్రమైన తపన నీకుంటే ఏ బంధాలూ నిన్ను అడ్డలేవు. నువ్వు యథేచ్ఛగా వెళ్లిపోవచ్చు అంటారు మహాత్ములు.

ఏదో ఒక గొప్ప అంశం హృదయానికి పరమానందం కలిగించితేనే తప్ప అంత పని ఎవ్వరూ

చెయ్యలేరు. ఆ సాహసం వాళ్లలో ఉండదు.

ఉండటానికైనా, అన్నీ వదిలి వెళ్లిపోవటానికైనా ఈశ్వరుడే కారణం. ఆటకు నియమ నిబంధనలు ఏర్పరచినవాడే సడలింపూ ఇవ్వగలడు. అతడు నియంత. అన్నీ అతడి ఆధీనంలోనే ఉంటాయి. ఇది తెలుసుకుంటే చాలు, ఆ క్షణంలోనే అన్ని బంధాలూ తొలగిపోతాయి. మనం ముక్తులమై పోతాం. కాని అదంత సులువా?

పంజరం వదిలి బయటకు వెళ్లాలనుకున్న చిలుకకు, ఎవరో ఒకరు తలుపు తియ్యాలి కదా. ఆకాశం చూడాలన్న కోరిక కలిగినప్పుడు అవకాశం భగవంతుడు తప్పక ఇస్తాడంటారు జ్ఞానులు. అందరూ ఇల్లు విడిచి, సంసారం వదిలి వెళ్లిపోలేరు. ఆ అవకాశం లేదు. తరించే మార్గం కూడా సంసారంలోనే ఉందని మహానుభావులు చెప్పారు. కోట బయట యుద్ధం కంటే కోట లోపల యుద్ధం సురక్షితం!

తల్లి గర్భంలోంచి వస్తూనే మనం అష్ట దిగ్గం

ధనం అవుతున్నాం. ప్రకృతి నడిపించినట్లు నడుస్తున్నాం. శీతోష్ణ, సుఖ దుఃఖాలను, ద్వంద్వా లను సమానంగా చూడలేకపోతున్నాం. రాగ, ద్వేషాలకు గురి అవుతున్నాం. కామ, క్రోధాదులకు బలైపోతున్నాం. ఇది విశదమైతే- మన బంధాలు వదులైపోతాయి. అజ్ఞానం తొలగిపోతుంది. అన్ని ఉచ్చులకు, అందరి శిక్షలకు కారణం అజ్ఞానం. హాయిగా విహరిస్తూ, సర్వ స్వతంత్రతను అనుభవించడానికి కారణం జ్ఞానం. ఈ రెండింటిలో కావలసినదేదో ఎన్నుకోవలసింది మనమే.

శిక్షను ఎవరూ ఇష్టపడరు కదా. ఇష్టపడకూడదు కూడా. రమణ మహర్షి కొండెక్కినా, బుద్ధుడు ఇల్లు వదిలి వెళ్లిపోయినా ఇలాంటిదేదో కారణం తప్పక వాళ్లకు కనిపించి ఉండాలి. సందేహం లేదు!

- ఆనందసాయి స్వామి

శ్రీకృష్ణ జన్మాష్టమి

శ్రావణ బహుళ అష్టమి శ్రీకృష్ణ జన్మాష్టమి. రోహిణి నక్షత్రయుక్త అష్టమి శుభదినాన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ అవతరించాడు. అందుకే 'శ్రీకృష్ణ జన్మాష్టమి'గా వ్యవహరిస్తారు. వైష్ణవ సంప్రదాయంలో ఈ దినం చాలా ప్రధానమైన పండుగగా జరుపుకొంటారు.

మధురానగర చక్రవర్తి ఉగ్రసేనుడి కుమారుడు కంసుడు. కూతురు దేవకి. పరమ దుష్టుడైన కంసుడు తండ్రిని చెరసాలలో బంధించి రాజై ప్రజలను మునులను నానావిధాలుగా హింసించసాగాడు. సోదరి అష్టమగర్భం నుంచి జన్మించే శిశువువల్ల తనకు మృత్యుగండం ఉందన్న విషయం అశరీరవాణి వల్ల తెలుసుకున్న కంసుడు చెల్లెలు దేవకిని, బావ వసుదేవుణ్ణి కారాగారంలో బంధించాడు.

శ్రీమన్నారాయణుడు బందీలైన దేవకీ వసుదేవులకు చెరసాలలో ప్రత్యక్షమై తన యోగమా

యను కంసుడికి అప్పగించి, తన నిజ శిశురూ పాన్ని గోకులానికి చేర్చమని ఆదేశిస్తాడు. శిశురూపం దాల్చిన నారాయణుణ్ణి ఓ గంపలో ఉంచి, నెత్తికెత్తుకుని గోకులంవైపు నడిచాడు. దారిలో యమునానది దైవ సంకల్పానుసారం రెండు పాయలై వసుదేవుడికి దారిచ్చింది. గోకులంలో యశోదా నందుల పక్కలో తన శిశువును పరుండబెట్టి, అదే రాత్రి వసుదేవుడు తిరిగి కారాగారానికి చేరుకుంటాడు.

దేవకి ప్రసవించిందన్న వార్త భటులవల్ల తెలుసుకున్న కంసుడు వెంటనే కారాగారానికి వచ్చి యోగమాయారూపంలో ఉన్న శిశువును చంపేందుకు చేతుల్లోకి తీసుకుంటాడు. ఆ శిశువు తక్షణం ఆకాశంలోకి ఎగిరిపోయి, 'మూర్ఘడా! నిన్ను చంపేవాడు గోకులంలో సురక్షితంగా ఉన్నాడు' అని అదృశ్యమవుతుంది. కంసుడికి దిగులు పట్టుకుంది. గోకులంలో పెరుగుతున్న చిన్నికృష్ణుణ్ణి చంపేందుకు కంసుడు పంపిన పూతన, శకటాసురుడు, ధేనుకాసురుడు తదితర రాక్షసులందరినీ అవలీలగా వధిస్తాడు బాలకృష్ణుడు. చివరికి కృష్ణుడే వెళ్లి కంసుణ్ణి సంహరించి, తన తాత

ఉగ్రసేనుణ్ణి తిరిగి సింహాసనాధిపుణ్ణి చేస్తాడు. వాసుదేవుడు సమస్త భగవత్స్వరూపాలకు, సర్వావతారాలకు బీజం. బ్రహ్మను ప్రతిష్ఠించినవాడు. సకలలోక వంద్యుడు. సర్వాత్ముడు, అఖిలలోక ప్రేమామృత సింధువు, ఆపద్బంధువు అయిన పూర్ణ పురుషోత్తముడు మాయా మానుషరూపధారి. శ్రీకృష్ణభగవానుడికి ఆ పేరు పెట్టుకుని తమ వాకిట ఆయన బాల్యలీలలను తిలకించి, పులకించిపోయిన యశోదానందులది ఎంతటి జన్మజన్మల సుకృతం! బాలకృష్ణుడి చిత్ర విచిత్రాలైన లీలలు కన్నులారా తిలకించి, మైమరచిపోయిన రేపల్లె గోపికలదెంత ధన్యజీవితం! బాలకృష్ణుడి అల్లరిచిల్లర పనులు, కొంటేచేష్టలు, నవనీత చోరత్వం, మన్ను తినడం, దండించబోయిన యశోదకు నోరుతెరిచి బ్రహ్మాండాలు చూపడం... ఒకటా రెండో తల్లిరోటికి కట్టివేస్తే యమశార్దూల వృక్షాలను కూల్చి గంధర్వులకు శాపవిముక్తి కలిగించడం, గోవర్ధనగిరిని తన చిటికెన వేలితో ఎత్తి పట్టుకుని పెనుతుపాను బారి నుంచి యదు కులాన్ని కాపాడి, ఇంద్రుడికి గర్వభంగం కలిగించడం...

ఇవన్నీ బాలకృష్ణుడి లీలలే. కాళియుడనే సర్పరాజు తలపైకెక్కి నర్తించి, అతడి అహంకారాన్ని అణచివేయడం, వత్సాసురుణ్ణి సంహరించడం తదితర ఎన్నో లీలలు ఆ బాలకృష్ణుడివి. ఆ నీల మేఘశ్యాముడి బాలక్రీడల్లో ఎంతటి గొప్ప పారమార్థిక సందేశముందో వర్ణనాతీతం. 'గర్గ' మహర్షిచేత 'కృష్ణ' నామకరణం పొందిన ఆ స్వామి మురళీనాదం అత్యంత మనోహరం.

నొసట కస్తూరీతిలకం, వక్షస్థలాన కౌస్తుభం, కంకణ విరాజితాలైన కరాలు, హరిచందన లేపనంతో పరిమళాలీనుతున్న సర్వాంగ సుందర దేహం, కంఠాన ముత్యాలహారం, చేతిలో వేణువు, పాదాలకు మువ్వలు, పెదాలపై నవ్వులు, శ్యామల శరీరాన ఆచ్ఛాదనగా నిలిచిన పీతాంబరం, ఎంత టివార్షినైనా ఇట్టే ఆకర్షించే కమనీయ మహనీయా కృతి ఆ స్వామిది. వాసుదేవుడు ధర్మక్షపాతి. అందుకే పాండవులను వెన్నంటి ఉండి అడుగడుగునా ఆపదల్లో ఆదుకున్నాడు. సోదరి 'కృష్ణ' (ద్రౌపది) మాన సంరక్షణం కావించాడు. గొప్ప రాజనీతిజ్ఞుడిగా, వ్యవహార చతురుడిగా పాండవ రాయబారిగా తన ప్రతిభను చాటుకున్నాడు. బాల్యమిత్రుడు కుచేలుడికి మహదైశ్వర్యం ప్రసాదించి, మైత్రీ వైచిత్రిని నిరూపించాడు. కురుక్షేత్ర సంగ్రామంలో నిర్వేదంతో, ఆత్మస్థైర్యం కోల్పోయిన అర్జునుడికి 'గీతాబోధ' చేసి, ధర్మయుద్ధనీతిని గుర్తు చేసి, కర్తవ్యోన్ముఖుణ్ణి కావించాడు. మానవాళికంతటికీ పావన జీవన విధాన సంజీవినిని ప్రసాదించి జగద్వంద్యుడైనాడు. పారిజాతాపహరణ ఘట్టంలో సత్యభామా గర్వభంగం కావించాడు.

శిశుపాలాది పశుతుల్యుల వధతో శిష్టరక్షణం చేశాడు. ఎన్ని ఆటుపోట్లు ఎదురైనా స్థిత ప్రజ్ఞుడై నిలిచాడు. 'శమంతక మణి' గాథే అందుకు నిదర్శనం. బమ్మెర పోతనామాత్యుని శ్రీమద్భాగవతముక్తి కావ్యానికి మూలపురుషుడు గీతాకృష్ణుడు. అందుకే ఆ కృతి ఇంటింటా భక్తకోటికి పారాయణ గ్రంథమైంది. అటువంటి పరిపూర్ణావతారమూర్తి ఉత్సవాలను ఆయన జన్మాష్టమి పర్వదినాన ఊరూరా వాడవాడలా అత్యంతాహారంతో జరుపు కొంటారు. ముఖ్యంగా పల్లెల్లో 'పుట్ల' పండగ చేస్తారు. గీతాపఠనం, భాగవత పఠనం, శ్రీకృష్ణలీలా శ్రవణం చేస్తారు. బాలకృష్ణుడికి ఆహ్వాన సూచకంగా ఇండ్లలో ముగ్గుతో పాదముద్రలు వేస్తారు. ద్వాపరయుగ పురుషోత్తముడు చల్లదనం ఇచ్చే సూర్యుడు. సకల సృష్టినీ ప్రేమించిన విరాగి. అంశశయ్యమీద ఉన్న భీష్మాచార్యుడిచేత విష్ణు సహస్రనామం పలికించిన రసావతారుడు. కృష్ణనామ చింతనం మన బతుకు బండికి ఇంధనం. అదే మనకు మోక్షధనం!

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

భావనా రహస్యం

మానవుడో నమస్కార ముద్ర. ధ్యానానికి దాల్చిన చిన్మూద్ర. మంచిదే. మనిషి అన్ని విధాలా సంసారాన్ని అనుభవించేందుకు తగిన శరీరక, మానసిక, సామాజిక, భౌగోళిక, ప్రాకృతిక పరిస్థితులను అమర్చిపెట్టిన భగవంతుడి ఉద్దేశం ఏమై ఉండాలి? ఉపయోగం లేని ఏ ఉపకరణాన్నీ ఆయన సృష్టించడు కదా? అలాంటివాటి ఉనికికే అవకాశం లేదు కదా? మానవుడి జన్మోద్దేశం కేవలం నమస్కార ముద్రగా జన్మించి, అలాగే జీవించి, ఆ ముద్రలోనే మరణించాలనా? ముకుళించిన కళ్లతో మౌన ముద్రగా చిన్మూద్రలోనే జీవితాన్ని మొదలుపెట్టి ముగించే మనిషికి కళ్లెందుకు ఇచ్చినట్లు? మిగిలిన జ్ఞానేంద్రియ, కర్మేంద్రియాల సంగతేమిటి?

నిజమే. భగవంతుడు అన్ని అనుభవాలకూ తగిన ఉపకరణాలను ఇచ్చాడు. అనుభవాన్ని అన్యాయమని నిరాకరించలేదు. స్వధర్మాన్ని కూడదనీ నిషేధించలేదు.

మనిషి ఏ అనుభవాన్నీ భావన లేకుండా అనుభవించలేడు. ఏ కర్మ అయినా భావన తరవాతే. మొదట భావించి ఆ పిమ్మటే అనుభవిస్తాడు. అసలు కిటుకంతా భావనలోనే ఉంది. ఆ భావననే సముచిత రీతిలో భగవదర్చనా సంభార సమంగా ఎంచి, పవిత్రీకరించి, అంతరంగ అరవిందంలో పదిలంగా ఉంచి భగవదర్పితం చేయాలి. నిజానికి భగవంతుడు భావనామాత్ర సంతృప్తుడు. అసలాయనే ప్రత్యక్ష స్వరూపుడు కాదు. భావనామాత్ర రూపుడు. మన సాధనంతా భావనా మయమే. భావన అత్యంత బలీయమైనది. మన బాహ్య కర్మలకంటే దాని వెనక ఉన్న భావన ప్రధానమైంది. ప్రభావవంతమైంది. మనం 'ఏం చేస్తున్నాం' అన్నదానికంటే 'ఏం భావిస్తున్నాం' అన్నదే ముఖ్యం. ధర్మవ్యాధుడు మాంస వ్యాపారి. వాస్తవంలో, అతడికన్నా ధర్మాత్ముడు మరొకరు లేరు. ఎందుకంటే అతని అంతరంగం భగవత్ భావనతో నిండిపోయి ఉంది.

మీరాబాయి విషం తాగింది. అయితే ఆమె భావన అది కృష్ణుడి పాదామృతమని. కన్నపు తన ఎడమకాలి

పాదరక్షతో శివలింగం మీది నిర్మాల్యాన్ని తొలగించాడు. అతడి భావన శివలింగాన్ని శుభ్రం చేస్తున్నానని! పరికరం ఏదని కాదు.

శరీర పరిమాణం చిన్నది. ఆ విశ్వశరీరం ముందు పరమాణు పర్యంతం కూడా కాదు. అంతరంగమో? అనంతమంత. దానికి చిన్న ఆధారిక శరీరం. వేదిక శరీరం. అంతే. అంతర్య ఆసరాతోనే ఈ చిన్న దేహధారి చిదాత్మను కూడా గెలుచుకుంటున్నాడు. పరమాత్మనే పొందుతున్నాడు. ఇదంతా భావనా రహస్యం. సహజంగానే మానవ శరీరం ఓ నమస్కార ముద్ర. జన్మించాక ఈ శరీరంతో ఏం చేయాలో ఆ రహస్యాన్ని ఇదే, ఈ ముద్రే చెబుతుంది. భగవంతుడికి శరీరం, మనసు, ఆత్మల శాశ్వత నమస్కారంతో శరణాగతి పొంది తరించి పోవాలన్నదే శరీర భాష చెప్పే రహస్యం.

కొన్ని సహజంగానే వాటి కర్తవ్యానికి అనుగుణంగా రూపొందుతాయి. మనిషి కూడా అంతే. మనిషికి పద్మాసనం పుట్టుకతో అభిన భంగిమ. ఆనందంలో కళ్లు అరమోడ్పులు కావటం నేర్చుకోకనే అలవడిన ధ్యాన ఆనంద అను

భవ స్థితి. మౌనం సహజ విశ్రామధామం. సాధనకు అవసరమైన సాత్వికాహారానికి తగిన శరీర నిర్మాణం, జీర్ణ వ్యవస్థ, మనిషి దైవానికి అంకితమయ్యే స్థితులన్నీ అతడి ప్రమేయం లేకుండానే పుట్టుకతో అమరిన వనరులు, వసతులు, స్థితులు, పరిస్థితులు. ఇది మనిషి గ్రహించటం లేదు.

సూర్యచంద్రులు ప్రత్యక్ష ఆరాధనా మూర్తులు, నవగ్రహాలు, నదీనదాలు, చెట్లు, పుట్టలు ఎన్నో... దైవీ విభూతులు. ఐశ్వర్యాలు. భగవంతుడి అన్వేషణకు దూర భూములు వెదుకుతూ వెళ్లక్కర్లేదు. మన చుట్టూ ఉన్న భూమి, నీరు, అగ్ని, ఆకాశం, వాయువు సమస్త ప్రకృతి ప్రతిష్ఠించి పెట్టే ఉన్నాయి. పూజకు పూలు పూచే ఉన్నాయి. పళ్లు కాచే ఉన్నాయి. పవిత్ర స్నానాలకు, అభిషేకాలకు నదులు ప్రవహిస్తూనే ఉన్నాయి. ప్రకృతి యావత్తు మనిషి ఆరాధనకు సహకరించేందుకు ఆయత్త మయ్యే ఉంది. అది కూడా ఆరాధనాపూర్వక అంజలితో. మనిషి ఇది గ్రహించాల్సి ఉంది.

- చక్కిలం విజయలక్ష్మి

పరిక్రమ!

కైలాస మానస సరోవర యాత్రలో కొండ, సరోవరం చుట్టూ పరిక్రమ జరిపితే కానీ యాత్ర సంపూర్ణం కాదు. ఎముకలు కొరికే చలిలో, నీరు గడ్డకట్టే స్థితిలో ఎనిమిది గొంపాలు (మఠాలు) కాలినడకన దాటి చేసేదే మానస సరోవర పరిక్రమ. క్షణక్షణం కైలాసనాథుణ్ణి స్మరిస్తూ ప్రార్థనలు చేసుకుంటూ, కుల, మత, ప్రాంత, భాషా విభేదాలేవీ కనిపించని రీతిగా భక్తులు పరిక్రమ చెయ్యడం... నిజానికి ఆ కైలాసనాథుడే ఏర్పరచుకున్న వలయం.

మానస సరోవర యాత్ర మనసును ఆహ్లాద పరుస్తూనే సాగుతుంటుంది. అక్కడి గాలి, నీరు సమస్తం 'పరిక్రమ'కు సహకరించీ సహక

రించనట్లు పరీక్షలు పెడుతూనే ఉంటాయి.

ఆ కైలాసపతిని దర్శించుకొని ప్రార్థనలు చేసే తీరు ప్రశాంతమైనది, రాగయుక్తమైనది, కష్టతరమైనది, శ్వాసను భయపెట్టేది. శరీర భాగాలన్నింటినీ సంఘర్షణకు లోనుచేసేది. అన్నింటినీ నిర్దేశించుకొని 'పరిక్రమ' పూర్తిచేస్తేనే కైలాస మానస సరోవర యాత్ర సంపూర్ణమవుతుంది. అంతకుమించిన ప్రత్యక్ష దైవదర్శనం ఈ ప్రపంచంలో మరొకటి లేదేమో! అన్ని పరీక్షలకు నిలబడి 'పరిక్రమ' ముగిస్తే మనసే మానస సరోవరమవుతుంది. దేవతలు మనో మందిరంలో జలకాలాడినట్టవుతుంది. అదొక అద్భుతం!

మనిషికి శైశవం, యౌవనం, వృద్ధాప్యం... ప్రతి దశలోనూ పరిక్రమ తప్పదు. బాల్యంలో పసిప్రాణం తల్లిపాల కోసమే తపిస్తుంది. అప్పుడది- అమ్మ చుట్టూ పరిక్రమ.

యౌవనంలో భవిష్యత్తు కోసం నిధులు సమకూర్చుకోవడంలోనే కాలం గడుపుతుంటాం. డబ్బు చుట్టూ మనసు పరిపరి విధాల పోతుంది. పరిశ్రమించడమే పరిక్రమ అవుతుంది. ఇక్కడ ధర్మం, నీతి దారితప్పే అవకాశాలే మెండు.

వృద్ధాప్యంలో నిజమైన ఆధ్యాత్మికానందం పొందే అవకాశాలు ఎక్కువ. జీవితం బుద్బుధ ప్రాయమన్న చింతన కలుగుతుంది. జీవితకాలంలో చేసిన పాపపుణ్యాలను బేరీజు వేసుకొని మనోగతిని దేవుడిపట్ల అంకితం చేసుకోవడంలోనే సమయపాలన సార్థకమవుతుంది. దేవుడి పిలుపు కోసం నిరీక్షణ! మంచి మాటలతో, పూజలతో ఆప్యాయతలతో వృద్ధాప్యం 'అంతర్యామి' అనే వెలుగు చుట్టూ మనసును కేంద్రీకరించుకొని 'పరిక్రమ' చెయ్యడమే మహాభాగ్యం. అందులో ఆనందం, తృప్తి దేవుడు నిర్దే

శించిన పాళ్లలో పొందడమే పరిక్రమ ఫలితం.

భూమాత తనలో తాను తిరుగుతూ సూర్యుడి చుట్టూ తిరగడం పరిక్రమే. ఫలితంగా జీవకోటికి వెలుగు, చీకట్లు పగలూ

రాత్రులుగా చేకూరుతున్నాయి. ఎంతటి క్రమశిక్షణ? రేయింబవళ్లు కళ్లకు కట్టే ఈ భౌగోళిక సిద్ధాంతం వెనక ఎంతటి సృష్టి రహస్యం? ! బెల్లం చుట్టూ చీమలు పరిక్రమించడం వెనక చీమల కృషి, ఆ కృషికి బెల్లం రూపంలో ఫలితం పొందడం శ్రమైక జీవన సౌందర్యం కనిపిస్తున్నాయి కదా!

గుడిలోకి ప్రవేశించే ముందు మనం చేసే ప్రదక్షిణలు కూడా ఆ దేవుణ్ణి ప్రసన్నం చేసుకోవడానికి చేసే 'పరిక్రమ'లో భాగమే. కొందరు ఒక సారి, మరికొందరు మూడు, పది, నూట పదహారుసార్లు గుడి చుట్టూ ప్రదక్షిణలు చేస్తారు. కొందరు ప్రశాంతంగా మెల్లగా చేస్తే, మరికొందరు గాబరాగా మొక్కుబడిలా దాదాపు పరుగులు తీస్తూ చేస్తారు. విశ్వవ్యాప్తంగా సూర్యుడు తన లేత కిరణాల స్పర్శతో జీవకోటిని మేల్కొల్పు

తాడు. విధుల నిర్వహణ కోసం చైతన్య పరుస్తాడు. అదే గుడిలోంచి జేగంట వినిపిస్తుంది. తెలివితేటలు అధికంగా ఉన్న మనిషి తన జన్మ పొందిన సంస్కారాన్ని జీవన పరిక్రమకు ఉపయోగించుకొని సుఖశాంతులు పొందాలి. ఈర్ష్యా ద్వేషాలను జయించి నిజాయతీగా బతుకుతెరువు సాగించడమే మానవ జన్మకు సార్థక్యం.

అక్కడ మళ్ళీ చిన్నపిల్లాడు అమ్మకొంగు పట్టుకు ప్రదక్షిణ చెయ్యడంలా దేవుడి చుట్టూ మనిషి ఊహలు పరిభ్రమించేలా చూడటంలో కాలచక్రం తన మహిమ చూపెడుతుంది. పుట్టడం, గిట్టడంలో అంతరార్థం మధ్యస్థంగా సంపాదించుకున్న జీవసాఫల్యం. అదే 'పరిక్రమ' ద్వారా లభించే పుణ్యఫలం!!

- గుడిమెట్ల గోపాలకృష్ణ

అధర్మవైరి

భగవంతుడు ధర్మ పక్షపాతి.

అధర్మానికి ఆయన అతి భయంకర వైరి.

‘యదాయదాహి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి...’ అంటూ తన అవతార రహస్యాన్ని, నిజతత్వాన్ని అర్జునుడికి శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ తెలియజెప్పాడు.

భగవంతుడి జ్ఞానబోధను సంపూర్ణంగా అర్థం చేసుకోగల శక్తి తనకు కలగటం లేదని అర్జునుడు వాపోయినప్పుడు ‘నాకు నమస్కరించు, నన్ను శరణువేడు. నేను నిన్ను పాప విముక్తుణ్ణి చేస్తాను. సర్వకర్మలను నాకే అర్పించు. అప్పుడు నీకు కర్మదోషాలు అంటవు’ అంటాడు దయతో.

భారతీయ ఆధ్యాత్మిక పునాది ‘అర్పణ తత్వం’.

‘పరోపకార మిదం శరీరం’ అనే సూత్రాన్ని గట్టిగా నమ్మినవారే, దాన్ని యథాతథంగా ఆచరించగలిగినవారే, పరమాత్మ ప్రేమను, అనుగ్రహాన్ని పొందుతారు.

ప్రకృతి శక్తులన్నీ మనకు నిస్వార్థసేవ చేస్తున్నాయి.

భూమాత మనం చేసే అనేక అపచారాలను క్షమిస్తోంది. అందుకే ‘క్షమయా ధరిత్రి’ అయింది.

జలాలను, వాయువును, ఆకాశాన్ని, అగ్నిని మనం కలుషితం చేస్తున్నాం. అయినా అవి మన పంచేంద్రియాలకు రక్షణ, పోషణ కల్పిస్తున్నాయి.

ఇలాంటి సేవను మనం చేస్తున్నామా, చేయగలమా?

ఏది అధర్మమో అదే మనం నిత్యమూ చేస్తున్నాం.

భగవంతుడు మనను శత్రువుగా చూడ

కుండా ఎలా ఉంటాడు? ఆయన మనకు నివాసంగా ఇచ్చిన సుందర సృష్టి సౌందర్యాన్ని సర్వవిధాలా నాశనం చేస్తున్నాం.

అజ్ఞానంతో కాదు. అహంకారం, అతిస్వార్థం, రాక్షస పైశాచిక బుద్ధితో తెలిసి చేస్తున్న అకృత్యాలివి.

మన కళ్లకు అధర్మం ఒక సుందర గృహంలా కనిపిస్తుంది. అందులో మన వికృత చర్యలన్నింటికీ అవకాశం అగుపిస్తుంది. ఆ చర్యల్లో ఆనందం ఉందనే భ్రమ ఆకర్షిస్తుంటుంది.

తాగుబోతు అమృతం అనుకుంటూ విషతుల్యమైన పానీయాలు సేవిస్తుంటాడు. తిరుగుబోతు స్వర్గానుభూతి అనే భ్రమతో, తన శరీరాన్ని రోగనిలయంగా చేసుకుంటాడు. చివరకు మృత్యు సన్నిధికి చేరినప్పుడు తన దోషాలను తలచుకుంటూ, అర్థాంతరంగా ముగిసి పోతున్న జీవితాన్ని కొనసాగించమని భగవంతుని స్మరిస్తూ దుఃఖిస్తాడు. శిథిలాలయంలా మారిపోయిన శరీరం నుంచి ఎప్పుడు నిష్క్రమిద్దామా అని అంతర్యామి ప్రయాణ సిద్ధమై

ఉన్నప్పుడు జీవుడి చివరి ప్రార్థనలు ఆలకించే దెవరు?

మనసు, బుద్ధి, అహంకారం- దారి తప్పినప్పుడు అవి మనకు చేయగల అన్ని అపకారాలూ చేస్తాయి. ఒక విధంగా, దుర్వ్యసన బాధితుడు తనకు తానే మరణశిక్ష విధించుకుంటున్నాడు.

ధర్మాచరణ అసాధ్యం కాదు.

అందుకు దృఢదీక్ష కావాలి. సంకల్పశుద్ధి ఉండాలి. ఆచరణ శీలిగా మనల్ని మనం మలచుకోవాలి. బాల్యం నుంచీ ఇవి ఆలవాటు చేసుకుంటే, ఎదిగిన కొద్దీ బలపడతాయి. ప్రలోభాలు మనల్ని ప్రభావితం చెయ్యవు. చెడు స్నేహాలకు దూరంగా ఉండగలుగుతాం.

ఇవే పరమాత్మకు ప్రీతికరమైనవి!

— కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

జయాపజయాలు

ఏది జయం, ఏది అపజయం? అనుకున్నది సాధించటం, గమ్యం చేరుకోవటం కోరుకుంటాం కనుక మనమంతా విజయాన్నే కాంక్షిస్తాం. ఒక పేదవాడు ఎదిగి కోటీశ్వరుడిగా మారినా, ఓ సాధారణ కుటుంబానికి చెందినవాడు ప్రధాన మంత్రి, రాష్ట్రపతి అయినా, వారు విజయం సాధించినట్లే పరిగణిస్తాం.

విజయం అన్నది సంపూర్ణమైనదా, లక్ష్యసాధన దిశగా అనుసరించాల్సిన ఆలోచనా... అన్నది ముఖ్యం. ఎందుకంటే అది గమ్యం చేరుకోగానే అక్కడితో ఆగదు. మరొక లక్ష్యసాధనకో, సాధించినది నిలుపుకోవటం కోసమో ఆరాటం మొదలవుతుంది. విజయసాధనలో భాగంగా ఎన్నో సవాళ్లు, సంఘర్షణలు ఎదుర్కోవడం తప్పదు. గమ్యం చేరుకున్నా లక్ష్యం సిద్ధించిన భావన కల

గదు. విశ్రాంతి తీసుకోలేం. ఎందుకంటే ఇంకా ఏవో సాధించాలి ముందు ముందు... విజయాన్ని వెంబడించడానికి కారణం ఇంకా ఏదో కావాలన్న కోరిక, తహతహ. నిరంతరం మనసు పురికొలిపే కోరిక- ఈ 'ఇంకా'. ఈ మనసు తెలివైనదేం కాదు. నిజం చెప్పాలంటే మూర్ఖమైనది. ఎందుకంటే 'ఇంకా' అన్న కోరికతో పరుగులు పెట్టిస్తూ అనుక్షణం పోరాటం చేయిస్తుంది. ఈ సమాజం నిర్దేశించిన సూత్రాల చట్రంలో ఊపిరి సలపని స్థితికి చేరుస్తుంది.

సంతృప్తి ఏమిటి, అసంతృప్తికి కారణాలేమిటి? 'అత్యాశ' అసంతృప్తికి కారణమవుతుంది. 'ఇంకా... ఇంకా' అని వీడిస్తుంది. సంతృప్తి పొందటం అనేది అంత తేలిగ్గా సాధ్యమయ్యేది కాదు. ఈ 'ఇంకా' అనేది ఏమిటి? ఎందుకు మనసు కోరుకుంటుంది, ఏమిటి తాపత్రయం... ఇది ఎక్కడిదాకా, ఎప్పుటిదాకా... అన్న సంపూర్ణమైన అవగాహన కలిగి ఉండాలి. బుద్ధికి పనిచే

ప్పాలి ఈ విషయంలో. పరీక్షలో విఫలమైనప్పుడు మళ్ళీ పరీక్ష రాస్తాం. ఆలోచించినట్లయితే పరీక్షలనేవి ఏ విధంగానూ మనలోని అసలైన విలువకుగానీ, యోగ్యతకుగానీ కొలబద్దలు కావు. పరీక్షలో విజయం సాధించడం అనేది చాలావరకూ జ్ఞాపకశక్తికి సంబంధించినది, లేకపోతే అదృష్టానికి సంబంధించినది అనుకోవాలి. జీవితంలో జయాపజయాలు పొందినవారి జీవితాలు చూసినప్పుడు అది ప్రస్ఫుటమవుతుంది. విజయం సాధించేవరకూ పోరాడేవారు కొందరు. పోరాడలేక నిరాశతో మధ్యలోనే నిష్క్రమించేవారు మరికొందరు. ఏదో సాధించడానికి పోరాటం. ఆ పోరాటం ఏ విధంగా... ఎంతవరకు? దానికి అవలంబించిన మార్గమేమిటి? సరైనదా, కాదా అన్నది చాలా ముఖ్యం. 'ఇంకా' అనే ఎడతెగని కోరిక సాధించడం జయం కలిగిస్తుందా, అపజయం దాకా తీసుకువెడుతుందా అన్నది తేలుతుంది. వ్యక్తికిగానీ, తద్వారా సమా

జానికిగానీ ప్రయోజనం ఏమిటన్నది తర్కించాలి. 'అపజయం' అంటే ఎవరూ ఇష్టపడరు. వైగాభయం కూడా. పరీక్షల్లోనే కాదు జీవితంలోనూ. తప్పులు, పొరపాట్లు ఎవరూ ఇష్టపడరు. పొరపాటు జరిగిందంటే దాన్ని ఘోరంగా పరిగణిస్తాం. బాధపడతాం. కారణాలు వెతుకుతాం.

అంతర్వేది

వేలెత్తి కారకుల్ని ప్రకటిస్తాం. ఎంతో ఆవేశపడి పోతాం. దానికి విమర్శ తోడవుతుంది. పొరపాటు జరుగుతుందేమోనని పనిచేయడం మానేస్తే మనం ఎన్నటికీ, ఏమీ నేర్చుకోలేం. విజయం గౌరవంతో కూడుకున్నదే. నిరంతరం ఆధ్యాత్మిక సాధనలో ఉండే సాధకుడూ అతడి విజయాల వల్లే గౌరవం పొందుతారు. మాట తీరు అత్యంత ముఖ్యమైనది. లేని పక్షంలో గుర్తింపురాదు సరికదా అనుసరించే వాళ్ళూ కరవవుతారు. ఆధ్యాత్మిక గురువుగా ఎవరూ భావించరు. కాబట్టి మనమంతా ఎప్పుడూ విజయాన్నే కాంక్షిస్తాం. 'ఇంకా' 'ఇంకా' అనే దృష్టితోనే ముందుకు సాగుతాం. అయితే సమాజదృష్టిలో ఏది శ్రేయస్కరమో, ఎలా అయితే గౌరవం పొందుతామో ఆ రీతిలో ముందడుగు వేయాలి. సమాజం ఏర్పరచుకున్న ఆదర్శాలకు అనుగుణంగా లేనట్లయితే అపజయం తప్పదు. తెలివిగలవారు పరిస్థితులను విశ్లేషించుకుని

కార్యరూపంలోకి దిగుతారు. జయం కలిగినా, అపజయం ఎదురైనా పెద్దగా లెక్కచేయరు. చేసేపని మీద శ్రద్ధ, ప్రేమ అవసరం. అది లోపించినప్పుడే సమస్య. 'విజయం ప్రాప్తిస్తుందా లేదా అన్నది తరవాతి విషయం. చెప్పలేం... మంచి అనిపించింది చేయడమే... కలిసివస్తే జయం... లేకపోతే అపజయం. అవసరమైతే అవగాహన పెంచుకుని మళ్ళీ శ్రమిద్దాం... దాని సమయం దానికొస్తుంది' - అనేది వివేకవంతుల లక్షణం. నిన్ను లాగా నేడు ఉండదు. నేటిలా రేపు ఉండకపోవచ్చు. పరిస్థితులు తారుమారు కావచ్చు మనం చూసే దృక్పథం, అది చోటు చేసుకునే పరిస్థితులు- జయాపజయాల విషయంలో ప్రధాన భూమికను పోషిస్తాయి. కాబట్టి ఆ రెండింటినీ సమానదృష్టితో పరిగణిస్తేనే జీవితం సమతూకంతో గడుస్తుంది.

- మంత్రవాది మహేశ్వర్

అంజలి

భగవంతుడికి రెండు చేతులు కలిపి అంజలి ఘటించడం ఎంతో విశిష్టమైనది. అది భక్తి పారవశ్య సముజ్జ్వలం. మనం జీవితంలో అనేక తప్పులు చేస్తుంటాం. అపరాధాలు చేయడానికి అనంతశక్తి మనకు ఉంది. మన లాంటివారు భగవంతుణ్ణి చేరడానికి మార్గ మేది? అన్నింటిలో అతి తేలికైనది 'అంజలి'. అసలు భగవంతుడి కారుణ్యం కోరడానికి మనం అర్హులమేనా అని ఆత్మావలోకనం చేసుకోవాలి.

అటువంటి జ్ఞానంతో మనలో వినమ్రత వెలుగుతుంది. ఈ జన్మలోనే భగవంతుని భక్తితో పూజించడం వెనక ప్రాముఖ్యం తెలుస్తుంది.

అంజలి ద్వారా మన భక్తిని చాటుకుంటే

భగవంతుడు మనకు మోక్షం ఇవ్వడా? ఇస్తాడనే పెద్దలంటారు. విజ్ఞుల మాటలు ఎప్పుడూ సత్యప్రజ్వలితం. ఫలితం దక్కకపోయినా, ఆలస్యమైనా- మనం ఆచరించడంలో ఏదో లోపం ఉందన్నమాట!

నిండు మనసుతో అంజలి ఘటిస్తే భగవంతుడు కరిగిపోయి వరాలు కురిపిస్తాడని నమ్మేవారెందరో ఉన్నారు.

'అంజలి' అనే మాటలోని మొదటి అక్షరం 'అ' పరమ విశిష్టమైనది. 'అ' అంటే విష్ణువు. అందుచేతనే ప్రసిద్ధ ఆచార్యుడు శ్రీ రామానుజుడు తన 'శ్రీ భాష్యాన్ని' 'అఖిల' అనే పదంతో ప్రారంభించాడంటారు. అందులోని 'అ' అంటే విష్ణువు అఖిల విశ్వానికి రారాజు అని అర్థం.

శ్రీ భాష్యాన్ని రామానుజులు 'నిఖిల' అనే పదంతో ప్రారంభించవచ్చు కదా!

నిఖిల అన్నా అఖిల అన్నా ఒకటే అర్థం. కాని 'అ' కు ఉన్న విశిష్టత సూచిస్తూ 'అఖిల'

అనే పదమే ఆయన వాడారు.

'అంజలి' అనే మాటలో మొదట అక్షరం లోనే పరాత్పరుడున్నాడు. అందుకే 'అంజలి'కి అంత విశిష్టత.

ఈ ప్రపంచంలో భయానక దుష్టశక్తుల నుంచి మనల్ని రక్షించుకోవడానికి భగ

వంతుడి పాదాలు తప్ప మరో రక్షణ శక్తి లేదు. ఒక పక్షి ఒక ఓడపై నిద్రిస్తున్నది. నౌక తీరం నుంచి చాలా దూరం వెళ్లిన తరవాత పక్షి నిద్ర లేచింది. ఏ దిశవైపు తాను ప్రయాణిస్తున్నదీ దానికి తెలియదు. తన చోటు ఎక్కడ ఉందో తెలియదు. నౌకపై నుంచి ఆకాశంలోకి ఎగురుతుంది కొన్ని సార్లు. కాని, చాలా దూరం వెళ్లడానికి సాహసించదు. తిరిగి నౌకపై వాలుతుంది. అదే విధంగా మనం ఈ జన్మ వలయంలో చిక్కుకుని మోక్షానికి దారి ఎటో తెలియని గందరగోళంలో పడిపోయామన్నది విజ్ఞుల మాట.

మనకు ఒకే దారి. భగవంతుడి పాదాలను ఆశ్రయించడమే. నౌకలోని పక్షి నౌకతో పాటు తీరం చేరుతుంది. అలాగే మనం ఎక్కడకు వెళ్లాలో భగవంతుడే దారి చూపిస్తాడు!

- కె.యజ్ఞన్న

విద్య-అవిద్య

జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించే వాక్కు విద్య. అజ్ఞానంతో కూడిన వాక్కు అవిద్య. ఈ రెండూ ప్రపంచంలో అడుగడుగునా, అణువణువునా వ్యాపించి ఉన్నాయనడంలో సందేహంలేదు. పర్యతం పైభాగంలో సూర్యకాంతి పడుతున్నా, పర్యతగుహలో మాత్రం చీకటి రాజ్యమేలుతూ ఉంటుంది. పర్యతం లాంటిదే ఈ ప్రపంచం. దీనిలో చీకటి వెలుగులు అంతర్భవించి ఉన్నాయి. అంటే జ్ఞానం, అజ్ఞానం అనే రెండూ ఆవరించుకొని ఉన్నాయి.

భగవంతుడి సృష్టిలో అపురూపుడైన మనిషిలోనూ విద్య, అవిద్య పెనవేసుకొని ఉన్నాయి. అవి అలా ఉన్నాయనే సంగతీ మనిషికి తెలియనంతగా ఉన్నాయంటే- ఆ రెండింటి బలం

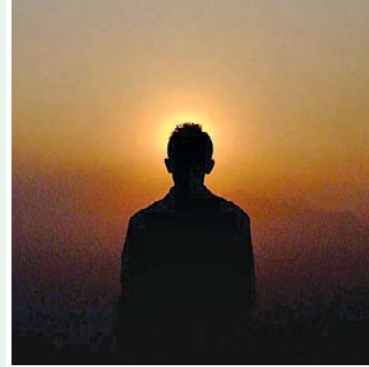
ఎంతటిదో ఊహించవచ్చు. అందుకే విద్యను, అవిద్యను ఎవడు చక్కగా తెలుసుకొంటాడో వాడికే మనశ్శాంతి లభిస్తుందని ఉపనిషత్తులు ఘోషిస్తున్నాయి. అవిద్య అంటే అజ్ఞానం. అది మృత్యువువంటిది. విద్య అంటే జ్ఞానం. అది అమృతం లాంటిది. చీకట్లో ఎంతటి నరకబాధ ఉంటుందో అనుభవించి చూస్తే తప్ప, వెలుతురులో ఉండే ఆనందానుభూతి అనుభవంలోకి రాదు. చేదును గ్రహించలేని నాలుక, తీపిని ఎలా గుర్తిస్తుంది? కనుక ఉపనిషత్తుల్లో నకారానుభూతి (మనసుకు నచ్చని తీరు) ద్వారానే సకారానుభూతి (మనసుకు నచ్చేతీరు) తెలుసుకోవడం సాధ్యమవుతుందని చెబుతారు.

మనిషి అనుక్షణం తన జీవనగమనంలో లాభనష్టాలను బేరీజు వేసుకొంటుంటాడు. ఏది చేస్తే లాభం, ఏది చేస్తే నష్టం అనే తీరులోనే ఆలోచనావిధానం ఉంటుంది. ప్రధానంగా డబ్బును, ఆస్తులను సంపాదించుకొనే విషయంలో

మనిషి బుద్ధి చురుగ్గా పనిచేస్తుంది. ధనలాభం కలుగుతుందంటే ఎంతటి కష్టాన్ని అయినా ఓర్చుకొంటాడు. నష్టం రాబోతున్నదంటే అలాంటి పనుల జోలికి వెళ్లకుండా జాగ్రత్త పడతాడు. ఇదే సమయోచితజ్ఞానం అంటే. ఇలా ఆలోచించలేనివాడు నష్టాలపాలై, కుంగిపోతాడు. ఈ లాభనష్టాలకు కారణాలు విద్య, అవిద్యలే.

లౌకికజీవనం సుఖమయం కావడానికి లౌకిక విషయాల జ్ఞానం ఎంత అవసరమో, అలౌకిక జీవనం (ఆధ్యాత్మికజీవనం) సుఖమయం కావడానికి అలౌకిక విషయాల జ్ఞానమూ అంతే అవసరం. లౌకికంగా ఉండే 'అవిద్య' (అజ్ఞానం) లౌకిక విషయాలను చక్కగా తెలుసుకొంటే దూరమైపోతుంది. విద్య (జ్ఞానం) కలుగుతుంది. కానీ అలౌకికవిద్యలు బాహ్యప్రపంచంలో దొరికేవి కావు. పారమార్థిక (సత్యమైన) జ్ఞానం కలిగిన గురువుల వల్లనే లభిస్తాయి. ఆ గురువులైనా అడగనిదే ఏదీ చెప్పరు. ప్రశ్నించనిదే ఎవరికీ

ఏదీ చెప్పరాదు అని శాస్త్రం చెబుతోంది. అడిగే వాడిలో శ్రద్ధ లేకుంటే చెప్పేవాడి జ్ఞానానికి విలు

వ లేదు. బూడిదలో పన్నీరును పోస్తే ఏమవుతుంది? పనికిరాకుండాపోతుంది. అలాగే అడగనివాడికి చేసే ఉపదేశమూ ఎడారిలో నీటిచుక్కలా ఆవిరైపోతుందేగాని, నిలువదు. పూర్వకాలంలో గురువులు శిష్యుల శ్రద్ధను గమనించిన తరవాతనే పాఠాలు నేర్పేవారు. ఏమాత్రం శ్రద్ధలోపం ఉన్నా ఉపదేశించేవారు కాదు. అందుకే శ్రీకృష్ణుడు భగవద్గీతలో, శ్రద్ధఉన్నవాడికే జ్ఞానం లభిస్తుంది అంటాడు. శిష్యుడిలో కలిగిన శ్రద్ధ ద్వారా లభించిన జ్ఞానమే అజ్ఞానాన్ని పారదోలగలుగుతుంది. శ్రద్ధలేకుండా, అన్యమనస్కంగా విన్న జ్ఞానం అజ్ఞానాన్ని పోగొట్టలేదు.

మనిషి జీవించిన నూరేళ్లపాటూ ప్రతిదినం సూర్యుడు ఉదయిస్తూనే ఉంటాడు. చీకట్లను పారదోలుతూనే ఉంటాడు. అయినా ప్రతిరాత్రీ చీకట్లు ముసురుకొంటూనే ఉంటాయి. అలాగే ప్రతిమనిషీ తాను జీవించిన నూరేళ్లూ ప్రతినిత్యం జ్ఞాన సముపార్జన చేసినా, నూరేళ్ల తరవాతా

మనిషికి తెలియని విషయాలెన్నో ఉంటాయి. ఇదే విద్య, అవిద్యల స్వరూపం. ఎన్నాళ్లకూ భూమిపై చీకట్లు లేకుండా చేయలేనట్లే, ఎన్నాళ్లకూ మనిషిలోని అవిద్యను దూరం చేయడం కష్టం. అలా అని నీరసించి, ఊరుకుంటే లాభంలేదు. ప్రతినిత్యం జ్ఞానగంగాజలంతో స్నానంచేస్తూనే ఉండాలి. మరణించేదాకా జ్ఞానసాధనను మరువరాదు. ఒక్కనాడు జ్ఞానదృష్టి లేకున్నా, స్నానంచేయని శరీరంలాగా మలినం అవుతుందేగాని, ఏ ప్రయోజనాన్నీ ఇవ్వదు.

అందుకే ప్రతినిత్యం మనిషి విద్యను, అవిద్యను గురించి తెలుసుకోవాలి. అవిద్యను దరి చేరనీయకుండా ప్రయత్నించాలి. సాధనలేనిదే ఏదీ సాధ్యంకాదు. ప్రయత్నించకుంటే జ్ఞానం రాదు. అజ్ఞానం పోదు. ఈ సత్యాన్ని మనిషి గ్రహించడం శ్రేయస్కరం.

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

దివ్యానుభూతి వైభవం

ఒకసారి అరుణాచల రమణాశ్రమాన్ని ఒక సంగీత విద్వాంసురాలు సందర్శించింది. రమణ సన్నిధిలో చక్కటి పాట కచేరి చేసింది. కచేరీ పూర్తయిన తరవాత రమణ మహర్షి ఆశీర్వాదం కోరి ఇలా చెప్పింది- 'త్యాగరాజు, అన్న మయ్యల్లా పాడి తరిద్దామనుకుంటున్నాను స్వామీ!' అని. దానికి ఆయన బదులిస్తూ, 'వాళ్లు పాడి తరించలేదమ్మా. తరించి పాడారు' అన్నారు.

తరించి పాడటం అంటే ఏమిటి? తనను తాను తెలుసుకుని, తద్వారా భగవంతుని తెలుసుకొని లీనమై పరవశించి పాడటం. దాన్ని సంకీర్తనం అంటారు. అది పాండిత్యం కాదు, ప్రజ్ఞ కాదు. సంప్రజ్ఞ!

భగవంతుడి ఉన్నతిని గుర్తించి, తన నిమ్నతను అంగీకరించి భావంలో మునిగి

పోయి, పరిసరాలు మరచిపోయి దివ్య వైతన్యపు ఎరుకతో పాడటమే- తరించి పాడటం. అది గంగా ప్రవాహం. ఆనందఝరి. అత్యంత సహజంగా జరిగే దివ్య ప్రక్రియ.

వసంతం రాగానే కోకిల పాట మొదలుపెడుతుంది. కారుమబ్బును చూసి నెమలి పురి విప్పి ఆడుతుంది. హృదయంలో దైవానుభూతి కలగినప్పుడు ఎవరి గురించి పాడాలని అనిపిస్తుంది? ఎవరి గురించి మాట్లాడాలని అనిపిస్తుంది? ఎవరి కోసం జీవించాలని అనిపిస్తుంది? ఎవరితో ఐక్యమై ఈ మానవజన్మకు చక్కటి ముగింపు ఇవ్వాలని అనిపిస్తుంది?

అనుభూతి లేని కళలు అలంకరించిన శవాల్లాంటివి. 'ముందు దైవాన్ని పొందు. ఆ తరవాత నీ ప్రాపంచిక వ్యవహారాలు ఇష్టం వచ్చినట్లు చూసుకోవచ్చు' అంటాడు పరమ

హంస

వేదాలు, ఉపనిషత్తులు ఔపోసన పట్టి వల్ల వేయవచ్చు. అవలీలగా సహస్రావధానం చేయవచ్చు. ప్రాణాయామం చేసి నీటి మీద తేలుతూ కూర్చోవచ్చు. సర్క్యన్ లో పిల్ల లాగ గాలిలో గిరికీలు కొట్టవచ్చు. నోరు నొప్పి పుట్టేంతవరకు రకరకాల వేదాంత ప్రవచనాలు దంచవచ్చు. 'స్వస్వరూపం తెలియకుండా, విశ్వరూపం గ్రహించకుండా చేసే ఈ పనులు పిల్లచేష్టలే కదా' అంటారు ఆదిశంకరులు.

భగవంతుడి ముఖాన్ని చూసిన తరవాత రెండో ముఖం చూడాలని ఎలా అనిపిస్తుంది? అసలు రెండో ముఖం ఉందా? అంతా ఆయన రూపమే. ఆయన శరీరమే. అనుభూతి కలిగిన తరవాత మాట్లాడినవాడు ఉండడు, మాట్లాడించేవాడు తప్ప. అందుకే 'పలికినవాడు పలికించెడి రామభద్రుండట' అన్నాడు పోతన.

భగవంతుడి పనికి అడ్డు తగలకుండా

పక్కకు తప్పుకొని, ఆయన దైవీ ప్రణాళికను అమలుపరచడంలోనే మనం ధన్యత

అంతర్వ్యోమ

చెందుతాం. ఇది తెలుసుకోవడమే ఎరుక. ఈ ఎరుకతో జీవనం సాగించడమే దివ్య జీవనం.

తినడం, జీవించడం, మరణించడం- బతుకు కాదు. 'నేను ఏమిటి, నేను ఎవర్ని అని తర్కించుకోని వ్యక్తి జీవితం వ్యర్థం' అంటాడు సోక్రటీస్. దైవానుభూతిని పొందేదాకా అహర్నిశలు తపించాలి. మన దివ్యజీవితాన్ని మన చేతులతోనే నిర్మించుకోవాలి. మనల్ని మనమే ఉద్ధరించుకోవాలి. మనం వెలిగి ఇతరులకు వెలుగవ్వాలి.

లోపల ప్రకాశం ఉంటే, దేహమంతా ప్రకాశం ఉంటుంది. మనం నడుస్తుంటే ఆ వెలుగులో పదిమంది నడుస్తారు. దేవుణ్ణి చేరుకోవడం అంటే, దైవాన్ని తెలుసుకోవడం. దైవాన్ని తెలుసుకోవడం అంటే, అనుభూతి చెందటం. ఆయనకు మనకు మధ్య ఉన్న పరదాను తొలగించుకోవడం. భగవంతుణ్ణి యథాతథంగా అవగాహన చేసుకొని, అనుభూతి చెందినవారికి మాటలతో ద్వైత్వాన్ని ఏర్పరచడం ఇష్టం ఉండదు. అందుకే

మౌనాన్ని ఆశ్రయిస్తారు. లోలోపలే ఆనంద సముద్రంలో ఈదులాడుతుంటారు. ఒకసారి దైవం పట్టుకుంటే మనలోని రాగద్వేషాలు, అరిషడ్వర్గాలు నేల కూలిపోతాయి. కాయ పండై నట్లు మెత్తబడిపోతాయి. ఎప్పటి నుంచో మనల్ని పట్టిపీడిస్తున్న అహంకారం జాడలు మచ్చుకైనా కానరావు. ఇది దివ్యానుభూతి వైభవం.

మన డైరీలో ప్రతి రోజూ భగవంతుడి పేరు రాసుకోవడం కాదు. ఆయన డైరీలో మన పేరు రాసుకోవాలి. మన వెంటపడాలి. ఆయన పట్ల అనన్య ప్రేమ, అచంచల విశ్వాసం ఉంటే భగవంతుడు మనకు స్నేహితుడే కాదు, సేవకుడు కూడా అవుతాడు.

ఒకరి ఇంట్లో నీళ్లు మోసి, మరొకరి ఇంట్లో కర్రలు కొట్టిన దేవుడు శ్రీకృష్ణుడు కాదా? అతడి దివ్యసేవకు గురువులు పులకించిపోలేదా?

- ఆనందస్వామి స్వామి

కృతజ్ఞత

వర్షకాలంలో తొలకరికి పులకరించిన బోదురు కప్పలు బెకబెకమంటూ రొద చేయడం చాలామందికి అనుభవమే. నిజానికి అది రొద కాదు, వాటి ఎదలోని సొద! ఎండిపోతున్న తమ చెరువులను నిండు జలాశయాలుగా మారుస్తున్న మేఘుడికి కృతజ్ఞతలు చెప్పుకొనేందుకే కప్పలు అలా బిగ్గరగా అరుస్తాయట. అందువల్ల వాటి ఉనికి వెల్లడై, దగ్గరలో పొంచి ఉన్న పాములకు అవి ఆహారంగా మారుతుంటాయి. ప్రాణహాని పొంచి ఉన్న సంగతి కప్పలకు బాగా తెలిసినా, అరవడం మానవు. మేఘుడికి, ఆయన ఇచ్చిన వర్షానికి అవి కృతజ్ఞతలు చెప్పే తీరతాయి. ఎందుకంటే- కృతజ్ఞత వాటి జీవ లక్షణం! వర్షాలు పడకపోతే, కప్పలను మేళతాళాలతో పల్లకిలో ఊరేగించే ఆచారం

అందుకే ఏర్పడిందని చెబుతారు.

ఎంతో ఆర్భాటంగా మనుషులను మనం ఊరేగిస్తాం. దానివల్ల ఈ లోకానికి దమ్మిడి ఉపయోగం లేదు. కప్పలను ఊరేగించాలని వేదం నిర్దేశించింది. వాటికి పెళ్ళిళ్లు చేసే ఆచారానికే అదే మూలకారణం. కప్పల జాతి కృతజ్ఞతా జీవలక్షణానికి మానవజాతి సమర్పించే జోహార్లవి. ఈ రహస్యం తెలిసిన రైతన్నలకు కప్పల రొద ఓ సంగీతమయ అనుభవం! ఇదే సృష్టిలోని ఇతర జీవజలాల మనుగడ నుంచీ వ్యక్తమయ్యే కృతజ్ఞతాభావం మనిషిలో ఉందా, ఉంటే దాన్ని గుర్తించడం ఎలా?

పుడుతూనే ఆకలిని తోడు తెచ్చుకుంటాం. అమ్మపాల రూపంలో ఆహారం అప్పటికే సిద్ధంగా ఉంటుంది. అంతవరకూ స్తనాలుగా ఉన్నవి- బిడ్డ పుట్టేసరికి పాలిండ్లుగా మారి, జీవదానం చేస్తున్నాయి. అద్భుతమైన ఈ పరిణామం ఎలా సాగుతోంది? మనం ఈ భూమ్మీదకు వచ్చేసరి

కల్లా- మన అవసరాలకు ముందస్తు ఏర్పాట్లు ఎవరి వల్ల జరుగుతున్నాయి? ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానాల కోసం మనసులోనే ఒకసారి అన్వేషిస్తే, కృతజ్ఞతా స్వరూపం గోచరమయ్యే అవకాశం కలుగుతుంది. ద్రవించిన గుండె, చెమర్చిన కళ్లు, తడిసిన చెక్కిళ్లు... దాని తీపి గుర్తులు. ఆ గుర్తులను బట్టి- మనలో కృతజ్ఞతకు సంబంధించిన లక్షణాలు ఉన్నాయో లేవో, అసలు మనది గుండెకాయో బండరాయో తేలిపోతుంది.

గుండె అంటూ ఉంటే- అందులో కృతజ్ఞతకు కాస్త చోటు ఉందని మనం గ్రహిస్తున్నకొద్దీ మన చూపులో, ఆలోచనలో, స్పందనలో, ప్రవర్తనలో క్రమంగా మార్పులు చోటుచేసుకొంటాయి. ఈ లోకం కొత్తగా, అద్భుతంగా అనిపిస్తుంది. నిత్యం మనకోసమే ఉదయిస్తున్న సూర్యుడు, రాత్రిపూట ఆహ్లాదాన్ని పరుస్తున్న చల్లని వెన్నెల, హాయిగా వీస్తున్న గాలి, ఆనందాన్ని కురిపిస్తున్న వర్షం, పరిమళాలతో విరబూస్తున్న పూలు, ఫలాలు

అందిస్తున్న చెట్లు, పాలు ఇస్తున్న జంతువులు, అన్నంపెడుతున్న భూమి... ఇలా ఎన్నింటికి

అంతర్వేది

మనం నిత్యం రుణపడుతూనే ఉన్నామో మనకే తెలుస్తుంది. ఎన్ని కోట్ల కృతజ్ఞతలను బాకీ ఉన్నామో అర్థమవుతుంది!

నిజానికి అవేమీ మన సొత్తు కాదు. వాటిపై మనకు ఎలాంటి హక్కు లేదు. మన నుంచి ఏమీ ఆశించకుండా అవి మనకు ఎంతో సహాయం చేస్తుంటే, వాటికి కృతజ్ఞతలు చెప్పాలని ఏనాడైనా అనిపించిందా? పైగా మనవి కాని ఎన్నింటినో బలవంతంగా సొంతం చేసుకొంటున్నాం. విచ్చలవిడిగా వాడుకొంటున్నాం. వాటి పట్ల కృతజ్ఞత సంగతి అలా ఉంచి, కనీసం దయ అన్నదే లేకుండా ప్రవర్తిస్తుంటాం. నిత్యం ఎందరి సహాయంతోనో బతుకుతున్న మనం, వారికే పూర్తిగా ధన్యవాదాలు చెప్పడం లేదే! పశుపక్ష్యాదులకు, చెట్లకు, చేలకు చెప్పాలన్న ఆలోచన మనలో కలగాలంటే- ఈ సత్యాలను మొదట అంగీకరించాలి. మనలో మార్పు మొదలుకావాలి.

రామాయణం చాలామందికి తెలిసిన కథే. ఆరంభంలోనే 'సత్పురుష లక్షణాలు' అంటూ- వాల్మీకి మహర్షి పదహారంటిని వివరించాడు. అందులో- కృతజ్ఞత ఒకటి. శ్రీరాముడి జీవన యానంలో అడుగడుగునా ఆ స్వభావం కనపడటాన్ని ఆయన గమనించి, లోకానికి విశేషంగా వర్ణించి చెప్పాడు. కృతజ్ఞతకు అర్థం ఒక్కటే మనకు తెలుసు. వివరించి చెప్పడం తెలుసు. అనుభవ రూపంలో కృతజ్ఞత స్వరూపం ఏమిటో తెలియదు. మనసులో అనుభూతిగా కృతజ్ఞత అభ్యాసమైతే- రామాయణంతోనే కాక, రాముడితోనూ పరిచయం పెరుగుతుంది!

అధ్యయనం పాండిత్యాన్ని పెంచుతుంది. ఆచరణ- జ్ఞానాన్ని పెంచుతుంది. పాండిత్యం కన్నా జ్ఞానం... అనేక రెట్లు విలువైనది!

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

భక్తితత్వం

ఆకలితో అలమటిస్తున్నవారికి ఆహారం ఇస్తే, అది దైవానికి సమర్పించే నైవేద్యం వంటిదే! మన సమాజంలోని జీవకోటిని కాదని, కేవలం పరమాత్మను ఆరాధించినంత మాత్రాన ఆ దైవం సంతోషించడని రమణమహర్షి అనేవారు. మనసులో ఏదో కోరికను దాచుకొని అది తీరడం కోసమే భగవంతుణ్ణి అమితంగా పూజించడం, భక్తి కానేకాదు. అది పూర్తిగా అనురక్తి! స్వభావంలో మార్పు రావాలి. అందరినీ ప్రేమించడం, అందరి కోసం ఆరాటపడటం మన స్వభావం కావాలి.

భగవంతుడు మనల్ని పరిమళ పుష్పాలుగా సృజించాడు. అందువల్ల మనం ప్రేమ సుగంధాన్ని వెదజల్లాలి. ఎల్లప్పుడూ మనం అలా

చేస్తున్నామా? లేదు. ఎవరి స్వార్థం వారిది. మైగా మన స్వార్థానికి దైవాన్ని వినియోగించుకొంటున్నాం. 'పంచభక్త్య పరమాన్నాంతో నైవేద్యం పెడతాను...' మరి నాకేమిస్తావ్ అని ప్రశ్నిస్తున్నాం. అవతల ఎవరో ఆకలికి పరితపిస్తున్నా, మనకు పట్టదు. ఆ అన్నార్తికి పట్టేడన్నం చాలు. అతణ్ణి కాదని, షడ్రుచులతో దైవానికి నైవేద్యం సమర్పిస్తున్నాం. ఇంతటి నైవేద్యం ముందు పెట్టుకొని, ఆ దైవం మనల్ని క్షమిస్తాడా? క్షమించడు సరికదా- మన మూర్ఖత్వానికి బాధపడతాడేమో!

మనిషి పరాన్ని చేరాలంటే ఇహాన్ని ప్రేమించాలి. ప్రేమించటం సహజ లక్షణంగా చేసుకోవాలి. అప్పుడు జీవాత్మను, పరమాత్మనూ ప్రేమిస్తాం. భగవంతుడిపై ప్రేమ జీవరాశులన్నింటినీ ప్రేమించేట్లు చేస్తుంది. ఎవరినీ ద్వేషించేట్లు చేయదు. ఒక్క మనిషినే ప్రేమించడం ప్రారంభిస్తే, ఎందరినో ద్వేషించాల్సి

వస్తుంది. శ్రీకృష్ణావతారంలో మాధవుణ్ణి ప్రేమించినవారందరూ సమాజాన్నీ ఆసాంతం ప్రేమించారు. దైవాన్ని ప్రేమించడం వల్ల కలిగే మార్పు అదే. ధర్మరాజు, విదురుడు, భీష్ముడు... శ్రీకృష్ణుణ్ణి అమితంగా ప్రేమించేవారు. వారు

అంతర్మీ

జీవకోటిని సైతం ప్రేమించారు. అందుకే లోకులు వారిని అజాత శత్రువులుగా పరిగణించారు. శిశుపాలుడు, దంతవక్త్రుడు సమాజ వ్యతిరేకులు. స్వార్థపరులు. అందుకే వారిని కృష్ణుడు సంహరించాల్సి వచ్చింది.

ఇతరులకు మనం ఎంతగా ఉపకరిస్తే, దైవమూ మనకు అంతగా సహకరిస్తాడు. అందువల్ల మనం ఎప్పుడూ మంచిగా ఉండాలి. మంచే చేయాలి. 'దుఃఖపూరితమైన ఈ ప్రపంచంలో నిజమైనది ప్రేమ బిందువే! అది ఎడారిలో సముద్రమంత గొప్ప'దని రామకృష్ణ పరమహంస అనేవారు.

ఈర్ష్య వికృత రూపం ధరిస్తే, మనం ఎంతగానో ఆరాధించేవారు సైతం శత్రువులుగా మారిపోతారు. చాలామంది లోభుల వల్ల ఎందరో ఆకలితో అలమటిస్తున్నారు. ఇతరులతో పంచుకోవడం అంటే ఏమిటో ఆ లోభులు తెలుసుకుంటే, లోకంలో

ఆకలి అన్నదే ఉండదు. పరమాత్మ నేవ గురించి చాలామంది మాట్లాడతారు. ఇక్కడి ఆత్మల గురించే ఆలోచించరు కాని, పరంలోని ఆత్మ గురించి ఆలోచిస్తారు. మొదట మనం జీవులను ప్రేమించాలి. ఆ అందాన్ని చూడగలిగినప్పుడు 'సృష్టి సృజన కారుడి' అందాన్ని చూడటం తేలికగా మారుతుంది. పరమాత్మను మాత్రమే స్మరిస్తూ, సమాజాన్ని విస్మరించడం తగదు. ఈ ప్రత్యయాన్ని దైవం సైతం నిరసిస్తాడు. భజించినంత మాత్రానే భక్తుడు కాదు. మనిషి తన శక్తులను, గుణాలను తోటి మానవుల ఔన్నత్యం కోసం వినియోగిస్తే- మానవత్వం పువ్వులా విచ్చుకొంటుంది. ఆ పూలు సౌరభాలను వెదజల్లుతాయి. వాటిని ఆస్వాదించిన జీవులందరూ భగవంతుడి భక్తులే!

- అప్పరుసు రమాకాంతరావు

మరణంలో స్మరణమా?

‘ఈ నశ్వర లోకంలోకి ఎవరు వస్తారో, వారు తప్పక వెళ్లవలసిందే. ఏది తయారవుతుందో అది మట్టిలో కలిసిపోయేదే! పుట్టిన ప్రతి ప్రాణి గిట్టక తప్పదు. కనుక, ఆ మరణం వస్తోందన్న చింత అవసరం లేదు’ అంటాడు గీతలో శ్రీకృష్ణ పర మాత్మ. అయితే, ఆ మరణమనేది మానవాళిలో వారి వారి సంచిత పాప-పుణ్యాలను బట్టి, ప్రారబ్ధాన్ని బట్టి సంప్రాప్తిస్తుంది.

మానవుడు చేయవలసినదల్లా మరణానికి భయపడక, జీవించి ఉన్నంత వరకు, ఆరోగ్యాన్ని కాపాడుకుంటూ ధర్మబద్ధంగా వ్యవహరిస్తూ బతుకును సార్థకం చేసుకుని పదుగురిలో మెప్పు పొందడమే.

మహాభారతంలో కొంగ రూపంలో ఉన్న ధర్మ

దేవత ధర్మరాజును ‘ఆశ్చర్యకరమైన విషయ మేది? ’ అని ప్రశ్నిస్తే- ‘ప్రాణులన్నీ మరణించేవే అన్న సత్యం తెలిసి కూడా మానవుడు తాను మాత్రం శాశ్వతంగా ఉంటాననుకోవడం’ అని బదులిస్తాడు.

ఎక్కువమంది భగవచ్చింతనను వృద్ధాప్యానికి వాయిదా వేస్తుంటారు. ఇంతటి అవివేకమైన భావన మరోటి ఉండదు. ఓపిక ఉన్నప్పుడు దైవ స్మరణ చేయరు. ఏ పనీ చేతకాక బలహీనులై, నిస్సహాయులై మంచం మీద వ్యాధులతో సతమ తమవుతూ అప్పుడు నామస్మరణ చేయడం మొద లెడతారు. ఆపదలు, సమస్యలు, అనారోగ్య సంకే తాలు, వ్యాకులత ఏర్పడినప్పుడే దైవాన్ని స్మరి స్తారు. అప్పుడు ఆ దైవనామజపం చేయడానికైనా

ఓపిక లేకపోతే ఇంక వారికే గతులు సంప్రాప్తిస్తాయి?

అందుకే ధూర్జటి మహాకవి అన్నాడు శ్రీ కాళ హస్తీశ్వర శతకంలో. ‘పళ్లుడనప్పుడే, తనువు దృఢంగా ఉన్నప్పుడే, స్త్రీలు ఏవగించుకోనప్పుడే, శరీరం వృద్ధాప్య వ్యాధులకు లోను కానప్పుడే, వెంట్రుకలు నెరిసిపోనప్పుడే నీ చరణాలనంటి, నిన్ను స్మరించుకోవాలి ఈశ్వరా!’ అన్నాడు. ఇదీ, నేడు ప్రతి వ్యక్తి గుర్తుంచుకోవలసిన సత్యం.

ఈ భగవద్దత్తమైన జీవన సౌభాగ్యాన్ని పవిత్రంగా, ధర్మనిరతితో సత్యనిష్ఠతో సద్విని యోగం చేసుకోగలిగితే ఆ జన్మ చరితార్థం.

క్షణికావేశంతో బలవన్మరణాలకు దాసులయ్యే వారు గ్రహించవలసిందేమిటంటే- జీవితం జీవించటానికి, అంతం చేసుకోవటానికి కాదు. మనకు జన్మనిచ్చే హక్కు దైవానికి ఉన్నప్పుడు, ఈ జన్మను తిరిగి తీసుకునే హక్కు ఆయనకే ఉంది. జీవించడమెలాగ అనేది నేర్చుకున్నప్పుడు, మన

మరణం ఎలా ఉండాలన్నదీ గ్రహించాలి. లోక ప్రయోజనానికే మరణం అన్న సత్యాన్ని తెలుసు కోవాలి. అది మన పురుషార్థం మీద నిస్వార్థ జీవన విధానం మీద ఆధారపడి ఉంటుంది.

మనకు రెండు రకాల సంపదలుంటాయి. లౌకిక సంపద, అలౌకిక సంపద. లౌకిక సంపద

అంతర్వేది

మరణం వైపు దారితీస్తే, అలౌకిక సంపద కైవల్యా నికి దారిచూపుతుంది. అందుకే ఏ పనినైనా వాయిదా వేసుకోవచ్చు కానీ, నామస్మరణాన్ని మరణ సమయందాకా వాయిదా వేసుకోకూడదు. నామస్మరణ ప్రాధాన్యతను అర్థమయ్యేలా వారి వారి స్థాయిని బట్టి విపులీకరించాలి.

‘మరణ సమయంలో విచార రహితంగా వెళ్ళే వాడు ఆధ్యాత్మిక చక్రవర్తి. ప్రపంచ చక్రవర్తి అయినా నామ చింతన సర్వదా చేయకపోతే మరణ సమయంలో ఏడుస్తూ పోవాల్సిందే’ అంటాడు అరిస్టాటిల్. జ్ఞాన వైరాగ్యాలు భక్తికి తొలి సోపానాలు.

సాధకుడు మరణ తరుణాన నామచింతన చేస్తున్నా, ‘త్రాతారం’ అనే సూక్తాన్ని వేద పండితు లు అతడికి వినిపించాలని రుగ్వేదం చెబుతోంది. సాధకుడు నిత్యాగ్నిహోత్ర అయితే అతడి శాఖకు సంబంధించిన మంత్ర పఠనం చేయాలని హిరణ్యకేశి చెబుతోంది. ‘బ్రహ్మవేత్త’ అయితే,

తైత్తిరీయోపనిషత్పఠనం చేయాలంటారు. మరణించే వ్యక్తి మంత్రపఠనం చేయలేని స్థితిలో ఉంటే విష్ణుసహస్రనామ పఠనం చేయాలని చెబు తారు. మరణించే వ్యక్తి చెవిలో పితృమేధ సూత్రం కానీ, సామవేద మంత్రం కానీ, సాధ్యం కాకపోతే గీత, రామాయణ, భారత, భాగవతాది గ్రంథాల ద్వారా కానీ, పవమాన సూక్తాన్ని కానీ, వీలు కానప్పుడు కేవలం నామ సంకీర్తనం చేయాలని అంత్యకర్మ దీపకమనే గ్రంథంలో వెల్లడిస్తోంది. మరణించే వ్యక్తి నామస్మరణ చేయడమో, లేదా పక్కవారి నుంచి వినడమో చేయాలి తప్ప, బిగ్గ రగా రోదించడం లాంటి పనులు వ్యర్థమైన పను లంటారు విజ్ఞులు. మృత్యుంజయ మంత్రం, అప మృత్యు మంత్రం సాధకుడికి సుఖమైన మరణాన్ని ప్రసాదిస్తాయి. మోక్షమార్గాన్ని చూపుతాయి. స్మరణం గల మరణం భవతరణం కలిగిస్తుంది.

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

మతం... ఓ మహోదయం

మతం ఒక మహోదయాన్ని ఆవిష్కరించాలి. అదే మత ప్రవక్తల ఉద్దేశం. ఆశ, ఆశయం దేని కైనా ఒక శాస్త్రీయత అవసరం. నిర్దిష్ట నియమా వళి, నిబద్ధత అవసరం. దేవుడు ఎవరైనా, మార్గాలు వేరైనా సత్యం ఒక్కటే. అదే గమ్యం.

భక్తి గొప్పదే. అందరికీ ఉంది. కానీ చెదిరిపో యిన గోలీ కాయల్లా పరిధి, గమ్యం లేకుండా ఉన్నాడంతో చెల్లాచెదురుగా పరుగులు పెడు తున్న భక్తులకు ఒక మార్గనిర్దేశం చేయాల్సిన అవసరానికి సమాధానమే మతం. భక్తిని అను సరించడంలో క్రమశిక్షణ అవసరాన్ని తెలియజే యటమే మతం. ఏ మత ప్రవక్తా సత్యం అనేక రకాలని చెప్పలేదు. తమ మతమే గొప్పదనీ, పరమతాలను నిరసించమనీ బోధించలేదు.

గమ్యం ఒకటే అయినా అందరూ ఒక మార్గం లోంచే వెళ్లడం కుదరదు. పరిస్థితులు, పరిస రాలు, ప్రదేశాలు, మనస్తత్వాలు, అభిరుచులు... విభిన్నం. గమ్యం వైపు వారి వారి పరిధిలో సరైన మార్గాన్ని చూపటమే మత ప్రవక్తలు చేసింది. కానీ, మానవుడు ఎంత అప్రతిహత ప్రజ్ఞాశాలో అంత అమాయకుడు కూడా! తెలివైన పని చేస్తున్నాననుకుంటూ పప్పులో కాలు వేస్తాడు. చూసేది పరమధామం వైపైనా, నరక మార్గంలో నడుస్తాడు. దీనికి కారణం మతం అనేదాన్ని మత్తులా స్వీకరించటమే.

భక్తి అంటే ఉన్నాడం కాదు. ఉన్నత దిశగా ప్రయాణం. ఊర్ధ్వగతి. మనిషి జన్మ సార్థకతకు ఊతం ఇచ్చే ఓ అత్యున్నత అమృతతుల్య భావా

వేశం. మనలోని దానివల్ల మనచుట్టూ లోకం, శోకం తీరి ఓ శీతల ఛాయలా నేడ తీరాలి. భక్తి అనే ఆ ఔన్నత్య శిఖరానికి మతం పేరిట ఓ ఇనుప గొలుసువేసి కిందికి దిగలాగడం, పడ లాగడం వివేకం కాదు. మతోద్దేశం అది కాదు.

మతం ఓ పూల గొలుసు. దాని ఆసరాతో భక్తి శిఖరాన్ని చేరాలి. భగవంతుని ఆవాహ

నలో ఆసరా మతం. ఐక్యతకు చిహ్నం. మతం ఆ మతావలంబులను ఏకోదరుల్లా ఏకం చేస్తుంది. ఈర్ష్యాసూయల్లేని ఓ ఆత్మీయతను, కలిసి నడుద్దామనే ప్రేరణను, భీమాను కలిగి స్తుంది. మత ప్రవక్తల ఉద్దేశం అదే.

గ్రాహ్యమైన సత్యాన్నే సాధన చేస్తూ తరిం చిపోకుండా ఓ మత ప్రవక్త ఎందుకు మతాన్ని లోకానికి పరిచయం చేస్తున్నారు? సమయాన్ని, సాధనను వృథా చేసుకుంటున్నారు? తానూ, లోకం వేరు కాదు కాబట్టి. తాను, సత్యం వేరు కాదు కాబట్టి. అమాయకత్వంలో తన్ను తానె వరో విస్మరించిన మనిషిని తనలాగే జాగృతి లోకి వచ్చే మార్గాన్ని చూపాలి కాబట్టి. ఈ మహోన్నత ఆదర్శంతో ప్రవక్తలందించిన మతాన్ని అందిపుచ్చుకొని, వారి మత నిర్మాణో ద్దేశాన్నే దెబ్బతీసే విధంగా మనం ప్రవర్తిస్తూ అసలు ఉద్దేశానికే గొడ్డలి పెట్టు పెడుతున్నాం. వారి ఔన్నత్యం, స్వార్థరాహిత్యం ఏ కొంచెమైనా

అందిపుచ్చుకోవద్దా, కనీసం అర్థం చేసుకోవద్దా?

జన్మస్థానం నుంచి చిన్న తీర్థధారలా బయ లుదేరిన నది, మైళ్ల వైశాల్యంతో విస్తరించి వందలూ వేల మైళ్లు ప్రవహించి సముద్రంలో కలుస్తుంది. ఎక్కడ ఎలా పుట్టినా మతాలన్నీ మానవత్వమనే సాగరంలో కలవాలి. ఆభిజా త్యంతో అహంకరించకుండా. సూర్యకాంతి అనే దైవ సంస్కరంతో నింగికెగసి అనంతత్వంలో లయమైపోవాలి. అదే మతసారం. మత నిర్మా తల భావకాసారం. అప్పుడు మానవ కల్పిత, ప్రతిపాదిత మతం నదిలాంటి స్వల్ప, పరిమిత పరిమాణాన్ని అధిగమించి ఎల్లలు, పరిధులు లేని మానవత్వ, తద్వారా దైవత్వ మహాసాగ రమై అజరామరమైపోతుంది. మహోన్నతంతో మమేకమైపోతుంది.

మతం మహోదయాన్ని వెలిగించాలి!

- చక్కిలం విజయలక్ష్మి

ప్రతిమ - పరమాత్మ

పద్ధతి ఉంది. ప్రతిష్ఠ చేసే స్థిరమూర్తులకు ఒక విధానం- ఎప్పటికప్పుడు ఆవహించి ఆరాధించే చర

మూర్తులకు మరో విధి. ఆలయాల్లో అయితే ఒక పద్ధతి, ఇంట్లో మరో క్రమం. మంత్రం ద్వారా దేవతను ప్రతిమలో ఆవహింపజేస్తారు. ఆ ప్రతిమకు కూడా కొన్ని నియమాలుంటాయి. కేవలం నమ్మకమే అయితే ఈ నియమాల ప్రసక్తి ఉండదు కదా!

వినాయక చవితినాడు గణపతిని 'పార్థివ (మట్టి) ప్రతిమ'యందు ఆరాధించడమే శ్రేష్ఠం. సువర్ణాది లోహ విగ్రహాల కంటే మృత్తికా ప్రతిమకే ఈ పూజలో ప్రాధాన్యం. శివారాధనలో పార్థివలింగం లాగానే, గణపతి ఆరాధనలోనూ పార్థివానికే ప్రధానత.

వేద సిద్ధాంతం ప్రకారం ఒకే పరమేశ్వరుడు

పంచభూతాల్లో తన శక్తితో వ్యాపించి జగన్నిర్వహణ చేస్తున్నాడు. పృథ్వియం దున్న ఈశ్వర వైత న్యాన్ని 'గణపతి'గా శాస్త్రం అభివర్ణించింది. మన శరీరంలో యోగ పరంగా పృథ్వితత్వ చక్రం మూలాధారం. దానికి అధిపతి గణపతి.

మిగిలిన నాలుగు భూతాలశక్తిని కలబోసుకున్న భూతత్వంలో నియామక పరమేశ్వరుడే గణపతి. విశ్వంలో భూతత్వ శరీరంలో మూలాధారం... ఇలా గణపతి భావనలో యోగ విశ్వతత్వాల సమ్మేళనశక్తి ఉంది.

అంతర్వ్యము

సామాన్యులకు లోతైన తత్వ, యోగ దృష్టి లేకపోయినా- శాస్త్రం బోధించిన సులభమైన ప్రతిమారాధన ద్వారా ఆ తత్వాన్నే అనుసంధానించు కుంటున్నారు.

రాగి తీగలో విద్యుత్తు ప్రవహిస్తుంది. రాగి తీగే విద్యుత్తు కాదు కదా! అలాగే ప్రతిమయందు మంత్రం ద్వారా దేవశక్తిని భక్తితో ఆవహించి, అభిమంత్రించి ఆరాధిస్తున్నాం. దాన్ని తిరిగి 'ఉద్వాసన' ప్రక్రియతో, మనలోని ప్రాణశక్తిలో లీనం చేసుకుంటాం. అప్పుడు బాహ్యంగా మిగి

లేది కేవల ప్రతిమే- పాత్రలోని పాలను తాగాక పాత్ర మిగిలినట్లు! అప్పటివరకు భగవచ్ఛక్తికి వాహికగా ఉంది కనక, ఆ గౌరవంతో ఆ ప్రతిమను ఆదరిస్తాం. అది మట్టి ప్రతిమ అయితే నీటిలో నిమజ్జనం చేయాలని నియమం. పృథ్వితత్వాన్ని జలతత్వంలో లీనం చేయడం- యోగశాస్త్రంలోని 'పంచీకరణ' విధానాల్లో ఒకటి. నీటిలో లీనమై కలుషితం చేయని మట్టిని మాత్రమే ప్రతిమకు వినియోగించాలని మన శాస్త్రాలు అత్యంత స్పష్టంగా పేర్కొన్నాయి. వేశా ప్రక్రియగా చిత్రకారుడు రకరకాల ఊహలతో దేవతాకారాలు గీయవచ్చు, మలచవచ్చు, అవన్నీ ఆరాధనకు తగవు. శాస్త్రం అభివర్ణించిన విధంగానే దేవతాకృతిని ఏర్పరచాలి.

కార్యసిద్ధికి ప్రతికూలతలను (అవి అంతర్గతం కావచ్చు, బాహ్యం కావచ్చు) 'విఘ్నాలు' అంటారు. వాటిని తొలగించే దైవం గణపతి.

తత్వపరంగా- పరమార్థాన్ని తెలియనివ్వని మాయాశక్తే విఘ్నం. దాన్ని నివారించే ఈశ్వరుడే గణేశుడు. ధర్మ, అర్థ, కామ, మోక్షాలనే నాలుగు పురుషార్థాలను ప్రసాదించే నాలుగు చేతులతో భాసిల్లే దైవమతడు. త్రిగుణాలకీ అతీతమైన 'తురీయ' (నాలుగో) భూమికలోని పరబ్రహ్మే- 'చవితీ' పూజనందుకునే గణేశ తత్వం. బుద్ధిని తీర్చిదిద్ది నడిపించే నాయకత్వ లక్షణమే 'వినయనం'. ఆ లక్షణానికి ఆకారమే 'వినాయకుడు'.

అంతర్గతంగా హృదయంలో ధ్యానించాల్సిన మూర్తిని, బహిర్గతంగా ప్రతిమలో అర్పించి- ఏ ఆటంకమూ లేకుండా నాలుగు పురుషార్థాలను సాధించడానికే గణేశ చతుర్థి పూజ!

- సామవేదం షణ్ముఖశర్మ

అద్భుత రామాయణం

వాల్మీకి రామాయణంలో శ్రీరాముడు మానవ మాత్రుడిగానే కనిపిస్తాడు. అతడి దైవత్వాన్ని మహర్షులు గుర్తుచేసినా తాను మనుష్య మాత్రుణ్ణి, దశరథ పుత్రుడిననే సమాధానం చెబుతాడు శ్రీరాముడు. ఈ విధంగా రామావతారం విలక్షణమైనది.

రాముడు సాక్షాత్తు పరంజ్యోతి. పరంధాముడు. పరాత్పరుడు. చిత్స్వరూపుడు. సకల లోకాలకూ కర్త, భర్త, అనందమూర్తి అని వివరించే గ్రంథం 'అద్భుత రామాయణం'. బ్రాహ్మ లోకంలో ప్రతిష్ఠితమైన శతకోటి ప్రవిస్తమైన రామాయణంలోని రహస్యాన్ని వివరింపమని శిష్యుడైన భరద్వాజుడు కోరగా వాల్మీకి ధ్యానంలో విషయాన్ని గ్రహించి ఈ అద్భుత రామాయణాన్ని ఉపదేశించి నట్లు కొందరు పండిత పరిశోధకుల భావన. వాల్మీకి, భరద్వాజుల మధ్య ఈ రామాయణం సంభాషణాత్మకంగా సాగుతుంది.

వాల్మీకి తమసా నదీతీరంలో ఆశ్రమం నిర్మించుకొని తపస్సు చేసుకుంటూ ఉండగా ఆయన ముఖం నుంచి మొట్టమొదటి సంస్కృతవాణి శ్లోకరూపంలో ఆవిర్భవించింది. ఆయన ప్రియశిష్యుడైన భరద్వాజుడు 'మహాత్మా! శతకోటి గ్రంథంగా విస్తరించిన రామాయణాన్ని మీరు బ్రహ్మలోకంలో ప్రతిష్ఠించారు. ఇరవైనాలుగు వేల శ్లోకాల రామాయణాన్ని భూలోకానికి అర్పించారు. రామాయణంలో ఏది రహస్యంగా చెప్పారో తెలుసుకోవాలని ఉంది, వివరించండి' అని కోరాడు.

అంతర్యామి

వాల్మీకి గ్రంథమంతటినీ ఒక్కసారి

స్మరణలోకి తెచ్చుకొన్నాడు. రామాయణంలో రాముడి చరిత్ర సర్వమూ ఆశ్చర్యప్రదమే. భూలోకంలో తాను నిలిపిన మహాకావ్యంలో మానవాళికి అనుగుణమైన పద్ధతిలో రాముడి చరిత్రను నిరూపించినా, అందులో సీతామహాత్యసారాన్ని విశేషంగా చెప్పలేకపోయానని తలపోస్తాడు. సర్వసృష్టికీ మూలభూతమైన ప్రకృతి స్వరూపిణియైన సీత చరిత్రను వివరించడానికి సిద్ధమవుతాడు.

జానకి రూపం వహించిన తపస్సిద్ధి, స్వర్గసిద్ధి, ఐశ్వర్యరూపిణి. ఆమె గుణాతీత. ఆమె చిన్మయి. చిద్విలాసిని. ఈ జగత్తంతా ఆమె విలాసమే. వాల్మీకి రామాయణంలోని 'సీతాయాశ్చరితం మహత్' అనే వాక్యానికి ఈ వివరణ వ్యాఖ్యప్రాయంగా ఉంది. సహస్రముఖ రావణుడి వధలో రాముడు విఫలుడైనప్పుడు, సీత కాళిగా అవతరించి సంహరించడం అద్భుత రామాయణంలో దర్శించవచ్చు. తత్వద్రష్టలైన యోగులు ఆ సర్వేశ్వరిని హృదయంలో నిలుపుకొని అజ్ఞాన గ్రంథిని తెంచుకొని సుఖస్వరూపులవుతారని మహర్షి బోధిస్తాడు.

శ్రీరాముడు హనుమకు సాంఖ్య, భక్తి యోగాలను, ఉపనిషత్ సారాన్ని బోధించడం, రాముడు పరశురాముడికి విరాట్ స్వరూపాన్ని ప్రదర్శించడం మొదలైన విచిత్రమైన అంశాల సమ్మేళనం అద్భుత రామాయణం. సీతారాముల పరబ్రహ్మత్వాన్ని ప్రతిపాదించడమే ఈ రామాయణోద్దేశం.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

మనుషులు కావలెను!

మనుషులు... వందలు, వేలు, కోట్ల సంఖ్యలో! ఎందరో మనుషులు! కానీ, వీళ్లలో 'మానవత్వం' ఉండే మనుషులు ఎందరు? దయ, సత్ప్రవర్తన, వినయం, సహిష్ణుత, జ్ఞానం- ఇలాంటి గుణాలు న్నవాళ్లే నిజమైన మనుషులు. ఒక మనిషి మంచి తనం ఇతరులు ఎలా తెలుసుకుంటారు? అతడి ప్రవర్తనను బట్టి! ఒక మనిషి గొప్పతనం దేన్ని బట్టి వెల్లడవుతుంది? అతడి వినయాన్నిబట్టి! ఒక మనిషి అజ్ఞానం ఎలా బయట పడుతుంది? అతడు వెళ్లగక్కే ద్వేషాన్ని చూసి ఇతరులు గ్రహిస్తారు! ఒక మనిషి జ్ఞాని అని ఎలా తెలుసుకుంటారు? అతడి సహనాన్ని చూసి!

మనుషుల్లో 'మానవత్వం' పుట్టుకతో ఉంటుంది. దాన్ని బయటకు తీయడానికి మహాత్ములు ఎన్నో విధాల శ్రమించారు. ధర్మ

శాస్త్రాలను అందించారు. పురాణేతిహాసాల్లో ఆదర్శ పురుషులను చూపారు. రాతిబండలో 'శిల్పం' దాగి ఉంటుంది. శిల్పి చేసే పని ఏమిటంటే, శిలలో ఉన్న పనికిమాలిన భాగాలను ఉలితో చెక్కి అవతల పారేస్తాడు. శిల్పి నైపుణ్యాన్ని బట్టి, వ్యర్థమైన శిలాభాగాలన్నీ తొలగిపోతాయి. తుదకు శిలలో దాగిఉన్న సుందర శిల్పం మనకు కనువిందు చేస్తుంది.

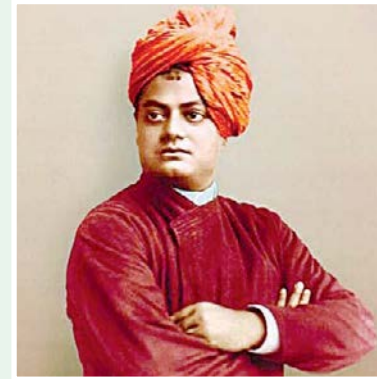
ఈ పద్ధతిలోనే విద్యారణ్యస్వామి రెండు శిల్పాలను చెక్కాడు. ఆ రెండు శిల్పాలు- హరిహర, బుక్కరాయలు! విజయనగర సామ్రాజ్య నిర్మాతలైన మహాపురుషులు! ఆ విజయనగరంలో శిలలకు చైతన్యం వచ్చి నర్తించాయి. సరిగమలు పలికాయి! ప్రజల్లో సుఖశాంతులు విరిశాయి! తెలుగు భాషా సరస్వతి వదనంలో చిరుదరహాసాలు మెరిశాయి! మనుధర్మ శాస్త్రం కేవలం చట్టాలను తెలియజెప్పే గ్రంథం కాదు. మనుషుల్ని సుగుణశీలురిగా తయారుచేసే గ్రంథం అది. దీన్నే 'మను

నీతి' అనీ అంటారు. వేదాల్లో చెప్పే సౌశీల్యాన్ని మనుధర్మం సూత్రీకరించింది. 'మంచితనం సంతోషాన్నీ, శాంతినీ ప్రసాదిస్తుంది. చెడ్డతనం సర్వవినాశకారి'- ఇదే మనుధర్మశాస్త్ర సారం.

సత్యాన్ని అంగీకరించు. అనుసరించు! ధర్మాన్ని నీవు రక్షిస్తే ధర్మం నిన్ను రక్షిస్తుంది. నీ విధిని నీవు నెరవేర్చు, ఫలితం భగవంతుడికి వదిలేయి. ప్రేమే దేవుడు, దేవుడే ప్రేమ. కృతఘ్నుతక్షంతవ్యం కాదు. మంచి విషయాలు గుర్తుంచుకో, చేదు సంఘటనల్ని మరచిపో! అప్పుడే జీవితం సుఖమయం అవుతుంది! అని మనుధర్మశాస్త్రం చెబుతుంది. మనుషుల్లోని మంచితనాన్ని పెంచడానికి చేసిన 'చట్టం' ఇది!

జనసంఖ్య అధికంగా ఉన్నా, మన జాతిలో ఐకమత్యం లేకపోవడం వల్ల చీలిపోయారు; కూలిపోయారు! ఐకమత్యం ఎంతటి సత్ఫలితాన్నిస్తుందో పురాణాల్లోని సముద్ర మథన ఘట్టం చూస్తే తెలుస్తుంది. దేవతల గుణాలు,

రాక్షసుల గుణాలు వేరు వేరు. కానీ, ఇరు వర్గాలవారూ కలిసి, అమృతాన్ని సాధించాలనే

ప్రయత్నం ప్రారంభించారు. మంధర పర్వతాన్ని కవ్వంగా చేసి, వాసుకి అనే సర్పాన్ని తాడుగా చేసి, చెరి ఒకవైపు పట్టుకొని సముద్రాన్ని చిలికారు. అమృతం వెలువడింది.

శ్రీరాముడు మానవుడిగా అవతరించి, దేవుడిగా పూజలందుతున్నాడు. యుగయుగాలుగా మానవులకు మార్గదర్శకుడుగా నిలిచాడు. ఆదర్శాలతో రాజీపడని రాజు రాముడు. ప్రజావాక్య పాలనే కర్తవ్యంగా భావించాడు. అటువంటి శ్రీరాముడు కూడా, ఒకే ఒక్క పర్యాయం ప్రజల మాట తిరస్కరించాడు! ప్రజావాక్యాన్ని అనుసరించి తన ధర్మపత్ని సీతాదేవిని రాముడు అరణ్యాలకు పంపాడు. కాలం గడిచింది. శ్రీరాముణ్ణి యజ్ఞం చేయమని గురువులు ఆదేశించారు. అయితే ఒక విషమ సమస్య వచ్చింది. ధర్మపత్నీ సమేతంగా యజ్ఞాన్ని చేయాలి. రాముడికి ప్రస్తుతం భార్య లేదు. అందువల్ల యజ్ఞం చేయడానికి అనర్హుడు. ప్రజలందరూ రాముణ్ణి మళ్ళీ పెళ్ళి

చేసుకొమ్మని ప్రార్థించారు. రాముడు నిర్ద్వంద్వంగా నిరాకరించాడు. 'మీరు చెప్పినట్లు నేను చేయను! అది అసంభవం! ఎందుకంటే ఈ రాముడి జీవితం మొత్తం సీతాదేవిదే!' అన్నాడు. అలాంటి మర్యాదా పురుషోత్తముడు కాబట్టే రాముణ్ణి దేవుడిగా పూజిస్తున్నాం! మనుషులు రాముడిలాంటి సచ్చీలురు కావాలని ఆ పూజల అంతరార్థం.

దుర్గుణాలకు సద్గుణాలకు జరిగే సమరమే 'మానవ జీవితం'.

వివేకానందుడు దేవుణ్ణి ఇలా ప్రార్థించాడు.

'ఓ లోకేశ్వరా, నాకు మానవత్వాన్ని ప్రసాదించు. నా దౌర్బల్యాన్ని తొలగించు! నన్ను ధీరుడిగా తీర్చిదిద్దు!'

ఇలాంటి మనుషులు ఎందరెందరో అత్యవసరంగా మన దేశానికి కావాలిప్పుడు!

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

నమక చమకాలు

దేవతలు ఆగ్రహించినప్పుడు స్తోత్రాలతో ప్రసన్నం చేసుకోవడం, అనుగ్రహించినప్పుడు ఆనందించి పండుగలు జరుపుకోవడం ప్రాణికోటికి సహజం. దేవతల నుంచి ఇష్టమైన వరాలు పొందే మార్గాలనూ వేదాలు వెల్లడించాయి. వీటిలో 'రుద్రాధ్యాయం' ఒకటి. ప్రకోపించే దేవతలను 'రుద్రులు' అంటారు. అలాంటి దేవతలను ప్రసన్నం చేసుకొనే పద్ధతులను రుద్రాధ్యాయం ప్రబోధిస్తోంది. దీనికి శతరుద్రీయం అని, నమక చమకాలనీ పేర్లు ఉన్నాయి. 'శతం' అంటే వంద, అసంఖ్యాకం అని రెండు అర్థాలున్నాయి. ప్రకోపించే దేవతాశక్తులు అసంఖ్యాకంగా ఉండటంవల్ల, అడుగడుగునా మానవుడు ఎలా జాగ్రత్తపడాలో శతరుద్రీయం తెలియజేస్తుంది. నమస్కారాన్ని సంస్కృతంలో 'నమః' అనే పదంతో ఉచ్చరిస్తారు.

ప్రకోపించే దేవతల ప్రసన్నత కోసం పదేపదే ఆ శబ్దం ఉపయోగించిన మంత్రాల భాగం అది. అందుకే ఆ మొదటి భాగం 'నమకం'గా పేరు పొందింది. అలా నమక మంత్రాలతో దేవతలను ప్రసన్నం చేసుకొన్న తరువాత, మానవులు తమ యోగక్షేమాలకోసం దేవతల్ని వరాలు కోరే మంత్రాల భాగమే 'చమకం'. ఏకాదశ (పద కొండు) సంఖ్యతో కూడిన మంత్ర భాగాలు గల ఈ నమక చమకాలు ఏకాదశ రుద్రులను స్తుతి స్తున్నాయని చెప్పవచ్చు. వీటిని శివుడికి చేసే అభిషేకంలో పరిస్తూ ఉండటం వల్ల, శివార్చనలోనే వీటికి ప్రాధాన్యం ఎక్కువ.

శివుడికి రుద్రుడని పేరు. అతడు ప్రళయకారకుడు కావడమే ఇందుకు కారణం. భగవంతుడి దృష్టిలో సృష్టి స్థితి లయాలు క్షణికాలు. అంటే- కనురెప్పలు తెరచి, మూసేంత సమయంలో పూర్తయ్యేవి. ప్రాణులను సృష్టించిన భగవంతుడే వాటిని తనలో లయం చేసుకొంటాడు. ఇది నిరం

తర ప్రక్రియ. ప్రతి మనిషీ చాలాకాలం బతికి బట్టకట్టాలనుకొంటాడు ప్రకృతి శక్తులు అంత సులువుగా వదిలిపెట్టువు. తమ ప్రభావాన్ని అతడికి అనుక్షణం గుర్తుచేస్తుంటాయి. పంచభూతాలైన నేల, నీరు, నిప్పు, గాలి, ఆకాశం మనిషికి పరీక్షలు పెడుతుంటాయి. తమను దుర్వినియోగం చేయవద్దంటాయి. ఈ ప్రకృతి శక్తులన్నీ శివ స్వరూపాలు. అష్టమూర్తి అయిన శివుడిలో ఇవి అంతర్భాగాలు. శివుణ్ణి ప్రసన్నం చేసుకొంటే చాలు, పంచభూతాలు అనుకూలిస్తాయంటారు. ఈ విషయాలే నమక చమకాలలో ఉన్నాయి.

'నమకం'లో ప్రకృతి శక్తులకు నమస్కరించడం అన్నది మానవ స్వభావానికి అద్దం పడుతుంది. ప్రతి మాటకూ ముందూ వెనకూ నమస్కారం చేయడం చూస్తుంటే, మనిషి ఎంత శ్రేయస్కాముడో అర్థమవుతుంది. ప్రకోపించిన శక్తులను శాంతింపజేసుకొన్న మనిషి అనేక వరాలు పొందగోరుతాడన్న సత్యాన్ని 'చమకం' తెలియజేస్తోంది.

అంతర్వేది

ఈ ప్రపంచంలోని ఇసుక రేణువు మొదలుకొని విశాల విశ్వం వరకు అన్ని పదార్థాలూ తమకు క్షేమం కలిగించాలని కోరే మంత్రాలన్నీ చమకంలో ఉన్నాయి. అంటే మనిషి ఆశ ఎంత గొప్పదో అర్థమవుతుంది. అదే అతడితో మంచి పనులు చేయిస్తోంది. నమకంలో శివుడి విశ్వరూపం అనేక విధాలుగా కనపడుతుంది. అది చెడుపనులు చేసేవాళ్లకు భయంకరంగా, మంచి పనులు చేసేవారికి శాంతమూర్తిగా గోచరిస్తుంది. ఆ రూపాల్లో అగ్ని సైతం ఒకటి. అగ్ని రూపుడైన శివుడి విషయంలో మనిషి అప్రమత్తంగా ఉండాలి. సదా మంచి పనులే చేయాలి. ఇదే రుద్రాధ్యాయ పరమార్థం. అందుకే రుద్రాధ్యాయం జ్ఞానానికి, కర్మకు మూలమని మహర్షుల వాక్కు. రుద్రాభిషేక సమయంలో భక్తుడు తనలో శివుణ్ణి భావనాత్మకంగా ఆవాహన చేసుకొంటాడు. ఇది మనిషి దేవుడు కావడాన్ని సూచిస్తుంది.

ప్రతి ప్రాణికి మరణం తప్పదు. అయినా ఏ

ప్రాణీ కావాలని అది కోరుకోదు. భగవంతుడు ప్రసాదించిన పరిపూర్ణ కాలాన్ని అనుభవించిన తరువాత, అతడిలో లీనం కావాలని కోరుకొంటుంది. రుద్రాధ్యాయంలోని అప మృత్యు (అకాల మరణం) నివారకమైన మహా మృత్యుంజయ మంత్రంలో- సూర్యచంద్రాగ్ని నేత్రుడైన పరమేశ్వరుణ్ణి ప్రార్థించడం కనిపిస్తుంది. 'ఓ మృత్యుంజయా! పెరటిలోని పాడుకు పుట్టిన దోస... పిందెగా, కాయగా, పండుగా పూర్తి జీవితకాలాన్ని గడిపి, చివరికి దానంతట అదే తీగ తెగి రాలి పడిపోయినట్లే- నాకూ సహజ మరణాన్ని అనుగ్రహించు. పూర్తి జీవితకాలాన్ని ప్రసాదించు' అని భక్తుడు ప్రార్థిస్తాడు.

రుద్రుణ్ణి మనసుతో ధ్యానించి ప్రసన్నుణ్ణి చేసుకోవడం ప్రధానం. మంచి కార్యచరణతో జీవితం గడపడమే మనిషి కర్తవ్యం.

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

వ్యక్తిత్వం

మనిషికి వ్యక్తిత్వం మంచిదైతే సమాజంలో గుర్తింపు తెస్తుంది. చెడు పోకడలు ఉంటే, చెడ్డ వాడిగా ముద్రవేస్తుంది. మన ఆలోచనా ధోరణి, విలువలు, జీవనశైలి- వ్యక్తిత్వ నిర్ణయంలో ప్రధాన పాత్ర పోషిస్తాయి. శీలసంపద పెంచుకోవడం అంత సులభమేమీ కాదు. దీనికి కఠోర సాధన అవసరం. ప్రలోభాలకు లొంగని గుండెదైర్యం కావాలి. బాల్యంలోనే అందుకు బీజాలు పడాలి. అవి పెరిగి పెద్దయిన తరువాత- జీవితమంతా శీలవంతుడిగానే జీవిస్తాడు. 'అబద్ధమాడకూడదు...' అన్యాయం

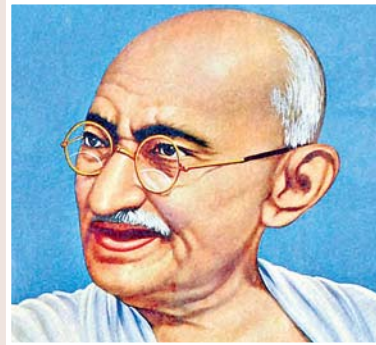
చేయరాదు... అవినీతికి దూరంగా ఉండాలి... ఎన్ని కష్టాలెదురైనా న్యాయమార్గం వీడరాదు' అని ప్రాథమిక స్థాయిలోనే ఉపాధ్యాయులు, తల్లిదండ్రులు బోధిస్తుంటారు. ఎంతమంది ఈ నీతి సూత్రాల్ని పాటిస్తున్నారని ప్రశ్నించుకుంటే, తృప్తికరమైన సమాధానం లభించదు.

రుజుమార్గాన్ని అనుసరించేవాడికి ఎన్నో కష్టాలు ఎదురవుతాయి. తన బలమైన వ్యక్తిత్వం కారణంగా కుటుంబసభ్యులకు, బంధువులకు, స్నేహితులకు సైతం ఒక్కోసారి దూరం కావచ్చు. అబద్ధమాడకపోవడం ధర్మరాజు సుగుణం. అందుకే శ్రీకృష్ణుడు కురుక్షేత్రంలో అతణ్ణి ఎంచుకొని 'అశ్వత్థామ హతః కుంజరః' అనే అబద్ధాన్ని పలికించాడు. అయిష్టంగానే యుధిష్ఠిరుడు అది పలికి, అసత్య దోషాన్ని కొనితెచ్చుకున్నాడు.

దానికి సంబంధించిన ఉపకథలు వేరే ఉన్నాయి.

భీష్ముడు త్యాగానికి ప్రతిరూపంగా నిలిచాడు. జీవితమంతా బ్రహ్మచారిగానే ఉండిపోయి చరితార్థుడయ్యాడు. దానానికి మారువేరైన శిబి, బలి చక్రవర్తి, కర్ణుడు ఇప్పటికీ ప్రజల జేజేలు అందుకుంటున్నారు. ఇవన్నీ వారి విశిష్ట వ్యక్తిత్వాల వల్లనే సాధ్యమయ్యాయి. సచ్చీలుర్ని సమాజం సగౌరవంగా స్వాగతిస్తుంది. అవినీతికి దూరంగా ఉన్న వ్యక్తులను అందలం ఎక్కిస్తుంది.

ప్రస్తుత కాలంలో నీతికి నిర్వచనం మారిపోయిందేమోనన్న అనుమానం కలుగుతోంది. అధికారమదంతో అవినీతికి పాల్పడి కోట్లాది రూపాయలు కొల్లగొట్టేవాళ్లు విరివిగా కనిపిస్తున్నారు. దీనికి కొన్ని వర్గాల ప్రజలు వత్తాసు పలకడం ఆశ్చర్యం కలిగిస్తుంది. 'అందులో తప్పేమిటి,

ఎవరు సంపాదించలేదు? ' అంటూ కుతర్కం లేవదీస్తుండటం శోచనీయం. ఇదే ధోరణి ఇలాగే కొనసాగితే, మంచికి మనుగడ మాసిపోయి చెడు మాత్రమే రాజ్యమేలే దుస్థితి దాపురించవచ్చు. ఈ ప్రమాద సూచికలను గుర్తించి ఆదిలోనే జాగ్రత్తపడాలి. అది లేనప్పుడు, అవినీతి చీడపురుగులా సమాజమంతా వ్యాపించి భావితరాలను నాశనం చేయక తప్పదు! ఛత్రపతి శివాజీ, గాంధీజీ బాల్యం నుంచే వ్యక్తిత్వాలను తీర్చిదిద్దుకున్నారు. వారిపై తల్లిదండ్రుల పెంపకం ప్రభావం బలంగా ఉంది. అందుకే వారు జీవితమంతా నీతిని, నిజాయతీని, శీలాన్ని కాపాడుకుంటూ మానవాళికి మార్గదర్శకులయ్యారు.

అత్యాశే అనర్థానికి హేతువు. రాగద్వేషాలు జయించలేని బలహీనత కారణంగానే

హిరణ్యాక్షుడు, హిరణ్యకశిపుడు, రావణుడు, దుర్యోధనుడు చరిత్రహీనులుగా మిగిలిపోయారు. రాక్షస వంశంలో జన్మించినా- ప్రహ్లాదుడు, విభీషణుడు మంచి వ్యక్తిత్వాలకు ప్రతీకలుగా మారారు. 'అతడు చాలా మంచివాడు... అవినీతికి ఆమడ దూరంలో ఉంటాడు. మిన్ను విరిగి మీదపడినా అబద్ధమాడడు' వంటి వ్యాఖ్యల వెనక వారి వారి వ్యక్తిత్వాలే దాగి ఉంటాయి.

ఉత్తమ వ్యక్తిత్వం పెంపొందించుకొనేందుకు మనిషి మంచి గ్రంథాలు పఠించాలి. సజ్జనులతో సాంగత్యం సాగించాలి. దృఢ సంకల్పం ఉండాలి. ఎంతటి కష్టం ఎదురైనా సన్మార్గం వీడరాదన్న మనోబలాన్ని పెంచుకోవాలి!

- కిల్లాన మోహన్ బాబు

నిజమైన గురువులు

సిద్ధాంతపరమైన జ్ఞానానికే పరిమితమైన పండితులు ఉపన్యాసాలతోనే కాలం గడుపుతారు. జ్ఞానాన్ని అనుభూతిపరంగా హృదయంలో నిక్షిప్తం చేసుకొన్న వివేకులు మౌనాన్ని ఆశ్రయిస్తారు. ఖాళీ చెంబును నీటిలో ముంచినప్పుడు, బుడబుడమని శబ్దం చేస్తుంది. అదే చెంబు పూర్తిగా నీటితో నిండి ఉన్నప్పుడు, ఏ శబ్దమూ ఉండదు. అన్నీ ఉన్న ఆకు అణగిమణిగి ఉంటుంది. ఏమీలేని ఆకే ఎగిరెగిరి పడుతుంది.

ఎంత తెలిసినా ఏమీ తెలియనట్లు ఉండి, అవసరం వచ్చినప్పుడు సామర్థ్యం చూపించే వాడే నిజమైన జ్ఞాని. తనకు తెలిసిన సమస్తం ఏకరువు పెట్టకుండా, ఎదుటి వ్యక్తి స్థాయినిబట్టి ఏం కావాలో అది ఆచరణాత్మకంగా తెలియజేసేవాడే అసలైన బోధకుడు.

‘కంచు మోగినట్లు కనకంబు మోగునా’ అంటాడు యోగి వేమన. అనుభూతులు పంచగలిగేవారు మాటలతో కాలం వృథాగా గడపరు. ఇతరుల సమయాన్ని హరించరు. గడచిపోయిన కాలం తిరిగిరాదు. అందువల్ల ఎప్పటికీ ఏది అవసరమో దాన్ని మాత్రమే, ఎదుటివారి స్థితిని అంచనా వేసి ఇవ్వడంలోనే-మన విజయం ఆధారపడి ఉంది! స్థితి, స్థాయి, స్వభావాల్ని బట్టి స్వీకరించే గుణం ఉంటుంది. అది ప్రకృతి. దానికి అనుగుణంగానే పామరులైనా పండితులైనా నడచుకోవాలి.

కొందరికి భాషా పటాటోపం, ఆడంబరం, అదేపనిగా వాదించే స్వభావం ఉంటాయి. ఆ వాదాలు, వివాదాలు, తర్క వితర్కాల వల్ల సత్యం మరుగున పడుతుంది. వారు తిమ్మిని బమ్మిని చేస్తారు. దైవాన్వేషణలో పరుగుతీస్తున్నవారిని ఆపి, కావాలనే ఆలస్యం చేసి, మార్గం మారుస్తారు. ఎంతగా పేరు ప్రఖ్యాతులున్నా,

అంతర్వేది

అనుసరించేవారు ఎందరున్నా- మనల్ని సత్యమార్గానికి దూరం చేసేవారు పండితులైనా... గురువులు కానేకారు. పాండిత్యం ఉన్నచోట ఒక్కోసారి అహంకారమూ పుష్కలంగా ఉంటుంది. అది ఉన్నప్పుడు అక్కడ ప్రేమ ఉండదు. ప్రేమ అంటూ లేనిచోట అనుభూతి అసలే కలగదు.

గురుబోధల పేరిట- అటు తిప్పి ఇటు తిప్పి, చెప్పిన మాటనే పదేపదే చెప్పి, పిట్టకథలతో కాలయాపన చేయడం తగదు. వ్యర్థ బోధనల వల్ల ఎన్ని యుగాలైనా ఆత్మ సాక్షాత్కారం కాదు. జీవుడు సంసార బంధం నుంచి ముక్తుడు కాదు. గొప్ప పండితుడే కాని, ముని గిపోయే మరణభయం కలిగినప్పుడు ఈత రాకపోతే- వృథా. పుస్తకాల జ్ఞానం మస్తకాలకే పరిమితమైనవారు వాచ్యరూప వేదాంతులు కాగలరే తప్ప, యోగులు కాలేరు.

సత్యం తెలుసుకోకుండా తానే గురువునని చెప్పుకొనేవాడు, చక్కగా సాధన చేసే

శిష్యుడికన్నా ఉత్తమ స్థాయిలో ఉండలేడు. కేవలం పేర్లు పెట్టుకున్నంత మాత్రాన స్థితులు రావు. ప్రజ్ఞ ఉండాలి. హృదయంలో పరమాత్మను చూడగలగాలి.

కాకులు ఎంత అరచినా, కోయిల గొంతును తెచ్చుకోలేవు. అడవి నిండా గడ్డిపూలు పరచుకున్నా అవేవీ ఒక్క కలువపువ్వుతో సమానం కాలేవు. ఆకాశంలో ఎన్ని మబ్బులు తిరుగుతున్నా, నాలుగు చినుకులు కురిపించేది కారుమబ్బే! ఇప్పుడు కావాల్సింది- పండితులు అనుకునేవారు కాదు. అహంకారంతో వ్యవహరించేవారు, అనుసరించేవారిని అంధకారంలోకి తోసేవారు కాదు. ప్రేమ, నేవ, ధ్యానం, ఆచరణ, త్యాగనిరతితో లోకాన్ని సత్యమార్గం వైపు నడిపించే ఆధ్యాత్మిక నాయకులు కావాలి. వారే నిజమైన గురువులు. బోధకులు. లోక రక్షకులు!

- ఆనందసాయి స్వామి

సంఘజీవి

పిపిలికాది బ్రహ్మపర్యంతం- అని ఒక పలుకు బడి ఉంది. 'చీమ నుంచి సృష్టికర్తదాకా ఉన్న ప్రాణికోటి యావత్తు' అని అర్థం. ఆది, అంతం లేని రీతిలో పరమాత్మ 'సర్వాంత ర్యామి'గా ఉంటాడని ఉపనిషత్తులు చెబుతున్నాయి. అందువల్ల జగత్తులోని ప్రాణులన్నీ ప్రేమకు అర్హమైనవే.

ఈ పరంపరలో 'చీమ'ను అత్యల్ప ప్రాణిగా భావిస్తున్నాం. పరిశీలించి చూస్తే- దాని విశిష్టత దానికి ఉంది. గమనించే స్వభావం ఉండాలే కాని, చీమ నుంచి మనిషి నేర్చుకోవాల్సిన పాఠాలు చాలా ఉన్నాయి. సృష్టిక్రమంలో పిపిలికం మనిషికన్నా చాలా ప్రాచీనమైనదని శాస్త్రజ్ఞులు చెబుతున్నారు. అంత చిన్ని ప్రాణి తన

జాతి అస్తిత్వాన్ని కాపాడుకుంటూ రావడమే విశేషం. ఒక్క అంటార్కిటికాలో తప్ప ప్రపంచంలో ఉన్న అన్ని ఇతర ఖండాల్లో, అన్ని పర్యావరణ పరిస్థితుల్లో చీమలు విస్తరించి ఉన్నాయి. సమస్యలకు పరిష్కారాలు కనిపెట్టడంలో వాటి తెలివితేటలు అన్నీ ఇన్నీ కావని విస్తృతంగా సాగిన పరిశోధనలు చెబుతున్నాయి.

తెలివి ఏ ఒక్కరి సొత్తు కాదు, ప్రతి ప్రాణిలోను దాని వంతు తెలివితేటలు దానికి ఉంటాయని పిపిలికం సూచిస్తుంది. చీమలకు ఉండే తెలివి కొన్ని విషయాల్లో మనిషికి ఉండవనీ అనిపిస్తుంటుంది. వాన రాకడ వంటి విషయాలు కనిపెట్టేందుకు వాతావరణ శాస్త్రవేత్తలు కిందా మీదా పడుతుంటారు. చీమలు దాన్ని అలవోకగా పసిగడతాయని చెబుతారు. అవి బారులుగా చేరి చెట్లెక్కుతున్నట్టు కనిపించాయంటే, వాన రాకడకు అది చిహ్నమని కొన్ని

ప్రాంతాల్లో ఇప్పటికీ భావిస్తుంటారు. చీమల జాతి ఏ రకమైన ఆహారంతోనైనా,

ఎలాంటి శీతోష్ణస్థితిలోనైనా బతుకుతుంది. వాటికీ ఒక భాష ఉంటుందని, విక్రమార్క మహారాజుకు ఆ భాష తెలిసిందనీ చెప్పే కథలు ప్రాచీన సాహిత్యంలో కనిపిస్తాయి.

చిన్న చీమలు గుంపులుగా ఏర్పడి పుట్టలు కట్టుకోగలుగుతాయి. వాటి లోపల వాన నీరు ప్రవేశిస్తే, చీమలు వాటిని తాగుతాయని అంటారు. ఆ తరవాత అవి పుట్ట బయటకు వెళ్లి విసర్జించి, ప్రమాదం నుంచి తప్పించుకొనే ప్రయత్నం చేస్తాయనీ చెబుతుంటారు. మనుషులు భాష ద్వారా భావ ప్రకటన చేసి, సాటి వారితో అనుబంధం పెంచుకుంటారు. చీమలు నైతం చేతలు, శబ్దాలు, వాసనలు, శరీరం నుంచి చెమటలా వెలువడే స్రావాల ద్వారా తోటి చీమలకు సంకేతాలు, సందేశాలు పంపుతుంటాయి. అవన్నీ కలసికట్టుగా సంఘీ భావంతో సాగుతుంటాయి. మనిషి బరువులో లక్షల వంతైనా ఉండని చీమ అంత నియమబ

ద్ధంగా జీవించడమే సృష్టిలోని ఒక విశేషం. చీమలో సోమరితనం లేదు. తనను మించిన బరువును మోస్తూ చకచకా కదిలిపోతుంటుంది. కష్టించి పనిచేయటం, పరస్పర సహకారం అనే గుణాలను చీమల నుంచే మనిషి నేర్చుకోవాలని బైబిల్ చెబుతుంది.

చీమల నుంచి మనిషి నేర్చుకోవాల్సిన మరో సుగుణం- ముందు జాగ్రత్త. తిండిగింజలు సంపాదించి దాచుకోవడం... అవి చూపించే ఆచరణ మార్గం.

'హరిమయము విశ్వమంతయు, సంశయము పనిలేదు, ఆ హరిమయము కాని ద్రవ్యము పరమాణువు లేదు' అని భాగవతం చెబుతోంది. పరమాణు రూపం అనగానే గుర్తుకొచ్చేది చీమే! అల్ప ప్రాణి అయినా తెలివి చూపించే దాని తీరు నిస్సందేహంగా చైతన్యపూరితం!

- మల్లాది హనుమంతరావు

ధ్యానం... లోపలి స్నానం!

నడి ఎండకాలం రోజులవి. నీటి గలగలల సవ్వ డులు లేక వాగు ఎండిపోయి కళ కోల్పోయి ఉంది. నీళ్లు ఉన్నన్ని రోజులు వాగుతో స్నేహం చేసిన పచ్చదనం, ఇప్పుడు నీళ్లు లేని సమయం చూసి వాగును ఒంటరి చేసి అది కూడా వెళ్లిపోయింది. వాగు ఇప్పుడు ఎవరూ లేని అనాథ అయింది. బావుల్లాంటి వెడల్పాటి పెద్ద పెద్ద చెలమలు మాత్రం అక్కడక్కడా వాగులో నమూనాగా మిగిలిపోయి ఉన్నాయి. వాటి మీంచి వాగును దాటేసి ఒక ఆవుల మంద అప్పుడే వెళ్లిపోయింది. వాటి వెనకాలే ఎర్రటి ఎండలో దాహం వేసి భారంగా అడుగులు వేసుకుంటూ వాగులో నడుచుకుంటూ వెళ్తున్న పశువుల కాపరి చెలమ దగ్గరకు వెళ్లి కూర్చున్నాడు. అందులో నీళ్లు

బురదమయమై ఉన్నాయి. అవి తాగటానికి ఏమాత్రం పనికి రాకుండా ఉన్నాయి. అతడు మరో చెలమను సమీపించి చూశాడు. అక్కడా అదే పరిస్థితి. దాహం ఎక్కువైంది. మళ్ళీ మొదటి చెలమ వద్దకే పరుగెత్తుకుని వెళ్ళాడు. ఏం లాభం... నీళ్లు ఇంకా బురదగానే ఉన్నాయి. గొంతు తడారిపోతోంది. ఎండవేడిమికి కళ్లు మండుతున్నాయి. వేడి ఇసుకపైన కాళ్లు కాలుతున్నాయి. నాలుక పిడచ కట్టుకుపోయింది. నిస్సత్తువ ఆవరించింది. చేసేదేమీ లేక చెలమ దగ్గరే కళ్లు మూసుకుని నిశ్శబ్దంగా కూర్చున్నాడు. చెలమల్లోని నీళ్లను బురదమయం చేసిన ఆవుల మంద దూరంగా వెళ్లిపోతోంది. అతడికి ఇప్పుడు ఆవుల మందపై ధ్యాసలేదు. ఇంటిపైన ధ్యాసలేదు. కుటుంబ సభ్యులెవరూ అతడికిప్పుడు గుర్తుకరావడంలేదు. అతడి ప్రాణం నిలవటానికి అతడికిప్పుడు గుక్కెడు మంచి నీళ్లు కావాలి. అతడి ధ్యాసంతా మంచినీళ్లపైనే. ఇప్పుడు అతడికి

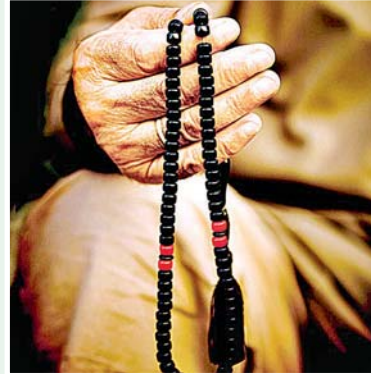
మంచినీళ్లపైనా ధ్యాస లేదు. బరువు శ్వాస తీసుకుంటూ అసంకల్పితంగానే అతడు కళ్లు తెరచి చూశాడు. ఆశ్చర్యం... చెలమలో నీళ్లు నిగనిగలాడుతున్నాయి. బురద అంతా అడుగు భాగానికి చేరుకున్నాక మిలమిల మెరుస్తూ, తాగటానికి ఉపయోగపడే మంచినీళ్లు కనిపించాయి. అతడు దోసి క్షతో మంచినీళ్లు కడుపారా తాగాడు. పోయిన ప్రాణం తిరిగి వచ్చినట్లయింది. అతడు లేచి నిలుచున్నాడు.

★ ★ ★

చాలా సంవత్సరాల తరవాత అతడు ఒక చెట్టు కింద కూర్చుని ఉన్నాడు. అతడి చుట్టూ వేల సంఖ్యలో శిష్యులు ఉన్నారు. అతడు ఇప్పుడు తనను తాను తెలుసుకున్న ఒక జ్ఞాని. ఇతరులకు కూడా తమను తాము తెలుసుకోవడానికి ఉపయోగపడుతూ ప్రయాణం చేస్తున్న ఒక తాత్విక యాత్రికుడు.

అతడు తన శిష్యులతో ఇలా అంటున్నాడు.

‘మీ శరీరాలకు పట్టిన మురికిని మంచినీళ్ల స్నానం చేసి తొలగించుకోవచ్చు. యుగాలుగా

అంతర్వేది

మనసుకు పట్టిన మురికిని మీరెలా తొలగించుకోగలరు? మీ లోపలి ఆత్మకు పట్టిన దుమ్మును మీరెలా దులిపేయగలరు? మనిషి మనసు ఆలోచనల మయం. అది అనేకానేక జ్ఞాపకాల సమాహారం. అది అనేకానేక అనుభవాల జగత్తు. యుగాలుగా పోగు చేసుకున్న ఇన్నేసి అనుభవాల్లే, జ్ఞాపకాలే రకరకాల ఆలోచనలుగా రూపాంతరం చెంది మనసును అల్లకల్లోలం చేస్తాయి. అవి మంచినీళ్లలాంటి పరిపూర్ణ పారదర్శక మనసు అనే చెలమను బురదమయం చేస్తాయి. బురదమయమైన నీటిచెలమలాంటి మనసే దుఃఖాన్ని సృష్టిస్తుంది. అరిషడ్వర్గాల్ని కల్పించి తనదైన రీతిలో వాటిని ఆవిష్కరించి మనిషికి అసలైన జీవన మకరందాన్ని అందకుండా చేస్తుంది. అంధకార జగత్తులోకి విసిరేసి కోలుకోకుండా చేస్తుంది. దశాబ్దాలుగా, శతాబ్దాలుగా, సహస్రాబ్దాలుగా మురికి పట్టిన లోపలి జగత్తును శుభ్రపరచటానికి అత్యంత ఆవశ్యకమైన ఒక ప్రక్రి

యను చేపట్టాలి. అదే ధ్యాన ప్రక్రియ.

ధ్యానం లోపలి స్నానం. అది లోపలి కల్మషాన్ని కడిగేస్తుంది. మనిషిలోని అహంకారాన్ని అవిరైపోయేట్లు చేస్తుంది. అది ఆత్మను పరిచయం చేస్తుంది. ఆనంద జగత్తులోకి తీసుకెళ్లి ఓలలాడిస్తుంది. ధ్యానమంటే నిశ్శబ్దంగా ఉండటం. నిశ్శబ్దంగా ఉండటమంటే ఏ పనీ చేయకుండా ఉండటం. ఓర్పుతో, సహనంతో-కాలాన్నీ, ఆలోచనల్నీ శారీరక, మానసిక బాధల్నీ గమనిస్తూ ఉండటం. అలా గమనిస్తూ ఉంటే.. నీటి చెలమంతా నిండుకున్న బురద మెల్లమెల్లగా అడుగు భాగానికి పడిపోయినట్లు; ధ్యానంలో ఆలోచనలు కొంతనేపటికి వాటికవే రాలిపోతాయి. అప్పుడు మిగిలి ఉండే ఆవరణ-ఆనందం మాత్రమే. అదే పరమానందం, బ్రహ్మనందం, సచ్చిదానందం!’

— మునిమడుగుల రాజారావు

శ్రవణభక్తి

శ్రీమద్భాగవతంలో పోతన ప్రహ్లాదుడిచేత తండ్రి హిరణ్యకశిపుడి ముందు పలికించిన నవవిధభక్తి మార్గాల్లో ప్రాధాన్యత సంతరించుకున్నదీ, ప్రప్రథమైనదీ 'శ్రవణభక్తి'. ఇది అన్నింటికంటే సులువైన మార్గం. కేవలం నామస్మరణ వల్లనే ఈ కలియుగంలో ముక్తి లభిస్తుందని విజ్ఞులు అంటారు. ఎవరైనా నామస్మరణ చేస్తున్నా, ఎవరైనా భజన చేస్తున్నా అది విన్నవారికీ ముక్తి లభిస్తుందని ప్రహ్లాదుడు ఎంతో వినమ్రంగా విన్నవించాడు తండ్రికి. 'హరి'నామం వినడానికీ ఇష్టపడని హిరణ్యకశిపుడు హరి చేతుల్లోనే అంత మొందాడు.

'శ్రవణభక్తి' అంటే భక్తికి సంబంధించిన మాట, భజన, కీర్తన, సంకీర్తన, స్తుతి, స్తోత్రం, కథ, గీతం, ప్రవచనం లాంటివి విని, అవగాహన చేసుకొని హృదయంలో వాటి ప్రేరణతో ప్రకాశించిన భక్తి దీపకళికను భద్రపరచుకో

వడం. స్థల, జల, వాయు కాలుష్యపూరితమైన ఈ వర్తమానకాలంలో, పాశ్చాత్య విషమనం సృష్టి ప్రభావితమైన మన దైనందిన కార్యకలాపాల్లో కనీసం అత్యంత సులభమైన శ్రవణభక్తి నీ అలవరచుకోకపోతే ఈ జన్మకు అర్థమూ లేదు, పరమార్థమూ లేదు.

భగవంతుడి పవిత్రనామాన్ని, చరితని, లీలల్ని, గుణాల్ని, మహిమల్ని వింటేనే చాలు జన్మ పునీతమవుతుంది. అలా విన్న మానవుడికి మోక్ష ద్వారాలు తెరుచుకునే ఉంటాయంటారు. దైవనామశ్రవణంలో ఉన్న ఆనందం వర్ణనాతీతం, తత్ఫలితంగా లభించే సుఖశాంతులు అనుభవైకవేద్యాలు. అజ్ఞానుల్ని, నిరక్ష రాస్యుల్ని, పామరుల్ని, మూఢుల్ని చైతన్యవంతులుగా, జ్ఞానవంతులుగా తీర్చిదిద్దేది శ్రవణ భక్తే. శ్రవణం సాధకుణ్ణి ఉత్తేజితుణ్ణి చేస్తుంది. సన్మార్గం చూపెడుతుంది. దురభ్యాసాల వైపు, పాప కార్యాలవైపు పోనివ్వదు.

చెడుకు మనసులో తావివ్వదు. ధర్మం, సత్యం, రుజువర్తన, సత్కార్యచరణల వైపు పురోగమింపజేస్తుంది. క్షణిక సంసార సౌఖ్యాల వ్యామోహం నుంచి తప్పిస్తుంది. సత్యపథనిర్దేశనం చేస్తుంది. శౌనకాది మహామునుల దగ్గరి

నుంచీ, పరిక్షిత్తు, అంబరీషుడు, శిబి, ధృవుడు, మార్కండేయుడు... ఇలా ఎందరెందరో శ్రవణభక్తి వల్లనే మోక్షార్హులైనారు. సంసారమనే విషసర్పం కాటు వేసినవాడికి భగవన్నామ మంత్రం వినిపించడం వల్ల ముక్తి కలుగుతుందని గరుడపురాణం చెబుతోంది. వీనులకు విందు కలిగించి, సాత్విక గుణాలను పెంపొందించే హరికథాగానాన్ని వినడంతో లభించే మానసిక ప్రశాంతి నిరుపమానమైనది. శ్రవణభక్తి వల్ల భక్తుడి మనసు ప్రాపంచిక సుఖాల నుంచి విముఖత చెంది హరినామ సంకీర్తనలో తల్లీనమై పోతుంది. కాలాన్ని అశాశ్వత సౌఖ్యాలలో వ్యర్థం చేసేవాణ్ణి యముడు తీసుకెళ్ళడంలో ఏమాత్రం సంకోచించడంకూడా పోతన.

పరమపావనమైన భగవద్గీతాశ్రవణం కృష్ణపరమాత్మ అనుగ్రహం వల్ల చేసి కృతార్థుడైనాడు పార్థుడు. విష్ణునామం వినే వీనులే వీనులంది భాగవతం. విదురుడి సద్గుణ బోధా

శ్రవణం వల్లనే ధృతరాష్ట్రుడిలో జ్ఞానోదయమైంది. ఫలితంగా తన తప్పులను తెలుసుకోగలిగాడు. పరమాత్మ శ్రుతి గోచరుడు. అంటే, వింటే తెలిపేవాడు. వింటేనే కనిపించేవాడు.

'వినరో భాగ్యము విష్ణుకథ' అన్నాడు అన్నమయ్య. రామనామాన్ని వినడం ద్వారా రామరసం జుర్రుకొమ్మన్నాడు 'పిబరే రామరసం' అంటూ గానం

చేసిన సదాశివబ్రహ్మేంద్రుడు. త్యాగయ్య, శ్యామశాస్త్రి, ముత్తుస్వామి దీక్షితులు, ఆదిశంకరులు, రామదాసు, రామకృష్ణపరమహంస, అరవిందుడు, మీరాబాయి, తరిగొండ వెంగమాంబ, రమణ మహర్షి లాంటి ఎందరో మహానుభావుల బోధామృతం శ్రవణభక్తిని సజీవం చేసి, విశ్వపరివ్యాప్తం కావించింది. భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్య ప్రబోధంతో సామాన్యుల జీవితాల్ని సైతం చరి

తార్థం చేసింది. అక్షరహీనులైన అజ్ఞానులకు, అమాయక భక్తకోటి పాలిట 'శ్రవణభక్తి' మహా సుఖదాయిని, మహిమాన్విత వరదాయిని అయిన కల్పవృక్షం.

రామనామ శ్రవణం అనే ఏనుగుమీద కూర్చుంటే సింహంకూడా ఏమీచేయలేదు. శ్రవణభక్తి వల్ల సకల పాపాలూ పటాపంచల యిపోతాయంటారు. తిన్నది ఒక్కరోజుకే ఉపకరిస్తుంది. విన్నది జన్మాంతం ఉపకరిస్తుంది. శ్రవణభక్తితో మన బాహ్య-ఆంతరంగిక ఆధ్యాత్మిక శక్తిని ఉద్దీప్తం చేసుకోవాలి. విన్నది సంపూర్ణంగా హృదయంలో జీర్ణింపజేసుకోవాలి. ఏకాగ్రతను వృద్ధి చేసుకోవాలి. అహంకారానికి, స్వార్థానికి తావీయకుండా ప్రతి సద్వచనాన్ని జీవితంలోకి స్వాగతించాలి. వినేందుకు సహనం అలవరచుకోవాలి. ఒక చెవితో అంతా వినాలి. అనర్థహేతువయ్యే దాన్ని మరో చెవితో విడిచిపెట్టాలి. వినడంలో మమేకమయ్యే భక్తుడికే ఇది సాధ్యం. సులువైన శ్రవణభక్తికి మన జీవనక్షేత్రంలో చలువ పందిళ్లు వేద్దాం!

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

అనంత చతుర్దశి

అనంత పద్మనాభుణ్ణి మహావిష్ణువుకు ప్రతి రూపంగా భావిస్తారు. భగవంతుడి ఆ రూపం గురించిన ప్రస్తావన స్కంద పురాణంలో కనిపిస్తుంది. మహాభారత యుద్ధకాలంనాటికే పద్మనాభస్వామికి ఆలయాలు ఉన్నట్లు చెబుతారు. భారత యుద్ధం ప్రారంభానికి ముందే బలరాముడు తీర్థయాత్రలకు బయలుదేరి మొదట 'శయనాందూరపురం' దర్శించినట్లు భాగవత పురాణంలో ఉంది. ఆ శయనాందూరపురమే నేటి తిరువనంతపురమని ప్రతీతి. అక్కడి క్షేత్రంలో స్వయంగా వెలసిన మూర్తి అనంతకాలం నుంచి ఆ రూపంలో పూజలందుకొంటున్నాడని పద్మపురాణం వెల్లడిస్తోంది. లెక్కించలేనంత కాలానికి

ముందే శయనాందూరపురంలో మహావిష్ణువు-నాభి నుంచి ఆవిర్భవించిన పద్మంతోపాటు శయనించి ఉన్నాడని భక్తులు విశ్వసిస్తుంటారు.

పద్మనాభుణ్ణి అర్చిస్తే సకల సౌభాగ్యాలు కలుగుతాయని భాగవతం చెబుతోంది. పాండవులు అరణ్యవాస కాలంలో శ్రీకృష్ణుడి సూచనతో ద్వైత వనంలో పద్మనాభ వ్రతం చేశారంటారు. భాద్రపద మాసం శుక్లపక్షం చతుర్దశి రోజున ద్రౌపది సహితంగా ధర్మరాజు ఆ వ్రతం నిర్వహించినట్లు బ్రహ్మవైవర్త పురాణం వివరిస్తోంది.

త్రేతాయుగంలో తిరువనంతపురం ప్రాంతానికి 'అనంతన్ కాడు' అనే పేరు ఉండేదంటారు. అక్కడి మహారణ్యంలో విష్ణువు కోసం తపస్సు చేసిన దివాకర మునికి భుజగ శయనుడిగా పద్మనాభుడు దర్శనమిచ్చాడని చెబుతారు. ఆ దైవస్వరూపానికి ప్రతీకలుగా భావించే సాలగ్రామాలు నేపాల్ లోని గండకీ నదిలో లభిస్తాయి. సాలగ్రా

మాన్ని పూజిస్తే తనను ప్రత్యక్షంగా అర్పించినట్లేనని మునికి దైవం చెప్పాడట. అప్పటినుంచి విష్ణువును 'పద్మనాభుడు'గా వ్యవహరిస్తున్నారు.

విష్ణువుకు అనంతుడు అనే మరో పేరు ఉంది. పరమాత్మ భగవద్గీత దశమాధ్యాయంలో ఇరవై తొమ్మిదో శ్లోకంలో 'నాగుల్లో నేను అనంతుణ్ణి' అంటాడు. విష్ణు సహస్రనామాల్లో సైతం-అనంత అనే పదం కనిపిస్తుంది. స్వామి అప్పుడు, ఇప్పుడు, ఎప్పుడూ ఉంటాడని అర్థం. అనంతుడు కాలానికి, స్థావరానికి అతీతుడని భావిస్తారు. ఆ రూపంలోని వెలుగు నిర్వచనానికి అందదు అని తెలియజెప్పే శ్లోకమూ ఉంది. అనంతుడైన శ్రీమన్నారాయణమూర్తి సహస్ర మూర్తులతో సమానమని వర్ణిస్తారు. సహస్ర నామాలతో శాశ్వతమైనవాడు అని ప్రస్తుతిస్తారు. శాంతాకారుడు, భుజగ శయనుడైన పద్మనాభుడే విశ్వానికి ఆధారమని అంటారు.

భయాలు అన్నింటినీ హరించే దైవం, లోకైక నాథుడు అని కొనియాడుతుంటారు.

చతుర్దశి రోజున విష్ణువునే పద్మనాభుడిగా పూజిస్తారు. మహాలక్ష్మి స్థానంలో యమునాదేవిని

అర్చిస్తారు. ఈ వ్రతంలో పద్మాలుగు సంఖ్యకు ఒక ప్రత్యేకత కనిపిస్తుంది. శుక్లపక్షం పద్మాలుగో రోజున వ్రతం చేయాలి. భార్యాభర్తలు పద్మాలుగు సంవత్సరాలపాటు ప్రతి అనంత చతుర్దశి రోజునా వ్రతం ఆచరించాలని చెబుతారు. ఫలితంగా సకల శుభాలు కలుగుతాయని విశ్వసిస్తారు. పద్మాలుగు రకాల పూలతో అదే సంఖ్యలో ఉన్న నైవేద్యాలతో ఆచరించాల్సిన వ్రతం ఇది. ఈ సందర్భంగా పద్మాలుగు ముడులు ఉన్న తోరాన్ని దంపతులు కుడిచేయికి ధరిస్తారు. వ్రతం చేసినవారికి ఈ తోరమే రక్షగా ఉంటుందని నమ్ముతారు.

పద్మనాభుడి వ్రతకల్ప విధానం భవిష్యోత్తర పురాణంలో వివరించారు. ఆలూమగలు అనంత వ్రతం చేస్తే ధర్మ అర్థ కామాలతోపాటు మోక్షం లభిస్తుందన్నది మరో విశ్వాసం. తిరువనంతపురంలోని పద్మనాభ దేవాలయం ప్రముఖ

క్షేత్రంగా భాసిల్లుతోంది. మంగళూరుకు సమీపంలోని 'కుడుపు' అనే చోట ఉన్న క్షేత్రంలో అనంత వ్రతం ఆచరిస్తే మంచిదని చెబుతుంటారు. నాగదోష నివారణ పేరిట అక్కడ ప్రత్యేక పూజలు నిర్వహిస్తుంటారు. తమిళనాడులోని శ్రీరంగం, మైసూరులోని శ్రీరంగపట్నం, బెంగళూరులోని మాండ్యపట్నానికి చేరువలో ఉన్న శివనసముద్ర క్షేత్రాల్లో పద్మనాభుణ్ణి అర్చిస్తుంటారు. మూడు క్షేత్రాలూ కావేరీ నదీతీరంలో ఉన్నాయి. హైదరాబాద్ ప్రాంతంలో ఉన్న అనంతగిరిలోని పద్మనాభ దేవాలయం చాలా ప్రాచీనమైనది. డెబ్బై అయిదు సాలగ్రామ శిలలు ఉన్న క్షేత్రం అది. అనంత చతుర్దశినాడు విష్ణు సహస్రనామ స్తోత్రం, శ్రీసూక్తం, పురుషసూక్తం చదివితే భవిష్యత్తు శుభకరంగా ఉంటుందని అనేకులు విశ్వసిస్తారు.

- అప్పరుసు రమాకాంతరావు

జ్ఞాన దేవత

‘జననీ జన్మభూమిశ్చ స్వర్గాదపి గరీయసి’

‘ఏ దేశమేగినా ఎందుకాలిడినా పొగడరా నీ తల్లి భూమి భారతినీ’... ఎంత గొప్ప మాటలు! ఇవి అక్షర సత్యాలు. అనర్థ రత్నాలు. ఏ దేశ వాసికైనా ఇవి సుభాషితాలు. శిరోధార్యాలు. మన దేశం ఈ పూజ్య భావానికి, ఆరాధనీయ ఔన్నత్యానికి ప్రతీకగా అన్నివిధాలుగా, అన్ని కోణాల్లో భాసిల్లుతోంది. బిడ్డ దృష్టిలో అమ్మ ఎప్పుడూ గొప్పదే. అవిద్య వంటివి ఏవీ ఆమె ఔన్నత్యం తగ్గించలేవు. ఆ పూజనీయ పీఠం నుంచి అంగుళమైనా దించలేవు. అదే అమ్మ జ్ఞాన సరస్వతి అయితే, అన్ని అర్హతలతో విరాజిల్లేదైతే- బిడ్డల సౌభాగ్యం ఏమని వర్ణించగలం!

ఆమె కన్నతల్లి కావచ్చు దేశమాత కావచ్చు తల్లి పూజకోసం రావణుడు మహాశివుడి ఆత్మ లింగాన్నే పెకలించుకు తెచ్చాడు. అవమాన భారం నుంచి తల్లిని తప్పించే క్రమంలో గరు త్మంతుడు అమృతాన్నే తీసుకువచ్చాడు. తండ్రి ఆగ్రహానికి గురైన తల్లి తలను నరికిన పరశు రాముడు... ఆ వెంటనే తండ్రి అనుగ్రహానికి పాత్రుడై, అందుకు వరంగా తల్లి ప్రాణాలనే కోరు కున్నాడు. సన్యాసి అయినా శంకరాచార్యుడు- అమ్మ అభీష్టం మేరకు అంత్యేష్టి కార్యక్రమాన్ని జరిపించాడు. రమణమహర్షి మోక్షాన్నే ఇచ్చాడు. అమ్మ అంటే అమృతం. ఆ నిర్వచనం కన్న తల్లితో పాటు జన్మభూమికీ వర్తిస్తుంది.

మన జన్మభూమి సర్వశ్రేష్ఠ. భవిష్యత్ ద్రష్ట. అందుకే తన తరతరాల, యుగయుగాల బిడ్డలకోసం శాశ్వతంగా తనను తాను ఓ రత్నగర్భగా మలచుకొంది.

ప్రకృతిమాతగా, దేవతల నిలయంగా, జ్ఞాన పీఠంగా, సర్వ వనరుల సమున్నత కలశంగా నిలచి ఉంది. ఆమె మన పెరటి కల్పతరువు. మన కామధేనువు. అన్నింటికన్నా ముఖ్యంగా ఆమె మన ఇంటి ప్రాంగణంలోని వటవుక్షం కింద ఆసీనురాలైన దక్షిణా మూర్తి. జ్ఞాన స్ఫూర్తి.

ఈ దేశం మనకు ఏం ఇవ్వలేదని బాధపడాలి, ఏం తక్కువ చేసిందని అసంతృప్తి చెందాలి? అంగట్లో అన్నీ ఉన్నా... అన్నట్లుంది మన పరిస్థితి! ఏం లేదో చెప్పలేక, ఏం కావాలో తేల్చలేక అయోమయంలో కొట్టుకు

పోతున్నాం. పాలు తాగి అమ్మ రొమ్ము గుద్దటం పాత మాట. ఇప్పుడు నరుకుతున్నాం, చీలుస్తున్నాం, కాలుస్తున్నాం! ఇదేం సంతాన ధర్మం? ప్రేమకోసం జ్వలిద్దాం. ఐక్యత కోసం శ్రమిద్దాం. సఖ్యత కోసం మరణిద్దాం. అంతేగానీ, అన్నీ ఇచ్చిన అమ్మ గుండె కోయొద్దు. ఇప్పటికే అమ్మ గుండెలమీద ఎన్ని చిద్ర చిహ్నాలు, భరించలేని బాధాతప్త గాయాలు! ఇక చాలు.

ఎన్ని మతాలున్నా, ఎన్నెన్ని కులాలున్నా, ఎన్నెన్నో భాషలున్నా ఐక్య ఘటనగా, సంఘటిత శక్తిగా భారత్ సుస్థిరమైంది. మన సార్వజనిక, సామూహిక

సంస్కృతి సంస్కారం’ కావడమే అందుకు కారణం. ఎన్ని పరిస్థితులొచ్చినా, ఎన్ని పరీక్షలు ఎదురైనా- సంస్కార వర్తులం నుంచి అంగుళమైనా అవతలికి జరగరాదు. పరిధి నుంచి పరిహాసానికైనా బయటికి రాకూడదు.

కన్నతల్లికన్నా కన్నభూమి పట్ల మనం మరింత అంకితభావంతో ఉండాలి. కన్నతల్లి ఒక్కరిదే. ఒక్కరికే. దేశం అందరిదీ. ఆమె క్షేమం అందరి సంక్షేమం. శ్రీరాముడు కన్నతల్లి కొసల్యనైనా విడనాడి వెళ్లగలిగాడుకాని, మాతృభూమిని వదలలేకపోయాడు. అయోధ్య నేల మీద మట్టిని అందుకుని, అరణ్యవాస పర్యంతం అంజలి ఘటించి ఆరాధించాడు.

రాముడు, కృష్ణుడు, బుద్ధుడు జన్మించిన దేశం మనది. సహజంగా సంక్రమించిన మన ఘనతను సగర్వంగా ఆనందిద్దాం. సూర్యుడు అస్తమించని బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యాన్ని నెత్తుటిబొట్టు

చిందకుండా లొంగదీసుకున్న శాంతిధామం భారత్. కేవలం కొల్లాయి కట్టుతో ఆ పాలకుల్ని ఓడించిన ఘనమైన దేశమిది. ప్రపంచాన్ని గడగడలాడించిన అలెగ్జాండర్ చక్రవర్తినే మోకాళ్ల మీద కూర్చోబెట్టిన ఆధ్యాత్మిక ఆచార్య పీఠం... మన కౌపీన ధారణా రాజసం. విదేశీయుల మరుజన్మ ప్రాధాన్య క్షేత్రం భారతదేశమే. వారి నమ్మకాన్ని వమ్ము చేయకుండా ఉండేందుకైనా దేశ ఔన్నత్యాన్ని నిలబెడదాం. వారి విశ్వాసాలకు భంగం రానివ్వకుండా ఉండేందుకైనా భారత చిత్రపటాన్ని పిచ్చిగీతలతో వికృతం చేయకుండా ఆగుదాం. దేశంలోకి ఆశగా, ఆర్తిగా చూస్తూ వస్తున్న ఆ జ్ఞానార్తులకు నిరాశ కలగకుండా చూద్దాం. సంస్కారానికి, సమైక్యతకు, సంఘటిత శక్తికి చిహ్నంగా నిలుద్దాం!

- చక్కిలం విజయలక్ష్మి

విలువల వలువలు

సృష్టిలోని ప్రతి పదార్థానికీ విలువ ఉంది. అది సృష్టించిన బ్రహ్మ నిర్ణయించినది. కొందరు గడ్డి పోచలకు విలువ లేదంటారు కానీ, ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోతున్నప్పుడు కాపాడేవి గడ్డిపోచలే. సందర్భాన్నిబట్టి, అవసరాన్నిబట్టి ఆయా వస్తువులు, వ్యక్తుల విలువలు మారుతుంటాయి. అవసరం లేనప్పుడు ఎంత ఖరీదైన వస్తువుకైనా విలువ ఉండదు. అత్యవసర వేళల్లో ఎందుకూ పనికిరాని వస్తువుకైనా విలువ పెరుగుతుంది. ఇది జీవన్మజం. అండ, పిండ, బ్రహ్మాండాలను సృష్టించిన భగవంతుడికి అణువు నుంచి బ్రహ్మాండం దాకా అన్ని వస్తువుల విలువలూ తెలుసు. జీవులందరి విలువలూ తెలుసు. సృష్టిలో విలువలేని పదార్థం ఏ ఒక్కటి లేదు. ఆ విలువల్ని గుర్తించడమే కష్టం.

విలువలు అనేవి జీవనధర్మానికీ, సామాజిక న్యాయానికీ అనుగుణంగా ఉంటాయి. వాటిని అలాంటి పవిత్రమైన ఉద్దేశాలకోసం కాపాడుకున్నప్పుడే మానవుడి విజ్ఞత తేటతెల్లం అవుతుంది. విశ్వంలో యుక్తాయుక్త విచక్షణగల బుద్ధిని కలిగిన జీవి మనిషి ఒక్కడే. భగవంతుడి సృష్టి చిత్రం ఏమిటోగానీ, ఆ బుద్ధిని ఎక్కువగా దుర్వినియోగం చేసేవాడు కూడా ఆ మనిషే! మనిషిలో ఉన్న యుక్తాయుక్త విచక్షణనే 'విలువ' అనాలి. అది ఉన్నంతకాలం మనిషికి విలువ ఉంటుంది. ఆ అమూల్యమైన విలువ ఉండటానికీ, నశించడానికీ మధ్య వ్యవధి క్షణికమే. ఒక్క క్షణకాలంలో మనిషి మంచివాడిగానూ మారవచ్చు చెడ్డవాడిగానూ మారవచ్చు పాదరసంలాంటి మనిషి మనసు ఒక్కక్షణంలో మహాత్ముణ్ణి చేయవచ్చు మరొక్క క్షణంలో భ్రష్టుణ్ణి చేసి అధఃపాతాళంలోకి పడదోయనూ వచ్చు అందుకే క్షణానికీ విలువ ఉంది. మనిషి సహ

జంగా స్వార్థజీవి. అతడిలోని సంస్కారప్రభావాన్ని బట్టి, సహచర్య ప్రభావాన్నిబట్టి మంచి చెడులు మారుతుంటాయి.

మనిషి ఎన్ని పట్టుపీతాంబరాలు కట్టుకున్నా, ప్రతిరోజూ కొత్త వస్త్రాలు ధరించినా మానసికంగా విలువల్ని పాటించకపోతే, అవన్నీ పనికిరాని వస్తువులే. మాతృగర్భం నుంచి పుట్టిన మనిషి, తండ్రి పోషణతో పెరుగుతాడు. విద్యాబుద్ధులు నేర్చుకుంటాడు. అయినా తనకోసం అంతటి త్యాగం చేసిన తల్లిదండ్రులను భారంగా చూస్తాడు. వాళ్లను ఎంత తొందరగా వదిలించుకుంటే అంత సుఖం అనుకుంటాడు. వదిలించుకోవడం సాధ్యంకాకపోతే వారి సత్వర మరణాన్నీ కోరుకుంటాడు. ఇది మనిషికి న్యాయమా? ఇది ఏ విలువ కిందికి వస్తుంది? ఏ సంకేతాన్ని సమాజానికి అందిస్తుంది?

మనిషికి వృత్తి అనేది జీవనోపాధికి మూలం. ప్రవృత్తి ఆత్మోన్నతికి సాధనం. వృత్తి ఎప్పుడూ

ఆత్మోన్నతికి దారితీయాలికానీ, ఆత్మహత్యాసదృశం కారాదు. ఆత్మవంచనకు దారులు తీయరాదు. వృత్తి ప్రవృత్తులు భార్యాభర్తల వంటివి. మరణించేదాకా ఎవరు తమ వెంటవచ్చినా రాకపోయినా భర్తకు భార్య, భార్యకు భర్త ఆలంబనగా

అంతర్వ్యమి

ఉంటారు. ఇది సృష్టి ధర్మం. ఇలాంటి ధర్మాన్ని వృత్తి ప్రవృత్తుల మధ్య పాటిస్తే మనిషి విలువలు గలవాడు అవుతాడు. దేనిదారి దానిదే అనుకొంటూ కేవలం స్వార్థమే పరమార్థంగా పక్కదారులు పట్టే మనిషిని భగవంతుడైనా కాపాడలేడు.

విలువల వలువల్ని సిగ్గులేకుండా వదిలిపెట్టి ఊరేగేవారిని సమాజం చూస్తూ ఊరుకోరాదు. అలాంటివారిని నిరసించాలి. శరీరంలో గాయమై, కుళ్లిపోయిన భాగానికి శస్త్రచికిత్స ఎలా అవసరమో, చెడిపోయిన సామాజిక భాగాలపై నిరసనాస్త్రచికిత్స అలాగే అవసరం. వనాల్లో తపస్సు చేసుకొనే మహర్షులు సైతం లోకకంటకులైన వాళ్లను చూస్తూ ఊరుకోలేదు. వాళ్లను ప్రతిఘటించారు. ధార్మిక జీవన విధానంకోసం పరితపించారు. చెబితే వినని దుష్టులను శాపాలతో కట్టడి చేశారు. విలువల ముందు నిలబెట్టారు. అలాంటి మహర్షి ప్రవృత్తి నేడు సామాజికావసరం.

యుగధర్మాన్నిబట్టి చెడుశాతం పెరుగుతుంటే

విజ్ఞులు 'మనకెందుకులే' అని మౌనం దాల్చుకూడదు. అలా ఉండటం మానవత్వానికీ మచ్చే కాకుండా, మహాపాపం కూడా. ఎంతటి ఉన్మాది అయినా, తనను అడ్డుకునే ఒకణ్ణి చూసి, వెనక్కి తగ్గుతాడు. అలాంటి సందర్భాల్లో జనులంతా ఏకమై ప్రతిఘటిస్తే అలాంటి దుష్టుడు నిలువగలడా? అందుకే విలువల వలువల్ని కాపాడుకోవడమే సంస్కారులైన సామాజికుల ధర్మం. వాడు చేస్తున్నాడు కదా, నేను చేస్తే మాత్రం తప్పేమిటనే పద్ధతి ఎంతో ప్రమాదకరం.

'విలువ' అంటే మూల్యం. అది ఎప్పుడూ అమూల్యమే. అంటే వెలకట్టలేనిదే. విలువల వలువల్ని చక్కగా ధరించి, మనిషి మంగళశరీరుడు కావాలి. అప్పుడే లోకం అతణ్ణి తలకెత్తుకుంటుంది. విలువలు పాటించనివాణ్ణి కాలం కోరలతో నమిలేస్తుంది. సమాజం భీత్కరిస్తుంది.

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

ఉండ్రాళ్ల తదియ

భద్రపదం భాద్రపదమన్నారు పెద్దలు. అంటే, శుభాలనిచ్చే మాసమని అర్థం. పౌర్ణమి నాటికి చంద్రుడు పూర్వాభాద్ర లేదా ఉత్తరాభాద్ర నక్షత్రానికి సమీపాన ఉండే మాసమిది. వర్షరుతువులో వచ్చే ఈ మాసం స్త్రీల ప్రతాలకు నెలవు. భాద్రపద శుక్ల తృతీయ హరితాశికా వ్రతం. కన్యలు అనుకూల భర్తల కోసం పార్వతీ పరమేశ్వరుల పూజ, ఉపవాసం ఆచరిస్తారు. శుక్ల చతుర్థి వినాయక చవితిగా ప్రసిద్ధి. ఆ మర్నాడు రుషి పంచమి. సప్తర్షులను ఉద్దేశించి చేసే వ్రతం. శుద్ధ షష్ఠి సూర్యషష్ఠి. సప్తమితో కలిసిన షష్ఠి సూర్యుడికి ప్రీతికరం. శుద్ధాష్టమిని దూర్వాష్టమి అంటారు. దూర్వా అంటే గరిక. రోహిణితో కూడిన అష్టమినాడు గరిక పూజ చేస్తారు.

శుక్ల చతుర్దశినాడు అనంత పద్మనాభ వ్రతం ఆచరిస్తారు. ఈ కోవలోనే బహుళ తదియ నాడు స్త్రీల నోమును 'ఉండ్రాళ్ల తద్ది' అంటారు.

పుణ్యసాధన కోసం ఉపవాసాది నియమాలతో ఆచరించే భక్తిపూర్వకమైన విధివిధానాలే వ్రతాలు, నోములు. ఈ వ్రతాలను నిత్య వ్రతాలుగా, నైమిత్తిక వ్రతాలుగా, కామ్య వ్రతాలుగా వర్గీకరించవచ్చు. ఏకాదశీ వ్రతాల వంటివి నిత్య వ్రతాలు. చాంద్రాయణాది వ్రతాలు నైమిత్తికాలు. ఆయా తిథుల్లో ఉపవాసం ఉండి చేసే వ్రతాలను కామ్యాలంటారు. ప్రత్యేకించి స్త్రీలు భర్త అనురాగంకోసం, సౌభాగ్య సంపదల కోసం చేసే వ్రతాలను నోములుగా వ్యవహరిస్తారు.

ఉండ్రాళ్ల తద్ది నోమును మంచి భర్తకోసం కన్యలు నోచుకుంటే, వివాహితులు పెళ్లయిన ఏడాదే ప్రారంభించి పది సంవత్సరాల పాటు నోచుకుంటారు. భర్త, సంతానం ఆయురారోగ్యాలతో ఉండాలని, సంతానం లేనివారు సంతానం

కలగాలని ఈ నోమును ఆచరిస్తారు. ముందు రోజు విధియనాడు తలంటి స్నానం చేసి,

మధ్యాహ్నం గోరింటాకు రుబ్బి పెట్టుకోవడం కొన్ని ప్రాంతాల్లో ఆచారం. తదియనాడు కూడా తలంటు పోసుకొని చీకటి పడేదాకా ఉపవాసం ఉండి ఉండ్రాళ్లు చేసి అయిదు ఉండ్రాళ్లను గౌరికి నివేదించి, అయిదు ఉండ్రాళ్లను ముత్తైదువులకు వాయనంగా ఇస్తారు. రాత్రి చంద్రుణ్ణి చూసి గోంగూర పచ్చడి, నువ్వుల పొడి, పెరుగు మొదలైన పదార్థాలతో అన్నాలు తిని వెన్నెల్లో ఆట్లాడతారు. ఉయ్యాలలూగుతారు. 'ఉండ్రాళ్ల తద్దోయ్, ఉల్లిపాయల పులుసోయ్' అంటూ మగపిల్లలు కూడా వీరితో కలిసి ఆడి పాడి వినోదంగా కాలక్షేపం చేస్తారు. పదేళ్ల తరవాత ఉద్యాపన. పదిమంది ముత్తైదువులకు భోజనం పెట్టి వాయనాలు ఇస్తారు.

దీనికి సంబంధించి చిన్న కథ కూడా చెబుతారు. ఒక రాజుకు చాలామంది భార్యలు. వారంతా ఉండ్రాళ్ల తదియ నోచుకొంటున్నారు. ఇది తెలిసి రాజుగారి ప్రియురాలైన వారకాంత

కూడా తనమీద వ్రేమ ఉంటే తనచేత ఆ నోము నోయించమని కోరిందట. రాజు అభిమానంతో కావలసిన వస్తువులు తెమ్మని సేవకుడికి పురమాయించాడట. ఆమె ఉప్పు-గిప్పు, బెల్లం-గిల్లం, కట్టెలు-గిట్టెలు అంటూ సరకులు చెప్పింది. ఏమైందో గానీ సరకులు రాలేదు. ఆమె ఇంట్లో ఉన్న బియ్యం పిండితోనే ఉండ్రాళ్లు చేసి గౌరికి నివేదించి ముత్తైదువులకు వాయన మిచ్చిందట. ఇలా పదేళ్లు ఆమె చేశాక ఉత్తమ గతుల్ని పొందిందట. ఇటువంటి నోములు పాపాలను క్షాళనం చేసి పుణ్యాన్ని ప్రసాదిస్తాయని అంతరార్థం. స్త్రీలలో సమైక్యత, సుహృద్భావ వాతావరణం ఏర్పడేందుకు, ఉత్సాహ భరితమైన వాతావరణ నిర్మాణానికి, కుటుంబ జీవన పటిష్ఠతకు, సద్భావనలకు ఈ వ్రతాలు నోములు అవసరమేనంటారు విజ్ఞులు.

- డాక్టర్ సూర్యారావు

వ్యాఖ్యానం

రాత్రివేళ చీకటిలో కారులో ప్రయాణిస్తున్నాం. దీపకాంతి ప్రసరించేంత దూరమే రోడ్డు మనకు కనిపిస్తుంది. ఆపైన మనకు కనిపించదు. ప్రయాణం సాగుతుంది. ఎంతవరకు మనకు రోడ్డు కనిపిస్తుందో అంతవరకు మాత్రమే చూడగలుగుతూ ముందుకు వెళుతుంటే, మిగతా రోడ్డు కనిపిస్తూ ఉంటుంది. రాత్రంతా మనం ప్రయాణించబోయే దారంతా కారు దీపాల కాంతిలో ఎన్నటికీ కనిపించదు.

జీవితం జీవిస్తూ ఉంటే తరవాత జరగబోయేది తెలుస్తూ ఉంటుంది. ఊహిస్తూ కూర్చుంటే, లేనిపోని భయాలు కలుగుతుం

టాయి. దైవం మన ప్రయాణంలో మనకు ఎంత వెలుగునిస్తున్నాడో అంతవరకు స్పష్టంగా కనిపిస్తూ ఉంటుంది. ఆ తరవాత ముందుకు వెళితే తెలుస్తుంది.

ప్రకృతి కొన్ని సూత్రాలమీద ఆధారపడి నడుస్తుంది. మన జీవితం ప్రకృతికి అనుసంధానమై నడుస్తుంది. అవగాహన చేసుకుని ఆనందిస్తూ, దుఃఖాలు కలిగినప్పుడు ఓర్పుకుని అవీ జీవితంలో భాగమేనని స్వీకరిస్తూ ముందుకుపోతుంటే- జీవన పరమార్థం బోధపడుతుంది.

కోతిని ఆడించేవాడు రోడ్డుమీద రకరకాల విన్యాసాలు చేయిస్తూ అందరికీ చూపిస్తూ ఉంటాడు. అది సరదాగా ఉంటుంది. అందరూ ఆనందిస్తారు. కోతి గెంతడం మానేసి, అతడు గెంతడం మొదలుపెడితే చూడగలమా? కోతి గెంతాలి. ఆడించేవాడు గెంతకూడదు.

జీవితం కదులుతుంది. మనం స్థిరంగా ఉండాలి. దేవుడు సాక్షిగా ఉంటాడు. మనం నిజాయతీగా ఉండాలి. వ్యాఖ్యానించడానికి కావలసిన జ్ఞానం ఎప్పుడు వస్తుంది? మనలో జీవితం ఉంది. మన చేతుల్లో దాన్ని దివ్య జీవితంగా మార్చుకునే శక్తి ఉంది. దాని మూలం వెదకాలి. కనుగొనాలి. పట్టుకోవాలి. అక్కడే స్థిరంగా ఉండిపోవాలి. అప్పుడు మన మాటలు దివ్యశక్తిని మోసుకువస్తాయి.

చీకట్లో గుడ్డివాడు నల్లపిల్లిని వెదకడం లాంటిది ఈ జీవన సూత్రశోధన- అంటాడు ఓ మహానుభావుడు. ఈ జీవితంలో ఎంతో క్లిష్టత, మార్మికత ఉన్నాయి. అయినా నిరాశపడకూడదు. ముందస్తు అపరిపక్వ వ్యాఖ్యానాలు చెయ్యకూడదు. విమర్శలు అసలు చేయకూడదు. విజయం సాధించిననాడు వినయంతో వంగిపోవాలి.

అంతర్వేది

అపజయంలో రహస్యం గ్రహించాలి.

జ్ఞాన అహంకారంతో జీవించేకన్నా, అన్నీ తెలిసినా ఏమీ తెలియనట్లు జీవించేవాడు గొప్పవాడు. నిరహంకారం, నిరాడంబరత జ్ఞానానికి భూషణాలు. ఎలా బతకాలి, ఎందుకు బతకాలో తెలుసుకోవాలి. పదేపదే ప్రశ్నలతో మనసును తవ్వుతుంటే శాంతిగా బతకలేం.

జీవితంలో పూర్ణత్వాన్ని చూస్తే అందం, ఆనందం కనపడతాయి. ముక్కలు ముక్కలుగా విడగొట్టుకుంటే- చంటిపిల్లాడి నుంచి పండుముదుసలి వరకు అందరికీ బతుకులో ఎన్నో వైవిధ్యాలు, వైరుధ్యాలు కనిపిస్తాయి. ఈ ద్వైతం దాటినవారే మానవ జీవితాన్ని సరిగ్గా వ్యాఖ్యానించగలరు. లేనివాళ్లు రాగద్వేషాల్లో పడి కొట్టుకుపోతుంటారు. ఏ కొద్దిమందో సాక్షిగా ఉండి జీవితానికి అంటుకుండా ఉండి చలన

చిత్రాన్ని చూస్తున్నట్లు చూస్తూ ఉంటారు.

అద్దానికి ప్రతిబింబం అడ్డు కాదు. అద్దంలోని ప్రతిబింబం రానివ్వకుండా అడ్డుపడటం సాధ్యం కాదు. అడ్డుపడేవాళ్లు కూడా ప్రతిబింబాలుగా మారిపోతారు. ప్రపంచం సత్యంలో ఉంది. సత్యం తెలుసుకుంటే ప్రపంచం ప్రతిబింబమే!

సాలెపురుగు తనలో స్రవిస్తున్న జిగురుతో గూడు అల్లుకుంటుంది. ఆ దారాలమీదే హాయిగా తిరుగుతుంది. విశ్వం, విశ్వేశ్వరుడు ఒక్కటే. ఆయన సృష్టించిన విశ్వలీలలో హాయిగా క్రీడిస్తూ ఉంటాడు. ఇక వ్యాఖ్యానించడానికి ఏం మిగిలి ఉంది? మౌనాన్ని ఆశ్రయించడానికి తప్ప, మనకు మరి ఏ మార్గం ఉంది? 'మౌన వ్యాఖ్య ప్రకటిత పరబ్రహ్మమ్' అని దక్షిణామూర్తి వ్యాఖ్య!

- ఆనందసాయి స్వామి

భగవంతుడి చిరునామా

‘చక్రి’ అంటే సుదర్శన చక్రధారి అనేది సామాన్య అర్థం.

‘బలీయమైన కాలస్వరూపుడను నేనే’ అంటూ భగవద్గీతలో తనను తాను వ్యక్తీకరించుకున్నదే పరమాత్మ అసలు రూపతత్వం. చక్రం అంటే పరిభ్రమించేది. పరమాత్మ చూపుడు వేలి మీద చక్రం గిరున తిరుగుతుంటుంది. మార్గదర్శనం చేసేదే చూపుడు వేలు. ఆయన చూపుడు వేలు... అంటే ఆయన మార్గనిర్దేశత్వానికి అనుగుణంగా యుగచక్రం పరిభ్రమిస్తూ ఉంటుంది. అందువల్ల ఆయన చక్రి. ఇదీ అసలు అర్థం.

నాస్తికులు ఎప్పుడూ దైవం గురించి హేళన గానే మాట్లాడతారు. ఆస్తికుల్ని గేలి చేస్తుంటారు. ఎక్కడ మీ దేవుడు? మనుషులు చేసిన

బొమ్మల్లోనా? మీ పూజలకు ప్రత్యక్షమవుతాడా? మీ మంత్రాలకు వానలు కురిపిస్తాడా? ఇటువంటి ప్రశ్నలెన్నో! కుతర్క వితర్కాలతో, తమ వక్ర వ్యంగ్య వ్యాఖ్యానాలతో విశ్వాసుల మనసుల్ని వారు మురికినీటితో శుభ్రపరచే ప్రయత్నం చేస్తారు. భగవంతుడు తర్కానికి అతీతుడు.

నాస్తికుల్ని ఒప్పించేందుకు తనను తాను రుజువు చేసుకోవాల్సిన అగత్యం ఆయనకేమిటి? మహాభక్తులకే ఆయన దర్శనం దుర్లభం.

దుర్లభం అంటే చర్మచక్షువులతో ఎవరూ భగవంతుణ్ణి చూడలేరు. అందుకే అవతార పురుషుడిగా మన మధ్య మసలి, మళ్లీ శరీర త్యాగంతో నిష్క్రమిస్తాడని భాష్యం చెబుతారు.

ఇలాంటి వాటిని కొందరు నమ్మరు. అవతార పురుషుడిలో తప్పులు వెతుకుతారు. ఇలాంటి తప్పులు చేసేవాడు దేవుడా అంటూ నమ్మేవారి మనసులు నొప్పిస్తారు. అయినా చలించకుండా, స్థిరబుద్ధితో ఆధ్యాత్మిక సాధన కొనసాగించగలిగిన వారే నిజమైన భక్తులు. దైవనింద చేసినవారితో ఆవేశంగా వాదించాల్సిన పనిలేదు. ఎవరి భక్తి ఎలాంటిదో దైవానికి తెలుసు. అన్నీ అనుక్షణం ఆయన అంతర్యామిగా గమనిస్తూనే ఉంటాడు.

చాలా మంది భగవంతుడి ఉనికి తెలుసుకోవటానికి ఎంతో కుతూహలం కనబరుస్తారు. భగవంతుడి రూపాన్ని ఊహించుకునే ప్రయత్నాలు కూడా చేస్తారు.

వేదాలు, పురాణాలు, పరమ భక్తుల వర్ణనలు, వ్యక్తీకరణలు ఆధారంగా భగవంతుడి చిత్రాలు, శిల్పాలు రూపొందినట్లు చెబుతారు.

కాలక్రమేణా పురాణ గాథలన్నీ శిల్పాకృతులుగా రూపుదిద్దుకున్నాయి. బుద్ధుడి జాతక కథల

శిల్పాలు పలుచోట్ల కనిపిస్తాయి. తిరుమల వంటి ప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్రాల్లో మనకు అనేక సుందర శిల్పాలు, చిత్రాలు దర్శనమిస్తాయి. విగ్రహాలన్నీ బొమ్మలు కావు. కొన్ని స్వయంగా వెలసినవిగా ప్రసిద్ధి. ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగాలు స్వయంగా వెలసినవనేది ప్రగాఢ విశ్వాసం.

అందరూ భగవంతుణ్ణి బయట ప్రపంచంలో వెతుక్కుంటారు. మహాభక్తుడు ఆంజనేయుడికి అలాంటి అవసరమే రాలేదు. ఆయన హృదయా లయంలో సీతారామలక్ష్మణులు కొలువై ఉంటారు. తనకై తాను వారిని దర్శించటమే కాదు. అర్హత గలవారికి ఆంజనేయుడు తన ఎదను చీల్చి శుద్ధ బ్రహ్మ పరాత్పరుని దర్శన భాగ్యం కలిగించాడని

రామాయణం తెలియజెప్పింది. హనుమంతుడి శ్రీరామనామ స్మరణ సంఖ్యను కాలమే గణించలేకపోయినట్లు ప్రతీతి. అంతటిది ఆయన అసమాన భక్తి తత్పరత.

నిశ్చల భక్తి కలిగిన వారికి అంతరాలయం లోని అంతర్యామి దర్శనమవుతుందన్నది పెద్దల మాట.

అంతర్యామి నివసించని హృదయం లేదు. దర్శించలేకపోవటం కేవలం మన అశక్తత. అందుకు అర్హతల కన్నా, అనర్హతలే మనలో అధికం. తనను తాను ఎలా ప్రసన్నం చేసుకోవచ్చో కూడా పరమాత్మే ఉపాయంగా చెప్పాడు.

సద్గుణాలకు మనసు నిలయమై ఉండి, స్థిరభక్తి, ఓర్పు, అందరి పట్లా నిస్వార్థ ప్రేమ చూపగలిగిన వారికి భగవంతుడి చిరునామా తమ హృదయమేనని అర్థమవుతుంది!

— కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

అఖండ దీపం

చిన్న దీపం వెలిగిస్తే చాలు, చీకటి మటు మాయమైపోతుంది. జ్యోతి- జ్ఞానానికి చిహ్నం. ఆ కాంతి తాను హరించుకుపోయినా, వెలుగుని వృడం మానదు. అదేవిధంగా విత్తనం ఓ వృక్షంగా మారాలంటే, ముందు తనను తాను త్యాగం చేయక తప్పదు. స్వార్థాన్ని పరిత్యజించి నవారే లోకానికి మేలు చేస్తారు. ఏ మహాత్ముడో ఒక దివ్య వెలిగిస్తాడు. భౌతికంగా అతడు కాలగర్భంలో కలిసిపోవచ్చు. ఆ జ్యోతి స్ఫూర్తి అఖండంగా ప్రకాశిస్తూనే ఉంటుంది.

లోకంలో జ్ఞానదీపం వెలిగించిన మహనీయుడు రామకృష్ణ పరమహంస. దాస్యమనే గాఢాంధకారంలో దేశం మునిగి ఉన్నప్పుడు ఆయన, శిష్యుడు వివేకానంద జ్యోతిని వెలిగించారు. 'మన ఆధ్యాత్మిక భావజాలం ఉన్నతమైనది. గత చరిత్ర ఘనమైనది' అని చాటిన ధన్యచరితుడు వివేకానంద.

ఓనాడు రాజకుటుంబంలో ఒక హంస ఉద్భవించింది. అతడే గౌతమబుద్ధుడు. రాజకుమారుడిగా అతడు భార్యా బిడ్డలతో సుఖజీవనం సాగించవచ్చు. కానీ ప్రజల కష్టాల్ని తన కష్టంగా భావించి, అందుకు కారణమేమిటని అన్వేషిస్తూ ఇల్లు విడిచి వెళ్ళిపోయాడు. ప్రపంచంలో సుఖసాధన కోసం కఠోర దీక్ష చేపట్టాడు. తుదకు మార్గం కనుగొన్నాడు. బౌద్ధ ధర్మం అనే చిరుదివ్యను వెలిగించాడు. అది సంఘమంతటికీ శాంతిమార్గం చూపే దీపం. దాని కాంతి ఆసియా ఖండమంతటా ప్రసరించింది. యుద్ధాల్లో మునిగితేలే రాజులెందరో ఆ జ్యోతి ఫలితంగా శాంతిదూతలుగా మారిపోయారు. వందలు, వేల సంవత్సరాలు గడచిపోతున్నా 'బుద్ధజ్యోతి' అఖండంగా వెలుగుతూనే ఉంది! వెలుగులోనే ప్రపంచాన్ని చూడగలం. కళ్లు ఉండి కొందరు చూడలేరు! గుడ్లగూబ వెలుగును చూడటానికి ఇష్టపడదు. కొందరు మనుషులూ అదే ధోరణిలో ఉంటారు. నిజానికి మనకు జీవన మార్గం చూపే దీపాలు ఇతిహాసాల్లో ఎన్ని ఉన్నాయో లెక్కే లేదు! 'చరిత్ర'ను ఇతిహాసం

అంటాం. 'చరిత్ర మౌలిక సందేశం ఏమిటి?' అని ఛార్లెస్ బయర్డ్ అనే చరిత్ర పరిశోధకుణ్ణి ఓ జిజ్ఞాసి ప్రశ్నించాడు. 'దేవతలు ఎవరికైతే బుద్ధి చెప్పదలుచుకున్నారో వారిని మొదట అధికార పిపాసిగా మారుస్తారు' అని విజ్ఞుడు జవాబిచ్చాడు. అసలు అధికారాన్నే సంతోషంగా త్యజించే మహాపురుషుల విషయమేమిటి? శ్రీరాముడు రాజ్యాధికారాన్ని తృణప్రాయంగా వీడి అర

ణ్యాలకు వెళ్లాడు. తమ్ముడు భరతుడు తనకే అధికార పీఠం దక్కిందని ఉబ్బి తబ్బిబ్బు కాలేదు. రాముడి వద్దకు వెళ్లి ఆయన పాదాలపై పడి 'రాజ్యాధికారం తిరిగి స్వీకరించాలని కన్నీటితో ప్రార్థించాడు. రాజ్యాధికారం నాకు వద్దంటే నాకు వద్దు అని తేల్చివెప్పే ఘట్టం ప్రపంచ చరిత్రలో ఇంకెక్కడైనా ఉందా? ఇప్పుడు అధికారంలో ఉన్నవారు, అధికారంలోకి రాబోయే వారు, ఎలా

గైనా దక్కించుకోవాలని ఆశపడేవారు ఆ ఘట్టాన్ని ఒక పాఠంగా భావించాలి.

రావణ వధ అనంతరం, సీతాలక్ష్మణ సమేతంగా తిరిగి అయోధ్యకు చేరిన రాముడు సరాసరి కైకమ్మ వద్దకు వెళ్లాడు. ఆమె పాదాలకు నమస్కరించి, తనను ఆశీర్వదించమన్నాడు! లోకంలో ఇంతకన్నా క్షమాగుణాన్ని చూడగలమా? అందుకే దాశరథిని 'కరుణా పయోనిధి' అంటాం. శ్రీరామజ్యోతిని భక్తితో కళ్లకు అద్దుకుంటాం. ఈ దీపం అఖండంగా వెలిగినంత కాలమూ భారత జాతిలో మాతాపితలపై భక్తి, భ్రాతృప్రేమ, ఏకపత్నీవ్రతం, పాతివ్రత్యం వంటి ఆదర్శగుణాలు సజీవంగానే ఉంటాయి.

దైవసన్నిధిలో వెలిగే దీపం పరమ పవిత్రమైనది. అంతటి కాంతిమయ జీవితం గడిపిన స్త్రీమూర్తి ఆవ్వైయార్. చిన్నతనంలోనే కవిత్యం చెప్పడం ప్రారంభించిన ఆమెకు ఇహలోక సౌఖ్యాలపై మక్కువ లేదు. చేతిలో ఊతకర్ర పట్టుకొని, తెల్లటి చీర కట్టుకొన్న ఆ వృద్ధురాలు రాజ్యమంతటా సంచరించింది. దేవాలయాలన్నీ సందర్శించింది. సచ్చీలత పెంపొందించుకుంటే తప్ప ప్రజలకు మోక్షం లేదని గ్రహించింది. అన్ని వర్గాలవారికీ.. పసిపిల్లలకు సైతం అర్థమయ్యే రీతిలో పద్యాలు చెప్పింది. ఒక పర్యాయం ఆమె నడచి నడచి అలసిపోయి, ఓ నేరేడు చెట్టునీడకు చేరింది. పైకి చూస్తే పండ్లు కనిపించాయి. ఆ చెట్టుమీద ఒక బాలుడూ కనిపించాడు. 'నాయనా! కొన్ని పండ్లు విదుల్చు' అని కోరింది. 'అవ్వా! నీకు చల్లటి పండ్లు కావాలా, వేడి పండ్లు కావాలా?' అన్నాడు బాలుడు కొంటేగా. 'వేడి పండ్లు ఉంటాయా నాయనా! నాకు చల్లటి పండ్లే కావాలి' అన్నదా అవ్వ. ఆ బాలుడు చెట్టుకొమ్మ విదిలించాడు. కింద పడిన పండ్లను ఆ ముదుసలి ఏరుకొని తినబోతూ, వాటిమీద ఉన్న దుమ్మును ఊదించి. అతడు నవ్వుతూ 'అవ్వా! పండ్లు వేడిగా ఉన్నాయా... ఊదుతున్నావు' అని అడిగాడు. ఆ బాలుడే కృష్ణుడని అప్పుడు గ్రహించిందామె! ఆ భక్తురాలి స్తుతులు, సూక్తులు అఖండ దీపంలా నేటికీ జన హృదయాల్ని వెలుగులతో నింపుతున్నాయి.

చుకుంటే తప్ప ప్రజలకు మోక్షం లేదని గ్రహించింది. అన్ని వర్గాలవారికీ.. పసిపిల్లలకు సైతం అర్థమయ్యే రీతిలో పద్యాలు చెప్పింది. ఒక పర్యాయం ఆమె నడచి నడచి అలసిపోయి, ఓ నేరేడు చెట్టునీడకు చేరింది. పైకి చూస్తే పండ్లు కనిపించాయి. ఆ చెట్టుమీద ఒక బాలుడూ కనిపించాడు. 'నాయనా! కొన్ని పండ్లు విదుల్చు' అని కోరింది. 'అవ్వా! నీకు చల్లటి పండ్లు కావాలా, వేడి పండ్లు కావాలా?' అన్నాడు బాలుడు కొంటేగా. 'వేడి పండ్లు ఉంటాయా నాయనా! నాకు చల్లటి పండ్లే కావాలి' అన్నదా అవ్వ. ఆ బాలుడు చెట్టుకొమ్మ విదిలించాడు. కింద పడిన పండ్లను ఆ ముదుసలి ఏరుకొని తినబోతూ, వాటిమీద ఉన్న దుమ్మును ఊదించి. అతడు నవ్వుతూ 'అవ్వా! పండ్లు వేడిగా ఉన్నాయా... ఊదుతున్నావు' అని అడిగాడు. ఆ బాలుడే కృష్ణుడని అప్పుడు గ్రహించిందామె! ఆ భక్తురాలి స్తుతులు, సూక్తులు అఖండ దీపంలా నేటికీ జన హృదయాల్ని వెలుగులతో నింపుతున్నాయి.

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

దివ్యత్వంలోకి...

మాయ, మోహం, దివ్యత్వం... ఈ మూడింటి మధ్య సంబంధం ఉంది. భేదమూ ఉంది. ఏది సంబంధమో, ఏది భేదమో తెలుసుకోవడం సామాన్యులకు అసాధ్యం. వాటి మధ్య వ్యత్యాసం ఎలాగైనా, ఎప్పటికైనా, ఎవరికివారే తెలుసుకోవాలి తప్ప ఎవరూ ఎవరికీ చెప్పరు. చెప్పలేరు. ప్రపంచంలో ఏ ఇద్దరి భావాలూ పూర్తిగా ఒకేవిధంగా ఉండవు. 'అన్నింటికన్నా సొంత బుద్ధి క్షేమకరం' అని పెద్దలన్నారు. అలా అంటూనే వాటి విషయంలో వివరణనిస్తూ, విశ్లేషణ చేస్తూ, మార్గదర్శనం చేశారు. వాటి ఆధారంతో ఆత్మబుద్ధిని ఆసరాగా చేసుకొని, మానవుడు దివ్యత్వానికి ఎదగాలన్నది వారి ఆకాంక్ష.

‘దృశ్యమాన జగత్తు సమస్తం నిజమైనది, శాశ్వ

తమైనది’ అని భ్రమింపజేయడమే మాయ. తమోగుణం దాని లక్షణం. అది సత్యాన్ని స్ఫురింపజేయనివ్వదు. అన్నింటినీ అందుకోవాలని, శాశ్వతంగా సొంతం చేసుకోవాలని లోకులు తాపత్రయపడతారు. అదే మోహం. ఆ రెండు స్థితులనూ పొందినవారు అదే అనుభవసారంతో వాస్తవం గ్రహిస్తారు. ఆ స్థితులు రెండూ నిత్యం కావని, సత్యం ఇంకొకటి ఏదో ఉందని... దానికోసమే ప్రయత్నిస్తారు. ఆ ప్రయత్నంలో వారు సఫలీకృతులై ఆత్మోన్నతి పొందగలగడం- దివ్యత్వం.

మాయకు ఈ జగత్తే కచ్చితమైన ఉదాహరణ. ఎప్పుడు చూసినా, ఎవరు చూసినా- ఇదే శాశ్వతమైనది, సత్యమైనదీ అనిపిస్తుంటుంది. పరిణామక్రమం చూడగలిగితే, అన్నీ అశాశ్వతాలని అర్థమవుతాయి. ఆ అవగాహన కలిగేవరకు జీవుడు లోకంలో శాశ్వతంగా ఉండడు. సత్యగుణాన్ని అలవరచుకొని, సూక్ష్మదృష్టితో పరిశీలిం

చాలి. అలా పరిశీలించగలిగితే, ఇవన్నీ మాయమేయమైనవే అని తెలుస్తుంది. ఎప్పుడో ఒకప్పుడు నశించిపోయేవేనని, ఇందులో ఏవీ నిత్యమైనవి కావనీ సులువుగా అవగతమవుతుంది. ధనం, అధికారం, సిరిసంపదలు, రాజ్యాలు, నగరాలు, భవనాలు... ఇవన్నీ మాయారూపాలే. అన్నీ శాశ్వతంగా ఉన్నట్లు కనిపిస్తున్నా, ఎప్పుడో ఒకప్పుడు నశించిపోయేవేనని చెప్పవచ్చు. దీనికి కారణం అవన్నీ అరిష్టాభావ వికార స్థితికి చెందినవి కావడం! పుట్టడం, ఉండటం, మార్పు చెందడం, పెరగడం, క్షీణించడం, నశించడం అనే ఆరింటినీ అరిష్టాభావ వికారాలు అంటారు. సృష్టి అంతా ఈ స్థితిలో ఉన్నదే. దేనికీ మినహాయింపు లేదు. అయినా జన్మమెత్తినవారు వాటి ఆసరా లేకుండా మనలేరు. వాటి వెంట పరుగులు తీస్తే ప్రయోజనమూ లేదు. అదీ ఇదీ కాకుండా ఆ రెండింటికీ మధ్యస్థంగా జీవనం సాగించాలి. గీతాకారుడు

‘తామరాకుమీద నీటిబొట్టులా’ అని చెప్పాడు. అలా జీవనం సాగిస్తూ, ఈ నశ్వరమైన సంసారం (సంసారం= కుటుంబం, ప్రపంచం)లో చిక్కుకుపోకుండా చూసుకోవాలి. అలా జీవించగలిగేవాడు క్రమంగా వాటినుంచి విడివడగల

గాలి. అన్నింటినీ విడిచి ఉండటం చాలామందికి సాధ్యం కాదు. ‘కామిగాక మోక్షగామి కాడు’ కాబట్టి. సత్యమైన, సత్యమైన కోరికలు కోరుకోవాలి. ‘బ్రహ్మమే (పరతత్వం) సత్యమైనది. ఈ జగత్తు అంతా మిథ్య’ అన్న ఆదిశంకరుల మాట సైతం ఈ మార్గానికి మళ్లాలనే చెబుతోంది. మనిషిలో నాటుకున్న అజ్ఞానాన్ని తొలగించి, దివ్యత్వాన్ని ప్రసాదించడానికి శంకర భగవత్పాదులు చెప్పిన గ్రంథాల సారాంశం ఇది. ఈ మాటలను తలకెక్కించుకోగలిగితే, మాయామోహాల బారి నుంచి తప్పించుకొనే ప్రయత్నం అదే జరుగుతుంది. అది కలగనివారు ఇంద్రియాలు కోరుకునే కోరికల్ని తగ్గించుకొంటూ ‘నేనెవరిని, ఈ ప్రపంచం ఎలా ఆవిర్భవించింది, పరుగులు తీసే ఇంద్రియాల్ని మళ్లించడం ఎలా, పర్యవసానం ఏమిటి? ’ అనే వైరాగ్య చతుష్టయాన్ని అలవరచుకోవాలి. వారు మాయలో చిక్కుకోరు. మోహానికి లోనుకారు. బంధనాల నుంచి విడివడతారు.

ఈ భావాన్ని తమిళ కవి తిరువళ్లువరు ‘జ్ఞానేంద్రియముల మర్మములెరిగినవాడు/ జగమునం తయు తన గుప్పిట పట్టినవాడు’ అని చెప్పారు.

‘ఇంద్రియాల తృప్తి కోసమే ఈ లౌకిక ప్రపంచంలో జీవితాన్ని కొనసాగించాలనుకునేవారికి దివ్యత్వం కలిగే అవకాశం లేదు. వాక్కు, మనసు, జిహ్వ వంటి ఇంద్రియాల్ని నిగ్రహించుకోగలవారే దివ్యత్వానికి చేరువవుతారు’ అని భాగవతం చెబుతోంది. ఆ స్థితికి చేరడానికి కావలసింది మనోనైర్మల్యం. అది కలగాలంటే మనసును విధేయంగా చేసుకోవాలి. దానికి విధేయం కాకూడదు. అప్పుడే రాగద్వేషాలకు అతీతులుగా నిలుస్తారు. మనోనైర్మల్యం, దాని ఆధారంగా మనశ్శాంతి కలుగుతాయి. సత్యం బోధపడుతుంది. వీటన్నిటి ఫలితం మోహనాశం. అది కలిగిన నాడు దివ్యత్వానికి చేరడం తేలిక!

- అయ్యగారి శ్రీనివాసరావు

సాయపడదాం...

మనిషి ఈ భూమ్మీదికి ఒంటరిగానే వస్తాడు. ఒంటరిగానే పోతాడు. వచ్చినప్పుడు తనతో ఏమీ తీసుకొనిరాడు. ఈ జగన్నాటకంలో తన పాత్ర అయిపోయి, ఇహలోకం నుంచి నిష్క్రమించినప్పుడు ఏమీ తీసుకొని వెళ్లేడు. పుట్టుకకు, మరణానికి మధ్య ఉన్న కాలంలో ఎన్నో చిత్ర విచిత్ర సంఘటనలు జరుగుతాయి. ఏది జరిగినా మనిషి సమాజంలో పదిమందితో కలిసి బతకాలి. అంతేకాదు. తనకోసం బతుకుతూ సాటి వారికోసం బతకడం అవసరం. 'బతుకు, బతకనీ' అనే సూత్రాన్ని విస్మరించకూడదు.

ఆలోచించే శక్తి, విచక్షణా జ్ఞానం, మాట్లాడగలగడం... ఇవన్నీ మనిషికే ఉన్నాయి. అలాంటి మనిషి ఉన్నతంగా ఆలోచించి ఉత్కృష్ట కార్యాలను ఆచరించి ఉదాత్తుడిగా వెలుగొంది మార్గదర్శకం కావాలి. కాని, అల్పజీవులను

చూసి నేర్చుకోవలసిన దుస్థితి పట్టడం విచారకరం. అప్పుడైనా మనిషి ఆలోచనా విధానంలో, ప్రవర్తనలో మార్పు రాకపోవడం శోచనీయం.

నదులు, చెట్లు... ఇలా సమస్త ప్రకృతి నుంచి మనం నేర్చుకోవలసింది చాలా ఉంది. పిపీలికం నుంచీ నేర్చుకోవలసింది ఎంతో ఉంది. మంగోల్ ని జయించిన తైమూర్ ఓసారి శత్రువుల చేతుల్లో ఓడి, ఒక శిథిల భవనంలో తల దాచుకున్నాడు. విచారం, నిరాశలో ఉన్న అతడు ఓ గోడమీద చీమను చూశాడు. ఆ చీమ ఓ ధాన్యపు గింజను తీసుకొని గోడ ఎక్కుతూంది. చీమ దాన్ని మోసుకొని వెళ్లలేక మళ్ళీ మళ్ళీ ప్రయత్నించసాగింది. ఆ గింజ అరవై తొమ్మిదిసార్లు కిందపడిపోయినా అలుపు, విసుగు లేకుండా ఆ చీమ తన పట్టు విడిచిపెట్టకుండా డెబ్బయ్యోసారి లక్ష్యం సాధించింది. ఆ ఘటన నుంచి స్ఫూర్తి పొందిన తైమూర్ ధైర్యం పుంజుకొని విజయం సాధించాడని వేరే చెప్పనక్కర్లేదు.

మనిషిలో స్వార్థం వెర్రితలలు వేయడంతో వివేకాన్ని, విచక్షణను కోల్పోయి దుష్కృత్యాలకు ఒడిగడుతూ తన

చుట్టూ గిరిగీసుకొని కూర్చోంటున్నాడు. బాతులు గుంపుగా వెళ్తూ ఉంటాయి. దానిలో ఓ బాతు వెనకపడితే, లేక గాయపడితే రెండు బాతులు దాని దగ్గరకు వచ్చి సహాయం చేసి రక్షిస్తాయి. గాయపడిన బాతు కోలుకొనేదాకా జాగ్రత్తగా చూస్తాయి.

సమాజం కోసం, పదుగురి కోసం జీవించడంలో ఎంతైనా ఆనందం, తృప్తి ఉంటాయి. నోరు, వావి లేని జంతువుల్లో ఉన్న ఈ విశాల దృక్పథం, సహాయం చేసే గుణం మనిషిలో లేకపోవడం ఎబ్బెట్టుగా అనిపిస్తుంది. వేలెడంత లేని ఉడుతను ఎప్పుడైనా నిశితంగా గమనించారా? అరుపులతో ఉడుతలు పరిసరాల్లో చైతన్యాన్ని నింపుతుంటాయి. ఉడుతలు కష్టజీవులు. అవి చేసే పనిలో ఓ ప్రయోజనం ఉంటుంది. ఇతరుల కోసం కూడా ఆహారం సేకరిస్తాయి. ఈ చిన్న జంతువుకు ఎంత పెద్ద మనసు!

ఉడుతలు మరొకదాని జీవితానికి విలువనిస్తాయి. ఏదన్నా ప్రమాదం వచ్చినప్పుడు అరచి గోల చేసి, మిగతావాటిని అప్రమత్తం చేసి తన సాటివారిని

రక్షించే వరకు ఆగవు.

ఇలా మన చుట్టూ ఉన్న పక్షులు, జంతువుల జీవన విధానాన్ని జాగ్రత్తగా గమనిస్తే, వాటి ముందు మనిషి ఎంత అల్పుడో అర్థమవుతుంది. వానరమని తేలిగ్గా తీసి పడేసే మనిషి ఆ వానరుడికి వారసుడేనని గ్రహించలేకపోవడం బాధాకరమైన విషయం. ఆ వానరాలే నరుడి రూపంలో ఉన్న నారాయణుడైన శ్రీరాముడికి సముద్రం దాటి వెళ్లడానికి సేతువు నిర్మించడంలో సర్వశక్తులు ధారపోశాయి.

ఒకరి కోసం ఒకరు ఆలోచిస్తూ, అందరికోసం ప్రతి ఒక్కరూ జీవిస్తూ కలివిడిగా మసలుతూ, ప్రేమ, మమతలను పంచుతూ ముందుకుసాగిననాడు సమాజంలో సుఖసంతోషాలకు కొదవుండదు. అసూయా ద్వేషాలు విడనాడి, స్వార్థం అతిశయించనివ్యక్త 'మనం' అనే భావనను పాదుగొల్పిన నాడు అవనిపై అభ్యుదయం వెల్లివిరుస్తుంది.

— వి.ఎస్.ఆర్.మౌళి

జీవితమే యోగం

మనం ధ్యానం చేసినప్పుడు ఆ తరవాతి కాసేపటి వరకు మనసంతా ఎంతో ప్రశాంతమైపోతుంది. శాంతి నెలకొంటుంది. అలజడి తగ్గి మహా భారమేదో దిగిపోయిన తేలికదనం అలముకుని ఆనందం మలయమారుతంలా విహరిస్తుంది. చల్లని తేజోరాశి శరీరమంతా ప్రసరిస్తున్నట్లు, శరీరమే ఆ తేజోపుంజ సమూహమైనట్లు అద్భుతమైన అనుభూతి కలుగుతుంది. అది ఎంత నేపు? ఎంతో నేపుండదు. ఎందుకు? తరవాత... ఎప్పుటి మన వ్యవహారం. అశాంతి, అసహనం, ఆశలు, ఆవేశాలు, చీకాకు!

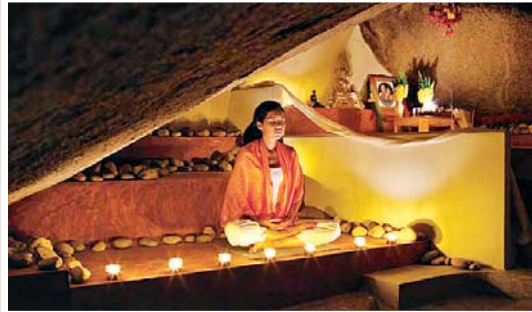
ఎందుకు మనం ఆ ధ్యానమగ్న సమయ ఆనందానుభూతిని, ప్రశాంతతను నిలుపుకోలేక పోతున్నాం? ఎంతో కష్టపడి, నిర్ణీత సమయంలో ఆలోచనలను కట్టిడిచేసి మనసును, భావ సముదా

యాన్ని ధ్యానానుకూలంగా మలచుకుని అరగంటో, గంటో, ఇంకా ఆమైనో ఆ వాతావరణాన్ని సృష్టించుకుని సాధన చేసిన మనం, ఆ వెంటనే స్వేచ్ఛగా, ఆనందంగా ఆకాశ మండలంలో ఎగురుతున్న పక్షి హఠాత్తుగా రెక్క తెగి కిందికి జారి పోయినట్లు... ఏమిటీ బాధాకర అనుభవం? ధ్యానం గురించి అవగాహన లేనివాళ్లకు ఈ అనుభవం లేకపోవటం వల్ల తేడా తెలికపోవచ్చు. కానీ ఏ మాత్రం ధ్యానమగ్నమైపోగల అద్భుత ఉన్నవాళ్లు 'ధ్యాన సమయం- ఆ తరవాతి సమయం' మధ్య ఉండే అంతరాన్ని, పూర్తి విభిన్న అనుభవాన్ని జీర్ణించుకోలేకపోతారు.

ఆ ధ్యానానుభవాన్ని లేదా అనుభూతిని ఆ తరవాతా కొనసాగించాలంటే? అదంత సులభం కాదు. అందుకే దాన్ని ధ్యానం అన్నారు. ధ్యానం స్వయంగా ఒక ఉత్ప్రేక్ష ప్రక్రియ. నిజానికదే ప్రక్రియ కాదు. ఓ మహా భావాతీత శూన్యస్థితి. స్థాణువైన పరమాత్మ కది

లేందుకేమీ ఉండదు. ఎందుకంటే తనను మించి మరో చోటో, ఆకాశమో, మరోటో ఉండదు కాబట్టి. ధ్యానమూ అంతే. క్రియ లేదు. ప్రక్రియ లేదు. భగవంతుడితో అనుసంధాన స్థితి. ఎంతో సాధనతోగానీ సాధకుడు యమనియమాది 'అష్టాంగ యోగ' ప్రాథమిక అంగాలు పూర్తిచేసుకునిగానీ ధ్యాన పీఠాన్ని అధిష్టించలేడు. అందులో కుదురుకుని, సాధనచేసి చివరకు 'సమాధి' అనే మహోత్ప్రేక్ష మహాయోగాంగంలోకి ప్రవేశిస్తాడు ఈ యోగి... ఇతడు యోగి. లోకంలో ఇతడికంటే ధనికుడు, అధికుడు మహోన్నతుడు మరొకరుండరు. ఈ యోగ సింహాసనం ఆయనొక్కడిదే కాదు. ఎవరైనా అధిష్టించవచ్చు... ఎవరైనా... సంకల్పంతో, సాధనతో. అక్కడి వరకు చేరాలంటే మనం ఒక సారి ధ్యానాంగం దగ్గర ఆగవలసి ఉంది.

ధారణ వరకు రాగలిగిన సాధకుడు కొంచెం కష్టం మీదే ధ్యానాన్ని సాధించగలడు. ఎంతో కాలం దాన్ని అనుష్ఠించాక, లొంగిపోయిన మనసును శాంతిధామంగా మార్చుకుంటేగానీ సమాధి

కలగదు. ధ్యానం వరకే పరిమితమైన శాంతిని, ప్రశాంతిని ధ్యానం తరవాతి నిత్యజీవిత కార్యక్రమాల్లోనూ కొనసాగించవలసి ఉంది. అదంత సులభం కాదు. అయినా ప్రయత్నంతో దాన్ని సాధించాలి. ఒక పవిత్ర స్థలానికి వెళ్లా లంటే శారీరక శుచి శుభ్రత, మనోనైర్మల్యం అవసరం. ఆ ప్రయత్నం మనం చేస్తాం. మరి పరమాత్మ ప్రత్యక్ష నెలవైన హృదయాంగణంలోకి వెళ్లి ధ్యానయోగం చేయాలంటే అతడు యోగి కావలసి ఉంది. సమాధి స్థితి పొందాలంటే ఆ యోగ సామ్రాజ్యాన్ని సాధించవలసి ఉంది. మనసును సాధనాశీలంతో 'ధ్యాన సమయ శాంతి' కొనసాగించే సాధన చేయాలి. ధ్యానం ముగించిన క్షణమే. ప్రాపంచికులమై పోరాడకుండా మనసు, శరీరంలోని పారమార్థిక తరంగాలను తరలిపోకుండా (నిజంగా... మనమే

తరిమికొట్టకుండా) ఆ అనుభూతిని నిలుపుదల చేయాలి. కనీసం వాయిదా వేయాలి. పువ్వులు మనసు దూరమైనా వాటి పరిమళాన్ని మనకు జ్ఞాపకం ఉంచుకుని ఆ అనుభూతిని ఆస్వాదిస్తూ ఉండిపోయినట్లు ధ్యానం కలిగించిన ప్రశాంతతను, ఆనందాన్ని నిలుపుకొనే ప్రయత్నం చేయాలి. మనం ఎంతగా మనసు లోతుల్లోకి వెళ్లి ధ్యానం చేయగలిగితే ఈ ప్రయత్నం అంతగా సాధ్యమవుతుంది. ఆ అనుభూతి సమయం పెరిగేకొద్దీ జీవన వ్యవహారాల్లోనూ ఆధ్యాత్మిక ధోరణులతో ప్రవర్తిల్లగలం. నిత్యజీవన కార్యక్రమాల్లోనూ యోగసాధనలో ఉన్నట్లే భావించగలం. ప్రవర్తించగలం. క్రమేణా జీవితమే యోగసాధన అయిపోతుంది. శాంతి సదా మన సొంతం అవుతుంది. సమాధిస్థితి కరతలామలకం అయిపోతుంది.

- చక్కిలం విజయలక్ష్మి

సర్వేజనా సుఖినోభవంతు

ఆకాశంపైన స్వర్గం లేదనుకోండి. అలాగే భూమికింద నరకమూ లేదనుకోండి. ఇప్పుడు ప్రపంచంలో జీవిస్తున్నవారందరి గురించే కాసేపు ఆలోచిస్తూ ఉండండి! ఎక్కడా విడి విడిగా దేశాలన్నవి లేవు. ప్రపంచమంతా భూమి అంచులదాకా ఏ సరిహద్దులూ లేని ఏకైక దేశమనుకోండి. ఎవ్వరికీ జాతి అంతరాలు లేవు. మనుషులందరిదీ ఒకే కులం, ఒకే మతం. అందరికీ అది సమృతం. ఎవ్వరికీ మరెవ్వరిమీదా కక్షలు, కార్పణ్యాలు లేవు. ఎవ్వరూ మరెవ్వరినీ చంపటంలేదు. ఎవ్వరూ ఇంకెవ్వరినీ బాధించటం లేదు. ఎక్కడా యుద్ధాలు లేవు. అణు విస్ఫోటాలు లేవు. అసలెవరికీ నైన్యాల అవసరమే లేదు. ఆయుధాలు, ఆయుధ

కర్మాగారాల అవసరమే లేదు! అంతా ఒకటిగా ఉంటున్నారు. ఉమ్మడి వ్యవసాయం చేసుకుంటున్నారు. అత్యవసర వస్తువుల్ని ఉత్పత్తి చేసుకుంటున్నారు. సమానంగా పంచుకుని వినియోగించుకుంటున్నారు. అసలు పేదా గొప్పా అన్న తేడాలే లేవు. ఒక మనిషి శరీరంలో... కాళ్లు-చేతులు, మెదడు-గుండె, నరాలు- రక్తం, మనసు-ఆత్మ అన్నీ సయోధ్యగా, అన్యోన్యంగా పనిచేస్తున్నప్పుడు ఆ శరీరం పరిపూర్ణ ఆరోగ్యంగా ఉంటుంది. అలాగే ప్రపంచంలోని మానవాళి ఏకైక శరీరంతో భాసించినట్లు శాంతి, సామరస్య, సౌభ్రాతృత్వాలు సుఖసంతోషాలతో జీవిస్తున్నారనుకోండి! ఇదంతా విని 'నువ్వొక భావుకుడివి-

అసంభవమైనది ఆశిస్తున్నవాడివి, కల్పనలో కూడా ఎరుగనివి కోరుకుంటున్నవాడివి, అపురూపమైన కలనుకంటున్న వాడివి...' అని కొందరనుకోవచ్చు కాని, కాసేపు అంతా ఆలోచించండి. అది ఒక అద్భుతమైన కలే కావచ్చు.

అదే రకంగా కలలు కనేవాళ్లు మరికొందరు ఉండకపోతారా! ఎంత తక్కువమంది అయినా ఫర్వాలేదు. ఈ ప్రపంచంలో ఒకే కల కనేవారున్నంత కాలం ఆ కల సాకారమయ్యే శక్తి పుట్టుకువస్తుంది. ప్రతి ఒక్కరూ ఈ కలలోని కొంతైనా నిజం కావాలనుకునేవాళ్లుంటారు. వారంతా మానవతావాదులు. మమతామూర్తులు. ఎందరికో స్ఫూర్తిప్రదాతలు. వీరిలో స్వార్థం ఉండదు. స్వలాభాపేక్ష ఉండదు. ఈర్ష్యాసూయలు ఉండవు. అందరి క్షేమం కోరే మంచి భావన కోకొల్లలుగా ఉంటుంది. అందర్నీ ప్రేమించే ఆర్థ హృదయం ఉంటుంది. శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ ఎత్తిన గోవర్ధన గిరి కింద చేరిన అశేష జనులందరిలోనూ ఒకే సారి కలిగిన భావన లాంటిది. ఆశ అలాంటిది. ఆశయం అలాంటిది. ఆనందం అలాంటిది. అభయముద్ర అలాంటిది. మరికొన్ని క్షణాలు అలాగే ఆలోచిస్తూ

డండి. ఇలా చాలా చాలామంది ఎన్నో మరెన్నోసార్లు పదేపదే ఆలోచిస్తూ, ఆశిస్తూ పోతుంటే ఆ కలలన్నీ ఏకమై ఒక మహత్తర లోకశక్తిగా పరిణమించదా! ఇలాంటి శక్తిని సంఘటితపరచడానికి ఆ పరమాత్మ ఎన్నివిధాల ఆశపడుతున్నాడో, శ్రమపడుతున్నాడో... కాసేపు అంతా ఆలోచిస్తే ఎంత బాగుంటుంది. ఈ జగత్తంతా ఒకే నాటక స్థలి. ఇదొక వసుధైక కుటుంబం కాదా! అలాంటి శుభ క్షణంకోసం కలలు కనండి. ఏదో ఒకనాటికి అవి వాస్తవ రూపం దాలుస్తాయి. సర్వ మానవాళికి శుభప్రదమవుతుంది. అప్పుడు మనుషులకు స్వర్గంపై మోహం ఉండదు. నరకంపై భయమూ ఉండదు. ఈ భూమి సర్వులకూ సర్వవేళలా సుఖయోగ్యమవుతుంది. మంగళప్రదమవుతుంది.

- తటవర్తి రామచంద్రరావు

అందమైన భ్రమ

ఈ విశ్వాన్ని పరిపాలిస్తున్న చక్రవర్తి పేరు 'నేను'. సంధులు, సమాసాలు లేవు. పెద్ద పద బంధ ప్రహేళికా కాదు. రెండే రెండక్షరాల ఒకే ఒక్కపదం- 'నేను'. అదెంత ఇష్టమైందో ప్రతి ఒక్కరికీ తెలుసు. పగలంతా దాంతోనే ఉంటారు. రాత్రి కాసేపు మరిచిపోతారు. కల వస్తే 'నాకు గొప్ప కల వచ్చింది. నేను వీడకల కన్నాను' అని మొదలెడతారు. అక్కడా వదలదీ మహమ్మారి! 'నేను నేను' అనే మంత్రం విష్ణు సహస్రనామం కంటే గొప్పద న్నారు రమణ మహర్షి. అదెలా గొప్పదో మనకు తెలియదు. తెలుసుకునే తీరికా లేదు. దాంతో కలిసి జీవిస్తుంటే చెప్పలేనంత హాయి. మళ్ళీ ఈ నేను ఒకటిగా ఉండదు. ఒకరిని

ఒకలా, మరొకరిని మరోలా... నీడలా వెంటా డుతుంది. పేరులా చివరిదాకా ఉంటుంది. దీంతో గొడవలు అన్నీ ఇన్నీ కావు. ఎక్కడ చూసినా ఇది పెట్టిన 'లోల్లి' కనిపిస్తూనే ఉంటుంది. ఎలా దీన్ని వదిలించుకోవాలని ఎవరూ అనుకోరు. ఇంకా దాన్ని బలిష్ఠం చెయ్యాలని భుజకీర్తులు తగిలించుకుని, స్తుతులు, ఆరాధనలతో, విశేషమైన డాంబికా లతో పోషిస్తూ ఉంటారు. ఎవరికి వారు సింహా సనం మీద కూర్చుని చక్రవర్తిలా నేనుని తగిలించుకుని ఊరేగాలనుకుంటారు. ఇదంతా నేను గొడవ. ఈ గొడవ లేకుండా బతుకు లేదు. మాటలురాని మూగవాడు రోడ్డు మీద బొమ్మవేసినా, దాన్ని అందరూ బాగుందని అంటే అతనెంతో సంతోషపడతాడు. రెండు డబ్బులు రాల్చితే ఇంకా ఆనందపడతాడు. ఆ బొమ్మ అతడి బతుకు బండి నడిపిస్తుందో లేదో తెలియదుగాని, దానివల్ల అతడి 'నేను'

పడే సంతృప్తి అంతా ఇంతా కాదు. కూలిపని చేసేవాడికి డబ్బు ఇచ్చి భుజం తడితే అతడి నేను ఎంత సమ్మోహనానికి గురవుతుందో చెప్పలేం. గొప్పపేరున్న మహా సంగీత విద్వాంసుడు కూడా తన కచేరీ బావుందన్న మాట కోసమే ఎదురుచూస్తాడు. ఆ నేనుతోనే అతడు జీవిస్తాడు. నేనులో ఇంతుంది. ఎందుకు వదులు కుంటారు? శిశువు నుంచి పశువు వరకు వాటి ఉనికిని నేనుతో అనుసంధానం చేసుకుంటూనే ఉంటాయి. నేను లేకపోతే, మనల్ని ఎవరూ గుర్తించకపోతే, జనాభా జాబితాలో పేరు మాత్రం ఎందుకు? వద్దు. అటువంటి బతుకు కోసం మనం పుట్టామా? దానికంటే ఏ కాలవలో పురుగై జన్మిస్తే సుఖం. అదెలా పుడుతుందో, ఎప్పుడు పుడుతుందో, దేనికోసం పుడుతుందో, ఎప్పుడు చనిపోతుందో ఎవరికీ తెలియదు.

మనం నరులం. గొప్పవాళ్లం. నామం, కులం, గోత్రం ఉన్నవాళ్లం. అన్నింటికంటే మించి మన దగ్గర 'నేను' అనే ఆయుధం ఉంది. దాంతో ఎవరి నోరైనా మూయించగలం. ఏదైనా సాధించగలం. ఇదేనా మానవ చరిత్ర? ఇదేనా

విశ్వాన్ని సృష్టించినవాడు కోరుకున్నది? అతడి ఉద్దేశం మనకు తెలియదు. అది అర్థం చేసు కునే మేధ మన దగ్గరుందా? ఆనవసరమైన విషయాల్లోకి వెళ్లి సుఖంగా ఉన్న నేనుని దుఃఖంలోకి ఎందుకు ఈడ్చటం? నేనులో అన్నీ ఉన్నాయి. అందులో విశ్వం ఉంది అంటారు. ఎవరైనా చూశారా, చూసినవాడు చెబుతాడా? నోరు మూసుకుని మౌనం వహిస్తాడు. శుద్ధబుద్ధావతారంలా ఉంటాడు. ఏమీ చెప్పడు. పలకడు. ఉలకడు. రాయిలా పడి ఉంటాడు. అతడి పేరు రుషి. వీలైతే కొండమీదకెక్కి కూర్చుంటాడు. మనకేం ఉపయోగపడతాడు? ఆయన నేను సంగతి- ఆయన చూసుకున్నాడు. మరి మన నేనే మనల్ని వీడించుకు తింటోంది. ఏం చెయ్యాలి? పుస్తకాల్లో చదువుకోవాలి. ప్రవచనాల్లో

వినాలి. అంతటితో సరిపోదు. గురువుల వెంట పడి దక్షిణాలు ఇచ్చుకుని, దండాలు పెట్టాలి. దానితోనూ అయిపోదు. ఎవరూ భరోసా ఇవ్వరు. తోలు వలిచినట్లు నీ నేనుని నేను వలుస్తాను అని చెప్పగలిగే దమ్మున్నవాడు ఈ కాలంలో ఒక్కడైనా ఉన్నాడా? ఉంటే, ఆయన మన మధ్య ఎందుకుంటాడు? మంచు పర్వ తాల్లో ముక్కు మూసుకుని మౌనంగా ఉంటాడు. మరి ఎలా ఈ చిక్కుముడి వీడు తుంది? దొరికినవాడు చెప్పలేడు. చెప్పేవాడు సరైనవాడు కాదు. ఇప్పటికీ ఈ నేనుని ఇలాగే ఉంచుకుని ఎవరికి వారు గొప్పవాళ్లమని భావించుకుంటూ అందమైన భ్రమలో గడిపే యడమే మనలో చాలామంది చేస్తున్నది. నేను ఎవరో తెలుసుకునే ప్రయత్నమే ఆధ్యాత్మిక ఆనందానికి ఆరంభం!

- ఆనందసాయి స్వామి

ఆనంద సౌరభం

మానవుడు ఏ పని చేసినా అంతిమ లక్ష్యం ఆనందం పొందడమే! తన కర్మల వల్ల ఆనందం లభ్యంకాదని తెలుసుకున్నప్పుడు నిరాశకు గురవు తాడు. కార్మిక కర్షకుల నుంచి ఆధ్యాత్మికవేత్తల దాకా వాంఛితార్థం ఆనందమే! జీవితంలో ఆనంద ఘడియలు అనుకోకుండా తారసిల్లుతుంటాయి. ఆనందాన్వేషి అయిన మనిషి లోక వ్యవహారాల్లో మునిగి తేలుతూ, అంది వచ్చిన ఆ ఆనంద ఘడియలను గుర్తించలేక- అనుభవించలేకపోతాడు.

ఓ ఆనందాన్వేషి ఆనందం ఎక్కడ లభిస్తుందో తెలుసుకోవాలని దేశ పర్యటన చేయసాగాడు. ఓ అడవిలో వెళుతుండగా ఓ అద్భుత సౌధం అతడి కంటపడింది. దాని అజమాయిషీ ఓ వృద్ధుడు చేస్తాడనీ, అతడికి ఆనంద రహస్యం తెలుసనీ

చెప్పుకోగా విన్నాడు. భవనం బయట నిరాడం బరంగా పచ్చిక మీద ఆసీనుడై ప్రశాంతంగా వృద్ధుడు కనిపించగా అతడే తాను అన్వేషిస్తున్న జ్ఞాని కావచ్చని భావించిన ఆనందాన్వేషి- ఆ రహస్యం చెప్పమని ప్రార్థించాడు. అది అంత సులువు కాదనీ, అయినా తాను అప్పగించే ఓ పనిని ప్రశాంత చిత్తంతో ఆచరిస్తే ఆనంద రహస్యం బోధపడవచ్చనీ చెప్పాడా వృద్ధుడు.

ఓ చిన్న పాత్రను నూనెతో నింపి, ఒక్క నూనె చుక్కా ఒలికిపోకుండా ఆ అద్భుత సౌధాన్ని సందర్శించి రమ్మన్నాడు. పాత్రపై దృష్టి నిలిపి ప్రయాసతో ఆ భవంతి అంతస్తులు ఎక్కుతూ, దిగుతూ సందర్శన ముగించాడు ఆనందాన్వేషి. 'భవనం గోడల మీద అద్భుతమైన తైలవర్ణ చిత్రాలు అలంకరించి ఉన్నాయి. వాటిని చూశావా? ', 'లోపల పాలరాతితో మలచిన ముగ్ధమోహన సౌందర్య రాశి శిల్పం నీకంటే పడిందా? ', 'దశాబ్దాల కృషితో చుట్టూ అందంగా పెంచిన ఉద్యానవన శోభను

దర్శించావా? ' వంటి వృద్ధుడి ప్రశ్నలన్నింటికీ 'లేదు' అని సమాధానమిచ్చాడు ఆనందాన్వేషి. 'అయితే మరోసారి నూనెపాత్రతో వెళ్ళి ఆ భవంతి అందాలన్నీ దర్శించి రా!' ఆదేశించాడాయన. విశ్వకర్మ నిర్మించిన మయసభను మించిన అందాలతో అలరారే ఆ భవంతిని చూసి పరవశించిపోయాడు అన్వేషి. దాన్ని సృజించిన కళాకారుల నైపుణ్యానికి అచ్చెరువొందాడు. ఈసారి పాత్ర నుంచి నూనె చుక్కలు ఒలికిపోవడం అతడి దృష్టికి రాలేదు. వృద్ధుడు ఆ విషయం ప్రస్తావించినప్పుడు మాత్రమే తన తప్పిదం గ్రహించగలిగాడు ఆనందాన్వేషి.

ప్రపంచంలో ఎన్నో ఆనంద సౌధనాలు, సులువులు మనిషికి అందుబాటులో ఉన్నాయి. వాటిని పట్టించుకోకుండా ప్రాపంచిక విషయాలపై దృష్టి కేంద్రీకరించి ఆనందానుభవాల్ని కోల్పోతున్నాడు. అజ్ఞానమే తన నిర్వేదానికి కారణమవుతోందని గ్రహించలేకపోతున్నాడు.

సాధారణంగా జరిగే ఘటనలే మనిషి ఆనంద వైరాగ్యాలకు కారణమవుతాయి. అనుకు

అంతర్వ్యమి

న్నది జరిగితే ఆనందమే! అలా జరగనప్పుడు నిరాశ ఆవహిస్తుంది. మనసుకు ప్రశాంతత కలిగించే అంశాల పట్ల మానవుడు దృష్టి పెట్టాల్సి ఉంది. ఆకాశంలో కాంతులీనే నక్షత్రాల్లా పచ్చని చెట్లపై తెల్లటి కొంగలు వాలి ఉన్న దృశ్యం చూస్తే ఎవరికైనా ఆనందం కలుగుతుంది. ఆ దృశ్య శోభను మనసు పట్టుకోలేకపోతే మాధుర్యం ఎలా అనుభవంలోకి వస్తుంది? చిన్న ఆటంకానికి ఒకడు కుంగిపోతే, మరొక ధీరుడు పెనువిపత్తుకూ చలించడు. అర్థం లేని ఆలోచనల వెంట పరుగుతీసే మనసు మనిషిని అధోలోకాలకు చేరుస్తుంది. ఏది తన అంతఃకరణ పయనించవలసిన మార్గమో తెలుసుకొని ప్రవర్తించినప్పుడు చీకాకులు వాటంతటవే తొలగిపోతాయి. తాను ఆనంద స్వరూపుడైన పరమాత్మ అంశ, తాను ఆయన ముద్దుబిడ్డడు! అంతెందుకు? తానూ పరమాత్మా వేరు కాదు! ఈ సత్యం బోధపడినప్పుడు మనిషికి బాహ్యం

తరాల్లో అంతటా ఆనందమే. జ్ఞానులు తెలుసుకున్న సచ్చిదానందమూ అదే. ఆనంద రహస్యం సాధారణంగా కనిపించే విషయాల్లోని ఆత్మను దర్శించడమే. అదే విశ్వాత్మ భావన! దాన్ని సాధించాక ఏ అనుభవమూ మనిషిని బాధించదు. అతడి ప్రతి కర్మా ఆనందసౌరభాన్నే అందిస్తుంది. కర్మ- బాధించే ఫలితాన్నిస్తుందేమో అని సంశయిస్తే ఫలితం కన్నా ముందు మనసులో ఉండే కాస్తంత ఆనంద గంధమూ దూరమవుతుంది. అందుకే భావ ప్రాశస్త్యాన్ని తెలుసుకొమ్మన్నారు మాన్యులు. ప్రతి ఒక్కరికీ భగవంతుడు కేటాయించిన ఆనంద సౌరభం వారి కోసం నిరీక్షిస్తుందట. సద్భావనతో కర్మలు ఆచరించి సదా ఆనంద సౌరభాన్ని సొంతం చేసుకునే ప్రయత్నం చేయడం మానవుడి ప్రథమ కర్తవ్యం!

- గోపాలుని రఘుపతిరావు

ఎదురీత

ఒక రుషి తన శిష్యుడితో నదీస్నానానికి వెళ్లాడు.

అక్కడ మరికొందరు రుషులు స్నానాలు చేస్తున్నారు. ఒక రుషి ప్రవాహానికి ఎదురీడుతున్నాడు. సునాయాసంగా కొంతదూరం ఈది, అక్కడే ఒడ్డు ఎక్కి కొంచెంనేపు విశ్రాంతి తీసుకుని, మళ్ళీ ఎదురీత ప్రారంభించాడు.

శిష్యుడు ఆశ్చర్యపోతూ 'గురుదేవా! ఆ రుషి ఎందుకలా చేస్తున్నాడు?' అని అడిగాడు. ఆ రేవుకు శిష్యుడు రావటం అదే మొదటిసారి.

'దాంట్లో ఎంతో అంతరార్థం ఉంది నాయనా!' అన్నాడు గురువు మందహాసం చేస్తూ.

'ఏమిటది స్వామీ?' కుతుహలంగా అడిగాడు శిష్యుడు.

'చెబుతాను! ముందుగా నువ్వు గమనికతో స్నానం పూర్తి చెయ్యి' అంటూ రుషి నదిలోకి దిగి, కొద్దిసేపు ఎదురీడాడు.

శిష్యుడు ఒక పక్క స్నానం చేస్తూనే చుట్టూ గమనిస్తున్నాడు.

రేవు అంతా సందడి సందడిగా ఉంది.

ఆ రోజు పర్వదినం కావటం వల్ల దూర ప్రాంతాల నుంచి కూడా మునులు, రుషులు, సాధకులు వచ్చారు. వారిలో కొందరే ఎదురీడుతున్నారు. అధికులు మామూలుగా స్నానాలు చేసి నిష్క్రమిస్తున్నారు.

గురుశిష్యులు కూడా స్నానాలు ముగించి ఆశ్రమానికి చేరుకున్నారు. అక్కడ శిష్యుడు మళ్ళీ తన సందేహాన్ని బయటపెట్టాడు.

రుషి ఇలా జవాబిచ్చాడు.

'కాలం నదీప్రవాహం లాంటిది. అధికులు ఆ ప్రవాహ ఒరవడిలోనే జీవితాలు గడిపేస్తారు. నీటికి ఎదురీడటం వల్ల మనలో శక్తి ఎంత

ఉందో మనకు తెలుస్తుంది. అలాగే, జీవితాల్లో అన్నీ మనకు అనుకూలంగా ఉండవు గనక, ప్రవాహానికి ఎదురీదినట్లే, సమస్యలను ఎదుర్కోవాల్సి ఉంటుంది'

'సమస్యలను ఎదుర్కోవటం ఎదురీత లాంటిదేనా? '

'అంతే మరి! ఒక విద్యార్థి చదువుకు ఎన్నో ఆటంకాలు కలగవచ్చు. ఎంతో శ్రమించి చదివినా పరీక్ష బాగా రాయలేక తప్పువచ్చు. తప్పినవారంతా తెలివి తక్కువవారు కాదు. ఉత్తీర్ణులైనవారంతా మేధావులూ కారు. తప్పినందుకు మనసు పాడు చేసుకుని ఆత్మహత్య ల్లాంటి పిరికి పనులకు పూనుకోరాదు. అసలా ఆలోచనే మనసులోకి రానివ్వకూడదు. సాలెగూడు చూడు. ఎన్నిసార్లు తీసేసినా మళ్ళీ అక్కడే గూడు తయారవుతుంది. అదే మనకు ఆదర్శం కావాలి. అపజయాన్ని అధిగ

మించి విజయాన్ని సాధించిన ఆనందం చాలా గొప్పగా ఉంటుంది. గెలుపు ఎలాంటిదో ఓటమీ

అలాంటిదే. కేవలం కృషిలోనే తేడా ఉంటుంది!' రుషి బోధ ఆలోచనాత్మకమైంది.

ప్రయాణంలో కొండలు, లోయలు, నదులు దాటవలసి వస్తుంది. జీవన ప్రయాణంలోనూ ప్రతిబంధకాలు, ప్రతికూలతలు ఎదుర్కోవాల్సి ఉంటుంది. మనం ఎంపిక చేసుకున్న కార్యక్షేత్రం ఏదైనా సమస్యలు, పరీక్షలు తప్పవు. వ్యాపారులకు అన్నీ లాభాలే ఉండవు. రైతుకు ఎలాంటి ఈతి బాధలు లేకుండా ప్రతిసారీ సంపూర్ణంగా పంట చేతికి రాదు. ఆధ్యాత్మిక సాధకుడికి వెంటనే ఏకాగ్రత కుదిరి, తపోదీక్షలో ధైర్యదర్శనం కాదు.

ఏ రంగంలోనైనా ఎవరికైనా సమస్యలు ఉండి తీరతాయి. ఈత అంతగా రానివాడు వాలున నీటిలో కొట్టుకుపోయినట్లు, సామాన్యులు కాలవాహినిలో కొట్టుకుపోతారు.

సంకల్పబలం, దృఢదీక్ష, కృషిని నమ్ముకున్న వారు ఏటికి ఎదురీదినట్లు, ధైర్యంగా ఎదుర్కొంటూ, అంతిమంగా విజయం సాధిస్తారు. ఆత్మవిశ్వాసం పటిష్టంగా ఉండాలి. అలాంటి వారు ఓటమికి కుంగిపోరు. మందహాసంతో, క్రీడాస్ఫూర్తితో ఓటమిని స్వీకరిస్తారు. తరవాతి ప్రయత్నంలో విజయం సాధించటానికి మనసులో ప్రణాళికను సిద్ధం చేసుకుంటారు. ఏది ఏమైనా సరే, చేసినా ప్రచారం లేకుండా గుంభనంగా చేసుకుపోతారు. అలాంటివారు అద్భుత విజయాలతో అందర్నీ ఆశ్చర్యంలో ముంచెత్తుతారు. ఇంతరులెందరికో స్ఫూర్తిని కలిగించగలుగుతారు.

సమస్యలు ఎటువంటివైనా, ధైర్యంగా ఎదుర్కొనేందుకు ఎదురీత లాంటి ప్రయత్నానికి సిద్ధపడదాం!

- కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

ఓర్పు

ప్రాచీన యోగులు, సత్యాన్వేషకులు మొదట శాంతినే అభిలషించేవారు. ఏది నిత్యం శాంతిని తెస్తుందో ఆ నిశ్చల నీరవ మనసే భగవత్ సిద్ధికి సర్వోత్తమ మార్గం అని వారు గ్రహించారు. సాధనమార్గంలో ఆనంద విషాదాలు రెండూ ఉంటాయి. విషాదాన్ని మోసుకొని పోవడం నిశ్చయంగా భయంకరమైన భారం.

సత్యసాధకుడు 'విషాదమనే బురదలో నుంచే ముందుకు పోవాలి' అని 'యాత్రికుని పురోగతి' అనే కవితలో జాన్ బనియన్ అనే కవి రాశాడు. 'విషాదానికి లోనుగాని హృదయంతో యోగాన్ని ఆచరించు' అని గీతలో శ్రీకృష్ణ భగవానుడు చెప్పాడు. విశ్వాసం,

సహిష్ణుత, పట్టుదల- ఇవే మంచిమార్గం అని ప్రాచీనులు ప్రబోధించారు. వెలుగులోకి నడిచారు. బాధ, దుఃఖం, సంఘర్షణ, నిరాశ యోగపథంలో సహజమే గాని, అనివార్యం మాత్రం కావు.

ఒకసారి నారదుడు వైకుంఠానికి వెళ్తూ, కొండల్లో కఠోర తపస్సు చేస్తున్న ఒక యోగిని కలుసుకున్నాడు. అప్పుడా యోగి 'ఓ నారదా! నువ్వు వైకుంఠానికి వెళ్తున్నావు... అక్కడ విష్ణు మూర్తిని దర్శిస్తావు. నేను చాలా సంవత్సరాలు మహాగ్ర తపస్సు చేస్తూ వచ్చాను. ఇప్పటికీ విష్ణు సాక్షాత్కారం పొందలేదు. నేనెప్పుడు ఆయన్ను చేరుకుంటానో నాకోసం తెలుసుకోగలవా?' అని అడిగాడు.

సరేనంటూ ముందుకు సాగిన నారదుడు- విష్ణువుపై పాటలు పాడుతూ భక్తి తన్మయత్వంతో నాట్యం చేస్తున్న ఒక వైష్ణవ భక్తుణ్ణి కలిశాడు. అతడు కూడా 'నువ్వు నా ప్రభువు

విష్ణువును దర్శించబోతున్నావు. నేనెప్పుడు నా స్వామి ముఖపద్మాన్ని దర్శించి తరిస్తానో అడిగి తెలుసుకోగలవా?' అని అడిగాడు.

నారదుడు తిరుగు ప్రయాణంలో ముందు యోగి దగ్గరకు వచ్చి 'నువ్వు ఆరు జన్మల తరవాత విష్ణుసాన్నిధ్యం పొందగలవు' అని

చెప్పాడు. అప్పుడా యోగి విలపించాడు. 'నేనెంత తపస్సు చేశాను. ఎన్ని బాధలు పడ్డాను. విష్ణువుకు నాపట్ల ఎంత నిర్దయ' అని రోదించాడు.

తరవాత నారదుడు భక్తుని కూడా కలుసుకొని 'నేను నీకు శుభవార్తను మోసుకురాలేదు. నువ్వు లక్ష జన్మల పిమ్మట మాత్రమే ప్రభు

వును దర్శిస్తావు' అని చెప్పాడు. ఆ హరిభక్తుడు పారవశ్యంతో ఎగిరి గంతులేశాడు- 'ఓ... నేను నా హరిని చూస్తాను. లక్ష జన్మల తరవాత చూసి తరించిపోతాను. భగవదనుగ్రహం ఎంత గొప్పది' అని హర్ష పారవశ్యంతో నాట్యం చేస్తూ పాటలు పాడసాగాడు. అప్పుడు నారదుడు అతడితో- 'నువ్వు ప్రభువును ఈ జన్మలోనే, ఈ క్షణంలోనే చేరుకోగలవు...' అన్నాడు. ఓర్పు, పట్టుదల విషాదాన్ని జయించి తీరుతాయి.

మనిషి ముత్యపుచిప్పలా ఉండాలి. స్వాతి నక్షత్రం ఆకాశంలో వెలసిన సమయంలో వర్షం కురిసి ఒక చినుకు ఆల్పిప్పలో పడినట్లయితే ఆ చినుకు ముత్యమవుతుందట. ఆల్పిప్పలకు ఈ విషయం తెలుసు. కాబట్టి స్వాతినక్షత్రం వెలసేనాటికి అవి సముద్రం పైకి వచ్చి ఆ అమూల్యమైన వాన చినుకుకై వేచి ఉంటాయట. చినుకు వాటిలో పడిన

వెంటనే చిప్పలను మూసుకుని సముద్రం అడుగు భాగానికి చేరుకుంటాయని, అక్కడ నిదానంగా ఆ చినుకును పొదిగి ముత్యంగా రూపొందిస్తాయని చెబుతారు.

మనిషి కూడా అలాగే ఉండాలి. ఒక ఆశయం పట్ల ఎవరు ఎంత ఆసక్తితో అంకితమవుతారో వారే వెలుగును చూస్తారు.

ఎవరైతే భగవత్ సాక్షాత్కారం కావాలని కోరుకుంటారో వారు యోగపథం నుంచి తప్పుకోకూడదు. ఆ ఆశయమే వారి జీవన పరమావధి కావాలి. దాని గురించే ఆలోచించాలి. కలలు కనాలి. జీవించాలి. మెదడు, కండరాలు, నరాలు... ఒకటేమిటి- శరీరంలోని ప్రత్యేకత ఆ ఆశయంతో ప్రజ్వరిల్లాలి. అదే జ్వలిత జ్వాల అవుతుంది. అదే పరమాత్మగా సాక్షాత్కరిస్తుంది.

- కె.యజ్ఞన్న

అహింస

బుద్ధుడి జాతక కథల్లో ఒక కథ వినిపిస్తుంది. ఒక జన్మలో ఆయన కాశీరాజుగా ఉన్నప్పుడు పొరుగు రాజు దూత ఆయన సభకు వచ్చి తమ రాజు గురించి చెబుతూ 'మా రాజు అధర్మాన్ని అధర్మంతో, మోసాన్ని మోసంతో, క్రౌర్యాన్ని క్రౌర్యంతో ఎదిరించి విజయం సాధిస్తా'డని అంటాడు. దానికి కాశీరాజు మంత్రి జవాబిస్తూ 'మా రాజు అధర్మాన్ని ధర్మంతో, మోసాన్ని మంచితనంతో, క్రౌర్యాన్ని అహింసతో ఎదుర్కొంటాడు. జయాపజయాల సంగతి ఆలోచించడు. అయినా ఆయనే జయిస్తుంటాడు' అని చెబుతాడు. అది విని దూత సిగ్గుపడతాడు. ఎలాంటి కవ్వంపు సందర్భాల్లోనైనా మనిషి తన రుజుత్వాన్ని, ధర్మవర్తనను వీడరాదని, క్రూరత్వాన్ని ఎప్పుడూ దగ్గరకే రానివ్వరాదని,

అహింసను వీడరాదని ఈ కథ ఉద్బోధిస్తుంది. అహింస అంటే ఇతరులను హింసించకపోవడమే. శారీరకంగానే కాదు, ఇతరుల మనసు నొప్పించడమూ హింసే. సృష్టిలోనే హింస ఉంది, ప్రకృతిలోనే బలమున్న జంతువులు చిన్నజంతువులను చంపడం ఉంది, అందుకని ఎల్లవేళలా అహింస సాధ్యం కాదంటారు కొందరు. ఇది సరైన భావన కాదు. మరణం ప్రకృతి సహజం. కానీ, హత్య వధ అన్నవి ప్రకృతికి సహజాలు కావు. మనిషికి బుద్ధి ఉంది. ఆలోచన ఉంది. అది ఇతరులకు బాధ కలిగించకుండా బతకడానికి ఉపయోగపడాలనేది న్యాయమైన భావన. 'అహింసా పరమో ధర్మః' అనేది పంచమవేదమైన భారతంలోని సూక్తి. అహింస అనేది మహా తపస్సు. అది గొప్పజ్ఞానం. గొప్ప సద్గుణం. అహింస అంటే మనుషులనే కాదు. పశుపక్ష్యాదులను, ప్రాణమున్న ఏ జీవినీ బాధించకుండా ఉండటం. అసలు హింసకు సంబంధించిన భావనలను మనసులోకే రానీయరాదు. అలా మనసును నియంత్రించుకోగలిగితే మాటల రూపమైన హింస, క్రియారూపమైన హింస వాటంతటవే అణగిపోతాయి. హింసాత్మకమైన ఆలోచనలు లేని మనసు నిర్మలంగా ఉంటుంది. అందువల్ల మనిషి బతుకు శాంతిమయమవుతుంది. అది మనుషుల జీవితాలను సుఖసంతోషాలతో నింపుతుంది. అలాంటి జీవితాలు సమాజం మీద చూపించే ప్రభావం ఎంతో గొప్పగా, సకారాత్మకంగా ఉంటుంది గదా. సమాజంలో క్రూరకర్మలు, హత్యలు, పరుషవాక్యాలు శ్రుతిమించుతున్న కాలం ఇది. అందుకోసం అహింసకు ఈ రోజుల్లో అధిక ప్రాధాన్యం ఉంది. అహింస అనే దాన్ని ఒక ఆశయంగానో భావధోరణిగానో అంగీకరించడం కాక, దాన్ని ఓ జీవన శైలిగా స్వీకరించాలి. అప్పుడే సమాజాన్ని పట్టిపీడించే అనేక రుగ్మతలకు పరిష్కారం దొరుకుతుంది.

మహాత్ముడు ఈకాలపు మహా రుషి. ఆయన అహింస ప్రాధాన్యం తెలుసుకున్న గొప్ప చింతకుడు. యుగయుగాల ధర్మపరంపరలోని భాగమైన అహింసను జనజీవనంలోకి, స్వాతంత్ర్యపోరాటంలోకి తీసుకువచ్చాడు. ఒక విశాల సామాజిక కార్యక్రమానికి దాన్ని వాహికగా మార్చాడు. బ్రిటిష్ పాలకుల దమననీతికి అహింసను ఎదురుగా నిలిపి ఎదుర్కొన్నాడు అంటే, పైన చెప్పిన జాతక కథల్లోని కాశీరాజుగా ఉన్న బుద్ధుడి ఆచరణ జ్ఞాపకం రావడం లేదూ. అయితే, అహింసను అనుష్ఠించడం అంత సులభమేం కాదు. ధర్మజీవనం సాధించేవాడికే అది సాధ్యమవుతుంది. ప్రయత్నపూర్వకంగానైనా అహింస అనేదాన్ని ఒక బతుకు లక్షణంగా అలవరచుకున్నట్లయితే మనిషి జీవితం ఒక క్రమంలో పడినట్లే! ఎవరైనా రెచ్చగొట్టే సమయంలో సైతం హింస గురించిన ఆలోచనలు రానియ్యకపోవడం మనిషి స్థైర్యాన్ని, ప్రతిష్ఠను పెంచుతుంది. తన సోదరుడైన ద్రుష్టద్యుమ్నుని, నిద్రపోతున్న తన అయిదుగురు పుత్రుల్ని పైశాచికంగా హతమార్చిన అశ్వత్థా

మహాత్ముడు ఈకాలపు మహా రుషి. ఆయన అహింస ప్రాధాన్యం తెలుసుకున్న గొప్ప చింతకుడు. యుగయుగాల ధర్మపరంపరలోని భాగమైన అహింసను జనజీవనంలోకి, స్వాతంత్ర్యపోరాటంలోకి తీసుకువచ్చాడు. ఒక విశాల సామాజిక కార్యక్రమానికి దాన్ని వాహికగా మార్చాడు. బ్రిటిష్ పాలకుల దమననీతికి అహింసను ఎదురుగా నిలిపి ఎదుర్కొన్నాడు అంటే, పైన చెప్పిన జాతక కథల్లోని కాశీరాజుగా ఉన్న బుద్ధుడి ఆచరణ జ్ఞాపకం రావడం లేదూ. అయితే, అహింసను అనుష్ఠించడం అంత సులభమేం కాదు. ధర్మజీవనం సాధించేవాడికే అది సాధ్యమవుతుంది. ప్రయత్నపూర్వకంగానైనా అహింస అనేదాన్ని ఒక బతుకు లక్షణంగా అలవరచుకున్నట్లయితే మనిషి జీవితం ఒక క్రమంలో పడినట్లే! ఎవరైనా రెచ్చగొట్టే సమయంలో సైతం హింస గురించిన ఆలోచనలు రానియ్యకపోవడం మనిషి స్థైర్యాన్ని, ప్రతిష్ఠను పెంచుతుంది. తన సోదరుడైన ద్రుష్టద్యుమ్నుని, నిద్రపోతున్న తన అయిదుగురు పుత్రుల్ని పైశాచికంగా హతమార్చిన అశ్వత్థా

అంతర్జ్యోతి

మైన అహింసను జనజీవనంలోకి, స్వాతంత్ర్యపోరాటంలోకి తీసుకువచ్చాడు. ఒక విశాల సామాజిక కార్యక్రమానికి దాన్ని వాహికగా మార్చాడు. బ్రిటిష్ పాలకుల దమననీతికి అహింసను ఎదురుగా నిలిపి ఎదుర్కొన్నాడు అంటే, పైన చెప్పిన జాతక కథల్లోని కాశీరాజుగా ఉన్న బుద్ధుడి ఆచరణ జ్ఞాపకం రావడం లేదూ. అయితే, అహింసను అనుష్ఠించడం అంత సులభమేం కాదు. ధర్మజీవనం సాధించేవాడికే అది సాధ్యమవుతుంది. ప్రయత్నపూర్వకంగానైనా అహింస అనేదాన్ని ఒక బతుకు లక్షణంగా అలవరచుకున్నట్లయితే మనిషి జీవితం ఒక క్రమంలో పడినట్లే! ఎవరైనా రెచ్చగొట్టే సమయంలో సైతం హింస గురించిన ఆలోచనలు రానియ్యకపోవడం మనిషి స్థైర్యాన్ని, ప్రతిష్ఠను పెంచుతుంది. తన సోదరుడైన ద్రుష్టద్యుమ్నుని, నిద్రపోతున్న తన అయిదుగురు పుత్రుల్ని పైశాచికంగా హతమార్చిన అశ్వత్థా

మను భీమార్జునులు చంపబోతుంటే, వారిని ద్రోపది వారించింది. 'మా మగవారందరికీ నీ తండ్రి ద్రోణుడు గురువు. కాబట్టి, నువ్వు సాక్షాత్తు పుత్రుడి రూపంలో ఉన్న ద్రోణుడవు. నువ్వుంత క్రూరకర్మం చేయడం ధర్మమేనా'- అని జాలిగా ప్రశ్నించి అతణ్ణి క్షమిస్తుంది. అంత దుఃఖంలో, కడుపుకోతతో ఉన్న ద్రోపది అలా ప్రవర్తించడానికి ఎంత మనోబలం కావాలి! హింసను అహింసతో జయించింది ఆ సాధ్వి! అహింస, అస్తేయం, సత్యం, శోచం, ఇంద్రియ నిగ్రహం- ఇవి అందరికీ ఆచరణీయ ధర్మాలని వేదాలు చెబుతున్నాయి. వీటన్నింటిలో మొదటి వీట అహింసకే. అహింసను పాటించేవానివద్ద వైరం అనే మాటే ఉండదు. అహింసను ఒక జీవనధోరణిగా అలవరచుకోవడం మనిషికి మనిషితనాన్నిచ్చే మంచి మార్గం. - సి హెచ్.వి.బృందావనరావు

శ్రీవారి బ్రహ్మోత్సవాలు

శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకుడు, కలియుగ ప్రత్యక్షదైవం, సప్తగిరిశుడు, శ్రీవేంకటేశ్వరుడు శ్రీదేవి, భూదేవి సమేతుడై ఉండగా ఆశ్వయుజ శుద్ధపాడ్యమి నుంచి దశమి వరకు, చిత్తానక్షత్రం నుంచి, శ్రవణానక్షత్ర పర్వదినం వరకు తొమ్మిది రోజులపాటు తిరుమలలో జరిగే దివ్యోత్సవాలే బ్రహ్మోత్సవాలు. బ్రహ్మదేవుడు మొట్టమొదటగా స్వామివారికి ఈ ఉత్సవాలు జరిపించడంవల్ల ఇవి బ్రహ్మోత్సవాలుగా ప్రసిద్ధి పొందాయంటారు.

బ్రహ్మోత్సవాల భాగంగా 'కోవిల్ ఆశ్వాత్ తిరుమంజం' పేరుతో గర్భగుడిని కుంకుపువ్వు, కర్పూరం, గంధం, పసుపు మొదలైనవాటిని ఉపయోగించి శుద్ధి పుణ్యాహవాచనం చేస్తారు.

మృత్తిక, ఔషధాలను నవధాన్యాల్లో కలిపి 'గజారోహణం' నిర్వహిస్తారు. ఉత్సవాల ప్రారంభ సూచకంగా విజయపతాకను ఎగురవేసి 'ధ్వజారోహణం' చేస్తారు. వెండివాకిలి ఎదురుగా బంగారు పూత పూసిన రాగిరేకు తాపడంతో ప్రకాశించే ధ్వజస్తంభంపైన గరుడ ధ్వజపటాన్ని ఎగురవేసి బ్రహ్మోత్సవాలకు శ్రీకారం చుడతారు. గరుడుడి ద్వారా సకల దేవదానవ, యక్ష, కిన్నెర, కింపురుష, గంధర్వాదులను స్వామివారి ఈ మహోత్సవాలకు ఆహ్వానించడమే దీనిలోని ఆంతర్యం.

మొదటిరోజున జరిగే 'అంకురార్పణ' మానవుడి దేహం చివురించడాన్ని సూచిస్తుంది. ఆ చివురులోని 'ఆత్మకై' అన్వేషిస్తూ 'జీవి' జన్మకు ముందుచేసే ప్రయాణానికి తొమ్మిది నెలలు పడుతుంది. తొమ్మిది రోజులపాటు పరమాత్మను ఊరేగించడమంటే ఆత్మను దేహంపై ఊరేగించడమే. ఇది జీవాత్మ, పరమాత్మల అద్వైతానికి సంకేతం. వరాహ, భవిష్యోత్తర, బ్రహ్మ విష్ణుపు

రాణాల్లో విస్తృత విశ్లేషణ ఉంది.

తొలుత శ్రీ వేంకటేశ్వరుడి సేనాధిపతి అయిన విష్వక్సేనుణ్ణి పూజిస్తారు. శేషుడు కాలప్రతీక. శ్రీవారు శేషశయనుడు. సర్పదోషాలనుంచి సకల భక్తులకు ముక్తిని ప్రసాదించేందుకు స్వామికి మొదటిరోజున పెద్ద శేషవాహనంపైన 'బంగారు తిరుచ్చి' ఉత్సవం నిర్వహిస్తారు. రెండోరోజున ఉదయం ఉభయదేవరులతో కలిసి అయిదు శిరస్సుల చిన్న శేషవాహనంపైన దర్శనమిస్తూ తిరుమాడ వీధుల్లో ఊరేగుతాడు స్వామి. నాటి రాత్రి ఆయన వాహనం 'హంస'. అంధకారం తొలగించి వెలుగునిచ్చే పరిశుద్ధ మనోమందిరమని హంసకు అర్థం. మూడోరోజు ఉదయం 'సింహవాహనం' పైన స్వామి ఊరేగింపు జరుగుతుంది. రాత్రి శ్రీనివాసుడు ముక్తిసాధనకు ముత్యంలాంటి స్వచ్ఛమైన మనసు ఉండాలని సందేశమిచ్చే 'ముత్యపు పందిరి వాహనం'తో దర్శనమిచ్చి భక్తులకు కనువిందు చేస్తాడు. శాశ్వత కైవల్యం ప్రసాదించే

కల్పతరువైన స్వామి నాలుగో రోజున ఉదయం సువర్ణ కాంతులీనుతున్న 'కల్పవృక్షవాహనం'పైన సర్వాలంకారభూషితుడై ఊరేగుతాడు. లోకంలోని భూపాలురందరికీ, తానే భూపాలుణ్ణి అని చాటుతూ శ్రీపతి సర్వభూపాల వాహనం' మీద దర్శనభాగ్యం ప్రసాదిస్తాడు నాలుగోరోజు రాత్రి.

అంతర్వేది

అయిదో రోజున స్వామిది మోహినీ అవతారం. క్షీరసాగరమథనంలో వెలువడిన అమృతాన్ని దేవతలకు దక్కేలా చేసిన సమ్రాటానావతారమిది. సప్త గిరిశుడు జగన్మోహిని రూపంలో ముగ్ధమనోహరంగా సాక్షాత్కరించే అవతారం. ఆ రోజు రాత్రి గరుడుడి మీద గరుడాద్రివాసుడు ఊరేగుతాడు. ఆరో రోజు ఉదయం స్వామి త్రేతాయుగంలో తనకు సేవచేసిన 'హనుమ'ను వాహనంగా చేసుకుని ఊరేగింపుగా బయలుదేరుతాడు. అదే రాత్రి శరణుకోరిన భక్తులను సర్వదా కాపాడతానని చాటి చెప్పడానికి శ్రీనివాసుడు గజవాహనారూఢుడై దర్శనమిస్తాడు.

ఏడోరోజు ఉదయం సప్తాశ్వాలపైన సూర్యుడి ప్రతిరూపంగా ఊరేగుతాడు వేంకటేశ్వరుడు. నాటిరాత్రి చంద్రుడి శీతలత్వాన్ని పుణికిపుచ్చుకొని, చంద్రప్రభ వాహనంపై భక్తజనావళికి దర్శనమిస్తాడు. గుర్రాల వంటి ఇంద్రియాలను మనసు అనే తాడుతో కట్టి, రథం వంటి శరీరాన్ని రథికు

డనే ఆత్మద్వారా అదుపుచేయాలనే తాత్వికతను 'రథోత్సవం' ద్వారా ఎనిమిదోరోజు స్వామి ఎరుక చేస్తాడు. ఆనాటి రాత్రి శ్రీనివాసుడు అశ్వవాహనం మీద ఊరేగుతాడు.

రథోత్సవంలో పాల్గొన్నవారికి పునర్జన్మనేదే ఉండదని భక్తుల విశ్వాసం. దుష్టశిక్షణకు బయలుదేరాడా అన్నట్టుగా స్వామి ఎనిమిదో రోజు రాత్రి అశ్వవాహనం మీద దర్శనభాగ్యం కలిగిస్తాడు. ఎనిమిది రోజులపాటు వాహనసేవల్లో అలసిపోయిన శ్రీమన్నారాయణుడు సేదతీరడానికి తొమ్మిదోరోజు ఉదయం 'చక్రస్నానం' చేస్తాడు. వరాహస్వామి ఆలయ ఆవరణలో ఉభయనాంచారులతో స్వామికి అభిషేక సేవ జరుగుతుంది. తరవాత, శ్రీవారికి మరో రూపమైన చక్రతాళార్థను వరాహస్వామి పుష్కరిణిలో స్నానం చేయించటంతో ఉత్సవాలు ముగుస్తాయి.

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

శరన్నవ రాత్రులు

శరత్కాలం తెల్లని వెన్నెల రాత్రులకు ప్రసిద్ధం. శరదృతువు ఇటు నేలకు, అటు నింగికి శోభ చేకూరుస్తుంది. శరదృతువులోనే సప్తర్షి మండలం ఆకాశంలో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. రాజహంసలు శరత్కాలంలోనే మానస సరోవరాన్ని చేరుకుంటాయంటారు. సరస్వతి తెలుపు. ఆమె నామాంతరం శారద. బ్రహ్మదేవుడి వాహనం హంస తెలుపు. అతడు అజ్ఞుం నుంచి పుట్టినవాడు. తామరలు శరత్కాలంలో శోభిస్తాయి. శరద్రాత్రులు మిక్కిలి ప్రకాశమానమైన నక్షత్ర మాలికలతో ఒప్పుతుంటాయి. 'వికసించిన కలువలు దట్టమైన సుగంధంతో కూడిన గొప్ప గాలి తాలూకు పరిమళాన్ని ఆవహించాయి. కర్పూరపు పొడి వలె ఆకసాన్ని ఆవరించిన చంద్రుడి వెన్నెల వెల్లువలు చాలా సొగ

సుగా ఉన్నాయి' అంటాడు ఆదికవి నన్నయ. ఆయన భారతంలో చివరి పద్యాలు శరద్రాత్రుల వర్ణనమే. ఈ రుతువులో వచ్చే నవరాత్రులు ఆధ్యాత్మిక సంస్కృతిలో విలక్షణమైనవి. చాంద్రమానం ప్రకారం ఏడోమాసం ఆశ్వయుజం. ఈ మాసంలోని పూర్ణిమ తిథినాడు చంద్రుడు అశ్వినీ నక్షత్ర సమీపంలో సంచరిస్తూ ఉండటంవల్ల ఆశ్వయుజమనే పేరు వచ్చింది.

వైతన్యం నుంచి భాద్రపదంవరకు గల అర్ధభాగం పురుష రూపాత్మకమైతే, ఆశ్వయుజం నుంచి ఫాల్గుణం వరకు గల సగం కాలం స్త్రీ రూపాత్మకం. ఆశ్వయుజి అంటే స్త్రీ. దేవి, సరస్వతి, లక్ష్మి- వీరి ఆరాధన ఈ మాసంలో వైశిష్ట్యం. మాసంలోని తొలి తొమ్మిది రోజులు శక్తి ఆరాధనకు విశేషమైన రోజులు. అందుకే వీటిని 'దేవీ నవరాత్రులు'గా వ్యవహరిస్తారు. బ్రహ్మ అక్రియంగా ఉన్నప్పుడు ఈ శక్తే సృష్టి, లయ వ్యాపారాలు నిర్వహింపజేస్తుందన్న

సిద్ధాంత ప్రతిపాదనతోనే శంకరుల సౌందర్యలహరి' సమారంభమవుతుంది.

శక్తిని కూడితే శివుడు శక్తుడవుతాడు. శక, శివుల అనుబంధం చంద్రుడు చంద్రికల వంటిది. భక్తులు తమ తమ అభిరుచుల మేరకు సరస్వతి, లక్ష్మి, పార్వతులను పరాశక్తి

స్థానంలో నిలిపి, వారి భర్తలను పరబ్రహ్మంగా పరిగణించి పూజిస్తారు. దుర్గ, భద్రకాళి, చండి, మాహేశ్వరి, కౌమారి, వారాహి, వింధ్య, బ్రాహ్మి, విద్యా, మాయ మొదలైనవన్నీ బహుముఖీన దేవీ స్వరూపాలు. దేవి సకల శక్తి సమన్విత.

దేవీ నవరాత్రుల్లో కలశ ప్రతిష్ఠ చేసి అమ్మ వారిని ఆవాహన చేసి తొమ్మిది రోజులు పూజలు నిర్వహించాలి. ఒక సంప్రదాయం ప్రకారం నవదుర్గలైన శైలపుత్రి, బ్రహ్మచారిణి, చంద్రఘంట, కూష్మాండ, స్కందమాత, కాత్యాయని, కాళరాత్రి, మహాగౌరి, సిద్ధిధాత్రీలను రోజు కొకరి చొప్పున పూజిస్తారు. ఆలయాల్లో నవరాత్రులు చేసేవారు రోజుకో రూపంలో అమ్మవారిని అలంకరిస్తారు. ఈ తొమ్మిది అవతారాల్లో సాధకులకు క్రమంగా జరిగే అభివృద్ధి తొమ్మిది దశల్లో ఉంటుందని పెద్దలు చెబుతారు. ఈ తొమ్మిది దశలు దాటిన సాధకులు దశమి నాటికి విజయసిద్ధికి చేరువవుతారు. సిద్ధులవు

తారు. కనుకనే 'విజయదశమి' అయింది.

దేవీ నవరాత్రుల్లో మూలా నక్షత్రంనాడు విద్యాధిదేవత సరస్వతిని పూజిస్తారు. ఎనిమిదో రోజు అష్టమిని 'దుర్గాష్టమి' అంటారు. దుర్గ యుద్ధమూర్తి. శత్రుభయం నుంచి కాపాడేది. రోగ శోక తాపాలను నశింపజేసే రూపం. ఈ రోజున కూష్మాండం అంటే గుమ్మడికాయను బలి ఇచ్చే సంప్రదాయం ఉంది. మహర్నవమి నాడు దేవిని మహిషాసుర మర్ధినిగా అలంకరించి పూజించే సంప్రదాయమూ ఉంది. విజయదశమి రోజున జమ్మిచెట్టును పూజించడం ఆచారం. విజయం కోసం ఆయుధాలను, వాహనాలను పూజించడం విజయదశమినాటి సంప్రదాయం. శక్తి ఉపాసన ద్వారా అశక్తతను విడనాడి జీవనం సాగించాలని తెలియజెప్పే మహా పర్వదినాలు శరన్నవరాత్రులు.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

పండుగలంటే...

ఆశ్వయుజమాసం వచ్చిందంటే- ఒక పెద్ద పండుగల రుతువు ప్రారంభమైందని లెక్క. ఆశ్వయుజంలో అమ్మవారి పూజలతో మొదలై, కార్తీకంలో శివుడి అర్చనలతో మరింత చిక్కబడి, ధనుర్మాసంలో విష్ణుభక్తితో పరాకాష్ఠకు చేరుకునే ఒకానొక ఆధ్యాత్మిక వాతావరణం- ప్రతి ఏటా దసరాతో మొదలవుతుంది. ఇక వరసగా మనకు అన్నీ పండుగలే!

కొన్ని వృక్షాల ఆధారంగా ఒక మహారణ్యాన్ని పోల్చుకున్నట్లుగా- మనిషి దైవదేవతల జీవితంలోంచి తొంగిచూసే సంప్రదాయాలు లేదా సంస్కృతీ బీజాల ఆధారంగా ఆ జాతిని గుర్తిస్తాం. ఉదాహరణకు మన కట్టుబొట్టు, వస్త్రధారణ వంటివి తెలుగుదనానికి చిహ్నాలు. ఎన్నో

సంస్కరణల అనంతరం సంస్కృతీ బీజాలుగా స్థిరపడిన జాతి ప్రతీకలవి. తెలుగుజాతిని గుర్తించేందుకు అవి చక్కని ఆధారాలు. అలా ప్రతిజాతికీ తనకంటూ ప్రత్యేకమైన పండుగలు, పర్వాలు, ప్రజల అభిరుచులు, ఆచార వ్యవహారాలు, అన్నపానీయాలు, వస్త్రాభరణాలు, సాహిత్యవిజ్ఞాన విశేషాలు, భాషలు ముఖ్యంగా జీవితంపట్ల ప్రజల దృక్పథం... వంటివి సంస్కృతీ బీజాలుగా మనకు గోచరిస్తాయి. వాటి సాయంతో ఆ జాతి సాంస్కృతిక స్వరూపాన్ని బోధపరచుకోవడం జరుగుతుంది. జాతి జీవనాడిని గ్రహించడానికి అవే ఆధారాలు. సంస్కృతిని క్షీరసాగరంగా అనుకుంటే, పాలనురుగులతో తీరాన్ని ముద్దాడే కెరటాలే- ఆచారాలు, సంప్రదాయాలు. మనకు సముద్రాన్ని పరిచయం చేసేవి కెరటాలే! అలాగే, మనం పాటించే సంప్రదాయాలే మన జాతి సంస్కృతికి ప్రతినిధులవుతాయి. ఆచారాలను సంప్రదాయాలను విస్మరించిన జాతి- మొత్తం సంస్కృతినే

విస్మరించినట్లువుతుంది. తెలుగుదనానికి చిహ్నాలుగా గుర్తింపుపొందిన వాటిని మనం చేజార్చుకుంటున్న కారణంగానే మొత్తం తెలుగుదనానికే ఈ జాతి దూరమవుతోంది. మన కళ్ళముందే మన సాంస్కృతిక చిహ్నాలు క్రమంగా కనుమరుగు కావటం చూస్తూనే ఉన్నాం. తెలుగువారికి చెందిన అన్ని అంశాల్లోనూ తెలుగుదనం దూరమవుతుండటం. ఆ జాతి పరాయీకరణలోకి నెమ్మదిగా జారిపోతుండటం ఒక చేదునిజం. 'పండుగ పూట వేకువనే సున్నిపిండితో నలుగుపెట్టుకుని తలంటుపోసుకోవాలి' అని చెప్పవలసి వస్తే- వేకువ సున్నిపిండి, నలుగు, తలంటు... వాడిన నాలుగు తెలుగు పదాలనూ ఆంగ్లంలో వివరించవలసిన దుస్థితి ప్రస్తుతం నెలకొని ఉంది. ప్రపంచాన్నంతటినీ చాపలా చుట్టేస్తున్న ఒకానొక హిరణ్యాక్ష సంస్కృతి ముందు వివిధ జాతుల విభిన్న సంస్కృతులు దీనంగా విలవిల్లాడుతున్న నేపథ్యంలో ఏ జాతికి ఆ జాతి తన మూలాలను,

సంస్కృతీ బీజాల ఉనికినీ పరిరక్షించుకోవలసిన అత్యవసర తరుణమిది.

ఒక జాతి సాంస్కృతిక ప్రతీకల్లో పండుగలు

అంతర్వీధి

పర్వాలు ముఖ్యమైనవి. సంస్కృతీ సంప్రదాయాలకు, ఆచార వ్యవహారాలకు పండుగలే పట్టుకొమ్మలు. మన పండుగలకు సంబంధించిన ముఖ్య విశేషం ఏమంటే- ప్రతీదాని వెనక ఎంతో వివేకం తొంగిచూస్తుంది. ఏదో పరమార్థం ఇమిడి ఉంటుంది. ఏ పండుగ తీసుకున్నా- ఆ రోజున మనం ఆచరించవలసినవంటూ మన పెద్దలు నిర్దేశించిన ఆచార వ్యవహారాలను గమనిస్తే- వారి ఆలోచనల్లోని గొప్పదనం బోధపడుతుంది. పండుగలను సాంస్కృతిక చిహ్నాలుగా తీర్చిదిద్దడంలో వారి శ్రద్ధ, పండుగపూట ఆచార వ్యవహారాలను రూపొందించే క్రమంలో సాంస్కృతిక పరిరక్షణ నిమిత్తం వారి ముందుచూపు... వంటివెన్నో మనకు తెలుస్తాయి. పురాణగాథల ఆధారంగా కొన్ని, రుతు సంబంధితమైనవి కొన్ని, మత ప్రమేయంతో కొన్ని, ప్రత్యేక వాతావరణ స్థితిగతులను అనుసరించి మరికొన్ని... ఇలా మన పెద్దలు ఎన్నో పండుగలు రూపొందించారు. ఆయా అవ

సరాలకు అనుగుణంగా ఆనాటి ఆచార వ్యవహారాలు నిర్దేశించారు. కనుకనే ఎవరికీ లేనన్ని పండుగలున్నా- మన పండుగలన్నీ దేనికవే అన్నట్లుంటాయి. వైవిధ్యం ఎంత ఉన్నా, ప్రతి పండుగ వెనకా తప్పనిసరిగా ఒకే విధమైన సాంస్కృతిక వివేక వికాస చిహ్నాలు శోభిస్తూ ఉంటాయి. పదే పదే మన దృష్టిని మహోన్నత సంస్కృతి వైపు మళ్ళించే దిశగా, మన గుండెల్లో ఆ ఔన్నత్య వైభవం ముద్రలు ఎప్పటికీ చెరిగిపోకుండా స్థిరంగా భద్రపరచేందుకై మన పెద్దలు ఎంతో ముందుచూపుతో చేసిన ఏర్పాట్లవి. భౌతిక మానసిక ఆధ్యాత్మిక కక్ష్యలను నిరంతరం బూజులు దులిపి శుభ్రంచేసి, మానవ దేహాన్ని పవిత్ర దేవాలయంగా తీర్చిదిద్దే అజరామర కృషి అది. దాన్ని గ్రహిస్తే మనిషి బతుకే గొప్ప పండుగ, నిత్యోత్సవం అవుతుంది.

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

త్రిగుణాత్మకీ

దుష్టసంహారిణి, లోకరక్షకీ అయిన ఆది పరాశక్తిని ప్రత్యేకంగా ఆరాధించే రోజులు దేవీ నవరాత్రులు. ఈ తొమ్మిది రోజులూ దేవిని వివిధ రూపాలు, నామాలు, పద్ధతులతో అనేక ఆశలు, ఆకాంక్షలు, ఉద్దేశాల సాకారం కోసం కొలుస్తారు. దీన్నే నవదుర్గారాధన అంటారు. నవరాత్రుల్లో ఏ రోజు ప్రత్యేకత ఆ రోజుదే. ఒక్కోసారి ఒక్కోరూపంతో పూజలు అందుకునే ఆదిపరాశక్తి మూడో (తదియ) రోజున వారాహి అనే పేరుతో విలసిల్లుతుంది. మధుకైటభులనే రాక్షసులను సంహరించడానికి అవసరమైన తామస శక్తి స్వరూపిణి ఈమె. పురాణ కథనం ప్రకారం, గత సృష్టి అంతరించి విశ్వమంతా అనంత జలరాశిగా మారింది. ఆ స్థితిలో నూతన సృష్టి జర

పాలనే తలంపుతో సర్వశక్తి స్వరూపిణి అయిన దేవి తన శక్తులను వికేంద్రీకరించి బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులను సృష్టించింది. వారిని సృష్టి, స్థితి, లయకారకులుగా నిర్దేశించింది. బ్రహ్మ పరదేవతను స్మరించి కర్తవ్య నిర్వహణకు ఉద్యుక్తుడయ్యాడు. మంచి కంటే ముందు చెడు ఉద్భవించడం ఆ క్షణాన్నే మొదలైంది.

తన కర్తవ్య నిర్వహణకు సమయం ఆసన్నం కాలేదని విష్ణువు ఆ జలరాశిలో మర్రి ఆకు మీద యోగనిద్రలో ఉన్నాడు. గత సృష్టి అంతంలో మధుకైటభులనే రాక్షసులు తమ శక్తులను కోల్పోయినా, నశించకుండా ఆ నీటిలోనే జల కీటకాలుగా సంచరిస్తున్నారు. (సృష్టి అంతంలో అంతా జలమయమైన సమయంలో, తరవాత జరిగే నూతన సృష్టికి కావలసిన వనరులన్నీ ఒక పడవలో చేర్చి, ఆ నీటి మీద వాటితో పాటు ఆ పరమాత్మ తేలియాడుతూ ఉంటాడని పురాణ కథనం. అందులో భాగమే ఈ రాక్షస శేషం.)

విష్ణువు స్థితి కారకుడయ్యాడని తెలుసుకున్న ఆ కీటకాలు యోగనిద్రలో ఉన్న విష్ణువు చెవుల దగ్గర చేరి ఇబ్బంది కలగజేయసాగాయి. విష్ణువు తన చేత్తో వాటిని విదిలించాడు. అలా విష్ణు కరస్పర్శ తగలడంతో ఉన్న స్థితి(పెంపు చేసే) శక్తి ప్రభావంతో మళ్ళీ రాక్షస స్వరూపాన్ని పొందారు. వారి ధృష్టి సృష్టికర్త అయిన బ్రహ్మమీద పడింది. వారి సహజ లక్షణం ప్రకోపించి తమతో యుద్ధం చెయ్యమన్నారు. తనవల్ల కాదన్నాడు బ్రహ్మ. అయినా వదలక వేధించసాగారా రాక్షసులు. వారి బాధపడలేని బ్రహ్మ తనను సృష్టించిన ఆ పరదేవతనే ప్రార్థించాడు. అప్పుడు వారాహి (జలదేవత)గా ప్రత్యక్షమై విష్ణువును నిద్రాముక్తుణ్ణి చేసి చైతన్యపరచింది. ఆ రాక్షసులను ఎదుర్కొమ్మని ఆదేశించింది. అందుకోసం అదనపు శక్తుల్ని ప్రసాదించి రాక్షస సంహారం చేయించింది. ఇలా సృష్టి స్థితి లయాది క్రియలకు శ్రీకారం చుట్టిన దినమిది.

అంతర్వ్యమి

ఇచ్చాశక్తి, జ్ఞానశక్తి, క్రియాశక్తుల సమాహారం అమేయమైంది. లక్ష్మి, సరస్వతి, పార్వతులు వరసగా ఈ మూడు శక్తులకూ ప్రతీకలు. ఆ మూడు శక్తుల సమాహారమే ఆదిపరాశక్తి. త్రిగుణాత్మకీ అయిన దేవిని మొదటి మూడు రోజులూ మహేశ్వరి, కౌమారి, వారాహి అనే నామాలతో పార్వతీదేవి అంశగా పూజిస్తారు. పార్వతీ దేవి సౌభాగ్య ప్రదాయిని. అందువల్ల స్త్రీలు తమ సుమంగళత్వం కోసం ఈ రోజున సువాసినీ పూజ చేస్తారు. ముత్తయిదువను పార్వతీ రూపంగా తలచి కొలవడం ఈ పూజ ప్రత్యేకత. విధి విధానంగా దేవిని పూజించి ఆమెకు అర్పించిన సౌభాగ్య ద్రవ్యాలైన పసుపు, కుంకుమ, గాజులు, వస్త్రం, పూలు మొదలైనవాటిని ముత్తయిదువకు వాయిదాగా ఇచ్చి గౌరవిస్తారు. కుమారీ పూజ పేరుతో రెండు నుంచి పది సంవత్సరాల మధ్య ఉన్న బాలికను పూజించడమూ ఈ రోజు దేవి అర్చనలో భాగమే.

నవరాత్రుల్లో నవరూపాలతో విలసిల్లే దేవికి మూడోరోజు అవతారం చంద్ర ఘంట. సిగలో అలంకారంగా ధరించిన చంద్రుడు ఘంటారూపంలో ఉండటం వల్ల ఈ పేరు వచ్చిందని పురాణకథనం. సింహవాహిని- ధనుస్సు, బాణం, గద, శూలం, ఖడ్గం, పాశం లాంటి ఆయుధాలతోపాటు పద్మం, కమండలం, అభయ, వరద ముద్రలతో కూడిన పది చేతుల రూపం. ఈ రూపంలోని దేవిని పూజిస్తే జయం కలుగుతుందని; ధైర్యం, వీరత్వంతో పాటు సద్గుణాలు వృద్ధి చెందుతాయని భావిస్తారు. తొమ్మిది రోజుల అర్చనలో భాగంగా చేసే అలంకారాల పరంపరలో ఈ రోజు దేవికి చేసే అలంకారం- లలితా త్రిపురసుందరి. ఈ అలంకారంలో సంపంగి పూలతో పూజిస్తే సౌభాగ్యప్రదమని భావిస్తారు.

- అయ్యగారి శ్రీనివాసరావు

జగజ్జనని

ప్రతి తల్లి తన బిడ్డల్ని దయార్థ దృష్టితో చూస్తుంది. అందుకే ఆమెను 'జగజ్జనని' అంశగా భావించి పూజించడం మన సంప్రదాయం.

లోకంలో ఒకే 'శక్తి' సర్వత్రా వ్యక్తమవుతూ ఉంటుంది. లౌకికంగా మనకు స్త్రీ పురుష భేదం కనిపించినా, పరబ్రహ్మ పరతత్వంలో ఆ తేడా ఉండదు. సగుణ బ్రహ్మాన్ని జగజ్జనని రూపంలో పూజిస్తాం. ఆ తల్లి ప్రతి జీవితో శాంతి రూపంతో ప్రకాశిస్తుంది. ఆ విరాట్ శక్తినే శాక్తేయులు మాతృభావంతో ఆరాధిస్తారు. భగవంతుణ్ణి మాతృభావంతో దర్శించడాన్ని 'దక్షిణ మార్గం' అంటారు. ఆ పద్ధతి పరమార్థాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. ప్రతి భక్తుడికీ జగన్మాత దివ్యశక్తిపై అపార విశ్వాసం ఉంటుంది. ఆమెను ఆరాధిస్తే

ఆత్మజ్ఞానం సుసాధ్యమవుతుంది.

ఆ తల్లి- శక్తి స్వరూపిణి. దయామయి. సర్వమయి. అరవిందులు భారతదేశాన్ని మహాశక్తిగా, జగన్మాతగా భావించారు. ఆయన దృష్టిలో దేశభక్తికి, దైవభక్తికి మధ్య అంతరం లేదు. ఆ జగజ్జననిని స్వార్థరహితంగా అర్చించాలన్నారు. దేశాన్ని తల్లిగా భావన చేసిన వెంటనే మన మనసులో పవిత్రభావం, భక్తిభావన పుట్టుకొస్తాయి. బంకించంద్రులు, రవీంద్రులు... అందరిదీ అదే భావన. కొన్ని ప్రాంతాల్లో ఇప్పటికీ ఒక సంప్రదాయం ఉంది. 'నా భార్య' అనడంకన్నా పిల్లల తల్లిగా ఆమెను పరిచయం చేయడంలో ప్రత్యేక గౌరవం నిండి ఉంటుంది. మన మనసులో, మాటల్లో- అన్నింటా అమ్మదే అగ్రస్థానం. మనకు ఎన్నో భాషలు ఉన్నాయి. ఏదైనా కష్టం కలిగితే అందరూ మాతృభాషలో 'అమ్మ' అనే అర్థం వచ్చే పదాన్నే పలుకుతారు.

బాల్యంలో తల్లి చెప్పిన మాటలు బిడ్డ మన

సుపై ప్రగాఢ ముద్ర వేస్తాయి. మదాలస ఒక రాణి. ఆమెకు నలుగురు కుమారులు. వారు జీవన్ముక్తులు కావాలని ఆమె కోరిక. పిల్లల్ని ఊయలలో పడుకోబెట్టి జోకొడుతూ 'తత్వమసి, నువ్వే బ్రహ్మానివి' అని పాట పాడేది. ఆ పిల్లలు పెరిగి పెద్దవాళ్లయ్యారు. ముగ్గురు సన్యాసం తీసుకొని ఇల్లు విడిచి వెళ్లిపోయారు. సింహాసనంపై కూర్చోబెట్టడానికి నాలుగోవాడిని సంసిద్ధుణ్ణి చేయాలి. తగిన శిక్షణ పొందడానికి అతడు వెళుతుంటే, తల్లి ఒక చీటీ ఇచ్చింది. శిక్షణ పూర్తయ్యాక ఆ చీటీని చదవమని చెప్పి పంపింది. అతడు తన శిక్షణ ముగిసిన మరుక్షణమే తల్లి ఇచ్చిన చీటీని తీసి చదివాడు. 'బ్రహ్మమే సత్యం. ఇక మిగిలిన దంతా మిథ్య. ఆత్మకు అంతం లేదు. సాధు సంగమం మంచిది' అని అందులో ఉంది. ఆ యువరాజుకు పసితనంలో తల్లి పాడిన జోల పాట మదిలో మెదిలింది. తరవాత సన్యాసాశ్రమం స్వీకరించాడు. పసితనంలో అతడి మన

సుపై తల్లి వేసిన ముద్ర అలాంటిదన్న మాట.

తల్లి ఒడి తొలి బడి. అందులో చదువుకొన్న ఛత్రపతి శివాజీ సచ్చీలుడయ్యాడు. భవానీమాత కరుణా కటాక్షానికి పాత్రుడయ్యాడు. ఓ దుర్గాన్ని శివాజీ నైన్యం జయించింది. అప్పుడే ఆ కోటలో

అంతర్వేది

ఓ సుందరాంగి వారి కంటపడింది. 'శివాజీకైతే తగిన జోడు' అని భావించి ఆమెను తెచ్చి అతడి ముందు ఉంచారు. అతడిని చూసి ఆమె వణికిపోయింది. అతడికి తన తల్లి జిజియాబాయి గుర్తుకొచ్చింది. 'అమ్మా' అని ఆ యువతిని సంబోధించాడు. తన సేన తప్పును క్షమించమని వేడుకొన్నాడు. సగౌరవంగా తిరిగి పంపాడు.

'తల్లి బడి'లో చదువుకున్న మహాత్ములకు మన దేశంలో కొదవ లేదు. ఆధునిక యుగంలోనూ అలాంటి మహాపురుషులున్నారు. రామకృష్ణ పరమహంస 'జగజ్జనని బడి'లో చదువుకున్నారు. ఆ గురువు అడుగుజాడల్లో నడచినవారు వివేకానందులు. ఆయన విదేశాల్లో ఉన్నప్పుడు ఒక వ్యక్తి 'స్వామీ! స్త్రీల పట్ల మీ దేశానికి, ఇతర దేశాలకు ఉండే అభిప్రాయాల్లో భేదం ఏమిటి?' అని ప్రశ్నించాడు. 'మీ దేశాల్లో స్త్రీ అంటే భార్య. మా దేశంలో స్త్రీ అంటే తల్లి' అని వివేకానందస్వామి సూటిగా సమాధానమిచ్చారు.

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వంలో అశుతోష్ ముఖర్జీ (జాతీయవాది శ్యామ్ ప్రసాద్ ముఖర్జీ తండ్రి) కలకత్తా హైకోర్టు న్యాయమూర్తిగా పనిచేస్తుండేవారు. అశుతోష్ తో అప్పటి గవర్నర్ జనరల్ ప్రభుత్వం మిమ్మల్ని ఇంగ్లాండ్ పంపాలని నిర్ణయించింది' అన్నాడు. ఆ రోజుల్లో అలాంటి అవకాశం కొందరికే ఉండేది. 'మా అమ్మనడిగి నేను వెళ్లేదీ లేనిదీ చెబుతా' అని అశుతోష్ బదులిచ్చారు. 'అదే మిటి... మేం చెప్పిన తరవాత కూడా ఇంకొకరి అనుమతి కావాలా?' అన్నాడు గవర్నర్ జనరల్. 'ఎవరు ఏం చెప్పినా, నాకు నా మాతృదేవత అనుమతే ముఖ్యం' అని స్పష్టంగా సమాధానమిచ్చారు అశుతోష్. జననిలో జగజ్జననిని దర్శించేవారి స్వభావం అలా ఉంటుంది. జగన్మాత అంశ కోసం ఎక్కడో వెదకాల్సిన పని లేదు. మాతృమూర్తిలోనే దర్శించవచ్చు అన్నదే ఆయన ఉద్దేశం!

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

యోగ భాగ్యం

ఏది యోగం, ఎవరు యోగి? సాధనకు మనసు తప్ప మరో మార్గం లేదని చెప్పలేం. నిజానికి మనసును మరచిపోతేతప్ప మాధవుడు లభ్యం కాడు. కాకపోతే మనసునూ మనసు ఆసరాతోనే మరపించాలి. ఈ విచిత్ర సూత్రం మనకు అంత తొందరగా కొరుకుడు పడదు. లోతుకు వెళ్లాలి. లోలోతులకు వెళ్లాలి. అప్పుడు రాజుకున్న యోగాన్ని ఊర్వగామి అవుతుంది. ఇంత ప్రయత్నానికీ మళ్లీ సాధనే చేయాలి. సాధన చేయాలంటే మళ్లీ...! ఎంత తిక్క వ్యవహారానికైనా, ఎంత అర్థం కాని చిక్కుముడికైనా ఎక్కడో ఓ చోట మూలం దొరుకుతుంది. ముడి వీడే పద్ధతి బోధ పడుతుంది. అయితే ఓపిక కావాలి. ఓర్పు

కావాలి. అన్నింటికంటే ముఖ్యంగా ఆ పరిష్కారమీద, ఆ పరిష్కారం దేనికో ఆ అన్వేషణ మీద అంతులేని ఆశ, ఆసక్తి, ఆర్తి కావాలి. అదే భక్తి. భగవంతుడిమీద అమితమైన, అతిశయమైన ప్రేమ. పరమ ప్రేమ. భక్తి అనేది కేవలం విద్యకు, శాస్త్రానికి సంబంధించినది కాదు. నిజానికి వాటితో ఏ సంబంధమూ లేనిది. అందుకే- దారిన వెళ్తు, ఓ ఇంటి అరుగుమీద శాస్త్రాన్ని, వ్యాకరణ సూత్రాన్ని వల్లెవేస్తున్న ఓ వృద్ధుణ్ణి చూసి 'ఇప్పుడు శాస్త్ర పాండిత్యాల వల్ల లాభమేమిటి? గోవిందుణ్ణి భజించండి' అని సలహా ఇచ్చారు ఆదిశంకరులు. శాస్త్రం విశిష్టమైనదే. దానికి శిరసా నమామి. అలా అని గొప్పదైనంత మాత్రాన అన్నింటికీ అదే వర్తించదు. భక్తిని ఒక చట్రంలో బిగించి నియమ నిష్ఠలు, స్పష్టత ఏర్పరచేందుకు అది ఉపకరిస్తుంది. మార్గసూచిగానూ నిలబడుతుంది.

మరి దేవుడిమీద ఆ సహజాకర్షణ, ప్రేమ, శరణాగతి... వీటి మాటేమిటి? ఇవి ఏ చట్రం లోనూ ఇమడనివి. ఏ శాస్త్రానికీ, శాస్త్రీయతకూ లోబడనివి. ఒక నదికి మనం ఆనకట్ట కట్టగలం. దాని జన్మస్థానంలో ప్రప్రథమ ఊటను పొంగించలేం. భక్తి అలాంటిదే. స్వయంగా, సహజంగా జన్మించాలి. చిన్న ఉద్ధరిణ నుంచి పడే ఔపోసన ధారలా, పంచపాత్రలోని తులసి తీర్థంలా... భూమి ఉపరితలంమీదకి అమృతధారలా అది సున్నితంగా, ప్రసన్నంగా ఎగసి రావాలి. ఆ తరవాతే కొలతలకు అందనంతగా అది విస్తరిస్తుంది. వందల వేల మైళ్లు ప్రవహించి ఆ జలధార కాస్తా జలపాతంగా ఉప్పెనగా మారుతుంది. భగవత్ సాగరం వైపు సంగమానికి పరుగులు తీస్తుంది. యోగానికి ఎవరెన్ని అర్థాలు చెప్పినా ఎందరెన్ని విధాలుగా నిర్వచించినా- భక్తే యోగం.

భక్తిని మించిన యోగం పట్టిన అదృష్టవంతుడెవరు, భక్తిని మించిన ధనం వరించిన భాగ్య

అంతర్వేది

శాలి ఎవరు? భక్తిని ఏ రూపంలో ఏ తీరుతో వ్యక్తపరచినా అది యోగమే. అత్యున్నత, అత్యుత్తమ స్థాయి అదృష్టమే. గీతలో శ్రీకృష్ణుడూ అర్జునుణ్ణి యోగివి కావాలన్నాడు. ఆయనే భక్తియోగం, కర్మ యోగం, రాజయోగంలాంటి అనేక యోగాలను బోధించాడు. యోగం భగవంతుడికి సంబంధించినది. అంతే. శ్రీకృష్ణుణ్ణి యోగీశ్వరుడన్నారు. యోగీశ్వరేశ్వరుడు అన్నారు. ఎవరాయన, ఏం చేశాడు? సన్యాసా, సర్వాన్నీ పరిత్యాగం చేసినవాడా? మానవ శరీరంతో ఏమేం చేయవచ్చో అన్నీ చేశాడు. అమృతాన్నలు, అష్ట పత్తులు, రాజ భోగాలు, రాస లీలలు. అలాగే యుద్ధ విన్యాసాలు, మంత్రాంగాలు, చివరకు మరణమూ. ఆయన వ్యవహార సరళిలోని మహనీయతత్వం మూలాన్ని పట్టుకోవాలి. మానవీయ కోణంలో మహత్వపూర్ణంగా మలచు

కుంటూ చిక్కుముళ్లు విప్పుకొంటూ పోవాలి. కృష్ణుణ్ణి ఆవాహన చేసుకునే ప్రయత్నం సాగించాలి. అప్పుడు దానవత్వం నింపుకొన్న మనిషి మానవత్వం వైపు మళ్లి క్రమంగా దైవత్వాన్ని అలవరచుకుంటాడు. మనిషి- ముందు మనిషైతే చాలు. ఆ వెసులుబాటు చాలు... మాధవుడు తానుగా ఆవహించేందుకు. ముందు కృష్ణుణ్ణి అధ్యయనం చేద్దాం. ఆరాధన ఆ తరవాత. గులాబీ పువ్వు పేరు వినటం కాదు. దాని వర్ణం, సౌకుమార్యం, సౌందర్యం, పరిమళం... ఇవన్నీ తెలియాలి. అనుభూతి పొందాలి. అప్పుడుకదా దాని గొప్పదనాన్ని ఆరాధించేది! అది ఎవరూ చెప్పనే అక్కర్లేదు. పరివ్యాప్తమైన పరిమళాన్ని పీల్చుకుండా ఆగడం, ఆపడం ఎవరి తరం? మాధవ మాధుర్యాన్ని, కృష్ణ పరిమళాన్ని గ్రోలడమే యోగం!

- చక్కిలం విజయలక్ష్మి

దర్శనభాగ్యం

హృదయ స్పందన, మానసిక స్పందన, శారీరక స్పందన అనే మాటలు తరచూ ఆధ్యాత్మిక వివరణల్లో వింటూ ఉంటాం. స్పందన అంటే కదలిక. ఒక భావం హృదయంలో రసోద్ధీపన కలిగిస్తే అది హృదయస్పందన అవుతుంది. దాని ప్రభావం మనసు మీద ఉంటుంది. మనసులో స్పందన కలిగినప్పుడు ఇంద్రియాలు స్పందిస్తాయి. అప్పుడు క్రియ ఏర్పడుతుంది. మనసు స్పందించటానికి ఒక కారణం తప్పకుండా ఉంటుంది. అది ఉన్నప్పుడు క్రియ అంటే, కార్యం పూర్తవుతుంది. కనుక కార్యకారణ సంబంధం అనివార్యం.

మనసు ఎప్పుడూ శుభ్రపరచిన స్వచ్ఛమైన గృహంలా ఉండాలి. మూసివేసిన గుహలా కాదు. అప్పుడు అందులోకి స్వచ్ఛమైన కాంతి కిరణాలు ప్రవేశిస్తాయి. కాంతి మంతం చేస్తాయి. తిరిగి అవి ప్రతిఫలించి చుట్టూ పరి

సరాల్లో వ్యాపిస్తాయి. అదే కదలిక. అదే చైతన్యం. ఇంతకంటే కష్టమైన అర్థం ఏదీ లేదు. ఆ చైతన్యం సక్రమమైంది అయితే సత్సంకల్పాలు కలుగుతాయి. అది వక్రీకరిస్తే, దుష్టతలంపులు కలుగుతాయి. మరొకటి ఉంది. అదే బుద్ధి. మనసును బుద్ధి నియంత్రిస్తుంది. కనుక సద్బుద్ధుల సాంగత్యం, సేవ, అనుసరణ అతి ముఖ్యం. మనసు సద్భావనలవైపు మళ్ళించటం అతి ముఖ్యం కూడా!

మనసులో శుభవాసనలు ఉన్న దశలోనే మనసు పరిపక్వమవుతుంది. పాశ్చాత్య మేధావులు చెప్పినా, మన ప్రాచీన రుషుల నుంచి నేటి తత్వవేత్తల వరకు ఎవరేం చెప్పినా అందరూ మనసు చుట్టే పరిభ్రమిస్తుంటారు. ఒక రూపం లేనిది, అన్ని రూపాలను సృష్టించేదీ, ఒక బరువు లేనిది, ఎంతో భారాన్ని కలిగించేది, ఒక రసం లేనిది, నవరసాలను అనుభవింపజేసేది, ఒక స్థలం లేనిది, విశ్వమంతా చుట్టివచ్చేది, అందరికీ తెలిసినది, ఎవరికీ అర్థం కానిదీ సృష్టి నిండా నిండి ఉన్న మనసు.

అందుకే, ఎవరు ఆచరించాల్సిన మార్గాన్ని సుష్టంగా

వారే మనసులో నిర్దేశించుకోవాలి. దాన్ని స్థిరపరచుకోవటానికి తపస్సు, ధ్యానం, మౌనం, సచ్చీలత, సద్గ్రంథ పఠనం, సత్సాంగత్యం లాంటి సాధనలు చేయాలి. అవి

మోక్షాన్ని ప్రసాదిస్తాయి. మరి, మోక్షమంటే ఏమిటి? ఒక్క వాక్యంలో చెప్పాలంటే- ఏ బంధమూ లేని స్థితి! మోక్షం ప్రయత్నిస్తే వచ్చేది కాదు. సాధన పరిపక్వమైనప్పుడు తనంతట తానే దర్శనమిస్తుంది. మంత్రాలు, తంత్రాలు మొదలైనవి ఉపకరణాలని ఎవరైనా అన్నా, అదే పూర్తి సాధనసామగ్రి కాదు.

ఇక, ఆత్మానందం అంటూ ఒకటుంది. అదీ, ఇంద్రియాలతో నిమిత్తం లేకుండా కలిగేదే. నిద్రలో అందమైన కల వచ్చినప్పుడు సుఖంగా అనిపిస్తుంది. దానివల్ల ఆనందం కలుగుతుంది. కాని, మనం నిద్రపోతున్నాం కదా? కాబట్టి ఆ సుఖం, ఆనందం మనసు వల్ల వచ్చినవి కావు. అలా వచ్చినట్లయితే మనసు ఎల్లవేశలా వెన్నంటి ఉంటుంది కనుక ఆ సుఖం, ఆనందం, మెలకువ వచ్చిన తరవాతా ఉండాలి. కనుక దేనితో సంబంధం లేకుండా వచ్చే ఆనందమే ఆత్మానందం. ఎందుకంటే నిద్రనుంచి మెలకువ వచ్చాక ఆ సుఖం, ఆ ఆనందం ఉండవు కనుక. అవి స్థిరమైనవి కావు కనుక. కలలో మిఠాయి పొట్లం చుట్టూ మూగిన ఈగల

వంటివి అవి. కల నిజం కాదు. మిఠాయి నిజం కాదు. దానిపై వాలిన ఈగలూ నిజం కావు!

ఆత్మానందం కలగడానికి పైన చెప్పుకొన్న మంచి లక్షణాలు అవసరం. వాటివల్ల ఎప్పుడు, ఎక్కడ, ఏ ఒక్క క్షణంలోనో ఆత్మానందం తనంతట తానే కలుగుతుంది.

ఏ రెండు చేతివేళ్ల ముద్రలూ ఒకే విధంగా ఎలా ఉండవో, ఏ రెండు మనసులూ ఆ విధంగా కలవవు. ఒకేవిధంగా ఆలోచించవు. శుభసంకల్పాది, అశుభ సంకల్పాది స్థాయి భేదంతో వివిధ రకాలుగా మనసులో గజిబిజిగా ఉంటాయి. మనుషుల్లో ఉండే వైవిధ్యమే మనుషులందరిలోని సమానత్వం అన్నాడు ఒక తత్వవేత్త. శాస్త్రాలు, గురువులు, ధర్మం బోధించిన విధంగా నడుచుకుంటూ అవి ప్రమాణపూర్వకమైనవి కనుక ఆ నిర్ణయాల ప్రకారం జీవిస్తే శుభవాసనలు, అశుభ వాసనలను తొలగిస్తాయి. అప్పుడు అడగకుండానే అంతర్యామి దర్శనం లభిస్తుంది!

- డాక్టర్ భండారు ఉమామహేశ్వరరావు

ఆనందో బ్రహ్మ...

ఆనందం అనేది అందమైన అద్భుత భావన! మనిషి పుట్టింది మొదలు మరణించే వరకు ఆనందం కోసం అనేక విధాలుగా ఆరాటపడుతూ ఉంటాడు. అది తనలోనే ఉందని తెలియక, ఎక్కడెక్కడో వెతుకుతూ ఏదేదో చేస్తుంటాడు. ఏం చేసినా, ఎన్ని చూసినా, ఎంత ప్రయత్నించినా- ఆనందమనేది అగుపించక అవస్థపడుతూ ఉంటాడు.

సంతోషం ఆనందానికి సాధారణ పర్యాయ పదం. అదొక మానసిక స్థితి. బజారులోనో, బయటో దొరికే వస్తువు కాదు. ఎప్పుడైతే మనిషి తన శక్తి సామర్థ్యాల గురించి తెలుసుకునే ప్రయత్నం చేసి, చేసే పనిని దైవంలా భావించి కార్యోన్ముఖుడవుతాడో ఆ మనిషిని

సంతోషం నిరంతరం వెన్నంటే ఉంటుంది.

సంతోషం వల్లనే పరమ సుఖం దక్కుతుందంటారు. సంతోషం శరీరానికి, మనసుకు కావలసిన శక్తిసామర్థ్యాలను సాధించిపెడుతుంది. సంతోషంగా ఉండేవారి వద్దకు ఉత్సాహం, ఆసక్తి, శ్రద్ధ, పట్టుదల, ఆరోగ్యం మొదలైన గుణాలు అన్నీ వచ్చి చేరతాయి. నాగరిక పద్ధతుల్లో జీవితాన్ని కొనసాగించేవారిలో అధికులు, తమకు దక్కాల్సింది ఇంకా ఏదో దక్కలేదని అసంతృప్తికి గురవుతూ ఎక్కువగా సుఖసంతోషాల్ని కోల్పోతుంటారు. పవిత్రంగా ప్రభావితంగా మనసులో ఉంచుకోగల శక్తిని, అశక్తులైనప్పుడు, లోపించిన శక్తిని ఉత్సాహాన్ని పూరించుకోవడానికి ఆనందాన్ని ఉపయోగించుకోవాలి. ఆ దివ్యోషధాన్ని నియమపూర్వకంగా నేవిస్తే మనసుకు అపార శక్తి కలుగుతుంది.

నిజానికి ఆనందాన్ని శాశ్వతం చేసుకోవాలంటే, ప్రాపంచిక విధానాలేవీ ఆచరణీయాలు

కావని గ్రహించాలి. ఆధ్యాత్మిక పథంలోనే పయనిస్తూ సత్సాంగత్వం, సద్గుంధ పఠనం చేస్తూ తీర్థ సందర్శనం చేస్తూ జ్ఞానార్జన సాగిస్తే అమితమైన ఆనందం లభిస్తుంది. అంతశ్శుద్ధి, ఆత్మశుద్ధి, సాధన, సంకల్ప దీక్ష ఉంటే- అసలైన సౌఖ్య పథం గోచరిస్తుంది. ఆపై అమర సుఖానందం కరతలామలకమవుతుంది. ఆనందం- ధన,

కనక, వస్తు, వాహనాలతో ముడివడి ఉందని చాలామంది భావిస్తారు. ఇది కొంతవరకు వాస్తవమైనా, అసలైన ఆనందం ఇంకా ఎక్కడో ఎంతో ఉందనిపిస్తుంది. కొందరు తీసుకోవడంలో ఉందంటే, మరికొందరు ఇవ్వడంలో ఉందని అంటారు.

సుఖం-సంతోషం-ఆనందం... ఈ మూడింటిలో బాహ్యదృష్టితో పరికిస్తే పెద్దగా తేడా లేదనిపిస్తుంది. సూక్ష్మదృష్టితో గమనిస్తే- అంతరం అనంతంగా కనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే- సుఖం శరీరానికి, సంతోషం మనసుకు, ఆనందం మనిషి చైతన్యానికి సంబంధించినవిగా అర్థమవుతాయి. ఏకాంతంలో సుఖం తేలిగ్గా దొరుకుతుంది. ఏదైనా మంచి జరిగినప్పుడో మనసుకు కలిగే ఒకానొక సంతృప్తి పేరు సంతోషం. ఇది ఎదుటివారితో పంచుకోదగ్గది. అలా పంచుకుంటే రెట్టింపు అయ్యేది. ఒక అద్భుత అంశంతో ఆత్మకు సంతృప్తి కలిగే అపురూప

భావన పేరు ఆనందం. ఇది ఒక్కడే అనుభవించేది కాదు. అనేకానేకమంది ఆనంద నందన సుందరంగా పంచుకునేది. 'ఇంద్రియాల తపన చల్లారి, శారీరక సుఖానుభూతితో మనిషి నేద తీరితే ఆనందం... అదే బ్రహ్మానందం' అంటుంది మనుచరిత్రలో వరూధిని. 'తుచ్ఛమైన ఇంద్రియ సుఖాలను ఆత్మగతమైన ఆనందంతో పోల్చి చూడటం చాలా తప్పు' అంటూ ఆమెను ఆమె వాదనను, ప్రవరాఖ్యుడు తిరస్కరిస్తాడు.

ఆనందం ఒక్కొక్కరికి ఒక్కోవిధంగా దొరుకుతుంది. ఆనందం మనసు ద్వారా, మనసులో కలిగే ఒకానొక అనిర్వచనీయమైన స్థితి. దీన్ని తెలుసుకోలేని మానవుడు తన ఆనందాన్ని సదా పక్కనే ఉన్న దుఃఖంతో కప్పేస్తుంటాడు. అసలు ఆనందం అనేది భౌతికమైనది కాదని, ఆత్మీయ కమైనదనే సత్యాన్ని మనిషి ఎప్పుడు గ్రహిస్తాడో!

- ఎన్.ఆర్.భల్లం

అహింస

మానవేతిహాసాన్ని పరిశీలిస్తే, మనిషి తొలి దశలో పశువులా జీవించేవాడు. శారీరకంగా బలవంతుడైనవాడిదే ఆధిపత్యం. యుద్ధం, హింస నాటి మానవ జీవితంలో సర్వసాధారణం. మనిషి పశుత్వం నుంచి నాగరికుడైన దశలో యుద్ధం, హింస స్థానంలో కుటుంబం, జాతి, రాజ్యం అనే నూతన వ్యవస్థలు రూపొందాయి. ఈ వ్యవస్థల మనుగడలోనే శాంతి, అహింస అనే భావనలు తలెత్తి మానవుల్లో పాదుకొని ఉన్న రాక్షసత్వాన్ని రూపుమాపి నాగరిక సమాజావిప్లవరణ సాధ్యమైంది.

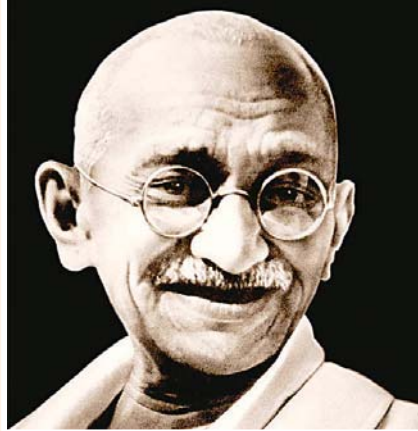
ఏదైతే ప్రాణులకు దైహికంగాను, మానసికంగాను బాధ కలిగిస్తుందో అదే హింస. ఇది స్థూల దృష్టి. సత్యం, ధర్మం అహింస జీవన సూత్రాలు కావాలనడం మంచి ఆశయమే. నిత్యజీవితంలో మనిషి బతకడానికి నిర్భీకత

కావాలి. ఆ నిర్భీకత జీవితంలో అలవరచుకొన్న తాత్విక దృక్పథం నుంచి రావాలి.

ఒకసారి గాంధీజీ ఎవరితోనో కలిసి వ్యాహళికి వెళ్తున్నారు. ఆయనకు ఎందుకో అనుమానం వచ్చి తనవెంట వస్తున్న వ్యక్తి జేబులు తడిమి చూశారు. అతడి వద్ద కత్తి ఉంది. ఎందుకా కత్తి తెచ్చావని గాంధీ ప్రశ్నించారు. 'బాపూ! మిమ్మల్ని హతమార్చడానికి కుట్ర జరుగుతోంది. మిమ్మల్ని కాపాడుకోవాల్సిన బాధ్యత మాకుంది' అన్నాడావ్యక్తి. అందుకు బాపూ నవ్వి 'చూడు... ఈ కత్తితో నేనే నా ప్రాణాలు తీసుకుంటాను. నువ్వు కాపాడగలవా! అసలు ప్రాణభయం ఎందుకుండాలి? అది పిరికితనం. నన్ను కాపాడాల్సింది నువ్వు కాదు' అన్నాడు.

అహింస పరమ ధర్మమని ఉపనిషద్వాక్యం. జైన బౌద్ధ ధర్మాల్లో అహింసకు ఎనలేని ప్రాధాన్యం ఉంది. మనిషి నాగరికంగా ఎదుగుతున్న కొద్దీ, వైజ్ఞానికంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న కొద్దీ స్వార్థం పెచ్చుమీరి ఆధునిక

సమాజంలో అనేక రూపాల్లో, హింసాప్రవృత్తి చోటుచేసుకుంటోంది. తిరగబడటం, ఆవేశంతో ప్రతీకారం తీర్చుకోవడం సాధారణ

మైపోయాయి. పగను అణగదొక్కాలి... పగ వల్ల పగ చల్లారదు. ఏ విధంగా చూసినా పగ వల్ల దుఃఖమే గాని మేలు జరగదంటాడు భారతంలో ధర్మరాజు. భారతంలోని ధర్మ యుద్ధంలోనూ ఎంతో హింస ఉంది. కారిన్యం ఉంది. హింసను విసర్జించి పోరాడి స్వాతంత్ర్యాన్ని సంపాదించుకునే మార్గం గాంధీ మనకు చూపారు. 'ఇంకొకరి ప్రాణాన్ని బలి తీసుకోరాదు. మన ప్రాణాన్నే సమర్పణ చేయాలి. ఈ ఆత్మబలి దానమే మనకు విజయసోపానం...' - ఎంత అద్భుత సందేశం ఇది. ఇది కుటిల నీతి కాదు. రాజకీయమైన సాధనోపాయమూ కాదు. అధర్మయుద్ధంలోనైతే మరణం వినా శనం. అహింసాయుత ధర్మయుద్ధంలో మరణం అమరత్వానికి, పరాజయం విజయానికి ప్రాతిపదికలు కాగలవు.

గాంధీజీ దృష్టిలో వైరత్యాగమే అహింస. దుర్బలత్వాన్ని ప్రకటించుకొమ్మని కాదు, ఆత్మను పరిశుద్ధంగా ఉంచుకొమ్మని ఆయన సందేశం. 'నీలోనూ, ప్రతి ఇతర వ్యక్తిలోనూ

యావన్మానవ జాతిని దర్శించు- ఒక సాధనంగా కాదు... ఒక లక్ష్యంగా' అన్నారు తత్వవేత్త కాంటా. ఏ ప్రాణిమీదా అసహ్యం లేక పోవడం, వైరం లేకపోవడం, వ్యామోహాలను అణచివేసుకోవడం- మానవజాతి అలవరచుకోవలసిన గుణాలుగా అన్ని మతాలూ చెప్పాయి. మనలోని చెడును జయించాలి. 'ప్రేమతో చెడును అణచివేయాలి' అనేవారు గాంధీ. ద్వేషం, వైరం తొలగిపోయి మనం పరిశుద్ధులం కావాలి. అహింస అంటే బలప్రయోగం చేయకపోవడం కాదు. ద్వేష, వైర భావనల నుంచి మనసును కాపాడుకోవడమని గాంధీతత్వం.

అహింసను పాటించడానికి శాంతం, సహనం, సంయమనం కావాలి. అహింస అంటే గాంధీజీ దృక్పథంలో సర్వోదయం. ప్రజలందరి జీవితాల్లోనూ వెల్లివిరిసే ఉదయం. గాంధీజీ ప్రబోధించిన అహింస ధీరలక్షణం, అజేయమైన అద్భుత శక్తి.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

విజయగాథల పర్వం

జియోత్సాహాల పర్వంగా, పదిరోజుల పండుగగా దేశంలోని అన్ని ప్రాంతాల్లోనూ ప్రాధాన్యాన్ని సంతరించుకొంది- శరన్నవరాత్రుల ఆరాధన. ఒక్కొక్కచోట ఒక్కొక్క పద్ధతిలో సాగే ఈ దసరా మహోత్సవాలు వైవిధ్యానికి, ఆనందానికి ప్రతీకలు.

సామాన్యుల నుంచి మహాపాసకుల వరకు ఎవరి రీతిలో వారు జరుపుకొనే ఈ పర్వం మన సంస్కృతిలో ప్రధాన భాగం. తొమ్మిది రోజుల పూజలు, పదో రోజు ఉద్వాసన, శమీ పూజతో పూర్తవుతాయి.

అజ్ఞానం, అహంకారం, స్వార్థబుద్ధితో చేసే ఆక్రమణలే ఆసురీ శక్తుల వైఖరులు. వాటిని పారదోలే లోక క్షేమంకర దివ్యశక్తుల విజయ వైభవమే ఈ నవరాత్రుల ప్రత్యేకత. ఒక్కొక్క కాలంలో సమూహ క్షేమాన్ని భంగపరచే స్వార్థ దుష్టశక్తులు విజృంభిస్తాయి. వాటి దాష్ట్యకానికి

సాత్విక శక్తులు సన్నగిల్లుతాయి.

ధర్మం, సత్యం, జ్ఞానం, శాంతం, త్యాగం, హితబుద్ధి- ఇవి సాత్విక భావాలు. ఈ భావాలున్నవారికి మాత్రమే ఈశ్వరశక్తిపై శ్రద్ధ ఉంటుంది. అందువల్లనే, తమ పటిమ సన్నగిల్లినప్పుడు విశ్వనిర్వాహకమైన ఈశ్వరశక్తిని వారు ఆశ్రయిస్తారు. దానికి సంకేతంగానే- అసుర బాధితులైన అమరులు అమ్మవారిని శరణు వేడటమనే వృత్తాంతాలను పురాణాలు చిత్రించాయి.

ఈశ్వరశక్తి- లోకహితాన్ని కాంక్షించే దైవశక్తులకు ఆశ్రయమూ, బలమూ ప్రసాదిస్తుందని దీని ఆంతర్యం. కనుకనే పరమేశ్వరి ఆయా కాలాల్లో దుర్గాది రూపాలతో ఆవిర్భవించింది. ప్రార్థించిన దేవ, రుషులకు అమ్మ వరాలను ఇచ్చేముందు ఒక నియమాన్ని విధించింది- 'మీరు కోరే వరం జగతికి ఉపకారం కావాలి. అలాంటి సత్కార్యానికి నన్ను నేను వ్యక్తపరచు కుంటాను' అని ధైర్యాన్నిచ్చింది (దేవీ మాహాత్మ్యం, మార్కండేయ పురాణం).

దీన్నిబట్టి స్వార్థకాంక్షలను కాకుండా, ధర్మబద్ధంగా లోకహితాన్ని ఆశించేవారికే దేవీ కటాక్షం లభిస్తుందనే తాత్పర్యం స్పష్టమవుతోంది. దానికి విరుద్ధంగా అసురులు తమ ప్రాబల్యం కోసమే తపస్సులు చేశారు. ఆ తపస్సులో సాత్వికతా తాత్వికతా శూన్యం. కనుకనే తాత్కాలిక విజయంతో విర్రవీగారు. అమ్మవారు సాత్విక శక్తులైన దేవతల పక్షాన నిలిచి, ధర్మానికే శాశ్వత విజయమని తేటపరుస్తూ, లోకహితాన్ని కలిగించారు.

అలా వ్యవహరించిన దేవీ విజయగాథలనే ఈ నవరాత్రులూ పారాయణ చేసి, హోమాలు నిర్వహించి, విజయశక్తిని అర్పించడమే ఈ పండుగ విధానం.

శ్రీరామచంద్ర ప్రభువు లోక కంటకులను పరిమార్చిన 'రామలీల' ఈ పుణ్య కాలంతోనే ముడివడి ఉంది. తరవాతి కాలంలో- అజ్ఞాత వాసం ముగించిన పాండవ మధ్యముడు ఈ అపరాజితా దేవి దయచేతనే,

ఉత్తర గోగ్రహణంలో విజయుడై విరాజిల్లాడు.

మొత్తంగా ఈ పర్వానికి ఉన్న గాథలు, పూజారీతులు పరిశీలిస్తే- 'శుభశక్తులకు విజయం, దుష్టశక్తులకు పరాజయం'... ఇదే

దీని పరమార్థమని బోధపడుతుంది.

ఈ సందర్భంలో పూజించే దేవీరూపాలు ఏవైనప్పటికీ, ప్రతిరూపం- 1. జ్ఞాన, 2. ఐశ్వర్య, 3. బలాలతో కూడిన కరుణామయ మహాశక్తిగానే వ్యక్తమవుతోంది. ఈ మూడు శక్తులే ముగురమ్మలై, సమష్టిగా ముగురమ్మల మూలపుటమ్మ పూజలందుకుంటోంది.

రాజరాజేశ్వరి, మహాకాళి, గాయత్రి, దుర్గ, లక్ష్మీ, సరస్వతి, రాధాదేవి మొదలుకొని, ఎల్లమ్మ, పోలమ్మ, పోలేరమ్మ, అంకాశమ్మ, బతుకమ్మ వరకు పలు భాషల్లో, పలు భాషాల్లో, బహువిధాలుగా- ఒకే జగజ్జనని భాసిస్తోందని 'దేవీ భాగవత' కథనం. ఈ జగన్మాతృభావ దర్శనమే ఒక మహాద్భుతం!

స్త్రీ పురుష భేదం లేని ఒక అనిర్వచనీయ విశ్వకారక శక్తిని 'అమ్మవారు'గా దర్శించడం భారతీయ సంప్రదాయ ప్రత్యేకత.

అమ్మ పిల్లల్ని లాలించేటప్పుడు అర్హతలు

చూసి అనునయించదు. అడగకుండానే అక్కరలు గమనించి ఆదుకుంటుంది. ఆమె 'అవ్యాజ కరుణామయి'. అలాగే జగన్నిర్వహణశక్తి తన అవ్యాజ కృపతోనే ప్రకృతి రూపంగా మనల్ని కనిపెట్టుకొని నడుపుతోంది. అందుకే ఆ శక్తిని మాతృభావనతో దర్శించి ఆరాధించే విశిష్ట విధానం నిగమాగమాది శాస్త్రాల నుంచి భారతీయ జీవనరీతిలో ప్రవేశించి పరిణతి చెందింది.

సృష్టిలో ఉన్న ఉగ్ర, సౌమ్య శక్తులన్నీ జగద్ధితకరాలేనని తాత్వికంగా గమనించిన ప్రాచీన రుషులు, ఆ రెండు శక్తుల స్వరూపాలు ఒకే పరాశక్తి తాలూకు అభివ్యక్తులుగా గోచరింపజేసుకున్నారు. విశ్వమంతా నిండిన ఆ సౌమ్య, అసౌమ్య రూపాలన్నీ మనల్ని రక్షించాలని ప్రార్థించారు.

ఆ ప్రార్థననే ఈ దేవీ పర్వాల వేడుకలో చింతన చేసి ధన్యులమవుదాం!

- సామవేదం షణ్ముఖశర్మ

ఆజాబద్ధ విశ్వవృద్ధి

ప్రతి యుగంలోను, ప్రతి జాతిలోను మానవుల సత్ప్రవర్తన, సన్మార్గకోసం ప్రవక్తలను సృష్టికర్త పుట్టించాడంటారు. వారి జీవన వైశిష్ట్యాలు ఆ కాలంవారికి దైవ సందేశాలు. సర్వ మానవాళిని ఒకే తల్లిదండ్రుల సంతానంగా పరిగణించే ఇస్లాం అంటే అర్పణం, ఆజ్ఞాపాలన, విధేయత చూపడం. 'అల్లాహ్ ను పోలినది ఏదీ లేదు' (42: 11) అని విశ్వసించడం మానవధర్మం. సృష్టికర్తకు విధేయత చూపాలని దృఢంగా విశ్వసించిన గొప్ప ప్రవక్త ఇబ్రహీం అలైహిస్సలాం. నేడు ప్రపంచవ్యాప్తంగా ముస్లిం సోదరులు చేసుకునే 'ఈదుల్ జుహా' బక్రీద్ పండుగకు ఇబ్రహీం (అ.స.) జీవితానికి అవినాభావ సంబంధం ఉంది.

క్రీ.పూ. 2000-1950 కాలంలో బాబిలోని యాలో 'నమ్రూద్' అనే నిరంకుశ నియంత పరిపాలించే సమయంలో ప్రవక్త ఇబ్రహీం (అ.స.) ప్రభవించారు. ఆయన పుట్టుకతోనే మహాజ్ఞాని. బహువిగ్రహారాధకుడైన తండ్రి 'ఆజర్'కు దైవ ఏకత్వం గురించి తెలియజెప్పేందుకు ప్రయత్నించి, తండ్రి ఆజ్ఞ మేరకు ఇల్లు విడిచిపెట్టారు. విచక్షణ లేని కొందరు దురంహంకారులు భగభగమండే అగ్ని గుండంలో వీరిని విసిరివేశారు. కానీ అగ్ని కీలలు పూలమాలలై ఆయన నడచి వచ్చినది చూసి శిరస్సు వంచి, వారి పవిత్ర సందేశాన్ని విశ్వసించారు.

సత్యాసత్యాలు ప్రజలకు విడమరచి చెబుతూ, కష్టించి పనిచేస్తూ ఎంతో సంపన్నులైనారు. భార్య బీబీసారాకు బిడ్డలు కలగనందువల్ల ఆమె సలహా మేరకు సేవకురాలు హాజిరాను వివాహమాడి ఇస్మాయిల్ (అ.స.)కు జన్మనిచ్చారు. కాని, ఈర్ష్యాసూయలతో బీబీ సారా ఆ తల్లిబిడ్డ

లను దూరంగా పంపమని కోరగా దుఃఖించి అల్లాహ్ ను ప్రార్థించారు. అల్లాహ్ ఆదేశం కూడా అదే కావటంతో దైవాజ్ఞ శిరసా వహిస్తూ నిర్జన పర్వతప్రాంతంలో హాజిరాను, ఇస్మాయిల్ (అ.స.)ను విడిచిపెట్టారు. వారిని దయతో కాపాడమని దైవాన్ని ప్రార్థించారు. దాహంతో పసిబిడ్డ ఇస్మాయిల్ (అ.స.) ఏడుస్తూ కాళ్ళతో నేలను కొడుతూ ఉన్నప్పుడు తల్లి హాజిరా చూసి భరించలేక గుక్కెడు నీళ్ళకై దగ్గరలోని రెండు పర్వతాలు 'సఫా' 'మర్వాలు' ఎక్కి వెతుకుతూ వాటి మధ్య ఏడు పర్యాయాలు పరుగులు తీశారు. ఆమె ప్రార్థన ఆలకించి ఇబ్రహీం 'దుఆ'లు ఫలించి బిడ్డ నేలపై తాకిన చోట స్వచ్ఛమైన నీటి ఊట ఉబికి వచ్చింది. అది పవిత్ర జలధార. 'జయ్ జయ్' నేటికీ మక్కా ప్రాంతంలో జీవకళను తెచ్చి దాహం తీరుస్తోంది.

కలలో ఇబ్రహీం (అ.స.)కు 'కొడుకు ఇస్మాయి

ల్'ను బలి ఇవ్వవలసిందిగా ఆదేశం వచ్చింది. ఇది పరీక్షా సమయమని ప్రవక్త గ్రహించి అత్యంత ఇష్టమైన పుత్రుడి కంటే దైవాజ్ఞను శిరసావహించడమే కర్తవ్యమని తలచారు. ఇస్మాయిల్ (అ.స.) కన్నతండ్రి బాధను దూరం చేయ ప్రయత్నించి, దైవ మార్గంలో ప్రాణార్పణకు

సిద్ధపడ్డాడు. కత్తితో కొడుకు గొంతు కోయడానికి ఇబ్రహీం (అ.స.) ఎంత ప్రయత్నించినా కత్తి దిగలేదు. అల్లాహ్ కరుణాకటాక్షాలు ఆయనపై కురిశాయి. పరీక్షలో నెగ్గినట్లు కన్నకొడుకుకు బదులుగా ఒక గొర్రెను ఇవ్వవలసిందిగా ఆదేశం పొందారు. వారు సంతోషంగా గొర్రెను ఖుర్బానీ ఇచ్చారు. ఇబ్రహీం (అ.స.) త్యాగనిరతికి గుర్తుగా ప్రతి ముస్లిం కుటుంబం ఖుర్బానీ ఇస్తూ వారిని తలచుకుంటుంది. ఈదుల్ జుహా పండుగనాడు ఈద్గాహ్ లో నమాజు చేసి వచ్చి 'ఖుర్బానీ' ఇవ్వాలని (అల్ బఖరా: 93) చెబుతారు.

దైవాజ్ఞ శిరసా వహించే విశ్వవృద్ధిలో అత్యంత వినయశీలి, మహాజ్ఞాని అయిన ఇబ్రహీం అలైహిస్సలామ్ కు 'ఆరాధనా నిలయం' నిర్మించవలసిందిగా ఆజ్ఞ వచ్చింది. ఇస్మాయిల్ (అ.స.) సహాయంతో కొండరాళ్లను పేర్చుతూ ఎత్తయిన గోడలున్న ప్రార్థనా మందిరాన్ని ఇబ్రహీం (అ.స.) నిర్మించారు. అదే మానవాళికి

పవిత్ర స్థలం 'కాబా షరీఫ్'. ప్రతి ముస్లిం జీవితంలో ఒక్కసారైనా అక్కడకు వెళ్లి ప్రార్థన చేయవలసిందిగా అల్లాహ్ ఆజ్ఞ. ఈ యాత్రనే హజ్ యాత్రగా పిలుస్తారు. పవిత్ర కాబా గృహం అల్లాహ్ ఏకత్వానికి చిహ్నంగా నాలుగువేల సంవత్సరాలుగా కొనసాగుతోంది. 'ఒక శ్రేష్టమైన ఆచరణ'గా భావిస్తూ హజ్ పూర్తిచేసిన వ్యక్తి అప్పుడే పుట్టిన పసిబిడ్డ అంత పునీతుడని ఖురాన్ చెబుతోంది. బక్రీద్ పండుగరోజు కాబా గృహం వద్ద చేరిన విశ్వాసులందరూ ప్రార్థనచేసి హజ్ యాత్ర సంపూర్తి చేసుకుంటారు.

ఆజ్ఞా పాలనతో దైవారాధనలో జీవితాన్ని సఫలీకృతపరచుకున్న దైవ ప్రవక్తల చరిత్రలు తెలుసుకొని, వారి సందేశాలను అమలుపరుస్తూ ఆచరణలో సృష్టికర్త సూచించిన జీవన సంవిధానానికి కట్టుబడి ఉండటమే మానవాళి ధర్మం.

- షేక్ బషీరున్నీసా బేగం

విశ్వ ప్రేమ

దేవుళ్లందర్నీ మనం కొలుస్తున్నాం.

పూజలు ప్రార్థనలు చేసి మన భక్తిని చాటు కుంటున్నాం.

విఘ్నాలు రాకూడదని తొండం ఉన్న వినాయకుణ్ణి పూజిస్తాం. భయం పోవాలని తోక ఉన్న ఆంజనేయుణ్ణి ప్రార్థిస్తాం. ఆడంబరం లేని శివుణ్ణి అభిషేకిస్తున్నాం. నల్లనయ్య కృష్ణుణ్ణి నిత్యం ఆరాధిస్తాం. పుట్టలో ఉన్న సర్పానికి సవినయంగా పూజలుచేసే సంస్కృతి మనది.

ఇలా ఎందరెందరో దేవుళ్లను మనసారా పూజిస్తున్నాం. ఎన్నో తేడాలున్న మన సమాజంలో మనుషుల్ని మాత్రం ప్రేమించలేకపోతున్నాం. నల్లవాళ్లని, తెల్లవాళ్లని, పొట్టి అనీ పొడుగు అనీ... పలు రకాలుగా విమర్శిస్తూ మానవత్వాన్ని, సంస్కారాన్ని మరచిపోయిన మనుషులు కోకొల్లలుగా మనకు కనిపిస్తుంటారు.

ఈ సృష్టిలో ప్రాణులన్నీ భగవంతుడి రూపాలే. మనిషి తన మనసును విశాలం చేసుకుంటే సృష్టిలో ప్రతి ప్రాణినీ ప్రేమించగలుగుతాడు.

నిజమైన ప్రేమికుడికి ఈ సృష్టి మొత్తం ప్రియమైనది, అపురూపమైనది. మనసులో ద్వేషం నింపుకొన్న మనిషి అసలైన ప్రేమికుడు కాలేడు.

ఏ ప్రాణిమీదా ద్వేషం లేనివాడు, స్వార్థమనేది ఏ కోశానా లేనివాడు, అందరినీ అన్నింటినీ ప్రేమించేవాడు తనకు అత్యంత ప్రీతిపాత్రుడని గీతాచార్యుడు పేర్కొన్నాడు.

ఆ భగవంతుడికి భక్తులందరూ సమానమే. తనను సేవించిన భక్తులందరి పట్ల అతడు సమదృష్టితో వ్యవహరించాడు. వారికి మోక్షాన్ని ప్రసాదించాడు.

ఆటవికజాతికి చెందిన శబరి ఆతిథ్యాన్ని స్వీకరించాడు శ్రీరాముడు. జటాయువు సహాయాన్ని పొందాడు. వానరజాతిలోని హనుమంతుడి సేవను ఎంతగానో మెచ్చుకున్నాడు రాముడు. తనను సేవించినవారందరిలో నిజమైన ప్రేమను దర్శించాడు ఆ పరమాత్ముడు.

భగవంతుడికి పేద, గొప్ప భేదం లేదు... అందర్నీ ఆదుకుంటాడాయన.

పేదవాడైన కుచేలుణ్ణి ఎంతగానో ఆదరించాడు కృష్ణుడు. తిన్నడి భక్తిని మనస్ఫూర్తిగా స్వీకరించాడు శివుడు. వృద్ధులైన తల్లిదండ్రులను నిర్లక్ష్యం చేయకుండా సహృదయంతో సేవచేశాడు శ్రవణుడు. ఇక, రంతిదేవుడి సేవాగుణం వర్ణించలేనిది. 'నాకు రాజ్యం వద్దు... స్వర్గం, వైభవం, పునర్జన్మ ఏవీ వద్దు... కష్టాల్లో ఉన్న వారి కన్నీటిని తుడిచే శక్తినివ్వు ప్రభూ!' అని అర్థించాడు భగవంతుణ్ణి. ఎందరెందరో పురాణపురుషులు, చక్రవర్తులు ఎలాంటి తేడా చూపించకుండా తమ భక్తులను అనుగ్రహించారు. సమ్ముకు న్నవాళ్లకు చేయూత అందించారు.

పరమాత్మ ప్రేమస్వరూపుడు. భక్తులు ప్రేమతో కొలిచినప్పుడు వాళ్లకు సరైన మార్గాన్ని చూపిస్తాడు. ప్రతి మనిషీ ఆ భగవంతుడిలా ప్రేమ స్వరూపుడు కావాలి. తారతమ్యాలు చూపించకుండా తోటి వ్యక్తుల్ని అభిమానించగలగాలి.

ప్రకృతిని గమనిస్తే ఎన్నో సత్యాలు అవగతమవుతాయి. ప్రకృతి వద్దనుకునేది ఏమీ ఉండదు. తనలో జన్మించిన దేని పట్లా ప్రకృతికి ఏవగింపు ఉండదు. చెట్టు కాండంపై పాకే గొంగళి పురుగును కాదనుకోదు. బండరాళ్ల

అంతర్విమ

అడుగున తేమలో తేలియాడే పురుగును వద్దనుకోదు. తన నేలమీద పట్టే నాచును అసహించుకోదు. కంటికి కానరాని కోట్లాది సూక్ష్మ క్రిములను కాదనుకోదు. అసలు ప్రకృతి దేన్నీ వద్దనుకోదు. ఎందుకంటే, ఈ ప్రకృతిలో రూపు

దాల్చినది ప్రతిదీ తన బిడ్డే. అన్నీ తనవే. ప్రకృతి గొప్పతనం ఇక్కడే మనకు ప్రస్ఫుటిస్తుంది. అందుకే ప్రకృతికి ప్రకృతే సాటి!

కాని... ప్రకృతిని అన్ని వేళలా ఆరాధించే మనిషి మాత్రం సాటి మనిషిని ప్రేమించలేకపోతున్నాడు. విశాల హృదయం లేకపోవడంవల్లే మనిషి సంకుచిత మనస్కుడవుతున్నాడు. ప్రతి మనిషీ ప్రకృతిని ఆదర్శంగా తీసుకోవాలి. తోటి మనిషిని ప్రేమించి చేయూత అందించాలి.

బాహ్య సౌందర్యంకన్నా ఆత్మసౌందర్యమే మనిషికి గొప్పతనాన్ని కలిగిస్తుంది. మనిషి తన వ్యక్తిత్వం వల్లే హిమాలయాలంత ఎత్తుకు ఎదుగుతాడు. సచ్చింతన, సత్సాంగత్వం వల్లే మనిషి మానసిక సౌందర్యం

ఇనుమడిస్తుంది.

మన ఆలోచనలు బహిర్గతం చేయడానికి ముఖ్యమైన సాధనం మాట. ఆ మాట స్నేహభావంతో మృదువుగా ఉండాలి. దురుసుగా మాట్లాడి ఎదుటివ్యక్తిని హేళన చేయకూడదు.

సౌందర్యంకన్నా మంచి సంకల్పం కలిగిన మనిషే ఉన్నతుడని, ఉత్తముడని అందరూ అంగీకరిస్తారు. జపాన్ లోను, చైనాలోను దాదాపుగా అందరూ పొట్టివారే. వారు తమ ఎత్తు గురించి ఏనాడూ ఆలోచించలేదు. వ్యాపారంతో ప్రపంచాన్నే ఆకట్టుకున్నారు.

శాస్త్రజ్ఞుడు స్టీఫెన్ హాకింగ్ శరీరం సహకరించకపోయినా విజ్ఞానశాస్త్రంలో ఎన్నో అద్భుతాలు చేశాడు. విజయసాధనకు చైకల్యాలు ఎంతమాత్రం అడ్డరావు.

ప్రేమ మాత్రమే ద్వేషాన్ని రూపుమాపుతుంది. శత్రువును మిత్రుడిగా మారుస్తుంది. ఈ విశ్వంలో ప్రతి ఒక్కరినీ ప్రేమిస్తూ మనిషి ప్రేమ స్వరూపుడు కావాలన్నదే రుషుల వాక్కు..

- విశ్వనాథ రమ

యోగజీవనం

ప్రాణాయామం, ధ్యానం, రకరకాల ఆసనాలు వేయడం వంటివాటిని చాలామంది 'యోగజీవనం'గా పొరబడతారు. నిజానికి అవి సోపానాలు మాత్రమే! యోగమంటే ఒకానొక పరిపూర్ణ జీవన విధానం. అది సిద్ధిం చడానికి పైవన్నీ సాధనాలు, పరికరాలు. కేవలం ఆరోగ్యం కోసమే కాకుండా శారీరక, మానసిక, ఆధ్యాత్మిక కక్ష్యలు మూడింటా అదుపు సాధించి- స్థిత ప్రజ్ఞ తతో, ఆనందంగా, ఆరోగ్యంతో మనిషి సంపూర్ణ ఆయుర్దాయాన్ని అనుభవించడమే యోగసాధనకు అంతిమ లక్ష్యం! జీవకళ తొణికిసలాడుతూ, పరిపూర్ణమైన సంతృప్తితో జీవించడం యోగజీవనం. అదొక అద్భుత జీవన కళ!

యోగం అనే మాటకు శబ్దార్థ చంద్రిక ఎన్నో అర్థాలు చెబుతోంది. కూడిక, కూర్పు అనేవి వాటిలో ముఖ్యమై

నవి. యోగసాధనలు మనసును దాని ఇష్టానుసారంగా చలించకుండా అదుపు చేస్తాయి. మనిషికి అనుకూలంగా మలుస్తాయి. దీన్నే కూర్పు చేయడం అంటారు. లోపలి మనసుతో మనిషికి స్నేహం కుదర్చడం దాని లక్ష్యం. అలా మనసూ మనిషీ రెండూ ఒక దానితో ఒకటి 'కూడి' ఉండటం- యోగజీవనం!

మనిషికి మనసుకూ మధ్య గట్టి స్నేహం ఏర్పడటం అనేది చిన్న విషయం కాదు. అది మనిషి తనతో తాను యోగస్థితిని సాధించడంగా లెక్క. 'తనతో తాను' ఉండటం 'తనలో తాను' ఉండటం చాలా గొప్ప స్థితి. ఉదాహరణకు మనిషి భోజనం చేస్తూ టీవీలో ధారావాహిక చూస్తున్నాడనుకుంటే, కళ్లు అన్నం మెతుకుల మీద ఉన్నా, దృష్టి టీవీ తెరపై ఉంటుంది. ఆ స్థితిలో ఈ కళ్లకూ, 'ఐ' బ్యాంకుల్లో దాచిన కళ్లకూ పెద్ద తేడా ఏమీ ఉండదు. యోగం అది కాదు. మనిషి భోజనం చేస్తుంటే, అతడి

మనసూ అదే స్థితిలో ఉంటుంది. మనిషి ఆఫీసు పనిలో ఉంటే, మనసూ అదే పనిలో నిమగ్నమవుతుంది. అది యోగ జీవనం లక్షణం. చిత్తవృత్తుల నిరోధమంటూ యోగమనే మాటకు పతంజలి మహర్షి ఇచ్చిన నిర్వచనానికి అసలు సినలు అర్థం అదే!

యోగం వల్ల మరో గొప్ప ప్రయోజనం ఉంది. వ్యక్తిగతంగా మనసుతో చక్కని సమన్వయం సాధించుకున్నవారికి- తన చుట్టూ ఉన్న ప్రపంచంతో శ్రుతి కుదుర్చుకోవడం తేలికవుతుంది. పది మందితో తేలిగ్గా కలిసిపోవడం సాధ్యపడుతుంది. అలా ఇమడలేకే చాలామంది తమను ప్రత్యేకంగా ఊహించుకుంటారు. రాగద్వేషాలకు అదే మూలకారణం. దానివల్ల అశాంతి మొదలవుతుంది. 'ఏనాడో పాపం చేశాను, దాని ఫలితంగానే ఈ కోతిమూకతో కలిసి బతకవలసి వస్తోంది' అని రాముడు ఏనాడూ చింతించిన దాఖలాలు లేవు.

అటు భరతుడితోనూ, ఇటు విభీషణుడితోనూ, మధ్యలో గుహుడితోనూ ఆయన ఒకేలా ఉన్నాడు. అయోధ్యలో ఎలా ఉన్నాడో- అడవిలోనూ అలాగే ఉండగలిగాడు.

'నాకిక్కడ చాలా సౌకర్యంగా ఉంది' అనిపించే ఆవరణను మనస్తత్వవేత్తలు అనుకూల ప్రాంతం(కంఫర్ట్ జోన్) అంటారు. యోగం సిద్ధించినవారికి లోకమంతా ఒకానొక అద్భుతమైన అనుకూల ప్రాంతంగా మారిపోతుంది. వారు ఎక్కడైనా సుఖంగానే ఉంటారు. ఎందుకంటే, వారికి తమతోనూ పేచీ లేదు. బయట ప్రపంచంతోనూ ఘర్షణ ఉండదు. అలాంటివారిని 'నీతరాగులు' అని వర్ణించారు పతంజలి మహర్షి.

యోగజీవనం గడిపేవారికి కష్టాలొస్తాయి, కుంగిపోవడం ఉండదు. భోగాలొస్తాయి, మునిగిపోవడం ఉండదు. అలా రెండింటి పట్లా తామరాకుపై నీటిబొట్టులా ఉండగలగడం, నిజమైన యోగజీవనం!

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

వందే వాల్మీకి కోకిలమ్

శ్రీమద్రామాయణ మహాకావ్య సృష్టికర్త ఆదికవి వాల్మీకి. ఆశ్వయుజ శుద్ధపౌర్ణమినాడు ఆయన జయంతిని అన్ని ప్రాంతాలు, భాషలవారు భక్తి ప్రపత్తులతో జరుపుకొంటారు.

వేదవ్యాసుడు అధ్యాత్మ రామాయణంలో వాల్మీకి జీవిత విశేషాల గురించి వివరించాడు. వసిష్ఠ, నారద, పులస్త్య మహర్షుల సోదరుడైన ప్రచేత మహర్షి పుత్రుడు వాల్మీకి. ఆయన పూర్వ నామధేయం రత్నాకరుడు. మరికొందరు ఆయన పూర్వాశ్రమనామం 'అగ్నిశర్మ'గా చెబుతారు. పూర్వజన్మలో ఇతడు వ్యాధుడ(బోయవాడ)ని స్కాందపురాణం వైష్ణవ ఖండంలోని వైశాఖ మహాత్మ్యం చెబుతోంది. 'శంఖ' రుషి ఉపదేశం పొంది మరుజన్మలో వాల్మీకిగా అవతరించినట్లు

వెల్లడిస్తోంది. వ్యాధజన్మకు పూర్వం ఆయన శ్రీవత్స గోత్రంలో స్తంభ' నామంతో జీవించాడని వివరణ ఉంది. రఘువంశం, తులసీరామాయణం, వంగభాషలోని కృత్తివాస రామాయణం, ఆనంద రామాయణం, మత్స్య భవిష్య పురాణాలు, భాగవతం మొదలైన పలు గ్రంథాల్లో వాల్మీకి జీవిత విశేషాలు లభిస్తాయి. ఉత్తర రామాయణంలో మరో గాథ ఉన్నట్లు పూర్వగాథా లహరి చెబుతోంది.

సత్యయుగంలో బ్రహ్మ ఓసారి స్వర్గలోకానికి వెళ్లి ఇంద్రసభలో పాల్గొన్నాడు. ఆయన అక్కడ రంభాది అపురసలను చూసి చలిత మనస్కుడై నాడు. ఫలితంగా బ్రహ్మరేతస్సు పతనమై కొంత పంకంలో (బురదలో) పడింది. ఆ పంకం నుంచి వాల్మీకి జనించాడు. వెంటనే ఆ సభలో ఉన్న ఇంద్రుడి ముందు తాను బ్రహ్మరేతస్సు పడిన పంకం నుంచి జన్మించిన విషయం సభలో ప్రకటించటంతో బ్రహ్మ ఆగ్రహించి 'నీవు బోయవా

డివై క్రూరకర్మలు చేస్తూ, హీనమైన జీవితం గడుపుతావు' అని శపిస్తాడు. శాపవిముక్తికి మార్గం తెలుపవలసిందిగా తండ్రిని కోరగా, సప్తరుషుల కృపతో రామనామం జపించి, రామాయణం రచించి ధన్యుడవనిపించుకుంటావని బ్రహ్మ శాపనివారణోపాయం చెబుతాడు. చర్షణోవరుణ దంపతులకు వాల్మీకి జనించినట్లు భాగవతంలో మరో కథ ఉంది.

బ్రహ్మవల్ల శాపగ్రస్తుడైన వాల్మీకి కిరాతులతో సాంగత్యం చేసి క్షుద్ర జీవితం గడిపేవాడు. ఒక బోయకాంతను వివాహమాడి బిడ్డల్ని కని, అడవిలో మృగాల్ని వేటాడి పచ్చిమాంసం తింటూ, బాటసారుల్ని హింసించి దోచుకొనేవాడు. ఓసారి అడవిలో వెళ్తున్న సప్తరుషుల్ని అడ్డగించి, ఏమైనా దొరుకుతుందేమోనని చూశాడు. 'నీవింత పాపం మూట కట్టుకుంటున్నావు. ఆ పాప ఫలితాన్ని నీ భార్యాబిడ్డలు కూడా పంచుకుంటారా?' అని ఇంటికి వెళ్లి అడిగి రమ్మన్నారు రుషులు. రత్నా

కరుడు (వ్యాధుడు) ఇంటికి వెళ్లి నేను సంపాదించి తెచ్చిన ఆహారం తింటున్నావు కదా, నా

అంతర్వేది

పాపంలో కూడా పాలుపంచుకుంటావా? ' అని భార్యను అడిగాడు. అందుకు ఆమె సనేమిరా ఒప్పుకోలేదు. తిరిగి రుషుల వద్దకు వెళ్లి, ఆ విషయం తెలిపి పశ్చాత్తాపంతో వారి పాదాల మీదపడి, తరుణోపాయం చెప్పమని ప్రార్థించాడు. 'రామ' నామం పలికే అర్హత అతడికి లేదని, తిరగేసి 'మరా, మరా' అంటూ మంత్రోపదేశం చేసి, అలా జపం చేయమని చెప్పి వెళ్లిపోయారు. వారి ఆదేశానుసారం రత్నాకరుడు వందలసంవత్సరాలు కదలకుండా కూర్చొని తపస్సు చేశాడు. అతడి చుట్టూ మట్టి పుట్టలు పుట్టలుగా పేరుకుంది. వల్మీకం (పుట్ట) నుంచి బయలుదేరడంతో అతడు 'వాల్మీకి' అయ్యాడు. వాల్మీకి గంగానదీ తీరాన కూర్చుండి బాహ్య ప్రపంచానురక్తి, అనుబంధం వదిలేసి రామనామం జపించసాగాడు. నారదుడు అక్కడికి వచ్చి, రామకథ వినిపించాడు.

ఓ రోజున ఓ బోయవాడు కొమ్మమీద ఆనందంగా ఉన్న క్రౌంచ పక్షుల జంటను చూసి,

బాణం వదిలాడు. ఆ శరాఘాతానికి మగషక్తి గిలగిలా కొట్టుకుంటూ ప్రాణం విడిచింది. అడపక్షి దుఃఖాతిరేకంతో, ఆ వియోగానికి విలవిల్లాడి పోయింది. ఆ హృదయ విదారక దృశ్యం వాల్మీకి కంటబడటంతో చలించిపోయాడు. హృదయం ద్రవీభూతమైపోయింది. ఆ హృదయం నుంచి కాకతాళీయంగా 'మానిషాద' అనే శ్లోకం వెలువడింది. శ్లోకం నుంచి వెలువడిన ఆ శ్లోకమే రామాయణ కావ్యరచనలో ప్రథమ శ్లోకమైంది. బ్రహ్మ సంకల్పంతో వాల్మీకి నోట ఆ శ్లోకం వెలువడిన తరువాత, శ్రీరాముడి భూత భవిష్యత్కాల వృత్తాంతమంతా వాల్మీకికి తెలిసేలా వరమిచ్చాడు బ్రహ్మ. ఈ నేలపైన అవతరించిన ప్రప్రథమ కావ్యం రామాయణం నిత్యం పారాయణయోగ్యమైనది. అలాగే ప్రప్రథమ రచయిత వాల్మీకి సర్వదా విశ్వవంద్యుడు.

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

జీవితమే సాధన

సాధనా సమయం ఏది? జీవితకాలం. జీవిత కాలమే! ఔను. జీవిత కాలం. జీవితాన్ని సరిగ్గా అర్థం చేసుకుంటే; దాని ఉద్దేశం, ఉపయోగం, ఔన్నత్యం, పరిమితత్వం అవగాహన చేసుకుంటే- పూర్తి జీవిత కాలాన్ని మనం సాధనా సమయంగా కేటాయిస్తాం. బాల్యం, అజ్ఞానం, అవిద్య... ఇవన్నీ పోను, భగవత్ స్పృహ కలిగిన క్షణం నుంచే మనం సాధనకు ఆయత్తం కావలసి ఉంది. ఆయత్తం అంటే ఇక్కడ నిర్ణయాలు, ప్రయత్నాలు, ప్రయోగాల్లాంటివి కావు. తత్క్షణమే, కార్యక్షేత్రంలోకి దూకటమే. సన్నద్ధత, పూర్వాపరాలు, సాధ్యాసాధ్యాలు, సాఫల్య వైఫల్యాలు... అన్నీ చూసుకోవద్దు? అక్కర్లేదు. ఈ లోకంలో, ఏ లోకంలోనైనా తిరి

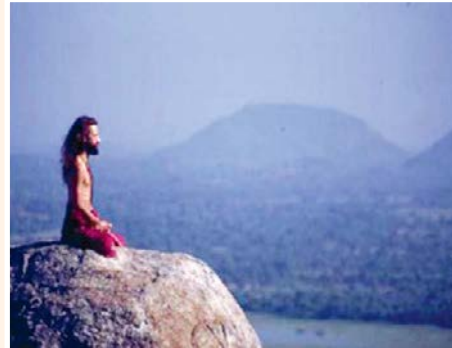
గిచూసుకోవలసిన, పునరాలోచించుకోవాల్సిన, పశ్చాత్తాపం చెందాల్సిన అవసరం లేని అంశమే దైనా ఉందంటే- అది భక్తే, భగవంతుడే! ఆయనపట్ల ఒకీంత ఆసక్తి కలగాలి. అంతే. ఆ తరవాత అంతా సాధనాసమయమే.

సాధన అంటే అరణ్యవాసాలు, పంచాగ్ని హోమాలు, ఒంటికాలిమీద తపస్సులు కాదు. భగవంతుడికి సంబంధించిన అత్యంత అల్ప స్వల్ప విషయాలు కూడా. ఆలోచనలు కావచ్చు. ఆరాటాలు కావచ్చు. ఆర్తి కావచ్చు. పనులు, ప్రయత్నాలు, యాత్రలు... ఏదైనా. ఏదైనా. మాధవుడితో మనసు నింపి, మాధవ మాధుర్యంతో నిండిన ఆ మనసుపెట్టి చేసేదేదైనా.

ప్రత్యేకంగా, మరో పనితో సంబంధం లేకుండా నిష్ఠతో చేసే నియమిత సాధన సంగతేమిటి? ప్రారంభంలో అనుక్షణం దైవధ్యాస ఉండకపోవచ్చు. తరవాతైనా నిరంతర స్మరణ, స్పృహ ఉన్నవారికైనా తృప్తిగా అత్యంత నిష్ఠతో

కొన్ని సాధనలు చేయాలనిపించవచ్చు. వ్యక్తిగతమైన అభిరుచులు, అవకాశాలు, అనారోగ్యాలు... వ్యక్తి వ్యక్తికొక సమయాన్ని అనుకూలం చేస్తాయి. కొందరికి ప్రాతః సంధ్యా బ్రాహ్మీ ముహూర్తాలు. కొందరికి అర్ధరాత్రి, మరి కొందరికి అపరాహ్నం. శాస్త్రీయమైన షోడశోపచార పూజలకు కొన్ని నియమిత కాలపరిమితులు ఉంటాయి. ముఖ్యంగా ఆలయాల్లో, శాస్త్రాన్ని గౌరవిస్తూ వాటిని పాటించే తీరాలి. జప, ధ్యాన, పారాయణాది వ్యక్తిగత సాధనకు... అనుకూలత ఉంటే సమయ పాలన. లేకపోతే ఎప్పుడైనా. ఏ క్షణమైనా నిరంతర, అనవరత, అనుక్షణ దైవీస్పృహ వ్యక్తిని 'భక్తి అభివ్యక్తి'గా మారుస్తాయి. ప్రారంభంలో ఎన్నో నియమాలు, నిష్ఠలు, కష్టాలు, ఆటంకాలు ఎన్నింటినో పాటించి, భరించి నెగ్గి నిలవగలిగితేనే ఆ నిరంతర నిరాటంక స్మరణ,

స్పృహ మొలవగలిగేది. మనిషిగా, మనంగా, మన మనసుగా భగవంతుడే మనలో మమేకం కాగలిగేది.

ప్రపంచాన్ని మనం వదలగలిగినా, ఒక్కోసారి ప్రపంచం మనను వదలదు. ఆటంకాలు, ఆపసోపాలు తప్పవు. ఈ కల్లోల పరిస్థితులు, పరిసరాల మధ్య నిరంతర సాధనకు ఇబ్బంది కలగవచ్చు. అంటే, పరిస్థితులు అనుకూలించకపోవచ్చు. మనసు వ్యధాపూరితం కావచ్చు. ఏకాగ్రత అందనంత దూరం పారిపోవచ్చు. ఎన్నో. అందుకని మనం మనసును కట్టడి చేయాలి. క్రమశిక్షణ మప్పాలి. పువ్వులు తెల్లారుతుండగా విరబూస్తాయి. పక్షులు సాయంకాలానికి గూళ్లు చేరతాయి. పశువులు గోధూళి వేళకు యజమానుల కొవ్వులవైపు పరుగులు తీస్తాయి. మనసు కూడా అలాంటిదే. కొంచెం కష్టమే అయినా నిత్యం కొన్ని నియమిత సమయాల్లో (ఉదయం సంధ్యల్లోని... ఇంకా వీలైతే అపరాహ్న అర్ధరాత్రి బ్రాహ్మీముహూర్తాలు) జపధ్యానాలు

అనుష్ఠిస్తూ వస్తే కొంత కాలానికి సరిగ్గా ఆ సమయానికి మనం ఎలాంటి పరిసరాల్లో ఉన్నా, పరిస్థితుల్లో ఉన్నా మనసు భగవదారాధనకు ఆయత్తమైపోతుంది. అది జపమైనా, ధ్యానమైనా, మౌనమైనా మరేదైనా... ఆందోళనలు అంతరించిపోతాయి. ఇలాంటి ప్రయత్నాలు, సమయానుకూల సాధనలు ఒక్కొక్కటిగా కలిసి గుడిగుచ్చిన ఒక్కో పూసా హారమై నట్లు, బిందువు బిందువు చేరి సింధువైనట్లు అనవరత సాధనకు అనుకూలమవుతాయి. ఒక సమయానికి అలవాటైన మనసు, క్రమంగా పక్క సమయాలకూ విస్తరిస్తుంది. చివరకు మొత్తానికి విస్తరిస్తుంది. మొత్తాన్ని ఆక్రమిస్తుంది. అప్పుడు నిరంతర సాధన నిరాటంకమై పోతుంది. జీవితమే సాధనమైపోతుంది. సాధనే జీవితమైపోతుంది.

- చక్కిలం విజయలక్ష్మి

కళారాధన

కొందరు విశిష్ట వ్యక్తులుంటారు. వాళ్లకు పనే దైవం. కర్తవ్య నిర్వహణమే దైవారాధన! వాళ్లు ధన్యజీవులు.

‘బాపు’ జీవితం ధన్యాతిధన్యం. ఆయనకు చిత్రకళే జీవితం; జీవితమే చిత్రకళ! సంగీత సాధనతో ముక్తిపొందిన త్యాగరాజు లాగా చిత్ర కళా సాధనతో బాపు సాయుజ్యం పొందారు. శ్రీరామాయణాన్ని బొమ్మలుగా గీసినా, చలనచిత్రాలుగా తీసినా అవి భారతీయ ఆధ్యాత్మిక వైభవానికి ఎత్తైన పతాకాలై రెపరెపలాడాయి. ఆయన అక్షరాలు విలక్షణతను సంతరించుకున్నాయి. ఒక చిత్రకారుడి పేరుతో ఒక భాషా లిపి శైలికి పేరు పెట్టడం అపూర్వం. చిత్రకళా సాధన ఆయన ఒక తపస్సుగా భావించారు.

పవిత్ర భావనతో రామాయణ రేఖాచిత్రాలను సృష్టించారు. మన సంస్కృతిలోని విశిష్టతను, సౌందర్యాన్ని ఆయన ఆరాధించారు. కళా ఖండాలను పూజాపుష్పాలుగా సమర్పించారు. నేడు ఆయన మన మధ్య లేకపోయినా, ఆ పుష్పాల గుబాళింపు నిలిచే ఉంది.

దైవపూజలో ఉంచే విశిష్ట హస్తవిన్యాసాల్ని ముద్ర అంటారు. భరతనాట్యంలో ముద్రలు ముఖ్యమైనవి. బాపు చిత్రకళా శైలి ఆధునిక రీతిపై ఒక ‘ముద్ర’. బాపు ముద్రతో భద్రాచలంలో గోదావరి గట్టున స్థాపించిన రామాయణ రమ్య విగ్రహాలు చూపరులను పరవశింపజేస్తున్నాయి. ‘దైవస్మరణలేని కావ్యం వ్యర్థం’ అంటోంది భాగవతం. శ్రీరామస్మరణతో సార్థకమైంది బాపు కళాజీవితం!

సాహిత్య కళను కవులు దైవాంకితం చేశారు. ‘దేవుణ్ణి కవిత్వం ద్వారా వర్ణించి చెప్పడం సాధ్యం కాదు. ఉపమ, ఉత్పేక్షాది అలంకారాలు

ఎందుకూ కొరగావు. కానీ, మాలాంటి కవులు ఆ ప్రయత్నం చేస్తూనే ఉంటారు’ అంటారు ధూర్జటి. దైవం ఔన్నత్యాన్ని, మానవుడి అల్పత్వాన్ని వ్యక్తం చేయడానికి ఆ మహాకవి శ్రీకాళహస్తీశ్వర శతకంలో ఇలాంటి తీవ్ర పదజాలం ప్రయోగించి తన భక్తిని చాటుకున్నాడు. బమ్మెర పోతనను ‘భక్తపోతన’ అంటారు. తెలుగు భాగవత రచనతో ఆ మహాకవి అమరుడయ్యాడు. ఇలాంటి తాదాత్మ్యాన్ని పొందిన కళాకారులు సృష్టించిన కళాఖండాలే అందర్నీ తన్మయుల్ని చేయగలవు.

లేపాక్షి బసవడు, హంపీ విరూపాక్షుడు... అరుణాచలం, సింహాచలం... రామేశ్వరం, రామప్ప గుడి... ఎక్కడైనా సరే... పది కాలాలపాటు నిలిచిన వాస్తు, శిల్ప వైభవం- అంతా ఈశ్వరార్చితం! కళాకారులు తమ భుక్తికోసమే వాటిని సృష్టించి ఉంటే, అవి వాళ్లతోనే అంతమైపోయేవి. భక్తి

తత్పరతతో తమ కళా ప్రతిభను రాశిపోశారు గనుకనే, వందల, వేల సంవత్సరాలు గడుస్తున్నా వాటి పవిత్ర వాసి వీసమంతైనా తగలేదు. చరిత్రపై నీలినీడలు కమ్ముకున్నప్పుడు భూమాత వాటిని భద్రంగా తన గర్భంలో దాచుకుంది. జాతిలో స్వాభిమానం, స్వాతంత్ర్య

తేజం పొటమరించగానే నేలలో దాగిన కళాఖండాలు మళ్ళీ వెలుగులోకి వస్తున్నాయి. అవి మనదేశంలోని నేలమాళిగల్లోని స్వర్ణరాశుల కంటే విలువైనవి! అంతకన్నా పవిత్రమైనవి.

నాదమే శ్రీరామచంద్రుడిగా అవతరించిందని త్యాగయ్య తలచాడు. నాదాన్నే దైవంగా ఆరాధించాడు. ‘నాదాత్మకా’, ‘నాదరూపా’, ‘నాదబ్రహ్మనందరూపా’ అని శ్రీరామచంద్రుడి గురించి సంబోధిస్తూ గానం చేశాడు. ఆగమాలకు, శాస్త్రాలకు మూలం నాదమే! ‘ఆ నాదమే శ్రీరామావతారం. రాముడు సంగీత రసికుడు, సామగానలోలుడు’ అని త్యాగరాజు తన ఇష్టదైవాన్ని అభివర్ణించాడు. సంగీతకళకు సంపూర్ణ దైవత్వాన్ని ఆరోపించి ఆరాధించిన త్యాగయ్య జీవితమే సంగీతం! సంగీతమే ఆయన జీవితం. ఆయన జీవితం, సంగీతం రామభక్తి మయం! రామభక్తి అనే అమృతంలో నుంచి తన కృతులను మనకందించిన ధన్యజీవి త్యాగయ్య.

భగవంతుడి సృష్టికి ‘కళ’ ఒక అనుకరణ. అది పవిత్రంగా ఉండాలని ప్రపంచంలో ఎందరో కళాకారులు తమ జీవితమంతా కృషి చేశారు. అంటోనియా స్ట్రాడివసి ఇటలీలో గొప్ప వాయులీన విద్వాంసుడు. ఎన్నో సంగీత కచేరీలు చేసి, చివరకు వాయులీన పరికరాలను తానే తయారు చేయాలని నిశ్చయించుకున్నాడు. ఇందుకోసం ఒక పెద్ద కర్మాగారం స్థాపించాడు. తన కర్మాగారం నుంచి అపశబ్దాలను పలికే ఒక్క వాయులీన పరికరం కూడా బయటకు పోకూడదని ప్రతిజ్ఞ చేశాడు.

‘సంగీతం భగవద్దత్తమైన కళారాజం. ఏదైనా ఒక సంగీత వాయిద్యం అపశ్రుతులు పలికితే అది భగవంతుడికి అపచారం చేసినట్లువుతుంది’ అని ఆ సంగీతవేత్త తన పరిశ్రమలో పనిచేసే కార్మికులను హెచ్చరించాడు!

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

మనిషి-మనసు

ఆయన ఒక గొప్ప రుషి. రాజుగా ఉన్నప్పుడే అన్నీ త్యజించి ధ్యానం చేసుకోవడానికి అడవికి వెళ్ళిపోయాడు.

అనేక చిన్న చిన్న రాజ్యాలను జయిస్తూ వస్తున్న ఓ రాజు ఆ రుషిపైన తన అధికారాన్ని ప్రయోగించి ఎలాగైనా తనకు కట్టుబడి ఉండేలా చేసుకోవాలని నిర్ణయించాడు. ప్రజలకు వింతగా అనిపించింది. ఓ రాజ్యంగాని, అధికారంగాని, ఏ మాత్రం ఆస్తిగాని లేని ఆ రుషిపైన రాజు దృష్టి పడిందేమిటని విస్తుపోయారు.

రుషి సంపూర్ణ ధ్యానంలో నిమగ్నమై ఉండటంతో రాజు రాకను గమనించలేదు. అహంకార పూరితుడైన రాజుకు కోపం వచ్చింది.

‘నిన్ను ఎదిరించడానికి వచ్చాను... తలపడు’

అని అరిచాడు ఆవేశంతో.

రుషి నెమ్మదిగా కళ్లు తెరిచాడు. చుట్టూ పరికించాడు.

‘తలపడటమా?’

అవునన్నట్లు తల ఊపాడు రాజు.

‘ప్రాపంచిక జీవితంలో శత్రువుతో తలపడలేకే భయంతో పారిపోయినవాణ్ణి...’ వేదాంత ధోరణిలో అన్నాడు.

‘శత్రువా?’

‘అవును’

‘ఆ శత్రువు పేరు గుర్తిస్తేనే ఆత్మ కంపించిపోతుంది. గుండె దడదడలాడిపోతుంది’

రాజుకు కోపం మరింత పెరిగింది. ‘నీ శత్రువు నాకంటే పరాక్రమవంతుడా?’

‘అవును. అన్నీ వదిలిపెట్టి ఈ మార్గంలోకి రావడానికి కారణం ఆ శత్రువే!’

‘శత్రువు ఎవరో చెప్పు... విసిగించక’

‘చెప్పినందువల్ల ప్రయోజనం శూన్యం. నువ్వెప్పు

టికీ జయించలేవు’

‘అదే జరిగితే నేను ఓడిపోయినట్లు లెక్క’ సవాలు విసిరాడు.

‘నేను చెబుతున్న శత్రువు ఎవరో కాదు... మనసు!’

ఆ జవాబు విని రాజు నిష్క్రమించాడు. ఆ క్షణం నుంచి దాన్ని అధిగమించాలని ప్రయత్నిస్తూనే ఉన్నాడు. అన్ని పద్ధతులూ అనుసరించాడు. ఏళ్లు గడిచాయిగానీ జయించలేకపోయాడు. చివరికి రాజు తన ఓటమి ఒప్పుకోక తప్పలేదు.

ఎవరైతే ఆధ్యాత్మిక మార్గంలో విశేష సాధన చేస్తుంటారో, సఫలీకృతులవుతారో అటువంటి ఉన్నతమైన స్థితికి చేరినవారి ప్రభావంతో మనసును జయించగలగడం ఒక మార్గం. ఆ ఆధ్యాత్మిక గురువులు మనలోని అంతర్గత శక్తిని ప్రేరేపించగలుగుతారు.

మనసు ఎప్పుడూ ప్రపంచంలోని అనంతమైన కోరికలవైపు పరుగులు పెట్టిస్తుంది. మనసే మని

అంతర్మయి

షికి తీయని వరం, శాపం కూడా. మనసు ఓ పెద్ద మాయలాడి. దానికి సర్వం తెలుసు. ధ్యానం కుదరకుండా చేయగల ఎత్తులు వేయగలదు. ఒకసారి గతంలోకి నెడుతుంది. మరోసారి భవిష్యత్తులోకి తీసుకెడుతుంది. స్థిమితంగా నిలువనీయకుండా చేయాల్సినవన్నీ చేస్తుంది. జిహ్వాకు పని పురమాయిస్తుంది. ఆశ పుట్టిస్తుంది. అసూయకు కారణమవుతుంది. అనేకానేక కారణాలు వెతుకుతుంది. మనసు కోతిలాంటిదని పెద్దలు ఊరికే చెప్పలేదు.

మనసు తీరును గుర్తించి మంచి అలవాట్లను ఏర్పరచుకోవాలి. మనసు అలవాట్లను ఇష్టపడుతుంది. దాని మాట వింటుంది. ‘నేను ధ్యానం చేసుకోవాలి. ప్రతిరోజూ ఫలానా ప్రదేశంలో... ఫలానా సమయానికి’ అన్నది అలవాటైతే, ఒకవేళ ఏదైనా తప్పనిసరి పరిస్థితి ఏర్పడి ధ్యానం చేసుకోలేకపోతే ఏదో కోల్పోయామన్న భావం కలుగుతుంది. ఎప్పుడైతే సంపూర్ణమైన ఏకాగ్రత సాధి

చగలుగుతామో, అప్పుడు అంతర్గత శక్తిని అనుభవించగలుగుతాం. శాంతి, సుఖం, సంతోషం... మొదలైనవాటి అనుభూతిని పరిపూర్ణంగా ఆస్వాదించగలుగుతాం. మనసును క్రమశిక్షణలో ఉంచేందుకు ఇదో సక్రమ మార్గం.

నా మనసు పరిణతిని సాధిస్తోందా, అది మరింత పవిత్రమవుతోందా, అంతర్యామికి సమీపంగా చేరుకుంటోందా అని ఎవరికి వారు ప్రశ్నించుకోవాలి. అభ్యాసంతోనే మనసును వశం చేసుకోవచ్చునని గుర్తించాలి.

తపస్సు ద్వారా ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం కలుగుతుంది. మనసును, ఇంద్రియాలను ఏకాగ్రపరచి వశంలో ఉంచుకోవడమే తపస్సు. ఈ జ్ఞానతపస్సుతో మనసును పవిత్రీకరించాలి.

మనసు పవిత్రంగా, పరిశుద్ధంగా, బలీయంగా ఉంచాలని వేదాంతం పదేపదే చెబుతోంది!

- మంత్రవాది మ హేశ్వర్

ఆధ్యాత్మిక విజయం

భావాలు కలుగుతాయి. ఆలోచనలు పుడతాయి. ఆచరణలో పెడతాం. మంచో చెడో ఏదో ఒకటి జరుగుతుంది. 'అయ్యో! ఇలా చెయ్యకుండా ఉండాల్సిందే' అనుకుంటాం. అది మన చేతిలో ఉందా? 'నువ్వు తప్పు చేశావంటే, నువ్వు తప్పు చేశావంటూ ఒకరిని ఒకరు నిందించుకుంటాం. ఇది సరైన పద్ధతేనా? కానీ కాదు. భావాలు పుట్టే చోటు మనసు. మనసులో భావాలు ఎందుకు పుడుతున్నాయి? భావాలు కలగకపోతే, మనసు కదలకపోతే ఈ జీవనయానం సాగుతుందా? మరి దీన్ని ఎవరు సాగిస్తున్నారు, మనమేనా? కళ్లకు అలాగే కనిపిస్తుంది. పదే పదే వస్తున్న ఒక్క ఆలోచనను నియంత్రించాలనుకున్నప్పుడు తెలుస్తుంది, మనమెంత బలహీనులమో!

మనసును స్వాధీనంలోకి తెచ్చుకోవడం అంత సులువైన పనికాదు. అలా అని అసాధ్యమూ కాదు. రోడ్డుపై కనిపించే ప్రతిదీ కావాలని కోరు కుంటున్నామా, మంటలో చెయ్యి పెడుతున్నామా, నిషిద్ధమైన పనులు ఎందుకు చెయ్యకుండా ఉంటున్నాం? బుద్ధి, వివేకం, విచక్షణ ఉన్నాయి కాబట్టి. అవి లేని జంతువులం కాము కదా మనం. మనసును నిగ్రహిస్తున్న కొద్దీ, దానికి తగిన శిక్షణ ఇస్తున్న కొద్దీ అది బలపడుతుంది. మంచి భావాలు కలిగిస్తుంది. ఇచ్చాశక్తి పెంచు తుంది. మనం అనుకున్నది చక్కగా చేయడానికి సహకరిస్తుంది. దాని తీరుతెన్నులు పరిశీలించి, ఆ దారిలోకి వెళ్లినట్లు వెళ్లి, మన దారిలోకి తెచ్చుకో వాలి. ఈ మార్గంలోనే పుట్టాయి సమస్త ఆధ్యాత్మిక సాధనలన్నీ పుట్టాయి. వీటన్నింటికీ పరి కరం మననే. శరీరం అనే ప్రయోగశాలలో మన సనే పరికరంలో బుద్ధి, చిత్తం, అహంకారం అనే పనిముట్లతో చాలా ప్రయోగాలు చెయ్యాలి.

రుషులు ప్రతిపాదించిన విషయాలు రుజువుచేసు కోవాలి. ఎవరికి వారు, వారి అనుభూతిని నిశ్చయం చేసుకోవాలి. లేకపోతే ఇతరుల అనుభ వాలను, అనుభూతులను పుస్తకాల్లో చదువుకో వాలి. అవి మనవి కానందుకు బాధపడుతూ కూర్చోవాలి. కొద్దో గొప్పో మనదైన అనుభూతిని మనం సంపాదించుకోవాలి. ముందు వెళ్లినవారిలో ఎవరో ఒకరిని మార్గదర్శిగా ఎంచుకోవాలి. గురువుగా పిలుచుకోవాలి.

మనసును జయించలేం. కాని, దానికి అతీ తంగా వెళ్లినప్పుడు అది మనల్ని ఏమీ చెయ్య లేదు. అది విసిరే వలలో చిక్కుకోకుండా తప్పిం చుకోగలగాలి. అంటే, నీచ భావాలకు దాసోహమై ఇంద్రియ నిగ్రహం కోల్పోతుంటే, దాని పట్టులో మనం ఉన్నట్లే. గొప్ప భావాలకు అంకితమై, చెక్కుచెదరని లక్ష్మంతో, మడమ తిప్పని సాధనతో ముందుకుపోతుంటే- అది మనల్ని వీసమెత్తయినా కదిలించలేదు.

మనసు పెట్టే బాధ కలిగించే కోణం నుంచి చూసినప్పుడు అలాగే అనిపిస్తుంది. అది అందరికీ అనుభవం. అందరూ దాన్నే నిజమని నమ్ముతారు. నిజం కూడా. మరైతే మనసుకు ఆధ్యాత్మికతలో ఎందుకు ఒక ప్రముఖ స్థానం ఉంది? దాని గురించి మాట్లాడకుండా ఏ ఉపని

షత్తూ, వేదం లేదు. అంత విలువైన స్థానం పొందిన మనసును విసిరి కొట్టాలని ప్రతిక్షణం ప్రతి ఒక్కరూ ప్రయత్నిస్తునే ఉంటారు. అవు తుందా? దాన్ని ఉపయోగించుకోవాలి. అది నీరు లాంటిది. అందులో ఏ రంగు కలిపితే ఆ రంగు లోనే కనిపిస్తుంది. మన కళ్లకు మన చేతులతోనే రంగుల కళ్లజోడు తగిలిస్తుంది. రంగుల ప్రపం చాన్ని చూపిస్తుంది.

మనసుతోనే నిత్యం ప్రపంచాన్ని చూస్తున్నాం. ప్రపంచంలో ఎన్నో రకాలైన అవకతవకలు, వైరు ధ్యాలు, ఇష్టాఇష్టాలు కనిపిస్తున్నాయి. అవన్నీ ప్రపంచంలో ఉన్నాయా? అవలా కనిపిస్తు న్నాయి. చీకటిలో దుంగ కూర్చున్న దొంగలా కని పిస్తుంది. తాడు పాములా భయపెడుతుంది. ఎడారిలో నీటి చెలమలు దర్శనమిస్తాయి. అందులో నీళ్లుంటాయా? కనిపించేదంతా నమ్మలేం. కనిపించిన దాంట్లో అసలు నిజ ముందా? ఇదంతా మనసు ఆడే నాటకం. ఈ

గమృత్తు మనకు హాయిగా ఉంటుంది. కాబట్టి, మనసుతో జోడుకట్టి విహరిస్తుంటాం. అది చేసే మోసం గ్రహించలేం. అందుకే మనసును మనం వదలేం. ఒకవేళ ఏ రాత్రో అది మనల్ని విడిచి పెట్టినా, కలల రూపంలో దాన్ని మళ్ళీ మన దగ్గర ఉంచుకోవాలని ప్రయత్నిస్తుంటాం.

ఎలా ఈ మనసుతో? ఏ తెర మీదైతే భయా నక, బీభత్స, విషాద దృశ్యాలు మనసు ప్రదర్శి స్తుందో, ఆ తెర మీదే ప్రయత్నపూర్వకంగా సుఖం, సంతోషం, ఆనందం నిండిన దివ్యజీవితంలో మునిగి మొత్తం దృశ్యాన్ని మార్చేయాలి. ఏదైనా మన చేతుల్లోనే ఉందని నిరూపించాలి. మన ధీరత్వం చూసి మనసు మాటరాక చేష్టలుడిగి మౌనాన్ని ఆశ్రయించి తలవంచుకోవాలి. అదే ఆధ్యాత్మిక సాధకుడి విజయం! అక్కడికి చేరుకో వాలి. మనందరం కూడా.

- ఆనందసాయి స్వామి

విముక్తి

కొన్ని బంధాలు ఆనందాన్ని కలిగిస్తాయి. కొన్ని విముక్తులు మోదానికి కారణమవుతాయి. బాధించే బంధం ఉన్నప్పుడే 'విముక్తి' గురించి ఆలోచిస్తాం. ప్రాకృతిక బంధాలతో సతమత మయ్యే ప్రతి వ్యక్తి విముక్తి కోసం ప్రయత్నిస్తాడు. ఆధ్యాత్మిక జీవులు అన్ని బంధాలూ తెంచుకొని భగవత్ప్రాప్తికై పరితపిస్తారు.

చెట్టుకు వేలాడే ఫలం, చెట్టుతల్లి బంధం నుంచి విడివడాలని కోరుకుంటుంది. బంధం తొలిగాక తినేవాడి ఆకలి తీర్చాలన్నదే ఫలం ఆకాంక్ష! మనిషి దేహత్యాగం తీగనుంచి దోస పండు విడివడినంత సులభంగా జరగాలని ప్రవ చిస్తుంది రుగ్వేద మంత్రం. పండిన పంటలు కొడవటి కోతకు గురైతేగానీ రైతు ధాన్యాగారానికి

చేరవు. కొడవటి గంటు బాధించేదే అయినా, పంట ఆ అనుభవం కోసమే వేయికన్నులతో ఎదురుచూస్తుంది. మేఘం నుంచి విముక్తమై జాలువారే వాన చినుకు భువికి చేరాలనే ఆకాంక్షలో, ప్రాణికోటి హితం దాగుంది.

బంధం నుంచి మనిషి విమోచన పొందాల నుకుంటే అందులో స్వార్థం ఉండకూడదు. అప్పుడే ఆ విముక్తికి సార్థకత! సంపద తమ నుంచి దూరం కావడం ఎవరూ హర్షించరు. డబ్బెవరికీ చేదు కాదు. కానీ, ధనరాశులు ఏ కొందరి చేతుల్లోనో బందీ అయితే 'అందరికీ సౌభాగ్యం' అందని మానిపండ్లై పోతుంది. సంపన్నుల చేతినుంచి ముక్తమైన ధనంవల్ల స్వప్నించిన సార్వజనీన సౌభాగ్యం కనుల ముందు సాక్షాత్కరిస్తుంది.

అడవితల్లి అమృత పరిష్కరంగం నుంచి ఏ చెట్టు విడివడాలని కోరుకోదు. కొన్ని బంధాలు ఆనందప్రాప్తికి హేతువవుతాయి. విముక్తి

కూడా ఆనందభాగ్యానికి నోచుకోవాలి.

స్నేహం తియ్యదనాన్ని పంచుతుంది. సకలజీవులకు తల్లి, తండ్రీ, సర్వం తానే అయిన పరమాత్మతో చెలిమిని మించిన తియ్యదనం సృష్టిలో మరొకటి లేదు. ఆ అనుభవం కోసం

ముముక్షువులు పరితపిస్తారు. మానవుడు విముక్తుడు కావలసింది దరిద్రం నుంచి; అరిష్టడ్వర్గ పీడ నుంచి; అవిద్యనుంచి; బానిసత్వం నుంచి! అరాచకత్వం, దుర్మార్గ పోకడల నుంచి మనిషి విడుదల పొందటం వల్ల లోకకల్యాణం సిద్ధిస్తుంది. ఆశావహ భావజాలాన్ని మానవుడు స్వాగతిస్తే సుఖశాంతులు అయాచితంగా లభిస్తాయి. దేహబాధలు, బంధాలను వదిలించుకొని సర్వస్వతంత్రుడు కావాలన్న నరుడి ఆశయం- నారాయణుడు మెచ్చే భక్తి యోగం వల్ల నెరవేరుతుంది. జన్మ స్వీకరించాక ఆత్మవిమోక్షణం ఓ తప్పనిసరి క్రతువు.

భారతావనిని ఆంగ్లేయులు పరిపాలిస్తున్న రోజులవి! సిక్కు సైనికులు రామకృష్ణ పరమహంసను గురువుగా, దైవంగా భావించేవారు. ఒకసారి వారి సైనిక పటాలం కోల్ కత పురవీధుల్లో కవాతు చేస్తోంది. పరమహంస గుర్రపు బండిలో ఆ దారి వెంట వెళుతున్నారు. సైని

కులు ఆయనను చూడగానే తుపాకులు జారవిడిచి వంగి నమస్కరించారు. సైనికులు ఆయుధాలు జారవిడవడం క్షమించరాని అపరాధంగా పరిగణిస్తారు. వారిని ఎందుకలా చేశారని సైనికాధికారి నిలదీశాడు. అందుకు వారు వినమ్రంగా, 'మా గురుదేవులను చూశాం. గురువును గౌరవించడం మా మత సంప్రదాయం. ఆయన కోసం ప్రాణాలను సైతం అర్పించడం మా విధి' అన్నారు. ఆంగ్లేయ సైనికాధికారి వారిపై ఎటువంటి చర్యా తీసుకోకపోవడం విశేషం. మానవుడు అహంకార, మమకార బంధాల సంకెల నుంచి విముక్తుడు కావాలంటారు పండితులు. అయితే ఛాందసవాద ప్రకృతికి వశం కాకుండా నడవడిని తీర్చిదిద్దుకోవడం ముముక్షువు కర్తవ్యం! దైవప్రాప్తి కోసం అహంకార త్యాగం చేస్తే పరమార్థం సిద్ధించినట్లే!

- గోపాలుని రఘుపతిరావు

ఎవరీ మనిషి?

ఆద్యంతరహితమైన ఈ మహావిశ్వంలో కోటానుకోట్ల నక్షత్ర మండలాలు పరిభ్రమిస్తున్నాయి. ఒక్కొక్క మండలంలో ఎన్నో కోట్ల నక్షత్ర రాశులు తిరుగుతున్నాయి. వాటి మధ్య మనం నివసించే సౌర కుటుంబం పరిమాణం చిన్న అణువంత. ఈ విశ్వంలో కొత్త నక్షత్రాలు పుడుతున్నాయి. విశ్వం కాంతివేగంతో (సెకనుకు 1,86,000 మైళ్లు) విస్తరిస్తోంది. మనకు ఉన్న పరికరాలతో పరిశీలిస్తే, నక్షత్ర మండలాలు రెండు వేల మిలియన్ కాంతి సంవత్సరాల దూరంలో ఉన్నాయి. కాంతి వేగంతో వెళ్లగలిగితే ఆ మండలాలను చేరడానికి రెండు వేల సంవత్సరాలు పడుతుంది. ద్వీపాల మాదిరిగా మరిన్ని విశ్వాలు ఏ తెలియని గమ్యం వైపో ప్రయాణిస్తున్నాయి. విశ్వంతో పోల్చితే నక్షత్రం పరిమాణం పరమాణువంత ఉంటుంది. ఈ విశాల విశ్వంలో మనిషి పరి

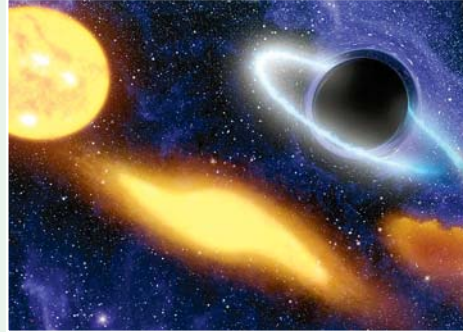
మాణం ఎంత? సూది మొనకన్న చిన్నదే!

అటువంటి మరుగుజ్జు మానవుడు దేన్ని చూసి గర్వపడాలి, దేనికి అహంకారం? తనను తాను అల్పుడిగా భావించినప్పుడు వినముడై, దిగ్భ్రాంతికి లోనై ఇంత పెద్ద విశ్వాన్ని నడిపేదెవరని ఏదో ఒకరోజున ప్రశ్నించుకోక మానడు. సూర్యుడు భూమి చుట్టూ తిరగడం, తారలు, చంద్రబింబం, గ్రహాలు చూసి తొలి మానవుడు ఆనందం వంటి ఆశ్చర్యం పొంది ఉంటాడు!

అణు గర్భంలో ఒక సౌరకుటుంబమే దాగి ఉంది. అణువులో అంతరాళం ఉంది. అణువు కన్నా ఎలక్ట్రాన్ మరీ చిన్నది. ఈ ఎలక్ట్రాన్ అణుకేంద్రకం చుట్టూ నక్షత్రం చుట్టూ గ్రహంలాగా తిరుగుతోంది. ఇదంతా సైన్సు చెప్పిన దేవతల గాథలా కనిపిస్తుంది. కాని, అవన్నీ పచ్చి నిజాలు. సైన్సు లెక్కలు కట్టి నిరూపించి మరీ చెప్పింది.

వేదాంతానికి సైన్సు ఎప్పుడూ అడ్డు నిలవలేదు. భగవంతుడు సృష్టించిన భౌతిక అద్భుతాలను వెల్లడించింది. వాటికి అంతు లేదు. అలాగే ఆధ్యాత్మిక ప్రపంచంలో

అద్భుతాలకు అంతు లేదు. సైన్సు సమీప భవిష్యత్తులో అంతిమ లక్ష్యం చేరుకుని, ఆధ్యాత్మిక సత్యాలతో పోల్చుకుంటూ రెండు భిన్నప్రపంచాలు లేవని తెలుసుకుం

టుంది. ఒకే ప్రపంచం! ఎవరి ఆలోచన అది? అది ఆలోచన కాదు. ఒక మహా స్వాప్నికుడి మహనీయ స్వప్నం. తన కలల మిలమిలలతో అల్లుకుని ఆనందక్రీడ సాగిస్తున్నాడు.

మరి, మనిషి ఎవరు?

ఈ విశ్వ దృశ్యాల తెరల వెనక నిలిచిన చిరంతన జ్ఞాని. దృశ్యమే అతడు. అతడు అనంతమే- ఒకే రూపం, శాశ్వతత్వంతో మెరుస్తున్నాడు. అనంతం అయినప్పుడు ఎక్కడికి వెళతాడు, ఎక్కడి నుంచి వస్తాడు? ఎక్కడ ఉన్నాడో అక్కడే అతడి నివాసం. అతడు పుట్టలేదు. ఏనాడూ మరణించడు. సర్వశక్తి స్వరూపుడు. సర్వ జ్ఞానం, సర్వశక్తి, స్వేచ్ఛ, పరిశుద్ధత అతడికి ఉన్నాయి. బయటి నుంచి ఎటువంటి సహాయం రాదు. ఈ విశ్వ స్రష్ట అతడే. అతడు భగవంతుడిగా, పరిపూర్ణుడిగా మారడం ఏమిటి? అతడే దైవం. పరిపూర్ణుడు.

మిరుమిట్లు గొలిపే వెలుగును చీకటి అనుకుంటున్నాడు. శక్తిహీనుణ్ణి అనుకోవడం శక్తికే అవమానం. శృంఖలాలను నిర్మించేది అతడే. ఛేదించేదీ అతడే.

యోగసాధన ద్వారా అతడు శుద్ధరూపుడు కావడం లేదు. అతడు సహజంగా శుద్ధరూపమే. వినిర్మల సత్య దీప్తి అమృతత్వ పుత్రులం మనం అని, నువ్వు అదే (తత్వమసి) అని ఉపనిషత్ ప్రబోధించింది. నక్షత్రాలు నీలో నుంచి ప్రభవించి ప్రకాశిస్తున్నాయి. నువ్వు నక్షత్రాలకు, సూర్యచంద్రులకు అతీతంగా భాసిస్తున్నావు. మొత్తం బాధ్యత నువ్వు తీసుకో. నీ భవితవ్య స్రష్ట నీవే. విశ్వమంతటా నీవే ఉన్నావు. ఈ విశ్వానికి ఆత్మవు నీవే. పురుషుడు ఎక్కడా లేడు. అస్తిత్వమే పురుషుడు. నీకు విడిగా దైవం అంటూ లేదు. నీకు మించిన దైవం లేదు. మనం బ్రహ్మం గురించి తెలుసుకోలేం. మనమే బ్రహ్మం. ద్రష్టలకు తపస్సు చెప్పిన రహస్యాలు అవి.

సైన్సు చెప్పిన భౌతిక అద్భుతాలు సామాన్య మేధస్సు నమ్మలేదు. అలాగే వేద ద్రష్టలు చెప్పిన సత్యాలు జీర్ణించుకునే శక్తి మన బుద్ధికి లేదు. దేనికైనా విశ్వాసమే ఆధారం!

- కె.యజ్ఞన్న

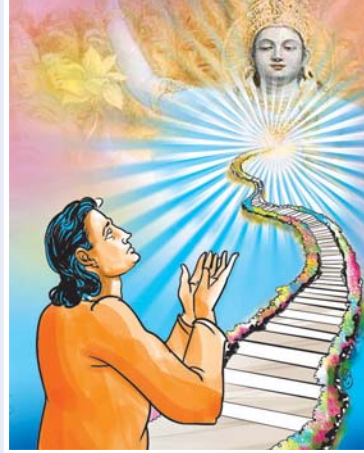
భగవత్ ప్రసాదం

భగవంతుణ్ణి చేరుకోవడానికి దారులు ఎన్నో ఉన్నాయి. జ్ఞానమార్గం, ధ్యానమార్గం, కర్మ మార్గం- ఇవన్నీ గమకాలు. కానీ, భక్తి ఒక్కటే గమకం, గమ్యం. మనలాంటి సామాన్యులకు సులభమార్గం. తాను భక్తిసులభుడనని కదా భగవాన్ ఉవాచ! ఇందుకు ధ్రువుడు, ప్రహ్లాదుడు చక్కని ఉదాహరణలు. జీవన్ముక్తుడై చిరంజీవిగా నిత్యం శోభిల్లే ఒక అపురూపమైన గ్రహం ధ్రువ నక్షత్రం. తన భక్తి ప్రభావంతో కన్నతండ్రికి దైవసాక్షాత్కారం చేయించి, మోక్షం ఇప్పించాడు ప్రహ్లాదుడు. భక్తి అనే పదానికి స్పరైన అర్థం ఏమిటి? విభక్తం కానిది భక్తి అని కొందరు నిర్వచనం చెబుతారు. భక్తి అంటే ప్రేమ, సమర్పణ, శరణాగతి అని మరి కొందరి అభిప్రాయం. సేవ, పూజ అని నిఘం

టువు నానా బాహ్యర్థాలను తెలియజేస్తోంది. సర్వకాల సర్వావస్థల్లో నిరంతర హరినామ స్మరణమే భక్తి అని, ఆ భగవంతుణ్ణి సదా చింతన చేయటమే ముక్తికి సోపానమని త్యాగ రాజాదులు భక్తి రసాస్వాదన లోనే మునిగి తేలుతూ మోక్షగాములయ్యారు.

ఫలానా భక్తిమార్గమైతేనే ముక్తి లభిస్తుందని గిరి గీయటానికి వీలు లేదు. భక్తిభావన అన్నది భగవత్ ప్రసాదం. ఆ ప్రసాద వితరణ కోసం, భగవానుడే ఆది భిక్షువుగా అవతరించాడు. భక్తులకు చేయూత అందిస్తున్నాడు. కాబట్టి, ఏ రూపంలోనైనా మనల్ని ఆవహించవచ్చు.

శ్రద్ధాభక్తులు రెండూ గుండెగుడిలో వెలిగే గండా దీపాలు. ఆ వెలుగులో జ్ఞానవైరాగ్యాలు వాటికవే భక్తుణ్ణి వరిస్తాయి. భక్తితప్తమైన జ్ఞానం, వైరాగ్యం పరిపూర్ణం కావు. భగవంతుడి పట్ల నమ్మకం, ప్రేమ ఉంటేనే మనం చేసే ప్రతి పనీ కర్మయోగం అవుతుంది. కర్మయోగం

అంతర్వేది

అంటే జ్ఞానంతో కూడిన కర్మ కావటంవల్ల, కృష్ణుడు అర్జునుడికి నువ్వు కర్మయోగివి కమ్మని ఆదేశించాడు. ఆ భగవంతుడి ఆదేశం అర్జునుడిలా విషాదయోగులమైన మనలాంటివారికి అవశ్యం శిరోధార్యమే అవుతుంది కదా!

భక్తి పలు రకాలని ముందే చెప్పుకొన్నాం. లౌకిక భక్తి, భౌతిక భక్తి- భుక్తిని ప్రసాదిస్తాయి. వాచిక, కాయిక, లౌకిక, వైదిక, ఆధ్యాత్మిక, సాంఖ్య, యోగజా భక్తులని ప్రాజ్ఞులు విభజించారు. జగన్మోహనమైన ఆ భగవానుడి ఏకాగ్ర బుద్ధితో హృదయ కమలంలో దర్శించి తరించటమే యోగజా భక్తి. అందుకే, యోగిజనుల హృదయ కమలంలో తాను తిష్ట వేస్తానని, తనను తెలుసుకొమ్మని, శరణాగతి పొందమని గీతాచార్యులన్నారు. పద్మపురాణం, భాగవతపురాణం భక్తి గురించి తెలియజేసే ప్రామాణిక గ్రంథాలు. శ్రవణం, కీర్తనం, స్మరణం, పాదసేవనం, అర్చనం, వందనం, దాస్యం, సఖ్యం, ఆత్మ

నివేదనం- ఈ తొమ్మిదింటిలో ఏ దారి అయినా రహదారి చేర్చుతుంది. ఇందులో ఒకటి గొప్పది, మరొకటి చిన్నది అన్న విమర్శకు తావులేదు. ఒక్కొక్కదానికి ఒక్కో రకమైన లక్షణం ఉంటుంది. లక్షణంగా ఆ మార్గాన్ని నమ్ముకుని అచంచలంగా ముందుకు సాగితే, లక్ష్యం అందుకోవచ్చు. చంటి పిల్లకు పాలు చాలు. రోగికి ఫలహారం మేలు. ఆరోగ్యవంతుడికి సంపూర్ణ ఆహారం అవసరం. ఏది సులభమో అదే సుగమమార్గం. అది నిగమాగమ సంహితమా కాదా అన్నదే ముఖ్యం.

శ్రీవిష్ణుతీర్థులు భాగవత సారోద్ధారమనే గ్రంథంలో నలభై ఆరో శ్లోకం ద్వారా అందించిన సందేశం ఇదే. భక్తిమార్గం సుగమమైతే, ముక్తి ద్వారం ఎంతో దూరం అన్న భావనకు ఎలాంటి అవసరం, అవకాశం ఉండనే ఉండదు!

- ఉప్పు రాఘవేంద్రరావు

వాస్తవంలో జీవించు!

‘నా ముఖంలో దిగులు కనిపిస్తోందని అంతా అంటుంటే, వారికి జవాబు చెప్పలేకపోతున్నాను. మనసులో సంతోషంగా ఉన్నా, ముఖంలో బాధ కనిపిస్తోందని చెప్పేవారికి ఏమని బదులివ్వాలి?’ అని వాపోయింది ఆమె.

సద్గురువు మందహాసం చేసి, ఆమెకు ఇలా చెప్పారు.

‘చూడమ్మా! నువ్వు బాధపడుతున్నట్లు కనిపిస్తున్నావని ఎవరైనా అంటున్నారంటే, వాళ్లు చెప్పేది నిజమేనని గ్రహించు. వాళ్లు ఇంకా నిన్ను బాధపెడుతున్నారని అనుకోకు. నిన్ను నొచ్చుకొనేలా చేస్తున్నారని వాళ్లను తప్పుపట్టకు. నువ్వు అందంగా ఉన్నావని ఎవరైనా అంటున్నప్పుడు వారి పొగడ్డలకు ఆనందిం

చవూ? అలాంటప్పుడు నీ ముఖంలో దుఃఖచాయలున్నాయని ఎవరైనా అంటే నువ్వెందుకు కించపడాలి? నిజమేమిటంటే, దిగులుపడటం నీకు ఇష్టంలేదు. నువ్వు దిగులుగా ఉండటం ఎవరికీ ఇష్టం లేదు. నిజం చెప్పి నిన్నెవ్వరూ బాధించటంలేదు. ఎందుకంటే, వారి హృదయాలు సహజంగా అందమైనవి. వారి భావాలు అందమైనవి. నువ్వు దిగులుగా ఉండటం వాళ్లు చూడలేరు. నీ దిగులు వారిని దుఃఖపెడుతుంది. అందుకనే, వారి నోటివెంట నిజం అప్రయత్నంగా బయటకువస్తుంది.

నీ బంధువైనా, ప్రేమికుడైనా, స్నేహితులైనా నువ్వు దిగులుగా ఉండటం చూడలేరు. నీ దిగులు వారి మనసుల్ని కలచివేస్తుంది. కనుక చటుక్కున ఉన్నమాట అంటారు. అంటే, వారలా అనటానికి నువ్వే కారణం. నీ హృదయంలో ఏదో కలత ఉంది. అది నీ ముఖంపై తారట్లాడుతుంది. నువ్వు

దుఃఖితురాలుగా ఉండగా ఎదుట వ్యక్తి అదేమీ పట్టించుకోకుండా ఏవో పరిహాసాలాడుతూ పకపక నవ్వుతే నువ్వు భరించగలవా, నిన్ను వాళ్లు నవ్వించాలనుకున్నా నీకు నవ్వు వస్తుందా? రాదు. సరికదా... నీ బాధను గుర్తించకుండా వాళ్లేవో చతురోక్తులాడుతున్నా

అంతర్విమి

రని నీకు వారిపై అకారణంగా కోపం వస్తుంది. దీనికి కారణం- నిజాన్ని నువ్వు దాచాలనుకుంటున్నావు కనుక! అంతకన్నా, ఆ నిజాన్ని బయటపెడుతున్నందుకు వారికి కృతజ్ఞురాలివై ఉండాలి. నువ్వు బలవంతంగా నవ్వు తెచ్చుకోనక్కర్లేదు. ఎలా ఉండగలిగితే అలాగే ఉండు. కల్పనలో బతకటంకన్నా వాస్తవంలో జీవించటంలో ఒక సుఖం ఉంది. ఎవరికీ కల్పించి ఏదీ చెప్పనక్కర్లేదు. ఎవరికీ దేనికీ సంజాయిషీ చెప్పుకోనవసరంలేదు.

ఒకసారి నీలో నిజంగా దిగులు ఉందని నీవు గుర్తించాక, ఎవరు ఏమన్నా నీకు బాధ అనిపించదు. ఏ దిగులైనా రెండు మూడు రోజులుంటుంది. తరవాత క్రమంగా తరిగిపోతుంది. నీ మనసు తేలికపడుతుంది. నీ ముఖం తేటపడుతుంది. ఎందుకంటే, ఎవరూ సహజంగా దుఃఖితులుగా ఉండరు. ఏ సంఘటనవల్లనో, ఏ కష్టంవల్లో, ఏ పరిస్థితివల్లో

అది వస్తుంది. కాలగతిలో అదే కరిగిపోతుంది.

నువ్వు నీకు తెలియకుండానే దుఃఖితురాలివై ఉన్నావు. ఆ దుఃఖాన్ని ఎదిరించి పోరాడాలంటే, ఎవరో దాన్ని గుర్తించి ముఖాన అన్నారని, వారిని తప్పుపట్టకూడదు. నీకు నీవుగా ప్రతి స్థితిని అనుభవించగలగాలి. దిగులు పడటాన్ని అలవాటుగా మార్చుకోకు. ఆ దిగులు గురించి ఎంత తక్కువగా ఆలోచిస్తే అంత మంచిది. ఎవరో మాటమార్చి నీ దిగులును దూరం చేయాల్సిన అవసరం నీకు రాకూడదు. నీ అంతట నీవే మాటమార్చి ఇతరుల్ని ఎంతగా సంతోషపెట్టగలవో చూడు. ఆ తరవాత ఆ దిగులన్నది నీ దరిదాపులకే రాదు. అంతా నీ చేతుల్లోనే ఉంది!’

ఆమె కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా నమస్కరించింది.

– విమలారామం

హాసమే హారి...

హాసమంటే నవ్వు. నవ్వుకు దవ్వులోనే నారాయణుడు ఉంటాడంటారు పెద్దలు. మనిషికి నవ్వు పెట్టని ఆభరణం. సహజమైన సౌందర్యం తెచ్చి పెట్టేది నవ్వు. 'నవ్వు' ఉన్నచోట 'నావాడు' అనుకునేవాళ్లంతా ఉంటారు. బంధుమిత్రులుంటారు. ప్రశాంతత ఉంటుంది. ఆనందం ఉంటుంది. ఆత్మీయత ఉంటుంది. అనుబంధం ఉంటుంది. ఆప్యాయత ఉంటుంది. ఆ ప్రభావం వల్ల మనసులు నిష్కల్మషంగా ఉంటాయి. మాటలు పవిత్రంగా, స్వచ్ఛంగా ఉంటాయి. చూపుల్లో అమృతం ఉంటుంది. నడక, నడత ఆదర్శవంతంగా ఉంటుంది. అందుకే అలాంటి చోట పరమాత్మ ఉంటాడు! అక్కడే పరమేశ్వరుడి ఆశీర్వాదాలుంటాయి. కమలనాథుడి కృప ఉంటుంది. నవ్వుతూ

ఇతరుల్ని పలకరిస్తే సగం విజయం లభించినట్లే జీవితంలో ఎంతటి తీవ్ర సమస్య ఎదురైనా దాన్ని తేలిగ్గా తీసుకుని నవ్వుతూ అధిగమించాలి. సానుకూల దృక్పథంతో ఆలోచించాలి. ఉద్విగ్నతకు లోనుకాకుండా ప్రశాంతంగా, అవగాహనతో సమస్యను అర్థం చేసుకోవాలి. పర్వతమంత ఆపదైనా ఆవగింజంతగా భావించాలి. 'నవ్వే మనిషి పదిమందిని నవ్వించగలడు, ఇరవైమందిని బతికించగలడు' అన్నది చైనా సామెత. నారదుడు త్రిలోక సంచారి. ఎక్కడికి వెళ్లినా నవ్వుతూ నారాయణ నామస్మరణ చేస్తూ అందరినీ పలకరించేవాడు. వారి సమస్యల్ని ఇట్టే పరిష్కరించేవాడు. సరదాగా చిన్న చిన్న కలహాలు సృష్టించినా అవన్నీ లోక కల్యాణం కోసమే. ఆ కలహాలన్నీ ఆయన చిలిపి సలహాలే. తరవాత అంతా హాయిగా నవ్వుకునేవారు. తమ తప్పుల్ని ప్రశాంత మనస్సులై అర్థంచేసుకునేవారు. కళ్లునెత్తి కెక్కినవారి గర్వం సర్వం ఖర్చుమైపోతుంది.

నవ్వు సంస్కారవంతమైన హృదయానికి ప్రతీక. జటిల సమస్యలకు విజయపతాక. మానసిక రోగికి దివ్యోషధం మందహాసం. అది బంధువుల్ని, మిత్రుల్ని, శ్రేయోభిలాషుల్ని పెంచుతుంది. శాంతిని, కాంతిని పరివ్యాప్తం చేస్తుంది. సాన్నిహిత్యానికి దగ్గరి దారి చూపుతుంది. నామస్మరణం చిత్తశుద్ధితో చేసేందుకు మనిషిని సమాయత్తపరుస్తుంది. సామాన్యుడి నుంచి మాన్యుణ్ణి సైతం ఆకర్షిస్తుంది. మనోనైర్మల్యాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. ఆ మనోనైర్మల్యమే ఏకాగ్రతకు, ఏకేశ్వరుడి వేదికకు ఆలంబనమవుతుంది. ప్రేయసి నవ్వు ప్రియుణ్ణి ఎలా దగ్గరికి చేరుస్తుందో, భక్తుడి నవ్వు భగవంతుణ్ణి అలా సుప్రసన్నుణ్ణి చేస్తుంది. నవ్వుతూ పలికే మాట పువ్వులను పరచే తోట. నవ్వు ఆరోగ్యాన్ని పరిరక్షిస్తుంది. క్రోధాన్ని మాయం చేస్తుంది. కొన్ని నవ్వుల్లో విషం, కపటం కుల్చితం, కుతంత్రం కూడా చోటు చేసుకుంటాయి. శకుని

నవ్వు, కీచకుడి నవ్వు, దుశ్శాసనుడి నవ్వు... వంటివి విషయుక్తమైనవిగా ముద్రపడ్డాయి. అలాంటివాటిని ముందుగానే గ్రహించి జాగురూకులం కావాలని పురాణాలు, ఇతిహాసాలు హెచ్చరిస్తున్నాయి. హాస్యం హాసానికి మూలం.

హాస్యానికి హాసం ఆలంబనం. నవ్వు నేటి సంతృప్తిని, రేపటి ఆశను కాపాడుతుంది. హాస్యం ఆత్మవిశ్వాసాన్ని పెంపొందిస్తుంది. తేనె ఏవిధంగా అన్ని ఔషధాల్లో కలుపుకోవడానికి ఉపయోగపడి ఆరోగ్యం చేకూరుస్తుందో హాస్యమూ పలు సందర్భాల్లో ప్రవచనం, ప్రసంగం, సంభాషణం, కావ్యం తదితర ప్రక్రియల్లోకి తగు మోతాదుల్లో చొప్పిస్తే ప్రేక్షకులు, పరితలు, శ్రోతలూ ఎంతో ఆనందిస్తారు. ఆ ఆనందంలోనే అనంత స్వరూపుణ్ణి దర్శించవచ్చు. విష్ణు సహస్రనామావళిలో ఆనందుడన్న నామమూ ఉంది. ఆ ఆనందాన్ని హాసం ద్వారా ఆవిష్కరించుకోవాలి. హాసం అన్ని రకాల ఒత్తిళ్లు, ఉద్విగ్నతలు, ఉద్రిక్తతలు, ఆందోళనలు, ఆరాటాలు, ఆవేశాలను దూరం చేస్తుంది. డీలాపడిన శరీరానికి, మనసుకు ఉత్సాహాన్ని అందజేస్తుంది. నవ్వుకు సమయం సందర్భం ఉంటాయే తప్ప, వయస్సుతో పనిలేకుండా సర్వులకూ ఉప

యుక్తమైంది. నవరసాల్లో మిగతా ఎనిమిది రసాలకు నియమాలు, పరిమితులు ఉంటాయి. హాస్యాన్ని ఆస్వాదించడమూ ఓ కళే. నవ్వించడమే ఒక యోగమన్నారు. ఆ యోగమే మోక్షవైభోగాన్ని అందిస్తుంది. 'సగుమోము' అనేది భగవంతుడిచ్చిన వరం. త్యాగరాజస్వామి 'సగుమోము కనలేని నాజాత తెలిసే' అంటాడో కృతిలో. ఏ వ్యాపారాన్నికైనా మొదటి పెట్టుబడి నవ్వే. పసి పిల్లల నవ్వులో పరమాత్మ సందర్శనం లభిస్తుంది. ఎవరి మానసిక వ్యాధికైనా పరమోషధం నవ్వే. కలిమి, చెలిమి, బలిమి సాధించడానికి ఏక మాత్ర సాధనమిది. దేవతల విగ్రహాలు, పటాల్లోని ముఖాల్లో నవ్వు నర్తిస్తుంటుంది. ఆ నవ్వుకే భక్తులు మంత్రముగ్ధులైపోతారు. పెదవులు నవ్వు చిలికితేనే పదవులు లభిస్తాయి. ముక్తి పథములూ దక్కుతాయి.

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

దృఢ సంకల్పం

ఏ పని చేయాలన్నా ముందుగా సంకల్పించాలి. సంకల్పానికి ఒక లక్ష్యం ఉండాలి. ఆ లక్ష్యసాధనకే సంకల్పం సహాయపడాలి. కేవలం సంకల్పించగానే జరిగిపోవటం అనేది సృష్టికర్త బ్రహ్మకు, అలాంటి శక్తి కలిగిన ప్రజాపతులకు, దేవతలకు, సిద్ధసాధ్యులకు తప్ప సాధారణ మనుషులకు వీలుకాదు. కృషి ద్వారానే సంకల్పసిద్ధికి ప్రయత్నించాలి.

సంకల్పం ఎంత దృఢంగా ఉంటే, అంత శీఘ్రంగా లక్ష్యసాధన సాధ్యపడుతుంది. 'కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షం' అనే భగవంతుడి వాగ్దానం నిజం కావటం అనేక సందర్భాల్లో మనం చూడవచ్చు.

కృషి గొప్పదనం ఎలాంటిదంటే- సజ్జ

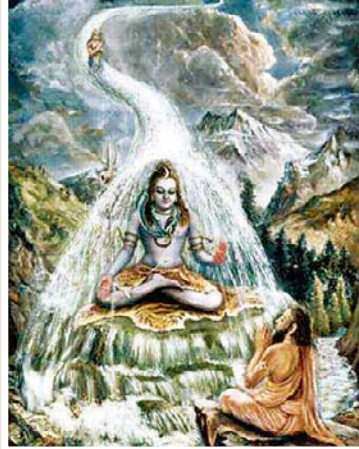
నులు, దుర్జనులు అనే తేడా లేకుండా ఫలితాలు లభిస్తాయి. రాక్షసులు తపస్సు ద్వారా వరాహ పౌందగలగటం ఇందుకు చక్కటి ఉదాహరణ.

తపస్సు ఒక ఆధ్యాత్మిక కృషి.

నేరుగా తపస్సు చేయగల అర్హత అందరికీ లభ్యం కాదు. సోపానం తరవాత సోపానాన్ని అధిరోపించిన విధంగా ఆధ్యాత్మిక అభివృద్ధి సాధించాలి. విద్యార్థులైనా, సాధకులైనా క్రమగతిలో జ్ఞాన సముపార్జన చేయాల్సి ఉంటుంది. ఇందుకు సంకల్పం దృఢంగా ఉండాలి. లేని పక్షంలో వైఫల్యాలు, నిరాశ, నిస్సహాయత తప్పవు.

సంకల్పాన్ని దీక్షగా మార్చుకోవాలి. దీక్ష వల్ల దక్షత కలుగుతుంది. దక్షత వల్ల విజయం లభిస్తుంది.

ఒక్క విజయంతో గర్వించకూడదు. ఎన్ని విజయాలు సాధించినా, జయించవలసింది

ఏదో ఒకటి మిగిలిపోతూనే ఉంటుంది.

ప్రపంచ విజేతకన్నా, అరిషడ్వర్గాలు జయించిన రుషి గొప్పవాడు. అందువల్లనే చక్రవర్తులు కూడా మహర్షులకు ప్రణమిల్లుతారు.

అవతార పురుషులు సైతం మహర్షులను పూజించటం రామాయణ, మహాభారత గాథల్లో చూడవచ్చు. మహర్షి కావాలనుకుంటే అందుకు ఎంతో కృషి, సాధన ఉండి తీరాలి. సంకల్పబలం తప్పనిసరి.

విశ్వామిత్రుడు బ్రహ్మర్షి కావాలనే దృఢ సంకల్పంతో అనేక వందల సంవత్సరాలు తపస్సు చేశాడు. నూరు అశ్వమేధ యాగాలు చేస్తే తప్ప నహుష చక్రవర్తికి ఇంద్ర పదవి లభించలేదు. భగీరథుడు గంగను భువికి రప్పించుకొనేందుకు దృఢ సంకల్పంతో తీవ్ర తపస్సు చేసి, పరమేశ్వరుని మెప్పించి ఒప్పించాడు. తన లక్ష్యాన్ని సాధించాడు. సగర పుత్రుల్ని పునర్జీవితుల్ని

చేయగలిగాడు.

ఇలా ఉంటాయి దృఢ సంకల్ప ఫలాలు.

సంకల్పాలు అనేకం చేస్తుంటారు. వాటిలో అధికం పగటి కలలవంటివి. 'అలా జరిగితే బావుణ్ణు... ఇలా జరిగితే బావుణ్ణు...' అనుకోవటాన్ని సంకల్పంగా పరిగణించలేం.

లక్ష్యం నిర్దిష్టంగా ఉండాలి.

సంకల్పం దృఢంగా ఉండాలి.

దీక్షాబద్ధుడిగా కృషి చేయాలి.

అవాంతరాలను పట్టించుకోకూడదు. ఆలస్యాలకు నిరాశా నిస్సహాయత చెంది, అర్థాంతరంగా ప్రయత్నం విరమించకూడదు.

విద్యార్థులు, ఉద్యోగులు, శాస్త్రవేత్తలు, ఉపాధ్యాయులు, ఆధ్యాత్మిక సాధకులు... ఇలా ఏ రంగానికి చెందినవారైనా దృఢ సంకల్పంతో కృషిని జోడిస్తే విజయం తప్పక సిద్ధిస్తుంది!

- కాటూరు రవీంద్రత్రివిక్రమ్

జానజ్యోతులు

చుట్టూ చిక్కని చీకటి ఆవరించి ఉంటే దిక్కు తెలియని పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. ఆ తమ స్థులో వెలుగు కోసం అన్వేషిస్తాం. చిన్న దీపాన్ని వెలిగిస్తే చాలు, భక్తున వెలుగు విస్తరిస్తుంది. చీకట్లు తొలగిపోతాయి. మానసిక వికాసం కలుగుతుంది. దీపానికి అంతటి గొప్పతనం ఉంది. ఇప్పుడంటే విద్యుచ్ఛక్తి వెలుగులు మిరుమిట్లు గొల్పుతున్నాయి. కొన్నిచోట్ల నిశిరా త్రిలో సైతం తమస్సు కనపడటం లేదు. అయినా సరే, దీపానికున్న ప్రాముఖ్యం తగ్గనే లేదు. రోజూ ఇంటింటా ప్రతి దేవాలయంలో దీపాలను వెలిగిస్తారు. దేవుడి గదిలో, కోవెలలో వెలిగించిన దీపాలు మినుకు మినుకు మంటూ ఒకరకమైన పవిత్రభావనను కలిగిస్తాయి. ఇంటి నిండా ఎన్ని లైట్లు వెలుగు

తున్నా ఉదయం, సాయంత్రం మాత్రం భగవత్ స్వరూపం ముందు దీపాలను వెలిగిస్తాం. కొందరు ఎప్పుడూ ఆరని విధంగా అఖండ దీపాలను వెలిగిస్తారు. దైవానికి దీపారాధన ఇష్టమని ఐతర్యోపనిషత్తు తెలుపుతోంది. అన్ని పర్వదినాల్లో దీపాలు వెలిగించడం భారతీయ సంప్రదాయం.

దీపం జ్ఞానానికి సంకేతం. దీపం తిమిరాన్ని, అవివేకాన్ని తొలగిస్తుందన్నది ఉపనిషత్తుల సారాంశం. దీపాన్ని శుద్ధచైతన్య పరమాత్మగా భావిస్తారు. దీపం అమృతత్వం కలిగి ఉంటుంది. జ్ఞానం అవివేకాన్ని తొలగించినట్లే, దీపం చీకట్లను పారదోలుతుంది. తమస్సు అజ్ఞానానికి, వెలుగు జ్ఞానానికి సంకేతం. వెలుగువల్ల మానసిక సంపద అధికమై జీవితంలో లక్ష్యసాధనకు హేతువవుతుందని మాండుకోవనిషత్లో వివరించారు. ఈ జగత్తంతా ఏకైక అద్వితీయ సద్రూపంలో అవ్యక్తావస్థలో ఉన్నదే. అదే జగద్రూపంలో వికసించి వెలుగు ఆవిర్భ

వించిందంటారు. ఆ వెలుగులోనే సృష్టి సాధ్యమైందని ఉపనిషత్తులు అంటున్నాయి. అందుకే దీపాన్ని పరబ్రహ్మంగా భావిస్తారు. రకరకాల రంగుల్లో విద్యుచ్ఛక్తి లైట్లు, ట్యూబ్ లైట్లు చీకట్లను పారదోలుతున్న ఆధునిక కాలంలో సైతం దేవుడి గదిలో, గర్భగుడిలో దీపాలను వెలిగించడమే సంప్రదాయంగా ఉంది. తిరుమలలో కలియుగ వైకుంఠుని సన్నిధానంలో దీపాలు వెలుగుతూనే ఉంటాయి. జ్యోతులు వెలిగించి హారతులు ఇచ్చే సమయంలో దీపకాంతులు ఆ మూర్తిపై ప్రసరించి ఆ రూపంలో వైష్ణవం ప్రస్ఫుటమవుతుంది. సంప్రదాయ తైలదీపాలకు ఆధ్యాత్మిక స్వారస్యం ఉంది. దీపం ప్రజ్వరిల్లడం కోసం ఉపయోగించే తైలం మానవుల ప్రతికూల ప్రవృత్తులకు ప్రతిరూపమని అంటారు.

దీపం వెలిగించేందుకు వాడే వత్తి అహంకారానికి సంకేతం. ప్రమిదలో తైలం పోసి వత్తి

వెలిగించాక అది జ్యోతిర్మయమై మనిషిలోని ప్రతికూల ప్రవృత్తులు తైలం లాగా సమసిపోతాయి. మనిషిలోని అహం వత్తిగా మసివారిపోతుంది.

జ్యోతి అన్నివేళలా ఊర్వదిశలోనే వెలుగుతుంది. అలాగే మానవులు ఉన్నతంగానే జీవనయానం సాగించాలి. 'దీపేనా సాధ్యతే సర్వం' అని శ్రుతులు చెబుతున్నాయి. వెలుగువల్ల సాధించలేనిది లేదు. జ్ఞానానికి, దీపానికి అవినాభావ సంబంధం ఉంది. అందుకే మహాజ్ఞానిని 'అతడౌక జ్ఞానజ్యోతి' అని సంబోధిస్తాం. దీపం వెలిగించినంత మాత్రాన చీకట్లు తొలగినట్లే, జ్ఞానం కలగడంలోనే అవివేకం తొలగిపోతుంది.

ఏ పవిత్ర కార్యం ప్రారంభించాలన్నా, క్రతువులు చేయాలన్నా తొలుత దీపాన్ని వెలిగించి ఆరాధన చేయడం ఆచారం. దీపం వెలిగిం

చడం వల్ల చీకట్లు తొలగి మానసిక చైతన్యం కలుగుతుంది. కార్యకర్త ఉత్తేజితుడవుతాడు. కార్యం సానుకూలమవుతుంది. దీపాన్ని వెలిగిస్తూ- మంచి ఆరోగ్యం, ధనసంపదలు కలిగి అరిషడ్వర్గాలు వినాశనం చెంది శుభకల్యాణం జరగాలని కాంక్షించాలి. దీపం పరబ్రహ్మంతో సమానం. దీపమే జనార్దనుడు. దీపం పాపాలను హరిస్తుంది. అందుకే దీపం జ్యోతికి నమస్కరిస్తున్నానని అగస్త్యుడు అన్నాడంటారు.

ఒకే వత్తితో దీపాన్ని వెలిగిస్తే ఏకముఖ దీపం అంటారు. దీనివల్ల సాధారణ లబ్ధి కలుగుతుందని అంటారు. రెండు వత్తుల దీపాన్ని ద్విముఖ దీపమని అంటారు. అది రోజూ వెలిగిస్తే సుఖశాంతులు లభిస్తాయని నమ్మకం. అలాగే త్రిముఖ, చతుర్ముఖ, పంచముఖ, షణ్ముఖ దీపమనే పేరుతో వివిధ దీపారాధనలు మన సంప్రదాయంలో ఉన్నాయి.

- అప్పరుసు రమాకాంతరావు

నటేశ్వర జగత్తు

ఈ జగత్తు అంతా శివమయం. అంటే, అంతా శివుడే తప్ప మరొకటి లేదు. ఇది సత్యం. ఈ ప్రపంచంలో జరుగుతున్నదంతా శివుడు ఆడిస్తున్న నాటకమే. అందుకే శివుడు జగన్నాటక సూత్రధారి. నటరాజు. నటేశ్వరుడు. ప్రతి నాటకంలోనూ ప్రారంభంలో ప్రార్థన, ముగింపులో భరతవాక్యం ఉంటాయి. ఈ ప్రపంచ నాటకం లోనూ సృష్టి ప్రార్థనాగీతం అయితే, ప్రళయం భరతవాక్యం అవుతుంది. మధ్యలో జరిగేదంతా స్థితి అవుతుంది. అంకాలవుతాయి.

నాటకానికి కొన్ని లక్షణాలుంటాయి. అవి ఆంగిక, వాచిక, ఆహార్యాలు. ఆంగికం అంటే శరీరంలోని కాళ్లు, చేతులు, తల మొదలైనవాటితో చేసే అభినయం. వాచికం అంటే

నోటితో పలికే సంభాషణలు, పాడే పాటలు. ఆహార్యం అంటే వేషభాషలు. ఈ మూడూ లేకుంటే నాటకం లేనేలేదు. నాటకం రక్తి కట్టాలంటే ఈ మూడూ ఉండవలసిందే. లోకంలో ప్రదర్శించే నాటకాలకు మనుషులు ఈ మూడింటినీ సమకూర్చుకుంటారు. జగన్నాటకానికి వీటిని ఎవరు సమకూర్చగలరు? మనిషి ఏ మాత్రం సమకూర్చలేడు. ఆ శక్తి చాలా అల్పం. కనుక జగన్నాటక సూత్రధారి ఎవడో వాడే సమకూర్చాలి. అందుకే పరమేశ్వరుడే 'నటరాజు'గా అవతరించాడు. శివుడే ప్రధాన కథానాయకుడు. ఆయన శరీరమే ఈ జగత్తు. ఆయన సంభాషణలు వేదాది సమస్త విద్యలు. వేషభూషణాలు ఆకాశంలో మిలమిలమెరిసే చంద్రుడు, చుక్కలు మొదలైనవి. ఇలా పరమేశ్వరుడి జగన్నాటక రంగం భువనమంతా విస్తరించింది.

నటేశ్వరుడి నాటకరంగంలో ఇంటింటికే కాదు, ప్రతి మనిషికీ ఒక నాటకం ఉంది. అదే

జీవన నాటకం. అది పుట్టుకతో ప్రారంభమై మరణంతో ముగుస్తుంది. లయకారకుడైన శివుడిలో

లీనమయ్యే మరణం అమంగళకరం కానేకాదు. ఒక మనిషి జీవితమంతా ఒక నాటకం అనుకుంటే ఆ నాటకంలోకి ఎన్నో పాత్రలు వస్తుంటాయి, పోతుంటాయి. ఈ బతుకు నాటకానికి కథ ఎప్పటికప్పుడు అల్లుకుంటూ పోవలసిందేకాని, ముందుగా రచిస్తే కుదరదు. ముందుగా రచించినా అలాగే కథ సాగుతుందనే నమ్మకం

ఏమాత్రంలేదు కనుక, ముందు ఊహించడం అసాధ్యం. పాత్రల ప్రవేశాన్ని అనుసరించి కథ నడుస్తుంది. ఇంటింటా జరిగే నాటకమే కాక సమాజంలో సమష్టిగా సాగే నాటకమూ కొనసాగుతూనే ఉంటుంది. వ్యక్తినాటకాలు, కుటుంబనాటకాలు ముగిసిపోతాయిగానీ, సమాజనాటకం ప్రళయకాలందాకా కొనసాగుతూనే ఉంటుంది.

ప్రపంచనాటకంలో నవరసాలున్నాయి. దాంపత్య ధర్మంలో శృంగారం, చెడుపై చేసే పోరాటంలో వీరం, భూతదయలో కారుణ్యం, అనుకోని సంఘటనలు జరిగినప్పుడు అద్భుతం, ఉల్లాసంగా ఉన్నప్పుడు వేసుకొనే ఛలోక్తుల్లో హాస్యం, ప్రకృతి విపత్తులవల్లగానీ ప్రమాదాలవల్లగానీ మరణాలు చూడవలసివచ్చినప్పుడు భయానకం, చూడగూడని దృశ్యాలను చూసినప్పుడు బీభత్సం, దౌర్జన్యాన్ని ఎదుర్కొనే సందర్భంలో రౌద్రం, స్నేహ సౌజన్యాలను అందించే సమయంలో శాంతం... ఇలా మనిషి జీవననాటకంలో నవరసాల అభినయాలు అనుభవైకవే ద్వారే గానీ వర్ణించడానికి వీలుండేవి కావు. ఏ నాటకమైనా జగన్నాటక సూత్రధారి అయిన నటేశ్వరుడి అధీనంలోనే జరుగుతుంది. ఆ దర్శకుడి సంకల్పానికి భిన్నంగా ఒక్క చిన్న సంఘటన కూడా జరగనే జరగదు. నాటకంలో నటుడికి స్వాతంత్ర్యం ఉండదు. దర్శకుడు చెప్పి

నట్లు నటించవలసిందే. ప్రతీ మాట, ప్రతీ చేష్ట, ప్రతీ వేషధారణ దర్శకుడు నిర్దేశించిన రీతిలోనే సాగుతాయి. నాటకం రక్తికట్టినప్పుడు ఆ కీర్తి దర్శకుడిదే. అంటే నటరాజుడే. పాత్రధారులైన మనుషులది కాదు.

మనిషి ఎన్ని వేషాలు వేసినా, భగవంతుడు ఇచ్చిన రూపానికి అవి పైపై పూతల వంటివే. పైపూతలు కరిగిపోతే మిగిలేది అసలు రూపమే. అసలే ఎప్పటికీ మిగిలేది. కొసరు ఎప్పుడూ మిగలదు. ప్రతినిత్యం నటులు, నటీమణులు పుడుతుంటారు. మరణిస్తుంటారు. రంగస్థలం కొన్ని యుగాలదాకా పదిలం. అసలు సూత్రధారి ఒక్కడే శాశ్వతం. ఆ సూత్రధారిని నమ్ముకున్నంతకాలం మనిషి ఎన్ని నాటకాలాడినా చెల్లుతుంది. సూత్రధారి ఆడిస్తున్నంత వరకే ఈ జగన్నాటకం నడుస్తుంది.

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

ధన్వంతరి జయంతి

‘వైద్యో నారాయణో హరిః’ అని లోకోక్తి. వైద్యుడు సాక్షాత్తు శ్రీ మహావిష్ణువేనని నమ్మకం. లౌకికంగా వైద్యుడి ప్రాశస్త్యం, వైద్య వృత్తి పట్ల గౌరవాన్ని ఈ మాట సూచించినా, ఆది వైద్యుడైన ధన్వంతరి నారాయణాంశ సంభూతుడని పురాణాలు పేర్కొంటున్నాయి. ధన్వంతరికి సంబంధించిన ప్రస్తావన భాగవతం, బ్రహ్మాండ పురాణం, బ్రహ్మవైవర్త పురాణాల్లో, హరివంశంలో కనిపిస్తుంది. నేటి సమాజంలో గొప్ప వైద్యులను ‘అపర ధన్వంతరి’గా కీర్తించడం చూస్తున్నాం.

శ్రీహరి ఇరవై ఒక్క అవతారాలను వ్యాస భాగవతం పేర్కొంది. వాటిలో పన్నెండో అవతారం ధన్వంతరి. దేవతలు, దానవులు క్షీరసా

గర మథనం చేశారు. అందులోంచి మొదట హాలాహలం ఉద్భవించగా దాన్ని పరమశివుడు కంఠంలో ధరించి గరళ కంఠుడయ్యాడు. అనంతరం కల్పవృక్షం, కామధేనువు, ఐరావతం, చంద్రుడు, శ్రీమహాలక్ష్మిల జననం జరిగింది. ఆ పరంపరలోనే ధన్వంతరి ఒక చేత అమృత కలశం, మరో చేతిలో ఆయుర్వేద శాస్త్రం ధరించి ఉద్భవించినట్లు భాగవత పురాణం చెబుతోంది. తన నామస్మరణం చేతనే భూజనులకు రోగనివారణ గావించే ఆయుర్వేదాన్ని ధన్వంతరి కల్పించినట్లు భాగవత కథనం. ధన్వంతరి అవతరణం ఆశ్వయుజ బహుళ త్రయోదశినాడు జరిగిందని శాస్త్రవచనం. ధన్వంతరి సాక్షాత్తు సూర్యభగ

వానుడి శిష్యుడని, సూర్యుడి పదహారు మంది శిష్యుల్లో ఒకడైన ధన్వంతరి ఆయుర్వేదాన్ని ఆపోశన పట్టాడని బ్రహ్మవైవర్త గాథ. బ్రహ్మాండ పురాణం ధన్వంతరి గురించి మరింత విస్తారంగా పేర్కొంది. క్షీరసాగరం లోంచి అవతరించిన ధన్వంతరిని విష్ణువు ‘నీవు అబ్బుడ’వని పేరుపొందమని చెప్పాడు. ధన్వంతరి విష్ణువును ‘మీ కుమారుడి వంటివాడిని గదా. ఈ లోకంలో స్థిరనివాసం కల్పించండి. ఇతర దేవతలతో పాటు యజ్ఞ భాగం ఇప్పించండి’ అని ప్రార్థించాడు. కాని, విష్ణువు ‘నా యజ్ఞభాగాలకు ఇప్పటికే ఏర్పాటు ఉంది. నీకు కొత్తగా భాగం కల్పించడం తగదు. రెండో ద్వాపరంలో నీకు ఖ్యాతి కలుగుతుంది. దైవత్వాన్ని పొందగలవు. అప్పుడు ద్విజులు నిన్నుద్దేశించి యజ్ఞాలు ఆచరిస్తారు’ అని వివరించాడంటారు. ద్వితీయ ద్వాపరంలో రాష్ట్రుడి పుత్రుడైన దీర్ఘతపుడు పుత్రార్థియై

అబ్బుడి గురించి తపస్సు చేస్తే, అతడు దీర్ఘత పుడికి కుమారుడై ధన్వంతరిగా ప్రసిద్ధుడయ్యాడు. ధన్వంతరి భరద్వాజుడికి శిష్యుడై ఆయుర్వేదం నేర్చుకొన్నాడని, తరవాత కాశీకి రాజయ్యాడని బ్రహ్మాండ పురాణం చెబుతోంది. కాశీరాజుగా ఇతడి పేరు దివోదాసుడు. ఇతడి కుమారుడు కేతుమంతుడు. అగ్నిదేవుడికి

అజీర్తి కలిగితే ధన్వంతరి వైద్యం చేసి నయం చేసినట్లు పురాణ కథనం.

అధర్వణ వేదంలో భాగమైన ఆయుర్వేదాన్ని ధన్వంతరి ప్రచారంచేసి సకల జనులకు ఆరోగ్యం ప్రసాదించాడని విశ్వాసం. ఆయుర్వేదం సనాతన భారతీయ వైద్యం. ఇందులో కాయ, బాల, గ్రహ చికిత్సల గురించి, శలాక్య,

శల్య, విష, రసాయన, వాజీకరణ తంత్రాల గురించి వివరణ పొందుపరచి ఉంది. విశ్వ వైద్య విజ్ఞానమంతా ఈ ఎనిమిది విభాగాల్లోనే ఉందని, అందుకే ఆయుర్వేదం అష్టాంగ సంగ్రహమని విజ్ఞులు భావిస్తారు. ప్రాచీన భారతదేశ చరిత్రలో గొప్ప వైద్యులుగా పేరొందిన సుశ్రుతుడు, చరకుడు మొదలైనవారి వైద్య విధానాలకు ఈ ధన్వంతరి ఆయుర్వేదమే మూలమంటారు. చంద్రగుప్త విక్రమాదిత్యుడి ఆస్థానంలోని నవరత్నాల్లో ఒకరు ధన్వంతరి. ఇతడు కూడా వైద్యుడే కావడం విశేషం.

ధన్వంతరి జయంతినాడు విష్ణుదేవాలయ సందర్శనం, విష్ణుసహస్రనామ పారాయణం శ్రేష్ఠంగా పండితులు చెబుతారు. ధన్వంతరి పూజవల్ల రోగభయం నశించి ఆయురారోగ్యాలు సిద్ధిస్తాయని విశ్వాసిస్తారు.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

దివ్యేల పండుగ

వెలుగు సంతోషకారకం. చీకటి కష్టకారకం. జీవితం చీకటి వెలుగుల కలయిక. ప్రతి వ్యక్తి జీవితంలోనూ కొన్నాళ్లు వెలుగూ, కొన్నాళ్లు చీకటి! మానవుడు అజ్ఞానంలో నుంచి జ్ఞానం వైపు పయనించాలి. చీకటి నుంచే వెలుగు ఉద్భవించాలి. మనసుల్ని ఆనంద డోలికల్లో ఊపే 'దీపావళి' అందరికీ ఆనందదాయకమే! పురాణ పురుషులపై భక్తిని, విజ్ఞానశాస్త్రంపై విశ్వాసాన్ని, ఆచార సంప్రదాయాల ఆచరణనూ కలగలిపే సవ్వడి దివ్యేల పండుగ.

ప్రాచీన కాలంలో 'కౌముదీ మహాత్మవం'- నేటి 'దీపావళి'. నాగానందం అనే ప్రాచీన నాటకంలో కార్తిక శుద్ధ పాడ్యమినాటి దీపప్రతిపదుత్సవం ప్రస్తావన ఉంది. కూతుళ్లు సకుటుంబంగా పుట్టింటికి వస్తారు. అల్లుళ్లకు మర్యాదలు చేస్తారు. ఈ పండక్కి 'చెల్లెలి ఇంట భోజనం చేయాలి' అనే సంప్రదాయం అన్నాచెల్లెళ్ల అనుబంధాన్ని పెంచుతుంది. దీపావళి పండుగతో అనేక పౌరాణిక

గాథలు, చారిత్రక సన్నివేశాలు, ఆచార వ్యవహారాలు పెనవేసుకొని ఉన్నాయి. మన ప్రాంతంలో చతుర్దశి, అమావాస్య, పాడ్యమి రోజుల్లో దీపావళి సంబరాలుంటాయి. ఉత్తరభారత ప్రాంతంలో (ధన)త్రయోదశి, (నరక)చతుర్దశి, (దీపావళి)అమావాస్య, (బలి)పాడ్యమి, (యమ)ద్వితీయ- దీపావళి పండుగ రోజులు.

సత్యాకృష్ణులు నరకాసుర సంహారం గావించారు. లోకకంఠకుడి పీడ విరగడ అయిన సంబరాన్ని టపాకాయల మోతతో చేసుకుంటున్నాం. విష్ణువు వామనావతారంలో గర్వాంధుడైన బలిని అణగదొక్కిన దినం ఈ పండుగ. రావణుని వధించి జగదభిరాముడు శ్రీరాముడు అయోధ్యకు ఈ అమావాస్యనాడే తిరిగి వచ్చాడు. విక్రమార్కు చక్రవర్తి పట్టాభిషిక్తుడైన చారిత్రక ఘట్టానికి గుర్తు దీపావళి ఉత్సవం. చతుర్దశినాడు యముని పూజించి 'నరక బాధ తప్పించు' అని వేడుకుంటారు. పూర్వం 'కొరివి' తిప్పేవారు. గుండ్రంగా తిప్పేటప్పుడు వలయాకారంలో జ్వాల గిరగిర తిరుగుతూ అందరికీ వింతగొలిపేది. తరవాత ఉప్పు పొట్లాలు చిటపటలాడుతూ ధ్వని చేస్తూ ఉండగా తిప్పే వాళ్లు రసాయన పదార్థాలతో, పెద్ద ధ్వనులతో ఈ

కాలంలో వచ్చిన టపాకాయలు పాతవాటికి పాతర వేశాయి. కొరువులు పట్టుకోవడానికి కారణం ఉంది. దేవమానం ప్రకారం తులా సంక్రమణం నుంచి రాత్రి ప్రారంభం. అంటే- చీకటి, చలీ! పితృదేవతలకు దారి చూపడం కోసం దీపాలు పెట్టి, కొరువులతో వెలుగు నింపేవారు.

నరకాసురుడు ప్రజలను పీడించాడు. పదహారు వేల

మంది కన్యలను చెరపట్టాడు. అతడు భూమికి పుత్రుడు. అంటే విష్ణువు పుత్రుడే! అయినప్పటికీ, కృష్ణుడు సత్యభామను వెంటపెట్టుకొని వెళ్ళి అతణ్ని సంహరించి, స్త్రీలకు చెర వదిలించి, ప్రజల కష్టాలను తీర్చాడు. ఇది ఖగోళ శాస్త్రానికి కథారూపం. చతుర్దశి నాడు తులారాశి తూర్పున ఉదయిస్తుండగా, మేషరాశి అస్తమయం అవుతుంది. ఈ మేషరాశిని భౌమరాశి అంటారు. భౌమ అంటే భూమికి పుట్టిన అని అర్థం. ఈ భౌమరాశి అస్తమిస్తేగాని వెలుగు తిరిగి రాదు. 'కృష్ణుడు' తులారాశి ఉదయించగానే నరకాసురుడి వధకు బయలుదేరాడు. ఈ 'కృష్ణుడు' ఎవరో కాదు, సూర్యుడే! ఇక చంద్రుడే సత్యభామ. మేషరాశి అస్తమయం- నరకాసుర సంహారం! కన్యారాశి- పదహారు వేల కన్యలు! ఈ ఖగోళశాస్త్రం చక్కని పౌరాణిక గాథగా రూపుదిద్దుకొన్నది. లోక కంటకుడైన కొడుకును సైతం చంపడానికి, ధర్మ స్థాపకుడైన శ్రీకృష్ణుడు ఎలా పూనుకొన్నాడో చెప్పే 'నరకాసుర వధ' ఎంతో ఆదర్శవంతమైనది, పవిత్రమైనది. శాస్త్రం, పురాణం ఏకీకృతమయ్యాయి. ఆబాలగోపాలమూ, ఆసేతు హిమాచలమూ ఆనంద జ్యోతులతో వెలిగిపోయే దీపాల పండుగ కథ ఇది. దివ్యేల పండుగలో 'యమదీపం'

ముఖ్యాంశం. త్రయోదశి రాత్రి వెలిగించే ప్రమిద అపమృత్యువును ఆపుతుందని విశ్వాసం. చతుర్దశిన మూడో జామున అభ్యంగన స్నానం చేసి, యముడికి తర్పణం ఇచ్చి, దీపం వెలిగిస్తే నరక భయం ఉండదని నమ్మకం. ఈ పండుగ రోజులకు, దీపాలకు అవినాభావ సంబంధం ఉంది. చతుర్దశిన సాయంత్రం గుడిలో దీపం ఉంచడం, ఆ మరునాడు ప్రదోష కాలంలో దీప దానం, లక్ష్మీపూజ తరవాత దేవాలయాల్లో, వృక్షాల వేళ్ల దగ్గర, శృశానాల్లో దీపాలు పెట్టడం, నదీప్రవాహాల్లో దీపాలు తేలియాడించడం మొదలై నవన్నీ దీపాల ప్రాముఖ్యాన్ని తెలియజేసేవే. ఇది దీప ఆవళి- దీపాల సమూహం- పండుగ.

ఇది పెద్దలను స్మరించుకునే వేళ. మన పుట్టుకకు కారకులైన పితృదేవతలు, జీవన మార్గంలో ఒడుదొడుకులు ఎదురైనప్పుడు చేయూతనిచ్చిన బంధుమిత్రులకు మనం ఏమిచ్చి రుణం తీర్చుకోగలం? అందుకే వారు మనకు చేసిన మేళ్లను స్మరిస్తూ, దీపావళినాడు పేరుపేరునా దీపాలు వెలిగించి, నమస్కరించాలి. ఇదీ మన సంప్రదాయం!

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

ప్రతి పండుగా ఆనందంతో కూడినదే. కానీ ఆనందానికే ఒక పండుగను కేటాయించారు. ఆ పండుగే దీపావళి. భయం, దుఃఖం, దారిద్ర్యం- ఈ మూడూ లేని జీవితమే ఆనందం.

ఈ మూడింటినీ దూరం చేసే దేవతారాధన దీపావళి పర్వంలోని ప్రత్యేకత. అందుకే దేశ మంతా సమానాదరంతో ఉత్సాహంతో వేడుకగా జరిపే పండుగ ఇది.

మిగిలిన పండుగలు కొన్ని ప్రాంతాలకు పరి మితం. మరికొన్ని ఆధ్యాత్మిక గంభీర సాధనలతో కూడినవి. దేశంలోని అన్ని ప్రాంతాలూ ఒకే సంబరంతో జరుపుకొనే పర్వం ఈ దీప రాత్రే!

దీపావళిలో వేడుక మాత్రమే కాక దివ్య త్వమూ దాగి ఉంది. భయ దుఃఖాలను పోగొట్టే నరక చతుర్దశి, దీపావళి పర్వాలు యముడి స్మరణతో సాగుతాయి.

‘నరకాంతకుడు శ్రీకృష్ణుడు’- అనే పురాణగా

ధలో ‘దుఃఖాన్ని నశింపజేసేది భగవత్తత్వమే’ అనే సంకేతం ఉంది. దుఃఖనాశన స్థితి జ్ఞానానందం. ఆ జ్ఞానానంద ప్రకటనకు సంకేతమే జ్యోతిర్మయమైన ఈ పర్వం.

సంపదలిచ్చి దారిద్ర్యాన్ని తొలగించేందుకు- ఐశ్వర్యాధి దేవత అయిన మహాలక్ష్మిని పూజించడం దీపావళినాటి ప్రదోషకాలపు ప్రత్యేకం. దివ్యైల వెలుగులో లక్ష్మిని ఆరాధించి, ఆ ఐశ్వర్య ప్రకాశాన్ని గుంపులుగా వరసలుగా వ్యాపింపజేయడమే దీపరాత్రి విశేషం.

భయ దుఃఖ దారిద్ర్యాలే పెద్ద నరకాలు. ఆ నరకాలను తొలగించుకొనే విధులు ఈ పర్వంలో కనిపిస్తాయి. ఉదయాన్నే అభ్యంగన స్నానం అమంగళాలను తొలగిస్తే, సాయంత్రం దీపారాధన మంగళాలను ఆహ్వానిస్తుంది.

దీపావళి అమావాస్యకు అటూ ఇటూ ఉన్న నరక చతుర్దశి, కార్తిక పాడ్యమి కూడా ఈ

వెలుగుల

వేడుక

అంతర్జ్యమి

పర్వంలో భాగాలే. మూడు రాత్రులూ దీప పంక్తులను వెలిగించాలని శాస్త్రం చెబుతోంది.

ఇటు దేవతారాధనతోపాటు, పితృదేవతాస్మరణ కూడా ఈ దినత్రయ కృత్యాల్లో ప్రత్యేకత. తమ పూర్వీకులు జ్యోతిర్మయమైన ఊర్ధ్వ లోకాల్లో ఆనందంగా ఉండాలనే సంకేతంగా- ‘ఉల్కల’ను (కొరపులను) వెలిగించి చూపించడం అనేకచోట్ల ఆచారం.

ఈ మూడు రోజులు వేడుకలతో, బంధుమిత్రులతో ఉల్లాసానందాలతో గడపాలని శాస్త్రమే శాసిస్తోంది. అటువంటి భావం ఏడాది పొడుగునా విస్తరిల్లేలా ప్రభావం చూపే శక్తి ఈ పర్వ మహిమ. ఉత్సాహమే కాక పవిత్రతా రంగరించిన ఉత్సవ హేల దీపావళి లీల.

శుచి, సద్గుణం, సదాచార భావాలకు ప్రతీక అయిన లక్ష్మీదేవి ఆ భావాలతో ఆరాధించేవారిని అనుగ్రహిస్తుంది. పరిసరాలతోపాటు, వ్యక్తులు కూడా శుచీ శుభ్రంగా దేవతలను ఆరాధించాలన్న

శాస్త్ర వాక్యానుసారం- బాణసంచాల మోతలతో, దీపాల వెలుగులతో విరాజిల్లిన ఆ రాత్రి, అన్ని సందడులూ సద్దుమణిగాక ప్రతి ఇంటివారూ తమ ఇంటిని, పరిసరాలను శుభ్రపరచుకోవాలని ధార్మిక గ్రంథాలు బోధిస్తున్నాయి. ‘అలక్ష్మిని పరిహరించే ప్రక్రియ’గా దీన్ని పేర్కొన్నాయి.

దారిద్ర్యాది అలక్ష్యులు తొలగడానికి స్వచ్ఛత, శుభ్రత ఎంత అవసరమో చెబుతున్న శాస్త్ర గ్రంథాల హెచ్చరికను గుర్తించాలి.

వేడుకలు జరపడంతోపాటు, బాధ్యతగా మెలగాలనీ పర్వాల వెనక ఉన్న ప్రాచీనగాథలు తెలియజెబుతున్నాయి.

అందరి వదనాల్లో మందహాస దీపాలను వెలిగించి ఆనందించే వ్యక్తిత్వాన్ని సంపాదించుకోవడమే దీపావళి పరమార్థం అన్నది ఆర్ష ధర్మబోధ!

- సామవేదం షణ్ముఖశర్మ

దుఃఖోపశమనం

వర్తమానం అనే నదిలోకి దూకడమే దుఃఖం నుంచి దూరం కావడానికి... అంతిమ పరిష్కారం. నిత్యనూతనంగా ఉండే నదీ ప్రవాహం మురికిని తొలగించివేసినట్లే, నిత్యానందమైన వర్తమాన ప్రవాహం దుఃఖాన్ని నిర్మూలించి, దాని బారినుంచి కాపాడుతుంది. వర్తమానం లోకి దూకడమంటే క్రియలోకి దూకడం. చేసే పని పట్ల ఎంతో ప్రేమ ఉన్నప్పుడు, ఎంతో శ్రద్ధ ఉన్నప్పుడు గతాన్ని పట్టుకొని వేలాడటం కుదరదు. ఆ పనికి కావాల్సిన సంబంధిత జ్ఞానం కోసమే గతంపై ఆధారపడవలసి ఉంటుంది. గతం అంటే అనేకానేక అనుభవాలు, జ్ఞాపకాలు, జ్ఞాన విజ్ఞానాల గని. జ్ఞాపకాల ఖజానా లోంచి తత్సంబంధ జ్ఞానాన్ని తీసుకుని వర్తమానంలో చేపట్టిన కార్యానికి ఉపయోగిస్తాం. గతమనేది కేవలం అవసర నిమిత్తమై వాడుకోవటానికి ఉప

యోగపడే ఒక పనిముట్టులాంటిది. గతమంతా ఒక సామూహిక జ్ఞాపకం. అది యుగాల జ్ఞాన భాండాగారాన్ని నింపుకొన్న సంచి. ఆ సంచి మననే. యజమాని పనిముట్లను తన ఆధీనంలో ఉంచుకుంటాడు. మనసునే యజమానిగా చేస్తే అది మనిషిని పనిముట్టుగా చేసి, కీలుబొమ్మగా మార్చి దానికిష్టమైన రీతిలో మనిషిని ఆడుకుంటుంది.

‘దుఃఖం’ అంటే ఏమిటి? అది ‘జ్ఞాపకాల తలపోత’ కాదా? తలచుకోవడం అంటే ఆలోచించడమే. దేని గురించి ఆ ఆలోచన? ప్రియమైనది శాశ్వతంగా ఉండిపోలేదనో లేదా ఒక సౌఖ్యాన్నిచ్చేది మళ్ళీ మళ్ళీ సంభవించలేదనో... కొనసాగని, నెరవేరని కోరిక తీరలేదనో మళ్ళీ మళ్ళీ తలచుకోవడం... నిజానికి ఎంతో బాధ! జీవితం తనదైన ప్రాకృతిక ప్రామాణిక సూత్రంలోంచి విడుదల చేసే జీవన ప్రవాహ రూపాన్ని ఉన్నది ఉన్నట్లుగా స్వీకరించేందుకు సిద్ధంగా లేనప్పుడు మానసిక సంఘర్షణ మొదల

వుతుంది. ఆ సంఘర్షణ మొత్తం, ఒక ఆలోచన మరో ఆలోచనతో చేసే యుద్ధమే. అది ఒక మానసిక రణరంగం.

ఒకే రంగు అనేక రూపాల్లో అగుపడుతున్నట్లే, ఒకే ఆలోచన అనేకానేక మానసిక ఉద్వేగాల్ని ఆవిష్కరిస్తుంటుంది. దుఃఖం కూడా ఆలోచన రూపొందించిందే. ఆలోచన నిర్మాణానికి ముడి సరకు జ్ఞాపకం. జ్ఞాపకం లేకుండా ఆలోచన లేదు. జ్ఞాపకాలనే మూలకాల మూట తిరిగి

రావడమనే ప్రక్రియ ప్రవాహమే ఆలోచన. కోరిక- ఆలోచన సృష్టి. అది గతాన్ని భూమికగా చేసుకొని భవిష్యత్తు మొత్తాన్ని తానే రాజ్యమే లాలని స్వప్నిస్తూ ఉంటుంది. ఒక్కోసారి గతంలో కోరుకున్నది, వర్తమానంలో లభించినది రెండూ ఒకేలా ఉంటాయి. అది యాదృచ్ఛికం.

కోరిక నెరవేరినప్పుడు సంతోషం కలుగుతుంది. ఎంతో ఆనందంగా ఉంటుంది. ఎందుకని? కోరిక నెరవేరిన ఆ తదుపరి క్షణాల్లో లేదా ఇంకొంత కాలం వరకూ అదే కోరిక మాయమై పోయి ఉంటుంది. కోరిక మాయమై పోవడం అంటే తత్సంబంధ ఆలోచన మాయమైపోవడమే. ఎప్పుడైతే ఆలోచన మాయమైపోతుందో అప్పుడక్కడా ఏమీ ఉండదు. ఒక్క ఆనందం తప్ప. పెన్సిల్ గీతను తుడిపేశాక అక్కడ ఏమీ ఉండదు, ఒక్క తెల్లకాగితం తప్ప. ఆనందం అది నుంచీ అక్కడే ఉంది. అనేకానేక అనుభవాలతో, యుగాలుగా పోగుచేసుకున్న జ్ఞాపకాలతో, వాటి తాలూకు ఆలోచనలతో కిక్కి

రిసిపోయిన ‘మనసు’ ఆ ఆనందాన్ని కప్పి ఉంచుతోంది. కోరిక నెరవేరినప్పుడు అదే కోరిక ఇంకొంత కాలం బతికే ఉంటుంది. కారణాల్ని వెతుక్కుంటూ, గతాన్ని తలచుకుంటూ వెతుకులాటలో ఆలోచనలు జోరీగల్లా ముసురుకుంటాయి. ఆలోచనల సాంద్రత ఎక్కువైనకొద్దీ ఆనందమనే పునాది భాగం అంతకంతకూ మూసుకుపోయి దుఃఖం కలుగుతుంది. చీకటి అంటే వెలుగు లేకపోవడం. దుఃఖమంటే ఆనందం లేకపోవడం. దుఃఖమంటే గతాన్ని (మనసును) యజమాని చేయడం. దానికి మందు వర్తమానంలోకి దూకడం.

కోరికే లేకపోతే ఈ ప్రపంచంలో ఎన్నెన్నో ఆవిష్కరణలు జరిగి ఉండేవి కావు. కోరిక సమస్య కాదు. అది చేపట్టే మొత్తం ప్రక్రియ వ్యవస్థ పట్ల అవగాహన లేకపోవడం, ఎరుక లేకపోవడమే అసలు సమస్య.

— మునిమడుగుల రాజారావు

ప్రశ్నోదయం

కొందరు దేవుడిని ప్రశ్నించాలనుకుంటారు. మంచిదే. ప్రశ్నించాలి. ప్రశ్నిస్తేనే కదా విషయాలు బయటకు వచ్చేది. మామూలు మనుషులను ప్రశ్నిస్తేనే చాలా సమాచారం దొరుకుతుంది. ఇక, భగవంతుణ్ణి ప్రశ్నిస్తే సమాచారానికి లోటేమిటి? జన్మజన్మల నుంచి మనతో మోసుకువస్తున్న చీకటి తొలగిపోతుంది. వెలుగు నిండిపోతుంది. అలాంటి అదృష్టం ఎంతమందికి కలుగుతుంది? ఎవరు దేవుణ్ణి ప్రశ్నించగలిగే శక్తి సామర్థ్యాలు కలిగి ఉంటారు? ఒక వ్యక్తిని ప్రశ్నించడానికి ముందు ఆయన గురించి ఎంతో కొంత మనకు తెలియాలి. అతనికి మనం, మనకు అతను పరిచయం కావాలి. దేవుడు పరిచయం కావాలంటే

ఏం చెయ్యాలి? మనమే వెళ్లి పరిచయం చేసుకోవాలి. ఆయన రాడు కదా? ఆయనకేం అవసరం. మనమే వెళ్లాలి. ప్రశ్నించాలంటే తప్పదు మరి. నీ కోసమో నా కోసమో ఆ పనిచెయ్యడం చాలా గొప్పది. అలా ప్రశ్నించేవాళ్లను భగవంతుడు ఇష్టపడతాడంటారు. జడప్రాయంగా ఉండేవాళ్లు, బద్ధకంగా ఒక మూల కూర్చునే వాళ్లు, ఎవరికీ ఉపయోగపడని వాళ్లంటే దేవుడికి కూడా అయిష్టమేనని చాలాసార్లు పురాణాల్లో చెబుతుంటారు.

పనిగట్టుకుని దేవుణ్ణి ప్రశ్నించడానికి తయారైనవాణ్ణి అభినందించాలి! ఎందుకంటే అతడు కొన్ని విశ్వ రహస్యాలను దేవుడి దగ్గర నుంచి రాబడుతున్నాడు. వాటివల్ల అతడికి ఉపయోగం. లోకానికి కల్యాణం. ఇంత మంచి జరుగుతున్నప్పుడు ప్రతి ఒక్కరూ భగవంతుణ్ణి ప్రశ్నించడం నేర్చుకోవాలి. ఎదురుగుండా మనిషిలాగా కనిపిస్తే ప్రశ్నించగలం గాని, దేవుడు కన

పడడు కదా... ఆయనను ఎలా ప్రశ్నించగలం అని చాలామందికి సందేహం. అది నిజమే. దేవుణ్ణి ప్రశ్నించాలంటే ఎంత విశ్వాసం ఉండాలి, ఎంత దమ్ము ఉండాలి? ఆ అవకాశం దేవుడే ఇవ్వాలి. మనల్ని తయారుచెయ్యాలి. ప్రశ్నలతో సిద్ధంగా ఉండమని ప్రేరణ కలిగించాలి. ప్రశ్నించలేకపోతే ఉండలేని పరిస్థితి ఏర్పరచాలి. అతడు న్నాడనే భావన హృదయంలో ఉప్పొంగాలి. అప్పుడు మన సందేహాలన్నీ చచ్చిపోవడానికి కావలసిన ప్రశ్నలు మొలకెత్తుతాయి.

అర్జునుడు అడిగినప్పుడు, అడగనప్పుడు అతడి మనసు తెలుసుకుని శ్రీకృష్ణపరమాత్మ ఎన్నో ప్రశ్నలకు సమాధానాలు చెప్పాడు. అర్జునుడు శ్రోతే. శ్రీకృష్ణుడు వక్త, బోధకుడు. సర్వసందేహ నివృత్తి చేసిన మహా జ్ఞాని.

ఈ విషయం ఎవరు మరిచిపోగలరు? అర్జునుడికి ఉన్నంత శక్తి మనకు లేదు. మనమేం ప్రశ్నించగలం అని సరిపెట్టుకుంటే సరిపోదు.

మనమూ ప్రశ్నించాలి. జీసస్ చెప్పలేదా 'అడగండి. దొరుకుతుంది' అని. ప్రశ్నించడం వలనే

తీర్థాన్ని

మనం ఎదుగుతాం అని ప్రఖ్యాత శాస్త్రజ్ఞులు నిరూపించారు. ఇన్ని అద్భుతాలు, ఇంత సుఖం, ఇంత అధునాతన జీవితం మనకు ప్రశ్నించడం వలనే ఏర్పడిందన్న విషయాన్ని ఎవరూ మరిచిపోలేరు.

అందుకే పదండి. మన గురించి మనం తెలుసుకోవడానికి దేవుణ్ణి ప్రశ్నిద్దాం. అతడు మొహం చాటేస్తే, మాలో ప్రశ్నించే గుణం ఎందుకు పెట్టావని తీవ్రంగా నిరసిద్దాం. అప్పుడు అతడు దిగిరాక తప్పదు. ఎలా అయినా దేవుడు మనకి దొరికిపోతాడు. ప్రశ్నించేవాడి ప్రేమని ఆయన పోగొట్టుకోలేడు. తెలుసుకోవాలనుకునేవాడి ఆర్తిని ఆపేయలేడు. కలుసుకోవాలనుకునేవాడిని నెట్టేయలేడు.

భక్త కన్నప్పను ఆదరించాడు. భక్త తుకారామ్ని ఆహ్వానించాడు. త్యాగయ్య ఇంటికి నడిచి వెళ్లాడు. రామదాసును కరుణించాడు. మీరాబాయితో నృత్యం చేశాడు.

ప్రశ్నించడం మానకూడదు. ఆర్తితో ప్రార్థించడం మానకూడదు. అతడు మనవైపు తిరిగి మన మాటలు వినేంతవరకు అడగటం ఆపకూడదు. ఎంత సంసారంలో మునిగిపోయినా, ఏదో ఒక సమయంలో తాబేలు తల బయటపెట్టి చూస్తున్నట్లు మనం ఆ చిదాత్మను గుర్తు తెచ్చుకుంటూనే ఉండాలి. మాట్లాడుతూనే ఉండాలి. పలకరిస్తూనే ఉండాలి. పలవరిస్తూనే ఉండాలి. పరవశిస్తూనే ఉండాలి. నిత్యం దైవభావంతో మనసు నిండిపోతూనే ఉండాలి. అప్పుడు ప్రశ్నలే కృడివి? అన్నీ సమాధానాలే. దైవరసకందాయ జీవన పరిమళాలే. ఆవిష్కరణలే.

ఈ ప్రశ్నోదయమే సామాన్యుడిని కూడా మహాత్ముడిని చేసి జ్ఞాన తేజస్సుతో నింపుతుంది. ఈ ప్రేమోదయమే భగవంతుడినీ భక్తుడి ఇంట కట్టి పడేస్తుంది!

- ఆనందసాయి స్వామి

నాగులచవితి

సృష్టిలోని ప్రత్యేకతలలోనూ పరమాత్మను దర్శించాలని సనాతన ధర్మశాస్త్రం చెబుతోంది. అందువల్ల ఈ ప్రకృతిలోని సకల జీవ జంతుజాలాన్నీ సాటి ప్రాణులుగా ప్రేమించే ప్రగాఢ ఆత్మీయత, ఆరాధించే నిరంతర అభ్యసనం మనకు అలవడ్డాయి. ఆ పరంపరలోనే విషసర్పాన్ని వైతం పూజిస్తూ భక్తి ప్రపత్తులను చాటుకునే ఆచారం అనాదిగా ఉంది. ఆ సంవిధానంలో నిర్వహించే పర్వదినమే నాగుల చవితి. కార్తిక శుద్ధ చతుర్థి రోజున నాగులచవితి పేరుతో, భక్తి శ్రద్ధలతో సర్పజాతిని పూజిస్తాం.

ఆరోగ్య పరిరక్షణకు, కుటుంబ-సంతాన శ్రేయస్సుకు, విషమ సమస్యల నివారణకు, సుఖశాంతిలకు, నేత్రకర్ణ-ఉదర సంబంధిత సమస్త వ్యాధుల

నిర్మూలనకు ఈ శుభదినాన జరిపే నాగార్చన ఎంతో శ్రేష్టమైనదని శాస్త్రం చెబుతోంది. రాహు, కుజ దోషాలు, మనోవ్యాధులు తొలగిపోతాయనీ శాస్త్ర కథనం. ప్రధానంగా మహిళలు ఈరోజు ఉపవాసం చేసి, పాముల నివాస స్థలాలైన పుట్టల్లో గోక్షీరం పోస్తారు. నువ్వులు, బెల్లం కలిపిన చిమ్మిలి, పండ్లు, చలిమిడి మొదలైనవాటిని నివేదన చేస్తారు. పుట్టలు అందుబాటులో లేనివారు, ఇంట్లోని పూజామందిరంలో నాగదేవతను ప్రతిష్ఠించి, ఆవాహన చేసి శాస్త్రోక్తవిధిగా అభిషేకం, పూజలు నిర్వహిస్తారు. వెండితో గాని, మంచి గంధపు చెక్కతోగాని నాగేంద్రుడి ప్రతిమను చేయించి అర్చన చేస్తారు. మహిళలు పుట్టమట్టిని నుదుటన, కర్ణాలపైన ధరిస్తారు. ఉపవసించినవారు మర్నాడు ఓ బ్రహ్మచారైన పురోహితుడికి భోజన తాంబూలాదులు సమర్పించి, ఆ తరువాతనే ఉపవాస దీక్షను విరమిస్తారు. ఇలా చేస్తే సర్పదోషాలు, సర్పజాతి వల్ల కలిగే

భయాలు, గండాలు తొలగిపోతాయని భక్తుల విశ్వాసం. ఈ శుభదినాన శాంతి వ్రతం ఆచరిస్తారని స్కాందపురాణం వివరించింది. నాగుల చవితినాడే కాక- నాగపంచమి, కుమారషష్ఠి, సుబ్రహ్మణ్య షష్ఠి, స్కంద పంచమి పర్వదినాలు కూడా సర్పపూజలకు ఉపయుక్తమైనవని పురాణ కథనం.

ఆర్ష సంప్రదాయంలో నాగజాతికి గల ప్రాధాన్యం విస్తారంగా ఉంది. శ్రీ మహావిష్ణువుకు ఆదిశేషువే పాన్పు. శివుడి ఆభరణం సర్పం. వినాయకుడిది నాగయజ్ఞోపవీతం. క్షీరసాగర మథన సందర్భంలో కవ్వం తాడుగా వాడుకున్నది 'వాసుకి' అనే సర్పాన్ని. సీతాన్వేషణకు బయలుదేరిన ఆంజనేయుడికి మార్గమధ్యంలో 'సురమ' అనే సర్పజాతి స్త్రీ అడ్డుపడుతుంది. మహాభారతంలో నన్నయ ఉదంక మహాముని చేత సర్పస్తుతి చేయిస్తాడు. ఆ ప్రస్తావనగల పద్యం పారాయణం చేస్తే సర్ప, వృశ్చికాది విషకీటకాల బాధ తొలగిపోతుందని చెబుతారు. అర్జునుడు 'ఉలూచి'

అనే నాగకన్యను వివాహమాడతాడు. శ్రీకృష్ణుడు కాళీయ సర్పగర్వం ఖర్చం చేస్తాడు. ఇంద్రజిత్తు రామలక్ష్మణులను నాగపాశంతో బంధిస్తే గరుత్మంతుడొచ్చి విడిపిస్తాడు. గరుడుడి తల్లి వినత పాముల తల్లి కద్రువకు బానిస కాగా, గరుడు

అంతర్వేది

డొచ్చి తల్లిని విడిపిస్తాడు. 'ఆస్తేక మహర్షి'ని స్మరిస్తే సర్పబాధలు దరికే చేరవని మహాభారతం చెబుతోంది. శృంగి శాపంవల్ల తక్షక సర్పం పరీక్షిత్తును కాటేస్తే, పరీక్షిత్తు పుత్రుడు జనమేజయుడు సర్పయాగం చేయడంతో సర్పజాతి అగ్నిగుండంలో పడి మరణించగా, ఆస్తేక ముని వచ్చి యాగ విరమణ చేయించి, మిగిలిన పాములను కాపాడతాడు. సర్పజాతికి శత్రువు గరుడుడు. కనుక గరుడ మంత్రం జపిస్తే సర్పపీడలు, భయాలు దూరమవుతాయంటారు. నాగ గాయత్రీ జపం పదకొండుమార్లు చేసి సర్పభీతిని తొలగించుకోవచ్చునని చెబుతారు.

యోగశాస్త్రంలోనూ నాగారాధనకు ప్రాముఖ్యం కనిపిస్తుంది. మన వెన్నెముక అడుగు భాగంలో మూడున్నర చుట్లు చుట్టుకుని మొదటి చుట్టుకింద తలదాచుకునేది 'కుండలిని' అనే పాము అని అంటారు. సాధకుడు సాధనతో ఆ సర్పాన్ని పైకి సహస్రారానికి తీసుకెడతాడు. పద్మాసనం

వేస్తూ కూర్చుని, ధ్యాన స్థితిలో ఉన్న వ్యక్తిని చూస్తే, ఆ వ్యక్తి పడగెత్తిన సర్పంలా గోచరిస్తాడు. అడుగు భాగం 'పాము చుట్ట' అనుకుంటే వెన్ను పూస పైకి వస్తున్న పాము శరీరం. సాధకుడి మెడ, తల- పాము పడగలకు ప్రతీకలు. అలా యోగాభ్యాసం చేసే వ్యక్తి జ్ఞానమనే పాలు తాగి శరీరాన్ని అమృతమయం చేసుకోవాలి. మనసును కాంతిమంతం చేసుకోవాలి. జైన, బౌద్ధ మతాల్లోనూ నాగారాధన ఉంది.

సాధారణంగా పాము మన జోలికి రాదు. తన ప్రాణరక్షణ కోసమే బుస కొట్టి భయపెడుతుంది. కాని మనం భయపడి దాన్ని చంపేదాకా వదలం. అంటే మన భయం ప్రాణాంతకం. సకల ప్రాణులను మనలాగే చూసుకొని, భూతదయతో వ్యవహరించి, మానవతా విలువల్ని కాపాడుకోవాలని ఈ 'సర్ప పర్వం' సందేశమిస్తోంది.

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

చిత్తశుద్ధి

ప్రతి మనిషి, రెండు ప్రపంచాల మధ్య వారధి. ఒకటి-తన చుట్టూ ఉన్న బాహ్యప్రపంచం, రెండోది- తన లోపలి ఆంతరిక జగత్తు. రెండింటి మధ్య దూరాన్ని తగ్గించడానికి చేసే ప్రయత్నాన్నే 'చిత్తశుద్ధి' అంటారు. మనిషికి మనశ్శాంతిని చేకూర్చే మహత్తర జీవధాతువు అది!

మనిషి బయట ప్రపంచంలో ఎంతో హుందాగా ప్రవర్తిస్తూ ఉండవచ్చు, గొప్పగొప్ప మాటలు చెబుతూ ఉండవచ్చు, చాలామంది విషయంలో వారి ఆంతరిక ప్రపంచం అంతే హుందాగా, గొప్పగా ఉండటం లేదు. ఈ సత్యం మనిషికి స్పష్టంగా తెలుసు. తన లోపలి ఆలోచనలను గమనించాలంటే మనిషికి అందుకే భయం. అవి ఆరోగ్య కరంగా లేకపోతే మనిషి సిగ్గుపడుతుంటాడు. మనశ్శాంతికి సంబంధించిన ముఖ్య సమస్య ఇక్కడి నుంచే మొదలవుతుంది. భయం కారణంగా, సిగ్గుమూలంగా మనిషి తన ఆంతరిక ప్రపంచం నుంచి పారిపోవాలనుకుంటాడు. తన

ఆలోచనలను లోకం ఎక్కడ పసిగడుతుందోనన్న అనుమానంతో, వాటిని దాచిపెట్టాలన్న తపనతో సతమతమవుతాడు. పారిపోవాలని, దాచిపెట్టాలని అనుకోవడానికి కారణం, వాటిలోని చెడును మనిషి గుర్తించడమే! 'మనిషి ఆలోచనల గురించి బాగా తెలుస్తున్న కొద్దీ- నాకు జంతువులపై ప్రేమ పెరుగుతూ వస్తోంది' అన్నాడొక తత్వవేత్త.

తన ఆలోచనలను గ్రహించిన మనిషి, వాటిపై తీర్పులు ఇస్తూ ఉంటాడు. వాటిని తప్పుపడుతూ ఉంటాడు. మనిషిలో అశాంతికి అదే మూలకారణం. 'అలవాట్ల కూడికే మనిషి' అన్నాడు ప్రసిద్ధ వ్యక్తిత్వ వికాస నిపుణుడు స్టీఫెన్ కోవే! మన పెద్దలైతే 'మనిషి ఆలోచనల కూడికే వ్యక్తిత్వంగా రూపొందుతుంది' అని చెబుతారు. 'బయటకు కనపడే వ్యక్తికి లోపల దాగిన వ్యక్తిత్వానికి మధ్య మంచి సమన్వయం కోసం చిత్తశుద్ధి అవసరం' అంటారు తత్వజ్ఞులు.

మనిషి తన నుంచి ఎందుకు పారిపోవాలి, తన ఆలోచనలను తాను ఎందుకు ద్వేషించాలి, వాటిపై తీర్పులు చెప్పి ఎందుకు శిక్షించాలి? ఈ కోణంలోంచి మనిషి ఒక సారి స్థిరంగా నిలిచి ఆలోచిస్తే చిత్తశుద్ధికి దారి తప్పక దొరుకుతుంది. 'నాలో కోపం ఉంది...' అవును నేను

అంతర్విమ

కోపిష్టినే. నాలో కామం ఉంది. నేను కాముకుణ్ణి. మోసం చేసే ఆలోచన నా మనసులో కదులుతోంది. అవును నేను మోసగాణ్ణి...' ఇలా, మనిషి తనను తాను బాగా అర్థం చేసుకోవాలి. తానేమిటన్నది నిజాయతీగా ఒప్పుకోవాలి. ఖండించడంగాని, చింతించడంగాని చేయకుండా, తనను తానుగా అంగీకరించడం సాధన చెయ్యాలి. చిత్తశుద్ధికి ప్రయత్నం ఇలానే మొదలవుతుంది. మొదట్లో కష్టంగా ఉన్నా, ఇది మంచి ఫలితాలను ఇస్తుంది. త్వరలోనే తీర్పులివ్వడం తగ్గిపోతుంది. తన పట్ల తనకు ద్వేషం కరిగిపోతుంది. వాదనలు, తీర్పులు లేకపోయాక ఇక సమస్య అనేది ఎక్కడుంది, ఘర్షణ ఎందుకుంటుంది? సమస్యలు ఘర్షణలూ తగ్గిపోతే, మన శ్శాంతికి లోటెక్కడుంటుంది?

ఇందులో అస్పష్టత ఏమీలేదు. దాక్కోవడం, దాచిపెట్టడం మానేసి- మనిషి నిజాయతీగా మనసును పరీకించడమే ఉంటుంది. దాన్ని 'సాక్షీభూత స్థితి' అంటారు. తన లోని ఆలోచనలతో విభేదిస్తే పేచీ తప్పు, అంగీకరిస్తే గొడవ ఏముంది? అలా ఉన్నవి ఉన్నట్లు గమనించడం, వాటిని అంగీకరించడమే చిత్తశుద్ధికి బలం చేకూరుస్తుంది. ఈ క్రమంలో మనిషి ఆలోచనల్లో ఎన్నో ఊహించని

మార్పులు జరిగిపోతాయి. ఈ సాధనతో మనిషికి తనపై తనకు ప్రేమ పుట్టుకొస్తుంది. ద్వేషం కరిగిపోతుంది. బాహ్య ప్రపంచంతో దూరం తరిగిపోతుంది. ప్రపంచం తనను గౌరవించడం ఒకటే కాదు, తనపట్ల తనకూ గౌరవం పెరుగుతుంది. తనను తాను ప్రేమించడం నేర్చిన మనిషి- ప్రపంచాన్ని ప్రేమించడం, గౌరవించడం అలవరచుకోగలుగుతాడు. బాహ్య, ఆంతరిక ప్రపంచాల మధ్య సమన్వయం సిద్ధిస్తుంది. ఏకత్వం తోస్తుంది. లోకం కొత్తగా అనిపిస్తుంది.

'ఈ లోకంలో ఒక్కడూ మంచివాడు కనపడలేదు' అన్నాడు దుర్యోధనుడు. అదే కాలంలో అదే లోకంలో చెడ్డవాడు ఎవడూ కనపడలేదు ధర్మరాజుకు! దీన్నుంచి మనం తెలుసుకోవలసిందేమంటే, తన లోపల ఏముందో, బయట అదే కనిపిస్తుంది. ఆంతరిక జగత్తుకు ప్రతిబింబమే, బాహ్య ప్రపంచం. బింబం పరిశుభ్రంగా ఉంటే ప్రతిబింబం అందంగా ఉండితీరుతుంది.

పరిసరాలను శుభ్రం చెయ్యడం, చిత్తశుద్ధి...

బింబాన్ని పరిశుభ్రం చెయ్యడం, చిత్తశుద్ధి!

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

ప్రశాంతి

ప్రతి మనిషి, ప్రాణి ఆరాటమంతా శాంతి మయ జీవనం కోసమే. పశుపక్ష్యాదులు కూడా ప్రశాంతినే కోరుకుంటాయా అంటే అవుననే చెప్పాలి. ఆహారం దొరకనప్పుడు అవీ ఆరాట పడతాయి. ఆకలిగొన్న మృగరాజు క్రౌర్యాన్ని వర్ణించలేం. పశుపక్ష్యాదుల ఆరాట పోరాటాలు ఆహార నిద్రామైథునాల కోసమే. ఆ అవసరాలు తీరితే అవి ప్రశాంతంగానే జీవిస్తాయి. మరి మనిషి? అతడికి ఆహార నిద్రామైథునాలే కాదు- జీవనభృతి కోసం ఉద్యోగం, వ్యాపారం, హోదా, ఉన్నత విద్య, ఓ బంగళా, ఖరీదైన వాహనం, అందమైన అణకువ కలిగిన జీవిత భాగస్వామి... ఇలా ఎన్నో ఎన్నెన్నో కావాలి! వాటిలో ఏది లభించకపోయినా అతడికి

అశాంతి ఎదురవుతుంది. కోరికలన్నీ తీరితే ప్రశాంతి లభిస్తుందా అంటే అదీ, సందేహాస్పదమే! ప్రశాంతి చిక్కే మార్గమే లేదా అన్నప్పుడు ఉందని చెబుతారు పండితులు. ప్రశాంతికోసం ఆధ్యాత్మికాన్ని ఆశ్రయించవలసిందే. సృష్ట్యాది నుంచి ఇప్పటిదాకా ఆధ్యాత్మిక ఆచరణే మనిషికి ఆధారభూతమై మానసిక స్థైర్యాన్ని అందిస్తోంది.

మానవుడు శాంతిప్రియుడు. శాంతి కోల్పోయే ఘడియలు జీవనక్రమంలో ఎన్నో ఎదురవుతాయి. అంచనాకు తగ్గట్టు వాస్తవం లేకపోతే మనసు సంఘర్షణకు లోనవుతుంది. తనకు దొరికిన దానితో సర్దుకుపోలేక, కోరుకున్నదాన్ని పొందలేక మానసిక వేదనకు గురవుతాడు మనిషి. అందుకే వాస్తవాన్ని అంగీకరించడం సాధన చేయాలంటారు ప్రాజ్ఞులు. వివేకికి తీవ్ర ఆందోళన నేపథ్యంలో గతుకుల బతుకును సరిజేసుకొనే మార్గాలు తెలియవస్తాయి. ఒడుదొడుకుల గమనం ఎన్నో జీవిత

పాఠాలు నేర్పుతుంది. కొందరు సాధకులకు ధ్యానంలోను, మరి కొందరికి స్వప్నాల్లోను, ఇంకొందరికి వ్యధాభరిత సమయంలోను సమస్యలకు తగిన పరిష్కారం మెరుపులా స్ఫురిస్తుందన్నది చాలామంది అనుభవం!

స్వామి వివేకానంద చిన్నతనంలో తండ్రి స్వర్గస్తుడయ్యాక కుటుంబాన్ని అంతులేని దరిద్రం ఆవహించింది. పూట గడవటం కష్టమైన రోజుల్లో తనవారికి తిండి దొరకడం కోసం తాను బయట తిని వచ్చానని అబద్ధం చెబుతూ పస్తులుండేవాడట! కఠిక దరిద్రంలో ఆయన ఎన్నో జీవిత సత్యాలు తెలుసుకున్నాడు. అభాగ్యుల స్థితిగతులను ఔపోసన పట్టిన ఆయన అసలు ఉన్నాడో లేడో తెలియని భగవంతుడికోసం పరితపించడం కన్నా ప్రత్యక్ష దైవాలైన దరిద్ర నారాయణులను సేవించడం

ఉత్తమమని ప్రబోధించాడు. కఠిక పేదలు, పతితుల సేవలో ఆనందం పొందటం ఆయన దినచర్యగా మారింది.

అంతర్వేది

వాస్తవ జీవితం ఎలా ఉంటే అలా దాన్ని అంగీకరించి ఉన్నంతలో ఆనందాన్ని అనుభవించేవారు కొందరు. జీవితాన్ని యథాతథంగా స్వీకరించక ప్రతికూల పరిస్థితులకు ఎదురొడ్డి, నచ్చినరీతిలో మలచుకొనేవారు మరికొందరు. ఆధ్యాత్మిక జీవితంలో సాధకుడు దైవానికి శరణాగతుడవుతాడు. ఏది ఎలా అందివచ్చినా తన గమ్యం, గమనం పరమాత్మే అని విశ్వసించినప్పుడు అకాల కష్టాలను ఎదుర్కొనే సామర్థ్యం సిద్ధిస్తుందంటారు అభిజ్ఞులు.

శారీరక బాధను ఓ బాధగా గుర్తించని అవధూతలు మానసిక ప్రశాంతి కోసం శరీరం ఓ సాధనం మాత్రమే అనీ, దైవంపై లగ్నం చేసిన మనసు ప్రాపంచిక క్లేశాలకు అతీతమనీ గుర్తించి అలా ప్రవర్తించి లోకానికి మార్గం చూపారు. నిరాశ ఆవహించినప్పుడు తనను తాను శోధించుకొని గతంలో చేసిన తప్పులు పునరావృతం కాకుండా జాగ్రత్త పడాలి. అప్పుడు మనసు ఆందోళన బారినపడే అవకాశం ఉండదంటారు విద్వాంసులు. ఆశాపహద్యకృథంతో సరళ జీవన్మతేని అలవరచుకుంటే, కనుచూపుమేరలో అకాల వ్యధలకు కళ్ళెం వేయగలుగుతాం. శరీరం ఆరోగ్యంగా ఉన్నప్పుడు మనసు కలత చెందకుండా చూసుకోవాలి.

మహా పురుషుల జీవిత కథలు పరిశీలించినప్పుడు శాంతి, అశాంతి మనోకల్పితాలే అని బోధపడుతుంది. వాస్తవం ఎలా ఉన్నా ఓర్పు, నేర్పుతో ప్రతికూలతను సర్దుబాటు చేసుకోగలిగే వైపుణ్యం అలవరచుకుంటే ప్రశాంతితో సహజీవనం చేయగలుగుతామన్న సంపూర్ణ విశ్వాసం ఏర్పడుతుంది.

- గోపాలుని రఘుపతిరావు

షడ్గుణ సంపత్తి

గుణహీనుడు కుటుంబానికి, సమాజానికి పనికిరాడు. భూమికి భారమే. పనికిరాని వ్యర్థ వస్తువు ఓ మూలనపడి ఉంటుంది. గుణహీనత్వం మనిషిని అలా ఉండనివ్వదు. ప్రకృతికి విరుద్ధంగా నడవమంటుంది. ఇది ప్రమాదం.

వ్యక్తిగా వృత్తి, ఉద్యోగాల్లో రాణించేందుకు ఆరు రకాలైన సుగుణాలు అవసరమని మహాభారతంలో తిక్కన సోమయాజి చెబుతాడు. అజ్ఞాత కాల సమయంలో ధర్మరాజాదులు ఈ సుగుణ సంపత్తితోనే విజయులుగా నిలిచారు. ఇవి ఎవరికైనా శిరోధార్యం. ఏ కాలానికైనా అనుసరణీయం.

మొదటిది ఓర్పు. ఇది లేకనే నేడు మానవుడు అనాలోచిత కార్యాలకు పూనుకొంటూ అశాంతి పాలవుతున్నాడు. ఆవేశాలకు లోనవుతూ అన

ర్థాలు కొనితెచ్చుకుంటున్నాడు. నాటి సాధ్యమణి సేతమ్మతల్లి కాలం నుంచి బాపూజీ వరకు ఓర్పు లోని గొప్పదనం గురించి మనం చదువుకున్నాం. అది మనలో ఏ మేరకు ఉందో ఆత్మశోధన చేసుకోవాలి. అజ్ఞాతవాసంలో భాగమైనప్పటికీ తానొక మహారాజై ఉండీ మరో మహారాజు దగ్గర ఊడిగం చేయడం, ధర్మజుడికి ఎంత ఓర్పుతో కూడిన విషయం! ఆగ్రహాలకు, అవమానాలకు, అనుగ్రహాలకు రాజకొలుపులు పెట్టింది పేరు గదా! ఓర్పుతో ధర్మం వెంట నడిచాడు ధర్మజుడు. కార్యసాఫల్యత పొందాడు.

రెండోది జంకు. ఇది భయం కాదు. చిన్న పాటి వెనకడుగు. చీకట్లో నడిచేప్పుడు కాస్త వెనక, ముందు చూసుకుంటూ నడుస్తాం. అడుగుల్లో 'వడి' తగ్గుతుంది. జాగరూకత అది. రాజాజ్ఞను శిరసా వహించాలి. బాధ్యతలను భయంతో నిర్వర్తించాలి. భయంతో జీవించడం అంటే, భయం కలిగి జీవించడం. జాగరూక

తతో మెలగడం. అంతేకానీ భయపడుతూ జీవించడం కాదు. పాపకార్యాల పట్ల భయం, పాపపు చింతనలపట్ల జంకు కలిగి ఉండాలి. పెద్దలతో, పూజనీయులతో మసలేటప్పుడు 'జంకు' అవసరం. భయం కాదు. ఇది పదుగురి మన్ననలకు పాత్రమవుతుంది.

మూడోది, అణకువ. రాణింపు కోసం తెచ్చి పెట్టుకున్నట్లుకాక సహజగుణంలా శోభిల్లాలి. అహంకారం పతనానికి దారితీస్తే, అణకువ అభిమానాన్ని, గౌరవాన్ని, చిరకాల యశస్సును కలిగిస్తుంది. వర గర్వితులు, బల గర్వితులైన రాక్షస రాజులందరూ, అవతార మూర్తుల చేతుల్లో హతులయ్యారు. అణకువగా ఉండటం అంటే అదేదో బానిసత్వ లక్షణం కాదు. నమ్రతకు ప్రతిరూపమే అణకువ. పై అధికారికి కింది స్థాయి ఉద్యోగి, గురువుపట్ల శిష్యుడు అణకువ కలిగి ఉండాలి. మొదటగా నేర్చుకోవాల్సిన పాఠం ఇదే. లెక్కలేనంత ఆభిజాత్యం,

అంతర్వ్యమి

సంపదగర్వంతో పరమాత్మ బరువునే తూచాలనుకుంది సాత్రాజితి. గర్వభంగమైంది. సుగుణ శీల రుక్మిణీదేవి చేతి తులసి దళానికి ఆయన సరితూగాడు. వ్యక్తిత్వానికి అణకువను మించిన ఆభరణం మరొకటి లేదు.

నాలుగోది, ధర్మం. కొత్తగా సన్యాసం స్వీకరించిన వ్యక్తి ఓ ఆచార్యుడి వద్దకు వచ్చి- 'స్వామీ! ధర్మం అంటే ఏమిటి? ఒక్కోసారి ధర్మం అధర్మంగానూ, అధర్మం ధర్మంగానూ తోస్తాయి. కాలాన్నిబట్టి ధర్మం మారకూడదు కదా! శాస్త్రాలు చదివాను. అయినా నాకేమీ స్పష్టంగా అర్థంకాకుండా ఉంది స్వామీ... నెలవివ్వండి అన్నాడు. అందుకు ఆచార్యుడు నవ్వుతూ- 'గృహస్తుగా నీ ధర్మం నీవు పాటించకుండానే ఏమిటి వేషం? శిష్యుణ్ణి తీర్చిదిద్దడమే గురువు ధర్మం. విధేయతగా ఉంటూ విద్యను ఆర్జించడం శిష్యుడి ధర్మం. కాలాన్ని అనుసరించి రుతువులు, సూర్యచంద్రులు, గ్రహరాశుల గమనాలు, ప్రకృతి మార్పు

చెందడం సృష్టిధర్మం. నదులు ప్రవహిస్తాయి. వృక్షాలు ఫలాలను ఇస్తాయి. ఇదంతా ఓ మహా ధర్మప్రస్థానం. శాస్త్రాలు చదివానంటున్నావు... స్వధర్మాచరణ తెలుసు కదా! అదే ధర్మం!!' నమస్కరించి వెళ్ళిపోయాడా వ్యక్తి.

అయిదోది, అప్రమత్తత. ఆధ్యాత్మికవేత్తలు, సాధు సంతలు, యోగులు, అనుక్షణం అప్రమత్తంగా ఉంటారు. అరిషడ్వర్గాల మాయలు తమ లోకి చేరకుండా చూసుకుంటారు. కొందరు ఎంతో ప్రాధాన్యం ఉన్న విషయాల్ని తేలిగ్గా తీసుకుంటారు. వ్యాధులు సంక్రమిస్తున్న తరుణంలో అప్రమత్తంగా ఉంటారు. అలానే నూరేళ్లపాటు శోభిల్లాల్సిన వ్యక్తిత్వం రాణించడానికి అప్రమత్తత అన్ని విషయాల్లోనూ అవసరం.

ఇక ఆరోది- మంచి నడవడి. ఈ గుణ సంపత్తే జీవన విజయానికి మూల సూత్రం!

- దానం శివప్రసాదరావు

పరమ ప్రయోజనం

సృష్టి ప్రణాళిక. ఆ తప్పనిసరి ఫలితాన్ని ఎవరో ఒకరు స్వీకరించాలి. మనం చేసే

ప్రతి పని తాలూకు ఫలితాన్ని భగవంతుడికి అర్పిస్తూ పోవడమే నిష్కామ కర్మ.

ర్పిత కర్మలు మనకు ఉత్తమోత్తమ ఫలితాలనిస్తాయి. సాధారణ వస్తువు నైవేద్యంగా సమర్పిస్తే ప్రసాదామృతంగా మారినట్లు.

దీనివల్ల కర్మఫలం ఎవరో ఒకరు (భగవంతుడు) స్వీకరించటమేగాక, ఆయనకు అర్పించిన కారణంగా ఆ 'కర్మఫలం' మన కంటకుండా ఉంటుంది. కాకపోతే భగవదర్పితమైన ఈ ఫలం ఆయన కృపతో మనకు అగణిత ఫలాన్నిస్తుంది. కర్మను సకామంగా, నిష్కామంగా చేయటంలోని రహస్యమిదే. సకామంగా చేస్తే చేసిన కర్మను

మాత్రమే, దాని సమతూకమైన ఫలాన్ని మాత్రమే మనం పొందగలం.

నిష్కామంగా చేసిన కర్మలు, భగవద

నాస్తికుల నిష్కామకర్మ ఏమిటి? దానికి అర్థమే లేదు. మన శ్రమ ఫలితాన్ని ఇచ్చేందుకు ఎవరూ లేనప్పుడు శ్రమించే ఆసక్తి మనకుండదు. ఎవరికోసం ఏం చేయాలనే నిస్తేజ భావం మనిషిని నిర్వీర్యం చేస్తుంది. భగవంతుడంటే సరైన అవగాహన లేకుండా 'నా జీవితానికి నేనే కర్తను. నన్నెవరూ శాసించలేరు' అనే భ్రమలో బతికితే, అహంభావంలో తేలితే ఆ జీవితం గమ్యంలేని ప్రయాణమే అవుతుంది. దారం తెగిన గాలిపటంలా, కట్టు తెంచుకున్న పశువులా విశృంఖలం అవుతుంది. పతనమూ అయిపోతుంది!

— చక్కిలం విజయలక్ష్మి

ఏ ప్రయత్నానికైనా ప్రయోజనం ఉన్నప్పుడే ఆ ప్రయత్నం రాణిస్తుంది. ఫలిస్తుంది. నిజానికి ప్రయోజనం లేని, ఫలితాన్ని ఆశించని ప్రయత్నమే ఉండదు. చాలామంది భగవత్ స్పృహ లేనివాళ్లు భగవత్ ప్రమేయమే లేని సేవా కార్యక్రమాలు చేస్తూ ఉంటారు. ఒక ధ్యేయరహితమైన కర్మ ఏం ఆశిస్తుంది, ఏం సాధిస్తుంది? ఏ సాధారణ వ్యక్తి అలా నిస్తే జంగా కర్మలు చేస్తూపోవడం అసాధ్యం. ఒక ధ్యేయం ఉన్నప్పుడే చేసే కర్మల పట్ల ఆసక్తి, అనురక్తి ఉంటాయి. ఫలితం తెచ్చే ప్రయోజనం, ప్రయోదం- అది ఎవరిపట్ల నైనా కానీగాక... కర్మపట్ల ఏకాగ్రతను,

ప్రేమను, పట్టుదలను కలిగిస్తాయి. మరి 'నిష్కామ కర్మ'కు అర్థం లేదా? ఉంది. ఎప్పుడు? కర్మను భగవంతుడి కార్యంగా, ప్రతిఫలాపేక్షా రహితంగా చేసి దాని ఫలితాన్ని భగవంతుడికి అర్పించినప్పుడు. అదే నిష్కామకర్మ. సకామం, నిష్కామం అన్న అంశాన్ని పక్కన పెడితే- అసలు ఎవరు, ఏ రూపంలో కర్మ చేసినా ఫలితం అనేది ఒకటి తప్పనిసరిగా ఉంటుంది. అది

క్ష్మ

ఒకరు ఆలోచనారహితంగా మన మనసుల్ని గాయపరచారు. కావాలని మనల్ని హింసించారు. అప్పుడు మనమేం చేయాలి, ఏం చేయగలం, ఏంచేస్తే బాగుంటుంది? ... ఇలాంటి ప్రశ్నలు వచ్చినప్పుడు మనముందు మూడు మార్గాలు కనిపిస్తాయి. మొదటిది, ప్రతీకారం. రెండోది, సహనం. మూడోది, క్షమ.

వీటిలో ఏది ఎన్నుకుంటామన్నది ప్రధానంగా మన మనస్తత్వంపైనే ఆధారపడి ఉంటుంది. ఒక ప్రముఖ పత్రికా సంపాదకురాలు ఒకసారి తమ మహిళా పాఠకుల్ని విందుకు ఆహ్వానించింది. ఆ సదస్సులో చివరిగా వారిని ఓ సున్నితమైన ప్రశ్న అడిగింది. 'ఒకవేళ మీ భర్తే కనుక వివాహేతర సంబంధం పెట్టుకున్నట్లు

మీకు తెలిస్తే, మీరెలా స్పందిస్తారు? మీకు అభ్యంతరం లేకపోతేనే చెప్పండి. కాని, నిజాయితీగా నిజాన్ని చెప్పండి. మీ జవాబును గోప్యంగా ఉంచుతాం... కేవలం, సమాజంలోని మహిళల దృక్పథాన్ని విశ్లేషించటానికి మాత్రమే మీ జవాబుల్ని ఉపయోగించుకుంటామే కాని ఎవర్నీ వ్యక్తిగతంగా చిన్నబుచ్చడం మా ఉద్దేశం కాదని మనవి' అంది.

అప్పుడొక అద్భుతం జరిగింది. అంతా తమకిచ్చిన కాగితాల మీద జవాబులు రాసిచ్చారు. 'క్షమించి వారినలా వదిలిపెట్టడం అంత సులభంకాదు. శ్రేయస్కరమూ కాదు...' అని అర్థం వచ్చేలా చాలామంది స్పందించారు.

కాని, ఒకామె- 'ఆయన కలిగించిన బాధకు అతీతంగా బతకకలగటం నాకొక గొప్ప అనుభవం... దానితో నా మనోబలం మరింత పెరిగింది' అని రాసింది. దానికి మించిన సమాధానాన్ని మరొకామె ఇలా రాసిచ్చింది. 'గతాన్ని

చెరిపివేయలేం. కాని, మనకిప్పుడు ముఖ్యమైనది వర్తమానం. ఆయన తప్పిదాన్ని క్షమించటం కష్టమే! కుటుంబ క్షేమం దృష్ట్యా ఆ కష్టాన్ని దిగమింగుకోక తప్పదు. మీ తప్పునాకు తెలిసిందని నేను నోరువిప్పి చెప్పలేదు. ఒక్కోసారి మౌనానికి ఉన్న బలం మాటకు ఉండదు!

అందుకే, మళ్ళీ నా భర్త అలాంటి తప్పుచేయలేదు. మళ్ళీ చేస్తాడని నాకు అనుమానమూ లేదు...!' క్షమతో గతాన్ని మరిచిపోగలమని చాలామంది భావిస్తారు. అది ఒక భ్రమ. తన భర్త బలహీనతను మన్నించగలిగిన మహిళా ఆ చేదునిజాన్ని మింగి ఊరుకోదు. భర్త తన ముందు ఒక అపరాధిలా తలదించుకుని నిలబడాలనీ కోరుకోదు. భవిష్యత్తులో తమ సంసారంలో మరి ఎలాంటి చేదు అనుభవాలూ కలగకూడదని మాత్రమే ఆశిస్తుంది. జీవితం ప్రశాంతంగా గడిచిపోవాలని కోరుకుంటుంది. ఆమె క్షమయాధరిత్రి. అదే ఆమె మహోన్నత లక్షణం!

భార్యాభర్తల విషయాల్లోనే కాదు- మిత్రుల మధ్య, ఇరుగు పొరుగువారి నడుమ, తోటి ఉద్యోగుల వ్యవహారాల్లో కావాలని జరిగే తప్పులు, పొరపాటున పొడచూపే అపార్థాలు, స్వార్థపరంగా వచ్చిపడిన మోసాలు... మానవ సంబంధాల్లో ఎన్నో దుస్సంఘటనలు సంభవి

స్తుంటాయి. కాదనుకున్నా కాకమానవు. ధూర్తులవల్ల కలతలు ఏర్పడటం ఎంత సహజమో, క్షమాహృదయుల వల్ల సత్సంబంధాలు బలపడటమూ అంతే సహజం. అయితే, ఆ క్షమ నిజాయితీతో కూడినదై ఉండాలి. పైపై మొక్కుబడి మాటలు పనికిరావు. అవి వ్యర్థం. హృదయ కవాటాలను తెరచుకుని పొంగిపొరలేత్తిన వెన్నెలలా ఉండాలి. అప్పుడే అందించినవారికి తృప్తి... అందుకున్నవారిలో పరివర్తన కలుగుతాయి. క్షమనుంచి కురిసే ఔదార్యంవల్ల తప్పుచేసినవాళ్లు అపరాధ భారంతో కుంగిపోరు. ఆ వెన్నెల నిర్మలంగా చల్లగా వారిపై కురిసినప్పుడు ఆ భారం తరిగి, వారి హృదయాలు తేలిక పడతాయి. గంగా స్రవంతిలో మునకలు వేసి పునీతులమైన భావన వారికి తప్పక కలుగుతుంది. క్షమకు అంతటి దివ్యశక్తి ఉంది!

- తటవర్తి రామచంద్రరావు

మనసు భాష

తల్లిగర్భం నుంచి పుట్టిన మనిషి తనువు చాలిం చేదాకా నోటితో ఏదో ఒకటి పలుకుతూనే ఉంటాడు. వాడి నోటికి విరామం లేదు. అన్నపా నీయాలైనా మానేస్తాడు కానీ, మాటలాడటం మాత్రం మానడు. అది మానవ సహజ లక్షణం.

తల్లి ఒడిలో పడుకొన్నప్పుడు నేర్చుకొన్న భాష తల్లి బాస అవుతుంది. సాధారణంగా ఆజీవనపర్యంతం దానినే మాతృభాషగా పిలుస్తారు. మనిషి తన మాతృభాషనే చచ్చే దాక తు.చ. తప్పకుండా మాట్లాడతాడా అంటే, నిష్కర్షగా అవునని చెప్పలేని పరిస్థితి నేటికా లంలో కనపడుతుంది. దీనికి కారణం మనిషి తన బతుకుతెరువును బట్టి భాషల్ని ఆశ్రయిం చవలసి రావడం ఒక కారణం. పరభాషా

వ్యామోహం మరొక కారణం.

మనిషి లోకంలో తన వేదనలను తోటి మనుష్యులెందరికో నివేదించుకొంటాడు. వినేవాళ్లకు తెలిసిన భాషలోనే చెప్పేవాడి మాటలు ఉంటాయి. కనుక పుట్టుకతో మనిషికి పరభా షలు రాకున్నా, అనంతర కాలంలో వాటిని నేర్చుకొని, 'కొత్త ఒక వింత' అన్నట్లు ఆ భాషల్లోనే మాట్లాడుతూ తానొక గొప్పవాడినని ప్రకటించాలనుకొంటాడు. అలాంటి సందర్భాల్లో మాతృభాషకు తృణీకారం తప్పదు.

అసలు భాషలన్నీ గొప్పవే. యాసలన్నీ గొప్పవే. ఒకటి గొప్పదీ, మరొకటి నీచమైనదీ అనడానికి వీలులేదు. మనుషులకే కాదు, దేవ తలకూ మాతృభాష ఉందంటారు. అదే, 'సంస్కృతం'. దాన్ని దేవభాష అనీ, అమర భాష అనీ, గీర్వాణ భాష అనీ అంటారు. దేవ తలను స్తుతించే సాహిత్యం అంతా సంస్కృత భాషలోనే ఉంటుంది. సనాతన వాఙ్మయం

అయిన వేదాలనుంచి మొదలుకొని ఆధునిక కాలంలోని జనవ్యవహార సాహిత్యం దాకా సంస్కృతం లేనిదే పలుకుబడి పూర్తికాకపో వడం ఇందుకు నిదర్శనం.

వివిధ ప్రాంతాల భౌగోళిక వాతావర ణాలను అనుసరించి, ఆయా ప్రాంతాల యాసలు భాషలుగా చలామణీ కావడం సహజం. ఏ యాసకైనా అది జీవించి ఉండటం ప్రధానం. జనుల నోళ్లలో యాసల పలుకుబడులు నలుగుతూ ఉన్నంతవరకు ఆ యాస 'జీవద్భాష' అవుతుంది. భాషకు జీవన మరణాలు జనుల ఆదరణను బట్టి ఉంటాయి. జనులు ఆదరిస్తేనే భాషకానీ, యాస కానీ బతుకుతాయి. లేకుంటే అంతరిం చిపోతాయి. ఏ భాషలో అయినా కాలప్రవా హంలో కొన్ని పలుకుబడులు తెరమరుగైపోతూ ఉండటం, మరికొన్ని కొత్తగా పుట్టుకొని రావడం

జరుగుతూ ఉంటుంది. దీన్నిబట్టి భాష ఒక నదీ ప్రవాహం లాంటిదని చెప్పవచ్చు. నదిలో నిరంతరం పాతనీరు వెళ్లిపోతూ కొత్తనీరు వచ్చి

చేరినట్లే భాష నదిలోనూ మార్పులు వస్తుం టాయి, పోతుంటాయి. మనిషి వాటిలోని మేలిమి రత్నాలను ఒడిసిపట్టి దక్కించుకోవాలి. అదే విజ్ఞత.

ప్రతి భాషలోనూ పండితుల భాష ఒకటిగా, పామరుల భాష మరొకటిగా ఉంటుంది. వీటినే గ్రాంథిక, వ్యావహా రిక భాషలని పేర్కొనడం కనబడు తుంది. ఈ రెండింటిలోనూ ఏది గొప్పది అంటే సమాధానం దొరకదు. రెండూ గొప్పవే అనడం కన్న మరొక సమాధానం లేదు. అసలు భాష అనేది మనసులోని ఇష్టానిష్టాలకు సంబం ధించిన వాగ్రూపం. అది ఎలా ఉన్నా ఆదరణీయమే. ఇతరులకు ఇబ్బందులు

కలిగించనంతవరకు ఏ భాష అయినా వాగ్దేవికి భూష వంటిదే.

అన్నింటికన్నా మనసు భాష గొప్పది. దాన్ని

తెలుసుకోవడం కష్టం. అది స్నేహామృతాలతో నిండిన అమృత భాండం లాంటిది. అందులో నుంచి ఎన్ని పదాలను తోడుకున్నా ఆ కుండ నిండుగానే ఉంటుంది. ఏ మాత్రం తరిగి పోదు. అనురాగాలను, ఆప్యాయతలను పంచేదే భాష. ఆగ్రహాలను, ఆవేశాలను పెంచేది భాష కానే కాదు. ఎవరి నోటిమాట మృదువైన ద్రాక్షపండులా ఉంటుందో వారిదే అమృతభాష. ఎవరి పలుకు తేనెలను ఒలుకు తుందో వారిదే రుచిర భాష. ఎవరి పలుకుబడి పలుకులతల్లి ఒడిలా, చదువుల బడిలా ఉంటుందో వారి పలుకుల సవ్వడి మోహన జీవనరాగమే అవుతుంది. అందుకే మనసు నిండా ప్రేమను నింపుకొని మాట్లాడే మనిషి భాష 'విశ్వజనీన హృదయభూష' అవుతుంది. అలా భాషించడం మనిషి నేర్చుకోవాలి.

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

ఈశ్వర తత్వం

ఈ విశ్వమంతా చక్కగా అమరిన ఒకే ఒక వాస్తవం. పరమాణువుల చప్పుళ్ల నుంచి విశ్వాంతరాళంలోని నక్షత్ర మండలాలదాకా ఒకే శ్రుతి, ఒకే లయ విస్తరించి ఉన్నాయి.

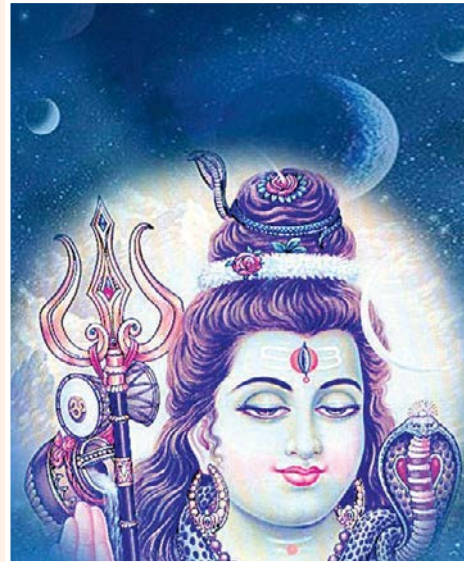
వివిధ రూపాలతో కనిపించే ఈ సర్వ సృష్టికీ ఆధారంగా ఒకే సూత్రం ఉందని భౌతిక శాస్త్రవేత్తలు చెబుతారు.

పెనుచీకటికి ఆవల ఏకాకృతితో వెలిగే అతడినే (భగవంతుణ్ణి) సేవిస్తానన్నాడు బమ్మెర పోతన. 'ఏది వాక్కుతో ప్రకటితం కాదో, దేనితో వాక్కు వెలువడుతుందో అక్కడికి కన్ను వెళ్లలేదు. వాక్కు వెళ్లలేదు. మనసు వెళ్లలేదు. దాన్ని తెలుసుకోలేం. ఎలా తెలియజేయాలో ఎరుగం. అదే బ్రహ్మం' అంటారు వేదాంతులు.

జగత్తును బ్రహ్మ ఆవరించి ఉన్నాడని, అతడిని ఏ వస్తువూ ఆవరించి లేదని అంటారు. అయినా బ్రహ్మచే ఆవరించి ఉన్న దృశ్య పదార్థాలన్నీ ఎండమావుల వంటి

మిథ్యా జ్ఞానమాత్రాలు. జ్ఞాని అయినవాడు జ్ఞాననే త్రంతో నిత్యం, జ్ఞాన స్వరూపమైన ఆత్మను దర్శిస్తుంటాడు. అందుడు సూర్యుణ్ణి చూడలేనట్లు, జ్ఞానచక్షువు లేకుండా మనిషి దాన్ని దర్శించలేడు. స్థూలం కానివాడు, సూక్ష్మం కాని వాడు, ప్రాస్వం కానివాడు, దీర్ఘం కానివాడు, ఆత్మ వినాశ రహితుడు, రూపగుణ వర్ణ నామ రహితుడు, అన్ని దిక్కుల్లో ఉండేవాడు, ఆద్యంతాలు లేని వాడు, అద్వితీయ ఆనందమయుడైన బ్రహ్మమే ఈశ్వరుడని తాత్వికులు చెబుతారు. ఆ ఈశ్వరరూపం పూర్ణం, సత్యం, ఛైతన్యం. 'ఒక సూర్యుండు సమస్త జీవులకు...' అన్నట్లు అన్ని వస్తువులనూ ప్రకాశింపజేసే సూర్యుడు తానొక్కడే. అయినా ఒకే సమయంలో ఎంతోమందిలో ప్రకాశిస్తూ ఉండే ఆ నిత్య జ్ఞాన స్వరూపుడే బ్రహ్మ లేదా ఈశ్వరుడు.

పలు ప్రాంతాల్లోని జలాల్లో సూర్యకిరణాలు ప్రసరించి ఎన్నో విధాలుగా కనిపించినట్లు- స్వయం ప్రకాశుడు, విశుద్ధ జ్ఞానస్వరూపుడు, అద్వితీయుడు అయినప్పటికీ నానా విధాలైన జీవులు నానా విధాలుగా భావిస్తూ ఉండే

అతడే ఈశ్వరుడు.

ఈశ్వరుడనగానే ఏదైనా ఒక గుణంగాని, వస్తువుగాని స్ఫురిస్తుందా? అతడు 'సర్వవ్యాపి' అని అందరూ అంగీకరిస్తారు. అంటే స్థాన వ్యాప్త గుణం ఉందన్న మాట. ఒక పుస్తకం కొంత స్థలం ఆక్రమించి ఉందంటే దానికి ఓ ఆకారం ఉన్నట్లు. విశ్వవ్యాపి అయిన ఈశ్వరుడు

మాత్రం నిరాకారుడు. ఆయన ఒక స్థలానికి పరిమితం కాదు. విశ్వం అనంతం. ఈశ్వరుడూ అనంతుడే. భగవంతుడికి ఆకారం ఇవ్వగల శక్తి మనిషి బుద్ధిలోగాని జ్ఞానంలోగాని లేదు. అయినా మనిషి ఏకాగ్రత కోసం భిన్నమైన ఆకారాలు కల్పించుకున్నాడు. సాకారంగా ఈశ్వరుణ్ణి అర్చిస్తున్నాడు. జ్ఞానస్వరూపుడు, సర్వలోక హితుడైన నిరాకారుడి నిశ్చయాత్మక వృత్తిని స్మరించాలని

యజుర్వేదం చెబుతోంది.

కిరణాల వెలుతురు వల్ల చీకటి నాశనమైనా, అంధకారపు తత్వం తెలియదు. ఆకాశం మేఘాలతో నిండి ఉన్నప్పుడు, దాని స్వరూపం తెలియదు. అవి తొలగిపోయాక ఆకాశం స్వచ్ఛంగా ప్రకాశిస్తుంటుంది. అదేవిధంగా దృశ్య ప్రపంచం అంతరించగానే, చిత్తశక్తికి సంబంధించిన స్వాభావిక శక్తి ఉదయిస్తుంది. ఏ పదార్థం దేని నుంచి పుడుతుందో అది దానికన్నా భిన్నం కాదు. చెరకురసం మాధుర్యంగాని, అగ్నిలోని ఉష్ణంగాని, మంచులోని శీతలత్వంగాని వాటి జనక పదార్థాలకన్నా భిన్నం కావు. బ్రహ్మం, జగత్తు... రెండూ ఒకటే అయినా బ్రహ్మమే జగత్తును ధరిస్తున్నాడు. రాగద్వేషాలు, పాపపుణ్యాలు, మనసు, బుద్ధి, మాయ, ఆశ, ప్రాణం- వీటన్నింటినీ చూడలేకపోయినా ఆ పనులను బట్టి తెలుసుకోగలుగుతాం. అలాగే ఈశ్వరుణ్ణి ఎవరూ చూడలేరు. అతడి అలౌకిక కార్యకలాపాలే ఉనికిని చెబుతాయి. అదే ఈశ్వర తత్వం!

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

ప్రియ వారసులు

ఆ నేల ఇంకా రుధిర వర్షంలోనే ఉంది. అక్కడ మొలిచిన గడ్డి లాగితే రక్తపు బొట్లు రాలుతుంటాయని ప్రతీతి. అదే కర్బలా మైదానం. సత్య, అసత్య వాదాల మధ్య జరిగిన అభిశాప సమరానికది సాక్షి. ప్రవక్త మొహమ్మద్ (స.వ.) ప్రజల మూఢాచారాలకు అడ్డుకట్ట వేస్తూ, మూఢ నమ్మకాలను తుడిచివేస్తూ, అల్లాహ్ ఏకత్వాన్ని బలంగా చాటిచెబుతూ ఇస్లాం మతాన్ని విస్తరిస్తున్న సమయమది. ఎందరో వారికి శిష్టులైనాడీవారు. మరెందరో శత్రువులై వారినీ, వారి వంశాన్నీ నిర్వీర్యం చేయ సంకల్పించారు.

మొహమ్మద్ (స.వ.) కుమార్తె బీబీ ఫాతిమా జెహరా (రజి.), అల్లుడు హజ్రత్ అలీ (రజి.) దైవ సందేశాలను తెలియజేస్తూ ప్రజల జీవన

విధానంలో సమూలమార్పు తెచ్చే ప్రయత్నం చేశారు. వారి ముద్దుబిడ్డలు హజ్రత్ ఇమాం హసేన్, హజ్రత్ ఇమాం హుసేన్. హుసేన్ పసితనంలో ఎడతెగక రోదిస్తున్నప్పుడు ముల్లో కాల్లో సప్త ఆకాశాల్లో వారూ తల్లడిల్లి సముదాయించలేకపోయారు. దైవదూత జిబ్రయిల్ అలై హిస్సలాం శోక కారణమడుగగా, తాతగారిననుసరించేవారి పాప ప్రక్షాళన గురించి ఆందోళన చెందుతున్నట్లు హుసేన్ తెలిపారు. 'పాపభారాన్ని తగ్గించే మార్గంలో మూడురోజులు కరిన ఉపవాసంతో ఉండి తమను తాము దైవమార్గాన సమర్పించుకోవాలన్న దైవాజ్ఞను తాను శిరసా వహిస్తున్నట్లు హుసేన్ మాట ఇచ్చారు.

ప్రజలందరూ నూతన సంవత్సరం ఉత్సవ వేడుకలు జరుపుకొంటున్నప్పుడు తమకు స్పృహ వస్తామని తాతగారి వద్ద మనవళ్ళిద్దరూ వాపోయారు. మొహమ్మద్ (స.వ.) అల్లాహ్ను ప్రార్థించగా జిబ్రయిల్ (అ.స.) నూతన దేవతా

వస్త్రాలు బహుమతిగా తెచ్చారు. ఎవరికి ఏ రంగు వస్త్రాలు కావాలని అడిగినప్పుడు హసేన్ ఆకుపచ్చరంగు వస్త్రాలను, హుసేన్ ఎరుపురంగు వస్త్రాలను కోరుకున్నారు. ఆ ఎంపిక వెనక అంతరార్థం, హసేన్ విష ప్రయోగ ఫలితంగా, హుసేన్ యుద్ధరంగంలో వీరమరణం పొందుతారని జిబ్రయిల్ (అ.స.) మొహమ్మద్ (స.వ.)కు వివరించారు. మహావీరుడు, ధైర్యశాలియైన హజ్రత్ అలీ (రజి.)ను ఇబ్నెముల్లుం అనే అవిశ్వాసి ఒక నాట్యకత్తై పెట్టిన షరతుకు లోబడి, మసీదులో ప్రార్థన చేస్తుండగా తల నరికాడు. 'షామ్' రాజ్యాన్ని పరిపాలించే యజీద్ రాజు పరమ క్రూరనియంత. అతడు సామాన్యజీవితం గడుపుతున్న హజ్రత్ ఇమాం హసేన్ భార్య 'బీబీ జాదా'కు సంపదలిస్తానని ప్రలోభపెట్టి ఆమెచే విష ప్రయోగం చేయించి హజ్రత్ ఇమాం హసేన్ ను హతమార్చాడు.

చిన్న మనవడు హజ్రత్ ఇమాం హుసేన్ కు

'కూఫీ' రాజ్యానికి రావలసిందిగా ఆహ్వానం వచ్చింది. వారి బాబాయ్ కొడుకు ముస్లిం (రజి.)ను అక్కడికి పంపి దైవసందేశాన్ని తెలియజేయగా ఎంతోమంది విశ్వాసులుగా పరివర్తన చెందారు. అవిశ్వాసులు పగబట్టి ముస్లిం (రజి.)ను, వారి భార్యాపిల్లల్ని, నేవకులను చంపారు. మత విశ్వాసులను మట్టుపెట్టాలన్న

ధ్యేయంతో ఉన్నవారి సంఖ్య పెరిగింది. మొహమ్మద్ (స.వ.) వారి వంశస్థులు, కుటుంబీకుల్లో ఉన్న విశ్వాసులైన అన్నదమ్ములు డెబ్బైరెండు మంది కలిసి కూఫీ ప్రయాణమయ్యారు.

వారు వెళ్ళేదారిలో దైవాజ్ఞను అనుసరించి 'ఫిరాత్' తటాకం దగ్గర గుడారాలు వేసుకుని అవిశ్వాసులను ఎదుర్కొనేందుకు సిద్ధపడ్డారు. అక్కడి రాజు- 'పశుపక్ష్యాదులకు నీరు అందివ్వమని, విశ్వాసులకు మాత్రం తాగునీరు ఇవ్వరాదని' హుకుం జారీ చేశాడు. దాహంతో అలమటిస్తూ వెళ్ళిన ఒక్కొక్కరిని అవిశ్వాస శత్రు సైనికులు హతమార్చారు. తాగునీటికై యుద్ధం కొనసాగింది. హసేన్ కుమారుడు హజ్రత్ ఖాసింతో సహా ప్రతి విశ్వాసిని కిరాతకంగా బాణాలతో, ఈటెలతో గురిచూసి చంపారు.

ధీరత్వంతో శత్రువులకు ఎదురొడ్డి నిలిచి పోరాడుతున్న హజ్రత్ ఇమాం హుసేన్ ను శత్రుబాణాలు జల్లెడపట్టాయి. ఒంటిపై గాయా

లతో నెత్తురోడుతూ గుర్రం పైనుంచి నేలపైపడి రక్తపు మడుగులోనే నమాజు చేయ సంకల్పించాడు. 'సుబహాన రబ్బియల్ అలా...' అంటూ ప్రార్థిస్తుండగా శత్రుదాడికి లోనై కర్బలా మైదానంలో ఆయన నేలకొరిగాడు. మొహమ్మద్ (స.వ.) మనవలుగా హసేన్, హుసేన్ లోకానికే కాదు దైవానికీ ప్రీతిపాత్రులైనారు. శత్రువుల విజయం తాత్కాలికం. సత్యవాదుల త్యాగనిరతి ఎందరినో జ్ఞానోన్ముఖులుగా నిలిపింది. ప్రజలు ఈ మొహమ్మద్ మాసంలో ఉపవాసాలుంటూ అన్నదానాలు చేస్తూ ఆనాటి వారి సాహసాల్ని కీర్తిస్తూ అల్లాహ్ పట్ల విధేయతతో పరిపూర్ణ విశ్వాసంతో మొహమ్మద్ (స.వ.) చూపిన రుజుమాగాన్ని అనుసరిస్తున్నారు.

- షేక్ బషీరున్నీ సా బేగం

ఆదిగురు నానక్ దేవ్!

భారతీయ సంస్కృతిలో గురువుకు అత్యున్నత స్థానముంది. 'గురు' అనగానే ఆధ్యాత్మిక గురువనే అర్థం. రుషుల కాలం నుంచి గురు-శిష్య పరంపర ద్వారా జ్ఞానప్రసారం జరుగుతుండేది.

కాలగమనంలో గురుశిష్య సంబంధాలు బల హీనపడుతూ వచ్చాయి. దేశీయ పాలకుల అనైక్యత, అమిత స్వార్థం, విదేశీయుల ఆక్రమణలు-బహుకాలం బానిసత్వ జీవనానికి కారణాలు అయ్యాయి.

అటువంటి క్లిష్ట పరిస్థితుల్లో కారణజన్ముడైన గురునానక్ దేవ్ (ప్రస్తుత పాకిస్థాన్ లోని) తల్వండిలో తృప్త, మెహతా కాలూ దంపతులకు జన్మించాడు. దైవజ్ఞులు ఆయన జన్మ విశేషాలు చెబుతూ అతడు సుప్రసిద్ధ గురువు అవుతాడని,

అన్ని మతాల వారిమధ్య సమన్వయం కలిగి స్తాడని వెల్లడించారు. వారు చెప్పినట్లే నానక్ విలక్షణ బాలుడిగా ఎదుగుతూ మూఢాచారాలను విస్మరిస్తూ అందరిపట్లా సమభావం, ప్రేమ, కరుణ వంటి దైవీగుణాలను చూపేవాడు. లోక సామాన్య రీతిలో నానక్ బాగా చదువుకొని గొప్ప ప్రభుత్వ అధికారి కావాలని అతడి తండ్రి కలలు కనేవాడు. నానక్ చదువులో అందరికన్నా ముందు ఉన్నా, ప్రాపంచిక విషయాలమీద ఆసక్తి చూపేవాడు కాదు. బాల్యం నుంచే మధురమైన కవితలు రానేవాడు. వాటిలో గొప్ప ఆధ్యాత్మికత ఉండి, పఠితలను ఆశ్చర్యచకితుల్ని చేస్తుండేది.

బాల్యం నుంచే సంత, సాధువుల సేవను నానక్ ఇష్టపడేవాడు. తండ్రి మందలించినా సహించేవాడు. ఆయన సోదరి నానకి తమ్ముడి పట్ల ఎంతో ప్రేమ చూపేది. ఆమె భర్త జయ రామ్, సుల్తాన్ పూర్ నవాబ్ వద్ద అధికారిగా ఉండేవాడు. అతడి సహాయంతో నానక్ ధాన్యా

గార అధికారిగా ఉద్యోగం పొందాడు. ఎంతో క్రమశిక్షణ, నిజాయితీతో ఉద్యోగ బాధ్యతలు నిర్వర్తించేవాడు.

1487వ సంవత్సరంలో నానక్ వివాహం సులఖినీ అనే కన్యతో జరిగింది. వారికి శ్రీచంద్, లక్ష్మీదాస్ అనే ఇద్దరు కుమారులు కలిగారు.

నానక్ జీవితంలో గొప్ప మలుపు- బేణీ నదిలో స్నానానికి వెళ్లి అదృశ్యం కావటం. దైవ వాణి ద్వారా ఆదేశాలు విన్నాక గురునానక్ జీవితం పూర్తిగా మారిపోయింది. 1507వ సంవత్సరంలో ఆయన ఆధ్యాత్మిక యాత్రలు ప్రారంభించాడు. 15 సంవత్సరాలు ఏకధాటిగా అవి కొనసాగాయి. భారత్ లో వివిధ ప్రాంతాలతోపాటు

శ్రీలంక, బాగ్దాద్, నేపాల్, టిబెట్ లనూ దర్శించి సర్వమానవ సమానత్వ బోధలు చేశాడు. మతాలు వేరు అయినా భగవంతుడు ఒక్కడేనని ఉద్ఘాటించాడు. మర్దానా అనే ముస్లిమ్ భక్తుడు నానక్ కి అనుచరుడిగా ఉంటూ, ఆయన కీర్తనలు గానం చేసే సమయంలో ఏకతారా మోగించేవాడు. నానక్ తన జీవితకాలంలో ప్రజల మధ్య సత్సంబంధాలకు, మత మోఢాలను, మూఢాచారాలను రూపుమాపటానికి ఎక్కువ ప్రాధాన్యమిచ్చాడు. ఆయన బోధలతో ఎందరో మనసు మార్చుకొని సన్మార్గంలో జీవించసాగారు.

గురునానక్ ఏనాడు తనకు తాను భగవంతుడి అవతారమనిగానీ, ఆయన ప్రతినిధి అనిగానీ చెప్పుకోలేదు. తానొక బోధకుణ్ణి మాత్రమేననీ, మంచిగా, నిరాడంబరంగా జీవిస్తూ దైవానికి దగ్గరగా ఎలా వెళ్లవచ్చో ప్రజలకు చెప్పటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాననేవాడు.

మతం అనేది ఒక జీవన విధానమనీ, దయ,

నిజాయితీ, సచ్ఛీలం, సౌమ్యత, మంచితనం అనేవి మాత్రమే పూజాసామగ్రి అనీ, ధ్యానం ద్వారా భగవంతుని అంతర్యామిగా దర్శించటానికి నిత్యమూ ప్రయత్నించాలనీ బోధించాడు. ఎవరి కర్తవ్యాన్ని వారు నిర్వర్తించాలనీ, గృహస్థ జీవితం ఆధ్యాత్మికతకు అవరోధం కాదనీ చెప్పాడు. వైరాగ్య చిహ్నాలకన్నా వైరాగ్య భావన ప్రధానమనీ, వైరాగ్యమంటే ఆశలను విడిచిపెట్టడమనీ, పూజ అంటే పదిమందికీ ఉపకారం చెయ్యటమనీ, ఈ ప్రపంచంలో ఉండవలసింది ఫలానా మతస్థులుగా కాదని, కేవలం మానవతామూర్తులుగా జీవించగల సజ్జనులు మాత్రమే అని చెప్పాడు. గురునానక్ జ్యోతి ఆ తరవాత తొమ్మిదిమంది సిక్కు గురువుల్లో ప్రభవించినట్లు సిక్కుల ప్రగాఢ విశ్వాసం. కార్తిక పౌర్ణమి ఆయన జన్మదినం. ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఉన్న సిక్కులకు పర్యదినం.

— కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

కార్తిక ఆరాధన

‘ధీ’ అంటే బుద్ధి, ‘యానం’ అంటే ప్రయాణం. బుద్ధితో కలిసి చేసే ప్రయాణాన్నే ధ్యానం అంటారు. అలా భావనామయ జగత్తులో శివుడిపట్ల బుద్ధిని నిలిపి ధ్యానం చేయడానికి మిక్కిలి అనుకూలమైన కాలం- కార్తిక మాసం! సాక్షాత్తు పరమశివుడితో అద్వైతస్థితిని అనుగ్రహించే మాసమిది.

మానవ దేహాన్ని ఒక దేవాలయంగా భావన చేస్తూ, దానిలో శివాంశను గుర్తించమని పెద్దలు బోధించారు. ‘నీవు రుద్రడవు కాకపోతే రుద్రుణ్ణి అర్పించడం నీకు సాధ్యమే కాదు’ అని వేదం చెబుతోంది. నేనే శివుణ్ణి... అనే అమృతభావనతో శివార్చన నిర్వహించు’ అని మహాన్యాసం బోధించింది. ‘ఈ శరీరం అనే గుడిలో మూలవిరాట్టు

సాక్షాత్తు సనాతనుడైన దేవదేవుడు’ అంటూ శివారాధనకు మనల్ని ప్రోత్సహిస్తూ, పెద్దలు మన భావనామయ జగత్తును పావనం చేశారు. శివుడు జ్ఞానప్రదాత! జ్ఞానమే మోక్షానికి ముఖ్య సాధనం. కనుక మనిషి భావనతో పరిపూర్ణుడై, ధ్యానంతో ధన్యుడై, జ్ఞానంతో మోక్షార్హతను పొందడానికి ఈ కార్తిక మాసాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోవాలి.

ధ్యానబలంతో భగవంతుణ్ణి తేలిగ్గానే దర్శించగలమని లోకానికి నిరూపించినవాడు- భవభూతి మహాకవి. ఆయన అసలు పేరు శ్రీకంఠశర్మ! ఆయన ఒకానొక కార్తిక పున్నమినాటి శోభను తీరిగ్గా ఆస్వాదిస్తున్నాడు. ఎడతెరిపి లేని వెన్నెల ప్రవాహపు వికాసాన్ని తదేకంగా గమనిస్తున్న శ్రీకంఠశర్మకు ఉన్నట్టుండి ఒక అద్భుతమైన ఊహ తోచింది. నింగి నుంచి నేలకు జలజల రాలిపడుతున్న దట్టమైన వెన్నెల వాన, కైలాసంలో పరవశుడై నాట్యం చేస్తున్న పరమశివుడి దేహం నుంచి జాలువారుతున్న తెల్లని విభూ

తిలా తోచింది. వెన్నెలను శివుడి ఒంటి నుంచి వర్షంలా కురుస్తున్న విభూతితో పోలుస్తూ, ఆయన చెప్పిన కవిత్వం సాహిత్య లోకాన్ని ఆనంద తీరాలకు చేర్చింది. ఆ వికాసం ఇప్పటికీ తాజాగా వెలుగులు చిమ్ముతోంది. అంతటి గొప్ప ఊహ చేసిన ఆ పరమ భావుక పట్టభద్రుణ్ణి అందరూ ‘భవభూతి’గా పిలవడం ఆరంభించారు. ‘ఉత్తరరామ చరిత్ర’ వంటి అపురూపమైన కావ్యాన్ని ఈ లోకానికి కానుకగా అందించిన మహాకవి భవభూతి!

భవభూతి చెప్పిన తరవాత అయినా, కార్తిక పున్నమి నాటి అతి లోక మనోహరమైన వెన్నెలను పరమశివుడి పవిత్రదేహం నుంచి జాలు వారుతున్న దివ్యవిభూతిగా దర్శించగలిగినవాడే రసజ్ఞుడు! అలా ధ్యానం చేసినవాడు ధన్యుడు. దానికి అనువైన సమయం కార్తికమాసం. దీన్ని

పరమ పావనమైన కాలంగా ఎందుకు చెబుతారంటే- శివుడి విభూతి, శివానుభూతి మనిషి వైతన్యాన్ని తేజోమయం చేస్తాయి కనుక! అంతస్సేమలను జ్యోతిర్మయం చేస్తాయి కనుక! మనిషి పుట్టుకను పునీతం చేస్తాయి కనుక!

మనిషి జన్మకు కారణం కాముడు. అంటే

మన్మథుడు. అలాగే, మరణానికి కారణం కాలుడు. అంటే, యముడు. కాలుణ్ణి, కాముణ్ణి భస్మం చేసినవాడు పరమశివుడని పురాణాలు చెబుతున్నాయి. అంటే శివానుగ్రహం లభిస్తే- పుట్టుకా ఉండదు, మరణమూ ఉండదు అని అర్థం. జనన మరణ రాహిత్య స్థితి కోసం శివార్చన ముఖ్యమని దాని సందేశం. దాన్నిబట్టి కార్తికమాసం ఎంత ముఖ్యమైనదో తెలుస్తుంది. మనిషి జన్మకు నిజమైన గమ్యం పునర్జన్మ లేకుండా ఉండే మోక్షస్థితిని సాధించడమేనంటారు. శంకర భగవత్పాదులు నరజన్మను దుర్లభం అనడంలో రహస్యమదే! ‘ఏదో పూర్వజ స్మల్లోని పుణ్యం మూలంగా మనిషిగా పుట్టావు కనుక- ఇక జన్మలులేని స్థితిని సాధించే దిశగా, ఈ జన్మను సద్వినియోగం చేసుకో’ అని శంకరుల ఆదేశం!

‘వడ్లగింజలో బియ్యపుగింజ’ అన్న సామెతను మనమంతా వినే ఉంటాం. పై పొట్టుతో కూడిన ధాన్యపు గింజ ఎక్కడైనా నేలమీద జారిపడితే తిరిగి మొలకెత్తే ప్రమాదం ఉంటుంది. అదే పై పొట్టు వలిచిన బియ్యపు గింజను కుండీలో పాతిపెట్టి నీరుపోసి సాకినా అది మొలకెత్తదు. అంటే వడ్లగింజకు పునర్జన్మ ఉంది గాని, బియ్యపు గింజకు ఉండదు. కార్తిక మాసాన్ని శివారాధనతో సద్వినియోగం చేసుకున్న వివేక వంతుడు- అజ్ఞానమనే పై పొరను వదుల్చుకుని మోక్షార్హతను సాధిస్తాడు. తిరిగి పుట్టవలసిన అగత్యం లేకుండా చేసుకోగలుగుతాడు. కార్తిక మాసం వడ్లగింజల పైపొరను తొలగించి బియ్యపు గింజలుగా మారుస్తుంది. ఈ మాసంలో ఉపవాస దీక్షలు, శివ ఆరాధనల అద్భుత ఫలితం అంత గొప్పదంటారు.

– ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

పట్టు విడుపులు

‘జీవితం సాఫీగా గడవాలంటే మనిషికి పట్టువిడుపులు చాలా అవసరం’ అని పెద్దలు చెబుతుంటారు. ఇది నూరుశాతం నిజమే. పంతాలకు, పట్టింపులకు పోయి ఎన్నో కుటుంబాలు, సంబంధ బాంధవ్యాలు విచ్ఛిన్నమైపోతున్నాయి. రాజ్యాలు, సామ్రాజ్యాలు పతనమైపోతున్నాయి. దేశ విదేశాల మధ్య వర్ధిల్లాల్సిన మైత్రీ సుహృద్భావాలు భంగపడుతున్నాయి. ఫలితంగా మానవ సంబంధాలూ తెగిపోయి అశాంతి, అరాచకత్వం చోటు చేసుకుంటున్నాయి. ఇది దేశ ప్రగతికీ, విశ్వశాంతికీ మేలు చేకూర్చే ధోరణి కాదు.

‘పట్టు పట్టరాదు, పట్టి విడువరాదు’ అనదగిన సందర్భాలు కూడా ఉంటే ఉండొచ్చు. అవి చాలా తక్కువ. ఈ నానుడివల్ల చాలా కొద్ది ప్రయోజ

నాలే ఏర్పడటం కద్దు. అంతమాత్రాన పట్టువిడుపులకున్న ప్రాధాన్యం, విలువ తక్కువని చెప్పలేం.

దైనందిన జీవనంలో ఎన్నో సమస్యలు చిన్నవీ, పెద్దవీ ఎదురవుతూనే ఉంటాయి. వాటిని అధిగమించడంలో ఆలోచన, వివేకం, విచక్షణలను వినియోగించి, సందర్భానుసారం ఎదుటివాళ్లొక అడుగు ముందుకొస్తే, ఒక అడుగు మనం వెనక్కి వేస్తే వచ్చే నష్టమేమీ లేదు. అందుకు తగిన సంయమనం, సహనం కలిగి ఉండాలి. ఆత్మాభిమానానికి విఘాతం కలగకుండా కూడా చూసుకోవాలి. వ్యక్తిగత ఆదరాభిమానాలకు భంగం వాటిల్లరాదు. ఆయా సన్నివేశాల్లో, సంఘటనల్లో శ్రేయోభిలాషులు, సన్నిహితులు, మిత్రులు ఇచ్చే సలహాలు విని, వాటి యోగ్యతను బట్టి స్వీకరించడమూ అవసరమే. నేను పట్టిన కుందేటికి మూడే కాళ్లు’ అనే మూర్ఖత్వపు మనస్తత్వాన్ని విసర్జించాలి. ఎవరు మనకెందుకు ఈ సలహా ఇచ్చారు, మనలోని లోటుపాట్లేమిటి, మనం

ఎక్కడ తప్పుటడుగు వేశాం, ఎవరికెలాంటి కీడు తలపెట్టాం, ఎవరికి అపకారం చేశాం? అన్న అంతర్వీక్షణం చాలా అవసరం. అలా ఆత్మశోధన చేసుకుని, అందిన సలహాలను, సూచనలను ఆహ్వానించడం మన సంస్కార గరిమకు అద్దం పడుతుందే తప్ప, న్యూనతా భావమని ఎప్పటికీ అనుకోవలసిన పనిలేదు. పట్టు విడుపులు జీవన సాఫల్యానికి చాలా అవసరం. ప్రధానంగా నేటి ఆధునిక దాంపత్య వ్యవస్థలో పట్టు విడుపుల విలువ తెలియక, ఆవేశకావేషాలకు, ఉద్రిక్త- ఉక్రోషాలకు లోనై భార్యాభర్తలు విడాకుల దాకా పోవడం చూస్తుంటాం. విషయం చిన్నదైనా, గోరంతలు కొండంతలు చేసుకొని బంధుత్వాల్నీ తెగతెంపులు చేసుకునే ఉదంతాల్నీ మనం గమనిస్తూనే ఉన్నాం. ఈ సందర్భాల్లోనే మన నాలుకను అదుపులో పెట్టుకోవాలి. ‘నాలిక మన బతుకు ఏలిక’ అన్నారు మనవాళ్లు. నిజమే. పలుకులకు నిలయమైన ఈ నాలుక జారితే, తల

పట్టుకు కూర్చోవడమే తప్ప, తప్పును సరిదిద్దుకోలేం. ఆ పరుషపు మాట జీవితాంతం బలైమై పొడుస్తూనే ఉంటుంది. తత్ఫలితంగా అపోహలు, అపార్థాలు, కలహాలు, కక్షలు, కార్యణ్యాలు, వియోగాలు, భంగపాట్లు- ఇలాంటివెన్నో ఎదుర్కోవలసి

అంతర్వీక్షణం

వస్తుంది. ‘నాలుక ఏదో తప్పుడు కూత కూసి లోపలికెళ్లి దాక్కుంటుంది. ఫలితంగా వీపు చెప్పు దెబ్బలు తినవలసి వస్తుంది’ అంటాడందుకే హిందీ కవి రహీమ్.

పాండవులకు వారిదైన రాజ్యభాగం అడిగే నిమిత్తం పాండవ దూతగా వాసుదేవుడు ఉపప్లావ్యు నుంచి హస్తినకు వెళతాడు. కౌరవ సభలో దుర్యోధనుడికి తాను వచ్చిన విషయం ప్రస్తావించి, ఎంతో అనునయంగా సామరస్య పరిష్కారం సూచిస్తాడు. దుర్యోధనుడు సనేమిరా అంగీకరించడు. సూదిమొన మోపినంత నేల కూడా ఇవ్వనంటాడు. సభలో పెద్దలెందరో అతడికి నచ్చజెప్పి యత్నించినా ఫలితం లేకపోయింది. ఆ సమయంలో నారదుడొచ్చి ఎంతగానో చెప్పి చూస్తాడు. అప్పటికీ దుర్యోధనుడు తన పట్టు విడవడు. ఫలితంగా రక్తపాతం సంభవించింది. సోదరులను పోగొట్టుకుని, పిరికివాడై నీటిలో దాక్కొని, చివరికి భీముడి గదా ప్రహార

నికి హతుడయ్యాడు. పోతూ పోతూ ఏ ఒక్క అంగుళం నేలైనా వెంట తీసుకెళ్లాడా? లేదు. అంత మొండితనానికి ఫలితమేమైంది? హనుమ, విభీషణుడు మొదలైన వారంతా వారించినా దశ కంఠుడు తన మూర్ఖత్వాన్ని వదులుకున్నాడా? కొంత ఓరిమి వహించి, ఏ కష్టమొచ్చినా, ఎవరి పరుషవాక్యం చెవిన పడినా, భావోద్వేగాలకు లోను కాకుండా, ఆవేశానికి వశంకాకుండా, వివేచనతో శాంతిగా సామరస్యంగా పరిస్థితుల్ని అధిగమించే యత్నం చెయ్యాలి. అప్పుడే స్థిత ప్రజ్ఞులమనిపించుకుంటాం. కార్యసాధకుడికి కార్యసాధన మీదే పట్టుదల ఉండాలికాని, వినిపించే విమర్శలను లెక్కచేయకూడదు. కువిమర్శలను అసలే పట్టించుకోకూడదు. దుస్సాహసంతో పంతం పట్టి, అసలు పనిని పక్కన పెడితే నష్టం మనకే. దీన్ని గమనిస్తే మన జీవనయానం సుగమం అవుతుంది!

— చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

శరణాగతి

శరణు వేడటాన్ని శరణాగతి అంటారు. శరణు అంటే రక్షణ. రక్షణ కోరే వ్యక్తిని శరణాగతుడు అని, రక్షకుడిని శరణుడు అని పిలుస్తారు. భక్తి యోగంలో శరణాగతికి ఒక ప్రత్యేక స్థానం ఉన్నది. శరణు ఎప్పుడు కోరాలి, ఎవరిని కోరాలి అన్న ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పుకోవాలి. ఆ పరమాత్మ మనిషితోపాటు అన్ని జీవాలకు ఎవరిని వారు యథాశక్తి రక్షించుకునే వెసులుబాటు కల్పించాడు. ఎప్పుడు ఎవరికి తమను రక్షించుకోలేని పరిస్థితి ఎదురవుతుందో, అప్పుడు మాత్రమే తనకు అండగా ఉండమని, పెనుగండం ఏదైనా ఉంటే కాపాడమని, సాధారణంగా కోరుకోవటం జరుగుతుంది. ఇది భౌతిక ప్రపంచంలో సామాజిక

జీవుడైన మానవుడి సహజమైన ప్రవృత్తి.

ఆధ్యాత్మిక కోణంలో శరణాగతిని పరిశీలించినట్లయితే, మార్జాల కిశోర న్యాయం, మర్కట, కిశోర న్యాయం, భ్రమర (భృంగ) కీటక న్యాయం- ఈ మూడింటిని పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి. పిల్లి తన పిల్లల్ని రక్షించుకోవటానికి, నోట కరచుకుని ఏడు ఇళ్లు మారుస్తుందని వింటూ ఉంటాం. కళ్లు తెరవని కూనలను ఏ గండు పిల్లి మీద పడి చంపేస్తుందోనని ఆ తల్లి భయం. ఆ తల్లి పాత్రను భగవంతుడు అయ్యాకులైన తన భక్తజనుల పట్ల కనపరచటం సమంజసమే. ఇది సాత్విక భక్తులకు సంబంధించిన అంశం. కోతి, పిల్లిలా, తన పిల్లల్ని రక్షించటానికి ప్రయత్నించదు. అలా చేయటం దాని సహజగుణానికి అన్యాయం చేయటమే అవుతుంది. కోతి పిల్లకు చేష్టలు పుట్టగానే వచ్చిన విద్య కాబట్టి, కొమ్మ నుంచి మరో కొమ్మకు ఎగిరే తల్లి కడుపును గట్టిగా కావలించుకుని,

తన భవిష్యత్తు కార్యక్రమాన్ని తల్లి అడుగు జాడల్లోనే చేర్చుకుని తీర్చిదిద్దుకుంటుంది. ఇది రాజసికభక్తికి ఉదాహరణ. తుమ్మెద ఎలాంటి శారీరక ప్రక్రియ లేకుండా, జుమ్మని తిరుగుతూ, పురుగును తనలా మారుస్తుంది. ఇది తామసికమైన భక్తికి ఉదాహరణ. పిల్లలకు మంచి గుణాలు నేర్పటానికి కష్టపడాలి. చెడు అలవాట్లు అలవోకగానే ఆకర్షిస్తాయి. ఇది జీవిత సత్యం.

శరణాగతి గురించి పురాణాల్లో చాలా ఉదాహరణలు ఉన్నాయి. ప్రహ్లాదుడు శ్రీమహావిష్ణువుకు శరణాగతుడయ్యాడు. పిల్లి తన కూనలను తానే రక్షించే చందంగా, రక్షించుకోవటానికి ఏ మాత్రం ప్రయత్నం చేయకపోయినా పదేపదే ప్రహ్లాదుణ్ణి రక్షించటానికి శ్రీమన్నారాయణునికి తప్పింది కాదు. నరహరి రూపంలో దుష్ట సంహారం చేయకా తప్పలేదు.

పాంచాలి కురుసభలో తన మానం కాపాడుకోవటానికి ఓపిక ఉన్నంత వరకు పెనుగులాడింది.

అంతర్వేది

స్త్రీలకే కాదు, పురుషులకు- వెరసి సగటు మానవ జాతికే ఆమె పాఠం నేర్పింది. రాజసిక భక్తిలో కేవల శరణాగతి పనికిరాదు. అలాంటప్పుడు చీరలు ఇవ్వటమే కాదు, ద్రౌపదికి చీర కట్టవలసిన అగత్యం ఏర్పడి ఉండేది కృష్ణ పరమాత్మకు.

మరించిన ఒక మగ ఏనుగు తన పరివారంతో అడవి అంతా కలయతిరిగి నీరసంతో సరోవరం కనిపించగానే లోపలికి చొరబడింది. నెమ్మదిగా దప్పిక తీర్చుకుని ఇవతలికి వచ్చేస్తే ఏ తంటా ఉండేది కాదు. అలా జరగలేదు. కొలనును అల్లకల్లోలం చేసింది ఏనుగు దండు. తామరపూలను తొండాలతో వీకి పందిరి పెట్టాయి. నీళ్లలో ఉన్న ప్రాణుల్ని బరువైన పాదాల కింద నలిపాయి. ప్రతీ చర్యకు ప్రతి చర్య తప్పదు. అందుకే పొంచిఉన్న శత్రువులా మొసలి గజేంద్రుణ్ణి పట్టి బంధించింది.

అదృష్టవశాత్తు గజేంద్రుడిని వెనకటి జీవిత సంస్కారం దన్ను కాచింది. ఒక జన్మలో తాను

ఇంద్రద్యుమ్నుడనే రాజు పరమ భాగవతోత్తముడు. అగస్త్యుడి శాపంవల్ల ఏనుగు కడుపులో పుట్టాడు. మొసలి కథా అలాంటిదే. హూహో నారు గంధర్వుడి శాపానికి గురై సరోవరంలో మకరమై పుట్టాడు. అంతకాలం తమోంధకారంలో ఉన్న తన భక్తుడు గజేంద్రుణ్ణి చక్రి రక్షించి, ప్రేమగా స్పృశించి దుఃఖాన్ని పోగొడతాడు. గజేంద్రుడు ఘీంకారాన్ని ఓంకారనాదంగా భక్తి మనోహరంగా మలిచి హరిని స్తుతించాడు.

బుద్ధిజీవుడైన మానవుడు భగవద్భక్తితో శ్రద్ధగా తన పని తాను చేసుకుంటూ పోవాలి. ఈశ్వర ప్రణీధానంగా ఎవరైతే కర్తవ్య కర్మను నిర్వర్తిస్తారో, జ్ఞానవైరాగ్యాలు వాటికవే వరిస్తాయి. శరణీయుడు జీవాత్మ; శరణ్యుడు పరమాత్మ. జీవాత్మ, పరమాత్మల అనుబంధమే పరమైన శరణాగతి.

- ఉప్పు రాఘవేంద్రరావు

శివ మహిమ

‘శివ’ శబ్దానికి మంగళం, కల్యాణం, క్షేమం, శుభం, అదృష్టం అని ఎన్నో అర్థాలున్నాయి. ఇవన్నీ తనలో కలవాడు, వీటిని జగత్తుకు ప్రసాదించేవాడూ శివుడు. శివుడికి ‘భోళా శంకరుడు’ అని పేరు. తనను ఎవరు కొలిచినా, వాళ్లకు ఏది అడిగితే అది వెంటనే అనుగ్రహిస్తాడని అర్థం. అపార కరుణామూర్తి, భక్తవశం కరుడైన ఈ స్వామి మహిమ అంతా ఇంతా కాదు. అతడి వైభవం మాటలకు అందదు. ఏ వర్ణనలూ సరి పోవు. వాక్కులకు అతీతమైనదీ శివుడి మహిమ. అయినా శివుడి గురించి అనాదిగా స్తోత్ర సాహిత్యం పుడుతూనే ఉంది. ఆ దయాసముద్రుడికి యథాశక్తిగా కృతజ్ఞత ప్రకటిస్తూనే ఉంది. అందుకే ‘శివ మహిమ’ అపారం. అనంతం. అమోఘం.

పుష్పదంతుడు అనే గంధర్వుడు శివుణ్ణి అమో

ఘంగా స్తుతించాడు- ‘ఓ ఈశ్వరా! సముద్రజలాలు కలిగిన పాత్రలో కాటుక పర్వతాన్ని ముంచి, నల్లని సిరాతో కల్పవృక్షం కొమ్మనే లేఖినిగా చేసుకొని, భూమి అంతటి కాగితంపై సరస్వతీదేవి ఎల్లకాలమూ రాస్తూనే ఉన్నా- నీ గుణాల పరంపర ఎన్నటికీ ముగిసిపోదు’ అని. ఈ పలుకులు నిత్య సత్యాలు.

శివుడి తేజస్సు ఆద్యంతాలను కనుగొనేందుకు బ్రహ్మ విష్ణువులు ఒకరు పై లోకాలకూ, మరొకరు దిగువ లోకాలకూ వెళ్లారు. కానీ శివుడి దివ్య తేజస్సు మొదలూ చివరలను తెలుసుకోలేకపోయారు. ఇదీ శివుడి మహిమ అంటే!

భగీరథుడి తపఃఫలంగా, ఆకాశగంగ స్వర్గలోకం నుంచి అవతరించడానికి పూనుకొంది. ఆ ధాటికి భూమి నిలవలేదు. ఆమె దూకితే భూమండలం బద్దలైపోతుంది. ఆమె అవతరించకుంటే లోకం తల్లడిల్లిపోతుంది. ఎవరికీ పుణ్యలోకాలు లభించవు. అప్పుడు విశ్వకల్యాణం కోసం శివుడు సిద్ధమయ్యాడు. సుర గంగను తలమీద ధరించడానికి సమ్మతించాడు. భాగీ

రథి పరవళ్లు తొక్కుతూ, ప్రచండ వేగంతో భూమిపైకి అవతరించింది. శివుడు జటాజూటాన్ని విదిలించాడు.

గంగ నేరుగా అతడి శిరస్సుమీద పడింది. వెంటనే శివుడు తన సిగలో ఆమెను బంధించాడు. అప్పటిదాకా సముద్రంలా అనిపించిన గంగ, శివుడి తలపైకి చేరగానే చిన్న బిందువులా మారిపోయింది. ఇదీ శివుడి మహిమ!

దేవతలకు అమృతాన్ని అందించేందుకు, ముల్లోకాలనూ క్షణాల్లో దహించేటంత కాలకూట విషాన్ని ఒక్క గుక్కలో మింగి, కంఠంలో దాచుకొన్న విశ్వ రక్షకుడు శివుడు.

శివుడు నిరాడంబరుడు. భక్తితో నీళ్లు సమర్పించినా చాలు- సంతృప్తుడై సిరిసంపదలను వర్షిస్తాడు. పట్టు పీతాంబరాలు అతడికి అవసరం లేదు. గజ చర్మం ఒక్కటి చాలు. అతడి మెడలో పాము చుట్టుకొని ఉంటుంది. ఒళ్లంతా శ్మశానపు బూడిదే అలంకారం! చంద్రుడే కిరీటం. రుద్రా క్షమాలలే రత్నాభరణాలు. అతడిది ఏ భేషజాలూ లేని మూర్తిమత్వం. మనసారా పిలిస్తే చాలు, వెంటనే ప్రత్యక్షమై వరాలను కురిపించేంత ప్రేమ అతడిది. ఇదీ పరమశివుడి ప్రత్యేకత!

కైలాసపర్వతంమీద ప్రతి సాయంకాలం శివుడి తాండవ కేళి ఉంటుందన్నది భక్తజన విశ్వాసం. పార్వతీదేవి లాస్యం జగన్మోహనం. ఆ సమయంలో దేవతలందరూ శివతాండవాన్ని తిలకించి, పులకించి, అతడి శరీరం నుంచి రాలిపడిన భస్మాన్ని చేతులకు అడ్డుకొని తలపై ధరిస్తారు. అది మహాప్రసాదమని భావిస్తారు. శివ మహిమ అది.

ఏ పేరు ఉచ్చరిస్తే భవబంధాలన్నీ దూరమై మనసు ప్రశాంతమవుతుందో, ఏ నామాన్ని తలచిందే తడవు పాపాలన్నీ పటాపంచలైపోతాయో, ఏ రూపాన్ని దర్శిస్తే సమస్త మంగళాలూ ఇంట్లో వాలతాయో ఆ పవిత్ర నామం శివుడు.

‘శివా’ అంటే మంగళం, ‘భవా’ అంటే ఉత్తమ జన్మ, ‘హరా’ అంటే పాప హరణం, ‘ఈశ్వరా’ అంటే అష్టైశ్వర్యాలు లభిస్తాయనడంలో సందేహం లేదు. అందుకే పవిత్రమైన- ‘నమఃశివాయ’ అనే పంచాక్షరిని ఎల్లప్పుడూ పఠించడం మానవాళికి శుభకరం.

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

పంచారామాలు

కొరికమాసంలో శివక్షేత్రాల దర్శనం విశేష ఫలితాల్ని అందిస్తుందని భక్తుల నమ్మకం. ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగ సన్నిధానాలు, త్రిలింగ ధామాలు, పంచారామాలు... శివలీలా వైభవ ప్రాభవాలతో ప్రకటితమవుతున్నాయి. పౌరాణిక ప్రాశస్త్యం, ఆధ్యాత్మిక వైశిష్ట్యం కలగలిసిన శైవ ధామాలుగా పంచారామ క్షేత్రాలకు ఎంతో ప్రత్యేకత ఉంది. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని తూర్పు గోదావరి, పశ్చిమ గోదావరి, గుంటూరు జిల్లాల్లో పంచారామ క్షేత్రాలు విస్తరించి ఉన్నాయి. ఇవి ఏర్పడిన విధానానికి సంబంధించి పలు పురాణ గాథలు ప్రచారంలో ఉన్నాయి. త్రిపురాసుర సంహారం తరువాత పరమేశ్వరుడు ఆ దానవుడు అర్పించే శివలింగాన్ని అయిదు ఖండాలుగా చేయగా, అవి ప్రతిష్ఠితమైన ప్రాంతాలు పంచా

రామాలుగా ఏర్పడ్డాయని ఓ కథనం. తారకాసురుణ్ణి శివపుత్రుడైన కుమారస్వామి సంహరించినప్పుడు, ఆ అసురుడి ఉదరంలోని శివలింగం అయిదు ముక్కలై వివిధ ప్రాంతాలలో పడి అవే పంచారామాలుగా ప్రఖ్యాతి చెందాయని మరో కథనం. అమరారామం (అమరావతి), క్షీరారామం (పాలకొల్లు), కుమారారామం (సామర్లకోట), సోమారామం (గునుపూడి), దాక్షారామం దివ్యక్షేత్రాలు... ఎన్నో విశేషాల సమాహారాలు. గుంటూరు జిల్లా అమరావతిలోని అమరలింగేశ్వరస్వామి ఆలయం అమరారామంగా విఖ్యాతి గాంచింది. ఈ ఆలయాన్ని 11వ శతాబ్దంలో నిర్మించారు. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు ఈ ఆలయ నిర్వహణకు భారీ విరాళాల్ని సమర్పించాడంటారు. 15 అడుగుల ఎత్తున్న పాలరాతి శివలింగం ఈ క్షేత్ర విశేషం. పంచారామాల్లోని శివలింగాల్లో ఈ లింగాకృతే ఎత్తుగా ఉంటుంది. రెండు అంతస్తులుగా విస్తరించి ఉండే

శివలింగాన్ని ఇంద్రుడు ప్రతిష్ఠించాడని ప్రతీతి. కృష్ణానదీ తీరాన ఉన్న ఈ క్షేత్రాన బాలచాముండేశ్వరి ఆశ్రిత వరదాయినిగా భక్తుల పూజల్ని అందుకుంటోంది.

తమిళనాడులోని రామేశ్వరంలో వలే- శ్రీరా

అంతర్వ్యమి

ముడు పాలకొల్లులో శివలింగాన్ని ప్రతిష్ఠించి, అర్పించినట్లు పురాణ గాథ. అందుకే ఇక్కడ నెలకొన్న తెల్లటి చలువరాతి శివలింగానికి క్షీర రామలింగేశ్వర స్వామి అనే పేరు స్థిరపడింది. ఈ ఆలయాన్ని 10-11 శతాబ్దాల మధ్య చాళుక్య రాజులు నిర్మించారు. దక్షిణ భారతీయ ఆలయ శిల్పకళా రీతిలో ఈ గోపుర ప్రాకారాలు భాసిల్లుతున్నాయి. 125 అడుగుల ఎత్తులో, తొమ్మిది అంతస్తులు ఉండే రాజగోపురం ఈ శైవక్షేత్రానికి ప్రత్యేక ఆకర్షణ.

తూర్పు గోదావరి జిల్లాలో సామర్లకోటలోని భీమేశ్వరాలయాన్ని కుమారారామంగా వ్యవహరిస్తారు. కుమారస్వామి ప్రతిష్ఠించిన లింగాకృతి కాబట్టి కుమార భీమేశ్వరునిగా ఇక్కడి లింగ మూర్తిని పేర్కొంటారు. చాళుక్యులు, కాకతీయుల ఆలయ నిర్మాణ రీతుల సమ్మేళనంగా ఈ లోగిలి గోచరమవుతుంది. రెండు అంతస్తుల సువిశాల ఆలయ సముదాయంలో

14 అడుగుల స్ఫటికలింగంగా భీమేశ్వరుడు దర్శనమిస్తాడు. చైత్ర, వైశాఖ మాసాల్లో ఉదయం భీమేశ్వరలింగ పాదపీఠంపై, సాయంత్రం బాలాత్రిపుర సుందరి పాదాలపై సూర్య కిరణాలు నేరుగా ప్రసరించడం అలనాటి శిల్పుల కళానైపుణ్యానికి నిదర్శనం.

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా భీమవరం సమీపం గునుపూడిలోని సోమేశ్వరాలయం సోమారామంగా ఖ్యాతి గడించింది. చంద్రుడు ఇక్కడ శివలింగాన్ని ప్రతిష్ఠించినట్లు పురాణోక్తి. అయిదు అడుగుల ఎత్తుండే సోమేశ్వర స్వామి స్ఫటిక లింగానికి చంద్ర గమన ప్రకారం కాంతులు మారతాయని చెబుతారు. రెండు అంతస్తులతో ప్రస్ఫుటమయ్యే ఈ ఆలయాన్ని మూడో శతాబ్దంలో నిర్మించారు. ఆలయం కింది భాగంలో సోమేశ్వరుడు కొలువుతీరి ఉండగా, పైన అన్నపూర్ణ ఆలయం ఉంటుంది. ఈ తరహా సంప్రదాయం ఏ ఇతర శైవక్షేత్రాల్లోనూ కనిపించదు.

త్రిలింగ క్షేత్రాల్లో, అష్టాదశ శక్తి పీఠాల్లో ఒకటిగా ప్రసిద్ధి పొందిన పంచారామ క్షేత్రం- దాక్షారామం. అపురూప నిర్మాణ శైలికి ఆలవాలమైన ఈ ఆలయాన్ని 9-10 శతాబ్దాల మధ్యకాలంలో తూర్పు చాళుక్యరాజు భీముడు నిర్మింపజేశాడు. ఈ ఆలయానికి 14వ శతాబ్దంలో రెడ్డి రాజులు నాలుగు వైపులా నాలుగు రాజగోపురాలు, అయిదు ప్రాకారాల్ని నిర్మించారు. 12 ఎకరాల ప్రదేశంలో విస్తరించిన ఈ ఆలయంలో భీమేశ్వరుడు 14 అడుగుల లింగాకృతిగా విలసిల్లుతాడు. అష్టాదశ శక్తిపీఠంగా మాణిక్యంబ దివ్య సన్నిధి వర్ధిల్లుతోంది.

పవిత్ర ధామాలైన పంచారామక్షేత్రాల్లోని శివ లింగాకృతుల్ని మహాదేవుని పంచముఖాలకు ప్రతీకగా చెబుతారు. పంచారామ క్షేత్రాల దర్శనం... భక్తులకు సకల సన్మంగళ దాయకం.

- డాక్టర్ కావూరి రాజేశ్వరదేవ్

నిబద్ధత

ఎలాంటి పరిస్థితిలోనూ వ్యక్తి తాను అలవరచుకున్న ఉత్తమ వ్యక్తిత్వ పరిధిని దాటిపోరాదు. సంస్కార వర్తులాన్ని అధిగమించకూడదు. నిత్యమూ ఎదురయ్యే పలు అనుభవాల సమాహారమే జీవితం. అవి ఒక దానికొకటి సంబంధం లేనివై ఉంటాయి. ఊహించని, ఆశించని అనుభవాలు ఎన్నో తటస్థపడతాయి.

జీవితం కంటే విచిత్రమైనది మరొకటి లేదు. మనిషి నూతనత్వాన్ని, ఆకస్మిక పరిణామాన్ని, ఉత్కంఠను ఆస్వాదించేవాడైతే జీవితం ఆనంద ప్రవాహంలా ఉంటుంది. సాధారణంగా తనకు సంతోషం కలిగించే పరిణామాలనే అతడు కోరుకుంటాడు. ప్రకృతిలో ప్రతిదీ పరిణామశీ

లమే. మనిషి జీవితమూ అంతే. ప్రకృతికి, మనిషికి తేడా ఏమిటంటే- ప్రకృతి ఆ సహజ పరిణామాన్ని అంగీకరిస్తుంది. అనివార్యతను ఆహ్వానిస్తుంది. మనిషి అలా కాదు. సహజంగా అతడికి ఆలోచన ఉంది. మంచి చెడుల విచక్షణ ఉంది. విశ్లేషణ ఉంది. తనకు అనువుకాని విషయంలోనూ ఫలితం పట్ట దృష్టి లేకుండా ప్రయత్నం సాగిస్తుంటాడు. ఫలితమన్నది భగవంతుడి బాధ్యత!

ఇలా జీవితంలో పరిణామశీలతను మనిషి ఎదుర్కోవలసి ఉంటుంది. ఎన్నడూ తనలోని సంస్కారాన్ని, వ్యక్తిత్వాన్ని కోల్పోయే స్థితిని అతడు రానివ్వకూడదు. చరిత్రలో, పురాణాల్లోని మహాపురుషుల జీవితాల్లో కనిపించే సారూప్య ఔన్నత్య గుణం ఇదే. కష్టాలు, కన్నీళ్లు, ఆశలు, ఆవేశాలు, ప్రలోభాలు, ఒత్తిళ్లు ఎన్ని ఉన్నా తన సహజ స్వభావాన్ని, సంస్కార గుణాన్ని మనిషి నిలబెట్టుకోవాలి.

భావ గరిమ నుంచి వైదొలగకూడదు. ఆ నిబద్ధతే వ్యక్తి గౌరవాన్ని పెంచుతుంది. సామాజిక న్యాయానికి, సమతుల్యతకు, శ్రేయస్సుకు అది తోడ్పడుతుంది. వ్యక్తిత్వం, సంస్కారం వంటి గుణాలు భగవంతుడు ప్రసాదించేవని కొందరు చెబుతుంటారు. మనం విచక్షణతో ఆవాహన చేసుకోవాల్సిందే ఎంతో ఉంటుంది. దాని ఆచరణ సాధ్యతే నిబద్ధత.

శ్రీరాముడు ఎన్ని కష్టాలపాలైనా తన సహజ లక్షణమైన ధర్మనిరతి నుంచి వైదొలగలేదు. మరణించే స్థితిలో ఉన్న తండ్రి కోరినా, అరణ్యవాసం వీడలేదు. నిండు చూలాలైన నీతను అరణ్యవాసానికి పంపినా, అగ్ని పరీక్షకు ఆదేశించినా 'ధర్మనిరతి' అనే ఆ నిబద్ధతను పాటించడమే కారణం! లంకలో క్షణక్షణం నరకప్రాయంగా తల్లడిల్లుతున్న నీతమ్మను హనుమ ఎలాగైనా రాముడి వద్దకు చేరుస్తానంటాడు. రాముడే వచ్చి రావణుణ్ణి

నిర్జించి తనను తీసుకువెళ్లాలని ఆమె అంటుంది. అలా అనడానికి ఆమె పాటించిన సంస్కార ధర్మమే మూల కారణం.

అంతర్ముఖ

భావ అర్జునుడిపై, మేనత్త కుంతిపై శ్రీకృష్ణుడు కేవలం బంధుప్రీతితోనో, మమకారంతోనో ప్రేమ కురిపించలేదు. కౌరవులతో సమాన బాంధవ్యం కలిగినా, ఆయన పాండవుల పక్షమే వహించాడు. సన్మార్గులకు రక్ష, దుర్మార్గులకు శిక్ష అందుకు కారణం. హరిశ్చంద్ర చక్రవర్తి తన రాజ్యాన్ని, భార్యాబిడ్డలను తాను నమ్మిన సత్యవాక్య పరిపాలన కోసమే వదులుకున్నాడు. రామాంజనేయ, కృష్ణార్జున యుద్ధాలు తప్పలేదంటే- ఇచ్చిన అభయానికి కట్టుబడి ఉండే ఆంజనేయుడి, అర్జునుడి నిబద్ధతలే కారణం. ఒకరికి అభయముద్రంటూ ఇచ్చాక- గురువైనా, దైవమైనా మరెవరైనా వెనకంజ వేయరాదన్న స్థితప్రజ్ఞత వారిది. కర్ణుడు దానగుణమే స్వభావంగా గలవాడు. చివరకు దేవేంద్రుడొచ్చి, ప్రాణసదృశమైన సహజ కవచ కుండలాలను అడిగినా వాటిని నిస్సంకోచంగా దానం చేశాడు. వారందరినీ అలాగే చేయాలని

ఎవరూ ఆదేశించలేదు. అది వారి స్వయంసంకల్పం. సహజసిద్ధమైన క్రమశిక్షణ. వారు నమ్మి ఆచరించిన ఉదాత్త గుణాలవి.

ఒక తీగ దానికి వేసిన పందిరిని అల్లుకొని పూలు పూస్తే, ఆ సౌందర్యం ప్రత్యేకంగా ఉంటుంది. ఒక మొక్కను పాదు చేసి కంచె వేసి పెంచితే, అది క్రమంగా పెరిగి ఫలసాయాన్నిస్తుంది. మనిషీ అంతే. అతడు ఏ పిచ్చి మొక్కలానో గడ్డిలో కలిసిపోరాదు. స్వయం నిర్ణయ సద్గుణాలను పాటించి నిబద్ధత, క్రమశిక్షణతో జీవితాన్ని ఫలవంతం చేసుకోవాలి. మంచి సిద్ధాంతాలను తోసిరాజని, ఏవో కారణాలు సాకులతో విశృంఖలంగా వ్యవహరిస్తే- జీవితమనే విస్తరి ఎంత రుచికరమైన విందుభోజనంతో నిండిఉన్నా, చివరికి కుక్కలు చింపిన విస్తరిగా మారిపోతుంది!

- చక్కెలం విజయలక్ష్మి

అంతశ్శక్తి

మనిషి ఎప్పుడూ అనంతమైన కోరికలు, లక్ష్యాలు, సమావేశాలతో సతమతమవుతుంటాడు. పలు సందర్భాల్లో వ్యతిరేక ఆలోచన విధానాలు కలిగి ఉంటాడు. అనవసర భయం, చెడు ఎదురవుతుందన్న అనుమానం తరచు అతణ్ణి వీడిస్తుంటాయి. ప్రతికూల పరిస్థితులు సహజంగానే అతడి ఆలోచనల్ని ప్రభావితం చేస్తుంటాయి. అవి మనసును ఒక్కోసారి చెత్తబుట్టగా మారుస్తుంటాయి.

తన తప్పేమీ లేకపోయినా వీడనకు గురి కావాల్సి వస్తోందని మనిషి కొన్నిసార్లు భావిస్తాడు. తనమీద తనకే జాలి కలిగే పరిస్థితులనూ కల్పించుకొంటాడు. జీవితం ఎంతో విలువైనదని, మంగళకరమని, అసాధా

రణమనీ అతడు తెలుసుకోవాల్సి ఉంది. ఈ అవగాహన- జ్ఞానం, ధ్యానం వల్లనే సాధ్యపడుతుంది. ఇదే సత్యాన్ని గురు బోధల ద్వారా మనిషి ఇంకా బాగా తెలుసుకోగలడు.

ధ్యానమార్గమే విలువైనదని మనిషి గుర్తించినప్పుడు- అసాధారణమైన ఆ జీవితానుభవానికి అవసరమైన శక్తుల్ని నమ్మకం, ఆత్మశక్తి ప్రసాదిస్తాయి. అతడు వివేకం కలిగి, స్వేచ్ఛగా ఆలోచించి ఉత్సాహంగా జీవితం సాగించే అవకాశం ఏర్పడుతుంది. జీవితంలో ప్రతి క్షణాన్నీ ఆస్వాదించాలి. పురోగతిని ఆటంకపరచే సమస్యలుగా సవాళ్లను పరిగణించకూడదు. జీవనగతిని వేగవంతం చేసే అవకాశాలుగానే వాటిని భావించాలి. రుచికరమైన వంటకం తయారుచేయాలని సంకల్పిస్తే, అది సరిగా కుదరలేదనుకుందాం. అందుకు తలపట్టుకు కూర్చోవడం వల్ల ప్రయోజనం శూన్యం. 'మరోసారి చేద్దాం' అని విషయాన్ని తేలిగ్గా తీసుకోవడమో, బయట నుంచి

దానిని తెప్పించుకొని సర్దుకుపోవడమో చేయాలి. పదేపదే బాధపడుతూ కూర్చోవడమంటే ఒత్తిడికి ఆహ్వానం పలికినట్లే!

ఆత్మనింద, ఆత్మస్తుతి- రెండూ నిష్ప్రయోజకాలే. ఆలోచన అంటూ ఉంటే, పరి

ష్కార మార్గాలు చాలా సులభంగా స్ఫురిస్తాయి. ఎటువంటి ఉత్సాహమూ లేనప్పుడు జీవితం యాంత్రికంగా సాగుతుంటుంది. ప్రతి విషయంలోనూ శ్రద్ధ, ఆసక్తి ఉన్నప్పుడు- ఎదురయ్యే ప్రతి పరిస్థితి విశాల ప్రపంచానికి ద్వారంలా నిలుస్తుంది. అప్పుడు జీవితం నందనవనమని అనిపిస్తుంది. మనిషి నవ్వుతున్నా, బాధపడుతున్నా బాహ్య ప్రపంచానికి ఏమీ పట్టదు. లోపలి ప్రపంచం అంటే 'అంతరంగం' పూర్తిగా అతడి అధీనంలో ఉంటుంది. దాన్ని అందంగా, అద్భుతంగా మార్చుకొనేందుకు మననే మూలం. దానికి వివేకమే ఉపకరణం!

ఎన్ని సందర్భాలు ఎదురైనా, సంతోషాన్నే మనిషి ఆస్వాదించగలగాలి. జీవితాన్ని విసుగు, చికాకు, నిరాశలతో వృథా చేయకూడదని బలంగా నిర్ణయించుకోవాలి. పదేపదే తనకు తానే శిక్షణనిచ్చుకోవాలి. ఫలితంగా సమకూరే శాంతి, సంతృప్తి, సృజనాత్మకతలు

ఆత్మానందం కలిగిస్తాయి.

దారిలో వాహనాల రాకపోకల నడుమ చిక్కుకొన్నప్పుడు, మళ్లీ సాధారణ పరిస్థితి వచ్చేవరకు ఓర్పు వహించాలి. 'ఇలాంటి పరిస్థితులు నన్ను ఏమీ చేయలేవు. కాస్తంత ఆలస్యం తప్పదు' అనుకోవాలి. మధురమైన సంగీతం ఆస్వాదిస్తూనో, ఇష్టమైన పాటను స్మరించుకుంటూనో- ఏదో ఒకటి చేస్తూ కానేపు వేచి ఉంటే చాలు. ఇలా ఒక తప్పని పరిస్థితిని మనసు, వివేకం ద్వారా ఎంతైనా మార్చుకోవచ్చు సహనం కోల్పోయినప్పుడు అన్నీ అనర్ధాలే దాపురిస్తాయి.

జీవితం అద్భుతంగా సాగాలంటే ధ్యానం, నిశ్శబ్ద ఆస్వాదన ఉండాలి. మనసును ఎంతో ప్రశాంతంగా ఉంచుకోవాలి. అది అంతశ్శక్తిని పెంపొందిస్తుంది. ఎటువంటి పరిస్థితినినా దీటుగా ఎదుర్కోగలిగే సామర్థ్యం కలిగిస్తుంది!

- మంత్రవాది మ హేశ్వర్

స్ఫూర్తి ప్రదాత

వాక్కు, వర్తనం వల్ల యోగ్యుడైన మనిషినే ప్రజలు మెచ్చుకొంటారు. భారతం చెబుతున్న మాట అది.

యోగ్యత కలిగిన ఆ వ్యక్తే అందరికీ ఆదర్శ ప్రాయుడు. మార్గదర్శకుడు.

చీకటిలో దారి చూపించేవాడూ మార్గదర్శకుడే. ఇక్కడ చీకటంటే -అజ్ఞానం.

భగవద్గీతను మొట్టమొదటగా విన్న వ్యక్తి అర్జునుడు. గీతోపదేశం పొందాక, అతడు బతుకుపై విరక్తి చెంది కాషాయ వస్త్రాలు ధరించలేదు. కమండలాలు పట్టుకోలేదు. తన మార్గాన్ని నిర్దేశించిన శ్రీకృష్ణుడితో వినయపూర్వకంగా 'అచ్యుతా! నీ అనుగ్రహం వల్ల నా అజ్ఞానం తొలగింది. ఆత్మజ్ఞానం ఉద

యించింది. సందేహాల నుంచి విముక్తుడినయ్యాను. నువ్వు చెప్పిన ప్రకారమే ఆచరిస్తాను' అంటూ కార్యోన్ముఖుడయ్యాడు.

గీతోపదేశం ద్వారా శ్రీకృష్ణుడు ఒక్క అర్జునుడికే కాదు, సర్వ మానవాళికీ అద్భుతమైన సందేశమిచ్చి మార్గదర్శకుడయ్యాడు.

పంచినకొద్దీ పెరిగే సంపద జ్ఞానం ఒక్కటే! గురువు నుంచి అష్టాక్షరి మంత్రం పొందారు రామానుజులు. దాని వల్ల లభిస్తుందని భావించే మోక్షం తనకో, తన వంటి ఏ కొద్ది మందికో పరిమితం కాకూడదని భావించారు. తనకు గురువు రహస్యంగా బోధించిన ఆ మంత్రాన్ని ఆయన ఆలయ గోపురం ఎక్కి అందరికీ బోధించారు. అప్పటి నుంచి 'భగవద్రామానుజులు'గా కీర్తి గడించారు. నాటి సమాజంలో అంటరానితనాన్ని నిర్మూలించడానికి కృషిచేసిన మానవతావాది, మార్గదర్శకుడు ఆయన.

భారతీయ ఆర్ష సంస్కృతికి వేదాలే మూలం. ఆ వేద విజ్ఞానాన్ని నలుదిశలా వ్యాపింపజేసిన వేదవ్యాసుడు ప్రతి ఒక్కరికీ మార్గదర్శకుడే.

ప్రాచీన కాలంలో రాజులు, వారికి సలహాదారులు రుషితుల్యులై ధర్మరక్షణ సాగించేవారు. శతానందుడు జనకుడికి, వసిష్ఠుడు శ్రీరాము

డికి, ధౌమ్యుడు పాండవులకు మార్గదర్శకులుగా వ్యవహరించి మంచిపేరు తెచ్చుకున్నారు. సలహాదారులు పాలకులకు దిశానిర్దేశం చేయాలని పురాణాలు చెబుతున్నాయి.

ఈ దేశంలో పుట్టడమే అపురూపమని విష్ణు పురాణం వర్ణిస్తోంది. పలు జన్మల పుణ్యఫలం వల్లనే జీవుడికీ అవకాశం లభిస్తుందని చెబు

తోంది. అందుకే మహనీయులు మానవసేవే మాధవసేవగా భావించారు.

సిద్ధార్థుడు బుద్ధుడిగా, శంకరాచార్యులు జగద్గురువుగా, గాంధీజీ జాతిపితగా మారి ఎందరెందరికో స్ఫూర్తిదాతలయ్యారు.

సమాజానికి హితం కలిగేలా జీవించేవారందరూ మార్గదర్శకులే.

సమాజంలో మార్పు రావడానికి ఏళ్లతరబడి శ్రమించవలసిన అవసరం లేదంటారు స్వామి వివేకానంద. యువజనులంతా కలిసికట్టుగా, మన స్ఫూర్తిగా పనిచేస్తే- తక్కువ వ్యవధిలోనే ఆశించిన మార్పు సాధ్యపడుతుందంటారు. జాతిని జాగృతం చేసి, ముఖ్యంగా యువతకు నిత్యప్రేరణ అందించి ఆయన మార్గదర్శకులయ్యారు.

పచ్చని ప్రకృతిని గమనిస్తే- అది నిత్యం మానవాళికీ సందేశాలనిస్తూ దిశానిర్దేశం చేస్తుంటుంది. ఎంత ఎత్తుకెదిగినా నేలతల్లి ఒడిలోనే ఉంటూ వృక్షాలు అందరికీ ఆశ్రయమి

స్తాయి. ఫలసంపదనిస్తాయి. ఎంత ఎదిగినా ఒదిగి ఉండే తత్వానికి అవి నిలువెత్తు ప్రతీకలుగా నిలుస్తాయి. వర్షధారలు కురిపించే మేఘాలు మానవాళి విశాల దృష్టితో ప్రవర్తించాలని హితబోధ చేస్తాయి.

ఇలా ప్రకృతి మొత్తం సర్వ జీవులకూ ఓ గురువులా, మార్గదర్శిలా ఉంటూ అందరికీ అండగా నిలుస్తోంది.

ఎక్కడెక్కడో ఉన్న నదులన్నీ సముద్రంలో కలిసినట్లు, మానవులు అందరికీ ఆ పరమేశ్వరుడు ఒక్కడే మార్గదర్శి. అందుకే సిద్ధాంతాలు, బోధనలు, మార్గాలు అంటూ- పదేపదే అదే పనిగా మంచిచెడ్డల గురించి తీవ్రంగా ఆలోచిస్తూ జీవితాన్ని వృథా చేసుకోకూడదు. ఆ పరమేశ్వరుణ్ణి చేరే మార్గం కోసం ప్రతి ఒక్కరూ చిత్తశుద్ధితో ప్రయత్నించాలి!

- విశ్వనాథ రమ

అంతా మనవాళ్లే!

ద్వేషం లేదు. శత్రుభావం కలగదు. హింసకు తావు ఉండదు. ఎప్పుడు? 'అంతా మనవాళ్లే' అనుకున్నప్పుడు! 'జంబూద్వీపే, భరతవర్షే, భరతఖండే...' అని చివరగా తన పేరు చెప్పుకోవడం సనాతన సంప్రదాయం. ఆధునిక విధానంలో ముందు చెప్పేది తన పేరునే! 'మన' అనే భావన లోపిస్తోంది. 'ప్రకృతి సంపద అందరిదీ' అనే ఆలోచనా అదృశ్యమవుతోంది.

పక్కనే ఉన్నవాళ్లను చిన్నచూపు చూడటం, వాళ్లే ఎక్కడికైనా వెళ్లి తమ ప్రతిభాపాటవాలతో ప్రసిద్ధులైతే 'మావాళ్లే' అని గొప్పగా చెప్పుకోవడం నేడు సర్వ సామాన్యంగా మారింది!

నరసి మెహతా గుజరాత్‌లోని జునాగఢ్‌లో పేద కుటుంబంలో జన్మించాడు. బాల్యంలోనే

తల్లిదండ్రుల్ని కోల్పోయాడు. పిన్ని, బాబాయి దగ్గర పెరగాల్సి వచ్చింది. ఆ పిన్నమ్మ కఠినాత్మురాలు. ఆమె పెట్టే బాధలు తాళలేక, నరసి అడవి మార్గం పట్టాడు. అక్కడ ఒక గుడిలోని శివలింగాన్ని కొగలించుకొని తన ఆవేదన విన్నవించుకున్నాడు. దయాశుభైన పరమేశ్వరుడు ప్రత్యక్షమై వరం కోరుకోమన్నాడు. నరసి- శివ కేశవుల దయ తప్ప మరేదీ వద్దన్నాడు.

శ్రీకృష్ణుడు ప్రత్యక్షమై, తన కంఠమాలలోని తులసీదళాన్ని నరసికి ప్రసాదించాడు. ఆనంద పారవశ్యంతో అతడు దైవ గానం ప్రారంభించాడు. ఆ పాటలు ఆ నోటా ఈ నోటా వ్యాపించి, అరణ్యంలో ఉన్న గిరిజనులందరూ వాటినే పాడసాగారు. చివరకు అవన్నీ పరిసర గ్రామాలకు విస్తరించి భజన కీర్తనలుగా మారు మోగాయి. వాటిని విన్న నరసి పిన్నమ్మకు పశ్చాత్తాపం కలిగింది. 'అయ్యో! కన్న కుమారుడికంటే మిన్నగా చూసుకోవలసిన ఆ

చిన్నవాడిని కఠినంగా మాట్లాడి బాధపెట్టానే! అంతటి ప్రసిద్ధుడు 'మా అబ్బాయే' అని చెప్పుకోవడం ఎంత గొప్పగా ఉంటుంది!' అనుకున్నది.

పిన్ని, బాబాయి వెళ్లి మన్నించవలసిందిగా నరసిని వేడుకున్నారు.

ఆ గుడి వద్దనే నరసి ఓ ఆశ్రమాన్ని నిర్మించాడు. అతడు పాడిన 'వైష్ణవ జనతో తేనే కహీయే...' మహాత్మాగాంధీకి ప్రాణప్రదమైన పాట. నరసి కేవలం గుజరాత్‌కే చెందిన వ్యక్తి కాదు. అతడు అందరివాడు.

నెమలి పుట్టినప్పుడు ఒకే రంగులో ఉంటుంది. పెరిగేకొద్దీ వివిధ వర్ణాలు ఏర్పడతాయి. తోక పొడుగ్గా మారి, ఈకలపై 'కన్నులు' రూపొంది చిత్రవర్ణ శోభితంగా మారతాయి. శ్రీకృష్ణుడు ముచ్చటపడి శిరస్సుపై నెమలి ఈక ధరించాడు. ఆ నెమలి అందరిదీ. అదే మన జాతీయ షక్తి! గోవిందుడు అందరివాడు. చేసిన పనులు, చూపిన లీలల కారణంగా- గోవర్ధనుడు, గోపా

లకృష్ణుడు, మురళీధరుడు... ఇలా ఎన్నో పేర్లు! ఎవరు ఏ విధంగా భావిస్తే వారికి ఆ విధంగా గోచరించాడు. అందరూ కృష్ణుడు తమ వాడే అనుకున్నారు.

కృష్ణుడికి తరతమ భేదాలు లేవు. మధురలో అక్రూరుడి ఇంట భోజనం చేశాడు. సుదాముడు ఇచ్చిన పూలదండ ధరించి- అతడికి బల, ఆయు, కాంతి, కీర్తి, సంపదలు అనుగ్రహించాడు. అంద వికారి 'కుబ్జ' ను ఆదరించి చక్కని చుక్కగా చేశాడు. ఇలా సమాజంలోని అందరినీ సమాదరించి గోవిందుడు అందరివాడయ్యాడు.

మనలో మనకు ఎన్నో ఉండవచ్చు. అలా అని మనవాళ్లు ఆపదలో చిక్కుకొని తల్లడిల్లుతుంటే, చూస్తూ ఆనందించకూడదు. దుర్యోధనుడు మాయ జూదంతో పాండవులను అరణ్యాలకు పంపాడు. అక్కడా వారిని ఏడిపించడానికి, విలాసయాత్ర ప్రారంభించాడు. ఫలితంగా చిత్ర సేనుడనే గంధర్వపతి అతణ్ణి బంధించి తరలిం

చుకుపోయాడు. ఆ సంగతి పాండవులకు తెలిసింది. 'దుర్యోధనుడికి ఇది తగిన శాస్తి' అని భీముడు సంతోషించాడు. 'మనవాళ్లు ఎవరైనా కష్టాలపాలైనప్పుడు రక్షించడం, ఓదార్చడం మన బాధ్యత. వెంటనే వెళ్లి దుర్యోధనుణ్ణి విడిపించండి' అని ధర్మరాజు- భీమార్జునుల్ని పంపాడు.

దేని ప్రాధాన్యమైనా కొంతవరకే. అతిగా మారితే చివరకు అదొక మానసిక వ్యాధిగా పరిణమిస్తుంది. విమాన చోదకుడి చేతిలో ప్రయాణికుల ప్రాణాలుంటాయి. శస్త్రచికిత్స చేసే వైద్యుడి చేతిలో రోగి ప్రాణం ఉంటుంది. 'మనవాడు' నడిపే విమానాన్నే ఎక్కాలంటే కుదరదు. శస్త్రవైద్యుడు 'మావాడే' కావాలంటే అయ్యే పని కాదు. ప్రపంచ శాంతికి పాటుపడే ఆధ్యాత్మికవేత్తలు, శాస్త్రవేత్తలు ప్రతి ఒక్కరూ ఎవరైనా ఎక్కడివారైనా వారంతా మనవాళ్లే!

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

ప్రవరాఖ్యుడు

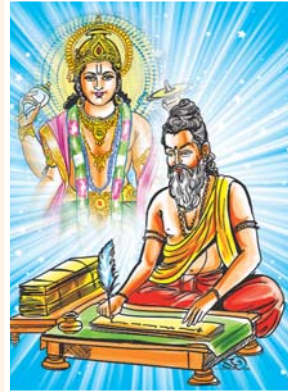
ఉన్న స్థితి నుంచి ఉన్నత స్థితికి చేరుకోవడానికి కొందరు కళల్ని ఆశ్రయిస్తారు. ఉంటున్న స్థితి నుంచి ఉందామను కున్న స్థితిని అందుకోవడానికి కొందరికి సాహిత్య సృజన సహాయపడుతుంది. అంతర్యామిని కనుగొనడానికి చాలా మంది ఆధ్యాత్మిక విద్యను అధ్యయనం చేస్తారు. ఈ మూడింటా తపస్సో, ఉపాసనో ఉంటాయి. వాటిలో లీనమైన ప్రతిసారీ మనిషి తననుంచి తాను విముక్తుడవుతాడు. కనుక, అవన్నీ ఆత్మోన్నతికి దారిచూపే మార్గాలే! ఎవరి అభిరుచుల్ని బట్టి వారు తమ మార్గాలను ఎంచుకుంటారు. మార్గాల్లోనైనా లక్ష్యం మాత్రం పోతన చెప్పిన 'శ్రీ కైవల్య పదంబు' చేరడమే! లేదా, దానికి సరితూగే ఆనందాన్ని అందుకోవడమే! దాని సంగతి నాకెందుకు, 'చిన్ని నా బొజ్జకు శ్రీరామరక్ష' అనుకుంటూ నిక్షేపంగా కాలం గడిపేనేవారి సంగతి అలా ఉంచుదాం. అంతటి మహా ఆనందాన్ని

తామూ పొందాలని తపన పడేవాళ్ళు, అసలంటూ అలాంటి ఆనందం ఒకటి ఉందన్న 'ఎరుక' గలవాళ్ళ లోకంలో చాలా మందే ఉంటారు. ఆ తపనను 'జీవుడి వేదన'గా, ఆ ఎరుకను 'అచ్చ తెలివి'గా విశ్వనాథ విశ్లేషించారు. ఆ రెండూ మనిషిని కాలు నిలువకుండా చేస్తాయి. ఉద్రాతలూగిస్తాయి. అటువంటి కళారసజ్ఞులకు, సాహిత్య ఉపాసకులకు, ఆధ్యాత్మిక సాధకులకు ముందుగా మనసనేది విచ్చుకోవాలి. ఆయారంగాల్లో రససిద్ధులైనవారు ఏయే దారుల్లో నడిచారో, వాటిని వెతికి పట్టుకోగల సంసిద్ధత కావాలి. ఆ ఆసక్తినే 'సహృదయా భీసరణం' అంటారు. ఆ మార్గాన్ని కనుగొని ప్రయాణం కొనసాగిస్తుంటే- ఏదో ఒక మలుపులోనో, కూడలిలోనో ఆ రససిద్ధుల ఆత్మతత్వంతో మన చైతన్యానికి అనుసంధాన భాగ్యం కలిగి తీరుతుంది. ఒకానొక పరమాద్భుత అద్వైత స్థితి ఏర్పడుతుంది. అది అపురూపమైన అనుభూతి. అక్కడి నుంచి ప్రయాణం జంటగా సాగుతుంది. సృజనపటిమతో ఆయన, సహవాస భాగ్యంతో ఈయనా కలిసి ఒకే గమ్యంకొని పయనం సాగిస్తారు.

సత్యంవైపు కలిసి చేసే ఆ ప్రయాణాన్నే 'సద్ధీచీనం'

అంటారు. కాంతిమంతమైన ఆ ప్రయాణం సత్యదర్శనంతో అనే ప్రశ్నకు సమాధానం దొరకదు. అది వరూధినీ ప్రవరాఖ్యుల కథ మాత్రమే అనిపిస్తుంది. సత్యం ఏమంటే- ప్రవరుడు, మాయాప్రవరుడు ఇద్దరు కారు, ఒక్కరే! అది కూడా ఎవరో కాదు, మనమే! పదిమందిలో ప్రసంగాలు చేస్తున్నప్పుడు, పవిత్ర క్షేత్రాల్లో ఉన్నప్పుడు మనలో అందరూ ప్రవరాఖ్యులే! అవకాశం దక్కినప్పుడు, వరూధిని చేజిక్కినప్పుడు- మనలో ఎందరు 'మాయా ప్రవరులు' కాకుండా నిలదొక్కుకుంటారన్నది చాలా పెద్దప్రశ్న.

ఈ కథ చెప్పిన పెద్దనా మనలాంటి మనిషే. అసలు ప్రవరుడు అల్లసాని పెద్దనే. ప్రవరుడి దైవిక గుణాలను తనలో పటిష్ఠం చేసుకోవడానికి, మాయా ప్రవరుడి అసుర లక్షణాలను అణచివేయడానికి పెద్దన ఈ కథ రాశాడు. సాహిత్య సృజన

అంతర్యామి

అనే ప్రశ్నకు సమాధానం దొరకదు. అది వరూధినీ ప్రవరాఖ్యుల కథ మాత్రమే అనిపిస్తుంది. సత్యం ఏమంటే- ప్రవరుడు, మాయాప్రవరుడు ఇద్దరు కారు, ఒక్కరే! అది కూడా ఎవరో కాదు, మనమే! పదిమందిలో ప్రసంగాలు చేస్తున్నప్పుడు, పవిత్ర క్షేత్రాల్లో ఉన్నప్పుడు మనలో అందరూ ప్రవరాఖ్యులే! అవకాశం దక్కినప్పుడు, వరూధిని చేజిక్కినప్పుడు- మనలో ఎందరు 'మాయా ప్రవరులు' కాకుండా నిలదొక్కుకుంటారన్నది చాలా పెద్దప్రశ్న.

ఈ కథ చెప్పిన పెద్దనా మనలాంటి మనిషే. అసలు ప్రవరుడు అల్లసాని పెద్దనే. ప్రవరుడి దైవిక గుణాలను తనలో పటిష్ఠం చేసుకోవడానికి, మాయా ప్రవరుడి అసుర లక్షణాలను అణచివేయడానికి పెద్దన ఈ కథ రాశాడు. సాహిత్య సృజన

పేరిట మాయాప్రవరుడి ధృతరాష్ట్ర కౌగిలి నుంచి తనను తాను విముక్తం చేసుకునే నిమిత్తం పెద్దన చేసిన బ్రహ్మాండమైన ప్రయత్నమే మను చరిత్ర! ఆ ప్రయత్నంలో ఆయన జయించాడనడానికి ఇప్పటికీ అది నిలిచి ఉండటం, దాన్నుంచి మనకింకా గొప్ప కావ్యానందం దక్కుతుండటమే బలమైన రుజువు.

అలాంటి పరమానందం కోసం ప్రాచీన కావ్యాలను కాని, కళారూపాలను కాని ఈ వెలుగులో పరిశీలన చెయ్యాలనే కుతూహలమే 'జీవుని వేదన'. దానికోసం చేసే ప్రయాణమే సహృదయాభీసరణం. మనుచరిత్ర విషయంలో పెద్దన ఆత్మతత్వంతో అనుబంధం ఏర్పడి ఇక అక్కడి నుంచి కలిసి చేసే ఒకానొక కాంతి ప్రయాణమే సద్ధీచీనం. అది ఫలించి అద్వైత ఆనంద అనుభూతిని దక్కించుకోవడమే- రససిద్ధి. ఆపై దాని పేరు ఇక మనుచరిత్ర కాదు- మన చరిత్ర! అందులో ప్రకాశించే ఒకే ఒక్కడు... అచ్చమైన అద్వైత చైతన్య స్థితితో అలరారే అసలు సీసలు ప్రవరాఖ్యుడు!

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

పద్దెనిమిది మెట్లు

పద్దెనిమిది సంఖ్యకు ఎంతో విశిష్ట స్థానం ఉంది. మన పురాణాలు-18, మహాభారతంలో పర్వాలు-18, భగవద్గీతలో అధ్యాయాలు-18, భారత యుద్ధం కొనసాగిన రోజులు-18, ఆ యుద్ధంలో సైనికుల సంఖ్య అక్షౌహిణులు-18. ఇలా పరిశీలిస్తే, పురాణాల్లో పద్దెనిమిది సంఖ్యకు చాలా ప్రత్యేకత కనిపిస్తుంది.

శబరిమల సన్నిధానంలో పరశురామ నిర్మితమైన 18 మెట్లు ఉన్నాయి. దీన్ని అక్కడ 'పదునెట్టాంబడి' అని పిలుస్తారు. శ్రీ మణికంఠుడు (అయ్యప్పస్వామి) అవతారాన్ని చాలించేముందు శబరిగిరి శిఖరాన్ని చేరడానికి సిద్ధమవుతాడు. అప్పుడు 18 సోపానాలుగా అష్టాదశ దేవతలు నేలపై పడుకొంటే, ఆ హరిహర సుతుడు వారిపై

పాదం మోపి కొండ ఎక్కాడని చెబుతారు. తరవాత పరశురాముడు పవిత్రమైన 18 రాతి మెట్లను, దేవాలయాన్ని నిర్మించి, అయ్యప్ప శిలా విగ్రహాన్ని అక్కడ ప్రతిష్ఠించాడని ప్రతీతి. స్వామి అవతార పరిసమాప్త సమయంలో- శబరిగిరిపై చిన్మూర్తి, అభయ హస్తంతో పట్టబంధాసనంలో కూర్చొని పందశ రాజుకు, రాణికి, వచ్చిన ప్రజలందరికీ చివరసారిగా దర్శనమిచ్చి, జ్యోతిరూపంలో అంతర్ధానమయ్యాడని ఓ కథనం. అందుకే శబరిమల దేవాలయంలో స్వామి ఆ విధంగానే దర్శనమిస్తాడంటారు. పరశురామ నిర్మితమైన ఆలయం, స్వామి శిలావిగ్రహం అప్పట్లో అగ్నికి ఆహుతి కావడం వల్ల దేవాలయాన్ని తిరిగి నిర్మించి, ఇప్పుడున్న పంచలోహ విగ్రహాన్ని అక్కడ ప్రతిష్ఠించారు.

రామాయణంలో శబరిమాత తపస్సు చేసిన కొండ కావడంవల్ల ఆ ప్రాంతానికి 'శబరిమల' అనే పేరు వచ్చింది. రామలక్ష్మణులు సీతాన్వేషణ

గావిస్తూ పంబా తీరం, శబరిగిరి ప్రాంతంలో విహరించారని భక్తజనుల విశ్వాసం. అక్కడ ఆ ఆశ్రమానికి చేరి, ఆతిథ్యం స్వీకరించి శ్రీరామచంద్రుడు ఆమెకు మోక్షమిచ్చినట్లు రామాయణం చెబుతోంది. అంతటి పవిత్రమైన శిఖరం కావడంవల్ల శబరిమల విశిష్టత పెరిగింది.

అయ్యప్పస్వామి అవతారం చాలించేముందు-రాజు, మహారాణి శోకించారు. వెంచిన మమకారంతో- స్వామివారిని ఇంకా కొన్నాళ్లు ఈ భువిపై ఉండమని ప్రార్థించారు. ప్రతీ సంవత్సరం మకర సంక్రాంతి రోజున, కనీసం మండల కాలం పాటు బ్రహ్మచర్య వ్రతాన్ని పాటించి నియమ నిష్ఠలతో శబరిమల వచ్చినవారికి ఆ రోజు సాయంత్రం సంధ్యా సమయంలో జ్యోతిరూపంలో దర్శనమిస్తానని స్వామి చెప్పినట్లు ఓ కథ ప్రచారంలో ఉంది. నేటికీ మకర సంక్రాంతినాడు, లక్షల సంఖ్యలో స్వాములు మండల దీక్ష చేసి, శబరిమల యాత్రకు వెళ్ళి జ్యోతిస్వరూపుణ్ణి దర్శించుకొంటున్నారు.

సన్నిధానంలో ఉన్న పదునెట్టాంబడి ఎక్కి స్వామివారిని దర్శించడానికే మండల దీక్ష ఏర్పాటుచేశారు. దీక్ష చేసి, ఇరుముడిని శిరస్సుమీద ధరించి వచ్చినవారినే ఆ మెట్లు ఎక్కి స్వామిని

దర్శించడానికి అనుమతిస్తారు. రెండు అరల సంచిలో ముందు భాగంలో పూజాద్రవ్యాలు, స్వామి అభిషేకం కోసం ఆవు నేతిని నింపిన కొబ్బరికాయ (ముద్రకాయ)ను ఉంచుతారు. వెనక భాగంలో- మార్గమధ్యంలో తినడానికి కావలసిన ఆహార పదార్థాలను ఉంచి కట్టిన మూటనే 'ఇరుముడి' అంటారు. శబరిమల యాత్రకు ఇరుముడి జీవం వంటిది. ఇరుముడితో రాకపోతే 18 మెట్లు ఎక్కే అర్హత లేదు. పక్క మెట్లగుండా ఎక్కి స్వామిని దర్శించుకోవచ్చు.

దీక్షలో శబరిమల సన్నిధానంలో 18మెట్లను అధిరోహించడమంటే- మనిషిలో ఉన్న అష్ట రాగాలు (కామం, క్రోధం, లోభం, మోహం, మదం, మాత్సర్యం, దంబం, అహంకారం); పంచేంద్రియాలు (కన్ను, ముక్కు, చెవి, నాలుక, స్పర్శ); త్రిగుణాలు (సత్వ, తమో, రజో గుణాలు); విద్య, అవిద్యలు అన్నింటినీ జయించిన స్వామికి భక్తిపూర్వకంగా శరణాగతి కావడం!

అదే అసలైన అర్థమని పలువురు చెబుతారు.

1985కు పూర్వం- పరశురామ నిర్మితమైన రాతి మెట్లపైనే స్వాములు శబరిమల యాత్రచేసే సంఖ్యను బట్టి, ఆ మెట్లుపై కొబ్బరికాయ కొట్టి పదునెట్టాంబడి ఎక్కే సంప్రదాయం ఉండేది. శబరిమల వచ్చే భక్తుల సంఖ్య పెరగడం, రాతి మెట్లు అరిగిపోవడం చూసి దేవస్థానంవారు ముందుచూపుతో ఆ మెట్లకు పంచలోహ కవచాన్ని అమర్చారు. మెట్లు మెట్లుకు కొబ్బరికాయ కొట్టే పద్ధతి మాన్పించారు. ఎన్నిసార్లు యాత్ర చేసినా, 18 మెట్లకు కుడి, ఎడమ భాగంలో ఏర్పాటుచేసిన ప్రదేశంలోనే కొబ్బరికాయలు కొట్టే పద్ధతి ప్రవేశపెట్టి అక్కడి పవిత్రతను కాపాడుతున్నారు. కొన్ని ముఖ్యమైన రోజుల్లో 18 మెట్లకు మెట్ల పూజ (పడి పూజ)ను దేవస్థానం ఎంతో పవిత్రంగా నిర్వహిస్తోంది!

- మహాభాష్యం నరసింహారావు

శివోహం

‘అద్వితీయ ఔషధ రూపుడైన ఈశ్వరుణ్ణి స్మరిస్తున్నాను’ అంటోంది సంప్రదాయ శివ స్తుతి. దాని ప్రకారం-సంసార భయాన్ని పోగొట్టేవాడు శివుడు. అతడు గంగను శిర సున దాల్చినవాడు, నంది వాహనుడు, దేవత లకు పైతం ప్రభువైనవాడు, అంబికాపతి. నాలుగు చేతులతో ఖట్వాంగం, శూలంతో పాటు వరద, అభయ ముద్రలు ధరించిన ఆ శివుడికి నమస్సులు అర్పించడమే స్తుతి సారాంశం.

కాలం ఈశ్వర స్వరూపం. ఈశ్వరుడికి ఎన్నో రూపాలు. ఈశ్వరుడివి అనేక విన్యా సాలు. లోకంలోని ప్రతి అందం, ఆనందం, అనుభవం, సత్యం, స్వప్నం, ప్రతి కణం, ప్రతి

క్షణం... అన్నీ శివలీలలే అని భక్తజనుల విశ్వాసం.

కలియుగంలో శివుడే దైవమని కూర్మపు రాణం చెబుతోంది. కోటి జన్మల పుణ్యం వల్లనే శివుడిపై భక్తి కుదురుతుందని స్కాంద పురాణం వర్ణిస్తోంది. శివుడు సమస్త స్వరూపుడని, పరబ్రహ్మమని ‘సనత్కు మార సంహిత’ తెలియజేస్తోంది. ‘మహిమ్న స్తోత్రం’లో పుష్పదంతుడు ...శివుడే సూర్యుడు, చంద్రుడు, వాయువు, అగ్ని అని స్తుతించాడు. అన్నీ శివుడే, అంతా శివుడే, శివుడు కానిదేదో ఎంతకూ తెలుసు కోలేక పోతున్నామని చేతులు మోడ్చి ప్రార్థించాడు.

భగవంతుడు ఒక్కడైనా రూపాలు వేరు. అతడు ఆకారంతో ఉంటాడు. నిరాకారుడుగా నూ ఉంటాడు. అనంత తేజోమయ శివశక్తి స్వరూపమే బ్రహ్మాండం. అండపిండ బ్రహ్మం డాది చరాచర జీవాత్మల సృష్టి స్థితి లయ

కారక పరబ్రహ్మ స్వరూపమే శివుడు. నిత్య సత్య జగతికి వినూత్న ప్రకాశ శోభాయమాన మైన సర్వ జ్యోతియే శివం. అతడు శర్వ రూపంలో భూమిగా, భవ రూపంలో జలంగా, రుద్ర రూపంలో అగ్నిగా, ఉగ్ర రూపంలో వాయువుగా, భీమ రూపంలో ఆకా శంగా, పశుపతి రూపంలో క్షేత్రజ్ఞుడిగా, ఈశాన రూపంలో సూర్యుడిగా, మహాదేవ రూపంలో చంద్రుడిగా అష్టరూపాలు కలిగి విశ్వమయుడిగా విలసిల్లుతున్నాడు. శివమ్ అంటే, శుభాలు కలిగించేవాడు. అతడి సతి పార్వతి- శివాని. వాక్కును అర్థం అనుసరిం చినట్లుగా వారు అవిభాజ్యమైన ఆది దంప తులు. అందుకే ఈ జగమంతా శివమయ మంటారు ఆధ్యాత్మిక పండితులు. వారి భావ నలో, శివుడు అనాది దేవుడు. శైవం అతి ప్రాచీన ధర్మం.

పరమేశ్వరుడు ‘పంచ కళామూర్తి’ అని

శ్రుతులు చెబుతాయి. అవి ఆనందం, మనసు, ప్రాణం, విజ్ఞానం, వాక్కు. శివుడే యోగవిద్యకు ఆద్య ప్రవర్తకుడు. నృత్య విద్యకూ ఆయనే అధి దైవం. ఆయన డమ రుకం నుంచే పలు వ్యాకరణ మూల సూత్రాలు వెలువడ్డాయని విజ్ఞులఅభి ప్రాయం. వీటిని ‘మహేశ్వర సూత్రాలు’ అని పిలుస్తారు. ఈ ధ్వనులే పాణిని వ్యాకరణా నికి, భరతుడి నాట్యశాస్త్రానికి మూలమని భావిస్తారు.

శివలింగాన్ని పరివేష్టించిన నాగం మానవుడిలోని కుండలినీ శక్తికి ప్రతీక. ఆ నాగం పురుష తత్వానికి చిహ్నం. అది సంతాన ప్రదాయకం.

భరతభూమిలో సుందరమూర్తి అయిన కైలాస నాథుడి కమనీయ గాథలు అసంఖ్యా కంగా ఉన్నాయి. భక్తుల్ని కాపాడే పరమ శివుడు ఈ పుణ్యభూమిలో అనేకచోట్ల

వెలశాడని ప్రతీతి. ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగాలు శివభక్తులకు పావన క్షేత్రాలు. సృష్టిలో పంచ భూతాలకు ప్రతీకలైన పంచలింగాలు అయిదు పవిత్ర ప్రదేశాల్లో వెలశాయి. కంచి లోని ఏకాంబరేశ్వర ఆలయ శివలింగం పృథ్వికి, తిరుచిరాపల్లిలోని జలకంరేశ్వరా లయ శివలింగం జలానికి ప్రతీకలు. తిరువణ్ణామలైలోని శివలింగం అగ్నికి, చిదం బరంలోని ఆలయం ఆకాశానికి ప్రతీకలైతే- శ్రీకాళహస్తి శివలింగం వాయులింగంగా ఖ్యాతి గడించింది.

కార్తికం శివుడి ఆరాధన మాసం. ఆయన తనయుడు కుమారస్వామిని కృత్తికలనే రుషిపత్నులు పెంచారని చెబుతారు. అందుకే వారి పేరుతో ఉన్న కార్తికమంటే శివుడికి ఎంతో ప్రీతి!

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

ప్రతి క్షణం... ప్రతీక్షణం!

మనకు తినడానికి తిండి, కట్టుకోవడానికి వస్త్రం, నివసించడానికి ఇల్లు ఉన్నప్పటికీ- ఏదో వెలితి, అశాంతి, తపన, ఆరాటం, బెంగ బాధిస్తూనే ఉంటాయి. ఎందుకిలా జరుగుతోంది, దీనికి మూలం ఏమిటి, దీని వెనక దాగిన రహస్య మేంటి? కొంచెం దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తే మనకు బోధపడుతుంది. దీనికి కారణం అత్యాశ, అంతు లేని కోరిక, స్వార్థపరత్వం. ఇవన్నీ ఆక్రమించు కున్న మనసులో తృప్తికి, సంతోషానికి స్థానం లేకుండా పోతుంది. వివేకానికి, విచక్షణకు, ప్రేమకు, పారమార్థికతకు, సత్యానికి, సేవకు చోటులేకుండా పోతుంది. ఇందుకనేక కారణాలు. దుష్టసాంగత్యం, మానసిక ఒత్తిడి, ప్రపంచీకరణ, పాశ్చాత్య సభ్యతాసంస్కృతులు, పరిస్థితులు- ఇలా ఎన్నో! దీనితోడు- సత్సాంగత్యానికి విముఖత చూపడం, ఆధ్యాత్మిక చింతనను దూరం చేసుకో

వడం, సామాజిక స్థితిగతుల్ని అవగాహన చేసు కునే యత్నం చేయకపోవడం. మనకు ధర్మమేమిటో తెలుసు. మంచీ-చెడూ విచక్షణ తెలుసు. కాని ఆ ధర్మంపై మన చిత్తం నిలవదు. ప్రవృత్తి నిలవదు. అసత్యానికి ఊడిగం చేయకుండా ఉండలేం. నేను సుఖంగా ఉండాలి, శ్రేష్ఠుడననిపించుకో వాలి. భగవంతుడికి ఇష్టుణ్ణి కావాలి...' ఇలా కోరికలు చాలానే ఉంటాయి. అందుకు తగిన న్యాయబద్ధమైన ప్రయత్నమూ ఉండాలి. ప్రధానంగా పరమేశ్వరుడికి ఇష్టులం కావాలంటే ప్రతి క్షణం ఆయన కటాక్షం కోసం, పలకరింపు కోసం, వాత్సల్యపు చిలకరింపుకోసం ప్రతీక్షిస్తూనే ఉండాలి. ప్రతీక్షించడం అంటే ఎదురుచూడటం. ఈ లక్ష్యం మనసులో దృఢంగా పాతుకున్నప్పుడు, అందుకు తగిన ప్రయత్నాలను ప్రారంభిస్తాం. ఆ

ప్రయత్నాలన్నీ ధర్మబద్ధంగా, నీతిబద్ధంగా ఉంటాయి. నిజంగా దైవం కోసం ప్రతీక్షించడంలో ఎంత ఆనందం, ఆసక్తి ఉంటాయో చెప్పలేం. సుప్రభాత సంకీర్తన ఎప్పుడు పూర్తవుతుందా, ఎప్పుడు తెర తొలగుతుందా, పరమాత్మ సందర్శన భాగ్యం ఎప్పుడు ప్రాప్తిస్తుందా అని ఎంతో ఉత్సాహంతో నిరీక్షిస్తూ ఉంటాం. కంసుడు శ్రీకృష్ణుని వధించాలని కుట్రపన్నుతాడు. ఓ మహాయాగాన్ని ఏర్పాటు చేసి దానికి శ్రీకృష్ణుణ్ణి పిలిచేందుకు అక్రూరుణ్ణి పంపుతాడు. అక్రూరుడు బయలుదేరి 'ఆహా! నాకు కృష్ణదర్శనం కలగబోతోంది. ఆయన నన్ను 'చిన్నాన్నా' అని పిలుస్తాడు. ఎంత అదృష్టం! ఆ మధుర క్షణం ఎప్పుడో స్తుందో కదా' అనుకుంటూనే, మళ్ళీ నిరాశతో- 'పేరుకు నేను అక్రూరుడనైనా నా పనులన్నీ క్రూరమైనవే. దుష్టుడైన కంసుడి తిండి తింటూ ఆ పాపికి దాస్యం చేస్తున్నాను. ఇటువంటి నీచుణ్ణి... నాకు కృష్ణుడు దర్శనమిస్తాడా?

అంతర్వేది

అసలు ద్వారంలోకైనా రానిస్తాడా' అని లోలోన వాపోతాడు. భగవంతుడి ఔదార్యం గుర్తుకొచ్చి నప్పుడు ఉత్సాహం, ఆశ ఓ వైపు పెరుగుతుంటాయి. మన దుష్కర్మలు గుర్తుకొచ్చినప్పుడు నీళ్లుచల్లిన నిప్పులాగా ఆ ఆశలన్నీ చల్లారిపోతుంటాయి. ఇదీ మానవ నైజం. పరమాత్ముడు కరుణా సముద్రుడు. క్షమాసంపన్నుడు. దాక్షిణ్యమూర్తి. మనలో ప్రతి క్షణం, ఆయన కోసం తపిస్తూ, ధ్యానిస్తూ, ప్రతీక్షించే శరణాగత సద్భావన ఉండాలేకాని- ఆయన కనికరించడేమోనన్న సందేహమే అక్కర్లేదు. శ్రీరాముడి రాక కోసం నిరీక్షించడంలో శబరి ఎంత ఆనందం పొందిందో, పతి రాక కోసం అశోక వాటికలో శోకసంతప్త సీత ఎంతగా నిరీక్షించిందో, శ్రీకృష్ణుడి రాక కోసం విదురుడెంత పారవశ్యంతో ప్రతీక్షించాడో, శ్రీమన్నారాయణుని దర్శనం కోసం ప్రహ్లాదుడెంతగా తపించాడో, రఘురాముని దర్శనం కోసం రామదాసు ఎంతగా విలపించాడో మనకు తెలియనివి కావు. గీటు

రాయి మీదనే బంగారపు వన్నె నిగ్గుతేలినట్లు, ఆ సమయాలే పరీక్షా సమయాలు. ఆ ప్రతీక్షణంలోనే భక్తుడి భక్తి పరిపూర్ణత్వం చెందుతుంది. పరిణతమవుతుంది. ప్రతీక్షలో ఆర్తి ఉండాలి. అల్పజ్ఞత తెలుపుకోవాలి. నిరహంకారం ఉండాలి. నియమనిష్ఠలుండాలి. 'నీవే తప్పు ఇతఃపరంబెరుగ' అన్న ఆత్మసమర్పణభావం ఉండాలి. అప్పుడు భగవంతుడు 'యోగక్షేమం వహామ్యహమ్' అని అభయమిస్తాడు. 'గుడిచుట్టూ మూడు ప్రదక్షణలు చేసి నా కోరిక తీర్చు స్వామీ!' అంటే సరిపోదు. నిరీక్షించాలి. ఆ శుభక్షణం కోసం వేచి ఉండక తప్పదు. అందుకెంతో సహనం కావాలి. జ్ఞాన, ధ్యాన, మౌన సోపానాలను అధిరోహించాలి. ఆత్మచైతన్య శుద్ధి సాధించాలి. ప్రతి క్షణం నిబద్ధత గల ప్రతీక్షణం నిత్యానంద సంధాయినిగా ప్రదీప్తమవుతుంది.

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

ఆత్మవికాసం

భగవంతుడే కావాలని కోరుకునేవారు సుఖ దుఃఖాలను, లాభనష్టాలను వదిలేసి ప్రతి పగలు, రాత్రి ఆయన్నే ఆరాధిస్తుండాలి. ఒక్క క్షణం వృథా కాకూడదు. అప్పుడు ఆయన తనం తట తాను వచ్చి మన ఎదుట నిలుస్తాడని భక్తులెందరో విశ్వసిస్తారు. ఈ యుగంలో అటు వంటి భక్తులు చాలా అరుదుగా కనిపిస్తారు. భగవంతుణ్ణి తప్ప, చాలామంది అన్నింటినీ కోరుకుంటారు. కోరికలు కోరుతూ భగవంతుణ్ణి తాము ప్రేమిస్తున్నామంటే హాస్యాస్పదంగా ఉంటుంది. అటువంటి ప్రేమ కోరికలమీదే ఉంటుంది. కోరికల మూటను బయట వదిలేసి, ఆలయ గర్భగుడిలోకి ప్రవేశించి భగవంతుణ్ణి ప్రేమతో దర్శించాలి. నువ్వు అడిగింది ఆయన

ఇవ్వకపోడు. యాచకుడి దుస్తులతో విశ్వచక్ర వర్తి ఎదుట నిలబడి యాచించడం హేయాతి హేయం. గంగానది ఒడ్డున నీటికోసం ఎవరైనా బావిని తవ్వతారా? రత్నరాశుల కోసం గను లకు వచ్చేవారు గాజురాళ్లను ఏరుకుంటారా? మతం దుకాణంలో అమ్మే పచారీ సరకులను అవతలకు నెట్టి, దివ్య సాన్నిధ్యంలో అమృత స్వరూపుడైన భగవంతుడి పట్ల ప్రేమతో పరవ శించిపోవాలి. అదీ, అసలు భక్తి. అదీ, ఆత్మవి కాసం. అదీ, అసలు పరమావధి. భౌతికంగా ప్రపంచాన్ని వదిలిపెట్టలేకపోయినా, మానసి కంగానైనా దాన్ని త్యజించాలి. ఆ వైరాగ్యం గుండె లోతుల్లోనుంచి రావాలి. అదీ, అసలు పరిత్యాగం. అలాకాకుండా ఆధ్యాత్మిక వికాసం రాదు. కోరికలు కోరుకుంటూపోతే అవి జీవితాన్ని బంధిస్తాయి.

ఒక బీద భక్తుడు ఉండేవాడు. అతడు పిలిస్తే భగవంతుడు పలికేవాడు. అతడికి కోరి

కలు ఉన్నాయి. భగవంతుడు అతడికి మూడు వరాలు ఇచ్చాడు. ఒకవేళ ఏ కారణంగానైనా ఒక వరం వద్దనుకుంటే మరో వరం కోరుకో వచ్చు అని భగవంతుడు అతడితో చెప్పి అంతర్ధానమయ్యాడు. ఆనందంతో భక్తుడు ఇంటికి తిరిగివెళ్లి భార్యకు తాను పొందిన వరాల గురించి చెప్పాడు. ధనరాశులు ఇమ్మని వరం అడుగుదామని భార్య అన్నది. అతడు మాత్రం 'మనకు అందవిహీనమైన ముక్కులు ఉన్నాయి. అంతా మనల్ని చూసి నవ్వుతున్నారు. ఈ ముక్కుల్ని తొలగించమని కోరదాం' అన్నాడు. సరేనంది భార్య. ఈలోగా తొందరపడి భక్తుడు 'మాకు అందమైన ముక్కులు ప్రసాదించు దేవా. ముక్కులు మాత్రమే ఇయ్యి... ఇంకేమీ వద్దు' అని ప్రార్థిం చాడు. వెంటనే వారిరువురి శరీరాలనిండా అందమైన ముక్కులు ఎన్నో అవతరించాయి. దీంతో వారు గాబరాపడిపోయి 'మాకు

ముక్కులు తొలగించు' అని రెండోవరం కోరు కున్నారు. ముక్కులతోపాటు వారి సహజమైన ముక్కుల్ని కోల్పోయారు. ఇక మిగిలింది ఒక్క వరమే. అసలు ముక్కులు కూడా పోయేసరికి వారు మరీ వికృతంగా కనిపించారు. 'మొదట ఉన్న ముక్కుల్నే ప్రసాదించు దేవా' అని మూడోవరం కోరుకున్నారు. మూడు వరాలు దేవుడు ఇచ్చినా, వారు జీవితాలను ఆనంద మయం చేసుకోలేకపోయారు.

బలహీనులు, భయస్తులు, అజ్ఞానులు ఆత్మ సమీపానికి కూడా వెళ్లేరు. మనం చేసే కార్యాలు, కోరికల భారాన్ని భగవంతుడికి సమర్పించాలి. రాత్రి, పగలు కలుసుకోలేవు. కోరిక, దైవం కలిసి రావడం అసంభవం. కోరి కల్ని దాటితేనే భక్తి. భక్తి శిఖరాగ్రాన దైవం తప్ప మరొకటి ఉండదు.

— కె.యజ్ఞన్న

మనసే కైలాసం!

‘పరమాత్మ సన్నిధిలోనే నా జీవితం, నా సర్వస్వం’ అని ప్రతి భక్తుడూ అనుకుంటాడు. అతడిలో ఎన్నో ప్రశ్నలు, పరితాపాలు, ప్రయత్నాలు ఉంటాయి. వాటిని ఆ మాటల్లోనే చెబితే...

‘పరమాత్మ సాన్నిధ్యం ఎలా సాధ్యం, ఆయన స్వీకరిస్తాడా? స్వీకరించకపోతే, సన్నిధికి వెళ్లే అవకాశమే లేదే. ఆయనంటూ ఒకరు ఉన్నారన్న ‘ప్రజ్ఞ’ కలిగాక ఆ సాన్నిధ్య రహితంగా జీవించలేకపోతున్నానే, అసలు శ్వాసించలేకపోతున్నానే! ఎలా? పెనంమీది పేలగింజలా ఎగిరెగిరిపడుతున్నాను. బోనులో పడిన పులిలా అసహనంగా, నిస్సహాయంగా తిరుగుతున్నాను. ముక్కు మూసి నీళ్లలో ముంచి ఉంచినట్లు

ఉక్కిరిబిక్కిరవుతున్నాను. ఏమిటీ అసహాయత, ఉపశమనానికి ఉపాయం లేదా? ఉంది.

ఎక్కడ శివలింగమూర్తిని చూసినా భక్తి, ఆనందం, పారవశ్యం కలుగుతాయి. ఆయన శంకరుడు. శివంకరుడు. శుభంకరుడు. తాను ఎక్కడుంటే అక్కడ శుభం. సర్వమూ మంగళం. అదే కైలాసం!

శివుడు ఉండేది కైలాసంలో. నిజానికి ఆయన ఎక్కడున్నా అది కైలాసమే అవుతుంది. ఆయన సన్నిధిలో ఉండాలి- అనుకుంటే, కైలాసంలోనే ఉండాలి. ఆయన ఎక్కడ ఉన్నా అది కైలాసమే అవుతుందని అనుకున్నప్పుడు, ఈ ప్రపంచంలో ఆయన ఉండాలంటే ప్రపంచమే కైలాసం కావాలి. ఎప్పుడు ఎక్కడ ఉంటానో తెలియదు కనుక, ఈ ప్రపంచమంతా కైలాసంగా ఉండాలి. మరి మొత్తం ప్రపంచాన్ని కైలాసంగా మార్చటం లేదా మలచుకోవడం సాధ్యమూ, అసలు అది ఎవరికి సాధ్యం?

రావణుడు నిత్యం ప్రత్యక్షంగా శివుణ్ణి సేవిచాలనుకున్నాడు. ఆయన కైలాసాన్ని వదిలిరాడని, ఆ కైలాసాన్నే లంకకు తరలించుకు వెళ్లే ప్రయత్నం చేశాడు. తరలించాడా? లేదు. ఓడిపోయాడు. అది వేరే సంగతి. ప్రపంచాన్ని, ప్రకృతిని, మనుషుల్ని మార్చడం ఎవరి తరమూ కానప్పుడు ఈ ప్రపంచమే కైలాసం కావాలంటే ఏం చేయాలి? సకల ప్రపంచాన్నీ శుభంకరం, శివంకరంగా మలచాలంటే ఏం చేయాలి, అయినా అలా చేయటం ఎవరితరం?

శివుడు కావాలి. ఆయన సాన్నిధ్యం కావాలి. అదీ నిరంతరంగా, ప్రత్యక్షంగా! ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం, ఈ సమస్యకు పరిష్కారం దొరికేనా? కానీ శివుడి గురించిన ఆలోచన కైలాసం కాదా, శివరాధన కైలాసం అయిపోదా? ప్రపంచాన్ని కైలాసం చేయటమేమిటి... అంత తపన ఉంటే అక్కడికే వెళ్లే ప్రయత్నం చేయాలిగానీ! అది అర్థకులకు సాధ్యమూ, అదీ ఇప్పట్లో!

అంతర్వేది

కావాలి. అయిపోవాలి. ఈ ప్రపంచం కైలాసం కావాలి.

అక్కడికి వెళ్లేను. ఆ కైలాసాన్ని తెచ్చుకోలేను. ఇది ఆర్థి, ఆవేదన, ఆక్రోశం. ఇక పరిష్కారం?

అష్టైశ్వర్యాలు అడగలేదు. స్వర్గసుఖాలు కోరలేదు. శివుడు కావాలి... ప్రత్యక్షంగా. అందుకు ఉన్న ప్రదేశం, వెళ్లే ప్రతి ప్రదేశం కైలాసం కావాలి. అలా మార్చుకోవాలి. కైలాసం అయితేనే శివుడు నివసిస్తాడు. అదెలా సాధ్యం, ఈ లోకాన్ని కైలాసంగా ఎలా మార్చగలను? నిజమే. ఇది అమాయకత్వం, అత్యాశ, అన్నీ. తెలుసు. అయినా ఇదే ఆశ. కోరిక. జీవితాశయం.

కానీ...ప్రయత్నం చేయాలి కదా! ఓ చిన్న పక్షి తన పిల్లల్ని ముంచేసిన సముద్రంపై ఆగ్రహించింది. వాటిని రక్షించుకోవాలని, ముక్కుతో ఆ సముద్ర జలాలను తోడి పోసే ప్రయత్నం చేసింది. అది కష్టతరమే కావచ్చు, అసంభవంగా అనిపించవచ్చు, అపరాధం కాదే!

ఒకటే ఆలోచన. ఆర్థి. తపన. ఏకాగ్రత. వీటి ఫలితం...దొరికింది. పరమాద్భుత పరిష్కారం. ఈ ప్రపంచాన్ని కైలాసంగా మార్చలేను. ప్రతి ప్రదేశాన్ని, మనిషిని మార్చటం అసలే అసంభవం. ఇక మనసును కైలాసంగా మార్చుకుంటే, మలచుకుంటే... అద్భుతం! ప్రతి పనీ మనసుతోనే చేస్తాం. ప్రతిదాన్నీ మనసుతోనే చూస్తాం. ఎక్కడికి వెళ్లినా, ఏం చేసినా, ఏం చూసినా అంతా మనసు ప్రమేయమే.

అదే, ఆ మనసే కైలాసమైతే... అంతా కైలాసమే. అన్నీ కైలాసమే. మనసు కైలాసాన్నే చూస్తుంది. దేనినైనా కైలాసాన్నే చేస్తుంది. లోకానికి కైలాస వైభవాన్ని సమకూర్చలేకపోవచ్చు, కానీ మనసుకు, హృదయానికి అది సంభవమే! ...ఇది భక్తుడి ప్రశ్న. పరితాపం. ప్రయత్నం. పరిష్కారం మాత్రం అందరికీ వర్తిస్తుంది!

— చక్కిలం విజయలక్ష్మి

ఆనంద స్థితి

ఆధ్యాత్మికంగా 'సమాధి' పదానికి ఎంతో విలువ ఉంది. ప్రాపంచిక సమాధుల విషయం అందరికీ తెలుసు. ఆచారం ప్రకారం మృతదేహాన్ని ఖననం చేశాక, దానిమీద ఏదో ఒక నిర్మాణం సాగిస్తారు.

అత్యున్నత స్థాయికి చేరుకోగలిగిన సాధకుడు ఆధ్యాత్మిక సమాధి స్థితిని పొందగలడు.

రామకృష్ణ పరమహంసను వివేకానందుడు 'నిర్వికల్ప సమాధి' అనుగ్రహించమని కోరతాడు. ఆయన ప్రసన్నహృదయంతో అనుగ్రహిస్తాడు. అప్పటి ఆ అనుభూతిని వివేకానంద ఉద్వేగం, ఆనందం కలిసిన భావాలతో వ్యక్తీకరిస్తాడు.

అంటే, అది ఆనంద సమాధి అన్నమాట! సాధకుడు గురువుమీద సంపూర్ణ విశ్వాసంతో

ఉండాలి. ఆధ్యాత్మిక విద్యలో ఆరితేరి, సాధనలో పరిపక్వత సాధించాలి. ఇందుకు అవరోధమైన సోమరితనాన్ని జయించాలి. అప్పుడే ఆధ్యాత్మిక క్రమశిక్షణ అలవడుతుంది.

ముందుగా శరీరాన్ని, తరవాత మనసును అదుపులోకి తెచ్చుకోవాలి. అనంతరం 'ఏకేశ్వరో పాసన' చేయాలి. అన్ని రూపాలూ భగవంతుడివే. అలాగని రూపాలన్నింటికీ పూజలు, పునస్కారాలు, ఆరాధనలు చేయడం వల్ల సత్ఫలితాలు రాబట్టలేం. పోతన చెప్పినట్లు- అనాది మధ్య లయుడైన ఈశ్వరుణ్ణి 'నీవే తప్ప ఇతః పరం బెరుగ' రీతిలో ఆరాధించి ఉపాసించాలి.

ఇది ఎలాంటిదంటే- బావి, చెరువు, కాలువ, నది అన్నింటిలోనూ ఉండేది నీరే. ఎక్కడైనా స్నానానందం పొందవచ్చు సముద్ర స్నానంతో దేన్నీ పోల్చలేం.

ఇతర దేవుళ్లు, మహేశ్వరుడి మధ్య ఇలాంటి తేడా ఉంటుంది. ఇక్కడ సందేహాత్మక ఒక

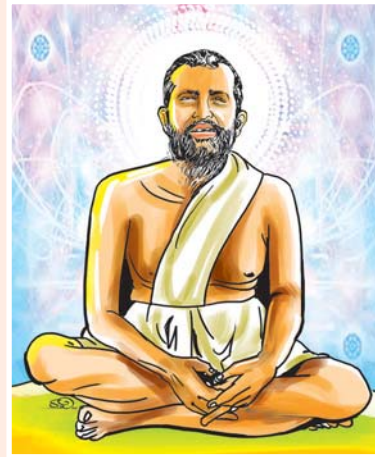
ప్రశ్న ఉత్పన్నమవుతుంది. మహేశ్వరుడు అంటే శివుడు కదా! మరే దేవతా ఘనం కానప్పుడు, మహావిష్ణువు మాటేమిటి? ఆయన విశ్వరూపుడు, అనంతుడు, సర్వేశ్వరుడు కదా మరి!

మనిషి చేసే ఓ పెద్ద పొరపాటు... ఏదో ఒక భావార్థంలో ఇరుక్కుపోయి, సందేహాలతో తికమకపడటం.

విష్ణుసహస్ర నామంలో స్పష్టంగా సర్వలోక మహేశ్వరం' అని ఉంది. అంటే మహేశ్వర శబ్దం మహావిష్ణువుకీ వర్తిస్తుంది. ఎందుకంటే- 'శివాయ విష్ణురూపాయ' కనుక!

ఇలాంటి గందరగోళంలో పడకుండా రక్షించగలవాడే గురువు. అందుకే 'ఆచార్య దేవోభవ' అంటూ గురువును ప్రత్యక్ష పరమాత్మగా పూజించమన్నారు.

సద్గురువు తన శిష్యుల యోగక్షేమాలకే కాదు, ఆధ్యాత్మిక ప్రగతికీ బాధ్యత వహిస్తాడు. 'యోగి ఆత్మకథ'లో ఇందుకు సంబంధించిన

అంతర్వ్యమి

విశేషాలు కనిపిస్తాయి.

మనసును సంపూర్ణంగా ఒకే అంశంమీద లగ్నం చేసి, ప్రగాఢంగా అంకితమైనప్పుడు సమాధి స్థితి కలుగుతుంది. అప్పుడు పరిసరాల స్పృహ ఎంతమాత్రం ఉండదు. పరిశోధనలో లీనమైన శాస్త్రజ్ఞులు ఇలాంటి స్థితిలోనే ఉంటారు. అప్పుడే వారికి అద్భుతమైన పరిశోధన ఫలాలు లభిస్తాయి. రుషులు, మహర్షులు సాధనతోనే సమాధి స్థితి పొందగలిగేవారు.

ఒక కథ ప్రకారం- త్రేతాయుగం తరవాత అంజనేయస్వామి తపస్సమాధిలో నిమగ్నమై ఉండగానే, యుగాలు గడచిపోయాయట. నారదుడు వచ్చి హనుమంతుణ్ణి జాగృతం చేశాడు. ఆయన కళ్లు తెరిచి, పరిసరాల్లోని పర్వతాలు తనకన్నా చిన్నవిగా ఉండటం చూసి అందుకు కారణమడిగాడు.

నారదుడు 'పవన పుత్రా! ఇవన్నీ నీ తపస్సుకు ముందు పెద్దవే. యుగ భ్రమణంలో

ఇలా కరిగిపోయాయి. నువ్వు మాత్రం నీ అసలు రూపంలోనే ఉండిపోయావు. నీ బరువును భూమాత మోయలేదు కనుక, నీ రూపం తగ్గించుకొమ్మని నాతో నీకు బ్రహ్మ సందేశం అందుతోంది' అన్నాడట.

అంజనేయుడి తపస్సమాధి అనితర సాధ్యం. అందుకే ఆయన ఆదర్శనీయుడు. సదా ఆరాధ్య నీయుడు.

సమాధి స్థితి అంటే, అంతర్యామి దివ్య సన్నిధిలో గడపటం. అది కూడా ఎలాంటి విఘాతమూ లేకుండా! అది సాధించటానికి ముందు ఏకాగ్రత, అంకితభావాన్ని సొంతం చేసుకోవాలి.

అప్పుడు ఒక్కొక్క మెట్టు ఎక్కుతూ, ఆనంద నిలయంగా చెప్పదగిన సమాధి స్థితికి చేరుకోగలుగుతాం. అందుకు నిత్య సాధనే ఉపాయం!

- కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

బ్రహ్మ కపాలం

శివపార్వతుల వివాహం జరిపిస్తున్నప్పుడు పురోహితుడైన బ్రహ్మ పంచముఖుడు. నాలుగు ముఖాలతో మంత్రోచ్ఛారణ చేస్తున్నాడు. కాని, ఆయన ఊర్ధ్వముఖం పార్వతీదేవి సౌందర్యానికి మోహపరవశమై చేష్టలుడిగి చూస్తూండిపోయింది. ఇది గమనించిన పరమ శివుడికి కోపం వచ్చింది. బ్రహ్మకు బుద్ధి చెప్పాలని చేయించి ఒక దెబ్బవేశాడు.

మహేశ్వరుడి చేతి దెబ్బ సాధారణమైంది కాదు కదా! దాని ప్రభావానికి బ్రహ్మ ఊర్ధ్వముఖం తెగిపోయింది. కాని, అది కిందపడలేదు. శివుడి అరచేతికి అతుక్కుపోయింది. ఎంత విదిలించినా అది ఆయన చేతిని వదలలేదు. క్రమ క్రమంగా ఎండి, చివరికది కపాలంగా మారిపోయింది.

బ్రహ్మ అపరాధం చేశాడు. దానికి ఆదిదేవుడు శిక్ష వేయాల్సి వచ్చింది. అయితే, అది సరాసరి బ్రహ్మ హత్యగా పరిణమించి, ఆ పాపం అంతటి మహాదేవుడికి

అంటింది. జగద్గురువు, మహాతపస్వి ఆయనకూ ఆ పాప ఫలం తప్పలేదు. దేవతలనందరినీ పిలిచి నిస్సంకోచంగా జరిగింది చెప్పి, తన పాపానికి ప్రాయశ్చిత్త మార్గమేమిటో సూచించమన్నాడు.

దేవాదిదేవా! పరమజ్ఞానివి. నీకు తెలియని ధర్మం లేదు. ఈ జగత్తును నడిపిస్తున్నవాడివి. శాసించగలవాడివి. అయినా, మాపై కృపతో ఒక సలహా ఇవ్వమని కోరావు. కనుక, మా జ్ఞాన పరిమితికి తోచింది చెబుతున్నాము... ఈ కపాలాన్నే భిక్షాపాత్రగా భావించి ఇంటింటికీ తిరుగుతూ ప్రతిచోటా నీ పాపమేమిటో చెప్పుకొని భిక్షమడుగుతూ వెళ్ళు. కొంత కాలానికి ఆ పాపం తరిగిపోయి ఈ కపాలం రాలి పోవచ్చు' అన్నారు దేవతలు.

పరమశివుడికి అది ఉచితమనిపించింది. భిక్షువుగా మారి ముల్లోకాలూ తిరుగుతూ మళ్ళీ తన వివాహం జరిగిన చోటుకే చేరాడు. హిమాలయ పర్వతాల్లో తాను పూర్వం కేదారేశ్వరుడిగా అవతరించి ఉన్నాడు. అందుకు సంతసించిన మామ హిమవంతుడు ఆ ప్రాంతాల్లోని శిఖరాలను, నదులను ఆయనకు కానుకగా ఇచ్చేశాడు. అది తెలుసుకున్న

నారాయణుడు శివుడి దగ్గరకు వచ్చి పరమశివా, నీ అధీనంలో ఇన్ని శిఖరాలున్నాయి కదా! ఈ బదరీవనంతో ఉన్న శిఖరాన్ని నాకు కానుకగా ఇవ్వవా? ' అని అడిగాడు.

నారాయణుడంతటివాడు అడిగితే తానెలా ఇవ్వకుండా ఉండగలడు? పరమ సంతోషంతో ఆ శిఖరాన్ని ఇచ్చేశాడు శివుడు. అప్పటినుంచీ శ్రీమన్నారాయణుడు బదరీనారా

యణుడై అక్కడ వెలిశాడు.

ఆ తరవాత శివుడు ఆయన దగ్గరకే భిక్షకు బయలుదేరాడు. ఈ సంగతిని విష్ణుమూర్తి ఇట్టే గ్రహించాడు. 'పరమశివుడే నా దగ్గరకు భిక్షకు వస్తున్నాడు. వాస్తవంగా ఇది ఆయన ఇల్లు. ఆయన తన ఇంటికే భిక్షకై వస్తున్నాడంటే- అది ఆ మహాయోగి వైరాగ్యానికి పరా

కాఢ్య. ఈ అద్భుత సన్నివేశాన్ని జగద్ధితంగా మార్చాలి. ఇది శివక్షేత్రం. ఇందులో నేను (విష్ణువును) ఉన్నాను. ఇక్కడికి శివుడు బ్రహ్మ కపాల సహితుడై వస్తున్నాడు. ఈ కపాలం బ్రహ్మదేవుడి ఊర్ధ్వముఖానిది. అంటే, అది అధోలోకాలను, ఊర్ధ్వలోకాలను అనుసంధానం చేసే ముఖం. చిరకాల శివహస్త స్పర్శవల్ల దానిలోని దుర్భావ నలన్నీ నశించిపోయాయి. ఇప్పుడది పరమ పవిత్రం. దాన్ని ఇక్కడే సుస్థిరం చేయాలి. దానికితోడు నా శక్తి, శివశక్తి ఇక్కడ కలిసి ఉన్నాయి...' అని భావిస్తూ విష్ణువు శివుడికి ఎదురేగి ఆయన కపాలంలో భిక్ష వేయబోయాడు. అంతే! ఆ కపాలం కాస్తా ఊడి కిందపడి శిలామయ శివలింగ రూపంగా మారిపోయింది.

అప్పటి నుంచి బదరీనారాయణ స్వామి సన్నిధిలో ఉన్న శివలింగ రూపధారియైన బ్రహ్మ కపాలం మహాక్షేత్రమైంది. తమ పితృదేవతలను పునరావృతరహిత శాశ్వత బ్రహ్మలో కానికి పంపించుకునేవారికి రాజమార్గమై నిలిచింది.

- తటవర్తి రామచంద్రరావు

వర్తమానం

ఆ ఇంట్లో దొరికినంత ఆనందం మరే ఇంట్లోనూ లభించదని అంటే ఎవ్వరూ నమ్మరు. కాని, ఆత్మజ్ఞానులు అనుభవంతో చెప్పిన విలువైన మాటల సారమది. అవును! ఆ నిలయంలో అవధులే లేకుండా ఆనందం పొంగి పొరలుతూ ఉంటుంది. అలా జరగటానికి గల కారణమేమంటే- ఆ గృహ నిర్మాణానికి వాడిన ప్రతీ ముడిసరకు పరమానందంతో తయారైంది కాబట్టి. అందుకనే దానికి 'ఆనంద నిలయం' అని ఇంకో పేరు.

చెట్టుకు ఏడాదికోసారే వసంతం వస్తుంది. కాని, మనిషిగా పుట్టి ఆ నివాసంలోకి అడుగుపెడితే- వారి బతుకంతా జీవనోత్సవం అవుతుంది. అక్కడికి పోతే, జీవిత చరమాంకం దశకు చేరు

కున్నవారూ సంపూర్ణ ఆరోగ్యవంతులై ఉంటారు. కాలం దగ్గర పడినప్పుడు మరణమంటే భయం లేకుండానే శరీరాన్ని వదిలేస్తారు. కామ వికారాలు అసలే లేక భేద భావాలన్నింటిని మరచి పోతారు. ఎలాంటి మలినం లేకుండా అత్యంత శుద్ధమైందిగా, నిత్యనూతనంగా ఉండేది అదొక్కటే! అది ఒక నది లాంటిది. ఎప్పుడూ కొత్తగా ప్రవహిస్తూ ఉంటుంది. అది ఒక పచ్చని చెట్టు లాంటిది. అన్ని దిక్కులకూ విశ్రాంతి లేకుండా విస్తరిస్తూ ఉంటుంది. అది మహా సముద్రం లాంటిది. దానిలోకి కలిసిపోయి సేద తీరాలని భూమ్మీది నదులన్నీ పరుగులు తీస్తూ పరితపిస్తుంటాయి. అందులోంచి అవిరామంగా వెలిగేది అఖండ జ్ఞానజ్యోతి. దానికోసమే అజ్ఞాన చీకట్లు యుగాలుగా తపస్సు చేస్తూ ఎదురు చూస్తూంటాయి. అది నిరంతరంగా పలికేది ప్రణవ నాదం. అదే విశ్వ సంగీతం. అందులోంచే సప్తస్వరాలు, సకల భాషలు

పురుడు పోసుకున్నాయి. ఇన్ని నిజాలు తెలియాలంటే కచ్చితంగా ఆ ఇంట్లోకి వెళ్లి తీరాలి. అప్పుడే కదా వాస్తవాలు బయటపడేది.

ఇంతకూ ఆ ఇల్లు ఎవరిది, దానికున్న పేరేమిటి? అది దేవుడి ఇల్లు. దాని పేరు వర్తమానం. అయితే, ఆ ఇంటిలోకి ప్రవేశించడం కష్టమైన పనే. చూడటానికి ఆ ఇల్లు ఎంత పెద్దదిగా ఉంటుందంటే- విశ్వమంత విశాలంగా ఉంటుంది. దానికి ఉన్న తలుపు మాత్రం చాలా చిన్నది. అలాంటి క్లిష్టమైన మార్గం ద్వారా పోవడానికి ఒక మార్గదర్శి కావాలి.

సత్యాన్ని వెతికే యాత్రలో గురుశిష్యుల సంబంధం బలీయమైంది. అత్యంత విలువైంది. గురువుకు చేయాల్సిన సపర్యలు శిష్యులు చేస్తుంటాడు. శిష్యుడికి అందివ్వాల్సిన ఆధ్యాత్మిక సహకారాలు గురువు సమకూరుస్తుంటాడు. అలా వారిద్దరూ కలిసి చేసే సత్యశోధన ప్రయాణంలో, శిష్యుడి వేలు పట్టుకుని దారి చూపిస్తూ గురువు

ఎంతో దూరం వెళతాడు. హఠాత్తుగా ఆ గుమ్మం దగ్గర ఆగిపోతాడు. అప్పుడు శిష్యుడితో ఇలా అంటాడు. ఇక నుంచి నువ్వొక్కడివే వెళ్లాలి ఇక్కడి నుంచి. ఎందుకంటే, ఒక్కరు మాత్రమే వెళ్లగలిగేంత ఇరుకైన ద్వారమిది. ఏక కాలంలో ఇందులోంచి ఇద్దరు వెళ్లేరు. ప్రయత్నిస్తే ఒకరి తరవాత ఒకరు వెళ్లవచ్చు. అది కూడా నీకు

అంతర్ముఖ

ఒంటరి పయనమే. పైగా నాకు అందులోంచి మళ్ళీ వెళ్లాల్సిన అవసరం లేదు. గతంలోనే నేను ఆ పని చేసి, ఎక్కడికి చేరుకోవాలో అక్కడికి చేరుకునే ఉన్నాను. నేను ఆ చోట నిలబడే నిన్ను అక్కడికి రమ్మని పిలుస్తున్నా. అయితే, ఆ విషయం నీకిప్పుడే అర్థం కాదు. గురువు కొద్ది సేపు చెప్పడం ఆపేశాడు. గురువు మాటల్ని శ్రద్ధగా విన్న శిష్యుడు- 'మీరు చెప్పినట్లుగా ఒంటరిగా వెళ్లాలంటే భయంగా ఉంది' అన్నాడు.

శిష్యుడి సందేహాల్ని, భయాల్ని తీర్చబోతూ గురువు చెప్పాడు. భయంగా ఉంది అంటున్నావు. ఎందువల్ల అంటే నువ్వు ఏకాంతంగా లేవు కాబట్టి. నువ్వు ఇంకా ఎంతోమందితో కలిసే ఉన్నావు. వారితో నువ్వు తెగతెంపులు చేసుకోలేదు. వారి జ్ఞాపకాలనుంచి బంధవిముక్తుడివి కాలేదు. అంతమందిని నీ చుట్టూ కట్టుకుని ఉన్నందువల్లే ఆ ద్వారం వద్ద తట్టుకుంటున్నావు. తీసుకున్న ఆహారం లోంచి శక్తిని మాత్రమే

తనలో ఉంచుకుని మిగిలిపోయిన భౌతిక పదార్థాన్ని శరీరం విసర్జిస్తుంది. అదే వ్యర్థపదార్థాన్ని బయటకు పంపించకుండా కడుపులోనే ఉంచుకుంటే ఏమవుతుంది? ఆరోగ్యం దెబ్బతింటుంది. సాఫీగా సాగే బతుకు పయనానికి ఆటంకం ఏర్పడుతుంది. అదేవిధంగా ఒక పక్కకు ఉంచాల్సిన నీమనసును, అందులోని అనేకానేక విషయాలను నువ్వింకా మోస్తున్నావు కాబట్టే. అవి నీ పయనానికి అడ్డు తగులుతూ వెనక్కి లాగుతున్నాయి. మాటల్లోని సారాన్ని మాత్రమే నీవద్ద ఉంచుకుని, నా మాటల్ని, నా రూపాన్ని, జ్ఞాపకాల్ని, అవి చేసే ఆలోచనల్ని ఇక్కడే వదిలేయ్. అంటే గతాన్ని వదిలేయడమన్న మాట! మరి గతమే లేనప్పుడు, ఇక మిగిలి ఉండేది- స్వచ్ఛమైన వర్తమానం. ఇదంతా ధ్యానంలో జరిగేది.'

గురువు చెప్పడం ఆపేశాడు...

- మునిమడుగుల రాజారావు

సేవాధర్మం

సేవ- మంచి మాట. గొప్ప భావం. సేవచేసే అదృష్టం ఎంతమందికి వస్తుంది? లోకంలో చాలామంది సేవ చేయించుకోవాలనే చూస్తారు. ముందుకొచ్చి సేవ చేసేవాళ్లు తక్కువ. అటువంటివారిని వేళ్లమీద లెక్కపెట్టవచ్చు.

ఈ ప్రపంచం సేవ చేసేవాళ్లతోనే నిండిపోతే ఎంత బావుంటుంది! అప్పుడు లోకం పచ్చగా, హాయిగా, అద్భుతంగా ఉంటుంది.

సేవాధర్మానికి సంబంధించి... ఆ అవకాశం వస్తుందా? రావాలి. కావాలి. చెయ్యాలి.

సేవచేసే భాగ్యం గొప్పదని పెద్దలంటారు. అదెలా గొప్పదో అందరూ తెలుసుకోవాలి.

ఒకరికొకరు సాయపడటం కనీస మానవ ధర్మం. అలా సేవ చెయ్యడానికి పుస్తకాలెన్నో

చదవాల్సిన పని లేదు. పెద్ద పెద్ద పరీక్షలు రాయనక్కరలేదు. 'సహాయం కావాలి' అనే మాట వినిపించే చోటుకు, రెండో ఆలోచన లేకుండా తక్షణం వెళ్లాలి.

'సేవలో లేనిపోని చిక్కులుండవా, ఇరుక్కుపోతామా' అని భయపడుతుంటాం. అలా భయపడుతూనే ఉంటే- సేవ కాదు కదా, కనీసం ఒక్క అడుగునా ముందుకు వెయ్యలేం.

భయం మరణం, ధైర్యం జీవితం. మనిషి బతకాలి. జీవితంలో నిజాయతీగా ఉండాలి. సమాజానికి ఉపయోగపడాలి. ఆ అవకాశం కోసం ఎదురుచూడాలి.

'మానవసేవ మాధవసేవ' అన్నారు. ఈ మానవుడికి ఆ మాధవుడికి ఉన్న సంబంధం ఒక పట్టున అంతుపట్టదు. నిత్యమూ నిరాడంబరంగా సేవ చేస్తుంటే తప్ప, అందులోని అంతరార్థం బోధపడదు.

ప్రతిఫలం ఆశించి చేసేది సేవ కాదు. పేరు కోసం చేసేది సేవ కాదు. శిలాఫలకాలు పెట్టుకొని, ప్రచారాలు సాగించుకొని చేసేది కూడా సేవ కానేకాదని పెద్దలు చెబుతారు.

మానవులందరినీ ఒకటిగా చూడాలి. అందరిలోనూ వైతన్యం ఒకటేనని తెలుసుకోవాలి. చిత్తశుద్ధి, ఉత్సాహంతో సేవచేస్తే అది భగవంతుడికి చెందుతుందని ఓ ప్రగాఢ విశ్వాసం.

హనుమంతుడి సాయం హనుమంతుడు చేశాడు. ఉడత సాయం ఉడత చేసింది. శ్రీరాముడు సంతోషించాడు. అనుగ్రహించాడు. ఆశీర్వాదించాడు.

సేవలో ఎక్కువ, తక్కువలన్న భావం ఉండకూడదు. నేను, నాది అనే సంకుచితత్వం అసలే కూడదు. ఏ పని కేటాయించినా, అది దైవం ఆజ్ఞాపించినదే అనుకొని సేవ చేసుకుంటూ వెళ్లాలి.

'నాకేమీ రానప్పుడు, ఈ కంచి గరుడ సేవ ఎందుకోసం?' అనుకోకూడదు. విష్ణువు ఏ క్షణాన ఏ భక్తుడి దరికి బయల్దేరతాడో తెలియదు. గరుత్మంతుడు ఎప్పుడూ సిద్ధంగా ఉంటాడు. ఆ సేవతోనే అతడు తరిస్తుంటాడని పురాణాలు చెబుతున్నాయి.

లెక్కలన్నీ మానవులకే! మనిషికి ప్రకృతి ఎంతో సహాయపడుతుంది. అది సేవ కాదా? చెట్లు, పురుగులు, పక్షులు, జంతువులు- అన్నీ మనిషి బతకడానికి చాలా ఉపయోగపడుతున్నాయి.

సేవ చేయించుకొనే వ్యక్తికంటే సేవ చేసేవాడే గొప్పవాడు. తాత్కాలికంగా సేవకులుండి, సేవ చేయించుకొనేవాడే లౌకిక ప్రపంచంలో బహు గొప్పగా చలామణీ అవుతుంటాడు. ఆధ్యాత్మిక జీవితంలో అతడికి దక్కేది తక్కువ స్థానం. అందుకే ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలు 'ఇక్కడ

హెచ్చింపు అక్కడ తగ్గింపుగా మారుతుంది' అని చెబుతాయి.

ప్రేమతో చేసిన సేవ అన్నింటికంటే గొప్పది. అందులో అన్ని యోగాలూ ఉన్నాయి. 'సేవే మోక్షానికి ప్రధాన ద్వారం. సేవించడం వెంటనే మొదలుపెట్టండి. తప్పకుండా భగవంతుణ్ణి చూస్తారు' అని మహాభక్తులు అందుకే చెబుతుంటారు.

ఏదైనా చేస్తేనే కదా తెలిసేది! ముందు ఇంటిని, తరవాత వీధిని, ఆపై ఊరిని, దేశాన్ని శుద్ధి చెయ్యడానికి సిద్ధం కావాలి. సేవ చేయడం వల్ల శుభ్రత, స్వచ్ఛత సాధ్యపడతాయి. అవి ఉన్న ఏ ప్రదేశమైనా బృందావనమే. దేవదేవుడు అక్కడే ఉంటాడని భక్తజనుల నమ్మిక. ఇంకెందుకు ఆలస్యం... పదండి ముందుకు!

- ఆనందసాయి స్వామి

సంజయ ఉవాచ

భగవద్గీత చివరిలో సంజయ ఉవాచ కనిపిస్తుంది. అందులో ఆఖరి శ్లోకం మహత్తరమైన సందేశం అందిస్తుంది. ఈ ఒక్క శ్లోకం చదివి ఒంటపట్టించుకుంటే, గీతాసారం సర్వం అవగతం అయినట్లే! ఇది ఏకశ్లోకిగా ప్రసిద్ధం. ఇంతకూ, ఎవరీ సంజయుడు? చివరి శ్లోకంలో ఆయన పొందుపరచిన ఆ అమూల్య సందేశ సారం ఏమిటి?

సంజయుడు ఎవరో ఏమిటో ఆ పేరే చెప్పక చెబుతోంది. సమ్యక్-జయుడు సంజయుడు. దాని అర్థం- లెస్సగా జయించినవాడు. సంజయుడు రాజ్యాలను జయించలేదు. అలాంటి మోజు లేకపోవటం వల్ల, దేన్ని జయిస్తే అన్నీ జయించినట్లే అవుతుందో- అలాంటి ఇంద్రియాలపై పట్టు సాధించాడు. కాబట్టి- రారాజు సాటి లేని మేటి యోగిరాజు జాబితాలో సంజయుడి

పేరు నమోదు చేసుకోవచ్చు జితేంద్రియుడు, జ్ఞాని, చతురుడు అయిన సంజయుడికి ఒక గొప్ప బాధ్యత అప్పజెప్పాడు వ్యాసుడు. కళ్లులేని ధృతరాష్ట్రానికి తన కళ్లతో చూసి కురుక్షేత్ర యుద్ధరంగాన మహాభారత సంగ్రామంలో ఏం జరుగుతోందో చెప్పమని పురమాయించాడు.

పనిలో పనిగా, మనలాంటి పామర జనులు పద్దెనిమిది అధ్యాయాల భగవద్గీత జీర్ణించుకోలేరు కాబట్టి- సంజయుడి నోట అందరికీ గుర్తు ఉండేలా రెండు మంచి మాటలు పలికించాడు.

యోగేశ్వరుడైన కృష్ణుడు, ధనుర్ధారి అయిన అర్జునుడు కలిసిన చోట సిరిసంపదలు, కీర్తి ప్రతిష్ఠలు, నీతి నియమాలు ఉంటాయి. అక్కడ విజయధ్వజం, ఎల్లప్పుడూ రెపరెపలాడుతూనే ఉంటుందంటారు. ఇక్కడ క్షణం ఆగి ఆలోచించవలసిన అవసరం ఉంది. సాధారణంగా కృష్ణుడి పేరు వినగానే మనసులో ఒక శృంగార భావన కలుగుతుంది. బాలగోపాలుడు, గోపికాలోలుడు, రాధామనోహరుడు- ఈ పేర్లన్నీ

గుర్తుకు వస్తాయి. ఆయన యాదవ కులభూషణుడని, ఒక రాజుగా ఆట్టే యుద్ధాలు చేయకపోయినా, చేయించాడని, ఆలోచించగా కాస్త ఆలస్యంగానే తెలుస్తుంది. అంతకన్నా ముఖ్యమైన మరో విషయం అంత వేగంగా స్ఫురిం

చదు. అన్నింటికీ మించిన ఘనత ఆయనదేనని అందుకే సంజయుడు మనకు గుర్తు చేస్తున్నాడు. యోగేశ్వరుడు కాబట్టి, పద్దెనిమిది యోగాలు అర్జునుడిని అడ్డువెట్టుకుని, జీవిత రంగంలో ఉపయోగపడేలా మలచుకొమ్మని తెలియజెప్పాడు. లీలామానుషరూపుడైన కృష్ణుడు ఒక పక్క మానవ ధర్మాలు తు.చ. తప్పకుండా, మరో వైపు ఆత్మసహ్యం, అవాచ్యం అయిన ధ్యానయోగం చేశాడు. గంధమాదన అరణ్యంలో, పుష్కరతీర్థంలో, బదరీ పర్వతంపైన సాధన చేశాడు. ఆ యోగబలంతోనే చక్రం చేపట్టకుండా కౌరవుల అధర్మాన్ని అంతం చేయించాడు. ధర్మానికి పట్టం కట్టించాడు. తాను యోగుల హృదయకమలంలో కొలువుతీరి ఉన్న యోగేశ్వరుడు కాబట్టి, నువ్వు యోగివి కమ్మని అర్జునుడికి బోధించాడు.

యోగమంటే ముక్కు మూసుకుని జపం చేయటం కాదు. కర్మతో యోగించటం. సూత్రధారి, పాత్రధారి ఇద్దరూ ఒకే తాటిపై నడి

చినప్పుడే నాటకం రక్తి కడుతుంది. జగన్నాటక సూత్రధారి కృష్ణుడు. జగదేక ధనుర్ధరుడు అర్జునుడు ఇద్దరూ ఏకమైతే కావలసిందేముంది? జీవాత్మ పరమాత్మల సంయోగమే చరమ గమ్యం. ధర్మాన్ని రక్షించటమే మానవధర్మం. అలా రక్షించగలవాడికి ఆ ధర్మమే శ్రీరామరక్ష.

పాండవులకు విజయం చేకూర్చింది వారి బలాలు కావు, వ్యూహాలు కావు. బుద్ధిబలం అంతకన్నా కాదు. కేవలం ధర్మబలం. ధర్మం అన్నా, దైవం అన్నా ఒకటే. నరుడైనవాడు నారాయణీయ ధర్మం అనుసరించగలిగితే అతి సులభంగా గమ్యం చేరుకుంటాడు. సర్వధర్మాల చివరి గమ్యమూ ఆ పరమాత్మ పాదపద్మాలను నేవించటమే. స్వయంగా కృష్ణుడే తన భక్తులకు అభయం ఇచ్చేశాడు కదా! భగవాన్ ఉవాచకు అనుబంధంగా సంజయుడూ మనకి సంక్షిప్తంగా గీతారహస్యం అందజేశాడు. అదే యోగేశ్వర సంయోగం.

- ఉప్పు రాఘవేంద్రరావు

సేవాపుష్పం

ఆనందం అనేక రూపాల్లో మనిషి దరి చేరుతుంది. సాత్విక గుణసంపన్నులు ప్రాణులను 'సేవించి' సాత్వికానందం పొందుతారు. హింస ద్వారా ఆనందం పొందుతున్నామనే భ్రమగల తామసికులు అధమాధములు. సమాజసేవలో లీనమై తమను తాము ప్రజాసేవకులుగా పరిగణించే మహనీయులు వెలుగుపూలు పూయించే ఆచరణాత్మక ఆధ్యాత్మికవేత్తలు. సేవ ద్వారా పొందే ఆనందం ఇహపరాలను సంపన్నం చేస్తుంది.

సేవ మాటల్లో చెప్పలేని సుగుణం. సేవలో ఆనంద మాధుర్యం అనుభవించే మహనీయులు పూజనీయులు. మాతృత్వ మహద్భాగ్యాన్ని పొంది బిడ్డ ఆలనాపాలనా చేస్తూ తరించే

మాతృమూర్తి తత్వంలోనైనా కించిత్ స్వార్థం ఉంటుందేమోగానీ, ప్రకృతి పోకడలో స్వార్థం మచ్చుకైనా కనిపించదు. మేఘాలు సేవాభావంతో వర్షించి జీవ ప్రకృతి మనుగడకు తోడ్పడతాయి. మొక్కలు, చెట్లు తృణధాన్యాలను, ఫలాలను చల్లనినీడను సేవాభావంతోనే జీవకోటికి అందిస్తాయి. పంచభూత ప్రకృతి సేవానిరతికి పర్యాయపదం. అభాగ్యులు, రోగులకు నిస్వార్థంగా సేవలందించే మహనీయులు ప్రాతఃస్మరణీయులు. మదర్ థెరెసా వంటి పుణ్యమూర్తులు సేవలోని దివ్యానందాన్ని ఆస్వాదించి జన్మ చరితార్థం చేసుకున్నారు.

మార్గశిర మాసం! చలిపులి పంజాతో నగరం వణికిపోతోంది. బంధాలు, అనుబంధాలు అయినవారి మధ్య ఉంటాయేమోగానీ, ముక్కుమొహం తెలియనివారితో ఏ అనుబంధమూ ఉండదు. అలాంటివారిపట్ల ఆదరణా జనించదు. రైల్వేస్టేషన్లు, బస్టాండులు- ఇతర జనబా

హుళ్య ప్రదేశాలు పేదలు తలదాచుకొనే శరణాలయాలయ్యాయి. కాలిదారులపై గువ్వపిట్టల్లా చలికి ఒదిగి పడుకొని ఒంట్లో వేడిమిని అంగాంగాలకూ తరలించుకుంటూ సుఖం కాని సుఖం పొందుతున్నారు- అభాగ్యులు, నిద్రాదేవి పరిష్కరంగంలో. సేవాపరాయణులు నిశిరాత్రివేళ కాలిబాటలపై ఆశ్రయం పొందిన చలివీడితుల దేహాలపై ఊలు దుప్పట్లు కప్పి ఆత్మీయత చాటుకుంటున్నారు. అభాగ్యుల ఆదమరపు నిద్ర సేవా పరాయణులకు ఆత్మీయానందానుభూతి కలిగించింది.

సేవ వెలకట్టలేని రత్నాభరణం! ప్రభావితమై అనిర్వచనీయ సేవానందాన్ని పొందుతూ మహనీయుల జాబితాలో చేరే ఔత్సాహికులు వంద్యనీయులు. భగవదనుగ్రహం ఉంటే, సజ్జన సాంగత్యంలో సేవాపుష్పాలు వికసించి పరిమళిస్తాయి. సేవాతత్పరతను అభిరుచిగా మలచుకున్నవారందరికీ ఆ పవిత్ర వ్యాపకం

అనంత ఫలాలనిస్తుంది. సేవాతత్పరతకు ఐశ్వర్యంతో నిమిత్తం లేదు. హోదాతో పనిలేదు. కరుణ కురిపించగల సహృదయం ఉంటే చాలు- సేవా ఉద్యమం అజేయమవుతుంది. అజరామరమవుతుంది. సామాజిక స్పృహగల అద్వైతులందరినీ సేవాగుణం కదిలిస్తుంది. కలిసి పనిచేయిస్తుంది. చేయి కలిపి జయమాల వేస్తుంది. యాచకుడి జోలెలో ఓ నాణెం వేయడానికి అష్టైశ్వర్యాల అవసరం లేదు కదా! విద్యాదానం చేసే గురువు పాండిత్యం పదిం తలు కాదా? సేవించే వైద్యుడికి రోగి నారాయణుడే. వైద్యుడూ సాక్షాత్ నారాయణ స్వరూపమే. ఓ కుష్టురోగి షిర్డీసాయి శరీరానికి రోజూ నూనె రాస్తూ తన భక్తిని చాటుకునేవాడట. అతడి భక్తి బాబాకు ప్రీతిపాత్రమైంది కూడా!

సేవ విలక్షణమైంది. సర్వలక్షణ సమన్వితమైంది. భర్త అవసరాలు తీర్చి భార్య సేవించగా, కుటుంబం పట్ల పలు బాధ్యతలు

నెత్తిన వేసుకొని మమకారం ముసుగులో వెలకట్టలేని సేవానిరతి ప్రదర్శిస్తాడు గృహస్థు. నిజాయతీగా ఉద్యోగ బాధ్యతలు నిర్వర్తించే జీతగాడి సేవలు చరితార్థమవుతాయి. చెల్లించే పన్నుకు దీటుగా ప్రజల సంక్షేమ బాధ్యతలు స్వీకరించి, వారి శాంతిమయ జీవనానికి ప్రాణం పోసే ప్రజాప్రభుత్వాలు పది కాలాల పాటు పచ్చగా విలసిల్లుతాయి. తాను, పొరుగువాడు వేరు కాదన్న మహోత్సృష్ట అద్వైత భావన సేవానిరతికి ఓ స్ఫూర్తి మంత్రం! సేవ ద్వారా లభించే ఆనందం, ఆత్మసంతృప్తి ముందు ఏ అంశమైనా లెక్కకు తక్కువే! నిస్వార్థ సేవాపుష్పం పరమాత్మ పాదాల మ్రోల సమర్పించినప్పుడు పరమేష్ఠి ఇష్టల జాబితాలో భక్తుడికి సముచిత పవిత్రస్థానం తప్పక లభిస్తుంది.

- గోపాలుని రఘుపతిరావు

రాజమార్గం

ఎవరైనా తెలిసిన వ్యక్తి తారసపడితే 'ఏవండీ... బాగున్నారా' అని అడుగుతాం. ఎదుటి వ్యక్తి యథాలాపంగా 'బాగున్నా'నని అంటాడు లేదా కొంత వేదనతో 'ఏదో ఇలా ఉన్నాలెండి' అంటాడు. విచిత్రం గమనించండి. కనీసం ఒక్కరైనా సంతృప్తి వ్యక్తం అవుతున్న దరహాస వదనంతో- 'చాలా బాగున్నానండీ... హాయిగా జీవిస్తున్నా'నని అనడు. ఎందుకంటే ప్రతీ మనిషి ఈ భూమిపైని ప్రతి వస్తువుతో ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో సంబంధం కలిగి ఉంటాడు. అలా సంబంధించినవన్నీ తనవేనని, అవి తనకు దక్కాలని సహజంగానే మనిషి భావిస్తాడు. ఏ ఒక్కటి తనకు లభించకపోయినా అదే అతడి అసంతృప్తికి, వేదనాభరితమైన జీవనానికి కారణమవుతుంది.

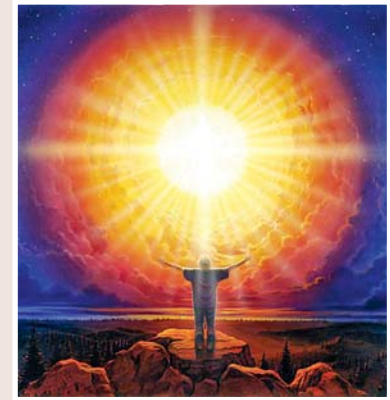
అజ్ఞానం, అస్థిత్వ రాగం, ద్వేషం లాంటి గుణాలే మనిషి దుఃఖానికి మూలకారణాలని రుగ్వేదానికి సంబంధించిన నిర్వాణోపనిషత్తు చెబుతోంది. ఈ గుణాలన్నీ అజ్ఞానానికి సంబంధించిన పరివారాలని అంటారు. వివేకమనే గొప్పతనంతో ఈ గుణాలను నశింపజేసుకోవాలని నిర్వాణోపనిషత్తు పరిష్కారం సైతం సూచిస్తోంది. మనిషి తన చిత్తాన్ని, ప్రవృత్తులను అదుపులోకి తేగలిగితే వివేకం వికసిస్తుంది. ఈ ప్రపంచంలో ఏ వస్తువుతో సంబంధమే లేదనుకోవడమే దుఃఖనివారణకు చక్కని రాజమార్గం. ఈ భావన మనిషిలో కలిగితే, తనకు ఇష్టమైన వస్తువు లభించనీ లభించకపోనీ వేదన కలగదు.

అదేమంత సులభం కాదు. రుచికరమైన పదార్థాన్ని చూస్తే తినేయాలనిపిస్తుంది. మనసును రంజింపజేసే పరిమళం కలిగిన పుష్పాన్ని చూస్తే ఆహ్లాదించాలనిపిస్తుంది. అందాలను ఆస్వాదించాలనిపిస్తుంది. ఇవేవీ లభించకపోతే అసంతృప్తి, ఆవేదన మనిషికి తప్పవు. సృజన ఉన్నంతవరకూ

ఈ సంసారం (జీవనం) ఉంటుంది. సరికొత్త సృజన జరిగే కొద్దీ సరికొత్త సౌకర్యాలు ఆవిష్కృతమవుతూ ఉంటాయి. రానున్న కాలంలో ఆవిష్కృతం కానున్న సరికొత్త సుఖకారకాలైన వస్తువుల గురించి మనం ఇప్పుడు ఆలోచించం. మన పూర్వీకులు అనుభవించిన ప్రాకృతికమైన పైరగాలులు, కలుషితం కాని రుచికరమైన ఆహార పదార్థాలు, కాలుష్యరహిత నదీనదాలు లాంటివి ఇప్పుడు లేవు. అప్పుడూ ఇప్పుడూ ఎప్పుడూ ఈ జీవన యానం నిరంతరంగా సాగుతూనే ఉంది. అందుకే ప్రకృతిపరమైన ఈ జీవనం సుఖాన్నీ ఇవ్వదు, దుఃఖాన్నీ కలిగించదు.

మనం ఇష్టపడే వ్యక్తులు ఇప్పుడున్నారు. వాళ్లు మునుపు లేరు. భవిష్యత్తులో ఎంతకాలం ఉంటారో తెలియదు. అందుకే రాగానురాగాలు ప్రస్తుతాలకే! ఇది చరాచరాలన్నింటికీ వర్తిస్తుంది. ఈ చిన్న భావన హృదయంలో నాటుకుపోతే చాలు- సుఖంలోనూ దుఃఖంలోనూ మనం నిర్లిప్తంగా ప్రవర్తించగలం. అయితే రాగద్వేషాలకు,

బాధ్యతలకు చాలా తేడా ఉంది. తమను కన్నవారిని కలతకు గురిచేయకుండా చూడాలి. తాము

అంతర్వేది

కన్నవారిని బాధ్యతతో పెంచి వృద్ధిలోకి తేవాలి. ఈ బాధ్యతను సక్రమంగా నిర్వహించాలి.

సృష్టి రెండు రకాలని ఉపనిషత్తులు అంటున్నాయి. అవే... జీవసృష్టి, ఈశ్వర సృష్టి. పంచభూతాలు, జీవరాశులు, శబ్దస్పర్శలు, ఇంద్రియాలు, అంతఃకరణం లాంటివన్నీ ఈశ్వర సృష్టి. ఈశ్వర సృష్టి దుఃఖమయమైంది కాదు. ఇది నేను, ఇది నాది, అది ఇతరులది, అది నాది కాదు అనే భావనలు జీవుడు కల్పించుకొన్నవి. అందువల్ల వాటిని జీవసృష్టి అంటారు.

సృష్టి ఆనందం నుంచి ఉద్భవించింది. అందుకే ఆనందోబ్రహ్మ అన్నారు. ఈ సృష్టి ప్రళయకాలంలో ఆనందంలోనే లయమవుతుందని తైత్తిరీయోపనిషత్తు చెబుతోంది. దుఃఖం ఈశ్వర సృష్టి కాదు. అది జీవసృష్టి. పారమార్థిక దృష్టిని విడిచి మనం సృజించుకొని పెంచుకొన్న భావాలకు మనమే లొంగిపోవడం మన అజ్ఞానమే కదా! మానసిక వికారమైన భావాల ఆకర్షణలో అబద్ధాల పెనుగులాటలతో మనం నిజానికి దేన్ని

వెతుక్కోవాలో దాన్ని అన్వేషించడం లేదు. దారి తప్పిన బాటసారుల్లా ఆందోళనతో జీవన యానం చేస్తున్నాం. అందుకే ఎవరైనా బాగున్నారా అని ప్రశ్నిస్తే బాగానే ఉన్నాం అని యథాలాపంగా అంటున్నాం కాని, మనస్ఫూర్తిగా నిజాన్ని వ్యక్తపరచలేకపోతున్నాం.

అడుగులు వేస్తూ నడవాల్సిన బాటపై మనమే ముళ్లను పరచుకుంటున్నాం. మనం నాటిన ముళ్లే మనల్ని గుచ్చుకుంటే దుఃఖపడుతున్నాం. చక్కని రాజమార్గాన్ని కంటకమయం చేసుకొంటూ జీవిస్తున్న మనం ఇతరులకు ఆనందాన్ని పంచి ఇవ్వగలమా? లక్ష్యాన్ని చేర్చగల బాటపై దుఃఖం లేకుండా హాయిగా ముందుకు సాగగలిగితే, తరవాతి తరం వారూ మన అడుగులో అడుగు వేస్తూ హాయిగా జీవన యానం చేయగలుగుతారు. మనం మార్గదర్శకులం కావాలి కాని, పథవిహీనులం కాకూడదు!

- అప్పరుసు రమాకాంతరావు

సుబ్రహ్మణ్య షష్ఠి

నేడు మార్గశిర శుద్ధ షష్ఠి. సులభప్రసన్నుడైన సుబ్రహ్మణ్యస్వామి అవతరించిన పర్వదినం. శివపార్వతుల తనయుడైన సుబ్రహ్మణ్యస్వామి-కుమారస్వామి, స్కందుడు, కార్తికేయుడు, సుబ్బరాయుడు, వేలాయుధన్, మురుగన్, షణ్ముఖుడు... ఇలా ఎన్నో పేర్లతో ఆరాధ్యుడవుతున్నాడు. స్వామి లోకరక్షణార్థమే అవతరించినట్లు పురాణాలు చెబుతున్నాయి. సుబ్రహ్మణ్యోగ్ం, సుబ్రహ్మణ్యోం అని వేదాలు కీర్తించాయి. సంతాన భాగ్యానికి అధిపతి అయిన సుబ్రహ్మణ్యుణ్ణి 'నీవంటి దైవమును షడానన, నేనెందుకాననురా!' అని త్యాగరాజస్వామి గానం చేశాడు. తారకాసురుడు ఘోరమైన తపస్సు చేసి ఏడు సంవత్సరాల వయస్సుగల బాలుడిచేత తప్ప, ఎవరివల్లా తనకు మరణం సంభవించరాదని

బ్రహ్మ నుంచి వరం పొంది, దేవతలను, రుషులను, మానవులను అతి క్రూరంగా హింసించసాగాడు. అంతా బ్రహ్మ దగ్గరికి వెళ్ళి తమ గోడు వెళ్లబోసుకున్నారు. శివపార్వతుల వివాహ ఫలితంగా జన్మించే కుమారస్వామి మాత్రమే దేవతల సేనాన్నియే తారకాసురుణ్ణి సంహరిస్తాడని బ్రహ్మ చెప్పాడు. దేవతలు మన్మథుడి సహకారంతో శివపార్వతులకు వివాహం జరిపించారు. గంధమాదన పర్వతం మీద శివపార్వతులు విహరిస్తుండగా, పతనమైన శివుడి రేతస్సును అగ్నిదేవుడు భక్షించి, భరించలేక దాన్ని గంగలో విడిచి పెట్టాడు. గంగ కొన్నాళ్లు మాత్రమే భరించి, తరవాత దాన్ని రెల్లుగడ్డిలో విడిచిపెట్టింది. అక్కడ జన్మించడంవల్ల సుబ్రహ్మణ్యుడికి శరవణభవుడనే పేరొచ్చింది. కృత్తికా నక్షత్ర దేవతలు పాలివ్వగా ఆరుముఖాలతో తాగి షణ్ముఖుడైనాడు. కృత్తికా దేవతలు పెంచడంవల్ల కార్తికేయుడైనాడు. ఎప్పుడూ బాలప్రాయంలోనే ఉన్నాడు

కనుక కుమారస్వామిగా పిలిచారు. గర్భం నుంచి జారి పడటంవల్ల స్కందుడనే పేరొచ్చింది. దేవతల సైన్యానికి అధిపతిగా వెళ్లి తారకాసురుడితో యుద్ధంచేసి అతణ్ణి సంహరించిన తరవాత, ఇంద్రుడు తన కుమార్తె దేవసేనను కుమారస్వామికిచ్చి వివాహం చేశాడు. వివాహం జరిగిన ఆ ప్రదేశమే తమిళనాడులోని నేటి 'తిరుప్పరకుండ్రం'గా చెబుతారు. తారకాసురుణ్ణి ఇదే షష్ఠిరోజున సంహరించిన కుమారస్వామి తారకాధిపతిగా ప్రకాశించడంవల్ల ఆయనకే పర్వడి అత్యంత ప్రీతిపాత్రమైనదని బ్రహ్మవైవర్త పురాణం పేర్కొంటోంది. అందుకే ఇది స్కందషష్ఠిగా ఖ్యాతి పొందింది. తిరుత్తణి ప్రాంతానికి చెందిన 'వల్లి' అనే కోయజాతి కన్యను స్కందుడు వివాహమాడాడు. ఈ 'తిరుత్తణి' క్షేత్రం తమిళనాడులో ఉంది. సుబ్రహ్మణ్యుడు నిరక్షరాస్యుడైన మహాభక్తుడు అరుణగిరినాథుడికి దర్శనమిచ్చాడు. ఆ భక్తుడి సంకీర్తనకు, స్తోత్రానికి సంతోషించిన స్వామి

అతన్ని కుష్ఠవ్యాధి నుంచి విముక్తుణ్ణి చేశాడు. ఆ స్తోత్రంగల కావ్యం 'తిరుప్పగళ్' పేరుతో ప్రసిద్ధి చెందింది.

తీర్థయాత్ర

'పరమ పురుషుడు శ్రీమహావిష్ణువు లేదా పరమశివుడు, అవ్యక్త మహాశక్తి శ్రీలక్ష్మి లేదా ఉమాదేవి, వీరిద్దరి సమైక్య సమన్వయ తత్వమూర్తి కుమారస్వామి' అని స్కందపురాణం వ్యాఖ్యానించింది. అంటే సుబ్రహ్మణ్యుణ్ణి పూజిస్తే అటు శివపార్వతుల్ని, ఇటు లక్ష్మీనారాయణుల్ని ఆరాధించిన ఫలితం లభించినట్లే. షణ్ముఖులకు అధిపతి షణ్ముఖుడు. షణ్ముఖులలో మొదటిది అగ్ని ఆరాధన. షట్పక్వాలకు అధినేత షణ్ముఖుడు. కుండలినీ శక్తి జాగ్రత్తమై షట్పక్వాల నుంచి పైకి పాకి, అగ్ని తత్వమైన సుషుమ్నా మార్గంలో ఆవిర్భూతమయ్యే దివ్యశక్తి షణ్ముఖుడు. ఆరు రుతువుల్నీ ఆరు ముఖాలుగా కలవాడు, పన్నెండు మాసాల్నీ పన్నెండు చేతులుగా కలిగినవాడు, అభయ స్వరూపుడు. దండాయుధ పాణిని సర్పరూపంగా ఆరాధిస్తూ, పుట్టలో కొన్ని ప్రాంతాలవారు గోక్షీరం పోస్తారు. కొందరు ముందురోజున ఉపవాసం ఉండి, సుబ్బరాయ షష్ఠినాడు స్వామిని పూజిస్తారు. ముగ్గురు లేదా

అయిదుగురు బ్రహ్మచారుల్ని పిలిచి, అభ్యంగన స్నానం చేయించి, నూతన వస్త్రాలిచ్చి, సలక్షణమైన భోజనం పెట్టి, దక్షిణతో కూడిన తాంబూలాలు సమర్పించుకుంటారు. ఆలయాల్లో సర్పరూపుడైన సుబ్రహ్మణ్యుణ్ణి కొలుస్తారు. సర్పదోషమున్నవారు దోష పరిహారం కోసం సర్పసూక్తం పఠించి ప్రత్యేక పూజలు నిర్వహిస్తారు. కుజదోషం ఉన్నవారు కూడా ఈ స్వామిని పూజించి దోష విముక్తులవుతారు. రాహు, కేతు గ్రహబాధితులూ స్కందపూజ చేస్తారు. బాలసుబ్రహ్మణ్యుడి దేవాలయాలు తెలుగునాట బిక్కవోలు, రామకుప్పం, మోపిదేవి, నాగులమడకల్లో ఉన్నాయి. దక్షిణ కర్ణాటకలోని మంగళూరు సమీపంలో గల కుక్కై, సుబ్రహ్మణ్యస్వామి దేవాలయం అత్యంత ప్రసిద్ధి చెందినది. స్వామికెంతో ఇష్టమైనది కావడంవల్ల సంగీత శాస్త్రంలో 'షణ్ముఖప్రియ' అనే మధురరాగం అవతరించింది.

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

ఆనంద ఆవాహన

రుషులు, గురువులు, ఆధ్యాత్మికపరులు ఎందుకు ఎప్పుడూ ప్రసన్న వదనంతో, ప్రశాంతంగా ఉంటారు? మామూలు మనుషులకు, వాళ్లకు ఏమిటి తేడా? వాళ్లకు కష్టాలు, కలతలు, కన్నీళ్లు ఉండవా? మనుషులై పుట్టాక ప్రతివారికీ అన్నీ ఉంటాయి- రాముడ్డికైనా, కృష్ణుడ్డికైనా! కాకపోతే ఆ పరిస్థితుల్ని వాళ్లు స్వీకరించే విధానంలోనే తేడా. మనకు తెలిసిన ఉదాహరణే... గ్లాసులో సగానికి నీళ్లు ఉంటే, ఒకరు సగానికి సగం నీళ్లు లేవో అని వగచే వారు. సగానికైనా నీళ్లున్నాయని తృప్తి పడేవారు మరొకరు. మొదటివారికి సగం దాహమే తీరిన అసంతృప్తి. రెండోవారికి పూర్తి దాహంతో, బాధపడకుండా ఆపద్ధర్మం నెరివేరిందనే సంతృప్తి. ఒక చర్య. ఒకే కర్మ. స్వీకరించే దృక్పథాన్ని బట్టి దుఃఖాన్ని

సుఖంగా, సుఖాన్ని దుఃఖంగా మలుస్తుంది. అది మనలోనే ఉంది. మనసులోనే ఉంది. తాడును పాముగా భయపడేవాడొకడు. పామునైనా తాడుగా ఉపయోగించుకునే వాడొకడు. జీవితంలో భయాన్ని, బాధను తొలగించుకోవాలంటే సానుకూల దృక్పథం అవసరం. మహాత్ములు, ఆధ్యాత్మిక మార్గావలంబులు అనుసరించే మార్గం ఇదే. ప్రతిదాన్నీ సానుకూల కోణంలోంచి వీక్షించటం. అది జీవితాన్ని ప్రఫుల్లం చేస్తుంది. పరిమళ భరితం చేస్తుంది. అందుకే వారు ప్రతికూలాంశాలను కూడా సానుకూల కోణంలోంచే చూస్తారు. మాట్లాడతారు. తెలిసినవారెవరూ చనిపోయాడనరు. శివ సాయుజ్యం పొందారంటారు. ధాన్యం అయిపోతే అయిపోయాయనరు. నిండుకుందంటారు. దీపాన్ని ఎవరూ ఆర్పివేయరు, శాంతి చేస్తారు. (ఖర్చుకాలి ఆధునిక జన్మదినోత్సవాల్లో మాత్రం దీపాలను ఆర్పి వేస్తూ ఉంటారు).

మనదేశంలో మన పూర్వులు ప్రతి అంశంలోనూ సానుకూలతనే సమకూర్చిపెట్టారు. జీవితాన్ని ఆనందమయంగా మలచుకునే ఉపాయాన్ని ప్రవేశపెట్టారు. మెల్లకన్ను ఉంటే, వంకర కాళ్లు ఉంటే, కొంకిరి పళ్లు (పన్నుపై పన్ను) ఉంటే అదృష్టమన్నారు. భార్య

అందంగా లేదని బాధపడకుండా, విశాలమైన ఇల్లు లేదని అసంతృప్తి పడకుండా, 'ఇల్లు ఇరకటం, ఆలి మరకటం'గా ఉంటే కలిసొస్తుందన్నారు. ఎంత సానుకూల దృక్పథం! 'ముందే కష్టాలు వస్తే మంచిదే. ఆ తరవాత అంతా సుఖాలే' అనీ అన్నారు... ఆ కష్టం ఎంత కాలమన్నది మాత్రం చెప్పకుండా. నిజమే. అనివార్యమైతే అనర్థాల గురించి ఆవేదన చెందకంటే జీవితంలో అవీ ఒక భాగమని సానుకూల దృక్పథంతో వాటికీ ఒక అర్థాన్నీ, అనుకూల వాతావరణాన్నీ కల్పిస్తే మనకు మేలే జరుగుతుంది. ఆపదలు, అనర్థాలు మన పోరాట పటిమను పెంచుతాయి. మన ఆనంద క్షణాలకు మరింత వన్నెలద్దుతాయి. అసలు మనం ఏ అనర్థాన్నీ అనర్థమనే కోణంలోంచి చూడకుండానే ఉండగలిగితే మన జీవితంలోంచి అనర్థమనే పదాన్ని శాశ్వతంగా నిర్మూలించవచ్చు ఎందుకంటే మనకు నీరెంత అవసరమో నిప్పు అంతే అవసరం.

పగలు ఎంత ఉపయోగమో రాత్రీ అంతే ఉపయోగం. లేదంటే... మనది అవగాహనలోపం. అంతే. ఈ సూక్ష్మాన్ని తెలుసుకున్న వారు మహానుభావులు. అందుకే దాన్నీ దీన్నీ కూడా సమభావంతో చూసి, సమతుల్యం చేసుకుని జీవితాన్ని ఆనందమయం చేసుకున్నారు.

ముఖ్యంగా బ్రహ్మను కావాలనుకునేవారు, తామూ బ్రహ్మమై పోవాలనుకునేవారు ఆనందాన్ని ఆవాహన చేసుకోవాల్సి ఉంది. తామే ఆనందమైపోవాల్సి ఉంది. ఆనందో బ్రహ్మ. ఆనందమే బ్రహ్మ, స్వామి రామాకు ఒక గురువు ఉపదేశించిన మంత్రం- ఎక్కడ ఉన్నా ఎలాంటి పరిస్థితుల్లో ఉన్నా, చివరకు జైల్లో, నరకంలో... ఎక్కడ ఉన్నా ఆనందంగా ఉండమని, నీవు నీవుగా ఉండమని, అసలు నేనును వదులుకోవద్దని. అదే ఆనందస్వరూపమని!

- చక్కిలం విజయలక్ష్మి

పసి మనసులు

ఓ రోజు రాత్రి సముద్రంలో ఓ ఓడ ఆకస్మికంగా పెనుతుపానులో చిక్కుకుంది. ప్రయాణికులంతా ఉలిక్కిపడి లేచారు. వారిలో కొందరు కేకలు పెడుతుంటే, మరికొందరు దైవప్రార్థన ఆరంభించారు. ఆ నౌకాధిపతి అదే ఓడలో ప్రయాణిస్తున్న ఓ ఆరేళ్ల పాప తండ్రి. ఆ కోలాహలానికి ఆ పాపకు మెలకువ వచ్చింది. 'అమ్మా... ఏం జరిగింది' 'ఓడ తుపానులో చిక్కుకుంది' 'నాన్న ఉన్నారుగా అక్కడ' 'అవునమ్మా... నాన్నే నడిపిస్తున్నారు ఓడను' ఆ జవాబు వినగానే ఆ పాప హాయిగా నిద్రలోకి జారుకుంది. అంతా ప్రాణాలు అరచేతుల్లో పెట్టుకుని గడిపారు. 'నాన్న చూసుకుంటారంతా' అన్న ఒక్క నమ్మకం ఆ పాప నిద్రపోయేలా

చేసింది. పిల్లల నమ్మకం అంత గాఢంగా ఉంటుంది. అందుకే వారిలో అంత నిశ్చింత! శిశువు జన్మించడంతోటే కొత్తజీవితం ప్రారంభమవుతుంది. ఎవరి జీవితంలోనైనా బాల్యమంత మధురమైన దశ మరొకటి ఉండదు. బరువులూ బాధ్యతలూ ఉండవు. ఎలా ఇష్టమైతే అలా ఉండొచ్చు. ఆ దశ ఆట పాటలతోటీ, నవ్వులతోటీ గడచిపోతుంది. ఎవరేమనుకుంటారోనన్న ఆలోచనే రాదు. ఇసుకలో, మట్టిలో, నీళ్లలో ఆటలు... పరుగులు. అమ్మ కేకలేస్తుంది. కానీ, ఆ అమ్మకే లోలోపల ఆ పిల్లవాడిలా హాయిగా ఆడుకోవాలని ఉంటుంది. జీవితంలో ఎంత ఎదిగినా వెనక్కి తిరిగి బాల్యంలోకి తొంగి చూసుకుంటే- 'ఆ రోజులే వేరు, ఎంత బావుండేవో' అనుకోకుండా ఎవరూ ఉండరు. పిల్లలను స్వేచ్ఛగా, హాయిగా వారికి తోచిన విధంగా వారిని ఎదగనివ్వాలి. పెద్దల వికృతమైన ఆలోచనల ప్రభావం వారి లేత మనసుల

మీద పడకూడదు. సృష్టిలో ప్రతి జీవికీ జీవితంలో అవసరమయ్యే బుద్ధి, తెలివి తేటలు సహజంగానే ఉంటాయి. ఒక చీమను పరిశీలించినా అర్థమవుతుంది. అది పరిపూర్ణంగా బతకడానికి కావల్సిన బుద్ధి దానికి ఉంది. ఒక చీమగా దాని పనులు అది సక్రమంగా చేసుకోగలుగుతుంది. అలాగే ప్రతి జీవి విషయంలోనూ. పిల్లల తెలివి తేటల విషయానికొస్తే తల్లిదండ్రులు తమ దృష్టికోణం నుంచి చూస్తారు. డాక్టర్స్, ఇంజనీర్స్ మరేదో చేయాలనుకుంటారు. ఆ ఆలోచన పిల్లల భవిష్యత్తుకు తీవ్ర విఘాతం కలిగిస్తుంది. పిల్లలు మన ఆలోచనలకు అనుగుణంగా ఎదగాలనుకోవడమే పెద్ద తప్పు. వారి ఆలోచనలు ఎలా ఉన్నాయో... వాటిని తెలుసుకుని ప్రోత్సహించే ధైర్యం పెద్ద వారిలో ఉండాలి. అప్పుడు వారు మన ఆలోచనలకు అందనంత ఎత్తుకూ ఎదగొచ్చు. పిల్లలను బాగా పెంచడం అంటే ముందు తల్లిదండ్రులు తృప్తిగా, సంతోషంగా ఉండాలి.

అది లేకుండా ఇంట్లో ప్రతి రోజూ ఉద్రిక్తత, కోపం, భయం, ఆదుర్దా, అసూయ, వాటితో నిండిన వాతావరణం ఉన్నట్లయితే, అవే పసి మనసులపై ముద్రపడితే ఏమవుతుంది... ఏం నేర్చుకోగలుగుతారు? బాగా పెంచాలి అనుకునేవాళ్లేవరైనా ముందుగా తమ భోరణి మార్చుకోవాలి. ఒకటో తరగతి పిల్లల్ని రోజూ రాత్రి

పూట చదువు వేరుతో కూర్చోబెట్టడం ఎంత వరకు సమంజసం? ఆటపాటలు అంతకంటే ముఖ్యమైనవన్న విషయాన్ని మరచిపోతున్నారు. పిల్లల ఊహాప్రపంచం గొప్పగా ఉంటుంది. భగవంతుడు వారికొక నేస్తం. ఆయనతో ఆడుకుంటారు. చీకట్లో భయం లేకుండా ఉండటానికి సహాయం తీసుకుంటారు. ఇది వారిలో నమ్మకాన్ని పెంచుతుంది. ఏ పనినైనా స్వతంత్రంగా చేయగలగడానికి తోడ్పడుతుంది. పసివాళ్ళు చంద్రుడితో కబుర్లు చెప్పగలరు. ఇసుకలో ఇళ్ళు కట్టగలరు, మట్టిలో తిరిగే పురుగుల్ని చూస్తూ కూర్చోగలరు. ప్రపంచం వారికొక అద్భుత ప్రదేశం. వాళ్ల ఆసక్తికి హద్దులుండవు. పెద్దవాళ్లు పిల్లల్ని చూసి నేర్చుకోవాల్సిన విషయాలు చాలా కనిపిస్తాయి. ఏ కారణం లేకపోయినా ఆనందంగా ఉండటం, ఎప్పుడూ ఏదో పనిలో నిమగ్నమైపోవడం, తన కోరికను సాధించుకోవడమెలాగో తెలిసి ఉండటం, దాపరికం తెలియకపోవడం, కక్షలు పెట్టుకోకపో

వడం, ఎప్పుడైనా కాస్త కలత చెందినా మళ్ళీ వెంటనే బయటపడిపోవడం... జీవితంలో ఏ మలుపులోచ్చినా, ఆ ప్రవాహంతోపాటే ప్రయాణిస్తారు వాళ్లు. వృత్తికి అవసరమైన అర్హతలను సంపాదించడంతోపాటు ఆధ్యాత్మికమైన శిక్షణ కూడా పిల్లలకు అవసరమని తల్లిదండ్రులు గుర్తించాలి. విద్యార్హతలు కళాశాలల ద్వారా లభించినా, ఆధ్యాత్మిక సంబంధమైన శిక్షణ ఇంటి దగ్గర లభిస్తుంది. ఈ విషయంలో తల్లిదండ్రులే గురువులు. సున్నితమైన పచ్చిక మీద నుంచి నడిచిన పురుడు దానంతట అదే ఓ దారి ఏర్పడుతుంది. రాళ్లతో ఉండే ప్రాంతమైతే అంత తేలిగ్గా మార్గం ఏర్పడదు. అదే విధంగా పిల్లల నడవడిక, వ్యక్తిత్వం లేత వయసులో సులభంగా అలవడతాయి.

- మంత్రవాది మ హేశ్వర్

వృక్ష దైవాలు

చెట్లు చేమల మధ్య మానవుడు వేల సంవత్సరాలు మనుగడ సాగించాడు. మానవ సంస్కృతి అక్కడే పుట్టి పెరిగింది. చెట్ల ఆకులను నారను వస్త్రాలుగా ధరించేవాడు అనాగరిక మానవుడు. మానవ నాగరికతా ప్రస్థానంలో వృక్షాలది విశిష్టమైన భూమిక. మనిషి లేకపోయినా వృక్షజాతి జీవిస్తుంది. చెట్లు లేకపోతే మనిషి బతకలేడు.

వృక్షాలను చూసి పరోపకారమంటే ఏమిటో నేర్చుకోవాలి. అవి తాము కాచే ఫలాలను తాము తినవు. ఫలాల భారంతోనే వినయంగా నేలకు వంగుతాయి. రాళ్లు విసిరినవారిపై వృక్షాలు పూలు వర్షిస్తాయి. కర్రలతో కొట్టి నవారికి పండ్లనందిస్తాయి. సాయంత్రమైతే తమ గూటికి పక్షులు రాలేదని దిగులుపడతాయి.

బమ్మెరపోతన భాగవతంలో 'అపకారంబులు నేయవెవ్వరికి నేకాంతం బులందుండు...' అనే పద్యంలో వృక్షాల స్వభావాన్ని మధురంగా వివరించాడు. చెట్లు ఎవరికీ అప

కారం చెయ్యవు. ఏకాంతంలో ఉంటాయి. ఎండనుంచి, చలినుంచి, గాలినుంచి, వర్షంనుంచి మనిషిని కాపాడతాయి. చెట్ల బెరడు, చెక్కను అరగదీస్తే వచ్చే గంధం, వాటినుంచి స్రవించే ద్రవ్యాలు, చిగుళ్లు, పత్రాలు, పుష్పాలు, వేళ్లు, దుంపలు, ఫలాలు... అన్నీ మనిషికి ఉపయోగపడేవే. భగవంతుడి సృష్టిలో- తనువు మొత్తం పరోపకారానికే వినియోగించే మహోన్నత జీవి వృక్షం.

ప్రకృతే పరమాత్మ అన్నారు మన పూర్వులు. వనాన్ని దేవతగా భావించడం పూర్వకాలంనుంచీ ఉంది. వనలక్ష్మి మానవాళికి వరలక్ష్మి. ఆలయంలో దేవుని ప్రతిష్ఠిస్తే అది దేవాలయం. భగవంతుడికి ప్రతీకలైన విగ్రహాలకు బదులు చెట్లు ఉంచితే అది దేవారామం. ప్రకృతి, పరమాత్మ వేరు కాదు. చెట్లు, ఆకులు, పూలు- ఇవన్నీ భగవంతుడి ప్రతీకలే. ఒక్కొక్క చెట్టు ఒక్కో దైవానికి ప్రీతి పాత్రమైనది. ఆయా దేవతలకు నిర్దేశిత పత్రాలు, పుష్పాలతో దేవతార్చన జరుగుతుంది.

మన ఇతిహాస, పురాణాల్లో దివ్య వనాల ప్రస్తావన ఉంది. రామాయణంలో పంచవటి, అశోకవనం, మధువనం, దండకారణ్యం కనిపిస్తాయి. మహాభారతంలో

ద్వైతవనం, ఖండవనం, కామ్యకవనం; భాగవతంలో బృందావనం, నైమిశారణ్యం, బదరీవనం దర్శనమిస్తాయి.

సృష్టి ప్రారంభంలో విష్ణుమూర్తి మర్రిఆకుమీద పడుకుని పాలసముద్రం మీద తేలియాడినట్లు పురాణ వర్ణనలున్నాయి.

నలున్నాయి. అందుకే 'పటపత్ర శాయి' అన్నారు. రావి చెట్టు త్రిమూర్తులకు ఆవాసమంటారు. విష్ణువు చేతిలో నిత్యం పద్మం ఉంటుంది. లక్ష్మీదేవి పద్మాసనంపై కూర్చుని ఉంటుంది. ఈశ్వరుడెప్పుడూ బిల్వపత్రాల్లో మునిగి ఉంటాడు. సూర్యుని చూస్తూనే పద్మాలు వికసిస్తాయి. విష్ణువుకు తులసి అంటే ప్రాణం. సిద్ధార్థుడు బుద్ధుడైంది రావిచెట్టు కిందనే. అందుకే 'బోధి' వృక్షమన్నారు.

'శివ పంచాయతన వనం' అనే సంప్రదాయం ఉంది. శివుడు బిల్వ వృక్షం. దానికి ఆగ్నేయంగా సూర్యుడు అంటే, కరవీర వృక్షం ఉంటుంది. నైరుతిలో గణపతికి ప్రతీకగా ఖదిర వృక్షం, వాయవ్యంలో అంబిక ప్రతీకగా అశోకం, ఈశాన్యంలో విష్ణు ప్రతీకగా అశ్వత్థ వృక్షం(రావి) నాటుతారు.

సిద్ధివినాయక పూజలోని 21 పత్రాలు ప్రసిద్ధమైనవి. అన్ని పత్రాలు, పూజల్లోను పత్రాలు, పుష్పాలు విశిష్టమైనవి. రావి, తులసి, జమ్మి, మారేడు వృక్షాలను పవిత్ర వృక్షాలుగా భావించడం పరిపాటి. విజయదశమినాటి జమ్మిపూజ ప్రసిద్ధం. దీన్ని శమీవృక్షమంటారు. శమి పాపాన్ని పోగొడుతుందని, శత్రువులను నాశనంచేస్తుందని

నమ్మకం. రావిచెట్టు, వేపచెట్టు పక్కపక్కనే ఉంటే వాటికి వివాహం జరిపించే ఆచారమూ ఉంది. కార్తికమాసంలో ఉసిరిక చెట్లకింద వనభోజనాలు శ్రేష్ఠమని భావిస్తారు.

లక్ష్మీదేవి తపస్సు వల్ల బిల్వవృక్షం పుట్టిందని, ప్రజాపతి దేహం నుంచి దూర్వ(గరిక) మొలిచిందని, అత్తి(మేడి) వృక్షం దత్తాత్రేయుడికి నివాసమని, మొగలిపువ్వుకు బ్రహ్మశాపం ఉందని పురాణాల్లో గాథలున్నాయి. వృక్షాల ఔషధ ప్రయోజనం చాలా గొప్పది. ఆధ్యాత్మికంగాను, లౌకికంగాను మానవ జీవన వికాసంలో వృక్షాల పాత్ర విలక్షణమైనది.

ప్రతి చర్యకూ ప్రతిచర్య ఉంటుందనేది వైజ్ఞానిక సత్యం. మనిషి ప్రకృతిని నాశనం చేస్తే అది ఆగ్రహిస్తుంది. వాయువు, వరుణుడూ కలిసి విజృంభిస్తే విధ్వంసం తప్పదు. వృక్షాలు నశిస్తే వాతావరణం సమతౌల్యాన్ని కోల్పోతుంది. ఒక చెట్టు నేలకొరిగితే ఒక ఆత్మీయుని కోల్పోయినట్లే భావించాలి. వృక్షనాశనం జరిగిన చోట పునఃసృష్టికి మనిషి ఉద్యమించాలి!

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

గీతాజ్యోతి

‘భా’ అనే పదానికి- వెలుగు, వికాసం, దీప్తి, తేజస్సు, జ్ఞానం తదితర ఎన్నో అర్థాలున్నాయి. వాటిపట్ల రతిభావం, అంటే ఆసక్తిగలవాడు భారతీయుడు. భారతదేశం మిగిలిన ప్రపంచ దేశాలకు భగవద్గీతను అందించి, విజ్ఞానాన్ని పంచి, వికాసాన్ని పెంచినదంటే మూలకారణం అదే! భగవంతుడు స్వయంగా గానం చేయబట్టి అది భగవద్గీత అయింది. ఇరవైఒకటో శతాబ్దాన్ని ‘ఆలోచనల యుగం’గా తత్వజ్ఞులు నిర్వచించారు. ఈ నేపథ్యంలో మనం ఈవేళ భగవద్గీత అవసరాన్ని గుర్తించవలసి ఉంది. గీతాజయంతి- కార్తిక బహుళ అమావాస్య లేక మార్గశిర శుద్ధ ఏకాదశినాడా వంటి భిన్నాభిప్రాయాలను

పెద్దల విప్రవినోదాలకు పరిమితం చేసి, అసలు గీతాసారం ఏమిటన్నది యువత అవగతం చేసుకోవడం నేటి ముఖ్య అవసరం. అప్పుడే మానవ జీవితానికి సంబంధించి- ఏం చేయాలి, ఎలా చేయాలి, ఎందుకు చేయాలి వంటి మౌలిక ప్రశ్నలకు సవిస్తరంగా సమాధానం చెప్పిన విశేష గ్రంథంగా మనం భగవద్గీతను దర్శించగలుగుతాం. ఆ పనిని పాశ్చాత్యదేశాల వ్యక్తిత్వవికాస నిపుణులు ఇప్పటికే విస్తారంగా చేపట్టారు. యుద్ధరంగంలో వికల మనస్కుడైన యోధుడికి ప్రేరణ కలిగించి, గొప్పగా ఉత్తేజితుణ్ణి చేసి, అద్భుత విజేతగా నిలిపిన క్రమంలో- భగవద్గీత పాత్ర ఎలాంటిదో వారు బాగా అర్థం చేసుకున్నారు. దీనిలోని విశేష చోదక శక్తి వారిని విస్మయానికి గురి చేస్తోంది. కర్మ యోగ సారాంశాన్ని- అందుకే వారంతా ‘కర్తవ్య ధర్మోపదేశం’గా పరిగణిస్తున్నారు. ప్రాచ్య ప్రబోధం పునాదులపై ఆధునిక అవగా

హన నిర్మించుకుంటున్నారు. నేటి యుగావసరాలకు భగవద్గీతను స్ఫూర్తిప్రదాతగా పరిగణిస్తూ, జేజేలతో స్వాగతిస్తున్నారు. వారి భావనలకు గట్టి ఆధారాలున్నాయి. భగవద్గీత అంటే- అడవుల్లో తపస్సు చేసుకునే ఎవరో సర్వసంగ పరిత్యాగి తన శిష్యబృందాన్ని జ్ఞానవంతులుగా చేసేందుకు ప్రశాంతంగా బోధించిన ధర్మోపదేశం కాదు. పద్దెనిమిది అక్షౌహిణుల మహాపైతృ కదన రంగంలో కయ్యానికి మోహరించిన వేశ-

అంతర్యామి

ధర్మసంకటంలో పడి, నిర్వేదానికి లోనై, కర్మ సన్యాసానికి సిద్ధమైన వీరుణ్ణి తిరిగి కొదమసింహంగా మార్చేందుకు ఒకానొక అద్భుత మానసిక శాస్త్రవేత్త చేపట్టిన మార్గనిర్దేశం, కర్తవ్య ఉపదేశం భగవద్గీత! నిద్రాణ చైతన్యాన్ని ఉద్రేక భరితం చేసి, ఉడుకు రక్తాన్ని ఉరకలెత్తించేందుకే తప్ప- ఉడిగిన వయసుతో ఊఁపుట్టింది కాదది. భగవద్గీత పరమలక్ష్యం, కర్తవ్య ధర్మ నిర్వహణమే తప్ప కర్మత్యాగం కానేకాదు. సరిగ్గా అదే

నేటి యుగావసరం. కనుకనే సందేహాలతో, సమస్యలతో సతమతమవుతున్న నిత్యజీవన యానంలో ‘గీత’ దీపస్తంభమై దారి చూపిస్తోందని పాశ్చాత్య తత్వవేత్తలు సంబరపడుతున్నారు. ప్రామాణిక విజ్ఞానాన్ని ఆధునిక అభివ్యక్తితో యువతరానికి అందించేందుకు గణనీయ కృషి చేస్తున్నారు. మరోవైపు, బహుళజాతి సంస్థలు- తమ ఉద్యోగులకు, బోధనా వ్యవస్థలు- తమ విద్యార్థులకు, తేలిగ్గా వివరించేందుకు వీలుగా సరికొత్త కోణాల్లోంచి అధ్యయనాన్ని కొనసాగిస్తున్నాయి. భగవద్గీతలో అంతర్లీనంగా ప్రవహించే అఖండదీప్తిని, అనంతస్ఫూర్తిని మానవ సమూహాల చైతన్య ఉద్దీపనకు అనుకూలంగా మలచుకుంటే, అవి తమ సంస్థల మనుగడకు అమృత సంజీవని కాగలవని బలంగా విశ్వసిస్తున్నాయి. ఉత్పత్తుల పెరుగుదలకు అవి ఉత్ప్రేరకాలని నమ్ముతున్నాయి. లక్ష్యాలను తేలిగ్గా సాధించే బలమైన ఆయుధంగా భగవ

ద్గీత వారికీనాడు ఎంతో ఉపయోగపడుతోంది. భారతీయ యువత భగవద్గీతను ఆ కోణంలోంచి స్వీకరించవలసి ఉంది. అది మానవ పట్టు మడిబట్ట కాదిప్పుడు. తలవంచుకుని, మౌనంగా చేతులు కట్టుకుని వినే ఘంటసాల పాట కాదు- భగవద్గీత అంటే! ఆకాశం చిల్లులు పడేలా, దశదిశలూ మారుమోగేలా పెద్దగొంతుతో ఎలుగెత్తి బృందగానంగా ఆలపించవలసిన జాతీయగీతం లాంటిది భగవద్గీత! విచ్చుకున్న మనసులతో, విప్రార్జిత కళ్లతో విస్మయంగా గమనించవలసిన రాశీభూత తేజః పుంజమది. భగవద్గీతను చిరుగాలికే రెపరెపలాడే చిట్టిప్రమిదల గూటి దీపంగా మాత్రమే చూడటం ఈ కాలంలో సంకుచితం అనిపించుకుంటుంది. సాయంత్రం గుడిలో కాలక్షేపంగా కాదు, భగవద్గీత- గుండెల్లో నిక్షేపంగా మారాలి!

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

ఆనంద భోగం

ఆనందానికి తలా ఒక నిర్వచనం చెబుతారు.

భోజనప్రియులు షడ్రశోపేతమైన ఆహారమే ఆనందదాయకమంటారు.

సౌందర్యోపాసకులు నయనానందకర దృశ్యాలను, నాద ప్రియులు సుమధుర సంగీతాన్ని, రసికులు మదవతుల పొందును, జ్ఞానులు ఆత్మసాక్షాత్కారాన్ని... ఎందరో అనేక రూపాలుగా ఆనందాన్ని నిర్వచిస్తారు.

జిజ్ఞాసువులు ఏది నిజమైన ఆనందమో అర్థంగాక అయోమయావస్థలో కొట్టుమిట్టాడు తుంటారు.

ఆనందం ఐశ్వర్యంలో ఉందేమో, అధికారంలో లభిస్తుందేమో అని సామాన్యులు భావిస్తారు. సంపదల కోసం, అధికారం కోసం

ఎన్ని అడ్డదారులైనా తొక్కుతారు. ఎన్ని అకృత్యాలైనా చేస్తారు.

తీరా ఐశ్వర్యం, అధికారం లభించాక వేధించే సమస్యలతో, రోగాలతో ఆనందం అనుభవానికి దూరంగా ఉండిపోతుంది.

కొందరికి సిరిసంపదలు, భోగభాగ్యాలు ఉన్నా తమకంటే అధికంగా ఉన్నవారిని చూసి అసూయతో దహించుకుపోతుంటారు. వారి మీద అభాండాలు వేయటం, లేనిపోనివి ప్రచారాలు చేస్తూ ఉంటారు. దీని ద్వారా పొందేది పైశాచిక ఆనందం.

కొందరు అకారణంగా ఇతరుల్ని శారీరకంగాను, మానసికంగాను హింసిస్తూ ఉంటారు. ఇది రాక్షసానందం. ఇవి రెండూ వికృతమైనవి.

తల్లి తనకు లేకపోయినా పిల్లల కడుపు నింపి తాను తిన్నట్లే ఆనందిస్తుంది. తండ్రి తన శక్తికి మించినవి అయినా కష్టంతో సంపాదించి, బిడ్డలకు ఇచ్చి ఆనందిస్తాడు. గురువు

తనకున్న జ్ఞానమంతా ధారపోసి శిష్యులను తనకు మించినవారిగా తీర్చిదిద్దేందుకు కృషి చేసి ఎంతో ఆనందిస్తాడు. మంచి గృహస్తు ముందు అతిథులను ఆదరించి, మిగిలినదాని తోనే తృప్తి పడతాడు. భిక్షువు ఒక్క పూట ఆహారం దొరికినా ఆనందంగా ఆరగిస్తాడు.

ప్రకృతి తన ఒడిలోని సృష్టిని పెంచి పోషిస్తూ ఆనందిస్తూ ఉంటుంది. సూర్యుడు నియమంగా ఉదయించి చీకట్లు పారదోలి

లోకాలకు వెలుగుపంచుతూ ఆనందిస్తాడు. చంద్రుడు అమృత కిరణాలతో చల్లదనం వెదజల్లి ఆనందం పంచుతాడు.

ఇలా ఉంటుంది లోకంలో ఆనంద విలాసం.

చీకటిని వెన్నెల మింగినట్లు, దుఃఖాన్ని ఆనందం మింగివేస్తుంది. దుఃఖమైనా, ఆనందమైనా మనిషి జీవితకాలంలోనే దోబూచులాడు తుంటుంది. మరణంతో జీవితకథ ముగిసిపోయాక ఏ అనుభూతీ మిగలదు.

కాబట్టి, ఏది దుఃఖమో, ఏది ఆనందమో మనం స్పష్టంగా అర్థం చేసుకోవాలి. ప్రపంచ స్పృహలో, ఆధ్యాత్మిక దృష్టిలో ఒకదానికొకటి పూర్తి భిన్నంగా ఉంటాయి.

పిల్లవాడు జన్మించగానే ఆనందంతో పొంగి పోతాం. కానీ, జన్మ దుఃఖం అంటారు ఆదిశంకరులు. ఎందుకంటే జన్మను అంటిపెట్టుకుని మరెన్నో దుఃఖాలు నిరీక్షిస్తూ ఉంటాయి. వార్ధక్యం, వ్యాధి, క్లేశాలు... అన్నీ దుఃఖదాయ

కమే.

మనిషి మరణిస్తే దుఃఖిస్తాం.

కానీ, మృతుడు సత్కర్మలు చేసి ఉంటే ఉత్తమ గతులు పొందటం ఆనందదాయకమే కదా? దేహ విముక్తి అంటే దుఃఖం నుంచి విముక్తేగా? దుఃఖమైనా, ఆనందమైనా కేవలం భావనాత్మకం, మానసికం. ఆత్మ వీటికి అతీతంగా ఉంటుంది.

ఆత్మజ్ఞానం ఒక్కటే ఆనందభావనను స్థిరంగా ఉంచగలుగుతుంది. ఇతర ఆనందాలన్నీ తాత్కాలికమే.

ఆత్మస్థితులు ఆనందభోగంలో ఉంటారు. వారికి ప్రపంచ స్పృహ ఉండదు. రమణులు, రామకృష్ణ పరమహంస, అరబిందో లాంటి మహాత్ములు ఆనందస్థితిలో ఉండేవారు. మనం ఆ బాటలో కొన్ని అడుగులు వేసినా, ప్రతి అడుగుగా ఒక ఆనంద భోగమే!

— కాటూరు రవీంద్రత్రివిక్రమ్

పరిత్యాగం

పరమ సత్యం ఏ సమాజానికి నివాళులర్పించదు. సమాజమే సత్యానికి నివాళులర్పించాలి లేదా కన్నుమూయాలి. సత్యం పునాదిగా సమాజాలు రూపుదిద్దుకోవాలి. సత్యం సమాజాన్ని సర్దుబాటు చేసుకోవడం అసంభవం.

ఆత్మస్తుత సత్యాలు ఎక్కడ ఆచరణీయం అవుతాయో ఆ సమాజం మహనీయమైనదిగా పరిణమిస్తుంది.

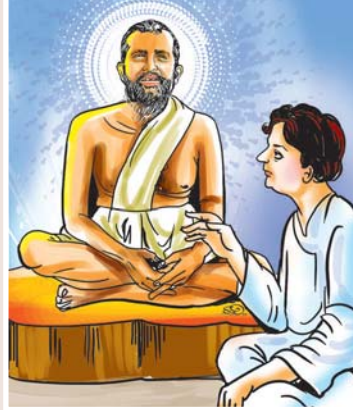
‘నీకు సాధ్యమైనంతవరకు ప్రజలను శృంఖలాల నుంచి విముక్తం చేయగలగాలి. సమాజం కోసం ప్రజల ఆనందం కోసం సమస్త కోరికల్ని పరిత్యజిస్తే నువ్వు బుద్ధుడు అవుతావు. అప్పుడు నువ్వు స్వేచ్ఛగా జీవిస్తావు’ అంటారు వివేకానందులు.

ప్రతి మనిషి, ప్రతి జాతి గొప్పగా మనగలగాలంటే మంచితనం శక్తిగా మారాలి. ఈర్ష్య, అనుమానాలు నశించాలి. మంచిగా ఉండాలనుకున్నవారికి, మంచి చేసేవారికి సహాయం చెయ్యాలి.

నీ ఆదర్శం పదార్థమైతే నువ్వు పదార్థంగానే మిగిలిపోతావు. మన ఆదర్శం పరమాత్మ. ఉన్నది అదే. మరేమీ లేదు. ఆయన లాగే మనం అమృత పుత్రులవుతాం. ప్రతి జాతికి ప్రపంచ శ్రేయస్సును ప్రోదిచేసే లక్ష్యం ఉంటుంది. ఆ లక్ష్యం గాయపడనంతకాలం ఏ అవరోధాలు ఎదురైనా ఆ జాతి పురోగమిస్తుంది. లక్ష్యం నశిస్తే జాతి కుప్పకూలిపోతుంది. శీలం కోల్పోవడమే జాతికి మరణ సూచన అని చరిత్ర చాటి చెబుతోంది. శీలం కోల్పోయిన జాతికి సర్వనాశనం తప్పదు.

మతం విశ్వమంత విశాలం. మనిషి దాని ముందు అణుమాత్రం. మతంలోని ఆధ్యాత్మిక స్ఫూర్తిని గ్రహించలేనివారు మతాన్ని

తిరస్కరిస్తారు. మతం నీడలో గొప్ప వెలుగుతో మనిషి జీవించలేకపోతే అది మతం

అంతర్విమ

తప్పు కాదు- అది మనిషి వివేకహీనత!

మతం నుంచి పుట్టే అనేక శాఖలు కేవలం నీటిబుడగల వంటివి. దానికి కారణం వాటిని నడిపే అధినేతలు సాధారణంగా శీల రహితులు. పూర్ణప్రేమ, మృదుల హృదయం- ఇవి శీలాన్ని నిర్మిస్తాయి. పరిపూర్ణ శీలమే ప్రజల విశ్వాసాన్ని చూరగొంటుంది. ఒక ఆదర్శం కోసం నీ సకల శక్తులు ధారపోసి, సహనంతో పోరాటం సాగించు, సూర్యుడు నీకోసం ఉదయిస్తాడు!

అమృతత్వం సంపదల ద్వారా రాదు. పరిత్యాగమొక్కటే దానికి మార్గం అని ఉపనిషద్రష్టలు ప్రబోధించారు. ఈ సవాలును అనేక జాతులు స్వీకరించి, కోరికల భూమికలో ప్రపంచ ప్రహేళికను పరిష్కరించడానికి ప్రయత్నించాయి. గతంలో ఆ జాతులు రాజ్యదాహం, దురాగతాల భారంతో భూమిలోకి కుంగిపోయాయి. జీవన సమస్యను యుగాల కిందటే పరిష్కరించారు భారతీ

యులు. అది పరిత్యాగం. మతం వల్ల సమాజానికి ఒరిగేదేమిటి? మానవ వికాసానికి అది చీకటి తెర కాదా అంటుంటారు కొందరు ప్రజ్ఞావంతులైన భౌతికవాదులు.

ప్రాచీన దర్శనాలు, ప్రాచీన విషయాలు వైఫల్యాలు కావు. అవి లేకపోతే భారత జాతి ఉన్నత శిఖరంపై నిలబడలేదు. ప్రపంచానికి వినూతన సందేశం ఇవ్వలేదు. వివేకానందులు, రామకృష్ణ, అరవిందులు వంటివారు జీవిత పరిత్యాగం ద్వారా ప్రపంచానికి అనంత ఆధ్యాత్మిక సంపదలు ధారపోశారు. ఏదో కొంత లోపభూయిష్టమైనా గతంలోని దర్శనాలే భవిష్యత్ విజయాలకు ప్రాతిపదిక కాగలవు.

గతకాలపు ద్రష్టలు ‘అనంతాన్ని’ చూశారు. మనం అదేమిటా అని తెల్లబోతున్నాం.

గతకాలపు వేళ్ల నుంచే భవిష్యత్ కాంతి పుష్పాలు వికసిస్తాయి.

- కె.యజ్ఞన్న

దత్త దర్శనం

దక్షిణాయన మార్గశిర పౌర్ణమి దత్తజయంతిగా సుప్రసిద్ధం. దత్తావతారం ఒక అద్భుతమైన సంఘటన. పరబ్రహ్మ-పరమాత్మ ఈశ్వరీయ తత్వం ఇరవై నాలుగు అవతరాలు ధరించినట్లు, అందులో దత్తావతారం విశిష్ట స్థానం కలిగి ఉన్నట్లు దత్త దార్శనికులు చెబుతున్నారు. ఇది ఒక విచిత్రమైన అవతార సమాహారం. దత్తావతారం మూడు దశలుగా మూడు తరాలను తరింపజేసిందంటారు.

కలియుగంలో శ్రీపాద శ్రీవల్లభుడై పీరికా పురంలో, శ్రీ నృసింహ సరస్వతిగా గాణగా పురంలో వెలసి, నిర్గుణ పాదుకలకు పట్టాభిషేకం చేయటం విచిత్ర విరోధాభాస ప్రక్రియగా చెప్పుకోవాలి. తేజోమయం కల్యాణ తమం అయిన దత్తసాక్షాత్కారం వల్ల పరశు

రాముడికి విద్యామంత్రం, ప్రహ్లాదుడికి జ్ఞాన మంత్రం, అలర్కుడికి యోగమంత్రం లభించాయని చెబుతారు.

అనసూయా అత్రి మునులకు అమూర్తమైన పరబ్రహ్మ త్రిమూర్తమై దత్తుడిగా జన్మించాడు. సిద్ధాశ్రమంలో అనసూయాదేవి పాతివ్రత్యాన్ని పరీక్షించటానికి దిగివచ్చిన త్రిమూర్తులు, అడ్డాలలో బిడ్డలయ్యారు. త్రిశక్తులు అనసూయాదేవికి కోడళ్లయ్యారు. ముచ్చటగా మూడో అవతారం ఎత్తి దత్తప్రభువు తన పాదుకలతో భక్తుల హృదయాలపైన చెరగని ముద్ర వేశాడు. నిర్గుణ పాదుకలు నేటికీ దత్త ప్రియులకు మోదకాలు. పాదుకలు అంటే మామూలు పాదరక్షలు కావు. 'పాత్-ఉక' అంటే ప్రకృతి బంధనాల నుంచి ఉద్ధరించే తాత్విక భక్తికి అవి సంకేతాలు.

దత్తదార్శనికులకు ఆయన మూడు శిరస్సులు త్రిగుణాలుగా, చుట్టూ ఉన్న నాలుగు శునకాలు

నాలుగు వేదాలుగా, భుజాన వేలాడే జోలె సంచిత కర్మలను పోకార్చే సంచీగా, దండం అహంకారానికి అంకుశంగా కనిపిస్తాయి. ఎవరైతే వాగ్దండం, కర్మదండం, మనోదండం తన అధీనంలో ఉంచుకుంటాడో అతడే త్రిదండి-మహాయతి అన్న సందేశం కూడా దత్తుడు తన భక్తులకు అందజేస్తున్నాడు.

గురువులకే గురువు తాను అయినప్పటికీ తనకు ఇరవై నలుగురు గురువులున్నారని చెప్పటంలో ఆంతర్యం గమనించాలి. గురువు వ్యక్తిపూజకు పరిమితం కారాదని, ఆయన సందేశ సారాన్ని ఆస్వాదించి అడుగుజాడల్లో నడచుకోవాలని శిష్యులను పరోక్షంగా హెచ్చరించడాన్ని గ్రహించాలి. ప్రకృతి పాఠశాలలో ప్రవేశించి, ప్రతి వస్తువును నిశితంగా పరిశీలించి, ఈ సమస్త ప్రపంచం, పరమాత్మ మయం అన్న ఎరుక కలిగినవాడికి రాగద్వేషాలు అంటవు. హృదయం ఆకాశం వలె విశాలమై, భూదేవిలా సహనశీలం కలిగి, ఈ

శరీరం నాది కాదని, నాకు శరీరం లేదని తెలుసుకోవటమే జ్ఞానం. ఆ జ్ఞానదీపం వెలిగితే,

అంతర్విమి

అవమానం అమృతప్రాయంగా, మానం విషతుల్యంగా అనిపిస్తుంది. అనేకం ఏకమై అంతరంగాన్ని అలరిస్తుంది.

దత్త దర్శనం దత్తుడి త్రిమూర్తి అవతారాలతోపాటు మరో పదహారు అవతారాలను ఉటంకిస్తున్నది. షోడశ కళాపూర్ణత్వం వెల్లివిరిసినట్లుగా, సంవత్సరం పర్యంతం భక్తులు పూజించే విధంగా ఈ అవతారాలు నిర్దేశితమయ్యాయి. ఆకివీడులో వైత్రపూర్ణిమ నాడు దత్తుడు విశ్వంభరావధూత. వైశాఖశుక్ల చతుర్దశిని అచ్చెరపాలెంలో మాయాముక్త అవధూతగా, జ్యేష్ఠ పూర్ణిమనాడు హైదరాబాదులో దత్తావధూతగా దర్శనమిస్తాడు. ఆషాఢపూర్ణిమ నాడు చెన్నైలో ఆదిగురువుగా, శ్రావణ శుద్ధ అష్టమి రోజు జయలక్ష్మీపురంలో సంస్కార హీన దత్తావతరంగా భక్తుల పూజలందుకుంటాడు. భాద్రపద శుద్ధ చతుర్దశిని నూజివీడులో దేవదేవుడిగా, ఆశ్వయుజ పూర్ణిమకు రిషీకేశ్లో దత్త దిగంబరుడిగా కనిపిస్తాడు. కార్తికశుద్ధ

ద్వాదశిని విజయవాడలో శ్యామలకమల లోచనుడిగా, కార్తిక పూర్ణిమకు బెంగళూరులో యోగిరాజుగా, కార్తిక బహుళ పాడ్యమిరోజు మచిలీపట్నంలో అత్రి వరదుడిగా, ద్వితీయ నాడు గండిగుంటిలో దిగంబర అవధూతగా భక్తకోటి నీరాజనాలందుకొంటాడు. మార్గశిర పూర్ణిమ నాడు అంటే ఈ జయంతి ఉత్సవ సందర్భంగా- మైసూరులో కాలాగ్నిశమనుడిగా, పుష్యపూర్ణిమకు సూరత్లో లీలావిశ్వంభరుడిగా, మాఘ పూర్ణిమ రోజు కొచ్చిన్లో సిద్ధరాజుగా, ఫాల్గుణ శుద్ధ దశమినాడు అనంతపురంలో జ్ఞానసాగరుడిగా, భక్తుల సేవలు అందుకుంటున్నాడు.

శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ తన దివ్యవిభూతుల్లో కొన్ని మాత్రమే మనకు తెలియజేశాడు. సాక్షాత్తు ఆ పరబ్రహ్మ పరమాత్మ తత్వమైన దత్త విభూతులు మరెన్నో!

- ఉప్పు రాఘవేంద్రరావు

ప్రస్థానం

ఇహలోకంలో జీవితం శాశ్వతం అయ్యే పక్షంలో వేదాంత చర్చలకు అవసరమే ఉండదు. కానీ మానవ చరిత్రలోనే మూడు యాభైలు బతికినవాడు లేడు. రెండు యాభైలు దాటి శత మానం పూర్తిచేసేవాళ్లే చాలా చాలా అరుదు.

ఈ నానాటి బతుకు నూరేళ్ల లోపు నాటకం అనే విషయంలో భిన్నాభిప్రాయాలకు తావే లేదు. పుట్టిన ప్రతివాడూ ఎలా పుట్టాడో అలాగే పోతాడని రోజూ చూసే విషయమే. 'పుట్టుటయు నిజము, పోవుటయు నిజము, నట్టనడుమ కథ నాటకము' అని పాడాడు అన్నమయ్య. నట్టన డుమ కథ ప్రయాణం లాంటిది.

ఈ ప్రయాణం కోసం రైలు బండి ఎక్కినవాడు, తాను ఎక్కిన స్టేషన్లో ఒంటరిగా ఎక్కుతాడు. బహుశా రైలెక్కిన తరవాత కొద్ది

నేపు తాను వదిలి వచ్చిన ఊరు గురించి, అక్కడ ఆగిపోయిన జరూరు పనుల గురించి ఆలోచిస్తాడు. ఇంటి తాళం వేశానా, 'గ్యాస్' కట్టేశానా, లైట్లన్నీ ఆర్పేశానా అని ఆలోచిస్తాడు. స్టేషన్లో ఉన్న సదుపాయాల మంచి చెడ్డల మీదా, 'నేను ముందు, నేను ముందు' అని తొక్కిసలాడే తోటి ప్రయాణికుల మీదా ధ్యాస పెడతాడు.

రైలు ఎక్కి, ప్రయాణం మొదలైన తరవాత, ఆలోచనల విషయాలూ మారిపోతాయి. తోటి ప్రయాణికుల్లో దొంగలూ, మోసగాళ్లూ గానీ లేరు కదా? నమ్మదగ్గ వాళ్లెవరూ, నమ్మదగని వాళ్లెవరు? కూర్చోవటానికి మరింత జాగా దొరికే దెలా? అది దొరికితే కిటికీ పక్కనీటు దొరికే దెలా? టికెట్ తనిఖీ చేసే అధికారి ఎవరో త్వరగా వచ్చి వెళితే బాగుండు, ఆ పని పూర్తవుతుంది! మనకు దొరికిన మధ్య బెర్తు వదిలించుకొని కనీసం పై బెర్తు సంపాదించటం ఎలా? భోజనం పొట్టాలూ, నీళ్ళ సీసాలూ, పళ్లూ ఫలాలూ పోగేసుకోవటం, వీలైనంత మేరకు పక్క

వాళ్లను మాటలతోనో, మరోలాగో మభ్యపెట్టి తన ప్రయాణం ఏ ఇబ్బందీ లేకుండా జరుపుకొనేందుకు ప్రయత్నించటం- వీటిలో ప్రయాణకాలం గడచిపోతుంది. ఆ మధ్యలోనే తోటి ప్రయాణికులతో మాటలు, సంబంధాలు, కొందరితో స్నేహం, కొందరితో పేచీలు, కొందరి మీద జాలి, మరి కొందరి మీద ఈర్ష్య, కొందరితో మోసపోవటం, కొందరిని మోసగించటం, కొన్ని పాపకర్మలు, కొన్ని పుణ్యకర్మలూ, ముందు వెనకలు మరిచి, ఈ ప్రయాణ కాలమే జీవితం, ఇదే గమ్యం అన్నంత తాదాత్మ్యత!

మరో అరగంటలో దిగవలసిన స్టేషను రాబోతుందనగానే, ఆలోచనలు దిగాల్సిన స్టేషను వైపు మళ్లుతాయి. ప్రయాణ కాలపు తాపత్రయాలు వాటంతటవే తగ్గిపోతాయి. వెళ్ళబోయేది కొత్త ప్రదేశం. సామాను మోసేందుకు సహాయం దొరుకుతుందా, వాతావరణం ఎలా ఉంటుందో, వసతి ఎలా ఉంటుందో, భోజన భాజనాల మాటే మిటో? సమయానికి చేరతామా, ముందు వెనక

లవుతాయా? దూరంగా ఆపేసి, అలా పడేసి, నరకం చూపించడు కదా?

జీవితంలో మనిషి ప్రస్థానం కూడా కొంతవరకు ఇలాంటిదే. 'ప్రసవాబ్ధి తరియించి వచ్చిన పరదేశి, తన ఇంటి కొత్త పెత్తనపుదారు'గా వచ్చిన శిశువును చూసి 'ఏమి పని మీద భూమికి అరిగి

నాడో, నుడువ నేర్చిన పిమ్మట అడుగవలయు' అనుకొంటారు జాషువా కవి. కానీ, మన భాషలో నుడువ నేర్చేటప్పటికీ ఆ శిశువు తన భాష, తన గతం, 'ఏమి పనిమీద భూమికి అరిగినాడో' మరిచిపోతున్నాడు. ఈ భూమి మీద ప్రయాణం చేస్తున్నంతసేపూ ఇక్కడి విషయాల్లోనే తాదాత్మ్యత. ఇదే శాశ్వతమనే భావన. ప్రయాణం ముఖ్యోద్దేశం ప్రయాణం కాదు, గమ్యం అన్న విషయం మరుగున పడిపోతున్నది.

ప్రయాణం సుఖప్రదంగా (తనకూ, తన తోటి ప్రయాణికులకూ కూడా) జరిగేందుకు తాను చేయగలిగిందంతా చేయాల్సిందే. కానీ సురక్షితంగా, సుఖంగా ప్రయాణం జరగటం సకాలంలో చేరటం అన్నీ తన చేతుల్లో లేవు. బండి తాను నడపడు, నడపలేడు. ప్రయాణం ఎప్పుడు వేగవంతమవుతుందో, ఎప్పుడు కుంటువడుతుందో, బండి ఎక్కడ, ఎప్పుడు, ఎందుకు, ఎంతసేపు ఆగుతుందో- ఇవన్నీ దాదాపు తనతో నిమిత్తం లేకుండా జరిగిపోయేవే. వైగా ప్రయాణం గమ్యం

కాదు, గమ్యం చేరటానికి మార్గం.

గమ్యం దగ్గరపడేకొద్దీ దాని గురించి ధ్యాస పెరుగుతుంది. ఇహలోక యాత్ర ముగింపు దగ్గర పడుతున్నకొద్దీ, ఎంతటివారైనా ఆధ్యాత్మిక చింతన వైపు మళ్లవలసిందే కదా. కొంచెం ముందూ, వెనకా ఉండచ్చు ప్రయాణం ఎంత సాగినా మూడు యాభైలలోపే కదా?

ఈ ప్రయాణానికి గమ్యం నిరవధిక ఆనందం. అయితే సామానులతో దిగినవాళ్లను ఇక్కడ అనుమతించరు. మళ్ళీ మరో బండెక్కించి పంపేస్తారు. మళ్ళీ కొంతకాలం తిరిగి తిరిగి సామానులన్నీ వదిలించుకొని వస్తేనే గమ్యస్థానంలో ప్రవేశం. ఈ సామాను మరేదో కాదు. పాప పుణ్య కర్మల ఫలం. దీన్ని వదిలించుకునేందుకు ఒకటే మార్గం. చేసిన కర్మలన్నీ ఫలాపేక్ష లేకుండా, నిష్కామంగా, భగవదర్పితంగా చేయటమే అంటారు పెద్దలు.

- మల్లాది హనుమంతరావు

భవిష్యవాణి

భూతకాలంలో జరిగిన పాత విషయాలను, వర్తమానకాలంలో జరుగుతున్న లేత విషయాలను ఎవరైనా చెబుతారు. ఇందులో ఆశ్చర్యపడవలసింది ఏదీలేదు. కానీ భవిష్యత్తులో జరగబోయే విషయాన్ని ఎవరు సత్యంగా చెప్పగలుగుతారో వారు గొప్పవారు. అలాంటివారినే త్రికాలవేత్తలనీ, కాలజ్ఞానులనీ అంటారు. ఎవరికైనా భవిష్యత్తు అగమ్యగోచరంగానే ఉంటుంది. నేను తప్పక నూరేళ్లూ బతుకుతానని నిష్కర్షగా చెప్పిన వ్యక్తి మరుసటి రోజున దివంగతుడు కావడమూ, నేను చావడం ఖాయం' అన్నవాడు నూరేళ్లూ సంపూర్ణ జీవితాన్ని అనుభవించడమూ లోకంలో సంభవమే. కనుక భవిష్యత్తు ఎవరి చేతిలోనూ ఉండదనే మాట యధార్థం.

ఏ మనిషికైనా గతించిన విషయాలను, జరుగుతున్న సంగతులను తెలుసుకోవడంపై ఆసక్తి ఉండదు. రాబోయే విషయాలపైనే తహతహ ఎక్కువ. అందుకే మనిషి చిలకజోస్యాలు మొదలుకొని, మహాజ్యోతిష్కుల ఉపదేశాల వరకు అన్ని విధాలైన మార్గాలను అన్వేషిస్తాడు. మనిషిని ఊరించేదీ, ఉత్సాహంతో నడిపేది భవిష్యత్తే కానీ వర్తమాన భూతాలు కానేకావు. 'రాబోయే కాలం ఉజ్జ్వలంగా ఉండబోతోంది' అని అన్నప్పుడు మనిషిలో ఉత్సాహం, ఉల్లాసం పెల్లుబికి కర్తవ్య నిర్వహణలో చురుకుదనం పెరుగుతుండటం గమనించవచ్చు. నీకు త్వరలోనే చెడ్డరోజులు దాపురించున్నాయనో, 'శనిదశ' రాబోతున్నదనో ఎవరైనా చెబితే, మనిషి డీలాపడిపోయి, నిరుత్సాహంతో పనిచేయడం మానేస్తాడు. బుద్ధి మందగిస్తుంది. భవిష్యత్తు అంతా శూన్యంగా అనిపిస్తుంది. చెప్పినట్లు చెడ్డరోజులు రాకపోయినా, మనిషి చెడు హెచ్చరికలనే నమ్ముతాడు. 'మంచిరోజులు రాక

పోతాయా' అని మాత్రం మనసును కదుటపరచుకోడు. భవిష్యవాణి పట్ల మనిషి బలహీనత అది. ఎంత డబ్బు అయినా తగిలేనీ, భవిష్యత్తును గురించి కలలు కనడం మనిషికి చాలా ఇష్టం. ఇలాంటి మనిషి బలహీనతను కొందరు వంచకులైన సాటి మనుషులు ఎలా స్వలాభాలకు అనుగుణంగా మార్చుకుంటారో, ఆ విషయాలను నీలకంఠ దీక్షితుడు అనే కవి తన 'కలివిడంబనం' అనే కావ్యంలో బట్టబయలు చేశాడు. కొందరు దొంగ కాలజ్ఞానులు మేము మనుషుల భవిష్యత్తును చెబుతామని అంటారు కానీ వాళ్లు చెప్పే తీరు ఇది- 'త్వరలో చచ్చిపోతానేమో అని భయపడి, భవిష్యత్తు గురించి చెప్పమని ఎవడైనా అడిగితే, 'ఆహా, ఏమి నీ జాతక శోభ! నీవు నూరేళ్లూ హాయిగా బతుకుతావయ్యా' అని అంటారట. ఆ మాటలు విని, అమితంగా సంతోషపడి, ఆ ఆనందంలో, చెప్పినవాడికి పెద్దయెత్తున దక్షిణ సమర్పించుకొని, ఆనందంగా వెళ్లిపోతాడట మనిషి.

అతడు ఒకవేళ దీర్ఘకాలం బతికితే- 'చూశావా, నేను చెప్పినట్లే నీకు దీర్ఘాయుష్యం ఉంది అని మాటిమాటికీ చెప్పి, మళ్ళీ కానుకల్ని తీసుకుంటాడట. ఒకవేళ ఆ మనిషి కొద్ది రోజులకే చనిపోతే, చెప్పినవాడికి నష్టం ఏదీ లేదు. ఎందుకంటే ఆ చచ్చినవాడు తిరిగి రాడు. వంచకుణ్ణి నిలదీసి అడగడు. ఇదీ నిజమైన మోసం అంటే. ఇలాంటి

అంతర్వేది

దొంగ కాలజ్ఞానులు కూడా లోకంలో అడుగడుగునా ఉంటారు సుమా జాగ్రత్త అని కవి హెచ్చరిస్తున్నాడు.

నిజంగా త్రికాలజ్ఞానులైన మహర్షులు ఎందరో ఉన్నారు. కానీ అలాంటివాళ్లు దుకాణాలు తెరచి, ప్రజల బలహీనతలను సొమ్ము చేసుకోరు. విశ్వశ్రేయం కాంక్షించి, ఎప్పుడు ఏది ఎవరికి చెప్పడం అవసరమో అంతవరకే అడగకున్నా చెప్పి, మార్గదర్శనం చేస్తారు. అంతేగానీ ధన సంపాదనే ధ్యేయంగా- లేని విషయాలను కల్పించి, నమ్మించడానికి యత్నించరు. ఎప్పుడైనా 'శాస్త్రం' తర్కానికి నిలబడుతుంది. నిజమైన శాస్త్రజ్ఞానులు అభూతకల్పనలతో ఎవరినీ మోసం చేయరు. మిడిమిడి జ్ఞానం కలవాళ్లే మోసగిస్తుంటారు.

మనిషి గతంలో చేసిన మంచి చెడులే వర్తమానంలో అనుభవంలోకి వస్తాయి. వర్తమానంలో చేసే మంచి చెడులే భవిష్యత్తులో కనబడతాయి. అంతే తప్పు, అమాంతంగా ఏదీ వచ్చి పడనే

పడదు. ఈ సత్యాన్ని తెలుసుకోకుండా మనిషి తాను మానసిక బలహీనుడై, కృతక కల్పనల మీద ఆధారపడి కర్తవ్యాన్ని మరచిపోతాడు. మంచి విత్తనాన్ని నాటితే, మంచి చెట్టు పుడుతుంది. విషం మొక్కను నాటితే విషం చెట్టు మొలుస్తుంది. ఇదే జీవిత సత్యం. ఇంతకంటే మించిన 'భవిష్యవాణి' ఏదీ లేదు. మనిషి గాలి మేడలు కట్టుకొంటూ ఆనందించకూడదు. అవి ఎప్పట్నికైనా కూలిపోతాయి. మంచి ఊహలతో దృఢసంకల్పాల పునాదులను వేసుకొని, ఆశల మేడలను చక్కగా నిర్మించుకోవాలి. అప్పుడే మనిషిని విజయం వరిస్తుంది. లేనిపోని విషయాలను నమ్ముతూ, అవే విశ్వసించదగినవని అపోహపడితే అలాంటి మనిషిని దేవుడు కూడా రక్షించలేడు. సదాశయసాధనలోనే మనిషి బంగారు భవిష్యత్తు వెలుగుతూ ఉంటుంది.

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

ఆనంద స్వరూపులు

చూడగానే ఏ ప్రత్యేకతా కానరాని పదార్థం మట్టిముద్ద. తాకినా, తగిలినా కాస్తంత జుగుప్సకు లోనవుతాం. అదేమీ హానికారి కాదు. అయినా ఎంత తొందరగా వదిలించు కుందామా అనే ఆశ్రుతపడతారు. అదే మట్టి ముద్దను అందమైన కళాకృతిగా మలిస్తే, ఆ రూపాన్ని కలకాలం పదిలపరచుకోవాలనుకుంటారు. మూలపదార్థం ఒక్కటే అయినా స్థితులు వేరు కావడం వల్లనే చూపరుల దృష్టిలో ఈ తేడా.

సృష్టిలోని అన్ని వస్తువుల్లోనూ ఏదో ఒక విశేషం, ప్రత్యేకత ఉంటాయి. దేని అవసరం దానిదే. ఎక్కువ తక్కువల ప్రసక్తే లేదు. అన్నీ సృష్టి గమనానికి అవసరమే. అలాంటప్పుడు ఒక వస్తువు పనికి వచ్చేది, మరొకటి పనికిరా

నిది అని భావించడం అవివేకం అనిపించుకుంటుంది. ప్రతి వస్తువు అవసరం ప్రత్యక్షంగా కనపడకపోవచ్చు. ఒక్కోసారి పరోక్షంగా అదే ప్రధాన పాత్రధారి కావచ్చు. స్వచ్ఛమైన నీటిని, రుచికరమైన గుజ్జును ఆస్వాదించి కొబ్బరికాయలో వ్యర్థమైనదిగా పక్కన పడేసే పై(పీచు) భాగమే అన్నాళ్లా లోపలి పదార్థానికి రక్షణ కల్పించింది అనే విషయాన్ని గుర్తించాలి. ప్రతి వస్తువుపట్లా సమభావం, సమదృష్టి కలిగి ఉండాలి. అన్నింటినీ ఒకేలా గౌరవించగలగాలి. సృష్టిలో ఆ వస్తువు నిర్వర్తించిన పాత్రను మనస్ఫూర్తిగా మెచ్చుకోగలగాలి. తామర పూల అందాలను చూసి ఆనందించే హృదయం, ఆ పూవు రూపెత్తడానికి నిలయమైన బురదనీ అభినందించగలగాలి. ఈ సహజ సిద్ధమైన జ్ఞానం కలిగిన వ్యక్తి తల్లి మాత్రమే. బిడ్డ అనురాగం చూరగానే క్రమంలో ఆమె, స్నానాదికాలతో శుద్ధమై అలంకరణతో

అందంగా అలరారే ఆ ముద్దులొలికే రూపాన్ని చూస్తుంది. జ్ఞానరాహిత్యంవల్ల అదే బిడ్డ మల మూత్రాదులను ఒంటినిండా పులుముకున్నప్పటి జుగుప్సాకరమైన రూపాన్నీ ఒకేలా చూడగలుగుతుంది. మాతృమూర్తి మాత్రమే పొందే ఆ సహజసిద్ధ భావనా స్థాయి రావాలంటే జీవుడు సమాధిస్థితికి రావాలి.

కడివెడు పాలను జాగ్రత్తగా తీసుకెళ్ళాలంటే మామూలుగా కంటే కావడి మేలు. దాని తూకం సరిగ్గా ఉండాలంటే రెండోపక్క అంతే బరువైన రాయిని మొయ్యక తప్పదు. ఇలా... అవసరమైనదాన్ని కోరుకునేవారు, ప్రత్యక్షంగా అవసరంలేని రెండోదాన్ని భరించాల్సి రావచ్చు. ఈ స్థితికి కచ్చితమైన ఉదాహరణ సంసారం. సామాన్యతత్వం ఉన్నవాళ్లు కామితార్థాలు తీ(నెరవే)ర్చుకోవడానికి ఆశ్రపడతారు.

ఆ ప్రయత్నంలో సంసార జీవనం వైపు మళ్ళుతారు. ఫలితంగా ఆ కోరికలు తీరడంతో పాటు

అనేకమైన బాధ్యతలు, బంధనాలు పెరుగుతాయి. ఇష్టమున్నా లేకున్నా, కష్టమైనా నష్టమైనా పైనపడ్డ బాధ్యతను నెరవేర్చవలసిందే. జ్ఞానవంతులు మాత్రమే ఈ విషయంలో మోహానికి గురికారు. ఆ జ్ఞానం సృష్టిలో కొందరికి సహజంగా కలుగుతుంది. మరికొందరికి నిరంతర సాధన వల్ల కలుగుతుంది. ఈ సాధనకు దోహదపడేది వివేచనాదృష్టి.

రూపానికి, ఆకారానికి, దాని గుణానికి సామ్యం తేవడం సామాన్యులు చేసే పని. అలాంటివారికి అంతరార్థం, ప్రకృతి తత్వం ఓ పట్టాన అర్థంకావు. అందుకే సరైన జ్ఞానం లేక, చెదిరిన మనసుతో ఎప్పుడూ అశుచిగా ఉండేవాడు ఎన్నటికీ ఆనందాన్ని పొందలేడు. పైగా సుఖదుఃఖాల చక్రంలో పడిపోతాడని కఠోపనిషత్తు చెబుతోంది. నిజమైన జ్ఞాని దృష్టిలో అణువు

మొదలు బ్రహ్మాండం వరకు వేటిమధ్యా తేడా ఉండదు. కళ్లతో కంటే మనసుతో చూడగలిగితేనే ఆ తార్కిక దృష్టి కలుగుతుంది. అది కలిగినవారి హృదయం పోనుపోను విశాలత్వాన్ని సంతరించుకుంటుంది. ఫలితంగా అన్నింటినీ సమదృష్టితో చూసే జ్ఞానదృష్టి అలవడుతుంది. అలాంటివారు అన్నింటా ఏకాత్మనే చూస్తారు. ఆ స్థితికి చేరిన జ్ఞాని రాగద్వేషాలు, నిమోన్నతాలు లాటి వాటన్నింటికీ అతీతమైన వాడిగా ఉంటాడు. సృష్టిలోని అణువణువునా నిండి ఉన్న ఆత్మ స్వరూపం ఒక్కటేననే స్పృహతో ప్రతి వస్తువునీ పరమాత్మ ప్రతిరూపంగానే చూస్తాడు. అలా చూడగలిగినవారే దేనిపట్లా మోహంగాని, ద్వేషంగాని చూపరు. వారే నిజమైన విద్వాంసులు. ఆనంద స్వరూపులూ వారే!

- అయ్యగారి శ్రీనివాసరావు

ఉపనిషత్తులు

‘ఉపనిషత్తులు’ అనే మాట వినగానే అవి చాలా క్లిష్టమైనవనీ, కేవలం సంస్కృత మేధావులకు, పండితులకే సంబంధించినవనీ ఒక అపోహ ఉంది. అవి భారతజాతికి, అందులోనూ హైందవ జాతికెంతటి మహత్తరమైన ప్రయోజనాలను ధర్మ సూత్రాల ద్వారా తెలియజేస్తున్నాయో గ్రహించగలిగితే, ఆ అపోహలన్నీ పటాపంచలైపోతాయి.

ప్రపంచ ఆధ్యాత్మిక సాహిత్యంలో అగ్రేసర స్థానాన్ని అలంకరించిన ఈ ఉపనిషత్తుల ద్వారా సనాతన భారతీయ మహర్షుల అలౌకిక చింతనా వైభవ పరాకాష్ఠ తెలుస్తుంది. ఉపనిషత్తుల మహోత్సృష్ట ధార్మిక భావనా వైశిష్ట్యం యావత్ ప్రపంచ మేధావుల్ని సైతం దిగ్భ్రమకు లోను చేస్తోంది. వేదాల చివర ఉన్న వేదాంతాలే ఉపనిషత్తులు. ఇవి మొత్తం రెండు వందలకు పైగా

ఉంటాయని వేదజ్ఞుల అభిప్రాయం.

భారతీయ తత్వ, ధర్మశాస్త్రమే ఉపనిషత్సారం. భగవద్గీత వ్యక్తంచేసిన సకల ఆధ్యాత్మిక మార్గాల సంయోగం. వాటిన్నింటి మూలం ఉపనిషత్తులే. భారతదేశంలో పరివ్యాప్తమైన ఆధ్యాత్మిక మత భావాంకురాలన్నీ ఉపనిషత్తుల్లో ఉన్నవనీ, అవి చదివినవాడే అసలైన భారతీయుడనీ అన్నారు స్వామి వివేకానంద. సకల శాస్త్ర, పురాణాలలోని భక్తి భావ జాలానికి మూలం ఉపనిషత్తులే. ఉపనిషత్తుల్లోని ప్రతి ధర్మసూత్రమూ ఆదర్శ భారతీయ జీవన విధానంతో ముడిపడి ఉంది. ఉపనిషద్వ్యషయ వైభవాన్ని పాశ్చాత్య విద్వాంసులూ అంగీకరించారు, అనుసరించారు.

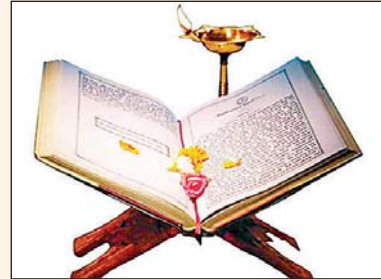
ఉపనిషత్తులు మానవజాతికి అనేకమైన అమూల్య సందేశాలిస్తున్నాయి. ఈ జీవన యానం పరమ పవిత్రమైనది. కనుక జాగరూకు డ్వై ఆత్మవిశ్వాసంతో లక్ష్యం సాధించేవరకు విశ్రమించక శ్రమించమంటున్నాయి. మన జీవి

తాలు, మనసులు సర్వసత్తాక మతసంస్థల చేత ప్రలోభపడలేదన్నా, పిడివాదాల కబంధ హస్తాల్లో చిక్కుకుపోలేదన్నా కారణం ఉపనిషత్తుల సంపత్తు మాత్రమేనన్నది నిర్వివాదాంశం. నిద్రాణమైన ప్రజానీకాన్ని చైతన్యవంతం చేసి, పావన హృదయులుగా మార్చగలుగుతున్నది ఈ ఉపనిషత్తులే.

ఉపనిషత్తులు విద్యా వివేక ఆసక్త్యాదులచే సాధించగలిగినవీ, సాధించదగినవీ. ధర్మార్థ కామమోక్షాలనే చతుర్విధ పురుషార్థ ఫలితాలనీ, ప్రభావాలనీ విశ్లేషించగలిగినవి ఉపనిషత్తులే. ‘ఉపనిషత్తు’ అంటే బ్రహ్మవిద్య. ఇది సాధించగలిగినవాడు ప్రపంచంలోనే విజేతగా, ధర్మమూర్తిగా, పురుషోత్తముడిగా గుర్తింపు పొందుతాడు. శరీరానికి శిరస్సు ఎంతటి ప్రధానమైన భాగమో, వేదాల్లో ఉపనిషత్తులు అంతటి ప్రధానమైనవి.

మానవుడు పాపి కాడు. పాపి అనడం ఈశ్వర నిందచేయడం వంటిది. ప్రతి మనిషీ అమృత

పుత్రుడే. పరబ్రహ్మం నుంచే వస్తాడు. పరబ్రహ్మమే గమ్యం కూడా. ఆ గమ్యం చేర్చడానికే ఉపనిషత్తులు ఉపయోగపడతాయి. ఆత్మస్వరూపాన్ని, మోక్షాన్ని అందజేస్తాయి. అజ్ఞాన తిమిరాన్ని తరిమేస్తాయి. భగవద్దత్తమైన ఈ జన్మను దైవ రుణం తీర్చుకునేందుకే, సద్వినియోగం చేసు

తంత్ర్యైమి

కునే దిశలో సత్కర్మ పథాన పయనించాలని ఉపనిషత్సందేశం. సకల ప్రాణికోటిలోనూ దైవమే ఉన్నాడు. అందరినీ, అన్ని జీవ జంతువుల్నీ ప్రేమతోనే చూడాలనీ, దాన్నే భగవత్ప్రేమగా పరిగణించాలనీ గుర్తెరగాలి. వివిధ నామాలతో ఆరాధించే పరమాత్మ ఒక్కడే. అంతఃకరణ శుద్ధితో, సద్గురు బోధతో ధర్మవర్తనం అలవరచుకోవాలి. స్వశక్తి సామర్థ్యాలకు గర్వపడరాదు. మనకు లభించే సర్వశక్తులూ పరమాత్మ సంకల్పంతో ఆవిష్కృతమైనవే. మనం కేవలం నిమిత్తమాత్రులం. పునర్జన్మ కలిగించే సుఖం లౌకిక సుఖమనీ, పునరావృత్తి లేని మోక్షమే అలౌకిక సుఖమనీ, దానికే మానవుడు నిరంతర జ్ఞాన సాధన చేయాలనీ ఉపనిషత్తులు మానవాళికి హితబోధ చేస్తున్నాయి.

ఆదిశంకరాచార్యులు ఈ ఉపనిషత్తులకు అద్భుతమైన, సరళమైన శైలిలో వ్యాఖ్యానాలు రచించారు. తెలుగులోకి అనువదితమైన సర్వ ఉపని

షత్తుల సారమూ తెలుగు పాఠకుల ముందు వడ్డించిన విస్తరిలా కనిపిస్తోంది. ఇక ఆ జ్ఞాన భోజనం చేయవలసిన కర్తవ్యం మనదే. ఉపనిషత్పఠనం వల్ల అజ్ఞాన వినాశమే కాక, బ్రహ్మసాక్షాత్కారం ప్రాప్తిస్తుంది. ‘ఉపనిషత్’ అంటే మరో అర్థం ఉంది. గురువులకు సమీపంలో ఉండాలంటూ గురుశిష్యుల పవిత్రానుబంధం తెలిపే ఆధ్యాత్మిక విద్య ఉపనిషత్తుల్లో ఉంది. ఇది రహస్య విద్య. గురువు నుంచి మాత్రమే తెలుసుకోదగినది. అద్వైత సిద్ధాంత ప్రతిపాదనతో పాటు ఓంకారపూర్వక ఉపాసనా విధానం కూడా ఉపనిషత్తులు అభివ్యక్తం చేస్తున్నాయి. అవి అందిస్తున్న శాంతిపాఠం పరించదగిన చోట అసత్యానికి, హింసకు, అసూయాద్వేషాలకు తావే ఉండదు. ఆ ఉపనిషత్తుల అక్షరాల విత్తులను అంతటా చల్లే ప్రయత్నం చేద్దాం!

— చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి

భక్తి శ్రద్ధలు

భక్తుల్నీ సాధకుల్నీ కొంతమందిని చూస్తుంటాం. పెళ్ళిముహూర్తానికో పందానికో వెళుతున్నట్లు, పరుగులు పెడుతూ ఉంటారు. ఏదైనా చిన్న ఆటంకం కలిగినా, ఆలస్యం జరిగినా అందరిమీదా కేకలుపెడుతూ ఉంటారు. శరీరం కదిలిపోతూ ఉంటుంది. కళ్లు వేగంగా చలించిపోతూ ఉంటాయి. వాళ్లు దేనికి వెళుతున్నట్లు? యుద్ధానికా, పరుగు పందేనికా, ముహూర్తం ప్రకారం జరిగే పెళ్లికా? కాదే! ఆ పరుగు- పూజకు, అర్చనకు, ఆరాధనకు, శాశ్వత శాంతికి, శాంతిధామానికి!

మనం భగవంతుడి పూజకోసం వికసిస్తున్న పుష్పాలం. పువ్వు హడావుడిగా వికసించదు. నిదానంగా, ప్రశాంతంగా, క్రమబద్ధంగా వికసి

స్తుంది. రేకులు విచ్చుకొంటూ పరిమళాన్ని విరజిమ్ముతూ ఉంటుంది. ఆనందమే తానన్నట్లుగా, ఆరాధనే జన్మ ఉద్దేశమన్నట్లుగా మనోజ్ఞంగా పులకిస్తూ వికసిస్తుంది. మనమైనా అంతే. కానీ మనకు దానికున్న నిబ్బరం లేదు. నిర్దిష్ట పద్ధతి లేదు. నిదానం అసలే లేదు. పూజకు మాత్రమే పూచే ఈ మానవ పుష్పం వడివడిగా పూజచేస్తుంది. చేతులతో బలవంతంగా రేకులు విడదీసిన మొగ్గలా ఉండి, ఆరాధనకు ఆయత్త మైపోతుంది. ఎందుకింత తొందర! ఈ భక్తి పుష్పం, భక్త పుష్పం అవసరం లేని కదలికలకు రేకులు రాలిపోవా? తేనె ఒలికిపోదా, వాసన సడలదా, తొడిమ వీడదా?

మనం శాంతంగా ఉండాలి. ప్రశాంతంగా నడవాలి. ప్రసన్నంగా పనులు చేసుకోవాలి. పరుగులతో పూజాగృహంలోకి ప్రవేశించి హారతి ఇవ్వడం కాదు. అది పూజ అనిపించుకోదు. బ్రాహ్మీ ముహూర్తంలో నిద్ర లేచి ప్రారంభించే

ప్రతి పనీ పూజే! ఇంకా జీవిత పర్యంతమూ ప్రతి క్షణం, ప్రతి కర్మా పూజే మరి. నిద్ర లేవ గానే కళ్లు తెరచి అరచేతుల్లోకి చూస్తూ 'కరాగ్రే వసతే లక్ష్మీ...' అంటూ చెప్పుకొనే స్తోత్రం దగ్గర నుంచి, అర్చనా క్రమంలో చిట్టచివరి మంత్రపుష్పం వరకు అంతా పూజగానే భావించాలి. అన్నీ అర్చనలే అనుకోవాలి. భగవత్ స్పృహతో ఉండే ప్రతి కదలికా దైవారాధన. అందుకే, ఈ క్రతువులో తొందర పనికిరాదు. శాంత మానసం అవసరం. దాన్ని ప్రశాంతమైన కదలికలు ఇస్తాయి. ఆ కదలికలను దైవంమీద ఉండే ప్రీతి ఇస్తుంది.

గురువులను, మహాత్ములను చూసినప్పుడు వారు చాలా ప్రశాంతంగా కనిపిస్తారు. ఎంతో ప్రసన్నంగా ఉంటారు. శరీర కదలికలు, మాటలు, మందహాసాలు అన్నీ శాంతంగానే ఉంటాయి. చూపులే కాదు, కనురెప్పలు సైతం ప్రశాంతంగా కనిపిస్తాయి. అవి పూల రేకుల్లా,

మృదువుగా గోచరిస్తాయి. కనుపాపలు కూడా వెన్నెల రేకుల్లా ఉంటాయి. ఎందుకంటే, నిరంతర దైవచింతనతో వారి అంతరంగం నిండి ఉంటుంది. సహజంగానే అన్నింటా వేగం నియంత్రించిన స్థితి కనిపిస్తుంది. మనం వ్యవహరించాల్సింది అత్యంత మృదు విగ్రహుడైన

పరమాత్మతో. సదా చిదానందమూర్తి అయిన రస స్వరూపుడితో. కారీన్యం, వేగం, అల్లరి, అలజడి... ఇవన్నీ భక్తి ప్రాంగణంలోకి, సాధనా పరిధిలోకి రాని, రాకూడని అంశాలు. నిజానికి మన సాధనకు ఈ వైఖరి ఆటంకం కూడా. ఇతర పనులన్నీ చకచకా ఉరుకులు పరుగులతో ముగించి పూజాగృహంలోకి వెళ్లాలి. అత్యవసరంగా నెమ్మదించి కూర్చుని, అత్యంత వినయంతో పూజకు, జప ధ్యానాలకు ఆయత్తం కావాలి. ఆ క్రితం క్షణంవరకు అలజడి చెందిన శరీరం- కుదురుగా కూర్చున్నా క్షణాలమీద మనసుకు ఉపశమనం కలిగించలేదు. దేహం నెమ్మదించినా, మనసు అలజడితో, ఆ వేగంతో చంచలిస్తూనే ఉంటుంది. ఎందుకంటే, మనసులోని తొందర వల్ల మాత్రమే శరీరం పరుగులు పెడుతుంది కాబట్టి.

శరీరం, మనసు సదా పరస్పర ఆధారితాలు. నిజానికి, ధ్యానానికి కూర్చున్నప్పుడు ముందు

శరీరాన్ని సంబాళించాలంటారు. చిన్నచిన్న సుతిమెత్తని ఒత్తిళ్లతో ఉపచారంతో దేహాన్ని అలసట నుంచి, అలజడి నుంచి ఉపశమింపజేయాలంటారు. శరీరం ప్రశాంతమైతేనే మనసు ప్రసన్నమవుతుందన్నది దాని అంతరార్థం.

సాధన క్షేత్రం దేవుడి గది మాత్రమే కాదు. మనం అక్కడికి వెళ్లేందుకు పరుగులు పెట్టాల్సిన పనీ లేదు. యావత్ జీవితమూ సాధన క్షేత్రమే, సాధన కాలమే. పూజాగృహానికి వెళ్లేందుకు, మిగిలిన పనులమీద మిగిలిన మనుషులమీద విసుగుచెందాల్సిన పని లేదు. ఇది విరామమెరుగని కార్యాచరణ. నిరంతర ఆనంద రసాస్వాదనా ధామమిది. శ్వాసించినంత సహజ క్రియగా ధ్యానం సాగాలి. పూలతోటలో విహారంలా అది కొనసాగాలి. పూజ అనే జీవన ఉద్యాన శోభను నిరంతరం ఆస్వాదించాలి!

- చక్కెలం విజయలక్ష్మి

జ్ఞాన కాంతి

అమ్మ మనకు జన్మనిచ్చినప్పుడు మనం జ్ఞానులం కాదు. ఏవో కొద్దిపాటి తెలివితేటలే ఉన్నాయి. అవీ శిశు దశలో బయటపడేవి కావు.

పువ్వు పుట్టగానే పరిమళిస్తుందంటారు. మరి అన్ని పువ్వులకూ పరిమళం ఉంటుందా? కొన్ని- పువ్వులుగా కనిపిస్తాయి. కానీ, వాసనలో తక్కువగా ఉంటాయి.

మహాత్ములందరూ జన్మతః జ్ఞానులని చెప్పలేం. శిశుప్రాయంలో వాళ్ళూ తెలియని స్థితిలో ఉన్నవారే. బాల్యంలో ఎవరైనా అలాగే ఉంటారు కదా! ఆ తరువాతే తెలివితేటలు వస్తాయి. జ్ఞానం ఎవరికి వారు సంపాదించుకోవాలి.

ఒక్కో మెట్టు ఎక్కినట్లు, ఒక పద్ధతిలో జ్ఞాన సముపార్జన చెయ్యాలి. చూడాలి. పరిశీలించాలి. పరిశోధించాలి. అడిగి తెలుసుకోవాలి. చివరికి ఆచార్యులను ఆశ్రయించాలి. వినయంతో, సేవతో, ప్రేమతో సత్యాన్ని సాధించుకోవాలి.

జ్ఞానం వదిలిపెట్టదు. తృప్తి మనకు ఉంటే, జ్ఞానం వచ్చి చేరుతూనే ఉంటుంది. అజ్ఞానం అడుగులు వెనక్కి వేస్తూ ఉంటుంది... తప్పనిసరిగా! ఏది మంచో ఏది చెడో తెలుస్తూనే ఉంటుంది. లోపల నుంచి అంతర్వాణి సూచిస్తూనే ఉంటుంది. దాని పీక నొక్కిేసి ముందుకు వెళ్లేవాళ్ళు అజ్ఞానులుగా మిగిలిపోతారు.

బాల్యం నుంచే శరీరం పెరుగుతున్నట్లు

తెలివితేటలు, లౌకిక జ్ఞానం కూడా పెరగవచ్చు. అలౌకిక, ఆధ్యాత్మిక, ఆధిభౌతిక

జ్ఞానం పెరగకపోవచ్చు. దీనికి కృషి కావాలి. మనసులో సంస్కారాల ప్రభావంతో ఈశ్వరీయ వాతావరణం ఏర్పడి ఉండాలి. మన ప్రయత్నమే మనకు ఈ స్థితిని కల్పిస్తుంది.

కసరత్తు చేసి బలంగా తయారైనవాడు కూడా ఒకప్పటి శిశువే! గంగాప్ర వాహం లాంటి జ్ఞానధారలో మునకలు వేసిన యోగి సైతం ఒకప్పటి బంగరు బాల్యాన్ని ఏమీ తెలియని స్థితిలో అనుభవించినవాడే.

పుట్టుకతో జ్ఞానం రాలేదని ఎవ్వరూ బాధపడరు. పెరిగిన తరువాతా, ఉండాల్సిన జ్ఞానం లేకపోతేనే ఆశ్చర్యానికి లోనవుతారు. లోకాన్ని చూసి నేర్చుకొమ్మంటారు. జనన మరణాలు, సుఖ దుఃఖాలు మనల్ని కదిలించి అలజడికి, అన్వే

షణకు గురిచెయ్యకపోతే- మనలో ఉండాల్సిన మనిషి లేడనిపిస్తుంది!

జ్ఞానం పొందడానికి ఇంత దూరం ప్రయాణించాలా, ఈ జీవితం అనుభవించాలా, ఇంత భౌతిక మానసిక ఒత్తిడికి లోనుకావాలా అంటే- తప్పదు. ప్రయోగశాలలో ఫలితం వచ్చేవరకు ప్రయోగాలు సాగుతూనే ఉంటాయి. అది నియమం. సత్యం సాధించుకునే వరకు ఎంతటి కఠోరమైన సాధనైనా చెయ్యాల్సిందే. ఇది అంతర్ ప్రకృతి నియమం.

నిన్నటి మొగ్గ నేడు అందమైన పుష్పమైనట్లు, నల్లటి మేఘం వర్షమైనట్లు, గొంగళిపురుగు నీతాకోకచిలుకైనట్లు... మనిషి లోపలి భావ పరిపక్వతే జ్ఞాన పుష్పాలను, ఫలాలను ఇచ్చి మహా వృక్షంగా మారిపోతుంది. ఇటువంటి వృక్షాలు నిండి ఉన్నచోటే బృందావనం. ఇందు లోనే తిరుగుతాడు- జ్ఞానులకు జ్ఞాని శ్రీకృష్ణ

పరమాత్మ.

అజ్ఞాన స్థితి లేకపోతే జ్ఞానం కోసం ఎందుకు ప్రయత్నిస్తాం? అందుకే అజ్ఞానం అనాదిగా ఉందని చెబుతారు ఆదిశంకరులు. జ్ఞానం పుట్టుకను మనం చెప్పవచ్చు. అజ్ఞానం పుట్టుకను చెప్పలేం. అజ్ఞాన అంధకారంలో ఉండి, అదే శాశ్వతమనుకుంటాం. ఎప్పుడో ఒక సారి అది నిర్దయగా కింద పడేస్తుంది. ఆరోజు రక్షించేవాడి కోసం కేకపెడతాం. తరువాతే జ్ఞాన రహస్యం గ్రహిస్తాం.

ఎక్కడ పుడితేనేం, ఎలా పుడితేనేం, ఎందుకు పుడితేనేం... జ్ఞానం మనల్ని వరించింది. అజ్ఞానం వెళ్లిపోతే అహంకారమూ వెళ్లిపోతుంది. అన్నీ వెళ్లిపోయి, కళ్లముందు కనికట్టు విడిపోయి, గారడి రహస్యం తెలిశాక చివరికి మిగిలేది ఒకటే. అదే, జ్ఞానం!

- ఆనందసాయి స్వామి

బంధ విముక్తి

ఒకరోజు ఓ ధనవంతుడు గౌతమబుద్ధుడి వద్దకు వచ్చాడు. 'మీరు జ్ఞాన సంపన్నులు. మీ సలహా కోసం వచ్చాను' అన్నాడు.

విషయమేమిటని ఆయన అడిగారు.

ఆ ధనికుడు చెప్పడం ప్రారంభించాడు.

'నా జీవితమంతా శ్రమిస్తూనే ఉన్నాను. ఎంత సంపాదించినా ఏదో చింత! ఎందరో నా గురించి శ్రమిస్తారు. వారి సంపాదన కోసం నామీద ఆధారపడతారు. అందుకు నేను ఎంత శ్రమనైనా ఆనందంతో స్వీకరిస్తాను. కానీ, మీ అనుయాయుల్ని కలుసుకొన్నప్పుడు- ఏ బంధనాలూ లేకుండా స్వేచ్ఛగా జీవించడంలోని ప్రాముఖ్యం వివరించారు. నేనూ గమనించాను. మీరు రాజ

కుమారులు. సుఖాలకు, సంపదలకు కొదవలేదు. అయినా మీరు అన్నింటినీ త్యజించి, ఒంటరిగా వికాసం కోసం అన్వేషణ సాగిస్తున్నారు. నేనూ మీలాగే సంపదలన్నింటినీ వదిలేయాలనుకుంటున్నాను. సక్రమ విధానాన్ని అనుసరించి, నా దగ్గర శ్రమించేవారి ఆశీస్సులు పొందాలనుకుంటున్నాను. నా జీవిత వాస్తవాన్ని తెలుసుకోవాలని ఉంది'.

కరుణామయుడైన బుద్ధుడు సమాధానమిచ్చారు.

'సదా నిస్వార్థ మార్గం అనుసరణీయం. వారు వాస్తవం గ్రహించేందుకు ఆశీస్సులు అందుతూనే ఉంటాయి. సంపదలను అంటిపెట్టుకొని ఉండకూడదు. ఓ చట్రంలో పడిపోయి, హృదయం విషమయం చేసుకోవడం తగదు. అంతకంటే వాటిని వదిలిపెట్టడం మంచిది. వాటికే అతుక్కుపోకుండా, విజ్ఞత ఉపయోగించినప్పుడు మాత్రమే ప్రజల ఆశీ

స్సులు అందుతాయి. నిజానికి సంపద, అధికారం ఎవరినీ బానిసలుగా మార్చవు. ధ్యాస తప్పించలేక ఎప్పుడూ దురాశతో వాటినే అంటిపెట్టుకోవడం వల్ల, ఆనర్థం ఏర్పడుతుంది'.

తన బోధనలు- ఎవరినీ సంసారాలు విడిచిపెట్టమని చెప్పడానికి కాదన్నారు బుద్ధుడు. ప్రపంచానికి దూరంగా బతకాలని కాదని, భ్రాంతిలో పడి బంధాలకు చిక్కుకుపోకుండా స్వేచ్ఛగా నైతిక విలువలతో జీవించాలన్నదే ఉద్దేశమని ఆయన వివరించారు.

ఎవరు ఏం చేసినా సద్బుద్ధి ఉండాలి.

అంతర్వేది

రమ్యే పరిస్థితులు ఎటువంటివైనా, అవి కర్మ ఫలితమే అని గుర్తించాలి. సృష్టించుకున్నది ఏదైనా నశిస్తుందని తెలుసుకోవాలి.

ప్రాపంచికంగా, ఒంటరిగా ఎంతో హృదయపూర్వకంగా ఆచరించాలి. పనిని పరిపూర్ణమైన శక్తి, బాధ్యతతో చేయాలి. అసూయ, ద్వేషం ఉండకూడదు. అహం లేకుండా జీవించగలగాలి. అనుసరించే మార్గం సత్యంగా, ధర్మబద్ధంగా ఉన్నప్పుడు మనసు ఆనందంతో నిండిపోతుంది. బంధాలు లేకుండా ఉండటం మంటే- జీవితంలో సమకూర్చుకున్న సంపదలను విడిచిపెట్టాలని కాదు. ఎదు

బంధమనేది భగవంతుడితోనే ఏర్పరచుకోవాలి. దృష్టిని ఆత్మ- భగవంతుడితో సంబంధం ఏర్పరచుకునేలా కేంద్రీకరించాలి.

సంపద ఉన్నవారు వివేకంతో మెలగాలి. ఉన్నవాటిని కుటుంబసభ్యుల బాధ్యతల నిమిత్తం, ఇతరులతో పంచుకోవడం కోసం కేటాయించాలి. శ్రేయస్సు లక్ష్యం కావాలి. ప్రపంచంలో చేయగలిగిన మంచిని చేస్తూ, భగవదన్వేషణలో జీవించాలి. నిస్వార్థ సేవ, తోటివారితో పంచుకునే స్వభావం హృదయాన్ని ఎల్లవేళలా పవిత్రంగా ఉంచుతాయి.

ఈ ప్రపంచంలో బతకడానికి ముఖ్యమైన సూత్రం ఒక్కటే. అది- బంధాలమధ్య చిక్కువడకుండా ఉండటం, ఆధ్యాత్మిక భావనతో స్వేచ్ఛగా జీవించడం!

- మంత్రవాది మ హేశ్వర్

ఆలోచనలు

జీవితం సుఖభరితం కావడానికి ఓ సరికొత్త ఆలోచన కారణమవుతుంది. ప్రేరణగా మారుతుంది. మన అంతరంగంలో సదా మెదిలి, మెరిసిన వైతన్యం ఒక ఆలోచనగా రూపుదిద్దుకొంటే? చివరికి అది భూ మండలాన్నే శాసించేదిగా మారవచ్చు. లేదా మానవాభ్యుదయాన్ని మరు భూములకు తరలించేదిగా 'పరివర్తన' చెందినా ఆశ్చర్యపడనక్కర్లేదు.

పొందలేకపోయిన సుఖభోగాలు, రూపం, ధనం పట్ల ఆలోచన తగదంటాడు విదురుడు. యోగానికి భంగం కలిగించే ఆలోచనల్ని అరికట్టడానికి, అందుకు విరుద్ధమైన భావజాలాన్ని మననం చేయాలన్నది 'యోగా చార్యులు' పతంజలి భావన. భౌతిక,

మానసిక అభ్యుదయానికి అవరోధంగా ఉండే దుర్భావాలను సాధకుడు మొగ్గదశలోనే తుంచేయాలన్నది ఆయన నిశ్చితాభిప్రాయం.

ఉండే ఇల్లు, అక్కడి వాతావరణం, కలిసే వ్యక్తుల నైజం... ఇలా చాలా విషయాలు మనిషి ఆలోచనల్ని నిర్ధారిస్తాయి. మంచి ఆలోచన అతడిలోని ఆందోళనను పరిహరిస్తుంది. రమణీయ ప్రకృతి మానవుడి అంతరంగాన్ని అలరిస్తుంది. తీర్థక్షేత్రాలు ఆలోచనల్ని పవిత్రీకరించి మెదడుకు పదును పెడతాయి.

చెడు సహవాసంతో కాలం గడిపేవాడు సరైన ఆలోచన చేయలేడు.

ఒకప్పుడు- అంతరంగ పరివర్తన కోసం ఆధ్యాత్మిక ప్రియులు ఒంటరిగా అరణ్యాలకు వెళ్ళి సాధన చేసేవారు.

స్నేహితుల ఆలోచనలు మనిషిపై పట్టు సాధించి, నడవడిని మనుగడను శాసిస్తాయనడమూ సత్యదూరం కాదు.

ఆలోచనలు... మనసు కడలిలో సుడులు తిరిగే అలల వలయాలు. భయం, క్రోధం, ద్వేషం వంటి విరుద్ధ లక్షణాలు మానవ అభ్యుదయానికే చేటు తెస్తాయి. దుర్భావాలు ఆవహించిన మనసు- మనిషికి శత్రువే! అతడి మస్తిష్కంలో రూపుదిద్దుకొనే తీరైన యోచనలు సమాజానికి హితకరమవుతాయి. ఒక దేశాధినేత మదిలో సుహృద్భావం నెలకొంటే, ఆ దేశ ప్రజలు సుఖశాంతులు అనుభవిస్తారు. అతడిలో విరుద్ధ ఆలోచనలు తలెత్తితే, అవి సర్వజన వినాశనానికి హేతువులవుతాయి.

మంచి మనసు నుంచే మంచి యోచనలు వస్తాయి. ఆలోచనచేసి, తోటివ్యక్తి ఎలాంటివాడో అంచనా వేయగలం. అభ్యుదయానికి తోడ్పడే ఆలోచనలు పొందాలంటే, మనసులోని భావజాలాన్ని పవిత్రీకరించాల్సి ఉంది.

ఆలయాలు, మందిరాలు, మసీదులు మన

అంతరంగాల్ని నిర్మలం చేసుకోగల శక్తిసామర్థ్యాల్ని ప్రసాదిస్తాయి. మదిలో సదా మెదిలే భావ పరంపరను పవిత్రం చేసి, మనిషి ఆనంద జీవనానికి తెరతీసే జ్ఞాన భాండాగారాలు అవి.

మనసులో పుట్టి మనసులో పెరిగే సంకుచిత భావాల్ని, విరుద్ధ ఆలోచనల్ని జల్లెడ పట్టాలి. వివేకంతో వ్యవహరించినప్పుడే, ఆధ్యాత్మిక ఫలాలు సంతృప్తికరంగా సాధకులకు అందుతాయి.

వక్ర ఆలోచనలు అంతరంగాన్ని ఆశ్రయించి, పట్టు సాధించి మనుగడనే శాసిస్తాయి. వాటి మూకుమ్మడి దాడి పట్ల సాధకులు జాగ్రత్త వహించాలని పెద్దలు చెబుతారు. అలా చేయలేనినాడు, ఎవరిపై వారు జాలి పడాల్సిన దీనస్థితి కలగనూవచ్చు.

- గోపాలుని రఘుపతిరావు

స్వచ్ఛ భారత్

పడుకునే ముందు పదహారుసార్లు నోరు పుక్కిలించమని పెద్దలు చెప్పేవాళ్లు. భౌతికంగా ఇందువల్ల నోరు శుభ్రపడుతుంది. అదే నోటితో కల్తీ లేని మంచి ఆహారం తినడం వల్ల దేహం పరిపుష్టం అవుతుంది. మంచి మాటలు మాట్లాడటం వల్ల, ధైర్యనామ స్మరణ వల్ల- అనేవాళ్లూ వినేవాళ్లూ సంతోషిస్తారు.

'స్నానం' భారతీయ జీవన విధానంలో ముఖ్య భూమిక వహిస్తోంది. ప్రతి పవిత్ర కార్యానికి ముందు స్నానం తప్పనిసరి. ఆచమనాలు, అభిషేకాలు, తీర్థయాత్రలు, పుష్కరాలు... ఇవన్నీ పరిశుభ్రత ప్రాధాన్యాన్ని తెలియజేసేవే. నదులకు హారతులిచ్చి పూజించే సంస్కృతి మనది. హిమాలయాల్లో పుట్టిన స్వచ్ఛ జలం గల గంగ, ఆధునిక నాగరికత లోని అవివేకం వల్ల కాలుష్యం బారిన పడింది. మనసుల్లో పుట్టిన స్వార్థపు కాలుష్యం వల్ల మనుషులు వాతావరణాన్ని కలుషితం చేస్తున్నారు.

ఇంట్లోకి ప్రవేశించే ముందు పాదాలు శుభ్రంగా కడుక్కోవాలి. ఎంత పరిశుభ్రంగా అంటే, సూది మొనంత

ప్రాంతాన్ని కూడా వదలకూడదు. అలా నలచక్రవర్తి కడుక్కోక పోవడం వల్ల శనిపట్టి, పడరాని పాట్లు పడ్డాడని పురాణాలు చెబుతున్నాయి. ఇది చక్కని ప్రబోధం. పూర్వులు ఇలాంటి కథల ద్వారానే మనకు హెచ్చరికలు చేశారు. సంస్కృతీ సంప్రదాయాలు స్వచ్ఛమైన మార్గాలనే చూపాయి. నాటి యజ్ఞయాగాదులు మొదలుకొని పూజా పునస్కారాలు, యాత్రలు, వ్రతాలు, జపతపాలు, ఉపవాసాలు, సత్సంగాలు, లలితకళలు... అన్నీ మనల్ని మన వాతావరణాన్నీ స్వచ్ఛంగా ఉంచే ప్రయత్నాలే! ఆధ్యాత్మిక ప్రసంగాలు, హరికథలు, శాస్త్రీయ నాట్య సంగీతాలు, జాన పద నృత్య, గీతాలు మన మనసుల్లోకి సామాజిక జీవితంలో నుంచి వచ్చి చేరుతున్న చెత్తాచెదరాన్ని దూరం చేస్తాయి. మనసును మానస సరోవరంలాగా పరమ పవిత్రంగా, పరిశుభ్రంగా ఉంచే మార్గాలివి. మనసుంటే మార్గం ఉంటుంది. స్వచ్ఛమైన మనసుంటే నదులు సైతం స్వచ్ఛమవుతాయి. సబర్బతీ నది పరిశుభ్రతే ఇందుకు నిదర్శనం. నది కల్మషం తొలగ్గానే, ఆ ప్రాంతంలో వ్యాధులు కూడా తగ్గిపోయాయి.

పరిశుభ్రత ఖర్చులేని పని. ఇందుకు పేదరికం అడ్డుకాదు. ఇది అందరి బాధ్యత. మన సంప్రదాయంలో ఇంటి వంటే తినాలి. 'స్వయంపాకులు' గౌరవార్థులు. తినే పదార్థాలు పరిశుభ్రంగా ఉండాలనే దీని ఉద్దేశం. అందువల్లే

పూర్వం మన గ్రామాలు తీర్చిదిద్దినట్లుగా ప్రకాశించాయి. విశాలమైన వీధులు... ఏనుగులు సైతం నిరాటంకంగా తిరుగాడటానికి వీలుగా హంపీలో ఉండటాన్ని నేటికీ చదవవచ్చు పలుచోట్ల అక్కడ స్నానఘట్టాలు నిర్మితమయ్యాయి. ఆనాటి పరిశుభ్రతకు అవి తిరుగులేని నిదర్శనాలు. బాటసారులు, ఇతర ప్రాంతాల నుంచి నగరంలోకి వచ్చినవారికి స్నానఘట్టాలు, శౌచాలయాలు అతి ముఖ్యమైన అవసరాలు. అవి లేని నగరాలు మురికి కూపాలు. కలుషిత నగరంలో నేర సామ్రాజ్యం నెలకొంటుంది! గ్రామాల్లో ఇల్లాళ్లు ఇంటి

ముందర శుభ్రంగా ఊడ్చి, కళ్లాపి చల్లి, ముగ్గులు వేయడం పూర్వం సామాన్య దృశ్యం. ఇప్పుడు ధనుర్మాసంలో దీన్ని పాటిస్తున్నారు. సంప్రదాయంపై గౌరవమున్న నారీమణులు పట్టణాల్లోనూ గ్రామాల్లోనూ ప్రతిదినమూ ఉదయమే ఈ పని చేయడం కొన్నిచోట్ల మనం గమనించవచ్చు.

వ్యాసుడు మండుటెండలో శిష్యులతో కలిసి కాశీ చేరాడు. ఆశ్చర్యకరంగా అక్కడ ఆయనకు భిక్ష లభించలేదు. ఆ సందర్భంలో కాశీనగర పరిశుభ్రతను శ్రీనాథుడు వర్ణించాడు. 'వాకిళ్లను ఆవుపేడతో చక్కగా అలికారు. నాలుగం చులు కలిసేటట్లు ముగ్గులు పెట్టారు. అతిథులకు కాళ్లూ చేతులూ కడుక్కోవడానికి నీళ్లిచ్చారు. పూలతో గంధంతో వాళ్ల ను అర్పించారు. శుభ్రంగా కడిగిన పళ్లెంలో అన్నం వడ్డించారు'. ఈ వర్ణనను బట్టి కాశీనగరం ఎలా ఉండేదో మనం ఊహించవచ్చు. ఆకలితో నకనకలాడుతున్న వ్యాసుడికి కాశీ నగరంలో అన్నపూర్ణ ఒక పరీక్ష పెట్టింది. అందువల్లనే ఆయనకు ఆహారం లభించలేదు. అంత గొప్ప మహర్షి కోపం అణచుకోలేకపోయాడు. ఆగ్రహంతో ఒళ్లు మరిచిపోయి, కాశీ నగరాన్ని శపించబోయాడు. అంతలో జ్ఞాన స్వరూపిణి పార్వతీదేవి పెద్ద ముత్తయిదువ వేషంలో కనిపించి, ఆయనను భోజనానికి ఆహ్వానించింది. అంత క్షుద్భాధతో ఉండీ, శిష్యులతో కలిసి గంగకు వెళ్లి స్నానం

చేసివచ్చి కూర్చుని, భోజనం చేశాడు. ఆ సందర్భంలో పార్వతి 'ఉన్న ఊరు, కన్నతల్లి సమానం అని నీకు తెలియదా మహర్షి?' అని బుద్ధి చెప్పింది. కాశీలో నివసించవద్దని శపించింది. ఈ పౌరాణిక గాథ, కోపంతో మనసు కలుషితమైతే కలిగే దుష్ఫలితాన్ని తెలుపుతుంది. ఇటువంటి పరిస్థితిలో కూడా వ్యాసుడు శారీరక శుభ్రతను పాటించే సంప్రదాయాన్ని ఆచరించగలిగాడు.

'ఆముక్తమాల్యద'లో రాయలవారు దేవాలయాన్ని పరిశుభ్రపరచే విష్ణుచిత్తుడి కథను మనోహరంగా వర్ణించారు. దేవాలయాన్ని ఊడ్చి, తుడిచి, ముగ్గులు పెట్టి, పూలతో అలంకరించడమే అతడి నిత్యకృత్యం. నిజానికి ప్రతి ఇల్లూ ఒక ఆలయమే! దేవుడి బొమ్మ, పవిత్ర గ్రంథమో ఉంటాయి. ప్రతి ఊరూ ఒక తల్లి లాంటిదే! దేశమాత పవిత్రతను కాపాడాలంటే స్వచ్ఛత కోసం ప్రతివారూ పాటుపడాలి. గాంధీ ఏనాడో చీపురుపట్టి వీధులు ఊడ్చి మార్గదర్శనం గావించారు. ఇప్పుడు అదే మార్గంలో ప్రధాని మోదీ 'స్వచ్ఛ భారత్' కోసం పిలువీచ్చారు. కాలుష్యం కష్ట కారకం. పరిశుభ్రత పరమాత్మకు ప్రియం. పరిసరాలను పరిశుభ్రపరచడం కూడా ఈశ్వర సేవే!

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

ప్రభాత కిరణాలు

సూర్యకిరణం సోకగానే మంచు బిందువులు మంచి ముత్యాల్లా మెరుస్తాయి. ప్రకృతి పులకిస్తుంది. ఆకాశం వర్ణ శోభితంగా మారుతుంది. నిన్నటికన్నా నేటి దృశ్యం కొత్తగా కనిపిస్తుంది. సరికొత్త అందాలు గోచరిస్తాయి.

ప్రభాతవేళ ఆహ్లాదం, మధ్యాహ్నం ప్రచండం, సాయంవేళ ప్రశాంతం. ఏ రోజైనా ఇదే నియతి. 'ఈ మనిషిలో ఉన్న వాడు ఆ సూర్యుడిలో ఉన్నవాడు ఒక్కడే'నని చెబుతుంది తైత్తిరీయ ఉపనిషత్తు. అదేవిధంగా మానవ జీవితంలోని ప్రతి ప్రభాతమూ కొత్తదనంతో, ఉత్సాహంతో సాగిపోవాలి. నిన్నటి దైన్యాన్ని, భయాన్ని, వెనకబాటుతనాన్ని వదిలే య్యాలి. మనసులోని సంకోచాలను తొలగించుకోవాలి.

భానుకిరణం తాకగానే కొలనులోని పువ్వులు వికసిస్తాయి. అలాగే ఉషోదయం మన మనో తటాకంలోని భావజాలాన్ని, ఆలోచనా విధానాన్ని నవ్యమార్గంలో నడపాలి. పువ్వులా వికసించాలి. వికసించిన పువ్వులే భగ

వానుడికి ప్రీతిపాత్రంగా మారతాయి.

మానవుడు తన జీవితాన్ని కర్తవ్య దృష్టితో పరిపుష్టం చేసుకోవాలి. అప్పుడే ప్రతి ప్రభాతమూ ఉత్సాహంతో తట్టి పీలుస్తుంది. కర్మయోగిలా భాసిల్లమని చెబుతుంది.

'కౌసల్యానందనుడవైన ఓ రామా! కర్తవ్యం దైవమాప్నీ కమ్' అని ప్రబోధించాడు విశ్వామిత్రుడు. యాగ రక్షణార్థం రామలక్ష్మణులను వెంట తీసుకెళ్ళే వేళ, కర్తవ్య బోధ అది. గురుమార్గాన్ని అనుసరించిన వారు బలవంతులయ్యారు.

రాపిడి తగిలే కొద్దీ రత్నం ప్రకాశించినట్లు, కర్తవ్యదీక్ష మానవుణ్ణి ప్రకాశింపజేస్తుంది. ఆ దీక్షాపాలనలో పిరికి తనం, శంకలు అన్నీ కొట్టుకుపోతాయి.

ప్రభాతాన్ని అయోమయానికి గురిచేసేవి రెండు. అవి- నిన్న, రేపు. 'నేడు' కళ్లముందు కనిపిస్తుంటుంది. 'నిన్న' గతం. గతంలోకి తొంగి చూసేకంటే 'రేపు' అనే దీపం వైపే సాగుదాం. ఆ దీపం వెలిగించే పనిని నేడే చేద్దాం. అప్పుడు రేపటి ప్రకాశమూ ప్రభాతమూ మనవే!

గణపతి స్థపతి గొప్ప నైపుణ్యం గల శిల్పి. కంచి పరమాచార్యులు చంద్రశేఖర సరస్వతి మహాస్వామి ఓ పెద్ద

పనిని అప్పగించారు. అది రామేశ్వరంలో అగ్నితీర్థం ఎదురుగా శంకర మండపం నిర్మించే పని. పాలరాతితో అది శంకరాచార్యుల విగ్రహం మలచే పనిని తానే స్వీకరించాడు స్థపతి. నిర్ణయించిన గడువు సమీపించింది. పెద్ద అవాంతరం ఎదురైంది. ఆదిశంకరుల విగ్రహం కంటి కింద నల్లని మచ్చ కొట్టొచ్చినట్లుగా కనిపించింది. పాలరాతి లోపలి పొరల్లో ఉంది ఆ నలుపు! పని పూర్తికానున్న సమయానికి ఖైటపడింది. విషాదంలో మునిగిపోయాడు స్థపతి.

విషయం తెలుసుకున్న మహాస్వామి పని ఆపకు. చేసుకుంటూ సాగిపో'మృని స్థపతికి చెప్పారు. స్వామి మాటంటే అతడికి వేదం. పని కొనసాగించాడు. క్రమక్రమంగా ఆ మచ్చ చిన్నదిగా మారిపోయింది. ఆ తరవాత అసలు పూర్తిగా కనిపించకుండా పోయింది. అనుకున్న సమయంలో మండప నిర్మాణం జరిగిపోయింది. మహాస్వామి ధైర్యవచనాలు శిల్పి గుండెల్లో పుట్టేడు విశ్వాసాన్ని నింపాయి. ప్రతి ప్రభాతం ఆశాజనకంగా, ఆనందంగా సాగిపోయింది. సంకల్పం విజయవంతమైంది.

ఒక్కొక్కమారు నిన్నటి ప్రభావం రేపటిపై ప్రసరించే అవకాశాలు ఉంటాయి. మద్యపానం, ధూమపానం, విచల విడి శృంగారం వంటి వాటితో రేపటి జీవితమే చీకటి మయంగా మారుతుంది. మానవుడి సచ్చీలత, విచక్షణ పైనే పండంటి రేపటి జీవితం ఆధారపడి ఉంటుంది.

కష్టపడి ఎంతోకాలంగా ఏర్పరచుకున్న 'తేనెతుట్టె'ను ఎవరో విదుల్చుకుపోయారు. అంతమాత్రానికే చేష్టలుడిగి పోయి చూస్తూ ఉండవు తేనెటీగలు. మళ్ళీ అన్వేషణ ప్రారంభిస్తాయి. ఏ చెట్టు కొమ్మ అనువుగా ఉంటుందో, ఏ

గోవురం రక్షితంగా ఉంటుందో చూసుకుని తిరిగి అక్కడ కూడబెడతాయి. మనిషి ప్రతి ఉదయాన్నే తాజాగా మొదలుపెట్టాలి అన్నదానికి ఇది మంచి ఉదాహరణ.

ఇక్కడ మరో విషయాన్నీ గుర్తెరగాలి. 'ఈరోజు ఎలాంటి కష్టనష్టాలూ లేకుండా సాగిపోవా'లని ఉదయాన్నే దేవుణ్ణి ప్రార్థిస్తాం. అందుకు తగ్గట్టుగా మన మానసిక ప్రవర్తన ఉన్నదా అన్నది విశ్లేషించుకోవాలి. స్వసుఖానికి సంతోషించే మనసు ఇతరుల సుఖసంతోషాలకూ ఆనందించాలి కదా... 'యద్భావం తద్భవతి' అన్నది కదా వేదం!

ప్రతి ఉదయాన్నే మనం కొనే పాలు, పండ్లు, కూరగాయలు అన్నీ తాజాగా ఉండాలని చూస్తాం. లేకుంటే వాటిని కొనుగోలు చెయ్యం. వాటిపై చూపే శ్రద్ధ మనసుపైనా చూపాలి. ఆలోచనలు, క్రియలు అన్నీ స్వచ్ఛంగా ఉండాలి. అప్పుడు ప్రతి ఉదయమూ ఉత్సాహంగా ఉంటుంది.

మానవుడు సహజంగా ఆనందస్వరూపుడు. దేనివల్ల తనకు ఆ రోజు ఆనందంగా ఉండదో దాన్ని అతడు వెంటనే వదిలెయ్యాలి!

- దానం శివప్రసాదరావు

ధనుర్మాసంలో శరణాగతి

పరాత్పరుని శరణాగతి చేయడం మన సంప్రదాయంలో భక్తి తత్వానికి పరాకాష్ఠ. ఈ శరణాగతిని ప్రపత్తి అనీ అంటారు. శరణాగతిలోని అమేయమైన భక్తితత్వం గురించి భగవద్గీతలో శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ అర్జునుడికి బోధిస్తాడు. సర్వధర్మాలనూ పరిత్యజించి నన్ను శరణువేడితే మోక్షప్రాప్తి కలిగిస్తానంటాడు వాసుదేవుడు. వేదాలు ఉపనిషత్తులు పురాణాలన్నీ దైవాన్ని చేరుకునేందుకు శరణాగతి చేయడమే సులువైన మార్గమని సూచిస్తున్నాయి. ద్వాపర యుగంలో మధురలోని ప్రజలందరూ శ్రీకృష్ణుని పరమాత్మగా తెలుసుకొని 'కృష్ణం వందే జగద్గురుం' అంటూ కీర్తించారు. గోపకన్యలందరూ గోపీ వల్లభుడి అందాన్ని

దైవీతత్వాన్ని చూసి ఆయన్నే భర్తగా పొందాలని తహతహలాడారు. దైవాన్ని ప్రియుడిగా భావించి భౌతికానికి అతీతమైన శృంగార భావనకు వశం కావడం శరణాగతిలోని మూల లక్షణంగా భగవత్తత్వం నిర్దేశిస్తుంది.

రాధామాధవుల మధుర భక్తి శరణాగతికి ప్రతీక! మధుర భక్తిలోని అమలిన శృంగార భావాన్ని జయదేవుడు మహాజ్ఞుల స్థాయికి తీసుకువెళ్లాడు. మధుర భక్తిలోని అంతర్గత ఆధ్యాత్మిక సాధనలో జీవ ఈశ్వరుల దివ్యశృంగారం అల్లుకొని ఉన్నాయి. ఊతానికి తీగెకు ఉన్న సంబంధం లాంటిది ఈ శరణాగతి. తమిళనాడులో క్రీ.పూ. 3005లో శ్రీవిల్లిపుత్తూరులో శ్రావణ

మాసం పూర్వఫల్గుణ నక్షత్రం రోజున తులసి వనంలో విష్ణుచిత్తుడు అనే వైష్ణవ భక్తుడికి లభించిన శిశువునే గోదాదేవి పేరుతో పన్నెండు మంది ఆశ్వురుల్లో ఒకరిగా పరిగణిస్తున్నారు. విష్ణుమూర్తి సంబంధిత శంఖచక్రాలు, శేషుడు, వనమాలిక, నందకం, గద, గరుత్మంతుడు, భూదేవి, కౌస్తుభం, నవమౌక్తికం, కంకణం, భాండం అనే విష్ణుమూర్తి విభూతులు భూమిపై జన్మించి మహాభక్తులుగా జీవించారు. అలాంటి విష్ణుభక్తులు పన్నెండుమంది ఉన్నారు. గరుత్మంతుడి అంశలో విష్ణుచిత్తుడు, భూదేవి అంశలో గోదాదేవి జన్మించారు.

అంతర్వేది

శ్రీవిల్లిపుత్తూరులోని వటపత్రశాయి కోవెలలో విష్ణుచిత్తుడు స్వామి కైంకర్యానికి పూలదండలు పళ్లు సిద్ధం చేస్తుండేవాడు. తులసి వనంలో ఆయనకు లభించిన గోదాదేవిని స్వామి ప్రసాదంగా స్వీకరించి పెంచుకున్నాడు. గోదాదేవికి చిన్నతనంలోనే బాలగోపాల మంత్రం ఉపదేశించాడు. ఆమె సదా ఆ మంత్రాన్ని సాధన చేసేది. మహాభాగవతంలోని శ్రీహరి వైభవ ఘట్టాలను విష్ణుచిత్తుడు చెబుతుంటే విని, పరవశంతో దివ్య మధురభావాలకు గోదాదేవి లోనయ్యేది. గోదాదేవి సౌందర్యంలోగాని, స్వభావంలోగాని, భావనలోగాని స్వచ్ఛత, పవిత్రత మాత్రమే

ప్రస్ఫుటమవుతాయి. భాగవత ఘట్టాల్లోని బృందావనం, యమునానది, వెన్నెల రాత్రులు గోపికలతో శ్రీకృష్ణుడి రాసలీలలు ఆమెలో మాధవుడిపై ప్రేమభావన కలిగించాయి. అప్పటికే తన తండ్రి ద్వారా కాత్యాయనీ వ్రతం గురించి విన్న ఆ కన్నెలో సంకల్పం అంకురించింది. మధురానగరిలోని గోప కన్నెలు ఆచరించిన ధనుర్మాస వ్రతం తానూ ఆచరించి గోపవల్లభుని పొందాలని నిర్ణయించుకొంది. ధనుర్మాసం తొలిరోజు వేకువజామునే లేచి శ్రీవిల్లిపుత్తూరులోని సరస్సులో స్నానంచేసి ధనుర్మాస వ్రతం ప్రారంభించింది. తన స్నేహితురాళ్లనే గోపికలుగా, సరస్సునే యమునగా భావించి తిరుప్పావై గానం చేస్తూ ముప్పై రోజులపాటు లోకాన్నంతా కృష్ణమయంగా చేసింది. ఈ ధనుర్మాసంలో గోదాదేవి గానంచేసిన ముప్పై పాశురాలు (గీతాలు) ఉపనిషత్తుల సారాంశమని అంటారు. గోదాదేవి ఒక పాశు

రంలో తాను పరమాత్ముని పాదదాసిగానైనా పడి ఉంటానని అంటుంది. దైవానికి దాసిగా ఉండటాన్నే ప్రపత్తి అంటారు. భక్తి మార్గ సాధనలోని ప్రధాన లక్షణాల్లో ప్రపత్తి ఒకటి. గోదాదేవిని ఆండాళ్ అని విష్ణుభక్తులు వ్యవహరిస్తారు. ఆండాళ్ అంటే పరమ పావనమని అర్థం. ఉత్తమ స్థాయి మనిషి పొందగలిగే దైవీ అనుభూతులు తొమ్మిది. వీటిని రసాలనీ వ్యవహరిస్తారు. భగవంతుడితో శృంగార భావనను రసరాజమని అంటారు. గోదాదేవి అంతస్సంఘర్షణతో ప్రారంభమైన ధనుర్మాస భక్తిసాధన శ్రీహరి అనే అమృతత్వంలో లీనం కావడంతో పూర్తి అవుతుంది. ధనుర్మాసంలో తిరుప్పావై గానం చేస్తే శ్రీమహావిష్ణువు వైకుంఠంలోని తన సన్నిధానంలో స్థానం కల్పిస్తాడన్నది ఒక నమ్మకం.

రంలో తాను పరమాత్ముని పాదదాసిగానైనా పడి ఉంటానని అంటుంది. దైవానికి దాసిగా ఉండటాన్నే ప్రపత్తి అంటారు. భక్తి మార్గ సాధనలోని ప్రధాన లక్షణాల్లో ప్రపత్తి ఒకటి.

గోదాదేవిని ఆండాళ్ అని విష్ణుభక్తులు వ్యవహరిస్తారు. ఆండాళ్ అంటే పరమ పావనమని అర్థం. ఉత్తమ స్థాయి మనిషి పొందగలిగే దైవీ అనుభూతులు తొమ్మిది. వీటిని రసాలనీ వ్యవహరిస్తారు. భగవంతుడితో శృంగార భావనను రసరాజమని అంటారు. గోదాదేవి అంతస్సంఘర్షణతో ప్రారంభమైన ధనుర్మాస భక్తిసాధన శ్రీహరి అనే అమృతత్వంలో లీనం కావడంతో పూర్తి అవుతుంది. ధనుర్మాసంలో తిరుప్పావై గానం చేస్తే శ్రీమహావిష్ణువు వైకుంఠంలోని తన సన్నిధానంలో స్థానం కల్పిస్తాడన్నది ఒక నమ్మకం.

- అప్పరుసు రమాకాంతరావు

ఆర్య లక్షణం

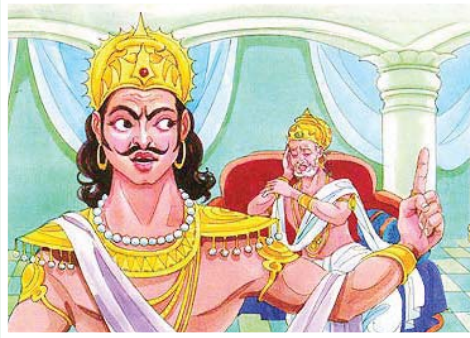
ఆర్యుడనే మాటకు పూజనీయుడని, గౌరవనీయుడని పండితులు అర్థం చెబుతారు. కొందరు చరిత్రకారులు 'ఆర్య' శబ్దాన్ని జాతివాచకంగా వాడటంతో ఆర్యులు, ఆర్యేతరులు అనే పదప్రయోగాలు బహుశవ్యాప్తమయ్యాయి. మహాభారతం ఎవరు ఆర్యులో చెబుతుంది. ఆ లక్షణాలు లేనివారిని అనార్యులంటోంది.

కురుక్షేత్ర సమరంలో సుతులను, బంధుమిత్రులను పోగొట్టుకొని ధృతరాష్ట్రుడు విలపిస్తున్నాడు. సంజయుడు అతణ్ణి శాంతింపజేసేందుకు యత్నిస్తూ కొన్ని మాటలు చెప్పాడు. ఆర్యులైనవారు తగిన సమయంలో యోగ్యమైన కార్యాన్ని ఆచరిస్తారు. అలాకాకుండా అనార్యులు మొండితనంతో

ఆ పనిని లాగిపట్టి, అది జారిపోయినప్పుడు ఆపద కలిగిందని దుఃఖిస్తారని వివరిస్తాడు.

ఏ పనైనా కర్తవ్య నిష్ఠతో చేయాలి. చేసే పనిపై దీక్ష ఉండాలి. దేశ కాల దైవాల అనుకూలత లభించాలి. అది ఉందో లేదో వివేకంతో నిర్ణయించుకోవాలి. ఆ విధంగా యోగ్యమైన పనులు ఆచరించేవారు ఆర్యులు. మంచి పనులు చేయాలనే వివేకంతో కూడిన విశేషమైన బుద్ధిబలం, ఆత్మబలం కలిగి కార్యాచరణ చేపడతారు. సమాజ హితానికి, సర్వజన కल्याణానికి దోహదంచేసే మార్గాన్ని ఆర్యులు ఆచరిస్తారు. మానవులందరికీ అన్ని పనులూ విహితమైనవి కావు గనుక తమకు తగినవాటినే నిర్వహిస్తారు. అటువంటి ఉన్నతమైన మనోధర్మం కలిగినవారే ఆర్యులని సంజయుడి భావన.

ధర్మరాజులో ఈ ఆర్యలక్షణం ఉంది. అతడు యుద్ధాన్ని తొందరపాటుగా నిర్ణయించలేదు. మొండిగానూ నిర్ణయం తీసుకో

అంతర్వీక్షి

లేదు. యుద్ధం జరగకుండా ఉండటానికి వీలైన ప్రయత్నాలన్నీ గొప్ప కార్యదీక్షతో చేశాడు. దైవమైన వాసుదేవుడి సహాయం తీసుకొన్నాడు. అతడి అనుగ్రహంతో, తన ధర్మబలంతో చివరికి విజయం సాధించాడు.

అనార్యుల స్వభావం దీనికి విరుద్ధంగా ఉంటుంది. వారు మాత్సర్యం, మూర్ఖత్వం వంటి లక్షణాలతో దేశ కాల దైవాలను పట్టించుకోకుండా కార్యసూత్రాన్ని తమవైపు పట్టుకులాగాలని యత్నిస్తారు. పని నెరవేరదు. పట్టు జారిపోతుంది. ఇక్కట్లపాలవుతారు.

దుర్యోధనుడు తనదికాని రాజ్యం కోసం మాత్సర్య బుద్ధితో మొండిగా ప్రయత్నించాడు. సామరస్యపూర్వకంగా పాండవులు సాగించిన సంధి యత్నాలను తిప్పికొట్టాడు. గురువులను, రుషులను, చివ

రకు కృష్ణుణ్ణి నిరసించి, అవమానించాడు. తండ్రి ధృతరాష్ట్రుడు వివేకవంతమైన నిర్ణయం చేయకుండా కొడుకు మీద విపరీతమైన ప్రేమ పెంచుకొని పరమస్వార్థబుద్ధితో వ్యవహరించాడు. సర్వనాశనం జరుగుతుందని ఎందరు హెచ్చరించినా తండ్రికొడుకులు వినలేదు. ధృతరాష్ట్రానికి అంతిమంగా శాశ్వత దుఃఖం మిగిలింది.

ఆనందించడం ఆర్య లక్షణం. వగవడం అనార్య లక్షణం. ఆనందం పొందడానికి గాని, దుఃఖాన్ని దూరం చేసుకోవడానికిగాని వివేకవంతమైన బుద్ధి ఉండాలి. తనలోని అనార్యతను తొలగించుకొని ఆర్యతను పెంపొందించుకున్నవాడు సుఖంగా మనుగడ సాగిస్తాడు. లేనివాడు దుఃఖభాజనుడవుతాడు.

- డాక్టర్ దామెర వేంకట సూర్యారావు

బింబ దర్పణ న్యాయం

తనను తాను సరిగా అంచనా వేసుకోగలిగితే అంతా మంచి జరుగుతుంది. తద్వారా ఉన్నత స్థితి కలుగుతుంది. అది లోపించడం వల్లే ఎవరికి వారు లంపటాల్లో చిక్కి, కొట్టుమిట్టాడుతూ ఆత్మోన్నత స్థితికి ఎదగలేకపోతున్నారు. ఇదే విషయాన్ని ఆదిశంకరాచార్యులు విశదీకరించారు. నేను అనే విషయాన్ని సక్రమంగా గ్రహించగలగాలి. చర్మ, జ్ఞాన చక్షువులు రెండింటికీ గోచరమయ్యే స్థూల, సూక్ష్మ విషయాలు, విశ్వంలోని సత్యమైనది, ఎప్పటికీ నశించనిది అయిన నిశ్చల తత్వం తానేనని గ్రహించగలగాలి, ఎవరు ఆ విషయాన్ని గ్రహించగలుగుతాడో వాడే ఆత్మ జ్ఞాని' అనే వారాయన. తనలో నిగూఢంగా ఉన్న తేజస్సు, ఔన్నత్యాలను గుర్తించకుండా వాటికోసం

దేవతలను, శక్తులను ఉపాసిస్తూ, ఎక్కడెక్కడో వెతికేవాణ్ని అజ్ఞానిగా భావించాలి. ప్రతి వ్యక్తీ తనను తాను సక్రమంగా తెలుసుకోగలిగి ఆత్మోన్నతుడు, ఆనందస్వరూపుడు కావడం అవసరం.

సామాన్యులు 'రుషులు, మహాత్ములు, యతులు, యోగులు, జ్ఞానులు లాంటివారే ఆ స్థితికి ఎదుగుతారు. అందరికీ సాధ్యం కాదు' అని ఎవరికి వారు తలుస్తూ ఉంటారు. అది పలాయనవాదమే తప్ప, పస ఉన్న వాదన మాత్రం కాదు. అలాటి వాదన చేయడానికి కారణం అరిషడ్వర్గాల ప్రభావం. కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మద, మామృత్యాలనే ఆరు దుర్లక్షణాల గుప్పిటిలో చిక్కుకుని ఎందరో ఎవరికి వారుగా ఎదగలేకపోతున్నారు. వాటి ప్రభావం మనసులో బలంగా నాటుకున్నవారు, ఎదుటి వారి ఉన్నతిని, అభివృద్ధిని గుర్తించినంత తొందరగా తమ ఉన్నతి, అభివృద్ధులను గుర్తించలేకపోతున్నారు. ఫలితంగా నిరాశా నిస్పృహ

లాంటి లక్షణాలు, ఇంకొంచెం ముందుకు వెళ్ళి వారి ఉన్నతిని చూసి ఈర్ష్య, అసూయలకు గురి కావడం లాంటివి జరుగుతున్నాయి. ఇలా ఒక రివైపు మరొకరు చూసుకుని, వారి ఉన్నతిని తలచుకుని బాధపడేకంటే, ఎవరికీ వారే తమను తాము గమనించుకోవడం ముఖ్యం.

'నిజానికి సృష్టిలో ఎవరికి వారే, ఏదో ఒక విషయంలో ఒకరికన్నా మరొకరు ఎన్నో రెట్లు గొప్ప వారు' అంటారు వివేకానందులు. ఆ విషయం నిజం కూడా. అందరికీ ఆ నిజం అనుభవం కాకపోవడానికి కారణమూ ఉంది. అది అలసత్వం, మాయ, భ్రమ అనే దుష్టశక్తుల ప్రభావం. ఇవి మనిషి మనసును లొంగదీసుకుంటాయి. వాటి అధీనంలోకి వెళ్ళిన మనసు, మనిషికి ఎన్నో సాకులు చెబుతూనే ఉంటుంది. అది చూపే ప్రతి సాకుకీ తలవంచితే మనిషి ఎందుకూ పనికిరాకుండా పోతాడు. ఏ ఒకరిద్దరో ఏదో మాదిరిగా వాటి ప్రభావం నుంచి బయటపడాలని ప్రయ

అంతర్వ్యమి

త్నించినా ఆ మూడింటిలో ఏదో ఒకటి వారిని నొక్కిపెడుతూనే ఉంటుంది. అందువల్లే గొప్ప శక్తులు గలవారు నైతం సామాన్యులుగా మిగిలి పోతున్నారు. నిగ్రహంతో నిజాన్ని గ్రహించేవారే ఉన్నతులుగా ఎదుగుతారు.

తనను తాను తెలుసుకోవాలనుకునేవారు దీప, దర్పణ న్యాయాన్ని అలవరచుకోవాలి. ఒక దీపం ఎన్నో దర్పణాల మధ్య ఉంటే వాటిలో ప్రతిఫలించి అక్కడ ఎన్నో దీపాలు ఉన్నట్లు భ్రమింపజేస్తుంది. అయినప్పటికీ అన్ని అన్ని దీపాలు ఇవ్వగలిగినంత కాంతినీ ఇవ్వగలుగుతుంది. దానికి కారణం ఒక దాని మీద పడిన కాంతి మరొకదాని మీద పడి ప్రతిఫలించడమే. అలాగే... ఉన్నవాడు ఒక్కడే అయినప్పటికీ అతడు ఉన్నతుడైతే, అతడి మౌలిక లక్షణాలను, మంచి గుణాలను మరొకరిలో ప్రతిఫలించేటట్లు చేసి లోకులకు శుభాలను కలగజేయగలగాలి. అంతేగాని బోర్లించిన

దీపంలా మారిపోయి, వెలగలేక, ఆరలేక, వెలుగీయలేక మసిబారి ముగిగిపోకూడదు.

అందుకు మార్గమేమిటో చాణక్యుడు తన నీతిసూత్రాల్లో వివరించాడు. 'జంతువును వేటాడటం కోసం సింహం కచ్చితమైన పథకం వేసుకుని అమలుపరచి తన పని నెరవేర్చుకుంటుంది. చిన్నదిగాని, పెద్దదిగాని ఒక పని చేయాలనుకునే మనిషి సింహంలా ముందస్తు ప్రణాళిక రచించుకోవాలి. అది పూర్తయ్యేవరకు విడనాడకూడదు. అలా అంతుచూసేవరకు విశ్రమించనివారే విజేతలుగా మిగులుతారు'- అదీ, చాణక్య సూత్రం. ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే, ఆత్మోన్నతి పొందాలనుకునేవాడు మనోదర్పణం మీద ఎప్పటికప్పుడు తన స్థితి చూసుకుంటూ ఉండాలి. అది ఇచ్చే సూచనల మేరకు నడుచుకునేవాడే సఫలీకృతుడవుతాడు.

- అయ్యగారి శ్రీనివాసరావు

కర్మభూమి

భారతదేశాన్ని కర్మభూమిగా పిలుస్తారు. ఈ దేశంలో కర్మలను ఆచరించే తీరు వల్ల మొత్తం ప్రపంచానికి మేలు జరుగుతోందని పెద్దలు వివరించారు. నిజానికి కర్మలనేవి భారతీయులకు మాత్రమే పరిమితమైన ప్రక్రియ కాదు. లోకంలో మానవులందరూ కర్మలు ఆచరిస్తూనే ఉంటారు. ఏ కర్మలేకుండా మనిషి ఉండనేలేడని- భగవద్గీతే చెప్పింది. అలాంటప్పుడు కర్మాచరణ విషయంలో భారతదేశపు ప్రత్యేకత ఏమిటట? భారతదేశాన్ని కర్మభూమి అనడం ప్రాంతీయ పక్షపాతమా? కాదు, కర్మలను ఆచరించే విధానంలో భారతీయులు పాటించే నేర్పరితనం కారణంగా మన దేశానికి ఆ ప్రాశస్త్యం లభించింది. ఆ ఒడుపునే 'కర్మసుకౌశలం' అన్నారు. భారతీయుల కర్మాచర

ణంలో తొంగిచూసే ఆ కుశలతకు మన రుషులు ప్రేరకులు, ముఖ్య కారకులు. 'కర్మలు చేస్తూనే ఉండాలి, కాని నేను' చేస్తున్నానన్న భావన విడిచిపెట్టి కర్మాచరణంలో నిమగ్నం కావాలి' అని మనకు రుషులు నూరిపోశారు. అంతేకాదు, 'కర్మ ఫలంపై అధికారం కూడా మనిషికి లేదు' అని బోధించారు.

'కర్త ఈశ్వరుడనే ఒక నిశ్చయభావం మనసులో గట్టిగా నిలిచిపోవాలి' అని భారతం ఉపదేశించింది. ఫలముల పట్ల బ్రహ్మార్పణ భావం నిలవాలని చెప్పింది. ఈ ఆదేశాలను మన పెద్దలు శిరసావహించారు. యజ్ఞయాగాదుల్లో అగ్నికి ఆహుతులను సమర్పించేటప్పుడూ 'సవుమ' (నాది కాదు) అనుకుంటూ వచ్చారు. ఫలితాన్ని ఈశ్వరుడికి అంకితం చేసేవారు. ఆ విధంగా యజ్ఞఫలం ఈశ్వరుడికి చేరి, ఆయన ద్వారా ప్రపంచం మొత్తానికి మేలు జరగాలని, సమస్త లోకాలు సుఖంగా ఉండాలన్న గొప్ప ఆకాంక్షను వ్యక్తం

చేసేవారు. ఈ ప్రక్రియ ఎలా జరుగుతుందో ఒక చక్కని ఉదాహరణ ద్వారా వివరించారు. మనిషి ఆహారాన్ని ఏం తీసుకున్నా పొట్టలోకి మాత్రమే పంపిస్తాడు. అక్కడ ఆహారం జీర్ణమై, అన్నసారం తక్కిన అవయవాలన్నింటికీ సరఫరా అవుతోంది. శరీర భాగాలన్నింటికీ మనిషి ఉదరం నుంచే శక్తి, చైతన్యం సరఫరా అవుతాయి. ఒళ్లు పట్టించుకోవడం, కాళ్లు పిసికించుకోవడం వంటి బాహ్య ప్రక్రియల వల్ల అలసట తీరుతుందే గాని, ఆ అవయవాలకు పోషణ జరగదు. శక్తి సమకూరదు. శరీర పోషణకు అన్నసారం ఒక్కటే ఆధారం. అంటే, పొట్ట నుంచి మాత్రమే శక్తి సరఫరా అవుతోంది. మనిషికి పొట్ట ఎలాగో- ప్రపంచానికి భారతదేశం అలాగే! కృష్ణార్పణం, బ్రహ్మార్పణం, శివార్పణం అనుకుంటూ కర్మాచరణం విషయంలో చూపించే నేర్పరితనం- దాని సారాన్ని లోకానికం తటికీ అందేలా చేస్తోంది. విశ్వశ్రేయం ఆకాంక్షించడం, లోకాలన్నీ క్షేమంగా ఉండాలని ప్రార్థిం

చడం వంటి విశాల భావాలకు ఆ తరహా కర్మాచరణ కౌశలమే ప్రధాన ప్రేరణ.

'కర్మ చేయడంలోనే నీకు అధికారం ఉంది. ఫలితం మాత్రం నాకు విడిచిపెట్టు' అని కృష్ణుడు చెప్పిన మాటలో గందరగోళం ఏమీలేదు గాని- ఒక కర్మను ముంచిదనో, చెడ్డదనో తేల్చుకునే విష

యంలో మనిషికి మళ్ళీ సందిగ్ధం ఏర్పడుతుంది. కర్మ అనేది మహా ప్రవాహం. ఇది మంచి, ఇది చెడు, ఇది పుణ్యం, ఇది పాపం అని నిర్ణయించడం మనిషికి చాలా క్లిష్టమైన సమస్య అయింది. ఒక మనిషిని కాల్చి చంపడం సాధారణంగా పాపకార్యం. అదే మనిషి ఉగ్రవాదిగా మారి అమాయకుల ప్రాణాలను బలిగొన్నాడనుకోండి- అప్పుడు నిర్దాక్షిణ్యంగా కాల్చి చంపుతారు. అంటే పూర్వం పాపకార్యం అయింది, అతడు ఉగ్రవాదిగా మారాక సత్కార్యం అవుతోంది. అలా ప్రతి పనినీ నిర్ణయించడం సాధ్యమా!

కనుక, మన పెద్దలు 'నిష్కామకర్మ' అనే భావనను ప్రవేశపెట్టారు. పాపపుణ్యాలు, మంచి చెడ్డలు అంటూ తీర్పులు ఇవ్వకుండా, మనసులో ఏ భావమూ లేకుండా కర్మలను ఆచరించడం దీని సారాంశం. కురుక్షేత్రంలో అర్జునుడికి గీతా చార్యుడు ఉపదేశించిన సూత్రం ఇదే! జయాపజయాలను, లాభనష్టాలను, సుఖదుఃఖాలను సమా

నంగా గుర్తించడం, లేదా వాటిపట్ల ఏ భావమూ లేకుండా కర్తవ్యం నిర్వహించడం చేస్తే యుద్ధం చేసిన పాపం అంటుంది- అని ఆయన చెప్పాడు. పాపమో, పుణ్యమో తేల్చుకోలేనప్పుడు, మంచిదో చెడ్డదో తెలియనప్పుడు అసలు చెయ్యడమే మానేస్తే మేలు కదా అనిపిస్తుంది. అది కర్మసన్యాసం. ఏ పని చెయ్యకపోతే గడిచేదెట్లా? ఏదో ఒకటి చేసి తీరాలిగా! ఇక్కడికి వచ్చేసరికి మనిషికో స్పష్టత ఏర్పడాలి.

'నేను చేస్తున్నాను' అని కాకుండా ఇది 'నా ద్వారా' జరుగుతోంది అనే సత్యాన్ని మనిషి జీర్ణించుకోవాలి. ఆ భావనను సాధన చేయాలి. 'పలికించేడివాడు రామభద్రుండట' అని పోతన్న అనుకున్నట్లుగా 'చేయించేవాడు ఈశ్వరుడు' అన్న భావన కలిగితే- అప్పుడు ఫలితం బ్రహ్మార్పణం అవుతుంది. కర్మభూమిలో మనిషి కర్తవ్యం అదే!

- ఎర్రాప్రగడ రామకృష్ణ

ఉత్తమ జీవి

కృతజ్ఞుడు, కృతఘ్నుడు... ఈ రెండింటికీ ఒకే అక్షరం తేడా. అయినా, అలాంటి ఇద్దరు వ్యక్తుల మధ్య అగాధమంతటి అంతరం ఉంటుంది. కొంత మంది ఉపకారం పొంది, ఆ ఉపకారి పట్ల కృతజ్ఞతా భావనతో జీవితాంతం రుణపడి ఉన్నట్లు భావిస్తారు. చేసిన మేలు మరవకపోవటం ఉత్తమ వ్యక్తిత్వానికి ఉదాహరణ. మరికొంత మంది ఉపకారం పొంది, అవకాశాన్ని బట్టి ఆ ఉపకారికి ప్రత్యుపకారం చేసి రుణం తీర్చుకుంటారు. బదులు తీర్చుకున్నామన్న సంతృప్తి, రుణ భారం తీరిపోయిందన్న ఆత్మతృప్తికి తెరతీస్తుంది. ఉపకారానికి ప్రత్యుపకారం వ్యాపార ధోరణిలో ఒక లావాదేవీ కింద జమకట్టుకోవటం- మధ్యమ వ్యక్తిత్వానికి ఉదాహరణ. ఉపకారం చేసిన వ్యక్తికి

అపకారం చేయటం నీచ స్వభావానికి ఉదాహరణ. ఇది చాలా ప్రమాదకర ప్రతిచర్య. ఏ కారణమూ లేకుండా అపకారం తలపెట్టేవాడు కృతఘ్నుడు, నీచుడు, పాపాత్ముడు. అలాంటి మహాపాపికి ప్రత్యుపకారం చేసే వ్యక్తిని ఏమని పిలవాలి? అలాంటి మహాత్ములు ఈ లోకంలో ఉన్నారా? సహజంగానే, ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం తెలుసుకోవటానికి చాలామంది కుతూహలంగా ఎదురు చూస్తారు. ఆకాశంలో చిమ్మచీకటి కమ్ము కున్నదంటే, అనతి కాలంలో వెలుగు రాబోతున్నదని, సూర్యోదయం కాబోతున్నదని ప్రకృతి సంకేతాన్ని అందజేస్తుంది. అలాగే, అధర్మం పేట్రేగి ధర్మానికి హాని కలిగే సమయానికి, నేనున్నానని పరమాత్మ ఏదో ఒక రూపంలో ఆవతరిస్తాడు. ధర్మగ్లాని పరిమార్చి మనకు మార్గం సుగమం చేస్తాడు. ధర్మాలు పద్నాలుగు రకాలు. సనాతన, సామాన్య, విశేష, వర్ణాశ్రమ, ధర్మాలు; స్వధర్మ, యుగధర్మ, కులధర్మ, మానవధర్మ, పురుష ధర్మ,

స్త్రీ ధర్మ, రాజధర్మ, ప్రజాధర్మ, ప్రమితి ధర్మ (ప్రాపంచిక), నివృత్తి ధర్మ అని వెరసి పద్నాలుగు ధర్మాలను శాస్త్రం ప్రతిపాదించింది. అన్ని ధర్మాలకన్నా మనకు మానవ ధర్మమే పరమధర్మం. మనం మానవులం కాబట్టి, మానవత్వం ద్వారానే పరిణతి చెంది పరమార్థం సాధించాలి. చంపదగ్గ శత్రువే ఎదురు పడ్డా, వాడికి తగిన ఉపకారం చేయగలిగితేనే మానవ జన్మ సార్థకం అవుతుందంటారు. 'అపకారికి ఉపకారం నెపమెన్నక' ఎలా చేయాలో మన పురాణాలు కథారూపంలో చాలా ఉదాహరణలు చూపాయి. ఎనభై నాలుగు లక్షల జీవ రాశుల్లో ఉత్తమజీవి మానవుడే అయినప్పటికీ- జంతువులుగా, పక్షులుగా పుట్టిన కారణ జన్మలు ధర్మాన్ని పాటించి మనకు పాఠాలు నేర్పిస్తున్నాయి. మచ్చుకు, భీష్ముడు ధర్మరాజుకు చెప్పిన నాడీజంఘుడి కథ ఒక చక్కని ఉదాహరణగా మనం గుర్తుంచుకోవాలి.

ఉత్తమ జీవి కొంగ రూపంలో నాడీజంఘుడిగా ఒక చెట్టు మీద జీవిస్తూ, ధర్మమార్గం తప్పకుండా రాజధర్ముడనే బిరుదు సంపాదించాడు. ఒక కృతఘ్నుణ్ణి చేరదీసి, పరోపకారం చేసి ప్రాణం పోగొట్టుకున్నా, ఆ జీవికి ఉత్తమ

అంతఃకర్మ

గతి కలుగుతుంది. కాని, కృతఘ్నుడికి ఆ భగవంతుడు ఇచ్చిన మానవజన్మ వృథా అయిపోయింది కదా అన్న వ్యధతోపాటు, ఈ కథ మనకు జ్ఞానోదయం కలిగిస్తుంది. కాశ్యప ముని కుమారుడు గౌతముడు. అతడు ఒక బోయ యువతిని వివాహం ఆడాడు. ఇంద్రియ సుఖాలకు మరిగి, కిరాత వృత్తి చేసుకుంటూ మరింత డబ్బు సంపాదించటానికి, ఒక వర్తక బృందంతో బయలుదేరాడు. అడవిలో వెళ్తుండగా ఒక మదపుటేనుగు ఆ గుంపు మీద దాడి చేసి, కొంతమంది ప్రాణాలు తీసింది. గౌతముడు పారిపోయి ఒక చెట్టునీడన తలదాచుకున్నాడు. ఆ చెట్టుపైన నాడీజంఘుడు కాపురం ఉంటున్నాడు. గౌతముడి పరిస్థితి తెలుసుకుని, అతడికి ఆతిథ్యం ఇచ్చాడు. విశ్రమించటానికి మెత్తని పడక ఏర్పాటు చేశాడు. గౌతముడికి ధనం ఇవ్వమంటూ తన స్నేహితుడైన విరూపాక్షుడికి కబురంపాడు. దుష్టబుద్ధిగల గౌతముడు,

ఆ రాత్రి హాయిగా నిద్రపోయాడు. తెల్లవారగానే, గౌతముడు రాక్షస రాజైన విరూపాక్షుడి దగ్గరికి వెళ్లి, నాడీజంఘుని సమాచారం అందించాడు. మిత్రుడి ఆదేశం మేరకు విరూపాక్షుడు, గౌతముడి గుణం తెలిసీ ధనం ఇచ్చి పంపించాడు. తిరుగు ప్రయాణంలో గౌతముడు మళ్ళీ నాడీజంఘుడి చెట్టునీడ చేరాడు. అర్ధరాత్రి దుర్బుద్ధితో, నిద్రలో ఉన్న నాడీజంఘుణ్ణి చంపి మాంసం మూట కట్టుకున్నాడు. విరూపాక్షుడు జరిగింది తెలుసుకుని గౌతముణ్ణి పట్టి తెప్పించాడు. కృతఘ్నుడైన గౌతముణ్ణి వధించి ఆరగించమని సేవకులను పురమాయించాడు. పరమనీచుడైన గౌతముడి మాంసం రాక్షసులు ఆరగించక, కుక్కలకు వేశారు. నాడీజంఘుడు కీర్తిశేషుడయ్యాడు. గౌతముడు మాత్రం కృతఘ్నుడిగా చరిత్రలో శాశ్వతంగా నిలిచిపోయాడు.

- ఉప్పు రాఘవేంద్రరావు

స్వచ్ఛ మన సంస్కృతి!

సనాతన భారతీయ ధర్మంలో నాలుగు ప్రధానాంశాలు- సత్యం, అహింస, అస్తేయం, శౌచం. ఈ నాలుగు చక్కగా అనుష్ఠిస్తే వ్యక్తికీ దేశానికీ క్షేమం. ఈ ధర్మాలను దేశంలో అనుష్ఠింపజేయడం పాలకుల బాధ్యత. అంటే- ముందుగా వారే వీటిని పాటించాలన్నది వేరే చెప్పనక్కరలేదు. వీటిలో నాలుగో అంశం, భారతదేశానికి ప్రథమ ప్రాధాన్యం. 'శౌచం' అనే మాటను శ్రుతి స్మృతి పురాణేతిహాసాల్లో సృష్టంగా పేర్కొన్నారు. 'శుభ్రమైన వస్త్రాన్ని ధరించి, పరిసరాలు శుభ్రం చేసుకొని పూజించాలి. దేవతలు శుచిప్రి

యులు' అని శాస్త్రాలు చెబుతున్నాయి. దీనికి విరుద్ధంగా చాలామంది ప్రవర్తిస్తున్నారు. ఆలయాలు, క్షేత్రాలు, తీర్థాలు, వాటి పరిసరాల్లో చెత్త పారవేయడం హెచ్చుస్థాయిలో చూస్తున్నాం. ఎక్కడో ఒకటో అరో తప్ప ఆసేతుశీతాచలంలోని ఏ క్షేత్రతీర్థాలయాలూ దీనికి మినహాయింపులు కావు. విగ్రహాల ఆకారాలు మసిబారేలా కర్పూర హారతులు, దీపాలు వెలిగించడం వంటి దేవతా పచారాలు చేస్తున్నారు. నిత్యస్నానం, శుభ్ర వస్త్రధారణ, ఉభయకాలాల్లో గృహశుద్ధి, పాత్రశుద్ధి, పాకశుద్ధి- వంటి నియమాలు అనాదిగా మన ధర్మంలో నిత్యకృత్యాలు. వీటినిబట్టి స్వచ్ఛతకు జీవితంలో ఎంత ప్రాధాన్యమివ్వాలో అర్థమవుతుంది. కానీ నేటి తీరు వేరు! సంచుల్లో దేవతా ద్రవ్యాలు వేసుకురావడం,

వాటిని విగ్రహాలపై దిమ్మరించడం కొందరిలో కనిపించే అనాచారం. ఇలాంటివి పరమ అకృత్యా లని మహాభారతం, ప్రాచీన శాస్త్రాలు సృష్టంగా తెలియజెబుతున్నాయి. ప్రాచీన గ్రంథాల్లోని వివిధ వర్ణనలను పరిశీలిస్తే- నిర్మలమైన రహదారులు, స్వచ్ఛమైన జనావాసాలు, శుద్ధ జలాశయాలు, పచ్చని అరణ్యాలు దర్శనమిస్తాయి. ఆ కాలానికి స్వచ్ఛ నాగరికతలో భారతీయుల అభ్యుదయాన్ని గ్రహించవచ్చు. అంతటి భవ్య సంస్కృతి క్రమంగా దిగజారడం వల్ల, ఇతర దేశాల ముందు తలవంచుకోవలసిన స్థితిలో ఉన్నాం. స్వచ్ఛత మన సంస్కృతి, శుభ్రత మన నాగరికత- అనే భావన ప్రతి ఒక్క భారతీయుడిలో నెలకొనేలా ధర్మ శాస్త్రాధారాలతో వివరించవలసిన తరుణమిది. రామాయణంలో అయోధ్య, మిథిలా

నగరాల వర్ణన, అరణ్యాల శోభ, మునివాటికల నైర్మల్యం గోచరిస్తాయి. అలాంటి నేపథ్యాలే మహాభారతంలోని వివిధ రాజ్యాల జనావాసాల వర్ణనల్లోనూ కనిపిస్తాయి.

అంతర్జ్యోతి

దైవత్వం అంటే స్వచ్ఛత. అందుకే 'శుద్ధం', 'నిర్మలం', 'స్వచ్ఛం'- వంటివి ప్రతి దేవతా స్వరూప వర్ణనలోనూ రుషులు చేశారు. స్వచ్ఛతను పాటించనివారు దైవానికి దూరమవుతారు. ఈ మౌలికాంశాన్ని విస్మరించి ఎన్ని పూజలు, తీర్థయాత్రలు చేసినా ఫలితం ఉండదు. 'దివ్యధాత్రి' అని పేరొందిన ఈ దేశంలో కాలువ్యంలేని నదులు, జలపాతాలు, తటాకాలు ఎప్పుడు దర్శనమిస్తాయో, నిర్మలమైన పట్టణాలు, పల్లెలు ఏనాడు కనపడతాయో... అని తపించేవారు ఎందరో! కానీ తమవంతు కృషి చేసేవారే కరవు! దేవతాయతనాలను, వాటి పరిసరాలను పాడు చేయడంలో చూపించే చొరవ, శుభ్రపరచడంలో ఉండటంలేదు. పరిసరాలను స్వచ్ఛపరచడం,

తాము అశుభ్రపరచకుండా ఉండటం- అనే రెండు ప్రాథమిక సూత్రాలను ఎవ్వరూ మరువరాదు. దీన్నే ఆగమాల్లో 'చర్యాయోగం' అన్నారు. తమంత తాము పవిత్ర స్థలాలను శుభ్రపరిస్తే, పాపనాశనం జరిగి, చిత్తం శుద్ధమై జ్ఞానమోక్షాలు లభిస్తాయనే క్రమాన్ని శాస్త్రాలు బోధించాయి. బహిరంగ శుద్ధితో పాటు అంతరంగ శుద్ధికీ ప్రాధాన్యమిచ్చిన సంస్కృతి మనది. స్వచ్ఛమైన పరిసరాల నడుమ, శుభ్రమైన శరీరంలో శుద్ధమైన చిత్తం సాధించినప్పుడు- అదే, దైవత్వం. ప్రాచీన రుషుల ధర్మఘోష నుంచి మనం స్వచ్ఛత పాఠాలను నేర్చుకుంటే- అనాది స్వచ్ఛ భారతాన్ని- మళ్లీ సాక్షాత్కరించుకోగలం! - సామవేదం షణ్ముఖశర్మ

అపరాజిత

స్త్రీ లేకపోతే సృష్టికి అస్తిత్వమే లేదు. సృజనకూ ఆస్కారమే లేదు. ఆకలికి ఉపశమనమే లేదు. అనురాగానికి ఉనికి లేదు. ప్రేమ ఒక భ్రాంతి మాత్రమే అవుతుంది. బీటలు వారిన మరు భూమి లాంటి పురుష ప్రపంచంలో ఓ అమృత బిందువు స్త్రీ నిజమే. ఆమెకూ బలహీనతలుంటాయి. ఆశలుంటాయి. స్వార్థం, నిరాశ, క్రోధం... అన్నీ ఉంటాయి. పొరపాట్లు, తప్పులు చేస్తూ ఉంటుంది. సహజమే. ఎందుకంటే ఆమె మనిషి. మనసున్నది. దానికి ఉద్వేగాలుంటాయి. ప్రతిస్పందనలుంటాయి. అలా ఉంటేనే ఆమె మనిషి. అవన్నీ ఉన్నాయి కాబట్టి ఆమె స్పందించగలుగుతుంది. కేవలం పురుషుణ్ణి ప్రేమించటానికి, నేవించటానికి, బాధలు పడటానికి మాత్రమే

ఆమె జన్మించలేదు. మాతృత్వం నిర్వహణ స్త్రీమూర్తుల ఉత్కృష్ట బాధ్యత. దాన్ని వారు ఆనందంగా నిభాయిస్తున్నారు.

స్త్రీ కేవలం సౌందర్యపూర్ణ కాదు. ప్రకృతికి ప్రతీక స్త్రీ. ఆమెలోని మూలధాతువు మాతృత్వం. అదే లేకపోతే పురుషుడి ఉనికి లేదు. బలంతో, సింహాన్నెదుర్కునే పురుషుడికి ఈ శిరీష కోమల హృదయం అర్థమే కావడం లేదు. పువ్వు మలయమారుతానికి వికసిస్తుంది. మదబలానికి కాదు. వెన్నెలకు, లేలేత వెలుగు కిరణాలకు విచ్చుకుంటుంది. విచ్చుకత్తుల బెదిరింపులకు కాదు.

ఇంట్లో ఒక స్త్రీ... తల్లి, భార్య, చెల్లి, కుమార్తె, ఎవరైనా కానీగాక... ఉంటే- ఆ ఇల్లు ఓ నందన వనంలా ఉంటుంది. ఓ పూజామందిరంలా ఉంటుంది. పవిత్రమైపోతుంది. ప్రేమ, వాత్సల్యం, త్యాగం, సేవ... దొరకనిదేమీ ఉండదు. ఆమె అంధురాలై ఉండవచ్చు అంగవికలురాలై ఉండవచ్చు మరే బలహీనతైనా... నిస్తేజమైన పురుష

జీవన ప్రాంగణంలో ఆమె ఉనికే ఓ పన్నీటి జల్లు... పరిమళించే హరివిల్లు! ఇంట్లోకి ఓసారి తొంగి చూడండి. పూజచేస్తూ, వంట చేస్తూ, పిల్లల్ని సముదాయిస్తూ, ఇల్లు సర్దుతూ, అతిథుల్ని ఆదరిస్తూ... గౌరవిస్తూ... ప్రేమ నిండిన ఆ చేతులు, త్యాగంతో తడిసిన ఆ చేతులు సేవతో మృదులమైన ఆ చేతులు... తన కోసమే కాదు. తన కోసం మాత్రమే కాదు. తన తండ్రి కోసం, తన సోదరుల కోసం, తన బిడ్డల కోసం, తన బంధువుల కోసం, ఇంకా తనదికాని మిగిలిన ప్రపంచం కోసం కూడా... తపనతో, ఆత్రుతతో శ్రమిస్తూనే ఉంటాయి. ప్రేమవల్ల, అంతా నా సొంతమనే మాతృభావం వల్ల ఆ శ్రమలో కూడా శ్రమైక సేవాసౌందర్యాన్ని ఆస్వాదిస్తూనే ఉంటాయి. కొన్ని కష్టాల్ని మన ఆనందం కోసం స్వీకరిస్తాం. చేస్తాం. అలా స్త్రీకి శ్రమాపూర్ణమైన నిత్య జీవనచర్య ఒక ఆనంద ఆస్వాదనమే.

ఏం, ఎప్పుడూ సేవకావ్యుత్తిలో నిమగ్నమయ్యే

స్త్రీకి ఏమీ చేత కాదా? బలహీనురాలైన స్త్రీ బలాఢ్యుడైన పురుషుణ్ణి ఎదిరించే ధైర్యం చేయలేదా? బానిస వ్యవస్థ ఇప్పుడు లేదు. వెట్టిచాకిరి దాదాపు అంతరించిపోయింది. ఎందుకు? ఎందుకంటే ఆ బాధితులు, బలహీనులు స్వేచ్ఛకోసం పోరాడారు! స్వతంత్రం కోసం పెనుగులాడారు! వారి కోసం ఎందరో మానవతావాదులు. కానీ స్త్రీలు పురుష

అంతర్విమ

సమాజం నుంచి స్వేచ్ఛ కోసం అలా పోరాడలేదు. పోరాడరు కూడా. ఎందుకంటే, ఈ పూల సంకెల వారు కోరి తగిలించుకున్నది. పురుషుడి కోసం, కుటుంబం కోసం, సమాజం కోసం పడే శ్రమ, చేసే త్యాగం తమ ఆనంద హేతువు కాబట్టి ఆనంద మూలం కాబట్టి. తండ్రి, సోదరులు, బిడ్డలు, బంధువులు... ఇదే ఆమె ప్రత్యర్థి వర్గం. తీయని ఆ శత్రువుల మీద ఆమె ఎలా పోరాడగలదు? తనదికాని ప్రపంచాన్ని కూడా ఆక్రమించే దుర్బుకునే మాతృమూర్తి ఆమె. ఎవర్నీ నిరాకరించదు. ఏ కష్టాన్నీ నిరసించదు. ఆమెను బాధించే ప్రతి వ్యక్తీ ఓ పక్క పాలు తాగుతూ తన మంగళసూత్రాన్ని లాగేందుకు, తెంచేందుకు చిన్ని చిన్ని పాదాలతో గుండెలమీద తన్నేందుకు ప్రయత్నిస్తున్న పసిబిడ్డే. ఎందుకంటే స్త్రీలోని మూలధాతువు మాతృత్వం అయినందుకు. అది లేకపోతే, అదే లేకపోతే ఆమె అమ్మ కాదు. బొమ్మ మాత్రమే.

తండ్రిని అతని బిడ్డలు తప్ప ఎవరూ తండ్రి అనరు. కానీ, ప్రతి స్త్రీనీ ఎందరో అమ్మ అనే అంటారు. అలాంటి స్త్రీ పట్ల ఇలాంటి మృగయా వినోదమా!! పాముల్లాంటి కొన్ని ప్రాణులు తప్ప జీవజాలం మరేవీ స్వజాతి జీవుల్ని వేటాడవు. హింసించవు. తినవు. మానవరూప మృగాలు మాత్రం అమ్మ స్థానంలో ఈ అమృతభాండాన్ని, అపసవ్యంగా జుర్రుకునే నైచ్యానికి పాల్పడుతున్నాయి. పూజకు పనికివచ్చే పవిత్ర గంగాజలాన్ని పురచేతి పనులకు దుర్వినియోగం చేస్తున్నాయి.

అవసరమైతే స్త్రీ సింహాన్నీ ఎదిరిస్తుంది. కరవా లాన్నిపట్టి యుద్ధం చేస్తుంది. అయితే ఆమె చేతులు సేవకు అలవాటుపడినవి. ప్రేమించేందుకే సిద్ధమై ఉన్నవి. అవి ఆమె సహజ మూల కణాలు. ఆమెను అపరాజితగా గౌరవిస్తే, సమాజం తనను తాను గౌరవించుకున్నట్లు!

- చక్కెలం విజయలక్ష్మి

వారధి

భారతీయ సంస్కృతిలో గురుస్థానం చాలా ఉన్నతమైంది. గురువు జ్ఞానశ్రేష్ఠుడు. భగవంతుడికి, భక్తుడికి మధ్య వారధిగా నిలుస్తాడు. అందుకే గురుపథం విశిష్టమైంది.

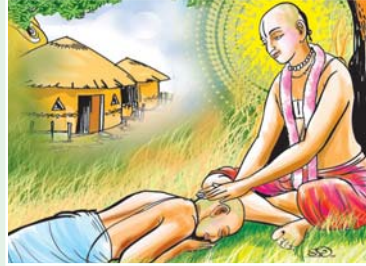
గురువును మించిన పూజనీయుడు, ఉద్ధారకుడు ముల్లోకాల్లోనూ కనిపించడు. మనిషి మంచివాడిగా, సాత్వికుడిగా మారడానికి, పరమ పథం చేరడానికి గురువు ఎంతైనా అవసరం. ప్రతి మనిషికి జ్ఞానామృతం పంచేది గురువే.

తల్లి, తండ్రీ, గురువు, దైవం ప్రతి వ్యక్తికి పూజనీయులు. ఒక్క గురువులోనే ఈ నాలుగు అంశలూ మనకు కనిపిస్తాయి. గురువు కన్నతల్లిలా లాలించి బుజ్జగిస్తాడు. కన్నతండ్రీలా మంచి చెడ్డలు గమనిస్తూ అభివృద్ధికి పాటుపడతాడు. దేవుడిలా ఆశీర్వాదిస్తూ దిశానిర్దేశం చేస్తుంటాడు. శిష్యుడిలో

అజ్ఞానాంధకారాన్ని తొలగిస్తాడు. ఈ నాలుగు పాత్రలూ పోషిస్తున్న గురువు ప్రతి వ్యక్తికి నిజమైన ఆత్మబంధువు లాంటివాడు!

గురుశిక్షణ వెన్నెలకన్నా చల్లగా ఉంటుంది. సూర్యకిరణాలు సోకగానే పద్మాలు వికసించి నట్లుగా గురుదేవుడి స్పృహతో వేదాంత, ఉపనిషత్ విషయాలు శిష్యుడికి అందుతాయి. చీకటిలో నడవడానికి దీపం మీద ఎంత నమ్మకంగా ఆధారపడతామో, అజ్ఞానాన్ని తొలగించుకోవడానికి గురువు మీద అంతగా ఆధారపడాలని పురాణాలు చెబుతున్నాయి.

ప్రాపంచిక విషయ వాసనలతో సతమతమయ్యే శిష్యులపై శీతల కిరణాలు ప్రసరింపజేస్తాడు గురువు. సద్గురువు లభించిన శిష్యుడికి శాస్త్రపాండిత్యంతో పని లేదు. సమస్త జగత్తును గురువులోనే దర్శిస్తాడు శిష్యుడు. అందుకే శిష్యుడికి సదా గురుధ్యాస ఉండాలి. ఆ ధ్యాస ధ్యానంగా మారాలి. అప్పుడు శిష్యుడికి ఈ జగత్తు మొత్తం బ్రహ్మమయంగా

కనిపిస్తుంది. అదే బ్రహ్మానందానికి సోపానం. జ్ఞానార్థి అయిన శిష్యుడు ఒక్క గురువుతో తృప్తిపడడు. జ్ఞానతృప్తి తీరే వరకు గురువుల్ని ఆశ్రయిస్తూనే ఉంటాడు. చివరకు ఒక సిద్ధ గురువు వద్ద స్థిరపడతాడు. అందుకే గురువు నివసించిన ప్రదేశం ఒక మహిమాలయం.

అది హిమాలయం అంతటి పవిత్ర ప్రదేశం.

భారతీయ సంస్కృతికి మూలగ్రంథాలైన రామాయణ, భారత, భాగవతాలను పరిశీలిస్తే ప్రసిద్ధులైన గురువుల వ్యక్తిత్వం మనకు తేట తెల్లమవుతుంది.

రామాయణంలో రామావతారం ఆరంభం నుంచి అవతార పరిసమాప్తి వరకు వసిష్ఠుడు గురువుగా అందరి మన్ననలందుకున్నాడు. ఆత్మసిద్ధికి సంబంధించిన జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించమని శ్రీరాముడు కోరగానే వసిష్ఠుడు 'యోగవాసిష్ఠ్యం' బోధించాడు. సర్వజన హితంగా, ఉత్తమ గుణాలతో మానవ జీవితం ఎలా వికసించాలో శ్రీరాముడి ద్వారా లోకానికి వివరించిన గురువు వసిష్ఠుడు.

పద్దెనిమిది పర్వాలు గల మహాభారతంలో లోకం అంతా కనిపిస్తుంది. గురువు ఎలా ఉండాలో, శిష్యుడు ఎలా ఉండాలో చెప్పే ఎన్నో ఉదాహరణలకు ఆలవాలం మహాభారతం. ఇందులో ఉదంకోపాఖ్యానమే గురు

శిష్య అనుబంధానికి అసలైన ఉదాహరణగా నిలుస్తుంది.

భాగవతంలో పరమ భక్తుల చరిత్రలే కాకుండా గురుతత్వమూ బోధించారు. జగద్గురువైన శ్రీకృష్ణుడి గురువు సాందీపుడు. బలరాముడు, కుచేలుడు కూడా సాందీపుడి వద్ద వేదశాస్త్రాలు అభ్యసించారు. అంటే ప్రతి మనిషి గురుసన్నిధానంలో గురు ప్రబోధితులై తీరాలి. లేకపోతే సంపూర్ణ వ్యక్తిత్వం అలవడదని లోకానికి చెప్పడానికి ఆ మహానుభావులు సాందీపుడి వద్ద విద్య నేర్చుకున్నారు. అందువల్ల జ్ఞానసిద్ధికి, ఆత్మసిద్ధికి, మోక్షసాధనకు... ఇలా ప్రతి సందర్భంలోనూ మనిషికి గురువు ఉండాలి. ఆ గురువులోని విరాట్ స్వరూపాన్ని శిష్యుడు దర్శించాలి. అప్పుడే శిష్యుడు తాను కోరుకున్న గమ్యాన్ని చేరుకుంటాడు. అప్పుడు గురువు పరబ్రహ్మగా పూజలు అందుకుంటాడు.

- విశ్వనాథ రమ

మాటే మంత్రం!

మాట అంటే కేవలం నోటి నుంచి వెలువడే శబ్దం కాదు. అది మన భావాలను ఎదుటివాళ్లకు సంపూర్ణంగా తెలియజేయడానికి భగవంతుడిచ్చిన ఒక చక్కటి అవకాశం. మాట అంటే చల్లని, తియ్యని జీవనదీ ప్రవాహంలా ఉండాలి. అది చెవులతో గ్రోలుతున్నవాళ్లు అలౌకిక ఆనందాను భూతికి లోనవ్వాలి. పదేపదే ఆ అనుభూతికోసం తహతహలాడాలి. చిన్నప్పుడు తల్లిమాటే బిడ్డకు సాంత్యన చేకూరుస్తుంది. పాలకన్నా ముందు అమ్మమాటే ఆకలి తీరుస్తుంది. ఆ మాటే పసిత నానికి తనకో తోడు ఉందన్న మనోధైర్యాన్నిస్తుంది. మానసిక వికాసం కలిగిస్తుంది. మనలోని ఇతర గుణాలకన్నా ఒకరిని రంజింపజేసే గుణం మన మాటలకే ఉంది. శ్రీరాముడి మృదుభాషిత్వం గురించి చెబుతూ

వాల్మీకి మహాముని ఇలా అంటాడు. ఎల్లప్పుడూ ప్రశాంత చిత్తం కలిగి ఉంటాడు. తానే చొరవ తీసుకుని ఎదుటివాళ్లతో మాట్లాడతాడు. మాటల్లో ప్రతీకారం ప్రదర్శించడు. అసత్యం పలకడు. ఒకరితో ఒకటి, మరొకరితో ఇంకోటి మాట్లాడడు- అదీ శ్రీరాముడి గొప్పదనం. శ్రీరామచంద్రుడు అయోధ్యపురవాసులతో మృదుమధురంగా ముచ్చటించబట్టే వారంతా రామరాజ్యానికి తమ హృదయంలో పట్టం కట్టారు. ఆయన బాధను పౌరులందరూ తమ బాధగా భావించారు. అరణ్యవాసానికై కారడ వికి తరలిపోతున్నప్పుడు తల్లడిల్లిపోయారు. సదా ఆగ్రహంతో ఊగిసలాడే విశ్వమిత్రుడు కూడా శ్రీరాముడి మాటల చల్లదనంలో నేదతీరాడు. తన అస్త్రశస్త్రాలూ రాముడికి ధారాదత్తం చేయడమే కాక సీతాదేవిలాంటి చల్లని తల్లితో పెళ్లి జరిపించాడు. ఇదంతా మాటల ముత్యాలసరాల వల్ల జరిగిన మంచి. ఒక సాధారణ పౌరుడు అసంకల్పితంగా

అన్న మాట రాముడు సీతమ్మ తల్లిని పరిత్యజించడానికి కారణమై అందర్నీ బాధాతప్త హృదయంతో కంటతడి పెట్టేలా చేస్తుంది. మాట విషాద పార్శ్వం ఇది. భారతంలో శ్రీకృష్ణుడు పాండవుల పక్షం వహించడానికి, కౌరవులను దూరంగా ఉంచడానికి కారణం- మాటే! దుర్యోధనుడు శకుని పన్నాగపు మాటల్ని ఒంట పట్టించుకుని గర్వాతిశయంతో ఎదుటివాళ్లను గాయపరచడానికి మాటల్ని శరాలుగా చేసి సంధిస్తే, ధర్మరాజు ప్రసన్న సంభాషణలతో ఎదుటివారి మనసు గెలుచుకునేవాడు. శ్రీకృష్ణుడి మనసులో స్థానంలో సంపాదించి, తమ మార్గదర్శకుణ్ణి చేసుకుని అంతిమ విజయాన్ని కైవసం చేసుకున్నాడు. ఒక్క ధర్మరాజనేమిటి? పాండవులందరూ తమ సుమధుర సుకుమార్మైన మాటలతో ఆద్యంతం రక్తికట్టించి అందరి మన్ననలందుకున్నారు. అందుకే రామాయణ మహాభారతాలు మనకు నిత్యపఠనీయాలు అయ్యాయి. ఆదర్శ గ్రంథాల

య్యాయి. వ్యక్తిత్వ వికాసంలో మొదటి ప్రాధాన్యం మాటకే! కమ్మగా మాట్లాడటాన్ని సంభాషణాచాతుర్యం అంటారు. కార్య సాఫల్యతకు మంచి మాటే కారణం. మాటతో ఏదన్నా సాధించవచ్చు వ్యక్తిత్వానికి మాటనేది పూవుకు తావిలాంటిదే.

అంతర్వేది

‘ఎల్లప్పుడూ సత్యమే పలకాలి’ అని వేదవాక్యం. సత్యాన్ని ప్రియంగా పలకాలి. అలా మాట్లాడటానికి చాలా సాధన, నైపుణ్యం అవసరం. మాటే ఎదుటి వ్యక్తుల్ని మిత్రులుగాను శత్రువులుగాను మారుస్తుంది. నిరంతరం గెలుపు బాటలో పయనించాలంటే సాటివారి సహాయ సహకారాలు ఎంతో ముఖ్యం. దానికి మాటే వంతెన అన్నది మరవకూడదు. పెదవి దాటితే పృథ్వి దాటుతుందని తెలిసిందే! మాటలు నోటినుంచి వెలువడేప్పుడు అప్రమత్తంగా ఉండాలి. పూర్తి అవగాహనతో మాట్లాడాలి. కార్యసాఫల్యతకు అసలు ఎలా మాట్లాడా లంటే- విషయం సుస్పష్టంగా డొంకతిరుగుడు లేకుండా ఉండాలి. సందర్భోచితంగా వ్యవహార దక్షతతో ఆలోచించి మాట్లాడాలి. ఎదుటివారి స్థాయికి అనుగుణంగా సంభాషించాలి. పెద్దలైతే మాటల్లో గౌరవం ఉట్టిపడాలి. సమవయస్కులు, పిల్లలైతే సరదాగా, ఆహ్లాదంగా ముచ్చ

టించాలి. మాటల్లో ఉచ్చారణ దోషాలు ఉండకూడదు. మాట్లాడేటప్పుడు ముఖం, కళ్లు, నుదురు, కనుబొమలతో ఎటువంటి వికార చేష్టలూ ప్రదర్శించకూడదు. అనవసర విషయ ప్రసంగం లేకుండా చూసుకోవాలి. బాధలు, భయాలు ఏకరవు పెట్టకూడదు. మాటల్లో సందిగ్ధం ఉండకూడు. ‘నేనే అధికుడిని... నాకే అన్నీ తెలుసు’ అన్న అహంభావం వ్యక్తం చేయకూడదు. విరామం తీసుకుంటూ, పదాల్ని కూడదీసుకుంటూ మాట్లాడకూడదు. అది ఎదుటివారిలో వినిలన్న ఆసక్తిని చంపేస్తుంది. కేవలం పెదాలపై నుంచి కాకుండా మాటలు స్వేచ్ఛగా మనసు లోపలినుంచి నిర్మలమైన ఊటలా ఉబికి రావాలి. ఆద్యంతం మధ్యమ స్వరంతో వినసాంపుగా మాట్లాడాలి. ఈ లక్షణాలతో మాట్లాడగలిగితే, మాట ఎదుటివారి మనసులను కట్టిపడేసే మంత్రమే అవుతుంది!

- ప్రతాప వెంకట సుబ్బారాయుడు

క్రిస్మస్ బహుమానం!

రోమ్ మహాసామ్రాజ్యాన్ని అగస్తస్ సీజర్ పరిపాలిస్తున్న రోజులవి. ఆ కాలంలో యెరుషలేం ప్రాంతానికి రాజు హేరోదు. ఆ రాజ్యానికి తూర్పు దిక్కున ఉన్న దేశంలో ముగ్గురు జ్ఞానులు ఉండేవారు. వారిని మార్గియన్లు అని పిలుస్తారు. వారు ఖగోళం, జ్యోతిషం వంటి శాస్త్రాల్లో బాగా అనుభవం గడించినవారు. వారికి ఆకాశంలో దివ్యంగా వెలిగే నక్షత్రం కనిపించింది. ఆ నక్షత్రం చూపిన మార్గం ద్వారా ప్రయాణం చేసి, వారు యెరుషలేం చేరుకున్నారు. ఆ తార పుట్టుక ఒక

దైవాంశ సంభూతుడి జన్మానికి సంకేతంగా వారు భావించారు. 'లోక సంరక్షణార్థం ఒక రాజు జన్మించబోతున్నాడు, ఆయనను పూజించడానికి వచ్చాం, ఆయన ఎక్కడ జన్మించారు?' అంటూ ఆ జ్ఞానులు యెరుషలేం ప్రజల్ని వాకబు చేశారు. ఆ సంగతి విన్న రాజ్యాధినేత హేరోదు తన సింహాసనం కదిలిపోతుందని భయపడ్డాడు. తన రాజ్యాన్ని హస్తగతం చేసుకునేందుకు ఒక శిశువు జన్మించాడని చాలా ఆందోళన చెందాడు. జ్ఞానులు హేరోదు అంతరంగాన్ని గ్రహించి బెత్లహేములో ఒక పశువుల శాలలో పుట్టిన ఆ శిశువు గురించి తెలుసుకొని, రహస్యంగా ఆ బిడ్డను దర్శించి హేరోదు రాజుకు తెలియకుండా వేరొక మార్గంలో ప్రయాణమయ్యారు. వారు దర్శించిన ఆ

బాలుడే ప్రభువైన యేసుక్రీస్తు. ఆయన కారణజన్ముడు. తన బోధనల ద్వారా, చేతల ద్వారా చీకటిలో ప్రయాణిస్తున్న మానవాళిని వెలుగులోకి తెచ్చిన లోకరక్షకుడు. యేసుక్రీస్తు తన బోధనల ద్వారా, కథల ద్వారా శిష్యులకు, భక్తులకు బోధించేవారు. ఆయన చెప్పిన 'తప్పిపోయిన కుమారుడు' కథ- తండ్రి తన పిల్లలపై చూపే అవ్యాజ్యమైన ప్రేమకు పరాకాష్ఠగా నిలిచే ఒక అద్భుత ఉపమానం. ధనికుడైన ఒక తండ్రికి ఇద్దరు కుమారులు. పెద్దకుమారుడు తండ్రికి చేదోడువాదోడుగా ఉంటే, చిన్న కుమారుడు అల్లరిగా తిరిగేవాడు. ఒకరోజు ఆ చిన్నకుమారుడు తండ్రి ఆస్తిలో తన భాగం ఇవ్వమని పట్టుపట్టాడు. పరాయి దేశం వెళ్లి, చెడు వ్యసనాలకు ఆ డబ్బంతా ఖర్చు చేశాడు. తనడానికి తిండి దొరక్క. విలవిల్లాడాడు. గత్యంతరం లేక ఒక రైతు దగ్గర పండులు కాసే పనికి కుదిరాడు. పండులు తినే ఆహారంతో పొట్ట నింపుకొండా

మనుకున్నాడు. యజమాని దాన్నీ అందకుండా దాచాడు. ఇక ఆ చిన్న కుమారుడు ఆగలేకపోయాడు. 'ధనవంతుడైన తండ్రి దగ్గర ఎంతోమంది కూలీలు పనిచేస్తున్నారు. తానే తండ్రి దగ్గర కూలీగా చేరితే ఆకలి తీరు

అంతర్విమి

తుంది' అనుకున్నాడు ఆ చిన్నకుమారుడు. వెంటనే ఇంటికి బయలుదేరాడు. తండ్రి కాళ్ళమీద పడ్డాడు. 'తండ్రి, పాపం చేశాను, క్షమించు' అంటూ దుఃఖించాడు. తండ్రి తన నేవకులను పిలిచి 'తప్పిపోయిన నా కుమారుడు దొరికాడు. సుగంధద్రవ్యాలతో స్నానం చేయించి నూతన వస్త్రాలు తొడగండి. నేడు విందు. బంధువులను, స్నేహితులను పిలవండి' అంటూ ఆజ్ఞలు జారీచేశాడు. ఆ మాటలు విన్న పెద్దకుమారుడు తండ్రితో- 'నా కోసం ఎప్పుడూ విందు చెయ్యలేదు. నిన్ను వ్యతిరేకించి, ఆస్తిలో భాగం తీసుకున్న చిన్నవాడిని నువ్వు గౌరవిస్తున్నావా?!' అంటూ బాధపడ్డాడు. ఆ మాటలకు తండ్రి, 'నాయనా, నీ తమ్ముడు తప్పిపోయి దొరికాడు. పశ్చాత్తాపంతో కుమిలిపోతున్నాడు. అందుకే అతడిని అక్కున చేర్చుకున్నాను' అంటూ పెద్దకుమారుడిని ఓదార్చాడు. యేసుక్రీస్తు చెప్పిన ఈ కథలోని చిన్నకుమారుడి మాదిరిగా తోవతప్పిన

మనుషుల్ని వెదికి, రక్షించి వారిని ప్రేమ స్వరూపులుగా మార్చేందుకు ప్రభువు ఈ లోకంలోకి వచ్చాడు. హేరోదు రాజు భయపడిన విధంగా యేసుప్రభువు రాజ్యాలను జయించే రాజు కాదు. మానవ హృదయాలను గెలిచే మహిమ కలిగిన ప్రభువు. క్రీస్తు అంటే విశ్వప్రేమ. దేవుడిరాజ్యం మనలోనే ఉంది. దానికి రెండే దారులు. ఒకటి ప్రేమ, రెండు విశ్వాసం' అంటూ ఆయన ప్రబోధించారు. బాలయేసును దర్శించిన జ్ఞానులు ఆయనకు ఇచ్చిన బహుమానాలు బంగారం, బోశం, సాంబ్రాణి. అవి పరిశుద్ధతకు, పవిత్రతకు, త్యాగశీలతకు గుర్తులు. వాటిని తన సస్వరూపంగా చేసుకొని, క్రీస్మస్ పర్వదినాన అందరి గుండెల్లో కొలుపుతీరాడు. ప్రభువైన క్రీస్తే, క్రీస్మస్ అందించే బహుమానం!

- డాక్టర్ ఎమ్.సుగుణరావు

దైవ ప్రసాదం

నాకు ఇది కావాలి, ఇలా ఉంచాలి అని భగవంతుడిని అడగవలసిన అవసరం లేదు. మన స్థానం మనకు ఇచ్చిన తరవాత దాని బాగోగులు చూసే బాధ్యతా అతడు తన మీదే వేసుకుంటాడు. వాటినే యోగక్షేమాలు అంటారు. నారు పోసినవాడు నీరు పోయడా అనేది ఒక నానుడి. అది నిజమే. అది తిండి, దుస్తుల వరకు సత్యం. మోక్షం మాత్రం మనమే సంపాదించుకోవాలి.

మాయ పనులు భగవంతుడికి ఒక లెక్క కాదు. సత్యసంధతే అతడి దీక్ష. దాని కోసమే అతడు ఎదురు చూస్తాడు. ఆ మార్గంలో మనల్ని ఆహ్వానిస్తాడు. ఎవడు మానవాళికి నేవ చేస్తాడో, ఎవడు నిజాయితీపరుడో, ఎవడు మానవత్వాన్ని నిలబెట్టి దైవత్వాన్ని రుజువు చేస్తాడో అతడి కోసం ప్రేమతో ఉరకలు వేస్తాడు భగవంతుడు.

మోక్షం మోక్షం అంటారు. నాకు ఆ మోక్షం గురించి తెలియదు. అది నాకు అక్కరలేదు. నీ ప్రేమ నాకు చాలు. నీ భక్తి నాకు చాలు. నిన్ను నిత్యం అనుసరించే నీ దివ్యమార్గాన్ని నాకు చూపించు చాలు' అంటాడు ఒక భక్తిపరుడైన యోగి. తెలియనివాటి గురించి గంటలు గంటలు మాట్లాడి, వ్యాఖ్యానించే బదులు మనకు తెలిసింది కొంచెమైనా ఆచరణలోకి తీసుకురావడం మంచిది. ఒకటో మెట్టు ఎక్కకుండా వందో మెట్టు ప్రణాళికలు వెయ్యడం సబబు కాదు. అన్నీ అందరికీ చూసేవాడు మన గురించి కూడా చూస్తాడు. అతడే మనవాడైతే మనం ఎక్కడుంటే ఏమిటి? వడ్డించేవాడు మనవాడైతే బంతిలో చివర కూర్చుంటే మాత్రం నష్టం ఏమిటి?

ఎవరినీ దైవం విడిచిపెట్టడు. అడవిలో పులిని ఉంచుతాడు, నీటిలో మొసలిని ఉంచుతాడు, గాలిలో పక్షిని ఉంచుతాడు. అక్కడినుంచే వాటి పరిణామాన్ని నిర్ణయిస్తాడు. మనల్ని మనుషులుగా పుట్టించి

సంఘంలో ఉంచాడు. మానవత్వాన్ని, దైవత్వాన్ని మనమే సాధించుకోవాలి. ఖాళీగా కూర్చుని కబుర్లు చెప్పుకొనే స్థితిని ధ్యానం అనరు. ఇష్టం వచ్చినట్లు ఎవరినంటే వాళ్లను విమర్శిస్తుంటే దాన్ని జపం అనరు. స్వార్థప్రయోజనాల కోసం నీచులనూ అడ్డగోలుగా పొగుడుతుంటే దాన్ని స్తోత్రం అనరు. కళ్లముందే బతుకులు నాశనమైపోయి స్త్రీలు, పిల్లలు, విధివం చితులు ఆక్రోశిస్తుంటే, చూస్తూ మౌనం వహిస్తే- దాన్ని సమాధి స్థితి అనరు. తప్పుగా ఆలోచించి అన్వయం చేసుకుని, లోకాన్ని తప్పుతోవ పట్టించి, ప్రవచనాలు చేస్తున్న బోధకులను ఆశీర్వదించే శక్తిని భగవంతుడు అనరు. అతడు భగవంతుడు కాదు.

నిజమైన ప్రేమ దైవ ఆరాధనలో పుడుతుంది. నిజమైన సేవ దైవ అవగాహనలో పుడుతుంది. ప్రేమ-సేవ లేనప్పుడు మనిషి భగవంతుడిని చేరు

కోవడం దుర్లభం. పెద్ద మాటలు అక్కరలేదు. చిన్న చిన్న మాటలతో తెలిసిన భాషలో మన ఆర్తిని అతడి ముందుంచాలి. తప్పుక కరుగుతాడు. కరిగి కరిగి ప్రవాహమై ఈశ్వరుడు తన

ప్రేమలో మనల్ని ముంచేస్తాడు. అప్పుడు మోక్షం అనే మాట గురించి ఎవరు ప్రస్తావిస్తారు, ఎవరికి మోక్షం కావాలి, నీటిలో చేపకు నీరు దూరమా, గాలిలో పక్షికి స్వేచ్ఛ దూరమా?

మనసు మాయ చేస్తుంది. కళ్లముందే కనికట్టు చేస్తుంది. సాధన తనే చేయిస్తుంది. ఆటంకాలు అదే కల్పిస్తుంది. దాని పని అది చేస్తుంది. మన పని మనం చెయ్యాలి. పట్టు విడవకుండా ముందుకు సాగినవారే అన్నింటికీ అతీతమై దైవానికి చేరువవుతారు. పరుగులు తీసి, దేన్నీ లెక్కచెయ్యక తనముందుకు వస్తున్న నదిని ఎన్నడైనా సముద్రం తిరగొట్టిందా? అమ్మా అని ఆక్రందన చేసి తల్లి ఒడిలో పడిపోయిన బిడ్డను, ఏ తల్లయినా విసిరేసిందా?

మేధావులు లెక్కలు వేస్తారు. పండితులు తర్క వితర్కాలు చేస్తారు. హృదయమున్నవాళ్లు మాత్రమే దైవ దర్బారులో స్థానం సంపాదిస్తారు.

మధురమైన పదార్థం దొరికినప్పుడు, హాయిగా తినే అవకాశం లభించినప్పుడు చక్కగా తినాలి. పేర్లు పెట్టి, వ్యాఖ్యానాలు చేసి, అడ్డుకోతలు, నిలుపుకోతలు కోసి అందులో సౌందర్యాన్ని ధ్వంసం చెయ్యకూడదు.

ఇచ్చినవాడు దేవుడు. అది ఏదైనా ప్రసాదమే. కళ్లకడ్డుకున్నప్పుడే దోషాలు తొలగిపోయాయి. నోట్లో వేసుకుంటే అది అమృతమే. తప్పుకుండా అది మనకు మంచి చేస్తుంది. పాల ముంచినా, నీట ముంచినా నీదే భారం అనడంలోనే అహంకారం కరిగిపోతుంది. శరణాగతి మొదలవుతుంది. కోతిని చేసినా, అయ్యవారిని చేసినా అది మట్టిని తిప్పుతున్నవాడి పని.

గర్వం, అహంకారాల బరువు నెత్తిన పెట్టుకుని నిష్కారణంగా మోస్తున్నావు. ఆ భారాన్ని కింద దుమ్ములో పడేసి, దైవాన్ని కలుసుకునేందుకు ముందుకు సాగిపో' అంటాడు కబీరు.

- ఆనందసాయి స్వామి

గురుగోబింద సింగ్

ఆధ్యాత్మిక ధర్మాన్ని లోక వ్యవహారంలో మతంగా చెబుతుంటారు. మతాలన్నీ మంచినే బోధిస్తాయి. ప్రజలు ఆయా మతస్థుల ప్రవర్తనలనుబట్టి ఆ మతం గురించి అవగాహన ఏర్పరచుకొంటారు. ఏ మతంవారైనా తమ మతంలోని ఉత్తమ బోధలకు అనుగుణంగానే తమ జీవనశైలిని మలచుకోవాలి. అప్పుడు అపార్థాలకు తావుండదు. ధర్మహాని కలిగినప్పుడు, ప్రజలు భగవంతుణ్ణి మరిచిపోయి దుర్మార్గంగా ప్రవర్తిస్తున్నప్పుడు, ఒక మహా పురుషుడికి పుడమి జన్మనిస్తుంది. అతడు నక్షత్రమై వెలుగుతూ అజ్ఞానాంధకారాన్ని తొలగించి- సన్మార్గాన్ని, సత్యమార్గాన్ని చూపుతాడు. అలాంటి మహాత్ముడే గురుగోబింద సింగ్.

గురునానక్ తో ప్రారంభమైన సిక్కు గురు

పరంపరలో గురుగోబింద సింగ్ పదోవాడు, చివరివాడు కూడా. ఆయన జీవితం నిత్యసమ రాలతో గడచింది. గురుగోబింద సింగ్ సిక్కు సామ్రాజ్యస్థాపనం కోసంగాని, తాను చక్రవర్తి అనిపించుకోవటానికి గాని, సిక్కు మతవ్యాప్తి కిగాని యుద్ధాలు చెయ్యలేదు. దీనులు, హీనులు, అసహాయుల రక్షణ కోసమే, తమ ఆత్మరక్షణకోసమే యుద్ధాలు చేశాడు. ఈ విషయాన్ని ఆయన అనేక సందర్భాల్లో తన శిష్యులకు స్పష్టం చేశాడు. అప్పటి ముసల్మాను చక్రవర్తి ఔరంగజేబు సైన్యాలతోనే ఆయన అనేక యుద్ధాలు చేశాడు. కానీ, ఆయన సైన్యంలోనూ అనేక మంది ముసల్మాను యోధులు ఉండే వారు. వారు ఆయన్ని 'సచ్చా పాదుషా' (చక్రవర్తి)గా ఆరాధించేవారు.

గురుగోబింద సింగ్ కి తొమ్మిదేళ్ల వయసులోనే గురుసింహాసన బాధ్యత నిర్వహించాల్సి వచ్చింది. ఆయన తండ్రి గురుతేజ్ బహదూర్ కాశ్మీరు పండితుల మతమార్పిడులను వ్యతిరే

కిస్తూ, తన శిరస్సునే సమర్పించాడు. ఆ సంఘటనతో మతమార్పిడుల వేగం తగ్గింది.

1699వ సంవత్సరం వైశాఖి పండుగ పర్వది

నాన గురుగోబింద సింగ్ 'ఖాల్సా' ఉద్యమాన్ని ఆరంభించారు. గురువు కోసం ప్రాణాలు అర్పించగల అయిదుగురు శిష్యులతో 'ఖాల్సా' ఉద్యమం పురుడు పోసుకుంది. వారిని పంచప్యారీలుగా గోబిందసింగ్ పరిచయం చేశాడు. వారిలో ఒకరు క్షత్రియుడు. ఒకరి జాట్, మిగతా ముగ్గురు దళితులు. సిక్కు మతంలో కులమతాల తేడాలను గురుగోబింద సింగ్ తుడిచిపెట్టాడు. ఆ కారణంవల్ల ఆ మతం వేగంగా దేశమంతా వ్యాపించింది. దేశభక్తితోపాటు ధర్మదీక్ష, కఠినమైన క్రమశిక్షణ, త్యాగాలకు సర్వసన్నద్ధత సిక్కుమతంలోగల ప్రధాన ఆకర్షణలు. అవే మూలసూత్రాలు.

గురుగోబింద సింగ్ తన జీవితకాలంలో ప్రముఖమైన అయిదు యుద్ధాలు చేశాడు. తక్కువ మంది సైనికులతో మహా సైన్యాలను మట్టి కరిపించడం ఆయన యుద్ధచతురతకు నిదర్శనం. సాధారణ వ్యక్తులు కూడా 'ఖాల్సా'లుగా మారగానే యుద్ధవిద్యలో ఆరితేరి 'నా

ఖాల్సా సైనికుడు లక్షాపాతికవేల శత్రువులను తరిమికొడతాడు. పిచ్చుకలు డేగలను వేటాడే రీతిలో వారిని సిద్ధం చేస్తాను' అనే గురుగోబింద సింగ్ మాటల్ని ప్రతి ఖాల్సా రుజువు చేశాడు. ఎంతటివారికైనా కాలపరీక్షలు తప్పవు. గురుగోబింద సింగ్ తన ప్రియమైన ఆనందపూర్ ని వదలి వెళ్లాల్సి వచ్చింది. యుద్ధంలో తన పెద్దకుమారులను, శత్రువుల క్రూరత్వంతో తన చిన్నకుమారులను కోల్పోవాల్సి వచ్చింది. అయినా ధైర్యం కోల్పోలేదు. సిక్కు మతప్రాభవానికి అన్ని త్యాగాలూ చేశాడు. చివరకు నమ్మకద్రోహుల చేతిలో ప్రాణాలు కోల్పోవాల్సి వచ్చినా, స్థైర్యంతోనే చివరిదాకా ఉన్నాడు. గురుగోబింద సింగ్ యుగపురుషుడు. భారతీయులకు ప్రాతఃస్మరణీయుడు. సిక్కులకు ఆరాధ్యుడు. డిసెంబరు 28న ప్రపంచవ్యాప్తంగా సిక్కులు ఆయన జన్మదినం జరుపుకొంటున్నారు.

- కాటూరు రవీంద్ర త్రివిక్రమ్

మంచి సాంగత్యం

చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం తెలుగు సాహిత్యంలో ధ్రువతార. తన జీవితానుభవాలతోనే అనేక ప్రహసనాలు, నవలలు రాశారు. బాల్యంలోని ఒక సంఘటనను స్వీయచరిత్రంలో పేర్కొన్నారు.

చిలకమర్తికి ఒక మిత్రుడుండేవాడు. అతడికి ధూమపానం అలవాటుంది. తరచూ చిలకమర్తి అతడి ఇంటికి వెళ్లేవారు. ఒకరోజు చిలకమర్తి కనపడగానే మిత్రుడి తండ్రి 'నీ వల్లే మావాడు చెడిపోతున్నాడు' అని దూషించాడు. 'చెడు సావాసాల ఫలితం ఇలాగుంటుంది' అనుకుంటూ ఆయన వెనుదిరిగారు.

మంచివారి పక్కన ఉంటే మంచివాళ్లు అనిపించుకుంటారు. చెడ్డవాళ్ల పక్కన ఉండేవాళ్లూ చెడ్డవాళ్లలాగే కనిపిస్తారు. తమ పిల్లలు వేరే ఎవరివల్లనో చెడిపోయారని వాపోయేవారూ ఎక్కువే.

'మన బంగారం మంచిదైతే ఇతరులను అనుకోవలసిన పనిలేదు గదా' అని భావించేవాళ్లు తక్కువ.

ఏది మంచో, ఏది చెడో పెద్దలు చెబుతూనే ఉంటారు. అధికారం, ధనం అధికంగా ఉండే వ్యక్తులకు ఒక్కోసారి ఈ గ్రహింపు శక్తి ఉండదు.

సహజంగా సజ్జనుడైన కర్ణుడు దుర్యోధనుడి స్నేహంతో దుష్ట చతుష్టయంలో ఒకడయ్యాడు.

విభీషణుడు తన సోదరుడి దుర్మార్గాలను అసహించుకొని, సన్మార్గుడైన శ్రీరామచంద్రుణ్ణి శరణువేడాడు. అక్కడ హనుమంతుడు మొదలైన మహాత్ముల సాహచర్యం విభీషణుడికి లభించింది. దుష్టులవైపు నుంచి శిష్టులవైపు వచ్చి చేరిన సత్ఫలితాన్ని విభీషణుడు అనతికాలంలోనే అనుభవించాడు. లంకకు పట్టాభిషిక్తుడు కాగలిగాడు. ఇహపర సౌఖ్యాలకు సత్సాంగత్యమే మార్గం. కనుకనే ఆది శంకరాచార్యుల వారు సత్సాంగత్యం వరసగా సత్ఫలితాలనిస్తూ తుదకు ముక్తినిస్తుందని నెలవిచ్చారు.

ఒక పర్యాయం నారద మహర్షి విష్ణుమూర్తిని

ఇలా ప్రశ్నించాడట.

'స్వామీ! సత్సాంగత్యం గొప్పతనం ఏమిటి? ' 'నారదా! భూమి మీద... అదిగో... అక్కడున్న అరణ్యంలో ఉన్న ఉడతను అడుగు. సమాధానం తెలుస్తుంది' అన్నాడు విష్ణువు.

నారదుడు ఆ అరణ్యంలోకి వెళ్లి, ఉడతను సత్సాంగత్యం గొప్పతనం చెప్పమన్నాడు. అది అలా ఆయన కళ్లలోకి చూసిందో లేదో... దాని ఊపిరి ఆగిపోయి ప్రాణాలు వీడింది. నారదుడు ఆశ్చర్యపోతూ తిరిగి విష్ణుమూర్తి వద్దకు వెళ్లాడు. 'స్వామీ! ఆ ఉడత నావైపు చూసిందో లేదో... ఆయువుతీరి మరణించింది' అన్నాడు కలవరపాటుతో.

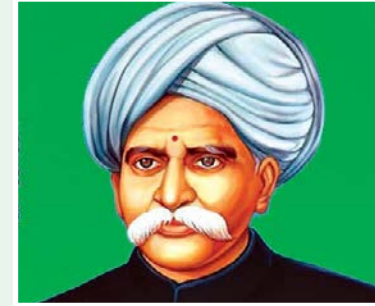
విష్ణుమూర్తి ఇలా అన్నాడు.

'నారదా! ఈసారి అదే అరణ్యంలో ఉన్న పెద్ద వృక్షం వద్దకు వెళ్లు. ఆ చెట్టుకొమ్మపై ఒక కోతి ఉంటుంది. దాన్ని అడిగి సత్సాంగత్యం మహాత్మ్యం తెలుసుకో'

నారదుడు ఆ అరణ్యానికి వెళ్లి, అక్కడ కొమ్మల

మీద అటూ ఇటూ ఆనందంగా దూకే వానరాన్ని చూశాడు. 'ఓ వానరమా!' అని గౌరవంగా పిలిచాడు. అది ఆయన చెంతకు చేరింది.

'సత్సాంగత్య మహాత్మ్యం ఎటువంటిది? ' అని ఆ కోతిని గౌరవంగా చూస్తూ నారదుడు

ప్రశ్నించాడు. ఆయన గాలి ఇలా తగిలినదో లేదో కోతి ప్రాణాలు అలా గాలిలో కలిసిపోయాయి. తన ప్రశ్నకు బదులు చెప్పకుండానే చనిపోయిన వానరాన్ని చూసి, నారదుడు దిగులుతో తిరిగి విష్ణుమూర్తి వద్దకు వెళ్లాడు. జరిగిన సంగతి స్వామికి చెప్పాడు.

'సరే! ఈసారి నువ్వు అప్పుడే జన్మించిన ఆ దేశ రాజకుమారుడి వద్దకు వెళ్లి నీ ప్రశ్నను వెయ్యి' అని ఆనతిచ్చాడు విష్ణుమూర్తి.

నారదుడు ఆ శిశువును వెతుక్కుంటూ వెళ్లాడు.

'రాజకుమారా! సత్సాంగత్యం మహాత్మ్యం నాకు తెలియజెప్పు' అని అడిగాడు. శిశువు కళ్లు తెరిచి, నారదుణ్ణి తదేకంగా చూశాడు. అంతే!

నారదుడు విషణ్ణుడై విష్ణువును ప్రార్థించాడు.

'స్వామీ! ఇదేమి పరీక్ష? నామీద దయతో ఈ బాలుడు బతికి ఉండేట్లు చేయి స్వామీ!'

బాలుడు కనురెప్పలాడించాడు. ఆశ్చర్యకరమైన రీతిలో మాట్లాడటం ప్రారంభించాడు.

'నారదా! నీవు మహాజ్ఞానివి కదా! ఈ చిన్న

విషయం స్వానుభవంతో గ్రహించలేకపోయావా? నీ సాహచర్యంతో ఒక నిమిషకాలంలోనే ఉడత తన జన్మ చాలించి, అంతకంటే ఉత్తమమైన వానర జన్మను ఎత్తింది. వానరం నీ గాలి తగలగానే ప్రాణాలు వీడింది గదూ! అది తిరిగి అంతకంటే ఉత్తమ జన్మనే పొందింది. ఎక్కడ, ఎలా... అనుకుంటున్నావా? అది ఇక్కడే ఒక రాజకుమారుడిగా జన్మించింది. నేనే ఆ రాజకుమారుణ్ణి! నీ సాహచర్యం వల్ల నేను కూడా ఈ జన్మ చాలించవలసినవాడినే! కానీ, పశుషక్త్యాదుల కంటే, క్రిమి కీటకాదులకంటే మానవుడిది ఎందుకు ఉత్తమ జన్మ అంటారు? పుణ్యకార్యాలు చేస్తూ, నారాయణ నామస్మరణ చేసుకొనే అవకాశం మానవజన్మకే ఉంది. మీ సాంగత్యం వల్ల, నారాయణ నామం వినడం వల్ల పునర్జీవితుణ్ణి కాగలిగాను! ఇక ఈ జన్మను సార్థకం చేసుకోవడం నా వంతు! ఇదే సత్సాంగత్యం మహత్తు!'

- డాక్టర్ పులిచెర్ల సాంబశివరావు

జీవన రహస్యం

నిన్న కలిగిన బాధను తలచుకొంటూ కుంగిపో యేకంటే, నేడు కనిపిస్తున్న వాస్తవాన్ని గమనిస్తూ రేపటి ఆనందం కోసం దారులు వెదకాలి. ఇదే మానవ జీవన రహస్యం!

నేటిరోజు రేపటికి గతంగా మారుతుంది. రేపటిరోజు నేటికి భవిష్యత్తే అయినా, ఎల్లుండికి గతమైపోతుంది. మనిషిని ఎప్పుడూ ఊరించేది భవిష్యత్తే! రానున్న రోజుల్లో ఎలాంటి ఇబ్బందులూ కలగకుండా ఉండేందుకే అతడు ఎప్పుడూ ప్రయత్నిస్తుంటాడు.

రేపు ఏమి జరుగుతుందో ఎవరూ ఊహించలేరు. మంచి లేదా చెడు... ఏదైనా సంభవించవచ్చు. రేపు మంచి జరుగుతుందని తెలిసినా మనిషి కీడును ఊహించి జాగ్రత్తపడుతుం

టాడు. మానవ జీవితం ప్రమాదాలకు ఆలవాలం. ప్రమాదం వెనక ప్రమాదం, ప్రమాదం వెనక ప్రమాదం. ఇలా సుఖదుఃఖాలు ఒకదానివెంట మరొకటి సంభవిస్తూనే ఉంటాయి.

నిన్న అంటే గతం. గతం మృతంతో సమానం. నిన్నటి ఆనందమైనా దుఃఖమైనా నేటికి అనుభవ దూరమైందే! రోజులు గడుస్తున్నకొద్దీ, గతం దూరమవుతూనే ఉంటుంది. మనిషి గతంలోని దుఃఖానుభూతులను, సుఖానుభూతులను మననం చేసుకుంటుంటాడు. అది అతడి బలహీనత. ఇలా తలచుకోవడం శ్రుతి మించినప్పుడు సుఖదుఃఖాలు దీర్ఘకాలం వెంటాడుతుంటాయి.

కష్టాలకు కుంగకపోవడం, సుఖాలకు పొంగకపోవడం ఉత్తమ లక్షణం. ఇది అందరికీ సాధ్యం కాదు. అయినా సాధన చేస్తే 'అసాధ్యం' అనే పదానికి చోటుండదు. మనిషికి అసాధ్యమైనది ఏదీ లేదు. పట్టుదల ఉండాలి. ప్రయత్నం

ఉండాలి. గతంలోని మంచిని కాని, చెడును కాని పట్టుకొని వేలాడకూడదు. కాలచక్రంలో సహజంగా సంభవించే ఘటనలుగా వాటిని అనుకోవాల్సి తప్ప, ఏదో అనుకోనిది ఎదురైనట్లు భావించరాదు. సముద్రంలో ఆటుపోట్లు సహజం. కెరటాలు పైకి ఎగసినప్పుడు ఆనందం, కింద పడినప్పుడు దుఃఖం సముద్రానికి ఉండవు కదా! గతంలోని కష్టసుఖాలు సైతం అలాంటివే.

'నేడు' అంటే వర్తమానం. అది మానవ జీవితానికి ప్రత్యక్ష ప్రసారం వంటిది. ఏదైనా కళ్లముందే కనపడుతుంది. వర్తమానం సత్యాన్ని ఆవిష్కరిస్తుంది. ఉన్న నిజాన్ని తేటతెల్లం చేస్తుంది. గతంలో కన్న కలలు వాస్తవాలు కావాలన్నా, కలలుగానే మిగిలిపోవాలన్నా వర్తమానం అందుకు సాక్ష్యం. ప్రపంచంలో పరిణామాలను నేరుగా దర్శించగలిగేది కేవలం వర్తమానంలోనే. ఏ మూల ఏది సంభవించినా, కళ్లముందుకు తెచ్చేది వర్తమానం. ఏదో

ఊహించుకుంటూ గాలిమేడలు కట్టేవాళ్లను చూసి శ్రేయోభిలాషులు- 'ఊహల్లో బతకకు,

వర్తమానంలోకి రా, వాస్తవాలు గమనించు' అంటుంటారు. అంటే, మనిషి ఎన్నో ఊహించుకోవచ్చు. తాను ఏదేదో కావాలని కలలు కనవచ్చు. ఆ కలల ఫలితం ఎలాంటిదో తేల్చేది వర్తమానమే! అందుకే అది ప్రత్యక్షదైవంతో సమానం. దానికి సదా నమస్కారం చేయాలి. వర్తమానమే లేకుంటే భవిష్యత్తు కోసం ప్రణాళికలే ఉండవు. ఆశలు చిగురించవు. అభ్యుదయానికి నిర్మాణాలు సాగవు. అందువల్ల వర్తమానం విలువను మనిషి చక్కగా గుర్తించాలి.

'రేపు' అంటే భవిష్యత్కాలమే. మనిషి రేపటి కోసమే పనిచేస్తాడు. నేడు తినడానికి తిండి దొరకకపోవచ్చు. రేపటికైనా దాన్ని సంపాదించుకోవాలని ఆశిస్తాడు. నేడు ఉండటానికి ఇల్లు లేకపోవచ్చు. రేపటికైనా ఇల్లు కట్టుకోవాలన్న ఆకాంక్షతో అతడు పనిచేస్తాడు. చక్కటి భవిష్యత్తుకు ఉవ్విళ్ళూరతాడు. భవిష్యత్తును సాధ్యమైనంత తొందరగా సుఖ

శాంతుల నిలయంగా మార్చుకోవాలనుకుంటాడు. పైసా పైసా కూడబెట్టి, ఏదో ఒకనాటికి సంపన్నుణ్ణి కావాలనుకుంటాడు. అందుకే 'రేపు' అనేది మనిషిని ఊరించే విషయం.

కాలం పరిణామశీలం. అది స్థిరంగా ఉండకుండా ఎప్పుడూ కదలిపోతూనే ఉంటుంది. నిన్నటి బికారి నేడు ప్రపంచంలోనే అత్యధిక సంపన్నుడు కావచ్చు. నేటి కోటీశ్వరుడు రేపు బిచ్చగాడిగా మారిపోవచ్చు. నిన్న, నేడు, రేపు అనేవి ఏ పరిణామాలనైనా కలిగించవచ్చు. మనిషి విజ్ఞతతో ఈ మూడు కాలాలనూ సద్వినియోగం చేసుకొని, జీవితాన్ని నిలబెట్టుకోవాలి. కాలాన్ని వృథా చేసి, చేతులు కాల్చుకోకూడదు.

ఒక్కొక్క క్షణం లక్షల రూపాయలతో సమానం. క్షణక్షణం సాధన చేయడమే ఆదర్శ మానవుడి సహజ లక్షణం!

- డాక్టర్ అయాచితం నటేశ్వరశర్మ

తిరుప్పావై

లోక కల్యాణానికి ఎందరో భక్తగ్రంథులు నిరంతరం భగవన్నామం స్మరిస్తూ, ఆ శ్రీమన్నారాయణుని ఆరాధిస్తూ తమ జీవితాలనే అర్పించారు. వారి నిర్విరామ కృషి ఎందరినో ప్రభావితం చేసింది.

దక్షిణ భారతదేశంలోని విల్లిపుత్తూరు గ్రామంలో విష్ణుచిత్తుడనే భక్తుడుండేవాడు. ఎప్పుడూ శ్రీమహావిష్ణువునే ధ్యానిస్తూ ఉండేవాడు. ఓ పూలవనం వెంచి, స్వామికి రోజూ దండలు అర్పించేవాడు. ఓరోజు తులసి మొక్కకు పాదు తవ్వుతున్నప్పుడు, పుత్రడిబొమ్మ వంటి పసిపాప దొరికింది. 'కోదై' అని పేరుపెట్టారు. అంటే పూల మాల. ఈ కోదై శబ్దమే వాక్కును ప్రసాదించేదనే అర్థమిచ్చే 'గోదై'గా మారి, గోదాదే విగా వ్యవహారంలోకి వచ్చింది. గోదాదేవికి పిన్నవయసు నుంచే పువ్వులంటే ప్రీతి. విష్ణుచిత్తుడు రోజూ స్వామివారికి అర్పించడానికి కట్టిన మాలను తండ్రికి తెలియ

కుండా ఓసారి ధరించి, మురిసిపోయి ఆ తరవాత తీసివేసేది. ఓసారి ఆయనకు పూలమధ్య తలవెంట్రుక కనిపించి కూతుర్ని విచారించాడు. ఆరోజు దేవుడికి పూలు సమర్పించలేదు. కలలో స్వామి కనిపించి అడిగితే విష్ణుచిత్తుడు జరిగింది చెప్పాడట. స్వామి 'నీ బిడ్డ ధరించినందువల్లనే ఆ దండలు అత్యంత ప్రీయమయ్యాయి. వాటిని తేవడం మానవద్దు' అని చెప్పాడు. అప్పటినుంచి గోదాదేవికి 'ఆముక్తమాల్యద' పేరు వచ్చింది. 'ఆముక్త' అంటే ధరించిన, 'మాల్య' అంటే పూలమాలలను, 'ద' అంటే విష్ణువుకు ఇచ్చినది అని అర్థం.

శ్రీమన్నారాయణుడినే గోదాదేవి తన పతిదేవుడిగా భావించసాగింది. కూతురు మనసు గ్రహించిన తండ్రి గోపికా స్త్రీలు చేసిన కార్యాయనీ వ్రతం చేయమని చెప్పాడు. అదే- ధనుర్మాస వ్రతం. ఆయన సలహా మేరకు ఆమె ధనుర్మాసంలో తెల్ల వారుజామున లేచి చన్నీటి స్నానంచేసి ఒక పూట తింటూ రెండోపూట ఉపవాసంతో వ్రతం చేయసాగింది. రోజుకో పాశురం

వంతున 30 దినాల్లో 30 పాశురాలు గానం చేసి ఆఖరి రోజున తన వ్రతఫలంగా భగవదనుగ్రహం చేత శ్రీరంగనాథుడి పట్టమహిషి అయిందంటారు. అందుకే ధనుర్మాసం చివరి రోజును 'భోగిపండుగ'గా పరిగణిస్తారు. ఈ 30 పాశురాలే 'తిరుప్పావై'.

తిరుప్పావై అంటే పవిత్రమైన నోము.

మొదటి అయిదు పాశురాలు గోదాదేవి తన సఖులతో శ్రీకృష్ణుడి సన్నిధికి వెళ్లి ఆయన సహాయం అర్థించడానికి ఉద్దేశించినవి. ఆరో పాశురం నుంచి పదిహేను వరకు, ఆమె తన స్నేహితురాళ్లను మేల్కొలిపి వ్రతానికి ఉద్యుక్తం చేయడం కనిపిస్తాయి. పదహారో పాశురంలో ఆమె సహచర బృందంతో శ్రీకృష్ణుడి ఆలయానికి వెళ్లి ద్వారపాలకుడితో సంభాషిస్తుంది. తన హృదయంలోని కోరికలను విన్నవించే అవకాశం ఇమ్మని ప్రార్థిస్తుంది. పదిహేడో పాశురంలో నిదురించే యశోదను, గోపాలుని, బలరాముని మేలుకొమ్మని ప్రార్థిస్తుంది. పద్దెనిమిదో పాశురంలో నీళాదేవిని, పందొమ్మిది, ఇరవై పాశురల్లో శ్రీకృష్ణుడిని, శ్రీదేవిని ప్రార్థించడం చూస్తాం. ఇరవై ఒకటి, ఇరవై రెండు పాశురాలూ గోపబాలుని ఉద్దేశించి చేసిన ప్రార్థన. మృగరాజు వలె సింహాసనం అధిష్టించమని భగవంతుని ఇరవై మూడో పాశురంలో ప్రార్థిస్తుంది. ఇరవై నాలుగో పాశురంలో ఆనందామృతం గ్రోలడానికి సఖులతో నీ సన్ని

ధికి వచ్చానంటుంది. ఇరవై అయిదో పాశురంలో వ్రతం చేయడానికి కావలసిన సాధనాలను తెలియజేయమని, అనుగ్రహించమని ఇరవై ఆరో పాశురంలో ప్రార్థిస్తుంది. ఇరవై ఏడో పాశురంలో తాము ధరించే ఆభరణాలు, పట్టుచీరల గురించి నేయిబోసిన క్షీరాన్నం పరమాత్మునితో కలిసి అనుభవిస్తామని చెబుతుంది. ఇరవై ఎనిమిదో పాశురంలో పేరు వెట్టి పిలిచినందుకు కోపం చెందక కోరికలు తీర్చమని వేడుకొంటుంది. ఇరవై తొమ్మిదో పాశురంలో ఏడు జన్మలకైనా ఆయన సేవలు చేస్తామని విన్నవిస్తుంది. ముప్పయ్యో పాశురంలో మాధవుని కీర్తించి వ్రత పరికరాలు పొందిన విధానాన్ని తెలియజేస్తుంది.

తిరుప్పావైలో సమాజ వికాసానికి ఉపకరించే భావసంపద ఉంది. అజ్ఞానాంధకారంలో కొట్టుమిట్టాడుతున్న మనిషిని కర్తవ్యోన్ముఖుడిగా మలచడానికి ఈ గీతాల్లో ప్రశంసనీయ ప్రయత్నం సాగింది.

- వి.ఎన్.ఆర్. మౌళి

శుభకామన

దైవంలాగే కాలానికీ ఆద్యంతాలు లేవు. దైవాన్ని నమ్మనివారు సైతం కాలాన్ని, దాని విలువను గౌరవిస్తారు. కాల మహిమను గ్రహించిన వ్యక్తే జీవితంలో విజయాలు సాధిస్తాడు. కాలం, కెరటం ఎవరికోసమూ ఆగవు' అని ఓ ఆంగ్ల సామెత ఉంది. 'నేను రాజ్యాలను పోగొట్టుకుంటానేమో కానీ, కాలాన్ని పోగొట్టుకోలేను' అనేవాడు ఫ్రెంచి నియంత నెపోలియన్. కాలం ఎంత సద్వినియోగం కాగలదో అంత దుర్వినియోగమూ కాగలదు. 'కాలాతీతాయ నమః కాలాయ నమః' అంటూ వేదం కాలాన్ని స్తుతించింది. 'పృథ్వాప్యం రాక ముందే, ఆయుక్షీణం కాకముందే వివేకవంతుడు పుణ్యం సంపాదించుకొనే ప్రయత్నం చేయాలి'

అన్నది భర్తృహరి ఉద్బోధ.

ప్రతి క్షణం భూతకాలంలోకి జారి పోతుంటుంది. దాన్ని తిరిగి చేజిక్కించుకోవడం అసాధ్యం. అందుకే క్షణాన్ని పట్టేసుకొని, చేయదలచుకొన్న మంచి పని చేసేయాలి. 'రాత్రి, పగలు, ఉదయ సంధ్యలు, శిశిర వసంతాలు...ఒకదాని వెంట మరోటి వస్తూ పోతూ ఉంటాయి. అది కాల క్రీడ' అన్న ఆదిశంకరుల మాట అంతర్ధారం గుర్తెరగాలి.

'మంచి రోజు, మంచి ఉషస్సు నాకు లభించుగాక' అని యజుర్వేద చమక పాఠం చెబుతోంది. ప్రాచీన సంస్కృతిలోని ఆ భావన కాలాంతరంలో పరస్పర శుభాకాంక్షగా పరిణమించింది. ఉషస్సు సద్బుద్ధికి, మంచి రోజు సత్కార్యానికి ప్రతీకలు. కాలాన్ని ఎంత చక్కగా వినియోగించాలో, ఎంత మహత్తర శక్తిగా జీవితానికి అనుసంధానించాలో సనాతన ధర్మం తెలియజేస్తోంది. మంచి కాలం ఎప్పుడో ఓసారి మన ఇంటి తలుపు తడుతుంది. అది గ్రహించి

తలుపు తెరిస్తే, అంతా విజయమే.

కాలానికి జనన మరణాలు లేవు. దానికి లోకంతో ఉన్న సంబంధం తామరాకుపై నీటిబొట్టు వంటిది. విజయం పొందినప్పుడు గొప్పగా చెప్పుకొంటాం. ఓటమి పాలైనప్పుడు కాలాన్ని నిందించడానికి ఏ మాత్రం వెనకాడం. కాలంపెట్టే పరీక్షలను నలుడు, ప్రహ్లాదుడు, రామదాసు, పాండవులు ప్రభృతులు ఎదుర్కొని సఫలీకృతులయ్యారు.

అన్ని దానాల్లో సమయదానం చాలా గొప్పదని ఉపనిషత్తులు చెబుతాయి. ఆ దానం ఎంత సులువైనదో, అంత కఠినతరం కూడా! ఇతరుల సేవ కోసం, మేలు కోసం మన సమయాన్ని వెచ్చించడమే సమయ దానం.

కొత్త ఏడాది ఆగమన వేళ, రోజంతా సంబరాలు జరుపుకొంటారు. ఒకరికొకరు శుభాకాంక్షలు తెలుపుకొంటారు. ఇది ఏటా

మనఃపూర్వకంగా ఉంటోందా లేక ఓ తంతుగా సాగుతోందా అన్నదే ప్రశ్న. మనిషి న్నాక సహజంగానే సరదాలు, విందులు, వినో

దాలు ఉంటాయి. వాటికీ ఓ పరిమితి, పద్ధతి ఉండాలి. కొత్త సంవత్సరాన్ని మధ్యం, అశ్లీల నృత్యాల వంటి వాటితో స్వాగతించాల్సిన పని లేదు. అర్ధరాత్రిళ్లు కేకలు పెడుతూ, ద్విచక్రవాహనాల మీద మీతిమీరిన వేగంతో తిరుగుతూ 'నూతన సంవత్సర శుభాకాంక్షల' పేరిట గొంతు చించుకోవాల్సిన అవసరం లేదు. ఇది వైపరీత్యం. భారతీయ సంస్కృతి ఇలాంటి విధానాల్ని ఏనాడైనా సమర్థించిందా? నేటి యువత ఆలోచించాలి.

కాలాన్ని అందరూ మంచి పనులతోనే ఆహ్వానించాలి. సేవా కుసుమా లతో అర్చించాలి. రక్తదానం, శ్రమ దానం, పరిసరాల శుభ్రత, రోగులకు సేవ, అనాథ- వృద్ధాశ్రమాలకు వెళ్లడం, కళాకారులకు సత్కారాలు, ఆధ్యాత్మిక చింతన, సత్సాంగత్యం వంటి పనులతో నవ వర్ష శుభాగమనాన్ని స్వాగతించాలి. అప్పుడే

సంవత్సరమంతా శుభప్రదంగా సాగుతుంది.

నాటి మహర్షులు లోక కల్యాణం కోసం అపార జ్ఞాన సంపదను ఎంతగా వితరణ చేశారన్నది నేటి యువత గమనించాలి. మానవ సేవే మహత్తరంగా భావించి ముందుకు సాగాలి. నూతన వర్షారంభ క్షణాలను జీవిత లక్ష్యాలతో సమన్వయం చేసుకోవాల్సిన ఆవశ్యకతను మన సంస్కృతి తెలియజెబుతోంది.

మంచి పనికి కాల సింధువులోని ప్రతి బిందువు సుముహూర్తమే. ఆ నిర్ణయానికి కాలయాపన చేయనక్కర్లేదు. 'శుభస్య శీఘ్రం' అని ముందడుగు వేయాలి. కొత్త సంవత్సరాన్ని ప్రేమభావంతో ప్రారంభిస్తే, ప్రతి క్షణమూ ప్రవర్ధమానమే!

- చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి